קבלה · ספרי קבלה נוספים

ספר הפליאה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ספר הפליאה

מקור הטקסט: ובלכתך בדרך

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ספר-הפליאה/
הקובץ נוצר ב־19 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

ד"ה כשעלה משה רבינו ע"ה בהר סיני . . 12
ד"ה נפנה לפן אחר למה ננקד הב' של . . 15
ד"ה נפנה לפן אחר בראשית עם אי"ק . . . 16
ד"ה נפנה לפן אחר בראשית הנגלה 18
ד"ה נפנה לפן אחר למה ב' בראשית 19
ד"ה שאלו מתיבתא דרקיע מקב"ה מהו . 19
ד"ה ברא האצילות האציל אלהים הוא . . 20
ד"ה ושאלו מתיבתא דרקיע למה התחילה 22
ד"ה שאלו את רבי מהו בינה, א"ל 26
ד"ה את הרי כאן כל האותיות תחלתן . . . 30
ד"ה ואתה תשמע השמים הוא ו' נגלה . . 33
ד"ה ואת הו' בכל מקום זכר, את נקבה . . 34
ד"ה א"ל ראיתי הו' שנתגלגל ועלה 34
ד"ה הארץ הוא כ"י וה' הארץ ה' 36
ד"ה והארץ הכלולה מן ו"ה קודם 37
ד"ה שאלו מתיבתא דרקיע מקודשא בריך 37
ד"ה וחושך על פני תהום שמעתי 39
ד"ה נפנה לפן אחר וחשך על פני תהום . 40
ד"ה ועתה אודיעך מה שלא שמעת מימיך 41
ד"ה ורוח אלהים מאי ורוח זו חכמת 42
ד"ה מרחפת ר"ל חכמת אלהים היתה . . . 43
ד"ה ויאמר אלהים ויאמר הוא מה"ד 44
ד"ה ויאמר אמר לי בני אינך רואה 44
ד"ה יהי אור נתכסה אלהים בחכמה 47
ד"ה שאלו לר' מהו שכתב או"ר עולה 49
ד"ה שאל משה למט"ט בעשרה מאמרות 52
ד"ה בא וראה מה ששמעתי כשהייתי . . . 58
ד"ה בא וראה איך העדן חילק חשבונו . . 59
ד"ה וראה והבן כשיקימוה הווין כי 61
ד"ה וראה והבן דברים נוראים כי ז"פ 63
ד"ה הספירה השניה היא חכמה והוא ו' . 70
ד"ה פעם אחת הייתי יושב עם גדולי 73
ד"ה ודע שכל חכם צריך שיהא בקי 73
ד"ה גם נקרא אשר ר"ל החכמה נקרא . . . 74
ד"ה וראה והבן שהא' הוא הכתר והשר . 74
ד"ה גם החכמה נק' בכ"ר שהוא בכר 75
ד"ה וראה בני והבן שהצירוף האלפ"א . . 75
ד"ה הנה כתבתי לך מה שאמרו 76
ד"ה וראה והבן שראשית כל מספר הוא . 76
ד"ה הספירה השלישית נקראת בינה . . . 78
ד"ה וראה והבן שמשרע"ה היה משמטה .78
ד"ה וראה והבן חלק י' של שמי ועשהו . . 79
ד"ה ראה והבן שע' שרים הם שרי 83
ד"ה וראה והבן שעשו נאחז ביצחק 84
ד"ה ודע שהזרועות נקראים במתי ארץ . 85
ד"ה וראה והבן בעבור הגזירה ויציאת . . 85
ד"ה וראה והבן שיהו"ה מתגלגל 89
ד"ה ויאמר אלהים יהי אור. ויאמר 91
ד"ה א"ל ולמה נקרא יום כפור בעבור . . . 92
ד"ה ונתחיל מן ההיקף שהוא החסד 92
ד"ה וראה והבן שכל המוציא לשה"ר 94
ד"ה בגזירה שוה נאמר במוכר עצמו 94
ד"ה מבנין אב אינו קורא בנין אב 96
ד"ה כלל ופרט מן הבהמה כלל מן הבקר .98
ד"ה פרט וכלל פרט הבנים כלל הוסיף . . 98
ד"ה ראה והבן י' מיהו"ה א' מאדנ"י 100
ד"ה ועוד אומר לך דבר אחד שא"ל אבי 103

ד"ה הה' נק' גבורה וכאן נשלמים ה' 104
ד"ה ת"ת הספירה השישית א"ל תסדר . 108
ד"ה א"ל התחיל סדר זרעים וחלקו 109
ד"ה סדר מועד וחלקו למסכתות
והתחיל 111
ד"ה וחילק זה הסדר לי"ב מסכתות כי . 113
ד"ה סדר נשים והתחיל מיבמות שגם .. 113
ד"ה סדר נזיקין עשה מסכת אחת
וחלקה 114
ד"ה א"ל והלא עד א' נאמן באיסורין ... 115
ד"ה סדר קדשים התחיל בזבחים הם .. 116
ד"ה וראה והבן שיש בהמ"ק למעלה
כמו 117
ד"ה סדר טהרות והתחיל בכלים
שהכלים 117
ד"ה גם אמר לי אבי משה בגימ' אל 121
ד"ה נצח למה נקרא נצח כי זו המדה . . 122
ד"ה הוד דע בני שהוא רגל שמאל 122
ד"ה יסוד ולמה יסוד נקרא צדיק כי 124
ד"ה מלכות עתה באנו בשער המלך ... 125
ד"ה ומאין יבא עזרי אמר הוי עז 127
ד"ה וראה והבן מה אתה רואה ומה ... 129
ד"ה א"ל ר' אמור כאן מעט ושם הרבה, . 132
ד"ה א"ל ר' והלא מאריכין לו ימיו 133
ד"ה וראה והבן שכתב בראשונה ג' 135
ד"ה וכשתקרא ק"ש תזהר לתת ריוח
בין 136
ד"ה אשר אנכי מצוך היום יפסיק כי ... 137
ד"ה ועתה אודיעך סדר גאולה ותפלה . 139
ד"ה וראה והבן כשרצה הש"י לגאול
את 140
ד"ה ודע שהמכנסים רומזים על 143
ד"ה ועשה להדביק בדרכיהם הטובים . 147
ד"ה וראה והבן שאתה מברך השכינה . 150
ד"ה ותהיה זהיר לילך לבית התפלה
עם 151
ד"ה כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא . . 156
ד"ה פרט וכלל ופרט שאי אתה דן אלא .157
ד"ה מכלל שהוא צריך לפרט ופרט
שהוא 157
ד"ה כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל .157
ד"ה כל דבר שהיה בכלל ויצא לטעון ... 158
ד"ה כל דבר שהיה בכלל ויצא לידון ... 158
ד"ה דבר הלמד מעניינו דבר שהיא כ"י . 159
ד"ה דבר הלמד מסופו ת"ת ישראל
אינו 159
ד"ה שני כתובים המכחישים זה את זה .159
ד"ה וירא אלהים את האור כי טוב 162
ד"ה וראה והבן כשהאב מצוי עם 163
ד"ה וירא ו"ו יו"ד רי"ש אל"ף 164
ד"ה את האור א"ת כל התורה כולה
מא' 164
ד"ה כי תמלאהו כ"ף יו"ד ועולה ק"ך, ... 164
ד"ה טוב תמלאהו טי"ת ו"ו בי"ת 165
ד"ה בין תמלאהו בי"ת יו"ד נו"ן 165
ד"ה האור תמלאהו ה"א אל"ף וא"ו 165
ד"ה ובין תמלאהו ו"ו בי"ת יו"ד 165
ד"ה החשך בגימטריא שג"ל היא כנסת . 165
ד"ה ויקרא אלהים לאור יום ולחשך ... 167
ד"ה לאו"ר תמלאהו למ"ד אל"ף ו"ו 169
ד"ה לאור הל' שהוא בבינה קמץ 171
ד"ה ולחשך ראו עתה והבינו ניקוד 171
ד"ה קרא והנה הק' שהיא הבינה קמץ . 171
ד"ה לילה הל' רומז בבינה ולכן בקמץ . 171
ד"ה ויהי ערב ויהי בקר יום אחד 172

ד"ה ויהי באו וראו כחו שמתחלף בא"ת 174
ד"ה ויהי נפתח הו' בפתח, פתח ר"ת ... 175
ד"ה ערב הע' הוא היסוד הנכנס 175
ד"ה יום הו' בחולם כי הו' עתיד 176
ד"ה אחד ננקד הא' בסגול להורות שא' . 176
ד"ה ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך 176
ד"ה יהי רקיע בתוך המים יה"י 178
ד"ה הקב"ה הוא הרקיע הוא ת"ת, ... 179
ד"ה א"ל אמרת לי שיש לו כל הכסאות . 180
ד"ה עוד זה מדבר והנה בחור אחד בא . 182
ד"ה שלש חלקי השם הם הנקראים ... 182
ד"ה וגם בזה הכסא יש כמה היכלות. .. 182
ד"ה אלו השבעה היכלות שבין כל חומה 184
ד"ה ודע והבן בהיכל ז' קבוע כסה"כ ... 184
ד"ה א"ל כמה כתות של מלאכי השרת . 187
ד"ה ראה והבן כי ד' מחנות המקיפים .. 188
ד"ה ועתה בפעם הזאת אודיעך את כחי 189
ד"ה כונן שמים בתבונה וכשם שברא .. 189
ד"ה ודע והאמין כי יש אופן אחד 190
ד"ה א"ל ר' נחזור לדברינו מהו רקיע ... 194
ד"ה ויעש אלהים את הרקיע ויבדל בין . 195
ד"ה וראה בני והבן בשכלך כי המים ... 195
ד"ה ויבדל בין המים אשר וכו' הם מי .. 195
ד"ה ויאמר אלהים יקוו המים אל מקום 196
ד"ה א"ל מהו מתחת השמים יאמר יקוו 196
ד"ה ויקרא אלהים ליבשה ארץ ולמקוה 197
ד"ה ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא עשב 198
ד"ה ויהי ערב ויהי בקר יום שלישי 200
ד"ה פרי השני היא כ"י, פשטה 200
ד"ה ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע . . 201
ד"ה ויעש אלהים את שני המאורות ... 202
ד"ה ויאמר אלהים ישרצו המים שרץ .. 204
ד"ה ויברא אלהים את התנינים 205
ד"ה ואת נפש החיה הוא יסוד עולם ... 206
ד"ה וירא אלהים כי טוב. אלהים שהוא . 206
ד"ה ויהי ערב ויהי בקר. ויהי ערב 207
ד"ה ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה 207
ד"ה ויעש אלהים את חית הארץ האצילה 207
ד"ה ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמנו . 207
ד"ה ועתה ראו והבינו כי אחר שכתבתי 218
ד"ה וזו התפלה אמור - יהי רצון 220
ד"ה ודע כי הו' אלפא ביתות ראשונות . 220
ד"ה ועתה בני אחר שצרפת שם בן ד' .. 221
ד"ה ועתה צרף שם אלהים וגם היא ... 222
ד"ה אמר לו אדונינו שמענו תמורת 226
ד"ה א"ל אדונינו אלו הז' כפולות מה ... 232
ד"ה שלום הוא שמו של הקב"ה שנאמר 233
ד"ה חכמה כשחכמה אינה בא לכלל כעס 233
ד"ה עושר עת להכניס אבנים יקרות ... 234
ד"ה חן החבוק הוא מצד חן והזיוג 234
ד"ה זרע עת ללדת מצד הנצח אשר החסד 234

ד"ה ממשלה עת רקוד מצד הממשלה
ר"ל 234
ד"ה ועתה אגיד לכם פירוש של ג' 240
ד"ה ועתה אומר לכם פי' של ד' מבג"ד . 241
ד"ה ועתה אבאר לכם הכ' של בג"ד 241
ד"ה המליך אות פ' של בג"ד כפר"ת 242
ד"ה המליך אות ר' מבג"ד כפר"ת 243
ד"ה המליך אות ת' מבג"ד כפר"ת 243
ד"ה ראה והבן שמלת אלהי"ם עולה
פ"ו 245
ד"ה ואודיעך איך נחלקו האותיות לג' . 246
ד"ה ועתה אודיעך א יש לה ג' זיונין 246
ד"ה ב יש לה למעלה ב' זיונין כנגד 247
ד"ה ג' יש לה ג' זיונין כנגד ג' 247
ד"ה ד' ב' זיונין לעיל לפי שהד' 247
ד"ה ה יש לה ג' זיונין לעיל כנגד 247
ד"ה ו יש לו זיון א' לפי שביום ו' 247
ד"ה ז יש לה ג' זיונין לפי שביום 247
ד"ה ח יש לה ב' זיונין לעיל לפי 248
ד"ה ט יש לה ג' זיונין היא העטרה 248
ד"ה י כפוף קומה ויש לה קוץ למעלה . 248
ד"ה כ יש לה ב' זיונין כנגד ב' 248
ד"ה ך יש לו ג' זיונין כדי להוסיף 248
ד"ה ל מעוטר מלעיל וזקוף כנגד 249
ד"ה מם יש לכל א' ב' זיונין כנגד 249
ד"ה נ יש לה ג' זיונין שהנ' רומז 249
ד"ה ן מגולגלת לומר לך שהן' רומז 249
ד"ה ס יש לה ב' זיונין לעיל והס' 249
ד"ה ע יש לו ג' זיונין מלעיל לומר 250
ד"ה פ יש לו ב' זיונין והפ' רומז 250
ד"ה צ יש לה ג' זיונין ר"ל שהצדיק 250
ד"ה ר יש לה זיון א' כנגד מצות 250
ד"ה ומפני היות החכמה העליונה
הזאת 250
ד"ה ושמע בני קצת ראיה לדברי מענין . 252
ד"ה בצלמינו כדמותנו א"ל ומה דמות . 255
ד"ה א איפה היית מלת איפה היא 258
ד"ה מי שם ממדיה כי תדע ר"ל כל 258
ד"ה דע והבן כל אשר בארץ היא
העטרה 259
ד"ה או מים ירה אבן פנתה ר"ל א"ו 260
ד"ה ועוד י"ל על ואשבור עליו חוקי 263
ד"ה הבאת עד נבכי ים דע בני כי יש ... 263
ד"ה ובחקר תהום התהלכת ר"ל בחקר
של 264
ד"ה והנה בהקפת הנפש מן הנפשות . . 266
ד"ה א"ל ר' אמרת לי חיוב ד' מיתות . . . 266
ד"ה א"ל ר' מנין לך כל המשפטים 267
ד"ה א"ל ר' חזור ופרוש כל מה 268
ד"ה הבאת אל אוצרי שלג בא להודיע . 268
ד"ה וראה והבן שהם עצמם מתפעלים . 269
ד"ה ועתה תשאל בני, א"ל ר' מהו 271
ד"ה איזה דרך יחלק אור ר"ל אור הוא .. 271
ד"ה מי פלג לשטף תעלה ודרך לחזיז . . 272
ד"ה ועוד אומר לך ודרך לחזיז 273
ד"ה התקשר מעדנות כימה ומושכות . . 274
ד"ה וראה והבן עד היכן הגיע חכמת ... 274
ד"ה הידעת חוקות שמים אם תשים ... 275
ד"ה התרים לעב קוליך ר"ל קולך היא . 275
ד"ה התשלח ברקים מצד הגבורה
וילכו 275
ד"ה מי שת בטוחות חכמה או מי נתן .. 276
ד"ה עתה בני פתח אזניך ושמע 277
ד"ה מי יספר שחקים בחכמה ונבלי 279
ד"ה וראה והבן שהשחקים הם ז' 280

ד"ה התצוד ללביא טרף ר"ל כאשר המלך 280
ד"ה וחית כפירים תמלא ר"ל מזון 281
ד"ה מי יכין לעורב צידו העורב הוא 282
ד"ה וראה והבן בני אם יאכל האדם . . . 283
ד"ה הידעת עת לדת יעלי סלע וחולל . 283
ד"ה דע כי האשה אינה יולדת אלא 285
ד"ה כנף רננים נעלסה אם אברה חסידה 285
ד"ה כי תעזוב לארץ ביציה ועל עפר . . . 286
ד"ה ברעש ורוגז יגמא ארץ ולא יאמין . 286
ד"ה בדי שופר יאמר האח ומרחוק יריח 287
ד"ה המבינתך יאבר נץ יפרוש כנפיו . . . 287
ד"ה דע לך בני פעם אחת נמצאתי בארץ 287
ד"ה הנתיב הא' נקרא אור מופלא והוא . 289
ד"ה הנתיב הב' הוא שכל בהיר והוא . . . 289
ד"ה הנתיב הג' נקרא שכל מקודש והיא 290
ד"ה הנתיב הד' נקרא שכל קבוע על . . . 290
ד"ה נתיב הה' נקרא שכל מושרש, ... 291
ד"ה נתיב הו' נקרא שכל נבדל. ונקרא . . 291
ד"ה נתיב הז' נקרא שכל נסתר, ונקרא . 291
ד"ה נתיב הח' נקרא שכל שלם. ונקרא . 292
ד"ה נתיב הט' נקרא שכל טהור. ונקרא . 292
ד"ה נתיב הי' נקרא שכל מתנוצץ מפני . 292
ד"ה נתיב הי"א נקרא שכל מצוחצח 292
ד"ה נתיב הי"ב נקרא שכל בהיר. 293
ד"ה נתיב הי"ג נקרא שכל מנהיג 293
ד"ה נתיב הי"ד נקרא שכל מאיר. 293
ד"ה נתיב הט"ו נקרא שכל מעמיד. 293
ד"ה נתיב י"ז נקרא שכל ההרגש והוא . . 294
ד"ה נתיב י"ח נקרא שכל בית השפע . . . 294
ד"ה נתיב י"ט נקרא שכל סוד הפעולות . 294
ד"ה נתיב כ' נקרא שכל רצון. ונקרא . . . 294
ד"ה נתיב כ"א נקרא שכל החפץ המקובל 295
ד"ה נתיב כ"ב נקרא שכל נאמן מפני . . . 295
ד"ה נתיב כ"ג נקרא שכל קיים מפני 295
ד"ה נתיב כ"ד נקרא שכל דמיוני מפני . . 295
ד"ה נתיב כ"ה הוא שכל נסיוני מפני 295
ד"ה נתיב כ"ו נקרא שכל מחודש מפני . . 295
ד"ה נתיב כ"ז נקרא שכל מורגש מפני . . 296
ד"ה נתיב כ"ח נקרא שכל מוטבע מפני . 296
ד"ה נתיב כ"ט נקרא שכל מוגשם מפני . 296
ד"ה נתיב ל' נקרא שכל כללי מפני 296
ד"ה נתיב ל"א נקרא שכל תמידי מפני . . 296
ד"ה נתיב ל"ב נקרא שכל נעבד להבדיל .296
ד"ה הצינור האחד הוא מתפשט מצד פני 297
ד"ה והנה החיה משלחת הצינור להביא 298
ד"ה הנתיב הכ' הוא נתיב האחרון 300
ד"ה וראה והבן שהל"ב נתיבות 300
ד"ה וראה והבן שנקרא נפ"ש רו"ח 302
ד"ה לא יתן סגור תחתיה ר"ל שכתר . . . 302
ד"ה ואחר שביאר לך המנע השגת החכמה 303
ד"ה וראה והבן כי על שהתורה הוא . . . 305
ד"ה וראה והבן סוד של נזמי הזהב 307
ד"ה וראה והבן שנחצבה הנקודה זו מן .311
ד"ה וראה והבן שהחציבה הנרמזת 313
ד"ה דע שאלו אותיות ג"כ מורות על . . . 316
ד"ה ודע כי דרכי הספירות שהודעתי . . 316
ד"ה ועתה אבאר לך איך הוא הצירוף . . 318

ד"ה וראה והבן שג' הבדילים הם, והם . 319
ד"ה ותדע באמת כי זכר ונקבה הוא . . . 321
ד"ה ודע והבן כי כשתחבר נפש חיה . . . 322
ד"ה ועתה אספר לך בני בענין 324
ד"ה וראה והבן שקריאתם שוה באורך . 325
ד"ה ועתה בני ראה גם ראה הסר 325
ד"ה וראה והבן שזה הב' קראו הקב"ה . 326
ד"ה אבג חת דהו טת והנה גבו"ה מעל . 326
ד"ה ועתה תבין נפלאות מתורת ה' 327
ד"ה ועתה אתחיל להגיד לך ושים 327
ד"ה ועתה שמע מפלת האויבים
ולאומים 328
ד"ה וראה והבן והי"ה במלואו ד"ם 329
ד"ה תם מה הוא אומר מה זאת
ואמרת 332
ד"ה שאלת הבן השני שאינו יודע 332
ד"ה ועתה בני אשר נקשרת בקירות
לבי 332
ד"ה אלה תולדות בני נח שם חם ויפת . 334
ד"ה וראה והבן סוד נפלא מאוד כי 336
ד"ה ודע והבן כי הדרכים הראשונים . . . 337
ד"ה ראה והבן כי זה דרך האצילות 338
ד"ה נפנה לפן אחר שהוא תצרף ו"ו . . . 340
ד"ה נפנה לפן אחר תצרף ב"ב הרי 340
ד"ה נפנה לפן אחר כדמותנו ונמלצב . . 341
ד"ה ואמר משה רבונו דעלמא אמור לי . 341
ד"ה ועתה נחזור כדמותנו ונמצלב ואם . 342
ד"ה נפנה לפן אחר בצלמנו פטיכהש . . 342
ד"ה נפנה לפן אחר ונתומדכ לקיפאטפ . 343
ד"ה ועתה שמע בני גם שמע מה
ששמעתי 343
ד"ה אלף הא' בקו, והל' בב' נקודות. . . . 343
ד"ה בית בשני נקודות ודגש ורפה, ... 344
ד"ה גימל רומז בבינה ושמשיו ג' 344
ד"ה דלת הד' רומז בחסד ויש לו שני . . . 345
ד"ה הי רומז בגבורה שה' אחרון
שבשם 345
ד"ה וו רומז בתפארת ומשתמשת בו' . . 345
ד"ה זין רומז בנצח ויש לו שני 345
ד"ה חת רומז בהוד ושמשו ת' וננקד . . . 346
ד"ה טת רומז ביסוד ויש לו שמש א' . . . 346
ד"ה יוד רומז בעטרה ויש לו ב' 346
ד"ה כף רומז בעטרה ושמשו ף' הוא . . . 346
ד"ה למד בתפארת ומשתמשים בשני . . 346
ד"ה מם רומז האחד בתפארת. והם' . . . 347
ד"ה נון רומז בבינה, והו' ביסוד, ... 347
ד"ה סמך רומז בבינה שכל פעולותיה . . 347
ד"ה עין רומז ביסוד ויש לו ב' 347
ד"ה פה רומז במלכות ויש לה שמש ה' . 348
ד"ה צדי בבינה ויש לה ב' שמשים ד'י . . 348
ד"ה קוף בבינה ויש לה ב' שמשים ו'ף . 348
ד"ה ריש הוא הצינור צינור האמצעי . . . 348
ד"ה שין בבינה ויש לו ב' שמשים י'ן . . . 349
ד"ה תיו בגבורה ובראות גזירת האם . . . 349
ד"ה ויברא אלהים את האדם בצלמו . . . 349
ד"ה וייצר ה' אלהים את האדם עפר
מן 350
ד"ה ויאמר להם אלהים פרו ורבו 350
ד"ה ויאמר אלהים הנה נתתי לכם את . 352
ד"ה ולכל חית הארץ ולכל עוף השמים . 354
ד"ה וירא אלהים את כל אשר עשה
והנה 355
ד"ה וראה והבן שזהו השלמת מעשה . . 356
ד"ה ויכלו השמים והארץ וכל צבאם . . . 357
ד"ה וראה והבן שכל מדה גורמת
שביתה 361

ד"ה אלה תולדות השמים והארץ בהבראם 362
ד"ה וראה והבן ד' אותיות נקראים 364
ד"ה וראה והבן שדרכי ה' נמצאים 364
ד"ה וראה והבן שזה היה נקרא בית ... 365
ד"ה וראה עתה והבן אב ואם בן ובת .. 365
ד"ה וסוד הה' הוא שהה' יש לו ג' 365
ד"ה וראה והבן חצי השם כלל השם ... 366
ד"ה וראה והבן שהו' הוא מוטה בפנים . 366
ד"ה וראה והבן מה עשה הי' שהוליד .. 367
ד"ה וראה והבן שהד' נתקדש ונעשה י' . 368
ד"ה ראה והבן שהיו"ד אינו צריך 369
ד"ה ועתה אבאר לך הה' אינו צריך 369
ד"ה ועתה ראה בני מה נעשה עם הד' . 370
ד"ה וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ .. 372
ד"ה ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל 373
ד"ה ויצר ה' אלהים את האדם עפר מן . 374
ד"ה וראה והבן י"י של וייצר רומז 374
ד"ה ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם 375
ד"ה וישם שם את האדם אשר יצר האדם 376
ד"ה ויצמח ה' אלהים מן האדמה כל עץ 376
ד"ה ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן . 376
ד"ה שם האחד פישון הוא הסובב את כל 377
ד"ה ויקח ה' אלהים את האדם ויניחהו . 381
ד"ה ויצו ה' אלהים על האדם לאמר ... 381
ד"ה מכל עץ הגן אכול תאכל דע בני ... 382
ד"ה ויאמר ה' אלהים לא טוב היות 383
ד"ה וייצר ה' אלהים מן האדמה כל 386
ד"ה ויקרא האדם שמות לכל הבהמה . 386
ד"ה ויפל ה' אלהים תרדמה על האדם . 387
ד"ה וראה והבן עתה בני עומק דבריהם 389
ד"ה וראה והבן בזה הפסוק תראה יחוד 391
ד"ה הכלל יהיה בידך שכל דבר שצריך . 391
ד"ה ויבן ה' אלהים את הצלע אשר לקח 392
ד"ה ויאמר האדם זאת הפעם עצם מעצמי 392
ד"ה וראה והבן אש של שכינה מצרף מה 394
ד"ה וראה והבן שנצטייר הש' של שדים 397
ד"ה וראה עתה והבן אי"ק רומז על 399
ד"ה וראה והבן א' בכתר, ד' בחסד, ... 403
ד"ה גל"ש רומז בבינה, ג' שלישית 404
ד"ה דמ"ת ד ארבעה, מ ארבעים, ת ד' .. 404
ד"ה הנ"ך ה חמשה, נ חמישים, ך ה' 405
ד"ה וס"ם ו ששה, ס ששים, ם ו' 405
ד"ה זע"ן ז שבעה, ע שבעים, ן ז' 405
ד"ה חפ"ף ח שמנה, פ שמונים, ף ח' 405
ד"ה טצ"ץ ט תשעה, צ תשעים, ץ ט' 406
ד"ה וראה אתה בני דבר גדול נקרא 413
ד"ה א"ל ר' ולמה לא ירבה לו סוסים, ... 423
ד"ה נקראים הוא ובית דינו, א"ל בני ... 425
ד"ה ראה והבן משה וששים רבוא, א"ל . 429
ד"ה ועתה נקח סדר וכל אחד יענה 432
ד"ה ועתה שמע ותבין כי רגלי הויה ... 438
ד"ה אלהי"ם דע לך ר' שכל עוד שאין .. 439
ד"ה ונקראים מצות עשה ומצות לא ... 441
ד"ה הדיבור הראשון אנכי וכששמעו ... 449

ד"ה וכששמעו אותו הקול שאלו למשה 450
ד"ה לא תחמוד ומיד הבינו מי שיש ... 451
ד"ה לא תרצח ואמרו ישראל והנה לא . 451
ד"ה לא תשא מיד הבינו שהנדרים אחרי 452
ד"ה לא תגנוב מיד הבינו שצריך לצדק . 453
ד"ה זכור את יום השבת לקדשו לשבות 453
ד"ה לא תענה ברעך עד שקר אבל מצוה 454
ד"ה לא יהיה לך אלהים אחרים על פני . 454
ד"ה כבד את אביך ואת אמך היינו מ'ע . 457
ד"ה לא תרצח שלא להרוג נקי ובכללו . 459
ד"ה לא תנאף ובכללו הוא שלא 460
ד"ה וראה עתה והבן שתרי"ג מצות 460
ד"ה וראה לשונם בעי מיניה מרב ששת 462
ד"ה וראה והבן שדג טהור יש בו 463
ד"ה ונקראים כסא רחמים וכסא דין ... 465
ד"ה ונקראים ניסים נגלים נסים 466
ד"ה ונקראים תפלה גאולה גאולה 466
ד"ה ונקראים עולם ועד אם ראית 467
ד"ה ונקראים תורה שבכתב ותורה 467
ד"ה ונקראים פנים ואחור א"ל ר' מהו .. 469
ד"ה ונקראים חלב ויין ר' ראית איך 471
ד"ה וראה והבן מה גרם לו זה שעשה .. 475
ד"ה וראה והבן איך צוה הקב"ה על 484
ד"ה ועתה אודיעך דבר גדול שמימות . 486
ד"ה וראה אתה בעיניך אור לארבעה . . 488
ד"ה וראה והבן שאין החלב עם האם רק 495
ד"ה והא לך סדר התנאים שהם מפתחות 496
ד"ה ועתה שמע סדר החכמים איך היה 497
ד"ה והא לך תחלת האמוראים ר' יוחנן . 497
ד"ה אלה הם סדרי התלמוד שעל ידם . 500
ד"ה ועתה שמע סדר התורה איך היו . . 500
ד"ה גם לרבות גם צאנכם גם בקרכם . . 504
ד"ה אף לרבות שנאמר ויקח את אדרת 505
ד"ה וגם דרשו במיעוטין בג' לשונות ... 505
ד"ה רק הוא למעט עד כמה פעמים אני 506
ד"ה מן למעט הוא שנאמר ויעמוד העם 506
ד"ה רבוי אחר רבוי למעט הוא שנאמר . 506
ד"ה מיעוט אחר מיעוט לרבות הוא 507
ד"ה מגזרה שוה הוא שנאמר בשומר שכר 513
ד"ה כלל ופרט הוא שנאמר מן הבהמה . 514
ד"ה ונקראים יום ולילה, והנה היום 515
ד"ה על כן יעזוב איש את אביו ואת 518
ד"ה תנן נתגיירה המעוברת בכר לכהן . 540
ד"ה ועוד שם ואיזהו בכור לנחלה 545
ד"ה ראה והבן שעשית רעה גדולה 548
ד"ה עוד אמר שם כתב לכהן שהוא חייב 554
ד"ה ויהיו שניהם ערומים האדם ואשתו 559
ד"ה מכל חית השדה דע לך שהשדה מסבב 562
ד"ה ויקרא יהו"ה אלהים אל האדם.... 573

ד"ה ואכלת את עשב השדה כלומר יכנסו 575
ד"ה ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו. הם 575
ד"ה ויאמר אל האשה אף כי אמר אלהים 576
ד"ה וראה והבן מענין הראייה מה 581
ד"ה ועתה ראה ר' שכאן לא היה השחתה 583
ד"ה ודע ר' באמת שזה א"ל אבי ז'ל 585
ד"ה ודע ר' שגם נדב ואביהוא לא 587
ד"ה ויגרש את האדם וישכן מקדם לג'ע 589
ד"ה ועתה ראה והבן במה דומין 593
ד"ה ויאמר קין אל ה' הוא מדת הפחד . 604
ד"ה וישם ה' לקין אות היא העטרה 604
ד"ה ויצא קין מלפני ה' וישב בארץ 605
ד"ה וידע קין את אשתו. הכוונה הוא . . 611
ד"ה ויקח לו למך שתי נשים שם האחת 611
ד"ה וידע אדם עוד את אשתו ויולד בן . 612
ד"ה אנא השם פשעתי עויתי, וכן בכל . 613
ד"ה אנא ה' אלהי שמע אל תפלת עבדיך 614
ד"ה זה ספר תולדות האדם. א"ל בני ... 617
ד"ה זה ספר תולדות אדם אמרת ריח .. 619
ד"ה ויחי אדם שלשים ומאת שנה ויולד 624
ד"ה ועתה שמע רמזי החכמים אשר רמזו 630
ד"ה ויאמר ה' לא ידון רוחי באדם 634
ד"ה הנפילים היו בארץ הם שמחזאי . . 636
ד"ה אנשי השם אלו הנפילים כולם 636
ד"ה וירא ה' כי רבה רעת האדם ר"ל . . . 637
ד"ה ויתעצב אל לבו כביכול לבו לקה . . 637
ד"ה וכשם שגזר עשר ולא תשע כן גזר . 639
ד"ה החכמה שהיא ספירה השניה שהחכמה 645
ד"ה חסד מדה רביעית ויש בה ע"ב 646
ד"ה הגבורה מדה החמישית והיא מדת 647
ד"ה התפארת מדה הששית נותנת כח . 647
ד"ה הנתיב הא' הא' נקרא שכל הקבוע . 649
ד"ה ופרשת בראשית נשלם ומי שעזרני 654

ד"ה כשעלה משה רבינו ע"ה בהר סיני

כשעלה משה רבינו ע"ה בהר סיני להוריד תורה לישראל. שאל למטטרו"ן מהו בראשית ברא אלהים. א"ל תורה רשומה נקראת ראשית והיא האצילה הבינה הנקראת אלהים א"ל משה ואימא ראשית הוא הכתר עליון שהוא ראשית לאצילות ומה שנקרא תורה רשומה ראשית לדין ולרחמים. ור"ל הכתר האציל החכמה. שהיא תורה רשומה. שכולם נקראים אלהים בהסתלק עלת העלות מהם. ובהיותו עמהם נקראים כולם יהו"ה. א"ל הב' של בראשית מוכיח שהוא בחכמה עלאה שא' מורה על הכתר ולא כתב ראשית ברא אלהים. א"ל ולמה לא כתב ראשית ברא אלהים. א"ל כדי לבטל דבריך שלא תאמר כאשר אמרת. א"ל רבונו דעלמא למה לא כתב ראשית ויהיה כדברי. א"ל דע לך משה שאינו דומה הקרוב אל המלך כרחוק ממנו. כי הקרוב שני אל המלך ונתן לו כח וממשלה שיקרא האצילות בשמו. ובעבור שהיא נקודה דקה וסתומה והעולם השפל שלמטה אינו כדאי שיזכר אצלם שהכתר האציל החכמה וע"כ נכתב בראשית להיות אצילות מן החכמה. והב' מורה חכמה שנית לאצילות. ולמה לא כתב בראשי בלא תי"ו א"ל הב' עם הת' היא בת ולומר שהאצילות האחרון נקרא בת החכמה וע"כ שמותיהם שוים לבעלי העבודה ולומר לך ג"כ שלא היה האצילות רק עד הבת. ולכן נקרא שדי שאמר לעולמו די. ולמה יו"ד סמוך לתי"ו לומר לך שהיא מזוגה מן היו"ד שהיו"ד בכל מקום מורה רחמים. ולמה א' וש' סמוכים לומר שאש גוברת על הבת מצד שהיא סמוכה לעולם השפל. והוא עולם הפחד. ולמה ר' סמוך לא' כדי שיתחבר הר' עם הא' וש' והוא רא"ש. ועוד בא הא' באמצע בראשית להורות שכח בראשית הוא מן הא' ובהיות הא' עם החכמה הוא ראש ובהסתלק הא' נעשה ר"ש. גם הב' שנתחבר עת הת' ונעשת ב"ת נתחבר עם הא' ונעשת אב לומר שהאב האציל הב"ת ונשאר שי"ר הוא השיר שעתיד בעולם לעמוד אדם אחד ולומר מזמור שיר ליום השבת. ובהסתלק שבת מבראשית ישאר אי"ר לומר לך שגזר הא' להיות הגלות הא' במצרים ר"י שנה מצד הנחש שהטיל זוהמא בחוה. ולמה ר"י שנה בעבור שהר"י עושים ה' בהכנס הי' בר' והה' רומז בבינה. והגאולה ניתן בבינה כי הר' רומז בבינה. וגם תראה כי האי"ר רומז לג' נקודות דקות וסתומות והם כח"ב. וראה כי הא' ראש לכל האותיות והוא המקיימם וב' אחריו והוא האציל הב' וזהו ב' בראשית. י' של אי"ר רומז לחכמה ויש לה ו' קוצים קוץ העליון רומז לכתר וכל הו' קוצים רומזים לו' ספירות של היקף שההקף הוא מן החסד והא' בכלל הו' [בכ"י איתא ב' נוסחאות, נוסחא א' והה' בכלל הז', נ"א והד' בכלל הו'.] ושואלים היו"ד שהיא בחכמה למי אתה ומראית בקוץ העליון לא' אני והוא האצילני וכל הו' קוצים משפיעים שפע וברכה למטה. וכן

הב' יש לה ב' קוצים הא' רומז לעוקץ העליון אני, והב' משפיע בבינה כי גם הב' רומז בחכמה וע"פ שנים עדים יקום הב' והי', גם הב' של בראשית מדד י"ג אותיות והלך בנ' ונתחבר עמו ונעשה בן, יצא עם כח הנון ומדד עוד י"ג אותיות והלך בת' ונתחבר עמו ונעשית בת. והנה האב האציל בן ובת ומתוך אהבתו בם כרחם אב על בנים לקחם אצלו וזהו יו"ד ר"ל היוד הוא האב והו"ד נעלמים שלו הו' הוא הבן הד' הוא הבת והכוונה שלא יפרידם ממנו ילוד אשה. א"ל משה רבונו דעלמא יאמרו המינים שני אחדים הם באותיות התורה, א"ל א' למעלה מכולם ומצטייר יו"י הרי כ"ו ושני אחדים הם ך"ו הרי שם אחד יהו"ה והוא א', א"ל ולמה משך הא' ל"ף א"ל דן את העולם בל"ף הל' רחמים והף' דין. ולמה משך הב' יו"ד תי"ו להגיד להתורה שהיא הבת בב' עדים שהוא הב' והי' שכולם הם לאלף שלא לקחת יוהרא לעצמה שהיוהרא עושה רושם וזהו מחיוה למט"ט בשיתין פולסי דנורא. וגם אלף במספר גדול אל רם ובמספר קטן הוא י"ב הוא המלך בי"ב אלכסונות בי"ב הויות ור"ל מי שעשה א"ל ל"א. נתהפך הרם למ"ר וזהו ל"ף הדן את העולם. ולמה משך הש' י"ן לומר לך הש' רומז לבינה והיא אם הבנים שמחה ומשכה הי' שהוא אב וירדה אל הבן שהוא הנ' לברכו וזהו נו"ן פשוטה תפארת ישראל נ' כפופה כנסת ישראל הנה אב ואם בן ובת, וגם שי"ן הנעלם שלו י"ן הוא סמ"ך לומר שהאם היא סמך העולם. ונעלם ונגלה סמ"ך עפ"י שנים עדים. ולמה משך הת' א"ו לומר לך שהת' רומז לכנסת ישראל ומבקשת מן הא' לחברה עם הוי"ו כי הו' רומז לתפארת ישראל ואף כי הם אחים כענין אחותי רעיתי ונקראים איש ואשה זהו ואל אישך תשוקתך והוא ימשול בך אי"ש א' רומז לכתר, י' לחכמה, ש' לבינה, ונתנו האותיות האלו לו' ונקרא איש והמליכוהו על ו' קצוות ונתנו לו הוד והדר ולכן נקרא איש, וגם איש במילואו עולים תצ"א וזהו כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו ה' אלהיך בידך למעלה ולמטה. בראשית ב"ת ר"י א"ש ר"ל שהבת ר"י שנה היתה באש במצרים היא למעלה ובניה למטה. ולמה הבת ולא הבן בעבור שבא סמאל אל הבן ולא יכיל ליה ובא עם הנחש בבת והטיל בה זוהמא וע"כ הבת בגלות. וגם הב' והי' של בראשית רומזים לחכמה נקודה סתימה וציור הב' ו"ד ונעלם הי' ו"ד שני אזהרות להיות שניהם בלא פירוד והם הבן והבת ושאל משה והלא הה' נכנס בין הד' והו'. ומשיב הה' היא אם הבנים והה' לקחה כללו לבדו והוא האב ר"ל כלל הה' לבדו הוא הי' והי' רומז בחכמה שהוא האב ובאו שניהם האב והאם אל הבני' וברכום. ויוסף הצדיק עמהם שמה שאירע ליעקב אירע ליוסף. וזהו בן פורת יוסף בן פורת עלי עין שבזמן שהאב והאם עם הבנים אין עין הרע שולטת בהם. וגם ב' ור' של בראשית לא באו להעיד על חידוש העולם עם אותיות אחרות רק עם הנעלם

שלהם לפי שנעלם הב' הוא י"ת והנעלם של הר' הוא א"ש ור"ל שהעולם לא נברא אלא בשביל ישראל. וכשם שהנעלם של הב' ור' הוא תיש"א כך ישראל יהיו נעלמים מתיש"א שאם תיש"א ונתנו איש כופר נפשו לה' והי' היתרה לומר לך שאם יתנו כופר הי' ר"ל מחצית השקל שהוא י' גרות והוא הכופר יבטל הנגף. ולמה בא בראשית בו' אותיות והפסוק נפסק בז' תיבות לומר לך כי הפרדס עשר המדות וההיקף ז' וזהו אמרתי עולם חסד יבנה, ואע"פ שהאם מנהלת את בניה האב משקה הבנים בשש צינורות וע"כ היו"ד בו' קוצים אך הקוץ העליון מקבל ומורה ומראה וע"כ באו ו' אותיות כי כשאב משקה הבנים הבת עם הכלל והרי כאן ו' כי לפעמים הבת לעצמה ולכן נקרא עצרת, וזהו דבר שהי' בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כלו יצא ר"ל כשהבת עם הכלל ברחמים וכשהבת לעצמה בדין לדון את העולם הכלל מסכים עם הדין וזהו וירד ה' ואין כאן שינוי שם או שינוי דבר רק הענין בהסתלק הפלא הגדול מן ההקף זה הוא דין ובהיותו עם ההיקף הוא רחמים והמקבל הוא הגורם ולכן חלק הפסוק לז' תיבות והמלה לו' אותיות לומר לך בין שהבת עם הכלל בין שהבת לעצמה ו' וז' א' ר"ל מושל א' עליהם, אמר משה הבן קודם מן הבת ולכן יורש ט' חלקים והבת החלק הי' א"כ יכתוב הו' קודם לד' ומשיב אותיות התורה למעלה כסדר תשר"ק והו' קודם, ואמר א"כ אורידנה לישראל כסדר הזה ומשיב קמי' קב"ה ליכא ספיקא ויודע מעלת הא' לת' בחלק וכן כל העליונים. אבל לילוד אשה אם תורידנו להם בסדר תשר"ק. יתנו מעלת הא' לתי"ו א"ל א"כ למעלה יתחילו מן הא'. ומשיב מתחילין מן הת' להעלותה לא' אבל ילוד אשה מבקשים להוריד מן הא' אל הת' אלו מעלין ואלו מורידין וזהו משה אין שלום בעירך הכוונה להוריד שלום אליו עד שאמר ועתה יגדל נא כח אדני ר"ל יגדל הוא החסד כח הוא ת"ת אדני הוא מט"ט ואמר שהת"ת הוא כח של אדם יקבל מהחסד וישפיע לאדני. ולמה אמר נא ר"ל יאמר ועתה יגדל כח אדני הוא משיב כשיגדל כח אדני א' עם הנ' שהם אותיות נא והנה חבר חיבור שלם וזהו ויין ישמח לבב אנוש ששותהו כהלכתו, וע"כ תרי"ג מצות כולם להוריד מן הא' אל הת' וזהו מצות מעשיות צורך גבוה וצורך אדם אבל העליונים אע"פ שמבקשים ממין האדם לעורר שפע וברכה מן הא' אוהבים לעלות אלא שאין להם רשות כענין דודי שלח ידו מן החור ומעי המו עליו קמתי אני לפתוח לדודי וידי נטפו מור וגו' פתחתי אני לדודי ודודי חמק עבר נפשי יצאה בדברו בקשתיהו ולא מצאתיהו קראתיו ולא ענני, וצריך אתה לדעת שמב' של בראשית עד ב' של ובהו אין ב' אחר באמצע אלא ב' ברא והוא חצי בראשית. ומבראשית ועד הארץ הם כ"ז אותיות וא' עליהם ר"ל שהיו האותיות והמדות באמצע בראשית סתומים וחתומים בכח

כשלהבת בגחלת, ומלת ברא ר"ל האציל וכן יצר עשה וכוונת הדבר הוא כך בראשית שהוא חכמה עלאה האציל אלהים שהוא הבינה עם כל האותיות וכל המדות ובראשית לא חסר דבר. והבינה שהיא אלהים האציל א"ת הם זרועות עולם חס"ד ופח"ד. וחסד ופחד האצילו השמים שהוא הת"ת ונקרא שמים שהוא כלול מאש ומים. והתפארת האציל וא"ת שהם הנה"י, והיסוד האציל את הארץ שהיא כנ"י ונקראת שדי שאמר לעולמו די פי' את לרבות חסד ופחד הא' רומז לחסד ות' רומז לפחד דומה בדומה. ר"ל הא' רחמים ורומז רחמים והת' רומז דין והמים שהוא החסד האציל הפחד. ו' של ואת הוא משך הו' והוא יסוד וה' השמים וה' הארץ הוא ה' ראשון וה' אחרון שבשם בן ד' ר"ל ה' בינה עם שמים וארץ לעולם והמאציל מאציל כל הכחות ר"ל האותיות והמדות עם הנאצל והוא אינו חסר דבר, וכשם שבראשית הוא ו' אותיות כן מב' בראשית ועד ב' ובהו צריכים כל תיבה להיות ו' אותיות והוא בראשית בראאל"ה ימאתה"ש מימוא"ת הארעו"ה ארקהי"ת התהוו"ב, ולפנים יתבאר בעז"ה. ומב' בראשית עד ב' ובהו הם מ"ב אותיות ומתחלקין לז' שמות משש שש אותיות והסוד יתבאר לפנינו ומלת ובהו בו הוא שהנאצל עם כולם נאצל, וזהו כ"א כלול מעשר וכ"א שבת כשהאציל מה שהאציל ע"כ מי ששכח יום השבת מונה ו' ימים והז' הוא שבת ואין כאן חילול שבת כי כל המדות נקראות שבת ואם תעשה עיגול של ז' נקודות מאיזו נקודה שתתחיל תמצא שבת ז':

ד"ה נפנה לפן אחר למה ננקד הב' של

נפנה לפן אחר למה ננקד הב' של בראשית בשני נקודות זה על גב זה והוא הנקרא שב"א, הוא משיב הנקודות הללו רמז למעור וע"כ זה על גב זה כצורתו ור"ל יוסף הצדיק שואב מחכמה עלאה דרך אמצעי מבלי הפסק וע"כ נקרא מקוה ומטהר ובמקומו יתבאר בעז"ה, ולמה הב' נקודות מולידים פתח בקריאת שוא לומר לך שהפתח היא בת זוגו של מעור. וכשנאצלה [פתח שוא] נתגלית העטרה וע"כ נקראת עטרה. ולמה נדגש הב' של בראשית והלא היא אות אחת מאותיות בג"ד כפר"ת שהם רכים וקשים ר"ל פעמים קשים בדגש ופעמים רכים ברפה. וזה הב' למה יהיה דגושה ומשיב אע"פ שהוא אצילות הראשון ונאצל מכתר עליון שהוא לבן לעולם ר"ל רחמים ואין בו דין ואש אפ"ה יש לה דין וע"כ נקראת אני שמלת אני רומז בחכמה עלאה ותתאה ומלת אני רומז לדין, וכן נקרא בכר בכר לדין וע"כ הב' דגושה כי הנקודה שבתוך האות רומז ומורה קושי, ולמה הר' בראשית בצירי רומז לחכמה שהוא צרי העולם העליון והתחתון, וזהו הצרי אין בגלעד, אם רופא אין שם, שם כנסת ישראל גלעד קרי ביה ג"ל ע"ד ר"ל עד הגל הזה וכתיב גן

נעול מעין חותם, ולמה צי"י מוליד חירק כי חרק הוא לשון קושי כענין חרק עלימו והצרי מרפא החירק,והחירק המוליד צירי בקריאתו להורות על האמת כי היא צרי לכל חירק. ולמה לא נקוד א' בראשית לומר לך שהנקוד מנענע האותיות כנפש המנענע את הגוף. והא' הוא המחיה את כולם והוא המנענן ואין לו ראשית אף כי הוא ראשית ואין לו אחרית אף כי הוא אחרית ואין שם ניקוד ונענוע לא בפה ולא במחשבה שאם בא בזה האדם נח לו שלא נברא א"כ למה הא' בפתח והל' בצירי הוא משיב הא' הוא בקריאתו שאתה פותח פיך והוא אויר שאינו נתפס ולהורות על מה שאמרתי, והל' הוא בצירי כי משך הא' ל"ף והל' רחמים והף' דין וזהו בהסתלקות הא' ממדותיו וננקד בצירי לומר לך כשהמקבל ראוי הוא צרי והוא ל' ואם לאו חירק והוא ף', והש' בחירק כאשר אמרנו ולמה נכנס הי' בחירק והוא אינו ננקד לומר לך שהי' רומז בחכמה וכל חולם בכתר ואע"פ שהיא האצילה העולם. מצד מעלת הכתר היא נאצלה מן הכתר והיא למטה ממנו שהמאציל למעלה מן הנאצל. כמו החולם מן החירק שזה למעלה וזה למטה וכדי שלא יטעה אדם בזה בא הי' לעולם בחירק במקום שיש צורך, ולמה הת' ברפה לומר שהדין בבריאה היה רפה כענין שיתף מדה"ד עם מדה"ר וברא את העולם והרחמים גוברים יען שהן למעלה מן הדין כענין חסד ופחד כמו ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים שהשם קודם וכמו וה' שמים עשה שהו' רחמים וה' רחמים ואין רבוי אחר רבוי אלא למעט מן הרחמים ולהביא דין, זהו כל מקום שנאמר וה' הוא ובית דינו וכל מיעוט שבא למעט מצד שני רבויים אינו ממעט אלא דבר מה ואלולי שגברו הרחמים על הדין היה העולם לעולם בצער וקרוב לחיוב וא"כ אין קיום:

ד"ה נפנה לפן אחר בראשית עם אי"ק

נפנה לפן אחר בראשית עם אי"ק בחשבון לומר שהאצילות כולה אחד והוא ניצוצי הגחלת ויזהר האדם שלא יקח ניצוץ לעצמו כי הניצוץ שורף וממית, וראה והבן שכולם מאירות מן הגחלת ומשם נאחזות ואם באת להרהר אחר מדותיו של הקב"ה יהרהר אחר מדותיך להמיתך כי המדות נקראות מדות יען שפועלות מדה כנגד מדה וגם ילוד אשה לא יוכל להשיג במדות האלו כי לא אפשר דא"כ אחר שיש השגה בדבר הגבלת מקום לאלהות ואפי' המדות אינם משיגים למה שלמעלה מהם ר"ל הנאצל אינו מכיר כח המאציל. אך הוא מבקש לתת לו כח וחיות כי גבוה מעל גבוה שומר כ"ש המקיימם והמחיה את כולם לא יוכלו להשיגו אפי' עליונים ואצ"ל מין האנושי שלא יוכל להשיג במדותיו יתברך שמו. כ"ש לבעל המדות והמדות האלו מצד האור היורד עליהם הם

יודעים ומכירים שאין ערך לו ואין זולתו כמו שנאמר ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דודיך מיין ר"ל זה היין רומז בחכמה עלאה ואומרת כ"י שהיא אצילות האחרון של פרד"ס לת"ת ישראל מן האור היורד ממך אלי אשר הוא בא אליך מן היין אשר הוא רוח אלהים והוא חכמה אני מכיר ויודע חלק ממעלתך, ומאחר שכן הוא יזהר האדם מלרדוף אחר השגה הזאת כי יפול הנופל ומי יקימנו רק ידע הנסתרות הם לה' אלהינו והוא צורך גבוה וצורך האדם והנגלות לנו לקחת סדר מוסר מהם פן יבא להחטיא את בשרו ולעולם האחד אינו נחלק לשנים אבל השנים שוים לאחד במספר קטן. גם ב' בראשית פנה לאחוריו. וראה ג' הביט למעלה וראה א' נתחבר עמהם ונולד ו' והמליכוהו בו' קצוות שהכל צריכים בו ר"ל מאחר שיצא מחבור אב"ג שהם כח"ב ראוי הוא להשלים ולהשקיט כל המחלוקת שהוא בעליונים כעין חסד ופחד שהוא מים ואש. ובא הו' שהוא התפארת ונכנס ביניהם ומקבל שפע שניהם דין ורחמים כי בשפע המים נתבטל היצר ואין קיום ובשפע הדין שהוא האש יתבטל העולם כי תרד בכחה ויכלה הכל וזהו המחלוקת ובא הו' וחיבר שפע הדין ורחמים ועשה שלום. וע"כ נקרא שמים שהוא אש ומים. ויש לשאול למה לא נקרא שמו אש ומים ויש להשיב בעבור שרובו רחמים לקיום העולם ואל תאמר אחר שהוא מלך בששה קצוות אקחנו ומה לי בה' מדות שלמעלה ממנו לכן מלאו הוא"ו בא"ו לומר לך שכל העשר מדות אחד הם. וע"כ הא' בין שני וי"ן שעם הא' הם אחד ואין לחלק מחצה על מחצה ואין להפריד הא' מהם כי המלך יש מלך עליו ומלך על כל מלך שהוא הא' והוא המלך על כולם וע"כ בא כל"מ להביט המלך אל הא' שהוא מלך עליו ואין להרהר בזה יותר כי הוא חייך ואורך ימיך, גם ר' בראשית פנה כה וכה וראה ק' וש' ונתחבר עמהם ונעשה רק"ש העולים באי"ק ו' [שהם אב"ג שהם ו'] ועוד שכללו של אב"ג הם ג"כ ו', שבו לו' הוא משך הו' והוא יסוד עולם. וכיון שעלה במעלת אי"ק ראוי הוא להיות משלים ומשקיט בין הנצח וההוד. שנצח רחמים והוד דין ומקבל משניהם ועושה שלום ובעבור שהוא קרוב לעולם הגשמי יותר מן ת"ת לכן הוא נוטה אל הדין יותר ממה שנוטה אל הרחמים. שנאמר לפניו ילך דבר ועל שלא היה נעלם כדאי להשתמש עם יסוד עולם. גנזו לצדיקים ונתן לו בת זוגו אח כ"י ובמקומו יתבאר בעז"ה. גם א' בראשית פנה אל הב' שהא' האצילו ואמר הב' שהוא החכמה בא האב אב לחכמה אב לבינה אב לאברהם ליצחק וליעקב אב למשה ולאהרן אב ליוסף ולרחל אמו הנה מאב אחד נאצלו כל הבנים ומבקשים מהאב להשקותם כי עייפים הם ומים קרים על נפש עיפה וזהו העניים והאביונים מבקשים מים ואין ר"ל מבקשים גם המדה הנקראת אי"ן. ור"ל העניים ואביונים אלו שש קצוות שבזמן הגלות מבקשים מן

הא' הנקרא אין, אך כת"ר חכמ"ה ובינ"ה אינם עניים, לכן השמר לך עלות בהר הם כח"ב ונגוע בקצהו כל הנוגע בהר מות יומת שני מיתות יש כאן בענין ואם אין מתה אנכי מותא תניינא, גם שי"ן בראשית לקח ציורו והם ג' יודין וכ' יי"י כ' והעלה אותם לנו"ן פשוט חמשים שערי בינה כי האם נותנת ירושה ושררה לבניה שהיא נ' פשוט חמשים שערי בינ"ה והאב שהוא החכמה נותן לבן ל"ב נתיבות החכמה וע"כ נקרא ת"ת לולב לו לב וג"כ נקרא לב ון' פשוט. גם בא י' בראשית ונתחבר עם שני פאותיו והוא טי"כ ועולים ט"ל הוא הט"ל שעתיד הקב"ה להחיות בו מתים הוא הטל שהחזיר נפשותיהם של ישראל במתן תורה גם נתחבר עם קצותיו ושב לז' לומר שהיה מברך הז' שהוא ההקף מטל העליון והיה קטן מכל האותיות לומר שהוא דבר נעלם ולא ישיגוהו לא בפה ולא במחשבה. גם ת' בראשית נתחבר עם א' בא"ת ב"ש ג"ר ד"ק ה"ץ ו"פ ז"ע ח"ס ט"נ י"ם כ"ל להורות שבסוף כל השמטות יחזרו כולם בגחלת כאשר היו בכח. בא וראה איך נאצלים זה מזה ונאחזים זה בזה ומתפרנסים זה מזה כשלשלת שאין פירוד ביניהם הסוף נעוץ בתחלתו השמר לך ושמור נפשך מאד כי יש מושל עליהם והוא הגוזר לא יוכל האדם להשיג גזירותיו רק זה יעיד האדם עליו שנעוץ סופו בתחלתו ותחלת המחשבה הוא סוף המעשה, ועל עשרה מאמרות שבהם נברא העולם בעל המאמרות הוא יודע, אך ילוד אשה יזהר וישמר כי השמטה קשה והיצר לוחם. ולא יוכל להשיג ושמא יהרוס איזה הריסה שיש הירוס גדול ויש הירוס קטן ותועבת השם גם שניהם, גם יזהר האדם שלא יזיק שום נזק מצד עונותיו ועבירות הכתובים בתורה וביטול המצות כי כל אלו מגיעים למעלה ומונעים השפע והברכה מלרדת כאשר אבאר בעז"ה:

ד"ה נפנה לפן אחר בראשית הנגלה

נפנה לפן אחר בראשית הנגלה והנעלם עולים י"ח אותיות ר"ל בי"ת רי"ש אל"ף שי"ן יו"ד תי"ו הרי י"ח אותיות כנגד י"ח עולמות הוא שאמר רכב אלהים רבותיים אלפי שנאן ר"ל רבותיים ב' אלפים אלפי שנאן קרי ביה שאינן א"כ תוציא ב' אלף נשאר י"ח אלף, וגם הנגלה והנעלם של בראשית עולה זן באי"ק ר"ל שבראשית זן את הו' קצוות ע"י חמשים שערי בינה וזהו ז"ן, וגם בראשית הנגלה והנעלם ונעלם הנעלם הוא ד"ן ר"ל בי"ת יו"ד תי"ו רי"ש יו"ד שי"ן אל"ף למ"ד פ"א ופעמים בה' שי"ן יו"ד נו"ן יו"ד וא"ו דל"ת תי"ו יו"ד וא"ו, הרי כאן אותיות ד"ן לומר שבראשית דן את העולם. ע"י דל"ת ונו"ן שהם דו פרצופים וזהו דן אנכי ולומר שהתחלת הדין מבראשית וע"כ נקרא בכרי בכר לדין, והעלה אותיות ד"ן באי"ק עולה קפ"ז והנה קפ"ז עולה יהוה אלהים כאשר

אבאר שהקו"ף לבדו הוא יהוה וא' יותר מקפ"ו לומר לך שבראשית האצילה ה' אלהים אחד אלו הד"ו פרצופים ויקרא את שמם אדם. ויהוה במילואו עם אלפין עולה אדם. ר"ל מ"ה אדם ותדעהו כענין וידע אלהים קירב הד"ו פרצופים וכן הוא כיון שאדם עולה בחשבון זה קרבהו אל הרחמים. גם הד"ן אותיות אלו מתחלפים בא"ת ב"ש ועולים ק"ח אותיות ר"ל שבראשית מזהיר את האדם לקחת את כולם ליחדם יחוד גמור יחוד אמת כי כולם מאחד נאחזים ולכן הוא ראש על כולם. וצריך לדעת הנסתרות במה מדברים ובמה רומזים ולא לחקור אחר המדות וזהו קח לך בשמים ראש הוא מ"ר שהוא מתהפך ר"ם ר"ל בשמים רומז למדות עליונות לדעת המצות איך מתקשרים במדות וזהו קח לך המדה ע"י המצוה ולא לחקור אחר המדה כי קח מתהפך חק והוא עולה גהינם לומר לך שלא להפריד ושלא לחקור כי ח"ק הוא והשם הוא היודע ובעלי הקבלה אמרו כי יש דברים שגם ממט"ט נעלמו:

ד"ה נפנה לפן אחר למה ב' בראשית

נפנה לפן אחר למה ב' בראשית גדולה. יש להשיב בעבור שיש חכמה עלאה ותתאה חכמה עלאה בעולם העליון וחכמה תתאה בעולם התחתון הוא עולם השפל ע"כ הב' גדולה לרמוז חכמה עלאה שהיא ברכה ומשם חיים כולם כענין אלהים חיים, אלהים בינה חיים חכמה. וכשתאמר ברכה מלשון בריכה שהיא מהברוך וזהו ברוך אתה מלשון אתה אתה לו הברכה מהברוך ומברך העניים והאביונים ומלת ברוך פעול מעלת העלות והכל יתבאר בעזרת השם יתברך:

ד"ה שאלו מתיבתא דרקיע מקב"ה מהו

שאלו מתיבתא דרקיע מקב"ה מהו בראשית א"ל חכמה, א"ל מהו חכמה, א"ל חט"י כ"ז אותיות כל"מ מלך הפועל בכ"ז אותיות וזהו הביט בחכמה וברא את העולם, אמרו לו אמרת ח"ך מהו מ"ה, א"ל זהו הכ' כי הכ' שהוא מ"ה לוקח ג' אותיות לפניו והם חט"י וג' אותיות לאחריו כל"מ והכ' באמצע, א"ל איך הוא הכ' מ"ה, א"ל הכ' מלא הוא ק' והקו"ף הוא קפ"ו. ויהו"ה מתרבע קפ"ו וכיון שהכ' הוא הוי' תמלאהו יו"ד ה"א וא"ו ה"א הוא מ"ה וזהו חכמה, וזהו הם המדברים אל פרעה מלך מצרים בכח ה"ם שהוא הוי"ה וזהו חכמה ה"ם כ"ח משה ואהרן וזהו יהו"ה שלחני, א"ל מהו חכמה עלאה, א"ל חכמת אלהים ר"ל חכמה האציל אלהים שהוא הבינה, א"ל ומהו חכמה תתאה, א"ל חכמת שלמה ששלמה האציל החכמה ומהו שלמה א"ל ויקרא לו ה' שלום, מהו שלום

ויבא יעקב שלם, ומהו שלם זה יוסף הצדיק מה שאירע ליעקב אירע ליוסף, א"ל אימא חכמת שלום מהו הה', א"ל הה' הוא ה' אחרון שבשם בן ד' וניתן לשלום לקיום העולם. וזהו שלמה וזהו בראשית האצילה ה' ושלום האציל ה' זה חכם וזה שלום זה ניתן לו מה שהאציל וזה ניתן לו מה שהאציל זה חכמה וזה שלמה, א"ל ומנין שהה' היא הבינה, א"ל בינו הוי"ה י', קוץ הי' הוא כתר וגוף הי' חכמה. ה' בינה. ו' ת"ת. זרועותיו חס"ד ופח"ד שוקיו נצח והוד והמעור זהו ו'. ה' האחרון אם אינו ענין אליו תנהו ענין לגילוי עטרה וזהו שם העצם שמתהפך לעולם הוי"ה ובמקומו יתבאר בעזה"י. א"ל הה' עם כלל הו' איך בא לבדו אחר הו', א"ל חכמה עלאה נקראת יו"ד שנעלמת מן העליונים ושלמטה ממנו וחכמה תתאה נקראת י' שנעלמת מן עולם השפל ושלמטה ממנה. והר' רומז בבינה והנה עלה יו"ד התחתון ונכנס בר' ונעשה ה' וירד היו"ד העליון ונכנס בר' ונעשה ה' וזהו ה' ראשון וה' אחרון על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון שהבינה נתנה ה' הנעלם לחכמת שלמה וזהו החכמה בבינה ושניהם בדעת כי הה' אחרון הוא עם הדעת:

ד"ה ברא האצילות האציל אלהים הוא

ברא האצילות האציל אלהים הוא הבינה כי האצילות קודם מכל דבר הוא אצילות החכמה שנאצלה מכתר עליון וכל הדברים והאותיות נאצלו עם החכמה ומן החכמה לבינה וכן כולם. ועתה בא לומר לך שבראשית שהוא חכמה ברא אלהים שהוא הבינה ובריאה ויצירה ועשיה כולם כינוי לאצילות, ובעבור שנקרא האצילות הראשון שהוא הכתר מן הב' בראשית ע"כ קרא חצי בר"א שי"ת שהוא ברא אצילות שהאצילות אלהים וזהו רבא ברא גברא הפך שמו וברא ומכאן אתה למד והכל בכח הא' בר"א אב"ר שכל אברי האדם היו בכחו ועתה האצילה החכמה אבר אבר לעצמה שהם יד ימין ושמאל ולב שוק ימין ושמאל וברית ועטרה ואז אמר לעולמו די וניתן רשות והאצילה השמטה ערלה וקליפי ערלה ימין ושמאל ובמקומו יתבאר בעזה"י. והעטרה האצילה עולם הגשמי וכולם נאחזים מהאדם שהאצילו חכמה בכח הא' ומשם ניזונים ומשם חיים וזהו לפני לא היה אל ואחרי לא יהיה סוד כל השמטות, ברא הרי כאן ג' מדות כח"ב שהיו בכח ויצאו לפועל והעולם על ידם קיים כי הג' מתוך דקותם ומעלתם עשאם ראש אחד מ"מ גבוה מעל גבוה שומר ועלות העלות מקיימם ומזה אל תזוז רק בזה יהיה דעתך לעולם. ועתה הבינה הנקראת אלהים אשר נאצלת מבראשית האצילה המדות כסדר ועל פיה יחנו ויסעו והיא על גזירת עלת העלות ונקראת אלהים בעבור שדנה את העולם בדין וע"כ נקרא המלך המשפט ר"ל מלך שהוא משפט ואלהים מורה דין, ויש לשאול ולמה

לא קראהו אלוה בלשון יחיד כי אלהים מורה ריבוי. כמו אלהים קרובים, ויש להשיב בעבור שהפחד הנקרא אלהים ואדני נקרא אלהים ואלה קמוצים וסתומים באמצעות הבינה ע"כ נק' אלהים כי היא האצילה עוד אלהים. וראה והבן כי אדם החיצון נקרא אל אלא שהוא אל לא יושיע כי הוא המתפרנס מהאל המושיע והוא אדם הפנימי. גם אלהים היה אל ה"ס ר"ל חוזק שלהם וי' להורות שהיא מתשת החוזק מלרדת בכח, וגם בא לומר שהיא מלה מורכבת ור"ל מא"ל י"ה ואם תהפכהו הוא אלם והי' שנתחבר עם אל"ם הוא הי' מבראשית ונכנס בר' הרומז בבינה ונעשה ה' זהו י"ה כי הוליד והוא לא חסר ר"ל תראה הה' והי' עומד ונתחבר עם אל"ם ושב אלהים וזהו נשמת אל"ם שלא הי' מראשית דבר ועכשיו הוא מראה כל דבר בפועל וזהו אלהים ועכשיו נקרא אלהים בפועל. וא"כ יש לדעת כי כל השמות שנשתמשו בה בעלי העבודה כולם כלולים במלת אלהים, ואגיד לך חלק נקרא ים שכל הנחלים מתמלאים ממנה ומלת ים במלת אלהים וים עולה חמשים הם נ' שערי בינה ואם תהפכהו הוא מי וזהו מי יתן והיה לבבם זה מי יתיצב לפני בני ענק ורבים כמוהו, ה' ראשון שבשם בן ד' רומז עליו וראה שהה' הוא בשם אלהים וה' מצטייר ד"י וזהו והריקתי לכם ברכה עד בלי די ואם תהפכהו הוא י"ד על שהאצילה יד חזקה ויד רפה כי היו בכח הבינה ועיין שלקח הי' כללו והד' כללו ושב אדנ"י נכלל מה שאמר שהיו"ד והדל"ת לקחו כללם ר"ל בחשבון קדמי, כי אדנ"י בת אלהים ואם תחבר הא' של אלהים עם המ' הוא אם זהו שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך שאין התבוננות מגיע שם ואם תחבר מ"ם של אלהים עם הה' הוא אדם והוא ת"ת הנקרא אדם ופקח עיניך וראה שאם הבנים ילדה בן ואם תעיין אל של אלהים הוא אל והוא חסד עולם הנקרא אל ואם תקרב הי' של אלהים באל הוא אלי, אלי למה עזבתני שני פעמים אלי אלי ואם תבא לדקדק כפי הדין והאמת ה' במילואו הוא ו' ובציורו הוא ד"ו וכמו שהוא הוא ה' הנה הוד והוא מעבר אשה אשר דרך שם עוברת לכן חייבת במצות לא תעשה כי הוזהרה בעוברת דרך שם, והנה הא' של אלהים במלואה הוא משך הו' הנעלם והוא יסוד עולה כי ו' הנגלה נרמז במ"ה של אלהים שהוא אדם ואם תחבר אותיות אלהים זולת הה' עולה א"ף הוא הפחד אף חובב עמים, ואם תקח אחי הי' וההי' של אלהים ותצרפם הה' והי' עמהם שהם י"ם ה"ץ [בא"ת ב"ש] עולה נצח, ואף אם חסר הרמז רמז, והנה אם ז' הבנים שמחה הלוויה כי הכל היו קמוצים וחתומים באמצעותה ונקרא שם אלהים בבריאה ל"ב פעמים לומר לך אלה הם ל"ב נתיבות חכמה שהבינה מקבלת מהם ובעבור שנקראת חכמה תורה רשומה והתורה התחילה בב' והשלימה בל' והם ל"ב וע"כ נקרא ת"ת ישראל ל"ב:

ד"ה ושאלו מתיבתא דרקיע למה התחילה

ושאלו מתיבתא דרקיע למה התחילה בב' והשלימה בל' יתחיל בא' וישלים בת' והשיב שהב' והל' עמם משתמשים כולם. כמו בי בו בה לי לו לה משא"כ בכל האותיות, ומלת אלהים עולה פ"ו ושאלו גם בזה מהו פ"ו, א"ל פ"ו פ"ו, א"ל ומהו פ"ו פ"ו, א"ל ה"ו ה"ו, א"ל מהו ה"ו ה"ו, א"ל כ"ב אותיות התורה שנכתבו מתורה רשומה שהיא נובלות לתורה שבכתב הנקראת ת"ת ישראל וזהו ישראל אשר בך אתפאר הרי כאן ך"ב וע"כ נתנה תורה לישראל לזכותם יען שנאצלו ממקום ישראל דומה בדומה. א"ל איך נולד מפ"ו אחד פ"ו פ"ו שנים, א"ל פ"ו הפ' מוליד ו' והו' מוליד פ' בא"ת ב"ש הרי כאן פ"ו והנעלם של פ"ו פ"ו הוא ה"ו ה"ו שהן כ"ב אותיות הנה הכל באמצעות אלהים העולה פ"ו שהוא הבינה, ונקרא אלהים בינה ר"ל ב"י נ"ה כי היה העולם עם כללו נ"ה ר"ל ב"י ה"ן ממני בגזירת עליון כי בי רשות ניתן ר"ל משה אמר הן אני ערל שפתים וכן הוא אומר הן קרבו ימיך למות בינה בן י"ה הוא הו' ומשך הו' הנקרא יהו"ה יהו"ה העולים ב"ן בנה פעמים בלא יוד ועולה ז"ן כי הי' בכח החכמה [שהי' בחכמה היתה בכחו] ועתה יצא בפועל בבינה אם הבנים לזון את בניה והז' ז' בנים והנ' נ' שערי בינה, גם בזה שאלו מהו ז"ן, א"ל ע"ט, א"ל מהו ע"ט, א"ל ז"ן, א"ל מהו ז"ן, א"ל ו"י, א"ל מהו ו"י, א"ל תביר, ור"ל אותיות זן בא"ת ב"ש הוא ע"ט ואותיות שניות של זן זין נון הוא ו"י והוא צורת תביר ור"ל אם תאהבו את ה' אלהיכם לעבדו בכל לבבכם גם אני אזון אתכם ואתן מטר ארצכם בעתו. ואם לא תשמעו אל מצות ה' אלהיכם לעבדו יצא הע"ט מלפני ויכתוב עליכם ו"י כי תפלו ביד אויביכם ותשברו וזהו תביר ואבדתם מהרה. גם שאלו מהו בינה, א"ל בי"ת יו"ד נו"ן ה"ה, א"ל היינו בינה, א"ל ו"ו י"ה, א"ל מהו ו"ו י"ה, א"ל זך וישר אתה, א"ל מהו זך ומהו אתה, א"ל אותיות שניות של בינה הם ו"ו י"ה ועולה ז"ך הם כ"ז אותיות התורה שבכתב הנקרא אתה ואתה תשמע השמים ר"ל היו באמצעות בראשית ונאצלו עם הבינה ועתה הם באמצעות הבינה, גם ישאלו מהו בינה, א"ל זי"ן סמ"ך, א"ל מהו זי"ן סמ"ך, א"ל סמ"ך הזי"ן, אמרו היינו בנים אתם לה' אלהיכם ר"ל בינה הי' והנ' סמך הה' והב' זין היא סמך הזי"ן בנים, א"ל מהו זי"ן סמך, א"ל יהו"ה אלהים וא' עליהם. ועל ידם שהם ד"ו פרצופים העולם ניזון ר"ל זי"ן סמ"ך עולה קפ"ז הק' הוא הויה ופ"ז הוא אלהים וא' עליהם. ועוד שאלו מהו אלהים הבין דרכה, א"ל דרכה של חכמה, א"ל מהו דרכה של חכמה, א"ל תורה, א"ל מהו תורה, א"ל חיים כי היא חייך ואורך ימיך ר"ל א' של אמת. וי"ה של אלהים הם אותיות הי"א וא' חיות של אמת וי"ה חיות של אלהים ומתורה רשומה הנקרא חיים. אלהים חיים אלהים בינה חיים חכמה, וגם יש לנו לדעת

קב"ה קרא שם המדה הג' אלהים ובאיוב קראוהו בינה בינה במ"ק עם המלה אלהים ב' בינה לקח כללו ועשה ג' והבינה נקרא ג'. לכן יש לה עוקץ למעלה וזנב למטה לקבל ולהשפיע, הי' לקח כללו ועשה מ"ה הוא יוד הא ואו הא שגם הבינה נקרא יהו"ה וידעת שהבינה הוא אוצר הכתר והחכמה והעטרה אוצר לכולם ואנו מברכים ק' ברכות בכל יום להריק האוצרות ולמלאותם, ולקח הנ' של בינה כללו ועשה קמ"ה ק' ברכות למ"ה שהיא הבינה יו"ד ה"א וא"ו ה"א ה' לקח כללו ונעשה י' לומר שכל העשר צריכים לק' ברכות. והברכות יורדות דרך מ"ה כמ"ש איוב והחכמה מאין תמצא. ואיזה מקום בינה ומה בינה בכולם. ואמרו ב"ה שהחכמה נאצלה מכתר עליון הנקרא אי"ן והבינה מא"י שהוא כתר וחכמה, ולדבריהם היה מן הדין לומר חכמה מאין תמצא א"י מקום בינה אך הכוונה הוא כך ו"ה שהם דו פרצופים חכמה מאין תמצא ו' אי זה משך הו' שהוא יסוד עולם. א"י שהוא הכתר והחכמה האצילו הבינה ומלת זה ר"ל שגם הז' הנשארים הם של בינה הנקרא ה' ויבא זה כמו ויאמר אל האדם הן יראת ה' היא חכמה וסור מרע בינה משמע שבינה אינה אפשרות היכולת וזהו מי יתן והיה לבבם זה ר"ל מדה הנקראת מי ובמקומו יתבאר בעזה"י. וגם ברא נפתח כולו בעבור שהב' משפיע בבינה שהיא הר' והר' לבנים והא' הוא הגוזר אך נקוד אלהים נצטרך לדעת הא' של אלהים בג' נקודות והוא הנקרא סגול שלא תקח האם לעצמך ותאמר מאחר שיש לי יניקה מן האם אקחנה לעצמי כי היא עיקר אלהות לכן באו ג' נקודות תחת הא' ר"ל הבינה הא' שלקח הג' נקודות היינו הג' מדות תחתיו ולכן הג' נקודות מולידים נקודה אחת והוא חולם לומר לך לחולם אנחנו, וגם החולם לעולם מוליד ג' נקודות לומר לך אני האצלתי אתכם וסגול מלשון סגולה והל' מקבצם לומר לך שהל' מקבץ השפעתם, והנקודה שהולידה ג' נקודות למה קראוה חולם הוא משיב חלם מלשון חלום דבר שאינו נתפס רק זו הנקודה חומל וסולח, גם הוא מלשון מלח לומר לך כשם שהמלח הוא דבר קיום ומקיים כן הנקודה הנקראת חולם והוא לחם הזן והמפרנס עליונים ותחתונים, והנה אתה רואה בעיניך שכל הדברים הטובים מולידים הנקודה הנקראת חולם. הלא תראה שגם לוחם עם האויבים לעתיד לבא ובמקומו יתבאר בעזה"י. וכל זה בעבור שהוא לבן כשלג וכצמר חיור ורחמים לעולם. ולכן בהיותו עם מדותיו הם רחמים ובהסתלקו נסתלקו הרחמים. ולזה אמרה תורה והדרת פני זקן מפני הדור זקן עליון. שהוא לבן דוגמא עליונה וראה בעיניך שרבי יוסי הגלילי אמר אפי' יניק וחכים ואיסי בן יודא אמר אפילו זקן אשמאי וכוונת רבי יוסי הגלילי זקן העליון האציל החכמה וא"כ קנה חכמה וגם יניק הואיל וחכים קנה חכמה וראייתו ה' קנני ראשית דרכו מאמר החכמה ה' קנני ראשית דרכו ה' שהוא הכתר קנני

שאני ראשית דרכו וגם זקן זה קנה חכמה. ואיסי בן יודא שאמר אפי' זקן אשמאי שגרם נזק באשמתו הואיל והוא לבן אתה צריך להדרו ולא בא לחלוק על ת"ק אך ת"ק סבירא לי' זקן וחכים ולא דרש לא נוטריקון ולא הפוך קנה חכמה מקנה יניק וחכים שאמר רבי יוסי ר"ל חכים בנסתרות שהיא חכמה אמיתית אהוב למעלה ואהוב למטה ואין הכוונה שלמד ספרא וספרי ותוספתא. או שיתא סדרי משנה או כולהו תלמודא. חלילה וחלילה כי זהו יסוד שאין עקרו וכחו חזק. ואמשל לך משל למה"ד לאדם שנסתם חוש ריחו שאין אכילתו מוטעם זולת הריח אך הריח עם האכילה הוא מוליד הטעם. וגם מי שלא מילא כריסו משנה ותלמוד לא יוכל לרדת בסתרי תורה כי כל הנסתרות בתלמוד נסתרו ופנו אותם מפנה לפנה. אך זה עם זה הוא יניק שקנה חכמה והוא דוגמא עליונה וכן כל חכם סתם שהזכירו חז"ל בדבריהם הוא חכם בנסתרות. ר"ל לדעת ולהשיב היכן המצות נוגעת ומה תועלתה ובמה היא רומזת וראה משארז"ל בפ' האיש מקדש. הרי את מקודשת לי ע"מ שאני חכם אם שואלין אותו דבר חכמה ומשיב מקודשת ואם לאו אינה מקודשת. וכמה עווריי השכל המתפארים בעוורון שלהם נושאים ונותנים והכל הבל כי לא יועיל דבר וטועים לומר שאם למד לישא וליתן זהו חכם. וברוך השם ששילם להם כפעלם. והשליך עיני העוורון בעיניהם ולכן אף כי עינים להם לא יראו מאמרם שארז"ל כל ששואלין אותו דבר חכמה ומשיב שלא אמרו דבר הלכה או דברי תורה ומכאן יש לנו ללמוד שאפילו למד ספרא וספרי ותוספתא וכולהו תלמודא לא יקרא חכם. כי מה תועלת לו בכל אלה אם לא ישתדל לדעת עקרם ויסודם שכל דבריהם סודות נסתרים. וגם בחולין ארז"ל אם הורה בה חכם מה חכם הוא זה אם לא ידע עיקר עניני השחיטה וענין ע' טרפות מאין להם המכה ולמה הסרכות משונות יש סרכא כשירה ויש סרכא טריפה נשחטה ונטרפה למה נזדמנה ומה טיבה ומה ענינה מלתא דלא רמיה עליה ולא ידע איך יוכל להורות. ובא וראה כמה כח ידיעת החכמה ה' בחכמה יסד ארץ ראשית חכמה יראת ה' וכתיב חכם בני ישמח לבי גם אני. אין הכוונה ללמוד פשטים מבלי טעם וריח רק שישיג החכמה הנזכרת וזהו גם אנ"י שגם השכינה הנקראת אני שמחה, ותמה אני עליך עד מתי תלך בעורון הזה עני הדעת ומרוד השכל. פקח עיניך וראה מה שאמרו לו חכמ"ו ישכילו זאת והכוונה הוא להמשיך מחכמה עלאה לחכמה תתאה וגם ארז"ל חכם מתיר את הנדר. ולא אמרו ידען או למדן עד שהעמידוהו שהוא ראוי להיות כאחד מהחכמים וזולתם כולם הדיוטים אצל הנדר. גם אמרו חכמים המה להרע ר"ל שהיו משנים הצינורות ולא היו משפיעים טובה בעולם. וגם אמרו מי כהחכם יודע פשר דבר ר"ל ה' של החכם שהיא חכמה תתאה והיא של חכמה עלאה וגם אמר הלה' תגמלו

זאת עם נבל ולא חכם. שהיו מפרישין הה' מיהו"ה ובמקומו יתבאר בעז"ה, לכן אחר שנזקן אדם ונתלבן שב לדוגמא העליונה כולו לכן צריך להטיב מעשיו ולטהר ידיו ולא ימצא דבר בבגדו ר"ל עון בגופו שהגוף מלבוש הנפש שיש עבירה כוללת עבירות הרבה ובעשותה כאלו עבר על כולם. וצריך להיות רחמן בתכלית הרחמים ובמקומו ית' בע"ה. וראה כי הל' של אלהים בחולם וה' של אלהים בחירק לומר לך פעמים הוא בחולם עם העולם חומל מוחל וסולח ופעמי' הוא בחירק קרח מן המצות. רחק רחקו ממנו חרק עלימו אך חמל ומחל כשחקר ורקח ר"ל חקר בדרכה של תורה ורקח מלשון רוקח. ובא החולם בל' מבלי ו' שאין מעלת הו' כמעלת הל', גם בא הי' בין הה' והמ' ובמקום חירק לומר שהכתר בחולם והי' בחירק. ועתה בפעם הזאת פקח עינך וראה ואור קנה מקנה נתמלא אלהים בכחותיו פעמים צהר ופעמים צרה, א"ל ר' פתחתי עיני וקויתי לראות אור וראיתי חושך מהו אלהים בכחותיו ומהו צהר וצרה, א"ל אגיד לך ולא תשאל א"ל אם לא אבין אשאל. א"ל אין לדבר סוף, א"ל הרשום בכתב אמת ר"ל ירשום האמת ולא אוסיף, א"ל הכל אמת, א"ל ראש דברך אמת, א"ל ראש דברך אמת ולא סוף דברך אלא מסוף דברך ראש דברך אמת, א"ל ראש דברך צריך ביאור מסוף דברך, א"ל א"כ שמע נא נתמלא אלהים בכחותיו אל"ף למ"ד ה"ה יו"ד מ"ם כחותיו הם אותיות הנעלמים ועולים כולם רצ"ה, וחילוף רצה צרה ור"ל רצה ה' אלהינו כעמך ישראל ואל תפלתם שעה ופנה וראה את רגליהם רגל ישרה וקבל תפלתם ושבו הכחות לצהר בעולם. ואם לאו נתהפך הצהר לצרה וקם הצר הצורר הוא אחיזת המן וס"ם וכוחותיו. וכשישלוט עליהם אז הם שבים בתשובה הוא אלהים ומיחדים כוחותיו שהם י"ג אותיות. ודע כי אלהים לקח שליש האלפא ביתא. ר"ל כשתמלאהו תמצא בו ט' אותיות מהאלפא ביתא בעבור שהט' הוא תשלום כל החשבון וכן אלקים הוא תשלום כל חשבון אם לטובה ואם לרעה כי הוא הזכות. ועתה אגיד לך את שאהבה נפשך אח"ד שלשים שמונה מאות שלשים ארבעים ארבעה חמשה חמשה עשרה ששה ארבעה ארבעים שש מאות א"ל השכלת א"ל ר' עינים לי ולא יראו א"ל העבודה עלה קרום במוחך, א"ל אדה"ר גרם, א"ל ובקבלת התורה לא סר, א"ל החזירה בעגל, א"ל ומתי יוסר א"ל ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. א"ל א"כ מה אומר לך, א"ל א"כ תתבטל התורה, א"ל א"כ נצחתני, א"ל אלהים במילואו כמה אותיות הם א"ל י"ג הם, אלף למד הה יוד מם, א"ל אלף אחד, למד שלשים, ף' שמנה מאות במ"ג וכן כולם ותעלה כולם בחשבון והם ו' אלפים קכ"ו וידעת שקכ"ו ק"ו הוא קו האמצעי וכ' היא בת זוגו הנקראת כף אחת שנאמר כף אחת והם ד"ו פרצופים המנהיגים עולם השפל. וכמה שנים ינהגו הוי אומר ו' אלפים וזהו שאמר רב

קטינא ו' אלפי שני הוי עלמא, והנך רואה בעינך אלהים הרמוז בבינה הוא מלך על ז' שמטות והוא היובל הגדול, גם תמנה כל האותיות והם ס"ה הוא אדנ"י בא"ד וזהו יחזרו הדברים בבינה:

ד"ה שאלו את רבי מהו בינה, א"ל

שאלו את רבי מהו בינה, א"ל מפני שיבה תקום, א"ל וקמת ועלית, א"ל ר' אימא לן ונבין א"ל אמרתי לכם, א"ל א"כ יכתוב מפני שיבה קום. וקום ועלה אל המקום א"ל מתקום קום, א"ל זה קשה מן הראשון, א"ל זהו מתוק מכולם, א"ל ר' סגרת השער, א"ל פתוח ועומד הוא א"ל א"כ נכנס א"ל צדיקים יבואו בו, א"ל א"כ רשעים אנו. א"ל אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, א"ל ר' תזכה בטוב ואימא לן, א"ל ולא הייתם במעמד הר סיני, א"ל מי יודע א"ל אבל אני הייתי במעמד הר סיני ושמעתי. זו מדה בתורה בינה ב' פעמים י' י' פעמים ב' נ' פעמים ה' ה' פעמים נ' עולה תק"ם ור"ל מפני שיבה תקם מפני חכמת אלהים שהוא פני השיבה שהשיבה הוא כתר נאצל תקם שהוא הבינה, ולכן אמר וקמת ועלית ר"ל ו' של וקמת ועלית קח משך הו' עם תי"ו ועלית ועלה אל הבינה ומתקם קום ר"ל הבינה יאמר לכ"י קום בתולת ישראל. זהו מתוק מכולם ר"ל מתק"ם קום בתולת ישראל כי היא גאולת ישראל. ושרש למעלה ואז השער פתוח ואפ"ה צדיקים יבואו בו. פעם אחת היינו הולכים לטבריא ושאלו לרבי בדרך מהו אלהים, א"ל אזנים להם ולא ישמעו, א"ל מהיכן נשמע, א"ל הקשיבו שמעו בת קול ואמר אם אד"ם, א"ל לר' זה הקול מאין א"ל האלהים יעננו בקול, אדהכי והכי בא אליהו ז"ל א"ל שלום למר במה קא עסיק קב"ה, א"ל ובמה קא עסקיתו אתם, א"ל מהו אלהים. א"ל וקב"ה בהא קא עסיק מאי אלהים, א"ל ומאי קאמר א"ל א"ם אד"ם וא"ם אד"ם א"ל א"כ יש א"ם לא"ם ואד"ם לאד"ם. ר"ל אלהים נקרא בינה אלהים נקרא כ"י, ומלת אלהים א"ם אד"ם בגי', ור"ל הבינה היא אם ת"ת ישראל הנקרא אדם שנאמר ואתנה צאני צאן מרעיתי אדם אתם, וכ"י היא אם האדם הגשמי הנקרא אדם, וכיון שכך הוא חייב האדם לקום מאמו ר"ל בהיפוך אותיות ד' עם למ"ד שילדתו ושם אם עליה כי היא דוגמא עליונה, ובא וראה מה אמר רב יוסף סגי נהורא לחביריו כד שמע קל כרעיה דאמיה דקאתי אמר איקום מקמיה שכינה ר"ל דוגמת שכינה, וראה האם כי היא מוכרחת ואינו כן באב כי אינו מוכרח וכיוצא בזה אמרו כל המוסיף מוסיפין לו ודלא מוסיף יסיף אמר רב יוסף תקבריה אמיה א"כ האי"ם היא כ"י בינה בי"ת יו"ד נו"ן ה"ה שנים עשרה ארבע מאות עשרה ששה ארבעה חמשים ששה שבע מאות חמשה חמשה, ר"ל בינה במילואו י"א

אותיות, ומולידים תיבות חצי גימ"ל במ"ה הוא אחד ואותיות נ"א, ואמר אנא שא נא פשע ר"ל כיון ביחוד ובקש מאנא תן ב' ווין של יהוה יהוה לבקש מהבינה אם הבנים לישא כ"י הנקראת נא ואז יתכפר פשע ישראל וזהו אל נא רפא נא לה קנה מקנה קנה חכמה ומה קנה אותיות מרובעת, א"ל ר' והא כתיב בהמתך לא תרביע כלאים, א"ל דמיתי לא דומה בדומה הוא אותיות התורה כולם קדושים הם ובתוכם יהו"ה, א"ל מא' עד ת' כמה הם, א"ל כ"ז, א"ל תוציא כ"ו הרי כאן הויה וא' יתר הוא הא' המקיימם כי קריאת הא' עליהם, ואם תמלאם הוא כך אלף בית גמל דלת הא ואו זין חת טת יוד כף כף למד מם מם נון נון סמך עין פה פה צדי צדי קוף ריש שין תיו והנה הנעלם של האלפא ביתא הם אותיות מ"ה זהו ובתוכם יהוה. ר"ל הוי' במילואו עולה מ"ה צרף הנגלה והנעלם של האלפא ביתא והם ע"ב אמרתי עולם חסד יבנה והנה כל האותיות נגלה ונעלם עולים חס"ד, וזהו החסד הרה וילד פחד. ועתה עיין וראה נעלם הא' פ' ונעלם התיו ו' הרי כאן פ"ו, הרי אמרנו מא' ועד ת' נגלים ונסתרים עולים חס"ד, ומנעלם האלף ומנעלם התיו הוא פ"ו שהוא אלהים, וזהו המים הרו וילדו חשך אברהם הוליד את יצחק, א"ל מהו אלף א"ל פלא אפל. פלא במופלא ממך אל תדרוש, אפל שלא תוכל להשיגהו, ובמילואו אלף למד פה ר"ל האלף הוליד פה היא מדה הנקראת פרה אדומה, ולמד מלשון מוליד וזהו נעוץ סופן בתחילתן שהכל מן האלף גם למד אלף פה עולים פ"ר. והוא ר"ף (וזהו צינן את הנקבה) ובמקומו יתבאר בע"ה. ואותיות מתרבעות בהר ה' יראה ר"ל הבינה נקרא הר ורבוע כתר עליון, ר"ל בינה ב' פעמים ב', י' פעמים י', נ' פעמים נ', ה' פעמים ה', הרי כאן ב"א תרכ"ט ר"ל בכח תר"כ שהוא כתר האצילה הט', א"ל ומהו ט', א"ל בטן הוא פרי העץ כי הט' פנה למעלה ולקח אות השביעי והוא ב' פנה למטה ולקח אות הז' והוא נו"ן והט' באמצע כי השביעית אליה מתערבין וזהו בטן. א"ל מהו ה"ר א"ל ראיתי אנשים גדולים והלכתי וישבתי לפניהם ואמרתי להם מהו ה"ר דכתוב בהר ה' יראה ואמרו לי זה הקב"ה יאמר אותו, והלך אחד מהם לפנינו למעלה ושאל וראינו אותו שירד וישב למקומו ואמר כי הה' יש לה ג' נעלמים "ה'י'א" וה' הנגלה הרי כאן כ"א הוא אהיה כתר עליון, והבטן היא נקודה קטנה ובאה הנקודה ונכנסה במקום הבינה שהיא ר' ונעשת ה' זהו ה"ר ר"ל עתידה כ"י להתעלות בבינה ע"י ת"ת ישראל בגזירת אהיה הוא הכתר ובמקומו ית' בעז"ה. א"ל ומהו כתר א"ל הגד הוגד לי שהכתר במ"ק א"ז, א"ל ומהו אז, א"ל כשעלה משרע"ה ברקיע א"ל להב"ה מהו אז ישיר משה, א"ל הב"ה אז ימלא שחוק פינו, א"ל עתיד הב"ה שהוא הא' להלביש למשה ז' מדות ר"ל להשפיע ולברך מדתו של משה שהוא הנצח ר"ל במתן תורה ולהסתלק זוהמת הנחש.

ויהיו ישראל כמלאכי השרת ועתיד להחזיר הזוהמה בעשיית העגל וילכו בגלות ועתיד לסלקו בזמן הגאולה שנאמר אז ימלא שחוק פינו, א"ל משה א"כ אשרי כל חוכי ל"ו, א"ל הב"ה למשה מהו ל"ו, א"ל כף, א"ל מהו כף א"ל פ"ה, א"ל מהו פ"ה, א"ל ה"ה, א"ל א"כ היינו קנה בן קנה, א"ל מהו קנה בן קנה א"ל ה"ה, א"ל מהו ה"ה א"ל א"א, א"ל מהו א"א א"ל אז ישיר משה אז ימלא שחוק פינו, א"ל הב"ה א"כ אשרי כל חוכי ל"ו ר"ל ל"ו באי"ת ב"ש הוליד כ"ף ונעלם הכף הוא פ"ה ונעלם הפ"ה היא ה"ה, א"ל א"כ היינו קנה בן קנה ר"ל ה' ראשון שבשם בן ד' שהיא בינה האצילה ה' אחרון שהיא כ"י גם האציל הו' ומשך הו' שהיא ת"ת ויסוד כי הקו היא ו' ובמ"ק הוא זי"ן, ונקראים ב' ווי"ן כ"א הוי' הוי' הרי ב"ן, וראה שהאם האצילה ב' ווין והי' וזהו ה"ה, ונעלם ה"ה הוא א"א, והא' אז ישיר והאחר אז ימלא שחוק פינו, ר"ל שהא' יתחבר עם הז' ויצאו ישראל מגלות, א"ל קב"ה א"כ אשרי כל חוכי ל"ו א"ל קב"ה למשה מהו א' דאז ישיר, א"ל א' בגי' אל רם ר"ל אלף למ"ד פ"ה, א"ל מהו ז' דאז א"ל מט"ה, א"ל מהו מטה, א"ל מטה של משה, א"ל מהו מטה של משה א"ל נצ"ח, א"ל מהו נצח א"ל קמ"ח, א"ל ומהו קמח א"ל תורה, א"ל מהו תורה א"ל תושב"כ, א"ל מהו תושב"כ א"ל חתום וסתום, א"ל מהו חתום וסתום א"ל תושבע"פ, א"ל מהו תושבע"פ א"ל פה אל פה אדבר בו, א"ל א"כ זה ה' קוינו לו ר"ל ז' דאז הוא מטה של משה, שהמטה הוא הנצח שהוא מדתו של משה ולכן הז' כצורת מטה והנצח בגי' קמ"ח, והקמ"ח במ"ק היא בינה ואם אין בינה אין תורה כי הבינה האצילה תושב"כ הוא ת"ת ישראל והת"ת כלול באמצעותו תורה שבע"פ הוא כ"י וזהו פה אל פה אדבר בו. א"ל א"כ זה ה' קוינו לו והפה באמצעותו, א"ל קב"ה למשה מהו ל"ו א"ל זהו חלון, א"ל מהו חלון א"ל זהו פשפש, א"ל מהו פשפש א"ל פשפש תתאה א"ל מהו פשפש תתאה א"ל פשפש עלאה, א"ל מהו פשפש עלאה א"ל שושבין, א"ל מהו שושבין א"ל דמלכא ומלכתא, א"ל מהו מלכא א"ל זהו שבת, א"ל ומהו מלכתא א"ל שבתא, א"ל א"כ מזמור שיר ליום השבת ר"ל ל"ו נקרא חלו"ן על שהוא בין ת"ת וכ"י, וחלון במ"ק הוא פשפש והם כ"ב כי אליו תשלום הכ"ב אותיות כי הוא מכלל הו' וע"כ נקרא משך הו', ועשו במקדש פשפשין נגד העליון והוא הנקרא שושבין קטן שהחסד הוא שושבין הגדול והוא שושבין לת"ת הנקרא מלך ושבת ולכ"י הנקראת מלכתא ושבתא, א"ל א"כ מזמור שיר ליום השבת, א"ל ר' מהו חכמת אדם תאיר פניו א"ל חכמת אלהים היא חכמת אדם שהוא ת"ת והיא תאיר פניו של ת"ת אדם לשבת בית, ועוז פניו תאיר ת"ת שהיא כ"י, א"ל ר' שמעתי אדם עולה זי"ת ולא ידעתי איך ומה ר"ל איך עולה זית ומה למדנו, א"ל תשבע שלא תוסיף לשאול יותר א"ל ר' אעבור על שבועתי א"ל א"כ מה

אומר לך א"ל ר' שמעתי ולא הבינותי ואקח את הדברים במה שאינן רמוזים והכתוב אומר לפני עור לא תתן מכשול. א"ל אדם מתרבע זי"ת כי מ' פעמים י' הם ת' [הגהה - ואינו מובן כי בתיבת אדם אין שם י' ובכ"י הנוסחא מ' פעמים מ' אבל אין החשבון מכוון לפ"ז שיהיה עולה ת' וצ"ע] ד' פעמים ד' הם י"ו וא' פעם א' לעולם הוא אחד ואינו מתרבע והנה בין הכל עולה זי"ת, ור"ל כשהת"ת הוא אד"ם היא זית שמן וכשהוא כל היא כלה הכלולה מכל ולמה נקרא זית בעבור שהזי' מדות אליה באים והי' מדות אליה מתועדים וזהו מקום ז"י, הוא הת' והוא זי"ת. א"ל תוכיח לי א"ל תמלאם זי"ן יו"ד תי"ו כמה אותיות הם א"ל ט' א"ל א"כ היינו בטן שמכיל הז' והי', ועוד זית בא"ת ב"ש עולה אי"ק ואי"ק רומז בכתר עליון ור"ל בגזירת אי"ק היא זית והיא כלה והכל מן המקבלים, א"ל ר' א"ל אבא אי"ק הם ג', א"ל אמת אמר לך, וכך הוא ג' אותיות הם והם כתר חכמה בינה, ומה מעלתם משאר האותיות, א"ל בן ב"ג ב"ג יגיד זה הא' האציל הב' בלא כח אות אחר והב' האציל הג' בכח הא', ר"ל א"א עושים ב' ואם תכפיל הב' לעולם אינה עושה ג' אם לא שיצטרף אל הא' לעשות ג' הוי אומר הכל מן הא', וכן הי' אם תכפול עושה כ' ואם תכפיל הכ' אינה עושה למ"ד אם לא בכח הי' כי הכ' מצטרף עם הי' ועושה ל', וגם כח הי' מהא' שהא' הוא אי"ק וא"כ כח הי' מן הא' וכן הק' אם תכפיל אותו עושה ר' ואם תכפיל הר' אינו עושה ש' אם לא בכח הק' כי הר' מצטרף עם הק' ועושה ש' והנה הכל בכח הא' שעושה אי"ק הוי אומר הכל מן הא' זהו א' אלהים. א"ל ר' מהו בן ב"ג ב"ג יגיד וטיב שמו לא ידענו א"ל בני רחוק אתה מזה הסוד. א"ל רבי אם חטאתי אשוב לי א"ל בני ועד עתה לא שבת ואת עצמך לא טהרת א"ל שבתי ומן המים עליתי א"ל אפ"ה לא אלך רכיל מגלה סוד א"ל בנך אני והתורה אמרה בעמך א"ל בני בכלל עמי א"ל א"כ במה שקויתי לא הועלתי, א"ל אמרתי לך התחיל לבכות א"ל א"כ פנה מקום וב"ג מתרבע ועולה י"ג כי ב' פעמים ב' הוא ד' וג' פעמים ג' הוא ט' הרי כאן י"ג וב"ג הוא י"ג הרי כאן כ"ו הוי"ה, והנה הו' מושך ו' אחר וכל אחד מהם נקרא הוי"ה הרי כאן ב' פעמים הוי"ה הוי"ה עולה ב"ן זהו ב"ן העולה מב"ג ב"ג. ודע כי הו' עולה כ"ו הרי כאן ו' ומשך הו' תמלאם ומושכים עוד ב' ווי"ן הרי כאן ד' ווין ובמלואם וא"ו וא"ו וא"ו וא"ו הרי כאן ב"ן. וגם דע שהה' מושך הה' והו' מושך הו' אחר ונכתבו ב' ההי"ן בשם בן ד' וו' אחד בעבור שהו' הנעלם גנזו הקב"ה לצדיקים ולכן נסתר מהוי"ה ואינו רק י' אחד אך הה' השני שבשם בן ד' עשאו מלך ונגיד בעולם השפל ולכן לא העלימו כמו הו' ולכן שני ההי"ן ו"ו אחד בשם בן ד':

ד"ה את הרי כאן כל האותיות תחלתן

את הרי כאן כל האותיות תחלתן וסופן כי לקח הא' כל האותיות וירד אל הת' הוא בתו של אברהם אבינו וזהו וה' בירך את אברהם בכל שכל האותיות מן הא' נאחזים והת' מקבלת מן כולם זהו כל הנחלים הולכים אל הים ואיני יודע מתי אברך ברוך פוקח עורים. כי לעולם בעוורון אתה לא שמעת קרא דכתיב ואשמע את הקול מדבר אלי משמע שכ"י נקראת את ואנה כל האותיות, א"ל בכללן, א"ל ודבר אחר אינך רואה א"ל לא, א"ל נעשה הא"ת ה' במ"ק ונעשת אתה זהו תחלתו את וסופו אתה, הוי אומר ואתה תשמע השמים ר"ל ה' השמים נתחבר עם א"ת ונעשה אתה הרי כאן כל האותיות שהם את בה' השמים שגם הוא שב אל האת. ובא וראה הא' הוליד הת' בא"ת ב"ש והת' הוליד א' הרי כאן א"ת א"ת זהו שאמר משה בת"ת ה' לכם בערב בשר לאכול ולחם בבקר לשבוע. שכל הפעולות מא' עד [ס"א ע"י] ת' זהו את, וראה, ערב ובשר לחם ובקר אלו זרועות ע"י ד"ו פרצופים גם אמר הכהן בת"ת ה' את ירכך נופלת ואת בטנך צבה שגם הרחמים ממיתים, גם נתמלא הת' והוליד אדנ"י בא"ד ר"ל תי"ו מלא במ"ק הוא אדנ"י במ"ק וא' נתגלגל והלך לי' ונתחבר עמו ונאצלו כל הכתרים והחכמה עד אדנ"י שהא' עם הי' היא אדנ"י במ"ק זהו את, גם נתמלא הא' ולקח סופו נתמלא התי"ו ולקח סופו שהם פ"ו והוא אלהים נתחבר אדנ"י עם אלהים ויצא מב' השמות קנ"א ר"ל אדני אלהים עולה קנ"א, וי לאותו דור שקנאה יוצאת משניהם זהו בקנאו את קנאתי ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי הוי אומר הכל מן הא"ת, מן המצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה ואמר לי שהאת הוא ל"ב ישראל זהו שנאמר ויאמר ה' אל לבו ר"ל יש אל"ף בי"ת שמקבלת מת"ת ומתחלת א"ל ב"ת והנה הא' לקח ל' ות' לקח ב' זהו ל"ב ר"ל ל"ב נתיבות החכמה ניתנו לכ"י, וגם צריכים אנו לדעת הא' למה שכן בל' ונעשה א"ל כי הל' יחוד האותיות ר"ל מא' ועד ל' אותיות אחד והת' שכן בב' זהו בת, ועוד אבאר בעז"ה וגם ראה שנסמך האת עם ה' השמים להורות שא"ת הוא נעשה אתה הוא ה' השמים וזהו החיבור צריך אדם לעשות ולכוין בכל מצות ה' בעבור זה הכוונה כי אז העולם מתקיים ומתברך. גם אני שמעתי שהאל"ף מילא ציורו והאציל בן הוא תפארת הנקרא בן וחברו עם הת' זהו את השמים ר"ל האלף מצטייר יו"י תמלאם יו"ד ו"ו יו"ד הרי כאן ב"ן ואת האציל עולם השפל הוא הנקרא אבן ישראל אבן בגי' ג"ן גן נעול אחותי כלה ואצילות עולם השפל במקומו יתבאר בעז"ה. את הוא ה' אחרון שבשם בן ד' וניתן לאברהם אבינו ע"ה את א' הוא ראש לכל האותיות וזהו וה' בראשם שכל הוי' הוא א' והוא מחשבה והוא מלך למעלה על ת' ולמטה מן הת' זהו א"ת. גם הא' הוא בראש שהוא קודם מן הב' שהוא

תורה קדומה וע"כ הא' בא בתורה שבע"פ לתת לו כח זהו א"ת ויהו"ה בראשם מאי ו' לומר לך שהא' העלה הת' למעלה מן השמים הנקרא ראש ראש דברך אמת זהו את השמים שהאת על השמים זהו וה' בראשם. הוא ובית דינו. השמים הוא ת"ת ונקרא שמים ואתה תשמע השמים, א"ל ר' מהו שמים א"ל ש"ם י"ם, א"ל וים שמים נקרא, א"ל השמים ושמי השמים, ר"ל שמי שמים ת"ת השמים כנסת ישראל. וזהו בדבר ה' שמים נעשו אלו שמים התחתונים, אלא שמי השמים עיקר קבלתם מן הימין השמים מן השמאל, וגם שמי שמים מכח החכמה שנאמר כולם בחכמה עשית ואוי להם לאומות העולם כשהשמים הללו דן אותם שהשמים מתהפכים לארץ זהו הפוך רחמים לדין כי נסתלקו הא' מהם. אז ימטר על רשעים פחים א"ל רבי למה נקרא שמים בעבור שמים לימינו ואש לשמאלו והוא באמצע ומקבל משניהם ועושה שלום וזהו גיבל הקב"ה אש ומים וערבן זה בזה ועשה מהן שמים והוא הנקרא אמת והוא הרחמים ומקבל מהחסד ומהפחד, א"ל רבי לא כך שאלתי אלא כך שאלתי המים למעלה מן האש וכאן נכתב הש' המורה על האש קודם המים משמע שאש למעלה מן המים, א"ל בני זהו מלאכי עליון יגידוהו, א"ל מי ישאלם א"ל אני אשאלם יצאתה בת קול ואמרה בעבור שאש למטה מן המים והוא קרוב וסמוך לאש ע"כ הקדים הש' מן המים וקראו שמים, אמר רבונא דעלמא זיל בתר רובא רוב קבלתם מן המים לכתוב מים תחלה ואח"כ ש', א"ל האש מקבל תחלה שהוא השי"ן ואח"כ באין המים ומכבין האש וזהו שמים גוברין על האש ולכן נכתב הש' תחלה, א"ל מהו אש ומים א"ל במ"ק הוא וא"ו שהוא המשים שלום ביניהם, שהקב"ה רצה לברוא את העולם במים ולא היה מתקיים ר"ל שאם היה בורא עולמו במים לא היה יצר בעולם ולא היו פרים ורבים רצה לבראותו באש זהו מה"ד ולא היה העולם מתקיים ר"ל אמת כי היו פרים ורבים אך מה"ד היתה מדקדקת עם הבריות והם כולם ביצר קשה והיו כלים ברגע נתחברו האש עם המים והאצילו וא"ו הלא תראה אש ומים במ"ק וא"ו, זהו מה שנתעוררו חז"ל כל מחלוקת שהוא לשם שמים סופה להתקיים ושאינה לשם שמים אין סופו להתקיים איזהו מחלוקת שהיא לש"ש הוי אומר זה מחלוקת הלל ושמאי ושאינה לש"ש זהו מחלוקת קרח ועדתו, ר"ל לש"ש שמכוונים לשם הנקרא שמים כעין אש ומים שהביאו שם הנקרא שמים ואז נעשה שלום ונתקיים המחלוקת שהאש ומים קיימים, והלל ושמאי כוונתם להביא שם הנקרא שמים ולהסיר הקליפות הנקרא עורון וראה שב"ש היו חריפים עוקרי הרים וב"ה היו רבים ובקיאין וראה שהלל עולה בגי' אדנ"י. וכדי שלא תאמר שמדתו אדני לכן הלל במ"ק א"י הוא א"י שבמלת אדני וע"י א"י עולה ג"כ אדני א"י, וברבוע שהו' זכר העולה א"י

במ"ק זה זכרי שמדתו הנקראת זה מושכים שפע הא"י במדת אדני וע"כ הלכה כמותו, כי שמאי הוא מדתו שמי זה שמי, וידעת שהמילה דוחה שבת והיו חולקי' כי שמאי היה סובר מאחר שהכל אלי מתערבים א"כ עלי יש לסמוך והלכה כמותי, והלל סובר י' הלוליה הם וע"י באים אליך גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם וע"כ הלכה כמותי, בא שם הנקרא השמים תחלה בהלל ואח"כ בשמאי וידעו כולם שהלל רב באוכלסין מיד יצאה בת קול למטה הלכה כב"ה, והנה נתקיימה המחלוקת שלא נעקרו דברי בית שמאי לגמרי שבהרבה מקומות חזרו ב"ה להורות כב"ש והודו לדברי ב"ש, אבל קרח לא היה במחלוקתו כוונה להמשיך שם הנקרא שמים כי כיון להפוך הבריאה ובהיפוך הבריאה אין קיום. בא וראה שמשה רבינו עליו השלום קרא אליהם לשלום. וא"ל אתם אש ואהרן מים והנה מן המחלוקת נמשך השלום שהם שם השמים והם ענו ואמרו. לא נעלה ולא נמשיך מהשלום אלינו רק נעמוד בתוקף גבורותינו ואין לשאול תצא בת קול ותבטל דברי קרח כי יש להשיב שקרח לא רצה לשלום כל עקר ואין התעוררות א"כ בת קול מאין תצא, וא"ת הלא משה מפי הגבורה למד שקרח ועדתו הנה בני שריפה ובליעה נינהו וא"כ איך היה גונב דעת הבריות והיה קורא אליהם לשלום וידע כי הם לא ישלימו, וי"ל אמת משה הוה ידע כי קרח לבדו לא יספיקו בידו לעשות תשובה אך חברתו אם היו פורשים לאו בני כליה נינהו והם הוסיפו על חטא פשע ונעלם ממשה וע"כ קרא אליהם לשלום, וגם אין להקשות למה התפלל שלא יקבל הקב"ה מנחתם וגם לברוא דין עליהם זולת משה הקב"ה יעשה דין ומשפט עליהם, וי"ל כי משה עכ"פ ידע דינם ועניינם אך היה צריך קריאה והתעוררות דא"כ יתבטלו כל התפלות. והקב"ה יעשה דין כפי מעשה המקבל. הלא תראה שאברהם אבינו ע"ה ירד למצרים מפני הרעב ואדם גדול כמוהו היה לו לעמוד בארץ ימים מועטים עד עבור ימי הרעב אבל בעבור שראה הארץ נגובה ויבשה ירד להשקותה ר"ל ירד למצרים כדי להשקות הארץ למעלה ע"י התעוררות דאברהם, וכן משה וכן כולם צריכים התעוררות ומעשה כדי שיהיה כח ופועל ויעשה הדבר ההוא למעלה וקרח לא רצה להמשיך אליו השלום ונשארה הארץ יבשה יבושו הבוגדים ריקם, אז פתחה הארץ את פיה וקבלה כל הדינין שירדו מלמעלה כי מצאו מקום לחול שהיא המקבלת הטוב והרע והיא אש מקבלת אש ולא מצאו רק המקריבים וחלו עליהם ונשרפו כי לא כוונו רק במדתם שאמרו לא נעלה, ואהרן כיון להשלים נכנס בשלום ויצא בשלום וכשם שפתחה הארץ את פיה וקבלה אותם למעלה כן פתחה הארץ את פיה למטה ובלעה אותם, ואם יש מי שאמר קרח וקין כוונתם אחת להם הדין עמו כי קין במנחתו חטא שהביא מזרע הארץ אש מבלי מים וכן קרח עמד במדתו אש מבלי

מים וקין נהרג כי שופך דם האדם באדם דמו ישפך ובעבור שהיה לקרח לקחת מוסר ולא לקח אך חטא פעמים ע"כ ניתוספו לו מיתות משונות שקשה האחרון מן הראשון, שהעובר עבירה מן עבירות חמורות ושנה בו מה מעלה יש לו מן קרח הוא נינהו, וגם א"ל אחרי שהבל הביא מבכורות צאנו והוא קרבן מהודר כי ידוע הבכ"ר וצא"ן וקב"ה קבלו אלא שהניחו ברצונו והציץ במה שלא היה ראוי לו ונתחייב הריגה בעונו ומגלגלין זכות ע"י זכאי וחוב ע"י חייב ונזדמן קרח והוא קין והרגו וחזר וחטא היה מן הדין שיהרג פעם שנית ולא שיבלע כי לא ימחול עונו אם לא במיתה הזאת וראה דין הבליעה כמה הוא קשה שיורד חיים שאולה. וראה והבן שהבהמה זימנה הקב"ה ונשחטה בהזמנת ברכה ואח"כ נמצאת טרפה כי עדיין לא נמחלה עונה אלא שהדין הראשון רוצה השם להיות בלי צער וע"כ זימנה השם ביד ישראל כענין ואהבת לרעך כמוך ועדיין צריכה לקבל דין כן הדבר בקרח לא ימחול עונו כי חטא פעמים וע"כ הדינים אליו קשים. ועוד אבאר אותו במקומו בעז"ה ביאור די. ושמאי והלל כוונתם לש"ש וקרח אין כוונתו לש"ש ומים ואש כוונתם לש"ש, ושמאי קפדן כמדתו הלא כה דברי כא"ש נאו"ם אדנ"י ס"ת שמי. הסר כעס מלבך ר"ת עולים הלל, במספר הכ"ם ס"ה והלל עולה ג"כ ס"ה. א"ל רבי כתיב ישמחו השמים וכתיב ואתה תשמע השמים ר"ל ישמחו לשון רבים ותשמע לשון יחיד, א"ל ברוך פוקח עורים ולא אמרתי לך פעמים ו' נגלה ונסתר עמו והנה יחיד ורבים אשקך מיין הרקח כי זה בן ה"א ה"א יבארהו ר"ל הבינה נקרא ה' וכנסת ישראל נקראת ה' וזהו ה' ראשון וה' אחרון פעמים מלאים ומגידים בב' ווין הא הא ופעמים חסירים ומגידים בב' ההין ה"ה ר"ל כשהווין אלו שמחין וזהו ישמחו השמים ואז ותגל הארץ:

ד"ה ואתה תשמע השמים הוא ו' נגלה

ואתה תשמע השמים הוא ו' נגלה וגם הוסיף לשאול מהו בן, א"ל ה"ה מתרבעין ומתמלאין זהו בן, ר"ל ה' פעמים ה' הוא כ"ה וא' מלואו אינו מתרבע כי לעולם א' א' הרי כאן כ"ו וזהו ה"א ה"א ב' פעמים כ"ו הרי ב"ן וזהו ב"ן ה"א ה"א. והכוונה הוא כשההין והווין בחיבור אז הכל מתברכין למעלה ולמטה, א"ל ר' לכתוב ואתה תשמע שמים ישמחו שמים ותגל הארץ. א"ל כתיב בזאת אני בוטח ר"ל להכניס תפילתי זהו ואתה תשמע השמים ה' אחרון שבשם בן ד' להכניס תפלתי לשמים זהו השמים כי אות ה' נק' זאת. וכן בזאת יבא אהרן אל הקודש ואותה ה' נקרא נער ואיך אעלה אל אבי והנער איננו אתי, וישמחו השמים ר"ל ישמחו הווין ויעלה ה' אחרון שבשם בן ד' ואז ותגל הארץ ר"ל תגל הארץ עם הה' ראשון שהוא הבינה, וזהו שמחה בבניה שכינה עמהם כי יש שכינה

לשכינה ר"ל הבינה היא שכינה לכ"י וכ"י שכינה לישראל, א"ל בני ראית ביאת הא' בת' שבא עם הנקודות הדקות והסתומות והוא ננקד את והאיר כל העליונים ומיד נפתחו שמים וקבלם וה' אחרון עמהם וזהו השמים וע"כ נפתחו שמים בנקודם ושמים הוא אדם ואדם כולל זרועות ושוקים ומעור ועטרה וגוף האדם הוא השדרה שהכל משדרה מתקיימים ויונקים והשדרה מהמוח והרי בשמים שבעה ושלש הרי כאן עשרה א"כ הכל בא"ת השמים, ראה את הא' בא ולא בא עמו, א"ל ראיתי והבנתי ולא הורשתי לאמרו, א"ל בני א"כ למה לא נפתח גם י' השמים, א"ל אני נשבע לך שאיני יודע א"ל בלי שבועה אני מאמין לך אלא למוד לשונך לומר איני יודע א"ל א"כ למה ננקד בחירק א"ל נפתחו השמים לקבל והי' בחירק להריק בים. ועוד יתבאר בע"ה:

ד"ה ואת הו' בכל מקום זכר, את נקבה

ואת הו' בכל מקום זכר, את נקבה הוא ובית דינו, ואין צורך לבא הו' באת ראשון כי הוא עם השמים אבל את שני צריך ו' כי הוא עם הארץ. ולכן נתוסף הו' לזון את העולם ר"ל את הראשון רומז לזרועות והשמי' הוא במקום ו' ולכן כתיב את השמים בלי ו', אך את השני רומז בשוקים הוא עם הארץ והארץ מורה דין ע"כ היה צריך לומר ואת להיות גם הו' עמהם שהוא מורה רחמים ותוספת כענין שארז"ל ו' מוסיף לעולם ויהיה ואת כמו וה' הוא ובית דינו כי אע"פ שהשוקים עם הארץ גבר הדין וע"כ הו' עם הארץ, והואיל ויש ו' עם הא"ת א"כ האת הוא של ו' הנקרא שמים והאת נקרא יראה א"כ האת שהוא היראה היא של שמים וזהו יראת שמים וגם מלכות שמים מלשון של שמים. וראה שבינה אומר שמים תכין אמונתך היא האמונה ר"ל שהאמונה היא היראה כענין דכתיב ואמונתך בלילות וכתיב אמונתך סביבותיך זהו אמת ואמונה. ועתה אגיד לך הרשום בכתב אמת שהו' הנוסף בואת בא בכח כללו הוא אהיה ראשון ר"ל כח כללו מא' ועד ו' וו' עמהם עולה אהי"ה. כי מה לו' בלא כללו כי אהי"ה השיב הו' לאמת ר"ל תרבע אהי"ה ר"ל אהי"ה פעמים אהי"ה הוא אמת תתן אמת ליעקב הוא ו' הוא קו האמצעי גם ריבוע הו' עצמו נעשה ל"ו ר"ל ששה פעמים ו' עולה ל"ו זהו ה' קוינו ל"ו הוא צדיק חונן ונותן וע"כ הו' עם את לזון ולפרנס את העולם:

ד"ה א"ל ראיתי הו' שנתגלגל ועלה

א"ל ראיתי הו' שנתגלגל ועלה לאמת, א"ל ראיתי ורעדה אחזתני, אבל עתה אודיעך מנפלאות השם הגדול יתברך שמו שנתמלא אמת בכוחותיו אל"ף מ"ם תי"ו ולקח אותיות

שניות ימ"ל ואותיות שמם מרמזים ח' ימים וזהו וביום השמיני ימול בשר וכו' וכיון שהמילה מכח אהי"ה המתגלגל אמת הוא יעקב ע"כ המילה דוחה שבת ויעקב נולד מהול שאין ערלה מגעת שם וגם אחר שנתגלגלה המילה אמר ליעקב מאחר שסרו הערלה תחליף אמת בא"ת ב"ש אז אמר יעקב את"י מלבנון כלה ר"ל אמת בא"ת ב"ש את"י, א"ל ר' מהו אמת, א"ל זרת, א"ל מהו זרת, א"ל שמים בזרת תכון ר"ל אמת במלואו עולה זר"ת והכל בא מן הא', בא ושמע מה קנה קנה מאדם אחד, פעם אחת הייתי מהלך לנהרדעא ופגע בי אדם אחד בדרך, וא"ל להיכן תלך, וא"ל לנהרדעא, וא"ל עמוד ועמדתי וא"ל אשאלך והודיעני, א"ל אמור א"ל עד היכן הו' עולה, וא"ל עד היכן הו' יורד וא"ל שאלה אחר שאלה אינו תשובה מיד אמרתי לו כתיב ואהיה אצלו אמון מלמד שהו' עולה עד אהי"ה, גם הוא אמר לי שהו' יורד עד י', וא"ל מהו י' א"ל יו"ד במילואו הוא אהי"ה עם הי' והוא סיני ר"ל אהי"ה במ"ק הוא סיני, תפשתיו וא"ל איני מניחך עד שתאמר לי כל דבר ותבאר לי, מיד התחיל ואמר לי הו' הוא ת"ת ישראל והוא מדת יעקב ועולה ממדרגה למדרגה ה' מדרגות עד אהי"ה ראשון ואח"כ לוקח שפע הברכות ויורד ממדרגה למדריגה ה' מדרגות עד מדרגה תחתונה הוא י' מלא והי' עצמו והוא אהי"ה אשר במ"ק הוא סינ"י והוא סל"ם, והנה פחד יצחק סוף הה' מדות עליונות ות"ת יעקב התחלת ה' מדות אחרונות ועולה ת"ת שהוא יעקב עד אהי"ה זהו ואהי"ה הו' הוא אהי"ה ובירידתו משקה כל העשר ומברך אותם. הכוונה ע"י ת"ת ישראל נזונים כולם וזהו והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו וסלם בחסרון הו' הוא גלות הארוך ויעקב בחסרון הו' והסלם עומדת במדה אחרונה הוא הצינור האמצעי ומגיע עד אהי"ה הוא כתר עליון, ואמר השמימה ה' ראשונה להרמיז בה' ידיעה השמים עליונים שמים לשמים. וה' אחרונה השמימה לומר חמשה מדריגות למעלה מן הו' נאחז ביעקב, ומלאכי אלהים זו דברי השם עולים ויורדים בו הכוונה שיעקב עולה דרך דברי השם עולה תחלה ואח"כ יורד וכל זה אדה"ר גרם, ונחסר הו' מיעקב עד בוא רוב י"ה ממשלת הכתר הם חמשת אלפים ור"ן אז קודם הר"ן ינתן הו' ליעקב ויעלה עד כתר עליון ויאמר עורה למה תישן ה' לעורר שפע לרדת, וילך יעקב ויאמר לכ"י קום בתולת ישראל אז הצינורות יתמלאו ולא יאמר עוד העניים והאביונים מבקשים מים ואין כי האין עם יעקב ויבושו הפגעים רעים ויחזרו להשתחות ליעקב כי נתמלא בו', ועוד אמר לי דברים רבים ואין כאן מקומם. וא"ל מה שמך וא"ל אל תשאל לשמי הנחתיו והתחלתי ללכת וא"ל אל תלך חזרתי לראות וראיתי להב אש עולה למעלה בא אלי זקן אחד ואמר לי כל האומר

דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם קבלתי עלי לכתוב כל דבריו בשמו כי הכרתי בו שהוא ממתיבתא דרקיע:

ד"ה הארץ הוא כ"י וה' הארץ ה'

הארץ הוא כ"י וה' הארץ ה' ראשון וה' אחרון שבשם בן ד' בתחלה ארץ ואח"כ לבסוף הארץ שקודם קבלתה מן השפע היתה ארץ ומתאוה לעלות לקבל מן האור הגדול ולבסוף באה ה' הבינה ונתחבר עמה וזהו הארץ ר"ל שפע מהבינה. בא וראה ה' הארץ מל"א ה"א ר"ל ה' ואחריו א' להודיע שה' הבינה עם כ"י הוא כ"י ע"י הו' שהוא ת"ת א"כ הארץ כלולה מהבינה ומו' קצוות, הארץ היא בת הבינה השמים הוא בן הבינה הרי כאן ד"ו פרצופים הארץ אותיותיה ה"א צ"ר זהו ואין צייר כאלהינו צייר למעלה וצייר למטה ר"ל צייר למעלה היא הבינה מבטת בחכמה ובורא עולם גם מבטת בחכמה וברא הארץ ה' בחכמה יסד ארץ צייר למטה כ"י, וא"ל ר' מהו צייר א"ל צור, א"ל ומהו צור, א"ל צייר פועל ומצייר, א"ל רבי ארץ מאף נאצלה א"ל מנא לך א"ל אף ידי יסדה ארץ ועקר קבלתה מן האף, א"ל ר' ראית קצב למעלה א"ל ראיתי שני קצבים א"ל מי ומי א"ל נתמלא האל"ף והפ"א ונעשה קצ"ב וזהו א"ף והשני ארץ כמו האם תהיה הבת, א"ל ר' פעם אחת סיפר לי אבי ז"ל שראה משה בשרו של ר"ע תלוי במקולין של ברזל והייתי תמה איך נמצא קצב למעלה ועתה נתיישבה דעתי א"ל עדיין מבחוץ אתה, אבל הקב"ה הראה לו למשה נפשו של ר"ע שהיא עתידה לרדת בעולם השפל והוא יהיה בממשלת האף והוא הקצב וימסרהו ביד המלך אכזרי הנאחז מן האף ונגזר עליו המיתה הזאת וזה הראה לו למשה. הקצב השני היא ארץ מדה"ד הרפה ואמר משה למה יפקוד עליו דין הזה והשיב אין הצלה כי כך עלה במחשבה ורוצה המחשבה לנקות נפשו של ר"ע כי אין טהרתו רק לקבל יסורין אלו וכל זה חשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח, א"ל ר' ומה צורך להראות למשה את זה, א"ל גם סיפר אבי ז"ל זה הראה לו למשה לראות שהבאים בעולם השפל בזו השמטה כבר באו וזהו דור הולך ודור בא דור שכבר בא וביאת משה לא היתה צריכה צער כי כבר קבל צערו אך עתה בא לשררה ולמלוך על ס' רבוא איש זהו ויתעבר ה' בי למענכם, ועתה שמע אלי ודברי האזינה ארץ אל"ף רי"ש צד"י אותיות שניות דם ר"ל שאין דם בעולם אם לא מארץ מה"ד הרפה. בא וראה בלעם הרשע כיון בארץ לכלות ישראל וזהו סוף תיבות שפ"י הוא שנאמר וילך שפי פעמים ארץ פעמים יבשה. וגם אודיעך נפתחה הארץ וקבלה הסגול העליון הוא הסגול שתחת הר' מקום הבינה והייתם לי סגולה סגול העליון לה' האחרון:

ד"ה והארץ הכלולה מן ו"ה קודם

והארץ הכלולה מן ו"ה קודם שנכללה היתה תהו ר"ל קודם שתקבל מן ו"ה היתה תמיהה מאין יבא לה השפע ולא שמעת ענין הארץ בתחלה היתה בכח עלת העלות אז היתה תהו ר"ל האדם היה תוהא בדבר לדעת האיך ולא היה יכול להשיג, וכשנאצלה ובהו כלומר ב"ו הו"א ר"ל אין אדם תוהא אחר אצילותה. וגם יש לומר מהו תהו קו ירוק והוא התשובה המקפת את העולם אשר ממנה מימי החסד נמשכים והוא הנקרא רוח של מים ובהו הוא החסד שנאמר אמרתי עולם חסד יבנה שהוא האציל אבני הבנין שהם הו' קצוות, וזהו קו תהו ואבני בהו קו היא הבינה אבני בהו הם ו"ק שנאצלו מהחסד. וראה תהו תמהא בהו ישות כי על כח האדם תמהא ולא על הפועל. ודע כי אע"פ שנאצלו מן החסד אבנים הללו מכ"מ עיקר פעולתם מן הבינה כי האם על בניה גוזרת ומלת היתה ר"ל היתה בכח וזהו היתה תהו כי אין ממש ואין צורה ועתה שנאצלו ובהו ר"ל יש ובו ה"ו. ועתה אבאר לך דין תהו ובהו דע כי תהו ובהו נק' תפוחים ויש להם שדה וחלים שם והיא הארץ והיא כלולה עם תהו, הלא תראה תהו לקח אותיות הקודמים ומצא שד"ה והיה מן הדין לומר בהו ותהו. אבל בעבור שעיקר קבלתם ופעולתם מתהו ע"כ הקדימו ר"ל תהו הוא פחד ובהו הוא חסד והארץ היא שדה של תפוחים ר"ל שהחסד ופחד חלים שם והת' לקח הש' וההי' ד' והו' ה' זהו שדה שהשדה פועל בכח הפחד ואין לכתוב תהו בהו בלי ו' כי הבהו צריך ו' שהיא ת"ת ישראל בשדה שהיא הארץ. וראה כי בהו מקומו ת"ת הוא השלום ותהו מקומו רע היינו עושה שלום ובורא רע ותהו מדת הגבורה מצפון תפתח הרעה, וגם ראה כי הת' בא בפחד בעבור שהת' רומז למדה אחרונה הוא מדת הפחד ר"ל מדה היונקת ממדת הפחד וה' סמוך לת' להחריב והו' להתיש כח שניהם אך הב' הרומז בחכמה עלאה בא בבהו הוא חסד להשקות ו' אבני הבנין וההי' עמהם שאלולי זה נשקעות האבנים בפחד ואין תקנה לעולם:

ד"ה שאלו מתיבתא דרקיע מקודשא בריך

שאלו מתיבתא דרקיע מקודשא בריך הוא מה ד"ף, א"ל לא תימא דף אלא ף"ד, א"ל האותיות אלו מה מורים והשיב להם מה"ד הקשה ומה"ד הרפה ועל שפ' רומז בקשה והד' ברפה הדין נותן להקדים הף' מן הד' שכן קודם להאציל והם שאמרו ד"ף כיוונו להתחיל מא' וקב"ה כיון להתחיל מת' מתיבתא דרקיע למדו בעולם השפל ולכן התחילו מא' וקב"ה התחיל מת' שכן כתוב סדר האותיות בשמים ת' תחלה, אמרו לו הדינין הללו אנה נשקעים א"ל ב"ו בה"ו א"ל האיך א"ל באים מימי החסד ובהו עליהם ונשקעים

בתוכם וזהו קיום העולם, א"ל זה שמענו בעולם שבאנו משם אבל צריכים אנו לדעת מפיך מה שלא שמענו שם, א"ל זה מדה בתורה ובהו ו' פעמים ב' ב' פעמים ו' ה' פעמים ו' ו' פעמים ה' זהו פ"ד הנה נשקעו תוך ובהו ומתקיים העולם מיד ענו כולם ואמרו טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף, תקח קיחה מקנה ובהו וא"ו בי"ת ה"א וא"ו כמה אותיות הולידו א"ל בין הכל ז', א"ל ז' אבני בהו והם היקף העולם א"ל נעלם ובהו זולת הנגלה הם ז' אותיות והם ז' שמטות הנקראים הקף העולם, א"ל מהו בהו א"ל תהו ומאי תהו א"ל בבהו א"ל ומאי בבהו א"ל תהו א"ל א"כ היינו כפתו ואין לדבר סוף, א"ל אמת אמרת אין לדבר סוף ונלך לפנים א"ל העבודה איני זז מכאן אם לא אבין, א"ל אתה אמרת אין לדבר סוף ור"ל תהו אין לו סוף שכל שאין לו סוף אדם תוהא עליו א"ל בבהו שאלתי ותוהו תשיב א"ל בהו ס"ת תהו, הנה נעלה תהו בבהו ואינו נראה, וא"ל כח בהו להשקיע תהו מאין לו, א"ל פעם אחת הלכתי לטבול וערב שבת היה וכשעליתי מן המים בא אלי זקן א' ואמר לי בהו ס"ת תהו וכח בהו להשקיע תהו מאין לו ולא ידעתי להשיבו ועתה שמעתי שאלתו ממך שמא ממנו שמעת א"ל מאבי שמעתי ולא הבנתי ואמור לי מה אמר הזקן ושמא אזכור מה שאמר לי אבי א"ל אמר הזקן בהו אותיות שניות יה"ו הוא אהי"ה. ור"ל בכח אהי"ה אשר בו גובר על תהו וא"ל ר' ברור לי שזה אמר אבא לי אלא ששכחתי, א"ל למה נכתב ב' ווין בובהו, א"ל לא ראית מימיך בנים מסבבין את האבות ר"ל ו' ראשון ת"ת ו' אחרון יסוד ב' חכמה עלאה הוא האב ה' הבינה היא האם זהו ובהו, א"ל ר' ולמה יעלה הבן שהוא הו' הראשון למעלה מן האב שהוא הב' א"ל אלולי זה הצלה לישראל מהיכן אבל עתיד הקב"ה להעלות הו' הוא ת"ת ישראל למעלה מחכמת אלהים זהו שנאמר ירכיבהו על במתי ארץ ומיד יפול ס"ם וכל הפגעים ספו תמו ויצאו ישראל מהגלות האחרון, א"ל ומאי תהו, א"ל אוי א"ל ומאי אוי א"ל מתוהו א"ל מעולם לא יכנס בשכלי בלא ביאור, א"ל ולמה תנהיג עצמך לשאול. א"ל אם לא אשאל לא אבין א"ל תהו תיו ה"א ו"ו אותיות שניות אוי ור"ל אין האוי בעולם אלא מתהו, א"ל ויש כח להביא האוי בעולם א"ל כחו כשנעלה אהי"ה ממנו והנה אותיות שניות מבהו אהי"ה ר"ל הכל מן המקבלים כשמקבלים ישרים וטובים קוב"ה נמצא בבהו הוא אהי"ה ומשקיע את תהו הנמצא בו ואין לו כח להזיק. ואם לאו הקב"ה הוא אהי"ה נעלם מבהו ומתהו ואו"י בעולם א"ל תהו במ"ק הוא י"ה מהו זה א"ל היא מה"ד הרפה ועל ידה פועל התהו שהוא מה"ד הקשה א"ל בני בא וראה ושמע וסתום הדברים כי דבר גדול שמעתי על מלת היתה, א"ל ר' ממי שמעת א"ל, קול בעלמא ואדם לא ראיתי א"ל והיכן היית א"ל סמוך לחורבה אחת מחורבות ירושלים, ומה שמעת א"ל שמעתי דברים מבוארים

היתי"ה ה"א יו"ד תי"ו ה"א הא' כתר עליון י' חכמה ה' בינה ו' ת"ת וד' כנסת ישראל והוא עם הו' ת' כנסת ישראל והיא עם משך הו' ה' לעצמה בכח ה' והית"ה עולה כ"ת מלמד שעשר הויות היו בכת אחת בכח בעלת העלות, ור"ל הארץ היתה בכ"ת אחת עם העשר בעלת העלת וראה מעלתה וענינה קשורה בגחלת והכל אחד ר"ל ארץ עם המלה הוא אחד שעם הארץ האחדות וזהו במ"ק, א"ל ר' זרועות ושוקיים לא שמעתי, א"ל הו' ומשך הו' שני מכריעים יש מכריע בלא תובעים ר"ל ו' ראשון מכריע בין הזרועות ומשך הו' בין השוקיים והרי עשר, א"ל ר' ומה מלת היתה א"ל נאצלה הארץ הדר היא הוי' וזהו והארץ היתה הוי' יש בה, א"ל בני דבר גדול אני רואה נפתח ה' של היתה הרומז בבינה לקבל מן הי' הרומז בחכמה ונפתח הת' של היתה הרומז בכ"י לקבל מן הה' הרומז בבינה והמעור עלה בחכמה לקבל ממנה בלי אמצעי, א"ל מנין לך זה, א"ל עינים לך ולא יראו, א"ל מהיכן יראו, א"ל יראה שהי' של היתה נקוד בשב"א הרומז במעור ולכן אמרו בה' שהיסוד מקבל גם דרך הצינור האמצעי בלי הפסק. ונקוד תהו הת' בחלם לומר הת' היתה בכח בחולם ועתה נאצלה ונקראת ארץ וזהו והארץ היתה ובעבור שנאצל הו' ובכללו הה' לכן ננקדו שניהם בשורק דרך תהו ר"ל קודם שנאצלו היו בכח ברום וכשנאצלו ברום כששרקו שריקתם מתהו, וי ליה לעלמא כשתהו שורקת כי תהו הוא הגבורה וננקד שורק כי כששורקת שורפת ואלולי שהוא קשור בחבלי בהו שהוא חסד אין כל בריה יכולה לעמוד, וגם אם היתה פועלת מעצמה היתה באה בכח גבורתה והיתה שורפת ומכלה הכל אבל היא מוסרת דין לה"ו ד"ו פרצופים מנהיגי עולם השפל והדין מתרפת ואינו מכלה לגמרי זהו תהו, והיה מן הדין להיות הת' ברפה ובא בדגש להודיע כח וגבורה. וכשנאצלה הארץ והתחילה לקבל מבהו הוא חסד עולם הוא אור מבהיק ואינו מבריק כל כך אז חכמה עלאה שהוא הב' הוריד ברכה מחולם והו' נפתח לקבל וקיבל לו' למשוך לבת זוגו בשורק ומיד ננקד הו' תהו ובהו:

ד"ה וחושך על פני תהום שמעתי

וחושך על פני תהום שמעתי שהאויר קדמון נקרא חשך בעבור שכל דבר שאין אדם יכול להשיגו הוא חושך אליו, ואויר הקדמון מי יוכל לדעת כיצד סתרי האבנים כולם אשר היה בעמק האין ונאצלו כל האבנים מן האחדות וזה לא יוכל האדם להשיגו וע"כ נקרא חשך, ואמר על פני תהום ר"ל חשך היה העשן עד שנאצלה גם התהום היא אחרית האבנים והיא כ"י ועמק הבנין וע"ז נאמר ברכת תהום רובצת תחת, ולא ראית בני מה נאמר במתן תורה ראוך יחילו הרים זרם מים עבר נתן תהום קולו רום ידיהו נשא ור"ל

ראוך יחילו הרים אלו זרועות עולם הנקראים הרים זרם מים אלו מים העליונים הבאים מן החסד נתן תהום קולו הוא כ"י. רום ידיהו נשא ר"ל אבנים אחרונות הרומזים במלת ידיהו נשאם ועלתה במדה הנקרא רום הוא החולם כענין נעוץ סופו בתחילתו:

ד"ה נפנה לפן אחר וחשך על פני תהום

נפנה לפן אחר וחשך על פני תהום כמו שאמרנו דעלת העלות נקרא תהו והגבורה תהו מטעם דעלת העלות דבר המתהא והגבורה דבר שאין לו סוף בדעתו מצפון תפתח הרעה כן חשך עלת העלת מצד שאין לו השגה נקרא חשך מטעם שלא יוכלו להשיג כן חשך נקרא גבורה הוא פחד וזהו על פני תהום שהחשך תמיד ע"פ תהום הוא כ"י, וראה שעיקר יניקת התהום מהחושך ונקראת כ"י תהום מתהו כי זהו דין וזה דין זה אש וזה אש אין הפרש ביניהם אלא שתהו קשה ותהום רפה, ושמעתי אומר שמ' תהום נוסף וחלילה וחלילה שיש תוספת או מגרעת בתורה אבל מחסרון ידיעה נוספו האותיות. א"ל ר' א"כ מהו תהום א"ל ירא אני לומר מה ששמעתי מאבי ז"ל ששמע מאביו ואביו מאליהו ז"ל אשר למד תורה מפיהו, א"ל וכיון שיצא מפיהם של אלו אמור אותו גם אתה, א"ל מה לי לומר דבר גדול כזה, א"ל א"כ למה הרהרת בלבך לומר ששמעת, א"ל א"כ אני אגלה לך ואתה אל תגלה, א"ל תהום זה ראשו וסופו ת"ם ה"ו באמצע היו עם כללם ר"ל כלל ה' י"ה חכמה ובינה כלל ו' אהי"ה כת"ר עליון זהו תהום, הכוונה כי הה' והו' חיים מג' מדות הנקראים אי"ה, והנה א' אהיה הוא אמת והי"ה של כתר חכמת אלהים, א"ל ר' תסמר שערת בשרי, א"ל בני אין להרהר כי כל מדותיו אליו פונים והם כליו המשתמש בהם והוא היודע ואתה מה לך, א"ל ר' ואימא חשך מאי וחשך בו' א"ל אי לאו הו' מי יוכל לסבול שריפתו זהו ו' השלום עושה שלום במרומיו, אמר ליה מאי חשך אמר ליה שחו לי מלאכי מעלה שחשך יבא הזמן וישכח את ישראל ויאהב את האומות והוא זמן הגלות הד', אף חובב עמים שזה חושך שכ"ח, א"ל וו' א"ל הו' עמו לעולם אינו מניחו פן יחרה אפו מכחו ואין שריד ופליט ח"ו זהו וחושך, א"ל ועתידים להנצל מידו א"ל עתידין לעלות יותר ממה שהיו במתן תורה וכל האומות יפלו תחתיהם מלמעלה למטה א"ל ומי יצילם ומי יעלם, א"ל הו' הוא ו' של יעקב שניתן לו להיותו מלא בשעת הגאולה זהו יעקוב בו' ובמקומו יתבאר בעזה"י א"ל נחמתני. א"ל בא וראה נפלאות מנפלאות הבורא מהו וחשך ו"ו ח"ת שי"ן כ"ף ראשו ו' וסופו פ' הרי כאן פ"ו הוא אלהים, ומאין נאצל ממשך הו' הוא ו' שני וך' הרי כאן כ"ו, ראה כי נעלם כ"ו פ"ו נשארו אותיות י"ש נח"ת ר"ל אם תלך בדרך הישר וכ"ו ופ"ו יהיו בנחת אז תירש ש"י ר"ל שלש מאות ועשרה

עולמות, ואם לאו נת"ח ונת"ח אותו לנתחיו. ומאי על פני תהום יכתוב וחשך על תהום. א"ל א"כ אין לחשך פנים ר"ל פני החושך היא התהום, ועתה פתח עינך וראה ואזניך ושמע מאי תהום תי"ו ה"א וא"ו מ"ם כמה אותיות הם י' לומר שהתהום מקבלת מכולם והיא מקום העשר ת' בראש ומ' בסוף ואותיות אמצעיות עולים ע"ט, וי ליה לעלמא כשיחסר י"ה ממדת התהום. יבש"ה בלי רחמים מושכת ע"ט כליה בעולם ח"ו, א"ל ר' ומעולם לא יצא עט בעולם להחריב א"ל יצא במבול ועשה תנאי להיות ארך אפיים א"ל ר' ארך מניין בתהום א"ל תהום בא"ת ב"ש אצפי"ם ר"ל המ' עם אחיו הוא י' ועולים ארך וזהו ארך אפים:

ד"ה ועתה אודיעך מה שלא שמעת מימיך

ועתה אודיעך מה שלא שמעת מימיך כשעלה משה ברקיע לקבל תורה להורידה לישראל למד סוד מ"ט אלף שנה סוף כל השמטות בקש משה שיאמרו לו סוד החמשים אלף. מיד ענה מט"ט ואמר לשמו שהוא תהום ענו למשה. מיד ענתה הת' ואמרה למשה כמה אותיות מא' עד ת', א"ל משה כ"ז ענה הה' ואמרה כמה אותיות מא' עד ה' א"ל ד', אמר הו' למשה כמה אותיות מא' עד ו' א"ל ה', ענה המ' ואמר למשה כמה אותיות מא' עד מ' א"ל י"ד א"ל מט"ט צרפן כולם יחד צרפן ומצא מ"ט, א"ל ע"כ יש לי רשות ממחשבה עליונה וזהו ותחסרהו מעט מאלהים וזה חסר מעט א' מתהום במ"ק היינו הנ' אלף, א"ל ולא ידעת ולמה לא הודיעו א"ל לא ידעתי ולא שמעתי א"ל ומתי נדע אותו א"ל לכשיבא אליהו ז"ל א"ל ואני ידעתי שיש לך כח לשאול אותו א"ל לאבי לא גילה כ"ש שלא יגלה לי, א"ל אומרים מקצת שבחו של אדם בפניו וכולו שלא בפניו גדול אתה מאביך, א"ל בני אין הדבר כן שהמועט של אבי מחזיק מרובה כ"ש שהיה יודע הרבה א"ל במה שנתחייבתי הגדתי חזר ואמר תהום ד' אותיות כל אחד לקח אותיות שלפניו ועלו מ"ט, הד' אותיות עצמן שהם תהום מה ענינם א"ל אתן, א"ל מאי אתן וא"ל תתן ר"ל תהום שהיא כ"י אומרת אתן כי תהום בגי' אתן, וא"ת אחליפנו בא"ת ב"ש ואומר תתן שאתן וזהו עשר תעשר עשר שתתעשר וע"כ אמר תעשר וזהו עשר במ"ק אתן, תתן עם ג' אותיות תעשר. ועתה אם חכם אתה שים דברי בלבך פעם אחת הייתי מהלך בדרך אפרתה היא בית לחם ובא אדם אחד ואמר לי אנה תלך ואמרתי לו לבית לחם ואמר לי אודיעך דברים מבית לחם קודם שתלך לשם להיותך מוקשב פן תכשל אמרתי לו אמור, א"ל דע כי בית לחם סבבה תהו ונעשית תהום כלבוש כסיתו, והבאים מתהום אומרים אבדו גוים מארצו ה' הפיר עצת גוים הניא מחשבות עמים עוצו עצה ותופר דברו דבר

ולא יקום כי עמנו אל רבות מחשבות בלב איש ועצת ד' היא תקום עצת ה' לעולם תעמוד. מחשבות לבו לדור ודור ר"ל אפרתה אפרת ה' ואפרת הוא לשון רבוי וגודל ר"ל שה' אחרון שבשם בן ד' מתגדל ומתרבה כי הה' הוא בית חכמה הנקרא לחם, והייתי לומד ועוסק בעניני הרחמים הבאים אל הה', ובא אדם א' והכרתיו שהיה מלאך כי אבי היה מלומד עמהם וא"ל אנה תלך ור"ל במה אתה לומד ואמרתי בבית המתברך מלחם ואותה רגע במה"ד היתה ומשום לא תחסום שור בדישו לא הנחני להמשיך אליו רחמים, אבל אמר לי בית לחם סיבבה תהו מדה"ד הקשה ונעשה תהום ר"ל עומדת בתוקפה ובתוקף מה"ד הקשה ומיד סבבהו כל העמים ר"ל השרים של האומות והיו מבקשים להתגבר גם הם מתוקפה ולעמוד בתקפם על ישראל וס"ם התחיל לפרכס ולמלוך על ישראל, והבאים שם ר"ל האבנים אבני הבנין אומרים אבדו גוים מארצו ה' הפיר עצת גוים ר"ל יבא ויתיש כח הדין, מיד אמרתי לו אמור לי בזמן הדין מושכין רחמים מלמעלה או אין מושכין ואמר לא תחסום שור בדישו מכאן אומרים אין נופלין על פניהם בלילה:

ד"ה ורוח אלהים מאי ורוח זו חכמת

ורוח אלהים מאי ורוח זו חכמת אלהים רוח הבינה ורוח ק"ב אותיות התורה במ"ק, תורה קדומה תורה רשומה אשר ממנה נרשמת תורה שבכתב ותורה שבע"פ כלולה בה, קדומה מחסד עולם אמרתי עולם חסד יבנה ר"ל כל הוי"ה נקרא יום ויומו של הקב"ה אלף שנה והנה חכמה ובינה שני אלפים קודמים מן החסד זהו אלפים לעולם קדומה. ולפ"ז קשה שאין יום לאלף שנה נתפש אלא בז' היקף אבני הבנין לכן הואיל ות"ת נקרא עולם וחסד תושב"כ שנאמר ותורת חסד וקדם החסד מן הת"ת אלפיים שנה חסד פחד והכל אחד כי רוח שהוא החכמה נרשם ממנה תורת חסד ותורה שבע"פ הוא פחד ואמר מאחר שהחסד מקומו ת"ת יקרא גם הת"ת תורה שבכתב ופחד מקומו כ"י תקרא תורה שבע"פ ועל ההיקף נופל אלפיים, והאומר על חכמת אלהים אלפים כוונתם מנין בעלמא כענין עשר ספי' עשר מאמרות ומ"ש יום ואלף שנה ר"ל ימי התורה ושני התורה ואלפי התורה כי הם דברים של היקף ע"כ שמעתי בזה. ורוח רוחו של אלהים שהוא בינה, ורוח בא"ת ב"ש פגפ"ס פ' וס' ק"מ זהו קם שנאמר לגבי יהושע קום לך חסר ו' כי אלהים מכח רוח של אלהים ר"ל כ"י נקרא אלהי"ם והיא אמרה ליהושע קום לך ר"ל רוח הבינה עמך לכבוש כל העמים, וג"פ ר"ל ג' בינה פ' כ"י, ר"ל אע"פ שכח ורוח עם יהושע ע"י הבינה וכ"י כי הבינה ממנה הגאולות וכ"י היא הלוחמת וגם הבינה ע"י הת"ת ות"ת לכ"י כי הם מנהיגי עולם השפל:

ד"ה מרחפת ר"ל חכמת אלהים היתה

מרחפת ר"ל חכמת אלהים היתה מכסה את אלהים שהיא הבינה שהבינה הוא פני החסד הנקרא מים וכל האבנים [נ"א הבנין] נק' מים על שם החסד הנקרא מים, ומלת מרחפת מלשון כיסוי על גוזליו ירחף מרחפת עליה ר"ל אל הרוח מכוסים כל סתרי עולם וכל סתרי אבני הבנין וע"כ בא לשון מרחפת, והרבה דברים חתומים וסתומים במלת מרחפ"ת מ"ם ר"ש ח"ת פ"ה ת"ו ראה עשר אותיות במלת מרחפ"ת הכוונה היא עם העשר ארבעים ארבעים מאתים שלש מאות שמנה ארבע מאות שמונים חמשה ארבע מאות ששה ראה אתה בני חכמה עלאה הנקרא רוח אלהים לוקחת את נח וכיסהו והעלימהו וגנזו לצדיקי"ם וזהו צדיק יסוד עולם וזהו ונח מצא חן שנגנז באותיותיו של מרחפת שהם אותיות חן זהו מרחפת מכסה וכל זה שאין העולם כדאי להשתמש באותו אור מצד חטאו של אדה"ר, אלף ריש בית עין יוד מם אלף ריש בית עין יוד מם. מם אלף תיו יוד מם שין למד שין מם אלף וו תיו. שין מם וו נון הה אלף ריש בית עין מם אלף וו תיו. שין מם וו נון יוד מם חת מם שין הה. אלף ריש בית עין מם אלף וו תיו שין שין הה. ראית מהו ק"ן הה' האחרון שבשם בן ד' היא החכמה ומתעלמת ומתכסת שם ואח"כ יורדת ומבושמת מר ולבונה וזהו גם אני בכור אתנהו להעלותה שם בחכמה ר"ל מרחפת מוליד אותיות ק"ן ה', כיצד מרחפת תעליהו במדידת ארבעים כעין שכתבתי למעלה ואחר תמלאם ותמצא אותיות ק"ן ה' ר"ל עתידה כ"י שהיא ה' אחרון שבשם בן ד' להתעלות בחכמת אלהים חכמה בחכמה ומתכסת ויורדת מבוסמת מר ולבונה, ר"ל עתידה שיאמרו לה הב' ווי"ן קום ועלה עמנו בחכמת אלהים הוא הקן שיצאנו משם ואז אין כל בריה יכולה לך זהו מרחפת. א"ל ר' א"כ איך כתוב מרחפת על פני המים א"ל השמע לאזניך מה שאתה מוציא מפיך ע"ל עי"ן למ"ד עי"ן זהו ק"ל והוא סל"ם שראה יעקב אבינו ע"ה והוא סינ"י שקבלו ישראל עליו את התורה והלמ"ד הוא ע"ד בגי', וז"ש אאע"ה ונלכה ע"ד כה ונשתחוה ונשובה אליכם. זהו מרחפת ע"ל שהוא כ"י ובזמן הגאולה תאמר חכמה עלאה לע"ל שהיא כ"י ק"ם לקבל מים עליונים מים חיים להחיותך ולקום על אויביך ולהשפילם השפלה שאין לה קיום ותקומה עוד. ר"ל פני עולים ק"ם וה' המים היא כ"י והרוח שהיא החכמה מרחפת עליה ואומר ק"ם ופתח פיך לקבל מים חיים מלמעלה ולכן נפת"ח המ"ם והיו"ד בחיר"ק שהיוד היא חכמה ומריק לכ"י לייסר האומות, וז"ש דהע"ה הוקם ע"ל ר"ל מדת דוד ה' אחרונה שבשם בן ד' הו' מקימו מגזרת חכמה עלאה ע"י ע"ל ר"ל ע"י מאה ברכות שימציאו אליה כל העשר שכל א' כלול מעשר ואלו הן ק' ברכות שהרמיזו רז"ל ממלת ע"ל:

ד"ה ויאמר אלהים ויאמר הוא מה"ד

ויאמר אלהים ויאמר הוא מה"ד כענין שאמרו כ"מ שנאמר אלהים הוא דין אך הדבור הוא רחמים שנאמר ראש דברך אמת ואמת בכ"מ הוא רחמים, חוץ ממקום שפירש אמירה רחמים והדיבור דין כענין שנאמר דיבר האיש אדוני הארץ אתנו קשות וכן וידבר אלהים, אך סתם דיבור רחמים וסתם אמירה דין, יודע הקב"ה וצופה ומביט עד סוף כל הדורות שזה האור יגנוז והעולם לא ישתמשו בו כי יחטא אדם הראשון וע"כ התחיל ויאמר ר"ל וי אמר אלהים שיגנז זה האור מהם ולא יהיו כדאים להנות ממנו. וי אמר באמירה זו יצא נז"ר העולם ויגנז ולא ימצא ראש ראוי להנות ממנו כי אם הצדיקים לעתיד לבא, ר"ל ויאמר בגי' נזר בוא וראה שהו' הזה הוא ו' הנעלם והוא אור הנגנז בי' והי' בא' ונשאר מר (ונגנז מדה"ר) שהי' קודם שחטא אדה"ר רם זהו ויאמר, והכוונה מצד חטא אדה"ר הניחו העולם השפל בד"ו פרצופים ועל שהעטרת אפשרית הידיעה ואפשרית היכולת כענין שנאמר היפלא מה' דבר, ר"ל מה' לא יפלא אבל ממני יפלא וכן מי יתן מי שבידו כח לתת אבל אני אין בידי, ומצאנו שהבינה נקראת מי א"כ העטרה אפשרית הידיעה והיכולת ות"ת ישראל איננו אפשרי בידיעה כענין היפלא וגו' מ"מ אפשרי הוא ביכולת כענין מ"י יתן והוא לא נקרא מי, ע"כ תורה שבכתב שהוא מתפארת והתורה שבע"פ שהוא מן העטרה אומרת לאדם הנה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב את המות ואת הרע ובחרת בחיים, (אומרת העטרה לא קודמת ידיעתי מחטאיך שאני אפשרית ואומר ת"ת אם קדמה ידיעתי אני אפשרי ביכולת לכן אין הדבר תלוי בי אלא בך ובחרת בחיים) ואל תשאל א"כ הבינה שקדמה ידיעתה ויש לה יכולת כענין וסור מרע בינ"ה ימנעהו ולא יניחהו לחטוא והוא הגורם שאינו מונעו ונמצא יוצא משפטו מעוקל מלפניו. כי יש להשיב הג' ראשונות שהם כתר חכמה בינ"ה הם ראש אחד וכפי מעלתם וחטא האדם מצוי בעולם הניחוהו ביד ד"ו פרצופין לתת להם השכר והעונש כפי ענינם והנפש תבחן כי ע"כ ירדה מן העליונים ואין כל חדש תחת השמש ר"ל נפש חדשה:

ד"ה ויאמר אמר לי בני אינך רואה

ויאמר אמר לי בני אינך רואה שנסתר מופת א' בתוך ויאמר ומלת ויאמר אומר אותו הבינה וגם כנסת ישראל הנקראת גם היא אלהים, א"ל לא ראיתי ולא אראה איך נסתר מופת אחד בתוך ויאמר, אמר א"כ מה אתה מקוה א"ל לשמוע א"ל וממי א"ל ממך. א"ל גם אני איני יודע אלא קנצי מילין שמעתי ומהם לא ידעתי, א"ל א"כ מה יהיה א"ל המתן, המתין ובא אצלם אדם אחד ואמר להם מהו ויאמר א"ל בני ענה לו, א"ל ר'

העבודה איני יודע וגם אתה לא הגדת לי, א"ל א"כ אענה אני, א"ל ויאמר מופת אחד, א"ל מהו מופת אחד א"ל כל מופתים נסתרים ונסים נסתרים מכנסת ישראל הנקרא אלהים. א"ל אמור לנו אדונינו איך נסתר מופת אחד בתוך ויאמר, א"ל תחליפהו בא"ת ב"ש וי"א פמ"ת, אותיות מפ"ת. וחשבון אחד שהוא י"ג, א"ל ולמה לא נעשו נסים נגלים, א"ל בעבור שאין העולם ראוי להעשות להם נסים ומופתים נגלים. א"ל אדונינו בדור מצרים הכחישו בבריאה עברו בז' מצות דור פריץ ונעשה להם ניסים נגלים, א"ל היו ביניהם אנשים גדולים צדיקים שהיו ראוים לראות מה שראו והאמינו בדברי משה ויקדו וישתחוו וגם היו עתידים לקבל התורה ולשמוע דברים מפי השם שנאמר קול דברים אתם שומעים ותמונה אינכם רואים ראו אמונתם וצדקתם והאיך לא יעשה להם נסים נגלים והנגלים והנסתרים בשביל ישראל וע"י ישראל רואים גם האומות. ויאמר נתחבר א' עם הו"י ונעשה או"י אוי להם לבריות שאינם כדאים להעשות להם נסים נגלים, א"ל אדונינו א"כ נסים נסתרים נעשים בעולם א"ל השטן מרקד ביניהם בעולם ואלולי דב"י עושה בכל יום נסים נסתרים אין כל בריה יכולה להנצל ממנו, ואגיד לך מה עושה הקב"ה עם הבריות אע"פ שמולידים קושי (בעולם) למעלה אפ"ה קב"ה עושה להם נס נסתר ומזמן להם מזונות מתוך קושי זהו קשים מזונותיו של אדם, וגם אל תאמר בלבבך כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה וראה שאדם מפזר בביתו עשרה חלקים ואינו יכול לעשות חלק א' לצדקה והכל מהש"י והוא אינו יודע, אבל בבא האדם בביתו מראה פנים זועפים ורעים ופני האורח בושו ונכלמו והרי כאן הלבנת פנים אע"פ שאינו ברבים אך יש לו להראות לו פנים שוחקת ולעשות לו לב טוב שאתה והוא משל השם אתם אוכלים ואתם ניזונים כענין נסים נסתרים, א"ל אדונינו א"כ המברך לרעהו בקול גדול קללה תחשב לו שמתרבים האורחים ובאים ואוכלים מה שיש לו. א"ל בני דעו לכם שאין זה כוונת הכתוב שזה תדעו באמת שאף אם יבאו בכל יום קב"ה מזמין להם מזון ומזה אל תזוז דעת שלכם, אך הכוונה היא ככה לפעמים ימצא אדם צדיק בדור אשר מזונותיו טהורים ונקיים ואין לו לזה אורח אשר הוא רעהו וצדיק כמוהו שהזמינו הקב"ה להנות מאותן המזונות ללכת ולספר פן מדבריו יתקבצו אנשים מגואלים שאסור להנותם ויטמאו לחמו אשר הזמינו לו הקב"ה נקי וטהור רק יניח דבריו וסיפוריו וקב"ה על טהור יזמין טהור ועל טמא יזמין טמא, (א"ל אדונינו אם זה יספר הקב"ה לא יניחנו לבא תקלה ע"י הצדיקים, א"ל בדוחק ימצא צדיק שלא יביא לו הקב"ה תקלה ואנשים מועטים הם כי השמטה קשה והצדיקים האלו גם חטאתם נגדם תמיד ותניח שילחמו שניהם ר"ל המצות והעבירות שבידם) ואל תקרא אתה הדבר כי הקריאה מזקת להביא אליו אורח

שלא כדין יען שהקריאה עושה התעוררות והשטן מקטרג כענין כמעט כסדום היינו לעמורה דמינו ונתקיים הדבר וכן יולד בן לנעמי שהיו צריכים קריאה וכן אל תפן אל מנחתם א"כ ראו שהנסים נסתרים בכל יום נעשים, א"ל אדונינו מאין לך כל הדברים הללו א"ל אל תשאל לי מאין לי כי לא אגיד לכם, פרח והלך לו מיד הכירו כי ממתיבתא דרקיע ירד, א"ל בני ראית מה למדנו א"ל ר' ראיתי וכמעט לא פרחה נשמתי כל כך דברים מתוקים הוציא מפיו, א"ל ר' ויאמר אלהים יהי אור באיזה כח, א"ל מי כתיב אמר ויאמר כתיב בכח גלגול הו' המתגלגל באהיה עם כללו, ר"ל הו' עם כללו נאצל אור הוא הו' בעצמו שהוא האור ובכחו של הי' אשר משך שלו ו"ד נאצל משך הו' עם הד' חיבור א' ופרצוף א' ואדם א' הרי כאן ב' אורים ו"ד זהו יהי אור ויהי אור בכח הי' ר"ל היא י' של ויאמר ונעלם שלו ו"ד, ואמר אלהים שהיא הבינה מכח הי' שהוא חכמה יאצלו הנעלמים של יו"ד שהם ו"ד חיבור א' ר"ל שלא יהיו מפורדים לגמרי רק יביטו זה את זה ויאהב זה את זה כענין ורבקה אוהבת את יעקב זהו יהי אור אור הו' ויהי אור הד' וזהו הבינה מסתכלת בתורה ובוראת את העולם ר"ל תורה קדומה והיא החכמה ומסתכלת ר"ל מאצלת ההויות בכח החכמה זהו ויאמר ר"ל ו"י של ויאמר, א"ל ר' א' של ויאמר מהו עושה, א"ל הי' שהוא החכמה מאין היה לו הכח אם לא מא' זהו א' של ויאמר והנה הבינה פועלת בכח שניהם כתר וחכמה, א"ל ר' מ' של ויאמר א"ל מאחר שהבינה בוראה את העולם א"כ ראויה היא להיותה מלך עליהן זהו מי"ם במלואו העולה מלך כי המ' נעלמו הוא מ' פעמים הוא י"ם וכן ה' פעמים הנעלם שלו הוא א' פעמים יו"ד ולפעמים ה' וכן הו' פעמים הנעלם שלו ו' פעמים א"ו וכן פ' פעמים הנעלם שלו הוא א' ופעמים הוא ה' וכן ח' פעמים הנעלם שלו י"ת ופעמים הוא ת' וכן הר' והת' וכן כולם שאין להם הכרח בנעלמים שלהם, א"ל והר' של ויאמר מהו, א"ל היא הבינה ולכן כשהי' שהוא החכמה יורד ומתחבר אליה הוא ה' ר"ל נכנס הנקודה בר' ונעשה ה' וכשהי' מסתלק מר' הוא ר"ש היינו פעם רי"ש (פעם ר"ש) ופעם ה' הוא ויאמר, א"ל בני בא וראה כח סתרי תורה ויאמר ו"ו יו"ד אל"ף מ"ם ר"ש שכל הנעלם של ויאמר עולה ד"ל במ"ק וסופי תיבות של נעלם ויאמר עולה כ"ה, ר"ל מדה אחת יש לו להקב"ה וכ"ה שמה והיא במאמר הראשון הוא ויאמר וזהו ד"ל היוצא מכל נעלם ור"ל דלה שאינה מאירה אלא מהו' וע"כ נאמר ודל לא תהדר בריבו ר"ל אתה הו' הנותן אור לדל לא תהדר אותו בריבו עם הרשעים הנה דל לקח את שלו כי לא לבטלה האצלתיו וזהו לא תחסום שור בדישו. ראה בני מאמר ויאמר אלהים שאלו מתיבתא דרקיע מקמי קב"ה יהי אור ויהי אור שני אורים יש כאן והם ד"ו פרצופים היכן היו ונאצלו והשיב מלת ויאמר האצילם, א"ל כיצד א"ל הנעלם

והנגלה של ויאמר עולים אלפיים וג' הרי כאן ב' ימי בראשית שיומו של הקב"ה אלף שנה שנאמר כי אלף שנה בעיניך כיום אתמול נשארו ג' לרבות שני אורים הכתובים ומשך הו' הנגנז הרי כאן ג' היתירים, מיד ענו כולם ואמרו קרא לשמש ויזרח אור ראה והתקין צורת הלבנה שבח נותנים לו כל צבא מרום. ויאמר אלהים מי זה אלהים, א"ל היא הבינה יכל אלהים במעשה בראשית היא רמז בבינה:

ד"ה יהי אור נתכסה אלהים בחכמה

יהי אור נתכסה אלהים בחכמה ואמר יהי אור כלומר יהי מושך שפע הברכה הבא מן החכמה ולא יהיה הפסק בדבר יהי פירושו ימשוך. מהו ימשוך א"ל אור, מהו אור, א"ל אור התפארת ימשוך מן החכמה ולהיות החכמה תורה רשומה והת"ת תורה שבכתב זהו שארז"ל נובלת חכמה עלאה תורה שבכתב היא ת"ת, ראה עתה בני שכל הדברים נעלמים בחכמה והבינה מבטת בה והדברים מתפשטים ומתגלים ובעבור כי מלת יהי מושך חכמה ושפע טוב וברכה ע"כ לא תמצא מלת יהי אלא באבני הבנין כגון אור ורקיע וכיוצא בהם. א"ל ר' אותיות יהי מה מורים, א"ל זו השאלה אליהו ע"ה תרצה ואמר י' חכמה עלאה ה' בינה י' אחרון היא היכל פנימי היכל הקדש י' אהי"ה שהכל נאצל משם, והנה י"ה חצי השם חכמה ובינה אב ואם ושבו בי' לקחת רשות להאציל דבר אחר וכל הג' אותיות יה"י עולים כ"ה ר"ל גם המדה הנקראת כה תמשיך בכח ת"ת ישראל, כי החכמה נמשלה בחלמיש על שהנתיבות סתומות בה כעין החלמיש שאין נתיב נראה וניכר בו והנה כל הויות נקראים יאורים מלשון אור נשאו נהרות ה' וע"כ כתיב בצורות יאורים בקע. וראה כי החכמה מקבלת זוהר מהא' ואותו הזוהר מתנוצץ ממנו זהו שנאמר עוטה אור כשלמה עוטה ר"ל מקבלה שלמה ר"ל התפשטות החכמה שהיא סובבת כולם, א"ל מנא לך דהאי אור הוא ת"ת א"ל יהי כתיב יו"ד ה"א יו"ד מ"ו תוציא מ"ה שהוא אדם הרומז בו שנאמר ואתנה צאני וכו' והא' היתר לומר שהכל מן הא'. א"ל ר' מי הוא המסדר, א"ל הבינה, א"ל מנא לך א"ל יהי כתיב יו"ד ה"ה יו"ד הרי כאן נ' שערי בינה והיא שאמרה למשה הן קרבו ימיך למות, א"ל וגם זה מנלך, א"ל היינו מה שארז"ל ממהר לשמוע וממהר לאבד יצא שכרו בהפסדו ולא אמרתי לך בי נ"ה ר"ל כי הי' עולה עם כללו נ"ה הוא הן, א"ל ר' זה לא שכחתי ולא אשכח שאם אשכחנו תדבק לשוני לחכי אבל זה אני שואל איך תעלה ממלת יהי הן, א"ל יוד הי יוד הרי כאן ה"ן, כשעלה משה לרקיע מצאו להקב"ה שהי' מדייק באותיות יהי אור וא"ל משה להב"ה מאי האי ר"ל מהו הדיוק, א"ל למה היוד בראש ויוד בסוף וה' באמצע, א"ל י' בראש

חכמת אלהים וי' בסוף חכמת שלמה וה' באמצע שהי' האציל הה' וה' האציל הי' ר"ל י' שהוא חכמה האציל הה' שהיא הבינה וה' האציל הי' שהיא חכמת שלמה, א"ל הקב"ה למשה משה מהרת לשמוע אבל אשאלך והודיעני מה האי דכתיב מה ה' שאל מעמך וארז"ל הרי כאן מאה ברכות ור"ל שיבקשו ישראל להתברך מכל העשר שכ"א כלול מי' והרי כאן מאה ומלת מה בא"ת ב"ש י"ץ עולה ק' וישראל הממשיכים ומי המשפיע, א"ל א' א"ל מנלך הא דהמשכת הק' מן הא' א"ל הכל מודים, א"ל אמת הכל מודים תורה תמימה להם מנין ר"ל מנין להם הלימוד א"ל איני יודע, א"ל א"כ למוד לשונך לומר איני יודע שלא יאמרו משה בדאי הוא, א"ל רבונא דעלמא אתה אמרת לי בחצות לילה אני מכה ואני אמרתי כחצות שלא יטעו ויאמרו משה בדאי הוא אצל ב"ו נופל טעות ואע"פ שאמת אתי יאמרו ההיפך אבל אתה ממך אני לומד ואם אטעה לא תאמר משה בדאי הוא ותניחני בבדאותי כמו המצרים כי תביאני אל האמת ואחר שלא ידעתי תביאני אל האמת, א"ל הב"ה הכל במלת יה"י והכי הוא בהיות נעלם הה' ביוד יהיה כל נעלם יהי למ"ד ובהיות נעלם הה' בה' יהיה כל נעלם יהי כ"ה ובהיות נעלם הה' בא' יהיה כל נעלם יהי כ"א הרי כאן ל' כ"ה כ"א ונגלה כ"ה הרי כאן א"ק ר"ל המשכות הק' ברכות מן הא' זהו יהי לשון המשכה ימשכו הק' מא', א"ל רבונא דעלמא ברור לי מפני מה ננקד הה' בחיריק והי' בשבא. א"ל כשהברכות מתחילות להמשך הבינה מקבלת להשפיע למטה עד הי' האחרון היא כ"י ואז האור שהיא המעור הוא בא לקבל שפע מצינור אמצעי מחכמה עלאה וע"כ ננקד הי' בשבא ב' נקודות זה על גב זה כצורת המעור, והה' בחירק להריק למטה יהי אור ויהי אור. והיה אור מבעיא ליה למימר אלא אם היה אומר והיה לא היה נראה שכבר היה לכן אמר ויהי שהיה מקודם בכח עד שהאצילו וזהו ויהי אור שכבר היה. וראה והבן שקודם אצילות הדברים. האויר קדמון יחיד ומצד עלויו לא היה נוטה כלל אך היו כחותיו נעלמים ונסתרים בתוכו. ואחר שכך הוא א"כ אין הכירא בכבודו ורצה להמציא אבניו הם האבנים הנזכרים והמציא הוצאות הנקראים הוצאת התעלומה שאין בריה יכולה לעמוד על עיקר זה ועתה שנאצלו הם אדוקים וקשורים בו כשלהבת הקשורה בגחלת. וראה והבן שנמצאים אבנים יקרים ויש להם סגולות הרבה ומהם שואבים הברזל בסגולתם כן הדברים הללו אחרי שהם כחות עליונות אשר יצאו עתה לפועל שואבים שפע וברכה ממנו יתברך, ואמרו רבותינו ז"ל עשרה לבושים לבש הקב"ה בבריאת עולם וכוונת הענין הכל נברא באמצעות. אך קשה שאין לבוש אדוק בגוף ויש להשיב שאין זה כלבוש המופשט מגוף. אך הוא כלבוש החגב שלבושו ממנו וא"כ אדוקים הם העשר לבושים כשלהבת בגחלת ועם כל זה יש הפרש בין לבוש

ללבוש. והכוונה שהפרש גדול יש בין המברך למתברך. וראה והבן שהאור הזה כבר היה והיה נעלם ונסתר כי אין דבר חוץ ממנו יתברך ועלה רצון מאתו יתברך והמשיך ההויות אשר היו סתומים כמו שנאמר בחלמיש שלח ידו ולכל א' וא' יחד לו מקום ור"ל האצילו ונתן לו חיות שיוכל לפעול פעולתו. וזהו ויהי שכבר הי' הכוונה ההי' בחכמה כי לו [ס"א לה] נתנו ומשם נתפשטו והשפע נאצל הוא שנאמר כולם בחכמה עשית ובאיוב ג"כ נרמז זהו שנאמר אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה ומלת ראה הביט (בה) במחשבה הטהורה, הלא תראה אדם המשער לעשות מעשה א' עוסק במחשבתו וכפי הציורים שהיו במחשבתו כן עושה מעשהו ויספרם אלה הם ספר ספר ספור, הכינה הכנת ההויות כי ההויות לא היו עומדות על סדר תכונת הבנין אלא שהוא יתברך המשיך ההויות וסדרן ועשה מהם בנין א' ושם א' צרוף ושקל א' וסדר בכ"ב אותיות שכ"א וא' קשורה בחברתה הוא שנאמר מקבילות אשה אל אחותה, וגם חקרה והמדות שם להם חקר וגבול אע"פ שאין להם גבול מצד התחלת עצמותן והוא יתברך נמצא בתוכם ופועל בהם פעולתו כנשמה באברי הגוף. וזהו לבש הקב"ה עשרה לבושים:

ד"ה שאלו לר' מהו שכתב או"ר עולה

שאלו לר' מהו שכתב או"ר עולה ר"ז בודאי סודו גדול ונפלא אימא לן אם יש בו סוד סתום, א"ל יבא אליהו ז"ל והוא יאמר סוד האור העולה ר"ז וז"ר הוא הסוד אצלינו זולתו, אדהכי בא אליהו ז"ל א"ל ברוך הבא אימא האי אור מהיכן נפיק, א"ל סוד זה סתום הוא אויר עליון סתום הוא נפתח ויצא נקודה חד הוא הי' וכיון שנתגלה הי' מה שנשאר באויר בהסתלק הי' נשאר אור. וכן הכל בכח ונתנו לי' ר"ל אויר קדמון הוא כתר וי' הוא חכמה וחכמה מאצלת הכל בכח האור עליון, א"ל זה באת לומר לנו זה שמענו וידענו אבל אמור לנו מלת אור, א"ל אור הא' הוא אויר קדמון ודעו שהא' מצטייר יו"י והי' היה בכללו ונאצל והוא חכמת אלהים ונשאר הו' שהוא הנקרא אור ונתנו לחכמה זהו ו' אחר הי' ובכלל הו' הוא יוד אחרית הימים היא כנסת ישראל לכן בא י' אחר הו' ראו שהי' רומז בחכמה והו' הרומז באור והי' הרומז בכ"י הכל בא' זהו ויהי אור שכבר היה, א"ל ו"ר דאור מהו, א"ל הוא בינה, א"ל אף אני אשאל אתכם כי לא באתי רק לשאול אתכם ואתם קדמתם ושאלתם, א"ל מנא לן שנקרא הא' אויר קדמון, א"ל כתיב וירא אלהי' את האור כי טוב ר"ל אלהים שהיא הבינה ראתה את האור הוא הו' כי טוב, ר"ל מבהיק ומאיר וידע שהוא מאויר העליון ר"ל אויר אותיות וירא, א"ל מי הגיד לכם ענה המשיב ואמר אבי הגיד לי, א"ל ושמא אמר לך מהו וירא ה' כי סר לראות, א"ל כך אמר לי כל

ראיה כלפי מעלה היא הבהקת האור והכל מאויר קדמון, א"ל וראית אדם מאין, א"ל מהנפש שהיא מבהקת מאור עליון אשר הי' כלול באויר קדמון והנפש עוברת דרך אותו אור הוא יסוד עולם ומקבלת אור בירידתה, ע"כ נותנת כח ואור לכל אברי הגוף כן בהיות הקב"ה הוא אויר קדמון עם פעולותיו ר"ל עם אצילותיו כולם מבהיקים אור ומוסיפין אור על אור עד אין מספר, עמד אליהו ז"ל ונשקו על ראשו. כשעלה משה למרום מצאו להקב"ה שהיה אומר כתיב יהי אור ויהי אור ולא כתיב ויהי כן אתמה א"ל למשה מאי האי, א"ל רבונא דעלמא אלו נאמר ויהי כן שמענו אור אחד עכשיו שאמר ויהי אור משמע שני אורים אור שאין העולם כדאי להנות ממנו ואור שני שבו משתמש העולם. א"ל ואימא אור א' הוא, ויהי אור הוא האור שאמר יהי אור, א"ל א"כ יכתוב ויהי כן א"ל אלו נאמר ויהי כן אפשר שהיה טועה האדם לומר שנאצל האור מ"מ נאצל בשינוי ממה שאמר השם, א"ל ומי איכא מידי שעלה במחשבה ולא נעשה בזמן הבריאה א"ל אין ברא הקדוש ב"ה את האדם לחיות לעולם ובעבור שחטא נגזר עליו מיתה, א"ל רבונא דעלמא עתידה להתקיים המחשבה בתחיית המתים, א"ל למשה דע לך שאם היה אומר ויהי כן היה אומר נשתנה האור ונאצל בשינוי ממה שעלה במחשבה להאציל ולעתיד לבא יתקיים דומיא דתחיית המתים ולעולם אור אחד נאצל אמר ויהי אור לומר שלא נאצל רק כמו שעלה במחשבה, ועוד אשאלך כתיב יהי אור ולא כתיב יהי מאורות משמע אור א' רצה הקב"ה להאציל ולמה נאצלו שנים שלא ברשות, א"ל רבונא דעלמא אשיב תשובה חדא ויתוקן שני שאלות כתיב יהי וכתיב אור הרי כאן ב' אורות, א"ל א"כ יהי אור הוא, א"ל אור הוא, א"ל כיצד א"ל שני יודין מתרבעין הרי כאן ר' וה' לקח מנוחתו ר"ל נתמלא בא' כעין זה ה"א הרי ו' ור' חסר א' לומר שהאור הא' לא יהיה כחבירו כי יפלו בו טיפי חושך הוא אספקלריא שאינה מאירה מצד עצמה ר"ל אמר משה ב' יודי"ן מתרבעין י' פעמים י' י' פעמים י' הרי כאן ר' והא' במלואו ה"א הרי כאן ו"ר חסר א' מאור לומר לך שלא ישוו א"כ עלו במחשבה ונאצלו, אמר ליה רבונא דעלמא גם אני אשאל יהי אור אור גדול ויהי אור אור קטן איך נראה ממלת ויהי, א"ל למשה דע לך כי ויהי כשתמלאהו ואו יוד הא הי הה יוד הרי כאן ד"ף זהו פ"ד ור"ל אותו האור השני הוא הד' שהוא כנסת ישראל ומקבל טיפי חושך מף' הרומז לפחד כי השני מאורות שוים במאורם וכשחטא אדה"ר נגנז אותו האור ג' ימים קודם בואו כי היה צופה ומביט, א"ל ר' אימא לי למה לא נכתב אמירה באצילות הראשון והלא הוא אחד מעשרה מאמרות, א"ל בני עומק דברים אתה שואל לי אם לא יבא אליהו ז"ל או מלאך אלהים לא נוכל להשיגו, א"ל א"כ קרא לא' מהם יבא ויגיד, א"ל למי אקרא א"ל א"כ קרא לשניהם ר"ל אחר שיש

כח בידך לשאול משניהם א"ל אין דרך ארץ אדהכי והכי בא להם אליהו ז"ל א"ל במאי קא עסקיתו א"ל למה התחילו המאמרות מאלהים שהיא הבינה הלא גם בראשית בכלל מאמרות הוא א"ל אמור אתה א"ל איני יודע א"ל זכור אפשר שמעת מאביך ושכחת א"ל לא שמעתי ולא שכחתי א"ל א"כ אגיד לך ענינו והיא עיקר למעלה מהבינה אין להזכיר אמירה, א"ל למה א"ל כי כל ההויות היו באים בכלל עד הבינה ומשם נאצל כ"א ואחד מהדברים בפרט כי כולם הם בהיכל עליון הוא אלהים וע"כ צריך אלהים להזכיר אמירה על כל אחד ואחד כדי להאציל ממנה כל האצילות והאצילות בכח המחשבה אך החכמה האצילה אלהים שהיא הבינה בכלל ולא שייך שם אמירה, הלא תראה קודם שנאצלו בבינה היו כולם תלוים באויר עליון. א"ל כיון שבאת אמור לנו מאי האי דכתיב מה רב טובך אשר צפנת ליראיך, א"ל מ"ה בא"ת ב"ש מאה אלו הם ק' ברכות ר"ב היא הבינה שהוא רב על כל הבנין טוב"ך הוא האור הראשון אש"ר הוא כתר עליון מאשר שמנה לחמו צפנ"ת ר"ל האציל אור אחר שלא יהנו מזה האור הרשעים שבדור והצפין אותו ליראי"ך שהם הצדיקים, ואמר ליראיך שגם הם יראים מפני זה האור שנאמר לפניו ילך דבר ר"ל מאה ברכות נשפעות דרך הבינה אם הבנים שמחה על היסוד הוא האור הראשון והתחלת הברכות מאשר הוא כתר וכיון שט' אורות באים באור הראשון אין כל בריה יכולה להסתכל בו האציל אור שני ויהי אור ואור ראשון גנזו לצדיקים לעתיד לבא כי ישיגו בו ויהנו ממנו ר"ל מאותה השגה, וההשגה קורא סוחרת ודר היא הסעודה של צדיקים אין למעלה ממנה ובעבור שאותו אור יש לו דין כענין לפניו ילך דבר ומאיים אותם ע"כ אמר ליראיך, א"ל אבל אני באתי לשאול מכם והודיעוני אור הראשון נגנז אור השני מה טיבו ומה עניינו, א"ל וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד וירא הוא אויר הקדמון והאציל אלהים הוא הבינה באמצעות החכמה ר"ל ע"י החכמה והיו שם כל הויות בכלל ואלהים שהוא הבינה סדר כל אחד במקומו, וזהו א"ת כ"ל ר"ל א"ת מכ"ל ר"ל את נקראת כ"י ויסוד עולם נקרא כ"ל עשה כל ועשה את ו"ה כ"ה ו"ה ת"ת ובינה ור"ל ו"ה ו' של ה' שהוא א"ם ובן עם הנ' שהיא כ"י היא המקבלת מה' הויות אחרונות טו"ב הט' אורות הבאים בו' הוא משך הו' מב' חכמה עלאה מא"ד הוא אדם שהיא ת"ת ישראל שדרך שם באים כולם, ומלת טוב מלשון בהטיבו את הנרות והיה מזהיר ביותר ולא היה כדאי להשתמש לאותו הנר לקח מאורו הטוב הכלול בו ל"ב נתיבות החכמה ונתנו לעולם הזה היינו דכתיב כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו א"ל אמת דברת:

ד"ה שאל משה למט"ט בעשרה מאמרות

שאל משה למט"ט בעשרה מאמרות נברא העולם א"כ אחר שתאמר ראשון או אחד ולרדת להשלים לעשר א"כ הרי הראשון או האחד יש לו מקום המנין, א"ל למשה כל הי' מאמרות מושפעות אך עלת העלות אינו מושפע ואינו בכלל העשר וגם מתוך מעלתו והעלמתו אין אות בתורה שירמוז אליו לא קטן ולא גדול אפי' קוץ הי' וכל העשר נאצלות א"כ יש מאציל וכיון שהכל מושפעים א"כ יש משפיע וכל המושפעים כולם אדוקים בו כשלהבת בגחלת, והשמר לך מג' דברים האחד הוא ריבוי שלא תאמר במקום שיש אחד יש רבים אמר ליה ואיך תעמידני אפילו בעלה שאין לה סוף וגם אין לה ראשית א"ל דבר הנתפס בהרהור הלב הוא מוגבל לו' קצוות ד' פינות ומעלה ומטה, א"כ כל מוגבל יש לו סוף וכל שיש לו סוף אינו שוה לכן עלת העלות אין לו סוף א"כ אינו מוגבל וכיון שאינו מוגבל אין חוץ ממנו וכיון שאינו מוגבל אינו משתנה וכיון שאינו משתנה אין לו סוף וכיון שאין לו סוף אין לו חקירה וכיון שאין לו חקירה אין לו ראשית וכיון שאין לו ראשית אין לו אחרית הוא האל יתברך זהו מערכות אלהות ר"ל סדר ידיעת האלהית לדעת שהוא נעלם שאין לו חוץ ממנו והוא עיקר הנסתר והנגלה ר"ל נגלה מצד פעולותיו ונסתר מצד נוראותיו. והואיל והוא נסתר בצד ההשגה שאינו מושג בראיה גמורה ע"כ הוא שורש ועיקר האמונה וזהו צדיק באמונתו יחיה, א"ל רבונא דעלמא א"כ נאמר שאין שם אלא אין סוף בלבד, א"ל אין סוף הוא שלימות בלתי חסרון וכשתאמר שיש לו כח בלתי גבול. ר"ל למעלה מעשר מאמרות אבל לא יותר א"כ אתה מחסר שלימותו וכשתאמר שיש לו כח בגבול ר"ל עד העשר הוא הדין יפול חסרון וא"ת שהעולם הזה נמצא ממנו תחלה א"כ אתה מחסר הכח ההוא ממנו וגם אם תאמר שהוא בעצמו כיון לברוא את העולם א"כ הכוונה שנתחדשה לו מורה חסרון ולפי שאין חסרון בשלימותו יש לנו לומר שיש לו כח בגבול מבלי גבול, הנמצא ממנו תחלה הם הספירות שהוא כח שלם וכח חסר כשהם מקבלים מהשפע הבא משלימותו הם כח השלם ובהמנע השפע מהם הם כח חסר ולכך יש להם כח לפעול בהשלמה ובחסרון כפי המקבלים והספירות הם אדוקות כשלהבת בגחלת נמצא שאין בו ריבוי, והשני הוא פירוד (אחר) שלא תאמר אחר שהיו מוכרחים ההויות ובאצילותם יש שמות הרבה א"כ זה אינו כמו זה אבל הם רבים ונפרדים דע שהכל חיים מעלת העלות, והג' הוא ריחוק גשמית שלא תאמר זה שאנו אומרים עלת העלות הוא גשמי ככל אחד ממנו שכן אומר נעשה אדם בצלמינו שהוא ממש בשר ודם וגם כתיב ימין ושמאל ומעלה ומטה אל ישיאך לבך בזה כי מוכרחים אנו לומר בעבור שהם נאצלים ועל הנאצלים אינם באים בהשוואה

אחת ואם אינם בהשוואה אינם במעלה ובמדרגה אחת א"כ יש להם גבול במדרגות אבל לא מעצמם, כי הדברים קשורים כשלהבת בגחלת, וראה והבן שעלת העלות עומד בשלימותו בלתי חסרון והחסרון שאנו רואים זה טוב וזה רע זה עשיר וזה עני זה טיפש זה חכם חיים ומות שלום ומלחמה שובע ורעב וכן כל דבר הכל מן המקבלים, ובעבור שהוא נעלם ועומד בשלימות יש לנו לומר שיש דברים שיש להם כח מלא כח חסר והם ההספירות והכל בסבת הנבראים יבא חסרון בהשפעתם (בהם) בהסתלק עלת העלות מהם ר"ל מהספירות, ואותם הספירות הם בדוגמא העליונה הם בדוגמא שלמטה ראשו של אדם הוא כנגד הכתר חכו כנגד חכמה לשונו כנגד בינה זרועותיו כנגד גדולה גבורה לב האדם כנגד ת"ת שוקיים של אדם כנגד נצח והוד בריתו של אדם כנגד יסוד פעולת האדם כנגד מלכות. זהו נעשה אדם בצלמינו כדמותינו והמלכות היא האור השני שנאמר ויהי אור ומוציא כל הכוחות בפועל, ולכן זה האור אספקלריא שאינה מאירה כלולה מכולם, א"ל וכיצד יראה שהיא כלולה מכולם. א"ל ויהי אור כתיב בוא"ו הרי כאן כתר ת"ת ומשך הו' דרך אמצעי ר"ל ו' של ויהי מושך א"ו והם נסתרים הא' רומז בכתר והו' הראשון בת"ת והו' הנסתר ביסוד ואלה הג' מדות עומדת בסדר הצינור האמצעי הוא הנקרא שדרה, והשדרה יש לו זרועות ושוקיים חיך ולשון, ועטרה היא המלכות הפועלת פעולת כולם, כמו כן פעולות שאדם פועל באברי הגוף פועלים א"כ אדם הוא דוגמה עליונה ומעורר פעולות למעלה כפי פעולותיו למטה ומאחר שכן הוא א"כ המציאות צורך גבוה, וכיון שהוא צורך גבוה א"כ צריכין ישראל לקיים המצות ולהזהר מהעבירות שהמצות מעוררות טובה והעבירות מעוררות רעה הכל כפי עניינו שאם היה המציאות צורך עצמו והמצות צורך המציאות לבד מה צורך להמציאם, ואחר שהמציאם יניחם למה יצוה להם ומה צורך ובערת הרע מקרבך אלא ודאי העושה עבירה גורם מניעת השפע בעליונים גם בתחתונים ולכן ובערת הרע מקרבך, ועל שהיא ר"ל כנסת ישראל מקבלת מכולם והיא עשירית ע"כ בהיות בעיר עשרה צדיקים אפי' אם כל העיר רשעים אינה פועלת דין כליה כי עשרה צדיקים שבתוך העיר מגינים כי הם דוגמא עליונה אבל אם היה א' פחות מעשרה והיה כצדיק כרשע כי אינם דוגמא עליונה שהרי נמצא פירוד ביניהם, זהו שאמר אברהם אבינו ע"ה האף תספה צדיק עם רשע ר"ל המדה הכלולה מעשרה ופועלת פעולת הי' תספה צדיק עם רשע ותספה הוא ת' נסתר לנקבה. וראה והבן שהם באחד ואחד בהם וכולם קשורים כשלהבת בגחלת ואין דבר שבקדושה פחות מעשרה, א"ל משה להקב"ה שמעתי ו' של ויהי נשאר יהי מהו יהי, א"ל יהי תמלאהו יו"ד ה"א ה"ה ה"י יו"ד ר"ל ה' יש לה ג' נעלמים ומלת יהי עם נעלמיו עולה ע"א ר"ל

כשנאצל אור השני ישב לשפוט את העולם בע' כוחותיו וא' גוזר ישפוט תבל בצדק ועמים במשרים, א"ל ר' אימא לן מהו שארז"ל אין דבר שבקדושה פחות מעשרה, א"ל הואיל והם י' ספירות קדושה אחת היא א"כ אימא הקדושה צריכה עשרה ולא פחות הן יורה פירוד, א"ל ר' עשר ספירות הם כולם אדם אחד שהרי אדם נקרא אדם עם כל אבריו ראש וחיך ולשון זרועות ולב ושוקיים ומעור ועטרה א"כ כל עשר כולל אדם א' ואדרבה יהיה כל דבר שבקדושה די באדם א', א"ל ציערתני צער גדול, א"ל מוטב שתצטער ממה שאהיה נבוך, א"ל ומה יהיה שאיני יודע א"ל כלך אצל גדולים ר"ל שאל מאליהו ז"ל א"ל זכרתי שאמר לי אבי ז"ל יען שכל אבר ואבר נחשב לאדם אחד א"ל ראייתך מאין א"ל הואיל וכ"א כלול מעשר אברים א"כ כל אחד נחשב לאדם אחד והלא תראה ק' ברכות מכל אבר עשר י' אברים ק' ברכות, א"ל ר' עשר ספירות הם הספירות ראשונה היא כתר היא מחשבה ולמעלה מכתר עלת העלת למה נקראת מחשבה, א"ל מי שרוצה לבנות צריך שיעלה במחשבה מה שהוא רוצה לבנות א"כ המחשבה בונה הכל וזהו שאמר כך עלה במחשבה לפני, א"כ מכח המחשבה יש לנו לומר שיש עלה שהמציא המחשבה, א"ל ומהו שקראוהו מחשבה ומה פירושה ומה מורה יקראוהו מחשב או לשון אחר, א"ל מחשבה מ' בראש וה' בסוף מ"ה הוא אדם חשב להאציל את האדם היינו כל העשר, א"ל ר' אמור לי כל הסוד שידעת במחשבה, א"ל אומרים בעלי האמת שמלת ברוך רומזת במחשבה וכשיבא להמשיך ברכה ממנה כשמברך ישוח מעט לעשות התעוררות בדבר כאלו ממשיך וזהו מחשבה ש"ח בה"ם, וגם גורמים המקבלים יבישות בהיקף וזהו העניים והאביונים מבקשים מים ואין ר"ל מבקשים גם המדה הנקרא אין היא המחשבה וח"ש בה"ם ומרחם וזהו מחשבה, ועוד כולה לבנה בלתי אודם זהו מחשבה שח"ם ב"ה כלומר אבן יקר שהוא לבן כשלג בה, וגם מחשבה מצטייר מ' כ"ו, ח' ר"ו, ש' ייי כ', ב' ד"ו, ה' י"ד, המ' כ"ו כנסת ישראל ותפארת, הח' ד"ו ד' הוא חסד ו"ו משך הו' יסוד ר"ל פעמים הד' רומז בחסד כשיש לנו רמז בכנסת ישראל, ור"ל הח' של מחשבה הוא ד' ו' חסד יסוד שושבין גדול ושושבין קטן. הש' של מחשבה הוא י' י' כ' הי' ראשון בחכמה עלאה וי' אחרון בחכמה תתאה וי' אמצעי להורות מחכמה לחכמה י' מדות. כ' בחכמה תתאה, ב' ד"ו ד' פעמים רומז בחכמה תתאה והוא עם משך הו' לרוב, ה' י"ד ד' היא מלכות תתאה וכל העשר אליה באים. ראה והבן שכולם במחשבה בכח ומחשבה עצמה ר"ל האותיות הב' בחכמה הש' בבינה זרועות ושוקיים בכלל הו' שנצטייר, א"ל בא בני קנה חכמה תבונה ודעת וכל מלאכי קנה, א"ל ידעת בני כ"ב אותיות מהיכן נאצלו, א"ל לא, א"ל ממחשבה שמחשבה במ"ק כ"ב וממחשבה בחכמה ה' בחכמה יסד

ארץ בחכמה עם המלה הוא כ"ב, ומחכמה בתבונה תבונה במ"ק כ"ב ומתבונה בדעת דעת בא"ת ב"ש קז"א דעת עם קז"א הוא כ"ב וא' יתר להורות שהדעת הוא הת"ת מן הא' מקבל דרך אמצעי ומדעת לכ"י שעליה נאמר ויהי אור במ"ק הוא כ"ב, ומכ"י לישראל הגשמי וזהו כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו נתת"י לכ"ם הוא כ"ב במ"ק וא' יתר עליהם להורות שהטוב עם כ"י זהו שהכל ממחשבה, א"ל ר' זהו שאמר הקב"ה למשה כך עלה במחשבה לפני איך הוא, א"ל יש דברים שהם במחשבה ועל שהמחשבה הוא ראש וחיך ולשון בראש שהחיך ולשון הם חכמה ובינה ע"כ חשבו שלשתן ראש אחד בידיעה שיודעים הדברים שהם במחשבה, ועל שהדעת הוא שדרה והשדרה עיקר יניקתו מהמוח אשר בראש שהוא המחשבה ע"כ גם הדעת בידיעה הוא שאמר הכתוב היפלא מה' דבר כלומר (לו) לא יפלא, ומשך הו' הוא בו' אך הפרק שאין בו מוח מצד עצמו היא כ"י אינה בידיעה זהו מה שנתעוררו חז"ל לברר הפרקים שבשדרה לענין טרפות בפרק אלו טרפות ולפנים יתבאר בע"ה, וזה מה שאמר הכתוב בחכמה ובתבונה ובדעת שהחכם חושב וקונה בינה ומצד הבינה קונה דעת ואחר שקנה דעת ובכל מלאכה ר"ל הדעת יורד בכל שהוא משך הו' אז המלאכה שהיא כ"י פועלת כל פעולת העשר, ושאל משה דברים שכ"י אינה בידיעה ואמר לו שתוק כך עלה במחשבה כלומר אינה בידיעה וחכמה ותבונה ודעת הם היודעים מהמחשבה כי זולת המחשבה אין חכמה ותבונה ודעת והמחשבה רוצה להיות הידיעה באלו ולא בה והוא היודע זהו כך עלה במחשבה ולא תשאל בדבר שאינו יודע, א"ל ר' עליך נאמר טוב ר' לישראל מאב ואם שאב ואם בעוה"ז ור' בעוה"ז ובעוה"ב, א"ל אינך יודע מהו מלת ר' ולמה קראוהו רבי, א"ל לא שמעתי בלתי היום, א"ל מלאך אחד יש ששמו בר"י והוא מהפך בזכות ישראל ובעבור שר' מזכה העולם נקרא בשם המלאך, זהו והעוף יר"ב בארץ ר"ל עוף זה תורה התורה נקראת עוף ואמר ו"ה שאתם נקראים תורה שבכתב ושבע"פ, יר"ב בארץ תורתכם זהו כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל כו' ע"כ המחשבה. א"ל ר' שמעתי אומרים שהמחשבה נקראת נשמה ולא ידעתי למה שהנשמה נקראת בינה שנאמר ונשמת שדי תבינם, ונראה שמן הבינה נאצלת, א"ל דע לך אע"פ שהבינה נקראת נשמה מכל מקום המחשבה היא נשמה לנשמות וראייה ויפח באפיו נשמת חיים מי שנופח משלו הוא נופח והחכמה והבינה פעולים הם מהמחשבה לכן נקרא נשמה לנשמות, א"ל מהו ענין נשמה ומהו ענין המלה א"ל הכל בא בכלל אל החכמה ומחכמה בכלל אל הבינה והבינה פורטת כל א' בפרט ואומרת המחשבה אל הבינה תן נשמה למ"ה הוא אדם ויאצל כסדר אדם כדי שיאצל גשמי ברוחני וממנו תתברך כי הוא יעורר הברכה ממני, וגם נו"ן שי"ן מ"ם ה"ה

הרי כאן י' אותיות רמז לעשר ספירות ר"ל תמלא הנשמה והם אותיות עשרה מלמד שהוא כח וחיות לכל העשר, וגם סופי תיבות של נשמה הם קמ"ה ר"ל עתידה כ"י שתקום מגזירת המחשבה הנקראת נשמה זהו קמ"ה אלומתי וגם נצבה ר"ל קם ה' נצב הה' זהו הק"ם תקים עמו אתה המחשבה תן נשמה לתפארת ר"ל אתה המחשבה הנקראת נשמה שסופי תיבות הק"ם תקים עמו ר"ל עם הת"ת ישראל לומר לכ"י קום בתולת ישראל זהו נשמה, ועוד כ"י נקרא לילה בגלות הד' שנאמר ולחשך קרא לילה ועתידה להיות יום מכח הנשמה שאותיות שניות של נשמה יו"ם ה' כלומר עתיד ה' אחרון שבשם בן ד' להיות יום זהו שנקרא המחשבה נשמה כי כשתתן נשמה לנשמה אז כולם מאירים וכולם ימים. ספו תמו כל המקטריגים וכל הפגעים, א"ל ר' שמעתי שנקרא המחשבה ישראל זקן ולא ידעתי הסבה, א"ל בעבור שזה גדול במדרגה קורין אותו ישראל זקן שישראל סתם הוא ת"ת, א"ל ומלת זקן מה מורה יקראוהו גדול במדרגה, א"ל ידעתי מאבי ז"ל שהזקן נתלבנו שערותיו והוא יצא מכלל השחרות ואדמימות ונעשה לבן המורה רחמנות לכן נקרא זקן שהוא לבן כשלג אין לו כלל לא אודם ולא שחרות ומפני זה זקן הגשמי אשר זיכהו השם ונעשה דוגמה עליונה שהעליון לבן כשלג וגם זה נתלבן צריך שיהא רחמן ושילך עם הבריות בתכלית הרחמנות ושיהיה נאמן במשא ומתן שלו ושילמוד לשונו לאמר האמת ולא ימלא כריסו כל עקר ושלא ישלח ידו למלאות תאותו רק יהיה ענו ושפל רוח וקומה, ויזהר שלא יצער שום אדם אשר נשמה באפו ושלא ישחט לא לעצמו ולא לעם הארץ שאם לא חש ע"ז אין לאכול משחיטתו. וראה והבן שאם לא הוזהר מאיבוד נשמות הם הבהמות ששוחט כפר בדוגמתו זקן ממרא הפך זק"ן לנז"ק הוליד רעה לעצמו כי נסתלק הזקן העליון מאבניו ומלת זקן נתמלא בכוחותיו זי"ן קו"ף נו"ן אותיות שניות גי' ב"ך ישראל אשר ב"ך אתפאר, אש"ר אתה זקן הנקרא אש"ר שנאמר מאשר שמנה לחמו בכ"ב אותיותך שנתנו לי אתפאר אני ישראל הנקרא ת"ת, ועוד אמר לי אבי אם תעלה כל הזקן עם נעלמו במ"ק ע"ה יעלה מ"ח ר"ל הוא מוח שממנו יונקים כל האברים והוא המוח אשר ממנו יונק השדרה ומהשדרה יונקים כל האברים וזהו לעולם ימים ידברו ר"ל עצת הזקנים הוא עצה רק שיהיה הזקן חכם ויודע שאם אינו כן ינצחנו הבחור אשר הוא חכם ממנו, וגם זקן עולה במ"ק אחד ר"ל הוא אחד ואין שני לו והוא יחיד בעולמו, א"ל מהו ברוך הבא שקורין אותו כך, א"ל אע"פ שהמחשבה הוא פעול מ"מ כל האצילות משם מתברך, ומלת ברוך מלשון בריכה ופעם אחת הייתי עוסק בזאת חקת התורה ובא מאחורי זקן אחד מופלג בזקנתו וא"ל בני במה אתה עוסק ואמרתי לו בזאת חקת התורה ואמר לי בני אם שמעת מהו זאת ומהו חקת ומהו התורה,

ואמרתי לו זאת כנסת ישראל התורה תורה שבכתב חקת איני יודע, א"ל בני אני יודע שאמר לך אביך ושכחת, א"ל מנין לך, וא"ל לשם הייתי ואמרתי לו א"כ אמור מה אמר לי אבי כי עכ"פ שכחתי ואמר תעלה ברוך במ"ק עם המלה הוא חקת ור"ל אתה הנקרא זאת היא כ"י אני ברוך חקת התורה ואין לך רשות להרהר אחריה ולדעת חקתי אם לא ע"י התורה שהוא תפארת ישראל, וכן זאת עם המלה עולה במ"ק חקת והוא של ת"ת ואין לו לישראל לחזור אחר חקותיו שכשם שזאת אינה משגת חקת המחשבה כן ישראל לא יוכלו להשיג חקת הזאת אם לא שנאמר להם החק והטעם, א"ל ר' ואתה אינך זכור שום סוד מברוך, א"ל א"ל אביך ברוך כ"ו ר"ב רב על כל השמות ומתגלגל לי"ב הויו"ת ר"ל כ"ו הוא יהו"ה ומתגלגל לי"ב הויו"ת והוא שם העצם ורב על כולם. ועוד שמעתי שברוך נתמלא בכחותיו בי"ת ריש"ש ו"ו כ"ף הרי כאן עשר אותיות לומר לך שכל העשר מברוך מתברכים וגם אם תעלה ברוך עם נעלמיו יעלה במ"ק ה"ל כי למ"ד רומז לבינה ולפעמים לת"ת ור"ל שהה' הוא ה' אחרון שבשם בן ד' נתנו הברוך לת"ת וזהו הלה' תגמלו זאת תפרישו זאת שהיא הה' מן הל' שהיא הת"ת, אם תעשה ככה תצטרך זא"ת לינק מכוחות הטומאה ותשאר עם נבל ולא חכם ולא תקבל מחכמה עלאה אשר היא מבורכת מהברוך, א"ל ומלת הבא פעמים עבר פעמים עתיד, וזהו והנה רחל בתו באה עם הצאן עתיד ורחל באה עם הצאן אשר לאביה זהו עבר ושם אביה לבן ור"ל ורחל שהיא כ"י וצאן הוא ת"ת אשר לאביה הוא חסד ומצד עונות ישראל היא באה לאט לאט בקירוב הזמן אורך הגלות הד' כי אין לה רשות ובהגיע הזמן הוא הזמן שאמר יש"ו לאומות העולם להיות עולם חרב היא הזמן שיעשה מלחמה למעלה כאשר יתבאר לפנים ויפלו כל השרים למעלה וישתעבדו תחת כ"י ויחזרו האומות למטה ליפול ולהשתעבד תחת יד ישראל, וזהו קרא אותו האיש חורבן העולם הוא חורבן האומות ולא אמר להם האמת שהוא חורבנם כי היה ירא מהם פן יחזרו להם ואיש תחבולות היה יש"ו והאמינו לו שהוא חורבן העולם והם אינם יודעים שבשר להם חורבנם הוא זמן ממשלת הברוך והוא חמשת אלפים ומאתים וחמשים למנין שאנו מונין לבריאת העולם ואם יזכו ישראל במעשיהם יקדימו הזמן ואז ילכו הוויי"ן ויאמרו לכ"י קום בתולת ישראל, וזהו ורחל באה עם הצאן עבר ור"ל באה כבר ומיהרה לעלות וברוך הבא הבא כבר שמיהר לקבלה ולהשפיע לה ואז יפלו כל השרים למעלה ומלכיהם למטה זהו ברוך הבא עבר, א"ל וכשיאמרו לה קום באיזה דרך תקום א"ל תצייר הה' והב' שבמלת הבא והוא ד"ו ר"י שהד' רמז לכ"י וכשמבשרין אותה הוויי"ן היא מתחברת עמהם זהו' ד"ו ואז הד"ו פרצופים עולים בר' היא הבינה ומר' לי' היא החכמה וברוך שהיא א' של הבא מברכם אז אין כל בריה יכולה לעמוד

מפניהם ר"ל בריה נאצל, א"ל ר' וגם שמעתי שנקראת המחשבה וה"ו ואיני יודע מהו מלת וה"ו, א"ל בעבור שזאת הספירה היא פשוטה בתכלית הפשיטות והויותם מורים פשיטות על כל האחדות הם העשר, וראה והבן איך וה"ו שהיא המחשבה עושה סדרים למעלה בעליונים כי מתמלא ומראה ענינים רבים והוא וא"ו ה"י ה"ה ה"א וא"ו להרמיז לך שההויות הם י"ב כנגד י"ב האותיות של וה"ו ר"ל בהיות נעלם הה' בי' ר"ל וא"ו ה"י וא"ו הוא א"ם. ובהיות נעלם הה' בה' ר"ל וא"ו ה"ה וא"ו יהיה כל וה"ו ל"ו ובהיות נעלם הה' בא' ר"ל וא"ו ה"א וא"ו יהיה כל וה"ו ל"ב, ור"ל אומרת המחשבה שהוא הנקרא וה"ו לל"ב שהיא כ"י והיא ל"ב של ת"ת ויאמר ד' אל לבו עלה אל המדה הנקראת ל"ו הוא ת"ת זה ה' קוינו ל"ו ועלו שניכם באמכם היא הבינה שהיא אם והבינה נאחזת ממני ואין כל בריה יכולה להזיק לכם זהו ל"ב ל"ו א"ם היוצא מוה"ו:

ד"ה בא וראה מה ששמעתי כשהייתי

בא וראה מה ששמעתי כשהייתי הולך בקודש הקדשים להשתחוות מאדם א' שפגע בי בדרך ואמר לי בני הקשב והקשבתי ושמעתי נתרבעו הווין של וה"ו ונתמלא הה' והולידו לבן ר"ל ו' פעמים ו', ו' פעמים ו' ע"ב וה' במלואו ה"ה הוא פ"ב, הרי שהולידו לב"ן ר"ל הוסיפו שם על שם וה"ו, א"ל ר' העבודה שמעתי אנשים שקוראים למחשבה לבן אבל איני יודע מה טיבו של לבן אע"פ ששמעתי (עבורו א"ל לבן שמעתי) ופי' לבן כשלג כי שלג במ"ק עם המלה הוא עולה לבן, וכל לבן מורה רחמים אע"פ שגם החסד נקרא לבן אין לבנוניתו כלבנונית המחשבה כי המחשבה היא רחמים גמורים אמתיים וכל רחמים מורה לובן כשלג זהו לבן כשלג, ועל המחשבה נאמר אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו ואם יאדימו כתולע כצמר יהיו זהו צמר לבן ולבן הוא המשכך את מדה"ד הנקרא כ"ה כי זה מדתו של לבן, ל' פעמים ב' הוא ס' ב' פעמים ל' הוא ס' ב' פעמים נ' הוא ק' נ' פעמים ב' הוא ק' הרי כאן ש"ך, וזהו וחמת המלך שככה שחמת המלך הוא כ"ה ש"ך המדה הנקרא לבן הוא המחשבה וזהו שככ"ה ש"ך כ"ה. הראית בני שנתחלף לבן בא"ת ב"ש כש"ט והוליד זקן עם המלה במ"ק, ור"ל שהמחשבה נקראת ג"כ זקן, א"ל שמעתי שמשתמשין בעלי העבודה לקרוא המחשבה זקן וישראל הזקן שמעתי ממך אבל זקן סתם שמעתי מאחרים ואמור לי טעם, א"ל כל זמן יש לו הוד והדר. וגם המחשבה מהדרת כל הספירות בענין שכולם מקבלים השפעתם ממנה ולכן אמרה תורה והדרת פני זקן התחתון לכבוד זקן העליון, וכל זקן סתם אל המחשבה וזקן אם תמלאהו מוליד ט' אותיות להורות שהמחשבה האצילה ט' ספירות ועמה עשר. וזהו מלואו זי"ן

קו"ף נו"ן הרי כאן ט' אותיות (להורות שהמחשבה האצילה) וגם נעלם זקן עולה בר"ן זהו בר"ן יחד ככבי בקר (וכך מצאנו ומחוסר הבנה) ר"ל כל הרנה עולה אל המחשבה הנקרא בר"ן וגם זקן עולה במ"ק עתיק לומר שהמחשבה נקרא עתיק ג"כ, א"ל תמיה אני שכל השמות הללו היה קורא אותם א' מבעלי העבודה, וגם שמעתי אותו שהיה קורא המחשבה עתיק, וא"ל למה נקרא עתיק, א"ל לפעמים הספירות מלאים ממחשבה לפעמים אינם מלאים ובסבת המקבלים אבל המחשבה לעולם עומדת בשלימות בלתי חסרון, א"ל ומה ענין עתיק, א"ל תמלאהו עין תיו יוד קוף אותיות שניות ל"ב ל"ב נתיבות חכמה מעתיק, ואם תעלהו באי"ק עולה נ' שערי בינה מעתיק, ועוד ראה והבן שעתיק מתחלף בא"ת ב"ש ז"א מ"ד ועולה באי"ק עד"ן ר"ל המחשבה נקרא עדן, וא"ל ר' מהו עדן א"ל כל ספירה יש להם דין והחכמה בכר לדין אבל המחשבה כולה רחמים מבלי דין כלל, וראה והבן שעדן נתחלף בא"ת ב"ש זק"ט, ונתחלף בא"י ב"ט ר"ל אלפא ביתא יש ומתחלת א"י ב"ט ג"ח ועדן מתחלף באותו אל"ף בי"ת הע' בף' הד' בז' הנ' בק' הרי כאן פז"ק, ור"ל זק"ט שבא לו מא"ת ב"ש הוא עולה קו"י, ופז"ק הבא לו מא"י ב"ט עולה יהו"ה אלהים וא' עליהם, ר"ל קוי מקוים שפע וברכה הד"ו פרצופים שהם ה' אלהים ממחשבה הנקרא עדן, ופז"ק שבא לעדן מא"י ב"ט הוא מתהפך זקף גדול וזקף קטן ר"ל המאור הגדול המקוה מעדן הוא המחשבה עתה בגלות הד' הדרגא שלו נשבר זהו תביר וקם ס"ם ושושבינו הוא תנין ניעו"ר וגוזרין גזירות על ישראל, אבל בזמן הגאולה ישוב זקף קטן לגדול ואז יהיה אורו זקוף ויאיר ויזרח אורו הגדול כשיניק השפע אור האצילות מכל צד מימין ומשמאל ויונק וטועם ב' טעמים טעם אצילות החסד וטעם אצילות הפחד וישלימו כולם מכח המחשבה הנקרא עדן ויפילו ס"ם וכחותיו זהו פז"ק הבא לעדן מא"י ב"ט וזק"ט שבא לעדן מא"ת ב"ש ועולה קו"י המקוים להשפיל שונאיהם מטה מטה ולזקוף אותם זקף גדול:

ד"ה בא וראה איך העדן חילק חשבונו

בא וראה איך העדן חילק חשבונו שעלה לו מאי"ק ומצא כת"ר וכולו כתר כתר במ"ק, ור"ל (גם) המחשבה הנקראת כתר הוא כתר על כל כתר כי כולם נקראים כתרים והמחשבה עליהם כי עליה נאמר וגבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם והוא הנקרא בכל מקום כתר עליון, וכאן אשלים דברי המגיד ששאל אותי עד היכן הוא עולה והנחתי בעורה למה תישן ה' אמר לי שהכתר מתהפך בא"ת ב"ש גא"ל, וא"ל סוד הכוונה מהו, וא"ל כי התחלת האותיות הוא א' והוא הגוזר וסוף האותיות הוא הת' מתחבר הת' עם

העמודים שהם אותיות כפולות אותיות ך' ם' ן' ף' ץ' והם שתא אלפי שני ומחזור קטן י"ט ולא יכולתי לרדת בתוכן דבריו עד שהשבעתיו לבאר לי ואמר לי ירא אני פן יגרשוני ממקומו, וא"ל יש בידך לשאול וא"ל כן, והלך וחזר וא"ל תמלא אותיות ך' ם' ן' ף' ץ' כ"ף מ"ם נ"ן ף"ה צד"י ותעלה אותם בחשבון הגדול וצרף הת' עמהם כי הת' נקרא גאולה מצד הכתר הגא"ל והעליתי אותם ונמצאו שתא אלפי שני ומחזור א' ר"ל מחזור קטן שהם י"ט שנים, וא"ל חלוק שתא אלפי לי"ס ת"ק ת"ק לכל ספירה ואמור לי היכן כלים וחלקתים וכלים בסוף חכמה ובהתחלת בינה, וכן בכל שמטה ושמטה עד סוף שבעה שמטות ואח"כ יחזרו כל ההויות בבינה זהו כי עפר אתה ואל עפר תשוב ומשם ואילך השם הוא היודע, ואמרתי לו עדיין לא ידעתי סוד הכוונה למה נקרא כתר גא"ל והתחיל לבלוע העניינים שלא להגיד לי כל עקר עד שהפצרתיו ואמר לי, חצי אלף הששי שהוא ת"ק הנה הוא ממשלת הכתר ובחצי ממשלתו שהם ר"ן שנה יצאו ישראל מגלות הד', וא"ל שמא אתה מנסה ונשבע לי שאמת הוא זה ואמרתי לו ספר לי סדר גאולתינו האיך יהיה. וא"ל אחר שהמים יולידו אש ומן האש ההוא מתעוררין ומתערין כל הדינים ע"כ אברהם ויצחק בנו הנאחזים במי"ם ובא"ש היו צריכים שיצאו מהם גם סיגים ישמעאל ועשו והם הנאחזים עד אבותיהם אברהם ויצחק והם הזרועות אך מעלת יעקב שיצא מיצחק עולה עד כתר עליון זהו ירכיבהו על במתי ארץ, הלא תראה כי מצד מעלתו אנו קיימים בבני ישמעאל ועשו כי בלאו הכי חיים בלעונו בגלות הד'. ואברהם אמר לו ישמעאל יחיה לפניך ר"ל יכנוס בין המדות הנקראת ל"ו ויחיה לפניך ר"ל להיות כחו וגבורתו על הבת הנקראת פניך, א"ל הקב"ה אחר שיצא מפיך ולישמעאל שמעתיך הנה ברכתי אותו ידו בכל בזמן שבניך נוטים מן דרך הטובים ויד כל בו בזמן שהולכים בדרכי יושר כי לא יצא משפט מעוקל מלפני וע"כ ידו מתחלף בא"ת ב"ש אותיות מקף והוא מפ"ק, כי אחר שנתקיים ידו בכל היא בתו של אברהם אבינו הוציאה מביתו אל בית אביה הוא אחיזת ישמעאל צד החיצון הכניסו ישראל טומאה בהיכלם אז ולבי דוי, ובסוף הר"ן שניים לממשלת הכתר המדה הנקראת ל"ו יתהפך בא"ת ב"ש לכ"ף כולו רחמים יהו"ה שהכף עולה יהו"ה והפך ידו לוי"ד זהו ויד כל בו אז תהפך כ"ל והוא ל"ך (והנה) לך יהיה הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כל בשמים ובארץ אין שטן ואין פגע רע כי כל לקח (בת) חשבונו נ' שערי בינה ונתחבר עם פ"י למטה ועם הו' למעלה ושבו שלשתן אחד, וזהו ופי כל שר צבאו (בכ"י כ' הרי כאן ופ"י כ"ל ואחר שאלו שר צבאו) של ישראל ואין כל בריה יכולה להזיק את ישראל כי עלו למעלה ראש ואמרו קום בתולת ישראל ולא הוסיף לנפול, ר"ל ופיכל עולה קו"ם ראה וק"ם הפילה וקם הקימה ר"ל וקם הפילה

וקם העם הזה וזנה ונפלה ושבו כענין שובה ישראל והנה קמ"ה אלומתי וגם נצבה ר"ל שובה ישראל עד ה' אלהיך ר"ל בו"ש ישרא"ל מן השם ושוב הה' אל השם קודם הר"ן של כתר אז והנה קמה אלומתי וגם נצב"ה קם ה' הנקרא אלומה נצב ה' ר"ל אין לה נפילה עוד, והוא הה' אחרון שבשם בן ד' אותיות והסר מסוה העורון מעיניך ואגלה לך נפלאות מתורתיך. בא וראה מהו קו"ם אותיות שניות של קו"ם קו"ף ו"ו מ"ם עולים ב' פעמים יהו"ה הוא הו' ומשך הו' ור"ל בשאר הגליות כ"י היתה מבקשת לעלות אל הווין האלו אבל בגלות הד' הווין ישובו אל כ"י, וזהו עיקר כוונת הפסוק נפלה ולא תוסיף לבקש ולשוב ולקום כבראשונה רק הווי"ן יבאו אחריך ויאמרו קום בתולת ישראל. וגם אודיעך כי קום במ"ק ובמ"ג היא בינה ור"ל אלו הווין יחזרו אחר כ"י בגזירת הבינה כי היא אם הבנים. (ס"א והבן בני כי קום במ"ק י"ד רבבה ספקלטור להכות אדום במכת מצרים ור"ל הו' של קום מתרבע ל"ו וקם מתרבע י"ד רבבה וזהו יד ד' הויה במקנך אשר כי הבינה מא' נאחזת, וגם קבלה בידי שהווין אומרין לכ"י קום בתולת והק' מהו כח והק' הוא אי"ק אלף יוד קוף הרי כאן ט' אותיות עליונות נעלמות וקום בכח להוציא את עמך ישראל, הו' מהו כח הו' קוף וו מם הרי כאן ט' כחות עליונות וקום בכחם הא מם ואו הרי כאן ט' כחות עליונות והן כ"ז אותיות התורה הנאחזים אלו מאלו ר"ל שני פעמים וסם במילואו עולים מתו כלומר ע"י כח המ"ם מתו כל הכחות החיצוניות ספו תמו):

ד"ה וראה והבן כשיקימוה הווין כי

וראה והבן כשיקימוה הווין כי הכחות החיצונית ספו תמו ותאמר הבינה למצרית החיצונית שובי אל גבירתך היא כ"י והתעני תחת ידיה והנה שבה הגר המצרית אם ישמעאל המצרת י"ם תחת שרה גבירתה היא כ"י, ותאמר שרה אל אברהם כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק ר"ל השפילו לינק כח יצחק בני ולייסר את יעקב בן בני אז וישלחהו אברהם מעל יצחק בנו ר"ל השפילו והכניעו עם אמו המצרית המצרת ים תחת ממשלת שרה, וליעקב בן בנה אמרה הבינה ואתה שלא יצאו ממך סיגים על במותימו תדרוך ר"ל יעקב נקרא אתה הוא שנאמר ירכיבהו על במותי ארץ והוא נאחז עד כתר העליון כי הוא הו' של שם בן ד' והו' עם כללו הוא אהי"ה, זהו ו' אהיה אצלו אמון ר"ל הו' הוא אהי"ה ולכן עשאו דוד המלך ע"ה רוחני שנאמר ולא יאשמו כל החוסים ב"ו. שבזמן הגלות הוא גשמי בקריאתו ובגאולה יעלה עד כתר עליון וישוב רוחני וע"כ הוא שדרת האילן והשדרה עולה עד הכתר והוא הנקרא לולב. ל"ו ל"ב נתיבות החכמה כי היא תורה שבכתב המתחלת בב' ומשלמת בל'. ולכן מברכים על הלולב אעפ"י שמיניו רומזים אל

זרועות עולם כי מן השדרה הזרועות יונקים. והוא כתר עליון התחלת השדרה. וכשראה עשו כי רעות בנות כנען בעיני יצחק שמסיבתם כהו עיניו ר"ל מכחות החיצוניות וילך עשו ויקח את מחלת בת ישמעאל הוא מחלת מצרים ר"ל החולי והחלישות והשעבוד של ישמעאל וזה תמחה את זכר עמלק מתחת השמים ר"ל תחת השמים היא (א"ז) הארץ ועמלק הוא נינו של עשו שמוהו תחת ארץ והנה נמחה זכרו הוא סמאל וכתותיו אז או"ה למושב לו והנה יהו"ה שלם וכסא שלם. שעד עתה היה יד על כס יה. והנה עינים לך והם מוכים בסנורים ע"ב אסיר העורון מעינך ואגיד לך מסתרי תורתיך. בא וראה כי כס"א עולה א"ף. ויאהב יצחק את עשו וזהו אף חובב עמים, וכשבקש הבן שהוא ו' את אחותו שהיא הבת ונקרא ה' אז האף נשלם עמהם והוא יצחק הנקרא אף ונתן הא' ליעקב שהו' ת"ם ונעשה אמת ופ' לאחותו להתיש כעסה כי דגושה היתה, אז ישב יהו"ה מדת יעקב על הכסא היא רחל אהובתו חבקה ונשקה וברכה בי' ברכות וס"ם וכתותיו באים ומשתחוים לו ואומרים לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל יהיה שמך, הראית בני מעלת הכסא כי הוא מתחלף בא"ת ב"ש לח"ת תורה שבכתב ותורה שבע"פ חתום וסתום, והנה הכסא כולל ד"ו פרצופים וזה אשר אגיד לך שימהו כחותם על לבך שאם תבא לחלק הכסא לשני חלקים בשוה לא תוכל כי אין חילוק ביניהם יען שהא' אינו מניחם להתחלק וכמה באו לחלקו בשוה ולא יכלו ותהי יד ד' עליהם לכן השמר נפשך אחור וקדם צרתני ויקרא את שמם אדם אין חילוק ביניהם. ואגיד לך מה שאירע לאדם הראשון שבא וחילק הכסא ולקחו מתחת היושב והיה כמלאך ה' צבאות וגזר עליו מיתה, בא נח ולא לקח מוסר מאדה"ר אבל גם הוא קרוב למעשה אדם הגיע וישכר ויתגל וירא חם ר"ל שבח מעשה אביו וגם הוא עשה כמותו וזהו רבעו ומלת וירא כענין רואה אני את דברי אדמון וי"א סרסו ר"ל שכח מחשבות אביו והוא לא סבר כן. אך שם ויפת ערות אביהם לא ראו שלא שכחוהו במחשבתו והזכירוהו מחילוק שחלק. וגם אחר ראה מט"ט ולא אמר כסא א' הוא ומלך א' יושב עליו ואינו נפרד מן המלך אך אמר ב' כסאות הן ועשה מכסא א' שתים והודיעו לו שאחר הוא והוא לא שב יצאתה בת קול ואמרה שובו בנים שובבים חוץ מאחר, ודע כי מט"ט א' כ"י הוא ומט"ט שני חנוך בן ירד אשר נעשה בשרו לפיד אש והוא למטה מכ"י ויונק ממנה ולכן נקרא מט"ט שמו כשם רבו ולעולם מקוה למצוא זכות לישראל להעלותו ובו טעה אחר ועמו דבר אחר ולקח יוהרא לעצמו ואמר כי שמוהו שר ונגיד וחטא בלבבו ע"כ מחיוה למט"ט שיתין פולסי דנורא ר"ל לבבו שהוא רבו מנע השפע הבא אליו מו' קצוות כי בו חטא כי עבדא דמאן נכסי דמאן, ותבין ואודיעך כי מט"ט מלה מורכבת הוא ור"ל מט"ט במ"ק כ"ב והוא כ"ב אותיות התורה

ו"ככבי "בקר רו"ן יחד ורנתם עולה למעלה ונ"ר יורד עליהם וזהו אשה מספרת עם בעלה ותינוק יונק משדי אמו, מהו ונ"ר בהלו נר"ו על ראשי וגם תמלא מט"ט והם מ"ם ט"ת ט"ת רי"ש ו"ו נו"ן הרי כאן י"ד אותיות זהו יד"ך בעורף אויבך עשו וישמעאל שריהם למעלה והם למטה, וכנגד אלו הי"ד אותיות נכתבו י"ד תיבות אשר קרך בדרך ויזנב בך כל הנחשלים אחריך ואתה עיף ויגע ולא ירא אלהים הוא לא ירא אלהים ואתה אלהים הנקרא מט"ט ואתה כולל י"ד אותיות תראה ותמחה את זכרו מתחת השמים לא תשכח, ויותר לא רצה לגלות לי ואמרתי לו זכור בוראך ולא תניחני בזה העורון כי לא הועלתי דבר מכל דברך עד עתה, וא"ל מה לך בידיעות הללו, וא"ל עמוקים מאלו ידעתי ועל שהם סודות הגאולה והלב שמח בהם ע"כ בקשתי ממך לגלות אזני על כל עיקר ועיקר וע"כ אל תניחני, וא"ל עשה שלא לגלות דברי אודיעך. ואמרתי לו מי יוכל שלא לגלות העניינים המשמחים את הלב, וא"ל שמא יתמהמה יתייאשו ואני הוא הגורם ואמרתי לו אדרבה בשומעם בשורת הגאולה יתביישו מעונותיהם. כי יזכרו שבזמן הגאולה יהיו נהנים מזיו השכינה ויאמרו האיך נהנה מזיו השכינה. והאיך נרים פנינו וידינו דמים מלאו ע"כ נחזור בתשובה אל בוראינו ויקבלנו וישוב ויקבצנו. אבל כשהם מבלי ידיעה מתייאשים מן הטובה ואתה הגורם, מיד פתח פיו ואמר כל זמן שיעקב חסר ו' ועשו בו' אין כל בריה יכולה לו. כי אותיות שלישיות של עשו עולים ק"ו ר"ל שהוא מתאבק עמו במלחמה. ואלהי בראשית הוא הבינה לוקח הו' מן עשו ונותנו ליעקב ויעקוב מלא ועשו חסר אכלו ע"ש וכל זה לזמן הגאולה שעתיד ס"ם לעשות מלחמה עם תפארת ישראל והבינה עוזרו ומרכיבו עליו שנאמר ירכיבהו על במתי ארץ ונופל ס"ם תחת הע"ש אכלו ע"ש, ולכן נקרא ת"ת גדיאל מלשון גודו אילנא ברוך משפיל רמים:

ד"ה וראה והבן דברים נוראים כי ז"פ

וראה והבן דברים נוראים כי ז"פ יהו"ה עולה יעקב והם ז' קולות שאלולי הו' שנלקח מעשו וניתוסף ליעקב אשר הו' לקח כללו ועולה לאהי"ה הוא כתר עליון לעולם עשו מתאבק עם יעקב ויאבק איש עמו וכחו של עשו הוא מיצחק ויאהב יצחק את עשו וח"פ יהו"ה עולה יצחק והוא גובר עליו והבינה לוקחת הו' מעשו ונותנתו ליעקב. וכראות יעקב א"ע שלם בו' אז אמר לע"ש כתר לי זעיר ואחוך ואשא דעי אף אני ר"ל כתר עליון הוא עמי שאני נקרא לי זעיר אנפין ויתמלא דעי אף אנ"י ישוב עמי ואתה תרד מטה מטה והיית למס עובד, והנה נצח יעקב את עשו כי נתגלגל הו' שלו והעלהו עד כתר עליון וכראות ישמעאל מפלת עשו ירא פן ימות גם הוא כאחיו ומביט באברהם אביו לתת לו

תקומה לעמוד בקיומו וט' פעמים יהו"ה עולה אברה"ם וי"ד יתירים היא בתו כי מלחם אביה תאכל ורואה אותה אברהם שנאחזת בכנף בגדו ומרחם עליה ומברכה ברוכה את לה' בתי ורוצה לתת כח לישמעאל בנו. ובתו צועקת ירכיבהו ליעקב על במותי ארץ כבר נתדבק בכתר עליון כי כל הפגעים רעים ספו תמו. אז וישכן אברהם באוהל יצחק לראות הסרו הצללים וירא כי יעקב מלא ויבא יעקב שלם כו' ויאמר אברהם אשר בך אתפאר ישראל ומיד ענו כלם ואמרו אשריך ישראל מי כמוך, וכשהסכימו כולם בשם ישראל אז ראו ישמעאל ועשו ששם ישראל עולה כ"א פעמים יהו"ה נגד אהי"ה שנאחז ממנו ונשאר ה' הוא ה' אחרון שבשם בן ד' שבא באמצעותו של ישראל. והנה אימה חשכה נפלה עליהם היא אימת גלותם ת"י ישראל ושלום על ישראל וזהו סר צילם מעליהם וה' אתנו אל תיראום. וזהו ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך ושני לאומים ממעייך יפרדו ולאום מלאום יאמץ ורב יעבוד צעיר כי יתאמץ יעקב בלקחו הו' מעשו ויפילו תחת רגליו כי רגליו מות יורדת, ובראות יצחק מפלת בנו מבלי תקומה אז רצה לתת כח לעשו בצדיק וש' כי נק' יצחק בצ' וישחק בש' והעלה שמו כ"א פעמים יהו"ה אלא שחסר ממנו ג"ל גל נעול (אחותי כלה) ולקחה אברהם כי בתו היא אלו הי"ד יתירים ונתנה לישראל הוא הה' היתר מכ"א פעמים יהו"ה של ישראל, ובעבור שישמעאל נאחז מצד ימין וכבר עשה מלחמה בצאתם ממצרים כי ה' נלחם להם במצרים ר"ל במצרים שלמעלה ע"כ המלחמה בגלות הד' תהיה עם הס"ם הוא עשו, ועל שהוא שמאל והוא קשה תהיה המלחמה קשה ועזה עליו כענין תמחה את זכר עמלק מתחת השמים כי במדה שאדם מודד בו מודדין לו הוא לא ר"ל בעלותם ממצרים. לכן לא ירחמוהו מן השמים. ודע כי עליו סומכים כל האומות למעלה ולמטה וגדיאל יגדע אילנו. ר"ל ימנע השפע ממנו ויבש והנה נפלה שרם למעלה ונשתעבדו למטה זהו למה רגשו גוים ולאומים יהגו ריק. וראה והבן שנתקיים ושב וקבצך ותזהר שלא תהרהר ולא תפרסם כי הפרים היו הולכים ומתמעטין לסוד הנפילה שעתידין ליפול מפלה שאין לה תקומה עוד, עד כאן דבריו בבשורת הגאולה. שבתי ושאלתיו למה שב הו' רוחני באות הב' כענין כל החוסים בו בו'. ואמר כי הב' רומז בחכמת אלהים והו' ישוב רוחני באמצעית החכמה ע"כ ננקד הב' בחולם לומר ששניהם הב' והו' בחולם תלוים זהו שהכתר מתחלף בא"ת ב"ש גא"ל כ"ף תי"ו רי"ש הרי כאן חשבון יהוה ואלף לומר לך שהכתר ממשלתו בשמיטה א' יום אחד אלף שנה ונקרא הכתר יהו"ה, וגם הנעלם והנגלה עולה במ"ק ז"ך לומר שהכתר הוא זך וישר, א"ל ר' ברוך שזיכני ושמעתי מפיך בשורת הגאולה, מ"מ הכתר נקרא אי"ן שכן כתר במ"ק עולה אי"ן עם המלה, אבל זה קשה לי הכתר נקרא אין וכ"י נקרא אני היינו אין היינו

אני א"ל עומק דברים אתה שואל. א"ל אם תשיבני בזה אמור לי גם זה כתיב היש ה' בקרבנו אם אין וכתיב מאין יבא עזרי וכתיב העניים והאביונים מבקשים מים ואין איזה אין משניהם, א"ל אשיבך על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון. אי"ן ואנ"י אם תמלאם אלף יוד נון אל"ף נו"ן יו"ד עולים עד"ת ר"ל מאין ועד אני עד"ת אחת ומלת עדת מורה עדות ודעת ר"ל עדות האמונה שהאין ואני דעת אחת וענין אחד אין לחלק על אלו בעלי האמת אומרים נעוץ סופן בתחלתן ומבקשים מים ואין והיש ה' בקרבינו אם אין ומאין יבא עזרי כולם הם בכתר עליון, א"ל ומה פי' אין, א"ל דבר שאינו נתפס כל עיקר. א"ל פעם אחת הייתי יושב יחידי והייתי תמה על עצמי החכמה נקראת אני וכ"י נקראת אני. החכמה נקראת אני אני חכמה וכ"י נקראת אני וגם אני בכר אתנהו האיך נוכל להכיר איזה אני רומז בחכמה ואיזה בכ"י. ובא אלי פתאום אדם אחד ונבהלתי, וא"ל אל תבהל אבל עמוד על דעתך ושאל ממני כל דבר שאתה נבוך עליו. ושאלתי אותו כל אני האמור בכל מקום היכן רומז. וא"ל אני האמור אצל חכמה רומז בחכמה ואני סתם והאמור אצל יהו"ה רומז בכ"י שהוא אלהים, א"ל מנלך, וא"ל אני הא' בציורו יו"י והנון יוד בחיבורן עולים פ"ו היא אלהים היא כ"י ונמתק לי הרבה, וא"ל אני משביעך כל מה שידעת במלת אני אמור לי, ואמר לי מלאהו מלאתי הציור והחיבור יו"ד ו"ו יוד נו"ן יו"ד, וא"ל מהו למדנו, וא"ל זהו מדה בתורה י' פעמים ו' ו"פ י', ד' פעמים ו' הרי כאן קמ"ד, וכן עולה עוד שני יודי"ן הרי כולם לב"ת זהו לב"ת אש שנראה למרע"ה מתוך הסנה, והב' ויו"ן והנו"ן עם ג' אותיות הוא סנ"ה זהו אני המורה לב"ת וסנ"ה והכל דין ושב האין שהיא המחשבה ונעשת אור במ"ק וע"כ נק' אור קדמון שכולם נקראים אורות, אבל המחשבה הוא אור קדום מכולם שמאורה כולם נשפעות כמו הנרות ר"ל אור עם ג' אותיותיו במספר קטן עולה אהי"ה אם כן המחשבה נקראת אהי"ה כי היא העומדת בשלימות מכל הספירות, שבאלף הששי שכל הבנין יחזור למקום אצילותו והמחשבה לעולם קיימת ומקום אצילותם היא אם הבנים כי משם באים ולשם הם שבים ללכת, ופעם אחת הייתי מהלך בדרך יחידי וראיתי אדם א' הולך לפני ורצתי אחריו ואמרתי לו שלום למר ולא ענה לי ופחדתי ממנו והרגיש שאני מפחד, וא"ל אל תפחד כי אם היית שומע מה ששמעתי לא היית עוסק בשלומי רק היית מקשיב לשמוע ואמרתי לו אמור לי מה ששמעת, וא"ל שמעתי שמלת אהי"ה במ"ק עולה ט"ל במ"ק, זהו אהיה כטל לישראל וס"ת לל"ה הוא שם המפורש ואהי"ה במרובע הוא קנ"א ר"ל א' פעמים א' הפ"ה יפ"י חפ"ח עולה קנ"א, וזהו כי ה' אלהיך אל קנ"א ואהיה כטל ר"ת א"ך, א"ך טוב לישראל ר"ל טוב הוא להזכירו בכל מקום בכוונה כי הוא מורה שם המפורש הוא

לל"ה. ושמעתי אהי"ה במ"ק הוא הגא"ל במ"ק, הגאל גי' כוז"ו וגי' יהו"ה אחד וגי' ט"ל וגי' ידידיא וטוביה לגאולה ולישועה, ושמעתי אהי"ה בגי' יה"ו ויה"ו [ע"ה] בגי' הטוב והוא שם משמות ע"ב [אכ"א] וטוב לכל ענין בכוונה, ושמעתי אהי"ה עם ד' אותיותיו ועם המלה עולה כ"ו הוא יהו"ה ויהו"ה במילואו עולה מ"ה ה"ם המדברים אל פרעה בכח אהיה ויהו"ה יהו"ה הודא"י הוא שם המפורש יו"ד ה"א אותיות הודא"י ובו עלה משרע"ה למרום ועמד לפני מלאכי חבלה, ויהיה רגיל לומר הודאי שמו כן תהלתו כי עולה בגי' שם של בן ד' אותיות, ועוד שמעתי אהי"ה אל"ף ה"ה יו"ד ה"ה הם י' אותיות לומר לך שהוא העשר והעשר הוא, וא"ל מפני מה אתה זכית לשמוע יותר ממני והשיב לי מפני שאני בענותנות יותר ממך וכ' והאיש משה ענו מאד וכתיב בכל ביתי נאמן הוא, הניחני והלך לו ולא נתרחק משם כמטחוי קשת ושמעתי יתגלגל ה' שבסוף אהי"ה עם אה"י והוא א"ל ר"ל ה' עם א' וה' עם הה' וה' עם יו"ד הרי כאן א"ל ר"ם ונש"א, ועוד שמעתי אהי"ה בא"ת ב"ש עולה כתר, ומשמחת הלב התחלתי לשחוק וחזר אלי האיש ההוא ואמר לי למה צחקת, וא"ל רבי שמעתי שאהי"ה בא"ת ב"ש עולה כת"ר ושמחתי על השמועה הזאת וצחקתי, וא"ל תחליף והחלפתי ובא תצמ"ץ, וא"ל מה אתה רואה וא"ל איני רואה דבר א"ל תצמ"ץ במ"ק יהו"ה והתחלתי עוד לשחוק מתוך השמחה, וא"ל אל תשחק, וא"ל שמא אני נענש א"ל לא, רק בעבור שנראה כאלו אתה מבין אתה שוחק. ואני יודע שלא הבנת דבר התחיל ללכת תפשתיו והשבעתיו בשם תצמ"ץ שלא יזוז משם אם לא יגלה לי, וא"ל עם אלה השמות יצאו ישראל ממצרים ועם אלו יצאו מהגלות הרביעי ואמרתי לו מנין לך וא"ל תצמ"ץ ע"ה במ"ק בנ"י חורי"ן, וכמעט שנשארתי מעט נבוך מתוך השמחה והשחוק והוא סבור שאני נבוך מצד הידיעה, וא"ל אהי"ה ותצמ"ץ אחים הם צרפם וצרפתים ועלו אמר"ת, וא"ל אמרת ה' צרופה מגן הוא לכל החוסים בו, וגם אהי"ה במ"ק עולה שד"י עם ג' אותיותיו והמלה, ומכאן שהמחשבה נקרא שדי ונראה בעבור שנותנת השפעתה ד"י לכל הספירות ע"כ נקרא שדי כי ממנה נשפעות כלם וזהו והשיג לכם די"ש את בציר ובציר ישיג את זרע ואכלתם לחמכם לשובע. וגם שדי בא"ת ב"ש בק"ם ור"ל בק"ם למשפט אלהים שמשם יאמר קום בתולת ישראל, וגם בק"ם הוא שדי, ובקם עם המלה עולה כח במ"ק ובמ"ג, וארץ החיים עולה ג"כ כ"ח במ"ק ובמ"ג ונראה שהמחשבה נק' ארץ החיים. ועל שכ"י נקרא ארץ שמשגחת על עולם השפל והכח בא לה ממחשבה ע"כ נקרא ארץ החיים. א"ל ר' מהו חיים, א"ל ח"י י"ם ר"ל כ"י נקרא י"ם והמחשבה מחיה אותה, א"ל ר' שמעתי שהי"ם הוא ק' ואיני יודע האיך וגם איני יודע כוונת הענין. א"ל מהו זה ששמעתי מפיך כי אתה עדיין לא באת

בעולם כששמעתי אותה מאביך ואני מאמין שכבר באת, א"ל זה איני יודע אבל אבי אמר לי, א"ל (אמר לי) ולא אמר לך איך ומה, א"ל לא. א"ל א"כ אדון ק"ו מאביך, א"ל ק"ו שיש עליו תשובה ר"ל קטן הייתי ולא הייתי כדאי, א"ל א"כ שמע י"ם במילואו עולה ק' וכל הסבות נקראים נחלים וזהו כל הנחלים (הולכים אל הים) שהם ק' ברכות הנקראים נחלים הולכים אל הים, א"ל ולמה נק' המחשבה אל"ף גדולה, א"ל תהפכהו והוא פלא גדול ובעבור שכ"י נקראת פלא קטן זה נקרא גדול בעבור שאין לו חסרון וכ"י נקראת קטן בעבור שאין לה גידול מצד עצמה. אל"ף עולה אי"ק וראה והבן שהי' והק' תלויים בא' כי הא' ראש המספרים והוא אינו מספר כי כולם ממנו והוא עם כולם. וגם הי' וגם המאה שהוא הק' וגם האלף ורבבה כולם נאחזים מא' בעבור שא' הוא ראש לכל המספרי' והוא אב"י האמ"ת ר"ל אבי עולה אחד והאמת במ"ק עולה אחד, אלף אל"ף למ"ד פ"ה בא וראה כי בהסתלקות הא' ממדותיו המדה הנקראת רע מושלת ומחרבת שכן אל"ף במילואו עולה ר"ע וי ליה לעלמא כשהף' מורה ונוטל ממשלה לעצמו ומחריב מבלי חומל ואי לאו שהף' מתמלא בה' ושב הף' ונעשה פ"ה ומתיש כח הף' אין כל בריה יכולה לעמוד מפני הדין הקשה, ומשם יוצאת גזירות וכל טף הזכר בהריגה כענין שנאמר ועתה הרגו כל זכר בטף שאותיות שניות עם המלה וא אלהים. ואותיות שלישית עולים ט"ף, וגם נקרא המחשבה א"ב ונראה בעבור שממנה נאצלו כל הסבות ע"כ הוא א"ב לכולם ואם תהפוך אותו הוא ב"א זהו שאמר הכתוב בא ברוך ה' כי בזמן הגאולה שיתגלגל הו' הוא יעקב לעלות להאחז בכתר עליון ע"י החכמה יקבלהו כתר עליון הנקרא א"ב, ויאמר בא ברוך ה' למה תעמוד בחוץ כי אליעזר עבד זקינך אברהם פינה את הבית מלינק מכחות הטומאה ומלת אליעזר היא הבינה עבד אברהם שהאציל אברהם, ואל תתמה בהיות שאנו מעמידים הסודות במלת עבד ואליעזר כי החסד נקרא לבן ולבן עובד ע"ז היה וגם אמר כל מלך האמור במגילה הוא מלך מלכי המלכים הקב"ה חוץ ממ"ש המלך אחשורוש כתיב ויאמר המן למלך ר"ל מה"ד ועל שהוא נאחז ממ"ה קראו דין בשם המן, וגם ב"א ר"ל האב הוא הגוזר על בניו למעלה הם המדות לקבל הבנים הראויים הכשרים הטהורים הנקיים מכל פשע להכניס ולקבל כל א' וא' בסבר פנים יפות ולומר לו בא ברוך ה', א"ל ר' קשה עלי הדבר מאד הראוים הכשרים הטהורים יכנסו משמע שיש רשעים בישראל והלא כתיב ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ וא"כ מהו הנקיים והטהורים ומכלל שיש מבלי טהרה, ועוד א"ל הלא כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא ואמרת תחיית המתים הוא לצדיקים ולא לרשעים משמע שיש רשעים. א"ל בני אם נלך לבעלי הפיוס שישיבו נפול בסברות ואין לדבר סוף ואם שמעת דבר אתה השואל אמור ואם

לאו יהא מונח עד שיבא אליהו ז"ל, א"ל ומתי יבא, א"ל הלא אמרתי לך בר"ן לממשלת האב הוא הכתר, גם בני הנח להם לישראל מוטב להיות להם נחמה כי זאת נחמתם וכן מפייסין אותם כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב ווי להם לרשיעים המצווין ואינם עושין והמתן בני מעט ותשמע עליהם קול מבשר. עודם מדברים והנה אדם א' בא להם ואמר להם השאלות והשיב להם. וי להו לחייביא אשר טיפי חשך ועורון בעיניהם ואם אמר ועמך כולם צדיקים הכוונה הוא ככה את כנסת ישראל, ראה מי הוא עמך והוא הנקרא צדיק ירש ארץ ויכנוס באספקלריא המאירה הוא צדיק יסוד עולם מדה כנגד מדה צדיק בצדיק, ואל יחשוב אדם לומר שדבר ריק הוא שיקרא אדם צדיק בשם בוראו אבל הדבר הוא כך ושימו לבבכם להבין ולדעת ארז"ל אדה"ר מושך בערלתו היה ודבר תימה הוא להרהר על יציר הקב"ה שהוא בראו במעלה גדולה על כל הנבראים הבאים אחריו ונתן לו חכמה שכליית וזוהר אלהים עליו א"כ היאך הוציאו מפיהם המלין הללו לומר מושך בערלתו היה, ואם יש לכם פה להשיב תשיבו ושמא עולה בדעתכם לומר שאינו כן כמו שארז"ל ח"ו הם אמת ודבריהם אמת אבל עורים אתם בכוונת דבריהם. ודע כי נחש הקדמוני נקרא ערלה ואדם נמשך אחר עצת הנחש היא ערלה כי הוא הסיתו להפריד הפרי מן האילן וא"כ מאין יונק הפרי אם לא מהערלה מאחר שהוציאו מהעיקר ממקום יניקתו, וזהו מושך בערלתו היה וגרם מיתה לכל העולם ועזב אורח צדיק הנקרא ברית ונקשר בעצת הערלה, וא"כ לא יקרא עם צדיק זולת האדם שהוא עצור מתאות החיצוניות שהם רעות וקשות ומביאים האדם בגיהנם והם תאות הגופנים ובכללם ביטול המצות וקיום העבירות לתת יניקה לפרי מצד הערלה. ובכללם תאות המשגל במה שאינו ראוי לו להתאוות הוא עם צדיק שומר הברית מלינק בכח הערלה כי אוהב השם שלא יחלל בריתו של מקום עם אשה שאינה ראויה לו, ואם בא לידו דבר עבירה ונעצר ונפרש ממנה אז נקרא עם צדיק כענין יוסף הצדיק שלא חילל הברית וזכה ונקרא יוסף הצדיק, וידעת שאין לך עבירה שאינו מחללת הברית ע"כ הזהיר הקב"ה ואם עובר עבירה נמצא מכניס אבר הקדוש במקום שאין ראוי וחותם המקום הוא הפרי המשחיתים מעקרו וגם חותם המלך ואבר הקדוש היא הברית החתום בבשרו, ואלו הם הנכנסין בבור שחת ונידונין שם לדור דורים ואם תהיה בדעתך שסיבת המיתה בעולם בעבור חילול הברית של מעלה די לך זה שתהיה כל ימיך בתשובה גם ע"ז אמרו כ"י יש להם חלק לעוה"ב. וידעת שהצדיק נמשך מישראל ואם זה מחלל הברית הצדיק בעונותיו ובחטאיו א"כ אינו בכלל ישראל והוא הוא שלא יחיה בתחיית המתים, וכמה דברים הרמיזו לכם בעניני הברית הזאת ואחר שבאתי אצליכם שמעו כל דברי ותשימו אותם על לבבכם, ארז"ל יש קונה עולמו

בשעה א' ויש קונה עולמו בכמה שנים יש שכיר והוא נשכר ויש שכיר והוא נפסד ר"ל שכיר ונשכר העושה מלאכתו כל ימות החול ואינו עושה בע"ש כוונת הענין המשתדל בעבודת בוראו כל ימי חייו ואינו שוכח את בוראו ובעת פטירתו נשכר לקבל שכר זהו שכיר ונשכר ומי שהולך בחשיכה כל ימי חייו ושוכח את בוראו כשבא לו יום אידו הוא יום פקודתו לדבר אתו קשות והוא ע"ש בין השמשות מכין כלי העבודה ונזכר אז לעבוד וקורא את העולם ומתודה לפניהם, מה תועלת לו וי לו וי לנפשיה ואינכם יודעים מ"ש חז"ל משל לאדם שהוא רעב לאכול והביאו לפניו לאכול וזימן הקב"ה עני עומד כנגדו לתת לו מזון והוא לא השגיח עליו ועוד הביאו לו מאכל ולא השגיח עליו וכן הרבה פעמים עד שמילא כריסו הם מביאים והוא מוצק בבטנו ואח"כ הביאו לו עוד קערה א' מלאה מאכל להוסיף על חטאתו פשע והנה הוא שבע שינים ולחיים והגרון ובטנו מלאה ממרירתו ועלה בדעתו לאכול עוד גם קערה זאת וירא כי לא יכול לה וירע בעיניו אז אמר חציפותא דעני אהני ליה נטלה ונתנה לו נמצא שם פקח אחד וא"ל אוי לך מה תועלת יש לך עכשיו כאשר לא יכולת לאכול נתת לו ואלו ידעת שמכילה כריסך גם הקערה הזאת לא היית נותנת לו וטוב היה לך בעוד תאוותך לאכול לתת לו חלקו מאחר שהזמינו השם לפניך, כן הדבר באדם שהוא רעב ואינו משביעו כל הון שבעולם ומצד הרעבון שלו אינו נזהר אבל חומס ורומס וגוזל וטורף למלאות צמאונו ויושב לאכול ואינו משגיח בעבודת בוראו ראו כי יבטל מצות סוכה ולולב וכיוצא בהם אשר לא יערכנו זהב וזכוכית אף הקטנה שבהם כדי להרויח ולהכניס בתוד ביתו יותר מכדי חייו ובשעת פטירתו רואה ופונה מפנה לפנה והוא מלא מיגיעו ועמלו וקשה לו לתת מעמלו לאיש אשר לא עמל בו ובא בערב שבת היא עת מיתתו ומקבץ את העולם ומתודה על חטאיו לגנוב דעת הבריות והוא אינו יודע כי הוא שכיר ונפסד ועונותיו חקוקים על עצמותיו, יש קונה עולמו בכמה שנים ומשתדל במלאכת בוראו תמיד ויש קונה עולמו בשעה אחת זה בעל תשובה השב אל בוראו, והוא מה שארז"ל במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד ומקרא מלא הוא ותשובתו הרמתה כי שם ביתו, אלה הם הצדיקים הנקראים ישראל ועם צדיק וההיפך ברשעים שאינם בכלל ישראל ולא בכלל ועמך כולם צדיקים. א"ל ברוך טעמך וברוך אתה לה' ברכם והלך לו, א"ל בני שמעת מימיך כדברים האלה, א"ל לא שמעתי עד עתה ועליהם אמר הכתוב מתוקים מדבש ונופת צופים גם עבדך נזהר בהם. ועוד הראית בני רשעים הללו החומסים וגוזלים ולא די להם אלא שמזמינים להקב"ה והוא הזהירם ועוברים על גזירתו ואין להם בושת פנים. דע בני שאינם מקוים לראות פני השם שאל"כ היו מתביישים ומה צורך להם לומר ואנו בושנו במעשינו לא

יעשו ולא יבושו אלא אבדה תקוותם. ועוד א"ב מתחלף בא"ת ב"ש ש"ת שממנו הושתת העולם בגזירת האב. גם המחשבה קראוהו תפילין של ראש ועל שהחכמה ובינה חסד וגבורה הם פונות בכתר ע"כ נק' הכתר תפילין ש"ר שמשם כל הרביעיות וש' של ד' ראשים, בני אמור לי אם שמעת מאביך מה פי' תפילין, א"ל שמעתי ובגי' תק"ע, א"ל תקע שופר או תקע חצוצרות, א"ל תפילין בגי' תק"ע ובמ"ק שופר והתפילין מעלין קול השופר לראש הקב"ה במקום תפילין עוד אבאר במקומו בע"ה. המחשבה נקראת גנוזה מרוב העלמתה ומעלתה ולמה גנוז כי עולה במ"ק יהו"ה הוא שם גנוז ונעלה גם שמות רבים יש לה למחשבה אשר נשתמשו בה בעלי העבודה:

ד"ה הספירה השניה היא חכמה והוא ו'

הספירה השניה היא חכמה והוא ו' בוהו ו' נעלם בין ב' וה', והוא בי"ת ו"ו ה"ה ו"ו כלומר שנאצלה מן הכתר העליון ור"ל ב"ו הוא חכמה ח"ך מ"ה הח"ך שהוא החכמה האציל מ"ה שהוא האדם מ"ה אדם. ראה והבן חכמה עולה ע"ג הוא סנהדרי גדולה ע"ב האחד מהם נקרא חכם להתיר את הנדר יש חכם למעלה מן הנדר וחכם שמו, ולמה נתוסף לו ה' בעבור שחכמה הוא ח"ך הכתר והבינה לשון הח"ך והה' מורה על הבינה, ע"כ הה' בחכמה כי הלשון בתוך הח"ך והוא הנקרא י' וקוץ הי' רומז בכתר וגוף הי' רומז בחכמה כי הי' אות נעלם מכל האותיות וע"כ הב' סבות שרומז הי' הם נעלמות. וראה והבן שכל האותיות יש להם צורה וי' אין לו צורה אלא גולם. וכתיב כולם בחכמה עשית שהבינה מבטת בחכמה שהוא הגולם ובוראה את העולם. כי הגולם הוא מקבל כל צורה שבעולם. א"ל בני דע לך כי חכמה אם תהפכהו הוא כ"ח מ"ה הוא תפארת ישראל וכח הם כ"ח האותיות כי קריאת הא' עליהם ופעם אחת דממה וקול אשמע שבכלל המ"ה הוא אלהים. ולא ידעתי היאך ואם שמעת אמור, א"ל לא שמעתי רק שמ"ה הוא אדם, א"ל ברוך ה' אשר לא עזב חסדו ואמתו ממני והודיע לי שמ"ה במילואו מ"ם ה"א עולים פ"ו הוא אלהים. אמרתי לו ר' שמעתי שחכם מתיר את הנדר ולמה בלשון התרה אימא מיפר, א"ל בא עמי ונלך שנינו ואפשר שנוכל להשיג. א"ל ר' אני יודע שאתה מעביר השעה ואל תעשה ככה כי זוכר אני מאבי שאמר לי בני התרת חכם סוד מופלא הוא. א"ל וכן אמר לי אבי, א"ל א"כ מי יברר לנו, א"ל מן השמים יבררו לנו, א"ל א"כ בא ונלך, א"ל ואיזה דרך נלך א"ל נחפש דרך ונעלה הרמתה ושם נלמוד. א"ל בני התחלת להתפאר מי יוכל לעלות שם ואם יפול הנופל מי יקימנו. ראה הקב"ה ענותנותו ושלח לו מלאך מן השמים פשט צורה ולבש צורת בחור ובא להם. אמר להם שלום על רבנן אמרו לו ברוך

הבא אמר להם מאין ולאין ר"ל מאין מאיזה למוד יצאתם ולאין אתם הולכים לשאול. ואמרו לו מהר ה' ירדנו הוא הבינה שנדריה עליה ורצינו לעלות הרמתה לדעת חכם מתיר ואינו אומר מפר מה ענינו. ואמר להם כשמו כן הוא ח"ך מ"ה הח"ך אומר לבינה מותר לך. אמרו לו אדונינו איך מלת מותר יוצא ממ"ה אמר להם תמלא המ"ה ותעלהו באותיות ך מ ן ף ץ ומלואו מ"ם ה"א יעלה המ' ת"ר וה"א ו' הוא מ"ו ת"ר זהו מותר לך. אמרו לו אדונינו האר עינינו כי זה קשה לנו אמת כי חכם מתיר למדנו מ"מ זה קשה לנו למה לא יתיר האב והבעל ויפר החכם. א"ל כח התרה הוא כח חזק מכח ההפרה הלא תראה שאפי' הקשר החזק יש ביד חכם להתירו ואחר שהתירו נמחל זהו לא יחל דברו אבל אחרים מוחלין לו. אבל הבעל והאב אין בידם כח להתיר קשר חזק ולכן הם בלשון הפרה לשון רפיון מורה כיון שהפ"ר רפ"ה, ואם חלפו שהבעל בלשון התרה והחכם בלשון הפרה אינו מותר ואינו מופר כי שקר אמרו גם שניהם הנותן רפיון לחכם ואינו כן ונותן כח לבעל ואדרבה הוא הרפה, וידעת שהגבור הוא מושל בשל מטה הימנו והנמוך עושה כפי רצון הגבור ואינו רשאי לשנות כי רפה הוא ממנו. אמרו לו תינח כשהוא חכם אבל ג' הדיוטות מה תאמר. אמר להם הואיל והם באים מכח חכם והם שקולים כחכם והם ב"ד שאינו חצוף א"כ דינם כחכם אמר להם תשארו לשלום. מיד תפשוהו ואמרו לו זה החכם נקרא חכמה קדושה היכל אוצר אור מזהיר מה טיבן של שמות אלו, א"ל חכמה שורש ועיקר לכל החכמות, קדושה קדוש נקרא הכתר והיא מתקדשת ממנו ע"כ נקרא קדוש. היכל א"ל היכל הכ"ל שהחכמה כלל שכולל הכל מה שלמעלה ומה שלמטה. אוצר כל אוצרות החכמה כולם בחכמה. אור מזהיר ענפי החכמה מתרבין למעלה עד הכתר ואינה נכרת כלל אלא מן השכל הקבוע במורשי לבות של אדם. ועוד כי חכמה נשרשת מצד עצמה להגדיל פרחי האותיות המפורשות לנו ללמוד וללמד וזהו מצות ה' ברה מאירת עינים לפי שבחכמה היו כל הרשימות והחקיקות שהיה הקב"ה חוקק ורושם בהם פעולותיו הניחם והלך לו. החכמה נקראת תכלת מפני שכל הצבעים כלולים בה וכל המדות מקבלים השפעתם מזאת החכמה בין דין בין רחמים וצבע תכלת כל הצבעים כלולים בה ע"כ קראוה תכלת, וע"כ נכתב בתורה נתון תתן לו שהתכלת עולה תת"ן ומלת נתון שהכתר נותן לחכמה והוא פעול ר"ל כל השפע נתון לה מכתר לכן תתן לו והוא העני היא כ"י, וע"ז ארז"ל אפי' מאה פעמים שמלת נתון יורד מהכתר עד כ"י הרי כאן עשר וכ"א כלול מעשר הרי ק' פעמים. א"ל ואימא אלף שכ"א כלול מק' הרי כאן אלף א"ל תפשת מועט תפשת תפשת מרובה לא תפשת שא"כ אין לדבר סוף שכ"א כלול מאלף הרי כאן רבבה והנה אין מספר לגדודיו ואין לדבר סוף, א"ל ר' אימא

נתן תתן י' פעמים שאם באת במאה אבא באלף ואין לדבר סוף, א"ל מאחר שהא' והי' והק' למעלה בכתר עליון שהי' והק' בכלל אלף העולה אי"ק א"כ אין למעט מק' ועד הק' הוא פי' ולא סתירה למעלה מק' יש סתירה שאין לדבר סוף אבל עד הק' אין לסתור מצד מעלת הק' ואע"פ שהא' בכתר י' בחכמה ק' בבינה בהיותם בקיבוץ והוא אי"ק רומז בכתר. עוד תכלת תי"ו כ"ף למ"ד תי"ו ר"ל שעולה אל"ף ו"ו הוא אל פ"ו אל אלהים. וגם בא לומר לנו שהו' מתגלגל ועולה בא' ואהיה אצלו אמון ופ"ו שהוא אלהים עמו וע"י אמצעית התכלת שהם אותיות שניות ק"ם בתולת ישראל. ועוד החכמה נקראת י"ה מפני שאותיות אלו מורים דין והדין מתחיל מזה העלול כענין שארז"ל שהיא בכר לדין ע"כ נקרא י"ה ואיך נראה הי"ה דין כי הי' עם כללו הוא נ"ה ה' עם כללו הוא ט"ו צרפם והם ע' תמלא עי"ן והוא סינ"י זהו שארז"ל מלמד שכפה עליהם הר כגיגית הוא קושי דין היוצא מסיני תורה שבכתב ותורה שבע"פ והשורש מחכמה. ועוד אמרו י"ה הוא חצי השם ואם תמלאהו הוא כלל השם יו"ד ה"א היינו יהו"ה ר"ל י"ה הנגלה מורה דין ועם הנסתר מורה רחמים. ועוד י"ה עשרה חמשה הנה עשרה עולה תקע"ה והי' מורה עשרה צרפהו והיא תקיע"ה מלא בי' וגימ' השר"ף והוא סנדלפו"ן וגימ' התפילין שמעלין את קול השופר בר"ה לראש הקב"ה במקום תפילין. וראה והבן השופר היא בינה וקול בת אברהם והשר"ף הוא לשם והתקיעה מברחת אותו משם כי בראות התפילין מעלין קול התקיעה כל הדינין ספו תמו, וגדולתה היא עם התקיעה זהו תקע בשופר גדו"ל לחירותנו וההי' עולה חמש"ה עולה נג"ש זהו ואחר נגש יוסף ורחל וישתחוו ר"ל שעלו למעלה וקבלו שפע וברכה. גם נקראת חכמה יחידה בעבור שכ"י נקראת חנינה וכל החכמים והנביאים היו משיגים (בחכמה) בחנינה כי הוא תורה שבע"פ אבל החכמה אין כל בריה יכולה להשיג מרוב העלמתה ע"כ נקראת יחידה. ושמעתי יחידה במ"ק אח"י זהו שאמר הכתוב מי יתנך כא"ח לי "כרובים "אופנים "חיות ר"ת כא"ח וגימ' בי"ב י"ה והוא שם שר הכתר מקבל התפלה ומעלה אותה, והחכמה נקראת ל"ב נתיבות שמהחכמה עליונה נאצלה תורה שבכתב המתחלת בב' ומשלמת בל'. והנתיבות הם הצינורות היורד השפע מהם בי"ת למ"ד, ראה והבן אותיות שלישית ד"ת זהו אש ד"ת למו תורה רשומה ואותיות שניות י"ם לומר לך שהדת רחב מן הים שהים בתוך הדת. וראה והבן בי"ת למ"ד ב"י דע"ת [דע"ת הוא ע"י צירוף ל' ומ' העולה ע'] ר"ל תורה כתובה נקראת דעת הוא ת"ת ואומרת תורה רשומה שהיא החכמה ב"י דע"ת, גם נקראת החכמה י"ש שאינה נעלמת כמו אי"ן שהאין גם העליונים אינם משיגים אבל ביש משיגים עליונים י"ש יו"ד שי"ן החכמה בכר לדין וי דן י"ש ר"ל ו"י כשי"ש דן העולם [ו"י אותיות שניות ד"ן אותיות

שלישיות] ראה והבן הי' אינו מצטייר והש' מצטייר ג' יודי"ן ועם הי' הרי כאן ד' יודין ייי"י וכ' והכ' עולה ב' יודין הרי כאן ששה יודין ג' לזה העולם וג' לעוה"ב י' יברכך ה' וישמרך. י' יאר ה' פניו אליך ויחונך. י' ישא ה' פניו אליך וג' יודין ויס"ע ויב"א וי"ט וזה הסוד אבארהו במקומו בע"ה:

ד"ה פעם אחת הייתי יושב עם גדולי

פעם אחת הייתי יושב עם גדולי ישיבה ושמעתי שאחד אומר לחבירו מפני מה הלכה כיש אומרים בעבור שהם אזלי בחכמה עלאה ומעיינין ויורדין בעיון ובקבלה ממדה הנקראת י"ש היא חכמת אלהים, ושאל א' א"כ בנחלות למה התחיל התנא ביש נוחלין והשיב לפי שעוה"ב מקבל מי"ש שזה אב וזה בן והכוונה יש נוחלין ומנחילין כשזכה הצדיק ויצא ממנו בן צדיק והוא בנו בכח כמו שנוחל זה המדה הנקראת יש כן בנו הבא מכחו כי אחר שענף והשורש א' א"כ דוגמא עליונה הם ואין חילוק ביניהם. נוחלין ולא מנחילין כשזה הצדיק יוצא ממנו בן פריץ אשר איננו מכחו א"כ זה צדיק וזה רשע שהרשע הזה בן צדיק הוא ואינו כשורש האילן ולכן האב נוחל המדה הנקראת יש ולא הבן. יש מנחילין ולא נוחלין זהו בן שהוא צדיק ונולד מרשע ואין זה בן הרשע בכח רק בן צדיק הוא ובא ושכן באהל רשע כדי להשיב הרשע מפשעיו ולכן נתעוררו לומר אינו דומה ת"ח בן ע"ה לת"ח בן ת"ח שת"ח בן ע"ה קיש קיש קריא שיש לו שם כיון שרואים האב רשע והבן צדיק כענין נח שנמצא בדור רשעים שהיה לו קול וזהו מנחיל ואינו נוחל ר"ל הבן נוחל מדת י"ש ולא האב. ויש לא נוחלין ולא מנחילין זהו רשע בן רשע ונעשו חיצונים ואין להם חלק לעוה"ב רק טמאים הם וטמא טמא יקרא ולכן אין להם חלק בנחלה מן האילן הקדוש רק טמאים הם ולכן קרבו הקרוב יותר הדומה לענין נחלה ובמקומו אבארהו בעז"ה:

ד"ה ודע שכל חכם צריך שיהא בקי

ודע שכל חכם צריך שיהא בקי ויודע בעניני החכמה הנקראת י"ש ושער שיכנוס הוא צרוף שם המיוחד המרבע פני מערב וזהו ההתעוררות שכינה במערב והשכינה שורה על יודעיו בקדושה ובטהרה, ויש לך לדעת שהשם דן את עולמו מדה כנגד מדה ואבותינו בשכחת השם חטאו בעבור זה נמסרו ביד שני שלוחים להסטיננו והם שרי אדום וישמעאל יש"ו הנוצרי ומחמ"ד הישמעאלי והם שכנים ובאו כנגד עובדי האמת ישראל הקדושים שעובדים לאמת, ושם המיוחד אע"פ שהוא נחלף בצירופו הוא שוה

בשוה ומאתו הברכה והקללה חיים ומות יתברך אלהינו שהוא שם המיוחד מכל השמות והוא ספר חיים ואותיוו של השם הנזכר הם מ"ח אותיות ותיבותיו ז"ה וזהו מ"ח ז"ה שדי יחזה והיא השכינה והכל עולה "שנים עשר בתים" ר"ת שב"ע זהו ויספתי ליסרה אתכם שב"ע ויספתי עליכם מכה שב"ע וצירופו שע"ב ובמקומו אבארהו בע"ה. והיא ברית באר שב"ע באר היטב ובכל מקום שתמצאהו תדינהו כפי ענינו זהו השער שיכנוס במדת הי"ש ואז יהיה חכם אהוב למעלה ולמטה:

ד"ה גם נקרא אשר ר"ל החכמה נקרא

גם נקרא אשר ר"ל החכמה נקרא אש"ר כי הא' הוא העושה שר החכמה שהרי בהסתלק הא' נשאר ש"ר הוא שר לתורה כי היא תורה רשומה וממנה נכתבו גם בתחתונים בעבור מעלת ידיעת החכמה יקרא שר על כל החכמים, וזהו מאש"ר שמנה לחמו ר"ל מצד שהתחתונים מתעסקים בחכמת אלהים שהוא השר א"כ מוכרח הוא השר העליון להשפיע ברכה וטובה בעולם וזהו שעולה אש"ר אק"ת שהא' מברך הק' ר"ל ק' ברכות והק' מברך הת' הוי אומר הכל מן הא' ושקול הוא העוסק בשר כעוסק בק' ברכות כי הא בהא תליא, וכשנתמלא הא' בכוחותיו ולקח הי' והק' הי' הם עשר ספירות והק' כל א' כלול מעשר ור"ל הא' עולה אי"ק אהי"ה אשר אהי"ה אהיה הראשון הוא אחרון ואהי"ה האחרון היא ראשון וכן אשר האמצעי ואהי"ה הוא א"ך וכן אש"ר בעצמו הוא א"ך שהך' של אך עולה ת"ק למ"ג וכן אשר עולה תק"א הרי אהי"ה אהי"ה אהיה הוא א"ך א"ך ג"פ, וע"כ התחיל עשרת הדברות בא' אנכי ה' אלהיך וסיים בך' וזהו אך טוב לישראל אלהים לברי לבב ר"ל אך שהוא אשר טוב לישראל ואלהים לברי לבב:

ד"ה וראה והבן שהא' הוא הכתר והשר

וראה והבן שהא' הוא הכתר והשר הוא החכמה שהוא השר המשתרר על כולם וע"כ אמרו שהחכמה זאת היא נסתרת מכל האומות והיא נגלית לישראל לבד והיא הבאה לאדם מכח ידיעת השמות הנכתבים בתורת משה רבינו ע"ה, וכן המצות שנתן לנו והם הנמצאות בידינו היום ע"פ הקבלה כמו שקבלו איש מפי איש עד היום הזה, ובעונותינו מעט מן המעט נמצאים בידינו היום מהקבלות הרבות שקבלו אבותינו כי דע לך בני שהגדולים באומתינו הסתירום מפני פחיתות הדורות הקמים אחריהם אשר שמו דעתם וכוונתם בהבלי עוה"ז מהם חומסים מהם גוזלים מהם רודפי הזנות מהם עובדי ע"ז מהם אוכלים בטומאה מהם מכלים נפש תנועה בעד נפש תנועה מהם שותים יין נסך ישתו

יין נסיכם מהם בעלי לשון הרע דור כל עקש ופתלתול ביניהם ואם באים לקיים מצות הוא בגאוה ובוז ואינם משגיחים באמת השגחה הראויה להשגיח במצות, וזהו שהוכיח הנביא שמעו דבר ה' בני ישראל כי ריב לה' עם יושבי הארץ כי אין אמת ואין חסד ואין דעת אלהים בארץ ר"ל ישראל הגורמים שיניק הארץ מכחות הטומאה וכתיב וימים רבים לישראל ללא אלהי אמת ולא כהן מורה להם ולא תורה והנה עזבו את השם ואת תורתו. ואין מי שידרוש אלהים בארץ ולכן עמדו והסתירום ואם ימצא אחד מעיר ושנים ממשפחה לדעת מסתרי החכמה ילעיגו בו ולא יקשיבו לקולו והם אינם יודעים כי הוא שלם בלא בלבול דעת ובלא ספק כלל והוא החכם שאמרו רבותינו ז"ל בכל דבריהם והוא האהוב למעלה ולמטה. והוא הש"ר שר החכמה המשתרר על כל החכמות. וזהו אש"ר:

ד"ה גם החכמה נק' בכ"ר שהוא בכר

גם החכמה נק' בכ"ר שהוא בכר לכל הבכורים שנבראו כשארז"ל החכמה נקראת בכ"ר אלפים לעולם קדומה ולכן אמרה תורה וכל בכר בניך תפדה ר"ל (בכל העולם) תפדה אותו מכהן ותן הפדיון לכהן כי אליו הבכורה, ואם תעשה כן השפע והברכה יביא הכהן הגדול לבכור ומשם בכל העולם, וע"כ הבכר הוא חסר ו' כזה בכ"ר שהוא ב' חלקים של אי"ק כי ב' פעמים אי"ק עושים בכ"ר וע"כ הבכור נוטל פי שנים:

ד"ה וראה בני והבן שהצירוף האלפ"א

וראה בני והבן שהצירוף האלפ"א בית"א וגמטריאות כולם הם צריכים לקבלה ודרכיה לכנס בה והם י"ג מדות שהקבלה מתבארת בהם והחכמים שיסדו התלמוד היו כולם בקיאים בהם ואתן לך ראיה ממה שאמרו חז"ל בסנהדרין בפרק כהן גדול. וז"ל אמר רב חסדא אמר מר עוקבא בתחלה ניתנה תורה לישראל בכתב עברית ובלשון הקודש חזרה וניתנה להם בימי עזרא בכתב אשורית ובלשון ארמית וברורו להם כתב אשורית ולשון הקודש. והניחו להדיוטות כתב עברי ולשון ארמי. מאן הדיוטות אמר רב חסדא כותאי. ומאן כתב עברי אמר רב חסדא כתבא לבונאה ר"ל שהקלף מלא עם דיו. ואותיות לבנות ואמר שם כתב זה לא נשתנה כל עיקר ומאי ולא כהלין כתבא למקרא א"ר בגי' כתב להו יט"ת יט"ת אר"ך פו"ג חמ"ט ור"ל בא"ת ב"ש מנ"א מנ"א תק"ל ופרסין, ושמואל אמר ממתו"ס ננקפ"י אאלר"ן ר"ל אלו הט"ו אותיות כנגד ט"ו אותיות של מנא מנ"א תקל ופרסין והם כתובים ע"פ הקבלה של חמש אותיות כדברי שמואל, ר"ל קח אות אחת מכל מלה מ"ם מן ממתו"ס נו"ן מננקפי א' מאאלר"ן הרי מנא בזו הדרך תעשה

ותמצא מנא מנא תקל ופרסין. ורבי יוחנן אמר אנ"ם אנ"ם לק"ת ניסרפ"ו ר"ל א' מאאלרן נ' מננשקי מ' מממתוס הרי אנ"ם בזו הדרך עשה כולם ותמצא אנ"ם אנ"ם לק"ת ניסרפ"ו. רב אשי אמר נמ"א נמ"א קת"ל פוריס"ן וזה תפס אמצעית ראש וסוף ר"ל נ' מננקפי מ' מממתוס א' מאאלר"ן וכן כולם בזה הדרך תקח ותמצא נמ"א נמ"א קת"ל פוריס"ן והנה אלה הצירופים כצירוף אמש שהוא מצורף ו' פעמים כמו אלו הצרופים ואלו הם:

אמש - אשם:

משא - מאש:

שמא - שאמ:

ד"ה הנה כתבתי לך מה שאמרו

הנה כתבתי לך מה שאמרו בסנהדרין להודיעך שחכמינו ז"ל היו בקיאים בצירוף האותיות והם הם החכמים האמיתים, ואודיעך בני כי ידיעת הקבלה הוא ידיעת סוד האלפא ביתא ועניינה וי"ג מדות שהקבלה מתבארת בהם ולפנים יתבאר בעז"ה. א"ל ר' סוד האלפא ביתא ועניינה האיך הוא. א"ל לא יכולתי לרדת לסוד הזה, א"ל א"כ למה הוצאת הדברים מפיך, א"ל בסודות האלו שהתורה תלויה בהם אין לפרסמם, א"ל ר' אם תגלה לי מה טוב וא"ל אומר אני שאינך יודע דבר. א"ל אל תביאני לידי כעס פן תפסיד הרבה, א"ל אחר שאינך רוצה לגלות לי אל תוציא אותו מפיך כלל כי פן אדאג עליו. וא"ל הואיל ויצא מפי אגלה לך. פעם א' הפליגה ספינתי בים והטיתי לראות בתוך הים וראיתי אדם אחד שהיה צף בים כמו דג. השבעתיו ועלה ביבשה, וא"ל מה טיבך בים, וא"ל לשמור ספינתך מנחשול שבים, וא"ל אם שמעת איזה סוד מאלפא ביתא א"ל סוד זה ראיתי אותו כתוב בספר חנוך בן ירד, וא"ל ספר לי א"ל תחלוק האותיות לג' חלקים מט' ט' וחלקתים וא"ל האותיות האלו הם מורות כל חשבון וכל חכמת הקבלה חכמה האמיתית:

א ב ג ד ה ו ז ח ט:

י כ ל מ נ ס ע פ צ:

ק ר ש ת ך ם ן ף ץ:

ד"ה וראה והבן שראשית כל מספר הוא

וראה והבן שראשית כל מספר הוא הא' והיא אינה מספר רק הוראתה אחד והאחד בכל מספר ימצא במעשיו ואין לך מספר שאינו צריך לאחד אך האחד אינו צריך שום מספר חוץ מעצמו וזהו אמיתות האחד, ותכלית האחדים הוא י' והיא ראשית העשרות

ולכן התחיל השם המיוחד ית' מן י' יהו"ה והשלים הכינוי בי' ששם אלהים הוא כנוי בגי' וסוף כינויים הוא אדנ"י נשארו באמצע השם ה"ו שהוא החשבון והוא ה"ו והוא עולה א"י, והאות האחרון מורה על השכינה גם באמצע הכנוי הוא דן, וראה והבן שה"ו העולים א' וי' הם בראש אדני ובסופו א' בראש וי' בסוף, וגם ראה והבן שראש האחדים היא א' וסוף האחדים הוא ט' תצרפם ותמצאם י', וכן ב"ח ג"ז ד"ו והה' אין לה זוג כי הוא בעצמו כענין אהי"ה אשר אהי"ה שהראשון הוא אחרון והאחרון הוא ראשון בעצמו וכן הוא אמצעי, א"ל ומספר העשרות באיזה מנין הוא וא"ל תחבר י' עם צ' הוא ק' וכן כ' עם פ' הוא ק' וכן כולם וא"ל המאות איך א"ל תחבר הק' עם הץ' יעלה אלף. והנה האלף האחרון כמו אלף הראשון לומר לך שהשם הוא ראשית העולם ותכלית העולם. והוא ית' אין לו ראשית ואין לו תכלית כלל שהרי ראשיתו היא תכליתו ותכליתו היא ראשיתו. וא"כ אין לו ראשית ואין לו תכלית, וע"כ א' מורה אחד שהוא ראשית כל מספר וכן מורה אלף תכלית כל מספר הנמצא באלפא ביתא ואין אות באלפא ביתא המורה יותר מתשעה מאות ותשעים ותשעה וזהו טצ"ץ עולה תתקצ"ט, ובעל כרחך היכן תחזור בא' הוא אחד להשלים החשבון של אלף. וכן באותיות אי"ק שהם ראשי החשבון כולו ותכליתו וכן מספר רבוא הם עשרת אלפים ע"כ חוזרים חלילה באי"ק כי ראש האחדים א' וסופם ט' וראש העשרות י' וסופם צ' וראש המאות ק' וסופם ץ' ואמצע האחדים ה' ואמצע העשירית נ' ואמצע המאות ך' הרי ראש ואמצע וסוף הם אי"ק הנ"ך טצ"ץ ראש אי"ק ואמצע הנ"ך וסוף טצ"ץ, ואמרתי לו למה נצרף הא' עם הת' והב' עם הש' את בש גר דק הצ ופ זע חס טנ ימ כל ואמר בכ"ב אותיות ברא עולם וכשתצרף הא' עם הת' ותשליכם ט' ט' ישארו ה' זהו בה' בראם וכן כולם בהשלכת ט' ט' ישארו ה' נמצא ה"ו פעמים ה' עולה נ"ה הוא הי' שבראש העשירית העולה עם כללו נ"ה ושם נכלל הכל, וא"כ השם המיוחד שהוא מן האחדים כולל הכל ויבא המספר הא' שהוא מא' ועד ט' מן י' ועד צ' מן ק' ועד ץ' בדרך זו, ה' פעמים ט' הם כלל השיטה הראשונה שהשיטה הראשונה היא מא' ועד ט', וה' פ"ט מן י' ועד צ' והם כלל השיטה השנית, ומן ק' ועד ץ' ה' פעמים ט' והם כלל השיטה השלישית, והנה כולם יוצאים בה' וג' פעמים ה' הרי י"ה, וראה והבן חצי השם כלל השם ולכן נקרא בכר לחכמה בכר לדין בכר לבכורים בכר החכמות כולם:

ד"ה הספירה השלישית נקראת בינה

הספירה השלישית נקראת בינה ונקראת נ' שערי בינה בעבור כי ז' תחתונות נקראים שמיטות ובכל שמטה ז' שנים א"כ זפ"ז הם מ"ט שערים והם נאצלים מבינה והיא השער הגדול שער חמשים משערי בינה, ובינה בא"ת ב"ש שמטה והה' בלא חילוף לומר לך שהיא כל השמיטות ואליה שבים כולם, והבינה היא התשובה ומשם יסוד הנשמות ושם ישובו והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה:

ד"ה וראה והבן שמשרע"ה היה משמטה

וראה והבן שמשרע"ה היה משמטה שעברה היא שמטת החסד וכששלחו בזו השמטה אמר רבון העולמים אין אני מהשמטה הזאת אלא מהשמטה שעברה שהיתה כולה רחמים וחסד ומים זכים בלי יצר ובלי עון ולמה הבאתני אל השמטה הזאת, ואמרה הבינה אני הבאתיך לצורך העולם להוציא על ידך את ישראל ממצרים ולהביא במצרים עשר מכות ולהעביר את ישראל בתוך הים ביבשה ולהנחותם במדבר ולתת להם את המן ולהשקיע את צריהם של ישראל בים. ולרפות מי מרה ולהשקותם. ולהביאם להר סיני לקבל תורה ולתת להם על ידך בחשבון שמך ומפני זה יהיה לך כח להצילם ממדת הגבורה שהם עתידים לעשות עונות וחטאים כמורדים באדוניהם ועל עניינים רבים לבריאה הבאתיך ואני יודע כי היית במדת חסד נקי וטהור ושלם מבלי פשע ולכן כתבתי בתורתי כי מן המים משיתיהו, ואמר משה א"כ ח"ו אחר שאני בא ביצר הרע שמא אכשל ואתגלגל ואמר לי נשמתך לא תחליף ולא תמיר ולא תגלגל עוד כל ימי עולם אלא תעלה במעלה הנקרא רב זהו שאמר למשה רב לך ולא תבא עוד בגלגול כמו שבא לך מהבל ושת וע"כ כתיב ולא ידע איש את קבורתו מפני שכל המלאכים קבלוהו והעלוהו למרום. ואמר משה רע"ה מפני מה לא ניתנה תורה לישראל רק ע"י, וא"ל מפני שישראל הם ששים רבוא דוגמא עליונה, וא"ל רבונא דעלמא האיך חשבון התורה כחשבון שמי וא"ל מפני שקראוך ישראל משה רבינו. משה רבינו בגי' תרי"ג מצות, וכשתחלק השם המיוחד יהו"ה לב' שמות כמו שחלקם דהע"ה שאמר הללו"יה הללו ה"ו תצרף יהו"ה עם שמי י"ה ועם זכרי ו"ה ועולה שמי זכרי יהו"ה תרי"ג מצות שלמד משה לישראל, וא"ל למשה י"ה עם שמ"י שס"ה מצות ל"ת וזהו החקוק על לב החמה וע"כ המצות שהם ל"ת הם כחשבון ימות החמה וימות החמה ר"ת י"ה ואברי האדם ר"ת ו"ה ואם תצרף ה"ו עם זכרי תמצאהו רמ"ח הרי שניהם תרי"ג:

ד"ה וראה והבן חלק י' של שמי ועשהו

וראה והבן חלק י' של שמי ועשהו ד"ו צרף ד"ו עם שמי והוא ישמד"ו לומר לך כל מי שעובר על מצות לא תעשה השם יתברך הנקרא שמי ישמידו וזכרי הפכהו יזכר. ר"ל מי ששומר מצות עשה הש"י שהוא זכרי יזכרהו י"ה שמי, בהיות הי' ד"ו ישמדהו, ו"ה זכרי יזכרהו, זהו המחללו מחולל והמהללו מהולל. א"ל רבש"ע כל המצות תרי"ג וכולם רומזין עלי ואני אדם אחד ואני כל המצות וא"כ למה אמרו כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מי' די באדם אחד, א"ל ולמה קראתיך משה רבינו להרמיז אל כל התורה כולה צא בכל כחך עם כמה אתה שקול. א"ל רבש"ע שמעתי ממך שקול משה כנגד כל ישראל. א"ל יישר כחך ישראל מי הוא ת"ת ולקח ה' האחרון שבשם בן ד' ונתגלגל לו' ועלה באהי"ה הנה ישראל נאחז על כל העשר. א"ל רבש"ע כל העשר נקרא אדם אחד שכל העשר רומזים באברי האדם א', א"ל ולא אמרתי לך צא בכל כוחך יצא בכל כוחו מ"ם שי"ן ה"ה ועלה י' פעמים אדם א"כ שקול משה כנגד כל ישראל שהוא עשרה בני אדם א"כ כל הספירות נחשבים לאדם אחד ואין דבר שבקדושה פחות מי', זהו הנקרא תשובה ששם שבין כולם וחמשים שערי בינה כולם מוטבעים בממשותה בג' כוחות שהם כח מושכל כח מורגש כח מוטבע. כח מושכל הוא המושך את הכח מלמעלה מן הניצוצות ומתנוצצים מן החכמה ומספקת שפע וברכה באותן ניצוצות. כח מורגש ר"ל שנותנת שפע הרגשה לכל הספירות. כח מוטבע שהיא נאצלת בדרך אצילות להשפיע כח לכל הנבראים שהיא דבוקה בשרשה של חכמה לכן בעלי האמת אומרים הכתר נקרא ראש שנאמר ראש דברך אמת, החכמה נקראת חיך שנאמר חכו ממתקים, הבינה נקראת לשון כמו שהלשון היא מזומנת לדבר כך הבינה מזומנת בכל דבר נקראת אם הבנים בעבור שז' ספירות התחתונים נקראים בנים לה מפני שהם יונקים ממנה ועליהם נאמר אם הבנים שמחה, ולכן צותה התורה שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך ר"ל שלח תשלח את האם תחתונה לכבוד אם העליונה ואת הבנים תקח לך אלו הם ו' ימי בראשית שהם הספירות כי האם היא הבינה ומתוך העלמתה לא ניתן לנו רשות לדבר בה אבל בבניה תדבר ותחקור בהם. א"ל ר' זוכר אני מאבי שאמר לי כ"י נקראת אם. א"ל הכי הוא כ"י הוא אם ישראל שנאמר ובפשעכם שלחה אמכם אך אם האם היא הבינה, וא"ל אבי ז"ל כשעלה משרע"ה לרקיע הי' מט"ט רבו מלמדו שעה א' בכל יום ובין השמשות דליל מ' שמע קול דאתי ואמר כב"ס של"ח שאל למט"ט קול זה מאין, א"ל מאי"ן, א"ל משה להקב"ה מאי כב"ס של"ח א"ל בא"ת ב"ש ה"א ה"א ה"א, א"ל ואמאי קרי לשלח כבס א"ל האי כבס מקוה ישראל שבו מתכבסים וטובלים ומטהרים, והכי קאמר ליה אתה הנק'

כבס שלח האם ממך והבנים תקח לך ולא תניחם לגמרי כענין ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם. ואז גם הבנים יהיו תחת צילך שאם תקח היא הבנים ותצא בגלות תמיתם מרוב כעסה כי לא תרחם עליהם כענין ועתה הניחה לי ויחר אפי בהם ואכלה אותם כרגע. ר"ל תניחני ולא תורידני בתפלתך והיא לבדה תעשה הדין ותכלה אותם כרגע. והבינה הגוזרת הגלות אומרת ליסוד שלח האם לצאת בגלות כי בניה עשו את העגל. וחלקו האילן לחלקים ולא תשלחנה לגמרי רק תעמוד בגלות ותגן עליהם כדי שיהיו בנים משומרים שהיצר לוחם עמהם וזולתך תהרגם וזהו והבנים תקח לך, א"ל רבש"ע ומתי תשוב האם על הבנים ותרחם עליהם, א"ל למשה אמור לישראל תשלח האם והבנים תקח לך לעשות התעוררות למעלה כענין וישמע אלהים את נאקת בני ישראל כי הא בהא תליא. ר"ל נאקת היא כ"י וישמע אלהים היא הבינה וכשאתה לוקח הבנים מן האם ההולכת וצועקת ומלאך הנקרא עוף כענין ועוף יעופף לוקח הצעקה ומעלה אותה לכ"י שהיא אם הבנים ורואה שנלקחה בניה ממנה וצועקת ונאקתה עולה לבינה ומוציאם מן הגלות, זהו וישמע אלהים את נאקתם כי ה"א בה"א תליא ר"ל כ"י שהיא ה' אחרונה שבשם בן ד' צריכה התעוררות מעוף השמים כדי לצעוק גם היא ה"א ראשונה שבשם בן ד' כי ממנה תלויה ר"ל ה"א אחרון תלויה בה"א ראשון. א"ל רבונא דעלמא כמה שליחות עשו ישראל למטה וכמה צעקות צועקת עופות השמים על בניה ולא נתעוררת לשוב על בניך וגם למה תבא התעוררות מעוף השמים. ואמר מט"ט דע לך כי בכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו ואלולי היא שעומדת עלינו ותצילנו ע"י התעוררת עופות השמים ר"ל א' מאהי"ה הניתן לת"ת הוא יעקב איש תם. ושב התם ע"י הא' לאמת תתן אמת ליעקב כי נפשו וחיותו היא הא' וי"ה של אהי"ה הניתן לכ"י הנקרא אל"ם מי ישום אל"ם ושניהם אלם עם י"ה הוא אלהים כי חיותו ונפשו הוא הי"ה וזהו הי"א שעמדה לאבותינו על ידי התעוררות עופות השמים אבל בניה היו כלים בבני עשו וישמעאל כי כל מין אוהב את מינו ושונא הפכו. וההתעוררות מעופות השמים. כי הב"ה העמיד מלאך הנקרא עוף כענין ועוף יעופף והוא המגיד לו העתיד כענין ועוף השמים יוליך את הקול והוא המוסר אותם בתפיסה והוא המעלה קול נאקתם בלקחם מהם בניה, וע"י אותו הקול אני צועק וצעקתי עולה לבינה ומרחם עלינו וזהו הי"א שעמדה לנו וגם בזמן הגאולה ע"י קול הזה יוליד התעוררות ונצא מן הגלות, א"ל ובגלות מצרים שלא היתה להם מצות שליחות האם. התעוררות מהיכן. א"ל כתיב ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו דא היא התעוררות, א"ל וגם בזה הגלות יתלה הענין בצעקתה. א"ל במצרים זימן הקב"ה נחשים מכלים הבנים והאם צועקת והנה צעקת

בני ישראל מעוררות צעקת העוף והעוף צעקת מט"ט ובעבור שגורם חיים בשליחות זה (ר"ל חיים הי"א) לכן תלה שכר המצוה בחיים למען ייטב לך והארכת ימים מדה כנגד מדה ובמקומו אבארהו די בעז"ה. א"ל רבון כל העולמים ולמה בעוף ולא בענין אחר, א"ל מעלת העוף מעלה גדולה ורצה השם לבא גאולה והצלה על ידם. וגם זה במקומו אבארהו בעז"ה. וגם שמעתי א"ם עולה את"ר ר"ל זאת הא"ם היא את"ר לכל האתרים ובגזירתה עשו ישראל במצרים. והחשבון משנולד יצחק ת"י שנה שכן א"ם בא"ת ב"ש ת"י ונקראת הבינה חלה ולא שמעתי סבה בדבר ואם שמעת אתה אמור, א"ל שמעתי חלה תרימו תרומה לה' והל' לבינה א"כ חלה רמז לבינ"ה אבל טעם וסבה לא שמעתי. א"ל זה אפי' דרדקי דבי רב ידעו שחלה רומז לבינה אבל סבה שאלתי ממך וכיון שלא ידעת נשארנו בלא ידיעה, א"ל זוכר אני מאבי שהבינה היא מל"ך העולם. ולכן נקראת חלה שחלה על כל העולם. א"ל עני בדעת אתה ממשמש כאשר ימשש העיוור בצהרים והדבר הוא ידוע שכל המדות נקראים עיסה והחלה נותן טעם לעיסה, ודע שכל העיסה אינה יכולה לקבל השפע שבא להם מן החלה ולכן צותה תורה להסיר חלה מן העיסה ואסורה לישראל ר"ל צריך אתה לעשות היכרא בדבר להודיע מעלתה של בינה הנקראת חלה שהיא נעלמת. ואין רשאי אחד מן המדות לנגוע אליה כי מה שלמטה ממנה נקרא ישראל שהוא מלך בו' קצוות, אך הכהן המורה אל הכתר הוא המושל בה ולכן צותה התורה לתת החלה לכהן התחתון שהוא הדוגמא העליונה ולו ניתן רשות לאכלה כי שלו היא. הראית בני שהבינה נקראת קנה כשמי וא"כ מלת קנה יש בו סוד, א"ל ר' קנה אני שומע. ואיני יודע איך נקרא קנה, א"ל חלה עלתה בכללה ושבה קנה ר"ל הח' עם כללו ל"ה, והל' עם כללו ק"ה, והה' עם כללו ט"ו, בין הכל קנ"ה וזהו הבינה שהיא קנה קנתה הבינה מחכמה וזהו ה' בחכמה יסד ארץ ר"ל ה' שהיא הבינה יסד ארץ שהיא כ"י וכתיב כולם בחכמה עשית זהו קנה חכמה קנה בינה, א"ל ר' דלגת מחלה לקנה מהו חלה. א"ל הבינה היא לח"ה לעולם מן הרחמים כי הלשון בחיך אינו מתייבש והחלה אמרה למשה הח"ל ר"ש, א"ל וקנה מהו, א"ל קנה שמים וארץ. א"ל מנלך, וא"ל הצר צורה הצר מושל בצורתו כן קנה הוא צ"ר כי קנה במלואו עולה צו"ר, קו"ף נ"ן ה"ה וזהו אין צייר כאלהינו, א"ל ולמה נקראת בית הטעם א"ל המוציא כל תעלומות לאורה לא יקרא בית הטעם. א"ל מהו בית הטעם א"ל כל שהוא בכח יקרא בית ואינו נראה ואינו מוטעם. וכל הספירות היו בבינה בכח והיא האצילה איש איש למקומו ואיש איש לעבודתו. ואז שב הכח לפועל והוא מוטעם. וא"כ כל ענייניה מוטעמים ולכן נקראת בית הטעם. א"ל בא בני ואגיד לך מה נעשה עמי פעם א' הייתי ברמ"ה ורציתי לעלות אל

הר הזתים וראיתי מרחוק אדם א' יושב על אם הדרך והכרתי בו שהיה מלאך כי ראיתי אותו פעם אחר פעם. ורציתי לחזור. והבין וקרא אותי בקול גדול אל תחזור בא אצלי והחזקתי לבי והלכתי וא"ל שלום לאדוני וא"ל שלום ברוך אתה בבואך. ואמר לי מאין ולאין. ואמרתי ברמה הייתי והעניים והאביונים מבקשים מים ואי"ן. והם אנשים נכבדים וטובים אברהם הראשון. יצחק השני. יעקב השלישי משה הרביעי אהרן החמשי. יוסף הששי. ורחל אמו הוא האבן התלוי בצווארו של אברהם גן נעול אחותי כלה כי תלאו בגלגל החמה הוא החתן. שארה כסותה ועונתה לא יגרע. ואני עולה בהר הזתים כי בו יש מעיין נובע לא יכזבו מימיו לטהר הצינורות מקוצים ודרדרים המונעים המים מלרדת להשקות שבעה העניים והאביונים. ואמר לי אתה הולך לגנוב מים וכבושת גנב כי ימצא ואינך יודע שהמעין הזאת יש לה אדון ובעל ומימיה עמוקים ומי שיגנוב מהם זולת רצון הבעל הוא מוטבע ונפסד כענין צללו כעופרת במים אדירים, וא"ל ברוך זו?? ר הנשכחות. וא"ל והלא אין שכחה לפניו וא"ל אמת כי אין שכחה אך הנעזב כאלו נשכח והוא לא נשכח והודה לדברי. ר"ל הייתי ברמ"ה זה השער והה' מוכיח. ורציתי לעלות אל הר הזתים הר היא הבינה הזתים הם הספירות שהבינה הר עליהם. וא"ל מאין באיזה מדה אתה עומד. ולאין באיזה מדה אתה הולך ואמרתי ברמה הייתי היא כ"י והעניים והאביונים מבקשים מים ואי"ן עניים מה שלמעלה ממדת כ"ל אביונים מה שלמטה מכ"ל וזהו אביון תאב לכ"ל ושמות העניים והאביונים הם חסד ופחד ותפארת נצח הוד יסוד וכנסת ישראל. ומצד העונות נשארו עניים ואביונים מבלי רחמים והקוצים והדרדרים הם העונות המונעים השפע מלרדת ואני עולה בהר הזתים היא בינה לבקש ממנה למחול עונותיהם של ישראל לרדת שפע וברכה בהיקף שיתברך העולם. וא"ל אתה הולך לגנוב את המים ר"ל ליבש ולנגב הרחמים מלרדת כי הם מבקשים ממנה ואי"ן ע"י רשות האי"ן ואתה עולה בבינה והאי"ן האיך הנחת אלא עלה באי"ן שהוא בעל המעיין ומשם תרד עם השפע והברכה וזולתו היית נענש ומיד אמרתי לו ברוך זוכר הנשכחות ר"ל ברוך שהוא האי"ן זוכר ר"ל ישפיע נשכחות הם הספירות שנעזבו בזמן קילקול הצינורות מצד העונות ורחל אמו הוא האבן התלוי בצווארו של אברהם. ר"ל היא כ"י הנקראת גן ואבן ובעבור שמקבלת מן החסד קראוהו בת אברהם שמדתו חס"ד ותלאוה בגלגל חמה היא תפארת ישראל שממנו מתפרנסת, ור"ל ע"י, ושניהם נק' ד"ו פרצופים חת"ן וכל"ה א"ח ואחו"ת איש ואשה ובמקומו אבארהו בע"ה. וא"ל אדוני מחל השם והעביר ראשון ראשון וא"ל שנה מבורכת היא גם בע' אומות והוקשה לי וא"ל מה לאומות עם ישראל, וא"ל מה לך לדעת מה בין ישראל לאומות ולמה יתברכו

האומות כשישראל מבורכים אין לך עסק בנסתרות כי הנסתרות לד' אלהינו, ואמרתי לו רבוני יודע אני שזולתך הייתי נטבע במים העליונים מחסרון הידיעה והמקיים נפש מישראל כאלו קיים עולם מלא ושמא אטעה הפעם כפעם ואכשל כי עכ"פ צריך אני לדעת ואם אכשל אתה הוא הגורם ויצא שכרך בהפסדך, וא"ל מה תבקש ממני אמור לי, וא"ל אמור לי ישראל מה הוא והאומות מה הם ואיך יתברכו אלו מאלו, וא"ל כתוב אמרתי עולם חסד יבנה והיא התחלת ההקף וההקף הם ז' ספירות חסד פחד ת"ת נצח הוד יסוד מלכות הם נקראים הקף כי כל הספירות נוהגת ששה אלפים שנה ואלף אחת שבת והמה הז' שמיטות כי ז"פ ז' הם מ"ט אלף שנים ואלף החמשים הוא היובל הגדול שהכל שבים אל הבינה כי שם יסודם ובהיות כתר חכמה בינה עם ההקף נקרא הספירות פרד"ס, והתחלת ההקף הוא חסד הנקרא רחום ארך אפים חסד אל גדול חסין קדוש כנפיו חנון ורב חסד סולח והם כינוים שבהם נאחזות כל המרכבות למעלה ולמטה והשם יתברך עמהם ברא העולם ובהם מתנהג העולם עם כל הנמצאים עשרה לימין ורובם רחמים ומעוטם דין, ועשרה לשמאל ורובם דין ומיעוטם רחמים, עשרה אמצעות בינונית באמצע, לא תשתחוה לאל אחר שלא תחלק מצד הימין היא גדולה ואברהם אבינו נעשה מרכבה למדת הימין שהוא החסד ומזוקק לגמרי לא היה אברהם אבינו ע"ה לפי שהיה בו סיגים לפיכך יצא ממנו ישמעאל וצורך גדול היו הסיגים באברהם כדי שיתאחזו השרים המקיפים חוץ לפרוכת שאלולי ישמעאל הנאחז מאברהם והשרים המקיפים נאחזים מישמעאל א"כ אין להם אחיזה, ואברהם הולך בשתי פנים קודש וחול הפונים לפנים קודש ובהם נאחז יעקב. והפונים לחוץ חול ובהם נאחזים השרים על גבי ישמעאל וישמעאל נאחז באברהם ושאר השרים בישמעאל ושר המצרים נאחז בישמעאל מצד אברהם. וע"כ כתיב ותקח לו אמו אשה מארץ מצרים היא מצרי"ם מצר"ת י"ם ולהודיעך שמצרים חיצונית נאחזת מישמעאל וכתיב וישכנו מחוילה עד שור אשר על פני מצרים בואכה אשורה על פני כל אחיו נפל. וזהו מאמרם ז"ל ארץ מצרים שניה לארץ החיים ואמרתי לו למה גלו ישראל גלות ראשון למצרים לפי שמצרים נאחזת תחלה ע"י ישמעאל הנאחז באברהם ואברהם הוא ראש העולם ע"כ גלות ראשונה היתה למצרים:

ד"ה ראה והבן שע' שרים הם שרי

ראה והבן שע' שרים הם שרי האומות המקיפים מחוץ לפרוכת הנאחזים מצד ימין הוא אברהם ע"י ישמעאל ושר מצרים הוא הראשון וסמוך לאברהם ע"י ישמעאל. וראה והבן ששום א' מהע' שרים אין להם עלייה למעלה מהזרועות, וגם אודיעך כי חוץ לע'

שרים המקיפים מימין ומשמאל עוד יש חוצה להם נבראות אחרות והם חיצונים לגמרי ונקראים קליפי ערלה ונקראים כחות הטומאה. ודע ששמיטה אחת עברה ז' אלף שנה היא שמיטת החסד. אבל השמיטה הזאת היא שמיטת פחד שמטה קשה ועל כן חרב ודבר ורעב שמסבבין העולם, וע"כ ערלה וקליפי ערלה נבראו וכשזזין ממקומן מיד הם טמאים וזהו צד הימין. וצד השמאל היא גבורה השמטה של עכשיו וכינוייו פוקד עון אלהים אדיר חזק שופט כביר כח גבור כנפים דיין איש מלחמה משלם גמול. הם קשר המרכבות והם סדר כל המרכבים בכל העולמות ובאלו נכללים כל הטבעים הצמחים ובעלי חיים ואדם והם ב"ד של מעלה ובאלו נכללים כל המזכים והמחייבים והם שבעים אומות המקיפים לאלו ואלו הן לוקחים עיקר טענתם וכל מראות של מיני צבעונים מכאן נולדים לכן לא יהיה לך אלהים אחרים על פני שמצד השמאל יצחק אבינו נעשה מרכבה למדת השמאל הנקראת פחד יצחק. ואין יצחק מזוקק לגמרי לפי שהיה בו סיגים שיצא ממנו עשו וצורך גדול היו הסיגים ביצחק כדי לתת מקום אחיזה לשרים המקיפים חוץ לפרוכת. וראה והבן שיצחק יש לו שתי פנים קודש וחול. והפונים לפנים הוא קודש ובהם נאחז יעקב. והפונים לחוץ הוא חול ובהם נאחז עשו ומעשו נאחזים השרים לצד שמאל. וראה והבן שהשרים הנאחזים מצד ישמעאל והוא צד אברהם נקראים נדיבים. ושל שמאל הנאחזים מצד עשו נקראים אכזרים וקשים לוה רשע ולא ישלם. ואמרתי לו א"כ הימינים למה יהיו קשים ורעים עם ישראל. וא"ל אף על פי שהם נדיבים הואיל והוא חיצון שונא הפכו מ"מ הקשים והרעים עם ישראל הם שרים של שמאל. אך הימין אינם כל כך קשים ודוד המלך עליו השלום אמר טוב לחסות בד' מבטוח באדם השמאל שהוא הקשה לתת אפילו מה שנותנין לו מבפנים לפרנס את אומתו לוה רשע ולא ישלם. ושמא תאמר אין לחסות בשמאל אבל בימין אחסה שב ואמר ואפילו הימין שנקרא נדיבים הואיל ואין ביכולתו לתת כי מבפנים מפרנסין אותו לתת לכל שר ושר לאומתו לקיום השמטה וזהו טוב לחסות בה' מבטוח בנדיבים:

ד"ה וראה והבן שעשו נאחז ביצחק

וראה והבן שעשו נאחז ביצחק ושרי האומות בעשו. וראה והבן שעשו יותר גבוה מכל שרי האומות השמאליים. ועליו נאמר זדון לבך השיאך שוכני בחגוי הסלע מרום שבתו, ובעבור שמצרים מצד ימין נאחז מישמעאל וישמעאל מאברהם והוא גבוה מעשו. ע"כ הוצרך השם להנקם ממנו ע"י הבינה, ולכן עתיד השם להנקם בעצמו מעשו הרשע ע"ז כתיב מי זה בא מאדום ר"ל המדה הנקראת מ"י היא תקח הנקמה מאדום וע"כ אמר

אם תגביה כנשר ואם בין ככבים שים קנך משם אורידך. וראה והבן שעמלק יצא מעשו הרשע הוא ראשית גוים עמלק שמגיע עד הזרוע השמאלי ולמטה יורד עד תהום רבה זהו ואחריתו עדי אובד. וזה תדע שביום שינקום מעשו ימלוך על כל הגוים שנאמר ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו. וא"ל אם שבעים שרים הם כולם, או ע' מימין וע' משמאל, וא"ל כולם הם שבעים ומקיפים מבחוץ לפרוכת להשליך להם פרנסה, ולצד הימין ל"ה נאחזים מאברהם ע"י ישמעאל, ול"ה נאחזים מיצחק ע"י עשו:

ד"ה ודע שהזרועות נקראים במתי ארץ

ודע שהזרועות נקראים במתי ארץ והשרים עליונים אינם עולים עד הזרועות ומשם ולמעלה הוא נחלת יעקב לבדו הוא שנאמר כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. וכתיב ירכיבהו על במתי ארץ וכל הגאולות באות מן הבינה ולמעלה שהם למעלה מבמתי ארץ, והבינה היא נפרעת לישראל מכל צריהם ואע"פ שיש קליפות חיצוניות מצד ימין שהם קשות דע כי יש קליפי ערלה קשות וחזקות מאד מצד שמאל וכולם נמשכות מצד עשו ומצד עמלק ובו נקשר הנחש הגדול ובו מתאחז ס"ם הרוכב עליו, זהו שאמרו רכב ס"ם על הנחש בצורת גמל ובא ופתה את חוה וממקום זה יצא אותו שנדבק להאבק ביעקב ולא יכול לו בכלל אלו המרכבות כי כולם היו סגורים, אך בכף ירכו שהיה פרוץ שפרץ אדה"ר נגע, ויעקב שהוא מבלי סיגים עלה עד למעלה ונאחז בכתר ע"י חכמה ובינה כי הוא הנקרא ו' והוא עולה עם כללו עד כתר עליון הנקרא אהי"ה, וו' עם כללו עולה אהי"ה, אז והרכבתיך על במתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך הוא נחלה בלא מצרים לא כאברהם ויצחק שיש להם מצרים כי יעקב איש תם, וא' אהיה תתן אמת ליעקב א"כ בהיות ההקף מבורך גם השרים החיצונים מקבלים וההקף אינו מבורך אלא מצד ישראל ואלו ידעו אומות העולם מה נזק עושה להם רעות ישראל היו עושין שלום עם ישראל והיו רודפין אחר מעשיהם יותר מסנהדרי גדולה וקטנה, ואמרתי לו מה צורך בערלה ובקליפי ערלה, וא"ל פעם אחרת אגלה לך השם יזכני לשמוע הסודות הללו מפיהו הניחני והלך לו:

ד"ה וראה והבן בעבור הגזירה ויציאת

וראה והבן בעבור הגזירה ויציאת כל דבר לפועל נקרא בי"ת הטעם. א"ל אמור לי למה נקרא הבינה חי"ה, א"ל היא המחיה את כולם, וכל כך נתגדלו ריסי עינך שאינך יכול לראות מפני מה נקרא הבינה חיה חי"ה עולה כ"ג סנהדרי קטנה הממית והמחיה כולם

על פיה. א"ל ר' חיה נקראת ולעולם אינה ממיתה, א"ל אמת אינה ממיתה לעולם למי שעובד עבודת השם מאהבה היא עבודה הנבחרת להש"י ויתעלה והוא עול תורה ועול מצות והוא הוא החי לעד ובעבורו נקרא הבינה חיה כי הוא חייך ואורך ימיך, א"ל בני דע לך כי אע"פ שנקראת הבינה חיה מ"מ ממיתה שהדין הקשה משם מתחיל לצאת. הלא תראה שז' אומות השרים שלהם היו מקבלים חיותם מהבינה וישראל היו עבדים במצרים וכשנשלם עון של אמורי כי לא שלם עון האמורי עד הנה אז נתהפך הדבר ויצאו ישראל ממצרים והלכו וירשו את ארצם. זהו סר צילם מעליהם וה' אתנו אל תיראום, א"ל מנלך הא שהוא מאמר הבינה, א"ל א"כ למה נקרא חי"ה ח' פעמים י' י' פעמים ח' ה' פעמים י' י' פעמים ה' זהו סר צילם מעליהם ר"ל י' פעמים ח' הוא פ' ח' פעמים י' הוא פ' י' פעמים ה' הוא נ' ה' פעמים י' הוא נ' צרפם כולם ועולים ס"ר זהו ס"ר ציל"ם, א"ל ר' הרבה אתה בולע סר צילם כלב אמר וכלב הוא ב' פעמים יהו"ה יהו"ה הם השני ווי"ן הו' ומשך הו' תפארת ויסוד שאומרים לכנסת ישראל ק"ם לך סר צילם מעליהם א"כ הווי"ן הם האומרים ולא הבינה, א"ל קץ כל בשר בא לפני מאמר הבינה היא והנה הגיע קיצם ונפלו שריהם למעלה והיינו קץ ז' אומות בא לפני. ולא החיה כל נשמה א"כ הווי"ן אומרים בגזירות הבינה הגוזרות חיים לטובים ומות לרעים. א"ל קץ כל בשר מאין לומר לך שהוא מאמר הבינה, א"ל א"כ למה נקרא חי"ה להורות שחיה בא"ת ב"ש עולה ק"ץ שנותנת חיים עד עת הקץ שלהם, א"ל א"כ למה נקרא הבינה ירו"ק א"ל כל ירוק מורה דין גמור והדין הגמור המתחיל משם הוא הדין הגמור שבמדת הגבורה, ע"כ ארז"ל אסתר ירקרקת היתה וחוט של חסד משוך עליה ר"ל דין ורחמים. וראה והבן שהעיקר דין מן הבינה שהרי מה שאמר והבור רק הוא רק של ירקרק ואמר הבור רק אין בו מים ונתעוררו חז"ל ואמרו מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו. וכוונת הענין והבור רק והבור שהוא מקבל הדין הגמור מן הפחד אשר יצא מן הבינה אין בו מים כלל אינו ברחמים, א"ל רבי אמור לי סוד הדברים שיכנסו באזני, א"ל הבור הזה הוא מדת הדין הרפה והוא רק מהרחמים זהו רק אין בו מים, א"ל א"כ יאמר והבור רק מאי אין בו מים, א"ל אם היה אומר והבור רק הייתי אומר רק הוא מן הדין וגם אין בו רחמים לכן אמר אין בו מים אין בו רחמים מכלל שיש בו דין שמכלל לאו אתה שומע הן, א"ל א"כ יכתוב והבור אין בו מים וממשמע שנאמר אין בו מים רחמים מכלל שיש בו דין, א"ל אם נאמר אין בו מים נראה שאין בו רחמים וגם תוקף הדין אין בו לכן אמר רק שמלת רק מורה על דין מענין ירקרקת, א"ל א"כ יאמר ובור רק מאי והבור א"ל משמע שיש בור גדול ובור קטן אמר ה' להורות על הבור שיש לו סוף והוא י' טפחים שאותו הבור הוא

כלול מי', א"ל א"כ יאמר הבור מאי והבור בו', א"ל לומר לך שאלולי הו' עם הה' אין לו חיים ליוסף כי הם כיוונו להשליך ליוסף לבור מלא נחשים ועקרבים להתעורר הענין למעלה לבא מדתו שהוא משך הו' לבדו זולת הרחמים העליונים שכיונו בתוקף הדין כדי שיחזור גם הוא להסכים עם הדין ויתגבר הדין עליו כענין ואת המים אשר בתעלה לחכה והם לא ידעו כי בבא המשך הו' עם הו' בא, והדין נכנע לכן לא ניזוק יוסף לא למעלה ולא למטה כי במחשבה חשבו להרגו למעלה וגם למטה, זהו שאמר המלאך נסעו מזה ממדתך הנקרא זה כענין ז"ה אל"י ור"ל הרומז ליסוד להורידו בדין ולהתקיים על יוסף מה שחשבו, ויעקב אביו שהוא הו' לא הניחו לבדו זהו מ"ש מה שאירע ליעקב אירע ליוסף ומה שאירע ליוסף אירע ליעקב. וראה והבן שזולת זה יוסף לא היה ניצול וחשו ביניהם ואמרו שמא יחשוב יוסף מחשבה אשר לא כדת ויחזור סבתו למעלה עם הדין כענין לפניו ילך דבר ונמצא שאנחנו שופכים דמו, ומפני שמכרו אותו אל עם אחר לכן נענשו עונש גדול ובמקומו אבאר בעז"ה. א"ל א"כ יאמר והבור רק אין מים מאי בו, א"ל אין בו מים מחכמת אלהים הרמוז בב' ומת"ת ישראל הרמוז בו', וא"כ יוסף לא היה נשלח רק מאביו לבדו זהו זכות אביו הצילתו זהו הו' של ו"הבור, א"ל מנלך שהדין הגמור מהבינה. א"ל מניה וביה והבור רק כתיב והבור רמז למה"ד הרפה ר"ק הוא ש' הרומז בבינה הוי אומר רק מן הרחמים ומלא מדין שהשורש מהר"ק שהוא הבינה. וגם ישעיהו אמר ליחזקיהו כי מת אתה ולא תחיה וכתיב ויסב חזקיהו פניו אל הקיר סיבב הפנים ועלה דרך המדרגות אל הקי"ר הוא שורש הי"ר לבקש חיים מבעל החיים זהו ירוק. א"ל ולמה נקרא מלך עולם, א"ל שזה המדה נקרא משפט וכל מלך דן את העולם במשפט. וראה והבן שהעולם הוא ת"ת והמשפט הוא המדה של מ"ה הקב"ה והוא מלך מן העולם הידוע, וראה והבן שמלת המלך עולה במ"ק בינה עם המלה. מלך העולם במ"ק ומ"ג הוא ט"ל שהבינה לוקחת הט"ל דלא מיעצר היא טל של ברכה ומורידה במלך של ו' קצוות והוא במלך שלו היא כ"י וכ"י בעולם השפל, א"ל ר' וטל לא מיעצר הלא אליהו ז"ל אמר חי ה' אם יהיה טל ומטר כי אם לפי דברי וארז"ל טל של ברכה מיעצר טל של קללה לא מיעצר, א"ל לעולם מכתר עליון לא מיעצר וכשבא ליד הד"ו פרצופים הוא השליח מיעצר כי הכל לפי המקבלים, א"ל ר' מלך האם מלך הבן מלך בן הבן מלך הבת איני יודע איך אברהם, א"ל דע לך שיש מלך למלך והענין מוכיח, א"ל ולמה נקראת הבינה ויצר, א"ל מהיכן מקבלת הצורה כל הויות מבינה, לכן נקראת ויצ"ר וייצר עולה וי"ש וזהו ויש נספה בלא משפט שהבינה גוזרת להאסף אליה כל ההויות בסוף כל שמיטה ומשפט אינו נאסף היא המשפט. א"ל ולמה נקראת עפ"ר א"ל כ"י

נקראת עפר שכל הד' יסודות בידיה והיא עושה הבריאה בתחתונים לכן הבריאה שהיא עושה בתחתונים מקבלת רשות מן המלך היא הבינה שהיא עקר היצירה למעלה, ואומן הקטן לקח רשות. מהאומן הגדול וראה והבן שהכל מן העפר וכולם ישובו בו. וכן האדם הגשמי כשהוא שב לעפר כולם אומרים עליו אוי והוא שעולה עפר במ"ק או"י כי לא ידעו איך משפטו יצא כי זה שעקר יסוד כל הנפשות היא הבינה ומהבינה ביסוד ולכן ביובל הגדול הם שבים לשם וע"כ נקרא עפר. א"ל ולמה נק' אהי"ה תינח הכתר אבל הבינה למה, ואם הכתר נקרא אהי"ה בעבור שכל הויות שבים הם לאלף הז' א"ל כמו כן למדה הזאת השבעה שמיטות שהיא תשלום ליובל הגדול אז ישובו איש לאחוזתו והיא הנקראת יובל ועליה נאמר ויגבה ה' צבאות במשפט עולה כ"ו במ"ק, והאל הקדוש נקדש בצדקה במ"ק עולה אהי"ה, וראה אהי"ה אהי"ה במ"ק עולה אחד הרי כ"ו, והוא הנקרא אל היוצא מאהי"ה שאם תשים ה' הנעלם של אהי"ה עם אותיות שלפניו יעלו עם כולם א"ל, ואיך ישים ה' עם הא' נעשה ו' ה' עם ה' נעשה י', וה' עם י' נעשה י"ה, סך הכל אל, א"ל איזה שם המיוחד ומה הם מ"ח אותיות. א"ל אמר לי אבי ז"ל כשעלה משה רבינו ע"ה למרום אמר להקב"ה מה שם המיוחד וכמה אותיות הם א"ל הקב"ה שם המיוחד הוא שם יהו"ה ומתגלגל י"ב הויות. ששה נסתרים וששה נגלים. ואלה הם:

יהוה נסתר ויוצא מן- ואמרו לי מה שמו מה:
יההו נגלה ויוצא מן- יתהלל המתהלל השכל וידוע:
יוהה נגלה ויוצא מן- ידותיו ולצלע המשכן השנית:
הוהי נסתר ויוצא מן- ארצו וישליכה ארצה ויהי:
הויה נגלה ויוצא מן- הסכת ושמע ישראל היום:
ההיו נסתר ויוצא מן- עירה ולשרקה בני אתונו:
והיה נסתר ויוצא מן- ויראו אותה שרי פרעה:
וההי נגלה ויוצא מן- ודבש היום הזה יהוה:
ויהה נגלה ויוצא מן- וירא יושב הארץ הכנעני:
היהו נסתר ויוצא מן- ליהוה אתי ונרוממה שמו:
היוה נגלה ויוצא מן- המר ימירנו והיה הוא:
ההיו נסתר ויוצא מן- וצדקה תהיה לנו כי:

ונסתר ר"ל שהשם יוצא מסופי וס"ת נסתרים. ונגלה ר"ל שהשם יוצא מר"ת, ור"ת נגלה: הרי י"ב הויות וניקודם כניקוד הפסוק המרמז לזה השם וכפי סדר האותיות של פסוק כך סדר השם:

וראה והבן שהקב"ה דן את עולמו מדה כנגד מדה וכשחטאו אבותינו בשכחת שמו יתברך מסרם ביד שלוחים שתים ליסרם והם אלהות אדום וישמעאל והם שני שטנים יש"ו הנוצרי ומחמ"ט, ותחלק הי"ב שמות לג' חלקים מד' הרי כאן י"ב שמות וסימנך ז"ה, תרבעם והם אותיות מ"ח זהו מ"ח ז"ה שדי יחזה והיא השכינה הנקראת מחזה, וראה שהשמות הללו הם י"ב בתים ובהם מ"ח אותיות כללם בחשבון ארוך שנים עשר בתים ר"ת הם שע"ב:

ד"ה וראה והבן שיהו"ה מתגלגל

וראה והבן שיהו"ה מתגלגל בצרופים ע"ב, ואם תחליפהו בא"ת ב"ש עולה מצפ"ץ שעולה ש' הרי כאן שע"ב וזהו "שנים "עשר "בתים, ומתגלגל הויות י"ב ואותיות מ"ח שי"ב פעמים הוי"ה עולה מ"ח אותיות אלו מ"ח אותיות של שם המפורש. וע"ז אמרה תורה ויספתי ליסרה אתכם שב"ע על חטאתיכם והיא באר שבע וע"ז אמר באר היטב שמלת היטב עולה כ"ו ומלת באר היא ה' האחרון שבשם בן ד' שכן במ"ק עולה באר ה' וההי' שהיא כ"י הנקראת מערב. ומערב מתהפך מרבע וזהו שהמערב שהיא השכינה מבררת תורה שבכתב שהיא יהו"ה. א"ל הוי' ד' אותיות הם ומתגלגלים י"ב הויות ומ"ח אותיות, אהיה ד' אותיות הם וכשם שהוי' שני ההי"ן כן יש לו לאהי"ה שני ההי"ן א"כ כמה תיבות יתגלגל וכמה אותיות יתרבע, א"ל זה שמי לעולם וזה זכרי לדור דור ר"ל זה עולה י"ב ואהי"ה מתגלגל י"ב ונכנס הו' בין זה וזה לומר לך שהו' שהוא עם כללו אהי"ה מתגלגל ז"ה כהויות. אדני מתגלגל כ"ד צרופים והם מקום לי"ב צירופי הוי"ה ולי"ב צרופי אהי"ה:

אהיה--היהא--יהאה--האהי:

אההי--היאה--יההא--ההיא:

איהה--האיה--יאהה--ההאי:

ראה והבן אותיות מ"ח ותיבות ז"ה וכתיב ביעקב ויעבור את מעבר יב"ק שכיון ביהו"ה אלהים שהם כ"ו פ"ו, שהפ"ו נעלם הק"ף וו', וכו' הנגלים עולים עשרים ושש ור"ל הן כתר תורה שעולה במ"ק כ"ו ע"ה, והיודע והמכוין עניינם וסודם לחברם כאשר הם מחוברים תבא עליו שפע וברכה, וראה והבן ג' כתרים הם כתר כהונה כתר מלכות וכתר תורה וכתר שם טוב עולה על גביהן, כתר כהונה לקחו אהרן שכן אהרן במ"ק עולה כהן ע"ה כי לו משפט הבכורה ר"ל כלל הפרד"ס הכת"ר הוא הכהן ובכור היא החכמה, והמשפט היא הבינה, ר"ל כהן לו הוא הבכר והמשפט. ולכן פדיון הבכורים הוא לכהן וכשתוציא הראש והחיך והלשון אז ישאר הק"ף (ס"א הגוף) הכהן הוא החסד ולוי הוא

הפח"ד וישראל הוא תפארת וכתר מלכות דוד נטלה הבא מיהודה שכן דויד עולה יהדה במ"ק וכתר תורה עומד ומונח כל הרוצה ליטול יבא ויטול ולזה אמר יעקב איש תם יושב אהלים שהשתדל בתורה, א"ל ר' ד' כתרים הם ואתה אומר ג'. א"ל כתר שם טוב עולה על גביהן הוא ר"ל שם טוב הוא יהו"ה שכן עולה במ"ק טו"ב. על גביהן קרי בי' גב שלהן ר"ל שהשם הזה היא עקר ושורש ויסוד לכל השמות והוא ראש והתחלה של שדרה. וג' כתרים הם ממנו יונקים וחיים וע"כ א' על גביהן שהיודע על עניינו הוא עקר ושורש הידיעה. א"ל ושם אהי"ה מהו, א"ל בני יהו"ה יש לו ו' משא"כ לשם אהי"ה ושם אהי"ה יש לו א' משא"כ לשם יהו"ה, תחליף וראה והבן שיהו"ה שב אהי"ה ואהי"ה שב יהו"ה, א"ל אדוני חן חן לך בזה באת להעמידני פשוטה היא היא אבל אמור לי אהי"ה מתרבע ומצטרף י"ב תיבות ומ"ח אותיות מה סודו ומה עניינו, א"ל בזה הענין מי יוכל להעלות גירתו עליו, א"ל המעלה גרה הוא טהור ואמת אמרת שהמעלה גרה הוא יגיד, א"ל בני מי הוא המעלה גרה, א"ל מעלה גרה הוא נביא עם המלה במ"ק, א"ל נביא אין הדור ראוי שיצאו נביאים מביניהם. מ"מ בת קול שהוא למטה מן הנבואה ראויין הם, א"ל א"כ נשאל ובת קול תגיד, א"ל בני אין השעה ראויה, א"ל א"כ צריכים אנו לבעלי תריסין להגיד לנו. א"ל בני אוי לו למי שיפול בידם כי לא ירצו לגלות לנו אף אם אמת אתם. אבל שמעוני ונצא השדה הוא המקום הראוי לדעת ענינים אלו, א"ל ר' בא ונצא ואפשר שלא יעלימוהו הקב"ה ממנו, ויהי הם הולכים (ועולים) והנה אדם א' עומד בשדה והתחיל לבוא כנגדם ונתעוררו ואמרו מה טיבך בשדה ואמר לנו לשמוע סוד אהי"ה המצטרף י"ב פי' אהי"ה ומתרבע אותיות מ"ח מה סודו ומה עניינו, א"ל ומה שמעת, א"ל עדיין לא שמעתי דבר ואני נבוך בענין. א"ל אדונינו בא ונלך שלשתינו באותו השדה שהיית עומד ועכ"פ לא נצא ריקם. הלכו שלשתם ועמדו בשדה וא"ל הקשיבו והקשיבו ושמעו אהי"ה מתגלגל י"ב פעמים ואהי"ה הוא עולה א"ך הרי י"ב פעמים א"ך והך' עולה ת"ק י"ב פעמים ת"ק הם ששה אלפים שנה תן לכל ספירה ת"ק ונשלמו בסוף חכמה והתחלת הבינה והעולם שובת, ולא תאמר שכל ספירה מושלת ת"ק שנה מבלי ממשלת הא' לכן בא א' קודם הך' הוא א"ך ולומר לך שהא' עם כל ספירה וספירה בממשלתה, א"ל ר' חייך היה קשה לי ממשלת כל הת"ק האיך יתכן זה ועתה נתיישבה דעתי ועוד הקשיבו ושמעו י"ב פעמים אהי"ה הוא קה"ל והקהל הם הספירות ור"ל הוא הקהל, א"ל ר' אל תלך עד שנשמע מה יצא לנו ממלת קהל, א"ל דבר גדול הוא זה א"ל לא נצא ריקם מלפניך א"ל א"כ נקשיב הקשיבו ושמעו קה"ל גלגל הנבואה בגימ', ור"ל שורש הנבואה ויסודו מאהי"ה, א"ל וריבוע אותיות הם מ"ח מה זה הסוד והענין, א"ל מ"ח אותיותיו הללו

הם מ"ח המתפשט על כולם ומי שהוא קדוש וטהור ורוצה להזכיר את השם הזה יאמר תחלה רבש"ע אל עליון אהי"ה אשר אהי"ה בכח צירופך שהוא. ככתוב לעיל הצירופים ויזכרהו ויצליח בכל אשר יזכיר ובכל אשר ישאל. א"ל ר' ולמה נקראת הבינה ה', א"ל כל הספירות כלולות בשם בן ד' קוץ הי' לכתר י' בחכמה עלאה וכו', א"ל ר' ולמה אמר בעשרה מאמרות נברא העולם ולא אמר בעשרה דברים נברא העולם, א"ל עשרה דברים מורה נפרדים זה מזה וחלילה וחלילה לכן אמר מאמרות לכלול גם הי' שהיא עשירית ורמז לחכמה, ובאות ה' נברא העולם וה' הראשון רמז לבינה וכמו שארז"ל בה' בראם ובעבור שהחכמה שהיא הי' והיא עשירית נעלמה בבינה והיא המלך לכן אמר באות ה' נברא העולם וזהו בה' בראם ור"ל הי' רומז בחכמה עלאה חכמ"ת אלהי"ם והיא נסתר בד' הרומז בבינה ובראה בינה העולם העליון בכח הי', גם הי' הרומז בחכמה תתאה נעלם בה' ראשון שהיא הד' ונעשת ה' וברא העולם בכח הבינה, א"ל הה' יש לו ג' נעלמים ומה מורים, א"ל כשהיא נעלם א' כזה ה"א מורה ך"ו כי ה' בריבוע ך"ה וא' שאינו מתרבע הרי כאן ד"ו, וכשהוא בי' כזה ה"י תמלאם והוא ה"א יו"ד הרי כאן כ"ו וכשהוא בה' כזה ה"ה הוא יו"ד והיו"ד הוא כ"ף והכ"ף הוא ק' וק' לבדו הוא יהו"ה שהוא כ"ו ר"ל כיון שהה' נעשה יו"ד תחבר האותיות מא' ועד יו"ד אב גד הו זח טי ה' זוגות הם ותמצא י"ה בהם רק ג' פעמים ולעולם לא תמצא משתי אותיות ג"פ כי אם י"ה והם י"ה ט"ו ח"ז ולא יותר צרפם ג' פעמים י"ה והם מ"ה, ועוד כיון שנעלם ה"ה נעשה י' א"כ תחבר מא' ועד י' א"י ב"ט ג"ח ד"ז ה"ו והנה כולם נעשים ו"ה, ר"ל חמשה זוגות והם ה' פעמים ו"ה עולים נ"ה ומ"ה שעולה מג' פעמים י"ה הרי כאן ק' הנה יהו"ה עולים ק' לבדו, וראה והבן שג' נעלמיו של ה' כ"א עולה ך"ו והג' נעלמיו הם הי"א א"כ היא שעמדה לאבותינו שכל א' עולה כ"ו, א"ל ר' מאחר שנקרא לבדו הוא יהו"ה א"כ היכן מצינו הודאה בק' לבדו א"ל מודים אנחנו לך עולה ק', ור"ל מודים אנחנו לך בק' הוא שם יהו"ה וזה צריך אדם לכוין במלת מודים כשכורע במודים והעשרה מאמרות הן:

ד"ה ויאמר אלהים יהי אור. ויאמר

ויאמר אלהים יהי אור. ויאמר אלהים יהי רקיע. ויאמר אלהים יקוו המים. ויאמר אלהים תדשא הארץ. ויאמר אלהים יהי מארת. ויאמר אלהים ישרצו המים. ויאמר אלהים תוצא הארץ. ויאמר אלהים נעשה אדם. ויאמר אלהים פרו ורבו. ויאמר אלהים הנה נתתי. ובמקומם יתבארו בעזה"י:

ד"ה א"ל ולמה נקרא יום כפור בעבור

א"ל ולמה נקרא יום כפור בעבור שביום הכפורים נשלמו עשרת ימי התשובה וכל מי שחזר בתשובה ביום הכפורים מכפרת אותו ובמקומו יתבאר בעז"ה. גם נקרא שבת הגדול בעבור שיש שתי שבתות שבת פנימי שבת חיצון והשבת הפנימי הוא בהיות עומד בכח ושבת החיצוני אחר שיצא לפועל. ובעבור שקודם הבריאה היו כולם בכח לכן קרא לשבת שבת הגדול ואליה ישובו כשמה תש"ב וגם זה במקומו יתבאר בע"ה. גם נקרא י"ה שמכאן והלאה הדין הגמור זהו פתחו לי שערי צדק אבא בם אודה י"ה זה השער לה' צדיקים יבואו בו, ר"ל שערי הם כ"י ויסוד עולם צדק היא הבינה אודה י"ה היא הבינה זה רומז ליסוד כענין זה אלי והוא שער הבינה ר"ל היסוד הוא שער לה' שהיא הבינה, וכל ל' רומז בבינה וכל ע"ל רומז בכתר, ואודיעך ענין גדול על ענין י"ה יו"ד ה' וג' נעלמיו של ה' הוא ה"א עולה א"ם, להודיעך שהיא נקראת י"ה נשלמו הג' הנקראים ראש וחיך ולשון ועוד אבארם בשמות השווים והנגדים בעז"ה. וברוך שזכני בני:

ד"ה ונתחיל מן ההיקף שהוא החסד

ונתחיל מן ההיקף שהוא החסד אמרתי עולם חסד יבנה הספירה הרביעית נקראת גדולה. התחלת ההקף וכתיב ותורת חסד על לשונה כי היא תורה שבכתב ופח"ד תורה שבע"פ ובעבור שעיקר יניקת התפארת מן החסד נקרא גם הת"ת תורה שבכתב וכנסת ישראל היונקת מן הפחד גם היא נקראת תורה שבע"פ, ובא בני ונשא וניתן בביאור התורה שהם י"ג מדות שהתורה נדרשת בהם, א"ל ב"ה שאבי היה בקי בהם והעמידיני על האמת, א"ל וגם אבי הי' בקי ויודע בהם יותר מאביך וגם הוא הסמיכני בהם ואני בטוח שגם באלה אקרא רבך ותצטרך אלי, א"ל ואם אנצחך מה תתן לי א"ל אשכים לפתחך ערב ובקר המעט בעיניך זה, א"ל א"כ נתחיל ועמ"ה ר"ל עזרי מעם ה', א"ל א"כ נתחיל בכח צירוף א' א' ר"ל אהי"ה אשר אהי"ה:

בשלש עשרה מדות התורה נדרשת מק"ו:

א"ל כתיב ואני ערל שפתים ק"ו הכתוב בתורה וכתיב ואביה ירוק ירק בפניה איזה נתפוס. א"ל בני מאיזה ק"ו התחיל ר' ישמעאל מאביה ירק ירק בפניה משם נתחיל גם אנו, כתיב ויאמר ה' אל משה ואביה ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים ק"ו לשכינה י"ד יום מק"ו זה אנו למדים חמור מקל להחמיר, א"ל בני אמור לי מאי האי ואביה, א"ל מרים היא כ"י שכן אמרו חז"ל בזכות מרים הבאר וכתיב באר שבע, ואביה הוא החכם העליון ירוק הוא הבינה הנקראת ירוק ועיקר הדין ממנה, ירק הוא הפח"ד והוא מגזירת

ירקרק או אדמדם סימני הצרעת, בפניה היא כ"י הלא תכלם שבעת ימים. א"ל המלה היא מבוררת אבל הכוונה אינו נכנסת במאזני שכלי, א"ל הכי הוא החכמה אומר לבינה שהוא הירק למנוע השפע. מכ"י הוא מדת מרים ולא יהיה לה שפע מרחמים רק מירק מדת הפח"ד ממדה"ד הקשה תקבל וזהו על שאמרה מרים. הלא גם בנו דבר ה' והיא לא נתנבאה רק ממדתה, א"ל א"כ יכתוב תכלם כי מלת הלא מיותר הוא. א"ל בהלא חטאת בהלא לקתה, היא אמרה הלא גם בנו דבר ה' והחכם אומר הלא תכלם שבעת ימים. א"ל הלא הלא אני שומע ואין אני מבין דבר. א"ל מרים אמרה א"ת הנקרא הלא גם בנו דבר ה'. והחכם אומר הלא א"ת הנקראת הלא תכלם שבעת ימים, א"ל מנ"ל שמלת הלא היא כ"י א"ל אלה הם ג' האבנים הבונים ו' בתים. והלא מתהפך אהל ומתהפך אלה וא' מתחלף בע' כי אותיות אחה"ע מתחלפים והוא מלשון עלה עשן באפו ומתהפך האל ומתהפך להא ומתהפך לאה מלשון ליאות תסגר שבעת ימים עליונים תהיה באהל שלה ר"ל במדתה במדה"ד הקשה שמשם טומאת המת והמצורע. א"ל ק"ו לשכינה י"ד יום האיך הוא, א"ל יש שכינה לשכינה כי כ"י היא שכינה לישראל הגשמי והבינה הוא שכינה לכ"י. וא"כ החוטא בשכינה שכינה נוקמת ז' ימים מהחוטא בגזירת האב העליון והחוטא בשכינה לשכינה שהיא הבינה דין הוא שלוקחת הבת נקמת אמה י"ד יום בגזירת אביה, וכ"ז למה שהבת צריכה לקחת נקמת אמה שהיא חייבת במורא ואין כאן רשות אחרים עליה שהבן והבת חייבים במורא הא"ם, א"ל אי הכי ק"ו לשכינה כל ימי החוטא, א"ל ק"ו היא ללמוד חמור מן הקל להחמיר כחמור. ואם נאמר כל ימי החוטא א"כ לא נוכל שום חומרא לברר כי נבא בדבר שאין לו סוף וכל שאין לו סוף אין בירור לו. וע"ז אמר י"ד לברר הק"ו. א"ל א"כ אין הכי נמי, א"ל בני אע"פ שאמרו גבוה מעל גבוה שומר והדין נותן להיות י"ד יום מ"מ דיו לבא מן הדין להיות כנדון, ר"ל לכן נכתוב העונש בקטן כדי שילמוד ממנו הגדול ואף כי גדול הוא הואיל וצריך ללמוד ואין לו העונש בפירוש א"כ צריך להיות כנדון ז' ימים ולא יותר שאם לא תאמר כן יכתוב העונש בפירוש העונש הגדול והעונש הקטן דאם יהיה בשוה יתמה האדם ואם יגדיל עונש הגדול א"כ יתן פחיתות בקטן, לכן בנתה התורה הק"ו להודיעך מאחר שהגדול צריך ללמוד מהקטן דין הוא להיות דינו כקטן כי הקטן והגדול בכח היו בגחלת. א"ל ר' א"כ יכתוב אביה מאי ואביה, א"ל מוכרח הוא כיון שהבת עם הפחד א"כ הבן שהוא הו' הוא עם אביה שהוא החכם שאם יהיה הו' עם הבת הבת לא היתה נסגרת:

ד"ה וראה והבן שכל המוציא לשה"ר

וראה והבן שכל המוציא לשה"ר מפיו נידון בצרעת, א"ל מהו לשון הרע, א"ל שמוליד רעה במדותיו מלשון הנקרא רע זהו פחד יצחק, א"ל ר' א"כ כל העולם יהיו מצורעים שהרי אמרו מלשון הרע גלו ישראל א"ל אין הכי נמי אם לא שב בתשובה. אבל אבי א"ל שקול העניות כצרעת והרי הוא עני הנמסר בידי אדם, ועוד א"ל אבי עד סוף השמטה הוא נע ונד ואם לא ישוב יצטרע כי הם אמת ודבריהם אמת. א"ל העוד לך דברים, א"ל אזור נא כגבור חלציך תינח משכינה לשכינה מאדם לשכינה מאי איכא למימר, ר"ל מאחר שהם ניצוצות הגחלת בא הק"ו להודיענו שהם שוים בדין אבל היכן שהשכינה לומדת מאדם איך תוכל לתת קצבה לשכינה לערך אביו, א"ל עדיין לא נצחתני שהשוה הכתוב מקלל אביו ואמו למברך השם ולא בחנם ארז"ל ג' שותפים באדם הקב"ה אביו ואמו. ולכן אמרו כשם שאמרו דיו למטה כך אמרו דיו למעלה הלא תראה שכן הוא, שהרי כתיב וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח כל שממנו אומרים דיו ולכן דנין ק"ו בכה"ג ולפנים אבארהו. א"ל ר' עוד איכא למפרך מה לשכינה אחרונה שכן היא מדקדקת עם הבריות תאמר בשכינה עליונה שמעברת ראשון ראשון דכלל כלל לא, א"ל כתיב וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו השתא על נזק בתו כך על נזק עצמו לא כ"ש:

ד"ה בגזירה שוה נאמר במוכר עצמו

בגזירה שוה נאמר במוכר עצמו שכיר ונאמר במכרוהו ב"ד שכיר מה מכרוהו ב"ד רבו מוסר לו שפחה כנענית ויוצא בשש וביובל ומעניקין לו אף מוכר עצמו רבו מוסר לו שפחה כנענית ויוצא בשש ויובל ומעניקין לו, א"ל מה פירוש גזירה שוה, א"ל כל הסבות גזירות מהקב"ה ואמר שוה שיזהר האדם שלא יתן פתיחות באחת מהם והנה מכרוהו ב"ד ברשות ב"ד נמכר על שחטא וגנב אמרה תורה הואיל שבחטאו נמכר מצד שמנע השפע מה' אחרונה משש קצוות ונשתעבד שש שנים מדה כנגד מדה שש כנגד שש א"כ נמחל לו העון ופשע ויוצא בסוף שם ומעניקים לו לעורר הענקה מלמעלה, כי כיון שנשלם עונו בעבודת שש ונתנו לו מעבודתו הענקתו יתנו גם למעניש כי נשלם גזירת ענשו אבל מכר עצמו שלא נשתעבד רק מרצונו הייתי אומר שלא יהא לו דין מכרוהו ב"ד. לכן נכתב שכיר בזה כמו בזה לומר לך שדומים הם כי זה לא נמכר אלא מצד עניות והעניות בא לו מצד חטאו ופשעו ועונו, ולא תאמר שיש הבדל ביניהם כי עונש הגניבה ועונש העניות שוים ואלולי שכיר שכיר היינו מחלקים, א"ל למה לומד אחד מחבירו יכתוב אותו בפירוש אצלו. א"ל בני אצילות האור השני הוא מצד שאינם כדאים העולם

להשתמש לאור הראשון לכך בא שכיר בגונב לברר שכיר במוכר עצמו ששוים, שאלולי זה כל הביאור שהוצרך תורה שבעל פה לעשות לתורה שבכתב היה נכתב בפירוש אבל עתה הואיל ונאצל אור השני והראה לנו הקב"ה שכולם צריכים בו א"כ אין לתת פחיתות לדבר שהכל צריכים בו והוא צריך מהכל. ולכן אמרו שצריך המלות להיות מופנים דאל"כ יפול ספק בדבר מצד שנצטרך לומר לצורך עצמו נכתב לכן בהיותו מופנה אמרינן לא הופנה אלא לדון גזירה שוה ולומר מאחר שהסבה האחת צריכה לחברתה א"כ דומים ואין פחיתות, א"ל תינח שהגדול לומד מקטן היכא שהקטן לומד מגדול להקל מעליו מאי איכא למימר כי כפי הערך יקל מעליו יותר מהמלמד. א"ל לכן נכתבו המלות שוות לומר ליתן האמור של זה בזה והאמור של זה בזה שאם צריך ללמוד זה מזה וזה מזה ולומד זה מזה וזה מזה אינו לומד על כל פנים יש לנו לומר שהחלש אינו מלמד לגבור אבל הוא לומד ממנו ונמצא שיש פחיתות לחלש לכן אינו מדה לחצאין. א"ל ר' הכהן הוא קדוש כפי מדתו ועניינו ולכן אין לו עירוב במקום אחר והוא המשפיע הראשון ואם יקח האלמנה יורה ההיפך ולכן ארבעים יכנו ואמרה תורה אלמנה וגרושה ולא ידעינן האי אלמנה מאי היא. נאמר כי קאמר קרא אלמנה אסורה לכהן שנבעלה לאחר ובעבור שזה קדוש ומשפיע ראשון לכן אסורה, היכן שנתארמלה מן האירוסין שאין שם עדות שקר מאי תאמר, א"ל זה שאומר לך נשבע אבי לי שלמד אותו מפי אליהו ז"ל מפה אל פה הואיל ויצאתה מרשות אביה לרשות אחרים א"כ דמי כמו שנבעלה שכן נתארסה אביה ובעלה מפירין נדריה. והואיל והוא כהן צריך לישא אשה שלא נכנסה לרשות אחרים. אמר לו ר' אני אראה לך בכח שלא חששה תורה אלא אם כן שנבעלה. א"ל מנין לך, א"ל תודה לי תמר נבעלה או לא נבעלה, א"ל כדרכה או שלא כדרכה. אמר לו בין כדרכה בין שלא כדרכה בעולה היא. א"ל אם כן הך גזירה שוה כתיב הכא אלמנה וגרושה וכתיב בתמר שבי אלמנה מה שם בעולה אף כאן בעולה יצאה מן האירוסין שאינה בעולה פשוט מיהו כל שאינה בעולה ראויה לכהן והדין נותן הואיל ואינו יורשה א"כ מה יפה כחו נחסרה לכהן, א"ל הלא יפה להתיר נדריה, א"ל ר' יתבטל חדא מתרתי הואיל ואינו יורשה ואינו נטמא לה אע"פ שמיפר נדריה ראויה היא לכהן. א"ל א"כ לא יפר. א"ל הרי את מקודשת לי קאמר לה ונתקדשה לו ונאסרה לכולי עלמא ומכחות הטומאה אין לה יניקה והנדר היא עינוי על כל פנים יש בידו למנוע ענוייה. א"ל אם כן יטמא לה וירש אותה אמר לו מאי האי כתיב את בתי נתתי לאיש הזה נתינה גמורה נתינה מעליא וכאן חסירה מסירה לחופה. אבל בא עליה ומתה מצטער עמה וירש אותה כי הוא יגאלנה ולו משפט הגאולה אם כן תהא מותרת לכהן. אמר לו מי כתיב אלמנה זונה וחללה וגרושה

אלמנה וגרושה כתיב מקיש אלמנה לגרושה מה גרושה בין מן האירוסין ובין מן הנשואין אף אלמנה כן. אמר לו בני רואה אני שאמת שנשתבחת, א"ל עדיין מה ראית. א"ל א"כ תוסיף כח על כח, א"ל אוסיף ואוסיף. ועתה אברר דברי ואל יחר אפך בעבדך, אדרבה אימא אלמנה מן הנשואין דווקא וגזרה שווה מתמר ונסמך אלמנה לגרושה שלא תאמר גרושה בין מן האירוסין בין מן הנשואין קא משמע לן מה אלמנה מן הנשואין דוקא אף גרושה מן הנשואין דווקא ותפשוט מהא שאלמנה וגם גרושה מן האירוסין מותרת לכהן ולא אסרה תורה אלא מן הנשואין שהוא היפך עניינו של כהן. אמר לו אם כן יכתוב אלמנה גרושה חללה זונה והייתי מדמה גרושה לחללה זונה המורה ביאה אף גרושה מביאה היינו מנשואין והשתא דכתיב וגרושה הוציאו מכלל זונה ר"ל בין מן האירוסין בין הנשואין ואלמנה מקיש לגרושה, וראה והבן שכל היכי דאיכא פירצה אסורה לכהן. גט פרצה הוא אפי' מן האירוסין אלמנה פרצה הוא אפי' מן האירוסין ולכן נסמכו לבטל הגזרה שוה ולהודיענו שכהן גדול אין לו ערך ודמיון וחוזרין בו בכל מיני צדדיו לטהר אותו כי קדוש וטהור הוא. אמר לו א"כ אימא עד כאן לא אסרה תורה לכהן אלא אלמנה גם גרושה. אבל אלמנה בלא גרושה או גרושה בלא אלמנה לא. א"ל ברוך האוטם ובהרף עין אטם שכלך ולמה לא תעלה במעלת הכהן לראות שאין שם דופי ושום דבר המזיק כי מדתו ישרה ואפילו מן האירוסין אסורה לו:

ד"ה מבנין אב אינו קורא בנין אב

מבנין אב אינו קורא בנין אב היכא שלומד א' מחבירו אלא היכא שלומדים דברים הרבה ממנו ולפחות שני דברים הדומים, כתיב לא יקום עד אחד באיש לכל עון ולכל חטאת ואמר ממשמע שנאמר עד איני יודע שהוא אחד ומה ת"ל אחד אלא וודאי מדאיצטרך אחד ש"מ כ"מ שנאמר עד שנים עד שיפרוט לך הכתוב א', דאי ס"ד עד א' מורה מה ת"ל אחד אלא בעבור שמלת עד מורה שנים ע"כ אמר אחד. וזה בנין אב לכל עד הכתוב בתורה שהם שנים, א"ל מהו בנין אב. א"ל אב הבנין הוא חכמת אלהים וכל הבנין שהוא מהחסד עד כ"י אל האב סומך לבנותו ולקיימו, הלא תראה שכל עד אפי' בלא א' מורה אחד מדלא כתיב עדים והקב"ה הודיע לנו במקום א' בפי' שעד סתם הוא שנים. ועתה זה בא לומר לנו הואיל והוא מפורש הוא כמו האב הברור וכיון שהוא אב מעמיד בנים ועושה להם בנין ואומר אע"פ שעד סתם נראה אחד אפ"ה הם שנים בגזירת האב המורה שעד סתם (נראה אחד ואפ"ה) שנים הם, א"ל ר' אמת אמרת מ"מ לא ראיתי שני אבות הבונים בנין אם אחת, ר"ל הבנים ז' והאם אחת והאבות שנים תמה וא"ל ואיך, א"ל כתיב

לא יומת ע"פ עד אחד א"כ אב ואב מה מלמדין לא לכתוב רחמנא אחד וילמוד עד דממון מזה, א"ל איך ילמוד לא לכתוב אחד לגבי ממון ויאמר לא יקום עד א"כ שנים לא יקומו והא כתיב ע"פ שנים עדים יקום דבר, אם לא יכתוב אחד לגבי מיתה ויאמר לא יומת ע"פ עד א"כ לא יומת ע"פ ב' והא כתיב על פי שנים עדים יומת המת. א"כ צ"ל אחד בממון ואחד במיתה, א"ל אימא כל מקום שנאמר עד סתם אחד הוא שנאמר לא יומת ע"פ עד אחד ואין כאן שנים שאם תאמר שנים האיך לא יומת ע"פ שנים הלא כתיב ע"פ שנים עדים יומת המת א"כ ע"כ אחד הוא וא"כ לא לכתוב רחמנא אחד לגבי ממון ונעשה זה בנין אב כל מקום שנאמר עד הרי כאן עד א', א"ל מה נינהו עדים נצח ויסוד ובא לומר לך אע"פ ששנים הם עד קורא אותם לומר לך ששקולים הם, אבל לא בא לומר לנו שעד סתם עד א' הוא דפשיטא מאי למימרא, א"ל ר' עד דממון הוא בנין אב שכל מקום שנאמר עד הוא שנים, א"כ יקשה לך נשער בדעתינו שלא נכתב אחד לגבי מיתה היוכל ללמוד עד דמיתה מעד דממון ולומר עד סתם דמיתה שנים הם הלא כתיב ע"פ שנים עדים יומת המת, א"ל א"כ מה תאמר עד דממון אחד הוא אין הכי נמי ומיתה מממון לא ילפינן, א"ל מאן מיתה ומאן ממון. א"ל מאי בקש יחזקיהו חיים מכתר עליון ועליו אמרו חיי בני ומזוני לא בזכותה תליא מילתא אלא במזלא א"כ הוא המבטל מיתה ומאן ממון הרוצה להעשיר יצפין מצפון זהב יאתה א"כ מיתה מממון לא יליף. א"ל א"כ אחד דכתב רחמנא לגבי מיתה למה לי אחרי שאינו לומד מממון שהם שנים א"כ לישתוק מאחד, א"ל לעדות מיוחדת והכי קאמר בזמן שאינם רואים זה את זה אע"פ שעדותן מכוונת אין ממיתין על ידם. א"ל ולמה, א"ל דומיא דנצח ויסוד, א"ל א"כ היכן דעד אחד לא יחייב אפי' שבועה דשנים בעינן לכל דבר, א"ל נצח ויסוד רחמים הם נסתלקו גרמו מיתה. יסוד בלא נצח או נצח בלא יסוד נהי שאינו ממית מ"מ יש בו ממש לחייבו שבועה. א"ל ויוציא ממון, א"ל ממון מהיכן יאתה מצפון אין בידו של נצח ושל יסוד להוציאו כי היסוד מעביר ממון, ושבועה מנין שיש בידו, א"ל בני ברוך השם שלא עמדת בגבורתך, א"ל אם לא עמדתי בזה עדיין לא נשלם היחוד ואעמוד באחרים רק תשיב לי מנין שיש ביד אחד כח לחייב שבועה. א"ל בני שבועה למי הוא אבע"א לנצח אבע"א ליסוד א"כ מחייב שבועה א"ל אמור לי ר' פסח מצות עשה שהז"ג הוא ונשים חייבות נעשה בנין אב ממנו ויהיו נשים חייבות בכל מצות עשה שהז"ג. א"ל הקהל מצות עשה שהזמן גרמא הוא ונשים חייבות שני אבות אין מלמדין שאב אחד לכולם. וזהו שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין, א"ל ומאן דאמר מלמדין יקשה, א"ל קסבר הואיל ואב משפיע באם ואם בבנים א"כ שניהן מלמדין, והלכה הוי הכי הואיל והאם תחת האב לבדו בונה ומלמד ולא האם

ולכן בכל מקום שתמצא ב' כתובים הבאים כא' לא באו ללמד רק כל א' וא' צריך לעצמו לענין מה שאלו רצה השם ללמד היה כותב מלמד א'. א"ל ר' ואיך נראה שהיסוד והנצח הם עדים, א"ל כתיב ארון העדות ושמעתי העדת בא"ת ב"ש צ"ז ק"א תעלם כולם בחשבון והם טל עם מלת העדת במ"ק, נצח ויסוד עולים ט"ל במ"ק. א"ל ולמה בכל מקום אומר יש אם למקרא ואם למסורת ולא אמר אב למקרא ואב למסורת. ולגבי הבנין אב אמר בנין אב ואינם אומרים זה בנין אם, א"ל שנו חכמים ז"ל בסוכה פ"א. שתים כהלכתן ושלישית אפי' טפח, ורש"א ג' כהלכתן ורביעית אפי' טפח, ואמרו שם במאי קמפלגי רבנן סברי יש אם למסורת ר"ש סבר יש אם למקרא. וראה והבן שמלת בנין אב ר"ל האב בונה בנין א"כ כשימצא פסוק מתורה שבכתב הוא אב לכולם כי אלפים לעולם קדומה וממנה נכתבה תורה שבכתב ומלמדה על כולם ואין ספק בקריאת אותו פסוק ובדיניו ומשפטו רק הוא ברור כשמש ורוצה להאיר בכולם ולהיותן מבוארים כמוהו, אך כשיבא פסוק בתורה שבכתב והוא חסר אות קריאתו כענין סכת שחסר ו' וקריאתו כמו עם ו' אותה המלה לא באה ללמד על אחרים רק שני עניינים האלו חסר האות וקריאתו כמו עם האות באו לצורך עצמם, זהו אם למקרא כלומר הקריאה האם תפרש אותה ויש אם למסורת כלומר האם תפרש המסורה מהו המסורת חסר ו':

ד"ה כלל ופרט מן הבהמה כלל מן הבקר

כלל ופרט מן הבהמה כלל מן הבקר מן הצאן פרט אין בכלל אלא מה שבפרט בקר וצאן אין מידי אחרינא לא, כלל מאי הוי א"ל אם הבנים שהיו הבנים בה בכח פרט האצילה כל א' וא' במקומו ופרט ר"ל בפועל. ולא תאמר אחר שיצאו הבנים בפועל א"כ מעולים הם מאמם או אחר שהאצילם א"כ יש פחיתות בבנים בר מינן חלילה וחלילה, רק אין בכלל אלא מה שבפרט. ואלולי הכלל הייתי עושה אלהות הרבה לכן הכלל שומר ומזהיר אלו היו בכלל והכל אחד א"כ אין לאדם לטעות. א"ל ואימא אין בפרט אלא מה שבכלל, א"ל פרט נאצל האיך תאמר אין בפרט אלא מה שבכלל:

ד"ה פרט וכלל פרט הבנים כלל הוסיף

פרט וכלל פרט הבנים כלל הוסיף על הפרט אף האבות וזה נעשה כלל מוסיף על הפרט וכהאי גוונא עבדינן פרט וכלל, א"ל כלל ל"ל א"ל שלא תמעט מפרט דבר מעולה ותתן פחיתות לכן בא הכלל והוסיף מעלה ונעשה מוסיף, א"ל ר' כלל ופרט המרוחקים דנין או אין דנין. א"ל איכא דדנין ואיכא דלא דנין דדנין אומרים פעמים הכלל רחוק מן הפרט

והפרט רחוק מן הכלל כפי המקבלים והכל אחד הם, ודלא דנין אומרים ממה נפשך המרוחקים אע"פ שאחד הם מ"מ אין דינם שוה שיצאה ככלל מן הפרט ושב הפרט דין ולכן אין דנין ע"כ אמר לי אבי ז"ל. ועוד יש להם מקום א"ל החסד נקרא מנורה והכתר מאיר על כולם, א"ל הואיל והיא התחלת הבנין ויש לו ו' קצוות והם ו קני מנורה הג' הימינים הם גדולה נצח יסוד והנה האמצעי הוא הת"ת העומד באמצע והג' שמאליים הם גבורה הוד מלכות וכולם פונים באמצעי וכולם מדליקן הכהן הוא החסד ע"כ נקרא (קני) מנורה, ושמא תאמר אין לו דין אחר שהוא מאיר לז' נרות וממנו מדליקין לכן מנרה בא"ת ב"ש יטג"ץ העולה יהו"ה אלהי"ם, ומלת מנרה עולה נר אדם זהו נר אלהים נשמת אדם שאדם הוא התפארת וכללו ו' קצוות, ולמה נקרא החסד גדולה כי השרים הגדולים הם ע"ב כחשבון החסד וכולם נאצלו מכאן ע"כ נקרא גדולה, וראה והבן והגדולה בגי' כטל והוא אהי"ה כטל לישראל ס"ת לל"ה והוא שם המפורש, ואהיה כטל ר"ת א"ך אך טוב לישראל אלהים אך במ"ג הוא אש"ר שכתר עליון מקבל ממנו, ואך בגי' אהי"ה תרבע והוא קנ"א כי ה' אלהיך אל קנא, ולמה נק' אברהם, א"ל אברהם התחתון במדת החסד נהג עצמו וזהו המדה נקראת חסד וע"כ אברהם זכה למדה זו. וראה שארז"ל האבות הם המרכבה ובעבור שחסד הוא תורה שבכתב והוא רחמים ואברהם נאחז משם. ע"כ עולה אברהם רמ"ח מצות עשה של חסד, א"ל ר' מלת אברהם בה' אותיות מה מורים ומה עניינו, א"ל איני יודע מי יאמר בזה הסוד אם לא בדור המדבר, א"ל ומה מעלתן של דור המדבר א"ל כולם היו דור דעה, א"ל א"כ אם בזה לא נשיג שהוא ענין התורה ורגל המרכבה א"כ במה נשיג, א"ל אתה שאתה מרבה בדברים אפשר שידעת דבר, א"ל אחד הוא אלהינו שלא שמעתי רק השאלה והתשובה תלויה בך אם תרצה לשאול א"ל למי אשאל. א"ל אתה יודע א"ל אגיד לך דבר גדול בזה ושים דעתך עליו. כי הייתי ישן בלילה. ובחצי לילה קמתי ממטתי ורחצתי פני וידי וישבתי ללמוד מוישכם אברהם בבקר ויחבוש את חמורו ובא אדם אחד יפה עינים ועמד עלי וחלקתי לו כבוד ובא וישב לפני, וא"ל אדוני מהו אברהם ואמר לי לא תימא אברהם אלא אב"ר מ"ה א"ל היינו הך א"ל המתן ותשמע:

אברהם אבר מה אברהם יהוה:

יצחק ישחק יצחק אדני:

יעקב יעקוב יעקב ייאי אהיה:

עתה יש לך לדעת א' אברהם י' יצחק י' יעקב הרי כאן אהי"ה ב' מאברהם צ' מיצחק ע' מיעקב הרי כאן בצ"ע בקר צהרים ערבית שתקנו ג' תפלות להוריד שפע מאהיה ועל

שאינם מכוונים בתפלתם רחק אותם השם והוא ר' מאברהם ח' מיצחק ק' מיעקב, באו ס"ת למפרע ב' יעקב ק' יצחק מ' מאברהם זהו בקם למשפט אלהים להושיע ה' מאברהם הוא ה' אחרון שבשם בן ד', וראה והבן שאותיותיהם הם י"ג הוא היחוד הגמור המורה אחד. ראה והבן יעקב עולה קפ"ב ויצחק ר"ח ואברהם רמ"ח, ודע והבן שיצחק הוא בצד"י ושי"ן והם ש"ץ עולה יצחק יעקב. ולכן בהיותו נכתב בש' מורה על יצחק יעקב ר"ל שהוא רחמים וכשיקרא ישחק בשי"ן להיותו עם יעקב מיד יקום הה', ועוד אברהם יצחק יעקב עולה תרל"ח ה"פ תרל"ח תמה זכות אבות. וראה והבן אברהם במ"ג הוא חת"ת זהו ויהי חתת אלהים על כל הערים ולא רדפו אחרי בני יעקב. ישחק בשי"ן עולה חי"ת בזמן שיקרא ישחק בש' ישלים עם יעקב ויתקיים וחית השדה השלמה לך. ויעקוב בו' עולה פק"ח שבזמן שיעקב שלם מלא בו' יאיר לאהי"ה פקח עינך וראה ואז יגאלו ישראל:

ד"ה ראה והבן י' מיהו"ה א' מאדנ"י

ראה והבן י' מיהו"ה א' מאדנ"י י' מייא"י א' מאהי"ה הרי כאן כ"ב אותיות. ייא"י שהוא אל רומז בחסד תורה שבכתב. א"ל מהו ייא"י ומאין נאצל א"ל הכתר נקרא יהו"ה ונקרא אהי"ה צרף הי' של יהו"ה עם אהיה ונעשה ייא"י הוא אל, ועוד אהי"ה הוא כ"א, וכ"א עשרים ואחד, עולה בגי' כתר י"ט, הוא אהי"ה אחרון מחזור י"ט הוא כ"י. ייא"י שלשים ואחד עולה בגי' כת"ר ע"ט תורת חסד. אדנ"י עולה ס"ו [ע"ה] הם ששים וששה עולה כתר ו' כתר ו' הוא יהו"ה. כ"ו עשרים וששה עולה כתר תורה היא תורה קדומה חכמת אלהים, ועוד לפנים אבאר בע"ה. ולמה נקרא החסד זרועות עולם, א"ל הכסא הוא הת"ת וצריך הרגלים להעמידו והם הגדולה והגבורה המעמידים אותו. הגדולה זרוע ימין הגבורה זרוע שמאל והם ב' זרועות א' זרוע רע מצפון תפתח הרעה וא' זרוע טוב והאחד טוב עוזר לטוב ואחד רע עוזר לרע. א"ל ולמה נקרא מיכאל, א"ל מיכאל שר הרחמים והוא שר ישראל, שנאמר כי אם מיכאל שרכם והוא יונק מהחסד להליץ טוב על ישראל, א"ל אמת כי הוא שרן של ישראל אבל אמור לי הפירוש מלת מיכאל, א"ל שמא עולה בדעתך לפתות אותי הפעם כפעם בפעם ואתה שומר סודות אביך בחדרי לבך ולי אתה מסית לגלות לך כל דבר אם רצונך אמור אתה חד ואני חד. א"ל ר' מה לתבן את הבר והלואי שיתן לי הקב"ה שכל להבין את שלך. א"ל ואבין גם אני את שלך, א"ל העבודה בדברים שאיני יודע אני שואל, א"ל הלא אמרתי לך בדברים שאינך יודע אתה שואל. ובדברים שאתה יודע אתה מסתיר, א"ל אדוני בשם מיכאל אני נשבע שכל דבר שאני יודע איני מסתירו א"ל אתה נשבעת בשם מיכאל א"א שלא ידעת עליו סוד אמור לי, א"ל

אבי א"ל מיכאל בגימ' מאי"ן ר"ל ממשיך שפע וברכה ממדה הנקראת אי"ן ע"י החסד, א"ל ר' אמור אתה ג"כ, א"ל איני יודע אם לא שנמתין והב"ה יזמין לנו, א"ל ר' בלא התעוררות איך יזמין, א"ל תעורר אתה, א"ל איני יודע א"ל כתיב אם תעוררו את האהבה עד שתחפץ אדהכי והכי נשאו עינים וראו שני אנשים עומדים שנשאו ונתנו מהו מיכאל והלכו לפניהם ואמרו להם שלום על רבנן ואמרו להם אתון רבנן ורבנן לאו רבנן א"כ ברוכים הבאים א"ל רבותינו מהו מיכאל א"ל כשם שנעלם מכם כך נעלם ממנו א"ל א"כ מה יהיה. א"ל אתם גרמתם שלא שמענו שאלולי באתם אצלינו אזי היינו שומעים מהו מיכאל, א"ל א"כ אני אגיד לכם מה שאהבה נפשכם ושאו עיניכם וראו וישאו עיניהם ויראו והנה אדם אחד בא להם זקן בתכלית הזקנה ואמר להם שלום על כולכם וא"ל שלום ברוך אתה בבואך ואמרו לו אדונינו מהו מיכאל, א"ל ומהו רפאל. א"ל אדונינו ואם באת בזה א"כ מהו אוריאל, א"ל בני אתה שומע א"ל ר' המתן ואשאל להם, א"ל הלואי בני. א"ל מהו רזיא"ל א"ל א"כ אשאל גם אני, מהו גבריאל ענה הזקן ואמר אני אשיב לכולכם. כי בהא עסקי גם במתיבתא דרקיע מיכאל האד"ם כא"ל ר"ל מי בגימ' האדם הוא ת"ת הנקרא אדם, ונקרא מיכאל כלומר האדם הוא הת"ת הואיל וסומך בזקנו הוא החסד הנקרא א"ל א"כ הרי הוא כאל. עוד אמר להם אותיות שלפני מי. הם טל ר"ל ת"ת יונק מטל עליון הוא טל הכת"ר ע"י אל הוא החסד וזהו מיכאל. רפאל בגימ' איש ר"ל איש הוא ת"ת הנקרא איש ה' איש מלחמה ונקרא איש אותיות הרומזים בכת"ר חכמ"ה ובינ"ה א' כתר י' חכמה ש' בינה בעבור שיונק מראש דרך השדרה והחיך והלשון בראש. אוריאל בגי' רמ"ח כחשבון אברהם היונק מהחסד שהוא מדתו ועולה אברהם רמ"ח והחסד נקרא אור כי הוא תורה שבכתב וכתיב כי נר מצוה ותורה אור זהו אוריאל, והכינוי רזיא"ל שהוא והוא חשבון אחד להם והנה אוריאל ורזיאל אחד. גבריאל בגמ' מדבר כשמו כן הוא ויונק מפחד יצחק וארבע מלאכים הללו נכללו באדם. אחד סוד הפנים, ואחד סוד אחור, וא' סוד ימין, וא' סוד שמאל. ושכינת אל בעליונים על חמה ומצוי באדם על ראשו ר"ל על המוח, וחשבון ד' מלאכים כחשבון ד' יסודות והם מכאל אוריאל גבריאל רפאל בגימ' אש מים רוח ארץ, ואם תחליף הא' של אוריאל בנ' ותאמר נוריאל ובזה הסדר מיכאל רפאל נוריאל גבריאל עולה בגימ' אש רוח מים עפר. א"ל אדונינו נבין דבריך עד התכלית, א"ל אברהם אבינו עשה ספר וקראו ספר יצירה עדות בריאת העולם. וכ' אלו הד' אש רוח מים עפר ועליהם ד' אותיות והם שאמ"ה המליך ש' באש וקשר לו קשר והקשר הוא הכתר וצרפן זו עם זו וברא מהם זכר ונקבה וכן הא' עם הרוח. וכן המ' עם המים. וכן הה' עם העפר ולא הזכירו מפני שהכל נברא עם

הה' ר"ל עם הה' הרוחנים נבראו. וגופניים מן העפר. ולכן לא הזכירו ה' עם עפר אע"פ שה' מולך על עפר. וכשם שאותיות ש"א מ"ה עליהם כן יהו"ה עליהם. ובין הכל יהו"ה שמו, א"ל אדונינו יהו"ה שמו מ"ה למדנו, א"ל יהו"ה שמו בגי' שע"ב שהוא שנים עשר בתים, יהו"ה מתגלגל י"ב הויות ומ"ח אותיות רבועם. ועליהם אמר בי נשבעתי נאום ה' יהוה שצירופו י"ב פעמים, ואמרו רבותינו ז"ל שלום שמו של הקב"ה יהו"ה שמו בגימ' שלום. עם ד' אותיות השם, א"ל אדונינו עדיין לא ידענו תוכן דבריך. א"ל השפע ששופעת ושוכנת במוח האדם הוא בלא ספק זכר ונקבה. ויש לכם לדעת ולהבין את זה מרוח הקודש. זכר ונקבה והוא סוד איש ואשה והיותו נזכר בזה השם. להורות על השכינה ושכינת אל שורה על האדם השלם בכל מיני שלימות הנזכר בדברי רז"ל. ומצד ידיעת השם המורה על הזכר ועל הנקבה והם יחד כי יהו"ה תהפכהו הוה"י וראו הו' זכר והי' נקבה ושניהם יחד ואם תמלא הב' ההי"ן בא' הם הוא היא שלימים, זהו הוא בוא"ו וקרינן היא בחירק כי שניהם יחד כ"ב אותיות התורה תורה שבכתב ותורה שבע"פ ר"ל יחד בגימ' כ"ב, ודעו כי הוא סוד גדול מסודות הגדולות של תורה כולה והוא סוד ימין ושמאל הימין רומז באיש והשמאל רומז באשה, ודעו לכם שזה הסוד הי"א סוד נסתר ונעלם ואין ראוי לגלותו לא זה ולא שום סוד מסודות התורה כמו סוד איוב וסוד מט"ט וסוד היבום וסוד הנותר ופיגול וסוד פרץ וסוד זרח וסוד נשמת כל חי שאסר לאמרו חוץ משבת, וסדר הגלגול וסוד הקרבן וסוד פרה וסוד פרשיות פתוחות וסתומות וסוד נפש האשה וסוד שעטנז וסוד תפילין וסוד הקשר וסוד הרצועות וסוד לתת ריוח בין (הפרשיות) הדבקים ולא שום סוד מסודות הקבלה לאנשים נבזים שאין יראת שמים עליהם להגות בתורתו ולעשות מצותיו, ועליהם אמר הכתוב כי גוי אובד עצות המה ואין בהם תבונה חכמים המה להרע ולהטיב לא ידעו ונפשם מכוחות הטומאה לכן יענו עזות ומה להם באהל ה' כי חברתם חברת מום זר שמוצא א' להם ועליהם ארז"ל שקץ הם לטומאת אוכלים, א"ל אדונינו הודעתנו זכר ונקבה ימין ושמאל, פנים ואחור לא שמענו וסודם מלאך ושר לא שמענו, א"ל מלאך ושר הם שני דמים דם טוב ודם רע ואין לך אדם שאין לו דמים אלו, כי האדם הרוחני לעולם נמצאים אליו אלו הדמים אלא שהדם הרע הוא מעט שהטוב גובר עליו. ואלה הדמים נמצאים תמיד באדם הם יצר טוב ויצר הרע. והם שני שרים שמנהיגים הדמים האלה באדם שם הא' מט"ט ושם הב' סנדלפו"ן, מט"ט הוא שר הפנים המנהיג את בניו ומצטער בצערם ומבקש עליהם רחמים, וסנדלפו"ן הוא שר האחור והוא כולו דין כמו שזכרנו לעיל. והם היועצים השוכנים בכליות והם פועלי הלילה והוא פועל שם ו"ה ושם פועלי היום והוא פועל שם י"ה ואלו הם יועצי

הגוף והנפש יועצי כח הנפש יהו"ה וסודם יצ"ט ויצר הרע. ויועצי ב' כוחות הגוף הם ס"נ ומט"ט כוחות הנפש הם מצות על עקר ידיעתם, וכוחות הגוף הם ממון ומזון, כי כל ההנהגות נפשיות וגשמיות נכללים בדברים הנזכרים הנכללים כגון חכם גיבור חלש ובריא עשיר עני טפש ומשכיל הכל מהמנהיגים כפי מעשה המקבלים. הניחם הזקן והלך לו נשארו הד' ושאלו אותם מאין אתם ויאמרו מחרן אנחנו ואמרו להם ולמה לא אמרתם לנו א"ל סברנו שכבר שמעתם ולא תצטרכו ממנו, וקדם הזקן ובא הניחום והלכו להם, א"ל בני זכור מה עשה לנו הש"י וגלה לנו את הסודות האלו וכל הסודות הנזכרים שאין מודיעין לעזי נפש. השם יזמין ואבארם איש על דגלו ואיש על מחנהו. א"ל ר' ולמה נקרא החסד כסף. א"ל בעבור שהכסף הוא לבן וכל דבר לבן מורה רחמים וזהו שנאמר לי הכסף ולי הזהב והוא מאמר הבינה ר"ל ממני הרחמים שהיא כסף ממני הדין שהיא הזהב וזהו נאם ה', א"ל ר' מאחר שהכסף מורה רחמים והרחמים עיקר גדול בעולם יותר מן הדין א"כ בדין היה להיות הכסף יקר אצל הזהב, א"ל בני שמיטת הזהב הוא והיצר בא מזהב וקרוב לעולם השפל הזהב, והחסד אינו נמצא אלא לפרקים, ותרצה לדעת קרא אחד סתם ושים מאכלות טובות לפניו וצא משם ושלח אליו אדם אחר ויאמר לו אם תניחם ולא תאכלם ותתענה היום תעשה לנפשך מעלה טובה גדולה והוא אומר לא, אוכל ואוכל, ומה שיבא יבא כי אוהב הרעה יותר מן הטובה וכן יש זונה בביתו היא הקדישה ובכללה שפחה דפריצא ליה ואמור לו תוציאנה מביתך וטוב לך ולנפשך והוא יבחר באבוד נפשו יותר ממה שיוציאנה מביתו כי בוחר ברעה לעולם. ולכן יבחר בזהב והוא יקר בעיניו כי הוא מצד הרעה מצפון זהב יאתה מצפון תפתח הרעה:

ד"ה ועוד אומר לך דבר אחד שא"ל אבי

ועוד אומר לך דבר אחד שא"ל אבי ששמע מבת קול. ואמר לי בהיותו כסף העולם שלו ושקט וכשיתחלף כס"ף בא"ת ב"ש לח"ו הוא דם ויו"ד ה"א ו"ו ה"א עולים ד"ם זהו שארז"ל שהרשעים מהפכין מדת הרחמים לדין, א"ל ולמה נקרא אור בקר בעבור שמשם הוא התחלת ההקף ומשם מתחיל האור בתחתונים ולכן נקרא אור בקר כמו שבקר אורו מתפשט מעט מעט כך מזה מתפשטים אורות לכל האורות קטנים וגדולים זהו הבקר אור ר"ל שנתפשטו הרחמים אז והאנשים שלחו, ולמה נקרא עולם הרחמים, א"ל שכל ספירה וספירה נקרא עולם והחסד נקרא עולם הרחמים. והכהן בזמן שהיה מברך את ישראל היה מכוין לחסד להמשיך הרחמים מאמצעותו לכל הספירות. וראה והבן אימתי הוא עולם הרחמים בזמן שאין רשיעייא וחייביא בעולם אבל אם המקבלים רעים וחטאים

עול"ם הרחמי"ם במ"ק עולה דם הוא הדין ששבו הרחמים לדין, ולמה נקרא חסד בעבור שזו המדה אינה מבחנת בין טוב לרע מלעשות חסד אלא לעולם עושה חסד הוא. והיא התחלת ארבע רגלי הכסא, א"ל רבי זוכר אני מאבי שאמר לי שהכסא נחלק לג' חלקים אבל ואיך איני יודע, א"ל אמת אמר לך ואין כאן מקומו ובמקומו אבארהו בעז"ה. ולמה נקרא יום ראשון של שבוע בעבור ששבעה הימים התחתונים הם ז' ספירות וזה ראשון ההקף ובשמות הנגדיים והשווים אבארם ביאור היטב יותר כי אין כאן מקומם:

ד"ה הה' נק' גבורה וכאן נשלמים ה'

הה' נק' גבורה וכאן נשלמים ה' ספירות עליונות, ולמה נקרא צפון, א"ל מלת צפון פי' טמון ולשם טמון כל מעשה הרשעים ומשם נאצל מלאך המות למקטריגים הוא ס"ם הרשע ולילית האוולת והמה כדמות זיווג באמצעית שושבין, השושבין מקבל אצילות רע מרשע וזדון מס"ם ומאציל על לילית, א"ל דברך שמעתי ותמהתי מהו שושבין ולילית. א"ל וגם אני כך שמעתי וטיב הענין לא ידעתי ונקרא אל השם ויודיענו, מיד ראו בחור בעל זרוע אזור חרב במתניו וברחו מפניו והוא רץ והשיגם ומתוך בהלתם לא נתנו לו שלום ורצו לפייסו ואמר להם אין השעה לשלום. א"ל אדונינו מאין באת אלינו א"ל ממקום דעסקיתו, וא"ל ולכן אדונינו אזור בחרב, א"ל סוד החרב הוא חרבו של מרע"ה ולא ידעתם הכתוב שאומר ביום ההוא יפקוד ה' בחרבו הקשה על לויתן נחש בריח ועל לויתן נחש עקלתון והרג את התנין אשר בים. והרי כאן ב' נחשים ותנין אחד נחש בריח הוא ס"ם. נחש עקלתון היא לילית בת זוגו של ס"ם ותנין הוא שושבינם וקראם לויתן הב' נחשים כי לויתן מורה חבור וזווג והקב"ה יהרגם בחרבו הקשה הוא הפחד, ומה שאמר והתנין אשר בים לומר לך כשם שיש לויתן טהור ונקרא תנין גדול בים כפשוטו כך יש לויתן טמא ונקרא תנין גדול בים כפשוטו וכן למעלה על דרך נעלם. ומ"ש בים הוא דוגמא הרוחני שיהרוג בים העליונה כן הגשמיים יהרגו בים ואין ההריגה הריגה ממש רק תחזור הים לנטור את כרמה וכרם זרים לא תנטור זהו ההריגה והוא הפך שמוני נוטרה את הכרמים כרמי שלי לא נטרתי, והתנין שלמעלה הוא שר שנאצל מס"ם והוא כדמיון שושבין העומד בין ס"ם ולילית בת זוגו והשושבין מקבל מן ס"ם ונותן ללילית ושם השושבין תני ניעור. ודעו לכם שהתנין שבים הוא בלא עינים וכן התנין שלמעלה כדמות צורות רוחניות אין לה עינים ונקראת בריה שאין לה עינים ע"כ שמו תנ"י ניעו"ר, ופי' תנין עור והוא המחבר והמזווג ס"ם ולילית ואם היה נברא עם עינים היה מחריב את העולם ברגע אחד, וחז"ל הרמיזו הענין שאמרו לויתן זכר עם נקבה בראם זה עם

זה טהור ובלתי טהור וע"ד כלל שלשתן נקראו לויתן כי שלשתן מחוברין ס"ם תנ"י ולילי"ת, א"ל א"כ למה כתיב התנין הגדול אשר בים אחרי שגם הוא נקרא לויתן בכלל. א"ל מפני שדוגמתו בים ואראה לכם ראיה ומופת כח הגיבורים הראה את גבורתו בים על פרעה וחילו שנמשל לתנין הגדול הרובץ בתוך יאוריו וכשיגיע הרצון ויחסר יתמעט האצילות הבא מצד ס"ם ולילית ע"י שושבין הוא שר הסומא ויהיה נפילה גמורה מצד השר בעל הגבורים המעורר מלחמה עמהם כי נשלם עם הו' ת"ת ישראל שנתגלגל עם כללו ועלה באהי"ה וירד חזק ואמיץ כח ובא בחסד ובסיוע החסד הגבור שהוא הפחד המעורר מלחמה עמהם יהרגו בר"ן של הכת"ר ויתקיים הכתוב יפקוד ה' על צבא המרום במרום וגו', ראו והבינו מאמר רז"ל בפ' המוכר ספינה עתיד גבריאל לעשות קנגיאה בלויתן הוא ס"ם שכתוב התמשוך לויתן בחכה, ובויקרא רבה פ' ויהי ביום השמיני אמר לויתן קניגין של צדיקים לעתיד לבא פי' קניגין שחוק ר"ל קול ניגון, ואספר לכם סיפור א' שטעו בו ראשונים אמרתי לו אדונינו אימא לן, א"ל כתיב ויברא אלהים את התנינים הגדולים וארז"ל תנינם כתיב ואמרו באגדה כי הקב"ה הרג את הנקבה ומלחה לצדיקים לעתיד לבא. ודע כי בזאת האגדה דאגו בעלי הקבלה עד למאד. ונמצא אדם אחד בתוכם וחסיד גדול היה ופרוש היה כל ימיו עד בא פטירתו והתענה כמה ימים עד שבשרו המלאך זאת נחלת עבדי ה' וצדקתו זאת היא הקבלה העליונה המסורה לחנוך בן ירד המעוטף בטלית של אור ואש והוא נחלת עבדי ה'. והחכמים שבדור. מהם אמרו הדברים כפשטן ומהם בביאור על גלוי ונסתר. ומהם בכוונה ברורה נעלמת. ואני בעבור כבוד אלהי ישראל אשר שלחני אליך להגיד לך ולתלמידך דבר סתר. הנני מודיעך קושט דברי אמת לויתן האמור לויתן זה יצרת לשחק בו כמו שאמר נעים זמירות מלך ישראל וכוונת האומרו לרמז סוד זה לענין נסתר. לשחק בו שחוק בעלמא האמור בכל מקום הוא שחוק ושמחה לצדיקים ע"כ לא נאמר לשחוק בו אלא לשחק בו וזה השחוק יהיה לעתיד לבא כשיתגבר גבריאל ויפיל ס"ם וכל עוזריו לארץ המקטרג עלינו ועליכם אשר הדיח אותנו ואתכם מיום שחרב בית מקדשינו ומקדשכם ועירנו ועירכם ומאז ועד בא יום נקמתינו ונקמתכם. האשה איננה עם בעלה ואצילותה מכוסה מריבי רבבות הרי חבלה וגדודי זעם מושלים בשמים המ"ם דוממת והשי"ן איננה שורה, וכשיעלה הו' ויאחז באהי"ה יתגברו שרי הגבורה ויתעוררו שרי מעלה לנקום נקמת ההרוגים על (צדקתם) שהמקטרגים גרמו דינם ושרי מעלה ישבעו בבשר הדג של מעלה כשתשוב ותהיה ההריגה בהם והנקמה למטה באדום ונתתי נקמתי באדום ביד עמי ישראל אז האשה תתענג עונג ושמחה וששון עם בעלה כבתחלה והצדיקים שבדור יתענגו בה

שהיא ברית מלח עולם גנוזה לעתיד לבא, והאכילה והסעודה היא ההשגה שישיגו יודעי השם העליון והקדוש וישמחו שמחה גדולה על אותה ההשגה, והסעודה ההיא נקראת בשמי מרום סעודת ג"ן עד"ן זהו שאמר המלאך לחסיד הזה זאת נחלת עבדי ה'. וגם דעו לכם שגם לילית תהרג כי השושבין שהיה בינה ובין בעלה יאכל ס"ם המות לעתיד לבא ע"י שר הגיבורים כי אז כשיעלה הו' ישתתף גבריאל עם מיכאל להכניע ולהשפיל ממשלת זדון אשר בשמים ובארץ. ויתקיים מה שאמר הכתוב כי גבר עלינו חסדו ואמת ה' לעולם הללויה. ודעו לכם כי סוד ברית מלח עולם היא "מלכות "לוית "חן וזהו סוד מלחה לצדיקים לעתיד לבא כי תתחבר האשה הנקראת מלח עם עולם ע"י הברית כי עולם וברית הם הצדיקים, והדג המלוח היא כנסת ישראל. ובזמן השמחה והחיבור ישיגו בעלי החכמה השגה אמיתית היא הסעודה והאכילה. א"ל ברוך טעמך וברוך אתה לה' כי בשרתנו בשורות טובות הניחם והלך לו. א"ל ולמה נקרא שור, א"ל וי ליה לעלמא בהיות שור בעל קרניים כי יגח שור היא עזה בכל הספירות כי הוא הקשה. גם נקרא שור הטעם כי הוא א' מן המרכבה. גבורה רמז לשור וזה סדרם. גדולה פני אריה. גבורה פני שור. ת"ת פני אדם. מלכות פני נשר. וגם אמר לי אבי שור בא"ת ב"ש בפ"ג עולה אלהי"ם עם מלת שור. ולמה נקרא הגבורה יהודה, א"ל בעבור שיהודה היה מלך ישראל ואע"פ שישראל הם זרע רחמים הוצרכו למשוך עליהם שפע ממדת הדין הקשה כדי להיות להם לב אכזר להלחם עם האומות שמקבלין כח מזו המדה. וראה והבן שיהודה עולה ל' ואם תמלא למ"ד הוא ע"ד זהו לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו ע"ד כי יבא שילה. ולמה נקראת מדת הדין בעבור שזו המדה היא הדין שלמעלה ולמה נקרא קשה כי משם כח עמלק שהוא זרע ארור ועם קשה עורף ומהם יצא לישראל שנאה ואיבה לעולם, ודע כי בראותם שחלשו אותם לפי חרב נתקנאו עליהם קנאה גדולה כי אליו סומכים כל האומות. ועוד קשה קו"ף שי"ן ה"ה, ק' הוא יהו"ה, פ"ו הוא אלהים, שי"ן ה"ה הוא ע"ש ר"ל כשיחבר הק' שהוא יהו"ה עם הפ"ו שהוא אלהים היינו הוי"ה התפארת עם אלהים שהוא פחד יצחק אז יסתלק הו' של עשו הנאחז מיצחק וישאר ע"ש. ולמה נקרא אדום א"ל וי להו לרשיעייא כשהוא אדום, שמלת אדום הוא מורה קושי וכל אדום מורה דין קשה ולכן נקרא עשו אדום בעבור שנאחז משם. וגם עולה בגימ' נ"א לומר לך המדה הנקראת נ"א מדת הדין הרפה יונקת משם. ולמה נקרא אש כי נחש הקדמוני רצה להשחית את העולם כמו האש שהוא דבר עז כמו שאמר הכתוב אש אוכלה. וגם זה שמעתי מבת קול שאש מתחלף בא"ת ב"ש ב"ת היא מדת הדין הרפה אש מקבלת אש הקשה. ואם תצרף הב"ת עם א"ש עולה גש"ת כי ירא מגשת אליו. ולמה

נקרא אבן בעבור שאבן הוא דבר קשה ותקיף והמדה היא קשה ע"כ קראוהו אבן. ועוד אב"ן הוא ג"ן, וכ"י נקראת ג"ן והוא דין רפה ע"כ נקראת הקשה אבן לכלול עמה גם הג"ן. ואבי אמר לי אב"ן אל"ף בי"ת נו"ן עולה כתר ט'. ר"ל הפחד הוא כתר, הט' היא כ"י הנקראת בט"ן שכל כחה משם ומשם לוקחת כח ולוחמת עם האויבים. ולמה נקראת מזבח הזהב בעבור שהיה בבית המקדש מזבח העולה ומזבח האש ומזבח הנחושת. ובעבור שהזהב רומז אליו ע"כ קראוהו מזבח הזהב, וכל א' מד' מזבחות רומז בענייני ובמקומו אבארהו בעזרת השם. ולמה נקרא שלחן כי השלחן מורה עושר והעושר בא מצפון. מצפון זהב יאתה לכן היה השלחן עומד לצד צפון, שלחן במ"ק ובמ"ג עולה כ"ז אותיות התורה הבאים מפחד הוא השלחן, ע"כ מסירין הסכין מעל השלחן בשעת ברכת המזון וזה היה התעוררות חז"ל כי כל שלחנות שאין בהם דברי תורה מלאו קיא צואה בלי מקום שהשלחן עולה אותיות התורה, והתורה פיוס הדין. ולמה נקרא אני כי אני מורה דין כענין נ' כפופה המורה במדת הדין הרפה ע"כ רומז גם בקשה, וגם אומר לך כי אנ"י מתחלף בא"ת ב"ש תמ"ט זהו אף תכון תבל בל תמ"ט ע"י המדה הנקרא אני, ולמה נקרא גבורה מצד הדין כי כל דבר עז יקרא גבור מצד הדין והכעס. א"ל בני היש גבור כאריה וגבורה בגי' ארי"ה. ולמה נקרא יצחק על שם הדין שנסה את אברהם אם יוכל לעמוד בזו המדה ולעקוד את יצחק בנו שיצא ממנו עשו והעקידה שנעקד ונמסר הדין ביד אברהם השלים הדין, וישח"ק עולה חק"ת זהו זאת חקת התורה ר"ל כ"י נקראת זאת והיא חקת הפחד תור' שבעל פה מדת יצחק. ולמה נקרא לילה בעבור שהיא אפילה וכל דרכי המדה הזאת קשים ומרים כמות ובזו המדה היו מכוונים והיו מנצחים את האויבים. ויחלק עליהם לילה, ויהי בחצי הלילה, ע"י מדת הדין הרפה. ועליה אמר דוד חצות לילה אקום להודות לך. וסוד גדול אמר לי אבי בכל זה וחקקתי בלבי ואמר שכל מקום שמזכיר דין צ"ל מאותיות של רחמים עם הדין לפיוס כעין אדנ"י א' בראש י' בסוף. הוא כתוב בו' וקורין בחיר"ק. זא"ת א' נסתר באמצעו. לילה זכר ונקבה לי ל"ה ולמה נקרא חשך כי החשך הוא דבר שאין אדם יכול להשיגו כן המדה הזאת אין דינה מושג. וראה והבן שחשך במ"ג עולה חת"ת תראו חתת ותיראו. ולמה נקרא לוי מפני שלוי נאחז ממנה מצד שמאל וכהן איש החסד וע"כ שנים פוסלין בלוים להורות גבורות ומומין פוסלין בכהנים שאין שום מום בעבודתם. וברוך שעזרנו וסיימנו תורה שבכתב ותורה שבע"פ הם הזרועות חסד ופחד אברהם ויצחק. ונתחיל תולדותיהם יעקב ורחל תורה שבכתב ותורה שבע"פ שמם כשם אבותיהם כי בשלחנם סומכים. א"ל שמעתי שמחברי התלמוד חילקם לששה סדרים ולס' מסכתות לפרקים גדולים לפרקים קטנים

למוקדם ומאוחר ע"פ סוד חבורם. א"ל בני הוא חייך ואורך ימיך ואלולי זה מה צורך לתלמוד. ולאו דוקא זה אלא כל מילייהו זולת מילי דבדיחותא כולם סודות עמוקים. ועליהם אמרה תורה והגית בו יומם ולילה. ועליהם אמר הכתוב וצדיק באמונתו יחיה כי הם האמונה שלו. א"ל ר' ואתה בקי בסדרים ובמסכתות א"ל גם בפרקים ובהלכות א"ל א"כ הוצאת עצמך מן הכלל, א"ל איני רק ובור כמו במדות ואל תבהלני בדבריך כי לא אבהל, א"ל בני א"כ ילאפולליצ"ו. ר"ל יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי. א"ל ר' א"כ תסדר אשתוי"ת ר"ל "אדני "שפתי "תפתח "ופי "יגיד "תהלתיך:

ד"ה ת"ת הספירה השישית א"ל תסדר

ת"ת הספירה השישית א"ל תסדר הסדרים והמסכתות והפרקים להיותם מסודרים. א"ל כך היה במחשבתי סדר זרעים. סדר מועד. סדר נשים. סדר נזיקין. סדר קדשים. סדר טהרות. וסימנך זמ"ן נק"ט עולה בגי' נר"ו ר"ל ו' סדרים הם נ"ר למעלה ולמטה זהו נר אלהים נשמת אדם. והתחיל בזרעים כי זרעים הם מורים על חידוש העולם כענין בראשית שהוא מעיד על חידוש וכשם שהבריאה מחיה העולם כך הזרעים מחיה העולם וכשסדר הו' סדרים עשה כל סדר פרטיה וקרא כל פרט מסכת, סדר זרעים ברכות פאה דמאי כלאים שביעית תרומות מעשרות מעשר שני חלה ערלה בכורים הרי י"א מסכתות. סדר מועד שבת. עירובין פסחים שקלים יומא סוכה ביצה ר"ה תענית מגילה משקין והוא מועד קטן חגיגה ועולים י"ב מסכתות. סדר נשים יבמות כתובות נדרים נזיר גיטין סוטה קדושין והם ז' מסכתות. סדר נזיקין בבא קמא בבא מציעא בבא בתרא מסכת אחת סנהדרין מכות שבועות עדיות ע"ז אבות הוריות ועולים ח' מסכתות. סדר קדשים. זבחים מנחות חולין בכורות ערכין תמורה כריתות מעילה תמיד מדות קנים עולים י"א מסכתות. סדר טהרות כלים אהלות נגעים פרה אדומה טהרות מקוואות נדה מכשירין ידים זבים טבול יום עוקצים עולים י"ב מסכתות. והנה הם ס"א מסכתות ותקכ"ג פרקים, א"ל עולם העליון שהוא ההקף ז' ימים והסדרים הסם הימים ולמה לא סידר ז' סדרים, א"ל ששה ושבעה אחד. והנה ד"ו פרצופים הם יום אחד. א"ל אמת אמרת זרעים חידוש העולם. א"ל ראה והבן שכל המועדים עדות בחידוש העולם והביא דומה בדומה, א"ל שניהם שוים א"כ יקדים מועד לזרעים, א"ל זרעים בפירוש מועד ברמז ר"ל זרעים הם מפורשים בבריאה וקודמים בבריאה ורומזים האצילות של עולם העליון, והמועד מאוחר וגם רומז בבריאה ולכן מאוחר וגם אין להפסיק ביניהם בסדר אחר. א"ל א"כ למה סדר נשים אחר סדר מועד. א"ל ולא אמרתי לך דומה בדומה מועד היא עתים ונשים יש לה עתים וזמנים

שפעמים מלאה ופעמים פרוצה וזמנה קבועה דומיא דמועדים, הלא תראה שהמועדים מאשה תלויה שהכל מביטים בחידוש הלבנה להתחדש שהיא ראש השנה שהלבנה מתחדשת. וראה והבן שכל המועדים ממולד הלבנה מתחדשים והלבנה היא האשה, א"ל ואיך נמשכים ממנה ואדרבא היא נמשכת מהם, א"ל כשרוצה עלת העלות לברך את האשה כל המועדים מתברכים א"כ היא הגורמת ובין כך ובין כך האשה עם המועדים צריכה להיות, א"ל רבי אם כך אתה בקי בסדרים האלה מי יוכל לעמוד לפניך, א"ל בני אני מרשה לך לדבר כל מה שתוכל, א"ל אבל נזיקין אחר נשים למה א"ל מי הוא המעניש על הנזיקין ומי הוא הנוקם בהם רצועות השור היא האשה שהיא מוזהרת בלאווין ובקנס ממון ובד' מיתות ב"ד. א"ל א"כ קדשים למה אחר נזיקין, א"ל נתחייב מיתה ומת בב"ד נתחייב מלקות ונלקה בב"ד נתחייב ממון ופרע אז נפשו קדושה וטהורה ואע"פ שאין לו עליה יזמינו לו גוף טהור כי הקדש מקומו טהור ולכן קדשים אחר נזיקין וטהרות אחר קדשים. א"ל ר' זה הכוונה כיון המחבר, א"ל בני אל תתמה כי כולם נעשו ונסדרו ע"י משרע"ה ורוח המחבר רוח אלהים חיים ולכן בא הסדר ע"י, א"ל ברוך הגוזר והעוזר:

ד"ה א"ל התחיל סדר זרעים וחלקו

א"ל התחיל סדר זרעים וחלקו למסכתות מה פירוש מסכת ולא קראו פרק גדול או סדר קטן. א"ל בשורה טובה בשרנו המחבר שעם סדר זה יתקיים העולם ולא יתמוטט כי כשיתעסקו ישראל אשר שרשם ועקרם ממקום קדושה וטהורה ויוסיפו קדושה על קדושתם אז יהיו אהובים למעלה גם למטה כי על ידם יבא השפע וברכה לעולם ויתקן ולא יתמוטט. הלא תראה שאם תחליף מסכתא בא"ת ב"ש הוא יחלא"ת עולה תמ"ט זהו אף שהוא תורה שבע"פ והיא המסכת תכון תבל בל תמוט, א"ל מנין לך זה, א"ל זה אמר לי אבי והוא קבלו מפי גאון מהגאונים הגדולים, א"ל ר' התחיל בזרעים ולא הביא תחלה עניינו של זרעים אלא הביא ברכות, א"ל בני דלגת היה לך לשאול ו' סדרים למה נחלק לס"א מסכתות, א"ל ר' כל כך נבהלתי ממך ששכחתי, א"ל ולא בושתה. א"ל משה רבינו לא בוש ואני אבוש, א"ל בני ו' סדרים ו' ימים עליונים כל א' כלול מעשר הרי כאן ס' וא' לומר לך שאינם מתחלקים הסדרים האלה כי הם קשורים כשלהבת בגחלת, הלא תראה שא' עמהם. ומה שהביא תחלה ברכות כי כל הסדר קראו זרעים המורים באצילות והזרעים שהם מהאצילות מה הם חסירים אחר שצמחו ברכה ולכן התחיל בברכות כדי להשקותם, ובעבור שנאצלו הזרעים הוצרך להתחיל מאימתי קורין את שמע בערבית לעשות יחוד בזרעים כענין שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, ואחר

שיצא מפיו זרעים ובירך אותם חזר ופירש הזרעים ואמר פאה כי כנסת ישראל היא פאה שהיא אחרית הזרעים, ולכן מצות פאה בסוף השדה והיא עניה מכל הזרעים ונסמכה בברכות להתברך, וכשנתברכה נותנת ומברכת גם היא לעניים וע"כ הפאה היא לעניים, א"ל ולמה דמאי סמוך לפאה א"ל כל עוף למינהו ישכון ואדם בדומה לו הדמאי מאי הוא ספק מעושר, והמעשר לכנסת ישראל וספק לכ"י ואינה נותנת אותם אלא לאותם הדומים לה והם עניים כמוה וע"כ אמרו רז"ל מאכילין לעניים דמאי. א"ל ולמה כלאים אחר דמאי א"ל זה שאומר לך יצא מפי אליהו ז"ל ואמר אחר שהיא ענייה א"כ בזמן שאין משקין אותה ממים זכים א"כ השקוה ממים עכורים והם כחות הטומאה לכן אמרה תורה שדך לא תזרע כלאים כי השדה הזה טהור וקדוש בתכלית הטהרה לא יערכנו זהב וזכוכית. א"ל למה שביעית אחר כלאים כי אדרבא ערלה הוא מן הדין להיות אחר כלאים שכן נכתבו בתורה כלאים ואח"כ ערלה. א"ל בזה אוכל להשיב עד שלא תוכל לדבר ואומר ראה התנא ששביעית רומזת שבסוף ז' פעמים ז' הם הז' השמיטות יחזרו כל הסדרים האלו בבינה ולכן מזהירו מקודם שמזרזים לאדם קודם המעשה ואומר שדך לא תזרע כלאים מאחר שהוא עתיד לחזור בהויותו הראשון הוא סוף כל השמטות והתורה כתבה ערלה כי היא אזהרה ככלאים. ולמה תרומות אחר שביעית שלא תאמר מאחר ששבים הבנים באמן שהיא הבינה א"כ עד כאן תחום החזרה, לכן הסמיך התרומה שהיא באב לומר לך שאם עם הבנים לשם במקום התרומות סומכים וע"כ מעשר ראשון הרומז בחכמה היא סמוך לתרומות שהבינה עולה לתרומה שהוא כתר עליון ע"י המעשר ראשון היא החכמה, א"ל א"כ למה מעשר שני אחר מעשר ראשון, א"ל מעשר ראשון לחכמה ראשונה מעשר שני לחכמה שניה. ובעבור שחכמה עלאה מושכת לעולם חכמה תתאה אצלה לכן מעשר שני סמוך למעשר א'. א"ל מנלך שהעליונה מושכת התחתונה, א"ל כתיב וגם אני בכר אתנהו מאמר חכמה העליונה וגם המדה הנקרא אני בכר אתנהו כלומר אב אני ואסמכהו אצלי שאני בכר להיות גם הוא כמוני. והנה נשלם זרע הארץ והיא מכתר עליון עד חכמת שלמה היא מעשר שני ובכלל המעשר היא מעשר תבואה ומן התבואה לשין עיסה, והעיסה אינה מתברך אלא מן החלה היא הבינה,וע"כ צריך להוציא חלה מהעיסה להודות המברך, ומצד מעלת המברך כל הניתן לשמו אסור לישראל אשר הוא למטה ממנו. ואחר שהודית בחלה היא אומרת אין לבא אלי כי אם שפע נקי וטהור דומיא דחלה. אך ערלים אין להכנס כל עקר כי ג' שרים חיצונים קליפי ערלה באים ועומדים בין כנסת ישראל ובין ישראל הגשמי ומטמאים השפע. וכל זה כשחטאו ישראל וכ"י איננה מנחת להכניס כל עקר רק לעמוד למטה

ממנה חוץ מן הפרד"ס וזהו ג' שנים יהיה לכם ערלים נגד הג' קליפות הללו, ולכן אמר ערלה אחר החלה שמן החלה מקבלת ומן הערלה מתרחקת ולכן באים אליה ביכורים שע"י עולה בחלה, הלא תראה שמשימים ידיהם הכהן והבעלים ומניפים הסל אשר בו הבכורים להעלותו למעלה ולהרחיקו מן הערלה. וראה והבן בעבור שסדר זרעים הוא עדות לכל הזרעים הוא הפרד"ס ע"כ הם י"א מסכתות זרעים והוא א"י, וראה והבן בני שהפרדס הוא עשר ספירות סופם בראשם עד התחלתם והם כנגד אותיות של אלפא ביתא ומתחילים א' ומשלימין י' הוא א"י והוא שם העצם באות אלף שהיא רמוזה נגד גלגל העשירי שהא' היא רמוזה בכתר וגלגל העשירי שזה דומה לזה ובכאן נעשה שם שלם בא' שהיו"ד במילואו וא' זהו אהיה הנה נשלם א"י וע"כ מסכתות זרעים א"י:

ד"ה סדר מועד וחלקו למסכתות והתחיל

סדר מועד וחלקו למסכתות והתחיל משבת כי הוא עדות הבריאה שנאמר כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש. א"ל ולמה עירובין אחר שבת, א"ל בני שתי שבתות הן א' זכר והב' נקבה וכל הזרעים מתערבים בנקבה וע"כ נקרא עירובין והנה שבת ועירובין אחד. וע"כ הפה שאסר שלא להוציא מרה"ר ושלא להכניס ברה"י הוא הפה שהתיר ע"י מעשה דוגמתה ולכן כשמערבין דוגמת השכינה שמתערבין שם הרשויות אז מותר לערב גם הרשויות למטה ע"י הוצאה והכנסה וא"כ שבת ועירובין מוצא אחד להם ואין להרחיקם. ואח"כ מסכת פסחים א"ל ולמה, א"ל משנברא העולם עד יציאת מצרים הכחישו בבריאה לגמרי וע"י יציאת מצרים שזכו לצאת בעד מצות פסח חזרו והורו בבריאה והפסח הוא שגרם לכן הסמיכו. וראה והבן ששבת ועירובין חבור שלם חבור אמיתי רחמים בלי דין. ולכן אין להרחיק הפסח משבת ועירובין וניפול בסברא אחר מצות שבת ניתן מצות הפסח קודם כל המועדות עכ"פ היא הסבה שאמרנו, א"ל ולמה שקלים אחר פסחים, א"ל בעבור שע"י הפסח יצאו ממצרים והיו ס' רבוא עם רב וכבד ונתנו תחת השכינה לנהלם בגזירת ת"ת ישראל ואלולי השקלים היו ניזוקין שכל הבא מכח השכינה הם ספקלטורין וכוחות הבאים ונאחזים ממנה והם למטה מהשכינה, ותתבשר בני שעינם עין הרע ואלולי השקלים היו מביטין בעין הרע והיו חלים וניזוקין אבל עתה מתפייסים ע"י השקלים כעין הקרבנות. הלא תראה שכך הוא שהרי אמרו בכל מקום ששמו חכמים עיניהם או מיתה או עוני. מצד שנאחזים מתורה שבע"פ אשר עין הרע יוצא משם. ולמה כיפורים אחר שקלים בעבור שבשרם הב"ה בשורות טובות ואמר מאחר שהבאתם שקלים וכל המקטריגים ספו תמו

יש לכם להתענות יום אחד שיחשוב לכם כאילו הקרבתם עצמכם קרבן לפני הב"ה ויעבור פשעכם אז גם שרכם יתמלא מן הרחמים, זהו שאמר כיפורים מיעוט רבים שנים כיפור למעלה וכיפור למטה וזהו שאמר כל המתענה לפני הקב"ה מעלה עליו הכתוב כאלו הקריב עצמו היינו חלבו ודמו וכוונתו אבאר במקומו בע"ה. ובעבור שהשקלים הם דברים המכפרים כמו שאראה לפנים בע"ה כמו כן הכיפורים ע"כ הסמיכו דומה לדומה, א"ל ר' כתיב בתורה כיפורים ותנא קרא אותו יומא, א"ל בני יומא להרמיז אל היום הנקרא ז"ן היא הבינה ור"ל שיוה"כ רומז בבינה ומכפרת עונותיהם של ישראל וזהו כיפורים מיעוט רבים שנים הכיפור העליון מכפר והב' מתכפר מלשון קינוח שאין שם שום יניקה רעה ואז ישראל מתכפרים למטה ולכן ניתוסף ה' הכיפור להרמיז בג' דברים ב' רוחניים וא' גשמי. תרצה בני לדעת שהוא האמת שהרי יומא בגי' ז"ן, א"ל ר' סתמת פי מלדבר, א"ל בני דבר כי המים עמוקים ואם לא תסייען לא נרד בסופן, א"ל ר' ירא אני הואיל ועמוקים הם שלא אטבע בתוכם. א"ל בני שומר פתאים ה' ושלוחי מצוה אינן ניזוקין וכ"ש דקב"ה אינו מניח אותנו בספק ולכן דבר ולא תירא, א"ל ולמה סוכות אחר יוה"כ א"ל הכיפורים כיפר עונותיהם של ישראל. וסוכה מה מורה אבע"א חכמה עלאה אבע"א חכמה תתאה בית הוא והבית עושה צל הוא שאמר סוכות אחר כפורים. ור"ל אחר שנתכפרו ראוין הם להתלונן בצילו של קב"ה שנאמר בצל שדי יתלונן, א"ל ולמה ביצה שהוא י"ט אחר סוכה, א"ל בני דע והבן שאחר שבאו ישראל במעלה הזאת להתלונן בצילו של הקב"ה א"כ יש להם לשמור הימים טובים הרוחניים ע"י שמירת עצמם וע"י שמירת הי"ט וזהו ביצה שנולדה בי"ט שאפי' טילטול הנולד עושה חילול, ואחר הביצה שהיא אזהרה אמר ר"ה שיש בו דינין ושופר ודין הלבנה ר"ל הזהרו במועדים העליונים שלא לחלל שאם לא תזהרו תצטרכו ליפול בדינין דין קשה ודין רפה זהו שטרי חוב לכן ר"ה אחר ביצה, ואחר שהשלים המועדים העליונים האמורים בתורה התחיל סדר תענית שתקנום הנביאים וכוונת הענין אם תצאו מהתלוננות הקב"ה ותפלו בדינין אין תקנתכם רק להתענות וע"י מעשים טובים כי הקב"ה רואה מעשיו של אדם שנאמר וירא אלהים כי שבו מדרכם הרעה, וא"ת א"כ תענית מה צורך לומר לך שאינו משיב את האדם בתשובה אלא תענית וי להו לרשיעייא ולחייביא הממלאים בטנם וע"י המילוי נשמנים ובועטים והעד וישמן ישורון ויבעט ונמסרו לכמה מלאכי חבלה, זהו מרבה בשר מרבה רמה כי ברבוי הבשר ריבוי הבעיטה ובריבוי הבעיטה רבוי יסורים המייסרים. וטוב להם אחר שנמצאו בשמיטות הקשות הלוחמת עמהם לשבת כל ימיהם בתענית וע"י תעניתם יבואו להם כמה עוזרים כמה וכמה לעזור להם שלא למסרם ביד הלוחמים הקשים, ועתה

אספר לך מה היה עמי פעם אחת שהטיתי מעט מן הדרך הטוב ושוגג הייתי והתחלתי לדאוג ובא לי מלאך ידוע ומפורסם ואמר לי מה תדאג וספרתי לו כל המאורע, וא"ל אדם הראשון חטא חטא גדול, וא"ל הב"ה אחרי שהיה חטאן ע"י מסית א"כ יש לך תקנה תשוב בתשובה ותשב כל ימיך בתענית שע"י התענית תהיה תשובתך שלימה ותאריך ימים ושנים כחשבון תענית תתק"ל שנה. ומזה תדע שנתכפרו עונותיך כי תחיה לעולם בתחיית המתים ומאז נקרא עינוי תענית, וראה והבן מעלת התענית ולכן אני מחייבך לישב ששה שנים בתענית כי אז ימחול עונך ותהיה שקול כמלאך ה' צבאות ותאריך ימים ושנים בזה ובבא ושמעתי לקולו והוספתי מעלה על מעלה ולכן באו התענית אחר ר"ה, ועוד מענין התענית אדבר במקומו בע"ה. ולמה מגילה אחר התענית א"ל בעבור שהיו ישראל צריכים להביא ראיה לדבריהם ואמרו תרצו לדעת שאחר החטא יועיל התענית הרי כשנמסרו ישראל ביד המן ענף של עמלק ע"י חטאם וישבו בתענית ונמחל עונותיהם ונמסרו אויביהם בידם. ותחת אבל ששון ושמחה ולכן מגילה אחר התענית. א"ל ואחר המגילה מועד קטן הנקרא משקין ובא לומר לך שאין לישב בתענית בחולו של מועד וגם בפורים, ולפנים אבאר דינם בתענית ובהספד מהו בע"ה. ואח"כ חתם הסדר בחגיגה וראה והבן שכל הסדר נשים כאנשים חוץ מחגיגה האנשים זולת הנשים כענין שנאמר כל זכורך ואין כאן מקומו כי יש לו אורך ביאור ובמקומו אבארהו בע"ה:

ד"ה וחילק זה הסדר לי"ב מסכתות כי

וחילק זה הסדר לי"ב מסכתות כי מוכרח היה אחר שהיה סמוך לסדר זרעים שעולה י"א מסכתות והוא הפרד"ס ושם א"י הוא יהו"ה בריבוע, שי' פעמים י' הוא ק' וק' לבדו מורה יהו"ה וכן א' מצטייר יו"י הוא יהו"ה לכן חלק זה הסדר לי"ב מסכתות לומר לך שזה השם מתגלגל לי"ב הויות שהם מתרבעים מ"ח אותיות:

ד"ה סדר נשים והתחיל מיבמות שגם

סדר נשים והתחיל מיבמות שגם היבום מורה חידוש העולם כי לא בחנם התירה התורה אשת אח רק להחזיר נפש אחיו וזהו והיה הבן הבכור א"כ מורה בריאה, ומן הדין היה להתחיל מכתובות שאם לא יפייסו היבם מענייני כתובות אחיו איך ייבם א"כ מן הדין היה להתחיל בכתובות אלא בעבור שהוכרח מצד שמורה הוראת בריאה התחיל ביבמות. א"ל ר' וכי עיני היבם בכתובה והלא פוגע בערוה שלא במקום מצוה, א"ל בני הכלה מעלה הכתובה לחתן ויבם במקום החתן והיבמה במקום הכלה ומעלה ליבם

כתובה ע"כ כתובות אחר יבמות וזהו בקבלת החתן כתובת הכלה, והנה החתן והכלה משיבים הנפש וכיון שנכנסה האשה ברשות בעלה הוא מיפר נדריה ע"כ נדרים אחר כתובות. ועל שהנזירות הוא נדר שאין הנזירות חל אם לא בנדר ע"כ נזיר אחר נדרים. ולומר לך אע"פ שהנזירות היא קדושה יש כח ביד הבעל להפר ולמנוע, ואחר שיש לו כח להפר א"כ אם מצא בה ערות דבר מגרשה בגט ולכן גיטין אחר נדרים [נזיר] ולכן סוטה אחר גיטין כי אחר שנטתה מדרך הטוב א"כ הדין נותן לגרשה, וכל המסכתות האלו יש להם סודות ובמקומם אבארם בעזה"י אך הקדושין חתימת הענין, ובעבור כי עתידה האשה אע"פ שנתגרשה והיא נגרשת מבעלה עם קיבוץ בניה תתקדש ותגל עם בעלה ולא יאמר לה עוד גרושה מבעלה ואז יאמר לה בעלה קומי אורי כי בא אורך, וזהו כוונת התורה שכתבה גירושין קודם הקדושין כענין שנאמר ויצאה והיתה היציאה גט והויה קדושין שאם לא כן וכתבה הקדושין מקודם הגירושין שהיא היציאה היה לנו לדאוג הרבה אבל עתה יש לנו לשמוח שמחה גדולה שאחר כל צרותיה נתקדשה קדושין חזקים, וכל בעל שכל יבין וישכיל ויחכם האיך תתגרש אי לא תתקדש א"כ מן הדין היה להקדים הקדושין אלא איחרם להרמיז הסוד. וגם אתה בני כהו עינך מראות אין בך תבונה להתבונן במאמר הכתוב לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה אחרי אשר הטמאה ואין דמיון וערך באשה של מעלה דחלילה וחלילה שנטמאה רק שהיא גרושה מבעלה ועתיד להחזירה, הלא תראה שנאמר וכתב לה לשמה ר"ל לה לבדה הנזק והפירוד ועוד דברים רבים בענין ובמקומם אבארם בע"ה כי אין מבוכה בדבר וחילק הסדר לז' חלקים כי האשה שביעית ההקף:

ד"ה סדר נזיקין עשה מסכת אחת וחלקה

סדר נזיקין עשה מסכת אחת וחלקה לג' חלקים וכולה מסכת אחת והג' חלקים הם בבא קמא בבא מציעא בבא בתרא. והתחיל מבבא קמא כי אחרי שהנזקין מצד האשה א"כ ראוי להתחיל מהנזקין הקשים הרומזים אליה כענין שור כי אע"פ ששם האשה נשר החליפו שמה בשור יען שעיקר יניקתה מן השור. הוא פחד יצחק ודין בור האשה היא בור שיש לו סוף, ודין מבעיר כענין ותצא אש מלפני ה' ולא אמר מהשם רק מלפני וכיוצא באלו, ואח"כ אמר בבא מציעא שהם דינים התלוים באשה שמבארת אותם כי היא התורה שבע"פ. והם פקדונות שכירות ושואל וכיוצא באלו, ואח"כ סידר ופירש בבא בתרא והם חלוקי קרקעות שכינות ושותפות וביטול מקח וממכר כפי המום הנמצא וכפי המקחים והקנייניים והירושות וזה החלק כולה קבלה כי אינו מבואר מן התורה

כמו חלקים הקודמים. א"ל ולמה סנהדרין אחרי הבבות, א"ל בני הגדול שבסנהדרין הוא הנשר ופעמים נקרא נשר שור והוא דן עם שבעים שרים אם כן האיך יתכן בזה להיות מרוחקים, ויש אומרים שמסכת מכות נכללת עם סנהדרין ואינו כן האמת כי ישארו ס' מסכתות ואדרבא ס"א בעינן כדי שלא יהא חילוק ביניהם כי הא' עליהם, ולכן המכות אחר סנהדרין כי משם ר"ל מסנהדרין באים המכות וכל העונשין. א"ל ולמה שבועות אחר מכות, א"ל ואינך יודע ששבועה חסר ו' ונשארים שבעה היא באר שבע, לומר לך מי הוא השבועה הוא באר שבע. א"כ בעלת המכות היא בעלת השבועות. א"ל א"כ אין לכוף את אדם שישבע אלא השופט, וי ליה לנשבע על שקר ואינו נזהר וע"ז נאמר כי לא ינקה ה', וסידר עדיות אחר סנהדרין ומכות ושבועות בעבור שהב"ה לא העלה את מעלת העד אלא לחייב שבועה שאין בידו לא להרוג ולא להוציא ממון שהממון וגזירת ההריגה היא מן הפח"ד והעד הוא למטה אך השבועה שהוא למטה מן העד מחייב, א"ל ר' א"כ ילקה ע"פ עד א' שהמלקות הוא למטה מן העד, א"ל המלקות היא מרצועות השור. והשור שולט ברצועותיו ולא אחר. א"ל השבועה עצמה היא של שור א"כ השור שולט ולא אחר, א"ל ברוך השם ששמע תפלתך שהתפללת ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך וכבר פתח שפתותיך, א"ל ברוך הוא וברוך שמו, אמור לי למה העד מחייב שבועה, א"ל דע לך כשהוא מכה הוא של שור, ולכן אינו נלקה האדם בעד אחד כי אין בידו, וכשמחייב שבועה היא של עד, ששבועה כלולה ברחמים מה לשור במים אם יבוא יטבע, סוף דבר בני בעבור שאין מעלת העד רק לחייב שבועה ולכן עדיות אחר שבועות:

ד"ה א"ל והלא עד א' נאמן באיסורין

א"ל והלא עד א' נאמן באיסורין עד א' נאמן בבדיקת חמץ. עד א' נאמן בקדושין, א"ל השמע לאזניך מה שאתה מוציא מפיך, א"ל ואיך איני שומע א"ל ואיסורין מאי ניהו תורה שבע"פ א"כ יש בידו לאסור ולהתיר כגון חתיכת חלב ושומן. חמץ מאן מבער עד א' אבע"א נצח ואבע"א יסוד, קדושין מה הוא אשה והשושבין הוא יסוד ולכן נאמן להעיד מקודשת והיא מקודשת, וקרוב הדבר הואיל ומחייב שבועה הוא שבועה מן התורה הואיל ויש בידו, וכן הקדושין מחוייבים מן התורה הואיל ועד שושבין א"כ יש בידו להעיד. ואתה יודע בני שיש ע"ז שחייב מיתה ויש ע"ז שאינה חייב מיתה ולכן ע"ז אחר עדיות ולומר לך אע"פ שהעד יש ממש בדבריו אפ"ה בע"ז אין ממש בדבריו דאבע"א מלקות ואבע"א מיתה הכל מלמעלה ואין ביד העד, א"ל ר' האיך יש ע"ז שאינה במיתה, א"ל המתפלל לכוכב צדק בתפלת כוכב מאדים או העובד כוכב שבתי בעבודת כוכב

מאדים אינו חייב מיתה, והנה נשלם הענין השופט וכל הצריך לו, ואז אמר מסכת אבות א"ל ומה צריך לאבות לומר לך אע"פ שהמשפט לאלהים הוא. המסורת והקבלות נתנו לחכם לפיכך ראוי לכבד החכם ולהושיבו במעלה גדולה אחר שהגיע הוראה אליו שהוא בדורו כמו היותר גדולים בדורם וכן ארז"ל שמשון בדורו [כאהרן בדורו, יפתח בדורו] כשמואל בדורו. וכענין זה אינם רשאי בני אדם לומר מדוע נקבל משופט פלוני או תקנת חכם פלוני שהמשפט לאלהים הוא כי הכל משופט א' קבלוהו איש מפי איש עד בא אליהו ז"ל. ועוד הביא מסכת אבות לומר לך מוסר החכמים גם המדות הטובות שבהם ואין אדם אחר צריך לחזור אחר מדתם כמו הדיינין ולומדי תורה כי עם הארץ כשלא יהיה בעל מדות ובעל מוסר לא יבא נזק להמון אלא להם לבדם. שמאבדין נפשם בחסרון המדות והמוסר. אבל השופט והלמדן וחכם בחכמה האמיתית אם לא יהיו בעלי מוסר ובעלי מדות טובות וצנועים שלא יענו עזות ושלא יהיו חסירים בכל חכמות שבמסכת אבות יזיקו לעצמן וגם להמון כי המון מהם נושאים ק"ו אם להרע אם להטיב, וזה עקר השופט והחכם שלא לרדוף אחר הנאות העולם ואחרי הנאות העושר ועל הכל שלא לרדוף אחר המעלה. ואחר מסכת אבות שהוא המוסר והסדר אם לא לקחו מוסר וסדר והזיקו עצמן והמון מה יעשו יתענו וישובו בתשובה. כי התענית והתשובה במקום קרבן, וזהו שאמר הוריות אחר האבות שאם הורו ב"ד שלא כדין מביאים קרבן, והוריות חתימת הנזיקין שמצד המסכת של נזיקין יבאו ח"ו החכמים והדיינים לכלל טעות ויצטרכו להביא קרבן, וכל המסכתות האלו תלויין בכ"י זולת האבות שהם רפואתם ובעבור שכ"י פעמים עם הכלל והיא ז', ופעמים לעצמה והיא ח', הלא תראה שנקראת שמיני עצרת לכן חלקם לח' מסכתות שמתיחסים כולם אליה:

ד"ה סדר קדשים התחיל בזבחים הם

סדר קדשים התחיל בזבחים הם הקרבנות בעבור שהקרבנות גם הם מורים גלגול והם עדות הבריאה ואחר שכן הוא שנטהר הנפש ההוא בקרבן קב"ה מקבלו כמנחה זהו מנחה לה' ולכן מנחות אחר זבחים. א"ל ולמה חולין אחר מנחות לומר לך כשם שהנפש נטהרת ע"י זביחת הקרבן והולכת המנחה לה' כן זביחה מבלי קרבן צריכה להיות בטהרה ובקדושה ובלי צער ולא תצערהו כעין הקרבן שמקבלת הבהמה ד' מיתות ב"ד סקילה שמשליכה לארץ בחזקה, הריגה הוא הזביחה. חנק שדוחק הסכין מעט כדי לחנקה, שריפה שנשרפה במזבח, אך החולין אינן בזו הדין כי הקרבן קיבל כל הדין שבעולם אך החולין עדיין יש להם דין והקב"ה אמר שהמיתה בלא צער ואם לאו נפש

תחת נפש ולכן חולין אחר מנחות, ולמה בכורות אחר חולין לומר לך שני בכורות הם חכמת אלהים וחכמת שלמה. ואומרת חכמת שלמה שהוא הבכור ואהבת לרעך כמוך ברור לו מיתה יפה ואז תחשב כא' מן הבכורות הניתן לכהן ואם לאו אמסרך ביד מלאך א' ושמו דומה, ודע מה יעשה לך כי דרכו לעשות צער וחליפין וזהו חליפין איתנהו בפחות משוה פרוטה, ובדין חליפין אגלה בע"ה ולכן אחר החולין בכורות. ואחר בכורות ערכין כי הנפש שמאבד הטבח מלעלות לבכו"ר אין לה ערך ודמיון, ולכן אין ערך ודמיון בדין הקשה שיבוא לה והערכים ערך הגוף ולא הנפש ולכן אומר הבכר שהיא כ"י אינו דומה ערך הגוף לערך הנפש. ותזהר להחשיבה כי חשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח ואם לאו תנתן תמורה. ולכן תמורה אחר ערכין. ואחר תמורה כריתות לומר לך מי יודע אחר שניתן תמורה אם לא נכרת זמן הרבה ממנו כי מעל בנפש ההיא ולכן מעילה אחר כריתות. ואחר מעילה תמיד לומר לך תמיד תזהר כדי שיזהר הקב"ה מלהזיקך:

ד"ה וראה והבן שיש בהמ"ק למעלה כמו

וראה והבן שיש בהמ"ק למעלה כמו שיש למטה ויש ירושלים למעלה כמו שיש למטה ותזהר בקרבנות המקדש, גם תזהר בדברים המגיעים לירושלים לכן הביא מדות אחר תמיד שאין במדות רק סיפור המקדש וצורתו ובניינו ועניינו שהיה הכל ברוח הקודש כמו שנאמר הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל כל מלאכת התבנית לה רמז למעלה, ולכן אמר אחר המדות קנים ומדברים בעירוב קרבנות העופות. שעליהם אמר הכתוב ועוף יעופף והכל בגזירת כ"י היא המדות כי לה ניתן הדין. והנה סדר הקדשים י"א מסכתות לומר לך שמי שיקדש עצמו הי' והא' שמחים בו:

ד"ה סדר טהרות והתחיל בכלים שהכלים

סדר טהרות והתחיל בכלים שהכלים הם דברים שמהם מקבלים טומאה ומהם לא מקבלים והם דוגמה עליונה ואין כאן מקומו. א"ל תזכיר מעט ובמקומו הרבה, א"ל העניים והאביונים מבקשים מים ואי"ן והנה הכלים צריכים מים, והג' רוחניים אינם צריכים מים כי הם ראש א' שהחיך והלשון בראש. א"ל ולמה אהלות אחר כלים א"ל בני זה שאומר לך לחש לי אבי באזני וא"ל המקבלים מים הם ז' ומתחילין מחסד, וכדי שלא תאמר שהטומאות מתחילין מהחסד לכן התחיל באהלות המדברים בטומאת המת ועקרו מן הפחד, והנה הימים ז' והטומאות ו'. ועל שהצרעת מטמאה באוהל כמו המת כי מוצא אחד להם ע"כ נגעים אחר אהלות, ואחר שנטמא מה צריך הזאה ע"כ אחר

נגעים פרה ענין הטהרה והזאה מעפרה. ואחר שהוזה ונטהר יקרא טהור ולכן טהרות אחר פרה. ואחר טהרות מקוואות כי יש טהרות המטהרים את הטמא והוא המקוה ויש לו ביאור במקומו בע"ה. ואחר מקוואות נדה כי הנדה היא טומאה בפני עצמה ואינה כללית לכן השלים טומאת כללית ואחריה הביא טומאה יחידה הנוהגת באשה, ובעבור שטומאת הזב אינו כטומאת האשה לכן הביא מכשירין אחר נדה ואחר מכשירין היה ראוי מן הדין להביא טבול יום אבל בעבור שהזב הוא טומאה חמורה דומיה דמת ע"כ אמר זבין אחר מכשירין. ואחר זבים טבול יום שהוא טומאה קלה בעל קרי וכיוצא בו שטבלו מבעוד יום. ואחר קרי שהוא טבול יום הביא ידים נשארו העוקצים היא הוצאה מדרך הסברא ועקרם אינם מן התורה ועלו י"ב מסכתות מסדר טהרות לומר לך אחר שסדר קדשים א"י מסכתות, וא"י תמלא יו"ד וא' הוא אהי"ה וטהרות י"ב מסכתות לומר לך שגם אהי"ה מתגלגל י"ב ומתרבע מ"ח אותיות, והפרקים תקכ"ג לומר לך אחר שהו' סדרים הללו הם תורה שבע"פ וע"י התורה שבע"פ כ"ג היא סנהדרי קטנה איננה פחותה בממשלתה כי ממשלתה ת"ק שנה כל ימי בראשית, וחלקם להלכות הם הילוך הצינורות שהרחמים יורדים משם וזהו אל תקרי הליכות אלא הלכות. א"ל בני נחזור התפארת נקרא אדם כי הוא דוגמה שלמטה שנבראו ד"ו פרצופים וגם זאת הספירה הוא גוף המרכבה והגוף הוא עיקר האדם וזהו אדם שאמר יחזקאל ויהו"ה פעמים אדם פעמים ד"ם אדם בהיות א' בין השני ווי"ן כזה יו"ד ה"א וא"ו ה"א עולה אדם ובהיות השני ווי"ן בלא א' כזה יו"ד ה"א ו"ו ה"א עולה ד"ם. ולומר לך שהרשעים מהפכין מדת הרחמים למדת הדין זהו שאומרים בעלי האמת שאדם עם המלה עולה אלהים. א"ל ואיך, א"ל אדם מ' עם א' מ"א, מ' עם ד' מ"ד הרי כאן פ"ה ועם המלה הוא פ"ו כמנין אלהי"ם. ולמה נקרא רוח בעבור שהוא פנימי וכמו שיש יסודות חיצוניות כן יש יסודות פנימיות והם מים הגדולה. אש הגבורה. רוח התפארת, עפר כ"י. ועוד רוח שמשם פורחות כל הרוחות דרך צינורות ליסוד עולם. ועוד רוח תהפכהו והוא חור לומר לך שרובו רחמים ר"ל חיוור. ולמה נקרא חמה כי כמו שיש מאורות חיצונים כן יש מאורות פנימים. והפנימים הם ד"ו פרצופים ת"ת וכ"י והנה כנסת ישראל מקבלת האור מן הת"ת שכן כלולה עמו. וראה והבן שכ"י נקרא ג"ן ות"ת ע"ץ, זהו עץ הגן וחמ"ה בגימ' ג"ן וחמ"ה בא"ת ב"ש סי"ץ בגימ' ע"ץ. ויהו"ה הוא ע"ץ. א"ל איך, א"ל י' פעמים ה' ה' פעמים י', ו' פעמים ה' ה' פעמים ו' עולה ע"ץ. וזהו ויורהו ה' עץ. ולמה נקרא לולב בעבור כי הלולב הוא קו השוה ויש לו ענפים כן הת"ת עומד בקו היושר ומכריע בין המים ובין האש והוא קדרה דבי שותפי לא חמימא ולא קרירא ונוטה מעט לצד המים וקריר, מים קרים על נפש עיפה. א"ל ר' מהו

קו, א"ל ק' הוא יהו"ה והוא מלך בו' קצוות. א"ל אדוני, אבי אמר לי והוא מפי מרע"ה קו"ף במלואו עולה יהו"ה אלהים, הק' הוא יהו"ה ופ"ו הוא אלהים וא"ו עולה אח"ד ור"ל קו עולה יהו"ה אלהים אחד. א"ל בני וגם אבי אמר לי נעלמו של יהו"ה והנגלים עולים ק"ו, א"ל ואיך, א"ל ג' נעלמים יש לה' פעמים בי' כזה ה"י פעמים בא' כזה ה"א פעמים בה' כזה ה"ה בהיות נעלם הה' ביו"ד יהיה נעלם כל השם ל"ו ובהיות נעלם הה' בה' יהיה כל נעלם השם ך"ו ובהיות נעלם הה' בא' יהיה נעלם כל השם י"ח הרי ל"ו כ"ו י"ח וכ"ו הנגלה עולה ק"ו. ויש לו ענפים הם הספירות שעומדים לצד שמאל ולצד ימין. ולמה נקרא פ"ה כי השם הגדול הוא מליץ בין הבינה ובין כ"י ומלת פה עם המלה עולה אלהים ר"ל מליץ הבינה הנקרא אלהים. ולמה נקרא שמים כי יש שמים על שמים והוא שמים על יסוד, א"ל מנלך שנקרא שמים, א"ל ואתה תשמע השמים וקח ה' ושים בסוף התיבה והוא שמי מ"ה ר"ל הוא יו"ד ה"א וא"ו ה"א במילואו ור"ל שמי יהו"ה. וראה והבן השמים עולה יהו"ה במ"ק וכן אמר הנביא ואתה תשמע ששמך יהו"ה זהו השמים. א"ל ואבי א"ל השמים וה"ו במ"ק זהו שמי קדם, ר"ל שמי קדם הוא וה"ו התחלת השם המפורש שיוצא מן וי"סע וי"בא וי"ט, א"ל בני עד מתי נדבר בקבלת אבינו בא ונלך בגדולי ישראל ונשאל מפיהם מהו השמים, א"ל אתה אמרת לי אף שהאמת אתם אינם מגלים, א"ל א"כ בוא עמי ונרד ונמצא ספר חנוך הנקרא מטטרו"ן ונשאלוהו, א"ל שמעתי אותו הספר נעלם מן העין ואינו נמצא כ"א בשמים, א"ל א"כ נשאלוהו משמים א"ל מי ישאלוהו א"ל אני ואתה, שאלו הספר מן השמים והנה בא להם אדם וספר בידו ר"ל ספר חנוך סיפור הענין ובא להם ממט"ט ע"י בת קול, וא"ל אותו הספר נעלם מכל העין ר"ל שלא ישמע אם לא ע"י התעוררות, שאלו הספר מן השמים ר"ל עשו התעוררת וקריאה וגם מט"ט נקרא שמים שהוא שמים שלנו ושל מלאכים שלמטה ממנו, ובא להם אדם וספר בידו ר"ל כח הסיפור לגלות הסוד הוא ברשותו ובא להם ואמר שלום לרבנן וא"ל שלום בואך, א"ל אמור לנו מהו השמים, א"ל שם ים הוא השמים ר"ל וה"ו במ"ק עולה השמים, וגם השמים שם הים בגימ' זה הים גדול ורחב ידים ר"ל זה זה אלי והוא יסוד, הים היא כ"י, גדול הוא ת"ת, ומלת גדול במ"ק עולה יהו"ה אדנ"י ייא"י אהי"ה, גדול עולה י"ו וד' השמות הללו י"ו אותיות והם גדול, וראה והבן זה הים גדול ורחב ידים כל א' עולה י"ב י"ב, מלת הים עולה ה"ן ור"ל הן לה' אלהיך השמים שהיא שם הים העולה ה"ן ור"ל את כ"י הנקרא הן הוא הים ת"ת יהיה שם וכח שלך והוא ימשול בך זהו השמים. והנה הים גדול רחב ידים העולה במ"ק י"ב י"ב הם נגד מ"ח אותיות של יהו"ה המתגלגל י"ב הויות ורבוע הי"ב מ"ח וחי"ל עולה מ"ח ואם תוסיף ה' הוא ה'

אחרונה של שם בן ד' ותאמר החיל עולה טבט"גל הוא שר של כל חיילי מעלה והוא מזרזם לומר שירה לפני הקב"ה, ותרצה לדעת שהוא ה' אחרון שבשם בן ד' שכן החי"ל עולה ג"ן גן נעול אחותי כלה. הניחם והלך לו וכמעט שלא פרחה נשמתם כי הבינו ולא הבינו. א"ל למה נקרא ת"ת, א"ל בעבור שבזו המדה תמצא דברים רבים נוראים וגדולים ונעלמים אין להם ערך ודמיון, ולשם רמז כל סוד ויחוד הגמור ושם שבעים שרים לכן נקרא יהו"ה שמן השם הזה יוצאים ע"ב שמות ושם הם רומזים על החשבון העולה חס"ד ובכל יום ויום נותנים פאר וכבוד לפני המלך יהו"ה וע"כ נקרא יהו"ה כי משם נאצלים הע' שרים ובשם יהו"ה רמוזים ע"ב שמות. א"ל ר' באר לי הע' והע"ב, א"ל תמלא יו"ד ה"א ו"ו ה"א הוא מ"ד וכ"ו שהוא יהו"ה הרי ע' והם ע' שרים, וע"ב י' י"ה יה"ו יהו"ה צרפם כולם והם ע"ב, ובעבור שהע' והע"ב נותנים פאר ע"כ נקרא תפארת. ולמה נקרא מזבח העולה בעבור שעולים הויות שלמטה ממנו לקבל אצילות וברכה ממנו, הראית בני מעלת התפארת בעבור שיונק מכתר עליון הנקרא אהי"ה והיה, ומזבח העולה במ"ק הוא אהי"ה והי"ה. ולמה נקרא יעקב כי זו הספירה נקראת תורה שבכתב ויעקב לעולם היה עוסק בתורה שנאמר ויעקב איש תם יושב אוהלים והתורה נקראת תורת ה' תמימה ותורה הוא ת"ת וזהו ת"ם מ"ה ר"ל המדה הנקרא מ"ה היתה תם. וניתן לו א' ושב אמת זהו תורת אמת ובעבור שיעקב איש תם וניתן לו א' ונקרא אמת זהו תתן אמת ליעקב ע"כ נקרא יעקב (ות"ם), ותרצה לדעת מעלת המדה הזאת תעלה יעקב במילואו וקח אותיות שניות והם ל"ב שניתנו לה ל"ב נתיבות החכמה וזהו יו"ד עי"ן קו"ף בי"ת. ולכן נקרא הבריח התיכון כי כמו הבריח הוא שומר הבית כמו כן זאת הספירה עומדת באמצע ומקיים כל האילן ולכן נקרא גוף האילן והגוף הוא התיכון. ונקרא אדם גנוז בעבור שהוא עומד באמצע ומקיים כל האילן ולכן נקרא גנוז שכל אמצעי נעלם. ואל יעלה בדעתך שיש אדם או תמונת אדם חלילה וחלילה אלא הכל לשכך את האוזן. שעל שם שמקבלים ממנו שפע וברכה ע"כ קראוהו אדם הוא המשפיע, ועל שמשפיע נקרא זכר ומושפע נקראת נקבה וחלילה שיש שם זכר ונקבה. ועוד גנוז נקרא, בעבור שגנוז אותיות ז"ו ג"ן. ונקרא אריה בעבור שסומך בחסד יותר ממה שסומך בפחד והחסד נקרא אריה. וע"כ זאת הספירה נקראת אריה ואם תוסיף ה' היא ה' אחרונה שבשם בן ד' ותאמר האריה עולה הירא"ה וכתיב אריה שאג מי לא ירא, ויש לירא ה' נעלם הוא האריי'. הנה אריה מתהפך יראה ואותיות ע"ב שמות משלש אותיות השם עולה אריה הוא אותיות ריו שאריה רומז בחסד ות"ת. ולמה נקרא מים התחתונים כי הוא התחלת חמש ספירות אחרונות, והראשונות נקראו מים עליונים והאחרונים נקראו מים התחתונים. ולמה נקרא דומה

לכסף כי הכסף מורה חסד גמור ובעבור שזאת הספירה אינו חסד גמור אמר דומה כי נוטה למדת האודם ג"כ היא הגבורה לכן אמר דומה מדין ומרחמים. וראה והבן שכסף עולה ע"ץ והעץ עולה יהו"ה הוא רחמים, ואיך, י' פעמים ה', ה' פעמים י', ו' פעמים ה', ה' פעמים ו'. עולה ע"ץ, ומלת דומא מורה אודם כי נעלם דומה אינו מוכרח להיות ה'. ולמה נקרא ויברא בעבור שעשירית היא כנסת ישראל הוציאה כל הבריות מכח אל הפועל והיא הבריאה אותם, ואין בריאתה מצד עצמה אלא מכח שם הגדול שמקבלים ו' קצוות כח ממנו ולכן נקרא ויברא ר"ל יברא שדי בכח הו', ולכן ו' ויברא ומלת ויברא עולה יר"ט זהו כי ירט הדרך לנגדי. ולמה נקרא תורה שבכתב בעבור שזאת המדה נקראת ל"ב. גם חכמה עלאה נקראת ל"ב נתיבות החכמה. וראה והבן שאם היתה ניתנית התורה מחכמה עלאה היא רחמים אמתיים א"כ לא יהיה הפרש בין ההוגה לשאינו הוגה כי רחמים אמתיים לא יענישו ולכן נתנה מת"ת שהוא כלול בדין ורחמים כדי שיהיה שכר ועונש להוגה ולשאינו הוגה וזהו שארז"ל התורה ניתנה אש שחורה על גבי אש לבנה. כי הגבורה שחורה והגדולה לבנה ותפארת משניהם ע"כ ניתנה תורה ממנו, ולכן כותבין התורה שבכתב בדיו שחור ובקלף לבן והאחרים כולם פסולין. א"ל דיו ירוק ודיו אדום ג"כ מורים דין ולמה פסולים. א"ל בני אין דין כשחור בכל ה' צבעים ואין דין כפחד בכל המדות. ולמה נקרא משה בעבור שמשה נתנבא באספקלריא המאירה הוא ת"ת וע"כ נקרא משה, תמלאהו מ"ם שי"ן ה"ה עולה כ"ז במ"ק הם כ"ז אותיות התורה שניתנו למשה מתורה שבכתב ע"י ת"ת ישראל:

ד"ה גם אמר לי אבי משה בגימ' אל

גם אמר לי אבי משה בגימ' אל שדי בהם נשתמש משה רבינו ע"ה. ולמה נקרא הקב"ה בעבור שמלת קדוש הוא לשון הבדל וזאת הספירה מקבלת השפעתה ממדת הכתר הוא הקדוש וכתר מאין סוף, ושאר הספירות אינם ממשיכים ברכה ממדת הכתר ולכן הוא הקדוש ר"ל מובדל שהוא לבדו מבורך מן הכתר זהו שארז"ל כל השירים קודש ושיר השירים קודש קדשים, ר"ל הו' ספירות קודש אך שיר השירים הרומז בתפארת קודש קדשים בעבור שמתברך משם. הלא תראה שכל הו' קדשים צריכים בו והוא מלך על ו'. ולמה נקרא יום ג' שהוא שלישי להקף אמרתי עולם חסד יבנה. ולמה נקרא ישראל בעבור שהתורה נאצלת ממנו והקב"ה חזר על כל אומה ולשון לקבלה ולא קבלוה אלא ישראל שנאמר כל אשר אמר ה' נעשה ונשמע, וע"כ נקרא ישראל כי נעשה ישראל הגשמי בנו וקבל תורתו ולכן אמר הקב"ה בני בכורי ישראל. וראה מעלת ישראל שעולה ומתברך

מכתר עליון הנקרא אהי"ה על ששמו של ישראל עולה כ"א פעמים יהו"ה כנגד אהי"ה העולה כ"א וה' יתירים היא ה' אחרונה שבשם בן ד' הוא כנסת ישראל ועמו ירדה ועמו תעלה שנאמר אתי מלבנון כלה. ולמה נקרא לב כי הוא עומד באמצע האילן וגם התורה מתחלת בב' ומשלמת בל' והתורה נאצלת משם ע"כ נקרא ל"ב, וזהו משפטים ב"ל ידעום ר"ל מב"ל ידעום שאין המשפטים נודעים אלא מב' ול' שהוא כל התורה:

ד"ה נצח למה נקרא נצח כי זו המדה

נצח למה נקרא נצח כי זו המדה היא מדת משה ובה היה מנצח לכל אויבים במטהו הרומז לאות ז' הרמוז לנצח לכן צורתו כצורת ז' שהוא שביעית לאצילות. עוד דע לך שאם תאמר והנצח בו' הוא ו' הנותן לו כח יעלה מצכ"ט (נ"א בצבני"ה) הוא שר הממונה על הנצחון על פי הקב"ה. ולמה נקרא דומה לתכלת כי החכמה העליונה נקראת תכלת וזו המדה היא למטה ואין לה תכלת ממש כבראשונה אלא דומה לו כי כאשר יתרחק הדברים מן המקור העליון יקל ונוטה ללובן והוא רחמים והוא צד ימין ולכן נקרא לבן שנוטה לצד החסד. ולמה נקרא יכין כי יכין ובועז למודי ה' היו ואלה השני ספירות נצח והוד הם נקראים לפני ה' למודי ה' אלה הם שמלמדים העתידות לנביאים שמשם השגת הנביאים ואלה הם הרגלים של כסא המעמידים הכסא. וגם יכין תמלאהו יו"ד כ"ף יו"ד נו"ן ועולים ור"ם ר"ל הוא הרחמים שהרחמים מן הרום למעלה:

ד"ה הוד דע בני שהוא רגל שמאל

הוד דע בני שהוא רגל שמאל מהכסא וכל האומות מקבלים השפעתם מזה הרגל. ודע הוא הוד לעלת העלות כי הרי מעלה אינם משיגים לכסא אלא לרגליו וזהו ונתת מהודך עליו ודרך שם עובר השפעת הפחד ומשם לכ"י. ובוא בני ואספר לך מה היה עמי ומה בשורה בשרני אדם אחד בחצי יום קודם שנטו צללי ערב והייתי הולך ושמתי בדעתי ענין קטב מרירי כי זמנו היה ויראתי פן יזיקני וקראתי אל השם ושמע בקולי ושלח אלי אדם אחד ובא אלי ואמר לי לא תירא ולא תחת כי עבר זמן המזיק. אמרתי לו מנין לך אמר לי הודיאל בשרני, א"ל מהו הודיאל מה טיבו ומה ענייננו וא"ל מלאך המתפרנס מאצילות ההוד העולה י"ה כחשבון שמו בעבור שיניקתו מי"ה הוא הפחד ודין קשה, דע ההוד האציל ט"ו כוחות כחשבון שמו ושמות הכחות הם. הא' אור צחיאל הב' אור זרחיאל הג' ברכיאל הד' בשמיאל הה' גדיאל הו' גוריאל הז' דלתיאל הח' דומיאל הט' הודיאל הי' הומיאל הי"א וצריאל הי"ב ולפיאל הי"ג זרחיאל הי"ד זלעפיאל הט"ו חכמיאל. והכוחות

האלו יש להם דמות גוונים והרמז הרמיז נעים זמירות ישראל הוא המלך דוד ע"ה במזמור ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים, ועתה שים דעתך וכוונתך לדעת שאלה הכוחות נאצלים מן ההוד ומתפרנסין מי' הכתרים הם עשר ספירות מאצילות מחשבה היא כתר עליון הנקרא אור צח מתפרנס האור צחיאל. מאצילות הנקרא אור זרוח הוא חכמת אלהים מתפרנס זרחיאל. מאצילות בריכה העליונה היא התשובה מתפרנס ברכיאל. מאצילות הבשימה הנקרא קטורת שנאמר ישימו קטורה באפך ותרגום מקטר קטורת בושם מבושם ולכן נקרא בשימה והיא האצילה חכמה עלאה והביאה אל הת"ת ומאצילותה מתפרנס בשמיאל מאצילות קו האמצעי שכל גובהי מרום משתחווים לפני כסא כבודו ואומרים בשכמל"ו ברוך כבוד ה' ממקומו, וקו האמצעי הוא הנקרא גדיאל מלשון גודו אילנא קציצו ענפוהי שהוא עומד לגדע האילן משורשו ולקצץ כל ענפיו הוא סמאל ותנ"י ניעו"ר שושבינו וליליתבת זוגו וכל גדודיו שלא ישאר לו שורש וענף וגדיאל מתפרנס מאצילותו ומאצילות הגבורה הנקרא גור אריה ויהודה לקח כח ממנו זהו גור אריה יהודה. וגם הגבורה עתידה לעשות מלחמה עם סמא"ל ואז יתקיים נבואות הנביא ע"ה מי גר אתך עליך יפול ומאצילותו מתפרנס גוריאל, ומאצילות צדיק יסוד עולם שנמשל למה שאמר הכתוב דלת תיסוב על צירה פעם סגור ופעם פתוח כשאינו מקבל הוא סגור וכשמקבל הוא פתוח ולכן נקרא דלתי רחמים ומאצילותו מתפרנס דלתיאל, וגם יש לו שר אחד מתפרנס מאצילותו ושמו שעריאל ונקרא שער הרחמים ומאצילות הנצח ונקרא נצח על שם שהוא שותף שלישי למדת הרחמים והגבורה שכולם עתידים לעשות מלחמה בשמים עם סמאל וכל כיתותיו וכל שריו. ולנצח הנצחון השלם לעולמי עד. והוא עומד ודומם ומייחל עד עת בוא הנצחון ואז יתקיים מ"ש דהמע"ה ברוח הקודש דום לה' והתחולל לו אל תתחר במצליח דרכו זה ס"ם הרשע, באיש עושה מזימות זה תנ"י ניעור שושבינו, ומאצילותו הנקרא דומם מתפרנס דומיאל, ומאצילות ההוד מתפרנס הודיאל. ראה והבן שכל אלו הכחות אע"פ שנאצלו כדמות גוונים כל הי' כתרים נתנו מהודם על כתר ההוד ועל הנאצלים ממנו ומאצילותו המלה שנקראת הומה כאם המרחמת על בניה ולבה הומה, גם מעיה הומים בקרבה על שנתרחקו בגלות והמקטרג מושל עליהם זהו קול ברמה נשמע רחל מבכה על בניה ומאצילותו מתפרנס הומיאל. ודע והבן כי הודיאל וצריאל ולפיאל זרחיאל זלעפיאל חכמיאל. אלה הו' כוחות מתפרנסין תמיד מאצילות כת"ר ההוד, וזהו ולאצל ששה בנים אלה הם הששה בנים המתפרנסין מאצילותו, וצריאל ר"ל רצוי אל, ולפיאל יש לו ב' למדי"ן עולים ששים זהו ששים גבורים סביב לה, חכמיאל הוא החכמה שבסוף כשהיא

בזעף גוונים מתלבשים פח"ד ורעדה ועל ענין זה הדבר נקרא כח הז' זלעפיאל מלשון זלעפה אחזתני, וכשיבא עת וזמן שיהיה אם הבנים שמחה אז יזריח פני השם הנקרא זרחיאל. מאור פני הכבוד הוא אור השכינה ואז יתקיים נבואת הנביא ע"ה קומי אורי כי בא אורך רנו ליעקב שמחה, ועוד להם מקום לבאר אותם בעז"ה. ולמה נקרא דומה לירוק הטעם כי הירוק ממוזג מאודם מעט וזו המדה נאצלת ממדה קשה ואינה כמוה באודם ממש אלא נוטה לאודם ר"ל שהוא דין רפה ולא קשה ממש כמו הגבורה:

ד"ה יסוד ולמה יסוד נקרא צדיק כי

יסוד ולמה יסוד נקרא צדיק כי הוא חותם המלך בסוד יה"ו כי עדיין הה' אחרונה אינה נאצלה ומזה הצדיק נאצלת ה' אחרונה ויהיה השם מלא יהוה ועם זה החותם חתום כל איש ישראל כדוגמת הברית, ראה והבן שבברית נמצאים אותיות יה"ו בכל יהודי, ותצייר בשכלך העטרה בדוגמת הי' והאבר בדוגמת הו' והפריעה בדוגמת ה' הרי שבכל יהודי נמצא אותיות יה"ו שהוא חותם המלך ועולה אהי"ה ובהאצלת כ"י נקרא יהו"ה. ותשמע סוד גדול ונפלא כי יה"ו אינו חסר דבר כי הוא אדם שלם ברמ"ח אבריו שהאשה הוא ה' אחרון עם אותיות יה"ו בכח, א"ל ואיך אינה חסר, א"ל בכמה איברים נקרא אדם שלם ברמ"ח אבריו אותיות יה"ו בא"ת ב"ש עולים ר"י ונעלם אותיות יה"ו במשפט קריאתה יו"ד ה"א וא"ו עולים רמ"ח בלא ה' יען שהיתה בכח. וראה והבן שאחר שהוא חותם המלך א"כ אין להכניסו במקום זר מלוכלך ומטונף ואע"פ שאמרה תורה משכבי אשה לא להתיר שלא כדרכה כי אין כאן מקום ביאה והשחתה גמורה היא וגם מקום טינוף ומטנף חותם המלך וי ליה וי לזרעיה למאן דעביד הכי, ואף ביאה במקומה צריך לעשות בכונה גדולה כי הכוונה הנקיה והטהורה תוריד אליו נפש טהור ונקי. ואם לאו תבוא אליו נפש טמאה ומגועלת ממקום טומאה כי כוונתו למלאות תאוותו ולא על הנפש, ואלו הם פריצים ועזי פנים שבדור שעליהם אומרים לאברהם השרים של גיהנם תן לי הנפש ר"ל הנפש החוטאת ולא תתפלל עליהם רק שלי הם וממקומי נאצלו ואלי ישובו כי אליך לא באו שהם שונאי מצותיך ומשפטיך לא שמרו מצות ה'. והכוונה לא תרחם עליהם, ואברהם אומר אם אקח מכל אשר לך כלום חייבים בכלייה. הלא תראה יוסף הצדיק כשתפסו אשת פוטיפר ואמרה שכבה עמי וכבש את יצרו וראה חותמו חותם יה"ו ואמר איך אטנף הברית הזאת אשר הוא חותם הבינה שנתנה ליסוד, וזהו וחטאתי לאלהים בל' הרומז לבינה ולכן זכה ונקרא שמו יוסף הצדיק מפני ששמר בריתו. ולמה נקרא הר ציון, א"ל הלא אמרתי לך שיש ירושלים למעלה והוא כנגד ירושלים למטה

וכמו ציון שלמטה היא מגדול והמגדול שומר את העיר. כן ציון שלמעלה שהוא הצדיק שומר ירושלים היא המדה עשירית ושומר אותה מן ציקי קדרה ונותן לה השפעה. ולמה נקרא שמו שלם מפני שממנו יצא כל דבר לפועל ובו נשלם. ולכן נקרא שלם ומלת שלם מתחלף בא"ת ב"ש בכ"י הוא המוליד בכיה ואנחה על רחל מחסרון ההשפעה זהו רחל מבכה על בניה, וכ"ז בעבור ישראל שמחללים התורה ואינם הוגים בה יומם ולילה לקרב ב' עם הל' שהב' בחכמה והל' בו' ומשך הו', וע"י התורה שבכתב מתחבר גם התורה שבע"פ עמה ולהיות נשיקה ביניהם והם אנשי רשע ולא חשו, והתורה הוא ב"ל נחלק ונעשה בכ"י לישראל שבוכים ונאנחים בגלותם זהו שלם המורה ב"ל ומורה בכ"י, ומה שנקרא יסוד כי הוא יסוד הבנין שנאמר וצדיק יסוד עולם, ועוד תמלא יסוד יו"ד סמ"ך וא"ו דל"ת, סמ"ך וא"ו הוא כ"ו בס"ת. דלת יוד אותיות שניות ל"ו זהו יהו"ה קוינו ל"ו, ואם תצרף יהוה ול"ו הם ס"ב זהו ויסב מעליהם ויבך, נזכר וכיון במדתו הנקרא שלם ומוליד בכי ובכיה מוליד הרחמים כענין נכמרו רחמיו. ונקרא איש גנוז כי העשירית היא נקראת גנוזה וזה נקרא איש גנוז שהמקבל נקרא אשה והנותן נקרא איש. גנוז גימ"ל נו"ן ו"ו זי"ן תעלם בחשבון ועולים סח"ר לומר לך כל זמן שהיה יוסף גנוז בבור הוא בבית הסחר מדתו גנוז וחס"ר מן הרחמים וסרח הדבר לאחיו כי הם הגורמים. ונקרא שבת הקודש. בעבור כי זאת הספירה נקראת ברית כי הוא ברית ה' בינו ובינינו כמו שבת וגם נקרא קודש כי הוא משך הו' ומתקדשת מכתר עליון בו', ומה שנקרא יוסף בעבור שיוסף זכה לזו המדה ויוסף לשון תוספת ברכה ולכך נקרא יוסף וזו היא שאמרה רחל יוסף ה' לי בן אחר כי אליו יורדים הבנים מכתר עליון וכן היה. ולמה נקרא לויתן שהוא מלשון חיבור שעתיד להתחבר חיבור שלם ולויתן במ"ק ע"ה עולה שם יהו"ה לויתן במ"ק עולה אהיה ותמלאהו למ"ד ו"ו יו"ד ת"ו נו"ן והם י"ג אותיות כמנין אחד לומר לך אחד הוא עם אהי"ה אחרון. ולמה נקרא עולם הבא לומר לך כי מי שיזכה שלא לעבור על העריות ושלא לטנף את בריתו וישמור ברית השבת בעוה"ז יזכה להשיג השגת לויתן בעוה"ב:

ד"ה מלכות עתה באנו בשער המלך

מלכות עתה באנו בשער המלך והשומר שומר (שלא יכנוס) הנוכל לכנוס, א"ל ר' שמעתי שזה השער לה' צדיקים יבואו בו א"ל מאן הם הצדיקים א"ל הו' ומשך הו' הם יבואו בו ומהו לה'. א"ל הבינה, וא"ל וצדיקי עוה"ז יבואו בו או לא יבואו בו, א"ל יבאו, א"ל חמר שמך, א"ל רחם שמי, א"ל היינו רחם היינו חמר ר"ל הכי הוא, א"ל אם ראוי אתה לעלות בשער המלך וקיימת מצות עשה רמ"ח. וא"ל רחם שמי ר"ל רחם מן הרחמים

אני נאחז וכל רמ"ח מצות עשה קיימתי ואיך לא אעלה אל שער המלך ואכנס ואשב במחיצתי, א"ל ואתה יודע הדרך, א"ל יבואו המורים להורות לי הדרך, א"ל ר' גדול אתה מדהע"ה שאמר הודיעני דרך זו אלך ולמה ביקש מהקב"ה שיודיעו יבואו המורים ויורו לו. א"ל דהמע"ה גדול היה ולא היה צריך לבקש מהשם להורות לו ע"י מלאך אלא ע"י השם, וזהו הודיעני א"ל אם שמעת מה יעשה אדם ויכנס בשער הזה, והתחלת עניינו וסדר קיום מצותיו, א"ל ר' כל היכא שמצאתי מצוה קיימתיהו עד שמדדתי רמ"ח מ"ע שקיימתי, א"ל בני ידעתי שאין האמת אתך מי הותר לך לדבר שקר והא כתיב מדבר שקר תרחק, א"ל וכי שקר הוא הלא עסקתי בתורה לשמה וכל העוסק בתורה לשמה כאילו קיים כל מצותיו, א"ל ואתה אמרת שמדדתי ואין מדידה אלא במצות, א"ל הכי אמרתי מדדתי בשכלי שכל זמן שהייתי מוצא שעה פנויה עסקתי בתורה וגם את מלאכתי דחיתי ולא אמרתי כשאפנה אשנה וזהו שאמרתי כל היכא שמצאתי מצוה קיימתיהו. וידעתי שיעלה לי מן השם כאלו קיימתי רמ"ח מצות עשה, א"ל אבל אבי א"ל כך וכך עשה ותכנוס לשער הזה וההחיל הענין והסדר, יהודה בן תימא אומר הוי עז כנמר וקל כנשר ורץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים אבל אתה הרבית בדברים מבלי סדר ואיני יודע אם האמת אתך, א"ל ר' זה הסדר שסידר לך משונה הוא כי לא מצאנו תימא לא בתורה ולא בנביאים ולא בכתובים ומאחר שאמר גבור כארי שהוא מצד הגבורה הוא העז הוא הקל הוא הרץ, א"ל נראה לך שדברי אבי ז"ל הם ברבוי כדברך אשר כל המוסיף גורע. דברי אבי ז"ל דברי קשוט ואמת הוא ומאחר שהיה המסדר שמו יהודה היה צריך להזכיר תימא שם אביו ונקרא האב תימא והבן יהודה לסוד נפלא. א"ל ר' מהו הסוד זה קשה לי ואמרתי אין תימא בתורה. א"ל ואין כתוב בתורה, א"ל מבראשית ועד לעיני כל ישראל עברתי כמה פעמים ולא ראיתי תימא שמא יש תורה אחרת תורה אחת היא, א"ל ברוך שלא נתן לחמר קרניים, א"ל רחם ארחמך נאום ה' ר"ל רחם שמך הפכהו והוא חמ"ר וסתם חמר הוא רחמים שנאמר וישכם אברהם בבוקר ויחבוש את חמורו, והיה מן הדין להיות לך קירון אור פנים היא הידיעה אלא ברוך שהעלים ממך הידיעה. א"ל אל תהפוך שמי כי רחם הוא כלומר רחם תרחם ותגלה לי סדר כוונת כל דבר כי אני רואה שכל דבריך טהורים וקדושים וממקום קדוש וטהור נולדו, א"ל א"כ רחם ארחמך ר"ל אתה ששמך רחם ארחמיך בסדר הזה לא אשנה לך ואם אבא בספק אעורר עלי הרחמים ואתחיל והשם יהיה בעזרי. יהודה אותיות י"ה הו"ד ומלת י"ה רמז למדת דוד היא כנסת ישראל. שהוא מלך ישראל חי וקיים ולכן מלכי ישראל מיהודה עד סוף העולם. ובעבור שאומות העולם מקבלים שפע גבורות ממדת גבורה ע"כ יהודה

הוא ממדת דוד המלך הנקרא י"ה עולה דרך ההוד אל הגבורה ומקבל משם גבורות ואכזריות מבלי חמלה. להנקם מן האויבים הנה שמו מוכיח י"ה הו"ד ואמר בן תימא כי יעקב נקרא תימ"א תתן אמת ליעקב, ויהודה הוא בן יעקב והנה יוסף אמר לאחיו שלחו מכם אחד ויקח את אחיכם ואתם האסרו ויבחנו דבריכם האמת אתכם ואם לא חי פרעה כי מרגלים אתם, ר"ל אם נהיה מקובצים למטה יהיו גם השבטים מקובצים למעלה וה' עם אמת אתכם. וזהו ויבחנו דבריכם דברים שאתם דוגמתם ואם לאו אם זה הקטן איננו נפרדת החבילה ותקבלו פרנסה וחיים מפרעה זהו חי פרעה. כי מרגלים אתם ר"ל בחרתם בכוחות הטומאה ואם תביאו את אחיכם ונהיה דוגמא עליונה ונפרה ונרבה ונעלה לששים רבוא אז נהיה שלימים וראוים לצאת מן הגלות. ולקבל התורה וזהו האמת אתכם. והנה האמת הוא תימ"א בתורה. א"ל ר' ולמה אמר אתכם והוציא עצמו מן הכלל, א"ל כתיב ויאהב יעקב את יוסף מכל בניו כי נמשך אחריו זהו הו' ומשך הו' ואמת גם שניהם. ר"ל גם יוסף נקרא אמת כיון שהוא משך הו' הוא אמת כיעקב שהוא הו' ואמר האמת אתכם אני ויעקב וה' אחרון שבשם בן ד' נהיה אתכם, א"ל ר' כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך וכל המתחיל במצוה אומרים לו גמור ותשלים דבריך ולך תהיה צדקה. א"ל אתחיל:

ד"ה ומאין יבא עזרי אמר הוי עז

ומאין יבא עזרי אמר הוי עז כנמר מאחר שעלה יהודה וקבל גבורות מפחד יצחק שב לעז כנמר שנאמר ונמר חברבורותיו ר"ל עירב דין על מדתו. ואמר קל כנשר ר"ל כשתקבל מן הגבורה נעשה קל כנשר שהוא יהודה עצמו שכ"י נקרא נשר אז רץ כצבי להנקם מאויביהם וכשמתוועד עם האויבים ומשיגם אז וגבור כארי גור אריה יהודה ואריה בגימ' גבורה, אז ונפלו אויביכם לפניכם לחרב, ואמר זה החכם שידע כוונת הענין אימת יהוד"ה מתגבר באויביו ואף בגלות יש לנו הצלה מהאומות כשאתה עושה דוגמתו במצותיו ואתה מעיז פניך בעבודת השם יתברך ואע"פ שמלעיגין עליך ואינך נמנע מצד הלעג. ואינך בוש מפני האדם ואפי' בפני המלכים אינך בוש כענין ואדברה בעדותיך נגד מלכים ולא אבוש. ולא תאמר איך אעסוק בתורה בזקנותי הנה לא עסקתי בבחרותי ולא אדע ולא אבין וישחקו בי ויעשוני לעג ביניהם. ולכן אמר הוי עז כנמר כי יעלה לך הקב"ה כאלו עשית עולם מלא שמסבתך נצולים ישראל הנקראים עולם מן האומות, וקל כנשר ר"ל שלא תאמר בעל בשר אני כבד בתנועה אני האיך אלך להזיק את עצמי וגופי, תעשה המצוה ע"י אחרים ואני אניח לכן אמר קל כנשר, ר"ל עשה עצמך קל לעשות

רצון קונך, ושמא תאמר אלך לאט לאט שוב אמר רץ כצבי, פן תעשה המצוה ע"י אחרים ותשאר בלא מצוה וגם בבוא המצוה לידך אל תאמר עדיין יש לי שהות כי היצר לוחם ושמא יטרידך ולא תעשנה, ואם היצר לוחם כגון בחורף שהקור גדול ובקיץ שהשינה מתוקה. ויצר אומר לך תנוח ותשקט ולמה תפסיד שינתך ותזוק גופך ותבא לידי חולי ומן החולי למיתה כי אחים הם ואחר המות מה תועלת לך, וכן בחורף תתקרר ותנזק ולא תועיל, שוב אמר וגבור כארי תתגבר עליו ולא תשמע לו ותשכים בבקר להתחנן בפני בוראך ואם ככה את עושה הקב"ה יעשה כמוך ולא תאבד בין האומות. ואחרי זאת א"ל בני אתה רוצה להכנס בשער המלך תעשה כסדר הזה. תשכים בבקר קודם אור הבקר ותתחנן לפני השם ותכוין בסוף כל משמורת ומשמורת שבסופי המשמורות הקב"ה נזכר לחורבן הבית וגלות ישראל בין האומות ובאותה שעה תכוין ותתפלל כי אותה השעה ראויה ורצויה ואחד המרבה בתפלתו ובתחנתו וא' הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים. האמת בני המעט בכוונה טוב הוא מהרבה שלא בכוונה, ואמור פרשת העקידה לכבוש ולמעט הדין מעלינו ופרשת המן אחר כבישת הדין להשפיע עלינו ברכה ולפרנסינו די חיותינו ולא תוסיף כדי שיהא בטחונך בהקב"ה כל יום ויום דומיא דמן עומר לגלגולת בכל יום והיו עוסקים בתורה וכן תעשה גם אתה כי ברוך ה' יום יום. וי' הדברות ליחד לקב"ה יחוד גמור על העשר. ופר' קרבנות כדי שיקח כל דבר ודבר חלק הרחמים כעין הקרבנות שהיה לוקח כ"א חלקו ר"ל הסכמת כולם בקרבן ההוא. והם עולה ומנחה ושלמים חטאת ואשם. וטוב לומר ריצויים אחרים עד עת בא הבקר כי אז זמן הקרבנות, ואחר הקרבנות יאמר רבון כל העולמים יהי רצון מלפניך שיהא חשוב כאלו הקרבתי עולה בזמנה או מנחה או שלמים ואחר פרשת חטאת לא יאמר יהי רצון שאין החטאת באה נדבה, ואם לא תוכל להלחם עם היצר הרע לקום ולעיין בסופי משמורות כי לא נתנו לך שינה רק שיתין נשמי, וראה והבן שיתין נשמי שינה שהדין פועל בכחו נשימה אחת והו' סיבות נחים וכ"א כלול מעשר ע"כ שיתין נשמי, ואם לא תוכל בכל משמר עכ"פ חצי שעה קודם לאור היום קום כדי לתקן עצמך בעבודת הלב הוא התפלה ולא תלבש מיושב אלא קח חלוקך ותכנוס בו ראשך וזרועך בעודך שוכב ונמצא תקום שאתה מכוסה ואל תאמר הנני בחדרי חדרים ומי יראני כי הקב"ה מלא כל הארץ כבודו כי נהורא עמיה שריא שאם לא תלבש חלוקך בזו הדרך יראה הברית:

ד"ה וראה והבן מה אתה רואה ומה

וראה והבן מה אתה רואה ומה רומז הברית, ותדקדק בחלוקך ללבשו בלא היפוך שלא יהפוך חיצון לפנימי כי הוא כיסוי הגוף והפנימי הוא טהור ונקי ומצד החיצון מקום טומאה. ולכן אל תהפוך כי ת"ח מדקדקים שלא להפוך חלוקם. ותנעול מנעל ימין תחלה ולא תקשרנו ואח"כ שמאל ותקשרנו, ואח"כ תקשור מנעל ימין, א"ל ולא בעי לנעול כתפילין, א"ל דינא הכי הוא נועל של שמאל תחלה אלא מפני שהברייתא אומרת נועל של ימין תחלה עבדינן כתרווייהו נועל של ימין תחלה וקושר של שמאל תחלה. א"ל מאן דאמר כתפילין מאי דעתיה, א"ל בני מנעל הוא ימין ושמאל שנאמר מה יפו פעמייך בנעלים. וכשם שתפילין מניח של שמאל תחלה כדי שלא יהא תפילין של ראש בראש והיא ר"ל כ"י אינה לשם. ע"כ צריך להניח ביד וכשיבא להניח בראש אז האשה בביתו ומברכה ואומר ברוכה את לה' בתי וכן המנעל נועל של שמאל תחלה כתפילין פן ינעול של ימין ולא ימצא המנעל של שמאל ברגלו. א"ל והאומר של ימין תחלה למה, א"ל בני תפילין של יד יש לה י' המורה רחמים ובעבור שרוצה לעלות אל המלך נוטל רשות מהשוער ולכן מניח של יד תחלה מ"מ אין צריך הכנה כי הי' עמו, אך המנעל אשר הוא ברגל של שמאל ומנעל שמאל תכין לך הדרך ותנעול של ימין תחלה ואח"כ של שמאל וכדי לצאת ידי שניהם נועל ימין תחלה ואינו קושר והכין מקצת ואח"כ נועל שמאל וקושר והנה רוצה לעלות ולעשות קשר וחבור בימין והכל אחד. ותלך שלא בקומה זקופה פן תדחוק רגלי השכינה שנאמר והארץ הדום רגלי. רגלי הקב"ה הם יכין ובועז והם על הארץ והיא כ"י והיא כפופה תחת רגליו ולו הכח והממשלה וקומה זקופה ואם לא תלך בכפיפה אתה עושה היפך דוגמת השכינה, ותבדוק ותיטול ותניח תפילין ותתפלל היא עול מלכות שמים שלמה. שכן אמר ר' יוחנן הרוצה לקבל עול מלכות שמים שלמה יפנה ויטול ידיו ויניח תפילין ומתפלל. ואתה יודע שכל מקום שהולך אדם מלוים אותו שני מלאכים כענין שאמרו ביעקב אבינו ע"ה מלאכים שלווהו וגו' לכן בכניסתך לבית הכסא עשה התעוררות והתפלל ואומר התכבדו מכובדים קדושים משרתי עליון שמרוני שמרוני עזרוני עזרוני המתינו המתינו עד שאכנס ואצא שכן דרכן של בני אדם, ובעבור שתניחם בחוץ והשדים והמזיקים בבתי כסאות ע"כ בקש מהם שמירה. א"ל ר' ולמה פעמיים, א"ל כענין שוב אשוב שאין השמירה מכח עצמם אלא מכח הקב"ה. וכן תאמר בכל פעם שתכנוס כי השעות מחולקות כ"ש שמשתנות כפי מעשה המקבלים. ולא תגלה עצמך עד שתשב ותגלה מלפניך טפח ומאחריך טפחיים ואשה מאחריה טפח ומלפניה לא כלום, ע"כ צורך הגלוי, מכאן ואילך יש ליזהר שלא לגלות ואפי' לדרעיה כד

מנח תפילין כי כל איברים של אדם רומזים לדברים גדולים ונוראים ואין שבח כצניעות בעולם. וכשתשב יהיה פניך לדרום כדי שתעשה כבוד לאברהם ואחורך לצפון מצפון תפתח הרעה ולא תשב בין מזרח ומערב הם ד"ו פרצופים שלא לחלוק וכ"ז כשתפנה במקום מגולה אבל בבה"כ שבבית שיש לו מחיצות אין לדקדק, ובשדה אחורי הגדר תפנה מיד מבלי דקדוק ובבקעה תתרחק עד שלא יוכל חבירך לראות פריעתך ולא תאנוס עצמך לדחוק יותר מדאי כי אתה מעורר הצער. ותקנח ביד שמאל ולא בימין כי הימין הוא מעולה, ולמה ישמש בו שימוש שאינו ראוי לו מאחר שרמוזו גדול. ולא תקנח בחרס כי הוא מן העפר וגם מן האש ואין הכשפים באים אלא מן העפר והיא מדה האחרונה שהיא אשה, וע"כ תזהר מכישוף וכיון שכן הוא ע"כ תרחיק כל נזק מגופך כגון עשב יבש וצרור שקינח בו חבירך כי גופך רומז בדבר גדול ולכן תשמרהו, ותפנה בלילה כמו ביום אחר שאתה מקדש עצמך מצד כבוד העליון מה לי ביום מה לי בלילה ונהורא עמיה שריה. ועמוד במקום גבוה ותשתין או לתוך עפר תיחוח משום ניצוצות הניתזים על רגלים ויאמרו שאתה כרות שפכה ואינך מוליד והם בנים אחרים ונפשם נפש מסואבה, ואם תבא להאחז האבר ולהשתין אחוז מן העטרה ולמטה לצד הארץ ואף אם אתה נשוי פן תבא לידי קושי והקושי מביא לידי הרהור והרהור עולה ונדבק ופוגם יותר מן עבירה, ואל תשהה צרכך כי אתה מזיק את הגוף אשר הוא טהור כלי הנפש העליונה ותרחוץ כפיך ותברך בא"י אמ"ה אקב"ו על נ"י, ומלת נטילה הגבהה כענין וינטלם וינשאם כל ימי עולם. ונטילת ידים ונטילת תפלה שווים בהגבהה ע"כ תגבה ידך שהם עשר אצבעות נגד י' ספירות ותכוין להתקדש מן העשר כאדם שהוא ת"ת מגביה ידיו למעלה אלו זרועות עולם וממשיך מן המקום העליון ומוריד שפע למטה ומברך את העשר, וכן תמשוך אתה שהמים רומזים רחמים והאצבעות הם עשר עשר כנגד עשר ע"כ תגבה ידך ותכוין זהו שארז"ל בתר כוונה אזלינן. וע"ז אמר הכתוב ואשא כפי אל מצותיך אשר אהבתי וכן בעשותך למטה חקיקה וציור כן יעשה למעלה, וידקדק לערות עליהם ג"פ כי ג' רוחות רעות שורים על היד ותעביר א' א', א"ל ויעביר כל הג' בבת אחת, א"ל רוחות רעות מאין נאצלים מג' מדות אשר שלשתן דין והראשון מצפון תפתח הרעה והו"ד ואש"ה עקרן משם ודרך שם יורד החשך בעולם, אחד אחד מכבים ומעברין או שלשתן בבת אחת הוי אומר א' גם אתה כן. ומצד ג' רוחות הללו תזהר קודם נטילה שלא תיגע ידך בפה או בחוטם או באוזן או בעין הן תוליד נזק כי כל אלו מרמזים לכוחות עליונים וכל א' גבוה מחבירו. וזהו קדושים תהיו כי קדוש אני ה' ותכוין בברכה כי קריאת השם הוא לשון אדנות באל"ף דל"ת והכוונה שהוא אדון הכל. ובשעת קריאתו ביו"ד ה"א המורה יהו"ה

שהוא היה הוה ויהיה ובמקומו אבארהו. גם מלת אלהי"ם ומלת א"ל בע"ה. ובחסרון המים תעביר בכל מידי דמנקי אלא שמצוה מן המובחר במים. ואחר נטילת ידים תברך אשר יצר את האדם בחכמה וברא בו נקבים נקבים חלולים חלולים כי הוא דוגמא עליונה הנקבים וחלולים הם הצינורות אשר דרך שם נותן הנותן ומקבל המקבל ואם יסתום אחד מהם לא יתקיים המקבל. וראה והבן שרמ"ח איברים רוחניים מתקיים דרך נקבים וחלולים שכן חלולים חלולים עולה רמ"ח. א"ל ר' והלא בהסתלק עלת העלת הפתוחים נסתמים. א"ל בני היש להם קיום. ועוד תינוק שבמעי אמו טבורו פתוח אשר הוא סתום ופיו שהוא סתום הוא פתוח והנה עלת העלת פותח וסותם ואמת מברך מפליא לעשות היש או הראית פלא כזה נאד מלא רוח שהוא סתום ורוח שמור בו יעשה בו נקב כחודו של מחט רוח חלף והלך לו. והאדם מלא נקבים והרוח שמור בקרבו. ואם רצונך לסדר עם שאר ברכות גם על נטילת ידים בבית הכנסת רשאי אתה, אך אם תברך מיד אחר נטילת ידים ואשר יצר אמור אלהי נשמה וכו' ותחתום ברוך אתה ה' המחזיר נשמות לפגרים מתים לפי שהיא סמוכה לחברתה ואינה פותחת בברוך שכיון שחברתה מבורכת וצדיק חונן ונותן למה יברך בפתיחה אין צורך וכל שאין צורך אין לברך. גם כל היום כשתפנה בין לגדולים בין לקטנים תברך על נטילת ידים ואשר יצר והוא ששפשפת או קנחת אבל בלאו הכי תברך אשר יצר לחוד והדין נותן אחר שהעביר רוח רעה מגופו ונשאר נקי וטהור האיך לא יעורר לברך, ואל תברך כ"א בשעת הניגוב שכל זמן שלא ניגב לא עשה כלום שהרוח רעה עם הניגוב עוברת. ומיד תברך בציצית טלית קטן על מצות ציצית, ועל טלית גדול להתעטף בציצית, וצריך להתעטף מעומד שנאמר לכם לג"ש שלא תאמר אחר שמצות טלית רומז בכ"י א"כ יהיה מיושב כי עליה נאמר ואתה קדוש יושב תהלות והוא השער הנזכר ועליה אמר אנה הלך דודך ונבקשנה עמך ר"ל עמך יוכל להשיגו וזולתך לא ומלת יושב ממתין כמו ותשבו בקדש והישיבה מורה עיכוב והמתנה ומרמיז אל הנרמז, וכדי שלא תעשה אותה מיושב חייבה תורה מעומד הואיל וזו המצוה רומזת בה' קשרים ה' אחרונות וח' חוטין ח' ספירות ואלו ואלו אח"ד וחוט התכלת בה רומזת אל החי"ך הוא חכמה עלאה אם כן ראוי לעשותה מעומד. א"ל ר' א"כ דברים הרומזים בכ"י צריכים להיות מיושב, א"ל אין הכי נמי, ואבי אמר לי ג"כ דברים שרומזים בכ"י כגון נפילת אפים ותהלה לדוד ותפילין של יד וכיוצא בהם צריכין להיות מיושב כי מצוה מיושב ממשיך מכ"י ומצוה מעומד ממשיך מתפארת ישראל. ואם עשה מעומד הדברים שראוי לעשותן מיושב הרי הוא משקר ומחליף ומקלקל הצינורות והפך בהפך. א"ל ר' והלא של מיושב עושים מעומד, א"ל שלא לתת פחיתות באחרונה וסוף הענין דברים

שמיושב ועושה אותן מעומד צריך לכוין במה שרומז אף שעומד מצד שלא יהא פחיתות בדבר וכן העושה של מיושב ומכווין שלא יחליף הדברים ושלא יקלקל הצינורות ואינו נותן פחיתות לדבר, על שניהם נאמר כי ישרים דרכי ה' ועם כל זה העושה מיושב צריך לעשות כבוד לנרמז בשעת ברכה ולקום מעט וכן הדין נותן. ואח"כ תניח תפילין בזרוע שמאל למעלה מה' פרקים והנח מיושב וחלק כבוד בברכה ונגד הלב כי הלב לצד שמאל ומברך להניח, ואח"כ של ראש ומברך על מצות תפילין ואין כאן מקומם ובמקומם אבאר בע"ה:

ד"ה א"ל ר' אמור כאן מעט ושם הרבה,

א"ל ר' אמור כאן מעט ושם הרבה, א"ל מה אומר, א"ל למה להניח. א"ל להניח ברכה אל ביתיך. ובשל ראש על מצות כי מן הראש מורידים הברכה בבית, א"ל ואם שח, א"ל מברך על של ראש להניח, ועל מצות. א"ל הנה של ראש להניח א"ל הכי כוונת הענין אתה הראש הפסקת הצינור מלהניח אשר צויתני להניח ברכה אל הבית ותתקן. ותמיד תמשמש בשל יד תחלה ואח"כ בשל ראש כי אם לא יעלה דרך הסולם יפול ויהרוס. והמשמוש הוא שלא יזוזו ממקומו כי אין הדבר נכון ולא תישן בהם הן יבא לידי נפיחה. וראה והבן קדושתן, ואחר הנחתן תמשמש ותברך שכן אמר רב אשי כל אימת דממשמש בה מברכי, ובענין שינה יש בהם כמה חלוקי דינים. כשהם בראשו יוכל לישן שינת עראי כי שינת עראי אין בהם לא חשש נפיחות ולא היסח הדעת. אבל לא קבע כי יש לחוש לשניהם. וכשהם בידו לא קבע ולא עראי פן יפלו לארץ מקום דריסת רגלים. ויש חילול בקדשים וכשמניחם אצל מראשותיו פורס סודר עליהם כי מכבד הקדשים וישן אצלם בין שינת קבע בין עראי, ואם תכנס לבית הכסא תחלצם ותניחם חוץ לד' אמות או כרוך ותנם בכלי תוך כלי. א"ל ר' והלא מכוסים בעור, א"ל יש בעור שם שדי ש' בראש וד"י ביד. ואח"כ תלך לבית הכנסת ובלכתך מהר פעמיך שכן כתיב בבית אלהים נהלך ברגש ובהלוך בתי כנסיות ובתי מדרשות מעורר הלוך רחמים מסבה לסבה. א"ל א"כ ילך וישב וידום, א"ל מעלת ההולך מצד מעלת התפלה ומעלת תלמוד כי הם מעוררים את האהבה. ויבדוק מנעליו פן יהיו מטונפים וכתיב מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב ואם יהיו מטונפים מה תועלת לו בתפלה. ובהכנסך לבית הכנסת תאמר מה טובו אוהלך יעקב משכנותיך ישראל. מ"ה במילואו מ"ם ה"ה מוליד מ"ה אחר ומנה מ"ה מ"ה היא הו' ומשך הו' כי מ"ה עולה אדם א"כ ב' ווין הנקראים יהו"ה ור"ל אתה מ"ה הוא ת"ת טובו אוהליך הוא יסוד ומלכות אהלי יעקב, ואמר יעקב כי בגלות מבקשים

ממנה טובה אבל בגאולה משכנותיך ישראל שבמקום ישראל אין שטן ואין פגע רע, ועתה בקריאתך מה טובו אהליך בבואך לבית הכנסת תעורר הטובה ואחר הקריאה הזאת שבקשת להתברך מהטוב אמור ואני ברוב חסדך אבא ביתך אשתחוה אל היכל קדשיך ביראתך והוא שאמר הטוב ומלת אשתחוה אריך וגם בקריאה זו תועיל ותשב במקומך, ואם יש לך טלית אחר תתעטף ותשהה מעט ולא תפתח פיך עד שתחשוב בלבך לפני מי אתה עומד ומי הוא השומע דבריך ואז תלבש אימה ופחד ותפתח פיך ואמור תפילתך על הסדר אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים, ר"ל לעשות הלב היא כ"י לשמים היא ת"ת על מחשבתו זה הממעיט, אך המרבה הוא מכוין להוריד השפע מבריכה עליונה להשקות למעלה מן העשר ואח"כ לבו לשמים. ותתקן מלבושך שנאמר הכון לקראת אלהיך ישראל. א"ל א"כ מי שמלבושיו קרועים לא יתפלל ואם אין בידו לתקנם מה יעשה. א"ל אין הבגדים הללו כמשמען רק הכוונה היא ככה מלבושי הלב הם מחשבות השכל וכשאדם רוצה לעמוד לפני אלהיו צריך לתקן מחשבות שכלו שגם ישראל רוחני אמור לו הכון לקראת אלהיך היא הבינה אתה הנקרא ישראל. והנה שלמטה מעורר להעשות למעלה. וכשאתה מתפלל אל תגביה קולך בתפלתך רק השמע לאזניך מה שאתה מוציא מפיך שהתפלה והקול במקום א' זהו שפתיה נעות וקולה לא ישמע ולכן כל תיבה ותיבה תחתוך בשפתיך ולא תבלעם. שהתיבה רומזות בעליונים הם הסבות וכשתוליד חסרון בתיבה ולא תוציאה בשלימות כ"י עדותיך חסרון והוא שקר, כי אין חסרון ואף כי יש חסרון בהשפעתה גם זה רעה חולה שאתה מחסר השפע, וס"ת תפרידם זה מזה פן תכשל באמרך ספרו בגוים את כבודו, שא' של את נבלע והמ' של בגוים מתחבר בת' של את ונמצא ששב הא' למ' והוא גידוף ל' מת ח"ו, וכן שבחי ירושלים את, וכן וייראו העם את ה' תפרידם. א"ל ולמה ידביקם עד שיצטרך האדם להפרידם ושמא יכשל, א"ל מוכרחים הם כי התיבות מרמזות בספירות והספירות הם דבוקים דביקות עולם כענין נעוץ סופן בתחלתן והנה מוכרח להורות אל הדיבוק ואף כי דבוקים נפרדים בהשפעה הרי כאן פירוד ואין הדיבוק והפירוד מורה רק בזה. ולא תאריך בתפלתך יותר מן הצבור פן תחשב מגסי הרוח ואין הגאוה רק להשם יתברך שנאמר ה' מלך גאות לבש:

ד"ה א"ל ר' והלא מאריכין לו ימיו

א"ל ר' והלא מאריכין לו ימיו ושנותיו א"ל ה"מ יחיד אבל עם הצבור יחשוב עם הצבור ולא יאריך יותר מן הצבור. ובק"ש תהא נזהר מאד מה שתוציא מפיך והשמע לאזניך

רמ"ח תיבות שבו, וכן אמר לי כשעלה מרע"ה לרקיע שאל להקב"ה למה חסר הג' תיבות מק"ש עד שיצטרך האדם להשלים ואם הקב"ה מחסרן אדם מאין לו להשלימם. והשיב גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתידין ישראל ללכת בארץ לא להם ארץ נכרים יעלו עליהם בהמות טהורות גם טמאות שפן וגמל שמו עליהם כי פנו מדרכי השם, ור"ל בגלות יתגלגלו בבהמות אפי' בטמאות ויפנו ממצות השם אל האלהים אחרים ואין הטומאה נוגעת רק עד ו' קצוות והוא מת אבי אבות הטומאה, שני לו אב הטומאה, ר"ל מי שנגע במת הוא אב הטומאה, שלישי לו ראשון, רביעי לו שני בחולין, חמישי לו הוא ג' בתרומה, ששי לו הוא רביעי בקודש, ע"כ חסר הקב"ה בזו השמיטה ג' תיבות מק"ש המעיד על רמ"ח איברים של אדם והוא נגד כתר חכמה בינה להרמיז כי אף בגלות לא נאמר על אלו הג' העניים והאביונים מבקשים מים ואין, ר"ל מבקשים גם אותה המדה הנקראת אי"ן וכ"ז בגלות רק ששת ימי בראשית אשר הטומאה מגעת שם. אבל הג' הם כתר חכמה בינה אין שום טומאה מגעת שם. ולכן חסר הג' תיבין בקריאת שמע להודיעך קושט דברי אמת, אך האדם אשר הוא דוגמא העליונה צריך לכללם בחזרת שלש שמות אני ה' אלהיכם אמת הרומזים לג' שאמרתי, אני רומז לחכמת אלהים, כענין אני חכמה אלפים לעולם קדומה, ור"ל אני של יהוה שהוא כ"ע האצלתי אלהיכם הוא הבינה, והנה ג' רוחניים הם ברמז ולכן אנו כופלים אני ה' אלהיכם, נעלמים בנעלמים, והנגלים הם כנגד הנגלים, ר"ל נעלמים הוא הכפל. ונגלים הם הנראים והנקראים והם נגד הנגלים, ר"ל אני רומז לחכמת שלמה כענין אני בכר אתנהו. ור"ל אני חכמת שלמה, יהו"ה שהוא ת"ת ישראל לקחני מבית אבי הוא פח"ד יצחק שהוא אלהיכם והמליכני עליכם, והרי כאן ששה שמות ג' נעלמים וג' נגלים. ואם הוא העלימם מפני הכבוד אתה צריך להעלותם כי הוא אמונתינו ועל שק"ש הוא עדות ברורה פעמיים בכל יום ע"פ שנים עדים חייבים כל ישראל להעלות עדות זו פעמיים בכל יום. ואשה פסולה לעדות לכן אשה פטורה מק"ש ומבשרי אחזה אלוה שהיא ראשך כמין י', והי' קטן ונעלם מן האותיות ויש לו קוץ למעלה להרמיז אל הכתר וקוץ למטה להרמיז אל הבינה, וע"כ במוח שכל חכמה ובינה, והראייה שמשם בא בלבול אדם, והטיפה שהולד נוצר בה נמשך מן המוח ומתפשט בחוט השדרה ומשם לגידין אילך ואילך עד הצדיק וצדיק חונן ונותן לאשה. והנה דוגמתו במרכבה העליונה, ואצילות מן המוח הוא כתר חכמה ובינה בחוט השדרה שהוא תפארת ישראל ומשם לצדיק שהוא הברית ומברית לאשה והאשה בעולם השפל. ואם לא יבין בגופו ובשרו לא יאמין הנה הכחיש בדוגמתו כפר בעשרה מאמרות אל יענו אוון מפיהו כי אין קדושתו קדושה ויוציאוהו מעליהם כי טמא

הוא מחוץ למחנה מושבו הוא ירבעם הרשע, לכן יזהר להשלים, ויש לך להתבונן ארבע פרשיות בקדושה חמורה והם תפילין שבראש וד' בקדושה קלה הם תפילין של יד וכ"י מתעטרת בהם הרי כאן ט' והברכה כולל העליון ואין כאן חילוק, ובעבור שהם עדות של יחוד ע"כ צריכים שלימות, גם התבונן בסוד הקדושה אחדות העשר קדושות זו בזו והם הספירות ע"כ אין לפחות מי', והנה עשר שמות אינם נמחקים להרמיז אל הענין גם עשרת הדברות ג' מצות עשה וז' מצות לא תעשה, ויש שרוצים להשלים בא"ל מל"ך נאמ"ן וטעות הוא בידם שאינן ג' ראשונים נרמזים באלו כי הם אברהם יעקב דוד ועוד אינם מגוף הק"ש ובק"ש בעינן להשלים רמ"ח:

ד"ה וראה והבן שכתב בראשונה ג'

וראה והבן שכתב בראשונה ג' שמות יהוה אלהינו יהו"ה ובאחרונה ג' שמות אני יהוה אלהיכם וג' נעלמים הרי כאן ט' והוכרחו להסמיך אמת אל אלהיכם כענין שנאמר וה' אלהים אמת. ואמת הוא שם הרי כאן עשר. וע"פ הדבור תקנו חז"ל ק"ש והשלמוהו בנסתרים. ומצד מעלת הנעלמים אין להשלים רק ש"ץ וכל העם ישמעו ויבינו ומכוונים ומודים כי ש"ץ הוא כמלאך ה' צבאות, ואני זוכר שאמר לי אבי זלה"ה מלה במלה כל דבר שצריך עשרה כגון ק"ש וקדושה וברכו וקדיש. וכיוצא באלו כל יחיד ויחיד חייב ביה עם הש"ץ, וא"ל טעם עדות ברבים השווים בעדותן אוהב הקב"ה שנאמר הן אל כביר לא ימאס שאם אינו כן יחיד לא יענה קדושה ולא קדיש ויסמכו כולם בש"ץ, וא"ל ענינו של ירידת ש"ץ ענין אחד שאלתיהו על העקר, וא"ל כל יחיד ויחיד ובלבד עשרה. א"ל ומה צורך בעשרה א"ל הואיל ורוצה להשלים בנעלמים א"כ צריכים י' כי עם הנעלמים הם י' שמות עם הסמכת אמת וכל י' שמות צריכים עשרה. וכל שאינו קורא ק"ש עם הציבור אין לו רשות לכפול מה יעשה להשלים יכוין ט"ו ווי"ן דבאמת ויציב להשלים ברמז ועם כל זה קרינן בי' מעוות לא יוכל לתקן כי אותם הג' תיבות לא אמרם כשאר הציבור ר"ל ט"ו ווי"ן הם ג' שמות ה' ווי"ן עולים ל' ול' מצטייר כ"ו הרי כאן שלשה פעמים יהוה יהוה יהוה, ובערבית יכוון בו' של ואמונה שהוא מושך וא"ו הרי כאן שלשה אותיות וא"ו ב' ווין עם כללן היינו מא' ועד ו' הוא כלל הו' ועולה הב' ווי"ן ב' פעמים אהי"ה, וא' מצייר יו"י הוא כ"ו יהו"ה הרי כאן ג' שמות. ועל שלא השלים עדות במלות מבוארות קרינן בי' מעוות לא יוכל לתקן. ומיד ויפול משה על פניו ר"ל המשיך מדתו הוא נצח על מט"ט ובו שפע וברכה וקב"ה אמר ישמח משה במתנת חלקו שהוא שבת בשפע שהוריד לו ועוד דברים רבים בק"ש ואין כאן מקומו:

ד"ה וכשתקרא ק"ש תזהר לתת ריוח בין

וכשתקרא ק"ש תזהר לתת ריוח בין הדבקים כמו אתכם מארץ מצרים פן תבליע המ' מצד השני ואתה מורה חסרון וכן וחרה אף. אותו וזכרתם וכן כל כיוצא בהם וכל השמות האמורים בפרשה ראשונה תאריך בקריאתם כל אחד וא' עד שתכוין הי"ה הו"ה ויהי"ה אך בא' דאחד לא תאריך שלא יראה אי חד. וראה והבן שבחן וגם לא תמהר בקריאת הח' שלא תקראנה בחטף ותאריך בד' עד שתחשוב בלבך שהוא בורא עולם ומלך בשמים ובארץ למעלה ולמטה ובד' רוחות העולם. מזרח מערב צפון דרום. ותהום רבה ועל רמ"ח אברים שבך ואם לא תוכל לכוין כל כך תכוין ה' אלהינו שהוא עתיד להיות אחד ובכל מאודך בכל ממונך ובכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו. א"ל ר' והלא אמרינן אפי' בא ליטול את כל ממונך ומי יוכל לסבול, א"ל ראה והבן אם בא ליטול נפשך נתחייבת לו כי אין משפט מעוקל מלפניו ואם בא ליטול ממונך ודאי הוא בדין שאינו שלך א"כ כל מה שעושה הוא דין אמת והאמת אתו למה תתרעם. זהו בכל מדה שהוא מודד לך כדין הוא ותאהב אותו. א"ל ר' נפשו של אדם של השם כספו וזהבו ג"כ של השם הוא כשבא ליטול את נפשו וממונו שלו לוקח א"כ מאי רבותא דאדם ומה שכר לו אם לא יתרעם אא"ב אם הקב"ה נוטל דבר של אדם ואדם אינו מתרעם אלא אוהב שפיר. אלא אי אמרת שלו הוא נוטל אם מתרעם שלא כדין הוא מתרעם ויענש. ואם אינו מתרעם אלא אוהב ושמח לא יהיה לו שכר. א"ל ועד עתה היכי היית, א"ל וזה קשה לי וזה שאלתי, א"ל הלא אמרתי לך קב"ה הכי אמר לישראל אם תתרעם שלא כדין תתרעם ותענש. כי שלי אני נוטל ואם לא תתרעם הלא שכרך כפול מאד כ"ש למי שבא אליו נפשו בהשקט ובמנוחה שלא בהרגש ועכשיו הוא נוטלו או בשריפה או בסקילה וכיוצא בהם שמצטער ואינו מתרעם יש לו שכר בזה. א"ל ר' דברך יסייעני אם נתחייב למה יתרעם ואם יתרעם הוי שלא כדין. ואם לא יתרעם למה יהיה שכרו כפול, א"ל עד מתי תעמוד בטעותך ולא תבא אל האמת. הכי אמר הקב"ה לאדם אם יאמר לך אדם אם לא תצא ממחיצת הקב"ה לעבוד אלהים אחרים אני נוטל את נפשך או ממונך אפ"ה ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך. א"ל מתוך השקר יתבאר האמת שבכלל השקר אמת ובכלל אמת אין שקר. ממ"נ כשמסר נפשו שלא לכבוד אלהים אחרים ואינו עובד אינו נותן דבר משלו, א"ל אפ"ה הואיל ואפשר להיות לו ממונו ונפשו כשיעבוד ע"ז והוא אינו עובד הקב"ה מעלה לו שכר. שכן אמר ר' עקיבא גדול הדור עכשיו כשבא לידי לא אקיימנה אלא שקר ואמת שאמרת מעולם לא שמעתי, א"ל ר' שקר עולה ת"ר ואמת עולה תמ"א ובתוך ת"ר תמ"א ואם תבקש

שקר בכלל אמת לא תמצאנו א"ל וחלופיהן בגולם. א"ל ר' יהי כבוד תלמידך חביב עליך כשלך אנשי סדום אמרו ללוט ג"ש הלא"ה וכוונתם גול"ם שוט"ה ולמה מר קראתני גולם שוטה, א"ל בני כבוד תלמידי חביב עלי כשלי ולחדודי נתכוונתי קראתיך שוטה שכשם שבתוך שקר אמת כך בתוך שטות חכמה, והכי אמרתי לך מתוך שטותך תצא חכמתך קראתיך גולם שמתוך דברך למדנו החילוף שאם תחליף שקר בא"ת ב"ש הוא בד"ג ואם תחליף אמת בא"ת ב"ש הוא אי"ת והנה שקר בתוך אמת ואם תחליף שטות בא"ת ב"ש בנפ"א חכמה בא"ת ב"ש הוא סלי"ץ והנה שטות בתוך חכמה ובעבור שהוצרכתי לומר וחילופיהן הזכרתי גולם לא לדידך הוא הלא תראה שמלת בגלם עולה בא"ת ב"ש במ"ק ר"ל וחילופיהן בא"ת ב"ש שקר בכלל אמת:

ד"ה אשר אנכי מצוך היום יפסיק כי

אשר אנכי מצוך היום יפסיק כי המדה הנקראת היום היא מצוך וע"כ יהיה חביב בעיניך כאלו היום נתנה לך ולא תסמוך עם על לבבך שיהיה משמע היום על לבבך ולא למחר. ועד לבבך עקר כוונת הלב ועקר כוונת קבלת עול מלכות שמים ואפי' מהלך בדרך יש לו לעמוד עד שיגיע אל לבבך. וראה והבן שכ"י נקראת לבבך. כענין שנאמר נשא לבבינו אל כפים אל אל בשמים ר"ל נגביה כ"י שהוא לבבינו, בשמים הוא ת"ת ישראל לקבל שפע, ומכאן ואילך יקרא בכוונה כפי כחו וכשיגיע לאות על ידיך ימשמש בתפילין של יד להוריד השפע ביד וע"כ הוא ממשמש גם בראש כשמגיע לוהיו לטוטפות להוריד שפע וברכה מן הראש וכשמגיע אל וראיתם אותו ימשמש בציצית. כי הציצית הם ל"ב חוטין ור"ל ל"ב נתיבות חכמה עלאה באין בלב היא כ"י, גם תחבר כל הקשרים עם החוטים שהם ל"ב הם בין הכל ב' ווין הנקרא יהוה יהוה והנה היחוד, ויחתוך הז' של תזכרו שלא יראה כשי"ן מלשון שכר. ואין לך שקר גדול מזה שנראה שהקב"ה א"ל לקבל שכר ואינו כן, ולא ירמוז בעיניו ולא יורה באצבעותיו ולא יקרוץ בשפתיו כי תועבת ה' עושה אלה שהעושה היסח הדעת ביחוד עושה הפסק בשפע וחיבור ואוי לו. ובהתפללו מיושב אל יסמוך מאחוריו דרך גאוה וחושב בדעתו שהוא אדם גדול לפני השם וא"א ע"ה אמר לפני השם ואנכי עפר ואפר. ודהע"ה אמר ואנכי תולעת וכו' ואתה מהלך להתגאות לפני השם אלא ישב וראשו כפוף ושתי ידיו תחת לבושו הימנית על השמאלית נגד טבורו הימין על השמאל. להיות השמאל הדין מזוג ברחמים. נגד טבורו הוא אמצעית האילן טבור הארץ ואליו הידים באים ע"כ צריך השמאל להיות על טבור ואחריו הימין, וזהו שהאש יורד תחלה ואח"כ מים באים ומכבים אש, ואל יפשוט רגליו אלא שוקיו על

עומדו כדי שיראה שהוא עומד באימה וביראה וברעדה וכתיב עבדו את ה' ביראה וכתיב את ה' אלהיך תירא, וינענע גופו כשהוא יושב וכשהוא עומד כדי לעורר ולנענע הרחמים שאין בהתעוררות לבד הכוונה. זהו כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך. ובקומו להתפלל יכוין רגליו זה אל זה שנאמר ורגליהם רגל ישרה וכף רגליהם ככף רגל עגל, ישרה בגימ' תקט"ו והוא בגימ' תפלה מלמד שמתפללים מלאכים בכל יום תקט"ו תפלות כמנין ישרה. ומשה למד מהם והתפלל תקט"ו תפלות דכתיב ואתחנן שעולה בגימ' תקט"ו. וכך פעמים מתפללים המלאכים והחיות לפני הקב"ה כשיושב בכסא הכבוד. ככף רגל עגל ר"ל כשאדם עומד להתפלל צריך להדבק רגליו ביושר ואם לאו תפלתו בטלה דאין נראים כעגול שלם וכשרגלי אדם מחוברין נראין כעגול שלם ורומז שאין השטן יכול לקטרגו ולעכבו שהוא מוקף מכח השם ומשומר במצותיו, וישוח ראשו הוא רמז לירידת השפע, וגם בתפלה ישים ידיו תחת לבושו הימנית על השמאלית ויעשה כריעה באבות תחלה וסוף ובמודים תחלה וסוף וברכת השלום ולא יותר. כשהוא כורע כורע בברוך וכשהוא זוקף זוקף בשם, ר"ל כשאנו כורעים אנו מודים בדעתינו שהקב"ה הוא בתפלה ומתאחד בכתר שהוא הברכה, וכשאנו זוקפים כלפי מעלה אנו מזכירים השם ומודים שהכל נאצל ממנו והוא אדון הכל וברצונו עומד הכל ב"ה שהוא שפע וברכה ומשפיע מאתו השפע על הכתר, ומהכתר על הספירות ומהספירות עלינו כי הוא סוד הכתר בלבד שהוא הספירה עליונה ומהכתר האציל הקב"ה החכמה שהוא הספירה השניה והחכמה כלי אומנות מייסד כל פעליו, ולמה כורע באבות אין כאן מקומו, וכשמשלים תפלתו יפסיע ג' פסיעות לאחוריו נותן שלום לשמאל שהוא ימינו של הקב"ה ומכוין בחסד ואומר שלום לימינו שהוא שמאל של הקב"ה ומכוין בפחד וא"כ שלום על ישראל. ר"ל מאחר שהשלים המים עם האש א"כ שלום על ישראל הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל, ומה שפוסע ג' פסיעות כדי לצאת שיעור שני פתחים כדרך שבא בשתי פסיעות. וחוזר למקומו בשלישית כי שיעור שני פתחים בא לעמוד בתפלה כענין שנאמר לשמור מזוזת פתחי. ואמר שיעור שני פתחים והם חסד ופחד שהם שני פתחי עולם, ר"ל שיכוין אדם בתפלתו לעלות למעלה מן הי' הראשונות ששם התפלה מגעת כי אע"פ שיסוד כל היסודות משפיע טובו הוא ע"י הכוחות העליונות המתאחדים באמצע יחודו. וכאשר השלים תפלתו צריך לצאת כשיעור שני פתחים בדרך אשר בא בו, ואם לאו ימתין עד ענות הקדיש או קדושה או מודים ויחזור למקומו. ואם שב קודם אלו הרי הוא ככלב השב על קיאו. כי זה אמר בתפלתו סלח לנו כי חטאנו ועלה כסדר וירד כסדר ואם ימחלו לו אח"כ מראה בעצמו בשובו אל מקומו שנתחרט בתפלתו ורוצה בחטאיו והוא כלב

שב על קיאו. וקודם הפסיעות יאמר יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי. וראה והבן י' בראש רומז לחכמה גנוזה י' בסוף רומז לאחרית הימים להעלות תפלתו בי' העליון אשר קוצו רומז בכתר עליון כי לשם התפלות באות. וראה והבן שמי' לי' עשר ספירות עם קוץ הי' הרומז בכתר ועוד יתבאר. וגם קודם התפלה צריך לומר אדני שפתי תפתח וכו' וכדי להסמיך גאולה לתפלה:

ד"ה ועתה אודיעך סדר גאולה ותפלה

ועתה אודיעך סדר גאולה ותפלה כי דע בהתאחד מדות א"ל ח"י שהוא היסוד במדת אדני אז יושבת על כסא מלכות ומושלת על כל הנבראים. וכשא"ל חי הוא היסוד נבדל ממנה ומסתלק ממנה אז מדת אדני הנקראת שכינה הולכת בגלות ומשתעבדת תחת שאר ממשלת וכוחות נכריות וזהו ושפחה כי תירש גבירתה, ולכן אמרו שצריך אדם לסמוך גאולה לתפלה. כי גאולה הוא א"ל חי ותפלה היא אדנ"י ובהיותם סמוכים זה לזה אז הכל ביחוד ובשלימות וברכה, וסימן סומך ה' לכל הנופלים ואומר נפלה ולא תוסיף קום, ולכן צריכים ישראל לכוין בכל יום כוונה גדולה להסמיך גאולה לתפלה כדי שיתחברו ויתאחדו שני שמות הללו וכשמגיע אדם לברכת אמת ויציב שהוא גאל ישראל יכוין בלבו סוד גאולה זו מה היא ואיך סומך אותה לתפלה כשמתחיל אדני שפתי תפתח וכו', כי הכוונה זו עקר גדול. וראה והבן מאותו חכם שהיה משבח שפעם אחד הסמיך גאולה לתפלה. כי זה אפי' קטן יודע שאסור לספר ולהפסיק והאיך יתפאר בזה שאפי' הקטן בישראל אסור לעשותה, ועוד ע"י שבחו גילה גנותו שפעם א' סמך ומשמע ששאר הימים לא סמך והיה מפסיק וחלילה לחסידיו ולעבדיו הקדושים מעשות כדבר הזה אך מה שאמר פ"א הסמיך גאולה לתפלה פירושו שהיה מכוין בברכת אמת ויציב להמשיך מכל הצינורות וליחד כל הספירות עד שהגיע המשכת כל הצינורות עד חתימת גאל ישראל וכשהתחיל אדני שפתי תפתח נתחבר א"ל חי במלת אדני ונתייחדו הספירות ע"י החכם הזה. וגם זה דבר שצריך מחשבה נכונה להמשיך כל הצינורות ולסדר כל הספירות עד שמגיעים כולם במלת אדני ולפי שאין כח ביד האדם לכוין כוונה זו הגדולה כי דבר גדול הוא ולא יוכל לעשות בכל יום הוצרך לומר פעם אחת הסמיך גאולה לתפלה, ולפי שהסמיכה הזאת בדיבור ובמעשה היה שהיה יודע לכוין אלו הכחות להמשיך השפע דרך הצינורות עד שהביאם כולם לאל חי ומשם בשם אדני וזהו סמיכת גאולה לתפלה והסוד אל חי ואדני זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו, וכיוצא בזה ארז"ל אלו שמרו ישראל שבת אחת כהלכתו מיד היו נגאלין בסוד שהיו סומכין גאולה לתפלה שזה

הסוד הוא זכור ושמור. א"ל ר' ולמה לא נגאלו מיום שהסמיך אותו חכם גאולה לתפלה, א"ל אדם אחד לא יכול לסמוך אלא שיעור אדם אחד אבל אלו היו כל ישראל סומכין כפי השלמת והמלוי המספיק להתחבר ולהתאחד גאולה לתפלה ואז היו נגאלין. א"ל אחר שאין תועלת בסמיכת גאולה לתפלה שיגאלו ישראל למה ארז"ל להסמיך כי אפי' כל יחיד חייבו לסמוך גאולה לתפלה, א"ל נהי שאין נגאלין בסמיכת יחיד מ"מ תועיל סמיכת יחיד לתועלת מה שהרי ע"י זה ישראל ניצולים מגזירות האומות שאלולי זה מה אנו מה חיינו לפניהם. ובסמוך א"ל ח"י אל אדני אז הוא הגואל משחת חייכי המעטרכי חסד ורחמים המשביע בטוב עדיך תתחדש כנשר נעורייכי:

ד"ה וראה והבן כשרצה הש"י לגאול את

וראה והבן כשרצה הש"י לגאול את ישראל ממצרים חיבר מדת א"ל ח"י הנקרא גאולה למדת אדני הנקרא תפלה וזהו ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו וכתיב וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים. והיסוד, וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם ואזכור את בריתי, והנה היסוד גאולה ואדנ"י תפלה. ולפעמים מלת אדני נקרא גואל כי בהתחבר אל חי עם אדני שהוא סוד הגאולה לתפלה הרי מלת אדני שהיא תפלה מתמלאת משפע הגאולה אז גם מלת אדני נקראת גאולה ופועלת גאולה בשליחות אל חי ומצלת הצדיקים וגואלת אותם מכל פגע ומחלה, ובאותה שעה נקרא המלאך הגואל שלפי שמלת אדנ"י הנקראת תפלה היתה הולכת עם ישראל בשליחות א"ל ח"י. הלא תראה שהמדה הזאת היתה מהלכת עם יעקב אבינו ע"ה לגאול אותו מכל מיני פורעניות זהו שאמר יעקב המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים ומה שקורא (אותו) המדה זו מלאך לפי שאינה פועלת פעולה לגאול אלא בשליחות א"ל ח"י שהרי היא עצמה צריכה גאולה שכן ארז"ל גלו למצרים שכינה עמהם ולכן כשאדנ"י פועל גאולה הוא בשליחות א"ל ח"י, ולכן נקרא המלאך הגואל השליח בשם משלחו. אך אדנ"י לעולם תפלה כי דרך שם עוברת התפלה, והעיקר כי מדת היובל למעלה היא הבינה והיא הגאולה השלימה, ומהבינה מקבל א"ל ח"י שפע הגאולה ומביא גאולה לעולם כמו שמקבל מהבינה כח חיים. ועתה אומר לך אדני שפתי תפתח היא תפלה תסמוך אותה לגאל ישראל הוא יסוד שהוא הגאולה וע"ז נקרא היסוד א"ל ח"י בעבור שמקבל כח חיים מהבינה הנקרא יובל, אשר משם נגאלו ישראל ויצאו ממצרים שנאמר וחמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים חסר ו' אלו חמשים שערי בינה וכן הוא אומר יובל היא שנת החמשים שנה וכתיב גאולה תהיה לו וביובל יצא, וכתיב ובכל ארץ

אחוזתכם גאולה תתנו לארץ, ומהיובל תמשך הגאולה לא"ל חי לגאול את הצדיקים בשעה שהוא סמוך לא"ל ח"י מדת אדנ"י, וזהו אדני שפתי תפתח כגאולה אריכתא דמיא, ואדרבה היא תפלה אלא אדני נמשך אחר גאל ישראל וכאלו היסוד ואדנ"י גאולה, ואע"פ שהיא תפלה אריכתא מכל מקום נשלם התפלה. א"ל והיכן הנחת הכריעה והזקיפה וכיוצא בהם. א"ל בני שכחתי וכד מדכרי לי אדכר וכורע כריעה עד שיתפקקו חוליות שבשדרה ועד שיראה איסר כנגד לבו וכשזוקף נבלע אותו איסר ואינו נראה, וכשהוא כורע אז מתפקקים כל חוליות שבשדרה ונראה אותו בשר שהיא כאיסר. וראה והבן כי פקפוק החוליות הוא התעוררות השפע הלא תראה שהאיסר שהיא כנסת ישראל באה כנגד הלב לקבל השפעה וברכה כי הלב הוא תפארת ישראל ובעבור שהפחד הוא בכלל החוליות וההוד הודאה שלו כשמו ע"כ בברכותיו שהוא ברכת הודאה צריך לעשות התעוררת בברכתו להשלימו, וגם להשלים עיקר יניקתו שהוא הפחד ע"י הכריעה, ולכן יש לכרוע במהירות למהר השלום ביניהם ולזקוף בנחת כנחש מעט מעט להתאחד השפעות הברכה, ואמר כנחש לומר לך שכל מי שלא יכרע בזה הדרך הנה האיסר שבה לינק מכוחות הנחש ונותנת ומשלמת מדה כנגד מדה ושדרתו הוא חיותו נעשה נחש אחר ע' שנה, ר"ל אחר דין כ"י בדין שבעים סנהדרין שלא יחיה בתחיית המתים, ולכן נקרא מדות שפועלת מדה כנגד מדה. ולא ירוק בתפלתו כי הרוק יורד ממקום העיפוש ואין לעוררו ולכן קראוהו רוק מענין ירקרק הלא תראה שמואס בו הרואה את הרוק ואם נזדמן לו מבליע בכסותו וכאלו לא יצא ולא נראה ואם אסטניס הוא זורק לאחוריו שהוא מוציא לחוץ מן ההקף כי שם מקומו, ואל יגהק ואל יפהק שכל אלו מורים רעה הלא תראה גיהק ופיהק מניח ידו על פיו לכסות ריח רע היוצא מפיו כי עולה מצד הסרחון, ואין לתפוש שום דבר בשעה שהוא מתפלל כי מוליד היסח הדעת והיסח הדעת בתפלתו הוא רעה גדולה שנראה כמטייל לפני המלך וביטל כל שפע וברכה, ועל הכל אין לתפוס סכין עמו אף כי מכוסה שהברזל הוא מקצר ימים וזה מבקש להאריך ימים ועתה קיצר, וראה כי הוריד דין במדה ולא הוריד דין בדרך שלום. ואל יתפלל אחורי אדם שלא יראה שמשתחוה לאדם אחר וטוב לחסות בה' מבטוח באדם, ואף כי הוא רבו אל יתפלל אחוריו, ואל יעשה את תפלתו קבע ולומר כך תפלות מוטלות עלי להתפלל בכל יום שא"כ אתה קובע מקום לתפלה והוא כענין הבה נבנה לנו עיר, אלא עשה תפלתך רחמים ותחנונים לפני המקום ב"ה כלומר כוון להוציא ממקום יניקתם הוא הפחד ותחברנה ברחמים כי זה אוהבת כענין ורבקה אוהבת את יעקב. ואל יעיין בתפלתו ואין פירושו שלא יעיין ויכוין בתפלתו כי אדרבה יכוין ויעיין כי אז תבא עליו ברכה בעיון ובכוונה

גדולה וראויה תפלתו להתקבל, אלא ר"ל אחר העיון והכוונה שהתפלל כבר תפלתו אומר כבר התפללתי בעיון ובכוונה גדולה, ראויה היא תפלתי שתהיה מקובלת אם כך עושה יזכירו לו עונותיו כמקטריגים ויאמרו לפני השם הוא עושה כך וכך אלא שבדין יש לו לחשוב ולעמוד ולכוין בתפלתו ומאחר שהוא בשר ודם למה יתגאה הלא לכך נוצר. א"ל אם ימצא אדם שבעל כרחך יתגאה לבו ואז מה יעשה שבעל כרחך הוא ויזכרו עונותיו. א"ל יש לו תקנה ישוב וישפיל עצמו וישיב אל לבו ויאמר כמה גאוני עולם עברו מהעולם הזה אשר עשו אלף מדות יותר מעשים טובים ממני מה אני מה חיי. וע"כ שליח צבור אינו יורד לפני התיבה אם לא שיתנו לו רשות, כי ש"ץ אינו רשאי לרדת אם לא שיתנו לו רשות גדולי הצבור מפני שנראה שמתייהר לפני השם וי ליה כי יזכירו עונותיו המקטרגים. ובעודו בבית הכנסת יזהר מלדבר שיחת חולין עם בני אדם וגם לא בשעת קריאת התורה ואם יש בני אדם שמדברים יעשה עצמו כמתפלל וינענע בשפתיו ובכן ישתיק אותם אוי להם לבני אדם שמערבים חול בקודש וחטאתם רבה ולא ידעו. ואל תתפאר ביניהם כי אינך מדבר שנראה שאתה מתפאר במצות השתיקה וקרוב שאתה נוטל שכרך. וראה והבן שהמערב חולין בקדשים גם הוא יתערב בחולין אע"פ שהוא קודש. ויכוין בכל ברכה וברכה לענות אמן אחריה שמלת אמן מורה אומן והנה שני אומנות הם חכמת אלהים וחכמת שלמה. ויכוין להוריד מאומן לאומן ברכה וחיים. הלא תראה שאמן עולה גימטריא יהו"ה אדנ"י והנה מוריד הרחמים אל הדין. ויהא שמיה רבא יאמר בכל כוחו פי' בכל כוונתו ואין הכוונה שיגביה קולו. ויזהר בשעת התפלה ובשעת ברכת המזון ובשעה שאדם עוסק בתורה שלא יגע בשערו ובשער בית השחי וערוה כי שערות הם כוחות הטומאה ועל כן אם נגע יטול ידיו להעביר הטומאה. ואסור לקרות קריאת שמע ולהסתכל באשה פן יבא להרהור אשר הוא נדבק במדות יותר מן העבירה וזהו הרהורי עבירה יותר קשים מעבירה. והנה אם רוצה לצאת מבית הכנסת אל יצא מיד אלא ישהה מעט שלא יראה שדוחה כל מה שעשה ויצא בנחת ובכריעה שיראה שאוהב כל מה שעושה. שכן אמרו היוצא מבית הכנסת אל יפסיע פסיעה גסה. ויאמר פסוק ה' נחני בצדקתיך למען שוררי הישר לפני דרכיך שלא יראה שעד כאן צריך מהש"י ומשם ואילך לא, וכשילך בדרך אל ישוח יותר מדאי ואל ישפיל סודרו על עיניו שאם ישוח יותר מדי כביכול מצער קונו ואם יכסה עיניו מעיד שקר שעיני ה' המשוטטות בכל הארץ, וגם לא ילך בקומה זקופה כמו שאמרנו למעלה אלא במדה בינונית וישפיל עיניו בכדי שלא יראה הבא כנגדו גלגלי עיניו, שעיניו עיני ה' המשוטטת בכל הארץ, והארץ שלימה טהורה נקייה. ותקדים בשלום כל אדם אפילו בשלום גוי כדי שיתאהבו ישראל

באומות ואתה הגורם שעל ידי שלום שלך מתפרנסין שרי מעלה ושבעים פרים יוכיחו אבל לא בשלום אשה שאינה עם בעלה ולא תחסום לגמרי. והנה בא אל ביתו בשלום ויסיר התפילין של ראש שאין דרך לצאת האיש מביתו והאשה איננה שם, ואח"כ יסיר של יד ויתנם בתיק כי כולם בתיק נמצאים ומתערבים ותנהיג בהם כבוד לתלותם גבוה מעשרה שכל למעלה מעשרה הוא קריאת הא' א סמיכות כולם:

ד"ה ודע שהמכנסים רומזים על

ודע שהמכנסים רומזים על השוקיים נצח והוד מים ואש הבאים אל המעור הוא היסוד הוא מכריע שני, ולכן צריכין להיות ממתניים שהוא הו' ועד הירכים ואין עד אלא כנסת ישראל וזהו ועד ולא אמר עד. ובחסרון המכנסים מן המעור והמעור מן כנסת ישראל הנה אשה יונקת מכחות הטומאה וראה ערותך וזהו לא תגלה ערותך עליו, ולכן יהיה לו מכנסים טהורים ונקיים להיותם לו בשעת בהכ"נ להורות על עניינים גדולים ונוראים ואחר צאתו מבהכ"נ והסיר התפילין יסיר גם המכנסיים ההם וילבוש האחרות ומיד יעסוק בתורה שנאמר ילכו מחיל אל חיל, ר"ל על ידי העסק בתורה כ"י מתחברת עם ת"ת ישראל וישוב ה' להתחבר בחיל שהוא עולה מ"ח הם מ"ח אותיות שהעלה יהו"ה בריבועו י"ב הויות שבו שהם מ"ח אותיות וכשתחבר הה' עם חיל הוא החי"ל בגימ' ג"ן והנה חיל שנעשה החי"ל נתחבר עם חי"ל שהוא יהו"ה. ואל יפסוק ממשנתו לדברים בטלים אף אם יאמר מה נאה אילן זה מה נאה ניר זה שיש בזה דבר שבח לבורא שמברכין ברוך שככה לו בעולמו אעפ"כ ארז"ל שמתחייב בנפשו ואתה יודע תורה שבע"פ אין להכניס אליו דבר חול וזה מתחייב בנפשו מדה כנגד מדה וק"ו בדברים בטלים ושיחה של ערוה שהשח בהם עובר בלאו ועשה. בלאו דכתיב כל הדברים יגעים לא יוכל איש לדבר. ובעשה דכתיב ודברת בם ולא בדברים אחרים, דהיינו דברים בטלים, ולאו הבא מכלל עשה עשה. א"ל ר' נאמר ודברת בם והוא הדין בדברים בטלים אלא שעשה עקר בדברי תורה, א"ל הואיל והלאו נאצל מן העשה מוכרח אתה לומר ולהוליד לאו מן העשה ולומר ולא בדברים אחרים היינו דברים בטלים, א"ל א"כ יהא בלאו שהרי נולד הלאו למה תאמר לאו הבא מכלל עשה עשה. א"ל וכי יש לבן כח ורשות לפני אביו הרי הבן ברשות האב עומד ומאחר שאביו עשה גם הוא עשה, והשתא ומה בלא תורה כך עובר בלאו ועשה כ"ש שאין להפסיק מדברי תורה החביבים עליך לעסוק בדברים בטלים, וכל המפסיק מדברי תורה העלה חול בקדשים והעלה עשן באפו ועליו הכתוב אומר הקוטפים מלוח עלי שיח שרש רחמים לחמה, ר"ל מאכילין אותו גחלי רתמים בגיהנם.

ואח"כ ילך לעסקיו שיפה ת"ת עם דרך ארץ כי כשם שהקב"ה נושא ונותן כן הוא ישא ויתן שכשם שהמו"מ של הקב"ה הוא באמונה, והאמונה בנו כן הוא ישא ויתן באמונה, ויהיו כל עסקיו לש"ש אז יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך. וירחיק מדבר שקר כי כל דברי השם אמת ויציב ואתה דוגמא שלהם ואם תאמר שקר אתה יוצא מדוגמתם. גם תזהר בני מחבורת אנשים רעים ומושב לצים שנאמר ובמושב לצים לא ישב כי אין לצים בדוגמתו. ואל יעשה אונאת דברים לחבירו כי ענשו חמור שלא ניתן להשבון כי חבירו דוגמא עליונה ואונאתו אונאת דוגמתו, ואף עם נכרי יהיה מו"מ באמונה כי גם הוא מהאמונה מתפרנס ואם תגזול מה שהאמונה מפרנסתו הנה שם שמים מתחלל בין הגוים ואתה הוא הגורם. ולא יוציא דבה מפיו. וראה והבן בני מה נעשה לצדיק שהחליף צדקתו בחסידות וגרר דבר אחר את לשונו וראה אדם אחד ויצא לתרבות רעה. הנה דבה רעה הרג שלשה האומרו והנאמר והאמצעי ור"ל יוסף הצדיק הוציא דבה רעה על אחיו ונתגלגל בחסיד אחד ובא חזיר וגירר לשונו וראה אדם אחד ואמר הלשון שהוציא מרגליות מפיו כך זו תורה וזו שכרה יצא לתרבות רעה, הנה הרג יוסף שלשה יוסף ואחיו ואותו אדם, ואם יקללהו אדם או יחרפהו אל ישיב לו מאומה אלא יהיה נעלב ולא יעלוב שהעולב עולב דוגמא עליונה והנעלב הקב"ה יבקש עלבונו. ואל יצא לריב מהר שאתה מונע השלום ואל ישנא את חבירו בלבו כי אם את אשר ישנא השם הם פריצים עזי פנים מעמי הארצות אשר אין הוגים בתורה. ובשובו מעסקיו לביתו אל ישב בטל שהבטלה מביא לידי שעמום ולידי הרהורים רעים ועי"ז מתבטלים למעלה. וראה ששכר התלמוד והמצות אין להם שיעור, ואם יבא לו אורחים יכניסם בסבר פנים יפות ומיד בבואם ישים לפניהם לחם לאכול כי לאו שלו אוכלים, ופעמים בא עני מדרכו ועדיין לא אכל ובוש לשאול ויתן לפניו לחם וכל אשר יוכל ישים לפניהם בפנים מאירות, ואף אם יש בלבו איזה עצב ודאגה יסירם מלבו לפניהם וינחמם בדברים ויהיה להם למשיב נפש, ואפילו יש לו מאה עבדים ושפחות יטריח בעצמו ויעמוד עליהם. כי מי גדול מאברהם אבינו ע"ה ששימש את המלאכים והיה לו כמה עבדים ושפחות והוא בעצמו שימש. ואע"פ שנזדמנו לו בדמות אנשים ערביים ואברהם כיון בעצמו שהם מלאכים חיצונים ומשתחווים לאבק רגליהם הם השרים החיצונים הנקראים אבק ההיקף ובעבור שמדתו חסד והם רחוקים ממנו ע"כ אמר קחו מעט מים ורחצו רגליכם להעביר הטומאה מעליהם, ואחר רחיצת המים השתדל הוא בעצמו שכן מפרנסין אותם מתוך ההקף. ואל יאמר לפניהם תלאותיו כך וכך אירע לי אל יספר לפניהם כי דברים קשים משברים את הגוף ורוחם, וכמדומה להם שהוא אומר בשבילם כן וכמעט שאין לו שכר בעולמו,

וגם יכבדם כאדונים שכן אמר אברהם אדוני. וגדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני שכינה שמאחר שנותן יתנו מן השמים לשכינה ושכינה בכל העולם ואתה הגורם ומדה כנגד מדה לא בטלה. ובשעת אכילה יראה עצמו צעור לפי שאינו יכול להטיב להם יותר ותפק לרעב נפשך שאומר לו תצא נפשי על שאין לי כלום לתת לך, ואם ילינו אצלו תשכיבם על מטה טובה כי גדולה מנוחת עני בהיות שוכב בטוב ויותר נחת רוח עושה לו המשכיבו בטוב מן אכילה ושתיה, ותהא מכבד כל אדם כגופך ויהיה בעינך כלסטים כי לא תוכל להכיר הלבבות ושמא נפשו נפש מסואבה ויזיק במדתו, ובבקר סעדהו ולוהו וחשוב כי גלגל הוא החוזר בעולם היום עשיר ולמחר דך ונכלם. ויתן להם פת צידה לדרך כי על פת לחם יפשע גבר. ועל שלא נתן יהונתן פת לדוד בהפרדו ממנו נתגלגל הדבר ונהרגו נוב עיר הכהנים שמונים וחמשה איש נושאי אפוד בד. והעניק תעניק לו מסת נדבת ידך כדי שיעניקוך מן השמים, ואם בא מצוה לידך שמח בה ותזרז עליה כי זריזות מביא לידי זהירות וזהירות מביא לידי נקיות ונקיות מביא לידי פרישות ופרישות מביא לידי טהרה וקדושה ויראת חטא ויראת שמים ומעשה. והוי זהיר בכבוד חכמים אם יבוא חכם בעיר תקבל פניו וכבדהו בכל יכולתך ותשתדל אליו בכל ענינו קודם לענינך. ואם לא תעשה כך דע כי יביטך בעין רעה ויזיקך כי עינו עוקר ואפילו לעוסק שלא לשמה הם בעלי תלמוד, אך בעלי רודפי האמת הם העוסקים לשמה ועכ"ז מתוך שלא לשמה בא לשמה, ואם יש חתן וכלה שמחים תשמח עמהם. כי חתן וכלה רומזים בד"ו פרצופים היונקים מן העשר ומן ההקף שהם ז' ומן חמש ספירות הם הה' קולות שהשיגו ישראל במתן תורה הואיל וכך הוא אם תשמח תזכה ותקבל שפע וברכה מהם. ואם יש מת בעיר לך ותספדהו כי ראוי לכל האדם לבכות על הניצוץ נשמה שמן השמים בו ואיך משפטו יצא. ואל תעיד עליו דברים שאין בו רק דברים שהיה בו בזה קלסהו. שתיקה יפה מכולם פן תכשל ותעיד עליו מעלות שלא היה בו וראה והבן שגם עדותיך השקר. ואם יש מילה בעיר לך ועסוק בו ותסייענו שהמסייע לדבר מצוה כאלו עושה מצוה, וידעת מעלת המצוה ההוא שעמה נשלם אברהם אבינו ע"ה כי היה חסר ה' אברים מאבריו וזהו אברם אברהם. ואם יבא ח"ו צער על הציבור היה גם אתה בצער בכל צרותם כי קב"ה ג"כ מצער בצרות ישראל ואל תשמח בכשלונם שאתה שמח בגלות השכינה ושמח בשמחתם, ואם שמעת צרות ישראל הרחוקים תאנח עליהם ותתפלל עליהם וכ"ש על הקרובים ותברך לצורך וכ"ז לעלות אנחותיך ותפילתך אצל הקב"ה וישמע אלהים את נאקתם ואם מה דהוי הוי מ"מ לפחות ינכה מעונותיך. ועל הטוב ועל הרע ברך אלהים. על הטוב הטוב והמטיב. ועל הרע דיין אמת. כי אין משפטו רק

אמת ואם יבא עליך יסורין תחשבם לטובה כי הם באים למרק עון זהו כל מה דעביד רחמנא לטב עביד. והתרחק מן השבועות ומן הנדרים כי בעון נדרים בנים של אדם מתים. שהנדרים בבינה וע"י נדרים בנים מתים ונשארו בלי מים זהו חיותם וזהו כל נדר לה'. וע"כ ימותו ח"ו בניו של אדם. גם השחוק והכעס מבלבל דעתו של אדם. וראה והבן למי שאתה דוגמא ואתה מביאו לידי כעס וגם ראה והבן מה עשה לו השחוק שמוציאו מן העולם ואינו מתיישב באהבת הבורא יתב' הראית בני ששוחק בצער השכינה אשר היא מצטערת בגלותינו ובזמן הגאולה אז ימלא שחוק פינו ושפתינו תרועה. וזהו שארז"ל לא תרתח ולא תחטא וגם שהמע"ה אמר בחכמתו והסר כעס מלבך כי כעס בחיק כסילים ינוח הם כוחות החיצונים. וראה והבן היש גדול ממשרע"ה ובכ"מ שבא לכלל כעס בא לכלל טעות כי מן המוח הבלבול ירד ואתה הגורם ודברים שעשה חבירך שלא כהוגן אל תזכור לו. מאחר שעברו כבר כי אין אחר המעשה כלום רק תשובה, ויהא ענוותן כהלל ז"ל שהיה עניו גדול ואל תטיל אימה יתירה בתוך ביתך, רק כעס מעט שרי פן ישלטו בו ביתו ובניו, רק יזהר שיהא דעתו מיושבת עליו ויכנע יצרו מכל אשר יתאוה, ואף מלדבר שיחה בטילה כי מה יתרון בדברים שאין בהם צורך ואין יתרון לבעל הלשון כי אם הרבות פשע, זהו כל המרבה דברים מביא חטא. ותרצה ביתך גם חבירך כדי שירצו ביתו של הקב"ה. ואל תשהה כעס אדם עליך אלא לך ותרצה אותו מיד עד שיתרצה ויתפייס, שכן זעם השם עובר מיד שנאמר כי רגע באפו. ואל תאמר פלוני חטא לי עליו מוטל לפייסני אפי' חטא לך טוב להקדים ולפייסנו כי אין רעה כגבהות לב באדם כי תועבת ה' כל גבה לב. והזהר ממילי דבדיחותא ושמחה שלא לצורך, והחכמים הפותחים בבדיחותא כוונתם לש"ש כדי לפקח לב התלמידים. והתרחק מן הכבוד וכבד כל האדם כי מעשה השם הוא ועבור על מדתך שכן מעביר הב"ה על פשעיך. והוי דן את כל האדם לכף זכות שכן הקב"ה דן את כל אדם לכף זכות מדה כנגד מדה, ובמדה שאדם מודד מודדין לו. ואם אתה אצל אביך ואמך תירא מהם ותכבדם מפני כבוד האב עליון חכמת אלהים ומפני האם הרוחניות היא כ"י. איזה מורא לא ישב על מקומם ואל יסתור את דבריהם אף אם יאמרו דבר שאינו כן אל תאמר שאינו כן, ואם היה אביו עובר על ד"ת אל יאמר לו אבי עברת על ד"ת אלא יאמר לו אבי כך כתיב בתורה וכך היא ומתוך כך יבין בעצמו. ולא יתבייש ואם יש ביניהם דבר אל תכריע ביניהם ואל תכנוס בדבריהם כי אפי' הנכנס בדברי חבירו נקרא גולם. כלל הדבר כל הכבוד שיוכל לעשות עשה להם. וכשהוא מדבר בהם או בשליחותם יתלה הכבוד בהם ולא בעצמו, ואתה יודע כי הוקש כבודם לכבוד המקום ויראתם ליראת המקום, ואם אתה מכבדם אתה מכבד המקום.

ואם תעשה ח"ו היפך רצונם הם מצטערים על ידך ולמי אתה מצער כי הגיע צערם למעלה בשותפם. הוא שארז"ל ג' שותפים באדם הב"ה אביו ואמו וחייב אתה להאכילם ולהשקותם ולהלבישם ולהנעילם ולהכניסם ולהוציאם ובלבד שיעשה הכל דרך כבוד. שיש שמאכיל את אביו ואמו פטומים וטורדו מן העולם שאינו דרך כבוד, ויש מטחינו ברחיים ומכניסו בג"ע מפני דבריו הטובים ואביו שמח בהם. ואפילו יזרוק ארנקי בים או לאור אל תכלימהו, ואם ישמע לאיזה אדם שמדבר עליהם שלא כהוגן יקהה שיניו ויאמר שקר אתה מדבר. סוף דבר עשה רצונם כרצונך זהו כבודם. ואם מחלו על כבודם כבודם מחול. והוי ירא את החכמים ואף תלמידי חכמים שכן דרש ר"ע את ה' אלהיך תירא לרבות ת"ח. וראה והבן תירא בגימ' ת"ח (והפעם אגלה אזניך מה היה אומר אבי ז"ל. והי' עושה וסיני בלי שום שינוי. פעם אחת היה מלאך אחד הולך לומר שירה לפני רבו ופגע בכת מלאכים שהיו עוסקים בתורת משרע"ה בעשרת הדברות בפסוק כבד את אביך ושאל מלאך אחד את חבירו מאי כבד את אביך, א"ל כך שמעתי בעולם התחתון אתין לרבות. א"ל מאי עולם התחתון א"ל עלמא תתאה דוד תתאה, א"ל לא אלא עלמא עלאה דוד עלאה דהא כתיב כי אתה אלהים לבדך עליון על כל הארץ עלמא תתאה הוא ת"ת ישראל דוד תתאה היא כ"י, עלמא עלאה זו חסד ונקרא אלהים כענין אלהי אברהם. דוד עלאה זהו פחד יצחק והוא עליון על כל הארץ, אמרתי עולם חסד יבנה. עוד חזרו לשאלתם וא"ל מהו אתין לרבות. א"ל דא הוא מלכא עלאה, א"ל מאי מלכא עלאה, א"ל דא הוא מלכא דמלכין, א"ל מאי מלכא דמלכין א"ל דא כתרא עלאה, א"ל מאי כתרא עלאה, א"ל כתרא דכתרין, א"ל מאי כתרא דכתרין א"ל יוד"א, א"ל מאי יוד"א א"ל קוצא דיו"ד, א"ל מאי קוצא דיו"ד, א"ל דא א', א"ל מאי א' א"ל דא תפילין דמרי עלמא. א"ל בתפילין דמרי עלמא מה כתיב בהו, א"ל ישראל אשר בך אתפאר, מיד ענו כולם ואמרו אשריך ישראל מי כמוך, אמר המלאך אלו לא באתי אלא לשמוע דבר זה די. וראה והבן א"ת במה רומזים, והיא את השמים.):

ד"ה ועשה להדביק בדרכיהם הטובים

ועשה להדביק בדרכיהם הטובים ועמוד בפניהם. גם מפני הזקנים אפי' אינם ת"ח שנאמר מפני שיבה תקום והדרת פני זקן, ואפילו ארמאי, ובטל רצונך מפני רצונם כי הם דוגמא עליונה, ואת דוגמתו אתה מכבד ואתה יודע שאין חכמה ותורה יוצא מפי ע"ה א"כ אל תרדוף אחריהם ותתוועד עמהם. אלא רדוף אחר חכמת חכמים כי מהם תלמוד חכמה. והוי רגיל בצדקה כפי כוחך ולכל הפחות שעבד עצמך לתת בכל שבוע פרוטה

אחת אפי' עני המתפרנס מן הצדקה צריך הוא לעשות צדקה. וראה והבן שהצדקה נקרא ת"ת ישראל והמות הוא כ"י והת"ת מציל ממות ע"י הצדקה שאתה נותן וכשתתן תן בסתר כי מתן בסתר יכפה אף הוא המות, ובפרק איזהו נשך ארז"ל עניי עירך קודם לעניי עיר אחרת וענייך לעניי עירך שכן הקב"ה נוהג כן בפרנסות ההקף. ואל תקפוץ ידך מלהלות לעני שגדול המלוה יותר מלוה, שצדיק הוא היסוד, הוא המלוה, וכ"י הוא הלוה, וגדול היסוד יותר מכ"י, זהו לוה רשע ולא ישלם וצדיק חונן ונותן, שהכוחות החיצונים קשה להם לתת מה שנותנים להם. ועל הלוה ועל המלוה אמר דהמע"ה הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד. ואינו חסר יותר דבר. ויחשוב לכמה גוים לוה ברבית שאמר דהמע"ה כספו לא נתן בנשך אפי' לנכרי, כי בגלות שאתה תחתיו אין ליקח ממנו דבר. ורבית שנכתב לנכרי תשיך בזמן ששרו כפוף למעלה. והוא כפוף למטה. הלא תראה שכל מלוה בריבית בגלות לסוף אינם מצליחים, זהו עושה אלה לא ימוט לעולם ומכלל הן אתה שומע לאו שאם לא יקיים פרטיו ימוט. ואם תקבע זמן להלואתו אל תקראהו בתוך זמן הלוואתו לעשות לך מלאכה אם לא שתתן לו שכרו משלם שאם לא כן הוי ריבית והקב"ה מסרו לידך מצד עונותיו, וכשם שהקב"ה נותן לך כך תתן לו שאם לא תסייענו ולא תתן לו הנה הכתוב אומר משפיל אף מרומם. וגם מכל דבר שאתה מרויח בו הן לכתוב הן ללמוד הן לעשות מלאכה ואפי' מצא מציאה או ניתן לך מתנה או כל מה שבא לידך הן הכל יפרוש לעני שהדבר הזה אין לו ערך כי כתיב לא תנסו את ה' אלהיכם, ובמעשר מותר ואם תתן לעני למטה יתנו לעניים למעלה כי כמו כן מבקשים העניים והאביונים מים ואין. ואל יזכור ש"ש לבטלה שאין בשם שמים בטלה ואם יזכרהו מנדין אותו מדה כנגד מדה, ואפי' לצורך אסור להזכירו במקום מטונף ואל ישבע כלל אפי' לכינויים כגון באל שדי ואף לא במדותיו כגון רחום וחנון ולא במעשיו כגון משמשיו ומשרתיו מלאכי מעלה וכן לא ישבע באמת שהשם יתברך נקרא אמת שנאמר וה' אלהים אמת, והרוצה להתחיל מסכת או לימוד אל יאמר אמתין עד הפסח או עד ר"ח כי כל הימים ועיתים יפים לתורה ולהתחיל במצות ולעסוק בתורה. ומי שמקפיד לעולם יקפידו עמו אף המקפידים השטן עומד על ימינם לשטנם ולהזיקם בטעותם. והמרים ידו על שום אדם להכותו או הכהו בלחיו או בכל גופו. כאלו הכה לחייו של הב"ה או הרים ידו עליו ח"ו, כי האדם צלם אלהים הוא. ועליו נאמר זרוע רמה תשבר. וראוי לו להטמין לארץ שנאמר ואיש זרוע לו הארץ, ובהרמת ידו נקרא רשע שנאמר ויאמר לרשע למה תכה רעיך, לכן יש לך להזהר שלא להכות לשום אדם, ולא לבזותו ולא לקנטרו, ושלא לעשות לו שום צער, ואפי' מצאת רוק אדם מוטלת לפניך או דבר מיאוס

ממנו. סלקהו או כסהו ומחול לו לאדם שעשהו פן יבא אחר ויכשילנו ולא ימחול, אך בניך ותלמידך גדול או קטן שרי. והוי זהיר בכבוד אשתך כמו שארז"ל יש לאדם לאהוב את אשתו יותר מגופו ואם שלחת יד עליה הרשעת, ואם הכית אותה עברת על שני לאווין דאורייתא ארבעים יכנו לא יוסיף פן יוסיף. ואמרתי לאבי למה כל כך חומרה באשה ואמר לי ראה והבן שכ"י נקראת אשה וכלה ות"ת ישראל נקרא איש וחתן ומעולם לא הרים ידו עליה לרעה, וגם תראה דבר גדול שמבטל רצונו ומנהגו מפני רצונה ומנהגה שאינו אוכל ואינו שותה, וכשיורד לכלה אוכל ושותה כמנהגה ורצונה, שנאמר אכלתי יערי עם דבשי אריתי שתיתי, ואם תשנה ממה שהקב"ה עושה עם בת זוגו נח לך שלא באת בעולם. ועל הכל הוי זהיר באונאתה כי דמעתה מצויה שההוד עליה ושערי דמעה לא ננעלו וע"י אונאת אשתך ודמעתה הרבית אונאתה ודמעתה למעלה אז כל הפגעים רעים בביתך מצויה מדה כנגד מדה. גם ראה והבן שאשה אתה מכה ואשה מכה אותך לא די לך שמגדלת ומנהלת אותך ואת בניך אבל אתה עושה היפך רצונה ומצער דוגמתה תזהר בני ממנה פן תכשל כשלון גדול ואל ישאול את אשתו אם ללמוד תורה כי תמנעהו, ורוצה ואוהבת בביאת האיש מלעסוק בתורה, והיא אינה יודעת שיותר תועלת עושה לה כשעוסק בתורה. אבל במילי דעלמא איתתך גוצא גחין לה ולחיש לה שכל עניינו של האיש ע"י האשה הוא כ"י. ובפרק הזהב ארז"ל אל תרבה שיחה עם האשה באשתו אמרו ק"ו באשת חבירו, שהשיחה מביא לידי הרהור. ואין הדין נותן להמצא באשתו בכל שעה כתרנגולים כי יש זמן שהיא פועלת בלא איש. ולכן אפי' לעיין בבגדי צבע שלהם ואפי' בשטוחים על הכותל אסור, וזהו אין להסתכל בקשת. ואל תגרום לאדם אחר לבא לידי הרהורים רעים ע"י שאתה משבח את אשתך ותחמדהו, וכתיב לא תחמוד קרי ביה לא תחמד. ולכן אל תקשט עצמך ותלך לפני הנשים כדי שיתאוו לך. ואל תתייחד עם שום אשה חוץ מבתך ואמך ואשתך אפי' היא נדה ואיזהו יחוד פתח נעול במפתח או במנעול מבפנים, וזהו אסור מן התורה מכי יסיתך אחיך בן אמך ואפי' עם שני נשים לא תתייחד, וגם טוב להזהר בפתח הפתוח לרשות הרבים מלשבת עם אשה אחת אם לא שהפתח פתוח לגמרי. אל תשמע לאזניך לכוין ולשמוע קול אשה משוררת כי קול באשה ערוה. וכל האמור בשיר השירים לשבח אשה ההסתכלות בה ערוה קול שער שיניים צוואר ואסור להסתכל באצבע קטנה של אשה כדי לזון עיניו מן הערוה. וכל המרצה מעות מידו לידה כדי להסתכל בה אפי' הוא גדול כמשה רבינו ע"ה שקבל תורה מסיני כדכתיב מימינו אש דת למו לא ינוקה מן הגיהנם. ואם פגעת בערוה בין יהודית בין ארמית בין נשואה בין פנויה בין גדולה בין קטנה יעצים עיניו או ינוס לצד אחר שלא

יראה אותה, וכן ארז"ל חיה ועוף ובהמה נזקקים זה לזה אל יסתכל בהם שלא יביאך לידי הרהור, וכל דבר ניבול וכל דבר ערוה לא ישמע על פיך כי שוחה עמוקה פי זרות. וכתיב לא תשתחוה לאל זר. וראה והבן שהמוציא דבר ערוה מפיו כאלו משתחוה לאל זר ומודה בו, ולכן המנבל פיו מעמיקין לו גיהנם והופכין גזר דין של ע' שנה מטובה לרעה שכ"י שהוא עם הסנהדרין שהם ע' הופכת הטוב לרע כי אליה הטוב והרע. והשומעין ושותקין ונהנין בשתיקה ולא הולכין משם נכללין גם הם. כללו של דבר כל מה שיוכל האדם להתרחק ממשאם ומתנם יתרחק תמיד. הרגל לשונך בדברי תורה וביראת שמים כי מה שואל השם מעמך כי אם ליראה. סוף דבר הוי מאד מאד שפל רוח וכל כיוצא באלו. ואל תסרוק ראשך על הספר שהספר בשם ההקף שההקף נקרא ספר. ואל תהרוג כינה על השולחן. כי השולחן נקרא מזבח. גדל בניך בתלמוד תורה ובמעשים טובים כי גם בזקנם אל יסור ממנה. ולמד לבני ביתך הלכות נדה והלכות חלה ואסור והיתר דברים הנוהגים בהם פן יאכילוך איסור. הוי זהיר בברכת הלבנה בחידושה בכל חודש שהלבנה יונקת מהשכינה והשכינה מת"ת:

ד"ה וראה והבן שאתה מברך השכינה

וראה והבן שאתה מברך השכינה מתפארת והלבנה מהשכינה, א"כ אין לך קבלה גדולה מזו וזהו אלמלא לא זכו ישראל אלא להקביל פני השכינה בכל חודש די. והזהר בני בתפלת הדרך וזהו יהי רצון מלפניך ה' או"א שתוליכני לשלום ותצעידני לשלום ותסמיכני לשלום ותביאני לשלום למחוז חפצי ותצילני מכף כל אויב ואורב בדרך ותחזירני לביתי לשלום כי אתה שומע תפלת עמך ישראל ברחמים בא"י שומע תפלה. ותזהר מאד בזמן הגלות שאל תעמוד במקום סכנה ואל תסמוך על הנס, אך תירא תמיד פן יגרום החטא. וראה והבן כי יעקב אבינו ע"ה היה בטוח מהשם וכתיב ויירא יעקב מאד ויצר לו וכ"ש מי שאינו בטוח, ועוד שנפלנו ביד אויבינו ואימתם עלינו ואל יתהלל הגבור בגבורתו. ואל תקניט גוי אפי' קטן כי הוא נוטר איבה ואפשר שתפול בידו. ואל תהי צדיק הרבה כגון אם ראית אשה טובעת בנהר אל תאמר לא אצילנה פן אראנה ערומה אלא תצילנה ותעצום עינך כל מה שתוכל. וכן אם שמעת מאדם א' שאומר על חבירו להרגו אל תאמר לא אגלה פן אהיה הולך רכיל כי אדרבא אל תעמוד על דם רעיך אלא אמור לו תזהר מפלוני פן יהרגך ותציל נפשך. ואל תקרא לשום בר ישראל שום שם בזיון ואפי' דרך שחוק, כי כולם נקיים וקדושים, אל תתן דיו לסופרי או"ה שכותבין שמות הטומאה לפסיליהם. ואסור לסייע לעוברי עבירה שאתה נותן לו כח מן הפח"ד,

השמר לך ושמור נפשך מאד פן תצער לשום בעל חי אשר נשמה באפו כגון בהמה חיה ועוף, ואצ"ל אדם אשר נברא בצלם אלהים, וכל זה כי לא תדע מה נפש הוא. ואל תעמוד במקום אשר ישבחוך פן יתגאה לבך ואם שמעת מאיזה אדם תצטער ותדאג בדבר פן תתגאה ותועבת ה' כל גבה לב. אל תפרוש עצמך מן הציבור שאם תפרוש מהם לא תקבל שכר עמהם כי שני מלאכים שמלווין את האדם מניחין ידיהם על ראשו ואומרים פלוני פירש עצמו מן הציבור אל יראה בנחמות ציבור כי הציבור הם המדות מקבלים נחמה כאחת, ואם תפרוש עצמך הנה יצאת מן הכלל והרי אתה חיצון ואין לך נחמה. ואם מנו אותך פרנס על הציבור אל תתגאה עליהם כי אחד הוא המתגאה ואין שני לו זהו ה' מלך גאות לבש, ואל תטיל אימה יתירה עליהם שלא לש"ש. כי האימה משם שמים שנאמר תפול עליהם אימתה ופחד. תסבול טרחם ומשאם כי גדול שכר פרנס הציבור שהוא דוגמת השכינה שהוא פרנסתינו, אם אתה סופר אל תחסור ואל תותיר אות אחת או תיבה אחת בראש השיטה כדי לחתום שמך כי שכיר אתה ותירא מן הגזל ומן החמס. אם שכיר אתה ללמוד הזהר בשעת מלאכתך שלא תעשה מלאכה אחרת או שום דבר אחר כי ברגע יטעו חבירך ויהא מלאכתך לשם שמים מלאכה שלימה מבלי חסרון, ארור עושה מלאכת ה' רמיה, רמיה בגימ' הר"ס אותיות סרה כי סרה ממנו טובת ה' וי לו וי לנפשו כי חסר. תורה ה' תמימה ומה יתרון לאדם בכל עמלו, ואסור למלמד לענות לדבר לשום אדם. סוף דבר הכל נשמע הסר מלבך כל מחשבות און אכן היה תמיד על הרהורי תורה ויראת שמים וזה הדבר יסיר ממך כל מחשבות רעות:

ד"ה ותהיה זהיר לילך לבית התפלה עם

ותהיה זהיר לילך לבית התפלה עם רבים. בערב יבדוק עצמו טרם ילך לבהכ"נ וילבש המכנסיים שהסיר בבוקר אחר צאתו מבהכ"נ ויעשה כל הסדר כמו שאמור בשחרית, ולא יאכל לא בימות החמה ולא בימות הגשמים קודם זמן התפלה אם לא שיש שיעור מהלך שלש פרסאות משום שנאמר ואותי השלכת אחר גיוך אל תקרי גיוך אלא גיאך, אחר שאכל ושתה ונתגאה בא לקבל עול מלכות שמים. הגיע זמן שכיבה יקרא ק"ש כולה שיש בו רמ"ח תיבות כנגד רמ"ח אבריו של אדם להסיר כל מזיק מרמ"ח אבריו שבו, חוץ מג' שחסירים, ויאמר ויהי נועם השכיבנו בלא חתימה ושאר פסוקים של תפלה אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים ויפקיד רוחו למי שנתנה לו. ויתן מטתו בין צפון לדרום שכן השכינה ביניהם ויחלוץ מנעליו ובתחלה יחלוץ של שמאל ואח"כ של ימין דדמי לתפילין ויסיר על מטתו חלוקו ואל יראוהו קורות ביתו מגולה.

ואם יש כתבי הקודש בחדר מגולים יצניעם ואם יש חומש יצניעוהו בתיבה, ויזהר מאוד מלדבר עם אשתו נבלות פה כי יראה מה רעה עושה כי אפילו על שיחה קלה יביאהו אלהים במשפט, ובשעת מעשה אל יהרהר באחרת כי כמעט תבא לו נפש אחרת ובניו קרובים לממזרים, ואל יכפנה אלא יפתנה ואם הכה אותה או ציער אותה אל יבא עליה אלא א"כ יפייסנה וזה דרך עם הארץ מכה אותה ובועל בלא פיוס, ואין לו בושת פנים, כי שתי רעות עשה עבר בהכאה ועבירה גוררת עבירה שבעל בלא פיוס. ויכוין בשעת מעשה שיהיה לו בנים הולכים בתורת ה' ובדרכיו וישמור עצמו שלא יכשל בהוצאת זרע לבטלה. ועוד דברים רבים ויוסיף כהנה וכהנה לעשות טובות ויראת שמים. וישלים פרשיותיו עם הצבור שנים מקרא וא' תרגום שבכל שבוע כענין אשלימו פרשתייכו עם הצבור שמו"ת כי היכי דתוריכו חייכו. שנים מקרא הוא הו' ומשך הו' וא' תרגום זו כ"י תורה שבע"פ, אשלימו מלשון שלום, פרשתייכו אלו המדות, בהדי צבורא ליחדם כולם בשלום ואז תאריכו ימים. ואם אינו יודע תרגום יתרגם בלשון יון או בלשון אחר או ג"כ עברי, והעברי יקרא בניגון להראות רמזיו בטעמיו ובניקודיו שכל הקורא בתורה בלא ניגון התורה חוגרת שק עליו. ובערב שבת יטריח עצמו להוצאת שבת אפילו יש לו כמה עבדים ושפחות יטריח בעצמו לכבוד השבת הנקראת כלה ונכנסת לחופה עם המלך וגם הוא נקרא שבת כענין שבתותי, אלא שאחד זכור ואחד שמור. וכשתכנוס עם המלך בחופה אז נקרא מלכתא. ויתקן מעדנים הוא בעצמו לכבודה, כי רבו מעדנים כי הא דרב ספרא מחריך רישא ורבא מלח שיבוטא. ולפי כחו יקנה מעדנים לכבוד שבת ולענגו ולא יאכל בע"ש מן המנחה ולמעלה כדי שיכנוס לשבת בתאוה שכן החתן אין לו אכילה ולא שתיה והוא נכנס לבית הכלה בתאוה. ויהא זהיר ביין קידוש היום כי כלה בלא קידושין מה מעלתה וביין להשלים כל ענייניה. ויטול צפרניו שכל יתר כנטול דמי וחבירו עמו ויונקים כח הטומאה מן הפרד"ס לכן סלק מעליך מה למזיק עם המציל. וישחוז סכינו שנאמר והכינו את וכו' זה השחזת הסכין כי צריך להכינו פן יעשה קילקול בסעודה. וירחוץ פניו וידיו ורגליו סמוך לערב אחר ש??עשה כל צרכיו ואם בטבילה אין כמעלתה וכל מה שיעשה יחשוב לכבוד השבת כי המחשבה והקריאה אחים. ויוסיף מחול אל הקודש כי כנסת ישראל אע"פ שהיא משתדלת ונוטרת הכרמים החיצונים מתקדשת בליל שבת וגם אתה תקדשה בעוד חול. ועם חשיכה ימשמש בגדיו וידליק ויאמר בואו כלה ומלכתא להעשות הקריאה למעלה. ובעוד השמש בראשי אילנות יקדש היום ויתפלל תפלת שבת הם קדושי אשה וינוח ויתענג ויסיר מלבו כל אנחה וכל מחשבות כאלו מלאכתו עשויה ואין חסר לו שום דבר. ויכבד השבת בכסות נקיה כפי מה שיוכל.

ויסעוד שלש סעודות בשולחן ערוך ואל ידבר דבר מחפיציו הצריכים לו, אך בחפצי שמים מותר, ואל ירבה שיחה בדברי תורה כי גם דברי תורה בקושי הותרה. ואל יפסיע פסיעה גסה אם לא לדבר מצוה ומכל טורח אל ידבר ואל ידבר מאוהביו שמתו ומכל דבר עגמת נפש כללו של דבר קראוהו עונג ומנוחה והוסיף מחול על הקודש ואל יוציא דמעה מעיניו. ובמוצאי שבת יבדיל בתפלה באתה חונן ואם אין לו כוס להבדיל ובא לו מלאכה לעשות יברך בא"י אמ"ה המבדיל בין קודש לחול ויעשה מלאכתו. וסדר הבדלה על הכוס הוא מתחלה יברך בפה"ג, הגפן הוא ת"ת, פרי הוא כ"י, וכן בשמים כולל כ"י הנקרא קטורת, ותרגום מקטר קטורת מבשם בושם. וכן בורא מאורי האש, אור הוא ת"ת, אש הוא כ"י. וכן המבדיל בין קודש לחול היינו בין דין לרחמים ואנו מביטים בידים האור והחשך להורות שקבלנו הנאה מן האור שנהנה אדה"ר קודם שחטא הנקרא זכור וכן אמר המבדיל בין קודש לחול ובין אור לחושך כו'. וראה והבן שאמרו רז"ל אדה"ר נברא בלא דין זהו שהיה כולו צפורן וכשחטא נתערב בו דין. ואחר הבדלה יעשה מלאכתו ויסדר שולחנו אע"פ שאין צורך אלא לכזית וילוה המלך בשירות ובתשבחות. הראית בני מה שעושים עמי הארץ שאין להם נפש. אם יבא אוהבו בביתו מחבקו ומנשקו ומרבה ביינות וסעודות רבות וכשרוצה להפרד ממנו אין צורך להזכיר מה יעשה לכבודו ועניינים רבים יען שהוא ממינו ומין במינו אינו חוצץ. והמלך בא בביתו וכשמלווהו מוציא טענות וסבות לחלוק עם בני ביתו לצאת ממנו במחלוקת אוי לו ואוי לביתו ואוי לתענוגים אשר מילא כריסו שלא לשם שמים כי הוציא המלך מביתו מתוך מחלוקת. אפילו אם יזדמן אליו חכם יאמר השטן הביאו מתי יקום וחורק שיניו עליו. אבל אתה בני אל תעשה כך אלא קבל את החכם כאיש אלהים ואת המלך תאחר בביתך ותלווהו בשירות ובתשבחות. וזהו שאמרו רז"ל האריך סעודתו בערב שבת פורס מפה ומקדש כי חייב וצריך לקבל המלך מיד. ובשבת יאריך סעודתו והולך עד הלילה ואינו פורס מפה ומזכיר של שבת במוצאי שבת זהו מוסיפין מחול אל הקודש בין בכניסתו ובין ביציאתו. וגם בערב י"ט ינהוג כסדר הזה שאמרנו, אלו הענינים והסדרים יהיה בידך ותכנוס בשער הזה ולא תצטרך לא לויה ולא רשות. א"ל ר' ספרת לי הסדר שאין יכולת ביד האדם לעמוד על כולה, א"ל בני זה שאמרו ראיתי בבני עליה והם מועטים להכנס בלא רשות, אבל ברשות רבים הם. ולמה נקראת מלכות כי זאת הספירה היא מדת הדין הקשה ורפה ולכן המלכים היו לוקחים המדה הזאת להם מפני שהיא לוחמת מלחמות בעבור ישראל, וזו המדה לקחה דוד לעצמה מפני שהיה מלך ישראל ונלחם מלחמותם מלכות מדת הדין שלמטה שהיא כלולה מכח כולם לזון את התחתונים. א"כ היא מלכות

והמלכות היא כח עור הבשר. ומקום עמידתן כתר רום מעלה בכח הנפש הנקרא יחידא. החכמה בכח הנפש החיה, הבינה בכח הרוח, החסד בכח הנפש הנקרא נשמה, הפחד בכח השחור, התפארת בכח הדם, הנצח בכח העצם, ההוד בכח הבשר, היסוד בכח הגיד, המלכות בכח עור הבשר, ומקום עמידתן למעלה כך הוא רום מעלה מקיף וסובב החכמה והבינה היא סובבת שלמטה מהם. והחסד נמשך אל הנצח שהוא מצד ימין. והפחד נמשך אל ההוד שהוא מצד שמאל. והתפארת והיסוד באמצע ומלכות כנגדן. ולמה נקראת אשה הטעם כי המקטרגים נקראים אישים וכולם מקבלים פרס מזו המדה, לכן היו עושין הקרבן למדה זאת הנקראת אלהים. והוא מלה מורכבת אל הי"ם והי' של אלהים מורה שהיא עשירית, אבל היא כח לאישים כי כל הקרבנות שהיו עושים לה היא היתה נותנת פרס לכל איש ואיש כפי מעלתו, לכן נקרא אשה מלשון אישים, וכשהיא מקבלת מפחד מקבלת אש ונקראת אשה, וכשהיא מקבלת מת"ת ע"י יסוד הנקרא כל היא נקראת כלה, וכשהיא אשה וישראל חוטאים ומדליקים האש ואינם עוסקים בתורה לכבות אז חוגרת שק לישראל זהו שק ואפר יוצע לרבים. הלא תראה שק במ"ק הוא א"ש, ונקרא נקבה כי כל המקבל נקרא נקבה והקללות באות משם, ע"כ נקבה במ"ק קללה ע"ה. ולכן לעולם דרך הנקבה לקלל. ולמה נקראת לחם עוני בעבור כי לחם עוני אינו מצוי אלא בשני לילות ראשונות של פסח והגדולות והנפלאות שנעשו לישראל עם זו המדה העשירית נעשו. ושלא יטעו ישראל שבידה הכח והיכולת לכן ציותה התורה שלא לערב שום דבר במצה. מפני שהיא הדוגמא לעוני, ולא מלח מפני שהוא דוגמא לעשירית אלא מים להורות כי היא לא עשתה הנסים האלה אלא מכח המים שהוא מדת החסד, ולכן נקרא לחם עוני להורות כי אלו שתי לילות של פסח אין להם שום המשכה משום צד. ולמה נקרא א"ל שד"י כי הוא מלשון די ואם היה אומר שדי לבד היה נראה שיש ביכולתה להנהיג העולם בלתי סיוע אחר לכן בא אל קודם שדי להורות הכח הפועל שדי בתחתונים היא מקבלת מאל שהוא החסד אבל לא מעצמה. א"ל שד"י בגימ' מש"ה שבהם נשתמש מרע"ה. ולמה נקרא ירושלים עשהו מלה מורכבת יר"ו בגי' ארי"ה הוא חסד עולם הנקרא ארי"ה ובהתקרבו לשל"ם נעשית ירושל"ם היא כנסת ישראל מש"ל בעולם. א"ל למה נחסר היו"ד מירושל"ם א"ל פעם אחת נכנסתי לחורבה אחת מחורבות ירושלים כי שעת תפלה היה ומצאתי אדם אחד בפנים וא"ל פעם אחת נכנסתי בחורבה זו ושמעתי סבת חסרון הי' מירושלים ואמרתי לו תגיד לי מה ששמעת ואמר לי י' ירושלים רומז לי' שד"י, לי' י"ה, לי' אדנ"י, לי' אהי"ה, ואם יחסר י' משדי ישאר ש"ד וזהו שד משדי יבוא, ואם יחסר י' מיהו"ה ישאר הו"ה והוא כענין ותפול

עליך הוה, ואם יחסר י' מאדנ"י ישאר אד"ן כענין ואדן לרבי, ואם יחסר י' של אהי"ה ישאר אה"ה, ואם היה חסר היודי"ן משמות הללו היה כליה לשונאי ישראל, ויען שהיה הגלות בגזירה עלינו להיות גלות של שארית וקיום לכן נחסר הי' מירושלי"ם ונסתלקה השכינה משם ומישראל כי נסתלקה שכינה עליונה משכינה תתאה. ונפלנו בגלות אנו והשכינה עמנו, עד ישוב חרון אף השם מישראל וירחם עלינו ברחמיו הרבים. זהו בשוב ד' את שיבת ציון ואומר אם תשוב אלי תשוב כלומר תשוב הנחסר מירושלים ומה היא חסירה י"ה, כי מצינו ירושלימ"ה ומלת י"ה הוא שאמר אלי תשוב כלומר תשוב הנחסר מירושלים והוא י"ה ואיך אל"י הוא י"ה, שהה' הוא ה' של אהי"ה ושימהו עם כולם כגון ה' עם א' הם ו', ה' עם ה' הוא י', ה' עם י' הם ט"ו, סך הכל הוא א"ל, נשאר הי' של אל"י צרפהו עם ה' היוצא ממנו א"ל והוא י"ה. ולמה נקרא שכינה על שם ששוכן בתחתונים בבית המקדש של מטה הוא ציון ובית המקדש, וגם הבינה נקרא י"ה ושוכנת בשכינה ע"כ נקרא שכינה שכן י"ה. ולמה נקרא גנוזה על שם שהיא נסתרת ונעלמת מעיני כל חי וקדושה במעשיה. אם תרצה לדעת מה פירוש גנוזה הסנהדרין הם ע' ועמה ע"א וגניזה עולה ע"א, מלמד שמעולם לא יצא שום טעות ושגגה מסנהדרין. ולמה נקראת מים התחתונים בעבור כי ה' ספירות תחתונים נקראו מים התחתונים וזה הספירה הפועלת פעולתם ועל ידה נעשים פעולות המים התחתונים ועל כן נקרא י"ד שהי"ד מורה ה' אצבעות, וכן הפחד נקרא י"ד שמורה גם הוא ה' אצבעות ופועל פעולת מים עליונים הם ה' ספירות עליונים וזו הספירה פועלת הפעולה של מים התחתונים ע"כ נקראת מים תחתונים. ועל מה שנקראת מזבח הנחושת בעבור שהיו ב' מזבחות מזבח העולה הרמוזה לתפארת ומזבח הזהב הרמוזה לגבורה בעבור שהוא דין קשה ומזבח הנחושת הרמוזה לעשירית שהוא מלכות הוא דין רפה שאינו כ"כ קשה כמו הזהב שאין נחושת אדום כמו הזהב. ולכן היא רמוזה בנחושת. וגם נקראת בת כמו בת מניקת חלב מן האם כן זאת העשירית מניקת השפעה מכל הספירות וזאת הבא ניתנה לאברהם שנאמר וה' ברך את אברהם בכל. וארז"ל בת היתה לאברהם ובכל שמה, ואמר וה' הוא ובית דינו ור"ל שהוא בין צפון לדרום וזהו ברכתה שברכה שמצפון מקבלת דין דרך ההוד ורחמים דרך החסד דרך הת"ת ויסוד, וכמו שרוצה הבת לינק כן רוצה אם להניק והאם היא הבינה וגם אברהם עמה נתברך שזו המדה כלולה בכל וכל הברכות עמה. ולמה נקראת מלח, הטעם כי מלח הוא קיום העולם וזו הספירה הוא קיום העולם שנאמר על כל קרבנך תקריב מלח, רומז למה שאמרנו כמו שמבואר באשת לוט שנאמר ותבט אשתו מאחריו ותהי נציב מלח מדה נגד מדה, כי שמה של אשת לוט מלח, ולמה נקראת מלח שהיו

העניים מבקשים ממנה לחם ונותנת להם מלח וכי לא היה לה לתת צדקה רק מלח ע"כ היו העניים מתפללים עליה ומבקשים מן השם להחזירה תל מלח, והשם שמע תפלתם ונהפכה למלח, וכשהיתה שומעת היתה חוזרת וענתה אמן בחשבה כי תפלתם לטובה עליה כי המלח נעשה מן המים ומן העפר וכוונתה שהיו דבריהם לטובה. וכוונתם היתה לרעה והנה נתקיימה כוונת העניים וחזרה לנציב מלח. ועוד טעם אחר אשת לוט היתה ראויה להשיג פני השכינה הנקראת מלח ולא רצתה לשמוע ולשמור מה שאמר לה המלאך אל תביט אחריך לכן מדדה השם מדה כנגד מדה היא עברה בגזירת מלח ושבה לנציב מלח. ומה שנקרא יונק נפש כי המלך העליון הוא הנפש וזאת יונקת משם ר"ל מאותה השפעה. גם נקראת מראה שחורה כי בזו המדה היו משיגים הנביאים נבואתם אבל בהרגשה, הוא שנאמר ותמונה אינכם רואים זולתי קול, ולכן נקרא שחורה כמו שהשחרות אין אדם יוכל להשיג בו כן הנבואה והמראה הזאת אין שום בריה יכולה להשיג שם. ועל מה נקרא תורה שבע"פ הטעם כי זו המדה בעבור שנקראת עוה"ז ואם אין אדם זוכה בעוה"ז איך יזכה לעוה"ב שהעה"ב הוא היסוד ועוה"ז היא כנסת ישראל והוא השער, כמו כן אם מאמין אדם בדברי רז"ל בתורה שבע"פ שהוא עוה"ז זוכה לתורה שבכתב שהוא העוה"ב, ואם אינו מאמין בדחז"ל כמו הקראים המינין האפקורסים לא יזכה לעולם לתורה שבכתב שהוא עוה"ב. ולכן ניתנה התורה בשני לוחות להורות למה שאמרנו תושב"כ ותורה שבע"פ. א"ל בני בא ונשלים תורה שבע"פ הם י"ג מדות, א"ל ולמה לא השלמנו אותה כשהתחלנו, א"ל אם לא ניתן חלק גם לזאת א"כ נשיקה מאי"ן. א"ל ר' א"כ נתחיל ואיה"נ ר"ל אנה ה' הושיע נא, א"ל בני נתחיל מי כמוך נאדר בקודש נורא תהלות עושה פלא:

ד"ה כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא

כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט ר"ל כלל הוא מה שהיו כולם בכח. פרט הוא האצילות שנאצל איש איש לדגלו. וכלל שלא תאמר אחר שנאצלו אין להם יותר שום צורך בבעל הכלל הוא הגחלת ע"כ חזר וכלל לומר לך שהפרט תלוי ונאחז מן הכלל אשר משם נאצל, ועכ"ז הכלל אין דן כי אם כעין הפרט, אם העולם כדאי ורוצה הקב"ה להביא עליהם רחמים נעשה גם מן הדין רחמים ומרחם ואם אינם כדאים ורוצה הקב"ה להביא עליהם דין נעשה גם הרחמים דין והכל בהסתכלות [בכת"י בהסתלקות] עלת העלת עם הפרט או בהיותו עמהם, ולכן דנין בכהאי גוונא ונתת הכסף בכל אשר תאוה נפשך כלל, בבקר ובצאן פרט, ובכל אשר תשאלך נפשך חזר וכלל, כלל ופרט וכלל אי

אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש שהוא ולד ולדות הארץ אף כל שהוא ולד ולדות הארץ. א"ל ר' ברוך שפתח פי כי נלאתי מהקשיב, א"ל מעתה ירא אני ממך פן תעשה כמו שעשית במדות הקודמות, א"ל תירא ותירא. תינח כלל ופרט וכלל:

ד"ה פרט וכלל ופרט שאי אתה דן אלא

פרט וכלל ופרט שאי אתה דן אלא כעין הפרט כלל למה לי ועוד היינו הך ומה הפרש בין כלל ופרט וכלל ובין פרט וכלל ופרט, א"ל בני תירא ותירא אמרת לי מאביך ומרבך לא הייתי ירא וממך אירא עני בדעת, אם אין הפרט כלל מנין, וא"כ ע"כ פרט וכלל ופרט ואפ"ה אין בכלל אלא מה שבפרט. פרט עלת העלת פשוט בתכלית הפשיטות. כלל הוא כתר עליון שכל העשר הם שם בכח והיה צריך להאציל כל א' וא' כמשמעו וכמשפטו ואפילו הכי אין שינוי שהכלל דן כעין הפרט כענין שאמרנו ולכן פרט וכלל ופרט אתה דן כעין הפרט, א"ל בני פתחת פיך נסתם או לא נסתם. א"ל נסתם ונסתם ואלו ידעתי כחך (הזקן) לא נתפארתי:

ד"ה מכלל שהוא צריך לפרט ופרט שהוא

מכלל שהוא צריך לפרט ופרט שהוא צריך לכלל. מכלל הוא הכת"ר אשר בו כל העשר תלוים והוא צריך פרטיו לפעול מעשיו ולהוציאם לפועל כמשפט אברי הגוף שהם יודעים ופועלים מחשבת השכל לפועל. אפ"ה הפרט שהם הספירות צריכים לבעל הכלל לקבל חיות וכח משם הלא תראה שאין שום תועלת ניכר מאברי הגוף אם לא ע"י הנפש הנותנת להם כח וחיות, וכענין זה דנין, א"ל ר' האיך דנין, א"ל קדש לי כל בכר יכול אפי' נקבות ת"ל זכר הנה הכלל צריך לפרט ואפ"ה הפרט צריך לכלל, וזהו אי זכר אפי' נולד נקבה לפניו ת"ל פטר רחם אי פטר רחם אפי' נולד אחר יוצא דופן ת"ל בכר זהו כלל הצריך לפרט, ופרט הצריך לכלל:

ד"ה כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל

כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד. לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא, כל דבר שהיה בכלל דבר הוא כ"י, שהיא דבר הכל שהיה בכלל העשר אז היא כלולה ברחמים, ויצא מן הכלל יצא מן הרחמים ללמד דין ולא ללמד על עצמו יצא להיותו הוא לבדו בדין אלא ללמד על הכלל כולו יצא שגם הם מסכימים עמה בדין, ובכי האי גוונא דנין והנפש אשר תאכל מבשר זבח השלמים והלא שלמים בכלל כל

הקדשים היו ולמה יצאו לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא מה שלמים מיוחדים קדשי מזבח אף כל קדשי מזבח דווקא:

ד"ה כל דבר שהיה בכלל ויצא לטעון

כל דבר שהיה בכלל ויצא לטעון טעון אחד שהוא כעניינו יצא להקל ולא להחמיר כל דבר היא כ"י שהיא דבר של כל, שהיה בכלל היא היתה כלולה עם העשר, ויצא מן הכלל לטעון דין שהוא כעניינו כי הוא דין רפה ולכן קורא הדין ענינו יצא להקל, להשאיר שארית בארץ ולא לכלות זהו להקל ולא להחמיר בעבור שיצא מן הכלל והיא מרחמת כענין דבר וחרב ורעב ואש אשר הם באים בחלק. וכן דנין בכה"ג. ועתה אבאר לך שחין ומכוה בכלל כל הנגעים היו שאלו לא כתוב אלא כלל שכולל נגעי עור ובשר כענין אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או נגע צרעת כי תהיה באדם וכו' ואח"כ שתק הוי שחין ומכוה בכלל בין להקל ובין להחמיר בהם כעור ובשר ושאת וספחת טמאים בהם. ויצא מן הכלל ופירש בפירוש לטעון טעון אחד וכשפירש דינו שונה מעור ובשר הוא כענייני מ"מ כנגעי עור ובשר הם שהרי במקום בשר ועור הם ולא במקום שער ושאת ובהרת שם כן נגע ובד' מראות לובן ושער לבן טומאתם כמו בעור ובשר. יצא להקל ולא להחמיר להקל עליהם שלא ידונו במחיה ופירוש מחיה סימן טומאה הוא בעור בשרו כדכתיב ומחית בשר חי בשאת וגו':

כל דבר שהיה בכלל ויצא לטעון טעון אחר שלא כעניינו יצא להקל ולהחמיר, כל דבר היא כ"י שהיא דבר של כל, שהיה בכלל הכתר בכח הרחמים ואין שם דין כלל. ויצאה בפועל לטעון טעון אחר שלא כעניינו כי כשהיתה בכח היתה ברחמים וכשיצאה בפועל יצאה בדין ולא יצאה בדין מבלי רחמים אלא בדין וברחמים זהו דין רפה א"כ יצאה להקל. רחמים ולהחמיר דין. בכה"ג דנין כיצד, ואיש אשר יהיה בו נגע בראש או בזקן הלא ראש וזקן בכלל עור ובשר היו ולמה יצאו לטעון טעון אחר שלא כעניינו יצאו להקל ולהחמיר שלא ידונו בשער לבן להקל עליהם ושידונו בשער צהוב להחמיר עליהם ה"ה דמצי למימר שלא ידונו במחיה אלא שרצה לפרט קולא שאין אף בשחין ומכוה:

ד"ה כל דבר שהיה בכלל ויצא לידון

כל דבר שהיה בכלל ויצא לידון בדבר החדש. אי אתה יכול להחזירו לכללו עד שיחזירנו הכתוב לכללו בפירוש. דבר זהו ת"ת ישראל שהיה בכלל הרחמים ויצא מן הרחמים לידון בדבר החדש לידון דין שהוא חדש אצלו. כי רובו רחמים ועתה נוטה אל הדין כענין

הרשעים מהפכין את הרחמים לדין, זהו שנאמר ארדה נא ואראה הכצעקתה, אי אתה יכול להחזירו לכללו הם הרחמים שהיה בכללם עד שיחזירנו הכתוב לכללו בפירוש, הכתוב הוא החס"ד שהוא תורה שבכתב תורת חסד על לשונה, בפירוש הוא ירושלים תורה שבע"פ היא מדה"ד הרפה, שכן ירושלים עולה פירוש כדי למזג הדין עם הרחמים. כענין זה דנין ושחט את הכבש במקום אשר ישחט את החטאת ואת העולה במקום קדוש. שאין ת"ל כי כחטאת האשם הוא לכהן אלא שיצא לדבר החדש לידון בבהן יד ובבהן רגל ובאזן ימנית וכו' יכול לא יטעון מתן מזבח ת"ל כי כחטאת האשם הוא לכהן מה חטאת טעון מזבח אף אשם טעונה מזבח:

ד"ה דבר הלמד מעניינו דבר שהיא כ"י

דבר הלמד מעניינו דבר שהיא כ"י שרוצה לפעול דין והיא ממוזגת ברחמים לומדת מעניינה הוא הדין הוא פחד יצחק כענין זה דנין ואיש אשר ימרט את ראשו קרח הוא טהור הוא. יכול יהא טהור מכל טומאה ת"ל או בקרחתו או בגבחתו נגע לבן אדמדם. דבר הלמד מעניינו שאין טהור מכל טומאה אלא מטומאת נתקים לבד וכו':

ד"ה דבר הלמד מסופו ת"ת ישראל אינו

דבר הלמד מסופו ת"ת ישראל אינו דן עם פחד יצחק שהוא מדת דין הקשה אלא עם כ"י לבד שהיא מדת הדין הרפה:

ד"ה שני כתובים המכחישים זה את זה

שני כתובים המכחישים זה את זה עד שיבא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם, שני כתובים זה חסד ופחד שמכחישים זא"ז, עד שיבא הכתוב השלישי הוא ת"ת ישראל שהוא שלישי להיקף ויכריע ביניהם, ומכריע ועושה שלום ולכן לעולם הלכה כדברי המכריע, ובזה ענין דנין כתוב א' אומר וירד ה' על הר סיני. וכתוב אחד אומר מן השמים דברתי עמכם הכריע ביניהם מן השמים השמיעך את קולו ליסרך מלמד שהרכין הקב"ה שמי השמים העליונים על ראש ההר ודיבר עמהם מן השמים, וכן הוא אומר ויט שמים וירד וערפל תחת רגליו. א"ל ר' ברוך שזיכנו הש"י להתחיל ולהשלים מ"מ למה הם י"ג מדות לא פחות ולא יותר. א"ל בני תורה שבע"פ הם י"ג מדות שמבארת תורה שבכתב ותורה שבע"פ מיחדת את העשר לעשותן אחד, גימ' י"ג. ולכן בי"ג מדות התורה נדרשת ונקראת באר בשדה בעבור שהבאר שואב מים בכל יום ולעולם אינו חסר כן זאת המדה

לעולם אינה חסירה השפעה להשפיע בעולם השפל, וכשם שהבאר שבשדה הוא הפקר כל הרוצה לשאוב שואב כן זאת המדה אין הפרש בין עני ועשיר בין חכם ובין ע"ה, כל מי שרוצה לעשות טובה הרשות בידה להשפיע אליו כי הפקר היא, וזו המדה אוהבת הגרים הבאים לחסות תחת כנפי השכינה והסבה בעבור שהיא גולה לעולם עם בניה כענין ואהבתם את הגר כי גרים הייתם בארץ מצרים. ונדבק הגר בבאר. הלא תראה ר"ע ששורשו גר ונדבק בבאר. וראה והבן גר בגימ' באר. ולמה נקראת בהמה בעבור כי רוח הבהמה יורדת (למטה) מזו המדה כי היא העושה בריאה בכל הדברים שבעולם ומה שאמר שלמה המלך ע"ה מי יודע אם רוח האדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת למטה לארץ ר"ל אחר שרוח אדם ורוח הבהמה בריאתה שוה זה אוכל וזה אוכל לזה עור ובשר ועצמות וגידים ולזה ג"כ כן. האדם יש לו רגלים וידים וכל כלי הנפש. וכן לבהמה ואין הבדל ביניהם אלא שהאדם הוא הולך בקומה זקופה והיא הולכת על ד' ומי יודע אם אדם עושה פעולת הבהמה כגון שרודף אחר תאותו ואחר תענוגים גופנים אם יהיה לו זכות יותר מן הבהמה דכתיב נמשל כבהמות נדמו. וההבדל ביניהם שהשכל באדם ולא בבהמה. בהמה בגימ' אליהו, מלמד שהיה אליהו ז"ל מתפרנס כבהמה בזמן שהיה בורח מן אחאב. א"ל מהו נותן לבהמה לחמה, א"ל הבהמה נקראת כ"י וקב"ה מזמן לה פרנסתה הוא שפע רחמים מחכמה עלאה שכן לחם בגי' החכמה. ולמה נקראת חמור נוער, הטעם כי כל החומריים באים ממנה כי בידה הד' יסודות, וגם נקראת חוה כנגד דוגמא התחתונה כי כמו שיש חוה למטה כך נקראת כ"י חוה למעלה. ולמה נקראת לבנה בעבור שהלבנה יונקת משם והיא פעמים דין ופעמים ממוזגת. וכן הלבנה פעמים כסויה פעמים גלויה. וראה והבן לבנה במ"ק י"ה. וגם נקראת לילה כי כל פעולתה בלילה. וזהו חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך. ועוד תמלאהו למ"ד יו"ד למ"ד ה"י ס"ת כ"ב אלה הם ך"ב אותיות התורה שהם לילה זולת תורה שבע"פ המבארת אותם, ולכן אותיות שניות צ"א הוא ע"ז שנאמר צ"א תאמר לו לומר לך שכל ע"ז משם הוא בא שמפרידים ומחלקים תורה שבע"פ מתורה שבכתב. וכן נקרא כ"י שת"ת ישראל שם כניסתו וגם ישראל הגשמי שם כניסתו וגם הוא יקבץ נדחי ישראל לעשותם כנסיא אחת, וכן נקראת משכן ומקדש. וגם נקראת דוד כי דוד נאחז משם ולקחה לעשות נקמה בגוים וללחום מלחמותיו זהו דוד מלך ישראל חי וקיים. ומשם בא לו רוח הקודש ונקראת ויעש אלהים כי בעבור שהעשיה שהיא תשלום הבריאה באה מזאת העשירית שגם היא נקראת אלהים שהוא מדת הדין הרפה, ונקראת נערה בעבור שהיא יונקת מכל הספירה כמו שהנער יונק משדי אמו כן זאת המדה יונקת מהשדה הגדולה שהוא

היחוד, ונקראת שדה תפוחים הטעם כי הכתרים נקראים תפוחים והתפוח יש לו אודם ולובן כך הכתרים יש להם אודם ולובן וריח טוב וזאת העשירית שדה שלהם כי לשם משפיעים והיא המוציאה פעולתה מכח אל הפועל. וזהו שדה ת"ת ישראל הנקרא אדם מטייל באותה שדה לרוב מכל הספירה הלא תראה שאם תמלאהו שי"ן דל"ת ה"ה אותיות שניות עולים אדם והנה אדם בשדה, ונקראת כתב כי מכתב הוא השם הגדול שכן המכתב עולה במ"ק יהו"ה הוא הת"ת הוא השם הגדול הקדוש והנורא. ונקרא אלף זעירא היא הפלא הקטן כענין ויקרא אל משה שהקריאה אליו מכ"י לכן א' זעירא אבל א' גדולה בכתר עליון פלא גדול, וכן נקראת ה' קטנה שה' ראשונה שבשם בן ד' היא רמז לבינה שכל הדברים נאצלים ממנה וה' שניה היא ה' קטנה וזהו כי ביה ה' צור עולמים שהעוה"ז נברא בה' והעוה"ב נברא בי' היא כ"י והיא עוה"ז יען שעולם השפל מתפרנס ממנה, וכן נקראת מט"ט כי זאת המדה שומרת לישראל ומט"ט מלשון מטט"ר שתרגום שומר נוטר, ואם תשים דעת תראה במטטרו"ן בגימ' בשדי, ובגימ' שי"ו, זהו כי תראה חמור שונאיך או שי"ו נדחים וקרא לתפארת שונאך שאתה דחית שי"ו שהוא בשד"י ונקרא לחם הפנים כי מקבלת השפע מהמרכבה, ונקראת אספקלריא שאינה מאירה יען שמקבלת אור מת"ת כי לפעמים הוא חשך שמקבלת מהפחד וכשתפארת משפיע להם מיד סר החושך ומאירה ע"כ נקראת שאינה מאירה. וגם נקראת שלמה כי זאת הספירה האצילה היסוד שנקרא שלום ונתוסף לה ה' ונעשית שלמה, וזו שקוראים אותה שלמה הלא תראה שדוד לוקח את בנו למלחמה, כי הה' היא כ"י הוא דוד ובנו הוא שלם והנה שלמה, ונקראת תפלה של יד שהיא שמאלית ותפילין של יד צריכה לצד שמאל ולכן ד' פר' בבית א' להורות על יחוד גמור ולכן תפלה של יד היא ראש וסוף כי זאת הספירה הוא המפתח מכל האצילות, הלא תראה שאומר אדני שפתי תפתח בעבור שהיא מפתח א"כ אם אין תפילה של יד אין תפלת הפה. ונקראת פה כי היא מתורגמן של השם הגדול וגם נקראת ערבית שהכל מתערבין שם ומעורבות מכל האצילות היא חותמו של שם הגדול והוא מלשון עירוב., ונקרא אני אני ה' בעתה אחישנה אני י"י הוא שמי אני ה' אשר הוצאתיך מאור כשדים וכהנה רבות ונקראת בת זוג בעבור שהיא בת זוג לת"ת. וגם נקראת ארון כי השם הנכבד הוא מתייחד בתוך הארון וזהו ארון העדות. ארון היא כ"י העדות הוא היסוד. וגם נקראת אבן שתיה אבן שהשלים הבנין שתיה שהיא יונקת ושותה מכל האצילות. ונקרא כלה שהיא כלולה מכולם ומושפעת מהשפעתם גם משפע העליון הבא עליה דרך הצינורות. ונקראת אבן ישראל מפני כי שרי אומות העולם והאומות אין להם חלק לעוה"ב. אלא ישראל שנאמר ועמך כולם צדיקים לעולם

ירשו ארץ והנה נשלם הפרד"ס ועוד שמות רבים שבהם נשתמשו בעלי העבודה ובשמות הנגדיים והשווים אבארם בעזרת השם. ועתה נשוב לענייננו שכנסת ישראל נקראת אור שנאמר ויהי אור. והנה הבינה הנקרא אלהים קראה החשך אספקלריא שאינה מאירה אור זהו שנאמר ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור:

ד"ה וירא אלהים את האור כי טוב

וירא אלהים את האור כי טוב ויבדל אלהים בין האור ובין החשך לא נאמר כי טוב אלא באור אחד משני האורות הוא האור שאין העולם יכול להתקיים בו מרוב זכותו והוא יסוד עולם שגנוז לצדיקים, ר"ל להשיג בו הצדיקים לעתיד לבא ואותו האור נקרא טוב. ואמר וירא כי האור הראשון הוא הנראה תמיד לפני המחדשו והוא הקרוב לסבה ראשונה יותר משאר המעלות. לפיכך נאמר וירא שהוא מתהפך ראוי, אלהים לשון רבים בהיותו סמוך לרבים כי שם משותף הוא לו יתברך ולמלאכים ולדיינים. את היא כ"י וכשהיא עם האור הוא יסוד עולם אז העולם מתקיים, מ"מ הבדיל אלהים בין האור הוא יסוד וקראו טוב ובין הא"ת היא כ"י והיא החשך, וזהו בין האור ובין החשך כי טוב אלו ב' ווי"ן, כ"י עולה ל' ול' מצטייר כ"ו הוא ת"ת ישראל, טוב הוא יסוד עולם, ויבדל, אין הבדלה זו הבדל ממש רק האור בא מצד היסוד והחשך מצד כ"י, ויש מבעלי האמת האומרים טוב הוא תפארת ואלו ואלו דברי אלהים חיים. שהו' ומשך הו' מוצאם א'. א"ל ר' מה פירוש טוב, א"ל אליהו ז"ל אמר בפיו בהטיבו את הנרות תרגומו באדלקותיה. והנה כוונת הענין נדלק האור כמדליק נר מנר, והנה הוא השדרה ונתן הכח להויות להמשך ולהתפשט ר"ל ה' ספירות אחרונות, וזהו כי טובים דודיך מיין, ר"ל ריבוי האור הבהיר הנדלק ומתנוצץ לכל צד. ר"ל לכל הספירות, ויין הנזכר בשיר השירים הוא חכמת אלהים וג"כ מה טובו דודיך מיין הוא חכמת אלהים, וגם אשקך מיין הרקח וגם הביאני אל בית היין ואם תבין שיין עולה ע'. וחכמה ע"ג זהו ג"ע בהרים ויעשנו שהכל משם. וסנהדרין ע"ג והבן שהיין ע' שמות הנאצלים מחכמת אלהים וג' נשארים ובמקומו יתבאר בע"ה. הראית בני שאור השני לא נאמר בו כי טוב שהרי ו' פעמים נכתב כי טוב נגד ו' ספירות והספירה השביעית לא נאמר בה כי טוב כי האור שיש בה טיפי חשך מאי כי טוב, זהו ויבדל אלהים בין האור ובין החשך, א"ל אותיות טוב מה מורים. א"ל ט' מורה על היסוד שהוא ספירה תשיעית והו' למכריע ראשון והב' לחכמת אלהים:

ד"ה וראה והבן כשהאב מצוי עם

וראה והבן כשהאב מצוי עם בניו הוא הו' ומשך הו' ואגיד לך בני מאמר ת"ת שאמר טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף, א"ל ר' ומאי טוב, א"ל תמלאהו טי"ת וא"ו בי"ת אותיות שניות אהי"ה, א"ל ר' הרשני ואדבר א"ל טול רשות מהשם אבל ממני אין צורך, א"ל א"כ שגיאות מי יבין מנסתרות נקני. גם מזדים חשוך עבדך אל ימשלו בי אז איתם ונקתי מפשע רב יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי, א"ל ר' כתיב ויבדל אלהים בין האור ובין החשך, האור הוא העץ החשך הוא הפרי, ואמר ויבדל מלמד שהבדיל ביניהם, הלא תראה שכתב אח"כ ויקרא אלהים לאור יום ולחושך קרא לילה ושב ואמר ויהי ערב ויהי בקר יום א' שלעתיד לבא יהיה אחד אבל עכשיו יהיה בהבדל. ועינינו רואות היום לחוד במשפטו. הלילה לחוד בענינו ומה ליום עם הלילה ולילה עם היום, ואם הקב"ה הפריש והבדיל וקבע שם לעץ לקרותו יום ושם לפרי לקרותו לילה אדם הראשון מה חטא מה שמצא אותו עשה. ואם תאמר הקב"ה התרה בו יתברך שמו לא יבדיל ולא יתרה שעכשיו שהבדיל והתרה יאמר אדה"ר זה שמעתי וזה לא שמעתי. ועוד מהו אלהים אלהים ב' פעמים וירא אלהים ויבדל אלהים. א"ל בזה איני יודע ובן י"ג שנים הייתי כששמעתי הדברים ושכחתי ולא הבנתים. (וכל אלו אינם מכחך ומשכלך), והתחילו ללכת ויהי הם הולכים ומדברים והנה אליהו ז"ל לקראתם ושאלוהו במשפט השאלה ואמר להם מניה וביה מתוקן וירא אלהים הוא הבינה, ויבדל אלהים ר"ל שם אלהים מבדיל בין האור ובין החשך שהאור שמו (יתברך) יהו"ה והחשך שמו אלהים, ואמרתי לו א"כ ל"ב נתיבות הם ל"ב אלהים א"כ ל"א הם שהאחד הוא שם החשך, א"ל הכי אמרתי שם אלהים שהוא שמי אמרה הבינה אותו השם יבדל בין האור ובין החשך, וראו והבינו שחסד ופחד האצילו הבן הוא האור והבת היא החשך ושניהם רצו להיות יום, אמר להם הקדוש ברוך הוא הבן יהיה תחומו יום להאיר ולהמשיך האור לעולם. והבת תחומה לילה להמשיך החושך לעולם. זהו ויבדל שהבדיל המשכתם ולצאת מן הבן רחמים הוא יום ומן הבת לילה דין והבת תחומה חשך, וזהו ויבדל אך לענין החיבור לעולם מקבלת אשה מן בעלה ולא ראה הבעל פגימת אשה, זהו מעולם לא ראתה השמש פגימת הירח אם כן ההבדל הוא בהמשכת ימין ושמאל דאל"כ שההבדל במדות היה אומר וירא אלהים שם האור יום ושם החשך לילה אלא מדלא כתיב שם שמע מינה שמביטים זה לזה ומתחברים זה עם זה להיות כולם אחד וההבדל על ההמשכה. ומעתה יהיה פי' ויקרא המשכה שהמשיך מדת יום ביום ומדת לילה בלילה, ועינינו רואות כי כשזה נכנס זה יוצא ובין השמשות כהרף עין ואין בריה יכולה לדקדק כי אדוקים זה בזה.

ודעו כי אדה"ר נתנו לו ספר מן השמים והיה יודע חכמת אלהים ולא היה לו להפריש הפרי מן האילן ולהמשיך אחר ערלתו ולכן לקה בערלתו היא המיתה הוא הנחש הממית הנקרא ערלה, ואלולי שהבדיל הקב"ה המשכתם קיום השמטה אינו וזהו ויבדל אלהים ואלולי הזמנת המשכה שכר ועונש אינו, זהו ויקרא פי' הזמין והמשיך. א"ל א"כ מאי בין ובין לכתוב ויבדל אלהים בין האור וחשך, א"ל בני כל האלפי"ם שבעשרת הדברות כולם באו אל החשך במתן תורה זהו ובין העולה ס"ח הם ס"ח אלפי"ן שבעשרת הדברות שהיו עם החשך, וזהו ובין החשך. א"ל אדונינו ולמה נכתבו ס"ח אלפי"ן, א"ל לפעם אחרת הניחם והלך לו:

ד"ה וירא ו"ו יו"ד רי"ש אל"ף

וירא ו"ו יו"ד רי"ש אל"ף אותיות שניות עולה נ"ב הם הו' ומשך הו' הנקראים יהו"ה יהו"ה העולה נ"ב. א"כ הווי"ן הללו הם קרובים לסבה הראשונה ע"י אלהים הוא הבינה זהו וירא, ואם תעלם במ"ק עולים א"ם היא הבינה הנקראת אם, לומר לך ע"י הבינה מתקרבים ועולים במדה העליונה. ואם תבין וירא ו' הוא הת"ת, י' רמז לחכמה, ר' לבינה ר"ל הו' ומשך הו' עולים דרך הבינה וחכמה אל הא' זהו א' נעלם במלת וירא. אלהים עולה עק"ב עקב אשר שמע אברהם בקולי ור"ל בן ג' הכיר אברהם אלהים, ואיך, א' פעם א', א' פעם ל', א' פעם ה', א' פעם י', א' פעם מ' עולה פ"ו, תחליף פ"ו ו"ף הוא עק"ב. א"ל ר' מהו פעם ופעם, אלהים עולה פ"ו, א"ל א' עם כולם לכן א' בראש ומ' בסוף הוא א"ם שא' עם המ"ם:

ד"ה את האור א"ת כל התורה כולה מא'

את האור א"ת כל התורה כולה מא' ועד ת', ובכללם הוא הפרד"ס א' כתר עליון ת' כנסת ישראל האור בגימ' יר"ב כלומר יש לו רבוי אור מכל הספירות שזה האור מקבל ששה אורות מחסד הראשון אמרתי עולם חס"ד יבנה:

ד"ה כי תמלאהו כ"ף יו"ד ועולה ק"ך,

כי תמלאהו כ"ף יו"ד ועולה ק"ך, ואם תחלפהו בא"ת ב"ש כ"ל י"ם. ראה והבן ק"ך ק' לבדו ת"ת. כ' כנסת ישראל כ"ל תפארת י"ם כנסת ישראל:

ד"ה טוב תמלאהו טי"ת ו"ו בי"ת

טוב תמלאהו טי"ת ו"ו בי"ת אותיות שניות כ"ו היא יסוד עולם. ויבדל עולה נ"ב ת"ת ויסוד מלמד שהבדיל המשכתם לחוד, והמשכת כ"י לחוד, שזה אור וזה חושך. אלהים הווי"ן נקראים יהו"ה וכנסת ישראל נקראת אלהים:

ד"ה בין תמלאהו בי"ת יו"ד נו"ן

בין תמלאהו בי"ת יו"ד נו"ן אותיות שניות עולה ך"ב שהאור הזה הוא תורה שבכתב אשר היא ך"ב אותיות תרצה לדעת שאם תעלם במ"ק ובמ"ג הם ל"ו זה האור נקרא ל"ו זהו יהו"ה קוינו לו:

ד"ה האור תמלאהו ה"א אל"ף וא"ו

האור תמלאהו ה"א אל"ף וא"ו רי"ש אותיות שניות עולים מ"ב הם מ"ב אותיות שמבראשית עד ב' ובהו ומתחלקים לז' תיבות משש שש אותיות:

ד"ה ובין תמלאהו ו"ו בי"ת יו"ד

ובין תמלאהו ו"ו בי"ת יו"ד נו"ן תעלם במ"ק ובמ"ג ועולים מ"ח הם מ"ח אותיות שיהו"ה מתגלגל י"ב הויות ומתרבע מ"ח אותיות והם עם החשך לקיום העולם:

ד"ה החשך בגימטריא שג"ל היא כנסת

החשך בגימטריא שג"ל היא כנסת ישראל הנקראת שגל והשגל יושבת לפניו, א"ל ר' ולמה ננקד הו' והי' של וירא בפת"ח, א"ל פתח מלשון פתח פתוח ובעבור שהפתח הוא כח נאצל מהוד שהוא שמאל לכתר מלכות נקרא שמו פתח, הודיא"ל כי הוד הוא ענף ממדת גבורה שהוא זרוע שמאלית, וכחו ומדתו לשבור זרועות רשעים ועל שם פעולתו קוראים פחדיא"ל, ונצח והוד שמאל דוחה וימין מקרבת, וע"כ כיון שנפתח הי' שהוא חכמת אלהים נפתח הו' שהוא תפארת ישראל לקבל מחכמת אלהים השפעה. והר' בשב"א הוא כח הנאצל מכח המלכות ושמו נקרא דנסכא"ל [בכת"י ס"א דנסבאל] פי' כח אצילותו מכח מדה"ד שהוא אבן השואבת מכל הכתרים שלמעלה הימנה הנאצלים מאצילות הכתר, ואמרו בעלי האמת אשר חזקים בכוחות השמות כי עוד יש לו אח ושמו אשאביא"ל, ר"ל אצילותו שואב ברכה ונקרא כן ע"ש שהוא כח שואב שפע אצילות הברכה כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם. וראה והבן שהיסוד נקרא שב"א ר"ת

שלום ברית אהבה ועוד שמחה ברכה אמת, הוא יסוד עולם השואב ומשפיע וע"י שב"א שלום בבית בא הנני נותן לו את בריתי שלום ובדרך הישר שב"א מתהפך אש"ב אהבה שלום ברכה [בכת"י ברית], וציור השב"א הם ב' נקודות זה על גב זה כדמות הברית הזה והוא בין השלום ובין המלכות, והוא המליץ בינותם והסימן פה אשב כי אויתיה, ולכן הר' היא הבינה שהיא אם הבנים ננקד בשב"א להודיעך שהיסוד הוא העולה לינק מאמו ולכן טעם דרגא במלת וירא ותביר במלת אלהים, ר"ל אלהים שובר דרגא ומעלה ומוריד כפי מעשיהם של ישראל, ועתה בגלות הד' יהיה תביר עד שיגיע הזמן שישיב מה שלפנים עתה לאחור, וישראל הכפוף יהיה זקוף כענין ה' זוקף כפופים והתחתון הוא ישראל ישוב עליון והמדרגה העליונה תשבר לג' והם סמא"ל ושושבינו ותנ"י ניעו"ר ולילית בת זוגו ויפלו תחת כפות רגלי שלש כתרים התפארת והשושבין הקטן יסוד עולם וכתר מלכות בת זוגו, ובעבור שיפלו ג' ע"כ טעם דרגא כדמות ג' שברים. ועתה נשבר דרגת ישראל וישראל מוטה בעונותיהם הצועק מעלה ומטה, וזהו צעקת הנביא ע"ה הוי עמים רבים הוי המון לאמים והוא כמתרעם על שבר ישראל ועל ממשלת שונאיהם המושלים עליהם. וראה והבן טעם שהתביר הוא כדמות ו' ונקודה קטנה כדמות י' והוא ו"י בעבור אורך הגלות ועל הצר הצורר המגביר ומטריח על העליונים ותחתונים בני ברית והם עתה כדמות יתיב כזה לאחור ולא לפנים, עד ישוב ה' מחרון אפו ויקוים מ"ש ה' זוקף כפופים השפלה אמרה לה הגבה זהו דרגא תביר שהיסוד הרומז במלת וירא דרגא שלו ישבר ע"י אלהים הוא הבינה זהו תביר במלת אלהים, וסוד בר"ן שנה לממשלת הכתר יתחזק דרגא שלו וישבר של שמאל ויתקיים ושב וקבצך מכל העמים ומלת טעם יתיב כביכול בעוד ישראל הולכים וכלים לאחור ולא לפנים כן אצילות המעלות למעלה וזהו השיב אחור ימינו. ודהמע"ה התפלל הושיעה ימינך וענני כי בישועתה תלויה ישועתינו וישובו התחתונים השפלים הכפופים זקופים ואצילות הימין ישוב לשרשה כקודם ואז יתאחדו זיווג אמיתי ויחוד שלם ויתקיים מ"ש ברוח הקודש חסד ואמת נפגשו צדק ושלום נשקו. יתי"ב ר"ת "יחד "תפארת "יסוד "ברכה היא כתר עליון. אלהים נקודו אמרנו למעלה וכן את האור הה' קמ"ץ הוא כח הנאצל מהנצח שהוא ימין כתר מלכות ושמו נקימוא"ל פי' נצח קרוב ימין מלכות מוא"ל, ועוד יש לו שם ושמו קמציא"ל ועליו נאמר כי יעמוד לימין אביון לקבל המעט מקמח סולת קרבן מנחתו כקרבן העושר ושניהם מרוצים ושוין לפני הרצון אם דל ואם עשיר. ופי' קמץ קמ"ח קמץ הוא חסר ו' ור"ל "קול מליץ "צדקה ועוד "קרבן "ממנו "צדק ובא ה' האור בקמץ לקבל מן הנצח דרך ימין והא' האור בחול"ם וחולם בא להורות שיש עליון א' על הכל והוא לכל המציאות סבה קדומה

שאין לו סוף ותחלה והוא עלת העלת, ובהתחלת כל המציאות היה רצונו וברא סגול א', ב' כתרים פנימיים נעלמים האחת דקה מן הדקה שכל המחשבות נלאו מלהשיגה והשניה נאצלים ממנו זה מזה וזה מזה זה עם זה דביקים כדמות שלש הפנימיים האלה רוחניות וזה תחלת כל המציאות, חלם ר"ת "חכמה "לבוש "מחשבה ומאור אותו הלבוש הבהיק והמציא את כל שאר המציאות הגדול זהו שמים מהיכן נבראו מאור לבושו של הקדוש ברוך הוא, ומ"ש מאור לבושו ולא אמר מלבושו כיון על אור השלישי הנקרא אור והוא הנקרא לבוש חכמה, ומאור אותו הלבוש שהוא אור שלישי הנקרא אור שכל ר"ל אור פנימי שכולו שכל, משם תחלת כל החזיונות שהם סבות כל המראות הנוראות הגנוזות. ע"א חל"ם, "חזיון "לבוש "מראה ולכן הא' של האור בחול"ם והו' עמו נעלם כי הו' של האור הוא תפארת ונדבק בא':

ד"ה ויקרא אלהים לאור יום ולחשך

ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה ויהי ערב ויהי בקר יום אחד. אין זה קריאת שם אלא הזמנה והמשכה וכוונת הענין המשיך מדת היום ליום ומדת הלילה ללילה. א"ל ר' מהו מדת היום ליום ומדת הלילה ללילה, א"ל מדת היום הוא ת"ת וממנו נמשך אצילות ליום הוא יסוד עולם זהו שנאמר אני ה' עושה כל, ר"ל אומר הת"ת לכנסת ישראל את כ"י הנקראת אני יהו"ה שהוא הת"ת עושה כ"ל שהוא היסוד זהו מדת ת"ת שהוא יום ליום שהוא יסוד. ומדת לילה ללילה, ר"ל מן הפחד שהוא חשך נמשך אצילות לכ"י שהיא חשך זהו מדת הפחד שהוא לילה למדת כ"י שהיא לילה, הלא תראה שמדת הדין מושלת בלילה ושלוחיה הם המזיקים נמצאים בלילה ואע"פ שגם ביום נמצאים מ"מ בלילה רבו. א"ל ר' ואי הקב"ה המשיך האצילות מיום ליום ומלילה ללילה למה יתחייב האדם להזכיר מדת היום בלילה ומדת הלילה ביום, א"ל בעבור שמדת יום ביום ואין כאן יצר ע"כ תמשיך גם מדת לילה ביום וגם בעבור שמדת הלילה בלילה והיצר חזק ואמיץ ע"כ תשפיע ותמשיך גם מדת היום בלילה זהו לחבר את האוהל להיות אחד. א"ל ר' ראה והבן להשיב לי כי ענין גדול הוא מהו ויקרא יכתוב קרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה מהו ויקרא א"ל זה לבד. א"ל מעט בעיניך זה ואם מעט ואוסיף אחר שהקריאה המשכה א"כ יכתוב אלהים לאור קרא יום ולחשך קרא לילה ור"ל לאור המשיך אצילות מדת יום ולחשך המשיך אצילות מדת לילה, א"ל האחרון קשה מן הראשון, א"ל ר' אם הראשון אינו כ"כ קשה א"כ אשלש היינו אור היינו יום היינו חשך היינו לילה למה אפקיה מאור ליום ומחשך ללילה, ומה הפרש יש ביניהם. ועוד ויקרא אל משה קריאה

מן הלילה ולמה לא אמר קרא. ובמלאכי השרת ניתוסף ו' וחסר י' וזהו וקרא זה אל זה ואמר ואמאי, א"ל ועדיין לא נשלמו קושיותיך ושאלותיך. א"ל חמש שאלות הם ובתוך חמש ארבע לא תוכל שאת ועל החמישית מה יהיה לך. א"ל קים לך שלא אוכל שאת אי קים לך א"כ למה נדבר, אמר ליה קים לי שתצטרך למודעי שאם מצד עצמך לא תוכל שאתי, א"ל מצד עצמי בדבר שאיני יודע ולא שמעתי ולא קבלתי לא מאבי ולא מאחרים היאך אוכל לדבר אבל זוכר אני שאדם א' וננס היה וחכם גדול היה בא לאבי וישב לפניו והתחיל הננס וסידר עניני הדברים הללו ואמר ויקרא ו"י יתירים לומר לך שהו' שהוא האור מקבל שפע אצילות החכמה הוא הי' דרך הצינור האמצעי הוא שדרת האדם שהוא הת"ת. משא"כ בכ"י היא הלילה המשכת אצילות החשך שהוא הפחד בא אליה ע"כ נחסר ו"י ואמר קרא לבד שהיא הזמנה והמשכה כי איך יוסיף הכתוב אותיות יתירות בדבר שאין צורך שהרי אפי' קוץ האות וחטוטרות שלו צורך גבוה הוא, וכשעולה האור הזה הוא הו' אל החכמה הוא הי' גם כולל עמו כ"י כי הבן והבת אוהב השם גם שניהם וכיון שהוא עולה ע"י אמצעי א"כ אין צורך אליה הו' והי' אלא קרא לבד, הלא תראה שאם תמלא הו' והי' כאלו וא"ו יו"ד עולה ג"ל גל נעול. ואף כי יש אומרים שהגל במשך הו' כענין עד הגל הזה ועדה המצבה מ"מ יוסף ורחל בהדי הדדי. ומה שאמר ויקרא אלהים לאור ולא אמר אלהים לאור ויקרא שלא נאמר כי הבינה היא מזמנת וממשכת זולת כח הקודמים ממנה לכן אמר ויקרא אלהים לומר הזמנה והמשכה מכח הקודמים באצילות לאלהים היא הבינה והיא מזמנת וממשכת לבניה כפי דינם ועניינם. ומה שאמר ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה לאו היינו הך שהאור גדול מהיום ויותר מאיר מהיום ועל שהאור הוא ת"ת המשיך היסוד הוא היום ע"כ קרא לאור יום ולא הוא הוא, הלא תראה שלפניו ילך דבר הוא היסוד וחשך קרא לילה החשך הזה עמוק וקשה חשכו יותר מחשך לילה ועל שממשכת ומזמנת אצילות החשך אל כ"י קראה לילה כי היא ממוזגת ממדת האור והיום. ומה שאמר ויקרא אל משה מי הוא הקורא כ"י, ע"כ הא' זעירא ומי הוא המדבר הו' בא לומר לך בזמן שהו' מדבר עם משה הוא הו' היורד מן הי' תורה קדומה תורה רשומה והנה ויקרא אל משה, ואף על פי שבכל האמירות והדיבורים וצוואות קדמה קריאה מ"מ קריאה עם ו' וי' הוא קריאת החבה. והנה גם קריאת המלאכים חבה הוא אע"פ שנחסר הי' הואיל והו' עמהם והחסרון הי' מהם לומר שאינם משיגים בי' מ"מ הו' עמהם להודיע החבה זהו וקרא זה אל זה. ואל תקשה לי מבלעם דכתיב ויקר שהו' והי' עם הקריאה. כי יש להשיב הואיל ונחסר הא' היא כנסת ישראל א"כ אין הקריאה אליו מן ההיקף חלילה וחלילה רק ממקום הדומה

לו, כי הא' זעירא מורה על השלמת היחוד ואין הקריאה אליו משם. זהו ויקר מלשון קרי כענינו של בלעם שהוא סתום העין מקום אצילותו, וו' של ויקר לומר לך מאחר שהו' העלה אותם אל ארץ זבת חלב ודבש ובלעם הי' עושה היפך רצונו ע"כ הו' עם מלת ויקר לומר לך שהו' הוא הגוזר לבא אליו נבואה ממקום דוגמתו. ועדיין לא קמו ללכת ובא להם זקן אחד ונכנס עמהם בדברים ואמר להם. ויקרא אלהים הזמין להוציא תפארת ישראל אור א' הוא המכריע ראשון בין הזרועות חסד ימין פחד שמאל והנה היום הוא יסוד עולם ונקרא מכריע שני כי עומד בין השוקיים ימין נצ"ח ושמאל הו"ד. והנה היסוד נאצל מן האור הוא ת"ת והזמין והמשיך מן החשך אור אחד וממשלתו בלילה ולכן קראו לילה והזמינה מלך על הארץ, והלילה הזה כלולה עם הת"ת והת"ת עולה עד חכמת אלהים ועם כלל החכמה בכתר עליון ונוטל שפע וברכה מהכתר ומהחכמה שהוא האב ומהבינה שהוא האם ששלשתן ראש א' ראש חיך ולשון יורד ומשקה העניים והלילה עמו בחבוק ודבוק ונישוק, ולכן הוסיף ו"י במלת ויקרא שהי' וקוצו רומזים ב' מדות דקות כת"ר וחכמ"ה, והו' לקו האמצעי. וראו והבינו שזה האמת שהו' עם כללו עולה אהי"ה הוא כתר עליון ואהי"ה מתרבע אמת שאהי"ה פעמים אהי"ה הריבוע עולה אמת, ות"ת נקרא אמ"ת. והנה האמת באהי"ה ומרוב תוספות ברכה ורוח הקודש שבו נקרא מוסף, והמוסף הזה הואיל והוא יום מן האור ועומד בין זכר ונקבה לכן נתוספו לו ב' אותיות ו"י והנה המוסף הזה עושה שלום בין הנצח ובין ההוד ימין ושמאל ולכן נתוספו לו אורות ממה שלמעלה ממנו וכל הספירות האלו אליו באים ומאותו תוספות נקרא מוסף ומשם יוצא כל שפע וברכה באשה, ומאשה בעולם השפל. והנה קיום העולם ומשם יוצאים הרוחות וזהו אל אלהי הרוחות כי מן הבינה נאצלות ושם באות, ומלת ויקרא ו"ו יו"ד קו"ף רי"ש אל"ף אותיות שניות עולים נ"ח, נח איש צדיק תמים זה יסוד. והנה אלהים שהוא הבינה המשיך מאור שהוא הת"ת את היום שהוא היסוד הוא נ"ח. אלהים במ"ק בינה עם המלה חיק הבינה הוא מדת הדין הרפה, וזהו ויוציאה מחיקו והנה ידו מצורעת כשלג והאלהים שהוא הבינה המשיכה מן החשך שהוא הפחד הלא תראה אחר אלהים הם אותיות במוכ"ן עולים חי"ק:

ד"ה לאו"ר תמלאהו למ"ד אל"ף ו"ו

לאו"ר תמלאהו למ"ד אל"ף ו"ו רי"ש ראה והבן שהא"ם היא הבינה כלולה בלאור, הלא תראה מילוי לאו"ר במ"ק עולה א"ם, יום הוא יסוד ונקרא גם הוא אדם שכן פני יום עולה אדם שפני יום הוא טה"ל, ובעבור שיש לו דין יותר מת"ת ע"כ עולה דם ובהיותו

עם הת"ת הוא נשמתו א' זהו תתן אמת ליעקב נקרא גם הוא אדם. ולחשך תחליפהו בא"ת ב"ש פכ"ס ב"ל עולה בגימ' יעקוב ע"ה. ולחשך בגימ' שמיטה מלמד שעתה הוא שמיטת הפח"ד מלמד שישלים החושך הוא הפחד עם יעקב הוא ת"ת. ויפלו למעלה כל הנאחזים ממנו שבזה השמטה יתגבר יעקב ויפלו אויביו למטה עד הארץ. קרא בגימ' אש שמן. האש הוא הפחד נמשך הלילה. לילה, פני לילה הם כטכ"ד עולים גן היא כ"י הנקרא גן, גן נעול אחותי כלה. והיא הנקראת לילה שעקר ממשלתה בלילה, ומלת גן בגימ' יהו"ה כ"ז שר"ל יהוה תורה שבכתב אשר בו כ"ז אותיות מחוברים ומדוייקים ומבוארים מג"ן תורה שבע"פ. נעול במ"ק עולה אהיה. אחותי מלשון מנין ר"ל אחת שלי, ואחת במ"ק אחד, ר"ל היא המייחדת יחודו של הקב"ה, ועמה היחוד. כלה בגימ' הים שכל הנחלים הולכים אל הים, וגם הבינה נקראת הים וחשבון הי"ם ה"ן, הן לה' השמים, ויקרא נפתח הו' בפתח לקבל מן הי' חכמת אלהים וניקוד הי' בחירק חר"ק ר"ת חסד רחמים קול, הרמז קול ה' חוצב להבות אש. הוא מדת הגבורה והנה החירק מוליד שתיים כאלה ונקרא ציר"י, והם כדמות שלשה מיני אצילות והכל א' ואלה הנקודות רומזים הא' לכתר עליון והב' לגדולה וגבורה. וראה והבן חירק הבא אחריו צירי הג' נקודות נעשים סגו"ל להורות על מציאות אחר שאינו ממין זה והוא אצילות ג' כתרים הנעלמים אך חירק הם שלש כתרים (הנעלמים) חס"ד ורחמי"ם וגבורה הנקראים קול גדול, באותה הנקודה עצמה נאצלת בת הקנאה מאין נבכת"י ממין] המאציל אותה וגם היא נקראת על שם פעולתה. חר"ק ר"ת חרד"ה רעד"ה קנא"ה, וננקד הי' ויקרא בחירק להריק לשני הנקודות המוליד הם גדולה וגבורה, והק' בשב"א להורות שהמעור עולה אל הק' הוא הבינה לקבל שפע ולכן הר' שהיא בבינה בקמ"ץ שהוא ר"ת "קרבת "מלך "צדק, קמץ מלשון וקמץ הכהן מלא קומצו שפע מן האצילות קמוץ סגול, וסגול פי' וסגור שהוא זרע השלום. אלהים א' בסגו"ל הוא כח נאצל מאצילות יסוד ושמו נקודות סגול שלוש [בכת"י סגל שלש] ונקרא כן על שם ג' סגולות כדמות שלש נקודות רוחניות שמיחדים לו שלום. וחמדת ימים זהו סגול ג', ושם הכח הזה שח"י ח"י א"ל. ור"ל שלום חי העולמים חמדת ימים. והנה המעור ממהר ודוחה הסגול. להעלותם בחולם הוא חולם הל' זהו חטף סגול בא' אלהים וחולם בל'. אלהים הה' בחירק הוא הבינה והי' שבין ה' למ' נעלם, הוא חכמת אלהים. וכולם מקבצם המ' של אלהים שהמ' רומז לת"ת. ולפעמים בכ"י:

ד"ה לאור הל' שהוא בבינה קמץ

לאור הל' שהוא בבינה קמץ מהא' ולכן הא' בחולם, והו' לאור נעלם הוא ת"ת ומתגלגל ועולה בכתר לקחת מלא קומצו ברכה. והר' מלאור מקבצם היא הבינה המסבב היסוד. והמלה יום הי' בחולם הוא חכמת אלהים שעלה בחולם הוא כתר עליון, והו' נעלם לעולם הוא אחר הי' בהלוכו והו' והי' יורדים במ' הוא העטרה זהו מ' מקבצם, ונקרא יום:

ד"ה ולחשך ראו עתה והבינו ניקוד

ולחשך ראו עתה והבינו ניקוד הו' בשבא כי לקח יעקב שהוא הו' את יוסף בנו עמו שהוא השבא ועלו בל' הרומז בבינה כי הל' מלא קמח סולת שכן הל' קמוצה, והח' לחשך ננקד בחולם כי הח' רומז בהוד ובזמן שהו' בכתר עליון כל הצד השמאל נשלם אין שטן ואין פגע רע, והבינה שהוא הש' ננקד בסגול כי היא המשלמת הסגול ובזמן שהשלימה בין ימין ושמאל אז הבינה עם החכמה וכתר ראש אחד, ואע"פ שלעולם הג' רוחניות ראש א' מ"מ אז מליאים מילוי גמור. והך' בשב"א שירדו כולם אל השלום והשלוה שהוא השב"א בך', שהך' במלכות ע"כ השב"א בך':

ד"ה קרא והנה הק' שהיא הבינה קמץ

קרא והנה הק' שהיא הבינה קמץ מהמדות הקודמים. והר' פעמים רומז בכ"י בזמן שהאם בשמחה גם הבת בשמחה והכל מסבת הא' זהו קרא:

ד"ה לילה הל' רומז בבינה ולכן בקמץ

לילה הל' רומז בבינה ולכן בקמץ ולעולם המעור בחכמה שהוא השבא שתחת הי', והל' השני הוא תפארת שהל' פעמים בבינה פעמים בת"ת היא בקמץ, והכל נחים בה' זהו לילה, והנה זקף קטן במלת יום ואתנח במלת לילה לומר לך המאור שאינו מאיר עוד אורו יהיה זקוף ויזריח אורו הגדול שבעתיים כאור שבעת הימים כשיניק השפע אור האצילות מימין ומשמאל והוא טועם ויונק שני טעמים טעם אצילות החסד וטעם אצילות הפחד. והכוונה שכ"י שהיא באתנחתא בזמן הגלות מצד האור שהוא היום ואינו מאיר יתמלא אורה ויזקוף זהו זקף במלת יום. ע"כ דברי הזקן:

ד"ה ויהי ערב ויהי בקר יום אחד

ויהי ערב ויהי בקר יום אחד התחיל מאחד הוא שמי שמים וסיים בששי יום השישי, הנה הודיענו ו' קצוות באחדות. ולכן אמר אחד ולא אמר ראשון וכאן הרמיז הגלות הרביעי ואמר אע"פ שיהיה ערב ובקר בגלות ויאיר לכ"י ורדא סומקא עתיד הערב לחזור ולהיות יום. ויאמר לה ורדא חוורא בהתעלות הו' בכתר עליון זהו ויהי ערב ויהי בקר יום אחד, שהערב והבקר אחד, והכוונה כי ערב ובקר יחזרו יום מצד היחיד ומיוחד המושל בעולם. א"ל ר' ולמה כתיב בפסקא ראשונה ה' אורות וב' ימים ובפסקא אחרונה כתיב ה' ימים, א"ל ה' אורות בפסקא ראשונה הם ה' ספירות ראשונות. וה' ימים בפסקות אחרונות הם ה' אחרונות, ואע"פ שכולם רוחניות מ"מ האורות יותר נעלמים מן הימים ועל ששני המכריעים הם בשדרה בחוליות האילן ע"כ אמורים עם האורות בפ' ראשונה להודיעך ריבוי שפעתם וברכתם מן האורות העליונות. ועם כל זה המכריע הראשון הזמינו אור זהו ויקרא אלהים לאור יום מצד מעלתו מהמכריע השני, ואפ"ה שב ואמר ב' ימים אחר ה' אורות להרמיז שאף המכריעים אינם שכליות כמו האורות ע"כ הוכרח להזכיר הימים אחר האורות להודיע מעלת יניקתם. ושב בסדר הימים והזכיר חמשה ימים וחמש נגד חמש הרי כאן עשר והוא הפרד"ס וגם אמר ה' אורות וב' ימים להרמיז בז' ספירות הוא ההיקף ז' ימי בראשית, ועכ"ז חזר ויחד הבקר וערב ואמר יום א' להרמיז באחדותן הם הד"ו פרצופים. ושמעתי על שהאור הוציא יום הוא יסוד והחשך הוציא לילה היא כ"י ע"כ חזר וכללם ואמר יום אחד ששניהם מחד אצילות נאצלו ואין להפריד. וגם אומר לך מה שקבלתי, הת"ת הוא באור וכ"י בחושך והפרישן להודיע בין האור שהוא הרחמים ובין החשך שהוא דין והם מדרגות עולות ויורדות כפי המקבלים. מ"מ שניהם אחד שהרי חשך מאיר מצד האור. ואודיעך סדר הענין עשר ספירות הם. חמש עליונות רוחניות ושכליות יותר מה' אחרונות ולכן אחרונות פועלים בתחתונים ואף כי הראשונות פועלים מ"מ האחרונות יותר וכל זה כי אין המקבלים יכולים להתנהג רק במדות ממוצעות. הלא תראה הד"ו פרצופים הם מנהיגי המקבלים אשר בכללם כל ההיקף שהת"ת עם כ"י נקרא אדם. ואדם יש לו זרועות שוקיים ומעור ועטרה הרי כאן ששה, וראש המחייהו הרי כאן ז', א"ל ר' תשאליני גם אתה ושמא אוכל להשיב. א"ל בני אשאלך והלואי תשיב כתיב ויהי ערב ויהי בקר יום א'. אא"ב דכתב רחמנא ויקרא אלהים לאור בקר ולחשך קרא ערב שפיר קאמר קרא ויהי ערב ויהי בקר יום א', יום ולילה כתיב, יכתוב בחיבורם יום ולילה, ויהי לילה ויהי יום. ועוד אי כתב רחמנא ויקרא אלהים לחושך לילה ולאור יום שפיר הקדים ערב לבוקר. אבל השתא דכתיב ויקרא לאור

יום ולחושך קרא לילה א"כ יאמר ויהי בקר ויהי ערב. ועוד מאי ויהי ויהי יכתוב ויהי ערב ובקר יום א'. א"ל ר' אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני והפה שאסר יתיר. א"ל בני הקשר חזק ואמיץ ואין יכולת להתיר האיך יתיר. א"ל ר' יכול תוכל ואין לי ספק ואם אין אתה יודע יש אחרים מסבתך והגורם כעושה זהו גדול מעשה הצדקה ולא אמר עושה הצדקה, א"ל בני חוה לא היתה נחשבת אצל האדם לכלום ואפ"ה פתתה אותו ואף כי היה הפיתוי רעה, ואתה לא תפתני כ"ש פיתוי שהוא לטובה אבל מה אעשה שאני יודע שהשאלות עמוקות ונעלמות מן השכל. א"ל מה יהיה אם לא נדע בריאת העולם א"כ מה נדע, א"ל עיני כל אליך ישברו ובוטח בד' חסד יסובבנהו. וישאו עיניהם ויראו והנה אדם אחד בא כנגדם וירוצו כנגדו ויאמרו לו אדונינו הלנו אתה, א"ל על חסרון הידיעה באתי, א"ל ברוך אתה בבואך אבל אין לנו חסרון ידיעה וברוך העוזר, א"ל א"כ אשאלכם והודיעוני למה כתיב בקר בחולם בלא ו' ועוד היינו בקר היינו בר"ק, היינו ערב היינו רע"ב, למה סדרם בכי האי גוונא והנה ערב צועק איש בע"ר לא ידע וכסיל לא יבין את זאת. א"ל אדונינו מהו בע"ר, א"ל ערב, א"ל מהו ערב, א"ל רעב, א"ל מהו רע"ב, א"ל בכלל דבריך דברינו ושאלתינו התוכל להשיב, א"ל אם לא אשיב אני תשיבו אתם ונראה אם כנים אתם, א"ל הלא אמרת לנו איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת, א"ל א"כ לפי דבריכם בשבילכם דברתי ועליכם באו דברי חלילה וחלילה, האמת גיליתם חסרון ידיעכם שאף דברי לא הבנתם וצריכין ביאור, א"ל א"כ באר לנו ולא נוסיף לדבר, א"ל אבאר דברי או דבריכם, א"ל אדונינו טובים השנים מן האחד, א"ל אם היה אומר ויהי לילה ויהי יום היינו אומר שהלילה הוא מדת הדין רפה ולעולם היא לילה, חזר ואמר ערב שכל המדות מתערבות שם, וא"ת א"כ לכתוב ולחשך קרא ערב א"כ היתה ערב לעולם, וכיון שהיא ערב אינה פועלת כליה לכן אמר לילה יש זמן שהיא לילה ופועלת כליה כעין זמן המבול. שאלו אמר ערב אין מבול לעולם וצופה ומביט עד סוף כל הדורות ולכן נטמן נח וכל חברתו בתיבה כי היא לילה ופועלת כלייה ודבר שאינו נראה כאלו אינו, ואף כי היא ערב פועלת לקצת והנה הקריאה לילה. והויה ערב והנה לילה עם ערב עם המלה באי"ק בכ"ר עניינם אחד, ויום א' שנמשך מן האור אין לו עירוב לילה שהיכן שיש עירוב לילה יקרא בקר שהבקר עולה בהסרת לילה, וא"כ יש לו עירוב מן הלילה, וא"ת למה אמר אחר הבקר יום יש לומר אותו יום שב לבקר וערב שיהיו שם ויחשבו אחד שאין הבדל והפרש בחבורם, ובהזמנה קראו יום, כי יום הוא מבלי עירוב שגם העירוב היה עמו בכח והיה יום עד שהאציל והמשיכו אליו החשך ונעשה לילה וא"כ מוכרח הבקר והערב להאמר אחר היום והלילה. ואם היה מקדים הבקר לערב היה נראה

שאין זה ערב לילה ואין זה בקר יום ויטעו לומר ולחשך קרא לילה ויהי בקר שהבקר נאצל מן הלילה, ע"כ אמר ולחשך קרא לילה ואותו לילה הוא ערב, וגם בעבור שקדם שורש הערב שהוא הפחד מן האור שהמשיך הבקר, ע"כ הקדימו הכתוב. הלא תראה שהערב היה בכח הבקר ונאצל ממנו א"כ צריך לחזור אחר הערב ולהעלותו. ומלת ויהי ב' פעמים צורך גדול היה כי לא נשתמש במציאות זה האור כי אם בהוי"ה לחוד זהו ויהי אור שאין בו שמוש אחר וכל זה בעבור שהן תכשיטי ותשמישי קדושה. וראו והבינו שנמשך האור במלת ויהי זהו שאומר ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור, ומלת ויהי הוא המכריז מ"ה פעל א"ל, שמלת ויהי עולה אל ור"ל א"ל פעל מ"ה הוא אדם שעמו כלול הער"ב והבקר. וראה והבן היחוד ויהי מיוחד עליו שכל ההויות בלתי ההויה הקדמונית בו נכללות בדרך זה היחוד הוא יהו"ה תצרף עמו ויהי ועשה יהו"ה יה"ו יה"י צרף הי' עם יה"ו והוא ויהי, הרי יהו מיהוה, יהי מן ויהי, והנה בשם יהו יהי תמצא יהוה וגם ויהי, וגם מציאות המלאכים מויהי והעד שמיכאל גבריאל רפאל אוריאל למה חותמם אל בעבור שמציאותם מן ויהי, שויהי עולה אל. א"כ ויהי בבקר ויהי בערב, וערב אל פעל ובקר אל פעל, ומה שלא אמר ו' בחולם בוקר בעבור שהו' פשוט מן הדין והבקר עדיין יש לו דין שמן הלילה עולה זה יוצא וזה נכנס, ע"כ לא בא הו' והיינו ערב והיינו רעב אדרבא היא הנותנת כשהיא ערב מתהפכת רעב כשהמקבלים חייבים להביא עליהם רעב, וכשהיא לילה כלייה מבלי חמלה וכן בקר אע"פ שהוא בקר מביא ברק ומזיק. אבל יום אין שטן ואין פגע רע, ואם היה קורא אותם רע"ב וב"ר א"כ אין כח לבקר להטיב ולא לערב. אבל עתה המשיכם ערב ובקר שמטיבים ומריעים כפי המקבלים והכל ע"י גזירות המקום וזהו איש בער לא ידע כי הערב צועקת אם המלה מהופכת היא בער ואין מתקרבת לטובה, זהו לא ידע כענין וידע אלהים. קרבם אל הרחמים. וכשמתהפך המלה לבער לרעב הוא ככסיל לא יבין את זאת כלומר לא ימשיך אליה ממדת הבינה. כי פועלת דין ומשפט אך הערב מעורב מכולם האמת מן המקבלים תהפך הערב לבער וכשנתהפך לבער אז רע"ב בעולם. ואמרתם לי הואיל שאתה באת ושאלת מענין שהיינו עוסקים א"כ בתוך דבריך דברינו וידיעת שאלתינו:

ד"ה ויהי באו וראו כחו שמתחלף בא"ת

ויהי באו וראו כחו שמתחלף בא"ת ב"ש פמצ"ם שעולה נר שהוא נר אלהים, ערב תמלאהו עי"ן רי"ש בי"ת עולים במ"ק כ"ו מלמד שיש לערב השפעה מכ"ו. ויהי אחורי הוא זכו"כ הוא עולה ג"ן הוא הערב מלמד שהערב הוא עם הבקר. בקר תמלאהו בי"ת

קו"ף רי"ש אותיות שניות כ"ו וכ"ו במלואו ה' אלהים מלמד שבקר משני שמות הללו פעמים בקר פעמים ברק. יום בא"ת ב"ש עולה סיני הוא כ"י מלמד ששניהם אחד, אחד עולה אבי, ואומר כ"י אחד שמי ואבי הוא יהוה, והוא הי' עשרה, ה' חמשה, ו' ששה, ה' חמשה, תעלה חשבונם ועולה אלף תתפ"ו והוא עולה אין משותף הא' של האי"ן מורה אלף והשאר תתפ"ו, ור"ל יהוה הוא שם שאינו מורה כ"א הוי"ה בעולם ואינו דבוק עמו שיתוף אחר. ובעבור שמורה על השניות לא שהשניות והשלישיות או הרבוע דבוק לעצם הויותו, חלילה מלהאמין זה כי זה כפירה גמורה והרחקת היחוד, והשם יצילנו מהאמונה זו, אבל בעבור שהוא יתברך זיוו וטובו שופעים על ד' המרכבות ורוכב עליהם ומנהיגם, ואמרנו עליו אלף בית גימל דלת לא שהמנין דבר הדבוק לו לעצמו אמנם הוראתו על שניות הוא כחשבונם של יהוה הוא כ"ו וכ"ו הם שני אחדים אחד, אחד גם מורה ג' אחדים כשיהוה מתחלף באלפא ביתא לקחת פניו והוא שם כוז"ו ועולה ג' פעמים אחד ואחד ואחד, וג' אחדים עולה יהוה, אחד גם מורה על ארבעה אחדים שכ"ו הם יו"ד תמלאם יו"ד ו"ו יו"ד והם ארבעה פעמים אחד אחד אאחד, ואם תרצה למנות ה' פעמים אחד תמצא המרכבת היא אדני, וחשוב ליחד החמשה שהחמשה אחדים אחד אחד אחד אחד עולים אדני היא המייחדם יחוד גמור, ולא תימא בעבור שהוא כינוי אינו מורה על היחוד שהרי בה' אחדים שהוא אדני עולה אותיות י"ה ותמלא י"ה יוד הא והוא יהוה, והנה חזרו כולם על שם העצם שהוא מלך על כולם וכולם יהו"ה ובעבור שהם ד' רגלי הכסא ע"כ שבים כולם למה שהיה כ"ו הוא שם יהו"ה:

ד"ה ויהי נפתח הו' בפתח, פתח ר"ת

ויהי נפתח הו' בפתח, פתח ר"ת "פאר ת"ת "חמדה והי' היא העשירית נדבקה ביסוד הוא י' שב"א, והה' בחירק, הה' הוא הבינה חירק הוא כח החסד ומדתה והוא כח אצילות ושמו חרק טביאל ר"ל "חסד "רצונו "קרוב לטובה טביאל הוא שר ממונה מן החסד, לפי קצת חכמי האמת הוא נקרא חשמל ופחד עמו ועל החסד אומר חשים ועל הגבורה ממללת, ופירוש חשמל רץ קרוב טביאל. ור"ל כי זה מלאך ממונה קרוב אל החסד שהוא חשמל:

ד"ה ערב הע' הוא היסוד הנכנס

ערב הע' הוא היסוד הנכנס בצינור לקבל שפע מב' שהוא חכמה ולכן ננקד בסגול להודיעך שהצינור מוריד מג' רוחניות הם כתר חכמה בינה, והע' שהוא היסוד מקבל

דרך הממוצע מהג' וע"כ הע' והר' ננקדו בסגול. ויהי בא לומר לך שנפתח הו' הוא ו' הנגלה כי הוא הקודם מן הנעלם הוא היסוד וע"כ שבא ביוד הרומז ביסוד הוא סמוך לפתח הו' לומר אע"פ שהם מקבלים מן הרוחניות דרך הממוצע אפ"ה ע"י ו' הנגלה וה' בחירק הוא ה' ראשון הרומז בבינה והיא מינקת הבנים גם ע"י צינור חסד שהחרק רומז בחסד הוא כח מן החסד. בקר ב' חכמה עלאה בחולם כי משם יניקתו, והק' שהוא הבינה בסגול להודיעך שהוא עיקר קבלת הסגול שהיא סגולתא, ואפ"ה הצינור מקבלם שכן הר' הרומז פעמים בצינור מקבצם:

ד"ה יום הו' בחולם כי הו' עתיד

יום הו' בחולם כי הו' עתיד לעלות בי' ולהאחז בכתר ע"י החכמה וע"כ הו' שהוא סמוך לי' נעלם ועם כל זה הם' שהוא רומז פעמים בבינה מקבצם ומחזקם ומעלה אותם אל הי' שהוא חכמה:

ד"ה אחד ננקד הא' בסגול להורות שא'

אחד ננקד הא' בסגול להורות שא' הוא מלך הסגול. והח' הרומז ביסוד [בכת"י בהוד] בקמץ להודיעך שגם היסוד הושלם ונתאחד כי הכל מן הא' תלוים ונאחזים, וע"כ הד' הרומז במלכות הוא מקבצם כולם להודיעך היחוד שהם מיחדים כל העשר ולכן הוא ברפה. וראה והבן מאריך טרחא בויהי ערב ויהי בקר שהערב הוא מאריך הגלות וטרחא לבקר כי רוצה להניק עד ישוב הנרמס הוא ישראל לארץ חפץ ולארץ צבי ושם ינוחו יגיעי כח מנוחה שלימה השקט ובטח עד עולם ואז יהיה יום אחד:

ד"ה ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך

ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים. א"ל ר' יודע אני מאבי שהרקיע הזה הוא ת"ת ומבדיל בין המים העליונים הוא הים הגדול היא בינה ובין מים התחתונים הוא הים אשר כל הנחלים הולכים אליה הוא כנסת ישראל ותפארת מבדיל בין המים העליונים למים התחתונים. א"ל שמעת ושכחת שאלו היית נותנה בכתב לא היית שוכחה, כי המים העליונים הם מימי החסד ועתיד הקב"ה לעשות כנפים לצדיקים לעתיד לבא לשוט על פני אותן המים. ויסוד עולם הוא מקום הצדיקים ומימי מדת הדין הרפה הם מים התחתונים והם מלוחים ממדת הדין, א"ל ר' איני מבין תוכן דבריך מאין נמצאים מים התחתונים, א"ל מים התחתונים נשפעים ממים העליונים והיה מן הדין

להיות מתוקים אלא בעבור שיורד הדין עליהם שבים מלוחים, ובכל יום מעשים בביתך שקדרותיך מלא מים מתוקים ואם תשים בתוכו מלח שבים כולם להיות מלוחים ולכן קראו המים העליונים זכרים והמים התחתונים נקבות שאלו משפיעים ואלו מקבלים. מ"מ כל הויות שהם הצינורות מכתר עליון יבאו. א"ל ר' שמים ורקיע בת"ת רומזים מהו רקיע ומהו שמים. א"ל בני איני יודע אמור אתה. א"ל ר' אומר ואומר ותקשיב אזניך כי כל דברי סיני ואין להרהר עליהם ושמים נקרא כל שמקבל מאש ומים הלא תראה שהוא השקיט המחלוקת. א"ל מנלך שמים אימא מלשון אש ומים וא"כ אין הכוונה כאשר אמרת הלא תראה שהש' רומז בבינה ומה לך לאש. א"ל ר' אע"פ שלא נכתב האש בפירוש מ"מ נרמז בא' דא"כ היכן יניח פתח הש' אלא ודאי כך הוא שא מים, א"ל א"כ פתח המ' היכן ינוח בא' א"כ ש"א מ"א י"ם הוא, א"ל אפ"ה אש ומים הוא, א"ל שיטה הכי הוא א"ש א"ם י"ם ור"ל א"ש הוא פחד, ים הוא חסד, א"כ שניהם מן האם היא הבינה ושניהם לתפארת הוא הרקיע. א"ל ר' ולמה בא הא' אחר הש' והא' אחר המ' ירמוז אותם כסדר. א"ל אי בעית אימא כשם שאין מוקדם ומאוחר בתורה בפסוקים כן באותיות שא"ת המוקדם מוקדם ומאוחר מאוחר אין הדין הזה בסבות העליונות והתיבות והאותיות רומזים עליהם וכשם שאלו אין מוקדם ומאוחר כך אלו אין לקבוע להם מקום רק ניידי ומסבבי כל אחד לחבירו. סוף סוף מהו רקיע א"ל קרום, א"ל מהו קרום לא שמעתי כי אם בגוף האדם, א"ל ר' הוא למעלה כמו גוף האדם שעומד קרום ונקרא טרפשא ומקבל הליחות והכח המזין ואחר ינקו כל שלמטה ממנו כן ת"ת עומד באמצע ומפסיק ביני ביני ומקבל כל השפע היורד מן הראש ואחר ינקו מה שלמטה ממנו. א"ל ר' אי הכי הואיל ואדם הוא דוגמא עליונה הרי ראוי להיות לו חמש קרומים כנגד חמש רקיעים עליונים א"ל הכי הוא. האי טרפשא דקא אמרת ג' קרומות יש לו זה ע"ג זה הסמוך לכרס רמז לרקיע כ"י תחתון והסמוך לריאה רומז ת"ת, והאמצעי רמז ליסוד, זהו כי כל בשמים ובארץ ר"ל כ"ל הוא היסוד ועומד בין השמים ובין הארץ שהוא ת"ת וכ"י, ועוד ב' קרומות בשוקיים ימין ושמאל מקום שהחלב והכרס ובני מעיים שוכבים ואותן הב' קרומות עומדות כדופני הסוכה, אבל אלו הג' שהם בטרפשא מפסיקות באמצעות כסדר תפארת ויסוד וכנסת ישראל, וגם בזו הפסקא יש ה' פעמים מים הם חמש ספירות אחרונות. ויאמר אלהים מאמר הבינה:

ד"ה יהי רקיע בתוך המים יה"י

יהי רקיע בתוך המים יה"י תמלאהו יו"ד ה"ה יו"ד הם חמשים שערי בינה ור"ל אמרה הבינה חמשים שערי בינה עם הרקיע זהו יהי רקיע, אמר לו והרקיע הזה מה צורך ומה טיבו ומה עניינו אמר לו לשום שלום בין מים ואש הם חסד ופחד. א"ל מי הוא הגוזר ברקיע הזה ובמים ובאש, א"ל כתר חכמה האצילו המים והאש והרקיע הזה הוא ת"ת עם כל הצורך לו. א"ל ר' תמחול לי ואפתח פי ואדבר עד בלי די, א"ל אמור ושאל עד שיצא כל הענין לפועל אם אוכל, א"ל ר' ידעתי שהעולם מחודש ומי שלא יודה בזה אינו בכלל ישראל מ"מ אשאל כי תורה היא וללמוד אני צריך. דע לך ר' שהעולם לא ימלט מב' דרכים או שיש חומר קדמון שנברא העולם ומלואה ממנו. או לא היה שם אלא עלת העלת לבדו ועתה ע"כ הוא לומר אחד משניהם, וא"ת שהיה חומר לשם הרי האמינו שיש דבר קדמון והוא החומר זולת השם לבדו ואם תאמר זה אין כפירה כמוהו בתורה. וא"ת שלא היה שם אלא הקב"ה הוא עלת העלת ברא את העולם כולה א"כ ע"כ הוא לומר שנתגשם עצמותו. א"ל בני רואה אני מדברך שלא ידעת ולא שמעת ספר איוב על דרך אמת ואיוב שאל השאלות האלו אמר לו הקב"ה הגד אם ידעת בינה ר"ל בכח החכמה ובכח הבינה נמצא העולם ואין לנו עסק בנסתרות בעלת העלת. ומעתה אדבר גם אני ואראה אם ידעת דבר העולם הזה יש לו שיעור וקב"ה הוא מבלי שיעור איך יצא כח שיעור מבלתי שיעור בדרך חיוב ואחר שיצא שיעור למה יצא כזה השיעור לא פחות ולא יותר. א"ל באלו השאלות השיב הקב"ה מי שם ממדיה כי תדע או מי נטה עליה קו, א"ל עלת העלות יצא מן הכח אל הפועל או לא. אם תאמר יצא א"כ מה הכח שהי' שם. אי לא יצא א"כ מי ירה אבן פנתה יסוד ופנה ליסודו של עולם, א"ל וגם בזה השיב כי מי הוא כח הבינה הוא ירה אבן מכח החכמה וכ"ע אל פנתה, והאבן הזאת ציירה המצייר כל היצורים. ועל גבול העולם אמר מי מדד בשעלו מים ושמים בזרת תכון וכל בשליש עפר הארץ ושקל בפלס הרים וגבעות במאזנים. ר"ל משעול הכרמים נתיב, שנתיב ופנה ודרך ומדה אחת והיא לפועל יתברך. "עשה "שמים "לבדו ר"ת שע"ל. ושמים בזרת תכן ר"ל הזמינו והאצילו במדתו. וכל בשליש עפר הארץ שליש הוא מדה של תפארת שהוא אות שלישית מיהו"ה הוא הו' ובעבור שהעיגול ר"ל קו הסובב הוא יותר מן הקוטר, ובעבור זה אמר וכל בשליש עפר הארץ כי מלת וכל הוא מדה ר"ל מדד, ואם תעיין בדברי רבותינו ז"ל במסכת עירובין בים של שלמה אמרו שם כל אמתא וכו' שנאמר ועשר אמות משפתו אל שפתו וקו שלישית באמה יסוב אותו עפר הארץ ר"ל כל המרכבות והנמצאות הם למטה מן הארץ והם נקראים עפר הארץ. פלס ומאזנים הא

כענין שקל"ן צרפ"ן המיר"ן. שקלן ר"ל שוקל האותיות זה בזה. המירן ר"ל אות שהיה בראש יחזור בסוף כגון אל"ף שהיה בתחלה יחזור בסוף להיות עבד. צרפן הוא צירוף שם בן ד' עם כל אות שהם ך"ב אותיות. אמר לו רבי הפעם תדקדק ותעיין בדברי מה שם רקיע זה א"ל הוא קו האמצעי ולו שמות הרבה הכל לפי פעולותיו. ויש לו כסא ומושל עליו והוא מלך בשש קצוות. ונקרא רם ונשא שנאמר כה אמר ה' רם ונשא וכל שמותיו גם בכסא הוא שנאמר וארא את ה' יושב על כסא רם ונשא. ושמו ת"ת ונקרא צדק אני ה' דובר צדק. וגם כסאו נקרא צדק הוא שנאמר צדק ומשפט מכון כסאך. הרקיע הזה שהוא ת"ת נקרא אמת שנאמר וה' אלהים אמת. וגם כסאו נקרא אמת הוא שנאמר והוכן בחסד כסאו וישב עליו באמת. הרקיע הזה נקרא כבוד שנאמר ויבא מלך הכבוד. וגם כסאו נקרא כבוד שנאמר כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשינו. ויבא מלך הכבוד וישב על כסא הכבוד. הרקיע הזה נקרא קדוש שנאמר ק' ק' ק' ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו. וגם כסאו נקרא קדוש שנאמר אלהים ישב על כסא קדשו. ויבא מלך הקדוש וישב על כסא הקדוש בהיכל הקדוש בסוד קדושים רבה שנאמר אל נערץ בסוד קדושים רבה. א"ל ר' כמה כסאות יש לו להקב"ה א"ל יש לו כסא נכון שנאמר נכון כסאך מאז. יש לו כסא צדק ומשפט שנאמר צדק ומשפט מכון כסאך. יש לו כסא חסד שנאמר והוכן בחסד כסאך. יש לו כסא י"ה הנאמר כי יד על כס י"ה. יש לו כסא הכבוד שנאמר כסא הכבוד מרום מראשון מקום מקדשינו. יש לו כסא אמת שנאמר וישב עליו באמת. יש לו כסא קדוש שנאמר אלהים ישב על כסא קדשו. יש לו כסא עולם שנאמר כסאך אלהים עולם ועד. יש לו כסא רחמים שנאמר לד' אלהינו הרחמים והסליחות. יש לו כסא מלוכה שנאמר והיתה לד' המלוכה. יש לו כסא רם ונשא שנאמר וארא את ה' יושב על כסא רם ונשא יתברך ויתעלה על כל ברכה ותהלה ויתעלה הודו והדרו על כל הוד והדר:

ד"ה הקב"ה הוא הרקיע הוא ת"ת,

הקב"ה הוא הרקיע הוא ת"ת, והכסא היא העטרה ואלו הם. רקיע רם ונשא, כסא רם ונשא רקיע צדק, וכסא צדק. רקיע משפט, כסא משפט. רקיע אמת, כסא אמת. רקיע כבוד, כסא כבוד. רקיע קדוש, כסא קדוש. וכולם הם בעטרה. והכסאות הם י"ב ואלו הם. כסא נכון, כסא צדק, כסא משפט, כסא חסד, כסא י"ה, כסא כבוד, כסא אמת, כסא קדוש, כסא עולם, כסא רחמים, כסא מלוכה, כסא רם ונשא. ואלו י"ב כסאות שיש לו לתפארת נגד י"ב צירופי הוי"ה ב"ה. וכסא רם ונשא למעלה מכולם דכתיב וארא את ה' יושב על כסא רם ונשא:

ד"ה א"ל אמרת לי שיש לו כל הכסאות

א"ל אמרת לי שיש לו כל הכסאות הללו מכל מקום צריכין אנו לדעת כמה ארכו של כסא זה, א"ל שמע והקשב ועיין באורך כסא כמה ארכו כסא רם ונשא ארכו שמנה מאות אלפים רבבות פרסאות ולא תאמר פרסאות שלנו, אלא פרסאות של הקב"ה. א"ל וכמה הוא פרסה של הקב"ה, א"ל כל פרסה יש לו אלפים אמה, א"ל וכמה אמתו גדולה א"ל ב' זרתות, וטפח שלו ג' אמות וזרת שלו הוא מסוף העולם עד סופו שנאמר מי מדד בשעלו מים ושמים בזרת תכן. א"ל ר' ע' אומות הם, מן הדין הוא להיות לו שבעים כסאות, א"ל הכי הוא ע' כסאות של מלכות יש לו להקב"ה מעין כסא מלכיות שבעולם והם כנגד שבעים לשונות שבעולם, שבעים כתרי כבוד יש לו מעין כתרי כבודו שבעולם ושבעים שרביטין של ממשלה יש לו מעין שרביט של ממשלה בעולם (נגד ע' כתרי כבוד שיש לו בעולם) וכולם משלו וכל מלכי רוזני תבל וכל ממשלת מלכי איתן אינן אוכלים גדולה ומלכות בעולם אלא משלו והוא אינו חסר כלום ממלכותו וממשלתו וכסא כבוד עצמו אינו מנחיל אלא ליראיו לבד שנאמר וכסא כבוד ינחילם, הנה ג' כלי המלכות כסא ושרביט וכתר. א"ל ר' הנה אמרת לי שת"ת יש לו כסא ואמרת לי ענייני כסאו מ"מ הכסא הזה אי אפשר בלא כסא אחר ואי אפשר שלא יהיה דבר תחתיו ואמור לי מה הוא אותו דבר שיש תחתיו. א"ל הכסא הזה תחתיו כסא אבן ספיר, ר"ל הדום רגליו זה כסא ספיר לתחת רגלי השכינה שנאמר בו ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכסא הכבוד בחר למושב לו, א"ל מה מראיתו של כסא הכבוד זה, א"ל מראה כעין החשמל מתוך האש שנאמר ומתוכה כעין החשמל מתוך האש. א"ל ר' מהו חשמל. א"ל בני דע לך כי חשמל עולה שלשה מאות ושבעים ושמנה, לומר לך שג' מאות וע"ח מיני אורות של זיו וזוהר גדול קבועים בהם והפחות שבהם כזיו גלגל חמה. ולא עוד אלא ששם עליו כתבנית בגד של זיו זוהר מאור הדר שאין כיוצא בו בכל מיני מאורות שברום ערבות שאפי' חיות הקודש שבמרכבה וכרובי גבורה ואופני שכינה אינן יכולין להסתכל בזיו הכבוד מפני שהמרום נתון עליו, ומזיו כסאו מקיף כמראה זהר סביבות כסא ולכן עשה הקב"ה ענן וערפל סביביו שנאמר וישת חשך סתרו סביבותיו סכתו חשרת מים עבי שחקים כדי שלא יזונו מלאכי השרת מזיו הכסא ומזיו כבודו ומזיו מלכותו, הוא שנאמר רם על כל גוים ד' על השמים כבודו. והשמים מספרים תמיד תפארתו בכל שעה ושעה הוא שנאמר השמים מספרים כבוד אל. א"ל ר' שומו שמים על זאת מהו זה הדבר כתוב א' אומר על השמים כבודו וכתוב א' אומר מלא כל הארץ כבודו, א"ל בני כבודו כל המלכים והרוזנים נותנין לו כבוד ונותנין גדולה ומלכות בעולם, א"ל בני שמעת הכסא והדום רגליו וחשבון

חשמ"ל עולה שע"ח ור"ל שע"ח מיני זוהר היוצאים מכסא הכבוד והפרגוד אשר לפניו והחשך המפסיק וקבלת כל השרים, א"ל שמעתי מעט מהם ונהניתי. א"ל כאן מעט ולפנים הרבה עתה אגיד לך דבר גדול פעם אחת נטיתי מעט לנוח ובא אלי קול מה לך נרדם קום לך וקמתי בבהלה ונשאתי עיני וראיתי אדם אחד עומד לנגדי ואמרתי לו מה אדוני מדבר אל עבדו, וא"ל באתי אליך לעוררך על ענין הרקיע הוא הת"ת והיכלות קדושות מה שמם. וילון מכון ערבית זבול שחקים רקיע מעון:

בהיכל ראשון כנסיאל ובהיכליו כנסייא רבה ושם מתפללין מלאכים קדושים בכל יום ג' פעמים ביום:

בהיכל שני קבציאל והוא שעתיד לקבץ נדחי עדת ישראל מן הגלות:

בהיכל השלישי הלוקח נשמות נערים המתים מן בן שנה ועד שבע שנים לפניו והשכינה מחבקן ועולין נשמותיהן מזיו הרקיע ר"ל השכינה תתאה עד מקום כהנא רבא ומקרבן קרבן על גבי המזבח דשכינה עלאה:

בהיכל רביעי טהריא"ל הוא מטהר ומצהיר נפשות שהיו טמאים בין התועים ומרחצן ומטבלן במי זיעתן דאבני שיש דר' עקיבא וחביריו שהוא זיעה מד' חיות קדושים בשעתא דמתקרבין ומתדבקין דא עם דא לעבודת בוראן ודא רזא שמשיקות אשה אל אחותה:

בהיכל ה' נוריא"ל נהר דינור נגיד ונפיק מקדמוהי מאש ומנהלא דמלכייא דחדשים לבקרים שמה מתחדשי זיקא נהורא ואומרים שירה על דאתבריאו וזה רזא דרזין שהם מתקרבין לאחר דמתחדשין לכמה פעמים שהם שלישים ושתים מבצבצן מזיוא לזיוא ואויר דזיוא קולטתן ומשמרתן לזיוא דאדון אחרון דמלכות עליון והם נשמות של נביאים ומכל אנשי נביאים ברוח אלהין קדישין:

ובהיכל שישי חנוך דאלביש בלבוש דזיוא דנהורא ושינה שמו וגופו ושמו מטטרו"ן כשם רבו וחותמו כשמו והוא רב על היכל ששי והוא מנורה על כל הנפשות עולה מן הארץ לרום השמים ומצרפן ומתלבנין ומתפשטין מכל טינוף של גוף ומתלבשין בזיו מרגניתא דמעמרן ומטמרן ומצטיירין מחי העולמים דמתמן פרחין נפשתין ועולין מן העולם עד העולם הגדול הוא עולם דזיוא מאיר לששה עולמות ומתמן מתפנקין ומתעדן נפשתא וגווייתא דאתגזרו מתמן משעה שנבראו:

והיכל השביעי סנדלפו"ן דבר ברור שעושה גבורות בשמים ובארץ ואב ואם ב' גבורים שליטים בצורתא דעוברין במעי אמן והוא דיתיב לון באורח רוח החיים והוא דאמית לברייתא דארעא חרב שולפת ואש דלא מנפחא וכל בריות הארץ וכל שליטין באויר דרקיעא תחות שולטניה ובידיה מלבוש דנהורא מלכא דעלמא עלאה אלבש לנבואן

בשעתא שהן מתנבאין ורוחיהון מזוני דרוחי ורוחם מנהגי דגופא היא ומדבר לרוח דשפתיה ובפיו ובלשונו מסדר גבריאל מימרא נבואתא כמה דאתפקיד ממרא עלמא על ישראל. (ע"כ סדר שימושא רבה):

ד"ה עוד זה מדבר והנה בחור אחד בא

עוד זה מדבר והנה בחור אחד בא והכיר אחד לחבירו ואמר במה הראית לדעת, א"ל בכסא דקודשא בריך הוא אמר לו ואתה על מה באת אמר לו על אלו המימרות באתי ולהורות בכסא באתי ואם השלמת דבריך אתחיל אני, ואמר לו אני השלמתי כל מה שהיה לי להגיד ואמור אתה. וכשמעי דבריו שרוצה גם הוא להגיד שמחתי שמחה יתירה כי אמרתי שמתוך דבריו יתבאר לי כל דבר ולא אהיה כעיוור הממשש באפילה. ופתח פיו ואמר:

ד"ה שלש חלקי השם הם הנקראים

שלש חלקי השם הם הנקראים היכלות היכל ה' היכל ה' היכל ה' המה, וכן הכסא הזה נחלק לשלשה חלקים וסביב לכסא בציור הגלגלים, ועשרים ושתים אותיות בציורם, והשרפים שהם שם בכסא הכבוד אחד מכאן ואחד מכאן מראים שמקדישים פני השכינה וכדי להביט אלו לאלו כתובים כדומה לזה ושם רמוזים ד' חיות אבות המרכבה יעקב למזרח. אברהם לדרום. יצחק לצפון. דוד למערב. ואלו ד' המלאכים נושאי הכסא הם אוריאל מצד מזרח לפניו, רפאל מצד מערב לאחוריו. מיכאל בדרום לצד ימין. גבריאל לצפון מצד שמאל. והם הא' והמ' והת' בקו הא' בשווה ר"ל האמת, וכסא כבוד עליהם להודיע שהקב"ה אמת וישב על כסאו באמת:

ד"ה וגם בזה הכסא יש כמה היכלות.

וגם בזה הכסא יש כמה היכלות. כמו היכל מטטרון לצד יעקב. והיכל אדיירון לצד דוד. והיכל הנקרא המקדש שלמעלה המכוון כנגד בית המקדש שלמטה ואותו היכל הוא שנפשות הצדיקים באות ונחות תחת כסא הכבוד ואותו הצד נקרא אב הרחמים. וצד שמאל היכל השרפים העושים דין על עושין פשעים ועוברי ברית. ושם היכל גבריאל עם כמה מעלות אחרות אשר שם הצורות צרורות נפשות הצדיקים כי זה יקרא עולם כלול מכמה היכלות מכמה דברים עליונים והוא גלגל עשירי קודש קדשים ולמטה ממנו שאר גלגלים כמו שאבאר בגלגל העשירי, למטה ממנו גלגלים אחרים כפי מה שכתוב

בכל גלגל וגלגל. הנה ראה בעיניך כזה עולם העליון עולם שכולו זך גלגל הקודש וקודש הקדשים וסביב העגולה של גלגלים מצויירים שם התנינים הגדולים שברא השי"ת בששת ימי בראשית זנב עם ראש בצד אחד זנב עם ראש בצד אחר. ודע שהספירות הם על הכסא. והכסא על ד' החיות. והחיות על הגלגלים ושמותיהן אד"ם שו"ר נש"ר ארי"ה: וזהו התמונה לשבר את האזן:

הכסא הזה קרקעית ערבות כולה מלאה גחלים ואבני ספירים ואבני ברקת ואבני מרגליות קבועין בה שזיוון הילך בכל רקיע ורקיע ונוקבין ונהנים מזיוון ז' רקיעים ודומה גלגל בפני זיון כמו זיו הנהר בפני זיו גלגל חמה ובכל רקיע ורקיע מלא זיו זוהר גדול מזיון כמו רקיע מזיו גלגל חמה שהוא מלא ומאיר את העולם וגם ארבע חומות של אש מוקפין להם ברום ערבות, חומה ראשונה של לפיד. שניה של שלהבת, שלישית של לוהטת. רביעית כל ברקים שאפי' שריהם הגדולים הנקראים בשם מלכם יהו"ה יהו"ה שם כבוד ונורא אינם יכולים להסתכל בזיו אותן הרוחות שכנגד הכסא. וביניהם קבועים הז' היכלין של ז' מדורים זה לפנים מזה וזה לפנים מזה וכולם מלאים גחלים ולפידים וזיקים וברקים ועמודי גחלים ועמודי ברקים ועמודי אישים ועמודי להבים והם גבוהים מן הארץ עד רום רקיע העליון, ובכל היכל והיכל שמנת אלפים ושבע מאות וששים וששה שערים כמנין שעות של ימות שנת החמה, ועל כל פתח ופתח שבהיכל ערבות קבועין בהן שס"ה אלפים רבבות מיני מאורות במאור הגדול שכל העולם מבהיק מזיון ואין בריה יכולה להסתכל בהם ועל כל פתח ופתח עומדים שס"ה אלפים רבבות מלאכי השרת שהם גבוהים מן הארץ לרקיע וכולם מכף רגליהם ועד קדקדם מלאים עינים וכל עין ועין כגלגל לבנה וכל א' ואחד גופו כגחלים ומראיהם כלפידים וגלגל עיניהם כברק מאיר וסוסיהם אש ומרכבותיהם מרכבות להבה וחרבותיהן לפידים ורומחיהן רומחי שלהבת וקשתותיהן קשתי גחל וחיציהן חיצי להט וכל כלי זייניהם אש בוערת ויש להם כמה שמות, יש להם ד' פנים וד' כנפים וסוסיהם יש להם ד' פנים וד' כנפים, הם מדברים בד' פיות ד' דבורים וסוסיהם מדברים בד' פיות ד' דבורים, והם אומרים קדוש וסוסיהם אומרים קדוש, הם אומרים ברוך וסוסיהם אומרים ברוך, הם מספרים שירות מלכם בע' לשון וסוסיהם מספרים שירות מלכם בע' לשון. עושין רצון קוניהם בכל יום ויום. ולמעלה מהם ממונים שרים גדולים ורמים ונכבדים על כל פתח ופתח שכל מלאכי השרת אינם נכנסים ויוצאין לראות פני כסא הכבוד אלא על פני פניהם, וד' חותמות של שם המפורש בידיהם שנים על כל פתח ופתח אחד בכניסה וא' ביציאה, שמות של שומרי פתחים על כל פתח ופתח לכל א' וא' של שרים הגדולים הממונים על הפתחים

שבהיכלי ערבות, ומן הארץ עד הרקיע מהלך ת"ק שנה ועוביו של רקיע מהלך ת"ק שנה וכן כל רקיע ורקיע מהלך ת"ק שנה ולמעלה מהם חיות הקודש רגלי החיות כנגד כולם, קרסולי החיות כנגד כולם, עיני החיות כנגד כולם, קרני החיות כנגד כולם, פני החיות כנגד כולם, ולמעלה מהם כסא הכבוד. רגלי כסא הכבוד כנגד כולם, כסא הכבוד כנגד כולם, ורם ונשא שוכן עליהם ישתבח שמו לעד אמן ואמן:

ד"ה אלו השבעה היכלות שבין כל חומה

אלו השבעה היכלות שבין כל חומה וחומה סך כל היכלות שבעה רבבות וכל היכל והיכל ח' אלפים רבבות ושבע מאות וס"ו שערים כמנין שעות ימה"ח כי שמש ומגן ה' צבאות סובב בכל שעה ושעה על פתח שער א' מן השערים ההם ובכל פתח ר"ל שער שס"ה אלפים רבבות מיני מאורות ועל כל פתח ופתח שס"ה אלפים מלאכי השרת. ראה והבן לכל מאור ומאור מהם מלאך א' וכל מלאך ומלאך מהם יש לו מרכבה וגופו ומראהו ודבורו מבואר למעלה והכל ז' היכלות:

ד"ה ודע והבן בהיכל ז' קבוע כסה"כ

ודע והבן בהיכל ז' קבוע כסה"כ ומרכבות כרובים ומחנות שרפים. ואופנים. וחיות. וגלגלי אש אכלה. ומרכבות להבות. וחשמלי זוהר הדר. וזיקוקי אש. ואוצרי ברקים וגנזי טללים. וחדרי להטים. וכדודי לפידים. ודגלי צבאים. וגדודי טפסרים. וצבאות אראלים. ולהבות גחלים. ואסיפת אישים ואסמי שלג. ונהרי להבים. ומעייני מקור חיים. וקולי קולות ורעמים. ומדברי פליאות. והדורי שינים. וניצוצי חשמלים. ומעיינות נוראים ומרובעי פנים וכנפים ומכוסי אפים ומליאי עינים ובעלי קרניים הוד של מלכות והדר כבוד תפארת עליונים גאות רם רמים שבח רם ונשא. אוצרי רוחות וגנזי נשמות ברכות וצדקות תהלות וזמירות חיילים וצבאות גדודים ומערכות דגלים. ובעלי מלחמות גבורים וגבורות עזוזים ותעצומות. פרשים ופקודי חיילות שרים ותוקעי בקרנות ומגידי (ס"א נגידים):

חסד - תושבחות:

פחד - ומרנני רננות:

חסד נצח - שבחות:

הוד - והודאות:

חו"ב [בכת"י גבורה] - פלאות:

ת"ת ועטרה - וגבורות:

ת"ת - פאר:
גבורה - שירים:
עטרה וגבורה - ושירות:
בינה - קדושה:
חכמה - ונעימות:
כתר עליון - ברום רקיע ערבות:
שוכני בתוך הנעלם דרי ערבות בתוך ערבות לרוכב בערבות ביה שמו יתברך שמו. וראה והבן עשר כוחות של מלאכים אשר נתהוו מעשר מעלות ר"ל מי' ספירות אלו:
כתר עליון- כרובים:
חכמה - חשמלים:
בינה - חיות:
גדולה - אראלים:
גבורה - שרפים:
תפארת - תרשישים:
נצח הוד - אופנים:
יסוד - אישים:
מלכות - טפסרים:
וראה והבן כי כל מעלה ומעלה מאלו המעלות יש להם כוכבים ומזלות ורקיע ושמש וירח וד' יסודות ודומם וצומח וחי ומדבר, אך שגלגלי החכמה לבושים תכלת עם שע"ח מיני זהרים שבהן, וגלגלי הבינה אשר שם חיות הקודש כולם לבושים כדמות ירוק שבקשת, וגלגלי גדולה כלובן הכסף וכמים לבנים, וגלגלי גבורה כולם לבושים כדמות אש, וגלגלי תפארת כולם לבושים לבן ואודם, הוא שנאמר דודי צח ואדום, וזה באתי להזהירך כי אומרי לבוש אל תבין ממנו לבוש גשמי חס ושלום חלילה וחלילה, רק ר"ל חשמל ורקיע אשר שם הוא כצבע ההוא אע"פ שכל שאר מאורות יתלוו אליהם. ודע והבן כי האש על דרך המשל הוא הגחלת הבוערת ר"ל עצם ההוי"ה והלהבה קשורה באש והזוהר הוא המתפזר מן האש ומן הלהב באויר ואינו נפסק ונעלם לפעמים אלא שהזוהר מתמיד לפי ערך התמדת האש והלהבה, והברק הוא רצוא ושוב והוא בגימ' יראת. והנה מן האש יהיה כל מיני דומם צומח חי מדבר, וכן מן הלהבה. וכן מן הזהר. וכן מן להט החרב המתהפכת ומלהט האש ומלהט הלובן של השלג, וכן מן כדודי אש ר"ל מן הניצוצות נתחברו מהם חשמ"ל מן הנקודות ההם והם כערך אשר אמרתי לך סוד נקודות שור"ק פת"ח חיריק ציר"י חול"ם שב"א ומהם יתהוו האותיות והצרופים וחיות

כל חי. וכן יש בריות מצורות לפידים שנאמר וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים, ואומר ודמות החיות מראיהן כגחלי אש בוערת כמראה הלפידים, וכן יש להט ושרף וזוהר לשלג עליון וכן לתכלת. וכן לירוק שבקשת. וכן לרוח הקודש. וכן למים וכן לכל המתמזג מהם ומהם יתהוו גדודים למיני הדומם, וגדודים למיני הצומח, וגדודים למיני החי, וגדודים למיני המדבר. ומהם יתהוו נהרות ומעיינות ומקורות. ומהם יתהוו קולות של רעמים וברקים. ומהם יתהוו כח גלגלים [בכת"י גלגולי העתידות] במקומות ידועים עד שיתפעל מהם הדבור. ומהם יתהוו כל הפנים ומרובעי הפנים. והם פני אד"ם פני שו"ר פני אריי"ה פני נש"ר, ומרובעי כנפים ר"ל פעמים יתנענעו:

למזרח - ת"ת:

ופעמים למערב - יסוד:

ופעמים לצפון - הוד:

ופעמים לדרום - נצח:

וכל א' מד' האותיות של השם הוא מניעם אל המקום אשר יסובבו והם טסים אל המלכות ואל:

כבוד הדר:

ת"ת יהו"ה:

וגאות רם רמים:

עטרת בינה:

שבח רם גנזי נשמות:

בינה:

כי הם אוצר הנשמות הנשפעים מן:

הבינה:

ברכות:

מחכמה:

צדקות:

מבינה:

ותהלות:

מעטרת:

זמירות:

ת"ת:

חיילים הם חיל של גדולה וחיל של ת"ת וחיל של גבורה והם ב' פעמים כ"ד הויו"ת שבברכת כהנים. והחיל אחד נקרא בשם חיילים, והב' בשם צבאות צבאים, והשלישי גדודים ומערכות דגלים והם ד' דגלים. דגל מחנה יהודה ועליו פני אריה. ודגל מחנה ראובן ועליו פני אדם. ודגל מחנה אפרים ועליו פני שור. ואחריו דגל מחנה דן ועליו פני נשר. ושש מאות אלף נשמות נוסעים וחונים עפ"י הש"י ויתעלה, ובעלי מלחמות מכח העטרה, גבורים מן הגבורה. וגבורות מהבינה, עזוזים ר"ל מכח חסד הנקראים מים עזים והם נצח, ר"ל המקבלים עוז ונצח להלחם באויבי השם, ותעצומות הם הבאים מכח עוצם הגבורה והם בעלי ההוד, פרשים הם רוכבי סוסי המרכבה שנאמר לסוסתי ברכבי פרעה דמיתיך רעייתי, ופקודי חיילות הם רפאל. אשר פקדו שרי צבאות (עטרה) על עם הנפשות המתחלקים על פיה לכל א' מע' אומות וכל הבאי' להזדווג לקדוש ישראל. הנה צדיק יסוד עולם ר"ל כהן משיח הוא ממנה שרי חיילות על העם אשר אין בהם עבירה רק כולם קדושים ובתוכם ה', שרים אשר כלי הקדש וחצוצרות התרועה (עטרת) בידם לקיים מה שנאמר וכי תבאו מלחמה בארצכם על הצר הצורר אתכם כי כאשר תקראו השכינה בקול וברוח של שופר מיד עלה אלהים בתרועה ה' בקול שופר והאויבים יהיו למנוסת חרב ורדפו מכם חמשה מאה ומאה מכם רבבה ירדופו, כי ה' אלהיכם ההולך עמכם להלחם לכם עם אויביכם להושיע אתכם:

ד"ה א"ל כמה כתות של מלאכי השרת

א"ל כמה כתות של מלאכי השרת מקלסים לפני הקב"ה, א"ל בני ד' כתות של מ"ה מקלסים לפני הקב"ה, מחנה ראשונה של מיכאל על ימינו. ומחנה גבריאל משמאלו ומחנה שלישית של קללים, ולפני קללים ניצוצי להבים, ולפני ניצוצי להבים מקיפים עבי קלים. ולפני עבי קלים מקיפים ערפלי טוהר ולפני ערפלי טוהר מקיפים נהרי גחלת. ולפני נהרי גחלת מקיפים גלגלי שלהבת. ולפני גלגלי שלהבת מקיפים חשמלי דולקות. ולפני חשמלי דולקות מקיפים קול רעמים ולפני קול רעמים מקיפים עניי לוהטת ולפני עניי לוהטת מקיפים זקוקי ברק ולפני זקוקי ברק מקיפים ברקי האור ולפני ברקי האור מקיפים גשמי השמים. ולפני גשמי השמים מקיפים טללי חיים. ולפני טללי חיים מקיפים מחנות שכינה, ולפני מחנות שכינה מקיפים מרעישי שירה ולפני מרעישי שירה מקיפים מנעימי קדוש, ולפני מנעימי קדוש מקיפים גלגלי סופה, ולפני גלגלי סופה מקיפים שביבי סערה. ולפני שביבי סערה מקיפים נהר דינור ולפני נהר דינור מקיפים חשמלי זוהר. ולפני חשמלי זוהר מקיפים בזיקי הדר. ולפני בזיקי הדר מקיפים בזיקי

גאוה. ולפני בזיקי גאוה מקיפים טפסרי נורא ולפני טפסרי נורא מקיפים אראלי מעונה. ולפני אראלי מעונה מקיפים אומרי קדוש, ולפני אומרי קדוש מקיפים אומרי ברוך, ולפני אומרי ברוך מקיפים אומרי ימלוך ה' לעולם כי כסה שמים הודו ותהלתו מלאה הארץ זה חיות שבמרכבה:

ד"ה ראה והבן כי ד' מחנות המקיפים

ראה והבן כי ד' מחנות המקיפים לשכינה והם מיכאל מימין וגבריאל משמאל ואוריאל מלפניו ורפאל מאחוריו ולפני הד' מחנות האלו מקיפים מחנות שמראיהן כעין נחושת קלל כמו שנזכר בדניאל ומן הלהט המתפשט מהם מתהוים מחנות להבה ואחריהם מחנות של עבי קלים ואחריהם מחנות של ערפלי טוהר הרי סדרי המחנות האלה הם על סדר גש"ד "גחלת "שלהבת "דולקות הרי ג' מיני אש, ואח"כ רעמים שהוא תערובות אש ומים וכן כולם. ודע כי טפסירים הם שרים ור"ל כי זו המלה ביאורה בלשון אורה, פי' של דבר קוראים לו טפסר ולפי שהשם הנעלם הוא אהי"ה יהו"ה מתפרשים בשם אדנ"י לפיכך נק' טפסר והוא שר צבא ביחוסו לעליונים ומלך ביחוסו למה שלמטה ממנו. וא"ל ר' ולמעלה מאלו מה הוא, א"ל למעלה מאלו מעונה כדמות רקיע כעין הקרח הנורא על ראשי החיות שהוא מלא זיו זוהר הוד והדר (עטרה) לפניו מוכן והוכן ברוב מראות האש וברוב מראות להבה ונתן בהדר הוד על ראשי החיות שנאמר ודמות על ראשי החיות רקיע, ושם נתנו פלאי פלאות גלגלי מרכבה שכסא הכבוד נתון עליהם גלגל זה כנגד גלגל זה וגלגל זה נגד גלגל זה זיו הדרו של גלגל זה כנגד זיו הדרו של גלגל זה, מעשה פלאיו של גלגל זה כנגד מעשה פלאיו של גלגל זה, ועומדת בת קול אחת אצל גלגל זה ובת קול אחת אצל גלגל זה ובנות קולות הללו מלמדות בשעה שהקב"ה יורד משמי השמים העליונים מאה וחמשים וחמשה מיד בת קול א' יוצאה בכל שערי רקיע ורקיע ובכל שערי ערבות ואומר שאו שערים ראשיכם והם משיבין ואומרים מי זה מלך הכבוד והיא משיבה ה' עזוז וגבור ה' גבור מלחמה, ובת קול א' יוצאה בכל שערי בתי כנסיות (עטרה) ובכל בתי מדרשות ואומר שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד, ושרי בתי מדרשות משיבין ואומרים מי הוא זה מלך הכבוד שהוא יודיע לנוגה, ולחלק לבריות מכבודו. הרי בתי כנסיות ובתי מדרשות, ושם סדרי בראשית משיבין ה' צבאות הוא מלך הכבוד סלה, ומהו מלך הכבוד שהוא יודע לנגה את בריותיו, מכבודו. באותו שעה ישמיעו כל גלגל וגלגל ברעש וקולות וברקים וברעם קולות לרוכב בערבות ביה שמו ועלזו לפניו. ודע כי לא יתכסה דיבור אחד שלא תדעהו ממה שלפניך:

ד"ה ועתה בפעם הזאת אודיעך את כחי

ועתה בפעם הזאת אודיעך את כחי אשר נתחזקתי ונתאמצתי מפי אליהו ז"ל שבא אלי ושאלתיו מהו ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה. ואמרתי לו להעמידני על ענין הכסא והחיות ואמר לי כי שנו במתיבתא דרקיע לפני הקב"ה בחכמה ברא הקב"ה ד' רוחות העולם. מזרח מערב צפון דרום. מזרח משם האור יוצא, מערב אוצרות שלג, ואוצרות ברד וקור וחום יוצאים בעולם, דרום טללי ברכה וגשמי ברכה יוצאים משם. צפון משם חשך יוצא בעולם. וכשם שברא הקב"ה ד' רוחות אלו כך סיבב לכסא ד' חיות ולמעלה מהם כסא הכבוד. וכסדר הזה אמר הקב"ה למשה כשעלה לרקיע לעשות בדגלים, והכי אמר ליה הקב"ה משה מזרח שממנו האור יוצא לעולם יהיה שבט לוי שנאמר והחונים לפני המשכן קדמה לפני אוהל מועד מזרחה וגו'. ועליו שבט יהודה שהם בעלי מלוכה ועליו שבט יששכר שהם בעלי תורה שנאמר ומבני יששכר יודעי בינה לעתים. ועליו שבט זבולן שהם בעלי עושר. דרום שטללי ברכה יוצא ממנו לעולם יהיה כנגדו שבט ראובן שהם בעלי תשובה והתשובה מדה טובה ורחמי הקב"ה באים על הבריות בשעה שעושין תשובה, ועליו מטה גד שהוא בעל גדוד שנאמר גד גדוד יגודנו גד בגבורה ראובן בתשובה ושמעון באמצע לכפר עליו שנאמר חופף עליו כל היום. מערב אוצרות שלג ואוצרות ברד קור וחום באים ממנו, יהיה כנגדו אפרים ובנימין ומנשה שנאמר לפני אפרים ובנימין ומנשה עוררה את גבורתך ולכה כו'. ושכינה לעולם במערב שנאמר ידיד ה' ישכון לבטח. מצפון החושך יוצא לעולם, וכנגדו שבט דן למה שהוא החשיך את העולם בעבודה זרה שעשה ירבעם שני עגלי זהב וע"ז, חשך הוא שנאמר והיה במחשך מעשיהם וחזר על כל ישראל ולא קבלו ממנו אלא שבט דן שנאמר ויועץ המלך ויעש שני עגלי זהב, ועליו שבט אשר שהוא מאיר על החושך שנאמר ולאשר אמר ברוך מבנים אשר וגו':

ד"ה כונן שמים בתבונה וכשם שברא

כונן שמים בתבונה וכשם שברא הקב"ה ד' רוחות כך ברא הקב"ה ד' דגלים וכך ברא ד' מלאכים שהם מיכאל גבריאל רפאל אוריאל וסיבבם אצל כסא מיכאל מימינו כנגד ראובן ולמה נקרא שמו מיכאל שבשעה שעברו בים פתח משה בשירה ואמר מ"י כמוכה באלים ה', וכשסיים את התורה אמר אין כא"ל ישורון מי כמוכה ואין כאל הרי מי כאל. אוריאל משמאל כנגד דן שהוא בצפון, ולמה נקרא שמו אוריאל בשביל תורה נביאים כתובים שהקדוש ברוך הוא מכפר עליו. שנאמר קומי אורי כי בא אורך ודוד אמר אל ה' ויאר לנו

הרי אוריאל, היינו דכתיב כי אשב בחושך ה' אור לי. גבריאל מלפניו כנגד יהודה משה ואהרן מלכות יהודה, ולמה נקרא שמו גבריאל דכתיב כי יהודה גבר באחיו וכתיב ויקרא אל משה וכתיב ויקרא שמו פלא יועץ אל גבור אבי עד שר מערב צפון דרום. האור יוצא, מערב ואוצרות ברד וקור בעולם. דרום טללי ברכה יוצאים משם. שלום הרי גבריאל. רפאל מאחוריו כנגד אפרים ולמה נקרא שמו רפאל כדי לרפאות שברו של ירבעם שיצא מאפרים שהיא במערב והיינו דכתיב רפאני ה' וארפא הרי רפאל. ע"כ דבריו ואמרתי לו אדוני העוד לך דברים בכסא זה א"ל יבא אחר ויגיד חלקו וקודם צאתו משם והנה צורת אדם בא ושאלתי לאליהו זלה"ה מי הוא זה, וא"ל גדול ממני וברכתי השם ואמרתי זה יוציאני מאפילה לאורה וקודם שהתחיל לדבר הלך לו אליהו ז"ל, ומיד התחיל זה ואמר, ד' מחנות הם וזה סידורם ומעמדם. וכן הד' דגלים היו עומדים על דרך זה ועל ד' מחנות שכינה דגל מחנה יהודה למזרח ועמו שני שבטים, כמו כן ראובן לדרום ועמו שני שבטים, כמו כן דן לצפון ועמו שני שבטים, כמו כן אפרים למערב ועמו שני שבטים, רפאל מאחוריו לרפאות שבט אפרים. וכך הוא סדרן החיה ששמה אדם ומחנה גבריאל ודגל מחנה יהודה למזרח, והחיה ששמה שור ומחנה רפאל ודגל מחנה אפרים למערב, והחיה ששמה אריה ומחנה מיכאל ודגל מחנה ראובן לדרום, והחיה ששמה נשר ומחנה אוריאל ודגל מחנה דן לצפון, ובפני פני נשר תשים פני כרובים כי ביקש יחזקאל להיות כרוב, רצה לומר ביקש רחמים ונהפך לכרוב זה רמז אפי רברבא ואפי זוטרתא:

הגהה - מחנה רפאל עומדת לצד החיה העומדת לצד מזרח, מחנה גבריאל עומדת לצד החיה העומדת לצד מערב, מחנה מיכאל עומדת לצד החיה העומדת לצד דרום, מחנה אוריאל עומדת לצד החיה העומדת לצד צפון. ע"כ הגהה:

ד"ה ודע והאמין כי יש אופן אחד

ודע והאמין כי יש אופן אחד בארץ סנדלפון ופי' סנו"י ד"ל פונ"ה ר"ל ישראל שהוא סנוי ודל פונה לתפלתם וזה המלאך מגיע למרום הנשמע, ומלת אופן מגזירת דבר דיבור על אופניו, ומלת בארץ היא קרקעות גלגל לבנה מלרע לרום רקיע. וד' אופנים אשר לתחת רשות זה הנקרא אופן אחד בארץ כולם מנשאים את מלכם בשעה שישראל הם מתפללים וכל צבא מרום שלפנים מהפרגוד מבטלים הגזירות מאהבת אבות הראשונים לפני הב"ה, וכשאופני גבורה מרקדים כולם עומדים בבהלה וכשישראל אומרים קדוש קדוש קדוש האופנים מרננים כמו רנן שעושים בתופים ובמחולות ואומרי קק"ק. למטה מהם גלגל ערבות אשר בו כרובים, ולמטה ממנו גלגל שמיני ותשיעי וכנגד שלשתן

שלשה ספירות עליונים עולם המושכל הנחשב כסא אחד. וכן בכל רקיע ורקיע כנגד הספירות, בגלגל צדק כסא החסד, בגלגל מאדים כסא גבורה, בגלגל חמה כסא הרחמים, בגלגל נוגה כסא נצח, בגלגל כוכב כסא ההוד, בגלגל לבנה כסא יסוד, וכמו כן כסא מלכות, ומזוהר כסא רם ונשא נמצאים כולם. ולמטה מהם ד' יסודות וכל מה שהורכב מהם משפיע החיות וכולם תלוים במאמר רם ונשא שוכן עד וקדוש שמו, ע"כ דבריו. ואמרתי גם לזה העוד לך דברים בכסא ובד' מחנות, א"ל יבא אחר ויגיד חלקו. ואשא עיני וארא והנה אדם אחר בא ושאלתי לזה מי הוא זה הבא לקראתינו, וא"ל מלפני הקב"ה יצא וחבירי הוא וממתיבתא דרקיע הוא, והלך זה ובא זה והתחיל ואמר שנו במתיבתא דרקיע כשהיו ישראל במדבר היו מקיפין ז' ענני הכבוד עליהם א' מלפניהם וא' מאחוריהם ושנים משני צדדיהם וא' למעלה מפני החמה והצינה ואחד לפניהם משפיל הגבוה ומגביה הנמוך כדי שלא יכשלו שנאמר וענך עומד עליהם וא' למטה וא' מאחוריהם לקבל אבני בליסטראות וא' מאיר להם, וגם שנו שם אותו שהיה בראש הדגל ואור השכינה קבוע בתוכה, ושאלו שם האיך היה הסדר קבוע והשיבו ד' דגלים הם, דגל יהודה למזרח ודומה לאריה שנאמר גור אריה יהודה והיה על ראש דגלו דמות אריה ויוצא למעלה והיה בו עוד ווי"ן של זהב כדמות סייף ועל ראש הסייף הוריד הקב"ה אמה של ענן השביעי הכתובים בו ג' אותיות משלש אבות העולם א' מאברהם וי' מיצחק וי' מיעקב וסימן אי"י והיו אותיות הללו מזיו השכינה. ובדרום היה חונה דגל מחנה ראובן שנאמר דגל מחנה ראובן תימנה והיה על ראש דגלו דמות אד"ם הדומה לדודאים ועליו ווין של זהב כדמות סייף ולמעלה מאותה סייף אמה מן הענן הז' וחקוק בו ג' אותיות משלש אבות העולם ב' מאברהם צ' מיצחק ע' מיעקב וסימן בצ"ע והיו אותיות הללו מזיו השכינה. ובמערב היה חונה דגל מחנה אפרים שנאמר דגל מחנה אפרים ימה והיה על ראש דגלו דמות דג מ"ש וידגו לרוב ועליו ווי"ן של זהב כדמות סייף ולמעלה מאותה הסייף היה אמה מן הענן וחקוק בו ג' אותיות משלש אבות העולם ר' מאברהם ח' מיצחק ק' מיעקב וסימן רח"ק והיו אותיות הללו מזיו השכינה. ובצפון דגל מחנה דן שנאמר דגל מחנה דן צפונה ועל ראש דגלו ווין של זהב כדמות סייף ודמות הדגל כמו נחש על שם יהי דן נחש עלי דרך ולמעלה מן הסייף אמה מן הענן חקוק בו ג' אותיות משלש אבות העולם מ' מאברהם ק' מיצחק ב' מיעקב וסימן מק"ב והיו אלו האותיות מזיו השכינה. נשארה ה' מאברהם הוסיף הקב"ה יוד משמו וברא את העולם שנאמר כי בי"ה ה' צור עולמים, העמיד הקב"ה עמוד ענן למעלה מן הארון שהדגלים מסבבין אותו שנאמר סביב לאוהל מועד יחנו וקבועין בו באותו ענן שתי אותיות הקדושים שהם י"ה

והיה הולך בכל מחנה ישראל והיה מאיר ביום ובלילה כירח ובהם היו ישראל יודעים בין יום ובין לילה ואותן שתי אותיות הקדושים שהן י"ה היו פורחין הנה והנה נדים ונעים ונראים על כל ד' דגלי השבטים כל ימות השבוע לפעמים על דגל זה ולפעמים על דגל זה, וכן היה מנהגם כל ימי השבוע עד יום הו' סמוך לערב שבת, ובמקום שהם עומדים כשקדש עליהם את היום שם היו נחים ולא היו זזים ממקומן מעת שהגיע בהם רגע כניסת שבת עד רגע מוצאי יום הקודש אז היו חוזרים ופורחים לכל דגל ודגל כמנהגם וכן היה מנהגם כל הימים, וכשהיה רוצה הקב"ה ליסע את המחנות היה הענן ששם י"ה חקוק בו נוסע מעל הארון והיו ד' עננים שבהם קבוע אי"י בצ"ע רח"ק מק"ב נוסעים אחריו וכשהכהנים רואים עננים הללו נוסעים ועומדים אחר העמוד שבו י"ה תוקעין בחצוצרות והיו רוחות העולם מקטרים מור ולבונה הוא שנאמר מי זאת עולה מן המדבר מקוטרת מור ולבונה. וראה והבן שד' דגלים היו כנגד ד' רוחות העולם. והד' דגלים היו כנגד י"ב שבטים של ישראל ג' שבטים לכל דגל. וי"ב שבטים כנגד י"ב מזלות ונגד י"ב אבני אפוד שנאמר והאבנים תהיינה על שמות ב"י ולכן לא קבלו התורה עד שנעשו י"ב שבטים וששים רבוא וד' דגלים כי אז הם דוגמא עליונה. וראה והבן דגל מחנה יהודה במזרח וא' מד' יסודות של עולם יש כנגדו אש, ומן המזלות הוא טא"ק, טלה אריה קשת שלשתן באש, ומאבני האפוד הטור הא' אודם פטדה וברקת. דגל מחנה ראובן בדרום כנגדו מד' יסודות עפר ומן המזלות שב"ג שור בתולה גדי, ומאבני אפוד הטור הב' נופך ספיר ויהלום. דגל מחנה אפרים במערב כנגדו מד' יסודות רוח, ומן המזלות תמ"ד, תאומים מאזנים דלי, ומאבני אפוד הטור הג' לשם שבו ואחלמה. דגל מחנה דן לצפון כנגדו מד' יסודות מים, מן המזלות סע"ד סרטן עקרב דגים, ומאבני האפוד הטור הרביעי תרשיש שוהם וישפה. יהודה מזל שלו טלה אבן שלו אודם. ואמרתי לו אדוני העוד לך דברים במזלות ובמחנות וא"ל יבא אחר ויגיד, והנה בא אדם א' ושאלתי עליו מי הוא זה ואמר לי גם הוא ממתיבתא דרקיע והלך זה והתחיל זה וא"ל. רצונך לשמוע איך מתגלגלים הב' מאורות וה' כוכבים וי"ב מזלות, וא"ל מי יתן אדוני ותלמדני דברים מתוקים כדברי חבירך, ואמר כשברא הקב"ה הב' מאורות חמה ולבנה וה' ככבים וי"ב מזלות ברא תלי מנוד המאורות להיות מנוד לה' ככבים וי"ב מזלות כמנוד אורגים ונטהו ברקיע הזה מן הקצה אל הקצה הוא הבריח נחש עקלתון ועשה לו ראש וזנב הוא שנאמר בספר איוב ברוחו שמים שפרה חוללה ידו נחש בריח, נחש בריח היא מזל תלי ויש לו ראש וזנב ז"ש בישעיה ויכרת ה' מישראל ראש וזנב כפה ואגמון זה הפסיק בא ללמדך שמתוך גלותן של ישראל אבדה מהם חכמת ראש התלי וזנבו וחכמת המזלות שבכיפת

הרקיע המתנהגים מכח העגלה היא עש היא עגלה וכפופה כאגמון. ודע כי יש לו לתלי ראש וזנב וקורין שמו תנין והוא מכוסה בעביו של רקיע כתנין בתוך המים שאינו נראה לעין וכח וחוזק גדול יש לו מאד יותר מכל הככבים והמזלות כי הוא כמלך על כולם. נחש בריח הוא מזל תלי ונקרא תלי לפי שנתלין בו י"ב מזלות ו' מצדו הא' וו' מצדו הב' פעמים מבריח מן הקצה אל הקצה ולכן נקרא נחש בריח, ופעמים מתעקם ומכניס זנבו לתוך פיו כנחש עקלתון. וששה המזלות הפנימיים התלויים שנים שנים לו הם הם המשמשים המנהיגים את העולם באותו זמן וככלותם לשמש ישוב ויתעקם אף מצד שני כדי להכניס מזלות החיצונים לפנים שישמשו בעולם ששה התיכונים ששמשו עד עכשיו מבחוץ ובשעה שמתפשט אז מבריח את הרקיע מקצה אל קצה הרקיע הזה נטוי על כל העולם מקצה אל הקצה חוץ מקצת פנת צפון שלא נגמר כשאר קצות הרקיע. והעולם הזה עשוי ומתחלק לג' חלקים שליש ימים ושליש מדברות ושליש ישוב, והארץ ממקום מזרח תקופת טבת שהוא מזרחי דרומי ועד מערב דרומי. תקופת טבת שהוא מזרחי דרומי גבוה עד לרקיע הזה וגובה העיגול סביב כנגד שפת ים אוקיינוס מכל צד וזה הגובה פתוח דבוק היא עם הרקיע מסביב סביב מקצה מזרחי דרומי ועד מערבי דרומי, וזה הגובה פתוח חלונות חלונות במזרח וחלונות חלונות במערב ממקום מזרח תקופת טבת שהוא מזרחי דרומי ועד מקום מזרח, תקופת תמוז שהוא מזרחי צפוני יש חלונות פתוחים קפ"ג. צ"א מקרן מזרחי דרומי של תקופת טבת ועד המזרחי התיכונית ואמצעית של תקופת ניסן ועד קרן מזרחי צפוני של תקופת תמוז ובאמצע בתווך בנתיים בין צ"א חלונות שבקרן דרומי לבין צ"א חלונות שבקרן צפונית יש חלון אחד באמצע ושמה חלון נוגה ובצד החלון הזאת מצד צפוני שלו יש חלון אחד ושמה תעלומה ובה האור יוצא. שנאמר ותעלומה יוציא אור. החלון שבקרן מזרחית דרומית של תקופת טבת נקרא שמה בלגה והחלון שבקרן מזרחית צפונית של תקופת תמוז נקרא שמה נעמון בתקופת תמוז מתחיל השמש לזרוח מחלון נעמון והולך וסובב וחוזר לאחוריו ויורד מצפון לדרום חלון אחר חלון צ' חלונות וכשתכלנה צ' חלונות יש חלון אחד ושמה חדר שבו רוח סופה יוצאת, הרי צ"א חלונות וסמוך לו לזאת החלון מצד דרומי יש חלון ושמה נוגה. תקופת תשרי מתחיל השמש לזרוח מחלון נוגה והולך וסובב ועולה אל קרן מזרחית דרומי חלון אחר חלון עד שמגיע לחלון בלגה. תקופת טבת מתחיל מחלון בלגה והולך וסובב וחוזר לאחוריו ועולה מדרום לצפון חלון אחר חלון עד שמגיע לחלון תעלומה. תקופת ניסן מתחיל לזרוח מחלון תעלומה והולך וסובב ועולה עד קרן מזרחית צפונית חלון אחר חלון עד שמגיע לחלון נעמון. וחלונות שבצד מזרח צפוני מספרם צ"א ונחשבות

מתחילת קרן מזרחית צפונית מחלון נעמון עד חלון חדר, וזה החלון הנקרא חדר מחשבון צ"א ונחשבות מתחילת קרן דרומי מחלון בלגה עד חלון תעלומה וזאת החלון ששמה תעלומה מחשבון צ"א הוא ובין החלון תעלומה וחלון חדר יש חלון ששמה נוגה הנה מספרם קפ"ג באלה החלונות שבמזרח שהם קפ"ג יש כנגדו קפ"ג חלונות הם מבואות של שמש. והשמש הוא החמה. בכל יום הוא זורח מחלון א' ושוקע ובא במבוי אחר במערב שכנגד החלון שבמזרח, ועד שהוא עובר והולך בעוביה של חלון להראות בישוב יהיה שחר שנאמר וכמו השחר עלה, ועד שהוא בא והולך ונמשך במשכו של מבוי יהיה עלטה שנאמר ויהי השמש באה ועלטה היה ושכינה במערב לעולם שנאמר סולו לרוכב בערבות. חלון א' יש באמצע הרקיע שהוא בין מזרחי דרומי של תקופת טבת. ובין מזרחי צפוני של תקופת תמוז ושמו מזרים כמו שנאמר וממזרים קרה ואין החמה יוצא ונכנס בו אלא פעם א' של מחזור הגדול שבו נברא יוצא ביום שנברא. ועוד דע שהחמה היא כביצה גלולה ויש לה ד' פנים לד' צדדים הצד הא' כחו חם ולח, ומצד השני כחו חם ויבש, הצד השלישי כחו קר ויבש, והצד הרביעי כחו קר ולח. כנגד ד' תקופות השנה ובתקופת ניסן נהפך הצד של חמה שהיא חם ולח להיות למטה על הארץ ויהיה חם ולח עד ג' חדשים, תקופת תמוז נהפך הצד של חמה שהוא חם ויבש להיות למטה על הארץ ויהיה חם ויבש עד שלשה חדשים. בתקופת תשרי נהפך הצד של חמה שהוא קר ויבש להיות למטה על הארץ ויהיה קר ויבש עד ג' חדשים, ובתקופת טבת נהפך הצד של חמה שהוא קר ולח להיות למטה על הארץ ויהיה קר ולח עד ג' חדשים, ואם לא היתה החמה מסבבת לד' מוסבת לא היה העולם יכול להתקיים ע"כ:

ד"ה א"ל ר' נחזור לדברינו מהו רקיע

א"ל ר' נחזור לדברינו מהו רקיע א"ל ערפל, שכן רקיע בגימ' ערפל. בתוך באמצע המים בתוך הוא רקיע העומד באמצע והוא מדתו של יעקב אבינו ע"ה, הלא תראה יעקב שמדתו הוא באמצע המים נהפך לבכו"ת זהו שמלת בתוך מתהפך לבכו"ת והוא שנאמר אלון בכות. בתוך המים בין מימי חסד ובין מימי כנסת ישראל ומניה וביה המים הם י"ם הוא חסד הנקרא אדם גדול והם בגימ' אדם. י"ם היא כ"י הנקרא ים כל הנחלים הולכים אל הים. ומהו הרקיע הוא הוא"ו של ויהי שאותו הו' הוא נאצל מיה"י והעמידהו באמצע להבדיל וזהו ויהי מבדיל בין מים למים:

ד"ה ויעש אלהים את הרקיע ויבדל בין

ויעש אלהים את הרקיע ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל הרקיע ויהי כן א"ל ר' מהו אלהים, א"ל זו בינה, ומלת ויעש האציל את הרקיע לרבות כל העומד באמצע הוא יסוד, והרקיע הזה עומד בין א' שהוא הכתר ובין הת' שהוא כ"י, הלא תראה שהמ' הרומז ברקיע הזה הוא ת"ת העומד באמצע בין א' ובין ת' שא' בראש ות' בסוף ומ' באמצע הא' משפיע אליו והת' מקבלת ממנו א"כ שניהם צריכים במ' ומתחברים עמו והוא אמ"ת וזהו תתן אמת ליעקב. א"ל ר' ביום הא' נאמר בו כי טוב וביום השלישי נאמר בו כי טוב וביום ב' לא נאמר בו כי טוב. א"ל בני אמר לי אבי שקיבל מאליהו ז"ל שאמר שלא נתבטל המחלוקת מן המים והאש עד יום שלישי שנאמר יקוו המים מתחת השמים ואז עמד כל אחד במקומו כפי רצון המקום. א"ל ר' וזולת המחלוקת המים והאש שלום בעולם וקיום מהיכן היה. וא"כ אחר שהמים העליונים והתחתונים הם קיום העולם יאמר בשני כי טוב, א"ל בני אע"פ שגם הם קיום העולם מ"מ הוא ע"י השלישי הוא הרקיע ולכן לא נאמר כי טוב עד יום הג':

ד"ה וראה בני והבן בשכלך כי המים

וראה בני והבן בשכלך כי המים צריכים יבשה לנוח ובהיות המים הנקראים אדם בלא יבשה הנקראת כ"י אין הדבר טוב זהו לא טוב היות האדם לבדו, וכשנראה היבשה אז נאמר כי טוב. וראה והבן שהארץ פירותיה מכח הצדיק הוא יסוד עולם הנקרא צדיק שנאמר וצדיק יסוד עולם והוא טוב שנאמר אמרו צדיק כי טוב והיא לא עשתה פירות עד יום הג' ולכן נאמר בג' כי טוב. ועוד מתי נבראת גהינם, ביום שני הוא פחד הגוזר על כל ממשלת רעים, ובמקום הרע איך יאמר כי טוב. א"ל מהו גיהנם בשני הוא גיהנם הוא אש שנאמר אש אוכלה הוא וזה האש מדליקו על ראש החייבים. וראה והבן כל מחלוקת שהיא לש"ש כהכא סופו להתקיים וכשנשלם צורך השמים אמר כי טוב:

ד"ה ויבדל בין המים אשר וכו' הם מי

ויבדל בין המים אשר וכו' הם מי הי"ם היא כ"י ובין המים אשר מעל לרקיע אלו מים העליונים מי חסד:

ויקרא אלהים לרקיע שמים. ויקרא ר"ל הזמין אלהים לרקיע ונעשה שמים ויהי ערב היא כ"י ויהי בקר הוא ת"ת שהערב נמשך אחר הבקר ונעשו שניהם יום אחד, ואמר שני כי בהיות הערב והבקר יום אז הנ' הנקרא כ"י בין הי' שהוא אב ובין הש' שהיא האם, שהי'

בחכמה והש' בבינה זהו שני. וראה והבן ויעש יש לו שופר הולך, אלהים יש לו זרקא את מקף, הרקיע יש לו סגול. זרקא מלאך ושמו זרקיאל זורק קול שופר גדול וקול שופר הלך וחזק מאד ממהר ומבשר קץ פדות בא העת הגיע היום לקבץ סגולה זהו שופר הולך מכריז הזרקא הגיע העת עם הרקיע לקבץ סגולה. ודע והבן שזרקא נקרא שמו ג"כ, א"ל שם זה נאצל מאל, ר"ל מתוקף הגבורה וטעם סגולה שם נאצל מג' כתרים מן הרחמים מן היסוד ומן הכתר מל' ונקרא שמו על שם שר הסגולה סגליאל. וגם יש לו שם אחר נרמז בו סוד השופר והוא שגזריאל פי' שופר גדול של רחמים שם גזור מתוקף הרחמים. ויבדל יש לו רביע והוא שר א' ושמו סמריא"ל, ור"ל סמר מפחדך, סמאל מקטרג רביע עתיד ליפול כחמור רובץ תחת משאו סובל עול מדת הרחמים:

ד"ה ויאמר אלהים יקוו המים אל מקום

ויאמר אלהים יקוו המים אל מקום אחד ותראה היבשה ויהי כן ומלת יקוו מיעוט רבים שנים ר"ל יעשו שני קווים קו הראשון קו השני. ואלו השני קווים צריכים עוד מקום להשפיע הוא שנאמר אל מקום אחד היא כ"י הנקראת י"ם. ואמר אחד כי היא המשלמת האחדות הלא תראה אע"פ שמלת יקוו מורה שני קווים ג"כ מורה קיבוץ ור"ל כל הימים יתקבצו אליה. א"ל ר' אני שמעתי מאבי אחד הוא היסוד מקום היא העטרה ר"ל יקוו המים אל מקום ע"י אחד הוא היסוד ותראה היבשה. ראה והבן אע"פ שהמים מתקבצים בה אינה לעולם מים שאם כן אינה כלולה מן האש הוא הפחד, ע"כ אמר ותראה היבשה להיות כלולה גם מאש שהאש מורה יבשות והנה כלולה מן הכל. א"ל ר' ולמה בפסקא יקוו המים אמר כי טוב כי טוב ב' פעמים, א"ל בפסקא יקוו המים מורה חתן וכלה ושושבין, א"ל אי הכי יאמר ג"פ כי טוב, א"ל נגד חתן וכלה אמר כי טוב, ונגד שושבין הוא נכלל בכי טוב הת"ת. א"ל בני קנה דברים גדולים ונוראים מקנה אשר אמר לי אבי ז"ל שקבל מפי אליהו ז"ל מפה לפה שאמר לו יקוו המים בכנסת ישראל ע"י קו האמצעי שהרי מכתר עליון נשפעים ובאים בהיכל עליון היא הבינה דרך אמצעית חכמה ומהיכל עליון באים לשאר הספירות עד שמתקבצים כלם בתפארת, ומת"ת ביסוד, ומיסוד לכנסת ישראל:

ד"ה א"ל מהו מתחת השמים יאמר יקוו

א"ל מהו מתחת השמים יאמר יקוו המים אל מקום אחד ותראה היבשה. א"ל קרי ביה מחתת השמים, הם השמים העליונים שע"י חתת המקום עושים גזירת השמים הוא

הבינה שהיא שמים על הבנים. א"ל א"כ יכתוב מתחת שמים, א"ל הוא ה' אחרון שבשם בן ד' ויצא בפועל, זהו ותראה היבשה וכבר אמרתי לך הסדר מכתר לחכמה הנקרא נקודה, ולכן הי' רומז אליה, ומחכמה לבינה הנקרא היכל הקודש, ומשם לת"ת וליסוד הנקראים שני מכריעים אלא שמכריע א' הוא ו' הנגלה ומכריע השני הוא ו' הנעלם והנמשך, שהו' הנגלה מושך ו' אחר וב' ההי"ן שבשם בן ד' ה' ראשון לבינה וה' שנייה לכנסת ישראל:

ד"ה ויקרא אלהים ליבשה ארץ ולמקוה

ויקרא אלהים ליבשה ארץ ולמקוה המים קרא ימים וירא אלהים כי טוב. א"ל ר' היינו יבשה היינו ארץ. א"ל ברוך השם שהשווה דעתינו שכך אמרתי גם אני, וא"ל לא בני, כשהיא יבשה היא שורפה ואינה מבורכת ועל כן הבינה הנקראת אלהים הזמין לה מים העליונים לצאת מיבשותה ולהוציא פירות שאז נקרא ארץ, זהו ויקרא אלהים ליבשה ארץ. א"ל בני דע לך כי הבינה הזמין את כ"י עם הפחד זהו יבשה ואז היא עניה לגמרי ואחר שהזמינה עם הת"ת ואז היא עשירה זהו ארץ. גם דע לך ארץ א' (סגו"ל) סוף המחשבה ץ' היא הבינה, ר' היא הצינור האמצעי דרך היסוד, ור"ל המשיך הרצון אל היבשה דרך האמצעי, מקוה המים הוא קיבוץ המים שבו מתקבצים המים, והמים האלו הם הזרועות, והמקוה הוא יסוד עולם, והמשיך אליו כל המים ובכללם הוא הפחד, והיסוד היא המקוה המטהר את הטמאים והמקבל מן הכתר ומן החכמה ומבינה ומתפארת דרך האמצעית בלי הפסק, ששלש ראשונות אצילות דרך שור"ק ולא דרך סגו"ל. והנה הד' ספירות הללו כל א' כלול מעשר והרי כאן מ' סאה במקוה ואם חסר אינו מטהר, ולכן כל הכוחות החיצונית מסבבים את היסוד היא המקוה להטהר ממנו ולקבל הוד והדר וע"כ השערות סביב המעור דוגמא עליונה והמקוה מוריד מימיו לשכינה זהו כל הנחלים הולכים אל הים, והמקוה הזה מימיו מתוקים ומי השכינה מימיה מלוחים רמז למה"ד, והשכינה נקראת ים ואין להקשות מהבינה הנקראת ים והם מתוקים כי נקרא ים הגדול שמלת גדול מורה מתיקות ולפעמים גם מימי הבינה הם מלוחים כי הוא קו ירוק. וראה והבן שהמקוה הזה שהוא היסוד יאמר לה' הוא כ"י קום ה' זהו מקו"ה. וגם אליהו ז"ל אמר מקוה המים זה מקום שכל מים העליונים ממנו שם מתקבצים ומשם באים ויוצאים לכ"י ומהם בעולם השפל. הלא תראה שמקוה הוא היסוד שהרי לא אמר כי טוב אלא כשהזכיר מקוה המים והיסוד הוא הצדיק שנאמר אמרו צדיק כי טוב, ומלת טוב ט' הוא ט' לאצילות ו' הוא ו' הנעלם ב' שמתברך מחכמה עלאה הנקרא

ב', ודע כי אע"פ שהוא ט' לאצילות נקרא שבת ומזרח וזרעם של ישראל משם בא, כי חוט השדרה מושך מן המוח ובא לאמה ומן האמה יוצא הזרע זהו שנאמר ממזרח אביא זרעך, אימתי כשישראל טובים וישרים במעשיהם אז ממזרח אביא זרע חדש, ואם ח"ו ישראל רעים וחטאים אביא להם זרע שכבר בא לעולם ונתגלגל ונתלכלך והכל ע"י ת"ת כי הת"ת היא המכריע הראשון ואצילות הברכה משם למכריע שני הוא הברית. ודע והבן שהזרע הם הנשמות והם בתשובה ומשם משתלשלות ליסוד עולם ומיסוד עולם יוצאות ומתלבשות בעולם השפל. וחז"ל הרמיזוהו בפרק המוכר את הספינה ירדן יוצא ממערת פמייס ומהלך בימה של טבריה ויורד בים הגדול וכו'. א"ל ר' ולמה לא אמר קרא ים, אבל אמר קרא ימים, א"ל קרא ר"ל הזמין ימים היא כ"י המקבלת כל הימים. וירא אלהים כי טוב ויר"א מתהפך ראו"י והוא ראוי לקבל מן האלהים דרך האמצעית:

ד"ה ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא עשב

ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי עושה פרי למינו אשר זרעו בו על הארץ ויהי כן אחר שיצא הארץ לפועל גזר עליה אלהים היא הבינה לתת גם היא כח ושפע לכל התולדות הוא שנאמר ואתה מחיה את כולם. א"ל בני הבן תבין את דברי שפעם אחת שאלתי לאדם אחד וננס היה וחכם גדול היה ושאלתיהו מהו תדשא הארץ ולא ענה לי רק אמר לי בני אין לי פה להשיב ואמרתי לו אדוני מחסרון ידיעה או מצד שהסוד עמוק ואני איני כדאי ואמר לי בני כל כך הסוד גדול עד שנעלם ממני, ואמרתי לו תמה אני עליך איך יש לך מנוחה אחר שנעלם ממך הסוד הזה ואמר לי במה שלא אוכל להשיג איך אדאג עליו ואמרתי לו אדוני אם אתה חשוב ונכבד לפני השם בקש ממנו ויודיעך ואמר לי איני כדאי ואיני משיג בזה, ועוד אמר לי כדבריך יש לאל ידך. ואמרתי לו ב"ה יש לאל ידי. וקראתי אל ה' וגזר ובא אלי אליהו ז"ל במעמד הננס ואמר לנו השלום אל רבנן וענה הננס בבהלה שלום למרנן ורבנן מאן אתה ושחקתי על שאלתו. וקודם ענות אליהו ז"ל עניתיו אני וא"ל הוא אדונינו אליהו ז"ל אשר שלחהו ה' להאיר עינינו בתדשא הארץ ומיד רץ הננס ויפול על פניו וישתחו לו אפים ארצה ואמר לו אליהו ז"ל מי שרי למיעבד הכי, ואמרתי לו אני שרי ושרי שכן יהושע השתחווה למלאך, ואמר אליהו הדין עמך מאחר שפשט צורת מלאך ולבש צורת אדם שרי ושרי ועדיין פני הננס ארצה עד שהקימו אליהו ז"ל ועמד ברעדה גדולה ואמר אדוני ברוך שזיכני וראיתי את פניך ועניתיו מה זה התימא עמך שתוק ונקשיב מה ישיב תדשא הארץ. מיד התחיל ואמר כתיב והולידה והצמיחה מאן הוא בעלה אלא כך היא אחר שהארץ היא כ"י

ששתתה מימי הבינה ומימי החסד הולידה והצמיחה צמחים הם המלאכים הקדושים והטהורים, וזהו תדשא הארץ. ועוד אמר כי המים העליונים שמורים וסתומים ובאים בסבות והסבות בגזירת המקום שמשפיעים בארץ והארץ משפעת במה שלמטה ממנה, וזהו מצמיח חציר לבהמה ועשב לעבודת האדם, א"ל אדוני האי בהמה מאי הוא. א"ל זאת הבהמה רועה על אלף הרים שמגדלים לה בכל יום ההוא חציר וזהו שנאמר הנה נא בהמות אשר עשיתי עמך חציר כבקר יאכל, ומלת עשב אילין אופנים וחיות וכרובים שבשעה שבני אדם מסדרים להשתחוות לפני הקב"ה בקרבנות ובתפלה שזו היא עבודת האדם אז כל אותן אופנים וחיות וכרובים מתקנן תקונייהו וזהו ועשב לעבודת האדם, וכשהם מתוקנים מעבודת אדם אז משפיעים מזונות לעלמא זהו שנאמר להוציא לחם מן הארץ. ועשב נקרא זרע כל מה שמתקנים בני אדם לאופנים וחיות וכרובים מן הארץ בקרבנותיהם ובתפלותיהם כולם להוציא עליהם מההוא ארץ מזון להאי עלמא ויתברכו בני אדם מבריכה העליונה. א"כ העשב מזריע זרע. א"ל אדונינו אחר שזכינו לשמוע מפיך הכוונות האלו באר לנו כל הפסוקים. מהו עץ פרי, א"ל עץ הוא יסוד, עץ יהו"ה במדתו י' פעמים ה', ה' פעמים י', ו' פעמים ה', ה' פעמים ו', עולה ע"ץ. פרי הוא כ"י עושה פרי שהפרי האציל הפרי ר"ל היסוד הוא פרי של ת"ת והאציל פרי אחר הוא כ"י, זהו פרי עושה פרי, וגם היא אפיקת אותן כרובים ותימורות, מאי תימורות אילין אינון העולים בעשן הקרבן ומיתתקנין בהאי ונקראים תמורות עשן, וכולם עומדים וקיימים בתיקונייהו בעבודת האדם משא"כ בחציר דהא איתתקן למיכל דכתיב הנה נא בהמות אשר עשיתי עמך חציר כבקר יאכל. ראה והבן פרי שהוא היסוד עושה פרי שהוא כ"י הרי זכר ונקבה. וראה והבן זהו בהמה הרבוץ בהררי אלף בכל יום ויום אלף הרים מרעין אותה ובלילה היו צצין מאליהם כאלו לא נגע בהם שנאמר בול הרים ישאו לו. והנה בפי' שהארץ העליונה אצילות הדשא והעשב הוא המזריע זרע למינהו שכ"י גם היא מאצלת כמו שהיסוד מאציל. א"ל אדוני יכתוב זרע בו על הארץ ולא יכתוב אשר ויכתוב זרע ויחסר הו'. א"ל אשר מאשר הזרע בכולם ו' יתר זרע הו' שהוא ת"ת ישראל הוא שנאמר כי זרע השלום הוא ת"ת ישראל שהוא זרע השלום שהוא היסוד, ור"ל זרע ו' בו על הארץ אותו הזרע הבא אליו מזרע הו' משליכו בארץ. וראה והבן שכשם שהוא מזריע בארץ אשר היא בת זוגו כן בשר ודם שהוא דוגמא עליונה אין לו רשות להוציא זרעו כי אם בבת זוגו ושאינה בת זוגו הדרה בביתו קרינן ביה זרע לבטלה. ותוצא הארץ ר"ל האצילה הארץ היא כ"י. דשא עשב בגזירת הגוזר היא הבינה שעשב היא המזריע זרע. ועץ עושה פרי ולא אמר ועץ פרי, א"ל היינו עץ הוא היסוד שהאציל לפרי היא כ"י, א"ל אדונינו

בציווי אמר עץ פרי עושה פרי וכאן אמר ועץ עושה פרי ולא אמר ועץ פרי, א"ל היינו ועץ שבא הו' במקום הת"ת שהאציל העץ, והעץ האציל הפרי אשר זרעו בו אשר זרע הו' בו וירא אלהים היא הבינה כי טוב כי הוא הו' טוב משך הו' ור"ל ראויים הם להיותם שדרה ולקבל דרך האמצעית זהו וירא שמלת ויר"א מתהפך ראו"י. א"ל אדונינו ותוצא הארץ החול"ם של תי"ו מלא בו' עשה פרי חול"ם הע' חסר ו', ולמה כל זה. א"ל ותוצא הת' רומז לכנסת ישראל ב' ווי"ן נגלה ונסתר שמשניהם נאצלה התי"ו ושלשתן מן הצדיק הרומז בבינה והיא אם הבנים, הצ' מן הא' הוא כתר עליון. ואלו עשה הע' רומז ליסוד וההה' רומז לעטרה והש' רומז בבינה והנה אם הבנים בין הע' הוא היסוד ובין הה' הוא כ"י ואע"פ שהארץ מאצלת והעץ מאציל כח אצילותם מן הא' הוא החול"ם ולכן עשה ותוצא בחול"ם:

ד"ה ויהי ערב ויהי בקר יום שלישי

ויהי ערב ויהי בקר יום שלישי בהיות ערב היא כ"י והבקר הוא יסוד עולם, בהיותם יום אז גם הש' שהיא הבינה עם הל' שהוא הת"ת והי' שהוא החכמה עם הש' שהיא הבינה ומיד הי' שהיא בכ"י עולה עם הש' שהיא הבינה זהו יום שלישי. א"ל אדונינו שלש פרי כתיבי הראשון יש לו שני גרשיי"ם כזה והשני פשטא והשלישי יש לו תבי"ר ולמה נשתנה בטעמם, א"ל אי לאו דחביב קנה בן קנה לא הייתי מגיד לך. שני גרישי"ן רמע"ס מא"ל ר"ל "רחמים "מלחמה "עורך עם "סמאל של סמא"ל ישפי"ל. א"ל אדוני של סמא"ל ישפיל מנלך, א"ל שני גרישי"ן עם רמע"ס מא"ל עולים במ"ק כ"ט כי רמעסמא"ל עולה כ"ז ושני גרישי"ן הרי כ"ט. וכן עולה במ"ק סמא"ל ישפיל. ודע כי יש שר אחד לס"ם ששמו מיוסד על יסוד הרעה אשר תבא אליהם והשם ההוא מכריז עליהם ואמר סס"ח גנא"ל ר"ל סמא"ל סמא"ל חרבך גבריא"ל נוריא"ל ר"ל חרב ה' גבריא"ל וה' הקשה את רוחו ואמץ את לבבו עד יקים גוי אכי"ר:

ד"ה פרי השני היא כ"י, פשטה

פרי השני היא כ"י, פשטה חיילותיה וכתותיה ויפשיטו את סמא"ל וכתותיו. ולכן הפרי השלישי תבי"ר שבר דין רשעים גיהנם הוי הוי ווי תביר ועל ידי מי ע"י תבריא"ל המכונה וי לשבור ולהכניע ממשלת גוים. תבריאל ת"ת "ברכה "יסוד אלו הם רוממות מלכותינו ומעלתינו וכראות הננס דבריו וידר נדרים כי רעדה אחזתהו והלך להשתטח לפניו והניחם והלך לו:

ד"ה ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע

ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע השמים להבדיל בין היום ובין הלילה והיו לאותות ולמועדים ולימים ושנים. א"ל ר' ציותה הבינה להיות ב' מאורות ולא די באחת. א"ל האור הראשון לא שימש רק ג' ימים הראשונים ומיד נסתלקה כי העולם אינם כדאים להשתמש לאותו האור ונאצל להם אור אחר ובהסתלק האור הראשון אז מה"ד קשה כי נסתלק ממנה הברכה ולכן מארת בלי ו' כי בחסרון הו' היא מלאה. ממימי המרים המאררים. הם מימי הפח"ד ונאצלים מכחה כל כחות הרעות המזיקים בלילות לגדולים ולקטנים כשהם יחידים כענין שארז"ל הישן יחידי בלילה אחזתו לילית וכל תחלואי רוחות הבאים בלילה כולם באים משם, א"ל א"כ יכתוב יהיו מארת למה נחסר הו', א"ל ר' תמה אני עליך מתי תתחכם הלא אמרתי לך ו' הנעלם נגנז לכן נחסר הו' וגם אליהו ז"ל אמר נחסר הו' שנברא אסכרה לרביא, ואמר עוד אליהו ז"ל [עיין זהר בראשית] אחר שנגנז האור הראשון נברא האור השני והאור השני האציל את האור אספקלריא שאינה מאירה ורוצה להתדבק באור העליון ממנו ולהתחבר עמהם ושלא להתפרש מהם, גזר עליה הקב"ה והפרישה מהם והניחה למטה מהם וגם אספקלריא שאינה מאירה האצילה אצילות אחר וגם אותו אצילות רצה להתדבק באנפי זוטרא היא השומרת שער הפרדס והפרישה הב"ה משם והניחה למטה. וכשברא הקב"ה אדם לתקן בהאי עלמא וראה האצילות ההוא את חוה שהיא מתדבקת עם האדם בגזירת הגוזר להתדבק כ"י עם הת"ת והוא דרך העולם העליון וראתה האצילות דיוקנה שלם פרחה משם ורצתה להתחבר ולהתדבק באנפי זוטרא השומרת את שער המלך ומיד דחף הקב"ה והשליכה בשיפולי ימא עד שחטא אדם ואשתו שהם דוגמת ד"ו פרצופים ומיד הוציאה קב"ה משפולי ימא ושלטה על כל אותן קטנים המגדלת אותם כ"י בבית אביהם והם ראוים להענש בעון אביהם, ואותו האצילות הולכת ומשוטטת בעולם ונתקרבה לגן עדן הארץ וראתה כרובים השומרים דרך גן עדן וישבה שם לגבי ההוא להט החרב, ולמה ישבה שם בעבור שמאותו דרך נאצלה וכיון שנהפך ברחה ומשוטטת בעולם ואשכח הקטנים הראוים להענש בעון אביהם ומחייבים אותם והורגם וכל זה בגריעת אור הראשון מכ"י, אז שלוחיה ואציליה נמצאים בעולם שנאמר תשת חשך ויהי לילה בו תרמוש כל חיתו יער. א"ל ר' כתיב אל גנת אגוז ירדתי מי הוא היורד, א"ל שלמה המלך כשירד לעומק האגוז נטל קליפת האגוז והביט כל אותן קליפין וידע דכל ענוגין של אותן רוחין קליפין דאגוז אינם אלא להתדבק בבני אדם להטותם דכתיב ותענוגות בני אדם שידה ושדות. ודע כי שידה ושידות נמצאים מתענוגי בני אדם המתענגין בשינה בלילה וכולם הם

צורך תיקון העולם כאשר יתבאר בע"ה. ועוד מארת חסר ו' שהשליך בה תוקף הדין. א"ל ר' כתיב אמרת ה' צרופה מאן הוא אמרת ה', א"ל מארת אמרת ה' צרופה לצרופים, מארת למלוכלכים. א"ל מהו יהי, א"ל יו"ד ה"ה יו"ד עולים נ' אלו הם נ' שערי בינה שהם מאירים בת"ת. ברקיע השמים זהו קרום המבדיל שהיא כלל כל המאורות שבו נכללים כולם והוא מאיר לאספקלריא שאינה מאירה, שמן הרקיע היא תלויה. יהי מארת ברקיע השמים יהי הוא ת"ת, מארת היא כ"י שאינה מאירה מצד עצמה אלא מצד יהי. להבדיל בין היום ובין הלילה אם תרצה לדעת כל דבר היום הוא החסד והלילה הוא הפחד. והרקיע שהוא הת"ת מבדיל ביניהם. וגם מבדיל בין מימי היום הם מימי חסד ובין מימי לילה הם מי כ"י. א"ל נלאה אני מזה הדבר שאמר יהי מארת ושב ואמר והיו ולא אמר ויהי לאותות, א"ל ברוך תהיה בני כי גם אני נבוך בדבר הזה ויהי רצון מלפני השם שיהיה שעה רצויה שנדע זה הענין ויסתלק הדאגה והמבוכה ממנו. א"ל ר' כבר ידעת הנה אדם בא אלינו א"ל דע לך שבשבילנו הוא בא בוא ונקבל פניו, הלכו ואמרו לו אדונינו מאן את, א"ל עבד דעבד אני, א"ל בר מינן וכל כך שנים לא יצאת מעבדותך. א"ל בע"ה איני עבד אלא עבד דעבד אני, א"ל בני אתה ראה חזר הדין ואין לדבר סוף. א"ל סברתי שאתם נכווים בפושרין ואפי' ברותחין אינכם נכוים, אמרתי לכם עבד דעבד אני ר"ל עבד דאברהם היא כ"י שהוא בתו של אברהם ויש לו רשות למכרה כי הוא עבד אותה, ר"ל עשאה (עבד) ואני עבד של כ"י, א"ל חייך כך הביננו דבריך וכך אמרנו לך עדיין לא יצאת מעבדותך, כלומר לא עלית באור הגדול ואמרת איני עבד, לא ידענו תשובתך, א"ל הכי אמרתי לכם איני עבד למה שלמטה מכ"י אלא עבד דכ"י וכל הזיו והזוהר מאור הגדול בא אלינו, א"ל ולמה באת אלינו, א"ל שאלו ממתיבתא דרקיע מהו והיו לאותות, א"ל ומה השיב הקב"ה א"ל הכי קאמר והיו הם כ"ז אותיות התורה שהם כחות וכלים המשתמשים בהם הספירות הנקראים אותות שנאמר וזה לך האות, ונקראים מועדים שנאמר מועד צאתך מארץ מצרים, ונקראים ימים שנאמר ששת ימים תעשה מלאכתך, ונקראים שנים שנאמר שש שנים תזרע שדך, וכולם משתמשים ע"י המאורות היא כ"י התלויה ברקיע השמים, זהו והיו למאורות שהם כ"ז אותיות התורה יהיו כח המאורות היא כ"י הנאחזת מן הרקיע להאיר אליה זהו להאיר על הארץ:

ד"ה ויעש אלהים את שני המאורות

ויעש אלהים את שני המאורות הגדולים את המאור הגדול לממשלת היום ואת המאור הקטן לממשלת הלילה ואת הככבים המאורות הללו הם המאורות שאמר אלהים יהי

אור ויהי אור והתחלת אצילותם אור הלבנה כאור החמה כי בשוה היו וכאחת היו יונקים זהו ויעש אלהים את שני המאורות הגדולים. ואח"כ נקרא אור הלבנה קטן וזהו את המאור הקטן, א"ל ר' ולמה הקטינה, א"ל כי הלבנה שהיתה כמו החמה אמרה לבינה די בא' שיהיה פועל ולמה ישתמשו שני מלכים בכתר א' אמרה הבינה לכי ומעטי את עצמך. ומהו המיעוט שאינה באה אל המלך כבתחלה רק באמצעית קו השוה. וראה והבן שאין לה אור מצד עצמה רק המגיע אליה מקו השוה. הוא ת"ת היש מיעוט גדול מזה, ולעתיד לבא יהיה אור הלבנה כאור החמה וישתמשו ב' מלכים בכתר א' ויהי' ה' אחד ושמו אחד, כי הלבנה והחמה יתחברו חיבור שלם. א"ל ר' ולמה הוציאה דיבור כזה מפיה לא ידע הב"ה מה עשה אבל קבלה ודברה בפניו, א"ל בני דורשת טוב לעצמה וסברה להעמידה מלך בשש קצוות ובעבור שקדמה לדבר בפניו אמר לה תגזור למטה ממך והחמה יגזור עלך. א"ל ר' א"כ יכתוב ויעש אלהים את המאורות ולא יכתוב את שני ומיעוט רבים שנים א"ל בני אני תמה עליך אם נבוא בזה לדעת מלות ונקוד וטעם לא יספיקו כל קלפים וכל קולמסי העולם. א"ל אדוני מה הם הדברים הללו בהמה חסרה אבר הנקרבת לפני קב"ה אדם בעל מום הכשר להקריב. תורה תמימה נתנה או חסירה, וכראות השם מחשבתם הטהורה והנקייה שלח אדם לפניהם משכיל וחכם ממתיבתא דרקיע ובא ואמר להם במאי קא עסקיתו ואמרו את שני קשה לנו. א"ל בינה מאצלת וכתר עליון עם הת' [בכת"י הת - ת] וזהו את שני המאורות הגדולים קודם היו בחיבור אחד דבוקים זה בזה ואע"ג שלא היה בפועל שם. השם היה שלם ה' אלהים ולכן אמר הגדולים דאתקריאו שניהם בשם יהו"ה וכשאמרה א"א לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד נקרא אלהים ואין לה אור מצד עצמה אלא משמש. וזה שאמר המאור הגדול יהו"ה, המאור הקטן אלהים. היא סוף הספירות כולם. היא סוף המחשבה סוף הפרד"ס וההיקף. קודם היתה עם א' היא ראש לכל האותיות ואח"כ הקטינה את עצמה להתקראות בשם אלהים ועם כל זה נתחברה בשם יהו"ה באות ה', ואחר שהעמידה בשם אלהים איתפשטו כוחות מהמאור הגדול וכוחות מהמאור הקטן אצילות המאור הגדול לממשלת היום ואצילות המאור הקטן לממשלת הלילה. ואת הכוכבים שאר כוחות ואצילות שאין להם מספר וכולם תלויים מרקיע השמים הוא ת"ת ישראל שהוא כולל ו' קצוות והוא הנותן אור לעטרה שאינה מאירה מצד עצמה שממנו היא תלויה, זהו ויתן אותם אלהים הוא הבינה ברקיע השמים הוא ת"ת להאיר על הארץ שכל הנאצל מת"ת מאיר על הארץ היא כ"י, ולמשול אצילות היום ביום ואצילות הלילה בלילה, ואפ"ה הו' עם הלילה וזהו ובלילה שאם אין ממשלת הו' עם הלילה אין קיום בעולם, ולהבדיל ו' מבדיל בין האור הוא אור

החסד ובין החשך הוא חשך הפחד, וירא אלהים הוא הבינה כי טוב אלו הב' ווין שיש לה' מקום להשפיע, ויהי ערב הוא החשך ויהי בקר הוא האור, יום שעתיד לשוב האור והחשך ליום רביעי כשישוב האור והחשך ליום אז הי' שהיא כ"י עם הע' שהוא יסוד וע"י הע' שהוא יסוד תעלה כ"י שהוא הי' בב' שהוא חכמת אלהים, ויעלו בכתר עליון ויקחו כח השפע וברכה וירדו דרך הר' הוא הצינור להשפיל האויבים שקמו על ישראל, ע"כ. אמרתי לו אדונינו ע"כ פי' רביעי, א"ל רביעי עולה בצ"ר זהו וירא בצר להם בשמעו את רנתם ויזכור להם בריתו וינחם כרוב חסדיו, א"ל אדונינו באיזה כח ירחמם, א"ל תמלאם רביעי רי"ש בי"ת יו"ד עי"ן יו"ד אותיות שניות מ"ב הוא שם ב"ן מ"ב אותיות א"ל וכחם מאין, א"ל קח האותיות במ"ק ועולים מ"ח כוחם מהמו"ח העליון, הוא שם בן מ"ח אותיות:

ד"ה ויאמר אלהים ישרצו המים שרץ

ויאמר אלהים ישרצו המים שרץ נפש חיה ועוף יעופף על הארץ על פני רקיע השמים ישרצו ר"ל יתאצלו המים העליונים הם מימי כתר עליון דרך הווין ומהווין לכ"י ומכ"י לעולם הגשמי אשר יש בו צורת העליונים, שרץ נפש חיה ר"ל יתאצלו ואצילתם יהיה דרך נפש חיה הוא היסוד. ועוף יעופף על הארץ ואע"פ שהמים העליונים יתאצלו גם זרועות הם חסד ופחד ישפיעו לת"ת וליסוד והם ישפיעו על הארץ היא כ"י. א"ל ר' ולמה אמר ועוף יעופף יאמר ועופות יעופפו אחר שמרמזים בזרועות. א"ל הנה אני נשבע לך שאיני יודע סבה בדבר אך נראה לי שהדבר עמוק מאוד מאד. א"ל ר' למען השם לא נזוז מכאן אם לא נדעהו, א"ל בני אל תצוני ואל תזרזני כי לא אזוז מזה עד שאדעהו והנה הם הולכים ומדברים. ונחש יוצא לפניהם הולך ואומר ועוף יעופף ובשתים יכסה פניו ובשתים יעופף. אמרו מאי האי א"ל ר' תגזור עליו לעמוד ולספר מה זה, עודם מדברים והנה עוף ירד ולקח הנחש בפיו ובעלותם קול רנתם מגיע, ועוף יעופף זה חסד ופחד ומקומם ת"ת ושכינה שני פועלים בשני אדונים, ונפסק הקול ונעלמו מן העין וארכובותינו דא לדא נקשן ועמדנו ברעדה גדולה ומלאך א' בא להם והכירוהו וראה אותם נרתעים וגער בהם ואמר להם מה לכם למה תרעדו הקב"ה הראה לכם דברים גדולים ונוראים והראה לכם מה שקשה לכם כי זכאים אתם לפני הקב"ה וחלקכם רב וגדול רק תזהרו שלא תגשימו כי אין בעולם עונש גדול כמותו, א"ל אדונינו אל תזהירנו בהגשמה כי ידענו ענין הגשם שעונשו גדול מאד אך אחת בקשנו ממך להודיענו מה הראה לנו הקב"ה בנחש ועוף. א"ל כתיב ועוף יעופף זה חס"ד ופח"ד וזהו בשתים יכסה

פניו ששניהם מכסים את פניו היא כ"י ובשתים יעופף באלו השתים יעופף יפעול פעולת הצדיק והרשע, והראה לכם הקב"ה נחש ועוף שהנחש הוא פחד והעוף הוא חסד. א"ל אדונינו ולמה הרמיז הפחד במלת ועוף כי העוף רומז בחסד, א"ל בעבור שהעוף הוא החסד מחזיר את הפחד להיות עוף כמוהו מי נתלה במי קטן בגדול וגבוה מעל גבוה שומר. וראו והבינו כשהש"י דן את העולם ברחמים אז ת"ת מכבה האש היא השכינה וטובה בעולם וכשהוא דן את העולם בדין האש בוערת והאש מתחזקת ות"ת עומד ורעה בעולם. וזהו שני פועלים בשני אדונים. א"ל אמת כי הראה לנו הקב"ה כל מה שאמרת מ"מ אמור לנו מלת ועוף איך כולל שניהם, א"ל ועוף גימ' חסד ופחד ושנים יתירים אלו הם ד"ו פרצופים המראים פעולתיהם בפועל. עודם מדברים ואליהו ז"ל בא ואמר מלאכי עליון טובים ורעים הבאים מן החסד טובים והבאים מן הפחד רעים והם שלוחים בעולם ונראין לבני אדם כצורת אדם כי פושטים צורה ולובשים צורה זהו שנאמר ועוף יעופף על הארץ והנה שמם כשם רבם. א"ל אדונינו אם כדבריך למה אמר בפועל כל עוף כנף למינהו ובציווי לא כתיב למינהו. א"ל המלאך הפושט צורה ולובש צורה לא יאמר בו למינהו אך מי שהוא רוח ממש ואינו פושט צורה ולובש צורה יאמר בו למינהו, זהו ואת כל עוף כנף למינהו. ודעו שהמלאכים נראים לשני פנים נראים ממש אנשים כי לובשים צורה של אדם ובעבור שמשתנים לא כתב בהם למינהו, והאחת הוא במראה נבואה מבלי ראות עין ועל אלו נאמר למינהו. א"ל אדונינו מהו עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהטת. א"ל יש מלאכים שהם מרוח ויש מלאכים שהם מאש ושלום ביניהם. א"ל אדונינו היש בהם לבישת צורה למעלה כשהם משמשים. א"ל לבושם כסות אש לבנה, א"ל המלאכים דאש שבים לרוח ושל רוח שבים לאש זהו לבישתם ע"כ דבריו. ולמה ישפיעו הזרועות לארץ בעבור שהארץ היא פני רקיע השמים הוא ת"ת וצריכה השקאה גם מהזרועות:

ד"ה ויברא אלהים את התנינים

ויברא אלהים את התנינים הגדולים ואת כל נפש החיה הרומשת אשר שרצו המים למיניהם ואת כל עוף כנף למינהו וירא אלהים כי טוב הראית בני המלאכים קורא תנינים והם ד' מחנות שכינה מיכא"ל בימין המקבל מן החסד כי בחסד יכופר עון ועל כן הוא כהן גדול. גבריא"ל משמאל ומקבל מהגבורה והוא שר הגבורה ונקרא שר צבא, וזהו מיכאל באחת כולו רחמים גבריאל בשתים קשה ורפה. אוריא"ל לפניו ומקבל מן הרחמים שמשם אורו יוצא כי הרחמים הוא מזרח. זהו שנאמר ופנ"י ל"א ירא"ו אוריא"ל.

רפאל במערב מקבל מן השכינה כדי לרפאות שבר אפרים. א"ל רבי כולם דברי אלהים חיים ולמה נכתב תנינם חסר י', א"ל כך הוא התנינים הגדולים הם לויתן ובת זוגו הוא ת"ת ושכינה ומלת לויתן לשון חיבור לומר לך ששניהם חד ולכן נחסר הי' להורות חיבור כ"י בת"ת, א"ל א"כ יכתוב רחמנא תנינים גדולים למה כתיב ה', א"ל תנינם כתיב תנינים קרי בזמן שהם תנינם והוא חיבור האוהל אז ה' ראשון שבשם בן ד' עמהם ובזמן שהם תנינים שא' מהם פועל דין אז אין ה' עמהם. ואמר הגדולים כי בין כך ובין כך הם תחת ממשלת זרועות הם חסד ופחד שגם הפחד נאחז מן הגדול הוא החסד. וראה והבן על ענין הסירוס וצינון שהסירוס בזכר שהעלימו מן העולם שלא ישתמשו בו, והצינון בנקבה היא כ"י שהיא רפה ואינה מחרבת:

ד"ה ואת נפש החיה הוא יסוד עולם

ואת נפש החיה הוא יסוד עולם הרומשת שהאציל הלילה ומלת רומשת לילה, וזהו שבא בלשון חז"ל רמשא, הלא תראה שכתיב תשת חשך ויהי לילה בו תרמוש כל חיתו יער. אשר שרצו המים. הם מים העליונים מימי החסד אמרתי עולם חסד יבנה. למיניהם שכל הנאצל מהם צריך שפע כפי פעולתם, ואת כל עוף כנף למינהו הם המלאכים המתפשטים למיניהם וזהו שנאמר ובעל כנפים יגיד דבר:

ד"ה וירא אלהים כי טוב. אלהים שהוא

וירא אלהים כי טוב. אלהים שהוא הבינה זן ומפרנס כולם ע"י כי טוב הם הווין. ויברך אותם אלהים לאמר פרו ורבו ומלאו את המים בימים והעוף ירב בארץ. ועתה המשיך הקב"ה את הברכה מבריכות המים העליונים הוא המקור העליון והמשיך מלמעלה למטה אותם הם האצילות כולם שמתברכים מהמקור העליון ע"י אלהים היא הבינה. לאמר שכל אחד יתן לחבירו וזהו פרו ורבו ממים העליונים ומלאו אותן המים בימים היא כ"י שכל הנחלים הולכים אל הים והעוף הם הזרועות ירב בארץ ישפיע בארץ. וזהו שהצינורות יבאו בארץ דרך השדרה ודרך ימין ודרך שמאל. א"ל ר' והמלאכים איך מתברכים, א"ל משפיע להם לכל אחד כח מהכוחות העליונים כדי שיפעלו פעולתם הן לדין הן לרחמים ויהיה ברכתם של אלו מהמקור העליון כי כולם משם מתברכים ואע"פ שהויות המלאכים מן הארץ היא השכינה והעד וחרבו שלופה בלבת אש המורים דין, אפ"ה גם הם מהמקור עליון מתברכים וניזונים מאחר שכל הספירות משפיעים בארץ

כענין כל הנחלים הולכים אל הים א"כ גם המלאכים וכל מה שלמטה מהם מאותה השפעה ניזונים:

ד"ה ויהי ערב ויהי בקר. ויהי ערב

ויהי ערב ויהי בקר. ויהי ערב היא השכינה ויהי בקר הוא ת"ת ועתידים להיות שניהם יום ואז הי' הרומז בחכמה והש' הרומז בבינה והם אב ואם ישובו עם הי' היא השכינה ועם המ' הוא הת"ת שהם הבנים הבן ובת וגם הח' הרומז בהוד ישלים עמהם זהו חמישי:

ד"ה ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה

ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה למינה בהמה ורמש וחיתו ארץ למינהו ויהי כן ידוע תדע בני שהנפשות נאצלו מהבינה אל היסוד ע"י הת"ת ומשם בשכינה הנקראת ארץ. ומן הארץ יצאו כל הכוחות של עולם הגשמי שאין לך בריה למטה שאין לה כח רוחני למעלה, וגם הוציאה הארץ היא השכינה כל הנפשות לפועל וזהו ותוצא הארץ נפש חיה הוא נפש אדה"ר וזהו ויהי האדם לנפש חיה גם נפש בהמה ורמש כולם נפשותיהם מן הארץ. ולכן נקרא השכינה בהמה, האמת חית הארץ מן הו' זהו וחיתו ארץ ו' יתר ולא אמר וחית ארץ ו' הנעלם הוא יסוד:

ד"ה ויעש אלהים את חית הארץ האצילה

ויעש אלהים את חית הארץ האצילה הבינה חיות מן הת"ת בארץ והארץ נתנה חיות באדם. ואת הבהמה למינה ואת כל רמש האדמה, יש בהמה מצד הדין העזה וקשה וזהו רמש האדמה ששניהם רומזים דין, ויש בהמה מצד הרחמים זהו ואת הבהמה ולא הזכיר רמש ואדמה:

ד"ה ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמנו

ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמנו כדמותינו וירדו בדגת הים ובעוף השמים ובבהמה ובכל הארץ ובכל הרמש הרומש על הארץ א"ל ר' בבריאת האדם אתה בקי בכל דבר ובכל ענין, א"ל בדבר שאמר לי אבי ז"ל אותו אדע לדבר ויותר איני יודע, א"ל ומה ידעת, א"ל דברים גדולים ונוראים, א"ל ר' א"כ יאמר ויאמר אלהים יהיה [בכת"י יעשה ס"א אעשה] אדם א"ל ורשאי השכינה לעשות דבר קטן או גדול אם לא בהמלכת ממה שלמעלה ממנה. וזהו נעשה נמלך במה שלמעלה ממנה והם נפשות של צדיקים כי הצדיקים הם הווי"ן ונפשותיהן הם הספירות שלמעלה מהם. והנה הבינה היא נפש

כולם והסכימה ואמרה נעשה וזהו בלבו נמלך שהלב היא כנסת ישראל ואליה אמר נעשה ואת תהיה ראש לעולם הגשמי. ואם תבין ותשכיל כל פועל ודיבור הנאמר אצל הבורא יתברך הכל ע"י מדותיו. וראה והבן שפעולות הנשמה נעשים ע"י אברי הגוף וגם אין פעולה בגוף זולת הנפש המניעה והמחיה אותה ופעולות הנפש היוצאים לפועל ע"י אברי הגוף פעמים הפעולות ע"י אבר זה ופעמים הפעולת ע"י אבר זה, כן הדבר הזה נמלך בספירות המתקנים המציאות אשר כל דבר יצא למעשה ע"י באמצעותם. א"ל בני דע לך כשרצה הקב"ה לברוא את האדם אזדעזעו עלאין ותתאין ויסוד עולם עלה עד הכתר עליון והמשיך אור בכולם אז נתאחדו צפון ודרום הוא פחד וחסד. ומזרח ומערב הוא התפארת וכ"י ונתוועדו ארבעתם ואמרו נעשה אדם בצלמינו כדמותינו ויהא דוגמתינו וחסד ופחד ות"ת נדבקו בכ"י ונאצל האדם וזהו האדם תתאה מאתר דבית המקדש נפק, א"ל ר' אמת הסכימו כולם בבריאת אדם בגזירת המקום אבל אמור לי מאיזה כח נברא. א"ל נעשה תמלאהו נו"ן עי"ן שי"ן ה"א אותיות שניות ך"ז ר"ל נעשה בכח כ"ז אותיות. ודע והבן שזה האדם נברא בשם מ"ד שכן נעשה במלואו עולה במ"ק יו"ד ה"א ו"ו ה"א הוא שם בן מ"ד, א"ל ר' אמרת לי נעשה, אמור לי אדם מהו, א"ל נביא, א"ל מהו נביא א"ל אדם, א"ל רבי איך, א"ל בני נביא הוא אדם במ"ק, א"כ צריך להיות נביא מי שיאמר עניני האדם ומלת אדם, א"ל ר' שמחה לאיש במענה פיו ודבר בעתו מה טוב בא אדם באתה נבואה ר"ל מ"ה בגי' אדם ר"ל לדעת ענין אדם טוב הוא זהו מ"ה טו"ב כי עתה הוא עתו וזמנו ע"י נבואה וגם חייך וחי ראשך אחר שיצא מפיך נביא ואנו עוסקים באדם אמור לי דבר מה מסדר נבואה איך ענינה כי ידעתי שלא יבצר ממך כל דבר, א"ל בני ירא אני פן תביאני לעומק ע"י שאלותיך ולא יהיו הדברים מסודרים ואענש ח"ו. א"ל דבר ולא אדבר וברוך העוזר והתחיל ואמר, הנבואה הוא ענין שכלי הוא אהבה לה' אלהינו ה' אחד וזה ידוע שאוהבי הנבואה הם אוהבי הש"י וגם הם אהובים לפני השם יתברך ואין ספק והם הם הנקראים חכמים ונביאים. וראה והבן אוהבים בגימטריא נבואה, ור"ל אוהבים נבואה אהובים והמעלה הזאת בעצמה היא עבודת השם יתברך מאהבה. ודע והבן שכל מי שיודע שם השם יתברך רוחו רוח הקודש בקרבו והשפיע לו מטובו והעירו והניעו והכריחו השפע הקודש ההוא להשתדל אחר ידיעת הש"י לקדשו ולמען ספר שמו בכל הארץ. ודע והבן כי המתנבאים בידיעת הש"י הם המתאהבים עם השם יתברך, ועתה בני אל תהרהר בלבך לאמר מתי אעלה גם אני במדרגה זו עליונה והנה עמי מונעים רבים כעין מזג החלש שהוא מונע טבעי ואין תחבולה להפכו עד תכלית המעלה, וגם מונע עניות המחייב רדיפות המזון והלבוש ותיקון הבית שהם עניינים

הכרחיים בעמידת האיש זמן אחד. גם מונע הגלות בהיות האדם עבד נמכר ומשעבדים אותו בעבודה קשה בחומר ובלבנים וכיוצא באלו עניינים רבים זה אני נשבע לך בני שכל המניעות האלו הם נמשכות אחר היצר הקשה הרע הלוחם והמפתה אותך עד שתמות בלי חכמה ובלי דעת וידיעת השם, ואתה מתלכלך בחומר ובלבנים עד שלא יתנו לך חלק לעולם הבא. אך אם יש אלהים עמך ראוי לך שתחשוב כי החכמה היא מזון הנפש ואם תחסר החכמה היא חכמה אמיתית תמות הנפש מיתה משונה הכרת תכרת הנפש ההיא עונה בה, ואם לא תחסר החכמה האמיתית ממך אז תחיה. כי עליה נאמר כי הוא חייך ואורך ימיך. וכאשר תחשוב כי באין הלחם שהוא מזון הגוף ימות הגוף כן ראוי שתחשוב על החכמה הזאת. וראה והבן כשהאדם רעב אינו ראוי שיאמר איני אוכל עד שיביאו לי מטעמים משונים אבל ראוי שישמח במה שהגיע לידו מן המזון לעתו כדי שיסיר רעבתנותו שהוא סבת המות ובהזדמן לו מטעמים הרבים ישבע מהם כדי סיפוקו כן תעשה בני מן החכמה האמיתית, אם תרעב ממנה ותצמא אליה דין הוא שתשבע ממנה ותרוה צמאונך כפי הנמצא כדי להציל נפשך משאול מטה כי אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים. והוא שישתדל המשתדל תמיד להעלות לבו אל החכמה ואז ישיגנה מן החכמים ומספריהם הקדושים בכל יום כפי יכולתו ואל יחשוב לומר אני לבי לשמים וכל מה שאני עושה לשם שמים והוא אינו מענין שיביאהו המעשה ההוא לידי חכמה האוהבת השם יתברך, ואינו יודע כי התלמוד מביא לידי מעשה ואין מעשה מביא לידי תלמוד, ואינו משים בדעתו שהמעשה קל אפי' לנערים כ"ש לבעלי השכל, והתלמוד אשר בו חכמת אלהים קשה אפי' לזקינים כ"ש לבעלי הדמיון השקרי, וחושב כי מעשהו מקובל מפני דיבור פיהו או מפני דמיון שקרי שדמהו לבבו כי אין מעשה טוב בעולם אלא ע"י ידיעת חכמת המעשה ההוא, ואז מקובל לפני הש"י לא כמצות אנשים מלומדה. וראה והבן איך הרמיזו חז"ל הענין באמרם הגוים אין להם טיב ע"ז, ואדרבא אנו רואים שכל השתדלותם וכל מעשיהם בע"ז אלא מחסרון ידיעת עניינו כאלו אינו, ראה המעשה בלא ידיעה אינה כלום הלא תראה שסוף דברי חז"ל מעשה אבותיהם בידיהם וזהו מצות אנשים מלומדה. ודע בני שכל המונע עצמו מזה ואינו משתדל בחכמה הזאת לדעת מעשה אלהים לעשותו כמשפטו ואם לא כולו לפחות מקצתו דע כי המניעה ההוא מצד היצה"ר הממית החיים, והאלהים יביאהו במשפט על שלא בחר בחיים, ובציירך זה בלבך לא ימנעך מונעים כלל מלבקש החכמה שאתה יודע המונעים הנזכרים אלו בקשו למנוע ממך מזון גופך לא היית סובל אלא היית צועק להקב"ה ולבריות לפרנסך וגם היית בורח מן העיר לעיר, ואלו היה לך

באפשר לפרוח באויר היית פורח וכל זה כדי לבקש מזונך מכל צד ופינה וכל זה לקיום הגוף הנמשך אחר היצר, כ"ש וק"ו לקיום הנפש, ואלו יעזרך הש"י בזה הציור השכלי לקבלו ולהאמינו ולהמשך אחריו בכל יכולתך דע לך שלא ימנעך שום מונע הן עוני הן גלות ואפי' אם היית אסור בבית האסורים מלבקש החכמה והבינה והדעת שהוא מלך בשש קצוות. ומי הוא השוטה הגס והעב שלא היה בורח מן המות בהכירו מהות המות אשר הוא ירידה עד תהום רבה, אבל מפני שרוב בני אדם אינם יודעים להבדיל בין החיים ובין המות אבל יחשבו מחסרון ידיעה להפוך החיים למות ויברחו מן החיים ויבחרו להם חיי שעה ויתעסקו עסק גדול ויטרחו טורח גדול להמית עצמם בלא זמנם ולהנחיל לזולתם ממונם ואולי לשונאיהם או לבניהם כדי שישיגו החיים הפחותים ההם אשר העין שולט עליהם והם אינם יודעים שמאתו הם וכל אשר להם. ודע בני שבסבה זו נשכחת חיי עד שכחה גמורה עד שובם אל החשך אשר בו בחרו. וע"ז הנביא צווח ואמר הוי האומרים לרע טוב ולטוב רע, שמים חושך לאור ואור לחשך, שמים מר למתוק ומתוק למר, ואתה בני אם חכם אתה ואוהב השם בכל לבבך שים דעתך אל השורש אשר ממנו חוצבת ודע כי מכסא הכבוד נלקחה ומאור השכל נשפעת ומצלם אלהים ודמותו נבראת ומשפע אמיתות מציאותו נמצאת ולא לבטלה באת, לכן שובה אליו כי גאלך קדוש ישראל שמו הקדוש פארך. ושמע בני דברי אלה וקשרם על גרגרותיך וכתבם על לוח לבך לויית חן הם לראשך וענקים לגרגרותיך ובטח בהשם ולא באדם כי ארור הגבר אשר יבטח באדם, וזה תעשה תשתדל יומם ולילה להגות בתורת ה' תורת משה איש האלהים בחכמת אלהים ולקרוא בספרי הנביאים בתבונה ולשורר בדברי כתובים בדיעה ולגרוס במאמרי חכמים ז"ל בעיון זך ושכלי ולהסתכל בחבורי המקובלים בשכל אלהי ותמצא העניינים המבוקשים מהם ותמצא כולם צועקים על חסרון החכמה ועל פחיתות המעשים ועל מיעוט הבינה כי אין חכמה ואין תבונה ואין דעת ואין דיבור ומעשה בתורה ונביאים וכתובים ובכל דברי חז"ל שאין בהם חכמה תבונה ודעת. ובעשותך זה שים לבך אחרי כן לדעת את השם הנכבד והנורא יתברך וחקקהו בלבך חקיקה שאין לה מחיקה כי ע"ז ארז"ל שהשמות הקדושים אינם נמחקים אשר כולם מורים על ציור אלהית ואיך ימחק המצייר אחר שאין המצוייר נמחק, ואל תזכור השמות בפיך בלא כוונה אבל קדשם וכבדם וחשוב שהם מלאכי המציאות ומלאכי הש"י השלוחים אליך להעלותך למעלה למעלה ולתתך עליון על כל גויי הארץ וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך, וזה היסוד החזק אני מוסר בידך לדעת אותו ולחקקו בלבך כשמות הקדושים וכל התורה כולה וכל הכתובים והנביאים כולם מלאים שמות ודברים

נוראים וחבר זה לזה וציירם ונסם ובחנם וצרפם וחשוב שהם כתבי המלך ששלחם אליך למען יטב לך והארכת ימים. ושא ותן בהם משא ומתן זך ובהיר ונקי ובר חשוך מכל חטא ופשע ומנוקה מכל אשמה ועון ורשע, ועתה הגיע העת והזמן להעלותך במעלת האהבה להיותך אהוב למעלה ואהוב למטה ותתחיל לצרף תחלה שם יהו"ה והסתכל בכל צרופיו והעלהו וגלגלהו כגלגל החוזר חלילה פנים ואחור כמגלה ואל תניחהו כי אם בראותך עניינו גובר מרוב תנועה מפני בלבול דמיונך וגלגל רעיונך, והיה כאשר תניחהו עוד תשוב אליו תשאלנו ועד הגיע בידך דבר חכמה אל תעזבנו כי ראשי תיבות וסופי תיבות וגמטריאות ונוטריקון וצירוף האותיות ותמורתן ומשקלן והכרת צורתם וידיעת שמותם והבנת עניניהם ולעשות מן התיבה א' תיבות הרבה ומתיבות רבות תיבה אחת הם אמיתות קבלת הנביאים, וע"י ידיעתם קרא אל ה' ויענה לך כי תהיה מצרף עם פמליא שלו, ועתה בני סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם מי שהוא ירא שמים ובריתו שלם יודיעוהו בריתו ואם לאו יסתירהו מלפניו כי לא נאוה לכסיל כבוד. עודם מדברים והנה אליהו ז"ל בא להם וראוהו ושמחו שמחה גדולה וא"ל בני בא לנו סיוע ועזר מן השמים א"ל אליהו למה אמרו סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם, סוד הוא ע' ר"ל ע' שמות יש לו להקב"ה בפירוש, ושלא בפירוש אין חקר ואין מספר וכי צריך הקב"ה לקרוא בו שם או שם יש לו כמו אלו הנבראים והנמצאים והנזכרים בעולם, חלילה וחלילה, כי הנבראים מתוך שכל אחד צריך לחבירו צריך שם שיתחברו זה עם זה ע"י קריאת שמו אבל בורא עולם יתברך מה צריך לקרוא לו שם, רק זה שמו אדון הברית אדון כל הארץ אדוני האדונים יתברך ויתעלה ודי בזה, אבל מתוך חקירתינו באמתת פעולותיו ידענו כל שמותיו המכונים לו והם מורים אלהותו ומודיעים עיקר מציאותו חוץ משם אחד שהוא המעין ונקרא שם העצם מפני שהוא שורש לכל שמותיו ונקרא שם בן ד' אותיות יו"ד ה"א וא"ו ה"א, בזה השם לא תמצא מדה ושיעור ומתכונת הגוף. המדה היא יו"ד כיצד אם תאמר שהקב"ה אחד הוא כשאר כל האחרים הנקראים אחד לא יתכן כי האחד הוא קודם תחילת הכל והוא תחילת כל חשבון אבל הוא אינו חשבון כי א' מה חשבון יש לו, ודעו והבינו כי הי' תמצא בה עומק ואורך ורוחב, כי כשתשים נקודה א' אינו חשבון ואם תשים נקודה אחרת עמה ג"כ אינו חשבון אלא תאמר כל אחת לחברתה אתה מלך ואני מלך אתה אחד ואני אחד, אבל תפריש הנקודה שהיא אורך ורוחב ועומק לב' חלקים שהם ג' נקודות והם ראש ואמצע וסוף א"כ אין החשבון פחות מג' וכיון שג' הוא חשבון האחד אינו ניכר ואינו מושג ואינו נחשב אלא שמעמיד החשבון ומתעלה ומתרומם מהכל והוא אדון הכל. ואבאר לכם כשתאמר שלשה גם ט' נקודות שכל נקודה

יש לה ג' פנים אורך ורוחב ועומק שהם ראש סוף אמצע א"כ הג' הם תשעה והט' הוא תשלום החשבון א"כ העשירי יהיה קודש לה' ר"ל הוא דבר בפני עצמו ואינו נתפס עם החשבון וע"ז נאמר העשירי יהיה קודש לה' ע"כ הא' הוא א' יחיד ומיוחד בפני עצמו ואין דומה לו, ודע לך שכולם מאחדותו והוא אינו דומה לא' אלא יחיד ומיוחד בפ"ע שהוא סבת הכל ואין לו סיבה והתחלה כמ"ש מי קדם קודם הראשית היה הוה ויהיה ולאחר האחרית ישאר סלה ר"ל ראשון ולראשיתו אין תחלה הוא אחרון מבלי אחרית ותכלה יתברך ויתעלה לעולמי עד ולנצח נצחים. ראו והבינו עדות הי' של ארבע האותיות, וגם אודיעך כשתחלוק הי' לב' חלקים תמצאם עשרים בענין הכפל ואם תכתבנה בשלימות קריאתו הוא עשרים יו"ד כזה והנה הי' מורה עשרים עשר ספירות למעלה ועשר ספירות למטה. וראה והבן שכל העולם כולו תלוי בזרוע של הקב"ה כקמיע בזרוע גבור. א"ל מה לשון ספירות א"ל אספקלריאות מאירות הן, ולמה נקראו ספירות מלשון ספיר גזרתם וספיר הוא יהו"ה במ"ק והם כמו ספירים המצוחצחים המאירים לפאת מזרח והקב"ה מתאחד בתוך הספירות כלהב אש המתאחד בגווניו ומתעלה ומתרומם מהם עד אין סוף לרוממותו ואינו נוטה מצד עילוי לשום צד וזו העלה הראשונה שאין סבה קודמת לה, הרי לך כוונת הי'. ואם יקשה לך ממה שאמרתי כמו שיש י' ספירות למעלה כמו כן יש י' ספירות למטה אל תתמה שכן ארז"ל מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא, ר"ל שכל מה שלמעלה יש דוגמתו למטה כענין הרשימה והחקיקה כי כמו שהכוכבים אע"פ שהם בגלגל השמיני דומין לנו שהם נרשמים בגלגל ראשון ואינו כי אם למראית העין וכ"ז היא מסבת זכות הגלגלים או כדוגמת לוח זכוכית שמצחצח אותו זריחת השמש פנימי וחיצון אע"פ שהשמש אינו מבהיק אלא מצד החיצון הרי לך הי' של ארבע אותיות מי שיודעה כראוי יודע עקרי האחדות. ועוד אבאר לך פעולתה וכחה של הי' הוא שיעור כל המתאחדים באלו הג' דברים שהם שורש ענף ופרי. השורש הוא השכל הקדמון הוא שאינו מושג ואינו נחלק כלל אלא לחמשים חלקים הנקראים שערי בינה כי החמשים שערי בינה כולם נמסרו למשה חוץ מאחת והשכל הקדמון הוא השורש, וכל אלו השערים עמודים מעמודי הכתר כי חשבון כת"ר הוא שש מאות ועשרים עמודי אור שהם סובבים לאויר שאינו נתפס, כי האויר שאינו נתפס הוא האויר של חיים שאין מעמידו שום דבר בעולם והוא מעמיד הכל בכח הויותו וחיותו, אבל האויר הנתפס יש לו הפרש כי יוכלו בני אדם לתפשו בכמה עניינים כמו נפיחת הנודות שאין אדם יכול לנפחם אלא מאויר הנשאף מבחוץ הבא אל כח האדם ומכחו יכול לנפחם, או כלי זכוכית שאין נעשים רק בנפיחת האויר וכולם הם אויר ורוח ועניינים אחרים שתופשים

האויר בהם, א"כ הוא שורש הכל וענף ופרי שכל הנאצל מאציל והם ענפים ופירות ודוגמא באדם שכל הנולד מוליד, ועיקר האויר שאינו נתפש הוא שהקב"ה מתאחד בו יתברך ויתעלה שהוא סבת הכל. א"כ הה' הוא המעיד בקריאתו שיוצא ונח בא' כזה ה"א ששניהם יוצאים באויר וא"כ הה' יסודו הא' וראו והבינו שהיו"ד והה' הם תחלת האחדים. הלא תראה יו"ד ה"א במלואו זה חצי השם עולה יהו"ה שזה כ"ו וזה כ"ו ה' אחרון שבשם חשבונה ו' אם תמלאהו ה"א כזה, הרי לך מאלה הג' אותיות יו"ד ה"א ה"א ל"ב הוא ב' מן בראשית ול' מן לעיני כל ישראל, הנה כל התורה כולה ו' הוא סימן נטוע מעצם השם כדי ליחדו מדה ושיעור ומתכונת הגוף והכוונה היא סבת הכל. ובו הכל וחשבון ו"ו י"ב כנגד י"ב גבולי אלכסון וזהו הכל תלוי בזרוע של הקב"ה כקמיע בזרוע גבור, ומתוך שהו"ו היא מתאחדת באמצעות השם אמרו כי השם הוא ד' אותיות אבל אינם אלא ג' יה"ה כי השני ההי"ן מניינם עשרה והנה חמש בחמש מוסכמים וגם בקריאת נשימת האויר תמצא שני ההי"ן י"ב שאין אדם יכול לומר ה' בלא א', וזהו נשימת האויר וא"כ יה"ה תמלאהו יו"ד ה"א ה"א ויעלו ל"ב אלה ל"ב נתיבות פליאות חכמה אלא שהו' ליחדו כמו שאמרתי. ודע והבן כי זה השם אינו ידוע ומושג כי אם במחשבה ואינו מושג כ"א בה' דברים והם אלו תיקון וצירוף ומאמר ומכלל וחשבון, התיקון שתדע השם מתחילתו ועד סופו כמו שהוא כתוב, וצירוף כדי שתצרף אותו בכ"ב אלפא ביתא של ספר יצירה של אברהם אבינו ע"ה, ותדע לעשות מכל צירוף מאמר ואח"כ לכלול הכל ביחד שהוא המכלל, ואח"כ לידע חשבון שלא תטעה בחבור האותיות גם בניקודם כאשר אבאר לך. ודע לך שכל הדברים הללו נכללים בספר יצירה, וע"כ תחלתו של ספר יצירה בשלשים ושתים נתיבות פליאות חכמה חקק י"ה יהו"ה צבאות הוא י"ה שאמרתי, והנה התחיל בב' בראשית ול' לעיני כל ישראל וע"ז אמר הכתוב לא ידע אנוש ערכה ולא תמצא בארץ החיים, ור"ל אלו ידע אנוש ערכה היה בונה עולמות כהקב"ה ואלו ידעת בני מה עשה ירמיהו ע"ה הקשב ואגיד לך מה עשה, התחיל לעסוק בספר יצירה לבדו יצאה ב"ק ואמרה קנה לך חבר הלך אצל סירא בנו ונתעסקו ביחד בספר יצירה ג' שנים כשרצה לצרף האלפא ביתא בצירוף הכלל והמאמר לקיים מה שנאמר אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ולבסוף שעשו הכלל והמאמר נברא להם אדם אחד והיה כתוב במצחו אמ"ת והיה סכין בידו של הנברא והיה מוחק בסכינו א' של אמת. אמר ירמיהו רבש"ע מאי האי, א"ל אמשול לך משל למה"ד, לבנאי א' שהיה בונה כמה בתים כמה מדינות כמה מגרשים ולא היה אדם מרגיש באומנותו ולא במלאכתו כלל עד שפיתוהו שני בני אדם ולימדם סוד אומנותו עד שידעו כל מעשיו ע"ד אמת וכשידעו אומנותו

וסודתו ותכונתו התחילו לקנטרו בדברים עד שנפרשו מחברתו ונעשו בנאים כמוהו מה שהיה עושה הוא בדינר היו עושים הם בו' פשוטים וכשהרגישו בני אדם הניחו כבודו של אותו אומן ובאים אליהם ומכבדין אותם ומתעסקין עמהם בענין הבנין שהיו צריכים, כך הקב"ה ברא אתכם בדמות וצלם וצורה. ועתה אתם בראתם אדם כמוהו יאמרו אלוה בעליונים אלוה בתחתונים הוא הוא ואין הפרש ביניהם, א"ל ירמיהו א"כ מאי תקנתא, א"ל כתבו האלפא ביתא למפרע באותו עפר הנזרק בכוונת לבבכם ואל תהרהרו בהם דרך כבוד ותיקון כי אם הכל למפרע ועשו כך ושב אותו אדם עפר ואפר אז אמר ירמיהו ע"ה אין ראוי לאדם ללמוד אלו הדברים אלא לידע כחו וגבורתו של בורא עולם ולא לעשות, שנאמר לא תלמד לעשות אבל אתה למד להבין ולהורות, א"ל סירא אדוני דע והבן כי עיינתי בדברים הפנימיים והש"י הוא מיוחד בענפי שורש התנועה היוצאה מפי אדם ומתפשטת ומתגברת בי"ו מיני תמורה. התקון הוא להוציא דבר למאמר ומאמר לדבר עד להעמיד כל הדברים כמעין שאין חקר ומספר לאורה המתעלמת בתוספת החשך המסותרות בכל מ"ב אותיות שהן מן ב' בראשית עד ב' מובהו ויש בתוכם ענין גדול מהיחוד באסיפתן באותיותיהן ובנקודתם, כי שם בן מ"ב אותיות קדוש ומקודש ואין מוסרין אותו אלא למי שהוא בחצי ימיו וצנוע ואינו כועס ואינו משתכר ומעביר על מדותיו והיודע והמשמרו והנזהר בו ומשתמש בו בקדושה ובטהרה הוא אהוב למעלה ונחמד למטה ותלמודו מתקיים בידו ואימתו מוטלת על הבריות ונוחל שני עולמים עוה"ז ועוה"ב. ודע והבן שאלו מ"ב אותיות אינם תיבה אחת בפני עצמו אלא אותיות מקובצות מורות אלהות של הב"ה שהוא אחד וזהו תחלת ידיעתם, בראשית הב' הוא בי"ת ושאר אותיות הם ראש ת"י והנה נרמז בזו התיבה של בראשית בנין בית ראשון כמה היה עתיד לעמוד בבנינו ומצינו שעמד ת"י שנה, וע"ז נאמר בזא"ת יבוא אהרן אל הקודש. וגם תמצא בפ' בראשית ז' תיבות בתחלת התורה ובסוף התורה בפסוק ולכל היד החזקה י"ב תיבות הרי לך י"ט שנים של מחזור, ועל זה חכמת הכוכבים נכללת באמיתות החכמה ויודע האדם ממנה תקופות ומזלות וגימטריאות, ויש בני אדם שמתחכמים בזה החכמה עד שיודע ממנה כל העתידות. וראה והבן מב' בראשית ועד ב' ובוהו מ"ב אותיות וסימנם אסורה נא ואראה את המראה הגדול הזה מדוע לא יבער הסנה. ויש לנו לדעת אלו מ"ב אותיות על מה נחלקו לשבעה תיבות, דעו לכם מפני שבעצם קיומם מעמידים ז' רקיעים, וז' ארצות, ויוצא מהכל חותם הגדול שהוא שם בן י"ו אותיות ובאלו ששה שמות תמצא מדות קבועות עד שאין הפה יכול לדבר בעצם תכליתם ולא אוזן יכולה לשמוע עצם תהלתם בפסוק:

בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ והארץ היתה תהו ובהו:
ועתה אבאר לכם ידיעת חלוקם ועצם כוונתם וראו חתת אלהים ותיראו:
את בש גר דק הצ ופ זע חס טן ים כל:
השם הא' - בראשית - שגת במא:
השם הב' - ברא אלה - שגת תכץ:
השם הג' - יסא תהש - מית אצב:
השם הד' - מים ואת - ימי פתא:
השם הה' - האר צוה - צתג הפצ:
השם הו' - ארץ הית - תגה צמא:
השם הז' - התה וב - צאצ פפש:
דע לך שאתה צריך לחלק המ"ב אותיות שהם מב' בראשית ועד ב' ובהו, לו' ו' אותיות, והם שבעה שמות ואח"כ תחליפם בא"ת ב"ש ותעשה עוד ז' שמות אחרות משש שש אותיות ותנקדם בניקוד תיבות הפסוק כמו בתורה נשלמו השבעה שמות מא"ת ב"ש:
ועוד תחליף ז' שמות אחרות מא"ש ב"ר מז' שמות של בראשית:
אש בר גק דץ הפ וע זס חן טם יל כת:
רבש אלכ. רבש שיפ. לטש כפא. טלט עשכ. פשב דעפ. שבד פלכ. פכפ עער. וצריכים ניקוד כניקוד הפסוקים. נשלמו ז' שמות של א"ש ב"ר:
ועוד תחליף שבע אחרות משבעה שמות של בראשית של אלפא ביתא א"ר ב"ק:
אר בק גץ דף הע וז זן חם טל יכ שת:
קאר תכש. קאר רטע. כחר שעת. חכח סרש. ערא גסע. ראג עכש. עשע ססק. וצריכים ניקוד כניקוד הפסוק. נשלמו שבע שמות מא"ר ב"ק:
ועוד תחליף ז' שמות של בראשית באלפא ביתא של אק בץ:
אק בץ גפ דע הס ון זם חל טך רת יש:
צתק ישר. צתק קחס. שזק רסי. זשז נקר. סקת בנס. קתב סשר. סרס ננצ. וצריכים ניקוד כניקוד הפסוקים. נשלמו ז' שמות מאק בץ:
ועוד תחליף מז' שמות של אץ בף:
אץ בף גע דס הן ום זל חך טי קת רש:
פשצ רטק. פשצ צזנ. טוצ קנר. וטו מצק. נצש אמנ. צשא נטק. נקנ ממפ. וניקודם כניקוד הפסוק. נשלמו ז' שמות מא"ץ ב"ף:
ועוד תחליף ז' שמות באלפא ביתא של א"ף ב"ע:
אף בע גס דן הם ול זך חי טת צק שר:

עשפ רחט. עשפ פומ. חהפ טמר. החה לפט. מפש קלמ. פשק מחט. מטמ ללע. וניקודם כניקוד הפסוק בראשית. נשלמו הז' שמות של אף בע ונחתמו בחותמן חותם יאיא ולקמן אבאר החותם:

ועתה נתחיל עוד ששה אלפא ביתא אחרות אשר חותמן חותם אחר ומתחלפת הו' א"ב האלו מז' שמות של בראשית ותחליף הז' שמות של בראשית מא"ב אע בס:

אע בס גן דם הל וך זי חט פת צש קר:

סקע צזף. סקע עהל. זדע פלצ. דזד כעף. לעק שכל. עקש לזף. לפל ככס. וניקודם כניקוד הפסוק. נשלמו הז' שמות מאע בס:

ועוד תחליף ז' שמות אחרות מא"ב אס בן:

אס בן גם דל הך וי זט עת פש צר חק:

נצס פוע. נצס סדכ. וגס עכפ. גוג יסע. כסצ ריכ. סצר כוע. כעכ יינ. וניקודם כניקוד הפסוק. נשלמו הז' שמות מאס בן:

ועוד תחליף ז' שמות אחרות מן בראשית מא"ב אן בם:

אן בם גל דך הי וט זח סת עש פר צק:

מפנ עהס. מפנ נגי. הבנ סיע. בהב טנס. ינפ קטי. נפק יהס. יסי טטם. וניקודם כניקוד הפסוק. נשלמו הז' שמות מאן בם:

ועוד תחליף ז' שמות אחרות מבראשית בא"ב של אם בל:

אם בל גך די הט וח נת סש ער פק זצ:

לעמ סדנ. לעמ מבט. דאמ נטס. אדא חמנ. טמע זחט. מעז טדנ. טנט חחל. וניקודם כניקוד הפסוק. נשלמו ז' שמות מאם בל:

ועוד תחליף ז' שמות אחרות בא"ב שלאל בך:

אל בך גי דט הח וז מת נש סר עק פצ:

כסל נגמ. כסל לאח. גתל מחנ. חנת זלמ. חלס פזח. לספ חגמ. חמח זזך. וניקודם כניקוד הפסוק. נשלמו ז' שמות של אל בך:

ועוד תחליף ז' שמות אחרות בא"ב של אך בי:

אך בי גט דח הז לת מש נר סק עצ ופ:

ינך מבל. ינך כתז. בשכ לזמ. שבש פכל. זכנ עפז. כנע זבל. זלז פפי. וניקודם כניקוד הפסוק. נשלמו ז' שמות של אך בי הדיה זה השם חותם של ששה אלפא ביתא השניות. ועתה נשלמה הו' אלפא ביתות, ונתחיל חמשה אלפא ביתות אחרות אשר שם חותם אחר. ונתחלפות מז' שמות של בראשית והתחלת חלופם מאי בט:

אי בט גח דז הו כת לש מר נק סצ עפ:

טמי לאכ. טמי ישו. ארי כול. ראר היכ. וימ סהו. ימס ואכ. וכו ההט. וניקודם כניקוד הפסוק. נשלמו ז' שמות של אי בט:

ועוד תחליף ז' שמות אחרות באלפא ביתא של אט בח:

אט בח גז דו ית לר מק נצ ספ הע:

חלט כתי. חלט טרע. תקט יעכ. קתק דטי. עטל נדע. טלנ עתי. עיע דדח. וניקודם כניקוד הפסוק. נשלמו ז' שמות של אט בח:

ועוד תחליף ז' שמות אחרות בא"ב של אח בז:

אח בז גו דה טת יש כר לק מצ נפ סע:

זכח ישט. זכח חקד. שצח טדי. צשצ גחט. דחכ מגד. חכם דשט. דטד גגז. וניקודם כניקוד הפסוק נשלמו ז' שמות של אח בז:

ועוד תחליף ז' שמות אחרות של בראשית בא"ב של אז בו:

אז בו גה חת טש יר כק לצ מפ נע דס:

ויז טרח. ויז זצג. רפז חגט. פרפ בזח. גזי לבנ. זיל גרח. גחג בבו. וניקודם כניקוד הפסוק. נשלמו ז' שמות של אז בו:

ועוד תחליף ז' שמות אחרות של בראשית בא"ב של או בה:

או בה גד זת חש טר יק כצ לפ מע נס:

הטו חקז. הטו ופב. קעו זבח. עקע אוז. בוט כאב. וטב בקז. בזב אאה. וניקודם כניקוד הפסוק. נשלמו ז' שמות של או בה. ופירוש אלו החמשה אלפא ביתות כפירוש הו' הקודמות, זה החותם לכל הה' אלפא ביתות ונאי. ועתה נשלמו ה' אלפא ביתות ונתחיל חמשה א"ב אחרות אשר שם חותם אחר ומתחלפות משבעה שמות של בראשית מן א"ה ב"ד:

אה בד ות זש חר טק יצ כפ לע מס גנ:

דחה זצו. דחה העא. צסה ואז. סצס תהו. אהח יתא. החי אצו. אוא תתד. וניקודם כניקוד הפסוק. נשלמו ז' שמות של אה בד:

ועוד תחליף ז' שמות אחרות בא"ב של אד בג:

אד בג הת וש זר חק טצ יפ כע לס מנ:

גזד ופה. גזד דסת. פנד התו. נפג שדה. תדז טשת. דזט תפה. תהת ששג. וניקודם כניקוד הפסוק נשלמו ז' שמות של אד בג:

ועוד תחליף ז' שמות אחרות בא"ב של אג דת:

אג דת הש ור זק חצ טפ יע כס לנ במ:

מוג העד. מוג גנש. עבג דשה. בעב רגד. שגו חרש. גוח שעד. שדש רמם. וניקודם כניקוד הפסוק נשלמו ז' שמות של אג דת:
ועוד תחליף ז' שמות אחרות בא"ב של אב גת:
אב גת דש הר וק זצ חפ טע יס כנ למ:
אהב דסג. אהב במר. סלב גרד. לסל קבג. רבה זקר. בהז רסג. רגד קקא. וניקודם כניקוד הפסוק. נשלמו ז' שמות של אב גת:
ועוד תחליף ז' שמות אחרות בא"ב של אל בת:
אל בת גש דר הק וצ זפ חע טס יג כמ:
תדל גנב. תדל לאק. נכל בקג. כנכ צלב. קלד וצד לדו קנב. קבק צצת. וכולם צריכים ניקוד כניקוד הפסוק בראשית. הייה זה החותם של אלפא ביתות החמשה הרביעית:
איק בכר גלש דמת הנך וסם זען חפף טצץ:
תשרק צפעס נמלך יטחז והדגבא:
אב גד הו זח טי כך למם נן סע פף צץ קרשת:
אל בם גן דס הע ופ זצ חק טר יש כת:
אחס בטע גיף דכצ הלק ומר זנ שת:
[ועוד יש חילוף א"ט ב"ח אחר והובא בפרד"ס מספרים ישנים והוא זה - אט בח גז רו הן יץ כף לע מס קת רש ואח"כ כשמביא את מוצא שם מ"ב מבראשית כשאומר א"ט ב"ח מתכוין לא"ט ב"ח הזה.]:

ד"ה ועתה ראו והבינו כי אחר שכתבתי

ועתה ראו והבינו כי אחר שכתבתי לך אלו השמות אכתוב לך את החותמות המנהיגים את כולם והמקיימים אותם והמעמידם (ואלו הן) יהוה אדני ייאי אהיה ועתה תערב אותיותיהם ותמצא חתימתם ר"ל י' מיהוה, א' מן אדני, י' מייאי, א' מאהיה, ותמצא הד' אותיות ייאי שהוא חותם המנהיג הו' אלפא ביתות הראשונות, וכשתתפלל תכוין בשמות שצרפת באלפא ביתות הו' הראשונות עם זה השם הנ"ל שהוא חותם המעמידם והמקיימם, ואח"כ שוב תוציא החותם השני וזה החותם השני המעמיד ששה אלפא ביתות השניות ר"ל ה' מיהוה, ד' מאדני, י' מייאי, ה' מאהיה, עולה הדיה וזה החותם השני המעמיד ששה אלפא ביתות השניות, ויהיה כוונתך באלו הו' ובו' שזכרתי כנגד ו' צדדין עליונים ותחתונים ואלו הן מעלה ומטה פנים ואחור ימין ושמאל מעולם העליון ומעולם התחתון תמצא שהם י"ב גבולי אלכסון שהם כל העולמות בהשוואת האחדות. ואח"כ תוציא החותם השלישי מן אותיות השלישית ר"ל ו' מיהוה, נ' מאדני, א' מייאי,

י' מאהיה, יעלה בידך שם הקדוש ונאי שהוא חותם הג' שהוא מעמיד החמשה אלפא ביתות שלישיות הנזכרים. אח"כ שוב תוציא החותם הרביעי מאותיות הרביעית מהד' שמות הקדושים ר"ל ה' מיהוה, י' מאדני, י' מייאי, ה' מאהיה, יעלה בידך השם הקדוש היהה זהו החותם הרביעי המעמיד הה' אלפא ביתות הרביעית שבהם נכללים ך"ב אלפא ביתות אשר צרפת ותכוין לבך בשמות של אלו ה' אלפא ביתות הרביעיות הנזכרות עם זה השם הרביעי שהוא חותם הרביעי. ודע כי אלה העשרה אלפא ביתות מכוונת זו כנגד זו ועל שמותם וצירופם נכללות עשר ספירות כדברי המאמינים כי חמש בחמש מוסכמות. ואח"כ שוב וכלול הד' חותמות אחד כנגד א' כזה:

יאיא הדיה ונאי הייה:

יהוה אלהינו יהוה אחד:

ויהיה כוונתך בזה החותם ותשמור האחדות הזה י"ז כנגד טוב כדי שתדע ממנו כי הכל היה מן אחד והכל עומד באחד והכל שב אל אחד, והכל מתקיים באחד והכל שב אל מקום אחד אדון על כל האחדים. ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, אשרי מי שכוונתו באחד השלם. ואח"כ שוב וכתוב זה השם עצמו שהוא של י"ו אותיות היוצא מד' שמות הנזכרים שעשית אותו שם אחד מסופו לתחלתו ואח"כ כתוב ותוציא מאמצעותו זה השם ועשה סדרם כזה:

הייה יאנו הידה איאי:

יאיא הדיה ונאי הייה:

יהוה אלהינו יהוה אחד:

הייה יאנו הידה איאי:

ונאי הייה הידה איאי:

ובזה נשלם השם בן ד' ידיעתו וחקירתו על מה שנקרא אראריתא ר"ל אחד ראש אחדות ראש יחודו תמורתו אחד ר"ל לא תוכל למצא אם תרצה להמירו בשום ענין אלא אחד שהוא ראש לכל ראש וסוף לכל סוף. וכשתעמוד להתפלל ותשלים כל ברכה וברכה מי"ח ברכות תמצא בכל ברכה וברכה הוא שם הוי"ה וכשתחשוב י"ח ברכות ד' פעמים כנגד שם יהו"ה יעלה בידך ע"ב אמרתי עולם חסד יבנה העולה ע"ב כנגד י"ח במזרח, י"ח בצפון, י"ח בדרום, י"ח במערב, הרי לך ד' רוחות לד' אותיות נחלקים לע"ב שהוא כנגד שם של ד' אותיות שממנו יוצאין מנין ע"ב, וע"כ נאמר לא יתיצב איש בפניכם פחדכם ומוראכם יתן ה' אלהיכם על פני כל הארץ אשר תדרכו בה כאשר דבר לכם. ותמצא בפסוק זה ע"ב אותיות לא פחות ולא יותר ולכן נאמר וראו כל עמי הארץ כי שם

ה' נקרא עליך ויראו ממך. ולכן נקרא מקום שהוא נמצא בכל מקום שיהו"ה מתרבע קפ"ו, ומקום עולה קפ"ו:

ד"ה וזו התפלה אמור - יהי רצון

וזו התפלה אמור - יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי למען שמותיך הקדושים והיקרים הסדורות בתפלה הזאת. החקוקים בלב משכילי עמך ישראל שתעשה למען שמך הגדול חסד עמי (פב"פ) ותגמול חסדיך עמי למלאות שאלתי ולעשות את בקשתי ולמחול את כל עונותי ואת פשעי ואת חטאתי ותריב מריבי נפשי וקצר ימיהם וכלם ברגע ובזמן קצר ויקצרו צרותי ופדינו מכל צרה וצוקה ושמועה רעה ומכל חרפה ובושה וכלימה ומכל מיני נגף ומשחית ופדנו מרעב ומרוגז ומצמא ומעירום ומעריה ומחולי ומחטא ופשע ומרשע ועון והטריפני לחם חוקי בכל יום, תטעום לי מבינתך ומלא ידי מעושר מתנת ידך ושלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידי ובכל ענייני. ותנני לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואי ותהיה יראתי על הבריות ותגזור עליהם לעשות רצוני. ותחפוץ תפלתי כזבחי צדק וכריח ניחוחים ובטרם אשוע אליך ענני. ככתוב והיה טרם יקראו ואני אענה עוד הם מדברים ואני אשמע כי אתה שומע תפילת עמך ישראל ברחמים בא"י שומע תפילה:

אנא מלך גדול ונורא חכם הרזים מגלה נסתרות מגיד נעלמות שומר הברית והחסד הגדל נא חסדיך עמי ואל תשיבני ריקם מלפניך וראה דרך עוצב בי ונחני בדרך עולם למען שמך הגדול הגבור והנורא. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי:

ד"ה ודע כי הו' אלפא ביתות ראשונות

ודע כי הו' אלפא ביתות ראשונות יש להם מ"ב שמות כנגד מ"ב אותיות שאמרנו ואם תצרף השמות המ"ב שמות שבו' שורות השניות הם פ"ד הוא שם בן פ"ד וחמשה אלפא ביתות השלישית והרביעית יש להם ע' שמות הוא סו"ד ה' ליראיו העולה ע', וגם דע כי השמות של כל הכ"ב אלפא ביתות עולים קנ"ה זהו ונקה לא ינקה. ודע שאלו הז' שמות הם קודם האלפא ביתות והיא שורה אחת ואינה מן המנין ויוצאים מז' שמות של בראשית כשתקח אחוריהם כגון בראשית קח מן הב' של בראשית א' ומן הר' ק' ומן הא' ב' ומן הש' ר' ומן הי' ט' ומן הת' ש' וכן כולם ואלה הם הז' שמות:

אקברטש אקבבכד טלבשדר לטלהבש דבקקפהד בקפדטש דשדההא:

ברא שית. ברא אלה. יסא תהש. מים ואת. האר. קוה. ארץ הית. התה ווב:

ד"ה ועתה בני אחר שצרפת שם בן ד'

ועתה בני אחר שצרפת שם בן ד' אותיות במה שיכולת תדלג אל השם שני לו אדנ"י ושאלוהו יסודו ויגלה לך סודו והוא שתשיג עניינו כאשר הוא בעיני מאמיתת לשונו ואח"כ חברם שניהם וצרפם ועיינם ושאלם ויגידו לך תעלומות חכמה כי אדנ"י כלול בשם יהו"ה שיהו"ה עולה כ"ו ואם תמלא כ"ו הוא כ"ף ו"ו והנה כ"ו הנגלה והנעלם פ"ו הוא אלהים בגימ', והנה שם אדנ"י ושם אלהי"ם שניהם מורה דין. וראה והבן כששניהם אדוקים ואהובים ומחוברים ר"ל שם יהו"ה ואדני החסדים נמצאים בעולם הוא שנאמר צ"א מן התיבה, צ"א בגימ' הוי"ה ואדנ"י. עוד הוי"ה בא"ת ב"ש מצפ"ץ ומצפ"ץ בגימטריא ברחמים והוא ש'. וכשתצטרף הא' של אדנ"י עם הש' שהוא יהו"ה בחילוף מצפ"ץ יעשה אש היא האש הגדולה היורדת באדנ"י שהיא העטרת, אם תצרף הד' של אדנ"י עם הש' יעלה ש"ד זהו ושד משד"י יבא שאם הבנים היא הבינה נקרא שד"י והוא הקו ירוק והיא הגוזרת, ואם תצרף נ' של אדנ"י עם הש' יעלה ש"ן זהו שן בהמות אשלח בם עם חמת זוחלי עפר. וכשתצרף הי' של אדנ"י עם הש' יעשה י"ש זה צירוף שני שמות הנעשים י"ש ויש אז חכמת אלהים עמהם כי היא הנקרא יש. ואם תמלאהו אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד ותעלהו במ"ק נדבק בנ' והנה נאחז מהבינה שהנ' רומז נ' שערי בינה, ור"ל אדנ"י במילואו עולה נ' והם נ' שערי בינה, וראה והבן א' של אדנ"י הוא מורה אחד שאדנ"י הוא היחיד ועמו היחוד. א"ל ר' והמ' באמצע אלפא ביתא היא מורה בבינה הנקרא מלך ומורה בו' הנקרא ת"ת הנקרא מלך למה שמוהו באמצע. א"ל המלך הוא אם המלך ר"ל המלך שהיא הבינה הוא אם המלך שהיא התפארת ולכן המ' באמצע וכשהוא מביט בא' מצטרף עמו באמצעות האם היא הבינה. וכשהוא מביט בת' ומצטרף עמו בלא אל"ף. אז יעשה מ"ת. אמר לו רבי מאי האי דקאמרת, אמר לו שוטה למה תתמה יהו"ה ממית ומחיה זהו נסתלק הא' אינו בכחו בא עם הא' תתן אמת ליעקב. והד' של אדנ"י היא רומז שהיא עניה ודלה. ואימתי מתעשרת כשהנ' עמה אלו נ' שערי בינה. והי' של אדני כולל כל העשר מפני שהיא היחוד ר"ל העטרת. וגם כן יש עוד סודות רבים בשם אדנ"י וארמזם כולם בפנים בעזרת השם. ואחר שצרפת שם אדני צרף גם זה השם והוא אל שדי אל שמה מלעיל א"ל מאי שמ"ה הכולל השם שגם הוא יענה חלקו. א"ל ראה והבן א"ל שד"י בגימטריא שמ"ה מלעיל מה שכתוב ושמה קברתי את לאה. ומלרע הוא שכתוב שמה ושערוריה, ועוד א"ל הו' אל גדול ונורא שדי היא כ"י ובעבור שיונקת מאל חי הוא היסוד נקראת ג"כ א"ל שד"י, ואם תעלה במספר קטן א"ל שד"י עולה ב"י זהו ב"י נשבעתי. וראה והבן שד"י בא"ת ב"ש בק"ם זהו בקם למשפט

אלהים ר"ל בק"ם היא העטרה. למשפט הוא תפארת. אלהים היא הבינה וכשעטרה עם התפארת הבינה עמהם אז, א"ל הוא בא"ת ב"ש כ"ת, ר"ל כשהבינה עמהם כ"ת רחמים עמהם זהו אל שדי, שד"י מתהפך די"ש זהו והשיג לכם דיש את בציר ומי גרם לכם כל זה המדה הנקראת שד"י, וע"כ תנו לה מפרי ידיה זהו מעשר ובכורים וכיוצא בהם אני אל שדי, וד' הוא הגוזר הוא י"ת בגימ', ור"ל אמרה כ"י לאברהם אני אל שדי העולה י"ת עם הד', וכי חטא אדה"ר ואתה וזרעך מכחו שאתם קרוים אדם כשמו וע"כ תעמדו בשיעבוד מצרים בחשבון אנ"י א"ל שד"י הוא ת"י שנה ונרמז בית ראשון בראשי"ת י"ת של בראשית. אל שדי תמלאהו אל"ף למ"ד שי"ן דל"ת יו"ד ותעלם במ"ק עולים ד"ן זהו דן גור ארי"ה. א"ל ר' שמעתי מאבי ז"ל, אל אחד ושלשים תעלם במ"ק והם כ"ז ך"ז אותיות התורה. א"ל בני הכי הוא אל תורה שבכתב, שדי תורה שבע"פ, והנה שניהם כלולים ואחר כל אלו יש סודות אחרות ואבאר בעז"ה:

ד"ה ועתה צרף שם אלהים וגם היא

ועתה צרף שם אלהים וגם היא יחוה דעה ואח"כ תחברם שלשתן ותמצא בהם נפלאות תמים דעים שהם פליאות החכמה. והנה יהו"ה אדנ"י אלהי"ם עולים זע"ק לומר לך שהזעקה עולה באדנ"י ומאדנ"י ביהו"ה ומיהו"ה באלהי"ם זהו וישמע אלהים את נאקתם, ממי שמע מיהו"ה ויהו"ה ממי שמע מאדנ"י, ור"ל אדנ"י היא עטרה יהו"ה תפארת אלהים היא הבינה ואח"כ חיבור אל יהו"ה צבאות ואל אלהים צבאות, כגון יהו"ה אלהים צבאות שגם הוא קודש, שכן אמר דהע"ה אלהים צבאות השיבנו והאר פניך ונושעה. עוד אמר אלהים (צבאות) השיבנו והאר פניך ונושעה. ועוד אמר יהו"ה אלהים צבאות השיבנו האר פניך ונושעה. וראה והבן שחזר זה הפסוק ג' פעמים במזמור אחד ושנה בו השמות וזכר יהו"ה פ"א וזכר צבאות ב' פעמים וזכר אלהים ג' פעמים וזכר שני ויי"ן בג' זכרוני אורה, ותחת הו' הג' באו הו' שמות הנזכרים אחר שם אב"ג ית"ץ שהוא שם מ"ב אותיות ר"ל זכר יהו"ה פעם אחת הוא שם העצם כח הכחות עלת העלת כלל כל העשר עליו אין להרהר. וזכר צבאות ב' פעמים הם נצח והוד, ואלהים שהוא בינה עליהם שזהו שאמר דוד המלך ע"ה הלא אלהים זנחתנו ולא תצא בצבאותינו. ואח"כ אמר אלהים ג' פעמים הוא הבינה ופחד וכ"י הנקראים אלהים. ואח"כ ב' ווין בג' אורות הם הו' ומשך הו' שהם ת"ת ויסוד ועל האור השלישי לא אמרו אבל אמר כנגדו ו' שמות, אלהים בפסוק ראשון, אלהים צבאות בפסוק שני, יהו"ה אלהים צבאות בפסוק שלישי, הרי כאן ו' שמות. א"ל ר' ב' ווי"ן הללו מה טיבן, א"ל אמר לו' הנגלה להאיר

לו' הנעלם ומאין להם האור הוא האור העליון זהו האר אתה אור העליון את הוי"ן והם יאירו פניך והוא כ"י מדת דוד, ודע כי שם צבאות מורה על צירוף שם בן מ"ב תיבות. א"ל רבי אמרת לי שהזכיר ו' שמות אחר אב"ג ית"ץ ומה פרושו ועניינו של זה השם. א"ל זו השאלה ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים. ר"ל אם לא נשאל המדה הנקרא ארץ, לא יהיה השאלה רחבה אלינו, וארץ מנין לה מני ים היא הבינה. א"ל ואיך נשאל, א"ל אב"ג ית"ץ יעזרנו. א"ל מהו אב"ג ית"ץ א"ל, אדירירון בהרירון גבירירון יגבהיה תלמיה צתניה א"ל אבל אבי אמר לי אב"ג ית"ץ. "אלהים "בישראל "גדול "יחודך "תשגבינו "צדקתך. א"ל הכי הוא אלהים שהיא הבינה, בישראל שהוא הת"ת, גדול יחודך ר"ל יתגדל מן החסד הנקרא אלהים גדול יחודך היא העטרה אז תשגבנו ר"ל תגביהנו צדקותיך היא העטרה הנקרא צדק. עודם מדברים והקב"ה אמר לגדול שבישיבה לך והאר פניהם בזה השאלה להשיב שאלתם ולבאר קושייתם, וכאשר האיר הגדול את הפנים והנה קם א' ממתיבתא דרקיע ובא אליהם ומצאם עומדים מתפללים כורעים ומשתחווים ויאמר אדוני שלחני אליכם אמרו לי מה שאלתכם ומה קשה לכם. א"ל אימא לן מהו אב"ג ית"ץ, א"ל בזה לא הורשתי לומר, אכן ידעתי שהקב"ה לא יעלימהו מכם ובואו ונלכו שלשתינו עד בוא הרצון. ויהי הם הולכים ושור בא כנגדם ואריה רוכב עליו וא"ל ראיתם הבאים לפניכם ויאמרו לא, ואמר אליהם שאו עיניכם וראו וישאו עיניהם ויראו השור והאריה רוכב עליו באים כנגדם וירתעו ויאמר להם המלאך הוא הנפש אשר ירד ממתיבתא דרקיע אל תיראו כי הקב"ה אוהב אתכם כי זכאים אתם לפניו ומראה לכם סודות עמוקים נעלמים מעיני כל חי והקב"ה גילה לכם שהעולם נברא ברחמים הוא האריה אמרתי עולם חסד יבנה, ונברא בדין בראשית ברא אלהים זהו ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים. וראו והבינו:

אבג יתץ. קרע שטן. נגד יכש. בטר צתג. חקב טנע. יגל פזק. שקו ציח:

אלה הם הו' שמות משש שש אותיות והם מ"ב אותיות זהו שם מ"ב וזהו פירוש של אב"ג ית"ץ:

אדירירוץ בהירירוץ גבירירון יגבהיה תלמיה צתניא:

קדמיה רגריה ערירייה שגעיה טלטיה נהריה:

נשמריה געריה דהריה יעליה כסיה שניוניה:

בועליה טודריה רמיה צצציה תהבהיה גלגליה:

חנניה קתקיה בהבביה טוהויה נתניה עממיה:

יהלשריה גודריה לממריה פקורקריה זהרזהר (זהריה) קמליה:

שתהודריה קדושיה והאלאליה צעדיה יתהדריה תמתליה:

ויהוה יה. ב ש כ מ ל ו.:
פירוש השם הנכבד והנורא יתברך לעד. והוא יוצא מב' בראשית ועד ב' ובהו והם מ"ב אותיות:
ב - תמורתה א מא"ב ג"ד - א:
ר - תמורתה ט מא"ל ב"ם ותחת ט' ב' מאח"ס בט"ע - ב:
א - תמורתה י מאי"ק ותחת י' ג' מאח"ס בט"ע - ג:
ש - תמורתה י מא"ל ב"ם - י:
י - תמורתה א מאי"ק ותחת א' ת' בא"ת ב"ש - ת:
ת - תמורתה כ מא"ל ב"ם ותחת כ' צ' באח"ס בט"ע - ץ:
זהו השם הראשון:
ב - תמורתו ח בא"ט ב"ח ותחת ח' ק' בא"ל ב"ם - ק:
ר - אין צריך חילוף - ר:
א - תמורתו ל באלב"ם ותחת ל' ע' בא"ט ב"ח - ע:
א - תמורתו ת בא"ת ב"ש ותחת ת' ש' מאבג"ד - ש:
ל - תמורתו ע מאטב"ח ותחת ע' ט' מאח"ס בט"ע - ט:
ה - תמורתו נ מאטב"ח - ן:
זהו השם השני:
י - תמורתו ט מאבג"ד ותחת ט' נ' בא"ת ב"ש - נ:
מ - תמורתו ב מאלב"ם ותחת ב' ג' מאבג"ד - ג:
א - תמורתו ת בא"ת ב"ש ותחת ת' ק' בא"ט ב"ח ותחת ק' ד' בא"ת ב"ש - ד:
ת - תמורתו א באתב"ש ותחת א' י' מאי"ק - י:
ה - תמורתו ל מאח"ס בט"ע ותחת ל' כ' בא"ת ב"ש - כ:
ש - אין צריך חילוף - ש:
זה השם השלישי:
מ - תמורתה ב מאלב"ם - ב:
י - תמורתה ט מאבג"ד - ט:
מ - תמורתה ר מאחס בטע - ר:
ו - תמורתה פ מא"ת ב"ש ותחת פ' צ' בא"ב ג"ד - צ:
א - תמורתה ת בא"ת ב"ש - ת:
ת - תמורתה ק בא"ט ב"ח ותחת ק' ר' בא"ב ותחת ר' ג' מא"ת ב"ש - ג:
זה השם הרביעי:

ה - תמורתה ע' בא"ל ב"ם ותחת ע' ט' באח"ס בט"ע ותחת ט' ח' בא"ב ג"ד - ח:
א - תמורתה ת בא"ת ב"ש ותחת ת' ק' בא"ט ב"ח - ק:
ר - תמורתה ג בא"ת ב"ש ותחת ג' ב' בא"ב ג"ד - ב:
צ - תמורתה י בא"ט ב"ח ותחת י' ט' בא"ב ג"ד - ט:
ו - תמורתה ד באטב"ח ותחת ד' ג' באבג"ד ותחת ג' נ' באלב"ם - נ:
ה - תמורתה ע באלב"ם - ע:
זה השם החמישי:
א - תמורתה י' באי"ק - י:
ר - תמורתה ג' בא"ת ב"ש - ג:
צ - תמורתה כ באח"ס בט"ע ותחת כ' ל' בא"ת ב"ש - ל:
ה - תמורתה צ בא"ת ב"ש ותחת צ' פ' באבג"ד - פ:
י - תמורתה צ בא"ט ב"ח ותחת צ' ז' באלב"ם - ז:
ת - תמורתה ק באטב"ח - ק:
זה השם השישי:
ה - תמורתה ל באח"ס בט"ע ותחת ל' א' באלב"ם ותחת א' ת' בא"ת ב"ש ותחת ת' ש' באבג"ד - ש:
ת - תמורתה ק בא"ט ב"ח - ק:
ה - תמורתה ו באבג"ד - ו:
ו - תמורתה ה באבג"ד ותחת ה' צ' בא"ת ב"ש - צ:
ב - תמורתה כ באי"ק בכ"ר ותחת כ' י' באבג"ד - י:
ה - תמורתה ל באח"ס בט"ע ותחת ל' א' באלב"ם ותחת א' ת' בא"ת ב"ש - ת:
זה השם השביעי:
אלהים בישראל גדול יחודך תשגבינו צדקתיך קדוש ראה עלילות שונאינו טהר נחלתיך נשגב גאל דורשיך יגדל כח שמותיך בשמך טכס רוחינו צמח תבא גאולתינו חסיד קדוש ברוב טובך נוי ענותנותיך יהמו גודל לבבינו פדנו זכר קדושתיך שעה קול וידוייינו צדק יודע תהלתך:
אלו הם השמות של מ"ב (ועוד אודיעכם):
אאאהא - אהיה אשר אהיה היתה אמרתך:
אנקתם - אנא נורא קדוש תרבה מחילתך:
פסתם - פשעינו סלחה תגלגל מדותיך:
פספסים - פתח סליחה פתח סגב ישע מנותיך:

דיונסים - דרוש יודעי ויעודך נא סמוך יחד מחנתך:
יהוהש - יחיד השקיפה והבט השב שכינתך:
יהוה בם - ישמחו השמים ותגל הארץ בהעלות מלכותך:
מצפצאק - מרוב צרותינו פדינו צדיק איה קנאתך:
מצצפכאכ - ממעון צוקה צור פדינו כי אין כבלתיך:
תכלתרמ - תתן כבוד לעם תנו רגליך מרכבותיך:
גספיא - גאל סגולתך פקוד יושב אורחותיך:
תיעעיפ - תמות ישרתיך על עמך ישראל פדיתיך:
פגנסח קב - פדה גאל סהדותיך סמוך חסידים קדושים בחירותיך:
ההיהופת - הזכירו הזכרתיך יאדירון הנכבד והנורא פדות תפארתך:
שדייבמו - שוקדי דרכיך ירוחמו יכריע בהשתחוך מזכירים ומגדילים:
כמזובא - כפרה מחילה זעקתיך וכריתות בריתך אתה:
הוליגע - הוא ושנותיך לא יתמו גלגל עדותיך:
אלהבאיר - אנא לביתך השיבנו בחמלתך אדיר יהמו רחמיך:
עאמנאהק - עם אומצי מלכותיך נשתחוה אל היכל קדשיך:
בישלנב - ביראתך י"ה שמך לעולם נרננה בישועתיך:
יהי רצון מלפניך י"י או"א למען שמותיך הקדושים והטהורים הסדורים בתפלה הזאת החקוקים בלב משכילי עמך ישראל שתעשה למען שמך חסד עמי פב"פ ותגמול חסדיך עמי למלאות שאלתי ולעשות אם בקשתי למחול את כל עונותי ואת פשעי ואת חטאתי ותריב מריבי נפשי וקצר ימיהם וכלם כרגע ובזמן קצר ופדינו מכל צרה וצוקה ושמועה רעה ומכל חרפה ובושה וכלימה ומכל נגף ומכל משחית ותפדינו מרעב ומרוגז ומצמא ומעירום ומעריה ומחולי ומחטא ופשע ומרע ומעון והטריפני לחם בכל יום, תטעום לי מבינותיך ומלא ידי מעושר מתנת ידך ושלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידי ובכל נכסי ועניני ותתנני לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואי ותהיה יראתי על הבריות ותגזור עליהם לעשות רצוני ותחפוץ תפלתי כזבחי צדק וכריח ניחוח ובטרם אשוע אליך תעננני ככתוב והיה טרם יקראו ואני אענה עודם מדברים ואני אשמע כי אתה שומע תפלת עמך ישראל ברחמים ברוך אתה (ה') שומע תפלה:

ד"ה אמר לו אדונינו שמענו תמורת

אמר לו אדונינו שמענו תמורת אב"ג ית"ץ ושמענו שמות מפוארים והיוצא מהם, מ"מ כחם ועניינם מהו, א"ל אב"ג ב"ג בגימ' ה' רמז לה' אחרון שבשם בן ד', אב"ג הוא הא'

מלא וזהו ו' והנה ברא את העולם בדין וברחמים ור"ל ברא את הת"ת הנקרא שמים בחסד ופחד. וברא את עולם השפל בד"ו פרצופים הוא ת"ת ועטרה, ולעולם הרחמים מתגברים על הדין ע"כ העולם קיים זהו ויי' שמים עשה, הוא ובית דינו כשנאצל הו' שהוא הת"ת, ואחר שהקדים הו' הרחמים מתגברים. ית"ץ בגימ' ש"ר לומר לך שהחסד היא שר של ת"ת הנקרא עולם והת"ת הוא שר על העטרה והעטרה הוא שר על ישראל הקדושים ומי המליכם לאלו בראשית שאב"ג ית"ץ תמורתו. ובראשית הוא כתר וחכמה כי הקוץ של ב' בראשית רומז על הכתר. ועוד ית"ץ בגימ' מלך קדוש הוא הבינה שהוא מלך על בניה, ומי המליכם למלך כליל קדוש הוא הכתר זהו ית"ץ בגי' כליל קדוש. ועוד ית"ץ בגי' יפ"י ע"ל היריע"ה ר"ל יפ"י הוא הכתר יריע"ה כל הפרד"ס ור"ל נכתר הוא יופי על הפרד"ס. קר"ע בגי' שלם הוא החסד, וגי' שכ"ן ששיכן הכתר שכינתו שהיא הבינה על החסד הנקרא קר"ע הקורע כל דין, ומתהפך רקע הוא שרקע הארץ על המים. ועוד קר"ע בגי' סו"ד יצ"ר כי הוא היוצר אמרתי עולם חסד יבנה, יצר אותיות צרי כי החסד הוא צרי על כל חולים. ועוד קר"ע בגי' סוד מצפ"ץ שהוא מתחלף בא"ת ב"ש יהו"ה שמו של הב"ה שבו ברא את העולם והוא שם העצם אשר בו נכללים כל העשר, קוץ הי' בכתר, הי' בחכמה, הה' בבינה, הו' בו' קצוות, הה' אחרונה בעטרה, אח"כ בכח השם הזה החסד ברא את העולם. ועוד קר"ע בגי' סוד רחמים שהוא שם הרחמים משותף במדת הדין, זהו שיתף הקב"ה מדת הרחמים עם הדין וברא את העולם. ועוד קר"ע בגי' י"ה בר"א העול"ם ר"ל שהבינה נקראת י"ה והיא בראה את העולם שהם ז' בניה, גם העטרה נקראת י"ה ובראה את העולם שלמטה ממנה, ובמה בראה הבינה את העולם בחכמה זהו קר"ע בגי' ברא כולם בחכמה, ר"ל שהבינה מבטת בחכמה ובראה את העולם הוא שנאמר ה' בחכמה יסד ארץ. חכמה בגי' ע"ג לומר לך שיש לקב"ה ע"ג שמות שנכתבו בתורה, והפריש מהם שלשה שמות הקדושים מאחד נוצר אש ומאחד נוצר מים ומאחד נוצר אויר ומשם הא' הוציא ג' טיפין אש וחלקן לג' חלקים, מתוקף המקור ברא השרפים והחיות מב' ברא גיהנם, ולקח שם השני והוציא ג' טיפין מים ולקח תוקף המקור וברא בו שמים ותוקף המקור טפה ראשונה, מב' ברא כיפה ושם בה המים, מג' ברא תהום זה הג' הניח בתהו. ולקח השם הג' והוציא ג' טיפין אויר מתוקף האור ברא האור השרוי עמו בגן עדן, ומטפה שני ברא האור שעתיד להיות לעתיד לבא היא תוספת האורות שנאמר והיה אור הלבנה כאור החמה שבעתיים, ומטפה שלישית אור שבעולם. זה ראו והבינו בשמו הגדול ברא מלאכים ואש ומים ואויר. אש ומים בגי' שמי יה"ה הי"ה, ר"ל שמי היה קודם עוה"ז ושם יה"ה יוצא מן ויסע ויבא ויט. שט"ן בגי'

הדשן זהו דש"ן יצחק, ובגימ' וג"ן יצר ר"ל יצה"ר בגן הוא העטרה ר"ל הגן היא העטרה. ועוד שט"ן בגי' ואבן יצר לומר יצה"ר הוא האבן ר"ל האבן היא העטרה האבן הוא פחד ולב האבן ר"ל לב הפחד אשר בה יצה"ר ר"ל הלב היא העטרה ובה היצר. ועוד שט"ן בגי' ברא מלכינו שהעטרה היא מלכינו ושרינו ופרנסינו בגזירת העליונים והיא עמנו בגלות. נג"ד בגי' זן שזן ומפרנס לכל היא הבינה המפרנסת בניה על סמך כתר עליון. נג"ד בגימ' איום כי איום ונורא הוא. ועוד נג"ד בגי' אל יהו"ה שהאציל החסד שהוא אל את הת"ת הנקרא יהו"ה, ועוד נגד בגימ' הלהב י"ה שהאציל ההוד אשר הוא להב הפחד היורד על הי"ה היא העטרה. יכ"ש בגימ' שדי אב אחד, שדי נקראת בינה ואמר לעולמו מכח חכמת אלהים די כענין שנאמר ה' בחכמה יסד ארץ, והעטרה נקראת שדי ואב היא לעולם הגשמי. בט"ר הוא בגימ' בבורא, הוא בורא הכל מעלה ומטה שזה שאמר לסמא"ל יר"א בש"ת זהו בראשית, ועוד בט"ר בגימ' ומל"ך חז"ק שהוא מלך חזק ואמיץ וכל גזירותיו באמצעית הו' זהו ומלך, ועוד בט"ר בגי' סוד נאמן ר"ל שהוא מלך נאמן שאין לפניו לא עולה ולא שכחה לא כזב ולא מרמה ולא משא פנים ולא מקח שוחד. ועוד בט"ר בגימ' יא"ר זהו הנותן אור בכל הספירות. ועוד בט"ר בגימ' אנכי יל"י הה"ע ר"ל שהם שני שמות מן ויסע ויבא ויט והוא על כל השמות והוא נותן להם כח לפעול. צת"ג בגימ' על גשמים כי על פיו יורדים הגשמים. ועוד צת"ג בגימ' יהו"ה יהו"ה אמת ר"ל שהו' ומשך הו' הנקראים יהוה יהוה מתלבשים בכח הא' ושבים אמת. ועוד צת"ג בגי' מגן בעל רחמים ר"ל בעל החסד הנקרא רחמים הוא החכמה ומגן החכמה הוא הכת"ר. ועוד צת"ג בגימ' הפת"ח ר"ל שהוא הפותח כל השערים למעלה לקבל ברכותיו להשפיע בעולם השפל. ועוד צת"ג בגימ' הוא אדרירון. ועוד צת"ג בגי' אנכי הוא על היריעה ר"ל אנכי הוא על היריעה העולם מצפ"ץ אשר הוא בא"ת ב"ש יהוה שהוא כולל כל הי' ספירות. ועוד צת"ג בגי' אנכי הוא על הדרניאל. (חק"ב בגי' בקי ר"ל לו הבקיאות וממנו נכל). טנ"ע בגי' זי"ו יופ"י, יופי הוא היסוד אשר יוסף נאחז משם וע"כ נקרא יוסף יפה מראה ומקבל מזיו העליון. חק"ב טנ"ע בגי' ויהו"ה הצדי"ק ר"ל ויהו"ה הוא ובית דינו שהוא העטרה ז"ש דה"מ כי כל בשמים ובארץ כל הוא הצדיק שמים וארץ הוא ובית דינו. יג"ל בגי' גדול ר"ל החסד הנקרא גדול כענין לך ה' הגדולה. ועוד יג"ל בגי' והכבוד ר"ל ו' הוא ת"ת הכבוד כ"י שנקראת כבוד בני החסד והחסד עם ו' בניו נקראים בנים לבינה, זהו בנים אתם לה' אלהיכם. ועוד יג"ל בגי' והיחיד ר"ל היחיד הוא כתר וו' מן והיחיד הוא ת"ת שיתגלגל ויעלה לקבל כח לעשות מלחמה עם סמא"ל שכן הו' עם כללו הוא אהי"ה והיחיד נקרא אהיה כללו ר"ל מא' ועד ו' הוא כלל הו'. ועוד יג"ל בגימ'

ידיד י"ה ר"ל שהו' הוא ידיד הי"ה שהיא כ"י והכתר הוא ידיד הבינה הנקראת י"ה וטוב להזכיר שם ידיד י"ה בעת צורך ובקול ערב. ועוד יג"ל בגי' ולהב ר"ל להב היורד בעולם השפל הוא מד"ו פרצופים ר"ל הו' וכ"י. ועוד יג"ל בגימ' זה אל ר"ל זה הוא היסוד אל הוא החסד וע"כ נקרא היסוד אל חי. פז"ק בגי' יופי הנכבד ר"ל יופ"י הוא היסוד הנכבד הוא כ"י ר"ל היסוד הוא יופי הנכבד. ועוד פז"ק גי' אלהינו א"ב חסיד ר"ל הבינה היא אב החסד ולפעמים היא אם. ועוד פז"ק בגי' אהיה עליון ר"ל כל הנאצלים והמאצילים האב והאם כולם מאהיה העליון מתמלאים ומתמתקים. ועוד פז"ק בגימ' אב חסיד אמונה ר"ל אב האמונה שהיא כ"י הוא החסד וז"ש שני כתרים יש להקב"ה אחד ביום ואחד בלילה של יום הוא חסד ושל לילה הוא אמונה ככתוב להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות. וכתיב יומם יצוה ד' חסדו ובלילה שירה עמי ור"ל מי שבלילה שירה עמו הב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום. יג"ל פז"ק בגי' יהו"ה הצדיק ר"ל הת"ת האציל היסוד ולעולם היסוד בכללו שהו' ומשך הו' הוא אחד. ועוד יג"ל פז"ק בגי' והוא רבי ר"ל ו' ת"ת הוא היסוד רבי הוא כ"י ר"ל כ"י יסוד ת"ת וכ"י נקראת ארץ ישראל וע"כ כיוונו ואמרו כל רבי מארץ ישראל. אך רב בבבל הוא חוץ לירושלים והוא בגלות וע"כ נחסר ממנו הי' ולכן גדול רבי מרב, אך שם סתם כמו אביי ורבא הם גדולים מרבי ורב כי הם נאחזים מהו' ומי שאין לו שם כגון יש אומרים הוא נאחז מן ויאמר אלהים שהוא הבינה וע"כ הלכה כמותו. ועוד יג"ל פז"ק גימ' כ - ו ד"ר אלו כ"ו דורות שהיו מאדם עד משה ואע"פ שהיו צדיקים ביניהם כגון חנוך נח אברהם יצחק יעקב אפ"ה הואיל ולא היה ביניהם זכות התורה שהוא תורה שבכתב לא עמד העולם בזכותם אלא בחסד השם, ואפילו שבאו להם מלאכים ולימדם לא הגיעו לתורה שבכתב כי אין קיום בעולם אלא משניהם תורה שבכתב ותורה שבע"פ והם תורה שבע"פ היו לומדים כי כל המלאכים ההם מתורה שבע"פ נאצלו ומשם קבלו גם הם עד שבא משה והוריד לעולם כח שניהם היא תורה שבכתב ותורה שבע"פ וכנגדם אמר דוד ך"ו פעמים כל"ח, ויש מלאך א' וסנדלפון שמו וכשמזכיר את שם המפורש עולה בראש אכתריאל יהו"ה צבאות ומיד כ"ו מלאכים סובלים כסא הכבוד יום א' אומר הודו לה' כי טוב כל"ח וכן בכל יום ויום עד סוף הלל הגדול וכל אחד מהם אומר פסוק אחד בכל יום ובשעה שמשוררים מכסים פניהם לבל יראו פני השכינה, ומשבחין לפניו באימה ביראה ופחד ואומרים ברוך כבוד ה' ממקומו, וסנדלפון המלאך היה קושר כתרים לקונו ומשביע את הכתר והולך הכתר מעצמו וישב על קונו. יג"ל פז"ק הוא אברהם יצחק ויעקב, והוא תורה שבע"פ, ויש פירושים רבים שנעלמו מעיני כל חי ועתיד אליהו הנביא לפרשם וזהו מה שרמזו רז"ל בשבעה מסכתות

תיקו "תשבי "יתרץ "קושיות "ובעיות. וגם רמז מן התורה שאמר משרע"ה "הואיל" משה, הוא רבו של משה שנקרא "יהואל" כשתהפך האותיות. א"ל ר' גם אני שמעתי פירוש אחר שהוא "אליהו" בהפוך אותיות. א"ל בני יפה דעתך מדעתי, והוא עתיד לפרש התורה בשבעים פנים, ר"ל בהרבה דעות. ומשה הוריד תורה שבכתב ותורה שבע"פ, והמלאכים שלימדו הקדמונים כגון חנוך ונח ואברהם ויצחק ויעקב כל אלו המלאכים נאצלו מתורה שבע"פ ומשם קבלו גם הם התורה ולמדום לאבות קדמונים. א"ל ר' אם שמעת איך הבינו ישראל תרי"ג מצות עשה מעשרת הדברים ששמעו מהר סיני, א"ל בני אמור אתה מה ששמעת מאביך ז"ל, א"ל ר' הקשב ושמע, מה הבינו ישראל מכל דיבור ודיבור מ"מ במקומם יתבארו בע"ה, וכאן מעט כדי שימתקו העניינים, ותשמע רבי ומורי דבר גדול, שלא הבינו מעשה עשה, ומלאו לאו, אלא מעשה הבינו לאו, ומלאו הבינו עשה, והוא לאו הבא מכלל עשה ועשה הבא מכלל לאו, כי אחר שאין אנו רואין אלא עשה למה יוליד ממנו לאו והוא אינו כתוב אלא מדיוקא, וראה אילו רצה הקב"ה כזה הולד לא היה כותבו בפירוש, אלא הואיל ובמאמר הר סיני מתוך העשה באו לאוין ומתוך הלאוין באו עשה ע"כ מוכרחים אנו בזה וקב"ה רצה כזה הולד, ודע ושמע והבן מה שהאשה פטורה ממצות שהז"ג ולא מכולם אלא חלק מהם פטורה וחלק מהם חייבת אף כי הזמן גרמא אבל רבוני דעלמא כולי נהי דלא חלקת הלאוין עם האשה בשוה אבל הרבית בלאוין מ"מ האשה צועקת וקובלת כשם שחלקת מ"ע וחייבת אותה בשלא הז"ג ופטרת אותה בהז"ג למה לא חייבת אותה במל"ת שלא הזמן גרמא ולמה לא פטרת אותה במל"ת שהז"ג אבל הזהרת אותה לכל עונשים שכתוב איש או אשה אשר יעשו מכל חטאת האדם וגו' וכאן השוה אשה לאיש לכל עונשים שבתורה, שאילולי זה לא היו בהזהרת אכילת חמץ בפסח. עד כאן. שאין כאן מקומו ובמקומו אפרשהו לך כמו הנכון בעיניך ולא הבאתי לך אלא בעבור שימתק הענין. א"ל בני אחזור לך דבר שלא שמעת מימיך, אל"ר אמור ויהיו אזני קשובות לקולך, א"ל כי מלת צבאות הוא צירוף ארבעים ושתים תיבות. א"ל שמעת תקונים ועניינים אם ירדו הכל בשכלך, א"ל אמת כוונות רבות שמעתי ולדעת תכלית עניינם לא ירדתי, א"ל וקודם שיניחנו וילך חקור ודרוש כי לאו כל שעתא מתרחיש ניסא, א"ל בני אם ילך זה יבא אחר אולי גדול ממנו, שמע ההוא דאתא להם ולמדם ואיקפד וא"ל הרבה יוהרא לקחתם לעצמכם לדבר כדברים האלה, וא"ל אל יחר לאדוני כי לא ירדנו בשורש ועיקר דבריך ואוי לשומע ואינו מבין, א"ל אין לי רשות לומר לכם יותר אפי' דיבור ממלת צבאות אשר הוא ר"ת צרוף בן ארבעים ושתים תיבות. א"ל אני הולך ואולי לא תשיגו מאחר כאשר השגתם ממני. א"ל אדונינו הוגד הוגד לנו שיכול אתה

לומר לנו כל הענין ולהוציא אותנו ממבוכה גדולה, א"ל הלא אמרתי לכם שאין לי רשות וכשמעם פעמיים ממנו שאין לו רשות אמרו לו א"כ יש לנו לבקש ממי שהרשות בידו ומיד אמר אלך ואשוב ואגיד כי יודע אני שלא יבצר מכם דבר שלא תדעו אותו ומיד הלך ושבו אליהם שנים והתחילו לשחוק ולומר להם ברוכים הבאים, א"ל הראיתם אור, א"ל לא ראינו אור בהיר הוא בשחקים, ר"ל אור הגנוז לא ראינוהו אור בהיר הוא בשחקים ר"ל אור הגנוז הוא ולא ראינוהו ולא השגנוהו כי בהיר הוא בשחקים ר"ל שהוא גנוז בבינה והוא זך ובהיר שבעה פעמים יותר מהאור הנגלה לעטרה ואמר בהיר מתוך רוב צלילות עצם אור הבהיר הבהיק ממנו בהירות וזוהר על פני כל השחקים ולכן כתיב ישת חשך סתרו ר"ל אור הגנוז בבינה ושם ענן וערפל סביביו ר"ל סביב האור ההוא שלא ישיגהו אנשים ולא מלאכים ולא סיבות שלמטה מן האור ההוא ולכן כתיב גם חשך לא יחשיך ממך. ממנו לא יחשיך אבל ממה שלמטה ממנו יחשיך ר"ל אין כל דבר נעלם ממנו אבל ממתיבתא דרקיע נעלם וזה החשך אין חשך ממש רק מניעת השגה מהאור ההוא וצרוף בן ארבעים ושתים תיבות הוא צבאות. ואב"ג ית"ץ הוא כח בראשית והוא למעלה מאור הגנוז האיך תוכלו להעמידנו על אמיתית הענין שלא ישאר ספק בשכלינו רק נשיגהו כמלאכי השרת, וכשומעם דבריהם הניחם והלכו להם אז אמרו מה עשית ותניחנו ונשארנו ריקם מן הענין, א"ל ולא אמרתי לך וי לשומע ואינו מבין ואם אינו כן חייך אמור לי דיבור א' מכל מה ששמעת, א"ל ר' לא שנה חייא מנא לי' דהא ר' לא שנה, א"ל מנא לך דר' לא שנה, א"ל איני יודע והוא שגרם ודברתי להם כך עד שהלכו להם, א"ל ראיתי בזה הלילה חלום שהיינו הולכים שניהם בדרך א' ופגענו באליהו ז"ל והתחיל לבאר לנו אותיות בג"ד כפר"ת ובכלל האותיות ההם נתבאר לנו המ"ב שמות שהם אב"ג ית"ץ. א"ל א"כ בא עמי וילכו שניהם יחדיו והנה אליהו ז"ל בא כנגדם ואמר להם אחי מאין אתם ויאמרו לו למה באת אלינו ואתה עושה עצמך כמתנכר כאלו לא ראית אותנו ולמה יגנוב אדוני את לב עבדיו וכי הותר לחסידיו לאיש אשר כמוך לעשות כך, א"ל בני הלא שאלתי אתכם אם אתם מאין ואי"ן הרצה בכם ולא כמתנכר כי בשבילכם באתי, א"ל שלימים אנחנו ולאלף אנחנו והוא ושמו אחד. א"ל א"כ הקשיבו א"ל בג"ד כפר"ת הם ז' אותיות ונקרא שבע כפולים ובשתי לשונות מתנהגים בב גג דד ככ פפ רר תת הם נגד ז' עליונים הם חסד ופחד תפארת נצח הוד יסוד עטרה אשר הם נקראים עולם העליון ובהסתלק מהם עלת העלות ישארו קשים ובהיותו עמהם הם רכים וע"כ האותיות ההם פעמים רכים ופעמים קשים, כשהם קשים מתגברים וכשהם רכים חלשים. א"ל אדונינו אמור לנו באיזה דרך יבא להם החלישות אמת כי הסבות הם הגורמים אך

הסדר לא ידענו, א"ל דעו כי הגיוני האותיות כאשר יתגלגלו בחשמל עד שיצאו בקול ורוח ודיבור ברוח אלהים, ר"ל יתגבר הרוח בכלי של אות להדגישו בכח גבורת השם המניעם, ואימת יתגבר הרוח בכלי כשהסיבות למעלה בתגבורת זהו הסתלקות עלת העלות, ופעמים ירפה הרוח בקול דממה וירפה האות להדגישו בכח חסדיו המתנהגות בנחת עם כל יצוריו שרוח אלהים הוא הבינה מרחפת על פני המים בנחת ולא ברעש ולא בהומיה. א"ל אדונינו מהו הרוח המנהיג את האותיות האלו. א"ל אותו הרוח מתחלק לימין ולשמאל לחסד ולגבורה ולת"ת ולנצח ולהוד ויסוד ומלכות בכללם. ודעו והבינו כי משפטי העליונים ותחתונים הם כולם באלו הג' שמות והוא אל אלהים יהוה, ר"ל אל מצד החסד הפותח בזכות, ואלהים פותח בחובה, ויהו"ה מכריע והלכה כדברי המכריע, ר"ל המלך היא הבינה והתובעים הם חסד ופחד ות"ת הוא המכריע שהחסד והפחד אליו באים והוא עושה כפי מה שיגזור עליו המלך, והאמת שבכל א' מאלו יש בהם ז' כפולות ותמורות לכן בשתי הלשונות מתנהגים לחיים ולמות לטוב ולרע. רפה כח החסד והוא חיים וטוב. דגש הוא הפחד והוא מות ורע, ודעת של בינה הוא הת"ת המכריע אינה דעת שלישית ר"ל הת"ת אין לו תוספת בעצמותו שום דבר שאינו בכלל א"ל אלהי"ם שהוא החסד והפחד אבל הוא בכללם ולכן נקרא שמים אש ומים. א"ל אדונינו א"כ מאחר שהוא בכללם ואין תוספת בעצמותו מה צורך להאצל, א"ל הוא פוסק את הדין במקצת דבריו של א"ל הוא החסד ובמקצת דבריו של אלהים הוא הפחד ולכן נקרא המכריע שלום, ותמורת השלום הוא מלחמה. ויש ממנה מלחמה פנימית היא הבינה שנאמר ה' איש מלחמה שבא המכריע לעשות מלחמה עם מצרים מכח הבינה ותמורתה המלחמה הזאת מלחמה לה' בעמלק שאלו נאמר מלחמת ה' בעמלק היה משמע שהשם נלחם עם עמלק ועכשיו שנאמר מלחמה לה' בעמלק מלמד שאין השם שלם ואין הכסא שלם שנאמר כי יד על כס י"ה עד שימחה זרעו של עמלק א"כ רך מצד החסד, קשה מצד הגבורה. גבור מצד הת"ת כי הוא כלוחם. חלש מצד העטרה כי הנקבה חלושה:

ד"ה א"ל אדונינו אלו הז' כפולות מה

א"ל אדונינו אלו הז' כפולות מה יסודן ועקרן, א"ל חיים ושלום וחכמה וחן ועושר וזרע וממשלה. א"ל אדונינו מאין החיים נמשכים, א"ל ממקור החיים והוא חיי כל חי והוא חי העולמים וממנו חיי הספירות וכל מיניהם וממנו חיי הרקיעים והשמים והארץ הם הד"ו פרצופים, ובעבור שהארץ מפרנסת שלמטה הימנה נקראת גם היא ארץ החיים ר"ל ארץ של מקור החיים, וממקור החיים חיי הדומם והצומח והחי והמדבר והמלאך

ומים חיים וכל אשר נשמת רוח חיים באפיו. א"ל אדונינו א"כ תמורת חיים שהוא המות מאין, ר"ל ממנו שערי המות ושערי צלמות. ועל החיים ועל המות אמר שלמה המלך ע"ה עת לפרוץ ועת לבנות שמשלים שמיטה אחת, וזהו לפרוץ ובונה שמיטה אחרת וזהו לבנות, א"ל אמת לבנות ולפרוץ הם השמיטות וחידושם. עת להרוג ועת לרפוא מה תאמר, א"ל ההריגה הוא השחתת הכלי המקבל החיים והיא השמיטה העוברת, ולרפוא הוא תיקון הכלי המקבל החיים והיא השמיטה אשר היא באה אחר השמיטה העוברת, ומקור חיים נתן כח וחיים לבינה וכל חיי כל חי נמשך מכח הבינה כי היא אלהים חיים ומלך עולם ר"ל אלהים של חיים ומלך על הת"ת הנקרא עולם, ומלך על החסד הנקרא ג"כ עולם:

ד"ה שלום הוא שמו של הקב"ה שנאמר

שלום הוא שמו של הקב"ה שנאמר ויקרא לו ה' שלום והוא אחד מג' דברים שהעולם עומד עליהם על הדין ועל האמת ועל השלום, הדין הוא פחד והאמת הוא חסד שגם הוא נקרא אמת אחר שנקרא תורה שנאמר ותורת חסד על לשונה והשלום הוא המכריע בין החסד ובין הדין. ותמורת שלום מלחמה היא העת שהש"י משתמש בסוד ה' איש מלחמה כגון בים הטביע את המצרים ותמורת זה ויצא דוד ונלחם בגוים. ועת שלום שהוא יתברך משתמש בשלום שנאמר ישא ה' שהיא הבינה, פניו שהוא העטרה, אליך הוא ישראל, וישם לך שלום שהוא היסוד שהו' ומשך הו' נקרא שלום, ויש מלחמות נכריות הוא שנאמר אני שלום וכי אדבר המה למלחמה. עת לאהוב בתורת שלום אהבה ותמורת האהבה הוא שנאה זהו ועת לשנוא והיא בתורת המלחמה, הנה האהבה בשלום והשנאה במלחמה. ושלום הוא יסוד עולם כי עליו העולם עומד כי השלום שהוא היסוד הוא ג"כ מכריע בין חסד ובין דין בין ימין ושמאל פנים ואחור ואלולי המכריע אין העולם מתקיים כי החסד מבקש שלום והפחד מבקש מלחמה והמכריע משים שלום וזה קיום העולם:

ד"ה חכמה כשחכמה אינה בא לכלל כעס

חכמה כשחכמה אינה בא לכלל כעס אז היא קול דממה דקה זהו גם אויל מחריש חכם יחשב. זהו עת לחשות בסוד החכמה שהוא קול דממה דקה וראה תמורת החכמה כסיל כשהוא חכם קול דממה דקה כשהוא כסיל קול ברוב דברים. עת לתפור הקרעים בסוד החכמה שהחכמה תופר את הקרעים ומתקנם. ועת לקרוע הוא הכסיל כענין איזה

שוטה המקרע כסותו וקריעה ותפירה בבגדים גם בחלקי אדם המשתלחים, עת לקרוע מצד האולת:

ד"ה עושר עת להכניס אבנים יקרות

עושר עת להכניס אבנים יקרות כד"א בתוך אבני אש התהלכת ומצפון זהב יאתה, והצפון נקרא אש והעושר משם זהו בתוך אבני אש התהלכת. עוני עת להשליך אבנים ר"ל להשליך מחיותו וראו והבינו שעת לבקש אחר העושר והמחיה ועת לאבד הוא העוני והעושר מצד הגבורה הנקרא צפון:

ד"ה חן החבוק הוא מצד חן והזיוג

חן החבוק הוא מצד חן והזיוג וזהו עת לחבק, ועת לרחוק מחבק מצד הכיעור, וזהו בד"ו פרצופים וישראל גורמים החיבוק והריחוק, עת לשמור מצד החן ותפארת על דבר הנשמר ועת להשליך כשישראל מכוערים מעבירות אז גם העטרה מכוערת והת"ת מגרשה זהו ובפשעכם שולחה אמכם:

ד"ה זרע עת ללדת מצד הנצח אשר החסד

זרע עת ללדת מצד הנצח אשר החסד מוליד שפע אל הנצח והנצח גלגול הנפשות שדרך שם יורדות, ועת למות מצד ההוד המקבל גזירות הפחד למות ר"ל לשלוח אשו הגדולה על העטרה ואז מסתלקים הרחמים וזהו עת למות, עת לטעת הנפשות הוא שנאמר כי האדם עץ השדה ר"ל האדם היא הת"ת עץ הוא היסוד השדה הוא העטרה ונוטעים הנפשות בעטרה באמצעות הנצח, והעטרה נטען בגופן הגשמיות זהו עת לטעת. ועת לעקור נטוע מארץ החיים ר"ל הנטוע בגוף האדם והוא הנפש ועוקרין אותה מארץ החיים שהיא העטרה ואין מניחין אותה במנוחה כשהנפש ההיא מלוכלכת בעון ואשמה, והעקירה מצד הפחד באמצעות ההוד:

ד"ה ממשלה עת רקוד מצד הממשלה ר"ל

ממשלה עת רקוד מצד הממשלה ר"ל כשהממשלה שהוא הכתר משפיע במדותיו מדותיו מתנענעים לקבל זהו הרקוד. ועת ספוד מצד העבדות ר"ל בהסתלק הממשלה ישאר עבדות ומצד עבדות ספוד ובכי וזהו עת לבכות, מצד הממשלה זהו עת לשחוק, ואם הבנתם הז' פנימית ותמורתם אבאר לכם ז' תמורות חיצונית אשר עליהן נאמר שש הנה שנא ה' ושבע תועבות נפשו, א"ל אדוננו החייתנו בדבריך ואמור לנו ואל תדלג

כוונה או דיבור. א"ל שבע חיצונית הם עינים רמות. לשון שקר. וידים שופכות דם נקי. לב חורש מחשבות און. רגליים ממהרת לרוץ לרעה. יפיח כזבים עד שקר. משלח מדנים בין אחים. ר"ל כי כשם שיש לשון אמת כך יש לשון שקר ר"ל לשון הוא הבינה אמת הוא הת"ת. לשון שקר הוא סמא"ל שרו של עשו הנאחז מן הפחד ולפיכך שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב ולא ימצא בפיהם לשון תרמית. ועינים רמות ר"ל חכמה וכ"ע והעינים דוגמא שלהם, כי התכלת שבעין כוללת כל העינים והצבעים והוא מדם חלזון וכמו דם חלזון שהוא תכלת שתכלת חיצוני הוא פסול והוא צבע קלא אילן ובעבור שהוא חיצוני אע"פ שהוא דוגמא שהרי הוא תכלת אפי' הכי פסול מצד שהוא חיצונית. וידים שופכות תמורת יד ימין שהוא החסד שמאל שהוא הפחד זהו הידים ידי עשו השופכות דם נקי. ולב חורש מחשבות און ר"ל יעקב שהוא הת"ת עשו שהוא סמא"ל חורש עליו מחשבות און ואינו יודע שהת"ת הנקרא ו' יתגלגל ויאחז באהי"ה הנקרא כתר שכן הו' בכללו עולה אהיה. ורגלים ממהרות לרוץ לרעה. ר"ל הנצח ממהר לרוץ לטובה ולילית בת זוגו של ס"ם רץ לרעה הוא ההוד היונק מן הפחד הנקרא מדה רעה שנאמר מצפון תפתח הרעה. יפיח כזבים עד שקר. הוא תנ"י וניעו"ר הנותן עדות שקר בעד ישראל והיא הפך היסוד שהוא עד אמת ר"ל עד של הת"ת הנקרא עד אמת. משלח מדנים בין אחים. מתחברים שמא"ל ותנ"י ניעו"ר ולילית ומביאים לשון מחלוקת בין איש לאשתו הנקרא אחים והם הת"ת והעטרה הפך היסוד משים שלום ביניהם. ואלו שמותם של תמורות החיצונית. אכזרים אדם בליעל. איש און. זרה. זונה. הומיה. לץ. רשע. כסיל. פתי. חסר לב. וראו והבינו קשר מה שאמרתי לכם אמרתי תמורת עושר עוני דכתיב רש עושה כף רמיה ויד חרוצים תעשיר, בן חכם ישמח אב ובן כסיל תוגת אמו, ר"ל רש לא נעשה רש אלא מכף רמיה ואף כי השעה משחקתו עתיד הכף לעשותו רש. ויד חרוצים הוא הנאמן והיד הוא העטרה תעשיר אותו כי יש בפיהו נכונה, בן הוא יסוד חכם הוא חכמת אלהים הנקרא אב וזהו ישמח אב. ובן כסיל תוגת אמו אמרתי לכם תמורת חכמה כסיל ואולת תמורת ברכה. חכם לב יקח מצות ר"ל לב הוא היסוד שהוא חכם יקח מצות מן הת"ת ואויל שהוא הפך החכם ילבט ר"ל יכשל ויעות. ועוד תמורת עושר עוני שנאמר הון עשיר קרית עוזו מחתת דלים רשים הפך מכריע מאזני מרמה תועבת ה' ואבן שלמה רצונו. ר"ל ואבן היא הת"ת שלימה היא העטרה רצונו ר"ל רוצה השם כשהאבן שלימה אך מאזני מרמה שהוא ס"ם ולילית תועבת ה'. הפך קלון כבוד שהקלון יבא מחוץ וכבוד מבפנים. תמורת צדיק חנף שס"ם משבח הרשע ומחניפו וצדיק שהוא היסוד מוכיחו ומסלק ממנו כל פגע רע. והלוקח שמות התמורות הללו ונאחז באחד מהם הוא ידחהו לעשות ערוה

ויתחלף ויתגלגל בגמל שנאמר גומל נפשו איש חסד ר"ל מי שמשים נפשו בגמל איש חסד ר"ל שבא בערוה כענין חסד הוא. תמורת אור החשך ר"ל שמניח הפרדס אשר כולה אור ונאחז בחוץ אשר הוא חושך ואין לו אור כלל יקרא כסיל ולא יבחין בין טוב לרע. וזהו הכסיל בחושך הולך האמת אם ישוב בתשובה יכופר עונו. א"ל אדונינו מי הוא המכפר, א"ל חסד ואמת ר"ל אל יהוה הוא שנאמר בחסד ואמת יכופר עון, א"ל אדונינו חסד ואמת אל יניחו את האדם לחטוא, א"ל וביראת ה' שהיא הבינה יש בידה למנוע את האדם מלעשות רע שנאמר וסור מרע בינה, ומה שאינה מונעת אין כאן מקומו, א"ל אדונינו אמור לנו חיים ושלום וחכמה וחן ועושר וזרע וממשלה שאמרת לנו לא יסודר בשכלינו. א"ל בג"ד כפר"ת בדבר ובתמורה ר"ל כל דבר מורה שני עניינים והתמורה ג"כ, ודעו באמת כל משפטי השם הם ע"י י"ב הויות וז' שמות כי בידם כל המשפטים כענין אל אלהים יהו"ה הז' שמות הם ז' ספירות ומתחילים מחסד אמרתי עולם חסד יבנה, וי"ב הויות ידועים שיהו"ה מצטרף לי"ב הויות כולם מורים הויה. ודעו והבינו כי ו' מי"ב הויות יהיה תמיד מלמעלה בארץ החיים וו' למטה, והנה הוי"ה ראשונה הממונה על החיים, הוי'ה השביעי הוא הממונה על המות, והויה הב' הממונה על העושר והוי"ה שהוא שביעי לב' ממונה על העניות, הוי' השלישית הממונה על החכמה הז' לה שהיא הט' ממונה על האולת, הוי'ה הד' הממונה על החן הז' לה שהיא הי' ממונה על הכיעור. והחוזים הופכים אלו הבתים הד' על הכיעור והי' על החן, הה' הממונה על הזרע הז' לה ממונה על השממה, הוי"ה הו' הממונה על הממשלה והז' לה ממונה על העבדות, ויש הופכים אלו שני בתים ואומרים כי הוי"ה הי' לממשלה והו' לעבדות והי"א לאוהבים ולחן, ואלו הי"ב הוויות יש להם ממונות, ויש ד' מינים שהם רוחניים ואלו הן. צומח, דומם, חי, מדבר. צומח הוא האילן כשהוא צומח ואין לו דבר אחר ואינו חי ואין לו דבר יתור, דומם הוא כמו ברזל נחשת כסף בדיל עופרת זהב שאין להם דבר יתור, חי הוא כמו בעלי חיים בהמות חיות ועופות, מדבר הוא מין האדם אשר נתוסף לו הדיבור מכל דבר בעולם, והוא המין החשוב שבכולם והוא מלך על כל אלו כמו שארז"ל, והוא מין האנושי וההויה. וכל הדומם והצומח וחי ומדבר יסודות וגלגלים וכוכבי מרום כולם מקבלים כוחות מי"ב הויו"ת איש על מחנהו ואיש על דגלו לצבאותם וע"י יש דרך וכח לנביאי ה'. א"ל אדונינו למה שבע כפולים ולא שש ולא ח' בחון בהם וחקור בהם והעמד דבר על בוריו והשב יוצר על מכונו. ז' ולא ו' שלא להוציא העטרה מכלל הז' כפולות. ז' ולא ח' שלא לכלול את הבינה בכלל הכפולים, ר"ל לו' יש תמורה ולעצם הבינה אין תמורה ואע"פ שיש תמורה לדוגמתו של מעלה אשר בשש קצוות הם שיש להם תמורה ולא לג'

עליונות. בחון בהם בגדולה ובגבורה והם חסד ופחד. וחקור מהם ר"ל הנמשך מהם והם נצח והוד. נצח נמשך מן החסד. ההוד נמשך מן הפחד. והעמד דבר היא העטרה על בוריו הוא יסוד ר"ל היסוד הוא בוריו של העטרה. והשב יוצר הוא הת"ת על מכונו שהם נצח והוד. א"ל שבע כפולות הם בג"ד כפר"ת מעלה ומטה ימין ושמאל. פנים ואחור. והיכל הקודש מכוון באמצע ר"ל כל גוף וכל נמצא לא ימלט מו' קצוות אלו הם חסד פחד ת"ת נצח והוד ומעור, והאמת הוא מרכז הוא היכל הקודש ר"ל מרכז נקודה שהכל באים אליו הוא היכל העטרה הקודש הוא הת"ת שהעטרה נקראת היכל הת"ת שהיכל הקודש מכוין ומסודר כנגד מה שבשמים והכל צריכים היכל להכנס וזהו מכון לשבתך פעלת ה' מלמד שבית המקדש של מעלה מכוון כנגד בהמ"ק שלמטה ובהמ"ק של מעלה מיכאל כהן גדול ונקרא כהן גדול שיניקתו מהגדולה הוא החסד ועומד ומקריב נפשותיהם של צדיקים ר"ל הקרבנות הנקרבים בבית המקדש שלמטה נפשותיהן של בהמות הנקרבים הם ההנקראים נפשותיהן של צדיקים כי קבלו עונשן, אם הריגה נהרגו ואם סקילה נסקלו שמשליכן בכח לארץ לשוחטו ואם חנק נחנקו שדוחק הסכין קצת כששחטו ואם שריפה נשרפו ונמחלו עונותיהם ומיכאל איש היונק מן החסד מקבלה ומכניסה כי הוא המרחם לפי יניקתו, אך גבריאל שהוא יונק מן הפחד דוחה ולכן עומד מיכאל לעכב הדיחוי, ובית המקדש שלמטה מכוון כנגד בית המקדש שלמעלה מפני האויבים כי על המכוון אין שטן ואין פגע בהליכות הנפש ההיא ולכן העשן עולה מבלי הטיה והכתוב מעיד בזה. אדם כי יקריב מכם קרבן מכם ממש קרבן לה' ואין לומר קרבן רק אדם כי יקריב מכם שלא תאמר לה' בבינה אמר קרבן אותיות רק בן הוא היסוד בן הבינה כי הצדיקים בצדיק יבאו שכל מין אוהב את מינו. א"ל אדונינו בגד כפרת כוחם מהיכן, א"ל בג"ד כפר"ת חקקן חצבן שקלן צרפן המרן. חקקן בחכמה הוא חכמת אלהים, חצבן בבינה, שקלן בכח חסד, צרפן בכח פחד. המירן בכח תפארת. א"ל אדונינו שמענו. חקקן נחקקו האותיות האלה בחכמה ואחר שחצבן בבינה והפריד חילק האותיות אלו מאלו שקלן. ואחר ששקלן מי יעלה ומי ירד בעגול צרפן, ואחר שצרפן חברם בהגיון דיבור שנאמר בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם ואומר כי הוא אמר ויהי הוא צוה ויעמוד וכשחברן בהגיון דיבור המירן זה שהיה ראוי להיות ראש נעשה סוף וזה שהיה ראוי להיות סוף נעשה ראש וצר בהם ר"ל באותיות הללו כוכבים בעולם וימים בשנה ושערים בנפש אבל לא ידענו איך. א"ל כוכבים:

אבג יתץ - שבתי - ראשון - עין ימין - חיים:

קרע שטן - צדק - שני - עין שמאל - שלום:

נגד יכש - מאדים - שלישי - אזן ימין - חכמה:
בטר צתג - חמה - רבעי - אזן שמאל - חן:
חקב טנא - נוגה - חמישי - נחיר ימין - עושר:
יגל פזק - כוכב - שישי - נחיר שמאל - זרע:
שקו ציח - לבנה - שבעי - פה - וממשלה:

ומהם מקבלים ז' ככבי לכת ר"ל ז' כוכבי לכת מקבלים מאב"ג ית"ץ צרף מ"ב אותיות ומהם בא הכח והשימוש בז' ימים ומהם מקבלים ז' שערים שבאדם ר"ל המליך אות ב' בחיים קשר לו כתר וצר בו כוכב שבתי בעולם ויום ראשון בשנה ועין ימין בנפש ר"ל שהעלה את הבי"ת להיות ראש בכח כתר עליון ושם בו החכמה וצר בו כוכב שבתי אשר מתחת לאב"ג ית"ץ והוא הוא אשר מסר חכמה לשבתי. א"ל אדונינו אמור לנו שבתי הוא כוכב של חורבן ולמה יתחכם באב"ג ית"ץ, א"ל אע"פ ששבתי הוא כוכב של חורבן בשמיטות יש בו כח החכמה ולהיותו ממונה על חורבן לפי שאינו חפץ בענין מעניני הגוף ולפיכך מחריבן ואינו משגיח בהן ולא בקשוטן אלא על השכלים הפשוטים הם הספירות והשגת השי"ת. ומשבתי מגיע כח לשרים המבטלים אברי האדם כמו חרשים ועורים וחגרים וסומים וחסרי דעת. א"ל אדונינו שבתי מקבל מאב"ג ית"ץ והוא ממונה על החכמה א"כ איך יצאו ממנו חסרי דעת כי אדרבא חכמים צריכין לצאת ממנו, א"ל חסירי הדעת מעניני עוה"ז כמוהו אבל נוסף בהם כח נבואה וחכמה לדעת חכמות שלא מעניני עוה"ז, הוא שארז"ל משחרב בית המקדש נתנה הנבואה לשוטים ולתינוקות, וגם היותו ממונה על החלאים והמות ובית הסוהר והדלות והקלון והחרפה מזה העולם ועל כל עיכוב, ועל היות בו חכמה ממונה על הדינים ועל הבנינים בהצטרפו עם שם הוי"ה המורה על חידוש השמיטות, ולהיותו נסתר מורה על כל דבר נסתר כמו על הקרקעות והמטמונות ולהיותו בשביעי אחרית כל הכוכבים מורה אחרית כל דבר והזקנים, ולהיותו ממונה על החכמה ודעת ממונה על היהודים וע"כ הם בצרה בזה העולם. וממונה על העבדים בארצות הכושים ולהיותו בשמיטה מבטל כל העסקים ומלאכות, ולהיותו מסולק מזה העולם מורה על הדאגה ועל הטינוף בני אדם במעשיהם בבגדיהם ובדבורם, וזה כוכב שבתי יגיד על דבר שחור וירידה ממעלות הכבוד והגדולה שבו הם הממונים והפקידים, גם מורה על ספנים ומלחים בים, ואבדה, גם יורה על חטה ושעורה ועל אבני דומם, ויורה על עצבות וחושך ויורה על עומק המחשבות ועל עצלות ועל שוחות וקברי מתים, ויורה על מחנות גדולות ועל מחנות אויבים ועל השלוחים ועל הספינות ועל התנורים ורחיים ואשפות ועל הניספים במלחמה ועל גנבים ועל חתורי

בתים ועל חכמת הכשפים ולדעת העתידות ועל השפלות ועל הזול בסחורה ועל החרטה ועל שהוא מאמין בפיו ואינו מאמין בלבו. ועל חונף ורמאות וחורבן ומדבר ויערים וריב ופרצה ורעב ועינוי ומבקשי פת לחם ועל מיתות החולים והעבדים והשמועות רעות והיאוש ועל פסחים ועל עורין ומכוערין ועל תוחלת ממושכה, ועל היותו ממונה על המות בעבור שהוא ממונה על השמיטות ויודע כי החלאים משתנות והוא המשנה כי משנה ומחליף כדין בני חלוף, שהיא המורידם בגלגול כל העניינים הנמצאים בחטא ומחסורם לפי חסרון הממון וחסרון הכבוד ברשותו. ולהיות תנועתו באיחור מורה על כל עיכוב, ולהיותו עליון לששה כוכבים מורה על הדינים ובהצטרפו בשם הויה מורה על כל ההתחדשות ההויות ובנינים, ולאיחור תנועתו מורה על כל דבר כבד מבלי מתנועע כמו הקרקעות וכל דבר שנסתר ועל כל מטמון וחפירות ושוחות ובורות ושיחין ומערות וקברות. ולהיותו אחרית הז' כוכבי לכת מורה על כל דבר אחרית ועל סוף כל דבר והזקנה. וידוע לכם שהבינה היא שביעית מלמטה למעלה ומקבלת מן החכמה ומכתר עליון ולפיכך הוא ממונה מן החכמה על ישראל. והבינה נותנת חכמה לחכמים ודעת ליודעי בינה והיא מגלה עמוקים וסתומים ויודע מה בחשוכא ונהורא עמיה שריה, והוא מעמיד מלכין והוא מורידן, ולהיותו מסתכל בידיעת העליונים ולא מרגיש בגנות ובבזיונות ובטינופות במעשה ובדיבור, ולהיותו מורה על כובד מורה על אופל ועל כל דבר שחור ועל מרה שחורה ועל אבני דומם וחושך ואפילה ועלטה ועל חתורי בתים וגנבים ושפלות וחרטה ועל מי שסר מדיבורו לאחור ואינו מקיים. וחורבן ומדבר ושממה והרים ופרידה ושמועות רעות וכל זה לפי שאינו משים השגחתו ושכלו רק לשכלים של מעלה ממנו ולפיכך הוא מורה על עמקי המחשבות והחכמות, וזה הכלל כל מלאכה שתשוב לפעמים לאחור כמו הספינות פעם ילכו ופעם יעמדו ופעם ישובו לאחור וכן התנור פעם יחם ופעם ישוב לקר וכיוצא באלו כוכב שבתי ממונה עליהם. ולפי שהוא ממונה על ההתמדה לפיכך כשיגיע עלייתו לא ירד עולמית שנאמר ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה ובינה והבינו כי הוא סוד משיח ה', ולהיות הבינה משותפת מכל שכל ואצילות שש קצוות לפיכך יש בה שני פעולות בעת שמתדבקת בעליונים הנה חורבה למטה ובעת שמתדבקת בו' קצוות הנה בניניה מתחדשים והוא הוא הגורם להעלות למעלה, ולהיות שש קצוות הם ישראל שאינם עוסקים בתורה אשר היא מלאה חכמה לכן כוכב שבתי אשר הוא תחת אב"ג ית"ק המתחבר עם בראשית ממונה על ישראל, וכוכב שבתי מואס תענוגי עולם השפל כי הבל המה ועוסק לדעת חכמה שלמעלה ממנה וישראל מחוייבים לעשות כמוהו ואינם עושים ולכן מסתלקת הבינה והולכת בעליונים

וששׁ קצוות הנקראים ישראל יפלו ברעה הוא הפחד ואז אוי לישראל שנפל בפח ומפסיד במה שהשתדל בתענוגי עולם וגופו, ונפשו נאבד ולכן כל עליותן של ישראל אינו אלא ממצות ולא ממלחמה כי לא בחרב ולא בחנית יושיע ה' שהוא הבינה, ומיד שמסתלקין מן המצות מיד מסתלק מהם הבינה וירדו עד תכלית הירידה וזהו אם בחקתי תלכו וגו' וזהו שנמשלו ישראל לעפר שנאמר והיה זרעך כעפר הארץ ויוכיחו בזה הברכות והתוכחות הנה אמרתי לכם פירוש של ב' בג"ד כפר"ת שהוא תחת אב"ג ית"ץ שהוא מתחבר עם בראשית:

ד"ה ועתה אגיד לכם פירוש של ג'

ועתה אגיד לכם פירוש של ג' מבג"ד כפר"ת וראו והבינו שכוכב שבתי כתרו כתר בינה ולמעלה ממנו חכמה, אבל ג' המליך אות ג' וקשר לו קשר ויצר בו צדק בעולם ויום שני בשנה ועין שמאל בנפש ר"ל שהעלה את הג' להיות ראש בכח כתר עליון וחכמה ושם בה כח שלום הוא היסוד מכח החסד וסגל בו על החסד ויושר וצדק וענוה ומעשים טובים ושם טוב ובעל דין של חסד ואנשי שם ונאמנים וחכמת התורה שנאמר ותורת חסד על לשונה, והסחורות כדין בני חילוף ר"ל כשיוצאים מגלגולים הקשים והמקח ומשא ומתן והצלחה בכל העסק וריוח ועושר כי לו הכסף ותקוה טובה של חסד והחדוה והנשואין ויורה על הדין בכח הגילגולים ובנים המצליחים כי הם מן הנפשות המשולחות ביסוד הנקרא שלום, וגם מורה על שלוה ובטחון מכל פחד כי הוא כובשו ואל החסד משועבד הפחד וזהו שאמר אברהם לבנו לעולה בני להיות לו עליית הרחמים ועוזר בחסדו ואוהב הנאמנים וישובים טובים ובתים נאים כי הוא תחלת הבריאה והיכלי המלכות ועבודת המלך ממ"ה הקב"ה, ר"ל אוהב הנאמנים הם הספירות ההולכים, באמונתם הוא כ"י הנקראת אמונה, וישובים טובים הם הספירות כשהם מלאים רחמים מבלי דין ואז נקראים ישובים טובים, ובתים נאים היא כ"י ושלמעלה הימנה כי כשהיו ישובים טובים אז הבתים נאים, והיכלי המלכות ר"ל החסד הוא היכל הבינה ועבודת מלך מלכי המלכים הקב"ה ר"ל החסד מוציא עבודת הבינה מכח אל הפועל אשר הבינה היא מלך על מלכי הם חסד ופחד והמלכים הם הד"ו פרצופים, ומורה על מציאות חן וחסד ומליץ היושר ומטה לצד חסד ופותח בזכות וברכת הארץ היא העטרה, ורוב התבואה ושלום העיר וחברת האוהבים ורפואת חולים כי היא רופא חולים ושלום מאסורים וחבושים כדין בני חילוף ר"ל כשהם אסורים בבהמות ובאנשים רעים ויוצאים משם וזהו אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים אם לא ע"י החסד. ומורה על מליצים טובים ועל מלכי

האמת ושופטי צדק אליו נמצאים כי הוא כמראה אבן ספיר והשגת כל חפץ מן האנשים הנכבדים ונשואי פנים והחונים בבתי התפלות ומושכי חסדים ותפלות ותחנונים ובתי המתבודדים לעבודת השם להשיג פעולותיו, ויעיד על היוקר בסחורות גם בתבואה ויגיד על יועצי המלכות ושופטיו והוא מכח קר"ע שט"ן אשר הצדק עומד תחתיו:

ד"ה ועתה אומר לכם פי' של ד' מבג"ד

ועתה אומר לכם פי' של ד' מבג"ד כפר"ת המליך אות ד' וקשר בו כתר וצר בו מאדים לעולם מכח נג"ד יכ"ש ויום ג' בשנה ואזן ימין בנפש והוא מורה על אמיץ לב וקשה עורף ואכזריות ועל החימה ועל הכעס ועל הרציחות והמלחמות כי כן משפט הגבורה, ועל שרי החיל ועל שופכי דמים דם חיה ודם אדם וכל מלאכה אשר יבא באש מיוחס לו כי הוא האש הגדולה, ולו הזהב והפנינים האדומים וכל דבר האדום וביטול חפצים ועיכובם הוא בהשתתפו לבינה, ולו כל מיני פחד ולו השכרות ובית הבישול ולו הבשר והדם והתבלין ויין אדום ויין מעורר מצד הדין, אבל שבחי ארץ ישראל הם ז' מינים והמים וכל דבר שאינו מורה אדום מורה לחסד. ומורה על הביאה ועל התשמיש ודם בתולים ואליו אסור נדה אוי לו לנכשל בנדה כי בא בגמול הפח"ד ומחזר מתוך חומו אחר זיווגו. ולו הקנאה והשנאה ולו הדם אשר הוא הנפש וחיותו של אדם, ולו החום הטבעי, ומורה על לסטים מצד החיצונים ועל הרוגי חרב ופצעים, ולו המרקחות החמים ורפואות של נגעים ובעלי הכויות, ולו המטונפים בדם נדה ועל ברית מילה ולו מן החלאים הקדחיות ולו מן העבדים הבורחים כי לא יוכלו לסבול כעסו ולו כל מיני עונש מלקות וכרת ולו בריות משונות ולו הבצורת ולו החום ולו הכופרים בדעת מצד התמורות ר"ל הולכים בגוים מצד עונותיהם, ולו כעס מלכים ואליו לנקום על שבועת שוא. ולנקום על עידי שקר ותקות מכזבים ואליו יתייחסו בעלי השגעון מכח איבוד הדעת ולו הנפילה ממקום גבוה ולו אש וגפרית ומשריפת אש ומקום שחיטת הצאן ולפיכך שחיטתן בצפון ומלחמה ותנור ומרחץ ועקרב וחיות רעות ומשמרות כלבים צועקים וזאבים ובגדים אדומים ולו המשקים החדים:

ד"ה ועתה אבאר לכם הכ' של בג"ד

ועתה אבאר לכם הכ' של בג"ד כפר"ת המליך אות כ' וקשר בו כתר וצר בו חמה לעולם מכח בט"ר צת"ג יום ד' בשנה ואזן שמאל בנפש. ולו החן ולו הכבוד ר"ל הת"ת והעוז ר"ל העטרה והמלוכה ויחוד השם והוא מבואר במקרא ומורה על אורה הנעלמת ועל

עבודת המלכים כי הוא משרת לבינה, ועל חברת בעלי דחסד והחסידים והוא מבואר שזקנו אברהם הוא מדת החסד גדלו, ועל חכמת הטבע כי הוא קיבוץ אמ"ש המורה בדבר ועל עושר מצד ימין כסף ומשמאל זהב ולו הצלחה וכל אשר הוא עושה ה' שהוא הבינה מצליח בידו, ולו הכח מצד הגבורה ורוב עוזרים מצד היסוד ואליו מגיע כל מסחר כסף וזהב הם חס"ד ופח"ד ומכל אשר תצמח האדמה הוא העטרה כי ממנה צומחות ובו כל אבן יקרה וי"ב האבנים של חושן המשפט ואבני איפוד, וכל שהוא מקבל מהגבורה יגיד על היזק ויגיע בעסקים ואיבה מהשרים, ולפי שהוא משלים בין האש והמים לפיכך מגיד על השלום ופחד ושלוה ובריאות וליסע ביבשה היא העטרה טובה מאוד ליסע בים וכל מיני מים רעים כי כל חיות הארץ מת"ת ואין להם קיום במים לבד והוא מכניע האויבים בכח הגבורה וידו שהיא העטרת בעורף אויבי ומבקשי רעתו, ר"ל כשיתגלגל הת"ת לעלות בעלה הראשונה הגבורה אין לה רשות לסייע לאומות כענין אף חובב עמים רק מסייע לאומה יחידה הוא ישראל ונותן כח לת"ת להנקם מאויביו ע"י העטרת, ויעיד על שילוח האדם לחפשי בסוד השמיטה ועל צאת האסור מבית האסורים וכדין בני חלוף לבא בגוף נקי אשר אין שם פגע רע וכן היושבים במצור לסור האויבים מעליהם כי שמש ומגן ה' צבאות עליהם וישיג רצון בני אדם וימצא חן בעיני אלהים ואדם, ויעיד על הגאוה והנדיבות ובו יתרפאו כלי החולאים כי הוא ממוצע בין החום ולח הוא הפחד וחסד וקר ויבש הוא הדין:

ד"ה המליך אות פ' של בג"ד כפר"ת

המליך אות פ' של בג"ד כפר"ת וקשר לו כתר וצר בו נוגה בעולם מכח חק"ב טנ"ע ויום ה' בשנה ונחיר ימין בנפש. ושם בכחו הזרע והזיווג והחן של נשים וחן של יופי והשגת חפיציו שנאמר וימינו תחבקני. וכתיב נעימות בימינך נצח ושלום מכח הת"ת הבא אליו. ויש לו עוזרים מצד החסד ואוהבים מצד הת"ת ומבקשים טובתו ויש לו חשק בנשים. ר"ל הנצח חושק להשפיע להעטרה הנקרא אשה, והתשמיש והחשק בכלי שיר והשמחה והארוסין וכלי התכשיטין והגנות והפרדסין וכל מיני הנאה ממנו ומורה על מנחות הבאות מצד החסד אל העטרה ע"י נצח ושלום האויבים כי הוא המנצח, ומתוך שהוא מקבל מצד הגבורה אלא שהוא מעט לבן מראהו כזהב המעורב בכסף אלא שהזהב הוא מעט. וע"כ יעיד על הצירופין על משי ועל רקמה ומיני ציורים וכל תענוג ושלוה ולו השמועה ובשורה טובה הוא הת"ת וגמ"ח ורחמניות ונדבה ועזרות ובתים יפים ושכיות החמדה ולו כח הריון כי בו רוח חיים וחם ולח, אלא שנוטה ללחות ולו הבחורים וילדות

בנים ובנות ולו צבע צהוב נוטה מעט לאודם שלפי שהצינור הגבורה מתערב בו וכל מעשה נחמד מיוחס אליו, ולו קיבוץ הנסים לטוב מצד הת"ת ומפחד שהוא צד הדין לרע, וממנו מגדלות מרקחים והרי בשמים וריח טוב וכל תכשיטי הנשים שהוא העטרה הכל מצד החסד ולפעמים מצד האש:

ד"ה המליך אות ר' מבג"ד כפר"ת

המליך אות ר' מבג"ד כפר"ת בחכמה וקשר בו כתר וצר בו כוכב בעולם מכח יג"ל פז"ק ויום ו' בשנה ונחיר שמאל בנפש ולו הספרים והחכמה והכתיבה בתורה שהוא הת"ת והשכל והדיבור והעצה והסברה, ולפי שיש לו צינור מצד הגבורה יש לו כח מריבות והוא משתתף ולו כל מיני אומנות כי הוא ההוד ולכן יתחבר עם כל אדם, ולו מלאכות הציור והרקמה והכתיבה, והוא מחבר לאויבים אם לשלום מצד שהוא מקבל מן הת"ת ואם למלחמה מצד הפחד. ופעמים יגיע לו שיבוש לפי חומו וכעסו כי רובו הוא מן הפחד ותחבולת המלחמה כי הוא מלומד מצד הגבורה, ויש לו מתק שפתיים מצד הת"ת, ויש בו מיני שחוק וניגון מכח חום הטבעי על הגבורה. ויש לו רבוי מכח האש והת"ת ויש בו המון בני אדם מצד י"ב שבטי ישראל הבאים אליו מכח הת"ת ויש בו מחלוקת מכח האש ולו חכמות רבות, ולפי שהוא נלחם עם אויבי הש"י צריך להיות לו כח כדי לשבש דעתם בדברים ובכל ענין והוא עבד למלך הת"ת כי הוא כותב גזירתו והוא מורה תנאי כפול ולו תחנונים ותפלות כי ממנו ישלשלו אל העטרה ומן העטרה להוד והוא כמו ש"ץ ומתפלל לישראל בעד בני מלכות ואליו שבועת שקר מצד התמורות אמנם נצח ישראל לא ישקר ולא יכזב:

ד"ה המליך אות ת' מבג"ד כפר"ת

המליך אות ת' מבג"ד כפר"ת בממשלה וקשר לו כתר וצר בה לבנה בעולם מכח שקוצי"ת עם יסו"ד עולם ויום שבת בשנה ופה בנפש, ושם בו כח ההילוך והנסיעה והליכה בים. ולו החכמה היא העטרה וקיבוץ עם כי שם יתקבצו כל המראות העליונות ולו צורות עליונות היא העטרה בסוד וכבשוה לפיכך מורה על הכנעה ובקשת רצון העליונות, ולהיותה מתפשטת בעליונים מורה על הגדוד ומיעוט מנוחה, ולהיותו פעם מתקרבת ופעם מתרחקת מורה פעמים על הגאולה ופעמים על הגלות באמת כי תשיג חפציה ולה הבשורות והכתבים מת"ת ולה שלוחי ומליצי יושר הוא יסוד. ולהיותה פעמים בכבוי אורה מורה על תחלואים מסוכנים ובכיה, ומורה לפעמים על תכריכי המת בסוד

המלבוש, ופעמים בריאות לפי ההתחברות ולה הימין מן הת"ת והוא חיים או למות והוא פחד הנקרא שמאל, ולה הגשם מן גשם חסד אשר בשמים וכשלג והברד והנחלים והימים ושקתות המים ולה ג"כ הפרדסין והגנות היא גן של עדן ממש. עדן היא היסוד וגם העטרה ולה השררה כי היא מלכות ולה עבודת המלך הוא היסוד ולה המלחמה מן ההוד ושלום מן היסוד, ולה עוברי המים ולה הקור והסחורות כי לה יובילו שבעים מלכים שי ומנחה לה' ולה הקור מן החסד והסחורה מת"ת ולה המריבה מאש הוא הפחד והשמחה היא שמחה עצמה והשלוה יסוד והכבוד הוא ת"ת. וראו והבינו שבאלו הז' מעלות הם המ"ב אותיות היוצאים מהם אב"ג ית"ץ ושאר הו' שמות תמצאו כל כחות של ז' כוכבי לכת איך מתפשטים עליהם הכוחות מכח שם יהו"ה וי"ס ומכח שם בן מ"ב והם ראשי פרקים. וכאשר תחפוש במקרא תמצא לכ"א וא' פסוקים מן התורה והם הם ראשי פרקים של הכוחות ויהיו תמיד לעיניך ובהם יודע כל עתיד בשם יהו"ה אדנ"י יתברך ויתעלה:

אב"ג ית"ץ רקיע שבתי שבתי וארצו. ושמטתו ויובל יום אחד. עין ימין. וחיים. ימים. שבת. חודש:

קר"ע שט"ן רקיע צדק. צדק וארצו, ושמטתו ויובל יום שני. עין שמאל, ושלום. ימים. שבת. חודש:

נג"ד יכ"ש רקיע מאדים. מאדים וארצו. ושמטתו ויובל יום ג'. אוזן ימין. וחכמה. ימים. שבת. חדש:

בט"ר צת"ג רקיע חמה. חמה וארצו. ושמטתו ויובל יום ד'. אוזן שמאל. וחן. ימים. שבת. חדש:

חק"ב טנ"ע רקיע נוגה. נוגה וארצו. ושמטתו ויובל יום ה'. נחיר ימין. ועושר. ימים. שבת. חדש:

יג"ל פז"ק רקיע כוכב. כוכב וארצו. ושמטתו ויובל יום ו'. נחיר שמאל. וזרע. ימים. שבת. חדש:

שק"ו צי"ת רקיע לבנה. לבנה וארצו. ושמטתו. ויובל יום שביעי. פה. וממשלה. ימים. שבת. חדש:

א"ל כללו של דבר בג"ד כפר"ת צר בהם ז' רקיעים ז' כוכבים ז' ארצות ז' שעות ז' ימים ז' שבתות ז' חדשים ז' שמיטות ויובל וז' קדש וז' שערים בנפש. וחיים. ושלום. וחכמה. וחן ועושר. וזרע. וממשלה. ולפיכך אהב את השביעית וכל האבות רדפו אחר השביעית:

ועוד בג"ד כפר"ת יש להם ענינים רבים מ"מ ב אותיות הם צבאות המורה "צירוף "בן "ארבעים "ושתים "תיבות הוא אב"ג ית"ץ ואין זמן יותר להאריך. א"ל א"כ אחר שחזרנו במלת צבאות מהו עניינו. א"ל צבאות הם השוקיים נצח והוד. ועוד צבאות במלואו צד"י בי"ת אל"ף ו"ו תי"ו הרי ה' תיבות מתיבה אחת להודיעך שהצבאות נאצל מה' ראשונה שבשם בן ד', ואותיות שניות עולה ס' לרמוז על ה' ראשונה שפעולותיו סתומים ר"ל אותיות שניות של צבאות הם דילו"י ועולים ס', ועוד אלו אותיות י"ד לו"י ר"ל י"ד הוא העטרה לו"י הוא הפחד ואותו יד הוא העטרה עם הצבאות אם לשלום עושה שלום ואם למלחמה עושה מלחמה. ועוד בני הוא ו"י לי"ד ר"ל וי הוא לרשיעייא וי להו לחיבייא הם מבטלי תורה הם הנקראים עמי הארץ המניחים תורה בקרן זויות ובוכה וצועקת וי לכם ולנלוים עמכם והמתחבר עמכם ומשבח מעשיכם ואתם חייבתם עצמכם וכל ישראל לכלייה שהפכתם י"ד לו"י וי ליד כי גרשונו מסבתכם ממדורי אשר ה' נותן בו כח. ועוד צבאות מתחלף בא"ת ב"ש והוא השתפ"א ותעלם במ"ק והוא אהי"ה המתגלגל עמכם לתת לכם כח. ועוד אותיות הללו מורים אלהים ש"ת ר"ל הפ"א עולה אלהים ונשאר אותיות ש"ת לומר לך אלהים שת כל דבר על עבודתו ועל משאו. ועוד צבאות עולה ת"ק ע"ה לומר לך כל ממשלת א' ת"ק שנים מן החסד, אך הכתר והחכמה אלף שנה כל אחד בשמיטה אחת. ועוד תכיר במלת צבאות נפלאות גדולות ותדע את השם בשלימות בפועל בעת התעסקך בהם ותכיר את השם שר הפנים, ובהגיעך לדעת שם שר הפנים תמצא שם השם שהוא משמש הש"י ר"ל שהוא משמש שם יהו"ה כי הוא הנותן לו כח:

ד"ה ראה והבן שמלת אלהי"ם עולה פ"ו

ראה והבן שמלת אלהי"ם עולה פ"ו והנעלם של פ"ו הוא ה"ו ועולים א"י תמלא הי' יו"ד כזה וינוח הא' והוא אהי"ה ר"ל י' של א"י במילואו הוא ך' וא' הוא אהי"ה. ועוד אלהים עולה ס' וכ"ו ר"ל שהת"ת הנקרא כ"ו האצילו הס' שהוא הבינה. ועוד אדנ"י ע"ה הוא כ"ו ד"ם להודיעך שהרחמים שבין לדין מצד האדם הגשמי. ולעולם בעשותך מתיבה אחת תיבות רבות תפלא מחכמת אלהים אך מה שיורוך. אבל לא מה שתורה אתה מצד עיונך פן תכשל, ובאמרך סוד דברך נצב בשמים במלת דברך ניקוד השם והשרש יר"א הא"ש "ודע "האל כי ה' אלהיך אש אכלה הוא אל קנא כי אל קנא הוא כולו אש והוא כ"ל בסוד יו"ד ה"א וא"ו ה"א יהוה וסודו ירד עליו באש, ופירושו יהו"ה ירד ויעל באש בעבור ישראל עבדיו ובדרך הזאת האלהיות לבדו תעשה ובה תלך כי אז תצליח את

דרכיך ואז תשכיל הלא צויתיך חזק ואמץ והבן כל מה שהעירותיך עליו ותזהר באשר הזהירוך אבותיך מן האש, והשמר לך ושמור נפשך מאד פן תפרוץ הגבול אשר גבלו ראשונים והוא השכל האנושי החושק את חשקו כי מרוב תשוקתו ירצה לדבק בסיבתו אבל אם רץ לבך שוב למקום שלכך נאמר והחיות רצוא ושוב, ר"ל אם רצתה מיד חשוב כי עד"ז נכרת ברית וחשבונו רי"ת תרי וחשבון תר"י אתרוג ולב דומה לו וע"כ רצוא ושוב כמו תור המתיר דרך, ר"ל הכל תועים בברית היא העטרה ולכן ושוב מיד כענין שובו בנים שובבים. ואחר טעה ולא רצה לשוב וע"כ אמר חוץ מאחר וקבל מה שיבא לך מענין הצירוף בשמחה ורוץ אל הטוב וסור מהרע ובזה ישיאך היצר הטוב ויבריח ממך יצר הרע כי שניהם אחים. ר"ל יצר הטוב ויצר הרע. יצר הטוב הוא התפארת ויצר הרע הוא העטרה, והם בני אב אחד ואם אחת ר"ל האב הוא החכמה והאם היא הבינה והם יודיעך סוד שלשה אבות וסוד שלוש אמהות ר"ל יצר הטוב ויצר הרע הם באים משלשה אבות ושלש אמהות האבות חכמה חסד תפארת, אמהות פחד הוד עטרה. וכתוב על מה שתכתוב צרופך באותיות גדולות באלה השמות וגלגל וצרוף את השם פנים ואחור, וכן תעלה למעלה ותתענג בדשן נפשך כי אין בטובה למעלה מענג אם לא תטעה, ואם תרד למטה אין ברעה למטה מנגע כי הענג יתהפך לנגע:

ד"ה ואודיעך איך נחלקו האותיות לג'

ואודיעך איך נחלקו האותיות לג' חלקים כאלה. מלאכ"ת סופ"ר בכל התורה בלא תגין. בד"ה חק"י בכל התורה בתגי יחוד. שעטנ"ז ג"ץ בכל התורה בתגי שלש וסימנם טוב"ה. ועתה אגלה לך דברים טובים ונוראים כי מלאכ"ת סופר בחשבונו ידיעת גש"ם אך בד"ה חק"י במניינו ידיעה בכח. אמנם שעטנ"ז ג"ץ במניינו זו ידיעה במעשה. ודע כי זו הידיעה המשולשת כוללת האלהית ובה נשלמה דביקות כל דעת הש"י בפעלה בסוד תענוג חתן וכלה:

ד"ה ועתה אודיעך א יש לה ג' זיונין

ועתה אודיעך א יש לה ג' זיונין למעלה כנגד מלאכי השרת שמזכירים את יהו"ה אחר ג' תיבות והוא שנאמר קדוש קדוש קדוש, ואחריהם ה' צבאות ר"ל ק' ק' ק' כתר חכמה ובינה, ואחריו חסד הנקרא יהו"ה כי הוא הרחמים, צבאות הנצחים, מלא כל שהיסוד הנקרא כל ממלא הארץ כבודו ר"ל רחמיו, וב' זיונין מלרע כנגד ישראל הגשמי שמזכירים השם אחר שתי תיבות הוא שנא' שמע ישראל יהו"ה ור"ל שמע הבינה כענין וישמע

אלהים, ישראל הוא הת"ת שהוא יהו"ה על אלהינו שהיא העטרה, יהו"ה אחד הוא הכתר שהוא מאחד כל הספירות:

ד"ה ב יש לה למעלה ב' זיונין כנגד

ב יש לה למעלה ב' זיונין כנגד בית דין של מעלה וכנגד ב"ד שלמטה שניהם שוים ליום דין ר"ל ב"ד שלמעלה הם חסד ופחד וב"ד שלמטה הם נצח והוד והעטרה היא הפועל אם לטוב אם לרע:

ד"ה ג' יש לה ג' זיונין כנגד ג'

ג' יש לה ג' זיונין כנגד ג' ימים שנשתמש העולם באור הבהיר ר"ל ג' היא הבינה וג' זיונין עליו לומר לך ג' ימים היה אור הגדול משתמש בעולם מכאן ואילך נגנז בבינה:

ד"ה ד' ב' זיונין לעיל לפי שהד'

ד' ב' זיונין לעיל לפי שהד' היא כנסת ישראל ומקבלת מן החסד ומן הפחד דרך הת"ת והנצח ויסוד מן החסד ודרך ההוד מן הפחד וע"כ יש לו ב' זיונין. א"ל ואני שמעתי מאבי ז"ל ד' יש לו שני זיונין מלעיל לפי שביום ד' נבראו שני מאורות הגדולים הם ת"ת ועטרה אלא שהקטין העטרה:

ד"ה ה יש לה ג' זיונין לעיל כנגד

ה יש לה ג' זיונין לעיל כנגד ג' מינים חיות ועופות ודגים שנבראו ביום ה' ר"ל ה' היא העטרה המאצלת נפש חיה ועוף ודג והיא מאצלת נפש האדם, אמנם יורד אליה נפשות דרך היסוד מהבינה ועל שאין בחיה ועוף ודג נפש האדם ע"כ בה' ג' זיונין:

ד"ה ו יש לו זיון א' לפי שביום ו'

ו יש לו זיון א' לפי שביום ו' נברא אדם הראשון והו' רומז בת"ת והוא הנקרא מלך אחד בשש קצות ע"כ זיון א' בו', והי' מוטה מעט לרמז אל העטרה שמטה אליה כענין באתי לגני אחותי כלה:

ד"ה ז יש לה ג' זיונין לפי שביום

ז יש לה ג' זיונין לפי שביום ז' שבת וינפש ובו חייב האדם להתענג בג' ענינין הם ג' סעודות הרומזים לעטרה ולת"ת ולכתר, ועל כל סעודה ג' ענוגין מאכל ומשתה וכסות

נקיה. ועוד הז' היא כפופה לומר לך שז' אשר היא העטרה מחובר עם הו' ביום ז' שהז' והו' הם ד"ו פרצופים. והמחלל שבת בזדון שע"י חלולו מפרידן מרמיז לו הז' שהוא מוטה שלא יהיה למחלל הרמת ראש, ולמה הוא כפופה מימין לומר שאם שב בתשובה פושט יד ימינו ומקבלו ומוחל לו:

ד"ה ח יש לה ב' זיונין לעיל לפי

ח יש לה ב' זיונין לעיל לפי שביום ח' ימול בשר ערלתו ועשה עליו ב' זיונין לומר לך שב' ענינים הם מילה ופריעה מילה כנגד היסוד ופריעה היא העטרה ואם לא פרע כאלו לא מל. וגם ח' היא חמוקת ירך שכל הפורק ממנו עול מילה שערי גיהנם פתוחין לו כי הוא אינו דוגמא עליונה והוא מבקש דוגמה הערלות ולטמא את עצמו פותחין לו ר"ל הח' אשר רומז למילה פותח לו שערי גיהנם וע"כ מראה לאדם כי היא חמוקת ירך לשולחו שם. ושומר המילה אינו ירא כי אדרבה מסייעין לו:

ד"ה ט יש לה ג' זיונין היא העטרה

ט יש לה ג' זיונין היא העטרה הנקראת בטן ועל שהיא מקבלת מכהנים הם חסד ונצח ומלוים הם פחד והוד. ומישראלים הוא ת"ת ויסוד ואלו הספירות הם כהנים לוים ישראלים ע"כ הט' שהיא העטרה ג' זיונין לעיל:

ד"ה י כפוף קומה ויש לה קוץ למעלה

י כפוף קומה ויש לה קוץ למעלה לומר לך שקוץ הי' רומז בכתר וגוף הי' בחכמה הנקרא אב ומשפיע לבניו וע"כ י' המתפללים בבית הכנסת הם צריכים לכוף קומתן ולכוין לבותם לאביהם שבשמים כדי לעשות התעוררת למעלה:

ד"ה כ יש לה ב' זיונין כנגד ב'

כ יש לה ב' זיונין כנגד ב' משפחות כהונה כהן גדול וכהן הדיוט, הוא החסד והנצח שהנצח הדיוט אצל החסד ועל שהכ' מקבל משניהם ע"כ יש לה ב' זיונין:

ד"ה ך יש לו ג' זיונין כדי להוסיף

ך יש לו ג' זיונין כדי להוסיף עם ג' אלו משפחות בני לוי גרשון קהת ומררי שומרי המקדש:

ד"ה ל מעוטר מלעיל וזקוף כנגד

ל מעוטר מלעיל וזקוף כנגד העליונים ר"ל הל' רומז בבינה המבטת בחכמ"ה וכתר לקבל. ומעוטר למטה להשפיע זהו הקב"ה יושב למעלה ומביט למטה:

ד"ה מם יש לכל א' ב' זיונין כנגד

מם יש לכל א' ב' זיונין כנגד ב' כסאות שיש להקב"ה ר"ל אלו הב' ממי"ן רומזים בבינה. הא' פתוחה לפרנס העניים הם הספירות שלמטה הימנה. וסתומה לומר לך עניינה סתומה מבלי השגה וב' זיונין לכ"א לומר לך ב' כסאות יש להקב"ה כסא א' והוא של רחמים והוא החסד לדון את ישראל. כסא א' לדון בו אומות העולם הוא הפחד אשר הוא נותן כח לעטרה לעשות מלחמותם של ישראל:

ד"ה נ יש לה ג' זיונין שהנ' רומז

נ יש לה ג' זיונין שהנ' רומז לעטרה ונתנה לישראל ג' כתרים כתר תורה הוא תורה שבכתב, וכתר כהונה הוא השפעת החסד היורד לישראל על ידה, וכתר מלכות היא העטרה המעלה ביניהם מלך הוא שנאמר שום תשים עליך מלך שום אתה תשים הוא העטרה תשים ת' נסתר לנקבה, ועל שהנ' רגלו נטוי לומר לך שאם סרח כהן או מלך או ת"ח גם העטרה מטה רגלה ומורידו מגדולתו ומניחו לבושת תמורת גדולתו. ולמה רגלו נוטה לצד ימין לומר שאם שבין בתשובה הקב"ה מגדלן ומחזירן לגדולתן:

ד"ה ן מגולגלת לומר לך שהן' רומז

ן מגולגלת לומר לך שהן' רומז בת"ת וכל מי שיש לו ענוה ושפלות קב"ה מגדלו ומנחילו חיי עוה"ב שאין לך מדה טובה כענוה ויראת חטא, אמנם המתגאה קב"ה טורדו מן העולם זהו גאות אדם תשפילהו ר"ל התפארת אשר לו הגאוה כענין ה' מלך גאות לבש ויהו"ה במילואו הוא אדם תשפילהו ע"י העטרה וזהו תשפילהו בת':

ד"ה ס יש לה ב' זיונין לעיל והס'

ס יש לה ב' זיונין לעיל והס' רומז בבינה ואין סודותיה גלוים אלא למי שעוסק בתורה שבכתב ותורה שבע"פ:

ד"ה ע יש לו ג' זיונין מלעיל לומר

ע יש לו ג' זיונין מלעיל לומר לך שהגאוה נבזית בכהנים לוים וישראלים שלא יטול הכהן יוהרא מלוי ולוי לא יטול יוהרא מישראל כי אחד הוא אשר לו הגאוה והוא הש"י, וכשאלו הג' ענוים אז הקב"ה אוהבן ובזכותן ניזון כל העולם ועל שהע' זקוף ומוטה לומר לך זקוף נגד ימין שהקב"ה משפיל כל המגביה עצמו, ואם שב בתשובה הב"ה מקבלו ולכן זקוף ומוטה כנגד שמאל שאם לא שב הקב"ה משפילו עד שאין לו תקומה במפלתו:

ד"ה פ יש לו ב' זיונין והפ' רומז

פ יש לו ב' זיונין והפ' רומז בעטרה שהיא הנקראת תפלה ונקראת תורה שבע"פ ובא לומר שכל הפותח פיו בתורה ובתפלה עושין לו כל צרכיו וחפציו, ומה שהפ' מגולגל לומר שכל הפותח פיו בתורה ובתפלה שאין בו תשובה ומעשים טובים התורה בטילה והתפלה אינה רצויה, ועוד מגולגלת לומר לך שכל תפלה שאין בו לב נשבר וראש כפוף אינה רצויה וכל הטעמים הנאמרים בפ' כפופה יש בף' פשוטה:

ד"ה צ יש לה ג' זיונין ר"ל שהצדיק

צ יש לה ג' זיונין ר"ל שהצדיק הוא היסוד הנקרא צדיק, ואברהם יצחק ויעקב הם חסד ופחד ות"ת אוהבים אותו ומפרנסין אותו אלו השלשה:

ק יש לה ה' זיונין כי הוא מקבל מה' קולות הם הג' רוחניות וחסד ופחד:

ק יש לה שני זיונין כנגד קשר של תפילין של ראש ושל יד ולפעמים זיון א' כנגד הציץ:

ד"ה ר יש לה זיון א' כנגד מצות

ר יש לה זיון א' כנגד מצות ציצית שהר' הוא השפע והחוטין הם הצינורות:

ש יש לו ד' זיונין כנגד ד' רגלי המרכבה הם חסד ופחד ות"ת ועטרה:

ת יש לה ב' זיונין כנגד תורה שבכתב ותורה שבעל פה וגם נחלקו אלו האותיות לט' תיבות ובהם תמצא אחדים ועשיריות ומאות בסוד. אי"ק בכ"ר גל"ש דמ"ת הנ"ך וס"ם זע"ן חפ"ף טצ"ץ:

ד"ה ומפני היות החכמה העליונה הזאת

ומפני היות החכמה העליונה הזאת בתכלית מעלת החכמה ודעת כי היא חכמת אלהים תלויה באל"ף בי"ת ר"ל אלפא ביתא שממנה יודע כחות האלהית שהם כוחות בגוף

הנקרא ה' צבאות ונסתרה החכמה הזאת מכל בעלי מחקר בראותם עניינם בהתחלה מיד נראה להם שבתוכה בלבולים רבים ועניינים שאין שכל האנושי יכול להשיגם. גם אנחנו מורים להם בזה שהם דברים המבריחים הדעת בתחלת המחשבה מ"מ יש בהם כל חכמה ודעת וכל גוף ונפש תלוים בהם. ואלולי שאני ירא פן תגלה בזה הסוד שהוא נסתר ונעלם ומכוסה ואין לגלותו הייתי מגלה לך דבר גדול. א"ל ר' עד עתה לא כסית ולא יראת ממני ועתה למה תסתום ולא תגלה א"ל אבל נעשה תנאי א' שאם תגלה שלא אומר ולא אגיד דבר יותר, א"ל ר' הנח התנאי כי לכך ניתן לך חכמה יתירה מכל אדם להודיע בעולם ולהחזיר כל השומע בתשובה שלימה לפני השם ואתה הגורם וראית ממני שזולתך כבהמה נדמתי ואע"פ שגם עתה כבהמה אני לפניך מכל מקום מעולה אני ממי שלמטה ממני, וידעתי על האמת שהקב"ה אוהב אותך ואתה מתחטא לפניו כבן לפני אביו ויש לאל ידך וקירון פניך כקירון פני יהושע ומלאכי עליון נושאים ונותנים עמך והב"ה שואל בשמך ומשיב בשמך ולמה תשאר חכמת אלהים מאירת עינים עמך ולא תצא בעולם כי הוא קיומו של עולם. א"ל ידעתי שאומרים מקצת שבחו של אדם בפניו וכולו שלא בפניו ואתה אמרת יותר מדאי, א"ל ר' לא אמרתי א' מאלף ואמור ולא יעבור הזמן כי המלאכה מרובה, א"ל א"כ תקשיב ולא תדבר עד שאשלים כל דברי והוא שתמצא ה' צבאות כחו מורה על עניינו שמספרו כוחו"ת בגו"ף גם כחות האלהים, א"ל ר' למען קדוש ישראל אל יחר בעיניך ואדבר כי הזהרתני שלא אדבר, א"ל בני דבר א"ל מהו כוחות בגוף גם כוחות האלהים, א"ל בני אומר אני לך יהו"ה צבאות הוא כח בגופים, ר"ל יהו"ה צבאות הגופים פועלת כח האלהים האלפא ביתא אשר בשניהם כסא הכבוד כי הם השכל והמדע וחתימתה וחכמת אלהית וכח טבעית, א"ל ר' וי לשומע ואינו מבין א"ל בני תקשיב אלפא ביתא בגי' בשניה"ם כס"א הכבו"ד ר"ל אלף בית הרומז בכתר וחכמה הם כסא אין סוף, ועוד אלפא ביתא בגימ' הם השכל והמדע ר"ל הם האצילו השכל שהוא החס"ד ונקרא שכל ההיקף, ומדע הוא ת"ת הנקרא דעת. ועוד אלפא ביתא בגי' חכמה האלהית ר"ל כל חכמת הבינה הנקראת אלהים מאלף בית שהוא כתר וחכמה. ועוד אלפא ביתא בגי' וכ"ח טבעי"ת ר"ל כח אדם הטבעי משם מורידו ונאמר שהם או"ת הנביאי"ם, א"ל וזה או"ת הנביאי"ם מהו, א"ל אלפא ביתא בגי' אות הנביאים ר"ל כח אדם הטבעי משם מורידו יודעים ענין הצינורות כי חכמה הם בלא ספק. א"ל ר' והלא הנביאים שוטין הם שכן ארז"ל מיום שחרב ביהמ"ק ניתנה הנבואה לשוטים. א"ל בני שוטים היו בענייני עוה"ז עולם השכל. וחכמים בענייני חכמת אלהים, הלא תראה שחכמים בגימ' הנביאים שכן נתקיים בידינו שלא יתכן שיתנבא

אדם בלתי חכמה אלהית עד שיוציא מה שבכח לפועל. ועוד הבן שאפי' החכם הגדול המופלג בחכמה בהשתדלו בבקשת הנביאים אפשר שיתנבא ואפשר שלא יתנבא, ר"ל אפשר שיעשה שליח ואפשר שאמיתת נבואתו תהיה להשלים עצמו לבד ולא ישלים לזולתו בשליחותו אך שיתחכם ויוסיף חכמה בכל יום וידבר ויחבר ברוח הקודש. זו דעתינו וזו אמיתת תורתינו, ואין מכל המקובלים מי שיכחיש זה כי המקובלים הם בני הנביאים ותלמידיהם אשר קבלו מפי המקובלים דור אחר דור עד משה רבינו ע"ה אדון כל הנביאים כי משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וזקנים לנביאים ונביאים מסרוה לאנשי כה"ג והם ראשית חכמה. והם החכמים האמיתים המקובלים מהנביאים הם מחברי התלמוד ז"ל ומהם נודע חכמת הקבלה ובכללם הנבואה כי הם וכל דבריהם סודות עמוקות:

ד"ה ושמע בני קצת ראיה לדברי מענין

ושמע בני קצת ראיה לדברי מענין דניאל מסוד מנא מנא תקל ופרסין, שהחכמים צרפם בצירופין רבים ואלה מקצת דבריהם ז"ל אנ"ם אנ"ם לק"ת ניסרפ"ו ואמרו בגימ' אכתוב להו ר"ל בחילוף א"ת ב"ש, יט"ת יט"ת אד"ך פו"ג חמ"ט ואם תהפכהו הוא אמ"ן אמ"ן וזה הסוד לא גלוהו הם אבל הערוני עליו בביאור גדול. וצריך להיות הראש סוף והסוף ראש כי זה קללת המלאך ההוא שנכתב אחר כן ביה בליליא קטל בלשאצר מלכא ודריוש מדאה קביל מלכותיה, ומפני שנשתמש בלשאצר בכלי הקודש מבית המקדש נתחייב מיתה מיד, ופי' דניאל שפי' לנו מפורש הוא שאמר מנא אלהיך מלכותך והשלמה ותקל תקילתא במאזניים ואשתכחית חסיר פרוס פרוסות מלכותך ויהיבת למדי ופרס. וראה והבן סוד צירוף ענין ההפך ותבין ענין הקללה החתומה על יד פס ידא דכתבא, וסודו פ"ס פר"ך תלי"ן אמ"ן ואמ"ן, ועניינו פ"ס ק"ר חתיכה קרה וענין מספרה גוף ומקרה וכללו מת וכאלו נכתב ונחתם עליו שימות בלילה ההוא, וכן סודו מת תלין אמן ואמן ואנחנו נחיה לעד אמן ואמן. ובזה תבין בגימ' אכתב להו וראה והבן בדין אלהים ימות השר. וכן גם לדריוש הרשע, א"ל מה הם ההרים הגבוהים שעלית, א"ל בני נמוכים הם אצלי כי קנה שמי אשר קניתי חכמת אלהים א"ל תעלני עמך א"ל בני עד מתי לא תקבל ברמיזה א"ל עד שאוכל ואבין, א"ל מנ"א מנ"א תק"ל ופרסי"ן בגי' פ"ס פר"ך תלי"ן אמ"ן ואמ"ן. פ"ס פר"ך בגימ' פ"ס ק"ר ופי' פס קר חתיכה קרה, פס קר בגימ' גוף ומקרה. גוף ומקרה בגימ' מ"ת כאלו נכתב עליו שימות בלילה ההוא, א"כ מנ"א תק"ל ופרסי"ן בגי' מ"ת תלי"ן אמ"ן ואנחנו נחיה לעד אמן ואמן. ועוד מנא מנא

תקל ופרסין בגימ' בדין האלהים ימות השר, ועוד מנא מנא תקל ופרסין בגימ' לדריוש רשע ר"ל כן יבא לו, ועיין בני איך פי' דניאל מנא מנא תקל ופרסין שסודם מנין ומשקל ופרסה ר"ל מנא מנין תקיל משקל ופרסין פרוסה. המלה פרסין בגימ' מד"י ופר"ס ומלת פרס מלשון מספר ומדי מלשון מדידה וכאלו אמר ספור ספירות מלכותך, ומלת ופרסין אותיות פרס יון ויש בו ביאור יותר גדול מזה ויותר מבואר מזה, א"ל ר' למען השם אמור אותו, א"ל בני זה הביאור שאומר לך דע לך שאינו דומה הענין שקורא האדם בעצמו ומכירו ומשיגו בשני דרכי השגה השגה אנושית והשגה אלהית בהקיץ, ממה ששומע ומשיגו מאחרים כי מה שהגדתי לך אין ספק כי יהיה אצלך כחלום שאינך יודע פתרונו אבל דעתך משוטטת להבינו ואתה משים עליו פתרונו והנה ענינו מסופק עליך תמיד, אבל בהיותך בוחן ומצרף ומשיג בעצמך מענין שביארתיו לך לא היה מתבלבל דעתך בדבר ולא תסתפק בשום ענין כלל, אבל איעצך בני ויהיה אלהים עמך ותרגיל עצמך בזה הענין מעט מעט ברצוא ושוב כאשר צויתיך ואם תשמור מצותי אלו בכל לבבך יברכך ה' וישמרך ואם תאהבהו בכל נפשך. יאר ה' פניו אליך ויחנך, ואם תבקש רחמים עליה בכל מאודך לאל עולם ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום ואז תשכיל ותצליח דרכיך ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך וישכילך ה' ברוב רחמיו וישפיע טובו עליך עושה שלום במרומיו והיית כגן רוה וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו ואז תהיה אדם שלם דוגמא עליונה ותהיה אהוב למעלה ואהוב למטה וזהו שאמר נעשה אדם בצלמינו כדמותינו שישא ויתן ויבין סדר אצילתינו, א"ל ר' ברוך השם ששבנו בענייניו. מהו אדם, א"ל בני דע לך כי הבינה אמרה לחכמה נעשה אדם ר"ל נאציל האדם הוא הת"ת עם ששה קצוות ומלת אדם להיות בכח הא' ר"ל לקבל הת"ת מן הא' דרך אמצעי, וד' של אדם ר"ל להיותו הוא אדון על הד' הוא כ"י, ומ"ם סתום לומר לך שמעשיהם סתומים וכשנתן חכמת אלהים רשות לבינה כתיב ויברא אלהים את האדם ומיד נשתלשל אדם חיצוני וגשמי, א"ל ר' אבל אני לשון אחר שמעתי מאבי כי הא' של אדם רומז בכתר עליון והד' בשכינה והמ"ם סתומה הוא מ"ם סתום שבמלת למרבה המשרה, א"ל בני הוא הוא. א"ל מהו אדם, א"ל דוד, א"ל מהו דוד, א"ל משיח, א"ל ומהו משיח, א"ל ודוד עבדי נשיא להם לעולם, ר"ל אדה"ר נתגלגל בדוד ודוד נאחז בעטרה שכן שמו שם ואותה הנפש תרד להושיע את ישראל זהו משיח ונפש חדשה תרד עמו זהו קיסר ופלגא שארז"ל, קיסר היא השכינה שתרד נפש חדשה, ופלגא הוא משיח נפש דוד, ודהמע"ה היה חכם גדול ומכיר בתמורות וכשראה את אוריה הכירו שהוא הנחש שפיתה את חוה וכשראה את בת שבע הכירה שהיא חוה וידע שהוא עצמו אדה"ר ורצה לקחת את בת שבע מאוריה

כי בת זוגו של דוד היתה אלא שלא להוציא חורבה נמנע, גם רצה להרגו בידיו כי מסית היה ואין מדקדקין אחריו אבל אמר פן יחשדוני כי בקשו ממנו אות שזהו הנחש עשה בדרך עקיפין ושם אותו לפני המלחמה ומת, וברוך אשר לו נתכנו עלילות ויודע האמת שנתחייב הריגה ונהרג כי מאריך אפיה וגבי דיליה ומה שהוכיחו נתן הנביא הוא על שמיהר ולא המתין לעשות ה' משפטו ולהיותו שלם דוד המלך מעונו כי עדיין לא נשלם עונו והיתה בת שבע הפקר והחזיק בה אוריה וזכה בהפקר והזוכה בהפקר הרי הוא שלו והשם הוא המחזיר הפקרות לבעליהן, וע"כ א"ר דמזרעיה דדוד קא אתי, כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה אלא וודאי החטא הוא על המהירות ולא משום א"א ולא משום דבר אחר. כי המהירות גרם לו לבא עליה בלא תיקון שמתחילה היה לו להעביר זוהמת הנחש ממנה ואח"כ לבא עליה והוא לא עשה כן ולכן מת בנו הראשון שהיה לו מבת שבע כי הוא היה מזוהמת הנחש ומשם ואילך אין שטן ואין פגע רע. וא"ל ומה תיקון היה לו לדוד לעשות לה, א"ל בני להיותה נבעלת מתחלה להדיוט ואח"כ למלך כי אוריה חיצוני היה והטיל בה זוהמא. וההדיוט היה מעביר הזוהמא כדין המצורע שאין אשת מצורע נבעלת לישראל אם לא שתבעל לגוי תחלה לקחת זוהמת המצורע, א"ל והגוי אינו חיצוני א"ל בני מוטב שיקח הגוי זוהמת המצורע וישראל זוהמת הגוי ממה שיקח הישראל זוהמת המצורע. א"ל ר' ולמה לא עשה דוד זה התיקון, א"ל כי אמר דוד מוטב שימות הוולד הראשון ממה שתבעל בת זוגו לאחר כי חוה לא היתה יודעת רק הנחש והאדם. ובת שבע לא ידעה רק אוריה ודוד, וזה לך האות כי כמה בנים היה לדוד מנשים רבות ולא היה מלך על ישראל אלא שלמה הבא מבת שבע שהיתה בת זוגו ואם בעבירה נשאה ולא היתה בת זוגו אין הדין נותן שימלוך שלמה אלא ודאי בת זוגו היתה. א"ל ר' ברוך עושך וברוך קונך כי קנה שמך, א"ל ר' תוכיח שאדם הוא דוד הוא משיח, א"ל בני אותיות אדם יוכיחו אד"ם דו"ד משי"ח, א"ל אוריה זה הנחש תוכיח, א"ל אוריה במ"ק עם שמו עולה נחש במ"ק, א"ל בת שבע תוכיח שהיא חוה, א"ל בת שבע במ"ק עם שמה עולה חוה. ועוד דע אדם בגימ' יו"ד ה"א וא"ו ה"א הוא הת"ת הנקרא אדם לומר לך אדם מאדם נשתלשל, גם ראה והבן כי ד' ומ' רומז לד"ו פרצופים וכשמצטרף הא' עמהם אז נקרא שניהם אדם זה ויקרא את שמם אדם ר"ל צירף הא' עם ד"ו פרצופים וקראם אדם. א"ל ולמה דרגא תביר במלת נעשה, א"ל בני התנה קב"ה עם אדה"ר וא"ל נשתלשלת הנה סולם לעלות ולדעת ענייני העולם העליון לחבר את האהל להיות אחד שאם תרצה להשיג בתחתונים לבד תשבר הסולם ואין לך עליה זו דרגא תביר:

ד"ה בצלמינו כדמותנו א"ל ומה דמות

בצלמינו כדמותנו א"ל ומה דמות תערכו, א"ל בני הבינה אמרה לחכמה להאציל האדם הוא הת"ת ולהיות רוחני מבלי מושג בצלמינו כדמותינו למלוך בתחתונים ולשלשל אדם הגשמי עם ראש וידים ושדרה ושוקיים ומעור ועטרה וכל זה דמיון לסבת העליונים שהראש בו חיך ולשון, והנה כתר חכמה בינה וזרועות הם חסד ופחד ימין ושמאל חוט השדרה הם המכריעים השוקיים נצח והוד ועטרה בכללם, א"ל בני אמר לי אבי ז' צורות קדושות יש לו להב"ה וכולם באדם שנאמר בצלם אלהים ברא אותו וכתיב זכר ונקבה בראם ואלו הן הז' צורות יד ימין ושמאל שוק ימין ושמאל גוף ברית הרי ו' ואשתו דכתיב ודבק באשתו והיו לבשר אחד הרי ז' צורות, א"ל ר' ולמה האציל הקב"ה ט' ספירות בדמיון זכרים וא' בדמיון נקבה, א"ל גם הנקבה היתה בכללם זכר וחטא אדה"ר והוציאה מן הזכרים ועשאה נקבה. כי עולם השפל אחר שנולדו מאיש חוטא הדין נותן שלא ישתמשו עם הזכרים רק הנקבה תהיה משמשם והכל סימן ודמיון לעליונים הוא שנאמר ומבשרי אחזה אלוה, ודע בני שהעלה הראשונה האצילה עשר ספירות והוא נשמה למדותיו וממנו חיותם ופעולותיו על ידיהם כעין הנשמה שהאברים עושים פעולתה. וראה והבן כי כל הנמצאות וכל הויות העליונים הם כענין זה וכל א' נשמה לחברתה עד הנשמה העליונה מכולם הנקראת נשמה לנשמות. וכל הספירות הם מוח של גן היא כ"י כי אליה מריקים הכל הטוב והרע, וכמה קליפין יש למוח העליון שהוא מוח על כל המוחים, וכל העולם למעלה ולמטה כה"ג שהעלה ראשונה הוא מוח המוחות נהורא עלאה וכל הספירות כולם הם בתוכם ונמצא קליפה עלאה בכולם. ודע והבן שהעלה הראשונה הוא אור פנימי אין לו שיעור לזכות ודקות ונקיות שלו והאציל ג' רוחניות זה מזה וזה מזה המאציל הוא המוח והנאצל נקרא קליפה. וראה והבן שהעליונה נשמה לאשר למטה הימנו והתחתונה מלבוש למי שלמעלה ממנו. א"ל ר' ולמה לא נברא האדם בצלם שד"י או ביו"ד ה"א רק בצלם אלהים, א"ל אלהים הוא מלה משותפת והם שתי תיבות מא"ל י"ה ומא"ל הוא הגוף שאם תהפכהו הוא אלם וי"ה היא הנפש המניעה את הגוף וזהו מי ישום אלם ר"ל הבינה אינה נותנת כח לעטרה ונשאר אלם והוא כענין נאלמתי דומיה החשתי מטוב, כי בהסתלק הטוב הגנוז ישאר אלם וזהו ג"כ ביעקב הוא ת"ת ישראל הנקרא אמת אשר כחו וחיותו מן הא' ובהסתלק הא' אהי"ה ישאר מיעקב איש תם אם תהפכהו הוא מ"ת, וכאשר תצרף הא' עם תם הוא אמת זהו תתן אמת ליעקב, ואחרי שאדם נברא בדמות זה השם הוא אלהים א"כ בהסתלק האדם מן הגוף ישאר מת ר"ל אדם נקרא נפש היורדת לו מן השמים והגוף הוא בשר אדם. וזהו שאמר אבי ז"ל

בשם אליהו ז"ל שהגוף נקרא לבוש אדם, וזהו שאמרו רז"ל כי ישראל נקרא אדם על שנפשו יורדה לו מאדם אבל עכו"ם שנפשם באה להם מכוחות הטומאה נקראים חזיר וא"כ בשר ודם של גוי הוא גוף והנפש הוא החזיר. א"ל ר' והלא דהע"ה אמר טוב לחסות בד' מבטוח באדם והוא אדם חיצוני, א"ל אדם חיצוני נקרא אדם פנימי לא נקרא, ואדם חיצוני נקרא חזיר מטעם שעתידין לחזור ולהודות שהשם הוא אחד ולו הכח והממשלה נמצא שאדם דוגמת אלהים הוא וע"כ אמר ויברא אלהים ולא אמר שדי או שם אחר. וראה והבן שצלם ודמות הם זכר ונקבה אלה הם ד"ו פרצופים. והכוונה שהבינה אמרה לחכמה נעשה אדם הוא הצלם והדמות שכן צלם עולה יהו"ה ור"ל י' פעמי' ה' ה' פעמים י' ו' פעמים ה' ה' פעמים ו' עולה בגי' צלם. ודמות היא עטרה והנה צלם מדת הרחמים ודמות מדה"ד. א"ל ר' סדר המאמר קשה לי מה פירוש יש במלת בצלמינו כדמותינו כי היה די לומר נעשה אדם בצלם ובדמות, א"ל א"כ צריכים אנו לחזור בשלשים ושתים נתיבות לבאר כל א' וא' במקומו ואומר, דע כי יש נמצא ועליו אל תדבר והוא המציא מצוי אחד והוא התחלה וראשית כל הנמצאים. וכל הנמצאים מכתר עליון ולמטה וכולם לא נמצאו רק מאמיתת מציאותו ואינו עובר כדין בני חילוף ולא בדין הויה והפסד, כי הוא ראשית כל המציאות והכתר המציא מצוי אחד והיא חכמה והי' רומז בשניהם קוץ הי' בכתר והי' בחכמה, ונקרא הי' הרומז בחכמה גולם הוא שנאמר גלמי ראו עיניך ר"ל גולם מבלי צורה וכל גולם מוכן לקבל כל הצורות זהו גלמ"י ראו עיניך ועל ספרך כולם יכתבו ר"ל ספרך ספר ספר ספור כי החכמה כשהי' בה יכתב ויצויר כל מעשה עליונים ותחתונים, ימים יצרו ולא אחד בהם הו' ימי המעשה מן הבינה ולמטה (והם) חסד גבורה ות"ת ונצח והוד ויסוד והוא שאמר דהע"ה לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כל בשמים ובארץ הרי ו' שמות שכ"א מאלו ו' שמות פעל מלאכים ליום א' וכן כולם ולא אחד בהם, ולה כתיב בה' וקרינן בא' ר"ל ולא אחד כי אם אחד בהם וממני יבוא הכל ועל ידו יעשה הכל. ולפיכך אמר בהם ולא אמר מהם. א"ל ר' והלא המציא הכתר את החכמה, א"ל בני כל היצורים כילם הוא במחשבה הוא הכתר, והמציא החכמה ועשאו יוצר, והחכמה נקראת בראשית הוא שנאמר בראשית ברא. כי החכמה הוא הפועל והוא הוא הצורה וע"כ נקראו כל הכחות המצויירות בחכמה בשם אלהים כי בו נצטיירו כל הכחות ל"ב נתיבות, ועל כל נתיב ונתיב אמר אלהים ואלו הם. א בראשית ברא אלהים. ב ורוח אלהים מרחפת. ג ויאמר אלהים יהי אור. ד וירא אלהים את האור. ה ויבדל אלהים בין האור. ו ויקרא אלהים לאור יום. ז ויאמר אלהים יהי רקיע. ח ויעש אלהים את הרקיע ט ויקרא אלהים לרקיע שמים. י ויאמר אלהים יקוו המים. יא

ויקרא אלהים ליבשה ארץ. יב וירא אלהים כי טוב. יג ויאמר אלהים תדשא הארץ. יד וירא אלהים כי טוב. טו ויאמר אלהים יהי מאורת. טז ויעש אלהים את שני המאורות. יז ויתן אותם אלהים ברקיע השמים. יח וירא אלהים כי טוב. יט ויאמר אלהים ישרצו המים. כ ויברא אלהים את התנינים. כא וירא אלהים כי טוב. כב ויברך אותם אלהים. כג ויאמר אלהים תוצא הארץ. כד ויעש אלהים את חית הארץ. כה וירא אלהים כי טוב. כו ויאמר אלהים נעשה אדם. כז ויברא אלהים את האדם. כח בצלם אלהים ברא אותו. כט ויברך אותם אלהים. ל ויאמר להם אלהים פרו ורבו. לא ויאמר אלהים הנה נתתי לכם. לב וירא אלהים את כל אשר עשה. אלו הם ל"ב נתיבות החכמה שכל אלהים נצטייר בחכמתו והזהר מאד בנפשך באמרי כי כל אלהים נצטייר בחכמתו שלא לעלות בדעתך שיש כח נפשי בעלת העלות חס וחלילה וכל מי שיעלה בדעתו לומר דבר מכל אלה אין לו חלק באלהי ישראל ובתורתו ועוד ר"ל ולא אחד בהם זהו כתר עליון שנקרא אהיה התחלתו בא'. ועתה בני הואיל והתחלתי אפרשם ואשלים מענה א' מספר איוב ובה יתבארו כל הל"ב נתיבות וסוד היצירה וסוד הנ' שערי בינה כולם יתבארו כאו"א בענייננו ובמניינו ודע שכל אחד יתפרש על ג' דרכים. א' בעולם. ב' בשנה. ג' בנפש. ודע כי עלת העלות יתחייב ממנו שכל הפשוט בתכלית הפשיטות עד שאין בינו ובין עלתו דבר אלא שזה עלה וזה עלול וזה השכל השכיל את עצמו ואת עלתו. ועתה תראה ותבין כל ל"ב נתיבות עם חמשים שערי בינה כולם סדורים זה אחר זה ואלו הן. א איפה היית ביסדי ארץ. ב מי שם ממדיה כי תדע. ג או מי נטה עליה קו. ד על מה אדניה הטבעו. ה או מי ירה אבן פינתה. ו המימיך צוית בקר. ז ידעת שחר מקומה. ח הבאת עד נבכי ים. ט ובחקר תהום התהלכת. י הנגלו לך שערי מות. יא ושערי צלמות תראה. יב איזה דרך ישכון אור. יג וחשך איזה מקומו. יד הבאת אל אוצרי שלג. טו ואוצרת ברד תראה. טז איזה דרך יחלק אור. יז מי פלג לשטף תעלה. יח ודרך לחזיז קולות. יט היש למטר אב. כ או מי הוליד אגלי טל. כא מבטן מי יצא הקרח. כב וכפור שמים מי ילדו. כג התקשר מעדנות כימה. כד מושכות כסיל תפתח. כה התוציא מזרות בעתו. כו ועיש על בניה תנחם. כז הידעת חוקת שמים. כח התרם לעב קולך. כט התשלח ברקים וילכו. ל מי שת בטוחות חכמה. לא או מי נתן לשכוי בינה. לב מי יספר שחקים בחכמה. לג ונבלי שמים מי ישכיב. לד התצוד ללביא טרף. לה וחית כפירים תמלא. לו מי יכין לעורב צידה. לז הידעת עת לדת יעלי סלע. לח וחולל אילות תשמור. לט מי שלח פרא חפשי. מ מוסרת ערוד מי פתח. מא היאבה ראם עבדיך. מב התקשר ראם בתלם עבותו. מג התבטח בו.

מד התאמין בו. מה כנף רננים נעלסה. מו התתן לסוס גבורה מז התלביש צווארו רעמה. מח התרעישנו כארבה. מט המבינתך יאבר נץ. נ אם על פיך יגביה נשר:

ד"ה א איפה היית מלת איפה היא

א איפה היית מלת איפה היא דרישה על מקום הענין והוא כענין איפה הם רועים. ומה דרש הקב"ה מאיוב ואמר לו איכה ר"ל שאל ודרש על סיבת מציאת איוב וסבת כל הנמצאים וזה ענינו איפה היית מציאת עצמך ומשם ואילך שאלו על מציאת כל הנמצאות ומקומם וסדרם וכל עניינם כאשר אפרש בע"ה. וכן אמר הקב"ה לאיוב אמת שאתה וכל הנמצאים למעלה ולמטה מעלת העלת נמצאו בכתר עליון ומכתר עליון נמצאו למטה. א"ל הקב"ה יודע אני כי תשוב לי ומ"מ אני שואלך והגד אם ידעת המשכתן ומלת איפה היא מלה מורכבת ופירושו אי פה אי מזה תבא והיא שאלה מלשון איה. וא"ל הקב"ה איפה בה' ולא אמר בא' להרמיז לו שבתוך הא"י פה ופה היא בעטרה כענין כי פי ה' דבר ומלת א"י כתר חכמה א' בכתר י' בחכמה וא"ל הקב"ה שם הי' סבתך, ואפ"ה הגד ר"ל תמשוך משם האצילות אם ידעת באיזה אופן נמשך הת"ת מן הבינה כי כל המחודשים משם נובעים ונאצלים. ואחר זו השאלה חזר ושאל לו:

ד"ה מי שם ממדיה כי תדע ר"ל כל

מי שם ממדיה כי תדע ר"ל כל הדברים הנאצלים צריכים אל גבול ידוע כל מין ומין כן מצבאות העליונים ותחתונים ומה שביניהם ואפי' האישים הן עולם הגשמי והם הנמצאים בעולם הגשמי וכל מין ומין צריכין אל גבול ידוע כי המין החיוני מתחלף בגבולו. כיצד. ראובן ושמעון לוי ויהודה אין להם השוואה אחת לא באורך ולא ברוחב ולא בעובי ולאו דווקא בגופם אלא אפי' באברים כל אבר ואבר מיחלף מחבירו באורך וברוחב. ואין עצם של פרק קטן שבאצבע קטנה שוה לעצם השוק ולא עצם השוק לצלע לא באורך ולא ברוחב ולא בעובי אלא כ"א מהן משונה מחבירו וכן בכל מין יש להם גבול. וראה והבן אצבעות הידים אין א' דומה לחבירו ואמור לי המדות והגבולים שבכל אבר ואבר ומכל אישי המין מאיזה נתיב נמשכין והקב"ה בשאלתו שאמר מי שם ממדיה כי תדע. הרמיז לו המדה הנקרא מ"י והוא הבינה שנאמר את מי נועץ ויבינהו וא"ל הקב"ה דע כי הבינה מבטת בחכמה ומן החכמה בא אליה הגולם והבינה מכינה אותה לקבל צורה, ור"ל הבינה היא המגביל גבול לכל המינים ולכל האישים ולכל הפרטים וזהו הנקרא מדת עולם ר"ל מדתו של עולם. וצריך שיהיה בכח המהווה היא הבינה

כח הדמיון לדמות כל אישי המין למינו וכל שיש לבינה כח הדמות והצלם הכל מכח החכמה זהו שאמר נעשה אדם בצלמנו כדמותינו. ודע והבן כי בבינה יש בה צורת כל הדמיונות ולכן נקרא הבינה פועל וצורה ותכלית, וכשם שיש בה הדמות בפועל היא הבינה כך יש לה סדרי האברים הפשוטים והמורכבים כולם מסודרים בזה אחר זה. גם יש לפועל כח חקיקה לחקוק פרטי האישים החלולים חלולים והאטומים אטומים כפי הנצרך כל פרט מפרטי האישים של המינים עד שיתדמה כל מין ומין למינו העליון הם עשר ספירות א"כ כפי הכוחות הללו של הבינה שיש לה מצד החכמה נקראת הבינה פועל צורה ותכלית בורא ויוצר וחוקק, וגם יש לה לבינה כח לתת גבול בחקיקתו עד שיהיה כל חלול וחלול דומה למינה וכן כל עוביו של חלול בעצמות ובכל דבר כי יש מקומות בעצמות וגידים ואברים א' רחב וא' קצר וקצתם עבים וקצתם דקים. וכן הדין בכל דומם צומח חי ומדבר. ובכל צבא השמים ובכל עשר ספירות והכל מכח א"ל שד"י. כי זה דע לך כשיתפשטו החלקים לגבול קצב וידוע בכל מין ומין ובכל חלק וחלק בזמן ידוע וקצב. ויותר אין להם התפשטות ר"ל משנשלם זמנם הכל הוא מא"ל שד"י מ"מ בינה אינה פועלת רק למעלה ומשם ואילך גוזרת לעטרה ופועלת ולכן נקרא גם היא א"ל שד"י ונקרא אל שדי על שהיו נמתחים והולכים ואמר להם הבינה די ומיד עמדו זהו אני אל שדי אני היא שאמרתי לעולמי די ושם בעל הגבול הוא שם ור"ל והליכות עולם לו ולו יקהת עמים. וראה והבן וו"ל בגימטריא שם של מ"ב והוא שם מן "ויסע "ויבא "ויט ואומר להם הבינה יתקמטו ויתגבלו ולא יצאו מגבולם הן באורך הן ברוחב הן בעוביו והשם הוא רי"י ר"ל אר"ך בגימטריא רי"י כל אלו הם כחות הבינה המבטת בחכמה כענין ה' בחכמה יסד ארץ. ודע והבן כי כשם שהבינה נקראת אל שד"י שהאצילה עולם העליון כך העטרה נקרא שד"י שהאצילה עולם הגשמי ומה שלמטה ממנה ונקרא גם הוא פועל וצורה ותכלית בורא ויוצר וחוקק אמנם הכל מכח הבינה, אך הבינה אינה פועלת אלא בעליונים אבל בעולם הגשמי גוזרת על העטרה ופועלת ע"כ שאל הקב"ה לאיוב אחר השאלות שעברו וא"ל אמור לי על מה אדניה הטבעו והקב"ה שאלו ושאלתו היא תשובת הענין והיה מראה לו כל דבר וכשאמר לו על מה אדניה הטבעו כך אמר לו:

ד"ה דע והבן כל אשר בארץ היא העטרה

דע והבן כל אשר בארץ היא העטרה הכל נשפע לה מן השמים העליונים והיא הבינה עם י"ב עמודי עולם והם י"ב הויות שאהיה מצטרף עם ז' עמודים הוא עולם ההיקף ועם עמוד אחד הוא צדיק יסוד עולם. וכן הת"ת ושש קצוות על י"ב עמודים הם י"ב הויות

של אהי"ה כי משם קבלו כוחם והם נקראים מה שנאמר תולה ארץ על בלי מה, זהו שנאמר ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ. ר"ל יו"ד ה"א וא"ו ה"א עולה מ"ה לומר לך שיהו"ה ואהי"ה כל אחד מהם מצטרף י"ב הויות ואמר בלימה והוא מלה מורכבת, בלי עולה מ"ב והוא שם של מ"ב. ומ"ה הוא יהו"ה במילואו, ומה אדיר שמך ר"ל ממה שהם י"ב הויות אדיר שמך הוא העטרה. חזר ואמר לו הקב"ה:

ד"ה או מים ירה אבן פנתה ר"ל א"ו

או מים ירה אבן פנתה ר"ל א"ו שהם ז' ספירות ומתחילין מחסד מ"י שהיא הבינה האצילה, ואבן פנתה היא הת"ת הוא הארץ העליונה הנקרא אבן שתיה על שממנה הושתת העולם. ואימתי הושתת העולם ממנה כשהסכימה פמליא של מעלה לחדש השמטה הוא שמיטת הפחד הבא אחר שמיטת החסד ופמליא של מעלה הוא מכח החסד הנקרא כוכבי בקר. ומצד הגבורה הנקרא בשם אלהים ונקרא בני אלהים כולם שאלו ליוצר הכל לחדש עולמו הוא שנאמר ברן יחד כוכבי בקר. ויריעו כל בני אלהים אז ירה שתים עשרה אבנים הם י"ב הויות וירה אותם בכח הת"ת והוא אבן שתיה והוא הבינה נקראת אבן שתיה שממנה הושתת העולם שממנו נתיחד העולם העליון ומלואו הארץ שהיא העטרה וכל אשר בה. א"ל ר' האומר לא יתהווה דבר מלא דבר אלא מין ממינו ולדעתינו הקדושה הטהורה ונקיה שהעולם מחודש אם יבוא השואל אותנו לומר לנו העולם לא ימלט מב' פנים או שהיה חומר קדמון שממנו נתחדש העולם עליון ומלואו או לא היה שם חומר כלל אלא עלת העלות לבדו, אם נשיב לו שהיה שם חומר קדמון הרי האמננו שיש דבר קדמון זולת השם לבדו וא"כ זו כפירה בדתינו, ואם נשיב לו שלא היה שם אלא הקב"ה ברא את עולמו מעצמו א"כ חלילה עצמותו נתגשם וגם זה כפירה בדתינו, וא"כ מה נשיב לו. א"ל בני על אלו השאלות אמר קב"ה לאיוב איפה היית ביסדי ארץ הגד אם ידעת בינה. והבינה היא כח חכמה, ובינה היא מציאות העולם אבל בעלת העלות אין לומר שהיה שם חומר ולא בריאת עולם מעצמותו רק כוחותיו הם חכמה ובינה המציאו העולם מ"מ למה היה העולם בזה השיעור דווקא לא פחות ולא יותר, וגם יוסיף לשאול איך יצא בעל השיעור והוא העולם מכח בלתי בעל שיעור הוא חכמה ובינה ומה נשיב לו. א"ל בני באלו השאלות השיב הקב"ה לאיוב מי שם ממדיה כי תדע או מי נטה עליה קו ר"ל הבינה יש לה כח המדות ושיעורים וכפי השמטה שהוא הפחד עשה העולם בזה השיעור כי אין ראוי לזאת השמטה אשר עמה היצר הרע עולם יותר יפה ויותר משוער מזה השיעור, והבינה נותן לו כח לעשות כל דבר כמשפטו, א"ל ר'

וגם ישאל השואל וכי אפשר להיות איכות היסודות היפך מטבעם או לאו, אם נאמר לו אפשר יחזור וישאל ד' איכות שהם לח וחם וקר ויובש. הם עצמן מאין נתהוו אם מעלול הראשון הוא חכמת אלהים והוא היה עדין עלול הראשון מאין נתחייבו לו אלו ההפכיים היש בעלת העלת דברים הפכיים כאלה, ואם נשיב לו כי הוא פשוט יאמר לנו א"כ מאין מקור התחלפות האיכות והתהפכם. א"ל בני על אלו השאלות אמר הקב"ה לאיוב על מה אדניה יסודות של העטרה הטבעו ר"ל על מה על החכמה הנקרא מ"ה כי החכמה נושא האיכות ההם ומאין תמצא, והבינה צורת החכמה ואחרי שידע שטבע היסודות ואיכותיהן הפשוטים מכח החכמה הנקרא מ"ה, א"כ יש לנו לשאול אם יצא עלת העלת מן הכח אל הפועל או לא אם נאמר לו לא יצא מכח אל הפועל א"כ יאמר אחר שאינו יוצא מי ירה אבן פנתה יסוד ופינה ליסודו של עולם לו, א"ל בני נאמר לו מי שהיא כח הבינה וכח הבינה הוא עלת העלת הוא ירה אבן מחכמה וכתר עליון אל פנתה ובאבן הזאת היא הבינה צייר המצייר כל היצורים כולם. אבל על עלת העלת אין לחשוב שום מחשבה כלל. ועל גבול העולם נאמר מי מדד בשעלו מים ושמים בזרת תיכן וכל בשליש עפר הארץ ושקל בפלס הרים וגבעות במאזניים ר"ל בשעלו במשעול הכרמים שפרושו נתיב ודרך ופינה מדה אחת יש לפועל יתברך, "עשה "שמים "לבדו ר"ת עש"ל, ושמים בזרת תיכן ר"ל הזמינו במדתו, וכל בשליש עפר הארץ שליש הוא מדה של ת"ת שהוא אות שלישי מן השם ר"ל הו' של יהו"ה רומז בת"ת והוא אות שלישי, ומלת וכל פי' ומדד וזהו שארז"ל כל אמתא במס' עירובין, סוף דבר בני זהו שאמרתי לך בעלת העלת השמר לך. ובעז"ה לפנים אגיד לך. אל"ר מהו הדיחוים האלה שאתה דוחה אותי יהי כדברך בעלת העלת לא אדבר עד בא הזמן מ"מ העמידני באצילות כי קשה עלי מאד כתר העליון הוא עלול מעלת העלות. והכתר האצילה החכמה והחכמה האצילה הבינה והבינה האצילה ההיקף מה צורך לכל אלו. א"ל עלת העלת גזר שיעשה אדם גשמי ואלולי הכוחות שלמעלה לא יעשה אדם למטה שכל כח וכח של מעלה נותן כח למטה ולכן האציל הכתר והחכמה והבינה אשר שלשתן נקראים ראש אחד. ואחר האציל החסד זהו זרוע ימין. ואחר האציל הפחד זהו זרוע שמאל ואחר האציל הת"ת זהו הלב והשדרה. ואחר האציל הנצח שזהו ירך ימין. ואחר האציל ההוד שהוא ירך שמאל ואחר האציל היסוד הוא המעור והשערות סביב לו הם כוחות חצונים המסבבים אותו לקבל מהודו והדרו. ואחר האציל העטרה הוא הפריעה שבמילה, ושערות בית השחי בימין ושמאל הם כוחות ישמעאל ועשו הנאחזים מאברהם ומיצחק הוא חסד ופחד. וביני אטמיהם תחת הירכים לעולם לחים ואין שם שערות כי אין שם אחיזה, ובבית

השחי יש לחות מעט מן המעט ושערות רבות לומר שאין נותנין לכחות החיצונים רק מעט כדי פרנסתם, והאדם צריך להיות למעלה אבר רוחני נגד כל אבר שלו כי בלאו הכי האדם לא יאצל. וזהו נעשה אדם בצלמינו כדמותינו. א"ל אם השם רוצה להאציל אדם כאשר אמרת יאציליהו בעין א' בזרוע א' בירך א' ולמה האציל כל אלו הכוחות. א"ל אם יאצל זרוע אחד של ימין לא יתקיים ברבוי כי הוא רחמים ואם בזרוע שמאל הוא דין וידקדק ולא יתקיים אפי' אדם אחד, ע"כ הוכרח בשניהם ומאחר שכן הוא העולם אינו ראוי להשתמש בהם, והאצילו האחרים הם ת"ת ויסוד ונצח והוד וגם אלו ראה הקב"ה שאין העולם כדאי להשתמש בהם האציל את הנקבה. א"ל אומר אני לך דבר א' כי לא אוכל להשיג צורך האצילות ועניני. ונחזור לומר לך ענין בריאת היבשה איך נוצרה. א"ל בני אמרה הבינה יקוו המים מתחת השמים הוא ת"ת אל מקום א' ותראה היבשה כי כאשר יצאו המים הנמשכים אל הת"ת מלמעלה הם חסד ופחד שגם הפחד יש לו מים אלא שהוא מעט מן המעט וגם המים היורדים אליו דרך השדרה מכתר חכמה ובינה ויצאו מהת"ת אל דרך שני צינורות צנור אחד מצד נצח וא' מצד הוד. ובאו תיכף ונתקבצו ליסוד ואז סתמם הבינה השני צינורות אשר הגיעו אל היסוד. א"ל ר' במאי סתמם, א"ל בשני דלתין א' של אדני וא' של שד"י נשאר י"ש משדי ואנ"י מאדני צרפם והוא ישא"ני כי הבינה נושא עליונים ותחתונים בכח כתר וחכמה, והד' אחד של שדי רומז בבינה והד' של אדני רומז בעטרה ר"ל הבינה סותמת המים הבאים אליה מלרדת למטה כשהעולם אינו כדאי. בגיחו מבטן יצא ר"ל הים בהוציאו אותם כמי שיצא מרחם ר"ל כשנאצל העטרה הנקרא ים כמו שיצא מרחם כי יצא מן הכח אל הפועל, וגם בגיחו מרחם יצא כלומר כשיצאו המים ונקוו הצינור נסגר שלא יעבור החק אשר שם לו הוא הד' תמורות החול הסוגרת את מי הים. וראה והבן כי כאשר נקוו המים אל מקום א' היא העטרה נסגר עליהם הצינורות בדלתן הם שני דלתים לבל ישובו לכסות הארץ, היא העטרה שנאמר גבול שמת בל יעבורון בל ישובון לכסות הארץ. ודע והבן כי יש חול פנימי ויש חול חיצוני חול פנימי הם הדלתים חול חיצוני הוא החול. והנה דל"ת מלמעלה סוגרת בעד המים לבל ירדו על הארץ ודל"ת מלמטה לבל ישובון לכסות הארץ, וצריך אתה להבין על שארז"ל במלת תהו ובהו תוהו זהו קו ירוק שמקיף את העולם כולה והיא הבינה שהפחד נאחז ממנה. בהו אלו אבנים המפולמות משוקעות בתהום ומהם מים יוצאים בעולם, ר"ל אבנים המפולמות הם חסד ופחד משוקעות בתהום היא הבינה ומהם מים יוצאים בעולם ר"ל משפיעים בעולם הוא הת"ת הנקרא עולם, ואל יקשה לך שהפחד הוא אש, כי הכל כפי המקבלים ובעבור שהת"ת משפיע בעטרה מה

שמקבל מהזרועות נקרא גם העטרה בהו, ר"ל בו השפעת הה' שהיא בינה והשפעת הו' הוא ת"ת, זהו בה"ו. א"כ האבן זאת שנאמר בו מי ירה אבן פנתה נקרא בהו. ובהו לשון ישות והדברים משתלשלים למטה. ובמאמר יקוו המים נתקבצו כל מים אשר היו על הארץ אל התהום ובקשו המים לכסות את העולם וצוה השם להיות התהום בכסותו הוא הענן שנאמר בשומי ענן לבושו, ואומר תהום כלבוש כסיתו. וסגר סביב התהום גם הערפל. וראה והבן שני דלתי"ם סגרו לבל יצף התהום את העולם, ערפל בגימ' רקיע ר"ל בגיחו מרחם יצא כאשר נמשכו המים לצאת מן התהום לכסות את העולם כמו שיוצא הולד מן הרחם להוליד כן יצא. והכוונה כענין שיצא השפע על הויות מן הרחם שהוא ת"ת ישראל אל העטרה. ואשבר עליו חוקי ואשים בריח ודלתיים ר"ל כאשר הקפתי את התהום בענן וערפל שוב פסקתי עליו גזירותי ושמתיהו פרורין ושברים עד שנתקשה ונהיה קצתו חול הים וקצתו תקנתי לו וזימנתי לו נתיבות ודרכים להמשיך בהם הוא שנאמר הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה. וראה שנפסקה הגזירה שגזר על התהום לסור המים ר"ל התהום הוא הבינה ולתפוש המים שלא לרדת בעטרה גזרה עליה מלמעלה, זהו שנאמר והארץ היתה תהו ובהו כלומר מיללת ומקוננת, על שנתרחקה מקוננת:

ד"ה ועוד י"ל על ואשבור עליו חוקי

ועוד י"ל על ואשבור עליו חוקי ר"ל כשם שחוקי לבלי גבול כן בדין היה להמשך להם לבלי תכלית אלא שאני אל שדי שאמרתי לעולמי די, וזהו עד פה תבא ולא תוסיף ור"ל עד שם של בן ד' אותיות הנקראת פה. וימנע מרשעים אורם ר"ל נתכסה אור הו' ואור משך הו' מתמורות הם הרשעים המתגלגלים בבהמות בשקצים וברמשים ובעונותיהם נתכסה אורם ר"ל נגנז אורם לצדיקים לעתיד לבא היא שנאמר ויבדל ויבדל שני פעמים:

ד"ה הבאת עד נבכי ים דע בני כי יש

הבאת עד נבכי ים דע בני כי יש ים שהוא מוכן לקבל צורת כל האותיות. האמת כי אותו הים אינו צורה קיימת אלא בכל רגע פושט צורה ולובש צורות אחרות ולפי שאין לים הזה צורה קיימת ולכן נקרא נבכי ים כענין נבוכים הם בארץ, ר"ל הים היא העטרה ופושט צורות ולובש צורות אחרות ר"ל פעמים מקבלת מהת"ת ופעמים מן הוד פעמים משניהם וזהו נבוכים הם השתי השפעות בארץ היא העטרה ולכן טועים בים הזאת כי רואים שתי צורות דין ורחמים, וכל ים שהזכירו בפרק המוכר את הספינה כולם מדברים מים הזה ולכן גל אחד גבוה ת"ק פרסה הוא גל הים ההוא היא העטרה:

ד"ה ובחקר תהום התהלכת ר"ל בחקר של

ובחקר תהום התהלכת ר"ל בחקר של מים התחתונים הנגלו לך שערי מות, ושערי צלמות תראה. א"ל הקב"ה לאיוב דע לך שאין המות שוה לכל, אך מינין מינין הם, ר"ל אחד ממיני הצומחים נתייבש וירם תולעים הנה שמת מהצמחים, וכן לבעלי חיים מות לגמרי או בשר מבשרו בלה ומת מחיותו וצמח אחר שהם במקום ההוא והנה בשר ההוא מת, וכן מין המדבר דינו כבעלי חיים א"כ כל מין ומין מן החי ומין הצומח ודומם בעולם והמלאכים והכוכבים ומזלות ועולם הספירות וכל אחד ואחד יש לו לפי סדר מעשיו עליה וירידה שהעליה הוא חיות, והירידה הוא מות ועל המעלות האלה נאמר שערי מות. א"ל ר' אחר שהזכרת שערי מות א"כ ד' מיתות ב"ד מאין נגזרו ימותו כולם מיתה אחת או ירבו מיתות הרבה כעין לקרוע כדג וכיוצא בהם ולמה אמרה תורה (סקילה שריפה הרג חנק) דוקא לא פחות ולא יותר לא שנא יש ב"ד לא שנא אין ב"ד ד' מיתות מתנהגות כמו שארז"ל אע"פ שד' מיתות בטלו דוגמתן לא בטלו מי שנתחייב סקילה נופל מן הגג או חיה דורסתו. ומי שנתחייב שריפה נופל באש או חיה מכישו שארס כל נחש שורפו. ומי שנתחייב הרג ליסטים באים עליו והורגים אותו, ומי שנתחייב חנק נטבע בנהר או מת באסכרה וכל אלו אי אפשר בלא סבה וענין ועל סבתו אני שואל, א"ל בני סקילה נקמת התפארת. שריפה נקמת הפחד. הרג נקמת העטרה. חנק נקמת היסוד. א"ל ר' איזה מהם חמורה, א"ל מיתה שיש לה איחור היא חמורה מחברתה וע"כ חששו חכמים לעורר הב"ד איך לעשות אם נתערבו חייבי סקילה עם חייבי שריפה ומה יעשו וארז"ל אחר שאין מכירין אותו ידונו אותו בקלה ואע"פ שנתחייב מיתה חמורה. א"ל תמה אני ע"ז הענין אם זה נתחייב מיתה חמורה וידונו בקלה לא יתכפר עונו שלא קיבל דינו כמשפטו ואם ידונו במיתה חמורה אם נתחייב מיתה קלה א"כ ציערו את הנפש שלא כדין וי לב"ד, ואחר שיש ספק בדבר למה ידונו בקלה אדרבא ידונו אותו בחמורה. א"ל בני דע לך שכל אדם קרוב אצל עצמו וב"ד אומרים הואיל וקב"ה ישלים משפטו נדונו בקלה ממה שנדון אותו בחמורה ואינו חייב אלא קלה א"כ יבקש הקב"ה ממנו עלבונו, א"ל ר' והלא ארז"ל שהסנהדרין הם שבעים ועם השכינה הם ע"א ומאחר ששם השכינה ומסכמת בדינו א"כ מה שעשו עשו ואין דין ומשפט א"כ ידונו בחמורה, א"ל בני אומר לך דבר אחד ואסתום פיך. דע כי בהיות האדם מחצה עונות ומחצה זכיות קב"ה שהיא הבינה והתובעים לפניה זה תובע דין וזה תובע רחמים והתובעים הם חסד ופחד והבינה מטה כלפי חסד. כן הדבר הזה בספק מיתה כשהשכינה דנה עם בי"ד מטה כלפה חסד ולכן ידונו בקלה. א"ל ר' איך הסקילה נקמת הת"ת, א"ל בני כי משם רועה

אבן ישראל, אבן היא העטרה ולוקחת נקמת מקומה שהיא הת"ת באבן ולכן אמרו נופל מן הגג שהוא רומז לעטרה או חיה דורסתו כי היא חיה אחת מד' חיות. שריפה נקמת הפחד האש הגדולה שורפת מבלי הצלה כי הסכימה החסד עמו וע"כ משקעין אותו בזבל עד ארכבותיו כי אין להעמידו במקום קדושה וטהרה ונקיות, רק במקום הזבל והטינופת מראין לו כי היה נמסר ביד הסוחר המסבב ועושה חליפין אפי' פחות משוה פרוטה הם שקצים ורמשים וזה ענין הזבל שהרמשים מן הזבל צומחים ושם נדרכים, ר"ל אי לאו שקיבל דינו אבל היה מתגלגל אפי' בפחות משוה פרוטה ולכן ארז"ל או נופל באש מדת הדין הקשה או נחש מכישו מדה"ד הרפה ושניהם אש אלא שזה קשה וזה רפה זהו כשאין ב"ד אבל אם יש ב"ד משקעין בזבל עד ארכבותיו ושורפין אותו, ונותנין סודר קשה נגד הגבורה בתוך הרך נגד החסד שהוא הסכים עמו ואפ"ה מרחם ולכן הסודר הוא רך, וגם צריך להיות למעלה מן הקש והקשה גנוז בתוכו שכן החסד הוא על הגבורה ואחר שהוא נותן הקשה בתוך הרך כורך על צווארו ממעל לסימנים שהם שני צינורות החיים ושני עדים הם כנגד נצח ויסוד מסכימים במיתתו וזה מושך אילך וזה מושך אילך עד שיפסוק ממנו רוח אלהים חיים ופותח פיו ומתיכין בדיל או עופרת או כיוצא בהם וזורק לתוך פיו זה נגד האש הגדולה היורדת על האש שלמטה הוא השכינה כן הבדיל יורד ושורף בני מעיו, אמנם גופם נשרפין ונשמתם קיימת ולפיכך אין מאבדין כל הנשמה שהם הריאה ואשר עם הריאה לבד כלי המאכל נשרפין. הרג נקמת העטרה כי היא נקראת חרב נקמת נקם ברית. חנק נקמת היסוד ומשקעין את החייב בזבל עד ארכובותיו ונותן סודר קשה בתוך סודר רך וכורכים על צווארו זה מושך אצלו וזה מושך אצלו עד שנפשו יוצאת ר"ל הקשה והרך הם נצח והוד קשה הוד ורך נצח ואמרו כשאין ב"ד נטבע בנהר והוא מיתת החסד כי היסוד בן בנו של החסד ובן בנו בנו הוא כבנו. והנהרג צריך להיות בחרב חרב נקמת נקם ברית והנתלה נתלה על העץ שהוא חנק והעץ הוא היסוד כי הוא נקרא פרי העץ פרי הוא עטרה עץ הוא היסוד, וזהו שאמר הקב"ה לאיוב הנגלו לך שערי מות של כל מין ומין ו??איזה שער נדחו נפשות המתים על מטתם או במיתה בידי שמים או במיתת ב"ד ושערי צלמות המתפשטים על כל הנמצאות הן בדומם הן בצומח הן בחי הן במדבר הן בכל שאר המחודשים, והמתים בנשיקה בסוד ואתם הדביקים בה' אלהיכם חיים כולכם היום. ודע כי בת"ת ובעטרה הם יסודי י"ב שבטי יה והם י"ב הויות יהו"ה אשר בידו נפש כל חי ורוח כל בשר איש והנפשות והרוחות אלה יש להם י"ב צינורות בת"ת וי"ב צינורות בעטרה ובהם נשמות י"ב שבטים אשר בהם נכללים כל ישראל הנה מאיזה שבט שישתלח הנפש יקרא בית

החיים ואחריו ממנו קרוביו ואחריו אבות ואחריו בנים ואחריו חולי ואחריו זיווג ואחריו מות ואחריו גלות ואחריו בית ממשלתו ואחריו אוהביו ואחריו אויביו. הנה הקפת י"ב הויות. א"ל ר' שמעת דבר על ד' מיתות שהם סקילה שריפה הרג וחנק, א"ל שמעתי, סמא"ל ממונה עליהם והוא נאחז מן הפחד, ופ"ר במילואו פ"ה רי"ש הם אותיות שריפה, וגם פ"ר בגימ' סנדלפו"ן, לכן ניתנו הפרים לשריפה. א"ל ר' ועכשיו בטלו כולם, א"ל בני עדיין נוהגין לעולם, דאע"פ דסנהדרין בטלו, ד' מיתות ב"ד לא בטלו, מי שנתחייב סקילה או נופל מהגג או חיה דורסתו, מי שנתחייב שריפה או נופל באש או נחש מכישו, מי שנתחייב הרג או נמסר למלכות או ליסטים באין עליו והורגין אותו, ומי שנתחייב חנק או טובע בנהר או אוחזתו סרונכי:

ד"ה והנה בהקפת הנפש מן הנפשות

והנה בהקפת הנפש מן הנפשות בי"ב הויות כאשר הגיע לבית ו' חלי ולבית ח' המות וכן כולם יהיה לה הצלה ע"ד אם יש עליו מליץ אחד מני אלף מפני פחד ה' ומהדר גאונו ומי שנתחייב כרת יכרת מבית חיותו או בבית מותו. וזה סוד בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא:

ד"ה א"ל ר' אמרת לי חיוב ד' מיתות

א"ל ר' אמרת לי חיוב ד' מיתות ואיך נוהגים בעולם ונתיישב דעתי ולא נשאר בי ספק, מ"מ ר' דע לך שהכרת קשה עלי לדעת עניינו, א"ל בני ר"ל שיכרת מבית חיותו ויפסוק ממנו כח חיות המחיה אותו כי כאשר יוגזר עליו גזירות מות או כרת הנה האויב שהוא בעל חוב והוא סמא"ל שהוא נאחז מהפח"ד והוא בעל חוב על העבירות אשר בסבת העבירה נתחייב מיתה הולך אל הפחד וקיבל והוא הורס הצינורות על החיים הנמשכים מן שם המפורש אל השבטים ומן השבטים אל המשפחות ומן המשפחות אל האיש ההוא, ועתה שחטא ונפסקו החיים מושכין אותו בכח המושך ולוקח אותו המושל הוא סם ומראה עניינו ופעולותיו הרעים ומיד הספירות ידחוהו בכח הדוחה היא העטרה שאינה מקבלת אותו לקרב אל השער כלל וכלל ומוסרין אותו לדומה ומוליכין אותו בתמורה ואשר למות ואשר לגהינם ואשר לדין בני חלוף, וראיה גדולה מחזקיהו המלך שחלה והלך ישעיהו ואמר לו צו לביתך כי מת אתה ולא תחיה ועמד חזקיהו והתפלל וניתוספו לו ט"ו שנים ואחר שקם מחוליו ונתבשר לו על תוספת חיים אמר אני אמרתי בדמי ימי אלכה בשערי שאול ר"ל שכך אמר חזקיהו אמרתי שבכריתת ימי

אלכה בשערי שאול. ששאול הוא גיהנם והוא תמורת חיים שהוא גן עדן. ודע בני שדומה הוא מלאך הממונה על השאול ויש לו תמורות רבות וכששבתי בתשובה וקבל השם יתעלה תשובתי בשרני ע"י העטרה שהוסיף לי ט"ו שנים על שנותי, וקודם זה כשאמר לי הנביא כי מת אתה ולא תחיה חשבתי שנאבדתי מן י"ה של עטרה ומן י"ה של תפארת כי השפעת הבינה הנקראת יה בשניהם יורדת. וראה והבן שכל המתים בלא תשובה נכרתים מי"ה י"ה אשר בארץ החיים, וחזר ואמר לא אביט עוד אדם עם יושבי חדל דודי נסע ונגלה מני כאהל רועי ר"ל גלגולי הויות חיותי אשר היה ראוי לנפשי ולרוחי כבר חלף ונסע ועבר גלגולי חיותי והוא מלשון חזרה וסיבוב, ומלת ונגלה ר"ל בתחלה הייתי תחת כתר עליון בהיותי בצל שדי ושם י"ה י"ה על ראשי, ועתה נגלה ונתפרסם ויצא לחוץ מני וזהו נגלה מני כאוהל רועי הוא דומה שר המתים והוא רועה הנשמות עד שילום דורם וגילגולם, זהו כוונת נסע ונגלה מני כאוהל רועי, שב חזקיהו ואמר קפדתי כאורג חיי מדלה יבצעני מיום ועד לילה תשלימני ר"ל נתחייבתי להתגלגל כקיפוד הוא שרץ מן השרצים בעון מה שהבאתי את הנכרי בעטרה אל בית ה' שויתי עד בקר וכל הענין והעונש והמות והחיים:

ד"ה א"ל ר' מנין לך כל המשפטים

א"ל ר' מנין לך כל המשפטים האלה, א"ל כשנשתלשל אדה"ר ושמו הקב"ה בגן עדן ירד אליו מלאך ולמדו וכתב לו ספר והזהירו על כל דבר ודבר והראה לו סדר האצילות והראה לו השתלשלות העולם שלא נשאר גרעין ושער שלא למדו, והראה לו אבריו וגידיו וכל מה שנברא בגופו ובסבתו ובענינו, והראה לו דור דור ודורשיו דור דור וחכמיו וידע איוב וסבתו, ואותו הספר היה עד ימי חזקיהו ובעבור ששם סדר הבריאה בספר איוב אני מוכרח להזכירו לך כדי שתקבל תשובה על מה ששאלת מהו נעשה אדם בצלמינו כדמותינו, א"ל ר' תזכה לחיי עד אמור לי מי היה רבו של אדם הראשון ומה שמו, א"ל רבו של אדה"ר רזיא"ל שמו ומסר לו קבלה בספר ובעל פה והחכימו והעמידו על כל העתידות, א"ל ר' אני שמעתי שרזיא"ל הוא מלאך מובהק ולמדו לאדם הראשון ואיך עשה כן ולימד לאדם שלא היה מהול ושלם, א"ל בני עד שתתמה במלאך תתמה על השם איך הכניס אדם ערל בגן עדן אלא נולד מהול, א"ל אפ"ה צופה ומביט ויודע היה כי אדם הראשון יחטא ואף כי היה מהול למה הכניסו בגן עדן לחטוא שם. א"ל באשר הוא שם כשהכניסו שלם היה, וחטא בגן עדן ונגרש משם. א"ל מנ"ל הא, א"ל הואיל ורבו היה

שלם כי רזיאל שמו ועולה בגימ' רמ"ח ואדם חסר הוא פחות מרמ"ח והנה אברהם אבינו כשנשלם במילה אמר לו הקב"ה הנה בריתי אתך שלם בחשבון ועולה אברהם רמ"ח:

ד"ה א"ל ר' חזור ופרוש כל מה

א"ל ר' חזור ופרוש כל מה שהתחלת ותשלים כל דבריך באר היטב. א"ל מהיכן אתחיל, א"ל בתמורה הנחת ומתמורה תתחיל, א"ל בני דע כי יש י"ב מיני משפחות לישמעאלים וכן משפחות בני עשו וכן משפחות בני שעיר החורי ולכל אחד מהם פני אדם רק מעט שיבוש יש להם מפני אדם וכולם הם למטה, ואלה בני שעיר החורי, לוטן, שובל, וצבעון, וענה, דישון, אצר, דישן, חורי, והימם, עלוון, ומנחת, ועובל, שפו, ואונם, ואיה, וענה, דישן, חמדן, ואשבן, ויתרן, וכרן, בלהן, וזעוון, ועקן, ועוץ, וארן, כל אלו למטה מן המלכות וי ליה וי למזליה הוא עם הארץ שאינו עוסק בתורה ואינו יודע מענייני ידיעת התורה אשר הרוח דימוהו והוא בא אל אלו הנזכרים היושבים בשערי מות. ובשערי צלמות ר"ל בפתחי גיהנם וכ"א מאלו השרים יש לו דינין וחוקים לקבל הנפשות הנכרתים וזהו הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה. וסביב כל אלו שערי גן עדן התבוננת עד רחבי ארץ הגד אם ידעת כולה. וראה והבן אחר שסידר לו דרך שמאל הנמשך אל עטרת ישראל הנקראת ארץ ופי' לו משפטי הרשעים שם האיך באים בנבכי ים ובחקר תהום ושערי מות ושערי צלמות חזר ופירש לו איך מדת החסד והטוב נמשך אל ארץ החיים היא עטרה וקראה צד ימין רחבי ארץ לפי שהוא בא מרחובות הנהר ר"ל בינה שאין שם צר ואויב ומזיק שנאמר כי עתה הרחיב ה' לנו ופרינו בארץ וזהו התבוננת היא הבינה עד רחבי ארץ של ג"ע הגד אם ידעת כולה ר"ל כל פרטיה איזה דרך ישכון אור אור הקרוב לצדיקים הבא מאור הבינה והת"ת איזה דרך ישכון, וחשך הבא מכח הגבורות והתמורות איזה מקומה הנה בלי ספק משתי נתיבות הן יורדות נתיב האור לבד ונתיב חשך לבד, ושאל לו הקב"ה הנתיבות האלו היכן הולכים ע"כ נתיב האור לחיי עולם ונתיב החשך לחרפות ולדראון עולם:

ד"ה הבאת אל אוצרי שלג בא להודיע

הבאת אל אוצרי שלג בא להודיע כי גם במדת החסד יש בה תערובת דין שהרי יש לה אוצרות שלג. ודע והבן כי יש שני מיני שלג הא' הוא שלג של כתר עליון ובו יטהרו הטמאים ויתקרבו הנדחים שנאמר אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו ואומר לבושים כתלג חוור, ויש שלג אחר והוא נעשה מאידי השמים ואידי הארץ וזהו דין ורחמים כי

טיפי הגשם במקום הקר נתקרשו ויש מהם שיחזרו לברד ויש מהם שיחזרו לשלג וכולם מן הארץ אל הת"ת באויר שבהם מצד החסד ושם יתפעלו:

ד"ה וראה והבן שהם עצמם מתפעלים

וראה והבן שהם עצמם מתפעלים להיות באוצרי שלג ואוצרות ברד ובהם נפרע הקב"ה מן הרשעים זהו שנאמר אשר חשבתי לעת צר ביום קרב ומלחמה כי עם אבני ברד נפרע מפרעה ומאנשי ארץ ישראל בימי יהושע והם ל"א מלכים, וכן בכל יום ויום נידונים רשעים מאש לשלג ומשלג לאש וכן התמורות, וכשיתמו עונם חוזרים בארץ היא העטרה תחת כפות רגלי הצדיקים שהוא היסוד הוא שנאמר ועסותם רשעים כי יהיו אפר תחת רגליכם, ונאמר כי לשלג יאמר הוי ארץ הם הרשעים הנידונים בגיהנם ומתחלפים עד שיתמו עונם, וכשיתמו עונם אז אומרים הוי ארץ היא העטרה שהוא תחת היסוד הוא הצדיק וזה השלג היא השלג שתחת כסא הכבוד. והוא הנתיב שנפרע מרשעים הם עמי הארץ עוזבי התורה עוברי עבירות אוכלי לחם בטומאה מבזים מצות, ווי להם ווי לשכניהם ווי לדרים עמהם ווי למתחברים עמהם מאריכין הגלות מביאין יסורין לישרים הנמצאים בדורם. מי יתן לי כח להעבירם ולבערם מכרם ה' צבאות כי קוצים קשים ורעים הם. יהי רצון שיוסיפו עליהם שלג וברד בגיהנם. א"ל ר' חייך באר לי מעט מעניני גיהנם ממה שאשאלך, א"ל בני חייך תקשיב ותבין תחלה מה ששמעת ואח"כ תשאל. דע בני כי פעם א' יצאתי בכרכי הים ושמעתי קול בלשון מבואר אלא שהקול הלך בניגון ציפצוף ומצפצף ואומר קום ונקומה ונחריב העולם מפני עוזבי התורה הם עמי הארצות ותמהתי מאין בא הקול הזה ונשאתי עיני וראיתי עוף אחד עומד על אילן אחד ומצפצף ואומר נידונים בגיהנם כי קב"ה נשבע שלא להשחיתם, וכראותי שהציפצוף בא ממנו אמרתי אורידנו ואדבר עמו והוא יגיד לי טיב הענין ואמרתי לו עוף טהור אתה או טמא ואמר לי למה זה תשאל ואמרתי לו אם טמא אתה טמא יקרא. ואם טהור אתה אפשר ניתנה הגזירה להאביד העולם אם לא יעשו תשובה ואף אם יעשו תשובה הואיל והם עמי הארץ לא ידעו לעשות תשובה שלימה ועדיין צריכין דין בגיהנם ואמר לי עוף טהור אני, והרבה פעמים מתחייבים הישרים והתמימים כליה הנמצאים בדורות הרעים האלה הם דורות עמי הארץ עוזבי התורה אשר עצתם עצת רשעים ודרכם דרך חטא ועון ומושבם מושב לצים הליכתם הליכות בלא תמימות ופועלים בלא צדק דיבורם דיבור שקר עשייתם עשייות רעות ומה יעשו העניים הישרים הנמצאים אם יאמרו להן דבר בולעים אותם חיים, ע"כ קב"ה אמר לאספם ולאבדם מן העולם ולאבד העולם אחריהם

אלא שנשבע. אמרתי לו בשם הגוזר שירד ובא בצורת אדם לפני וכראותי זה אמרתי לו מי אתה, ואמר לי מבשר אני לך הדברים האלה לדעת אותם אם תוכל להשיבם לעסוק בתורה ואם לאו להתרחק מן הטמאים אוכלי לחמם בלא נטילה ואף שנוטלים אינה נטילה ראויה, בועלי נדות ואף כי נזהרים אזהרתם אינה אזהרה כי אינם יודעים, תפילתם אינה תפלה כי שבע תועבות בלבם שונאי התורה והמצות ואף כי לומדים ועושים הוא כמשא כבד עליהם. ואינו עושה רק להתעלות בפני העולם וא"כ למה תטמא נפשך עמהם, אמרתי לו ולמה באת בצורת העוף, א"ל להורות שמצד ימין אני בא מן החסד עולם שהעוף רומז אליו, א"ל אדוני ברוך אתה בבואך וכל מה שאמרת כן היא ואומר גם אני לאדוני מה שראיתי באדם אחד לבוש תפילין ועטוף בטלית גדול הרואהו סבר שמלאך ה' צבאות הוא. ונפל על פניו ועמד זמן רב בנפילת אפיו הרואהו אומר ימהר הקץ להביא, וכשראיתי שנתפקקו כל חוליות שדרתו במודים שלו אמרתי כמותו ירבו בישראל הלכתי ועמדתי לפניו וראיתי שהוסיף כמה מיני וודויים ואמרתי כל המוסיף גורע. וכשיצא מבית הועד בא אליו דברי לצנותא והתחיל להתלוצץ יצא משם ופגע בגזל ולא מנע עצמו אלא השתדל ולקח חלק, ואני הולך אחריו לראות מה יעשה עוד, וכשנכנס הגזל בידו שמעתי שאומר ב"ה שזיכני לכך ואמרתי אני בלבי הוא ברוך ואתה ארור, הלך יותר לפני ומצא מחלוקת ונתחזק עמהם עד שהוכרח ללכת ולמסור מסירות קשות בישראל, ובצאתו משם הלך ומצא חבורה הוציא דיבה וניבול מפיו עד שאינו יכול להוציא יותר, הלך לביתו והתחיל לחלוק עם בני ביתו והתחילה אשתו לפייסו והכה אותה פעמיים בלחייה אמרתי בלבי ברוך מאריך אפיים ולא אמרתי לו דבר, ויהי בבקר בבית הועד בא וקם להניח תפילין ולהתעטף בטלית הגדול. ולא יכולתי לסבול ואמרתי לו רשע למה תטמא מצות ה' ותגרום הרעה וכלייה לבא בעולם. וקם בעזות מצח ואמר למה תוכיחני מה עשיתי התחלתי להוכיחו על מעשיו והכחיש על כולם ורציתי לעשותו גל של עצמות ואמרתי שמא אינו רוצה השם בזה, עד שאמרתי יהי רצון מלפני אבינו שבשמים שלא יאריך אפו באיש ההוא אלא האשה שהכה דוגמתה פעמיים תפרע ממנו בדין קשה, א"ל חייך רובם בזו הדרך סוברים שמטיילים עם הקב"ה ווי להו לחייביא ווי להו לרשעייא שגיהנם אינה שובעת מהם רק בכל פעם ובכל יום צועקת הב הב, אמר לו אם ידעת מה נעשה באיש ההוא החוטא כי לא ראיתיו יותר ונראה לי שהשם עשה בקשתי. א"ל ידעתי ואגיד לך ודע לך כי אותו החוטא גזל ואכל ונתגלגל המאכל במעיו ושב המאכל לפרש ומן הפרש נעשה שרץ, וקודם שהפרש השריץ הכהו האשה

בשליחות ס"ם הוא מלאך המות מכת מות ומיד השריץ צואתו שרץ ונתחלף שם בתורת חליפין זהו שארז"ל הם שרץ ונשותיהם שרץ ע"כ דבריו:

ד"ה ועתה תשאל בני, א"ל ר' מהו

ועתה תשאל בני, א"ל ר' מהו הסתלקות החיות וחולי המות א"ת שהמות הוא שכל היסודות אשר הורכב הנמצא מהם כל אחד מהם ישיב ליסודו האש לאש והאויר לאויר והמים למים והעפר לעפר. א"כ גם בנפש צריך אתה לומר שתשוב ליסודה, ואדרבא אין לך תענוג ועונג לנפש יותר מזה אלא שתשוב ליסודה אל האלהים אשר נתנה, א"ל ולכן יש לך לדעת כי ההולכים לפרש התורה ע"פ הטבע ואומרים כי השכל נדבק בשם אין זה רק התול וגניבה. שהם גונבים דעת בני תורתינו הקדושה, אבל ע"ד האמת הוא כך אם היה אדם מת בלי חולי ובלי צער ובלי שום שינוי אמת הדבר שאמרת. והעד המיתה בנשיקה בלי שום שינוי. אבל עתה שיש לה צער וחולי וחום א"א לומר כן, כי צער החולי נדבק בדמיונו אשר בנפש בחול עליו חום החולי וצערו, וחום החולי חוזר להיות חומר לחום האש היסודי אשר בצאת הנפש מגוף החולה הגיע ליסוד האש בכח הדמיון אשר הגיע לה מצער החולי וחומו, והנה האש היסודי נדבק בנפש ההוא ונוסף חום על חומו עד שהגיע אליה האש היורדת מנהר דינור ותחול על ראש הנפש ההיא וגם ירד עליה סערת ה' חמה יוצאה סערה מתגורר על ראש רשעים יחול, א"ל זהו המת מחמת חום, המת מחמת קרירות מה תאמר, א"ל הוא הדין המת בקרירות שיתחברו אליו דינין ומשפטים מצד השלג וברד ליום קרב ומלחמה, ר"ל לעתיד לבא עתיד הקב"ה להלחם באלה עם אויבי ישראל בארץ ובשמים כענין ונתתי מופתים בשמים ובארץ דם ואש ותמרות עשן והוא הדין מצד השלג וברד, ר"ל אויבי ישראל להם שבעים שרים של אומות העולם ועתידין להלחם עם כ"י ות"ת והבינה עוזרם וגוזרים על הפחד וחסד להתחבר עמהם ולהכות האויבים בדינין קשים גם בשלג וברד:

ד"ה איזה דרך יחלק אור ר"ל אור הוא

איזה דרך יחלק אור ר"ל אור הוא הת"ת ששמש ומגן ה' צבאות וע"י באים כל המשתלשלים מעולם אל עולם אל עולמינו זה, וידוע הוא כי שמש ומגן ד' צבאות הם המנהיגים את העולם ע"פ י"ב הויות ויהיה שמש ומגן ה' צבאות השוקיים שהם נצח והו"ד, בידו היא העטרה, יד התפארת ע"פ י"ב הויות, וכל הויה והויה יהיה בידו החיים והבריאות והמחשבה והנה שמש ומגן ה' צבאות בהיותו עובר על בית ה', והנה הוא

המשלח חיים אל כל הנמצאים והמות לא בשיווי כי במין האדם לבדו יתחלפו מספר ימי חיותו כי אדם אחד בן מאה שנה ימות ואחר ביומו ואחר בימי לידתו ואחר בחודש או בשנה או בג' או בד' וכן בכל מספר ומספר, וכשם שיש חילוף ושינוי בשני ימי חיותו בין מין למין וכן במיני החי וכן במיני הצמחים כי יש שמתחלף ביומו ויש שמתחלף בחודש או בשנה או באלף שנים וכן בדומם ישתנו זמן קיומם לכל מין ומין ולפי כל פרט ופרט מכל פרטי המין. וכן בעולם הגלגלים וכן בכוכבים וכן בשכלים וכן בעולם המלאכים והמרכבות וכן בעולם הספירות, והנה לכל איש ואיש צריך שיהיה לו נתיב ידוע שבו יושפע עליו שפע החיים אל הפרט ההוא וכן לכל פרט ופרט מפרטי הנמצאים וזהו ששאל לו איזה דרך יחלק אור שהוא הת"ת להביא חיים ולהביא כל מיני גזירות לכל פרט ופרט מפרטי הנמצאים ויפיץ ויפזר רוח קדים על הארץ:

ד"ה מי פלג לשטף תעלה ודרך לחזיז

מי פלג לשטף תעלה ודרך לחזיז קולות ר"ל מי חלק לשטף תהום נתיבות מים למטה ומי חלק לשטף תהום נתיבות שהעלה ודלה למעלה ומי חלק נתיבות לעננים שמורידין מים בקולות, ור"ל בריאת הרקיעים והתהומות, והכוונה הוא מי פלג לשטף תעלה מי חלק מעלות ונתיבות לשטף שהיא מי חסד יש מהם נמשכים אל כל מין ומין ואל כל פרט ופרט מפרטי היחוד ויש מהם נמשכים אל כל מין ומין ממיני התמורות לכמה מיני מים למים סרוחים ולמים מרים ולמים המאררים ולמי שיחור ולמים שאובין, ולכן בני הנתיבות האלה הואיל והם לתמורות א"כ מים סרוחים בריאה אין לה תקנה כי נטמאת, ומים שאובין במקוה אינן מטהרין כי טמאים הם. ועוד אומר לך במקומו בעז"ה. ומי פלג ומי חלק ג"כ הנתיבות מן הגבורה אל הפנימים כי בגבורה ע"י הזהר הם ל"ב נתיבות ברק אורה של גבורה ואותו הזוהר נקרא חזיז, חזיז בגימ' ל"ב הם ל"ב נתיבות חכמה, ויש מהם נמשכים אל היחוד ויש מהם נמשכים אל התמורות, ומתוך שהמים באים מצד החסד והמראות הגדולות מצד הגבורה מתוך כך יעשה מהם קול רעמים וברקים. וגם יש לו גומא ונתיב בפני עצמו ואלו היו שתי שערות יונקות ממקום אחד ר"ל מגומא אחת היו מחריבות מאור עיניו של אדם. א"ל ר' והלא חכמים ז"ל נושאים ונותנים בדבר ואומרים בפרק א' דפרה אדומה ששתי שערות יונקות מגומא אחת. א"ל בני אמת הדבר הוא בגוף אך בראש א"א כי השערות הם דוגמא עליונה דוגמת הצינורות היורדות מן הכתר ואין שתי צינורות יורדין מגומא אחת אלא כל צינור וצינור בפני עצמו והשערות צריכין להיות דוגמא עליונה שאם היו משתנות היו מתקלקלים הצינורות ולא יריקו

אליו ברכה וחיים. והנה אין לספירות הנקראים עינים שפע וברכה וזהו שאמרתי לך שהיו מחריבות מאור עיניו של אדם:

ד"ה ועוד אומר לך ודרך לחזיז

ועוד אומר לך ודרך לחזיז קולות. הרבה טיפין בראתי בגשם וכל טפה וטפה יש לה נקב ומסילה בפני עצמו ואלו היו יורדים ב' טיפין מנקב א' היו שוטפות את כל העולם. והנה עניינו כענין השערות. וכן הרבה ברקים בראתי וכל ברק וברק בראתי לו דרך בפני עצמו ואם היו שתי ברקים יוצאים ממקום אחד היו מחריבות את כל העולם וגם זה עניינו כענייני השערות כי כולם צריכים להיות כדוגמא עליונה וכל אלו עשאם הקב"ה בדעת ובתבונה ובחכמה, ר"ל ת"ת ובינה וחכמה כדי להמטיר על הארץ היא העטרה. לא איש מדבר לא אדם בו. ר"ל אותם האוצרות והמדברות אשר נשחתו בריותיהם מבני אדם להשביע שואה ומשואה כי ידוע שהשואה שממה ניתן לרשעים שנאמר אל תירא מפחד פתאום ומשאת רשעים כי תבא כי הם ישולחו למדבר שממה בסוד שם שוא"ה, ואל האש הניתן בארץ ציה וצלמות בארץ לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם ולפיכך הוא ממטיר על הארץ להשביע שם הנחרבים מכל מינים ולהצמיח מוצא דשאים מקורות של דשאים ועל ידם יעלו צמחים לחים:

היש למטר אב ר"ל המטר היורד מחסדי השם וגבורתו בינה שנאמר ישב רוחו יזלו מים וכולם באים מכח החכמה הנקרא י"ש שנאצלה מאי"ן ר"ל המטר יורד מהחסד והבינה גוזרת:

או מי הוליד אגלי טל טיפי הטל היה המטר יורד מחסד וטיפי הטל יורדין מכח הבינה הוא שנאמר ויתן לך האלהים מטל השמים האלהים הוא הבינה:

מבטן מי יצא הקרח הוא החסד. וכפור שמים הוא הת"ת. מי ילדו הוא הבינה ר"ל מכח הבינה הנקראת מ"י נאצלה הקרח הוא החסד וממנו נתהוו הרקיע שעל ראשי החיות. כאבן מים נתחבאו. ר"ל המים אשר הם סבה להויות הרקיעים והתהומות הם נקשרים וחוזרים להיות בחזקם כאבן ומתוך קרישתם הם נטמנים ונתכסין בצנורות הרקיעים ובצנורת פמליא שלהם. וכבר ידעת שהמלאכים נקראים בשם אבן הוא שנאמר בתוך אבני אש התהלכת, וגם האותיות נקראים אבנים כמו שאמר שני אבנים בונות שני בתים ולפנים אבאר בעזה"י. הנה המים אשר נקרשו נחבאים ונסתמים. ופני תהום יתלכדו ר"ל המקורות של מים מתיחדין ומתקבצין לטבוע. והנה הקר"ח והכפו"ר והט"ל והשל"ג

ומט"ר וב"ר"ד כולם מפעולת שמש ומגן ה' צבאות בארץ החיים היא העטרה שהיא של חיים:

ד"ה התקשר מעדנות כימה ומושכות

התקשר מעדנות כימה ומושכות כסיל תפתח, דע כי כימה הוא שם מכח חסד מצד המים ולפיכך יש בו קור גדול ומפני הלחות של מי החסד אשר במזל כימה היא קושרת הפירות וכל חי וכל נמצא א"כ מעדנות ר"ל קשר כי היא קושרת כל הנפרדים ועושה אותם אגודה אחת. ומושכות כסיל, הכסיל הוא מצד הגבורה ולכן יש בכחו חמימות גדולות, הנה מתוך חמימות הכסיל היא מבשלת הפירות ומפתחת אותם וזהו או מושכות כסיל תפתח. וגם אומר לך בני התקשר מעדנות כימה ר"ל וכן הכימה תוכל לבכר הפירות המיוחסים וקשורים בכימה מענין והקשורים ליעקב כי בחסדו הגדול ממהר להטיב לכל וממהר הפירות והנדחים להשיבם, אבל הכסיל הוא מאחר לבשל הפירות ולהטהר הטמאים עד שיעשה בהם דין באמ"ת ובאמונ"ה ר"ל ת"ת ועטרה ולכן הכסיל מושך אליו הנפשות שנאמר ומושכות כסיל תפתח ר"ל הכסיל מושך להתיר. ועתה ראה והבן כי הכימה הוא מן החסד והכסיל מן הפחד והכימה קושר כל הדברים הנהרסים והנפרקים והנידחים והוא קושרם בכח החסד המרחם והמתקן, והכסיל מושך ומכרית ומאבד בכח הפחד והנה אומר המעדנות לכימה כי הוא נותן מעדני מלך ואלו הכסיל מושך אליו ואינו נותן דבר אלא בדין ובמשפט הוא שנאמר ומושכות כסיל:

ד"ה וראה והבן עד היכן הגיע חכמת

וראה והבן עד היכן הגיע חכמת התכונה עד שיחסו החוזים הכימה לשור והכסיל לעקרב וסוד י"ב הויות לי"ב מזלות. א"ל ר' הרבה סבלתי ואומר לך מנא לך שהכסיל מקומו בגבורה, א"ל הוא שנאמר והכסיל בחשך הולך בחשך הוא הגבורה ואומר אם שמתי זהב כסלי שהזהב הוא גבורה ולכן כוכב הנקרא כסיל נראה אדום מאד. וגם אומר לך בני התקשר מעדנות כימה הם ו' הויות העליונות הסובבים על ראש התלי והוא שנאמר תג"ל נפשי באלהי "תלי "גלגל "לב, ומושכות כסיל תפתח הם הנמשכים אחר הזנב וכוכב הנקרא כסיל אשר יחסוהו במזל עקרב ומראיתו אדום. והם הו' הויות שלמטה כי הו' הויות העליונות בונות והו' התחתונות מחריבות וכאשר יחרב העולם מצד הדין והכסיל אזי הכימה מוציאה מזרות מכתר עליון י"ב הויות שלו בעתו ובזמנו של עליית הכימה שהוא עולה לחדש העולמות. ואז עיש היא העטרה על בניה תנחם ר"ל הפרצופים

המשתלחים בה כי היא כתרנגולת הרובצת על בניה ולא תקח אם על הבנים, ולכן חייבה תורה על המקרה כענין כי יקרא וארז"ל פרט למזומן בבית כי בעת ההוא אין דבר מזומן כי כולם עברו בדין ובמשפט העליון:

ד"ה הידעת חוקות שמים אם תשים

הידעת חוקות שמים אם תשים משטרו בארץ ר"ל אין לך עשב ועשב מלמטה שאין לו שר אחד מלמעלה שמכהו ואומר לו גדל, כי חוקת השמים הוא ת"ת באים לו מי"ב הויות הנעלמים ואחר שיגיע בכח התפארת אפ"ה ישים היוצר משטרם וממשלתם בארץ היא העטרה. ומן העטרה אל כל עולם ועולם שלמטה הימנה כימה אם תמלאהו כ"ף יו"ד מ"ם ה"א בגימטריא ר"ו והוא שם רא"ה שם א' מע"ב שמות ואותו השם מורה שהוא מביט ורואה אותם מצד החסד והטוב. כסי"ל אם תמלאהו כ"ף סמ"ך יו"ד למ"ד בגי' שד"י היא העטרה הנקרא שד"י והוא הממונה לומר לעולמו ד"י ומשם נאחז שהוא מדת הדין הרפה. ועוד אומר לך הידעת חוקת שמים אם אמת שידעת א"כ גזירה של אש ומים שהוא הפחד והחסד יש לך להשים ממשלתם בארץ היא העטרה ר"ל ממשלת של הגלגלים בארץ כי בדרך גלגלים יתהפך גזירותם. ויתחלף להיות הצומח שוקע. והשוקע צומח וכן כולם:

ד"ה התרים לעב קוליך ר"ל קולך היא

התרים לעב קוליך ר"ל קולך היא העטרה לע"ב הוא החס"ד ר"ל אם תרים העטרה להחסד מים ירדו לך מן החסד והכוונה אינו רוצה לומר התרים לשון הגבהה אלא לשון יחוד. ור"ל וכאשר תייחד הנקרא קולך אל הנקרא ע"ב מים ירדו אל העטרה:

ד"ה התשלח ברקים מצד הגבורה וילכו

התשלח ברקים מצד הגבורה וילכו למקום שתשלחם ויאמרו לך הננו מזומנים לעשות רצונך כענין תצא אש מן השמים שאמר אליהו ז"ל. וראה והבן בני שביסוד עולם מוסרין מפתחות מים ומפתחות אש והצדיקים הם ביסוד והמפתחות מוסרין בצדיקים ובא להודיעך שאם ידע אדם חוקות שמים. איזה הוי"ה ממונה על האש. וכיוצא בזה בכל חוקת שמים אז יוכל להוריד הכח ההוא על הארץ, הוא שנאמר הידעת חוקת שמים אם תשים משטרו בארץ התרים לעב קולך ושפעת מים ר"ל רבוי מים תכסך ור"ל שתדע לייחד ולסדר ההויות התשלח ברקים וילכו. ויאמרו לך הננו הכל בידיעה אבל בלא

ידיעה האיך יענו הוא שנאמר אשגבהו כי ידע שמי כי קרא שמי לא נאמר אלא כי ידע שמי לומר לך שהכל תלוי בידיעה. ומלת כי ידע שמי ר"ל ידע הוא הדעת, שמי היא העטרה, והיודע ליחד ולקרב הוא היודע לפעול, זהו שנאמר יקראני ואענהו עמו אנכי בצרה ר"ל קריאה בידיעה הוא הקריאה ובלא ידיעה אינה קריאה:

ד"ה מי שת בטוחות חכמה או מי נתן

מי שת בטוחות חכמה או מי נתן לשכוי בינה. ר"ל בטוחות הם הכליות והכליות הם נצח והוד, ר"ל הבינה מ"י שת מלשון שם, והכוונה הבינה שם חכמה בכליות שהם נצח והוד כי הכליות יועצות, או מי נתן לשכוי בינה ר"ל השכוי הוא ת"ת והעטרה והם נקראים לשכוי, ר"ל או שהוא הא' והוא מלך על כולם נתן את מי הנקרא בינה לשכוי שהיא עטרה ות"ת. וראה והבן כי הכיס המקיף את הכוליא הוא מורכבת מעצבים ולכן יש להם הרגש רב ביותר. א"ל אמור לי מאין בא להם ריבוי ההרגש, א"ל מן המוח, א"ל ר' ומהו מוח, א"ל כתר עליון, א"ל והאיך יורד עליהם ההרגש מן המוח, א"ל דרך הנתיבות הנקראים עצבים וזהו שנאמר אברך ד' אשר יעצני אף לילות יסרוני כליותי. ועל שהחכמה יוצא לפועל גופני ע"כ כל החכמה והבינה מושכל פשוט. והעצה היא המסדרת סדר לחכמה ובינה עד שתבא לפועל גופני וזהו את מי נועץ ויבינהו, א"ל ולמה נקראו הכליות טוחות, א"ל בעבור שהכליות מוקפות מכל צד בחלב ולכן נקראו טוחות ר"ל מכוסים מלשון וטח את הבית, וזהו מי שת בטוחות חכמה כי הבינה הנקראת מי מקבלת מצנורי החכמה ומשפעת בצינורה אל הטוחות הם נצח והוד שפע החכמה הבאה אליה, ולכן מכוסים בדבר שהוא לבן הוא החלב להרמיז על שפע עליונה שהוא לבן והוא שפע החכמה. וגם אני אומר לך מהו או מי נתן לשכוי בינה ר"ל א"ו שהוא הכתר עליון נתן בינה ליסוד הנקרא שכוי כדי לסדר המלכות היא העטרה. ודע בני כי כח המוליד יש לו ג' סבות, המוח לזרע, הלב לרוח, הכבד לתאוה. וראה והבן כי הכבד שולחת כח התאוה אל הביצים והגיד דרך הכליות, ואחר שאמרתי לך שהכליות יועצות בתאות המשגל בפעולת צלם אלהים בעטרה, ר"ל צלם אלהים הוא ת"ת שהוא של אלהים היא הבינה, והכוונה הת"ת פועלת בעטרה כן הכליות יועצת בתאוה ושולחת דרך הבצים והגיד לתת לאשה, ועל שהמשגל נמשך מן הדעת אמר הכתוב וידע אדם את חוה אשתו והנה הכוונה קרבה אל הדעת. וראה והבן שע"י פעולתו בעצת הכליות נפעלת צורה המחוורת מכתר עליון וחכמה ובינה וז' ספירות, כי בערך שהכליות מקבלות מכל מה שלמעלה מהם הן מוסרין הקיבול ההיא שמקבלין אל העטרה ובה יוליד נפשו הכלולה מי"ס. ועוד אומר

לך מי שת בטוחות חכמה, בכליות חכמה. או מי נתן לשכוי בינה ר"ל לתרנגול הנקרא שכוי, ור"ל מי נתן לתרנגול בינה להבחין בין יום ובין לילה. וראה והבן כי כמו שיש ד' הקיפות בשנה במהלך שמש בי"ב הויות במהלך השנה כך יש ד' תקופות בכל יום ויום במהלך היומי. וכשם שמגיע השמש לאחד מד' תקופות בד' קצוות והם יו"ד ה"א וא"ו ה"א ואם הגיע השמש באחד מהם היא התקופה כך תבין במהלך היומי כשתגיע לאחת מהאלו ארבעה קצוות היא התקופה, וזמן אלו הד' קצוות הם בין השמשות של הלילה ובין השמשות של היום ובחצי הלילה ובחצי היום, ובאלו הד' זמנים ישולחו לכל אחד וא' מפמליא של מעלה איש איש למלאכתו אשר הם עושים. ולפיכך כאשר נגיע לאחד מאלו הזמנים אז תרנגול הבר אשר שרשו ביסוד עולם בא אליו ניצוץ מכח שרשו ומיד מנענע בכנפיו ונותן שבח ליוצר הכל והכוונה הוא סימן שבעת ההוא מקבלין הממשלה כאו"א על מלאכתו. וראה והבן שבעלי התלמוד כשהיו רוצים לענוש אדם היו פועלים בו בעתות ידועות והכרת השעה מתרנגול. ומעשה במין א' שהיה מצער לר' יהושע בן לוי ביותר ושם בדעתו להענישו ומה עשה קשר תרנגול א' ברגלי מטתו ורצה לכוין את השעה שהקב"ה כועס והוא כשהתרנגול עומד על רגל אחד ובכרבלתו שבראשו נראה כעין חוט לבן ואותו זמן אם יקלל אדם או יענוש האדם לזולתו יצליח, ובההוא שעתא נרדם ריב"ל ועבר הזמן ההוא ושוב לא רצה להתעסק בזה כי אמר גם ענוש לצדיק לא טוב אלא רע וכתיב לא יגורך רע. וראה והבן ששם בדעתו להסתכל בסימנים של התרנגול ומה שקשר בפוריא ר"ל במטתו כיון לכוין לא' מד' תקופות האלו, ולכן בעלי ההשבעות כולם צריכים הזמנה שנאמר בעדת קרח היו לפני ה' אתה והם ואהרן מחר. וכן במכות פרעה ויאמר למחר מכאן להזמנה מן התורה. וראה והבן שזמן הזמנה בזמן קריאת הגבר בא' מן ד' תקופות אלו:

ד"ה עתה בני פתח אזניך ושמע

עתה בני פתח אזניך ושמע העניינים הנעשים בזמנים האלו. דע לך כי שמתי בדעתי והעלתי בשכלי לראות ולהבין מה עושה הקב"ה בד' תקופות האלו, ומה עשיתי ירדתי בים לצוד דגים לאכול ולהאכיל ובעת שהשלכתי הרשת בים שמעתי בילבול גדול יורד מן השמים ואשא עיני ואראה והנה נחש שחור ועיניו אדומים ולפידי אש יוצאים מפיו ושמעתי שהיה מחזיק חלק ששי מן העולם ונחשים אחרים נאחזים מזנבו אין מנין ואין מספר למנותם ולסופרם. וכולם יורדים להכנס בים ואז נפלה עלי חרדה גדולה ורציתי לברוח בהחבא כי לא נותרה בי נשמה ואקרא בקול גדול ואומר אשא עיני אל ההרים

מאין יבא עזרי. עזרי מעם ד' עושה שמים וארץ. ומיד בא אלי זקן אחד הוא אליהו ז"ל ולא הכרתיו מרוב פחדתי ואמרתי אדוני ימים ידברו ואתה זקן. אמור לי אם ראית מראה כזה לעולם. או אם שמעת מזקינים ממך, ואמר לי יפול מצדך אלף ורבבה מימינך אליך לא יגש רק בעיניך תביט ושלומת רשעים תראה ולא הספיק לצאת מפיו מלת תראה בשלימות ושמעתי הברה אחת וקול ברקים הרבה מאד, ואשא עיני וראיתי והנה עוף אחד ירד ושערתי שהיה גדול מנחש כפליים ופתח העוף את פיו ובלע את הנחש ולא נודע כי בא אל קרבו בההוא שעתא אמר לי הזקן משוך רשתך ומשכתיו והוצאתי ז' דגים טובים ובריאים ואמר לי השליכם בים ואשליכם ומיד נחה הים כי היתה נבוכה מצל הנחש שהיה נראה שירד בים ושערתי ודקדקתי והיה אז זמן תקופה. א"ל ר' אמת כי בד' תקופות בהם נעשה ענייניים רבים מכל מקום במעשה שספרת לי אינו יורד בשכלי אם לא תבאר לי כל מלה ומלה א"ל בני ירדתי בים היא העטרה, לצוד דגים הם ז' ימים של בינה הנקרא ים, ומלת דגים מורה כך ד"ג י"ם, ד"ג הוא גימ' שבע ור"ל שבעה בני הבינה, רציתי להורידם בעטרה ולהשליכם בים, לאכול ולהאכיל ר"ל כי אחר שירדו הז' ימים ויתחברו כולם טב לי וטב לכל העולם זהו לאכול ולהאכיל, ובעת שהשלכתי הרשת לים ר"ל בעת שחשבתי המחשבה הזאת ורציתי לעשות התבודדות בענין התקופה ושמעתי בלבול גדול יורד מן השמים ר"ל שהשעה זו היתה עת זעם ומדת הדין היה יורד דרך הת"ת לבא אל הים היא העטרה, והנה נחש שחור ועיניו אדומים ולפידי אש יוצאים מפיו ר"ל הנחש הוא הפחד קשה, וכשהתחיל לרדת נעשו עיניו אדומים הם הוד ועטרה עיני הפחד ומפיו לפידי אש יוצאים הוא העטרה פה הפחד, וכשראיתי אלו המדות שהפח"ד יורד עליהם כי נתמלא רוגז ושערתי שהיה מחזיק החלק הששי מן העולם כי הפחד הוא ששי ממטה למעלה, ונחשים אחרים נאחזים מזנבו ר"ל ס"ם תנ"י ניעו"ר לילית וחברתם אין מספר, ואז נפלה עלי חרדה גדולה כי אמרתי כבר בא כלייה לעולם, והתחלתי לברוח בהחבא ר"ל במדת הרחמים הוא החסד שנחבא אז מן הדין, ולא הנחתי לרדת כי לא נותרה בי נשמה ר"ל ידעתי שאם אלו ירדו בים היא העטרה לא נותר בי נשמה במדה הנקראת בי היא העטרה, ואשא בקול גדול ר"ל רציתי להעלות הקול היא העטרה אל החסד הנקרא גדול ואומר אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי, ר"ל אעלה העטרה וההוד שגם אלו נקראים עינים, אל ההרים הם חס"ד ופח"ד, שלא יהיה הפחד לבדו ויחריב. ומאין יבוא עזרי מאין שהוא הכתר יבא העזר להשלימם, ואז עזרי מעם ד' עושה שמים וארץ ר"ל עזרי מעם הבינה עושה שמים וארץ הם הת"ת והעטרה. ואמר לי אליהו ז"ל יפול מצדך אלף ורבבה מימינך ר"ל אעפ"י שנתעוררו הדינים לרדת מצד הרשעים אליך

לא יגש ר"ל לא יספיקו לרדת בים שאתה חושב אליה היא העטרה, רק בעיניך תביט ר"ל תביט ותעיין להוריד הרחמים אל ההוד והעטרה, ואז שלומת רשעים ר"ל אלו הרשעים סם ולילית בת זוגו ותנ"י ניעור שושבינו וחיילותם אשר רדפו אחר מדה"ד לנקום תראה אתה שיבלעו בנרתיקם ולא יהיה להם כח להזיק, ולא הספיק לצאת מפיו מלת תראה ושמעתי קול הברה אחת וקולות וברקים הרבה מאד ר"ל מהירות הרחמים לרדת, ואשא עיני וראיתי עוף אחד יורד ושערתי שהוא כפליים מן הנחש ר"ל העוף הוא החסד הוא כפליים למעלה ממנו במדרגה ופתח העוף את פיו ובלע את הנחש ולא נודע כי בא אל קרבו ר"ל ירדו הרחמים וכבו את האש זהו הבליעה. בההוא שעתא א"ל הזקן הוא אליהו ז"ל משוך רשתך ר"ל השלם מחשבתך להוריד הז' ימים העליונים להיות אחד ומשכתי והוצאתי ז' דגים טובים, ר"ל השלמתי מחשבתי והוצאתי ז' דגים טובים ר"ל נתעוררו כולם להשפיע בשלימות, ומלת טובים ר"ל להשפיע אור כענין וירא אלהים את האור כי טוב, ויאמר לי השליכם בים ואשליכם ר"ל תוריד השפע בים היא העטרה ואשליכם ומיד נחה הים כי היתה נבוכה ר"ל בהיותה בלא רחמים היא נבוכה מצד הדין היורד אליה מעט מעט זהו מצל הנחש. ואמר לי הזקן זהו אליהו ז"ל לא בכל יום נעשה הענינים האלו אלא בזמן שישראל חייבים ואמר לי אינם חייבים אלא מצד בטול התורה כי הכל תלוי בזה ואמר לי זכאי אתה לפני השם שמראה לך הענינים האלו. א"ל ר' ידעתי שזכאי אתה באמת וגדול אתה לפני השם הוא השכוי והוא התרנגול הוא היסוד וצדיק יסוד עולם ואתה שלו ושקט שם שכן שכוי בגימ' של"ו לומר לך שכל החונה שם שלו ושקט:

ד"ה מי יספר שחקים בחכמה ונבלי

מי יספר שחקים בחכמה ונבלי שמים מי ישכיב, ר"ל כאשר יבא היסוד לצייר בעטרה הנקראת חכמה אז יסוד נותן הודאה לבינה ואומר מי יספר שחקים ר"ל מי הוא הבינה ישפיע בספירות הנקראים שחקים הם נצח והוד, והבינה פועלת בחכמה העליונה וכל הפעולות באים בעטרה ר"ל שם נותן היסוד ציור העליונים. ונבלי שמים הם תמורות השמים, מי ישכיב ר"ל מי ישכיב ויסדר מקומם ר"ל הבינה הנקראת מי יסדר מקומם. ועוד אומר לך פי' מי ישכיב ר"ל מי יספר וימנה כוחות כוכבי שמים שהם מ"ח צורות נגד חמשים שערי בינה והשנים מהם נעלמו, ונבלי שמים הם ענני השמים הנמשלים לנודות, ומי יסדרם ר"ל אנה יחנו ואנה יריקו מימותיהם אם לא הבינה שהיא מסדרת. ודע והבן שכל הענינים כולם נמצאים מעלת העלות לכתר עליון ומכתר עליון לחכמה ומחכמה לבינה והבינה מסדרת איש איש על עבודתו א"כ חייבים אנו ליחד הכל אל הכתר:

ד"ה וראה והבן שהשחקים הם ז'

וראה והבן שהשחקים הם ז' רקיעים מי הוא שיכול ליתן בהם מספר בהשיבך אותם אל הכתר ונבלי שמים מי ישכיב. דע והבן שכל מה שיתרחק מן הסבה הראשונה שהוא הכתר עליון הוא מתעבה עד העטרה שהיא ראש בעולם השפל. ולכן היא בתכלית העובי כלפי מה שלמעלה ממנה ולפי שהת"ת והעטרה שניהם נאצלו ממקום אחד וזכה הת"ת להסתכל בשכינה העליונה היא הבינה ואלו העטרה כביכול נתרחקה ולפיכך הארץ היתה תהו ובהו ומיללת ומבקשת לשוב לקדמותה לפיכך אמר ונבלי שמים מי ישכיב ר"ל מי ישקיט כענין ושכבתם ואין מחריד. בצקת עפר למוצק ר"ל כאשר יסדר את העפר להיות ניתק מגשמי השמים ולהתלבש בצורת עפר הוא עטרה ואמצעי ת"ת ורגבים ידובקו ר"ל העולם מאמצעי נברא כי כאשר נמצאת הת"ת והעטרה מיד הצדדין שהם גדולה גבורה נצח והוד ויסוד נדבקו בה. ובא וראה מה שנתעוררו חז"ל בפרק ע"ע במס' סוטה נמצא ראשו של ההרוג במקום אחד וגופו במקום אחר אחד אומר מוליכין הגוף אצל הראש כי עקר ברייתו מן הראש היא העטרה הנתנה לראש פינה. ואחד אומר מוליכין הראש אצל הגוף שהלב בגוף עיקר ועקר ברייתו מן הלב היא הת"ת, והכוונה מאן דאמר מן הלב עיקר ברייתו והלב הוא הגוזר ומה לעבד לפני רבו, ומאן דאמר עקר ברייתו מן הראש הוא אומר ממה נפשך אחרי שהוא הפועל בעולם השפל והוא הרואה הטוב והרע כי גם הרע אליה הוא מן הפחד צריך לחלוק לה כבוד:

ד"ה התצוד ללביא טרף ר"ל כאשר המלך

התצוד ללביא טרף ר"ל כאשר המלך צריך לאנשי החסד והרחמים לצורך הנהגת בני המלכות וגם צריך לאנשי גבורה ובעלי מלחמות ואכזריות וכל זה כדי לייסר הרשעים ובסדר הזה תיכון מלכותו כן בסדר הזה העליון צריך שהמלך היא הבינה המנהגת את העולם העליון ובגזירתו מנהגת העטרה עולם השפל, א"כ המלך הוא הבינה צריך למדת החסד והרחמים להיטיב לכל ההולכים בדרכי ציוויו הם העוסקים בתורה ורודפים אחר שרשה לעשות דרכיה כמשפטה. וכן צריך ג"כ למדת הדין ואכזריות ולמדת המות ועונשים לכל המורד במלכות המלך הם עמי הארץ המבטלים את התורה מחללי המילה מבשרם אשר הוא רומז בבן המלך הוא היסוד אוכלי בשר בניהם ובנותיהם ואביהם ואמותיהם ואחיהם ואחיותיהם ושאר כל קרוביהם ועליהם אינם חסים, ובשביל זה ארז"ל אסור להתלוות עמהם ממקום למקום כי לא יחוסו על אדם מק"ו אם על עצמם אינם חסים כ"ש על אחרים והם הנקראים מורדי המלכות. שהמלך חס על בריותיו

ומושיבם ומחליפם והם דוחים אותם. ירא עליהם השם וישפוט. וראה והבן בני כי כמו שיש בחוקי המלך שהוצאתו וצרכי ביתו מזומנים לו מבלי עמל וטורח ויש אוכלים על שולחנו מהם בביתו ומהם בבני עירו ומהם מבני כפרים ומהם משדות וכרמים ומהם מן הקנסות של עוברי דת המלך כן בחקת המלך העליון, ולפיכך ברא פני אדם ושבעים אומות ופני אריה וכל חיה טמאה וטהורה, ופני שור וכל בהמה ובהמה למינה, ופני נשר וכל מיני עופות טמאים טהורים, ויש מן הבהמות ומן העופות שהם ניזונים מן המזומן והוא היתר גמור, ויש מהם ניזונים מן הגזל כמו אריות ונמרים ודובים וזאבים וכיוצא בהם ואלו לא היו קונסין את עוברי דת המלך לא תיכון מלכותו. כן אלו לא היו החיות הטורפים את החייבים לא תתקיים מלכותו, ונתעוררו חז"ל בזה לומר אין החיה טורפת לאדם אלא א"כ נדמה לו כבהמה וזהו סר צילם מעליהם אז סר מורא השם מן המזיקים ולפיכך הופקר לכל. ומזה תבין שאין הטורף מזיק אלא ברשות השם. וכמה בהמות וכמה חיות עוברים לפני הטורף ואינם ניזוקין כי צל ה' עליהם ומורה השם על הטורף והם לא נתחייבו להטרף כי זה דע לך באמת שכל מעשה בראשית מנח ואילך כולם עוברים בדין בני חלוף. וראה והבן כי יש מהם מתחלפות מצד אכילה ושתיה ויש מהם מתחלפות מצד תשמיש ולפיכך כל הנאכל מתחלף בדין בני חלוף. וזהו שאמר הקב"ה לאיוב התצוד ללביא טרף ר"ל התלך לצוד ציד חיה ועוף או בהמה או אדם שתביא ללביא טרף הראוי לו מצד האוכל ומצד הנטרף שיהיה האוכל ראוי לקחת דין מן הנטרף ושיהיה הנטרף חייב להטרף:

ד"ה וחית כפירים תמלא ר"ל מזון

וחית כפירים תמלא ר"ל מזון הכפירים שהם התמורות התוכל לפרנסם בדין שיהיה האוכל והנאכל בדין אמיתי שלא יהיה האוכל פחות והנאכל מעולה ממנו ויוזק הנאכל מן האוכל, או שיהיה אוכל מעולה מן הנאכל ויוזק האוכל ונזקם נזק קשה התוכל להשוותם כי כל אלו בנתיב אמת וצדק הם ניזונים. כי ישוחו במעונות ר"ל יתחלפו מפני אד"ם אל פני ארי"ה, והנה הנפש ההוא של פני אד"ם ועכשיו שוכנות במעון אריה תדאג על משכנה הטוב ועל ביתה אשר נחרב ואשר נתגרשה הימנה אותה הנפש ישבו בסוכה למו ארב אולי יגיע לה שום תועלת מטרפות החיות ואכילתן, כי על ידי אכילה יגיע המעלה אל הנפש האוכלת והנאכלת שאם האכילה נקייה תשיג בדברים נקיים ויתעלה בהם ואם האכילה פחותה תרד ממעלתה ותשכון במדור פחות ממנה כן הדבר באוכל ונאכל. ומה שיגיע אל הבשר יגיע אל הנפש כי הבשר כלי הנפש והנפש כואבת ודואגת

עליו. וזהו הכפירים שואגים לטרף ולבקש מאל אכלם ר"ל שואגים למזון טהור וראוי וזהו לבקש מאל אכלם. ואם החיות והבהמות כך כ"ש וק"ו אדם שיש לו להזהר ולבקש רחמים שיבא מאל אכלם, אך הם אוכלים בלי בקשת רחמים והקב"ה פותח להם כפי רצונם וי לאוכלים אבל הנאכלים קב"ה אל אמונה ואין עול יתחלפו שניהם זה יתן פניו לבהמה והבהמה תתן פניה לאדם, ואחר שהזכיר פני ארי"ה וסדר מזונותיו בנתיב הראוי לו חזר והזכיר מן ענפי פני נשר ובכללו כל עוף ואמר:

ד"ה מי יכין לעורב צידו העורב הוא

מי יכין לעורב צידו העורב הוא אכזרי שבאכזרים עד שאין בו רחמים כלל לפיכך כשמוליד בצים ויוצאים אפרוחים לבנים כשלג והוא שחור ואומר אין אלו בני וסר מעליהם ואינו יושב עליהם ואינו משים בדעתו לומר כי הבצים תחתי והאפרוחים שלי וכל זה מצד הרשע ואכזריות ומניחם, והקב"ה מזמין שצואת האפרוחים ההם חוזרים ליתושים ונכנסים לתוך פיהם של האפרוחים ומהם מתפרנסין. זהו שאמר נותן לבהמה לחמה לבני עורב אשר יקראו. בהמה זו כלב שכן בהמ"ה בגימטריא כל"ב והקב"ה יודע שאין הבריות חפצים לפרנס לכלבים, חס עליהם הקב"ה ועשה להם סגולה אחת שכל מה שאוכל שוהה במעיו ג' ימים ואח"כ נתעכל, ועל שפני אדם ככלבים הם אוכלי הטריפות, חייב להשליך להם הטריפות מדה כנגד מדה, ומה שאכל באיסור יאכל בהיתר. זהו נותן לבהמה לחמה, וזהו מי יכין לעורב צידו כי ילדיו אל אל ישועו יתעו לבלי אוכל, וגם אומר לך מי יכין לעורב צידו ר"ל כל מאכליו מתגלגל לפי אכלו כמו המאכל הנאכל לבהמה הראוי ממנו להויה יהיה בהמה והראוי ממנו לשרצים יהיה לפרש ומן הפרש יהיה שרץ. כן מאכל האדם הראוי למאכל אדם יחזור לאדם והראוי להפסד יהיה לפרש. וכן הדבר בחיה ועוף ובבהמה ובדגים ובשקצים ובכל רמש אשר תרמוש האדמה. ומכאן אתה לומד שכל דומם צומח חי ומדבר כולם עוברים בדין בני חלוף לעלייה ולירידה והכל במשפט אמת על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו, ולפיכך אפשר שיתהווה מן השרץ עוף ומן העוף שרץ כי מתחלפים, וכל זה בהיות האוכל מעולה וראוי לו הנאכל, ואם יהיה האוכל פחות מן הנאכל ואינו ראוי לו הנאכל אז האוכל יכרת לסבת הנאכל, שאם היה כוונתו לקיום הנפש והיה מבקש מאל אכלו הקב"ה היה מזמין לו מאכל הראוי לו אבל האוכל מבלי כוונה רק לשובע תאוותו אז נמשל כבהמות נדמה כי על זה אמר דוד המלך ע"ה כל הנשמה תהלל יה בכל נשימה ונשימה דעהו:

ד"ה וראה והבן בני אם יאכל האדם

וראה והבן בני אם יאכל האדם הבהמה הראויה לתועלת ואין דבה עוד חטא משפט מות ולא דחייה אלא עלייה מעלוי לעילוי כי תם עונם הנה האוכל אותה עונה ישא כי הוריד הראוי להעלות. זהו שנאמר כי תאוה נפשך לאכול בשר ר"ל נפש קרובך אשר היא כנפשך בכל אות נפשך תאכל בשר ר"ל תשים כוונתך להעלות נפשך היא נפש הנאכל אשר היא נפש ממונך ולכן צריך להיות האוכל מעולה להשיב הנפש ההוא ואז הקב"ה מזמין לו אוכל הראוי לו, ואם האוכל אינו מכוון זה רק אוכל לשובעו הנה הנאכל מתגלגל ממעלה למעלה עד ישוב למעלה הראוי לו והאוכל ישוב במקום הנאכל ההוא, והנה הפנים מתחלפים פני אדם לפני בהמה ופני בהמה לפני אדם, ואם תעיין בני ראה שהתנאים והאמוראים בלבד הותר להם בשר אשר כל מעשיהם לשם שמים וזהו שאמרו רז"ל ולאינך אימת נאכל והשיבו מערב שבת לערב שבת שאז הרחמים גמורים והכוונה בשלימות. והמקיים נפש מישראל כאלו קיים כל התורה, אך בדורות אשר להם המצות כמצות אנשים מלומדה אפי' בעלי התלמוד וישיבה אין להם לאבד נפשם מצד הנאכלים, אך היודע ענין האכילה וסדר סוד המאמר שאמרה תורה בכל אות נפשך תאכל בשר לו מותר לאכול בשר, הלא תראה שחז"ל נתעוררו ע"ז ואמרו עם הארץ אסור לאכול בשר כי אחר שהוא נדמה כבהמה למה יאכל הגדול ממנו ויתחלף בפני בהמה ויאכל לעם הארץ אחר ולא יטהר, כי הוא יאכלנה בלי כוונה עד שילך גם לאבדון טוב לו לאכול עשבי הארץ ממה שיגרום רעה הזאת לנפשו, אוי לו בני אחרי שאינו חושב בדעתו כי אין תועלת והנאה מן העולה הזה אשר הוא הולך אחר גופנית. ויראה ויבין שמפיו שלמעלה הוא מכניס ומפיו שלמטה הוא מוציא והלואי שיהיה היציאה כמו שנכנסו אבל הם יוצאין בשינוי גדול וסרחון רב כדי להראות לו שאין תועלת באכילה הגופנית אשר הוא בלתי כוונה, וגדולה מזה שאם לא יצא האכילה הזו ישוב למות זהו שאמר יתעו לבלי אוכל כי המאכלים הנאכלים לא יתעו בגלגולם כשהאוכלים ראוים, ואם אוכל "לבלי" אותו אדם שאוכלם חזר לבלי ללא דבר להפסד ולירידה ולפיכך יתעו האוכלים והנאכלים בדין בני חלוף אלא שהנאכל מעולה מן האוכל כי מתגלגלים ממעלה למעלה וזהו סוד כי ילדיו אל אל ישועו ר"ל ילדי הנחלף:

ד"ה הידעת עת לדת יעלי סלע וחולל

הידעת עת לדת יעלי סלע וחולל אילות תשמור, ר"ל יעלי הוא תיש הבר ושמו דישן בלשון התורה אקו ודישון תרגומו יעלי הוא תיש הבר והוא בכלל פני אריה, ארז"ל

בשעה שכורעת ללדת הקב"ה מזמין לה דרקון ומכישה ברחמה ומיד יולדת ואם יקדים הדרקון רגע אחד או אם יאחר רגע אחד אינה יכולה להתקיים מפני כי רחמה צר ואין הולד יכול לצאת ומתוך שמכישה הדרקון ברחמה נפתח ויולדת מיד וכאשר תצטער היעלי ללדת תשמור עת לדתה ר"ל עד שתבוא רפואה במה שתלד, וצריך אתה להבין כי צער לידה הוא אחת מן עשר קללות שנתקללה חוה הוא שנאמר בעצב תלדי בנים. ובזמן שאכלה חוה מעץ הדעת האכילה היא מאותו עץ הדעת לכל חי חוץ מעוף אחד ששמו חול שנאמר כחול ארבה ימים ולכן כולם נתקללו בקללה בצער לידה ובמיתה האמורה. כל מין ממין חיה משתנה זמן עיבורו מחבירו וזמן עיבור של כל אחד מהם הוא זמן להתחלף בדין בני חילוף, ר"ל הבהמה מתעברת עיבור י"ב חודש ואם תתחלף באשה תתעבר ט' חדשים וכן אשה בבהמה וכן כל מין ומין, אמנם האשה של אדה"ר כוונה דעתה לכל חי והסכימו כולם וע"כ נעשה כמשפטה, אך החול הנה נאחז ממיכאל אשר הוא נאחז מחסד עולם הנקרא הוי"ה, והראייה, חו"ל בגימ' מ"ד והוא חשבון יו"ד ה"א ו"ו ה"א וע"כ הוא חי לעולם כי לא נגזרה בו מיתה. וגם אומר לך ענין אחר כי בעת לידת יעלי סלע הוא זמן שלות הנפשות והם שבעה מיני חיות טהורות. איל הוא העטרה. וצבי הוא יסוד. ויחמור הוא נצח. ואקו הוא הוד. ודישון הוא תפארת. ותאו הוא חסד. וזמר הוא גבורה, ודישון שהוא הת"ת יעלי סלע שהיא העטרה תמורת צבי ודישון שהוא יסוד ותפארת אצר ודישן, כי דישון בני יעקב ואצר ודישן בני עשו. ודרקון המכישה את היעלי סלע מכח יהי דן נחש עלי דרך ר"ל כשהנחש מכישה העטרה שהנחש מכח דן שהוא הדין אז העטרה משלחת הנפשות אלינו ע"י דין שדן אותה לשלוח זהו על כרחך אתה נוצר ועל כרחך אתה נולד ועל כרחך אתה חי ועל כרחך אתה מת, וזהו מה שאמר וחולל אילות תשמור והנה הלידה בכח ה' כי הוא המתיר חבלי לידה וילדה. וצריך אתה להבין כי באותו רגע שהאשה יולדת מלמטה הנשמה נשלמת למעלה ומשתלחות מן המלכות אל פני אדם ובעת שהנשמה משתלחת היא משתלחת לא' בי"ב שבטים ותסובב על שם י"ב משם תקבל כל העתידות לבא עליו, ולפיכך ראוי לך לדעת מהו זה שארז"ל שנוטל המלאך הזרע בידו והולך לפני השם ואמר לו ולד זה מה תהא עליו עני או עשיר גבור או חלש, ואלו צדיק ורשע לא קאמר ולכאורה אין מובן בני זה המימרא שהמלאך נוטל הזרע בידו, והיותר רע שמוליכו לפני השם והלא השם הזהיר את ישראל במתן תורה מן הזרע הדא דכתיב אל תגשו אל אשה ואיך יתכן, אבל הכוונה והסוד הוא כך כי המלאך היא העטרה הנקראת מלאך כענין הכתוב הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמרך, והזרע היא נפש הנשלחת מן העטרה בדין וקודם ההשתלחות נוטלת רשות ממי שלמעלה ממנה

ואומרת אמת כי בדין אני שולחה מ"מ מה תהא עלי, ואלו צדיק ורשע לא קאמר מטעם כי היא אפשרי ביכולת ולא בידיעה וא"כ יודעת על העשיר ועל העני ועל הגבור ועל החלש. ואלו על צדיק ורשע אף כי קדמה ידיעתה אין לאומרה כי אין בידה למנוע, וא"כ המיילד בשם ר"ל ע"י קמיע למקשה לילד ומולידה הקמיע קודם זמנה תדע ותבין כי פעמים הורג שתי נפשות, היולדת ובעל הקמיע ופעמים שגורם לנולד ימים רעים וצרות משונות זו מזו, ואלהים יבקש את דם הנולד מיד בעל הקמיע המשל בזה כי עובר זה ראוי להוליד במילוי הירח שעטרה מלאה בנשיאתה בשם יו"ד ה"א וא"ו ה"א ובא המשביע והולידה טרם שנתמלאה הלבנה הנה הולד ההוא שנולד נולד בזמן ביטול כח הויותו ומת בימים מועטים, ודמו מיד זה הרשע והרוצח יבקש אלהים כי ביטל גזירת יוצרו והמית הנפש ההוא והולידו בלא זמנו וגרם לו ליקח ממון שאינו שלו ולישא אשה שאינו שלו. וזה תדע ששינה עליו כל סדרי בראשית. חולל אילות תשמור תספור ירחים תמלאנה וידעת עת לדתנה ר"ל כאשר תצטער העטרה האיל"ה ללדת אז תספור ירחים למפרע ותדע מתי ובאיזה מעלה מן המעלות התחיל להתחבר וזה סדר המנין:

ד"ה דע כי האשה אינה יולדת אלא

דע כי האשה אינה יולדת אלא למספר הריו"ן או למספר עיבו"ר והם רע"א ימים ורפ"ח ימים ורכ"א ימים וסימנם חסר לידה מן רע"א וישאר רכ"א, ולכן בעת שתצטער האשה ותשב על המשבר תמנה מאותו עת רכ"א ימים למפרע ותראה אם היא השעה המיוחסת לבינה תדע ממנה זמן הלידה אם היא חודש שביעי ואם לא טבלה בעת ההיא אלא חודש או ב' חדשים מקודם תמנה למפרע רע"א ימים ואם בעת ההיא ג"כ לא טבלה ושמשה מטתה תמנה למספר רפ"ח, והטעם בזה שלפי שכח הבינה היא לעצור ולהקריש ולפיכך כל המתעברים צריכים ממשלת הבינה כדי לעצור הטיפה ברחם עד שלא תפליטנו, וכח זה יקרא כה"ת לפי שהוא מקריש ועוצר ומייבש והוא מלשון כהתה עיני. ועתה בני נדבר בפני נשר:

ד"ה כנף רננים נעלסה אם אברה חסידה

כנף רננים נעלסה אם אברה חסידה ונוצה הוא שם תרנגול הבר. ועוד נקרא רננה כי הוא נותן רננים להקב"ה הוא שנאמר ואשמע את קול כנפיהם והנה כנף תרנגול הבר הזה הוא אשר כחו מצד נשר נעלסה מלשון שמחה וגילה וקיבול וקליטה, וגם אם אברה חסידה ונוצה עם כנף החסידה ונוצת חסידה, חסידה היא דיה לבנה:

ד"ה כי תעזוב לארץ ביציה ועל עפר

כי תעזוב לארץ ביציה ועל עפר תחמם ר"ל שבכנף רננים יש בה כל מיני צבעים עליונים ותחתונים כי היא כלולה מכל המעלות העליונות, וגם ר"ל כאשר תעזוב לארץ ביציה ועל העפר תקבץ הביצים ותחמם מן האויר בלתי שיגע בהם רק בראייתה אותם יתחממו וילדו לה אפרוחים:

הקשיח בניה ללא לה לריק יגיעה בלי פחד ר"ל היא עוזבת הבנים ללא לה ללא יבא תועלת לה כי נעשית אכזריות עליהם לכך לריק יגיעה בלא פחד ר"ל בלא מדת פחד:

כי השה אלוה חכמה ולא חלק לה בבינה ר"ל ששכח השם ממנה החכמה ולא נתן לה חלק בבינה ולכן נקרא תרנגול הבר ולפיכך אין בו חמלה ורחמנות:

כעת במרום תמריא תשחק לסוס ולרוכבו ר"ל בעת שתטוס ותפריח כלפי מרום ת"ת תשחק לסוס ולרוכבו תלעוג לכל המרכבות שלמטה הימנה:

התתן לסוס גבורה התלביש צוארו רעמה ר"ל כי הסוס מצד הגבורה וצוארו מצד המלכות:

התרעישנו כארבה הוד נחרו אימה ר"ל התבריחנו או תניענו ותנידנו כמו שמבריחין ומנידין את הארבה. הוד נחרו אימה ר"ל כח עטישת של נחיריו אימה. יחפרו בעמק וישיש בכח יצא לקראת נשק ר"ל יחפרו אויבים הם התמורות, בעמק הוא העטרה, אולי יוכלו להלחם במלכות הוא העטרה ואז ישמח הסוס בכח הוא הגבורה על שהרגיש על תערובות מלחמה בין כנסת ישראל ובין התמורות, ויצא לקראת נשק ר"ל אז יצא לקראת מזויני המלחמה כי מאחר שהסוס מצד הגבורה ומצד הדין שלמטה לכן ישמח תמיד במלחמה. ישחק לפחד ולא יחת ולא ישוב מפני חרב ר"ל ילעג לכל פחד של מלחמה, ולא יחת לבו כי מלחמת ה' צבאות וגבורותיו הוא ולכן לא ישוב מפני חרב המלחמה. עליו תרנה אשפה ולהב חנית וכידון ר"ל עליו יושלח אשפה כלי זיין ולהב חנית וכידון ר"ל ברזל אשר בחנית וכידון הוא רומח:

ד"ה ברעש ורוגז יגמא ארץ ולא יאמין

ברעש ורוגז יגמא ארץ ולא יאמין כי קול שופר ר"ל כאשר יתנועע בתנועה וכעס יחפור גומות (בעטרה) בארץ כדי לצאת מדרך החפירות להלחם עם האויבים ומרוב שמחת הסוס למלחמה אע"פ שישמע לקול מלחמה לא יאמין כי יש מלחמה עד שיראה בעיניו המלחמה, שנאמר לא יאמין כי קול שופר ומכאן אתה למד כי קול שופר מוכן לעורר מלחמה שנאמר והרעותם ונושעתם מאויביכם:

ד"ה בדי שופר יאמר האח ומרחוק יריח

בדי שופר יאמר האח ומרחוק יריח מלחמה רעם שרים ותרועה. ר"ל כאשר ישמע תרועת המלחמה יבשר לעצמו בשמחה, ומרחוק ירגיש במלחמה. רעם שרים ותרועה ר"ל כאשר ישמע תרועת מלחמה ורעשת שרים והשתברם זה עם זה ר"ל שבעים שרים של אומות העולם הוא מרגיש מיד במלחמתן:

ד"ה המבינתך יאבר נץ יפרוש כנפיו

המבינתך יאבר נץ יפרוש כנפיו לתימן וארז"ל בגיטין מלאך יש ודמותו כדמות נץ ובכל יום ויום מנשבת רוח דרומית מדת החסד ורוח צפונית מדת הפחד ואלמלא בן נץ שמעמידה היתה מחרבת עולם ומלואו, ומלת יאבר נץ ר"ל יעוף וזהו מצד הבינה עד שיפרוס כנפיו לצד החסד ר"ל יתגלגל ממעלה למעלה עד שיתעלה למדת החסד, והנץ הוא א' מעופות הטמאים ויש לו צד גילגול טהרה ע"י הבינה:

אם על פיך יגביה נשר וכי ירים קנו. ר"ל וכי על פיך יתגלגל מעילוי פני נשר עד שיגביה לתפארת, קנו הם בנים הנולדים ממנו:

סלע ישכון ויתלונן על שן סלע ומצודה. ר"ל סלע היא העטרה ישכון כאשר יתגלגל ישוב לשכון שן סלע ומצודה, שן הוא יסוד, ומצודה הוא ת"ת:

ראה והבן תכלית עלייתו של פני נשר משם חפר אוכל למרחוק עיניו יביטו ר"ל משם מהת"ת חפר אוכל ירגיל אחר מאכלו הבא לו מכתר עליון וחכמ"ה ובינ"ה למרחוק עד חכמה הנקראת רחוק שנאמר אחכמה והיא רחוקה ממני. עיניו יביטו ר"ל מראיו וצבאיו יסתכלו. ואפרוחיו יעלעו דם ובאשר חללים שם הוא. ראה והבן הנשר הוא בתכלית העלייה ובניו בתכלית הירידה כי אפרוחיו יעלעו דם ר"ל צמאו דם ובאשר חללים שם הוא והוא רומז אל הנעלם ששם עתידין להתעלות מעילוי לעילוי, ומאחר שכל מעשה עליונים כמעשה התחתונים אלא שאלו גשמיים ואלו רוחנים ומופשטים ע"כ אמר נעשה אדם בצלמינו כדמותינו להיות בגופו כל אבר ואבר הרומזים לסבת העליונים (ועתה אתחיל לדבר ולא תענה אל דברי):

ד"ה דע לך בני פעם אחת נמצאתי בארץ

דע לך בני פעם אחת נמצאתי בארץ ישראל וראיתי שם ז' הרים גדולים זה על גבי זה ואחד גבוה חוץ מז' והוא עליהם וכל הז' אינם לפניו דבר, ושמתי בדעתי לעלות אל כולם ולא ידעתי מסילה ונתיב כי הם גבוהים מאד ונמצא עמי אדם אחד ואמר לי לא תצטער

כי לא תצליח כי יש עוד שני הרים גדולים אשר אין ערך בגבהם של הב' ההרים ומלך אחד על כולם. וכאשר שמעתי שאמר שלא אצליח הנחתיו והלכתי מצד אחרת וצעקתי בקול גדול אהיה אחרון הודיעני דרך זו אלך באהיה שני וראשון והודיעני באיזה דרך ונתיב ומסילה אלכה אל ההר הגבוה מכולם ושעה רצויה היתה, ומיד בא אלי אליהו ז"ל ואמר לי אנה חכמתך ומה הוא העלייה שאתה מבקש לעלות ואמת כי יש דרך ומסילה וסולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה ואם יפול הנופל ממנו מי יקימנו, ואמרתי לו אדוני אמור לי אם זה הסולם הוא סולם של יעקב אבינו ע"ה, ואמר לי זהו הסולם, ואמרתי לו בבקשה ממך הוליכני והראני מקומה ואחר תניחני ותלך, ואני יודע שהשם לא ישיבני ריקם מלפניו וגם לא אפול ולא אשבור כי יודיעני הקב"ה דרגי הסולם ולא אדלג מדרגא לחברתה משום ואץ ברגלים חוטא וכאשר אעלה כן ארד, ומיד הוליך אותי אל הסולם והניחני שם והלך לו ומיד קראתי ואמרתי אליי למה עזבתני, ומיד שמעתי קול קורא אלי עלה אלי ההרה והתחלתי לעלות ועליתי בהר הנמוך מכולם ובא אלי מלאך אחד ושמו מלתיא"ל והכרתי שהיה רבו של אליהו ז"ל כי הרבה פעמים שמעתי תורה מפיהו, ואמר לי השמר לך ושמור נפשך מאד שלא תזוז מכאן אם לא שתלמוד ותדע מסילות ונתיב ההרים, אמרתי לו ולכן באתי אליך ומה שאשאלך הודיעני ויותר לא אכשל. ואמר לי אמור ושאל אל תירא ואל תחת. ואמרתי לו אמת שאתה רבו של אליהו ז"ל. אבל אמור לי רבו של אדה"ר מי היה והניחו בלא ידיעה ולא מצא שום תיקון בסולם לעלות עד שנפל ונשבר, א"ל רזיא"ל רבו של אדה"ר היה ולמדו כל דבר וכל ענין וקב"ה בעצמו אמר לו ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו ושמע לקול אשתו ולקול קב"ה לא שמע. עוד א"ל ורבו של שם מי היה ואמר לי יופיא"ל שמו, ורבו של אברהם צדקיא"ל, ורבו של יצחק רפא"ל, ורבו של יעקב פלטיא"ל, ורבו של יוסף גבריאל, ורבו של משה מטטרו"ן ואני רבו של אליהו ז"ל. ואמרתי לו מה שמך ואמר לי מלתיא"ל שמי ואמרתי לו מה היתה התורה שלימדם ואמר לי כל אחד ואחד היה מוסר קבלה לתלמידו בספר ובע"פ כדי להחכימו ולהעמידו על כל העתידות. ודע כי צדקיא"ל למד לאברהם אבינו ע"ה ארחות תושיה הם ל"ב נתיבות פליאות חכמה ואם לא תדע אותם איך תוכל לעלות, עליך יאמר ויתקיים והכסיל בחשך הולך, ואמרתי לו ע"כ אמור לי הנתיבות האלה אנה נמצאים, א"ל כל הר והר מאלו ההרים העומדים לכולם יש להם ל"ב נתיבות וכל נתיב ונתיב מל"ב נתיבות יש לו מסילות ונתיבות אין ערך ואין מספר, גם ההר הנמוך מכולם יש לו ל"ב נתיבות ואמרתי לו א"כ חזקני והעמידני על הנתיבות האלו ואמור לי שמם וענינם וסיבתם כי עכ"פ אעלה אל ראש הסולם אם אוכל ומיד אמר לי:

ד"ה הנתיב הא' נקרא אור מופלא והוא

הנתיב הא' נקרא אור מופלא והוא אור מושכל קדמון והוא כבוד ראשון אשר אין כל בריה יכולה לעמוד על מציאותו, ואמרתי לו לברר לי כל ענין ואמור לי מהו שכל מופלא, ואמר לי כי הוא מלשון כיסוי כענין כי יפלא שפירושו יתכסה, והכוונה שהוא שכל נעלם ומכוסה מלהשיגו ואפילו כל המדות לא יוכלו להשיגו ואותו הנתיב נק' אל"ף, ואל"ף במילואו א"ל ר"ם וצורת האלף הוא צורת כל האותיות, וכל הנתיבות הם באלף, האמת בדרך כלל ולא בדרך פרט וע"כ האלף נתהפכה פל"א לומר לך שהוא דבר מכוסה זהו ויקרא שמו פל"א, והנתיב הזה הוא כתר עליון ונקרא מושכל מעלת העלת שאינו יוצא ממעלתו ומחיובו והוא הנקרא קדמון בעבור שהוא קודם לכל האותיות ואין כל בריה יכולה לעמוד על מציאותו כמו שאינם יכולים לעמוד על עיקר מהותו של עלת העלות זהו נתיב האלף:

ד"ה הנתיב הב' הוא שכל בהיר והוא

הנתיב הב' הוא שכל בהיר והוא כתר הבריאה וזוהר אחדות השוה המתנשא לכל לראש והוא נקרא כבוד שני, ואמרתי לו מהו שכל מזהיר וכתר הבריאה וזוהר האחדות, ואמר לי דע כי הנתיב הא' שהוא כתר לא יאמר עליו רק אחדות אך מנין וריבוי לא יאמר עליו. כי איך יאמר מנין על מה שאינו מושג מציאותו א"כ בעלת העלות לא יאמר שם לא אחדות ולא רבוי. והנתיב הא' שהוא כתר עליון אחדותו אינו לשון מנין כי הוא פלא. ודבר שהוא פלא אי"ן, והמנין הוא כמות והאין אין בו כמות א"כ אחדותו אינו לשון מנין, וכ"ש עלת העלות שאין לומר שם שום דבר וענין כלל וכלל. ואלו שכל מזהיר הוא חכמה הוא הנתיב השני ונקרא שכל מזהיר בעבור שעיני כל הנמצאים הם הספירות אשר למטה ממנו נחשכים מלהסתכל בשכל המופלא הוא הנתיב הראשון ואלו שכל המזהיר הוא הנתיב הב' הוא חכמה יש לה קצת השגה יותר, ויותר ממה שיש בשכל המופלא הוא כתר עליון, זהו כוונת שכל מזהיר ונקרא כתר הבריאה הוא שנאמר בראשית ברא אלהים ואין ראשית אלא חכמה שנאמר ראשית חכמה, ובעבור שכל הנבראים מחכמה ניתלים ע"כ נקרא כתר הבריאה, ונקרא אב יען שהוא אב לכולן והוא הנקרא יש, אבל מכתר עליון הנקרא אין אינם יכולים לדבר עליו כי במה שלא יוכל להשיג לא יוכל לדבר ממנו, וע"כ קריאת הא' רומז עליו שקריאתו הוא אויר שאינו נתפס כזה א ונקרא אחדות השוה כי הוא המקבל אחדות באמת והוא אב המרחם שנאמר כרחם אב על בנים ועליו

אמר הכתוב וחנותי את אשר אחון ורחמתי את אשר ארחם אע"פ שאינו ראוי, ונקרא כבוד שני כי הוא אחר מציאת הפלא הנקרא אי"ן והוא שני לו:

ד"ה הנתיב הג' נקרא שכל מקודש והיא

הנתיב הג' נקרא שכל מקודש והיא הבינה, והבינה היא יסוד החכמה הקדומה הנקרא אמונה. הבינה היא אומן של החכמה ושורש החכמה, והבינה אם האמונה שמכחה נאצלה, ואמרתי לו הלשון סתום וביאר לי ואמר נקרא שכל מקודש והוא קדוש בכל מיני קדושה ומזומן ומוכן לקבל כל הצורות ולהאצילם מכח החכמה כדרך שהחומר מזומן לכל צורה, והבינה שהוא נתיב הג' הוא יסוד ושורש החכמה כי הבינה מוציאה תוצאת החכמה לכל הספירות, כי החכמה היא קדומה מהבינה, ובעבור שהחכמה נאצלת מאין אינה מוציאה הספירות בפרט כל אחד ואחד אלא בכלל כמו שהוא בכלל אל האי"ן, אבל הבינה שהיא יש מיש כי נאצלה מן החכמה הנקרא יש עליה להוציא כל ספירה וספירה וכל כח וכח כמשפטו איש על דגלו ועל מחנהו, והחכמה נקרא קדומה ואמונה וקדושה על שקדמה מהבינה. ואמונה מלשון אומן כי אומן לאומן היא כנסת ישראל הנקרא גם היא אומ"ן הוא שנאמר ויהי ידיו אמונה והם ידיו של ת"ת, הם עשר ספירות ומשה כיון בעשר אצבעות ידיו להוריד כח מאין אל אמונה ומן האמונה אל האמונה להתחכם ולהשפיל ס"ם שרו של עשו, וזה הנתיב השלישי היא באמונה עטרה עם הנתיב כתר נתיב הראשון והשני, וזהו שארז"ל אמון מכוסה אמון מוצנע שפירושו חכמה עלאה וחכמה תתאה ועל שהנתיב הג' הוא אם נקרא גם הנתיב הג' אומן זהו שנאמר כאשר ישא אומן את היונק היא העטרה היונקת, וזהו נתיב הג' הנקרא אם האמונה היא העטרה כי הנתיב הוא קו הירוק והפחד נאחז משם, והעטרה מקבלת מן הפחד ע"כ נקראת אם האמונה:

ד"ה הנתיב הד' נקרא שכל קבוע על

הנתיב הד' נקרא שכל קבוע על שממנו מתאצלות כל הרוחניות בדקות אצילות שמתאצלות אלו מאלו בכח המאציל הקדמון יתעלה שמו. ועל שנקרא שכל קבוע מפני שממנו מתאצלים כל הכוחות שבו הם כמסמרות נטועות ונאצלו ממנו כל שכליות רוחניות בדקות אצילות כדרך שצורת הבנין בבנאי בדקות ציורו ולפיכך כל צורת הבנין אשר בבנין כולם מתאצלות מכח הציורים אשר בבנאי מכל מין צורה ולא מזולתו, והנה צייר הבנאי לעשות חלון והחלון נעשה בפועל מצד שציירו הבנאי והחלון אשר היה

בציור הבנאי אינה סבה לעוף המצוייר בכותל הבית כי אין ציור החלון כציור העוף, ולכן אמר הם מתאצלות אלו מאלו בציור. ציור גימ' הא"ש והנתיב הזה בכח קדמון שהוא נתיב הא' הוא מאציל כל מיני אצילות:

ד"ה נתיב הה' נקרא שכל מושרש,

נתיב הה' נקרא שכל מושרש, ונקרא כן מפני שהוא עצם אחדות השוה והיא בעצם הבינה הנאצלת מגדר החכמה הקדומה הנקרא שכל נשרש. ונקרא כן מפני שנשתנו כל הנאצלים ממנו ולמטה ויש הפרש בין זה הנתיב ובין הנתיב הב' אשר בו זהר האחדות, כי הנתיב השני הוא התאחדות נשיאות הנמצאים באחדות השוה עד שאין הפרש לו בין שמאל ובין ימין כי הוא חנון ומיטיב אפי' לרשעים כמו שפי' וחנותי את אשר אחון כו' אבל הנתיב הה' דברים המתפשטים ממנו לימין ולשמאל לפנים ולאחור לדין ולרחמים כולם נשרשו משורש אחד פשוט ואחד שוה, והוא הנתיב הה'. והמשל בזה השמש מתכת השעוה ומקפה ומקרשת הטיט בכח אחדות שבו שהוא פשוט, ולא שנבין מכאן כי יש בשמש כוחות שונות כח מייבש וכח מתיך או שיהיה בשמש איכות ההתכה והיובש ח"ו, אבל השמש למעלה מן היסודות כח אחד שיש לשמש אותו הכח הוא כח פשוט בלי כח יסודי ובלי שום שינוי, כן יש כח בנתיב הה' שבו אחדות שוה שממנה יתפשטו כל בני חלוף ותמורה ושינוי. וראה ההבדל שיש בין הנתיב הה' לנתיב הב' כי נתיב הב' דומה לשמש, והנתיב הה' דומה לזריחתו כפי אחדות השוה:

ד"ה נתיב הו' נקרא שכל נבדל. ונקרא

נתיב הו' נקרא שכל נבדל. ונקרא כן מפני שבה מתרבה שפע האצילות והוא משפיע שפע ההוא על כל הבריכות המתאחדות בעצמו, ונקרא שפע נבדל שמלת שפע הוא מלשון נזילה ורבוי שנאמר ושפעת ימים תכסך, ר"ל הנזילה והרבוי אשר נוזל מהנתיב שלמעלה ממנו כדמיון אור החמה, מהנתיב הו' ינזול וישפע אור אל החמה, ומן החמה ישפע אור אל כל הנמצאות, כן הדבר הזה מן נתיב הו' ישפע ממנו שפע נבדל ונפרש מנתיב הו' אשר משפיעים אליו הבריכות והמקורות המתאחדות בעצם נתיב הששי:

ד"ה נתיב הז' נקרא שכל נסתר, ונקרא

נתיב הז' נקרא שכל נסתר, ונקרא כן מפני שהוא זוהר לכל כוחות השכלים והנראים בעין השכל וברעיון האמונה, ונקרא שכל נסתר כי הוא נסתר ולא יושג רק בשכלי

הספירות וזהו ההבדל בין נתיב הז' לנתיב הא' שהוא המופלא, שהנפלא נמנעו הספירות השכלים מלהשכילו ואלו הנתיב הז' יושג בספירות, וגם למחשבה ורעיון של עטרה הנקראת אמונה:

ד"ה נתיב הח' נקרא שכל שלם. ונקרא

נתיב הח' נקרא שכל שלם. ונקרא כן מפני שהוא תכונת הקדמות ואשר אין לו שורש להתישב כי אם בחדרי גדולה הנאצלים מעצם קיומם, ונקרא שכל שלם מלשון ושלמו ימי אבלך כי תמו והגיע עד סופה, ולפי שהנתיבות תמו ונשלמו וא"א לעמוד על תכלית נתיב זה אם הוא מן המושכלים או מן המורגשים ולכן נקרא שלם כי הנתיב הזה כלול משני מינים כעין החלזון שאי אפשר לעמוד עליו אם הוא מכלל הדגים או מכלל הצומח כי הוא חי ומתנועע אבל אינו מחליף מקומו כי הוא נעוץ ותקוע בארץ, וכל הבא לידע אמיתת הנתיב צריך שיחזיק עליו מחדרי הגדולה הנאצלות ממנו:

ד"ה נתיב הט' נקרא שכל טהור. ונקרא

נתיב הט' נקרא שכל טהור. ונקרא כן מפני שהוא מטהר את הספירות ומבהיק גזרת תבניתם ותוכן אחדות שהם מיוחדות מבלי קיצוץ ופירוד, ונקרא שכל טהור מפני שמטהר הספירות מצד התמורות איזה שהיה מבהיק ועלה עליו חלודה ומצחצחו ומטהרו ומנקה גזרת תבניתם ומוציאם מן התמורות, ולפיכך הוא מבין האחדות להיותם מיוחדות מבלי קיצוץ ופירוד:

ד"ה נתיב הי' נקרא שכל מתנוצץ מפני

נתיב הי' נקרא שכל מתנוצץ מפני שהוא מתעלה ויושב על כסא הבינה ומאיר זהר המאורות ומשפיע שפע רבוי לשר הפנים. ונקרא שכל מתנוצץ לפי שזה השכל מתעלה ויושב על כסא הבינה כח עליון ומשלח מאורות אל התפארת והעטרה ואל כל המאורות ומשפיע שפע ברבוי לשר הפנים העטרה, ונקרא מתנוצץ על שמקבל נצוצות הזהר מן הבינה:

ד"ה נתיב הי"א נקרא שכל מצוחצח

נתיב הי"א נקרא שכל מצוחצח מפני שהוא עצם הפרגוד ר"ל הפרוכת המסודרת כסדר המערכה של הנתיבות העליונות ושל הנתיבות שלמטה וניתנות לעמוד לפני עלת העלות הוא שנאמר והבדילה הפרוכת לכם בין הקודש ובין קודש הקדשים. ואל יבא בכל עת אל

הקודש מבית לפרכת. הפרגוד בגימ' חצר, וכנגד הפרגוד הזה חצר הכבד כדי להבדיל בין הנשמה ובין כלי המאכל:

ד"ה נתיב הי"ב נקרא שכל בהיר.

נתיב הי"ב נקרא שכל בהיר. ונקרא כן מפני שהוא עצם האופן הגדולה הנקראת חזזית ר"ל מקום חזיון החוזים במראה, ונקרא שכל בהיר מפני שהוא מראה אשר הכל חוזים בו ר"ל יורדים במרכבה והנביאים חוזים בו, ונקראת אופן הגדולה לפי שבמראה הזה כלולים עליונים ותחתונים וכל הנמצאות, וזהו בהיר הוא בשחקים. ונקרא חזזית על שם מחזה שדי יחזה:

ד"ה נתיב הי"ג נקרא שכל מנהיג

נתיב הי"ג נקרא שכל מנהיג האחדות. ונקרא כן מפני שהוא עצם הכבוד המקבל מכל הנתיבות והוא תשלום אמיתת רוחניות האחדים וסיום אמיתת רוחניות האחדים המיוחדים באחדות העליון, הרי אתה אומר שכל המתאחדים מתאחדים על נתיב זה י"ג, ולפיכך אח"ד בגימ' י"ג:

ד"ה נתיב הי"ד נקרא שכל מאיר.

נתיב הי"ד נקרא שכל מאיר. ונקרא כן מפני שהוא עצם החשמ"ל ומורה על הרזים וסוד החיות הקודש ותכונתם. ונקרא שכל מאיר מפני שהוא מורה על הרזים וסתרי עליון לכל דורש ממנו ומאיר עיניהם בסתרי הדת. והוא עצם החשמ"ל אשר בידו כל סתרי מעלה והוא מגלה סוד הקודש ותכונתם ר"ל סוד הקודש שהוא כתר:

ד"ה נתיב הט"ו נקרא שכל מעמיד.

נתיב הט"ו נקרא שכל מעמיד. מפני שהוא מעמיד עצם הבריאה בערפלי טוהר, ונקרא שכל מעמיד מפני שהוא מעמיד עצם הבריאה בערפלי עטרה טוהר ת"ת ר"ל הנתיב הזה הוא מחדש את הערפל ומעמידו עד שיהא ראוי לקבל חקיקות הצורות העליונות מכל הנבראים, ואלולי חיזוק הערפל ע"י זה הנתיב לא היה באפשרית הערפל לקבל ציור הנבראים" נתיב ט"ז נקרא שכל נצחי. ונקרא כן מפני שהוא עידון הכבוד שאין כבוד למטה ממנו כמוהו והוא נקרא גן עדן ומוכן לחסידים. ונקרא שכל נצחי לפי שהוא מובן לכל מי שינצח את יצרו ותמורות, והוא עידון של הכבוד עטרה. כי בזה הנתיב תקבל העטרה תענוג ועידון על מצות ה', והוא הנקרא גן עדן המוכן לחסידים אשר בעטרה:

ד"ה נתיב י'ז נקרא שכל ההרגש והוא

נתיב י"ז נקרא שכל ההרגש והוא מוכן לחסידי האמונה להתלבש ברוח קדושה. והוא נקרא יסוד התפארת במעמד העליונים. ונקרא שכל ההרגש מפני שבכח התפארת כל הצורות הנמצאות בשמים ממעל ועל הארץ מתחת ובים וביבשה כי הכל צריכים בו, ולכן כל הנפשות המתעלות מעילוי לעילוי כשיגיעו להיותם צרורים בצרור החיים אז אותם חסידי האמונה יתלבשו כאחד מבעלי הרגשה אשר בתפארת ברוח קדושה בסוד המלבוש אז הוא בחשמ"ל:

ד"ה נתיב י'ח נקרא שכל בית השפע

נתיב י"ח נקרא שכל בית השפע ומתוך חקירתו מושכים רז וחידה המתלוננים בצילו והדבקים בחקירת ממשלתו מעלת העלות. ונקרא שכל בית שפע מפני שהמסתכלים בזה יכולים למשוך מעלת העלות רז וחידה. ויש הפרש בין הנתיב הזה לנתיב הו' כי הנתיב הו' נקרא שכל נבדל לפי שממנו יושפע שפע נבדל על כל המקורות להחיות כל המקבלים שפעו, אבל זה הנתיב הוא שפע לענין לימוד והבנה וחכמה מעלת העלות והוא מענין פרנסה:

ד"ה נתיב י'ט נקרא שכל סוד הפעולות

נתיב י"ט נקרא שכל סוד הפעולות הרוחניות כולם מפני שפע המתפשטים מן הבריכה העליונה. ונקרא שכל סוד הפעולות הרוחניות לפי שע"י זה הנתיב מתפעלת השפע היורדת מן הבריכה העליונה ר"ל מכתר עליון אל כל הספירות, והנה הנתיב הזה על ידו יתחלק השפע לכל הספירות:

ד"ה נתיב כ' נקרא שכל רצון. ונקרא

נתיב כ' נקרא שכל רצון. ונקרא כן מפני שבו תכונת כל היצורים כולם ובזה השכל יודע כל מציאות החכמה הקדומה. ונקרא שכל רצון מפני שבזה הנתיב תכונת כל היצורים אשר בחכמה וע"י זה השכל יודע כל מציאת החכמה הקדומה ר"ל העליונה ויש הבדל בין זה הנתיב לנתיב הי"ד כי נתיב י"ד מאיר בסוד כתר עליון וזה מודיע סתרי חכמה:

ד"ה נתיב כ'א נקרא שכל החפץ המקובל

נתיב כ"א נקרא שכל החפץ המקובל המבוקש. ונקרא כן מפני שהוא מקבל שפע אלהית כדי להשפיע מברכתו לכל הנמצאים כולם ונקרא שכל החפץ המקובל מפני שע"י זה הנתיב מקבלים כל הנבראים שפע כתר עליון, שהוא מקבל מכתר עליון, וכולם מקבלים ממנו ר"ל מזה הנתיב:

ד"ה נתיב כ'ב נקרא שכל נאמן מפני

נתיב כ"ב נקרא שכל נאמן מפני שבו מתרבים כוחות רוחניות להיותם קרובים לכל המתלוננים בצילו. ונקרא שכל נאמן כי בידו נפקדים שכליים ורוחניים ומתגברים על ידו כדי להיות קרובים למתלוננים בצלו בצלם השם וע"י כך יתעלו מעילוי לעילוי:

ד"ה נתיב כ'ג נקרא שכל קיים מפני

נתיב כ"ג נקרא שכל קיים מפני שהוא כח קיום לכל הספירות להלבישם מרוח קדושתו. ונקרא שכל קיים מפני שע"י זה הנתיב יבא כח קיום לכל הספירות להלבישם מרוח קדושתו ולפי שזה הנתיב מקיים כל הספירות נקרא שכל קיים:

ד"ה נתיב כ'ד נקרא שכל דמיוני מפני

נתיב כ"ד נקרא שכל דמיוני מפני שהוא נותן דמות לכל הדמיונים אשר נבראו בדמיונם הראוים לצביונם. ונקרא שכל דמיוני לפי שהוא נותן דמות וצורה לכל הדמיונים אשר נבראו בדמיונם לפי צביונם בדין בני חלוף לכל מיני דומם ולכל מיני צומח ולכל מיני החי ולכל מיני משכיל לכל אשר ביבשה ובים ולכל צבא השמים לכל הנמצאים לכולם נתן לאיש חליפות שמלות כראוי לה:

ד"ה נתיב כ'ה הוא שכל נסיוני מפני

נתיב כ"ה הוא שכל נסיוני מפני שהוא הנסיון הקדמון אשר בו הבורא ית' שמו מנסה (בו) כל החסידים. ונקרא שכל הנסיוני כי בו מנסה ה' לכל הנמצאים:

ד"ה נתיב כ'ו נקרא שכל מחודש מפני

נתיב כ"ו נקרא שכל מחודש מפני שבו מחדש הקב"ה כל החדושים שהם מתחדשין בבריאת העולם. ונקרא שכל מחודש כי הוא מוציא כל דבר מכח אל הפועל ממש:

ד"ה נתיב כ'ז נקרא שכל מורגש מפני

נתיב כ"ז נקרא שכל מורגש מפני שממנו נברא שכל כל נברא מתחת גלגל העליון והרגשתם ר"ל ממנו נבראו כל הנבראים מתחת גלגל העליון והרגשתם:

ד"ה נתיב כ'ח נקרא שכל מוטבע מפני

נתיב כ"ח נקרא שכל מוטבע מפני שבו נשלם טבע כל נמצא מתחת גלגל החמה בשלימות כי הוא הטבע הנכונה:

ד"ה נתיב כ'ט נקרא שכל מוגשם מפני

נתיב כ"ט נקרא שכל מוגשם מפני שהוא מתאר כל גשם אשר יתגשם תחת תכונת כל הגלגלים בגדלם ובגבולם:

ד"ה נתיב ל' נקרא שכל כללי מפני

נתיב ל' נקרא שכל כללי מפני שבו נכללים כל הוברי השמים כמשפטן והכוכבים והמזלות עיונם תשלום ידיעתם באופני גלגלים מזה הנתיב:

ד"ה נתיב ל'א נקרא שכל תמידי מפני

נתיב ל"א נקרא שכל תמידי מפני שהוא מנהיג השמש והירח ושאר כל הכוכבים והצורות כל אחד מהם בגלגלו, ונתן כח לכל הנבראים ממערכם אל המזלות והצורות:

ד"ה נתיב ל'ב נקרא שכל נעבד להבדיל

נתיב ל"ב נקרא שכל נעבד להבדיל לעובדי כוכבים ומזלות. וע"כ כל אלו נתיבות הם בחכמה וניתנו לבינה כענין ה' בחכמה יסד ארץ ה' היא הבינה מבטת בחכמה אשר לה ל"ב נתיבות החכמה ובראה את העולם, וכל הנתיבות האלו נתנו לכל הספירות וצדקיא"ל רבו של אברהם למדו לאברהם וכתב לו בספרו בשלשים ושתים נתיבות פליאות חכמה. ר"ל כל מה שברא הקב"ה בעולמו כנגדו ברא באדם שכל הנתיבות האלו נמצאות באדם וזהו שאמר נעשה אדם בצלמנו כדמותינו. וקבל תשובה על מה ששאלת וכל זה בכדי שיתבונן האדם הנגלה ויבין דברי חכמה הוא שנאמר ואחרי עורי נקפו זאת ומבשרי אחזה אלוה. ור"ל האיברים אשר נסדרו אחרי עורי ונחקקה זאת ר"ל העטרה שכל פרטיה וכלליה נחקקו באדם. ולכן מבשרי אחזה אלוה כלומר אראה הדברים

הנגלים ואבין בסתרי החכמה ובסתרי שם אהי"ה שכן אהי"ה בגימטריא אחזה, ואשאל ממנו להודיעני איך כלליה ופרטיה נחקקו באדם. והתחיל ואמר לי דע לך שהי' הוא גולם בלי צורה והוא החכמה ולכן כשם שהחכמה הוא הצייר ראשית הכל ואחרית הכל והיא בכל ונעלמת מכל ואי אפשר להמציא בלעדה דבר מן הדברים והוא ב' "בראשית ל' "לעיני כל ישראל והוא כל התורה כולה וממנה נרשמת תורה שבכתב. והי' רומזת אליה כן הי' שהוא אות הרומז היא ראשית כל האותיות ואחריתן ונעלמת בתוכן ואי אפשר להמציא בלעדה אות מאותיות הקודש, ודמיונה תמצא באדם והוא מוח שבראש הוא הי' שהוא החכמה, וכשם שהגולם הוא מקבלת כל הצורות כן הי' מקבל כל מיני חקיקות, ושני קרומות יש למוח שבראש. קרום העליון הוא דבוק לעצם הגולגולת. והקרום השני הוא דבוק במוח כן הי' שהוא הכתר הוא הקרום הסמוך לי' שהי' הוא המוח שבראש וזולת הרקיע שהוא הכתר אין קיום בעולם לגולם שהוא המוח והיא החכמה, כן אין קיום לאדם ולא כל כוחות המוח זולת הקרום המקיף את המוח ומסבבו ודבק בו, והקרום העליון הוא דבק בעצם והוא מחוץ לרקיע קרח הנורא, ועלת העלות שם הכתר לשמור החכמה הוא הקרום שעל המוח ולכן אם ניקב התחתון טריפה אך אם ניקב העליון אין לחוש, שכל זמן שהשומר אינו מניח הנשמר א"כ למה הנשמר מוכה מבלי מכה ויטרף ואין הדין נותן. והאומר כשניקב העליון והתחתון קיים טרפה הוא סובר בהסתלק עלת העלות מן השומר שהוא הקרום הסמוך למוח אין כח לשומר לשמור א"כ ניקב העליון טריפה כי הוא העיקר. והאומר עד שינקבו שניהם צדקו דבריו לפניהם מ"מ אפילו זה בלא זה טריפה איזה משניהם, ואל תפרכס בדבר כי המאכלות אסורות מפסידות הנשמות והנפשות הטהורות וכשם שיש ממעל לרקיע אשר על גבי ראשי החיות כמראה אבן ספיר כדמות כסא כן בין אלו ב' הקרומים יש שם ליחה זכה ודקה עד שהיא ממוצעת בין אויר למים כי איננה אויר ממש ולא מים ממש. ודע כי מן הרקיע העליון אשר למעלה מן החכמה והוא הכתר מתפשטים ממנו נתיבות ומהם ישלח כח ההרגש והשכל לכל אבר ואבר כראוי ולא ימצא שום הרגש ורצון זולת הנתיבות. והנתיבות נמשכים אחרי ג' אמות אויר מים אש ולסוד הז' כפילות ולכן יתפשטו מהם שבעה נתיבות הם ז' צינורות:

ד"ה הצינור האחד הוא מתפשט מצד פני

הצינור האחד הוא מתפשט מצד פני המצח לעומת ראש החוטם כי יש חקיקה ופיתוח בעצם ההוא הוא היו"ד הוא חכמה אשר משם יוצא הצינור עד הארץ, הנה שהיא החיה המשלחת הצינור להביא ריח ניחוח לה' כי הריח מתערב באויר והחיות מכח

החיה רצוא ושוב ומתערב בחיות כח הקטרת ונקשר ברוח אלהים חיים המרחף ע"פ המים. ולכן נקרא זה השם צי"ת ית"ץ וצי"ת מלשון האזנה כי תרגום האזינו אציתו ואם תראה לקיים והאזנת למצותיו והוא צי"ת ואם לאו נתהפך לית"ץ מלשון ונתץ את הבית שפירושו הרסהו, וזה שהחרש הוא כשוטה לכל דבריו כי יצא מכלל הקשבת החיה המזהרת וא"כ נהרס ונחרב ואין בדבריו כלום:

ד"ה והנה החיה משלחת הצינור להביא

והנה החיה משלחת הצינור להביא בו ריח ניחוח לה' הוא הבינה או הת"ת שהוא שכל לבינה או לת"ת, ואיך הצנור מעלה ריח ניחוח שהריח הוא הנפש כי הריח מתערב באויר והחיות מכח החיה חכמה ומתערב בחיות כח הקטורת ונקשר ברוח אלהים חיים, והנה הצינור מעלה הנפש ולכן אמר ריח ניחוח לה' שהוא מתהפך יר"ח יח"ר שאם ירח מוטב וירח לה' זהו ריח ניחוח לה' ואם לאו שלא האזין והקשיב למצותיו יחר לה' לפיכך הקטורת מבכרות ומבשלות, ואתה תראה ותבין כי כאשר יצא אותו נתיב מנקב העצם ויגיע לתחלת החוטם שתחלתה למעלה מן העינים אז יוצאים ומתחלקים מקצה אותו נתיב שני דרכים. האחד הולך אל העין הימין. והשני אל העין שמאל כי ראש החוטם הוא למעלה מן העינים, וכאשר יגיע מן החיה הצינור אל העין שמאלי לצד שמאל ואל העין הימין לצד ימין אז הצינורות מקיפין סביב אבן הספיר אשר הוא דמות כסא לשבת עליו כח והרגש של הראות העין, והנה הדוגמא בעין האדם כי באותו הספיר אשר בעין אותו הספיר הוא דוגמת הכסא לשבת כח ההרגש באותו ספיר אשר בעין יתראו כל הצורות בהתלוות להביט אחר אותו ספיר שבעין כי הוא מראה כל צורות כמו הבינה שהיא אבן ספיר וכסא החכמה ולה כח כל הצורות כן הספיר שבעין מראה כל הצורות כמו שהמים מראין כל הצורות והנה כבוד ה' חונה על אבן הספיר אשר מכח החיה ועל ידי הנתיב יחזיר את הנראה על החיה העליונה. ראה והבן הסומא אין הדין נותן שיחשוב שוטה כי אע"פ שאינו רואה שב אל החיה העליונה כי הוא צי"ת. אבל החרש ית"ץ והרי הוא כשוטה אמנם הסומא הוא כמת כי התור שר מעליו ולא יתור אחרי עיניו כענין ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם ולכן סומא פטור מן המצות ואין הדין נותן מכולם רק ממצות התלוים בראייה, ועיין בעיון דק שכל תנועה תיוחס אל הנמצא ראשון הנותן כח להתנועע כן כל התנועות שבאדם כולם יוחסו אל הכח ההיא אשר בין שני הרקיעים הם הקרומות והכח הוא המוח. ודע כי הקרום הדבוק במוח מתחלתו הוא רך ודק מאד ובאמצעיתו הוא יותר עב ואחריתו נוטה מעט אל היובש

והצינורות נמשכות מסוף המוח, כי דע לך יש צינורות נמשכות מאחורי המוח הם יותר חזקים ולכן ראוים הם להניע תנועות ולפיכך יבא נתיב השני מאחורי המוח אל העינים כדי להניעם כפי הרצון שהנתיב שבא להם מתחלת החוטם נותן האור והנתיב מאחורי המוח נותן תנועה. והנתיב הג' נמשך להם מאחורי המוח ומאחורי הנתיב הב' ובא קצת מנתיב הג' אל הלשון לתת לו חוש הטעם וקצתו יבא אל השינים לתת בהם חוש המשוש. ודע והבן שברוח הדק אשר בלשון יקובל בו הטעם ע"י הליחות ותבלע בלשון טעם מן הנטעם. והם ט' טעמים וכולם מין והפכו מתוק או מר או חמוץ או מלוח והשמנינות והחריפות והקביצה והעפיצות והתפל כי הלשון הוא בשר רך ולכן לו מזומן לקבל הטעם וכח ההרגש בא אליו מן הנתיב הג'. והנה ניתן בזה הנתיב בבוא אל השינים חוש המשוש להבין קר וחם לח ויבש רך וקשה. והנתיב הד' יוצא ג"כ מאחורי נתיב הג' והוא בא אל חיך העליון ונותן בו כח הטעם. והנתיב הה' מגיע ממנו קצת חוש השמע לאוזן ומקצתו ממנו יגיע קצת תנועה לפנים. והנתיב הו' יגיע קצתו אל הלשון והגרון ונותן ללשון חוש הטעם ולגרון חוש המשוש וקצתו מתפשט אל הכתף וקצתו ילך אצל הצואר ויתפשט ממנו אל הגרגרת ויתפשט ממנו אל הריאה והוושט ויתפשט אל טרפשא דכבדא, והטרפש הוא הפרוכת המבדלת בין הקודש ובין קודש הקדשים, הכוונה בין כלי המאכל ובין כלי הנשמה שכלי הנשמה תלויה בקנה וכלי המאכל תלוים בוושט. ויתפשט מטרפש הכבד ויתדבק בפי האצטומכא ויתפשט משם ויתדבק בקרום הכבד והטחול וקצת הקרביים ויתדבק שם קצת חלק מהנתיב הג', ודע והבן כי הקנה הוא נתיב לרוח אלהים חיים והוושט נתיב למאכל לפרנס בו אברי הגוף הם כלי הנשמה, והאצטומכא הוא כלי המבשל המזון המשתלח ממנו חלק לאברים וחלק לבני מעים לשלחו ולפעור כי חלק האברים באברים וחלק הפעור בפעור. והכבד הוא כלי שבו יתבשל המאכל שיפסיד צורת הנאכל וישיבהו לדם בכח החום שבו הבא אליו מכח הגבורה והאש החזקה, והטחול כלי מוכן לקבל השמרים מן המאכל, והקרבים הם נתיבות לשלוח הרעי אל הפעור. והנתיב הז' הוא צומח מאחורי המוח ובא אל הלשון והגרגרת ונותן להם כח התנועות. והנה מבואר שבאלה הז' נתיבות באין ההרגשות בכל האברים. ודע והבן כי חוט השדרה נמשך מן המוח ומחוט השדרה נמשכים ומתפשטים ל"ב נתיבות וכולם כפולים זוגות חוץ מנתיב א' שאין לו זוג. ואלו ל"ב נתיבות הנמשכים מחוט השדרה. הנתיב הא' נמשך מן הנקב אשר בחוליא ראשונה מחולית הצואר ועולה עד שיתחלק סביב הראש שהוא הכתר עליון ולהודיעך שמשם הכח. הנתיב הב' נמשך מן הנקב שהיא בין חוליא הא' והב' ועולה עד שתתדבק בעור הראש ויתן לו חוש המשוש

ויגיע ג"כ לאצילים אשר בעינים והוא ממשיך להם התנועה. הנתיב הג' נובע מהנקב אשר בין החוליא ב' והג' ויעלה לעין ולפנים שמצד הא' ויתן להם התנועה. הנתיב הד' נובע מהנקב אשר בין חוליא הג' וד' ויעלה עד שיתדבק במצח ולמעלה ממנו. נתיב הה' נובע מהנקב אשר בין החוליא הד' והה' וקצתו היא סבה לתנועת הראש וקצתו אל הכתף. נתיב הו' נובע מהנקב אשר בין חוליא הה' והו'. והנתיב הז' נובע מהנקב אשר בין החוליא הז' והח' ועולים קצתם אל הראש וקצתם אל השדרה והמחיצה. הנתיב הח' נובע מן הנקב אשר בין חוליא הח' והט' ויעלה קצתם אל זרוע עליון והתחתון וקצתו אל הכתף. והנתיב הט' מתחבר עם נתיב הו' בכתף והם מביאים החוש לזרוע עליון ומנתיב הז' ילך אל הזרוע ובו תנועת הזרוע, וקצת מהנתיב הח' יתן החוש ויניע הכתף. הנתיב הי' נובע בין חוליא ט' והי' וקצת הנתיב זה מתפשט בדרך עצל אשר בין הצלעות וסבתם בדרכי השדרה כי משם דביקותו וקצתו יורד אל הכתף ויגיע בו החוש והתנועה. נתיב י"א נובע בין החוליא הי' והי"א ומתפשט לעור ויתן לו החוש וקצתו יכניס לפנים בגוף ויחלק בין הצלעות ודרך העצל המלובש בחזה ויתפשט לשדרה ולכתף ויתפשט עד הנתיב הי"ט והנה יש לו ז' נתיבות:

ד"ה הנתיב הכ' הוא נתיב האחרון

הנתיב הכ' הוא נתיב האחרון היוצא מן השדרה בין החוליא הי"ט והכ' עד אשר יתחלקו לה' נתיבות ויכנסו מבפנים ויתחלקו בדרך עצל הבטן וקצתו בעצלי המתניים ויתחברו עמהם ג' נתיבות מהמוח וירדו אל השוקיים ב' נתיבות אשר תחת הג' ויתפשטו מן השוק אל הרגל ומתחלת עצם העגבות יצאו ב' נתיבות מכל עגב נתיב אחד וכולם יורדים אל הרגליים וג' נתיבות נמשכים אל האמה שהוא אמת המים. ראה והבן שנשלם האדם בל"ב נתיבות החכמה דוגמת הל"ב נתיבות שלמעלה וזהו נעשה אדם בצלמינו כדמותינו. גם אמר לי כי הל"ב נתיבות נמצאות באדם בהרבה מקומות שבגופו:

ד"ה וראה והבן שהל'ב נתיבות

וראה והבן שהל"ב נתיבות המפוזרים כולם כלולים בגוף אחד ויש מקומות שכולם יורדין במקום אחד והם ל"ב שינים בפה שהם נתיבות למוצאי האותיות, וכן הל"ב פרקים באצבעות הידים וכן באצבעות הרגלים. וכנגדן מלכי כנען שהרג יהושע כי היו ניזונים מבפנים ע"י הצינורות היורדים בעטרה וכשנשלם עונם הרגם יהושע הנאחז מן הירח היא העטרה כן ההריגה למעלה שהעטרה גזרה שלא לתת להם חלק ונחלה מא"י ר"ל

ממנה. וכנגדן ל"ב כוכבים הנאחזים מן הכבוד הראשון והשני וכנגדן שלשים מלכי בית דוד ומלך המשיח ומלכות ה' יתברך. וכשם שכל העולם מתכסה בל"ב נתיבות כן כל חי מתנהג בל"ב (ואלו הן) הקנה, הריאה, הכבד, המרה, חלולי הלב, תורבץ, הוושט והקיבה, הכרס והמסס ובית הכוסות והדקין וב' קרומות של מוח מעיים והמעי האחרון וזפק וגגו של זפק וקורקבן וקליפות הקורקבן הטחול והכליות והביצים והאמה של שתן ושל זרע והמוח וחצר הכבד וכיס הלב ושני עורות לוושט ושני עורות יש לריאה הוצא מהם גגו של זפק ומעי האחרון הרי ל"ב, ואחר שכל פרטי החקיקות היו רשומות בחכמה ומציאות החכמה בכח כתר עליון הויה א' ושמה י"ה ובה כח כל הויות הנקראים יו"ד ה"א וא"ו ה"א, דע שמאותן הויות נמצא גם מעלת העטרה הנקראת צבאות שפירושו אות בצבא שלו כי בה יראו כל המראות הצובאות וכל האספקלריאות, וכאשר הגיע בעטרה שהיא מראות הצובאות כח העליונות היא שולחת ומשפעת למטה. ונקרא אספקלריאות מלשון ספיר. ודע והבן כי אהיה הויה אדני נקראים ג' ספרים ומהם המציא כל המציאות בספר וספר וספור שהם שלש אותיות של שם המפורש שהוא יו"ד ה"א וא"ו ובכללם הה' אחרונה שבשם בן ד' כי הוא עלול להם. ודע שתחלת כל הנמצאים נמשך מהשם יתברך משך השפע והי' נמשך והולך עד קצה הידוע ומתוך התנועה נתחדש להשפיע חום, ומן החום התלהבות ומן התלהבות ניצוץ ומן הניצוץ אש. והנה האש הי' נמשך ונתגלגל עד שנתגלגל בעגולו ומתוך העגול נתקשה ונהיה שמים אשר הקב"ה נקרא על שמם שנאמר ואתה תשמע השמים, וזהו שארז"ל לעולם יהא אדם ירא שמים וכל מעשיך יהיה לשם שמים, וזהו שאמר עוטה אור כשלמה נוטה שמים כיריעה, והנה חקק בספירת השמים נתיבות וחקיקות ושבילים וכל צבא הנבראים, והשמים ההם הם רקיע כעין קרח הנורא והם אטומים כדמות היו"ד שהיא אטומה והיא גולם בלי צורה, והנה רוח ה' מפרק הרים ומשבר סלעים וברוח ההוא שהוא רוח כתר עליון ועלת העלות בצורת יאורים בקע וכל יקר ראתה עינו כי כאשר נחקקה החכמה בגולם היו"ד המקיף לכל הנמצאים חקיקות צורת האותיות שהם אותיות של תורה הם גשמי החלקים אשר נחצבו מן החלמיש צור שהוא הסלע הם האותיות וחללי נתיב חקיקתן נקראו נתיבות, והנה כל אות ואות נחקקו בה כל האותיות וזהו שאמר אברהם אבינו בספר יצירה שלו אלף עם כולם וכולם עם אלף ואז מן הנתיבות נבעו ג' מאות ושבעים ושמונה מיני אורות שנאמר בצורת יאורים בקע וכל יקר ראתה עינו ומספר המאורות כמספר חשמ"ל, ופירוש יאורים הם י' אורים הם הספירות, והנה היאורים ההם היו רצים ושבים כמרוצת הכסף באש ולפיכך הוקבע להם מקום שנאמר מבכי נהרות חבש ותעלומה יוציא אור, ופי' נהרות מלשון ונהורא

עמיה שרא ומתוך שעצרן וחבשן בכל תעלומות הוציאם לאור הם סתרי כת"ר וחכמ"ה, והחכמה מאין תמצא ר"ל מכתר עליון שאינו מושג מהותו, משם נמצא החכמה וזה יציאת יש מאין. ואיזה מקום בינה ר"ל כתר וחכמה הם סיבת מציאת הבינה שא' רמז לכתר וי' לחכמה לא ידע אנוש ערכה פי' אם בא אנוש בשר ודם לחקור ולידע מהות החכמה איך היא ערכה בכתר עליון הנקרא אי"ן לא ידע לשום לה ערך לפי שבאי"ן לא נתפש שום הבדל ולא שום הוי"ה, וגם אם בא שום בריה לחקור על מציאת החכמה איך היא בארץ עטרת החיים כ"ע לא יוכל להגיע לאמיתת מציאותו כי ארץ חיים מיוחס לכתר עליון:

ד"ה וראה והבן שנקרא נפ"ש רו"ח

וראה והבן שנקרא נפ"ש רו"ח נשמ"ה חי"ה יחיד"ה כי היא מיוחסת בשמות הממציאה ולכן ארץ של כתר עליון נקרא ארץ החיים ר"ל ארץ של חיים ואפילו החיה שהיא שם חכמה לא הגיע לאמיתת מציאותה. התהום אמר לא בי הוא ר"ל אם בא לחקור על מהות החכמה אין ערכה בכתר עליון, מתוך תהום של כ"ע לא נוכל להגיע. כי התהום מעיד על עצמו שאין השגת ערכה מכ"ע א"כ איך יוכל המשיג להשיגה מתוך התהום. והתהום רומז בחכמה עלאה גם בחכמה תתאה. ודע והבן שאם נבא לחקור מה שבא ונמשך מכ"ע לידע איך ערך החכמה בכ"ע עדיין לא נוכל להגיע למציאותה כי הנה י"ם החכמה הוא ים שאין לה סוף אע"פ שהוא מעיד על עצמו שאין עמו ערך באמרו תהום אמר לא בי הוא א"כ איך נוכל להגיע לתכלית חקירתה:

ד"ה לא יתן סגור תחתיה ר"ל שכתר

לא יתן סגור תחתיה ר"ל שכתר עליון נקרא סגור ונעלם, ולא ישקל כסף מחירה פי' החסד שבא מכתר עליון אל החסד לא יתן לא יוכל להשיגה, לא תסולה בכתם אופיר ר"ל אם נחקור על ערך החכמה מכח ת"ת הנדמת לכתם אופיר שדומה לצד הדין אשר עתיד לפעול בת"ת ודמה צד המקור החס"ד אשר עתיד להמשיך אליה מכ"ע לשוהם יקר וספיר, ולפי שיש בת"ת שני סבות לעצמותו ולעטרה הדבוק בבריאה ראשונה לא יערכנה זהב הבא מכ"ע, וזכוכית מצד הנצ"ח הבא מכתר עליון, ותמורתה כלי פז הבא מצד כ"ע בכל אלו המדות לא יוודע סבת החכמה וערכה בכתר עליון איך היא. ראמות וגביש אל החכמה היש להם ערך בכתר עליון לא יזכר כי בזה המעלה אסור לחקור האמת, ומשך חכמה מפנינים ר"ל מסבת הסבת וכשם שהכתר אינו מושג לזולתו כך

החכמה אינו מושג לזולתה. ראמות ר"ל רוממותו של כתר עליון אין דורש ואין מבקש רשאי לחשוב שם, האמת גביש ר"ל ג"ב י"ש עליונות של יש כיצד נתחדש יש מאין אין לדרוש ואין לבקש, לא יערכנה פטדת כוש ר"ל האבן הירוקה הנקראת קו ירוק, והכוונה אם תבא לחקור על ערך החכמה בכ"ע מתוך קו ירוק ר"ל ביה' המתפשטת מן החכמה לא תוכל, ואומר כוש כי האבן היקרה מוצאה משם, והאמת כי כוש הנזכר כאן הוא מסוד ישת חשך סתרו וכינה החשך לכוש להיות החשך נראה שחור, ואמר כי אותו חשך הנקי והטהור כאשר יאצל ממנו פטדה עדיין לא יוכל ליקח ערך חכמה מן הצד איך הוא בכתר עליון, לפיכך חזר ואמר בכתם טהור לא תסולה פי' תערוך:

ד"ה ואחר שביאר לך המנע השגת החכמה

ואחר שביאר לך המנע השגת החכמה ר"ל ערכה בכתר עליון חוזר ופי' לך שגם אם ירצה האדם לחקור אחר ישותה בעצמה איך מקבלת האצילות ושפע מכתר עליון אמר גם הוא נמנע מהשיגה, וזהו שאמר והחכמה מאין תבוא, ר"ל מכ"ע ואיזה מקום בינה ר"ל הבינה נאצלה מאין שהיא כתר וחכמה, שהחכמה נעלמה מכל חי ר"ל אפי' מספירות שלמטה הימנה. ומעוף השמים אלו כל המרכבות טהורות כי אין דבר טמא יורד מן השמים אבדון ומות הם ראשי התמורות כי אבדון תמורתה הוי"ה כי ההויות נותנות הצורות והאבדון מפשיט הצורות, ומות תמורת החיים באזנינו פי' בבינתה שמענו שמעה של החכמה, האמת אלהים שהיא הבינה הנכתב בהוי"ה ונקרא בשם אלהים. הבין דרכה ר"ל הנתיב שהוא בא לכל אחד ואחד והוא כ"ע אותו הנתיב ידע ת"ת את מקומה מקום הליכות נתיבותיה, לפי שכ"ע לקצות הארץ יביט תחת כל השמים יראה ומתוך שמביט בארץ החיים ותחת כל השמים ששם מעשה כל היצורים נפרטים בסוד יהו"ה אדנ"י ולא יעלם ממנו דבר לכן הת"ת ידע את הליכות נתיבותיה, והם נתיבות החכמה לעשות לרוח של המשתלחים משקל שיצא במדה במשקל ובמשורה ומים ר"ל חסד תיכן במדה שנאמרה מי מדד בשעלו מים וגו'. בעשותו למטר חוק כמה ימטיר ויחיה וכמה לא ימטיר וישחית ויפסיד כדין בני חלוף מן המטר ודרך לחזיז קולות מצד הגבורה ויאמר לאדם ת"ת הן יראת ה' ור"ל החכמה שהיא של ה' שהיא הכתר. והוא יראת הבינה ר"ל שהחכמה הוא י??את הבינה וסור מרע היא הבינה והנה ביאר לנו שאין לנו צד להשיגה רק מיראת ה'. וגם הבינה אין להשיגה אלא מצד שהיא למעלה. מכל תמורות שנאמר וסור מרע בינה. והיא היוצר של כל הספירות וכאשר נחקקו בה נתיבות בתמונת כל פרטי הפרטים והכללים אז היא תבנית כל האותיות זו לפנים מזו הוא אלף אחד

ואלף עד אלף אלפים והם נמשכים ונחקקים זו לפנים מזו עד רבוא רבבן וכן כל שאר האותיות וכן תבנית כל כללי הנמצאים ופרטיהן ופרטי פרטיהון וכן תבנית כל עשב ועשב. ודע והבן שמנין פרטי עשבים הם כמנין ארץ שהם אלפים ומאה שהאלף הוא אלף וצדי פשוטה במ"ג הוא תשע מאות והר' הרי אלפיים ומאה, וכן פרטי הצומח שהם אילנות ודשאים וכן פרטי חיות כל חי וכן מין המלאכים ועשר כוחותיהם ומשכנותם וכן הכוכבים והגלגלים ומסלותם ופרטי פרטיהן וכן בימים ובנהרות והמורכבים מן הפרטים כדין בני חלוף כל אלו הנתיבות כולם נכללים מג' ספרים ספר ספר ספור והם אהי"ה יהו"ה אדנ"י והם שלשה אותיות של השם יו"ד ה"א ו"ו, שכל משכיל מושכל, ולשון אחר הדעה הידיעה והיודע, לשון אחר דעת יודע ידוע, הוא שנאמר אני ה' עושה כל מלמד שכל היצורים כולם נחקקו בשמו, ולפיכך נצטוינו שלא להשחית דבר, ושופך דם האדם באדם דמו ישפך כי בצלם אלהים עשה את האדם, וזהו סוד היצירה להיות כל הנבראים משותפים באדם ואדם בהם ולכן יתפעל האדם במעשיהם והנבראים במעשה האדם, והנה השחקים וכל פרטיהן נכתבו ונחקקו בחכמה, ונבלי שמים הוא מלשון נבל וכינור כי בדרך הנתיבות ימשיך רוח אלהים חיים בנגינות ידועים שהם ל"ב נגינות אשר התורה מתגלגלת בהם ואמרו כי אותם הנגינות הם טעמי התורה, פתח עיניך וראה כי ל"ב נתיבות חכמה הוא כלל כל הנמצאים, והנתיבות נמשכו מכתר עליון הנקרא פלא. וראה והבן שהנתיבות נמצאות באדם וע"כ אמר נעשה אדם בצלמנו כדמותינו. ורציתי לעלות אל היוצר הראשון והשני היא הבינה ועטרה ואמר לי עד פה תבא ולא תוסיף. ואמרתי לו ידעתי שאכנס לשלום ואצא לשלום ואפ"ה מנעני ושאלתי להודיעני במעמד טוב ויפה שלא אדאג על השגתי, והנה מה שהשיבני השגה שלימה ושים דעתך לשמוע כל דבר ודבר וכל ענין וענין בבריאת אדם ובבריאת עולם הגשמי ולא תירא ולא תחת למען תחיה וירשת את ארץ כי עתה שנברא האדם למדהו כל מה שתשמע כאשר נאמר לי וכן אתה בני תשמע ותבין כי עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר. ודע והבן שהמשכיל בתורת ה' לשמה היא בעצמה מדברת לו פנים אל פנים ופה אל פה כאשר ידבר איש אל רעהו, וראה והבן שהדם שבתוך הלב והדם הוא הנפש והעטרה נקראת ל"ב ויהו"ה במלואו כזה יו"ד ה"א ו"ו ה"א עולה דם והוא בעטרה כענין באתי לגני אחותי כלה ע"כ הדם הוא בלב ונקרא נפש כי הוא נפש הלב וע"כ נקרא גם הלב נפש זהו שנאמר כי הדם הוא בנפש יכפר. שיהו"ה מכפר העטרה מכוחות הטומאה וחמשה שמות נקראו לה נפש רוח נשמה חיה יחידה:

ד"ה וראה והבן כי על שהתורה הוא

וראה והבן כי על שהתורה הוא תורה שבכתב ותורה שבע"פ והיא אמצעית בין האדם ובין הבורא היא הבינה ע"כ ניתנה לו התורה להיותה גם בתחתונים, האמת שתלמוד תורה קודם למצוה שתלמוד מביא לידי מעשה ואין מעשה מביא לתלמוד ועם כל זה לא המדרש היא העיקר אלא המעשה ומי שמעשיו מרובה מחכמתו חכמתו מתקיימת ר"ל מעשה כגון מעשה בראשית ומעשה מרכבה שהם מעשה אלהים, ושאלתי לשם אחר שהלוחות מעשה אלהים המה חרות על הלוחות א"כ מפני מה שיבר משה מעשה אלהים מפני מעשה העגל. ועוד שאלתי אחר שהלוחות הם תורה שבכתב רומז בת"ת והת"ת נקרא יהו"ה א"כ למה לא אמר והלוחות מעשה ה' אבל אמר והלוחות מעשה אלהים. ועוד שאלתי מפני מה היו הלוחות אבנים ולא ממין אחר והשיבו לי שהאבן רומז בעטרה והתורה בת"ת, והכוונה שלא להפריד תורה שבכתב מן האבן ומה שנכתב ע"י אלהים בעבור שמלת אלהים רומז בעטרה והתורה שבכתב הוא סתום ואלו היה נכתב בשם יהו"ה מי היה משיגו ע"כ נכתב בשם אלהים לומר לך שהעטרה הנקראת אלהים משגת השגת ביאור לבארו וע"כ והמכתב מכתב אלהים הוא שע"י זה נוכל להשיגה, ומה ששברה משה בעבור מעשה עגל כי המירו את כבודו בתבנית שור ומאין להם החילוף והתמורה כזאת אלא שאין ספק שמעשה מרכבה נודע להם מן ד' חיות הקודש שהם אריה הוא החסד. שור הוא הפחד אדם הוא הת"ת נשר הוא העטרה, וגם מעשה בראשית נודע להם הוא חכמת רוח אלהים וזהו עשה לנו אלהים, וכראות משה שהפכו הנשר לשור ואדרבא הפכו החיות ונתנו לנשר יניקה מן השור אז פרחו האותיות תורה שבכתב ונשארו האבנים מבלי אותיות וכראות משה הדבר השליכם מידו בהכרח כי היה מדתו נצח ות"ת ולא הניחה בידו והנה האבנים יונקים ממדת השור. והמחשבה שלהם קיום המעשה ומזה תבין שזולת המחשבה אין המעשה כלום ואלולי חכמי התלמוד שקבלו סתרי תורה מן הנביאים והנביאים ממשה ומשה מפי הגבורה היינו היום בסתרי תורה פתאים יותר משאר אומות, אבל הם האירו עיני החשכים בסתרי תורה והם האירו עינינו עד שאנו נהנים מזיו השכינה ע"פ שמות הקדושים והטהורים. ועתה ראה והבן איך הפכו הה' לד' פנים וממנו הודיע סוד שם המיוחד הוא יהו"ה, והנה יהו"ה עולה בגי' כב"ד הוא שם כב"ד ואיך הה' מורה הענין כי מלאהו כזה ה"י והפכהו והוא י"ה מלאהו י"ה כזה יו"ד ה"א והוא כ"ו הורה הו' על הכ' והעלה הכ"ו כענין ו' פעמים כ' ועולה נס"י הנה יהו"ה נס"י ר"ל יהו"ה העולה כ"ו הוא נס"י ונס"י בגימ' הסנ"ה והנה הסנה בוער באש ר"ל הכ"ו שהעלה הסנ"ה, נעלמו של כ"ו הוא פ"ו כענין כ"ף ו"ו והוא כ"ו פ"ו, ופ"ו

הוא גימ' אלהים, ואלהים הוא דין והדין הוא אש זהו והסנה בוער באש שהאש מהסנה והסנה איננו אוכל ומי הוא המונע הוא המדוע, שהמדוע הוא כ"ו ר"ל ו' פעמים כ' עולה מדוע זהו מדוע לא יבער הסנה, והכוונה שהסנ"ה כולל אש ומים כענין כ"ו פ"ו והמים מכבין אש ואין לה כח לאש לאכול ולכלות. וראה עתה בני והבן כי ג' שמות הללו שהם הסנה נסי מדוע עולים שי"ן והשין רומז בבינה ר"ל שהבינה מסבבתה בהשפעתה לבלתי יפרידו והג' שמות הללו כולם עולים מכ"ו, כענין ו' פעמים כ' ונולד ממנו שי"ן סי"ן סי"ן סי"ן, ששי"ן בגי' סין סין סין, וסין הוא סני יונק מהאש הגדולה שנאמר מדבר סי"ן הראת, מה הראה לי בצירוף הה' ואחר שהעלה הה' לכ"ו. חלקהו לשני חלקים ועשה ממנו אחד אחד, ודע והבן בני כי כמו שנאמרו לי הדברים בצירוף הה' הוא סני בהיותי שם ולא הניחוני לעלות למעלה וכך אגידם לך ולא אניח אות אחד שלא אמשיכהו ושלא אשפוך נפשי עליו שתבינהו רק שים דעתך לשקול ולהבן לדעתי והשם יעזרני ויעזרך להקשיב, א"ל ר' ברוך הגומל לחייבים טובות, א"ל בני חלילה שאתה חייב כי זכאי אתה בעיני השם ותזכה ליד הכל ממני. ודע כי אחר שחלקו הכ"ו לשני חלקים שהם אחד אחד א"ל חכמת בחוץ תרונה הם י"ג אותיות ולכן טעם אתנח במלת תרונה, גם ברחובת תתן קולה הם י"ג אותיות, וראה והבן שנחלק הפסוק לשני חלקים בשוה והם שני אחדים, והכוונה שחכמת שלמה בחוץ תרונה ר"ל ניתנה לישראל והיא תורה שבעל פה ברחובת תתן קולה ר"ל הרחובת הוא תורה שבכתב ולשם תתן קולה כי הוא יסוד ותורה שבע"פ הוא הבנין ומי שזכה בו יחיה כענין וחיית ורבית בארץ, וזהו ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע. ביטול התורה הוא המות לימוד התורה הוא החיים וזהו מאמרם ז"ל מאי ליעבד אינש ויחיה לימות, מאי ליעבד אינש ולימות יחיה, והכוונה שמלת תמות עולה תחיה תחיה, הוא שאמרו רז"ל יחיה יחיה ב' פעמים ופירוש דבריהם כך, אם ימית עצמו בתורה יחיה ואם לא ימית עצמו בתורה ימות, זהו שנאמר אדם כי ימות באוהל וסמיך ליה זאת התורה, וז"ש ואדם אין לעבוד את האדמה הוא הקב"ה ומלת לעבוד כענין ולעבדו בכל לבבכם והעבודה צריכה להיות בלב וזהו שדרשו רז"ל בפסוק כי האדם לעמל יולד זכה לעמלה של תורה לא זכה לעמלה של עולם, ועוד אמרו רז"ל אמר הקב"ה אם אני בראו מן העליונים הוא יחיה ואינו מת אם אני בראו מתחתונים מת ואינו יחיה אמר הריני בוראו מן העליונים ומן התחתונים אם ימות יחיה ואם יחיה ימות, והבן מה שאמרו רז"ל עתיד הקב"ה להוריד טל להחיות מתים ודע בני שהטל הזה הוא אינו טל כפשוטו אבל ט"ל הוא של סוד שם המפורש ר"ל ששמו של הקב"ה מחיה מתים בעוה"ז וכ"ש בעוה"ב ומי שחושב בענין אחר אינו

מכלל ישראל הקדושים המקובלים מסתרי תורה התמימה, והנה אמרתי לך שהאחד בשנים ושנים באחד ר"ל יהו"ה הוא שם אחד ונחלק לשני אחדים באח"ד ביהו"ה שהוא שם אחד. והנה האחד בשנים עולות שמות מפורשים האחד עולה תרע"ו שמות, ותרע"ו שמות עולה בחשבון המרובע של שם המיוחד שהוא יהו"ה ועולה כ"ו, ומרובע כ"ו הוא תרע"ו ר"ל כ"ו פעמים כ"ו, והנה כ"ו פעמים כ"ו הם כ"ו פעמים יהו"ה חלקם ועשה חלק אחד י"ב וחלק אחד י"ד ועולה י"ב פעמים הויה שי"ב וי"ד פעמים יהו"ה עולה שס"ד ושס"ד בגימ' השטן הנולד מזה"ב:

ד"ה וראה והבן סוד של נזמי הזהב

וראה והבן סוד של נזמי הזהב ר"ל מזהב במ"ק נזמ"י ונזמ"י בגימ' העג"ל, והנה הזהב רומז בפחד וע"כ העגל נמצא בלב וע"כ קוראין אותו שתי וערב כדי שיבטל כל כחו ושמו, ונחש עפר לחמו וכח הישראלי גוברים על עובדי אלילים כי הוא שר התועבה אבל מכיר התשובה ר"ל שר התועבה בגימ' מכי"ר התשובה ועונה אמן בעל כרחו. (והטעם כמו יחרם כחרם יריחו) וירם קרן משיחו. ועתה בני דע לך שאלולי שאני אוהב אותך אהבת דוד ויהונתן לא הייתי אומר לך דבר מאלו דברים שנאמרו לי כי הם הדברים העומדים ברומו של עולם. ודע באמת אם יאמר לך שום אדם שהוא מקובל מסתרי תורה אל תאמין בקבלותיו הנסתרות אם לא שיודע בל"ב נתיבות החכמה שהם עשר ספירות בלי מה וסוד כ"ב אותיות התורה ואם לאו לא תאבה ולא תשמע לו כי לפחות צריך שיתן לך מופתים מהדומים להם מספרי חכמי קבלה או מתורה שבכתב הכוללת כ"ד ספרים, והשמר לך ושמור נפשך מאד מלהרהר אחר חכמי האמת ולא תכחיש מהם דבר כי החכמה הזאת היא אמונתינו כי אלהים אמרם לאב הנביאים והוא לימד כל הענין במדבר לישראל ומשם ואילך נשאר לנביאים שקבלו מפי הזקנים ומפי השם הוא שנאמר כי לא יעשה ה' אלהים דבר כי אם גילה סודו אל עבדיו הנביאים וסודו של הקב"ה הוא חכמה אמיתית ונעלמה מחכמי המחקר תכלית העלמה. ודע בני שסוד השם אינו ראוי לכל אדם כי אם ליחיד אחד המשוטט בין היחידים רבים המייחדים את השם הנכבד בקבלה בלתי מוצאת לפועל ויהיה זה בתוכם יחיד כמו הנפש יחידה בכל הגוף והוא בעל האברים רבים ובזכותו חיים כולם ובעבורו נבראו כולם והוא נברא להכיר את בוראו לעבדו בלבב שלם ובנפש חפיצה עבודת אמת, ואיש אשר כמוך יפתך לבך על דרך אמת הקבלה הפותחת הלבבות לא שכל המדומה המנדבת בפתיחת הלב רק דרכי אמת אשר לא יכזבו מימיו, ואכתוב לך כל דבר בספר ושמוהו בסתר מפני עיני העורים

אשר הכם השם בסנוורים שאינם מבינים השגה שלמה ותוציא שכלך מן הכח אל הפועל כי באמת יפתחו לך שערי רחמים. ועתה שמע בני מקנה אשר קנה מפי השם. ודע שכל הקבלה כולה נכללת בשני ענינים. האחד מהם לדעת עשר ספירות והשנית לדעת כ"ב אותיות התורה. ועתה בני שים דעתך לקבל שמות הספירות תחלה כדי שתקבל מהם שפע אלהי מהם בעצמם, והדרך הוא שידבק כל ספירה וספירה לעצמה ואחר תדביק עם כל הספירות כולם יחד ולא תקצץ בנטיעות, ותעיין תחלה בספירה העשירית בכלל שהיא ראשונה והיא הקרובה לנו ושמה צדק והיא השכינה ויש לה שמות רבות והמשיגם הוא המדבר ברוח הקודש, והרמז למשוך קודש הקדשים ולהביא צדק עולמות וצריך המקבל לרדוף אחר זאת ההשגה בכל כוחו שנאמר צדק צדק תרדוף למען תחיה וירשת את הארץ, וכתיב וצדיק באמונתו יחיה. ואח"כ תעיין בשנית לה שהוא הספירה התשיעית לאצילות והוא שורש לעשירית שהוא ענף אחד לכל הספירות ושמה יסוד והיא נרמזת בברית מילה ובכח זה הספירה תשיעית עושה העשירית פירות ונכרתו בה שלש עשרה בריתות בסוד האבות ובהם עיקר פריה ורביה. והשלישית שהיא שמינית לאצילות הוא הוד כענין אשר תנה הודך על השמים ר"ל אשר הוא הכתר השמים הוא התפארת. והד' שהיא שביעית לאצילות שמה נצח נעימות בימינך נצח ועל שתיהן השוקיים עומדים וברית יחד מכוונת באמצע במילת המעור, ואלו הג' ספירות מורים על מציאת עולם התחתון והראשונה שהיא העטרה מקבלת שפע משלשתן ומשגחת בחלק דק ממנה ואחרון נקרא חלון על התחתונים כולם ודי להם בו לפי מהותם לתנועה שכלית וגשמית לבראותם בריאות חדשים לחדש העולם בכל פעם בכל יום ויום תמיד מעשה בראשית. וחמישית שהיא ששית לאצילות שמה תפארת וזכה בה יעקב אבינו והיא המדה הנקראת אמת שנאמר תתן אמת ליעקב ובה שם המיוחד חתום י"ה במלואו יו"ד ה"א והם עולים כ"ו, כ"ו הוא יהו"ה הנקרא יעקב שהוא התפארת, ולכן כתר השכינה שהוא י' הרומז בחכמת אלהים והשכינה הרומזת ביעקב אותה הי' הוא על ראש יעקב ישראל, ואם על הגשמי כתר השכינה ר"ל כתר הוא התפארת הנקרא יהו"ה השכינה היא העטרה, וכן ראש יהודה כתר השכינה על ראשו וגם הודה לתמר כלתו באומרו צדקה ממני ר"ל הרחמים שבתמר ממני והיא אמרה הכר נא למי החותמת והפתילים והמטה האלה לאיש אשר אלה לו אנכי הרה סופי תיבות יהו"ה כלומר ממך הרחמים, ור"ת ל"ו זהו זה יהו"ה קוינו לו ולו הוא היסוד ר"ל ע"י היסוד השפעת הת"ת בעטרה, והנשארים ר"ל ר"ת וס"ת הגידו סודם והשאר לנכ"ר עולים ש' שהיא הבינה הגוזרת החבור והריחוק ע"י מעשה המקבלים ואם תעלה מספר שניהם ר"ל יהודה ותמר תמצא

שם בן ד"א שהוא שם המפורש ומהללים לשם תפארתו ר"ל כ"ו פעמים כ"ו הם תרע"ו יהודה ותמר הם תרע"ו. וזהו שם המפורש. והשישית שהיא החמישית לאצילות בה עולם מתחיל להתהפך ושם זו הספירה גבורה והוא מדת הפחד ויצחק אבינו קבלה, שנאמר ופחד יצחק היה לי וישבע יעקב בפחד אביו יצחק. והשביעית שהיא ד' לאצילות שמה גדולה והוא מדת החסד והוא מדת אברהם אבינו אשר דבק בה לאהבה שנאמר וחסד לאברהם ובה נברא העולם ונתחדש ונבנה אמרתי עולם חסד יבנה כי חסדך גדול עלי וחסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו. ואלו הג' ספירות שהם זרועות עולם ולב האדם מכריע בין פעולת הזרועות, וכמו שהנצח וההוד זורעים דרך העטרה כן הזרועות זורעים דרך הלב שהוא הת"ת וכמו שהעטרה פעם היא רעיבה ופעם היא שביעה כן הלב שהוא הת"ת פעם הוא רעב ופעם הוא שבע. והשמינית שהיא שלישית לאצילות שמה בינה כי אם לבינה תקרא ובכל קניניך קנה בינה והיא הגוזרת שהוא היוצר. והתשיעית שהיא שנית לאצילות שמה חכמה ה' בחכמה יסד ארץ, ארץ העליונה בהמ"ק שלמטה מכוון כנגד בהמ"ק שלמעלה, והי' שהיא ראשונה לאצילות שמה כתר עליון וסודו מתהפך עם הראשונה שהיא עשירית והנה העטרה היא עשירית אלא שהכתר שורש ראשון להוציא הכל מכח אל הפועל השלם האמיתי. וראה צורת י"ס שהכתר הוא א' וי', וחכמה ב"ט, ובינה ג"ח, גדולה ד"ז, גבורה ה"ו, תפארת ו"ה, נצח ז"ד, הוד ח"ג, יסוד ט"ב, צדק י' א', ר"ל כתר הוא ראשון לאצילות ועשירית ממטה למעלה, וחכמה ב' לאצילות ותשיעית מלמטה למעלה, וכן כולם וצורתם כזה, וראה והבן שאמרתי לך סדר הספי' מלמטה למעלה ומלמעלה למטה נעוץ סופן בתחלתן ונרמזים בפסוק לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח והוד כי כל בשמים ובארץ לך ה' הממלכה וגו' וסימנם ג"ג מנצח הבית ת"ן מחיצה בגן, ר"ל גדולה וגבורה מנצח הבית היא העטרה ורמזם ת"ן מחיצה בגן ר"ל ת"ן תפארת נצח שהיא העטרה, וחשבון מחיצה צמיחה כי הש"י הצמיח ת"ת נצח בגן ושמו אגוז עגול מבחוץ ומרובע מבפנים ונחלק לב' חצאין ושניהם אדוקים זה בזה והם שנים והם אחד והוא שנאמר אל גינת אגוז ירדתי, ר"ל העטרה נקראת אגוז עגול מבחוץ וכל דבר עגול הוא סגור מכל צד שלא יכנסו כוחות הטומאה, ומרובע מבפנים מאכל האגוז שכח היסוד מעורב שם ונחלק לשנים המאכל הוא יסוד ועטרה שהם שנים והם אחד בחיבור שאדוקים זה בזה, ואימתי הוא זה כשהיסוד יורד בגן אז הגן נקראת אגוז וכל זה ידוע לכל מקובל שלם שיודע סתרי תורה כי כמו שהתגין אשר באותיות הם רמז אל הספירות כן כל הדברים. וכן ר"ב שמות האילן שנקרא עץ החיים גם עץ הדעת טוב ורע אשר שניהם בתוך הגן הטוב מצד החסד דרך היסוד והרע מצד הפחד דרך ההוד

כדמות הפרי שבתוך קליפת האגוז, והפירות ג' מינים יש פרי נאכל כולו מבית ומבחוץ כמו האתרוג ויש פרי נאכל תוכו ולא ברו כמו אגוז. ויש פרי נאכל ברו ולא תוכו כתמר. והנה העטרה נקראת אתרוג אגוז ותמר ולכן כל הנכנס בגן ואין תוכו כברו כמו תמר בודאי ינזק. ואם תוכו כברו כאתרוג נכנס לשלום ויוצא לשלום והכוונה צריך האדם לעשות הד"ו פרצופים אחד, וזהו שהיה דורש רבן גמליאל מי שאין תוכו כברו אל יכנס לבית המדרש כי הוא עובד ע"ז, ור' אלעזר דרש יכנוס ויכנוס כי אפשר שלא ידע מהו לשמה ומתוך שלא לשמה ידע ויבין להיות תוכו כברו ויבא לשמה. הלא תראה שר' עקיבא היה תוכו כברו וע"כ נכנס בשלום ויצא בשלום. ר"ל הכניס העטרה בשלום הוא היסוד ויצא בשלום הוריד השלום אל העטרה, אבל אחר לא היה תוכו כברו כי טינא הוי בלביה ואפילו שהיה חכם גדול בתורה כבר נצחתו מדת הדין ויצא לתרבות רעה ובעת הנסיון והבחינה הניחו הקב"ה ביד הדין להפסד. ור"ל אחר עון עצמו גרם לו וברוך אשר לו נתכנו עלילות ומאריך אפים וגבי דיליה שהבא לטמא פותחין לו. ור' מאיר רמון מצא תוכו אכל וקליפתו זרק ר"ל תוכו אכל מחשבות הצירוף לענין החיבור קיבל. קליפתו זרק המחשבה המזקת שהוא הפירוד לא קיבל. ודע והבן שהזוכה להשגת הספירות צריך שיזהר ממחשבות ההפכיות פן ימות במלחמת היצר שינצח היצר הרע את היצר טוב וימות במלחמה והשמירה כולה תלויה לתפוש האותיות כמשפטם והספירות כענינם והנתיבות כחכמתם. ואודיעך איך תתנהג בהשגת השם בכח הספירות בקבלך שפעם בכלל מהותם, דע שיש באדם ג' ענינים שבהם הוא משיג כל השגותיו בכח השנים מהם בו כוללים עשר ספירות לבד והם חצי יו"ד, השניים פנימיים תלוים בשכל ובנפש והם שני חלקי הי' שעושה שני ההי"ן והם ה' ספירות למעלה ה' ספירות למטה, וענין הג' חיצוני תלוי בגוף הפועל ה' פעולות חיצוניות באותיות לפי הפועל השלם שבגוף, ויתן דמיון מן הענין הג' לשני עניינים הרוחניים, וזה ענין דרך השלישית והיא חקיקה במשוש אצבעות בעטרה והעטרה בדיו ועם הדיו שעליו חוקק האותיות ומחדש בהם בריות חדשות ובונה עולמות ומחריבן עד שאומר דין הניין לי, וזהו הפועל הוא פועל האלהי כי כמו שאדם חוקק אותיות שחומר שלהם הוא הדיו ובאמצעות הקנה לוקחו מן הקסת ומצייר בו צורות מתחלפות כן השם חוקק אישים פרטים בבעלי צורות מתחלפים הם הספירות באמצעות הקנה הוא משך הברית הנקרא יסוד והדיו יורד מן הצינור הוא הכח היורד מלמעלה ויורד להעטרה ומושך אותו מן הקסת ממי שלמעלה ממנו ויורה כחץ עד הגיע אל החלון היא העטרה שהוא חלון תעלומה ונדבק השפע בפנים ונקפה ונתייבש ונתפש ונצטייר מבית עד התגדלו בהעלם ויוצא לאויר העולם נגלה לחיצונים בחיצוניתו

ונעלם מפנימיותו כדמות האותיות שנגלם נגלה ונסתרם נעלם אמנם אין כאן מקומם ולפנים אבארם בעזה"י. גם האדם הוא בכהא"ג שהברית מושך זרע מלמעלה והוא מושך דם עד הכיס ובכיס מתלבן לגמרי כי מכל האברים יורד דוגמא העליונה שכל הספירות מורידים שפע בעטרה וע"כ הוא דם הואיל שמכל האברים יורד שיש אברים שנותנים דם בזרע והברית מהפכו לזרע לבן ואפ"ה הוא שטן שכן זרע לבן בגימטריא שט"ן, דומה לדיו אשר הוא שחור וסוד דיו שחור רו"ח ושד"י ר"ל בגימטריא, והג' ענייינים שאמרתי לך שהם ג' חלקי הי' והשלישי חיצוני תלוי בגוף בהם נכללים ג"כ ג' אחרים והם חקיקה חציבה ותיקון. החציבה הוא פועל שני והוא הוא התיקון שמתקן הצורות החומריים בחומריהם כתיקון כל אות בדיו ותיקון האות בדיו הוא שהתחלת האות הוא נקודה קטנה בצורת נקודת חול"ם או נקודת חיר"ק או נקודת שור"ק שזו עליונה וזו תחתונה וזו אמצעית, שהאמצעי מכריע בנתיים בין פמליא שלמעלה ובין פמליא שלמטה זהו בין חיר"ק לחול"ם, וגם מכריע בין בית דין שלמעלה ובין בית דין שלמטה והוא דין קשה ודין רפה:

ד"ה וראה והבן שנחצבה הנקודה זו מן

וראה והבן שנחצבה הנקודה זו מן העליון ונחקקה בתחתון חצובה מרוח הקודש ונחקקה ברוח הקודש והיא עולה ויורדת תלויה מאמצעי, כן הדבר העליון. והכוונה חול"ם הוא הכתר ושור"ק הוא המכריע שנחצב מן הכתר ונחקק בחיר"ק היא העטרה. וראה והבן שהאותיות דוגמת עליונה ומדת הדין קשה תוך האות שמה דגש והיא נקודה אמצעית שעומדת בתוך האות ומדת רחמים רפה היא על האות, ומה שהרפה הוא כמו קו והוא על האות רמז שהרחמים מקיפים, וראה שהאות מקבל דין ורחמים שהוא דגש ורפה כן התפארת מקבל דין ורחמים הדין הוא נקודה והרחמים הוא רפה והוא קו המסבב והדגש והרפה רך וקשה גבור או חלש. ופתח וקמץ וצירי וסגול הם מתחלפים שהם שני מלכים ושני משרתים קמץ גדול וקמץ קטן שהגדול הוא קמץ והקטן הוא צירי ואחד מורה על מלך גדול ואחד מורה על מלך קטן, והנה שני כחות כח גדול וכח קטן. פתח גדול ופתח קטן הגדול הוא פתח והקטן הוא סגול שני משרתים אחר מורה על כחו שהוא גדול ואחד מורה על כחו שהוא קטן. ועתה ראה הצורות והבן המאמרים בציור הזה א א א אא. א"ל מעתה תן לי רשות לשאול, א"ל בני שאל כי עינים לך. א"ל ולמה באו ג' נקודות בשורק במקום נקודה אחת אמצעית אחר שקריאתם שוה די באחד והאחד יורה הקריאה כמו הג'. א"ל בני הנקודה אחת מורה על המכריע העומד באמצע ובאו

הג' נקודות לומר לך שהמכריע מקבל מג' מן הימין שהוא חסד ומן השמאל שהוא פחד ומן השדרה שהוא כתר חכמה בינה. א"ל ר' א"כ ישימו אותם הג' נקודות למעלה מן האות, א"ל בני למטה צריכים לומר לך שהשגחה בתחתונים. א"ל רבי אם כן יהיו ביושר ולמה בעקום, א"ל בני מבטת תמיד לאחוריה שלא יהיה עבד מורד ברבו וכשתחבר שני המלכים שהם קמ"ץ וציר"י שסודם קטן וגדול שם הוא תמצא צורות שניהם משתתפות שוים עם צורות משרתיהם שהם פתח וסגול כי אלה נכללים בקו אחד ואלה נכללים בקו ונקודה א' ושתי נקודות והכל קו אחת, וג' נקודות כאלה כן אלה ר"ל הקמ"ץ והציר"י הם מלכים הפתח והסגו"ל הם שמשים, והנה הקמ"ץ והצר"י הם קו ושלש נקודות כן הפת"ח והסגול קו ושלש נקודות, והנה האדונים והשמשים אין הפרש ביניהם, א"ל ר' א"כ למה נקראו אלו מלכים ואלו שמשים, א"ל בני הכתר הוא מלך והוא החולם שאינו משתנה וחכמה ובינה הם שמשים לכתר, וחכמה ובינה הם מלכים וחסד ופחד הם שמשים, החסד ופחד הם מלכים ת"ת ונצח הם שמשים, ת"ת ונצח הם מלכים הוד ויסוד שמשים, הוד ויסוד המלכים והעטרה היא שמש, העטרה היא מלך ומה שלמטה הימנה הם שמשים עד עולם הגשמי, שפעמים המלך שמש והשמש מלך ואין לך דבר וקוץ באותיות ובנקודות ובטעמים שאין להם רמזים עליונים כאשר אבאר לך לפנים בעה"י. א"ל ר' במלכים ד' שהם קו וג' נקודות והשמשים ד' הם קו וג' נקודות, א"ל ד' מורים על מעשה מרכבה וגם על הצטרפות אלה עם אלה, א"ל ולמה שני קוים וששה נקודות לד' אותיות היה די שיכנסו בב' אותיות שכל אות יקבל קו ולמטה מן הקו שני נקודות ונלמד כל דבר, א"ל בני הארבעה אותיות צריכים השני קוים והשש נקודות נגד כת"ר חכמ"ה ובינ"ה וחס"ד שבגזירתם נאצלו השש נקודות שהם ו' ספירות ושני קוים עליהם הם חכמה ובינה. וגם אומר לך בני סוד נפלא ואבארהו לך ודע שאם תצרף הב' קוים והו' נקודות ותהפכם ותגלגלם ותבין מהם סוד אדני ליראיו, והנה ו' נקודות וב' קוים והכל באים אל המדה הנקראת אדנ"י היא העטרה. וגם אומר לך שהשורק המשולש הוא רומז לקו האמצעי ונוטה למערב והיא שמש לנקודה אמצעית הנקרא גם הוא שורק והנקודה האמצעית רומז בת"ת והג' ליסוד. והנה היסוד שמש לת"ת. ודע כי השבא צורתו ב' נקודות זו על גב זו והוא רומז על המעור. וראה והבן שמשתתף לעתים עם המלך הגדול שהיא הקמ"ץ והוא חסד עולם כענין וקמץ הכהן מלא קומצו וכשמשתתף אז נקרא חטף קמץ וממהר קריאתו ונשתנה הקריאה דרך עלייה כאלו ממהר לעלות אל המלך יושב על כסא והוא החולם שהוא הכתר לקבל ברכה משם. וגם לקבל מים קרים להשקות את הגן ולרוותה מצמאונה ולפעמים משתתף עם המלך הקטן שהוא הפתח גדול והיא

העטרה ולקחה להעלותה במהרה וכשנשתתף נקרא חטף פתח, ודע שהקמ"ץ והציר"י מלכים גדולים והפת"ח והסגו"ל מלכים קטנים וכן משתתף עם הסגו"ל הם הזרועות והלב סגולת אלהים ואז יקרא חטף סגו"ל. ולעולם קריאתו מהירת עלייתו, אבל אינו משתתף עם הציר"י לעולם והוא דומה לו שזה ב' נקודות וזה ב"נ ואינו דומה במערכו שזה הוא זה ע"ג זה וזה הוא זה בצד זה, ותנועת שניהם בהפכיות כי זה מאחר התנועה וזה ממהר התנועה ודמיון הנקודות באותיות כנשמה המחיה את הגוף ר"ל הכוונה הוא כך כמו הנשמה הנותנת מזון הגוף וכן הנקודות הללו נותנים כח לעטרה הנקראת י"ה, א"ל ר' מנלך, א"ל חולם נקודה אחת סגול ג' נקודות שורק ג' נקודות חירק נקודה אחת קמ"ץ יש לה נקודה אחת ציר"י שני נקודות שבא ב' נקודות מלאפום נקודה אחת והדגש נקודה אחת הרי י"ה נקודות והסימן יד"א, וזהו פ"ס יד"א היא העטרה שהראה לו קוצר מיתתו על ידא דכתבא, וכל הקוים והנקודות הם י"ח כי הקוים הם שלשה עם הרפ"ה וזהו אהב"י אהב:

ד"ה וראה והבן שהחציבה הנרמזת

וראה והבן שהחציבה הנרמזת בפועל האנושי אשר ממנה יודע פועל אלהי כי המלאכה משבח את בעליה או מגנה אותו, ואם היה מופלא ביותר נפלא השבח, ודע שכל צורת מלאכה נחלקת לג' מינים שסימנם מבכי נהרו"ת חב"ש, ר"ל "חלק, "בולטת, "שוקעת, חלק כדמות לובן בלוח או השחרות על הלובן והלבן באותיות על הדף וצורה בולטת וצורה שוקעת כדמות חותם זהב על השעוה, ושני הצורות השניות הפכים וראשונה אמצעית ביניהם לא בולטת ולא שוקעת, כן בספירות החסד והפחד הם שני הפכיים שזה מים וזה אש והת"ת לא מים ממש ולא אש ממש כן הנקוד חולם וחירק שני הפכיים זה למעלה וזה למטה והשורק באמצע לא למעלה ולא למטה, גם כשהשמש זורח לנו מן המזרח מראה לנו צורות בולטות שכל צורה בולטת נראה במראית העין וע"כ בזורחת ממזרח מתחייב ממנה האור וכששוקע במערב צורתו אצלינו שוקעת, וכל צורה שוקעת אינו נראה במראית העין כי היא עמוקה ולכך כששוקעת במערב יתחייב ממנה החשך, האמת צורת האותיות בהיות הצורה בדמות חלק נוטה אל צורה בולטת וצורת עינים בולטת, וכשמקבלין כח מן האותיות שצורתן בולטת גבוה מאוד כענין יהודה יעלה באורים ותומים שהאותיות היו בולטים ומצטיירים צורת האות בתוך עיני הראש שהאותיות בולטות והעינים בולטות ואז האותיות מאירות בעינים בשקיעתן בהם, ומשם עובר הכח אל הלב ומשתקע בו אות הבולט והלב מקבלו ומשלים בהם פעלו ומוציא

האות ההוא מכח אל הפועל בהשגתו זאת המופלא הנעלמת כי מי שרואה האותיות ואינו מגיע בראייתו אל זה הפועל הנעלם דומה האדם ההוא באותיות ההם לפי ערך זה המעשה האלהית המופלא ואינו משקיע האותיות בלבו למי שאינו מכיר האותיות ורואה אותם כתובים בספר ואינו מכירם ואף כי קורא אותם מה תועלת לו אחרי שאינו עובר דבר מה' אל תוך קרבו להכניסו בלבו ולהבין מה שהם אומרים ומגלים סתרי תורה, וכשאינו משיג כוונתם בשום פנים דנח לו דלא איקרי' ורואה אני בני אדם כזה הקורא ואינו משיג כוונתה דומה למי שראה גוף האדם ואינו מכיר ענינו. כי לא יתכן שיהיה נברא לבטלה אלא לידע למה נברא. ומה ענין מציאותו ומה תכלית הכוונה בו. וראה והבן כי כמו שיש לגוף עניינים מתחלפים כן יש לכל אות ואות עניינים מתחלפים. ועתה תבין ותשכיל על מה שאמרו חכמי האמת שצריך לכתוב לעיני כל ישראל בסוף שיטה אחרונה שיטה מיוחדת לעצמה ובאמצע השיטה הכ' והחתימה הל', ר"ל ישלים שיטה זו משלש תיבות הללו יכוין לבא הכ' באמצע השיטה, א"ל ר' ומהו הכונה, א"ל בני כאן כולל עשר ספירות וי"ב הויות, א"ל ר' ואיך הוא הדבר, א"ל כל הוא היסוד, ישראל הוא הת"ת והעטרה בכללם הרי כאן ג' ספירות, וג' ספירות כמה עינים צריכים ו' כל אחד ב' והו' עינים יש להם כח למעלה הנותן להם אור הרי כאן ז' עינים וג' ספירות הללו כלל העשר ספירות, א"ל ר' ויש לך עדות בזה, א"ל כן לעיני כל ישראל בגימ' כל"ל איל"ן עשיר"י הרי כולל י"ס, א"ל ר' ולמה הכ' באמצע א"ל בני כ"ף במלואו עולה ק' וקו"ף במלואו הוא קפ"ו, ויהו"ה ברבוע עולה קפ"ו ומתגלגל בי"ב הויות בתוך העשר ספירות, וע"כ ה' אותיות בראשו ושש בסופו ועמו י"ב ר"ל לעיני קודם הכ', והכ' עמהם הרי כאן י"ב, א"ל ויהיה ו' קודם הכ', ואחר הכ' ה', א"ל בני עד אצילותו של ת"ת שהוא הכ' ה' ספי'. וו' אחרי כן לומר לך שהוא מלך בו' קצוות. ועוד בני דע לך כי כל"ל איל"ן עשיר"י בגימ' הספירות, ובגימ' מעיני"ם ישרא"ל, ישראל מעינים בגימ' הספירות, והכוונה שהספירות הם עיני ישראל וישראל בעשותם המצות הם עיני הספירות, והספירות הם עמקי שכל הפועל והם מעמיקים התהום, וכן תמורות האותיות מעמיקות עד תהום רבה ועולה למעלה ויורדת למטה פעם מאיר התמורה את העינים ופעם מחשיכים כי העינים הרואים בהמצא האור עמהם ובהיותם פקוחות האור מבדלת בין התמורות שהם מות וחיים ברכה וקללה טוב ורע וחכמה ואולת חן וכיעור זרע ושממה עבדות וממשלה, ובתמורה הוא מקום הסכנה כי כל דבר מתהפך לב' עניינים ואם העינים עיוורות ואינם רואות עם האור והתמורות מולידות ההבנות בעניינים הפכיים כמו שמהפכים השוטים מלת בצלו חמדתי וישבתי, ואמרו בצלו מתהפך צלו"ב ואמרו בצלו של צלוב חמדתי

וישבתי וע"ז מתפתים המשוגעים והשוטים ומשתמדים ימחה שמם מספר החיים אלו ידעו מאמר לא תלין נבלתו על העץ כי קללת אלהים תלוי לא היו חומדים לשבת בצלו וזהו טיפשות ורשעות להוציא דברי תורה למינות, שאם היה שיר השירים שהוא קודש קדשים חול והיו העניינים כפשוטם ח"ו ויורו כל דבריו לאהבת חתן וכלה גופניים לבד וחלילה לאל מרשע ושדי מעול וחלילה לשים חכם שלם שהוא מבני ישראל שהם זרע קודש מבני אברהם יצחק יעקב ומתלמידי משה ואהרן דוד ושלמה לעלות במחשבתו ששלמה היה אומר דברי חול כאלה הדברים הנראים כפשוטו, אלא הכל הוא משל לכנסת ישראל עם הקב"ה שהוא לה כחתן שלם בכל השלימות הוא יתברך לפי אלהותו והיא לפי דביקותו והאהבה בינה לבינו וכתבה שלמה המלך ע"ה על דרך עלייה וירידה זה עולה וזה יורד מי זאת עולה מן המדבר וזה יורד אל גינת אגוז ירדתי, ועל כל הבועל בתולה מברך בדם בתולים אשר צג אגוז בגן עדן וגו' וצורת ההשתתפות שניהם כצורת זכר ונקבה איש ואשה שכינה ביניהם והוא החותם הידועה י"ה והוא חצי השם ומחציו מתמלא תיבתו כי כאשר תמלא יו"ד ה"א נתמלא התיבה ונעשה שם שלם יהוה ר"ל אם זכו שאין ביניהם פירוד שכינה ביניהם ואם לא זכו שכינה מסתלקת מביניהם ונשאר אש אוכלה, אש בסתלק י"ה שרומז בשכינה, והאהבה האנושית אינה משתתפת עם האלהית אלא אחר רוב תלמוד ואחר רוב השגת החכמה ואחר קבלת הנבואה היא סוד חתן ר"ל ח' חכמה מימינה ת' נבואה משמאלה נ' כלה ועשר ספירות אלו כללם כלה, ר"ל הי' ספירות הם אב גר הו זח טי כללם עולה נ"ה ר"ל כללם מוליד יו"ד אותיות, כיצד א"ב מוליד ג' וג' הרי ו' ו'ד' הרי י' וה' הרי י"ה וו' הרי כ"א וז' הרי כ"ח וח' הרי ל"ו וט' הרי מ"ה וי' הרי נ"ה הנה זה החשבון נקרא כלל ונקרא ג"כ חשבון הקדמי והוליד י"ו אותיות והם אגו י' יה כא כח לו מה נה וריבוע כללם של עשר אותיות הללו מולידים י"ו אותיות והסדר א' פעם א' הרי א', ב' פעמים ב' הרי ד', ג"פ ג' הרי ט', ד"פ ד' הרי י"ו, ה"פ ה' הרי כ"ה, ו"פ ו' הרי ל"ו, ז"פ ז' הרי מ"ט, ח"פ ח' הרי ס"ד, ט"פ ט' הרי פ"א, י"פ י' הרי ק', הנה זה יקרא רבוע של הכלל של י' אותיות והוליד הרבוע י"ו אותיות אד ט יו כה לו מט סד פא ק הרי מן הכלל י"ו אותיות ומן הריבוע י"ו אותיות צרפם והם ל"ב, ונ"ה בגימ' כלה ללמדך שהיא כלולה מכל העשר והעשר ספירות יש להם חזן אחד ודבר אחד ומנהיג אחד וכולם מביטים אליו ועל פיו יחנו ועל פיו יסעו והשאר ט' אנשים ג' כהנים ג' לוים ג' ישראלים וג' בתי דינין והעשירי יהיה קודש לה', וכל מרובעים של עשר ספירות כפי זו הצורה אד ט יו כה לו מט סד פא ק כשתמנה הרבוע יעלו כולם שפ"ה בגימ' שכינ"ה למדת מכאן שהיא כוללת עשר ספירות בלי מה שנקרא קדיש, ולכן אין

קדיש פחות מעשרה, וקדיש בגימ' אור אור, והרמז ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור אלה הם הד"ו פרצופים, אור במילואו אל"ף ו"ו ר"ש בגי' רוח הקדש, אל"ף ו"ו ר"ש בגימ' איש ואשה, ועליהם כתרים כמנין קדי"ש אשר הקדי"ש עולה אור אור, הנה הד"ו פרצופים כלולים בכלל ורבוע בעשר ספירות בלי מה, ועתה אגלה לך למה קראום בלי מה א גו י יה כא כח לו מה נה:

ד"ה דע שאלו אותיות ג"כ מורות על

דע שאלו אותיות ג"כ מורות על עשר ספירות הם עשר האותיות יתחייבו לצאת מכללם י"ו אותיות, וכן מאלו העשר האותיות שכתבתי לך מאל"ף ועד י' יתרבע ריבוע כללם להוציא י"ו אותיות אחרים צרף הי"ו אותיות של כלל והי"ו אותיות של רבוע עולה ל"ב, צרף חשבון כללים של עשר אותיות שעלה נ"ה היא הי"ם בגימ' עם הל"ב ועולה בלימה. והכוונה כלל ורבוע של עשר אותיות הכל אל הי"ם היא העטרה, ובלימה בגימ' י"ם הל"ב ר"ל העטרה נקראת ים שהיא של ת"ת הנקרא ל"ב והרי כאן ד"ו פרצופים. ועתה בני הגיע עת וזמן שתשמע מפי דברים נוראים המגיעים ברום עליון ואכתבם לך והשמר לך מדברי סתר כי אין העולם כדאי ומה לטהור עם הטמא לכן שימם בסתר ותשא ברכה מאת ה' וצדקה מאלהי ישעו, א"ל ר' להשימם בסתר אי אפשר כי אדרבא יש לגלותם כי השומע עי"ז ישליך במצולת ים כל חטאתיו ויבקש רחמים עליהם ויתקיים נפשו ממנו ונשא ברכה מאת ה', א"ל א"כ שים הדברים האלה באזניך, ודע שהעשר אותיות עלה כללם נ"ה וי"ו אותיות שהולידו בכללם עלה ר"כ ורבוע כללם הוליד י"ו אותיות ועולים שפ"ה הרי כאן נ"ה ר"כ שפ"ה צרפם כול"ם ועולים ליל שמרי"ם והוא בגימ' ע"ת ק"ץ, וע"ת ק"ץ בגימ' הכ"ר הנפ"ש הכר הנפש בגימ' כשמש זהו וכסאו כשמש נגדי וזהו אעשה לו עזר כנגדו, ומלת נגדו בגימ' בינה עם אותיות נגדו, ובינ"ה בגימ' גד"י ודל"י שהם משרתי כוכב שבתי וכוכ"ב שבתי בגימ' מחשבת"י, והנה מחשבתי הוא בינה, והנה לבנה בגימ' כבינ"ה, גם כבינה בגימ' ב"י חכמ"ה עם המלות, ודעם והבינם שהבינה מקרבת הלבנה אל השמש וחכמה משפיע בשמש, וכשתכיר קשר המולד בתקופה תבין השפע הנשפע מן המשפיע אל המקבלו:

ד"ה ודע כי דרכי הספירות שהודעתי

ודע כי דרכי הספירות שהודעתי לך הם בסודם בינ"ה ור"ל י"ב פעמים נ"ה עולה עת קץ, והכל ס"ם והוא בגימ' סת"ר והסוד שלהם חלק ה' כמו וכפר אדמתו עמו, עמ"ו בגימ'

עליו וזהו עליו בשמים ירעם, ויהי למטה בכפו בימינו, ימינ"ו בגימ' עלי"ו, כל אלה רמז הבינה הרומז ללבנה, וכן באמת חמה ולבנה הם מורים לאדם חכמ"ה ובינ"ה שכן בגימ' אלו כמו אלו, ואם זכה לדעת מהלכם לפי סוד העיבור לו חכמ"ה ובינ"ה ואם לא זכה ולא ידע הם לו כמלאכי חבלה שכן חכמ"ה ובינה בגימ' מלאכי חבלה, והנה חכמה בגימ' ובינ"ה. ועתה אודיעך דברים נוראים וסתומים מפי מתיבתא דרקיע שמעתיה, ואת משה רבינו ע"ה מפי מט"ט השיבו לו, כי משה שאל אם באלו האותיות שהם א"ב ג"ד ה"ו ז"ח ט"י והולידו כללים ורבועים והם א"ג ו"י י"ה כ"א כ"ח ל"ו מ"ה נ"ה ורבועם א"ד ט' י"ו כ' ה' ל"ו מ"ט ס"ד פ"א ק' ושאל אם האותיות האלו בהם הברכה והקללה או יש בהם הברכה בלא קללה או יש בהם הקללה בלא ברכה, והשיבו לו מפי מטטרון בהם הברכה והקללה ושאל ממנו ראיה והשיבו מן האותיות עצמן שהכלל הם ר"כ והרבוע הם שפ"ה והאותיות עצמן הם נ"ה הנה עולים כולם קלל"ה ממית"ה, וכן עולים בגימ' כ"ח ברכת"י, ואמר משה ולמה תצא מן ברכה קללה ומן הקללה ברכה, והשיבו לו כי כן באלו האותיות הגמול ועונש ואמר במה תוכיחו שהגמול והעונש בהם והשיבו לו האותיות אלו עולים סת"ר בגימ' גמו"ל עונ"ש נהפ"ך, והנה בהם הגמו"ל והעונש. גם דע לך סת"ר בגימ' ובה"ם הלילי"ה והימי"ם חיי"ם שבהם ואמר משה מי הוא המחיה המתים, והשיב לו סת"ר בגימ' אלהינו מחי"ה מתי"ם, והנה באלה האותיות עשרה כללם ורבועם העולים סתר בהם השכר והעונש, בהם הלילה והיום, בהם מות וחיים, הלילה ממית והנה העונש, היום מחיה והנה השכר, ואמר משה מי הוא המחיה והשיבו לו הבינה שהיא אלהים, ושאל ובכח מי והשיבו בכח הזמן שעליו תלויה כל אמונה, ומי שאינו יודע ומכירו מה לו ולנשמתו, וסוד הזמן תמלאהו ותבינהו, זי"ן מ"ם נו"ן בגימ' החמר (ול"נ גימ' גרן ך"ב אותיות מא' עד ך"ב גי' הנ"ל) והוא החומר הראשון והוא העליון אצל ראשון כתר עליון הנותן כח לבינ"ה להחיות המתים. והנה החמר בגימ' נברא ולו עץ החיים ואם תאכל מפריו גם ברוך תהיה, ר"ל עץ חיים בגימ' ברוך, וראה והבן ששם להט החרב המתהפכת לשמו"ר א"ת דרך עץ החיים בגימ' לשמו"ר ברו"ח הקוד"ש, ומלת המתהפכת הוא בס"ת של חכמת בחוץ תרונה ברחובות תתן קולה, שם אותיות תצ"ה ת"נה ועולים בגימ' המתהפכ"ת, וגם ראשי תיבות של זה הפסוק הם אותיות חב"ת בת"ק להודיעך שבתשרי נברא העולם והעד שהוא יום הדין ואנו אומרים זה היום תחלת מעשיך כי חוק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב, והנה חב"ת בת"ק ח' מחב"ת ק' מבת"ק זהו חק ובתוכו בת בת, ואחר ילדה בת ושמה דינ"ה בגי' הדי"ן ר"ל מדה"ד כי צורת יעקב חקוקה בכס"א הכבוד וע"כ דינה מיעקב ודינה הוא חרב המתהפכת לשמור את דרך עץ

החיים, וזהו עץ חיים בגימ' ברוך שאם תהפכהו הוא כרוב ונברא שמו לשמור וכרו"ב נברא בגימ' ימין שמא"ל ובגי' איל"ן שמי"ם והנה צורת המתהפכת כח הק"ף בגימ' כח הפנים ובגימ' כח הפע"ל, כח הק"ף חלף ופ"ה ר"ל כח הק"ף במ"ג הם תשע מאות וכמו שהוא ישר קפ"ה צרוף קפ"ה עם תשע מאות והוא אלף ופ"ה הם, ודע והבן כי הכל תלוי ב"ך הם כ"ב אותיות התורה והם מנהי"ג המי"ן בגי' אביר ובגימ' יג"ר שהדותא:

ד"ה ועתה אבאר לך איך הוא הצירוף

ועתה אבאר לך איך הוא הצירוף דע לך בני שהצירוף דומה לשמע האזנים כי האוזן שומעת הקולות והקולות יצטרפו לפי צורת הניגון וההברה וזה לך העד כינור ונבל שמצטרפים ובצירוף הקולות האזנים שומעת חלוף ותמורה בחבלי אהבה והיתירים המוכים ביד ימין ושמאל הם מתנענעים והטעם מתוק לאזנים ומהאזנים עובר הקול אל הלב. ומהלב אל הטחול והשמחה מתחדשת באמצעות תענוג חלוף הניגונים ואי אפשר זה לחדשם כי אם בצורת הצרופים, והצירוף כך הוא מכה ביתר הראשון הנמשל לאות ראשון בדרך משל ויעבור הימנו אל יתר אחד או שנים או שלשה או ארבעה או חמשה יתירות ומן היתר החמישי גלגול ההכאות ויתחדשו בגילגול ניגונים ונעימות. ומגלגלים הלב באמצעות האזנים כן הדבר הזה בצירוף האותיות שהצירוף מגלגלן האותיות מחוץ עד העטרה והסתרים שנמצאים בגלגולם משמחים הלב שאז הלב יודעת את אלהים ושמחה ניתוסף אליה, הוא שנאמר תורת ה' תמימה משיבת נפש ר"ל כשהיא תמימה אז היא משיבת נפש לשמחה זהו משמחי לב, והצירוף הוא כענין אותיות אמש כפירושו אויר מים אש והנה אמש אויר מים אש, אשם אויר אש מים, משא מים אש אויר, מאש מים אויר אש, שאם אש אויר מים, שמא אש מים אויר, והנה הצירוף מחדש דברים חדשים שמחת הלב וכן כל כיוצא בזה ובאלו והדומים להם. ודע והבן שמה שאמר שלג שתחת כסא הכבוד בגימטריא החש"ך הוא שנאמר חשכת מים עבי שחקים והרמיזו במאמרם ואמרו כשתגיעו לאבני שיש טהור אל תאמרו מים מים שנאמר דובר שקרים לא יכון לנגד עיני ומלת אבני יורה על שני מינים. והעד דכתיב ונטה עליו קו תהו ואבני בהו והאבן אחת הוא אבן שתיה שממנה הושתת העולם ומלת שתיה מורה שני עניינים אחת מלשון שתי והשתי הוא יסוד הערב, ואחת מלשון והשתיה כדת ור"ל שהבינה הוא יסוד ועטרה הוא יסוד אלא שזו בעליונים וזו בתחתונים וזהו שאמרו שמשם הקב"ה משקה כל האלנות והיסוד נופל בזו ובזו זהו האבן אחת הנקרא שתיה. והאבן השנית הוא ספיר דמות כסא והאבן הראשון יאיר לאבן השני ר"ל פי' השני כפי' הראשון אלא

שזאת מקפת בכל, וזאת מוקפת מכל, ושניהם נקראים מים ושניהם נקראים אבן אלא שאין השגתה השגה אחת וזה מי שהשיג בהם אל יחשוב שהם אחד רק בשם דא"כ דובר שקרים, ואעפ"י שאמרתי לך שהבינה נקראת אבן ומים היא הגוזרת והיא שעשתה הרקיע להבדיל בין מים העליונים למים התחתונים ומכאן תבין שיש הבדל ביניהם:

ד"ה וראה והבן שג' הבדילים הם, והם

וראה והבן שג' הבדילים הם, והם אלהים רקיע ואדם. האלהים שנאמר ויבדל אלהים. הרקיע ויהי מבדיל. האדם שהם ישראל לבד שנאמר ואתנה צאני צאן מרעיתי אדם אתם, אתם קרוים אדם ואין אומות העולם קרוים אדם וזהו נעשה אדם כי האומות אינן נקראים אדם אלא בהמה ונקראים בשם אדם בשיתוף השם כעין הבהמות והחיות והעופות שכולם נקראים בהמות הן טהורות וטמאות וכן העופות כן האדם כולם נקראים בשם המין אלא שזה אדם טהור וזה אדם טמא, וא"כ ישראל מובדל מאומות העולם הוא שנאמר ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי ונאמר והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ, וא"כ גם הם צריכים להבדל הוא שנאמר והבדלתם בין הבהמה הטהורה ובין הבהמה הטמאה ובין העוף הטמא לטהור ובכל אשר תרמוש האדמה הבדלתי לכם לטמא, ואומר זאת תורת הבהמה והעוף ובכל נפש הרומשת במים ובכל נפש השורצת על הארץ להבדיל בין הטמא ובין הטהור ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל. ודע והבן בני סוד נפלא כי שר"ץ נפ"ש חי"ה הוא אצל המקובלים השלימים סוד גדול ונפלא מאד מאד והוא, שר"ץ נפ"ש חי"ה בגימ' שר"ץ מכ"ר החפ"ץ והוא בגימ' ת"ג מכי"ר טיפ"ה אשר ממנה כגוף המדמה והיא נחלקת לשני דמים. דמים בגימטריא ד"ם וד"ם וכן שרץ נפש חיה בגימ' אג"ם שהא' מורה אל"ף וג"ם היינו אג"ם היינו ד"ם, דם בגימ' א"ב א"ם והוא שם המפורש במילואו יו"ד ה"א ו"ו ה"א ונפש חיה בגי' חצ"י הש"ם, ובשעה שרץ ומתנענע הוא שם שלם יו"ד ה"א וסוד ישרצו המים בגימט' ירצו השמי"ם ומצטייר י"ה כי ביה ה' צור עולמים, וייצר בשני יודין יצר יצר שש מאות, ושש מאות בגימ' שק"ר ואמ"ת חתומים ביצירתו של אדם, י"ה מלא יו"ד ה"א והוא יהו"ה תמלאהו יו"ד ה"א וא"ו ה"א והוא אד"ם, שק"ר ואמ"ת בגימ' בהזכ"ר ונקב"ה בר"א אות"ם, הדמיון הרע צודק ומכזב והבן זה, כי האדם נברא ביצר טוב ויצר הרע וכן האדם העליון באש ומים והנה נאמר תוצא הארץ נפש חיה למינה והיא ארצית וטבעה לח ויבש הלח מקבל צורה כשהוא בינוני וכן היבש מעט אבל הלח במים מקבל הצורות לאחריו למפרע הפוכים באמצעית הבל המדומה ששמו בבואה אשר הוא באה בי. והיבש ג"כ מקבל זה

באמצעית הזוהר במראה הנקראת אספקלריא ופעל הארץ בששי כפעל המים בשלישי כאשר פעל האש והרוח בראשון וברביעי. סוף דבר בני דע לך לכולם יש זוג והשביעי אין בו זוג כי אם כנסת ישראל, והסוד הזה הוא נפלא מאד ומופלג אבג חת זרע ביסוד, ת"ת, ות"ת בגימ' שנים שנים, ר"ל ח"ת ספירות הת' הוא שנים וט"ת ספירות הת' הוא שנים בגי' דהו זי טת זהו שנים שנים באו אל נח אל התיבה זכר ונקבה ז' בראש זכר והה' בסוף נקבה צרפם והוא ז"ה זהו יסוד עולם כענין שנאמר זה אלי ואנוהו. והבן בני הז' ראש וה' זנב שזה בראש התיבה וזה בסוף התיבה והאותיות שבין הז' זכר ובין הה' של נקבה הם אותיות כ"ר נק"ב ועולים בגימ' חשמ"ל פעם ח"ש ופעם מ"ל, ותבין אמיתת זה הסוד מסוד חצי כסף וחצי זהב ושניהם יאמרו לך כדברים האלה קח כסף וחצי זהב ר"ל חצ"י כס"ף וחצ"י זה"ב בגי' קח כסף וחצי זהב והנה חשות וממללות כי זכ"ר ונקב"ה בגימ' חצי כסף חצי זהב, וכן זכר ונקבה בגי' ק"ח כס"ף וחצ"י זה"ב כשהוא חצי כסף וחצי זהב חשים וכשהוא קח כסף וחצי זהב ממללות א"כ זכר ונקבה מורה זה פעם ח"ש ופעם מ"ל. גם תבין זה מאדם הראשון שהיה קרבנו כזה שארז"ל שור שהקריב אדה"ר קרן אחד היה לו במצחו שנאמר ותיטב לה' משור פר מקרן מפריס מקד"ם בגימ' מפרי"ס והסוד כי י' מספר ספרים ר"ל י' מספ"ר הוא מפרי"ס ואם תהפכהו הוא ספרים. והנה מקר"ן בגימ' זכ"ר ונקב"ה מפרי"ס בגימט' זכר ונקבה והנה זכר ונקבה בגימט' השכינ"ה וגם הכל הר סיני ר"ל זכר ונקבה בגימ' הכ"ל ה"ר סינ"י והם כלולים כל שם ור"ל זכר ונקבה בגי' כ"ל ש"ם, וכ"ש בגי' שם האדם ר"ל זכר ונקבה בגי' ש"ם האד"ם שכולל שם אב ואם ר"ל שם האדם בגי' ש"ם א"ב וא"ם וזהו מקרים ר"ל שם האדם בגי' מקרים, ממנו הולד נוצר, ר"ל שם האדם בגי' יל"ד נוצ"ר, וגם גי' מקו"ר ד"ם והנה מקור לידה ר"ל מקור דם בגי' מקור הלד"ה מצורף שם ודם ר"ל זכר ונקבה בגי' ש"ם וד"ם, אנדרוגינו"ס ר"ל זכר ונקבה בגי' אנדרוגינוס ושניהם אסר"י נו"ן וד"ג ר"ל זכר ונקבה בגי' אסר"י נו"ן וד"ג, וזה תבין מן אסרי לגפן עירה ולשרקה בני אתונו כבס ביין לבושו ובדם ענבים סותה כי שם בן ע"ב חתום ביין ר"ל ביי"ן בגימט' ע"ב ביי"ן ובד"ם בגי' עד"ן והם שני עדים נולדים מסוד הגפן עם ענבים כי כן ג"ן מורכב מע"ב פנים ומהם תדע כי יש ענבים בג"ן, וכשתצרף גפן עם שרקה תמצא ג"ן משותף עם שר קפ"ה ר"ל הגפן והשרקה הם הד"ו פרצופים והם שר קפ"ה שעולה בגי' שר הפנים:

ד"ה ותדע באמת כי זכר ונקבה הוא

ותדע באמת כי זכר ונקבה הוא שמים כוללים ז"ח שמות ר"ל ז"ח פעמים כ"ו עולים שמי"ם ז' מהם זכות בשם יעקב שמדתו מדת אמת ר"ל ז' פעמים כ"ו עולה יעקב. הוא התפארת הנחקקות בעשר דברות שתיבותיהם עקב הוא יעקב והי' כ"ע ואותיותיהם עשרים ר"ל אותיות י' הדברות הם עשרים כי שני יודין ליעקב ולישראל ושני יודי"ן עולים כ' וכ' הוא עשרים ועשרים בגי' כת"ר שהוא כתר יעקב אשר לו שני יודי"ן העולים עשרים, ועשרי"ם בגימ' שר"י ע"ם והרי עם בגי' רוחות לומר לך כתר יעקב הוא בהיות רוח הקודש בגן עדן, ר"ל רו"ח הקוד"ש בג"ן עד"ן בגי' כתר יעק"ב כי איש ואשה עדים בגן ר"ל אי"ש ואש"ה עדי"ם בג"ן בגימט' כתר יעקב. והאמת בני דע לך שז' שמות זכות, וח' שמות חובה כשם יצחק ר"ל יצח"ק בגי' עולה ח' פעמים כ"ו שהוא יהו"ה ומדת יצחק מדת הפחד ע"כ הם שמות חובה והאיל עד נאמן ועל כן שם אשתו רבקה ושניהם שני הפכיים כי מדתה מדת הדין הקשה שנאמר ותמהר ותורד כדה העינה, והעד בדבר כי הנזם על אפה והצמידים על ידיה והוא בגי' כד"ה שידי"ה הם כד"ה, הנזם על אפה הזמ"ן על ידיה, ר"ל והצמידים על ידיה בגי' מצו"ה ידי"ם, על ידיה כוחות פועלות על כוחותיהם וע"כ היא מהפכת כוונת יצחק ויהפוך ה' אלהיך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלהיך אימתי ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו, ר"ל כי ציד בפיו בגי' כ"י צ"ף בידי"ו והידים ידי עשו והוא מדת החרב, ועל חרבך תחיה רוצח עשו ליצחק ורבקה אוהבת את יעקב ואין שם טעם מפורש, וע"כ נצחה במטעמים שאינה דומה עובד מאהבה לעובד מיראה כי העובד מיראה מבקש טעם לעבודתו ואם אין מוטעם לו חוזר מאדונו אבל העובד מאהבה כל עבודתו מוטעמת לו תמיד. ועתה שים דעתך וכוונתך לדעת דברי אלהים חיים ודע כי מה שהם י"ה שמות מיוחדים הם ו' שמות מכוונים והנה החותם שלהם יה"ו ר"ל שמות מיוחדים יהו"ה שמות כנוים הם אדנ"י, וי"ה פעמים יה"ו עולה ו' פעמים אדנ"י, וזהו החותם שלם יה"ו י"ה יהו"ה ו' אדנ"י, והנה שפ"י קצ"ה מפ"ה גם קצ"ה מפ"ה ר"ל י"ה פעמים הוי"ה עולה שפ"י ותחלק כפ"י והוא קצ"ה קצ"ה ב' פעמים, והרמז כרוב אחד מקצ"ה מזה וכרוב אחד מקצ"ה מזה מן הכפורת יהיו שני הכרובים, כרבים כתיב כרבי"ם הם נצח והוד שים עוד על זה ה' שמות מיוחדים שהם שני שמות מכוונים ותמצא הכל חתום בהוי"ה ר"ל ה' פעמים הוי"ה הם שמות מיוחדים ושני פעמים אדנ"י הם שמות מכוונים ומה שעולים אלו עולים אלו, והנה הוספת על י"ה פעמים הוי"ה עוד ה' פעמים הוי"ה הרי שני ההי"ן וי' ועוד הוספת שני אדנ"י על ו' אדני הרי כאן ב"ו זהו הכל חתום בהוי"ה, כי שני ההי"ן וי' וב"ו הם אותיות בהוי"ה בהשם

הקדוש אשר הכל הי"ה, ר"ל מי"ה שמות המיוחדים ומה' שמות מיוחדים שהוספת הם הי"ה והי"ה פעמים הוי"ה עולים ו' פעמים אדנ"י וב' פעמים אדנ"י א"כ בהוי"ה יצא מהי"ה זהו הכל הי"ה ורמז הגדול בני חביבי הוא זה כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים, בעבור ישמרו חוקיו ותורותיו ינצורו ואם תכפול מלת כ"ח הוא עולה יו"ם ר"ל י"ו שמות מכוונים שהם אדנ"י י"ו פעמים עולה מ' שמות המיוחדים שהם מ' פעמים הוי"ה, וזהו יו"ם י"ו פע' אדני מ"פ הוי"ה, כי כן לעולם ששם הוי"ה עולה אחד אחד שוה בשוה והכינוי שהוא אדני עולה אחד אחד אחד אחד א"כ י"ו פעמים אדני מ"פ הוי"ה, וזהו בהבראם ר"ל באדני שעולה ה' פעמים אחד אחחד אחד אחד ונעלם הה' י' כזה ה"י הוא שנאמר כי בי"ה ה' צור עולמים כי הה' לעולם נעלמו י'. ודע ששני פעמים אדנ"י הם ה"פ יהו"ה ודע שכינוי אחד עולה שנים וחצי המיוחדים ר"ל אדני הם ה"פ אחד ועולים שני כ"ו וחצי כ"ו שהם ד' פעמים אחד אחד אחד אחד שני כ"ו ואחד הנשאר הוא חצי כ"ו. וראה עתה בני והבן זה חמש"ה וזה שני"ם ר"ל אדני ה"פ אח"ד ויהו"ה שני פעמים אחד וכשתאמר זה חמש שנים בגי' חמשי"ם שנה וזהו וקדשתם את שנת החמשים שנה. ברא"ם אבר"ם בגי' אבר"ך די"ו ר"ל מספר אברך די"ו למספר הגלות שמספר שנותיו יהיה ארכ"ב אל"ף ומאתים ועשרים ושתים שנה ויושלם בשנת החמשים וישלימו הנוצרים שנת אלף ומאתים ותשעים, וזה מה שאמרו את הרשום בכתב אמת כי בדבריו אמר דניאל חלם חזא וחזוי ראשה על משכבא באדין חלמא כתב ראש מילין אמר ר"ל ר"ת אמ"ת אלף מאתים תשעים, ראש מילין אחר מאר"ץ ישרא"ל ר"ל ראש מילין אמר בגי' מארץ ישראל, חלמא כתב כ"ח א"ם לב"ת ר"ל חלמא כתב בגי' כ"ח א"ם לב"ת, וארץ ישראל גבוה מכל הארצות ושמה נחלת גוים וחתום עליה חלו"ן והיא הטיפ"ה הבתול"ה שבגי' טיפ"ה נפ"ש חי"ה קרואה וזהו תוצא הארץ נפש חיה למינה הארץ הידוע וסימן אר"ץ אלף מאתיים תשעים, והנה ארץ ישראל שהיתה ארץ כנען שהוא לב העולם וזהו מבכ"י נהרו"ת חב"ש. ודע שכוכב שבת"י כנגדו בכוכבים שהוא גבוה מחביריו והנה הגבוה ראוי להגביה ישראל אומה אחת מכל האומות כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם והגבוה היא עפר ארץ ישראל ועליו גבוה שהשומרו הוא שבת"י וישראל הם גבוהים עליהם על שניהם וזה ידוע ומבואר:

ד"ה ודע והבן כי כשתחבר נפש חיה

ודע והבן כי כשתחבר נפש חיה מימיות עם נפש חיה ארציות תמצא ביניהם תכלית ההבדל אך לשתיהן רשות ר"ל נפש חיה נפ"ש חי"ה בגי' רשו"ת ור"ל רשות באו"ת

תאומי"ם כלומר שהם אותיות בטבע כלומר אותיו"ת טבעי"ת בעול"ם ובשנ"ה ובנפש, אבל הלשונית הם הסכמיות, וצורת אותיותינו וחבור לשוננו הם פעולות אלהית לבד, ושתי הנפשות סודם שבת"י וצד"ק ר"ל נפש חיה נפ"ש חי"ה בגי' שבת"י צד"ק רמז שק"ו צי"ת ר"ל שבתי צדק בגי' שק"ו צי"ת שהוא שם בן מ"ב וממנו נאחזים, והם ז' שמות ושק"ו צי"ת שם שביעי והראשון אב"ג ית"ץ וסודו בתול"ה ודגי"ם ר"ל אב"ג ית"ץ בגי' בתול"ה ודגי"ם כי ראשו חובר בשני מזלות שהם בתול"ה ודגי"ם וסופו חובר בשני כוכבים שהם שבת"י צד"ק ועושים הרקי"ע א"ש ורוח, ר"ל שבת"י צד"ק בגי' הרקי"ע א"ש ורו"ח והמזלות עושים די"ו מימי"י ועפרי"י ר"ל בתול"ה ודגי"ם בגי' די"ו מימי"י ועפרי"י יסודו במולדות ח"י וגם המזלות ר"ל במולדות בגי' המזלו"ת שהם הראש ר"ל בתולה ודגים בגי' הראש כי הם בשם אב"ג ית"ץ שהוא שם הרא"ש, גם גלגל תלי ור"ל בתולה ודגים גי' גלג"ל תל"י וכן מזל י"ב בתולה סוף הו' מטלה ר"ל כשמתחיל למנות מטלה יבא בתולה סוף הששה ודגים סוף הששה ממאזנים כשתתחיל למנות ממאזנים ששה יבא הדגים בסוף הו', והאמת מזל מאזנים נברא משם י"ה מרובע גם מזל טלה נברא משם ו"ה מרובע ר"ל אם תרבע שם י"ה ותאמר י"ה פעמים י"ה עולה רכ"ה והם מזל מאזני"ם עולה רכ"ה, גם אם תרבע ו"ה ותאמר ו"ה פעמים ו"ה עולה קכ"א ועולה ג"כ מז"ל טל"ה קכ"א, ורומזים יחד ה' איש מלחמה ה' שמו, ר"ל רבוע י"ה רכ"ה ורבוע ו"ה קכ"א עולים בגימט' שמ"ו, והנה בתולה עפר דגים ומים בתולה ודגים שני מלכים ר"ל בתולה דגים בגי' שנ"י מלכי"ם עפר ומים שניהם קשורים שניהם חייבים ר"ל עפ"ר ומים בגימ' שנ"י חייבי"ם בשני זכאים ר"ל שני חייבים בגי' שנ"י זכאי"ם ערפליים ר"ל שני חייבים בגי' ערפליי"ם רקיעי"ם בשני זכאים בגימ' רקיעיים, ונבראים ענף מענף ר"ל רקיעיים בגי' ענ"ף מענף ומהם נותנים הבניינים ונמסרים המינים לענפיהם ר"ל ענף מענף לענפיהם. ודע כי סוד נחלץ גוים גבריאל אש ר"ל נחל"ת גוי"ם בגי' גבריא"ל א"ש ומראהו כמראה אש ר"ל גבריאל אש בגימ' מראה אש וישראל נחתמו בכוחו, ר"ל גבריאל אש בגימ' ויבדל שנאמר מימינו אש דת למו והוא חמ"ר פרט"י ר"ל וישראל בגי' חמ"ר פרט"י ולפיכך ע"י תמחה טיפה ר"ל וישראל בגי' תמח"ה טיפ"ה והיא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום ואם לאו יאחר עד עת קץ בר"ן לממשלת הכתר כאשר כתבתי לך, אבל אם ישתדלו לדעת שמו הגדול מיד נעשה שמאל ימין והטיפה שנכתבה ממנה הבריות במדת הדין הקשה ובכף חובה נמתקה ונכתבה במקומה הפכה וחלופה והוא טיפה חתומה במדת הרחמים חזקה ובכף זכות חקוקה ועיין על כל דבר ודבר ועל כל רמז ורמז ותבין הסוד מהגאולה:

ד"ה ועתה אספר לך בני בענין

ועתה אספר לך בני בענין המאורעות והמקראות ודע והבן ולא תצטערני, דע בני כי פעם אחת נפלתי בים ושם מצאתי את ג"ד בן יעקב הוא הדג שבלע את יונה ושאלתי על דג הזה אנשים אחרים שמצאתי שם ואמרו לי כי הוא היוצר אור ובורא חשך ר"ל אביו של ג"ד הוא יעקב היוצר אור והדג הוא המוליד את החושך והוא בלע את היונה שעלה שבעים ואחד יותר שעתיד האחד לבלוע את הע', והוא בורא חשך וכלי חרש פעמים נשברים ופעמים עומדים בשמירה פעמים מתחלפים מכלי אל כלי אמרתי זה בורא והיוצר מי יצר ואמרו לי כלים זכים וטהורים ונקיים אין ערך להם ואין דמיון לזכותם ואמרתי מי נתלה במי ואמרו לי קטן בגדול ומיד אמרתי ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם יוצר אור ובורא חשך עושה שלום ובורא את הכל ובההוא שעתא נתמלא כל הים אורה ומיד אמרתי רצון יראיו יעשה, יצאתי מן הים ומצאתי שם מיני אנשים רבים שהם חכמים גדולים וכולם היו שמם ישראל ובשם ישראל יכונה, האמת בני מהם היו בקיאים בראשי פרקים מדרך אמונתינו ומהם לא שמעו ממנו דבר בעולם ומהם שמעוהו וגינוהו, יש מי שגנה אותה מרוב מעלתה ומיעוט שכלו ויש מי שגנה אותה מפני שלא האמין בה וחושב שאינו אמת בשום פנים. וכל אלו שלא שמו שכלם לרדוף אחר אמונתינו ולהוציא את שכלו בה מכח אל הפועל השם מכניעם ומשפילם ומעלה עול קשה על שכמם בעוה"ז עושים הרבה ויש להם מעט והרב בממון ישפיל כי מאריך אפיה וגבי דיליה ואין צריך לומר בעוה"ב, וי לכם עמי הארצות שאין לכם עינים לראות ואזנים לשמוע ועל מי בטחונכם אך מי שהוציא בה שכלו מכח אל הפועל הנבואיי אי אפשר לו להכחיש מאמונתינו בשום פנים בעולם כשם שא"א לו להכחיש היות אדם מזרע זכר ונקבה אע"פ שזה מורגש וזה מקובל ר"ל היותו האדם הוא מורגש אך חכמה האמיתית הוא מקובלת הואיל ושב מושכל אצלו לא יוכל להכחיש כי הוא א' כי הוא רואה שצריך לגלגל בה כל התורה כולה שהוא שמותיו של הקב"ה וצריך לחדש בכל אות ואות ובכל תיבה ותיבה נפלאות מחודשות מעת לעת, וצריך לעיין תיבה אחת ולקשרה באחרת ולהניח שניה ולבקש שלישית לקושרה עמה ועוד באחרות פעם בחציים ופעם בראשיהם ופעם בסופיהם פעם במספרם ופעם בתמורתם עד שיצא מכל מחשבותיו הראשונות ויתחדש בשניות אחרות חזקות ומעולות מהן תמיד זו אחר זו, ועם כל זה שיעשה כל אלו כל זמן ששם הקדוש חתום בתוך דמו לא ינענע ולא ירגיש בו שהתנועה במקורו ובמקומו ולא ברח מפניו דמו מדת הפח"ד עם מדת השמחה ר"ל יו"ד ה"א ו"ו ה"א עולים ד"ם ופניו הם העטרה וכאשר לא ישיג בזה עדיין לא עלה בידו דבר מכל ההשגות הנבואה אבל כשיתחיל השם שסודו

ד"ם ודי"ו ר"ל ד"ם בגי' הוי"ה במלואו ודי"ו בגי' יהו"ה להתנועע בתוכו וירגישנו כמו שמכיר מקום באבן אז ידע שידיעת השם פועלת בו והתחיל להוציאה מכח אל הפועל. ומכאן ואילך יהיה נידון במדת כלם אחת אל אחת וצריך שיעמוד חזק במלחמתם כי הם שלוחי העליון בוחנים ומנסים כחו שנאמר כי מנסה ה' אתכם ויזהר שלא להרהר בעה"ז ואם לאו הוא נאבד מהעוה"ז ומעוה"ב ויתפלל ויתחנן תמיד לשם הנכבד להצילו מבחינות המדות עד שיצא זכאי מב"ד העליון ויזכה בב"ד התחתון ויאריך ימים בעוה"ז ויזכה לחיי עולם הבא ונוחל שני עולמות עוה"ז ועוה"ב הוא שנאמר כי בי ירבו ימיך ויוסיפו לך שנות חיים אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד, ונאמר את מספר ימיך אמלא ואחר ששמעת מפי כל אלו הדברים איך תוכל לכתוב כל פי' השורש ולהבינו ממה שרמזתי לך בענין השגת גשמיות אשר כוחותיהם הם שלימים וחלושים ותשים כי תוכל להבין מדעתך ענין השגת הדמיונים והשכליות ולא תצטרך יותר צער ולימוד מ"מ אומר לך קבלות אשר לא תוכל להשיגם זולתי כי אני צרי למכתך, א"ל ר' א"כ ברוך רופא חולים, א"ל א"כ היינו וקרא זה אל זה וקרא ראשי תיבות אח"ת רכ"ה ואח"ת קש"ה ואמר ראשי תיבות אש מים רוח ולמפרע ראש מילין אמר כענין הזה כל סודות התורה. וגם לקחת צורה באותיות בשיתופם ובצרופם ובצירופי צרופיהם:

ד"ה וראה והבן שקריאתם שוה באורך

וראה והבן שקריאתם שוה באורך וברוחב וכן סוד כל שלש מכות של פרעה והוא סוד ר' יהודה היה נותן בהם סימנים ג' מכות של פרעה נקראים סימני ר' יהודה מכל צד (ואלו הם צורתם):

א מ ת ד צ כ ח ש כ:

מ א ר צ ע ד ש ש ח נ:

ת צ מ ח ב א ח ב כ נ ם:

ד"ה ועתה בני ראה גם ראה הסר

ועתה בני ראה גם ראה הסר העורון מעיניך וראה בשכל הדק שאלה השלש של ר' יהודא הם בסימנים גו"ט שהם שלישית ששית ותשיעית כי הם שלש של שלש ג' והעשירית לבדה ובה תלוי כל סוד בראשית וכל ספר יצירה של אברהם אבינו בל"ב נתיבות. ר"ל גו"ט מן הד' ועד הכ' שלישית מן הד' ועד הש' ששית מן הד' ועד הח' תשיעית והעשירית

לבדה הוא ב' ר"ל וזה הב' רמז בחכמת שלמה וזהו בראשית ברא והנגע רמז באחרונה שפעמים נגע ופעמים עונג וקראת לשבת עונ"ג:

ד"ה וראה והבן שזה הב' קראו הקב"ה

וראה והבן שזה הב' קראו הקב"ה נגע שנאמר עוד נגע אחד אביא על פרעה ועל מצרים ואח"כ ישלח אתכם מזה כשלחו כלה גרש יגרש רמז לגלות האחרון שהוא בסוף הכל ר"ל כל"ה מתהפך הכ"ל כשלח"ו כלה זהו ולחשך קרא לילה הוא שם השטן ר"ל, ולחשך בגי' השט"ן קרא לילה שמו של מלאך הממונה על ההריון המגיע זרע לבנה ונקרא גם לילה, ומלת השטן בגי' זרע לבנה, גרש יגרש אתכם מזה ר"ל הסימנים של ר' יהודא והאותיות העולים בגי' אתכ"ם מז"ה שהוא מכת הבן ר"ל אתכם מזה בגי' מכ"ת הב"ן והרמז אמרו ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה וגם אמר ויהי בעצם היום הזה ר"ל ויה"י בעצ"ם היו"ם הז"ה בגי' רפאל הנקרא אי"ש. רפאל בגי' אי"ש והוא שריפא את אברהם יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים, כ"ל צבאו"ת ה' בגימ' עשר"ה וכן הוא החשבון הוא חלק לתלת כי י' פעמים אלהים בגי' לתלת שמלת אלהים הוא כולל ר"ל אלהים בגי' כולל והוא שם כינוי ר"ל אלהים בגי' כינוי למדת הדין והוא ב"ד שלמטה והוא כולל שני חומרים ושני צורות תהו ובהו, נפש נפש, ר"ל י"פ אלהים עולים תה"ו ובה"ו ת"ו ובה"ו. וכן עולה נפ"ש נפ"ש החי וארצי בסוד הו' שהם כנגד ב"ג כזה:

ד"ה אבג חת דהו טת והנה גבו"ה מעל

אבג חת דהו טת והנה גבו"ה מעל גבו"ה שומר והנה הב"ג למעלה מה"ו כי א"ב עושין ג' ב"ג עושים ה' אב"ג עושין ו' והנה ד' ימים ר"ל ב"ג ה"ו הנעשים גבוה הם הד' ימים שסודם כ"ו כ"ו כ"ו ר"ל כו כוו כו עולים ד' ימים שהם ק"ד וכו ככו כו הם ארבעה שמות ומהם י' דמים דינם ד"ק מאד ר"ל ד' ימים בגימ' י' דמים וד' כולל ד' עשירית שהם מ' וזהו י' דמים וכשתכנוס בצורה זו וך וך וך תמצא כב"ד שהם שני אלפים וכ"ד ר"ל הך' עולה ת"ק למ"ג וד' ווין הרי ד' פעמים ת"ק ב' אלפים וד' פעמים ו' הם כ"ד וזהו כבד שסודם שני אלפים וכ"ד וב' אלפים עם ה' כשהם ד' כבד חוזרים אל כבד אחד כי ה' שם אחד ר"ל ד' פעמים כב"ד הוא ד"ק שהוא ד' פעמים וך וךך וך שהוא כבד אחד כי ה' שם אחד ה"י מלא ותמלא שניהם והם יו"ד ה"א זהו שם שלם וע"כ כתיב הוא הלילה הזה לה', וע"כ אמר בסוף ליל שמורים הוא לכל בני ישראל לדרת"ם בגי' לצדיק תם שכל

הפגעים רעים ספו תמו, לצדיק ת"ם אותיות צ"ד ליתק"ם שימורים לכל בנ"י (פלאות) לכל בנ"י אותיות לכ"ל אילנ"י בש"ר ובגי' כלל בני ישראל בגי' כל"ל מלאכ"י בש"ר והנה מיכאל שר של ישראל, ר"ל אם תהפך מלאכי הוא מיכאל זהו מיכאל שר של ישראל וכל אילן מאכל ר"ל אילן בגי' מאכל הוא מלאך ר"ל אותיות מאכל הוא מלאך ע"כ דניאל אילן ד' ר"ל מלאך רביעי שהוא לאדני אותיות דניאל הם אותיות לאדני, גם מיכאל ודניאל שוים במספרם והכוונה כנסת ישראל הנקראת דניאל תינק מן החסד אשר מיכאל יונק מן שם ויפיל האויבים כאשר הפיל במצרים:

ד"ה ועתה תבין נפלאות מתורת ה'

ועתה תבין נפלאות מתורת ה' ושים הקשבה באזניך כי אלו הידיעות תצטרך בהם לפנים חשך ואפילה בגי' כ"ח של הא"ף והנה חשך מכה תשיעית ואין לה מציאות כעשרת הדברות שהם כולם אור ושמותם אור במ"ב שמות. והנה שלשת ימים יום ולילה לילה יום בגי' סמא"ל רמז לשלשת ימי אפילה שלא נברא בהם עדיין דבר שמימי מאיר בו וברביעי נבראו מאר"ת אמרת ה' צרופה מגן הוא לכל החוסים בו, ונאמר נטה ידך ע"ל השמי"ם בגי' המתים נטה ידך שטר הדין ירד השטן ר"ל שטר הדין בגי' ירד השטן על השמים רוח השטן הממית ר"ל על השמים בגי' הממית, ויהי חשך על הארץ וימש חשך כמו כחי שמשו ר"ל וימש חשך אשר שם כח האיש ר"ל וימש חשך גי' שם כח האיש י' שמו וזכרו ושמו כשם ארץ מצרים, ויהי חשך על ארץ מצרים וימש חושך על האי"ש ר"ל וימש חשך בגי' ישה"נ עם שלש אותיות של שמו והי' נוסף ימחה תמחה את זכר עמלק לא תשכח וזהו סוד הגאולה אשר אמרתי לך מפלת האומות ונתתי את נקמתי באדום ביד עמי ישראל. ומפני שעשר ספירות הם מתבארים מן התורה מסדרי עשר מכות שכל ספירה פועלת שינוי טבע בעולם בשנה ובנפש ואין כדברי הפילסופים האומרים השם אינה משנה הטבע ימחה שמם וזכרם היש כפירה כמוה:

ד"ה ועתה אתחיל להגיד לך ושים

ועתה אתחיל להגיד לך ושים כוונתך, השם אמר למשה ראה נתתיך אלהים לפרעה י"ה מלא מלא לעפר ה' ר"ל אלהים אותיות י"ה מלא, לפרעה אותיות לעפר ה', והנה נתמלא הה' אשר הי' לעפר בי' ונעשה י"ה מלא וזהו אלהים לפרעה כי משם נמשה] הוא השם הנקרא אל שדי ר"ל משה בגי' א"ל שד"י. ור"ל מדתו של משה שהוא הנצח דרך שם השפעת האל בעטרה ואל שדי פי' המעיין הנקרא שורש האילן השם בגי' אל שדי ושם

הוא שמו יהו"ה, ור"ל יהו"ה כל אחד מתרבע ורבועם עולה שמו זהו יהו"ה שמו, והשם המאיר הוא שאמר למשה ואני אקשה את לב פרעה שם המו"ת עד שישוב לבו כבד שנאמר כבד לב פרעה. ועוד אמר למשה ולאהרן כי ידבר אליכם פרעה לאמר תנו לכם מופת מפלאות מכשפים כלומר מנפלאות הכשפים אשר הם חכמה תנ"ו לכ"ם מופ"ת מרעי"ש האומו"ת, ומלת מרעיש אותיות מרשיע האות שבאמצע ע' שבעים אומות ושנות משה לשון הקדש ושנות אהרן ג' יתר מלשון הקדש. והנה אהרן גדול ממשה ג' שנים וזהו סוד שלש שנים יהיו לכם ערלים ודרשו בתינוק הכתוב מדבר ששואל ומשיב ובחמישית לומד מקרא וכבר נאמר בן שלש שנים הכיר אברהם את בוראו ומשה אמר ואני ערל שפתים כי כבד פה וכבד לשון אנכי ובכח לשון הקודש משולש יכול האדם לשנות את הטבעים, ר"ל שלש ערלים אינם הם לשון הקודש כי ערלים הם וג' דאברהם וג' דשנות אהרן אינם קודש אך בכח הקודש משולש שהוא אברהם אהרן ומשה שהם קדושים ובשנה הרביעית קודש משם יוכל כל האדם לשנות הטבעים ומשם תנו לכם כל המופתים בשינוי טבע שהטבעים תחלתן כח התלי בראש ובזנב, וע"כ אמר קח את מטך והשלך לפני פרעה ויהי לתנין לא אמר אלא יהי לתנין בפעולה אמר ויהי לתנין, רמז לסוד יהי אור ויהי אור, ואהרן פעל זה הפועל תחלה וסוד לפני פרעה ולפני עבדיו ר"ל לפני העפ"ר המתהפך פרעה ולפני הלבנה שהם המוקף והמקיף, ויקרא גם פרעה לחכמים ולמכשפים למחיים ולממיתים. כי המכשפים הם הממיתים והם המתים הדורש אל המתים ר"ל מכשפים בגי' מתים חרטומי מצרים פועלים ברוח הטומאה, חרטומ"י צרי"ם אותיות חרטומי מצרים חרטומ"י מצרי"ם בגי' חרטומי מי"ם מרי"ם חרטומ"י מצרי"ם בגי' ממיתים בני אדם ממיתים, בני אדם בגי' ממיתים נאבדים ובגי' מזכים, כשפנים בגי' שר"י יום ולילה הם חרטומי מצרים בלהטיהם, כאן רמז ללהט החרב המההפכת מיום ללילה ומלילה ליום ואור לחשך וחשך לאור, בלהטיהם בגי' בדמיהם כאן רמז לחותם היצירה ויהי כן אבל הם בלא הוי"ה לבד בעשיה ויעשו גם הם, ומה שאמר ויהיו לתנינם הוא הנברא ביום ה' חסר י' וסודו שמיר שכן תנינם בגי' שמיר וזהו ההוי"ה אינה על פיהם ר"ל ויהי לתנינים אינה הוי"ה שאמרו אותה הם:

ד"ה ועתה שמע מפלת האויבים ולאומים

ועתה שמע מפלת האויבים ולאומים יהגו ריק איש מטהו בגי' האיש הטמא ע"כ כתיב ויבלע מטה אהרן את מטותם מטתם כתיב בגי' דם התל"י בגי' דם המ"ת בגי' ד"ם המכש"ף בגי' דם המשמי"ן בגי' ד"ם טמ"א נשמ"ה, וכשנפלו מכוחם ע"י הבליעה ומיד

מתחייב בזה ויתחזק לב הרעה ל"ב פרע"ה אותיות ער"ל בפ"ה אותיות ערף הלב, ערף הלב בגי' בע"ל העי"ר בעל העיר בגי' עפ"ר גד"ל, ועוד היחל לפעול פועל הראשון אחר שוב המטה לתנין ואחרי שוב התנין למטה כי כן היה צריך להיות הפועל הראשון בגוף המטה בעצמו עד שיתהפך נחש ויתפעל מטה זהו להוציא מכח אל הפועל, ע"פ משה ואהרן בגי' ע"פ אדה"ר הוא ת"ת ואח"כ ויבלע מטה אהרן את מטותם לא את התנינים שלא עמדו כי אם ברגע וישובו אל טבעם הראשון, ע"כ ציוה השם למשה לאמר לך אל פרעה בבקר הנה הוא יצא המימה הנה המצי"א הי"ם ר"ל יצא המימה אותיות המצי"א הי"ם ונצבת לקראתו על שפת היאור ראש מכשפים הוא ממית הראש והמטה בגי' אדנ"י שם הקודש אשר נהפך לנחש אשר גלה כל הכשפים שהם כח התנין אשר נהפך הברכה והקללה ע"פ שמו הגדול תקח בידך שכבר מתהפך כחו ודעהו, ודע כי צורת ן' הנמצא באות שלישית של שטן היא ן' של שם אהרן והושמה לחותם בחשן המשפט ונהפכה במלת נחש עם חש"ן רמז להם ונ"ח מצא ח"ן תשואות ח"ן ח"ן לה, והאמת ו' קצוות חתומות בהן ג' פאות מזה וג' פאות מזה והרמז בא"ש כי בא"ש ד' נשפט ר"ל מפה אש וזה דג"ש רפה ג"ש ג' אש רפ"ה, והכוונה שהו' קצוות ג' מהם אש וג' מהם מים ולכן דגש הג' סמוך לשי"ן, ולפי דרך זו צריך אתה להתעורר תמיד על הענין הזה ואל הדומים לו כענין עשר מכות של פרעה שהיה הלב כבד מטבע העפר והיה קשה עורף לפי הכח האלה שהקשהו והכבידו שנאמר ואני אקשה את לב וכו' כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו והעד למען שיתי אותותי אלה בקרבו ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אותותי אשר שמתי בם וידעת כי אני ה', כי אני ה' בגי' מלאך ה', מלאך ה' בגי' אילן כבד, הנה מכביד לב או"ב. ראה והבן שהעטרה מכבדת את לב פרעה בהשפיל ה' למטה, וזהו כבד לב פרעה והנה מכביד לב אוב וידעוני ומבטל הכשפים הנקראים ל"ט ומהפך כחם בכח טל ומטר שסודם מחובר עם די"ו הוא מטטרון שר הפנים שר העינים שר הקלים שר הפעל הכל באותו גימ'. ועיין שבמכת דם נאמר ויעשו כן חרטומי מצרים בלטיהם וכן בצפרדע הנברא מן גוף העפר ורמזו עליו שהוא ציפור דעה וטבעו שיצעוק תמיד ובדם נאמר והי"ה דם שהוא בגי' ד"ם כב"ד:

ד"ה וראה והבן והי"ה במלואו ד"ם

וראה והבן והי"ה במלואו ד"ם הוא ד"ם כב"ד אלא שזה דם והיה הוא דם הוי"ה וזהו דם כב"ד, ועל הצפרדעים נאמר והעל את הצפרדע הנה זה בהויה הוא בשינוי עצם המים ואפי' בחלק הנמצא בעירוב מזג של העצים ושל האבנים. וכן נאמר בפועל ויהי דם

בכל ארץ מצרים אחר אמרו ויהפכו כל המים אשר ביאור לדם ונהפכו המים לדם מד"ם המילה ר"ל המים לדם בגי' מד"ם מיל"ה, והוא אות הראשון הנגזר מסוד היסוד ר"ל מיל"ה בגי' היסוד, והנה המכה הזאת הראשונה נרמזת בעשירית והוא סוד ההבדלה שאמרו בענין סוד איוב שאמר שמא נתחלף לך בין איוב לאויב זהו למה שמתני לאויב לך, א"ל טיפש בין טיפה של בכור לטיפה שאינה של בכור לא נתחלף לי בין איוב לאויב יתחלף לי, והדם שלחו החסד וכל המכות כולם באות מן העטרה. והיא היתה שולחם כי דרך שם יצאו ויבאו והנה כל ד"ם טיפ"ה והיא ד"ם ודם טיפה בגי' דם ודם, והסוד שכל טיפה וטיפה שהוא בורא ממנה בריאה היא מורכבת מד' דמים שהם ד' א"ד ואלו הם אד אד אדד אלה ארבעתן הם התחלת כל בריה והחלק הדק הוא ני ננ ני והנה אמרתי לך כי ד' שמות הקודש עולים דק וה' הוא שם כענין ה"י שאם תמלאהו ה"א יו"ד הוא כ"ו וא"ד הוא ה' א"כ עם המילוי ד' כ"ו כ"ו כ"ו עולים ד"ק וכולם חוזרים אל שם אחד, והנה אלה סודם דיומ"ר ר"ל ד' אד אד אד וד' ני ני ני עולים דיומ"ר תהפכהו והוא יד"ו ר"ם והנה ד"ו פרצופים, דיומ"ר בגי' ורדים, וכשתחבר אליהם י' שמות הקודש יהוה סודם ורדי"ם, ר"ל ורדים עולים י' פעמים יהו"ה והנה עשר ספירות (חסר בכאן כמה שורות) הלב שהוא עליון ותחתון חתום עליו שם זהב וכולל עשר מכות וסוד זהב שני אלפים שהוא ב' של זהב ונשאר ז"ה ז' פעמים ה' הרי הלב ונברא משם זהב והוא חמש קללות גם חמש ברכות והקללות ארור ארור ארור ארור ארור ר"ל אלו חמש קללות עולים זהב ב' אלפים וגם הלב שהוא ז' פעמים ה' עולים הל"ב זהו זה"ב, והברכות או"ת או"ת או"ת או"ת ר"ל גם אלו עולים ב' אלפים וז' פעמים ה' שהוא עולה הל"ב זהו זה"ב. גם סודם אור אור אור אאור עם שבע ברכות ר"ל חשבון חמש או"ר עם חשבון שב"ע ברכו"ת עולים ב' אלפים וגם הל"ב זהו זהב, ואלו חמש אורות באים מן ה' פעמים אור שנזכר ביום א' שהוא יום ראשון עם מעשה בראשית רמז לחמשה חומשי תורה ועליהם נאמר אלה המצות, והנה העדות והיה הדם לכם לאות שהדם נעלם ונגלה של יהו"ה לאות ר"ל לברכה וכן זה התחברות הצלם עם האות והוא צלם התאוה שממנו הצל האומה בהשגת האמת והצ"ל הוא לץ יהיר כסיל שמו והוא רוח סמא"ל בגימטריא ל"ץ יהי"ר, ובהרכבת שם בשם תכיר מעשה מרכבה כענין אדנ"י עם יהו"ה, וכשתדבק בברכ"ה תדע הדרך אשר תלך בה שכן בברכ"ה בגימטריא הדר"ך וכשתשיג חכמת מכת הכנים שהוא מכות הדמיון גם מכת הכנים שהוא מכת הכסיל והיא מכח הבינה שמשם פועל הפחד כי הבינה קו ירוק. ראה והבן הכנים בגימטריא הכסיל, וכשתשיג זה לא יוכל לשלוט עליך הכשפים לעולם כי שתי המכות שהם דם

צפרדע היו כענין מימיים וזאת השלישית שהוא כנים היתה ארציית שנאמר והך את עפר הארץ להרמיז במדה הנקראת עפר כענין עפר אתה ואל עפר תשוב והוא שאין השד יכול לברוא בריה פחות מכשעורה ואף על פי שהוא קולע אל השערה ולא יחטא, ולא נכתוב בו' כי רמז הוא ולא נאמר שגם החרטומים בקשו להוסיף על המכות כנים כמו שעשו בקודמות ושלשה עניינים עשו לבד הפוך המטה לתנין והמים לדם ועליות הצפרדעים אבל הכנים ויעשו כן חרטומי מצרים בלטיהם ולא יכלו אבל הודו בע"כ שזה אינו ממין מכשפות שלהם ולכן אמרו אצבע אלהים הוא רמז לסוד הלוחות שנאמר בהם כתובים באצבע אלהים שגם הם ממין הנפלאות האלהית, ובשבע מכות הנשארות לא נזכרו החרטומים לחשוב ולדמות פעולותיהם לפעולת הנבואות האלהית אבל שתקו עומדים ומשתוממים וסובלים המכות כשאר העם, ונאמר במכה הששית שהיא מכת השחין ולא יכלו החרטומים לעמוד לפני משה מפני השחין כי היה השחין בחרטומים ובכל מצרים, בחר"ט מ"ם כתיב והוא סוד אמרו במעשה העגל ויצר אותו בחרט ויעשהו עגל מסכה שהוא סמ"ך עגל"ה שהוא גול"ם הכע"ס והוא גולם כעסה והרמז להכעיסו במעשה העגל והוא מ"ם וסמ"ך, ר"ל להכעיסו בגי' מ"ם סמ"ך, ונקרא העגל אלהי זהב בגי' ס', וכבר הודעתיך מובאו של זהב והנה סס"ב ונאמר ג"כ שם כבד על ד' מכות באמרו ערוב כבד מאד. דבר כבד מאוד ברד כבד מאוד וגם בארבה נאמר כבד מאד לפניו לא היה ארבה כמוהו ואחריו לא יהיה כן ולא נאמר כזה בשאר רק בברד נאמר לא היה כמוהו בכל ארץ מצרים מאז היתה לגוי אבל לא נאמר ואחריו לא יהיה כן כמ"ש בארבה שהוא המכה הח' וזהו חכמת חלוק המכות כחכמת חלוק הספירות ויובן פרטי חילוקי התורה ומסתריה וסוד המכות שתים שתים הן הן דצ"ך עד"ש באח"ב והם חתומים בצבאות ר"ל דצ"ך עד"ש באח"ב בגימטריא בצבאו"ת בסוד השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות שנרמז בראשי תיבות סוד הגאולה באמרו שם היום אתם יוצאים בחודש האביב ר"ל ראשי תיבות של פסוק השבעתי אתכם עולים כראשי תיבות של פסוק "היום "אתם יוצאים, וזהו בחמש תיבות שחמישית היא מלת האביב, האיב מתהפך האבי רמז ואיב"ה אשית בינך ובין האשה ובין זרעך ובין זרעה, והנה יצאו ישראל מן האיבה ואתה יודע כי תכלית ענין הסבה הוא ענין התפילין שנשלם הדבר בשתי פרשיות שהם סמוכות קדש והיה והם כנגד שני בנים שואלים בשאלתם:

ד"ה תם מה הוא אומר מה זאת ואמרת

תם מה הוא אומר מה זאת ואמרת אליו ז"ה אמ"ת ר"ל אותיות מ"ה זא"ת כי בחוזק יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים ראשי תיבות היממ"ע תהפכהו והוא העמי"ם רמז בגאולה שכך יגאלנו בחוזק יד מן העמים וסוד י"ד תמלאהו יו"ד דל"ת בני' חות"ם קודש וחול ר"ל חותם בני' קוד"ש וחו"ל, י' שמות הקודש שהם ד' שמות מן הכינוי וזהו כי בחוזק י"ד, ור"ל י' יהו"ה הם ד' אדנ"י זהו י"ד והם ד' פנים פן פן פן פן ר"ל י' פעמים הויה וד' פעמים אדנ"י עולה ד' פעמים פ"ן וסוד התפילין גדול ונודע מפ"ת וט"ת הוא מפ"ת ועולה בני' ד' פעמים פ"ן ועל התפילין דברים גדולים ונוראים ובמקומם אבארם בע"ה, זהו שאלת הבן הראשון:

ד"ה שאלת הבן השני שאינו יודע

שאלת הבן השני שאינו יודע לשאול את פתח לו שנאמר בעבור זה והנה צוה לזה לענות בצורה אחת ולראשון בצורה אחרת כי לזה אמר עשה ה' לי בצאתי ממצרים ולחבירו אמר כי בחוזק יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים ויש הפרש גדול בין אומרו בצאתי ממצרים ובין אומרו הוציאנו ה' ממצרים וזכר לזה פעל התורה ולזה פעל זביחה ובכלל זה אמר ולזכרון בין עיניך ולזה ולטוטפות בין עיניך לזה ידך ולזה ידכה לזה פדיון בכור ולזה שמירת החוקה, ובחברך ז"ה עם י"ד תדע סוד השם שהוציאם ממצרים כי י"ד ז"ה עולה יהו"ה וכשתחבר עמהם ל"י תאמר ז"ה ד"י ל"י וז"ה רומז לתפארת ול"י רומז ליסוד וי"ד רומז לעטרה, וזהו ה' לי לא אירא מה יעשה לי אדם ה' לי בעוזרי ואני אראה בשונאי טוב לחסות בה' מבטוח באדם טוב לחסות בה' מבטוח בנדיבים:

ד"ה ועתה בני אשר נקשרת בקירות לבי

ועתה בני אשר נקשרת בקירות לבי ראה והבן שהוא שואל מה זאת ונקרא התם ראש מ' וסוף ת' והאותיות שבאמצע עולים אחד לומר לך זאת היחוד. וראה שזה אמר מה זאת ופרעה ועבדיו אמרו מה זאת עשינו וכן השבטים אמרו מה זאת עשה אלהים לנו וכל אלו נרמזו בענין בריאת האשה מן הצלע באמרו שם זאת הפעם עצם מעצמי ולזאת יקרא אשה כי מאיש לקחה זאת, וראה והבן שהזכיר ג' פעמים זאת ובהם נרמז סוד מבשר הגלות האחרון ר"ל זא"ת זא"ת זא"ת בגימט' מבש"ר הגלו"ת האחרו"ן עם הלמ"ד של לזא"ת שבו נשלמה התורה וב' מהתחלת בראשית וחבר ראש התורה עם סופה שעולה הכל ב' שלשים שעולה בגימט' מעש"ה מרכב"ה נשאר ארכ"ב כי מבשר הגלות אחרון

עולה בגי' ארכ"ב וארכ"ב עולה ג' אלפים רמז וידבר שלשת אלפים משל, ומלת ארכ"ב הם ג' אלפים כשתמלא הא' ונעשה עוד ב' אלפים אל"ף אל"ף ששניהם עולים רכ"ב הרי כאן ג' אלפים שהוא ארכ"ב והרמז וה' בר"ך את אברהם בכל. וסוד האלפים ה"א לכם זרע ר"ל ה' אלפים וזרעתם את האדמה וכשתמנה אברהם ותוציא ממנו מספר כ"ה ישאר ארכ"ב, וברמז ואברככה ואגדלה שמך, וזהו לממשלת הכתר אחר כלות ה' אלפים כי אז מפלת האומות והבן כל זה מאוד ואל תתרשל מהלימוד ומהעיון בתורה תמיד על דרך זה כי אם הלשונות הסכמיות צורות האותיות העברית הם האלהית והוא סוד אמרו והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלוחות אלא שכח אלהי מהפכם לכל צד, ואלה הדרכים אשר תנהיג עצמך לדעת סודות התורה כי כולם תצטרך אותם בספר והם מראשי תיבות וסופי תיבות ומחציין ומחילופיהן באלפא ביתות כי הם מתחלפין בכ"ב אלפא ביתות ומחלופי חלופיהן ומכללן ומכללי כלליהן מריבוען ומריבוע רבועיהן ומריבוע כללם וממנינן מספר גדול מספר קטן מנגלה בלא נסתר ומנסתר בלא נגלה ומנסתר ומנגלה נחלקים וקח חלק שאתה צריך חילוף אותיות פנים ואחור ופנים בלא אחור ואחור בלא פנים חיבור האותיות שניות שלישית הנעלמות טעמים מהאותיות אפי' ו' של חולם וי' של חיריק תרבה האותיות, ואף כי אין להם הי' והו' ציורם, וציור ציורם חשבונם וחשבון חשבונם נגדל האות מחבירו כב' בראשית וקטן מחבירו כמו א' של ויקרא נהפך מחבירו כנ' נ' הכתובים בתורה מהופכים, חלוק הפסוק לחצאין חצי מכאן וחצי מכאן קרי וכתיב למה נתמלא האות באותיות אחרות שלא בדומה ומהם בדומה כעין אלף שלא בדומה ומ"ם בדומה. כמה בתים בונים שני אבנים וכיוצא בהם ניקודו וטעמו וקוצו ותגיו, וגם למה נסדר התיבה כסדר האותיות כעין בראשית למה זה אחר זה כל אלו התנאים נמצאים בלימודינו וכולם אבארם לך אחד אחד איש על מחנהו ואיש על דגלו וגם כל הסודות כולם יתבארו במקומם. ודע כי בזו הדרך תשיג השגת אמונתינו תורה צוה לנו משה, וחוץ מאלו המביאים את האדם להשיג אמונתו ותורתו וי לו לעוסק בתורה כעין חכמות למודיות כי עליהם אמרו לא יאבה ה' סלוח לו ואין לו חלק לעוה"ב, וגם אלו המדות תנענעם ותחברם ולא יפרידו חכמתם וסודם כענין פן יש בכם ר"ל שאם המדה הנקראת פן לכם לבדה היא ראש ולענה. ועתה בני אומר לך אלפי ביתות, ודע שהדמיון הרע צריך כח אלהי וסייעתא דשמיא והאיש הנכנס להלחם בו להעביר כחו מלבו ומדם קרבו ומוציאו מיד יוצאים לקראתו שנים עשר אלף מלאכי חמה ודומה לפניו שדים שאין להם מספר ושטן אביהם על גביהם וכולם מפחידים אותו ומבקשים להרגו כמו שנאמר מצאוני השומרים הסובבים בעיר הכוני פצעוני לכן עם השבעת השמות ועם

ידיעת ההזכרות המזכיר והמשביע מאחז פני כסא והשם פורש עליו ענני כמו במשה שא"ל הקב"ה אחוז בכסא שלי ואחז בו ואז פרש עליו זיו שכינתו, והזוכה זוכה ואם בא לטהר מסייעין לו לכן אל יביאך דמיונך להרוג עצמך בלקחך הדם מקרבך שהיא כח לבך כי הדם הוא יהו"ה במלואו, ודע כי חמשים שערי בינה נרמזים בשמות הנכללים בתיבה והם אב אחד וג' בניו נח שם חם יפת שהם בגי' חמשי"ם פתחי"ם ונאמר ג' אלה בני נח ומאלה נפצה כל הארץ ומעניניהם הנכתבים בתורה יובן כל דיבור על אמיתתו. ואתה יודע שפרשת בראשית נחתמה בענין נח ופרשת נח נחתמה בענין אברהם והמיחסים מזה הספר אלה תולדת האדם ושמותיהם הם אלה אדם שת אנוש קינן מהללאל ירד חנוך מתושלח למך. הרי ט' ספירות האמת חנוך הוא ספירה שביעית ונפרד. אבל נח הוא ספירה עשירית והראשית נאמר בו זה ספר תולדות ושנה בו מעט. וזה דרכם כולם:

אדם - ויחי - ויולד - ויהיו - וימת:
שת - ויחי - ויולד - ויהיו - וימת:
אנוש - ויחי - ויולד - ויהיו - וימת:
קינן - ויחי - ויולד - ויהיו - וימת:
מהללאל - ויחי - ויולד - ויהיו - וימת:
ירד - ויחי - ויולד - ויהיו - וימת:
חנוך - ויחי - ויולד - ויהיו - וימת:
מתושלח - ויחי - ויולד - ויהיו - וימת:
למך - ויחי - ויולד - ויהיו - וימת:
נח - ויחי - ויולד - ויחי - וימת:

ד"ה אלה תולדות בני נח שם חם ויפת

אלה תולדות בני נח שם חם ויפת ואלה תולדות שם שם ויולד ויחי ויולד. וארפכשד חי ויולד ויחי ויולד ושלח חי ויולד ויחי ויולד. ויחי עבר ויולד ויחי ויולד. ויחי פלג ויולד ויחי ויולד. ויחי רעו ויולד ויחי ויולד. ויחי שרוג ויולד ויחי ויולד. ויחי נחור ויולד ויחי ויולד. ויחי תרח ויולד ויחי ויולד. ואלה תולדות תרח תרח הוליד את אברם. וימת הרן. ויהיו ימי תרח. וימת תרח בחרן:

ראה והבן בני בהבדלים המובדלים הנזכרים באלה תולדותיהם בחייהם ובהוייתם ובמיתת קצתם ותבין מהם ההנהגה האלהית בבני אדם והשגה העצומה במקצתה והענין שבין האדם לקונו ממנה בכלל וממנה בפרט בענייני האבות ותולדותיהן ובעניניהם כולם ואין צריך להעירך עליהם שהם אברהם יצחק יעקב במקומם אבארם די בעז"ה.

ועוד היום ההשגה המפורסמת חזקה ועצומה בכל דור ודור ואפי' בפושעים באמונתינו לייסרם כמו שנאמר כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלהיך מיסרך וכתיב רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה ע"כ אפקוד עליכם את עונותיכם ועל שמזרזים לאדם קודם המעשה ובשעת מעשה באתי לזרזך בדרכי התורה התמימה והקדושה והטהורה שזולת דרכיה לא תשיג תענוגיה שאין תענוג כידיעת אמיתתה לכן עיין בכל דרכי התורה בכלליה ובפרטיה ובאותיותיה ובטעמיה וחילוק תיבותיה ופסוקיה וסידוריה ופתוחות וסתומות ומסורות וחילופי אותיות וחילופיהן וחלופי חליפיהן והבט לכל האותיות ולכל הדרכים הדומים לה ולדומיהם ואז תוכל להשיג ההשגה האמיתית וכל זה שאני מעירך ומזרזך לפי שהמלאכה מרובה והצער גדול. והא לך האלפ"א ביתא שאמרתי ועתה אתחיל באלפא ביתות שאמרתי לך:

אב גד הו זח טי כל מנ סע פצ קר שת:
ב גד הו זח טי כל מנ סע פצ קר שת א:
גד הו זח טי כל מנ סע פצ קר שת אב:
ד הו זח טי כל מנ סע פצ קר שת אב ג:
הו זח טי כל מנ סע פצ קר שת אב גד:
ו זח טי כל מנ סע פצ קר שת אב גד ה:
זח טי כל מנ סע פצ קר שת אב גד הו:
ח טי כל מנ סע פצ קר שת אב גד הו ז:
טי כל מנ סע פצ קר שת אב גד הו זח:
י כל מנ סע פצ קר שת אב גד הו זח ט:

שמהם התחייבו דרכי תורה ונתיבותיה כולם אשר ניתנו למשה רבינו ע"ה מפי השם אל משה ומפי משה אלינו, ודע שנסתרות ונפלאות יש בה וכולה צריך לסדרם בסדר נכון וכתבתי לך מהם אלה להנהיגך איך תנהיגם ותסדרם בסידוריהם, ותזהר מאד שלא תטעה בסדריהם אלא שים שכלך אל עיון סדריהם פעמים רבות ואל תסמוך אל קצתם כי רוח הקודש בקרבם ואז יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים לתת מטר ארצך בעתו ולברך את כל מעשה ידיך, ותגלגלם ככה עד הסוף ותשמע מהם ד"ק מהאלפ"א ביתו"ת א"ת ב"ש ג"ר ד"ק ותבין כשתחבר ד"ק עם ד"ק א"ת ב"ש ג"ר ד"ק ה"צ ו"פ ז"ע ח"ס ט"נ י"מ כ"ל. וכל מלה שימהו במקומה ת"א ש"ב ר"ג ק"ד צ"ה פ"ו ע"ז ס"ח נ"ט מ"י ל"כ. וכחותמה שאם תקח מלמעלה למטה הוא ד"ק ואם תקחם מלמטה למעלה הוא ק"ד וכשתחבר ותדקד"ק על מספרם כמו שמצוה לך ששניהם שוים אחד תמצא

שהם כוללים ח' שמות הקודש שהם ח' פעמים יהו"ה והוא הרמוז בספר יצירה של אברהם אבינו עליו השלום בראשו קק"ח והוא הפוך כי יש סכנה בהזכרתו ישר והוא חקק והוא שמו של יצחק העולה ח' פעמים הוי"ה ויצחק ממדת הפחד ומדת הקנאה ששם מדת פינחס שגם פינחס ח' פעמים הוי"ה כי הוא יונק ממדת הפחד, וגם אם תדע כמות השקל שהוא עשרים גרה שגם גרה הוא ח' פעמים הוי"ה שגם הוא רומז יניקה מן הפחד והוא הורג נפש הרשעים הנכנסים בסוד החשב, ואז כאשר תשא ותתן בדבר תדע שהוא מדה"ד הרפה ואם יברח דמך מלבך בהשגתה שההשגה הוא מן הכח אל הפועל שוב למקום שלך כאמור ברצוא ושוב ועל דבר זה נכרת ברית כ"ח פע"ל בגי' ח' פעמים הוי"ה להורות אל המדה, ואם תשיב מיד ותשיג ההשגה אמיתית אז ולא יהיה בהם נגף בפקוד אותם כי כח אלהי הוא שר מושל על המנין, ואע"פ שנקרא פלא יועץ אל גבור נקרא שר שלום שהוא בגי' שר מושל וע"כ כתיב למרבה המשר"ה ולשלו"ם אין קץ הוא שר מושל הוא ם סתום של אדם הראשון הוא דוד הוא משיח ותהי המשרה על שכמו הוא חשבון שכמו בגי' חשבו"ן, חשבון כ"ו ש"ם בגי' ש"ם יהו"ה, וסוד ד"ק ד"ק בגי' ח"ר וכשתחבר עוד ג"ר עם ג"ר הוא אבר אבר חבר שניהם והוא ו"ת חבר ח"ר של ד"ק ד"ק ועם ת"ו של ג"ר ג"ר והוא חרות על הלוחות הרי נענועים ודקדוקים הורה לך תורה שבכתב עם תושבע"פ. וסוד ט"נ ט"נ חוליה חוליה ט"נ בגי' חוליה חוליה ובקצות פאות ר"ל פ"ו בקצה אחד ו"ף בקצה אחד א"ת בקצה אחד ת"א בקצה אחד כי כל האלפא ביתות בפנים ואחור:

ד"ה וראה והבן סוד נפלא מאוד כי

וראה והבן סוד נפלא מאוד כי פאו"ת פאו"ת בגי' ימי"ן ושמא"ל שמאל וימין א"כ ט"נ ט"נ העולה חוליה חוליה רומזים בת"ת ויסוד העומדים בחוליות השדרה, ופאות פאות רומזים בימין ושמאל ושמאל וימין הם חסד ופחד העומדים בפאות, ועל שהעולם מהפכין הדין לרחמים ורחמים לדין ע"כ מהפכין באלפי ביתות מהופכת כגון ט"נ נ"ט א"ת ת"א פ"ו ו"פ, ואחרי שבאת בזה ראה השפעתם היכן יורד ותחבר ימין ושמאל שמאל וימין והם יסוד אות אות יסו"ד והם אות חקו"ק על יסוד, והסוד פ"ו ו"פ פנים ' ואחור מ"ח ול"ב בגי', והוא מלאך ושר והנה אמר לה' מחסי כי אתה ה' מחסי שהם משני צדדין זה מפה וזה מפה וסוד כהן גדול ר"ל מחסי בגי' כה"ן גדו"ל ועל פיו כל חכ"ם ר"ל כה"ג בגי' כ"ל חכ"ם ובגי' מחכי"ם, ומפני זה הכח נאמר ויבלע מטה אהרן את מטותם שכן כתיב ויהיו לתנינם מנין היוליות שכן איש מטהו בגי' אי"ן י"ש שסודם שמא"ל ר"ל איש

מטהו בגי' שמאל אבל לתנינם בגי' דומי"ן לתל"י בגי' לדמות בגי' למי"ן כשפי"ם, ולמה נקרא שמם כשפים שמכחישין פמליא של מעלה אל תקרי שמכחישין אלא שמחשיכין כח מושל על הפלאים, וא"כ הם מכחישין מציאת הש"י שהוא מושל על הפלאים ועל האלפים, ומספר פמליא של מעלה במ"ק השם המפורש ע"ה. ודע כי כל מכחישו נק' כשפן וכל כשפן הוא מכחישו והמאמינו עליו הכתוב אומר והאמין בה' ויחשבה לו צדקה, ל"ו צדק"ה בגי' ק"ץ הול"ד. סל"ם בגימ' סינ"י וה' שמות הקודש עולים סיני ר"ל ה"פ הוי"ה עולה סיני שהם עשר פעמים אחד וי' פעמים אחד הוא אדני אדני וסיני הוא ה"פ הוי"ה והוכפל ונעשה י' פעמים אחד זהו כפל ראשון, סיני בגי' כפל ובגי' ק"ל ולעולם תחבר אות לאות וא' לשנים ותפרידם ג"כ פעם לחלקים שוים ופעם לחלקים בלתי שוים ופעם בתוספת ופעם במגרעות כאלו הצורות הכתוב אצלך על הא"ב:

אגהזטכמספקש:

בדוח יל נעצרת:

תש צפ נמ יט והב:

רק עס לכ חז דגא:

תר צע נל יח ודב:

שק פס מכ טז הגא:

ד"ה ודע והבן כי הדרכים הראשונים

ודע והבן כי הדרכים הראשונים המסודרים בם הם רומז לכם ההפוכים והדרך הראשונה הישרה תתגלה מן השירה של ים, והשניות מן שירת האזינו זי"ן הא א ז"ו ז"ו ז"ו ג"ל ג"ל ג"ל ג"ל וגז"ל והאמת זהו סוד להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים שהוא דרך השגת הנבואה עם האותיות, אלה ראשית דרכיו להמציא ממנו כל הלשונות וכל החכמות באמצעות מדת הספירה והחותמים ולהוריד בהם כחות העליונות האלהית והשכינה בארץ כמו שאמרו אברהם הוריד השכינה מערבות ויצחק הורידה יותר ויעקב הורידה לגלגל הירח עד שבא משה והורידה לארץ שנאמר וירד ה' על הר סיני והכרובים שוכנים מקדם לגן עדן ובעל הכח השלם מנצחם בכח שם המפורש הנקרא שדי מנצח המערכות כולם שנאמר ה' איש מלחמה ה' שמו:

א אב אבג אבגד אבגדה וכן עד סופן:

ב בג בגד בגדה בגדהו וכן עד סופן:

ג גד גדה גדהו גדהוז וכן עד סופן:

ד דה דהו דהוז דהוזח וכן עד סופן:

ה הו הוז הוזח הוזחט וכן עד סופן:
ו וז וזח וזחט וזחטי וכן עד סופן:

ד"ה ראה והבן כי זה דרך האצילות

ראה והבן כי זה דרך האצילות ודמות השפע הנאצל הנשפע מן הצורה הראשונה הנקרא כתר עליון אויר קדמון שכל ראשון מחשבה ראשונה ועליונה שגם היא מקבלת שפע ממי שאינה מינה כמו שאין האלף הנכתב ממין הסופר שכתבה, אבל האות הוא צורה נשפעת מכחו והוא העמידה על כחה כן הדבר בכתר עם המאציל והשאר כולם ממין ידוע נאצל זה מזה וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו. ודע כי שם הקדוש נחקק וחתום על ד' קרנותיו מהם ד' אותיות אהו"י, וזהו סוד י"ו ה"א ונלקח הפוך והוא חתום הפוך על דבר הנקרא כבד צ"ו מהי"י וצריך למנות אותיותיו שהם סוד כולל כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ, ששת עולה תשר"ק ועולים אלף וסימנו א"י, י' של ימים הוא רמז להוד ונשאר ממנו מ"ים ועולה מ"ן והוא מספר כ"ב אותיות והוא צ' של עץ והוא ג"כ צ' צלם שהוא בעצמו גי' עץ ר"ל ו' שורות של אלפי ביתות וכל שורה יש להם ט"ו אותיות והו' שורות עולים צ' אותיות והוא צ' של צלם והנקרא כדמות תיבה העולה ל' ר"ל בשטה אחרונה היא תבה וזח"ט עולה ל' הרי צ"ל, והמלה שאחר זו הוא תבה וזחט"י עולה מ' הרי צלם, וכלל כל המספר הכולל את הכל עולה הנפ"ש, ר"ל כל הו' שיטות עולים הנפש, ודע והבן זה מאד. וראוי שתדע זה החשבון הכולל את רל"א שערים צריך לגלגלו אל כל צד והנה מספר הטור הראשון באורך עולה כ"א ר"ל ה' טורים הם ברוחב, ובאורך הם ו' טורים, הטור הראשון באורך הוא אבגדה"ו ועולה כ"א ואינם מלות רק אותיות, והאותיות הם ו' צרפם עם כ"א והם כ"ז, ומספר הטור הב' באורך הוא מ"ח ותיבותיו ו' ואותיותיו י"ב, הרי מ"ח ו' י"ב עולה ס"ו, והנה הטור הא' שהוא כ"ז וטור הב' שהוא ס"ו עולה כסא"ו כשמש נגדי. ודע שהטור הב' אב בג גד דה הו וז והטור הג' הוא אבג בגד גדה דהו הוז וזח ועולים פ"א ואותיותיו י"ח ותיבותיו ו' והכל הוא ק"ה ועולים בגי' במזו"ן, וגם עולים הם הנה, והטור הד' הוא אבגד בגדה גדהו דהוז הוזח וזחט הרי ק"ך ועם י' אותיות מא' ועד י' הרי ק"ל ואותיותיו הם כ"ד ותיבותיו הם ו' הרי ק"ס ועולה עץ, ועולה צל"ם ועולה קי"ן ועולה נקו"ד והכל ק"ס. והטור החמישי הוא אבגדה בגדהו גדהוז דהוזח הוזחט וזחטי ועולה הר הקס"ם, ה"ר הכעס"ן, גם עולה הקדמון, העצם, המנוקד, ועולה אד"ר, גם עולה באב"ר, דר"א, ועם י"ח הנזכרים הנה נשלם בהם סוד היר"ח שהוא הר חי, והוא גם בגי' אב רב, והוא סימן.

ועל דרך הזה עולה האורך, אבל דרך הב' עולה ברוחב והרוחב הוא השורה המתחלת מא' ועד ה' שעולה ל"ה, והשורה הב' מתחלת מב' ועד ו' עולה נ', והשורה הג' מתחלת מג' ועד ז' עולה ס"ה, והשורה הד' מתחלת מד' ועד ח' ועולים פ', והשורה הה' מתחלת מה' ועד ט' ועולים צ"ה, והשורה הו' מתחלת מו' ועד י' ועולה ק"י, והכל תל"ה וזהו האורך, והרוחב כ"א מ"ח פ"א קמ"ב ה"ר הכל ראש. ראה והבן שם האורך ההוא ר"ל א"א הוא ב' א"ב הוא ג' אב"ג הוא ו' אבג"ד הוא י' אבגד"ה היא ט"ו הרי ל"ה וכן כל השורות, ושם הרוחב כ"א מ"ח פ"א ק"ך קס"ה, עם העומק כ"א י"ח ל' ל"ו מ"ה ק"ה ה' ע"ו י"ד וכן כולם זהו אורך ומאלו צורות ואלפא ביתות קח סדרם. ועוד אכתוב לך סדר עד שתגיע לתכלית הענין. ועתה בני אפתח את קירות לבך ותשתחוה לאל ושים לבך לדעת ולהבין ולהתחזק ולעמוד על ביאור שאלותיך על נעשה האדם בצלמינו כדמותינו והבן כי הייתי גם אני נבוך במבוכה גדולה יבא אליהו ז"ל וא"ל באהבה ובחשק ובחיבה דברים גדולים ונוראים וא"ל, כשעלה משרע"ה להר סיני מצאו להב"ה שהיה מצרף ב' תיבות אלו ושאל משה להב"ה תחלה ואמר למה תיבת בצלמנו שש אותיות ותיבת כדמותנו ז' אותיות והשיב לו דע לך כי בצלמנו רמז בשם הוי"ה שעולה צל"ם י' פעמים ה' ה' פעמים י' ו' פעמים ה' ה' פעמים ו' שעולה צלם, ובעבור ששם הזה הוא מלך בו' קצוות ע"כ באו ו' אותיות, בתיבת כדמותנו רומז בעטרה בת זוגו של ת"ת ועל שהיא שביעית מחסד ע"כ בא התיבה בז' אותיות, ואם תחבר הו' והז' הם אחד שו' וז' הם יחוד ואמר מרע"ה לפני השם רבש"ע הודיעני כל ענין המלות האלו ומאין יצאו הדברים האלו מיד א"ל הש"י למשה הבט וראה והראה לו הציורים האלו:

בצלמנו כדמותנו - - כדמותנו בצלמנו:

ונתומדכ ונמלצב - ונמלצב ונתומדכ:

שהכיטפ לקיפאטפ - - פטיכהש פטאפיקל:

והנה בזה הדרך הראה לו למשה ומראה לו טיבו וענינו בצלמנו ונתומד"כ וזהו כדמותנו מהופך ר"ל ב"ו הוא ח' להרמיז אל היסוד שהוא מילה בח' כי לעולם היסוד עם העטרה, והדמות חיבור הצדי עם נ' והם ק"ם היא כ"י שיהושע נאחז ממנה וזהו קם ל"ך ור"ל היסוד לעולם אוהב להיות קרוב עם כ"י כי השושבין משים שלום. ל"ת הוא ת"ל ור"ל העטרה עתידה לעשות את הלילות ת"ל עולם לא תבנה עוד, שקל ישראל השק"ל יביא החרב עליהם הוא ששקל עולה ת"ל, ואם תצרף מ"ו היא בד"ם והוא ת"ת ישראל והוא יתהפך עליהם לדם זה שנאמר לדבר ולדם שהדבר הוא יסוד ודם הוא הת"ת. ואם תצרף נ"ד הוא ד"ן היא הבינה שכל מה שהד"ו פועלים בחיצונים הוא מכח הבינה וז"ש ואח"כ

דן אנכי. ואם תצרף ו"ך הוא כ"ו ור"ל אחר הנקמה ישוב השם לרחמים ולנהוג עם עמו ישראל ברחמים שכן כ"ו הוא יהו"ה שם העצם המורה רחמים:

ד"ה נפנה לפן אחר שהוא תצרף ו"ו

נפנה לפן אחר שהוא תצרף ו"ו בצלמנו ונתומדכ הרי כאן ו' ומשך הו' זה אחר זה מכריעים הזרועות והשוקיים ופוסקים הלכה הכל כדברי הגוזר שהאם מייסרת הבנים כדרכיהם ואפ"ה לעולם מטה כלפי חסד זהו צרוף נ"נ שהוא קוף מלא הרומז בהוי"ה במלואו ברבוע העולה קוף מלא, ולומר לך שאינו מניח המכריעים כשעומדים בשוה להטות כלפי חוב אלא כלפי הזכות, ואם תצרף מ"מ הוא פ' מדת הדין הקשה המסכמת למלך המשפט ואינה תובעת דבר הלא תראה שבא צרוף הל' והו' סמוך לצירוף מ"מ שהוא פ' ולומר לך זה ה' קוינו לו והו' הת"ת להכריע בדין הגוזר, ואם תצרף צ' ות' הוא בגימ' צר"ר ור"ל שת"ת הוא צרר המר והכל לוקחים ממנו כחו שכן הכל צריכים לו, ואם תצרף הב' והנ' והוא בן לומר לך שכל הספירות אוהבים אותו כאב המרחם את בנו ונשאר הו' לומר לך שהו' משך הו' ואוחז המולידו בכנפו:

ד"ה נפנה לפן אחר תצרף ב"ב הרי

נפנה לפן אחר תצרף ב"ב הרי סוכה גדולה וסוכה קטנה חכמה עלאה הנקראת ב' וחכמה תתאה הנקראת ב', ור"ל הסוכה קטנה כגדולה מכלת הגדולה ברצון הגוזר הוא כתר עליון שכן החכמה עלאה ירדה בהר סיני וקבלה חכמה תתאה וזהו מאהבת האב המרחם את בתו מסבבתו והבת מקבלו, ואם תצרף צ"צ הוא פ"י פ"י ור"ל הצ' הוא היסוד והאב נתנה לו את בתו להיות לו לפה זהו שנאמר כי פי ה' דבר, ואם תצרף ל"ל הוא ס' ורומז אל הבינה היא אם הבנים ולומר לך כי האב לא הניח הבנים ברצונם רק מסרם לאם, ואם תצרף מ"מ הוא לי"ם ור"ל כל הנחלים הולכים אל הים והוא שם משמות ע"ב והוא יל"ם, ובמקומו אבארהו בעז"ה. ואם תצרף נ"נ הוא ים ים שהים הגדול יש לו ים קטן ולשם כל הספינות צפין וי ליה למי שאין ספינתו חזקה לעמוד מפני מימיה כי מלוחים הם קשים הם, ואם תצרף ו"ו הוא ב"י ור"ל שהים הקטן הנקראת ב"י ועליה המלך נשבע שנאמר בי נשבעתי והים הזה מתמלאת ע"י הווין האלו:

ד"ה נפנה לפן אחר כדמותנו ונמלצב

נפנה לפן אחר כדמותנו ונמלצב ואם תצרף ב"ו הוא אז ור"ל א' הוא הכתר והוא שנתן כח לאב ולאם להאציל בנים אמרתי עולם חסד יבנה זהו ראש וסוף, אבל אם תצרף כ"ו שהוא ראש וסוף אז יהיה כ"ו הוא הויה הרי כאן כל הי' ספירות:

ד"ה ואמר משה רבונו דעלמא אמור לי

ואמר משה רבונו דעלמא אמור לי מה אני, אמר ליה ואתה לא ידעת, וא"ל ידעתי שאני בן אדם הראשון אבל למי אני, א"ל הבט ראש שמך וסוף שמך, א"ל ראש שמי ה' וסוף שמי ה' הב"ל מש"ה, א"ל משה ה"ה שמעתי ולא ידעתי, א"ל כי מן העפר אתה ואל עפר תשוב. א"ל אלו הב' ההי"ן רומזים בבינה וזה שאמרת לי רב לך מ"מ באתי ושניתי ושלשתי זה הענין והסדר לבא האדם שהוא הנפש אל העולם להתלכלך מה צריך, א"ל עתה דע לך שהה' האציל ה' נעלם היא האם והבת, והנה הבת ילדה ה' והיא אמה והיא נעלמת ואינה נראית כן הדבר לעולם שאין לך ההי"ן שאין להם ההי"ן נעלמים וזהו ברא מזכה אבא, א"ל רבונא דעלמא מה תאמר בו' שהו' הוליד בדומה וכבר למדנו זה מהה' א"ל דע לך כי הנקבה בנקבה והזכר בזכר והנקבה בזכר והזכר בנקבה ר"ל ה"ה נקבה בנקבה, ו"ו זכר בזכר, מ"מ זכר בנקבה, נן נקבה בזכר, א"ל רבון כל העולמים ועד כמה, א"ל עד אלף דור נוהג מדה הזו, א"ל רבש"ע הביאותני בשמיטה הרעה הזאת למה הנחתני להתחייב הריגה, א"ל בשמטה שעבר לא באת בנסיון והקב"ה הביאך ושמך לעשות מלחמה עם בעל העושה מלחמות גדולות ולא עמדת ונתחייבת הריגה, א"ל ולמה בהריגה, א"ל דע לך משה כי זה הדין בידו של הלוחם מי שלא יעמיד במלחמתו להורגו וזהו על חרבך תחיה, א"ל רבונא דעלמא אחר שקבלתי את הדין למה הבאת אותי פעמיים, א"ל דע לך כי במשפט הראשון אינו מתכפר החוטא אם לא שיקבל ג"כ דין מיתה, א"ל ולמה לא מנעתני מלעמוד במלחמתי בחזקי שלא לחטוא, א"ל אין בידי למנוע, א"ל וימנעני מי שבידו, א"ל הוא רוצה לנסותך א"ל רבונא דעלמא הנסיון מביא לידי חטא ועון ולמה יביאני בנסיון, א"ל ואתה פה עמוד עמדי, א"ל א"כ רבש"ע הקב"ה רצה לנסותי ולא עמדתי בנסיונו א"כ בדין הוא שיהרגני ולמה יענוש העני על לא עול בכפו ולמה העמיד לו זמן להרוג כענין שבעתים יקם קין, א"ל בעבור ששלח ידו עליך שאתה גדול ממנו והיה לו להמתין שלא לשלוח יד במי שגדול ממנו כי השולח יד ועושה דין למי שהוא גדול ממנו גם הוא נותן הדין, ולכן אסרתי לאדם אכילת כל אשר נשמה באפו, א"ל א"כ אחר שנתחייב הריגה יהרג מיד, א"ל בעבור שלא היה עונשו כל כך גדול שיתחייב הריגה רק

על ששלח ידו במשיח ה', א"ל רבונא דעלמא יבא כל העולם בנסיון, א"ל אין הכי נמי. א"ל רבונא דעלמא אמור לי מה בין הבל למשה, א"ל הבל ג' אותיות, ומשה ג' אותיות, כשתחברם כמשפט ואמור כך הבל משה חבר ה' במ' והוא ה"ם והוא יו"ד ה"א וא"ו ה"א זהו ה"ם המדברים אל פרעה מלך מצרים, ואי לאו כח ההי' מאין לך כח להוציא את ישראל ממצרים רק הה' שהוא מלא ה"י ונעשה יוד הא ואו הא הוא האדם היא הת"ת ישראל, א"ל א"כ מה תאמר בב' של הבל ובש' של משה, א"ל דע לך הב' בחכמה והש' בבינה ובא לומר לך שכח הש' מהב'. א"ל רבונא דעלמא מה תאמר בל' של הבל ובה' של משה, א"ל צרפם והוא ה"ל ואע"פ שראש שמך וסוף שמך ה' מ"מ גם אני נקרא ה' ואני לבינה וממנו תעביר וזהו הלה' תגמלו זאת, א"ל א"כ השני שנקרא ש"ת מה טיבו של שם זה א"ל ש' בבינה ת' בגבורה וע"י פועל הת' ואע"פ שהם מדברים אל פרעה הש' הוא שורש התי"ו ואז גם הגבורה משלמת:

ד"ה ועתה נחזור כדמותנו ונמצלב ואם

ועתה נחזור כדמותנו ונמצלב ואם נצרף ד"נ, הוא נ"ד והנה הד' נגזרה מן הנ' שהיא הבינה ולהיותה פרודה מן הו' הוא נ"ד וכל זה בעבור האדם, ואם תצרף מ"מ האחד בתפארת והאחד במלכות ולפעמים שניהם הוי"ה כאשר תמלא מ"ם מ"ם הוא ע"ץ, ועץ הוא עולה הוי"ה כענין י' פעמים ה' ה' פעמים י' ו' פעמים ה' ה' פעמים ו' עולה ע"ץ ואז לא יאמר נ"ד. ואם תצרף ל"ו הנה עולה הו' עד הל' הוא הבינה, ואם תצרף ת"צ דע כי הוא בינה וגבורה להגיד לך ששורש הת' הוא צד"י שהוא קו ירוק והוא הבינה ולומר לך שאין הגבורה יכולה לעשות גדולה וקטנה זולת הבינה, ואם נצרף נ"ב הוא ב"ן ור"ל הב' והנ' בבינה ונ' שערי בינה ניתנו לבן עם הו' הנוסף שהוא משך הו':

ד"ה נפנה לפן אחר בצלמנו פטיכהש

נפנה לפן אחר בצלמנו פטיכהש תצרף ו"פ הוא אלהי"ם שעולה פ"ו, ור"ל כללו של אדם הוא פ"ו כ"ו, ואם נצרף נ"ט שהוא הבינה שהאצילה האדם נמצא הוא השושבין שלה כי השושבין הוא הט' וע"כ הט' ונ' ביחד, ואם תצרף מ"י הוא ת"ת וחכמה ובא לומר שהחכמה צלה ובכה על הבנים, ואם תהפכהו הוא י"ם ור"ל עתיד האב להעלות את הבן למעלה מן האם, ואם תצרף צ"ה היא בינה ועטרה ר"ל בהעלות הבן על האם תעלה גם הבת, ואם תצרף ב"ש הוא בק"ר וזהו בעלייתו ישוב הלילה לאור וזה הבקר אור:

ד"ה נפנה לפן אחר ונתומדכ לקיפאטפ

נפנה לפן אחר ונתומדכ לקיפאטפ תצרף כ"ל כ' במלכות ל' בבינה ולומר לך הבת אוהבת אמה ומ"מ נפנה לאחוה הוא התפארת כענין לך ה' הגדולה וכו'. ואם תצרף ד"ק הוא ד' פעמים יהוה והוא חצי שם יצח"ק ור"ל אם היה יורד כל כחו בד' הוא מדת הדין הרפה היה נחרב העולם, ואם תצרף מ"י הוא בשם יל"י והוא שם מע"ב שמות ובא לומר לך שאותו השם נמצא בתיבות הללו מהופך בא"ת ב"ש. ואם תצרף ו"פ הוא תפארת ופחד ור"ל אלהים הוא שם הכולל ו"פ. פ"ו ה' פעמים הוא נפש. ואם תצרף ת"א הוא א"ת הנה ירד הא' בת' הוא הגבורה לכבותה מכל כח דליקתה כלומר זהו בזמן הגאולה. ואם תצרף נ"ט ברוך הגוזר ועולה הט' שהוא היסוד בנ' שהיא הבינה ויורד בט' שגם העטרה נקראת ט' שהוא אות שני של בטן. ואם תצרף ו"פ והוא מלך לומר אין הים מתמלאת שהוא הפ' זולת הו' שהוא היסוד:

ד"ה ועתה שמע בני גם שמע מה ששמעתי

ועתה שמע בני גם שמע מה ששמעתי מאבי ז"ל. א"ל משה להקב"ה אמת בצלמנו כדמותנו מורים על הד"ו פרצופים שהם אדם אחד ואם תהפכם מכל צד ופנה מורים, ואומרת הבינה לספירה שלמעלה ממנה כי נוטלת רשות ופועלת ואמר נעשה אדם בצלמנו רוחניים שיהיו משגיחים בעולם השפל אם לטוב ואם לרע וידעת שאין כח האדם זולת הפועל, מ"מ הודיעני האלפא ביתא מהם באין בקוים ובנקודות ומהם בקוים ולא בנקודות מהם בנקודות בלא קוים מהם בג' שמשים מהם בב' שמשים ומהם באחד, א"ל משה הקשב:

ד"ה אלף הא' בקו, והל' בב' נקודות.

אלף הא' בקו, והל' בב' נקודות. ר"ל אל"ף בפתח פתוח להשפיע גם הא' שהיא למטה נקרא א בפתח שהוא פתח פתוח לקבל. והל' בציר"י להורות אע"פ שהוא סמוך לאל"ף אפ"ה נקוד בציר"י כי הציר"י מצד המקטרג והף' הוא הפחד ואינו ננקד כלל שלא לעוררו, ועם אל"ף הקב"ה עושה משפט אם לטוב אם לרע ולכן הא' שמשיו ל"ף הוא דין ורחמים:

ד"ה בית בשני נקודות ודגש ורפה,

בית בשני נקודות ודגש ורפה, ב"ת ושמשיו י"ת, ר"ל ב' רומז בחכמת אלהים וי' בעטרה ות' בפחד, והנה החכמה משתמשת בקשה וברפה להתישם שלא להאביד העולם, וע"כ הת' הרומז בגבורה הוא ברפה כי קריאתה דגש כשאתה קורא אותה לבדה ת', ועתה שהב' משתמשת בה הוא ברפה, והי' אינה נהגה כלל שאחר שהת' היא ברפה מנין לעטרה כח להתנועע, ודגש בבי"ת לומר לך אע"פ שהיא מתשת הי' והת' ואפ"ה אינה כולה רחמים רק הוא בכר לדין ולכן הדגש בקריאתה. ומה שננקד בציר"י הוא מצד המקטרג שרוצה להיות צרי במכה שהציר"י הוא מכח הרחמים וציר"י צורי אל ורחמים ויסוד:

ד"ה גימל רומז בבינה ושמשיו ג'

גימל רומז בבינה ושמשיו ג' אותיות והם ימ"ל, ומלת ימ"ל רומז ביסוד ולכן מתהפך למ"י ר"ל היסוד הוא לבינה וכן יעקב הוא לבינה וזה למי אתה, לבינה. ובעבור שהוא קדוש וטהור והמילה אליו ע"כ אמר המל ימ"ל. וראה והבן שמשי הג' שהיא הבינה מורים שני ענינים ימ"ל שהוא היסוד למ"י שהוא הבינה, והנה הג' אותיות שהם ימ"ל הי' בעטר'. והמ' ביסוד והל' בתפארת. שני זכרים ואחת נקבה בנים של אם אחת. איש אמו ואביו תיראו איש הוא התפארת והעטרה רשות הת"ת עליה ולכן פטורה כי אין לה חלק ממנה ולמה יעבדנה, אך כשהוא בלא רשות אחרת מקבלת מן הפחד ושורש הפחד מן הבינה ולכן תיראו שניהם כאחת. ונקרא בדגש כי הוא קו ירוק וננקד בנקודה אחת ונקרא חיר"ק חרק עלימו שינמו והוא המלך המשפט ממית ומחיה בגזירת האב שלו רשות נתונה יכרית השם הגורמים המשפט להמית את עמי הארצות כשאינם עוסקים בתורה ומטמאים הארץ הטהורה והנקיה והחליפו כח בכח, ר"ל רחמים החליפו בדין הקב"ה יתנם לחילוף שאין לא תקנה. וננקד המ' של גימ"ל בג' נקודות לומר שהג' השמשים האלה הם סגולה לבינה והם חתן וכלה ושושבין וכל הבנים האצילה הבינה בצורת סגו"ל שני נקודות זה בצד זה ואחד למטה מהם מכריע באלו. והי' של גימ"ל נעלם כי הוא האור הגנוז והנעלם. והל' בלי נקוד כי בזמן החופה שלשתן עם אמם אין צריך החתן נענוע וצער:

ד"ה דלת הד' רומז בחסד ויש לו שני

דלת הד' רומז בחסד ויש לו שני שמשים ל"ת וננקד בקו ונקודה הנקרא קמ"ץ. והל' בג' נקודות והד' בדגש והת' ברפה לומר לך ל"ת תפארת ופחד כי במי ישתמש הזקן אם לא בבנו הוא פחד ובן בנו הוא התפארת, ושם הל' שהוא בן בנו והוא יעקב וכן בנו יצחק מרוב אהבתו בו ואינו מניח הל' שהוא התפארת את הת' שהוא הגבורה להביט באברהם שהוא איש חסד וזהו ותכהן עיניו מראות החסד. וננקד הד' בקו ונקודה אחת הוא הנקרא קמ"ץ וקמץ הכהן מלא קומצו, וקמ"ץ ראשי תיבותיו "קו "מליץ "צדקה ועם כל זה צריכה להיות בדגש שאינו כשלג עליון שהוא שלג חיוור לגמרי. והל' בג' נקודות לומר לך שהל' הוא התפארת דינו לנקוד בסגו"ל שהוא נכנס בין ד' ות' כצורת הסגו"ל. השנים חסד ופחד. והתפארת באמצע. והת' ברפה לומר לך שהתפארת מרפה כל כחו מכח החסד ואינו נעלם שום אחד מהם ששלשתם מעשיהם נגלים גם הת' בלא ניקוד כי הפרידו מכחו מצד החסד:

ד"ה הי רומז בגבורה שה' אחרון שבשם

הי רומז בגבורה שה' אחרון שבשם בן ד' אותיות רומז במדת הדין הרפה הנמשכת ממדת הדין הקשה ע"כ נקראת גם היא ה' ששורשה מן הבינה, וננקד הה' בציר"י ושמשו י' לומר לך כי הי' הרומז בעטרה והיא אש רפה, וה' רומז בפחד אש קשה ואש הרפה מקבלה. ונעלם הי' ואינו נהגה שלא לעורר עליו את הדין יותר, וננקד הה' בציר"י לומר לך יש זמן שגם הה' שהוא הפחד בזמן שיורד בי' שהוא העטרה ומוצא קרבן כדינו הוא צר"י לנקרבים ולמקריבים:

ד"ה וו רומז בתפארת ומשתמשת בו'

וו רומז בתפארת ומשתמשת בו' ונפתח בקו ונקודה הנקרא קמ"ץ בעבור שסומך בחסד ונוטה אליו ע"כ נקודו כנקודת החסד ומשתמש בו' שדרך שם הולך השפע שלו בעטרה:

ד"ה זין רומז בנצח ויש לו שני

זין רומז בנצח ויש לו שני שמשים י"ן ונקוד בקו אחד והי' בנקודה אחת לומר לך שהוא אות המרחם וצריך להיות פתוח בהכרח כי הוא שביל החסד, והי' במלכות והן' הפשוט בתפארת, ונקוד הי' בנקודה אחת לומר לך שהיא חוגרת כלי זיין מן ההוד לנקום מן

הרשעים עד שלקחה הנ' שהוא התפארת וחובקה ומפייסה ולכן הי' נהגה והוא באמצע והוא כצורת מטה והוא מטה משה:

ד"ה חת רומז בהוד ושמשו ת' וננקד

חת רומז בהוד ושמשו ת' וננקד בשתי נקודות. וראה והבן שגם העטרה נקראת ת' בעבור שיונקת מן הפחד ושביל הפחד הוא הוד לרדת בעטרה ולכן שמשו הת' שמוציא כל עניני הפחד מן הכח אל הפועל, וננקד בציר"י לומר לך שיש זמן שגם הוד שב לצרי לרפאות הרשעים:

ד"ה טת רומז ביסוד ויש לו שמש א'

טת רומז ביסוד ויש לו שמש א' והיא ת'. וננקד בצירי לומר לך כי לפעמים גם הוא צר"י לרשעים בזמן ששבין בתשובה, והת' הוא שמשו כי ממנו מתמלאת העטרה ומחויב לשלוח להריק בעולם השפל:

ד"ה יוד רומז בעטרה ויש לו ב'

יוד רומז בעטרה ויש לו ב' שמשים ו"ד. וניקוד הי' בחול"ם וד' ברפה. ראה והבן ששב השמש להיות למלך ושב המלכים להיות משמשים שכן הו' רומז בת"ת והד' בחסד ועל שהם מוכרחים להשפיע בעטרה נקראים שמשים, וכשמשתמשת באלו הוא ברחמים בזמן שהיתה בכח ע"כ נקוד בחול"ם להורות על הענין, והד' ברפה כי אין דין יוצא משם:

ד"ה כף רומז בעטרה ושמשו ף' הוא

כף רומז בעטרה ושמשו ף' הוא פחד יצחק וכשמתחייבין העולם יתחייב גם הפחד לשלוח אש בעטרה ואז גם העטרה בקושי, וע"כ הכ' בדגש ועל שהף' מתחייב בזה משתמש הכ' עמו, ונפתח בקו ונקודה הנקרא קמץ לומר לך שעם כל זה היא מקוה ויושבת ר"ל מתאחרות לבא לה מלוא קומ"ץ קמח מן הכהן ולכן בקמ"ץ:

ד"ה למד בתפארת ומשתמשים בשני

למד בתפארת ומשתמשים בשני שמשים מ"ד. והל' ננקד בקו ונקודה הנקרא קמ"ץ והמ' בשתי נקודות והד' ברפה, כי הל' בתפארת והמ' בעטרה, והד' בחסד, ובעבור שהד' בחיוב להשפיע והמ' בחיוב לקבל ע"כ הל' מלך עליהם כי החסד אליו מביט להשפיע, והעטרה אליו מבטת לתת לה. וננקד בקמ"ץ כי רוב השפע היורד אליו רובו מן החסד

הוא הכהן הקומץ. ומ' בציר"י כי בזמן שהל' מצד אחד והד' מצד אחר והיא באמצע אז היא רפואה בכל העולם, והד' ברפה כי לעולם רחמים יורד מן החסד וע"כ הוא ברפ"ה:

ד"ה מם רומז האחד בתפארת. והם'

מם רומז האחד בתפארת. והם' סתומה בעטרה ואשה משתעבדת לבעלה, ע"כ משמש עמה וננקד בשני נקודות שהם ציר"י שאין הרע יורד מן השמים רק צרי ורפואה בעולם ממנו:

ד"ה נון רומז בבינה, והו' ביסוד,

נון רומז בבינה, והו' ביסוד, והן' בתפארת, ראה עתה והבן שהבינה משתמשת בב' בניה ו' ן'. וננקד בשור"ק כי היא שורקת אש הקנאות כי הס"ם מתגבר להלחם עם הו' והוא היסוד והו' נכנס באמצע ומתגלגל ועולה בבינה עם הת"ת ואז הבינה שורקת אש, ואש ס"ם נחלש ונכבה, ע"כ ננקדת בשור"ק. והו' נעלם כי אז אין כל בריה יכולה להשיגה:

ד"ה סמך רומז בבינה שכל פעולותיה

סמך רומז בבינה שכל פעולותיה סתומות ובאו בה ב' שמשים מ"ך. ונפתח הס' בקו אחד והמ' בג' נקודות וך' בשב"א לומר לך שהבינה סומכת סמך לעולם, והמ' רומז בתפארת והך' בעטרה. והנה האם פעמים משתמשת בב' זכרים ונקבה, ופעמים בשני זכרים, פעמים בזכר ונקבה, כי המלך עושה כרצונו, ונפתח בקו אחד לומר לך שידו פתוח לתת לכל הבאים לפניו ומבקשים ממנו, וננקד המ' בג' נקודות לומר לך שאע"פ שבנה הוא ת"ת משמש לה מ"מ מקבל מסגולות עלת העלות הם כח"ב, והך' בשב"א כי נחשבת זוגה והואיל שהת"ת מנוקד בסגו"ל אז המעור שהוא השב"א שהוא היסוד בתוכה:

ד"ה עין רומז ביסוד ויש לו ב'

עין רומז ביסוד ויש לו ב' שמשים י"ן. ונפתח בקו ונקודה הנק' קמ"ץ, והי' בחיר"ק לומר לך שהיסוד מקבל שפע זקנו הוא החסד דרך הנצח מן הצד ודרך התפארת מן השדרה, וכדי שלא תאמר שאין קבלתה אלא מן החסד דרך הנצח ודרך התפארת לכן נסמך בי' ון' שהוא חכמה ובינה אב ואם שאוהבים אותו ויאהב יעקב את יוסף כי רואה יעקב שאהוב למעלה, ועל דרך חיוב השפע ליסוד נקראים שמשים, ומלת שמשים סמך שסומך אדם בשמשו דרך משל, ונפתח העי"ן כי הוא קומץ מהקמח העליון הוא תורה שבכתב ותורת חסד על לשונו ובהיות הי' רומז בחכמה צריך להיות נקוד בחיר"ק המורה שני ענינים

השפעת רחמים, ואיום להפושעים כענין חרק עלימו שינמו, וי לכם מבטלי התורה עושים עצמכם שאינכם רואים ואינכם שומעים, יהי רצון שיהיה לכם כמחשבותיכם להיותכם בלא עינים ואזנים:

ד"ה פה רומז במלכות ויש לה שמש ה'

פה רומז במלכות ויש לה שמש ה' נעלם. והפ' דגושה ויש לה ג' נקודות לומר לך שהעטרה והבינה חוזרות אליה הוא ה' הנעלם היא הבינה, והפ' בדגש שלא להתיש מדה"ד הרפה:

ד"ה צדי בבינה ויש לה ב' שמשים ד'י

צדי בבינה ויש לה ב' שמשים ד"י ונפתח בקו והד' בשני נקודות זה בצד זה ונקרא ציר"י, והיא ברפה צדי בבינה ד' במלכות י' בחכמה עלאה והבינה מקבלת מחכמה ולכן נפתח בפתח ומשפעת בד' היא המלכות כל הנחלים הולכים אל הים וננקד בציר"י כי אז הוא צרי בעולם, והי' נעלם אינו משיגו המלכות ורפה כי כשהוא צרי בעולם היא רפוייה:

ד"ה קוף בבינה ויש לה ב' שמשים ו'ף

קוף בבינה ויש לה ב' שמשים ו"ף וננקד בחולם ור"ל ו' תפארת, ף' פחד והו' הוא בנו של ף', והבינה גזרה לף' שלא לתת ברכתו וכחו לעשו רק לו' ליעקב, ואע"פ שהפ' אוהבת את עשו כי הוא כמדתו אפ"ה הסמיך את יעקב עמו לברכו והנה הו' הכניסו באמצע ונעלם בקריאתו כי נתברך בחשאי ובשעת הברכה אין ערעור. והק' בחול"ם כי בא אל הבינה מחול"ם העליון שאין להניח הברכה לצאת לחוץ, ובעבור שהשמטה שומטת הף' והאצילות והשתלשלות החיצון ממנו ע"כ אהב לברך את עשו להיות לו קיום, והגבוה הוא הכתר אמר הברכות שלי הם תנם ליעקב כי אין לתת מברכתי אלא למי שהוא בהיכלי:

ד"ה ריש הוא הצינור צינור האמצעי

ריש הוא הצינור צינור האמצעי שפע השם יורד דרך שם במלכות ולכן הש' לפניו להורות השפע היורד דרך הר' הוא מש', וננקד הר' בציר"י לומר שהצינור הוא דרך הו' ודרך משך הו' שהם שני נקודות הא' בין הזרועות והב' בין השוקיים:

ד"ה שין בבינה ויש לו ב' שמשים י"ן

שין בבינה ויש לו ב' שמשים י"ן הי' בחכמת אלהים והן' בתפארת. וראה והבן האם מה היא עושה בבנה מורידה נכסי האב בבנה וע"כ ננקדת בחיר"ק, והי' נעלם שאף הבן אינו משיג עניני אביו כמו הבת שאינה משגת:

ד"ה תיו בגבורה ובראות גזירת האם

תיו בגבורה ובראות גזירת האם מה שבא לו מי' שהוא חכמת אלהים נתנו ליעקב שהוא הו' ונשאר בדגש ולא היה לו כי אם הקושי ונתנו לעשו זהו ועל חרבך תחיה, ונפתח הת' בפת"ח להריק כל דבר בו. וראה והבן שהי' נעלם שאף הת' שהוא הגבורה אינו משיג בחכמת אלהים. וראה והבן שמלת בצלמנו כדמותנו הוא ענין גבוה וגדול ודע ב' בחכמת אלהים. צ' בבינה. ל' בתפארת. מ' במלכות. נ' בבינה. ו' ביסוד. כ' במלכות. ד' בגבורה. מ' בתפארת. ו' ביסוד ת' בהוד. נ' בבינה ו' בתפארת. ראה והבן כוונת הענין שחכמה ובינה האצילו האדם הוא ד"ו פרצופים:

ד"ה ויברא אלהים את האדם בצלמו

ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אותו זכר ונקבה ברא אותם שמעת בני בשעה שברא הקב"ה שהוא הבינה את האדם שהיא הת"ת עשאו בעליונים והיה אורו צלול ומאיר מסוף העולם עד סופו וכולם מתייראים ממנו כי המליכוהו בשש קצוות, א"ל ר' אחרי שאמר ויברא אלהים את האדם בצלמו מאי בצלם אלהים, א"ל בני בצלמו הוא האדם, בצלם אלהים זו נקבה, זהו זכר ונקבה ברא אותם וזהו ויברא אלהים את האדם בצלמו של חכמה שהוא רחמים בצלם אלהים ברא אותו היא הבינה הנקראת אלהים וברא אותם בדין, וזהו דו פרצופים רחמים ודין. וראה והבן יהו"ה הוא האדם וחותמו של הקב"ה באדם הנשמי, מוח הוא הי', והו' קצות הוא הגוף והמעור והעטרה. וראה והבן יו"ד ה"א וא"ו ה"א אקרי אדם ונחלק למ"ה אורות, א"ל ר' מאי ג' פעמים ברא ולא די באחד, א"ל בני ויברא להודיעך מי הוא הבורא ואמרה הבינה הנקראת אלהים ברא ואח"כ א' ברא אותו בריאת רחמים ואח"כ אמר ברא אותם בריאת הדין, א"ל בני דע לך כי כלל הו' הוא אהי"ה וכללו של י' הוא נ"ה ה"ן לד' שהן' רומז שהוא לד' והנה הבינה נקראת הן מאצילות עולם העליון בכח אהי"ה, וע"כ בא הו' ואח"כ הי' ואח"כ הב' וכללו ג' היא בינה עצמה, ור' וא' נשארים ממלת ויברא לומר הם ר"ש אל"ף הם תרי"א, אנכי ולא יהיה לך הרי תרי"ג, לומר לך בהדי הדדי נאצלו כולם האדם והמצות. א"ל ר' א"כ

יכתוב ויברא אלהים אדם מאי האדם, א"ל בני האדם עולה נ' והבינה האצילה האדם עם נ' שערי בינה ולכן הוסיף הה' להודיעך הסוד:

ד"ה וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן

וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה מה בין אדם לאדם, האדם העליון נקרא אדם ואדם התחתון נקרא אדם מה בין זה לזה, א"ל בני ויברא אלהים את האדם בצלמו הוא אדם העליון וכל שלא אמר בצלמו הוא אדם התחתון, עפר מן האדמה הוא אדם חיצון הנקרא פער שכן עפר מתהפך פער, א"ל ומי האציל א"ל פחד יצחק האציל מן האדמה אדומה בלי רחמנות, א"ל ויאמר אדמה מאי האדמה, א"ל בני דע לך כי אע"פ שהפחד מאציל, הבינה מסדרה שכן האדמה עולה ה"ן היא הבינה, א"ל ואדם פנימי האיך נברא א"ל בב' יצרים יצר טוב ויצר הרע, א"ל א"כ מאחר שאדם זה הוא חיצון כאשר אמרת א"כ כולנו חיצונים, א"ל בני חלילה וחלילה עפר הוא רמז בעלמא ואדם מאדם נאצל הוא קין איש רשע איש דמים, א"ל ר' אדם מן העפר קטן ונתגדל או גדול כמו שהיה צריך, א"ל אדה"ר וכל מעשה בראשית בקומתן ובצביונן וביופין נבראו שלימים שלא היה בהם שום מום בעולם לא עור ולא חיגר לא אלם ולא סומא ולא גידם שלימים מכל מום ואחר שבראם בירך אותם זהו ויברך אותם אלהים ויאמר להם אלהים פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשוה ורדו בדגת הים ובעוף השמים ובכל החיה הרומשת על הארץ. דע לך בני שכאן דובר דברים נעלמים מאד כי אחר שהאצילה הבינה הז' ספירות בירך אותם ר"ל מלאם ברחמים:

ד"ה ויאמר להם אלהים פרו ורבו

ויאמר להם אלהים פרו ורבו ואמירה רחמים, הוא אלהים הוא אם הבנים, ואמר להם פרו ורבו מן העליונים ומלאו את הארץ היא העטרה. וראה היפך התיבות פרו ורבו רפ"ו ובו"ר ור"ל אם האדם שנשתלשל יברך במעשים טובים פרו ורבו ומלאו את הארץ והוא יתברך ממנו, ואם לאו רפ"ו ובו"ר לשון רפיון ובורות. וכבשוה תהיה הארץ היא העטרה משועבדת ומחויבת לקבל השפעתם, ורדו בדגת הים ר"ל הים הם מה שלמטה מן העטרה. ומלת רדו מלשון ממשלה ור"ל תמשלו בכל אצילות הארץ הנקראת י"ם, ובעוף השמים הם המלאכים הנקראים עוף כענין והאיש גבריאל אשר ראיתי בחזון מועף ביעף וכתיב ועוף השמים יוליך את הקול, ובכל חיה הרומשת על הארץ ר"ל כל שפע היורד בארץ מכם יהיה. א"ל ר' העוד לך דברים למה נכתב וכבשה וקרי הוא

וכבשוה הלא בלשון יחיד נכתב ומשמע שאחד יכבשנה ואחד ימלאנה ואחד יברכנה א"כ דאחד הוא למה נאמר ויאמר להם ואיך אומר פרו ורבו ומלאו ואיך אומר ורדו, א"ל בני כל העשר ספירות נקראים אדם אחד ונתברך, האלהים היא הבינה וברכה את בניה מברכתה, ובירך אותם הם הד"ו פרצופים, ואמר פרו ורבו הם הספירות שלמעלה מהם ואמר פרו ורבו שפע וברכה מן העליונים יתברכו הד"ו פרצופים ותמשלו עליהם ועל כל מה שלמעלה מהם שגבוה מעל גבוה שומר. וכבשה כתיב וקרי וכבשוה הרי כאן שני סודות וכבשה ת"ת את העטרה, וכבשוה עליונים ולומר שכח התפארת מן העליונים. א"ל ר' ובעוף הארץ מיבעי מאי ובעוף השמים, א"ל כשם שהת"ת מושל בארץ היא הים, כן החכמה והבינה מושלים בעוף השמים הם הזרועות הם המעופפים על הארץ כענין ועוף יעופף על הארץ, וכאשר ניתן רשות למעלה ניתן רשות למטה באדם הגשמי למשול ולכבוש כל דבר איש את אשתו בביאה, ועולם הגדול מושל בקטן דוגמא גבוה מעל גבוה שומר, כשם שהעליונים פעמים מלאים אור ופעמים חסירים אור וכל זה בהסתלקות, כן האדם בזמן שהוא אדם ר"ל מעשיו כשרים וטובים לפני השם הוא ימשול ואם לאו יפרד מן הכל והופקר לכל כי נמשל כבהמות נדמה. א"ל ר' תימא גדול בדבר בירך אותם ועשה זרקא במלת אותם אדרבא סגול היה צריך במלת אותם, א"ל שוטה בעולם מי יוכל לסבול שטותך שאם היה עושה סגול במלת אותם א"כ לעולם היו מבורכים ואם אדם הגשמי אינם מבורכים מפני רוע מעלליהם וודאי יתפזרו כי הא בהא תליא. א"כ איך יבא הסגול במלת אותם ע"כ זרקא במלת אותם וסגול באלהים כי הם סגולת אלהים. ומקבל שבים ה'. א"ל ר' כמה ספירות נכללים במלת ויברך אותם, א"ל בני כמה נקודות במלת ויברך אותם א"ל ח' א"ל לא ז' הם והנקודה שהוא תחת הקו של ב' היא נקודה של בינה ונקראת קמץ שאלהים קומץ מלא קומצו מכהן הגדול ומברך הז' נקודות. א"ל ר' א"כ יאמר מלא בו' דא"כ שהוא חסר אין כאן אלא ו' נקודות, א"ל בני זה הסוד אינו כשאר סודות לאמרו לך. ואל תגנוב דעתי כי הז' ספירות הם רומזים בז' נקודות של ויברך אבל מלת אותם הוא ענין אחר ועל שנחסר הו' הוא ענין גדול מי יוכל להוציא מפיו, א"ל מי שם פה לאדם ויש לך פה ואמור א"ל מי שם אלם ונלך לפנים, א"ל ר' אל תניחני בכה כי אתה אמרת שאתה צרי למכתי רפאיני, א"ל בני כל תחבולות שבעולם לא יועילך ולא יעבור הזמן, א"ל אל תבהלני כי אני רואה שזה הסוד נעלם גם ממך ע"כ אתה מדחה מפה אל פה. א"ל בני כן הדבר א"ל לא כן כי עליך נאמר ולב מלכים אין חקר, א"ל בני אל תאריך בדברים ואני נודר לאמרו לך לפנים, א"ל ר' ואני נשבע לך כי לא אזוז לפנים כלל אם לא שאשמע זה, א"ל בני א"כ הקשב האלהים בירך אותם במה בירכם בא' וזולת הא'

הוא תם ומתהפך מת, והא' ברכתם וחיותם וכולם בכלל אתם, ואחר שהו' הוא תם ונכלל בכלל תם למה יכתוב הו' אדרבא צריך להיות בלא ו' להורות אל הענין שא' הוא חיותם ונפשם וזהו ויברך אתם במה בירכם בא', א"ל א"כ ויברך אתם אלהים יכתוב אלהים בו', א"ל בני זה כמו זה אל"ם ונפשו י"ה וע"כ חסר ו', א"ל א"כ יכתוב פרו ורבו מלאו את הארץ בלא ו', א"ל בני חייך הוי"ן צריכין כי הארץ מתברכת דרך הווין מן העליונים, א"ל א"כ יכתוב כבשה, א"ל הו' כובשה זהו וכבשה ו' כבשה, א"ל למה ננקד הה' של וכבשה בקמץ, א"ל במה כבשה שלא לינק מכוס יין אדום של פחד ואז על כרחה היא קמוצה מקמיצת הכהן הוא חסד כ"ש שאוהבת הקמח יותר ממה שאוהבת היין אדום שזה שורף וזה מרוה זה ממית וזה מחיה. א"ל ר' יכתוב הרומשת על האדמה, א"ל אוי לדבריך המכוערים היתכן שהספירה משפעת עליה והיא אדמה חלילה וחלילה רק היא ארץ רכה ולחה מכל ליחות מבלי אדום. א"ל ו' של ויברך מה מורה. א"ל בני העלהו בכללו הוא אהיה רבע כללו הוא אמת, מלאהו במלואו וא"ו הוא אחד חלפהו בחילופו בא"ת ב"ש הוא ף' והוא ו"פ ראה אחר שנתברך יעקב באהיה עם בת זוגו שהיא בעלת האחדות אז ביקש את אביו יצחק והלך אליו הו' זהו ו"ף והנה נתועדו כולם ונתברכו. א"ל י' ויברך מה מורה, א"ל בני מלאהו יו"ד הרי חכמה בן ובת והאם מברכת, ומ"ה כ"ח זה לברך א"ל כח האב היא חכמה, ועוד רבעהו ועולה קוף והוא יהו"ה המתהפך י"ב הויות המתגלגלים בי' ספירות להמתברכים למעלה ולמטה מהם ועוד תחליפהו הוא י"ם שכל הויותיו בים, וא"כ ויברך אלהים באלה הכוחות המבורכות. א"ל א"כ ב' ויברך מה מורה, א"ל בני ב' ויברך הוא חכמת אלהים והיא בי"ת הכתר וכל הבית מכתר יורדת, וזהו ברוך אתה ברוך כתר, אתה החכמה, והוא מלשון אתה ואם תחליפם בא"ת ב"ש הוא ש"ב והוא כי הוא מתחלף ב"ש והוא שב זהו שוב אל ארץ אבותיך ואטיבה עמך. א"ל ר' א"כ הר' של ויברך מה מורה א"ל תמלאהו ר"ש והוא ש"ר כי מאין הברכה באה לעולם משר על כולם. א"ל ר' ך' של ויברך מה מורה, א"ל הך' במ"ג והר"ש הוא אלף וז"ש משה החל רש כי ממנו נתברכו בני ויבושו אויביכם ונפלו לפניכם לחרב, ראה ף' פחד יצחק ך' מדת הדין הרפה הם המפילים האויבים:

ד"ה ויאמר אלהים הנה נתתי לכם את

ויאמר אלהים הנה נתתי לכם את כל עשב זורע זרע אשר על פני כל הארץ ואת כל העץ אשר בו פרי עץ זרע זרע לכם יהיה לאכלה, ר"ל אחר שבירך אותם אמרה להם הבינה הנ"ה עולה ס' הרומז בבינה, והבינה אמרה נתתי לכם לראותכם ולסדר אתכם לעשות

כפי מעשה המקבלים, את כל ר"ל המדה הנקראת את ונקראת כל נתתי לכם הם ד"ו פרצופים, ומלת נתתי בין הנה ואת כל פונה לכאן ולכאן, עשב זורע זרע ר"ל כל ספירה זורע זרע המקבלת שפע מלמעלה אשר הוא הכת"ר על פני כל הארץ ר"ל כל ספירה וספירה המקבלת שפע מאשר על פני כל הארץ ישפיעו ואת כל העץ הם הו' ומשך הו' והעטרה. אשר בו פרי עץ זורע זרע לכם יהיה לאכלה, ר"ל אשר הוא כ"ע בו פרי עץ ור"ל בו' שהוא תפארת פרי העץ היא העטרה שהוא העץ לכם יהיה לאכלה כל כחם יהיה לאכלה ולהאכיל העולם. א"ל ר' מאי ויאמר אלהים, א"ל אלהים הוא דין ויאמר רחמים. ומלת עשב מה מורה, א"ל בזמן שהעולם מתוקן כל העשב שהם הספירות משפיעים שפע שיורד עליו וזהו זורע זרע, ואם לאו יתהפך עשב שבע, ויסרתי אתכם אף אני שבע על חטאתיכם. ומהו זורע זרע, א"ל משפיע שפע שיורד עליו ואין לו כח לשנות. א"ל ולמה ננקד הז' של זורע בחולם והוא חסר ו', א"ל בני הז' מורה כל שבעה ימים עליונים ולמה יתמלא בו' שהרי נכלל בז' וננקד בחולם לומר לך שהשפעתם מן החולם הוא הכתר. א"ל ר' ז' רומז בז' ימים, ר"ע של זרע מהו, א"ל בני ראה נקודם ב' נקודות וקו א' שכל א' רע לחבירו, א"ל ר' ואין לו הכרח וכך תאמר רע כמו רע, א"ל בני השם יחייך החייתני בשאלה זאת, כך אמר לי אבי ז"ל, דע לך בני שגם המדה נקראת רע שבה רע והנה הרעים והטובים ריעים ואהובים. ומלת אשר מה מורה, א"ל אשר הוא הכתר והוא על פני כולם נקראים פני כל הארץ, הפנים העליונים הם פנים של יסוד ועטרה והפנים יש להם שתי כוונות פנים עליונים ופנים תחתונים. ואת כל העץ למה נכתב בו' א"ל בני הרי חתן וכלה ושושבין, מ"מ נכנס השושבין בין החתן וכלה חברם קב"ה במלת וא"ת, ו' חת"ן, את כלה, א"ל ר' ואל יכניס השושבין שהוא כל באמצע ויחסר הו' של ואת, א"ל אין לשנות סדר האצילות. א"ל ר' בכולם אתה בקי כי חננך השם כי שמא תדע לומר גם ה' העץ למה נכתב, א"ל אוי לשכלך הקשה והרע ואוי לשאלותיך המכוערים, א"ל הבנים בחופתם והאם בחוץ חלילה וחלילה להיות כזה לכן הה' מן העץ הוא ה' ראשון שבשם בן ד', א"ל ד' זה הייתי מקוה לומר לי ואני איני רשאי לומר לך אוי לתשובתך מ"מ היש חופה שהבנים והאם ביחד והאב בחוץ, א"ל עינים לך ולא תראה שפיל לסיפא דקרא אשר בו פרי עץ ר"ל אשר הוא הכתר כלל בו' פרי ה' עץ בב' שהוא חכמת אלהים והוא אב, וכך הוא הכוונה בב"ו בו פרי עץ ונסמוך הו' בב' ואמר בו' כמו שנסמוך הה' בעץ כי למעלה אמר העץ האם עם בנה וכאן אמר עץ בלא ה' בעבור שאמר בו' שהאם עם בנה. א"ל ולמה שנה מלמעלה אמר זרע הז' בסגול וכאן אמר זרע הז' בקמץ, א"ל למעלה רומז בעשב הם ז' ימים עליונים שכלם נכללים במלת עשב שהוא מתהפך שבע, וננקד

הז' בסגול לומר לך שהשבעה מקבלים מסגול העליון הם כתר חכמה בינה, אבל זרע אחרון מדבר בחתן ושושבין וכלה והאב והאם עמהם נעלמים ומקבלים מחסד עולים דרך הו' ומשך הו' בעטרה ונקמץ הז' לומר לך שגם העטרה קומצת מקמיצת הכהן. א"ל ר' אם הכתוב מדבר בג' אחרונים והז' של זרע מורה ז' ספירות מה תאמר בזה, א"ל בני קמיצת הכהן יורד מאמצע דרך הוי"ן ומן הנצחים דרך הצדדים והנה ז' עם זרועות, א"ל א"כ מהו לכם יהיה, א"ל לכם הרי כאן שתי סודות לומר הבינה אמר לספירה שלמעלה מד"ו פרצופים לכם יהיה הד"ו הפרצופים לקבל השפעתכם ואמר לד"ו פרצופים שהם למעלה מכם לכם יהיה השפעתם אם לטוב ואם לרע. א"ל ר' א"כ מהו מלת יהיה, א"ל בני כל מקום שמזכיר הז' צריך להזכיר גם הג' רוחניים וזהו יהיה בגימ' כח"ב ר"ל ר"ת כתר חכמה בינה. א"ל ר' לאכל מבעיא ליה מאי לאכלה, נחסר הו' מהחולם ונתוסף ה' לרמוז בדבר שהוא ה' אחרון שבשם בן ד', א"ל בני דע לך כי מלת לאכלה שב באחרונה ובעבור שהיא אוכלת מהפחד זולת הו' ע"כ נחסר הו' ונתוסף ה' לרמוז בדבר שהוא ה' אחרון, א"ל ולמה אתנח במלת זרע, א"ל בני כאן הרמיז לנו אחר טרדת הגלות זמן מנוחה מהגלות ותתהפך הוא א"ת ח"ן. א"ל ר' ויאמר אלהים למה א' באמצע והוא נעלם ולא די לומר וימר, א"ל בני קחהו לעצמו בלא א' מהו וימר שניהם לרעה ואמור יורם שניהם לטובה. א"ל מי כתוב יורם אלהים ויאמר כתיב, א"ל בכל מקום יאמר יורם ואל יאמר וימר והא' לא יכנוס באמצע, א"ל קחם ברבועם ו' פעמים ו' הוא ל"ו י' פעמים י' ק' הם קול הסר ו' הוא ק"ל הוא סיני, מי הוא הממלא את הק"ל להיות בו' מלא, א"ל הא', א"ל ע"כ אחר הו' א'. א"ל ר' ולמה נעלם א"ל אע"פ שהקול מלא אינה משגת הא', א"ל ר' בזה אתה פוטרני, א"ל א"כ שמע בני דע לך כי הא' בין ו"י למ"ר שהפחד הוא ו"י והעטרה הוא מ"ר ואלולי שא' מפסיק ביניהם העולם היה חרוב, א"ל אחר שהא' נעלם יעלם בכל מקום ולמה בניקודים אחרים נהגה, א"ל בני המקום שננקד נהגה במקום שלא ננקד לא נהגה, וכאן היה נקוד בחולם וא' בלי נקוד ונכנס באמצע להרמיז:

ד"ה ולכל חית הארץ ולכל עוף השמים

ולכל חית הארץ ולכל עוף השמים ולכל רומש על הארץ אשר בו נפש חיה את כל ירק עשב לאכלה ויהי כן ראה בני והבן מה רומז חית הארץ כאן קבלת הס"ם ר"ל הו' ולכל שהם הו' ומשך הו' המחיה את הארץ היא העטרה ולכל עוף השמים ולכל רומז בו' ומשך הו' המקבלים, עוף השמים הם הזרועות ולכל רומש על הארץ ולכל הו' ומשך הו' הבא להם מן הפחד לבד הכל עילתנו, אשר בו נפש חיה אשר הוא הכתר שהסמיך

הו' בחכמה וזהו בו', ואימתי הוא בחכמה כשהוא חי עם האלף והוא אמת זהו אשר בו נפש חיה. את כל ירק עשב לאכלה ר"ל אתם הד"ו פרצופים ירק עשב ג"כ לאכלה. והוא מלשון ירקרק או אדמדם שב, ואמר ויהי כן אע"פ שקבלו חושך ואפילה קב"ה הוא הבינה יעלם באביהם זהו ויהי ו"י עם ה' ה' עם היד ולכן הכ' של כן ברפה ושניהם כאחת הכ' והן' ד"ו פרצופים, א"ל ר' תמיה אני על הפסוק הזה יותר מכולם ותניחני לשאול עליו כל מה שקשה לי ואל תכלימני כי לא אתבייש מכלימתך שלא הביישן למד, א"ל בני ומתלמידי יותר מכולם כמדומה לך שאני כועס עליך למנוע אותך מלשאול חלילה לי מעשות זאת לכנוס בקללה מונע בר יקבוהו לאום, א"ל א"כ ברוך תהיה, למעלה אמר חיה הרומשת וכאן לא אמר חיה אבל אמר רמש, ועוד רומש בו' הרמשת בלא ו', א"ל כאן שתי סודות הרמשת מלשון רמשא והוא חשך ואמר חיה לומר שגם הרמשא הוא הפחד מתמלא ברחמים ושב לחיה ולכן נחסר הו' לומר לך שאין לו ו' עם הרמשא שזה למעלה וזה למטה. ולמטה אמר רומש בו' ולא אמר חיה לומר לך שגם הו' שב לרמשא וזה וזה על הארץ. א"ל א"כ למה שינה ולמעלה אמר עשב בלא ירק וכאן אמר עשב וירק, א"ל בני כל עשב שהם השבע בירק ר"ל בדין כענין העניים והאביונים מבקשים מים ואין, פעמים הן עש"ב ע"ב שמות וש' באמצע כולם ברחמי"ם בגימ' ש'. א"ל ר' ומה בין ירק לעשב האי ירוק והאי ירוק א"ל לא, האי ירוק והאי כרכום והנה אסתר ירקרקת היתה ואיך תוכיח שזה דין וזה רחמים, א"ל ע' ביסוד וש' בבינה ב' בחכמה י' בחכמה ר' ביסוד ק' בבינה והיינו הך, א"ל א"כ מה יהיה, א"ל אתה יודע, א"ל בני אמת אני יודע שאם תהפכהו הוא ריק, ריק מרחמים. א"ל ואימא ריק מדין, א"ל והא כתיב ואביה ירק ירוק בפניה והנה מרים מצורעת, א"ל ר' ולכל קרי ולכל כתיב, א"ל הו' הוא בראש או באמצע, א"ל ר' את כל אין לו ו' באמצע, א"ל ההוא כל ביסוד לבדו ואין צריך להכניס שם ו', א"ל הראית דבר גדול ולכל רומש ולכל יש לו פסיק, א"ל רומש על הארץ אתה רואה והם עומדים ונפסקים, א"ל א"כ למה נטעם בשופר ישר, א"ל בני רואים הארץ כרמשא ורוצים לרוץ להשלים המלוכה עם רעותיהם שהם ו' כתרים והיא בכללם והבינה מפסקת זהו פסיק על שרבה רעת האדם ולכן שופר ישר במלת רומש כי אלו נפסקו ורמשא ממהר על הארץ:

ד"ה וירא אלהים את כל אשר עשה והנה

וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד ויהי ערב ויהי בקר יום הששי. כאן רמז לנו שתחלה היתה הבנין שלמעלה בהויותה עליונים למעלה ותחתונים למטה כחות הטהרה

יונקים בפנים מן המוח העליון הוא כתר וכחות הטומאה בחוץ וזהו עליונים למעלה ותחתונים למטה. כל אשר עשה כענין אני ה' עושה כל, ואין הכוונה שה' עושה כל אבל הוא מאמר העטרה הנקראת אני ואומר אני ה' שהוא תפארת עושה היסוד הנקרא כ"ל, וכן כל אשר עשה ר"ל כל שהוא היסוד אשר שהוא הכתר עשה ר"ל בגזירתו כל להיות בין האיש ובין האשה. והנה טוב מאד ר"ל והנה היא הבינה משפיע ביסוד, טוב על ידי הו' זהו ו' והנה הוא שנאמר טוב ה' לכל, טוב שליח ה' שהיא הבינה, לכל שהוא היסוד וזהו אמרו צדיק כי טוב, א"ל הרבה אתה נזהר מהו מאוד, א"ל שב וכלל הכל במלת מאד כי מאד הוא יו"ד ה"א וא"ו ה"א זהו נעוץ סופן בתחילתן. ויהי ערב ויהי בוקר, יהי אין כתיב אלא ויהי, אלא מכאן שסדר זמנים היה קודם לכן וזה בונה עולמות ומחריבן החורבן הוא אלף שנים שמיטה והבנין שיתא אלפי שני הוי עלמא דין הניין לי ודין לא הניין לי ושיתף יום הששי לפי שהעה"ז נברא בה' לפיכך אומר הששי כאדם שמלא כוס א' ירוק ואח"כ חתמו בחותמו ירוק:

ד"ה וראה והבן שזהו השלמת מעשה

וראה והבן שזהו השלמת מעשה בראשית שכלו נרמז ביהו"ה לפיכך חתום באות ה' שהוא סוף יהו"ה זהו יום הששי, ומיד ויכלו השמים שהוא הוי"ה. א"ל ר' הששי מה מורה, א"ל בני ש' עם ה' ש' עם י'. א"ל באר לי, א"ל בני הש' הוא ברחמים ועולה בי' היא חכמת אלהים ויורד בה' היא העטרה, א"ל יכנוס ש' אחד בין ה' לי' ונלמד כל דבר, א"ל בני הש' הסמוך לי' לומר שהי' חכמת אלהים הנקרא י"ש וזהו הש' עם י' י"ש. ועוד הששי מלאהו ה"ה שי"ן שי"ן יו"ד והיא עולה תש"ן עורה למה תשן ה'. א"ל ר' מי הוא המעיר, א"ל כת"ר שכן הששי"י עם נעלם ה' עולה כת"ר, א"ל ר' אבל אני שמעתי כי בלעם הרשע כיון לקלל את ישראל באותיות אלו שכן הששי"י עולה במספר קטן א"י ע"ה ורצה להכניס ולא מצא מקום. א"ל מהו ערב, א"ל תהפכהו והוא בר"ע זהו פן אראה ברע אשר ימצא את אבי. א"ל ר' אלו הו' ימים מה הם ומאין יצאו ונעשו ימים, א"ל הם נקראים ארזי הלבנון אשר נטע ר"ל אשר נטען ומהו לבנון זה מקל לבנה הוא חסד עולם, ולבנון עצמו מהיכן יצא מבראשית הוא חכמת אלהים כי הוא נקרא ראשית, והימים נקראים נטיעות כענין קוצץ בנטיעות. א"ל חייב המלוה בתורה דוגמתה למעלה אין, א"ל בני כל המדות כולם הם הספירות לוות זו מזו החכמה לווה מבינה ובינה מחכמה, א"ל ר' עולם הפוך אני רואה הבינה מחכמה שפיר אבל החכמה מהבינה מה לווה, א"ל בני לחכמה אמר אחותי אתה ומודע לבינה תקרא, החסד לוה מן הצדקה והוא התפארת, והצדקה

לוה מחסד שנאמר רודף צדקה וחסד, השמים לוים מן הארץ, והארץ לוה מן השמים, וכל זה מן המניקים שצריכין להניק והיונקים צריכין לינק, א"ל ר' אמור לי מאי טיבו של פסוק זה, א"ל בני וירא אלהים וכו' יש לו נ' אותיות להרמיז בחמשים שערי בינה כי השלימה הבנין כולה, א"ל מה שמה י', א"ל י"ה שמה, א"ל מנלך, א"ל ליתן חלק מחמשים שערי בינה לט"ו תיבות שהם י"ה. וראה והבן שהפסוק הזה יש לו י"ה תיבות, א"ל ר' והלא גם העטרה נקראת י"ה, א"ל זהו הששי שהוא י"ה וזהו בה' בראם:

ד"ה ויכלו השמים והארץ וכל צבאם

ויכלו השמים והארץ וכל צבאם אחר שסיפר סדר הבריאה והמעשה שב ואמר כי השלמת מעשה בראשית הוא שם וה"ו. א"ל ר' ויכלו מה מורה, א"ל מלא הו' הוא אחד נשלם היחוד, א"ל ר' היחוד מהו, א"ל קחנו בכללו הוא אהי"ה שכלל הו' עולה אהי"ה, ועוד תחליף הו' והוא פ"ו ו"פ בא"ת ב"ש ופ"ו הוא אלהים, מאהי"ה ועד האלהים הוא היחוד עד ועד בכלל, א"ל ר' יש אלהים לאלהים הוא שנאמר אלהי האלהים איזה אלהים הוא משלים היחוד. א"ל בני תמלא פ"ו פ"ה ו"ו הנעלמים עולה ה"ו ועולים א"י ר"ל מא' ועד הי' הוא היחוד ועד בכלל, א"ל ר' מה מורה הי', א"ל קח כללה הוא נ"ה הוא הבינה יוצר העולם, ואם תמלאהו יו"ד הוא כ"ף וכ"ף הוא קוף והק' הוא יהו"ה ויהו"ה הוא אדם שזהו הבינה האצילה האדם. ושמעתי בני ענין אחד שהתנא מהפך הקו"ף בלשון פו"ק והיה אומר פו"ק, ואמור ליה לאבא מאחר שעשיתו קודש תעשה חול והיה מרמז לו שהוא סוף יהו"ה ברבוע והוא קדש ושבת הוא ואין להקל עליו, וכדי להעלימו אמר בלשון רפה כלומר צא ואמור לו והוא יבין שהקודש הוא פו"ק הוא קו"ף ויבין ולא יקל. ראה והבן עד היכן העמיקו לדבר ברמיזה ואתה אינך משים דעת ונפש לדעת בדבור ראשון וברמז א"ל ר' השם חננך ולי לא חנני. א"ל ר' והכ' מה מורה, א"ל בני חבר הכ' בא"ת ב"ש והוא ל' וזהו כי כל בשמים ובארץ הקב"ה הוא הבינה שמו סמוך לארץ להאיר עליה זהו המאיר לארץ. ועוד כ' פנים ואחור שלו הרי נ' צרף הכ' עמהם והם ע' שבעים שרים המתפרנסין מאור הארץ שכל הוא היסוד מאיר עליה. א"ל רבי והל' מה מורה, א"ל בני ראיתי שעל כל פנים הל' פונה גם הוא פנים ואחור ולקח הכ' מצד אחד ומ' מצד אחד ונתחבר עמם ועלו בצ' היא הבינה אם הבנים, הראית בני שכולם נסרכים אחרי אמם. א"ל רבי הו' מה מורה א"ל בני הו' משך הו' הנמשך אחר הל'. א"ל ר' ולמה נחסר הו' ובא בג' נקודות מעוקמים הנקרא שור"ק א"ל ג' ווי"ן במלה אחת מה צורך, א"ל ר' אמצא לך תיבה עם ג' ווי"ן א"ל בני לכשיבקע הנוד. ודע והבן ויכלו בגימטריא ע"ב

הרי כאן ע"ב שמות הקודש של "ויסע "ויבא "ויט שכל פסוק מהם יש לו ע"ב אותיות ומצטרפים ויוצאים ע"ב שמות כל שם בג' אותיות ובמקומם אבארם בעזרת השם. א"ל ר' מהו לשון ויכלו א"ל בני לשון כלה הכלולה מן הכל והנה גם הבינה נקראת כלה כי כל"ה עולה ה"ן, וה"ן רומז בבינה הכל על שם הכלה כי כלה והחתן עמהם ע"כ בואו ונצא לקראת כלה מלכתא על שניהם אומר, ועוד בני לא ידעתי ויכלו הו' בו' קצוות ונרמזו בלשון ויכולו לשון כלים כי הם כלים אל הבינה יוצר בראשית. ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה וישבות ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה א"ל ר' קודם כל דבר אמור זה מהו ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו בר מינן ומכל עמו ישראל ביום השביעי כלה מלאכתו ח"ו ואל תשיב לי שהקב"ה בין השמשות השלים ויודע ואין ספק לפניו א"כ למה קרא בין השמשות שביעי, יקראהו ששי ונוכל לומר יאמר בפירוש ויכל אלהים בבין השמשות מלאכתו. א"ל בני העוד לך דברים, אמר לו עתה התחלתי ודעהו, אמר לו אם כן תשלים דברך. א"ל ר' קמא קמא דמטא קמייהו אייתי אמור לי זה ועוד כי שמחה לאיש במענה פיו ודבר בעתו מה טוב. אמר לו בני דע לך שמלת ויכל אינו מלשון השלמה רק הוא לשון חמדה ותרגום ירושלמי וחמיד, והכוונה וחמיד אלהים הוא הבינה את יום השביעי, א"ל יישר כחך ר' וכי לא ידע הקב"ה לכתוב וחמיד במקום ויכל ותרגום ירושלמי הוא יונתן בן עוזיאל אשר נזדעזע א"י ת' פרסה על ת' פרסה מפני שרצה לגלות את הקץ, הקץ ידע וא"א שלא ידע מלת וחמיד למה אמרו בלשון ויכל וזה אמור לי מנ"ל כל זה למה שינה, א"ל בני נבהלתי מדברך ואל תבהילני כי אין הדבר רק הבינה זימנה חמש קרואים כענין ויקרא אלהים לאור יום וזימנה החתן עמהם מה חסר משם כלה הוי אומר ויכל אלהים ביום השביעי ור"ל השביעי זימנה אלהים כלה. א"ל ר' כמדומה לך שמהרה אתפייס בדברי דיחוי, הנהיה כדבר הגדול הזה הקב"ה זימן לחתן את יום השביעי לקרוא כלה א"כ דהכי הוא יאמר ויכל אלהים יום השביעי אבל עתה שומע אני שכלה מלאכתו ביום ממש, א"ל בני ויכל קרי ביה כלל ור"ל כלל אלהים ביום שהוא קו האמצעי כל הז' ימים עליונים. א"ל שומו שמים על זאת יאמר כלל אלהים ביום השביעי מהו לשון ויכל ומאי ביום השביעי. א"ל בני פעם אחת הייתי מהלך בדרך ופגעתי בזקן אחד והוא אליהו ז"ל ואמרתי לו במאי קא עסיק קב"ה ואמר דין ומשפט אירע במתיבתא דרקיע בפסוק ויכל אלהים, א"ל אדוני ומה אמרו שם, א"ל מקום תשובתך ואמרתי לו מה אני להשיב במתיבתא דרקיע ולא רציתי והפציר בי ואמרתי ויהי ערב ויהי בקר יום הששי זהו שתא אלפי שני הוי עלמא, ויכל אלהים את אלף השביעי מלאכתו אשר עשה העולם העליון מתנהג שלא נהג באלף השביעי כי כל

אותו אלף השביעי אין שטן ואין פגע רע וצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהן ואמר לי כך הוא, א"ל ברוך טעמך. מ"מ מהו וישבות ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה, א"ל וישבות השביעי שהיא הכלה ביום להיות שובתת ביום שהוא החתן מכל מלאכתו שהיא היתה מוציא מלאכת הכלה מכח אל הפועל, אשר עשה להיותה עושה מלאכתו וביום השביעי שובתת. א"ל למען קדוש ישראל אמור לי השבת מה מורה מנוחה, א"כ ינוחו הכל בכל שבת ושבת היכן שימצא השמש בליל שבת ינוח וכן הירח וכן עופות השמים ודגי הים וכל הנמצא ביבשה וכן ישראל היכן שימצא בבין השמשות ינוחו ולא יזוזו ממקומם. א"ל אע"פ שהכלה עם הכל וכל הפגעים תמו משם ביום השבת מ"מ השמיטה קשה שאין לה מנוחה פועלת כי היא השמטה של עכשיו, ובין השמשות של שתא אלפי שני הוי עלמא ינוחו כולם כאשר אמרת, מ"מ ישראל הקדושים מחוייבים לעשות כמשפט הד"ו פרצופים ואפי' הכי עמהם היצר, א"ל ר' עתה נתיישבה דעתי. א"ל מלת מלאכתו למה נכנס הא' באמצע והוא נעלם והת' בדגש, א"ל בני אלולי הת' של מלאכתו שהוא רומז בגבורה והיא בדגש ורוצה לשלוח אש בכלה ללחוך המים וא' גוזר ומתיש כחו וזה מל"א, והכ' ברפה והגבורה שהוא הת' בדגש כי לא תהו בראה לשבת יצרה, א"ל ר' ומה תעשה בו' של אחריו, א"ל בני ולכן סמוך לו אשר. וראה והבן שבכל מקום שאומר מלאכתו אחריו אשר, א"ל ולמה נכנס הו' באמצע, א"ל שלא יהיה הדין לבדו ויחרב העולם. א"ל הנה אשר סמוך לת' ויחסר הו' א"ל א"כ לא יפעול כלל. ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש אותו כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות אלהים שהיא הבינה ברכה את העטרה שהיא יום השביעי ועשאה ברכה כי היא מקבלת מהברכה העליונה וקראוהו ברכת ה' וזהו ברכת ה' היא תעשיר כי היא השופעת לעולם כענין הרוצה שיעשיר יצפין שנאמר מצפון זהב יאתה וכתיב בשמאלה עושר וכבוד. א"ל מהו יום השביעי א"ל הוא אלף השביעי ממש, זהו ויקדש אותו כי כל אותו אלף השביעי שהוא קצה השביעי יהיה קודש ואין שטן ואין פגע רע ואין יצר הרע וזהו צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשם שהעטרות להם סביב מן האור הבהיר, זהו יתמו חטאים מן הארץ שיתבטל היצר הרע זהו ויברך ויקדש. א"ל ר' אחרי שברכו פשיטא דקדוש הוא שכל דבר מבורך מקודש הוא ומאי ויקדש אותו, א"ל במאי ברכה בקדוש ויקדש אותו שקדש יום השביעי וזימנו לת"ת ישראל וכל כוחות החיצונים אין להם יניקה ממנו וזהו האיש מקדש מזמן לעצמו, וזהו שהאשה אסורה לכל וכן ההקדש. א"ל אם היא הקדש והיא לבעלה לבד אל יהנה ממנה אדם כלל לא מפתה ולא משום המלאכה הבאה מכחה, א"ל במה קדשה בביאה בביאה נאסרה, הלא תראה המקדש

עבדו אסור בהנאה והמקדש ידי עבדו אסור בהנאה. א"ל ר' במה קדשה בכסף ומהו כסף ברכה וזהו ויברך אותו, א"ל למה התירו ב"ה לקדש בפרוטה בשלמא התנא דקתני בכסף שפיר היינו ברכה וב"ש לא שנו אלא בכסף ובשוה כסף ובדבריהם לא הזכירו הפך הכסף הוא הפרוטה, וכתיב שמיכם כברזל וארצכם כנחושה ואין הנחושת ברכה, א"ל תשלים דבריך כי לא אענה לך עד שתשלים, א"ל ואם ב"ש חריפים וב"ה רבים והחריפים אומרים האמת משום אחרי רבים להטות נניח את האמת ונבא אל השקר, וגם הקב"ה האיך גזר אחרי רבים להטות אם המעוטים אומרים האמת אטה לדבריהם, וא"ת לא אפשר זה יוכיח ב"ש נראים דבריהם וב"ה כל דבריהם סתירה והריסה, בעי האיש לברכה בכסף שהוא ברכה והם אומרים אף בפרוטה שהיא מצד קללה, ולדבריהם כשם שהפרוטה אין לו לעשות לדברי התנא שאומר כסף ג"כ חליפין יקנו השתא עיר אחד ועולם אחד תקנה, אשה אחת לא תקנה. א"ל השלמת א"ל השלמתי פה ובמקומו אאריך בע"ה, א"ל דיה לצרה בשעתה, א"ל הכלה היא פרוטה והפרוטה היא כלולה בכח יהו"ה המתחלף בא"ת ב"ש מצפ"ץ ומצפ"ץ עולה פרוטה, ראה עתה בני שהפרוטה שהיא אדום נכנס בפועל יהו"ה להתלבן מאדמימותו וע"כ הדבר שהיא רומז בדוגמה נקנית, וקב"ה אינו מביא תקלה וטעות ברבים נגד המיעוטים שהשכינה עם רבים ואפילו כי המעוטים הם חריפים יותר מקלקלים במדתם שכל חריף אין לו מנוחה, וע"כ יצאה בת קול ואמרה הלכה כבית הלל, ועל שאינו נקנית בחליפין כי הוא דין כי הפרוטה נקנית למצפ"ץ ואז החליפין מתבטלים כי אתנהו בפחות משוה פרוטה שבני אדם נמסרים לדומה ומחליפין לפחות משוה פרוטה הם השקצים והרמשים הנדרסים באשפה ואין להם שוה פרוטה ר"ל אין להם רחמים כלל, ובזמן שהיא נקנית לבעלה ר"ל זה הדין מתבטל וא"כ איך תקנה בחליפין ואם קונין בעלמא כבר יש להם דין קנין בעלמא ג"כ, והשמר לך שלא תפרכס כי אין נופל דבר ודעהו, ועוד במקומו אבאר די בעז"ה. א"ל אף אם תזהירני אין לי פה לדבר ולא מצח להרים ראשי ועל שהזיווג בשבת בני ע"כ עונות ת"ח מערב שבת לערב שבת, וגם ת"ח העוסק בתורה כבן עזאי זה הוא עונה שלו ואין צריך לעונה אחרת ולא כעמי הארצות שנמסרו ביד היצר בשלשלאות של ברזל ואינם זזים מרצונם אך שומעים בקולו ונמצאים אצל נשותיהן כתרנגולים ומטמאים עצמם ורואים באותו מקום וגם נושקים תמק לשונם בפיהם ועיניהם בחוריהם. א"ל ר' מהו אשר ברא אלהים לעשות א"ל אשר האציל, אלהים היא הבינה, לעשות העולם העליון ולגזור על התחתון. א"ל ר' מהו אמרה שבת לפני הקב"ה לכולם נתת בן זוג ולי לא נתת בן זוג אמר לה הקדוש ברוך הוא כנסת ישראל תהא בת זוגך. איזה שבת, א"ל בני ח"ת ט"ת שרומזים ביסוד

שהח' והט' רומזים אליו, וכשראהו שהנעלם שלו הוא ת' ות' העולים שנים שנים כענין שנאמר שנים שנים באו אל נח אל התיבה הוא היסוד הוא השבת, אמרה לפני הקב"ה לכולם נתת בן זוג ולי לא נתת בן זוג, א"ל הקב"ה היא הבינה כנסת ישראל תהא בת זוגך היא העטרה והיתה מלאה במלואו היסוד ברחמים, א"ל הקב"ה לכי ומעטי את עצמך לקבל מן היסוד, א"ל והלא אמרת שבת הוא לשון נקבה, א"ל גם היסוד נקרא שבת שהיא יסוד הנפשות וקודם מיעוט הלבנה שהיו משתמשים בכתר א' ולא היה בת זוג לשבת הוא היסוד לקבל הויותו כשאר הויות עד שנתמעטה הירח ואז נתן כ"י לבת זוג היא העטרה כענין איש באחיו ידובקו כמער איש ולויות כאיש המעורה בלויה שלו, אז אמרה העטרה לכולם נתת זוג ולי לא נתת לקבל ממני, ואז אמר הקב"ה כנסת ישראל הגשמי תהא בת זוגך ותהיה שר ונגיד עליהם, וכשעמדו ישראל בהר סיני א"ל הב"ה הוו זכורים לאותו דבור שאמרתי ליסוד כ"י תהא בת זוגך ותהיה שר ונגיד עליהם ולכנסת ישראל אמרתי כ"י הגשמי תהא בת זוגך לכן זכור את יום השבת לקדשו הוא היסוד שהוא זכר וכנסת ישראל היא נקבה ובעבור כי השבת יסוד הנפשות ע"כ ארז"ל נפש יתירה בשבת זהו שבת וינפש, מהו וינפש מלמד שיום השביעי מקום כל הנפשות כולם שנאמר שבת וינפש. ודע כי ששת ימי בראשית פעלו ששה מדות הנזכרים כל פעולותיהם והוציאו מן הכח אל הפועל עד בין השמשות של הכנסת יום השביעי ומשנכנס יום השביעי שבתו כולם, וזו היא שביתת העולם ממלאכה ונתן לו מנוחה לכן נקרא יום השביעי שבת:

ד"ה וראה והבן שכל מדה גורמת שביתה

וראה והבן שכל מדה גורמת שביתה לאשר לפניה כי אחר שהאצילה שבתה השניה לראשונה וג' לשניה וכן כולם עד יום השביעי שהוא שבת, א"ל ר' איך הוא הדבר שהשניה גורמת שביתה לראשונה, א"ל בהשלימה הראשונה פעולתה שנימנית עליה להוציא מן הכח אל הפועל כשהוציא כח הגנוז לפועל שבתה, ואין אחרי פעולת הו' ימים אלו פעולה שלא היתה גנוזה בהם ועומדת בכח מן היום הא' עד בא זמן להתגלות לעולם בפועל, וזהו שארז"ל ממונה היה הדג משמת ימי בראשית לבלוע את יונה כי הכל נגזר מו' ימי בראשית זהו שכתוב אתה עשית את השמים ואת הארץ לא יפלא ממך דבר, ר"ל כי מעת עשיית השמים והארץ לא יפלא ממך דבר ובבוא הדבר אינה רק גילוי ממה שהיה, זהו אשר ברא אלהים לעשות כלומר השלמת הבנין לעשות פרי בבוא זמנו להתגלות בפועל לפי שאין כל חדש תחת השמש רק שפע הברכות הבא מן מקור חיים ומן המעיין המברך את כל הספירות בכל זמן ובכל רגע, שאלו היה פוסק לא היה העולם

מתקיים זהו ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית וטובו הוא משך הברכות שהוא מדת טובו הבא מאין סוף באין הפסק. א"ל אחר שנאמר ב' פעמים עשה עשה נאמר חד למה שעשה בפועל וחד למה שעתיד לצאת בפועל בבא זמנו ומלת לעשות גם הוא מיותר, א"ל בני אמת אמרת עשה עשה לעשות כתיב חד למה שעשה בפועל וחד למה שהוא בכח לצאת בבא זמנו אל הפועל לעשות שביתה באלף הז'. וראה והבן שביום ב' נאצלה הפחד וביום ה' נאצל ההוד ושניהם דין ולכן מתענין בב' וה' מ"מ אין להתחיל את התענית מיום ה' כי מגדלו בדין ומחזיקו כפי מדתו לפיכך מתחילין בשני כפי סדר האצילות:

ד"ה אלה תולדות השמים והארץ בהבראם

אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים. וראה עתה והבן כי אחר שהשלים המעשה באלה השלים לך סדר הענינים איך היו כענין שתשמע אלה רומז לזרועות עולם, ותולדת השמים הוא הת"ת, והארץ הוא העטרה כל תולדתיהם מאלה, אלא שהשמים מפחד שיצחק הוליד את יעקב, והעטרה מכח הת"ת ואחר ילדה בת ותקרא את שמה דינה בה' בראם ר"ל הפחד נאחז מה' הוא הבינה והחסד נאחז מי' הוא החכמה, וכן הדבר בד"ו פרצופים הת"ת מן הי' והעטרה מן הה' זהו יצר טוב ויצר הרע וזהו בהבראם אלא שנעלם הה' ביום עשות הוא הת"ת הנקרא ביום שתולדות השמים והארץ נקראים גם הזרועות ובאים ביום כי הקב"ה רצה לברוא את העולם בחסד ולא היה העולם מתקיים כי היה היצר לכן לא היה בחסד, רצה להבראות בדין לא היה מתקיים כי מי יכבה האש הגדולה שיתף זה עם זה זהו ביום וכתיב אחריו ה' אלהים שהם הזרועות והשפעתם ביום, ואמר ארץ ושמים שהם הד"ו פרצופים ולעולם ארץ בה' ושמים בי' כי בי"ה ה' צור עולמים עוה"ז היא העטרה עוה"ב היא היסוד והנה זה בה' וזה בי'. א"ל בטוח אני שתצטרך למודעי, א"ל בטוח אני שתאלם ותשתוק כאבן דומם, א"ל ר' נראה דבר מי יקום. אלה אמרת לי שהוא מורה דין ואינו כן חדא שלש אותיות אלה מורה רחמים א' בכתר ל' בת"ת ה' בעטרה. ואין בעולם כמוהו, ועוד נקוד בשש נקודות הנה הבנין בשלימות שגם העטרה כלולה ואם תעלם בחשבון הוא עולה ל"ו זהו זה ה' קוינו ל"ו. א"ל בני אומר לך קושט דברי אמת כי ישראל העלהו במ"ק והוציא הפחד מכלל העשר ספירות ונשאר ט', תמלא אלף למ"ד ה"ה ועולה קצ"ה ולקחו לעצמו הקצה האחרון מדה האחרונה, החליפה בא"ת ב"ש ומצאו תכ"ץ והנה הת' בגבורה והכ' ברפה והצ' בבינה שורש הדין, והם בחרו בגבורה והניחו כל דבר ותפשו אלה אלהיך

ישראל, ואע"פ שמלת אלה רומז לכאן ולכאן מרדו באותיות הנראים ורדפו אחר הקושי והרעה וא"כ אלה הוא מלשון ליאות וזהו שנקראה לאה באותיות אלה ואם תהפכהו הוא אהל וכבודה בת מלך פנימה והנה אשה באוהל. א"ל תולדות מלא בב' ווי"ן ות' הראשון בדגש והשני ברפה מה הם השינוים האלה, א"ל בני אחר שאתה מפצירני אומר לך הכוונה תולדות אלה שהם הזרועות הם השמים והארץ חכמה ובינה ונתמלא בב' ווי"ן הנמשכים אחר הזרועות וה' דגושה ות' רפה לומר לך שהקשה והרפה מהשמים וארץ בכח, ואמר השמים בה' והארץ בו' והנה נאחז הבן באם והבת באב ואחר זה בה' בראם הד"ו פרצופים, א"ל ולמה ה' בהבראם ה' קטן, א"ל להרמיז בקטנה, א"ל מבראשית עד הנה לא הזכיר ה' ומהו הענין זה בכל מקום שאמר ויאמר אלהים יאמר ויאמר ה' אלהים ולא נצטרך לעדות זה, א"ל בני שיתף בזה הרחמים בדין ואינו מזכירו בעולם חסר כי יהו"ה אלהים מלא, ומלא בחסר אין הדין נותן שיזכר, ואחר שהשלים הבנין הזכיר השם מלא על עולם מלא כי יהוה מורה על השלמת הבנין. א"ל ר' חייך איך הדבר, א"ל י' קוצו לכתר וגוף הי' בחכמה הה' בבינה הו' בו' קצות ה' אחרונה הוא העטרה והנה נשלם הבנין. ועוד הי' לי' ספירות ב' ההין ה' כנגד ה', והו' בנתיים רמז לקצוות ששה. ועוד יוד הא ואו הא הרי כאן עשר אותיות ועתה אחר שבא חיים לעולם נחיה ולא נמות. ושמע בני דברי אלהים חיים ואספר לך דברים גדולים ונוראים אשר הורידם משה רבינו ע"ה לקדש עם קדוש כענין קדושים תהיו כי קדוש אני וקבלו ואמרו נעשה ונשמע, וכשבאו לארץ אז נתן להם השם כל טוב. ולא סבלו עול תורה והמצות וישמן ישורן ויבעט ובעטו בהקב"ה בעיטה אחר בעיטה והוציאם מן הארץ מדה כנגד מדה וכשיצאו מן הארץ הטהורה והנקיה לא שמו בדעתם לומר נשוב בתשובה ונטהר במים נקיים וטהורים הוי כל צמא לכו למים אבל הוסיפו חטאת על חטאת וזדון על זדון וזה אני נשבע לך כי נתחייבתי לשבע לך בזה כי תשובתם וודויים הוא טיול ושחוק מי הוא הגורם פריקת עול התורה והמצוות וי ואוי להם אנשי הקודש אשר נטמאתם בחוקות הגוים והלכתם והנחתם מחוקותי בוכה אני עליכם וחס אני על בניכם כי טמא טמא יקרא. ואתם על עצמכם ועל נפשותיכם לא חסתם. והלואי שהיה הרעה על עצמכם לבד אבל אתם גורמים רעה על השכנים ועל הדרים ועל המתחברים ועל המדברים עמכם. ומי יתן והיה כרם ה' צבאות בלי קוצים שיהיו נשרפים הקוצים והגפנים נשארים נקיים. אבל האש נכנס בקוצים והגפנים נשרפים תחלה יכרת השם את זה הגורם להאבד הגפן מן הכרם, ואני בני ראיתי את כל אלה ושבתי בתשובה שלימה לפני השם כאשר אגיד לך לפנים עיקרת התשובה והשם קבלני ועזרני ושלח לי שכל חדש ונפש חדשה והוריד

מלאכים והראה לי אלהותו כי אין איש שם על לב ונמצאתי לפניו כאיש נאמן באלהיו וגלה לי מסתריו וסתרי שמותיו ואז נסתלקתי מן העוה"ז הגשמי והנה אכלתי פת במלח ומעט מן המעט לטרא פת מערב שבת לערב שבת ונפשי מתקיימת ונסבלתי בגופי יותר בתענוג מאוכלי פסיונים, וגם אני היה קשה לי ע"ז מבראשית ועד הנה לא מצאתי יהוה ותמהתי והכרחתי לשאול לגדולים וקטנים ולא השיבו לי ובקשתי מהש"י כענין עמדו ואשמעה מה יצוה ה' ושלח לי מלאך אחד לובש לבוש מלאכות מדבר ואינו נראה והשבעתיו להראות אלי פשט צורת מלאך ולבש צורת אדם ובא מראיתו לבן כשלג, והנה שמע דבריו ולא תפסיק את דברי, י' רומז לחכמת אלהים והה' הראשון רומז לבינה חברם והוא שם י"ה הנקרא י"ה והוא הזיווג הא' איש ואשה אב ואם, נשאר חצי השם והוא ו"ה שם לזרועות עולם והם בן ובת ונעשו זיווג שני, וכאשר תפריד הו' מן הה' הו' רומז בת"ת וה' לשכינת עוזו והנה הת"ת בן והעטרה בת, וראה הבנים האצילו בנים אחרים וכולם מאדם אחד הוא ראש האדם עיקר הגוף:

ד"ה וראה והבן ד' אותיות נקראים

וראה והבן ד' אותיות נקראים אדם כי ממנו הכח ולו כל הד' אותיות וזהו ויברא אלהים את האדם בצלמו הוא אדון האדונים הוא ראש האדם הוא אהי"ה הוא יהו"ה בד' הויות משניהם הוא כתר הכתרים ומלך המלכים, ומהי' אות הראשון יוצא יראה מהאדון האדונים, ומן הה' תשובה שהי' יראת הה' ומן הו' תורה שבכתב ומן הה' תורה שבע"פ, ואתה אדון הגשמי תירא מאדון האדונים נגד הי' ועשה תשובה נגד הה' ולמד תורה נגד הו' ועשה מעשים טובים נגד הה':

ד"ה וראה והבן שדרכי ה' נמצאים

וראה והבן שדרכי ה' נמצאים באדם אלא שהם נסתרים כמו שהשם נסתר בעולמו, ואמר לי שבאות יוד נכללו בו אותיות ו"ד והו' בת"ת והד' בעטרה, והכוונה הוא כי מאצילות החכמה הנרמזת בי' נשפע השפע לתפארת ולעטרה וע"כ נקרא החכמה אב והד"ו פרצופים בן ובת, כי מן האב אצילות הכל הוא שנאמר כולם בחכמה עשית אבל אין פעולת האב נגלית אלא באמצעות הבינה היא האם הוא שנאמר מים עמוקים עצה בלב איש ואיש תבונת ידלנה, והאם מוציאה הדברים מכח אל הפועל. והנה מן הי' וה' יבא האצילות וד"ו פרצופים, ומלת בינה פירושו בן י"ה כי כאשר נתחבר הי' עם הה' יהיה הבן נאצל מי"ה ואז המלה הוא כך בני"ה, והוא שכתוב ואיש תבונת משמע שהבינה

נקרא תבונה, ואם תעיין על המלה ותשים הו' עם הה' אז הב' שבין ת"נ מביט פנים ואחור פנים בת ואחור בן ואז המלה הוא ככה תב"נ ו"ה והרי אתה רואה ששם ו"ה הוא בן ובת והו' שביוד נקרא נטיעת הגן:

ד"ה וראה והבן שזה היה נקרא בית

וראה והבן שזה היה נקרא בית לכולם וסיום הכל מזה היה שנאמר ה' בחכמה עשית ואין שם השגה רק הבינה מבטת ובורא. וראה והבן שהי' מתחבר בה' ונעשה י"ה שם הבינה והאב עמה ושם ו"ה שני בניה המתעטרים מן האם, ואלולי שנתחבר הה' היא האם עם הי' הוא אב לא היה נולד בן ובת עמהם, אבל עתה שנתחבר נקראים בינה אב ואם הוא י"ה ועתה שנקראת גם תבונה נכללו גם בן ובת והוא ו"ה והנה י"ה אב ואם ו"ה בן ובת:

ד"ה וראה עתה והבן אב ואם בן ובת

וראה עתה והבן אב ואם בן ובת ואין לגלות הדברים בעולם השפל. רק לקדושים בקדושה ובטהרה ושקולים כקדושים העליונים. א"ל ר' בזה אתה פוטרני בשם העצם, א"ל עדיין לא השלמתי דברי, א"ל א"כ אמור, וא"ל יהיה והוה מי שכותב זה השם בצורה זו ויודע עיקרו ומכוין בו בעת הכתיבה בכוונה הראויה לו יצליח בכל אשר יבקש והנה עניינו. דע תחלה שכל קו יש לו ב' נקודות והנה הי' נקרא קו א"כ היא ב' נקודות וקו אחד א"כ סודו אבי, ר"ל הי' וב' נקודות וקו א' צרף יב"א והוא אבי, והסימן אבי השביעני. והנה חשבון אבי עולה אח"ד, ועולה אהב"ה וראשי תיבות "אחד "המיוחד "ברוך "הוא זהו השפעת היו"ד:

ד"ה וסוד הה' הוא שהה' יש לו ג'

וסוד הה' הוא שהה' יש לו ג' קוים וו' נקודות וזהו בעבור שהה' יש לו קו למעלה וקו מן הצד וקו התלוי הרי ג' קוים ואין קו בלא ב' נקודות נקודה בראש הקו ונקודה בסוף הקו, והנה הה' יש לה ג' קוים ושש נקודות והסימן ותאמר גו"ה ה' ג' קוין ושש נקודות והוא מלשון גיאות כלומר בשם זה אני מתגאה כענין בזאת יתהלל המתהלל שבשמי ראוי האדם להתפאר ולא בדבר אחר, ומלת בזאת יוכיח כי בזאת בגי' גאות, והנה חצי השם נעשה ו' אותיות אב"י גא"ה ואם תצרפם הוא גאו"ה ב"י וגאה בי כי הוא שם שלם.

וראה והבן כי האותיות הם כ"ז והשם ך"ז כי גאו"ה ב"י עולה כ"ז כ"ו וא' והשם הנה שלם בחשבון האותיות שוה בשוה והוא מחצי השם י"ה:

ד"ה וראה והבן חצי השם כלל השם

וראה והבן חצי השם כלל השם שמחצי השם יצאו ששה אותיות ועולים כ"ז וזה ציור השם העולה מי"ה אותיות א יהוה והא' הוא במקום אנכי וכאלו אמר אנכי ה'. ושמע בני גם חצי השם שנשאר והוא ו"ה:

ד"ה וראה והבן שהו' הוא מוטה בפנים

וראה והבן שהו' הוא מוטה בפנים כזה ו ואותה הטיה נקרא ג"כ קו והנה ב' קוים וד' נקודות והוא בד"ו, הו' ד' נקודות וב' קווין. והה' יגיד עליו ריעו שהוא גו"ה, והנה גם מן ו"ה יצאו שש אותיות והם בד"ו גו"ה ועולים יהו"ה שוה בשוה כי הא' צריך בשם י"ה שהוא הי' בחכמה והה' בבינה וא' למעלה מהם ר"ל א' היתר מאבי גוה שיצאו משם י"ה, ואם תצרף י"ב אותיות שיצאו מד' אותיות הוי"ה והם אב"י גו"ב בד"ו גו"ה יעלו כולם זכו"ך. וראה גם צורתם כזה:

- י - -- ה - - ו - - - ה:

אבי - גוה - בדו - גוה:

- י - - - ה - - - ו - - - ה:

איב - גהו - בוד גהו:

אותיות - נקודות - קוים:

- - י - - - - ב - - - - א:

- - ה - - - - - - ו - - - - ג:

- - ו - - - - - - ד - - - - ב:

- - ה - - - - - - ו - - - - ג:

וראה בני נפלאות אלהים והסר הפעם העורון מבין עיניך כי עתה תכניסם באזניך ותשימם בשכלך ותאהב לפני השם ולפני עולמו כי כששמעתי מפי החכם לא הבנתים וכשאמר לי המלאך מיד אמרתי וקראתי בקול גדול אבי אבי רכב ישראל. וראה והבן הדברים אשר יצא מפי מלאך הב' היא חכמה ונתחבר עם הא' ונעשה אב וקראו בתו הוא הי' ומיד אמר אב"י אב"י, ראה והבן שי' נתחבר עם נקודותיו שהם ב' ועם הקו שלו שהוא א' ונעשה אבי. ראה והבן שהאב והבת בכתר עליון ר"ל האב הוא הב', והי' הוא הבת והא' הוא הכתר. ועתה ראה מעשה הה' גדול ונורא ה' היא הבינה וכראות הבינה

שהחכמה נתחברה עם הא' ועם הי' ונעשה אבי אז אמרה יהוה אחד ר"ל הי' שהוליד אבי הוא אחד. והנה הי' וקוצו רומז בכתר וחכמה, והב' בעטרה שהיחוד אחד והאותיות נוטים לכאן ולכאן, וכראות הבינה היחוד אז נתחברה גם היא הה' עם הו' נקודות וג' קוים ונעשה גו"ה, הביטה למעלה כנגד אביה וראתה אב"י והכירה מקומה ונתחברה גוה עם אבי ונעשה גאוה בי, לי נאה להתגאות שהכרתי את אבי ונתחברתי עמו, הראית בני האש הגדולה והדברים הגדולים ונוראים שיצאו משם י"ה, א"ל שמעתי ומכל מה שאמרת לא נרתעתי ולא ברח דמי רק מאלה נפלאות, א"ל בני יחד יחוד השם, א"ל ר' שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, א"ל אמור בני ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. ועוד דע בני כי כשראו הבנים שהם ו"ה את האבות שהם י"ה מה עשו מיד נתחבר הו' שהוא הבן עם נקודותיו ועם קויו ושב בד"ו, הביט באמו היא גוה ונתחבר עמה ונעשה שם שלם יהוה, ואמר לאמו תוליכנו לאבי ואמרה לו אמו לא יקבלוך האב כי אנא יחודך שאם תתחבר עם אבי שאתה בד"ו אין שם יחוד אך שמע בקולי ולך קח לי ומיד שב באחותו הוא גוה ונעשה יהוה יחוד שלם ועלו באמם, לקחם והעלה אותם באביהם ונתחברו כולם האבות עם הבנים ונעשה זכו"ך ד' אחדים והם רגלי הכסא ארי"ה שו"ר אד"ם נש"ר, והא' היתר הוא כתר והנה רוכב שמים בעזרך ובגאותו שחקים:

ד"ה וראה והבן מה עשה הי' שהוליד

וראה והבן מה עשה הי' שהוליד אבי אלף בית יוד, אלף אל רם במ"ג, בית יוד הוא חכמת אלהים ודו פרצופים ששם יורד השפעתו. בא בני וראה ושמע דברים גדולים ונוראים מקנה אשר קנה סודות אלהים, א"ל רבי תחלה אמור לי רבוע אבי, א"ל ב' מתרבע ד', י' מתרבע ק', חברם הוא ד"ק ד' פעמים יהוה נגד רגלי המרכבה, חלק ק"ד לשני חלקים והם נ"ב, נ"ב צרף עמהם הא' הוא גן גן, גן העליון וגן התחתון, גן העליון היא הבינה גן התחתון היא העטרה, וצרפם והוא ק"ו שהגן העליון צריך להקו להשפיע אליו והגן התחתון צריך להקו לקבל ממנו. א"ל קרי ביה ג"ן וקרי ליה ג"ל, א"ל בני צרפם והוא אלהים זהו אב"י שהוליד הי' והה' שהוליד גו"ה. א"ל בני דע לך שגם הה' שהיא אם מעיד על הג"ן ואוהבו לשכון עליו ולטייל בתוכו, א"ל ר' ואיך, א"ל בני רבע ואמור ג' פעמים ג' הרי כאן ט' ו' פעמים ו' הרי ל"ו ה' פעמים ה' הרי כאן כ"ה עולים הכל ע', מלא עי"ן ועולה סינ"י הוא הג"ן הוא סיני הוא העטרה הוא שאוהבים כל העליונים לטייל בגן הזה ואין צריך לומר התחתונים כמה אוהבים לכנוס בו. והו' שהוליד בד"ו הוא דורש בגן העליון ובגן התחתון, ואתה יודע בני שאב"י האציל הקו ויונק מהגן ומניק לגן א"כ

חלקוהו למעלה ולמטה ואמור בד"ו, רבע הב' הוא ד' הד' הוא י"ו, רבע הו' הוא ל"ו, צרפם כולם ועולה נ"ו, מלא נו"ן כזה חלקהו הרי ג"ן ג"ן הרי יונק ומניק. גו"ה יגיד עליו רעו, הראית בני שסוד יהו"ה הוא ע'. א"ל ר' כ"ו ולא יותר, א"ל בני ע' היא שבעים ובו אדם משפיע לכל הנשפע, א"ל ר' ואיך, א"ל יהו"ה יו"ד ה"א וא"ו ה"א הרי כאן ע' והוא שבעים, א"ל ר' ועד עתה לא ידענו שהע' הוא שבעים, א"ל בני שבעים עולה כת"ב, והוא שאמר כתב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע כי מחה אמחה את זכר עמלק, ראה והבן שהעטרה מחה ע' הם שבעים אומות אשר שרשם עמלק ראשית גוים עמלק. א"ל וע' לבדו ימחה, א"ל עם סינ"י, א"ל מנלך א"ל עי"ן שעולה סינ"י הוא סל"ם שראה יעקב אע"ה, א"ל הואיל והשם זכינו ופגענו בשם העצם הוא שם יהו"ה תן לי רשות לשאול ואל ירע בעינך, א"ל בני תשאל ואומר אני לך קודם שתשאל פעם אחת הייתי מהלך בשווקי ירושלים ופתאום בא אלי קול מבשר ואומר צא משוקי ירושלים ויצאתי והלכתי בחוץ ומ"מ עדיין אני בגבולים ופתאום בא אלי אדם אחד ואמרתי לו בחימה ובכעס מי את ואמר לי הסר כעס מלבך, והכרתי מדבריו שהעולם היה בדין ואמרתי לו אל תתכסה ממני אמור לי מי אתה, א"ל אדם כמוך ומבטן אשה יצאתי ובאתי לשאול לך שאלה אחת ואמרתי לו אמור, ואמר לי מפני מה בחר הקב"ה את הד' אותיות האלה שהם יהו"ה, א"ל ר' יוצא אני מדעתי קרוב אני לחברת המשוגעים מה זה הדבר כל דברי וכל קושייתי אשר שמתי בדעתי לשאול קדמת ואמרת מפי אחרים ולא הנחתני לשאול אני, אמר לו נתחייבת מדבריך והלוואי שימחול לך השם ואם אותו אדם היה ראוי וחשוב לפני השם ורצה לזכותו בשאלתו ואתה מה לך, א"ל ר' א"כ ברוך שזכהו אמור לי מה אמרת לו, א"ל עני הדעת אמרתי לו או אמור לי על שזכהו השם, א"ל ילוד אשה היה או מלאך היה, א"ל בני אמר מבטן אשה יצאתי ואיני יודע, א"ל וסוף מה אמר לך א"ל בני כל אחד מאלו הד' אותיות כל אחד אינו צריך לחבירו, ואיך, דע כי משתתחיל לומר א ב ג ד ה עולה י"ה כי הה' כללו י"ה:

ד"ה וראה והבן שהד' נתקדש ונעשה י'

וראה והבן שהד' נתקדש ונעשה י' שבכלל הד' י' צריך אתה ללכת כסדר האלפ"א בית"א ולומר אחר שנתקדש הד' ונעשה י' אחר הד' מהו ה' ונעשה י"ה, אחר הה' מהו ו' הנה יה"ו, והנה שנתקדש הו' ונעשה ושב לאהי"ה שכלל הו' הוא אהי"ה. ואחר הו' שהוא ז' ונעשה כ"ח הוא שנאמר כח מעשיו הגיד לעמו, ואחר הז' ח' והנה שנתקדש הח' ונעשה ל"ו אשר בל"ו אלהים כשתמלא ל"ו למ"ד ו"ו הוא אלהים. ואחר הח' ט' וראה

והבן שנתקדש הט' ונעשה יו"ד ה"א וא"ו ה"א כי הט' בכללו עולה יהו"ה זהו מ"ה אדם ותדעהו, וזהו נעשה אדם בצלמנו כדמותינו להיות לו כח להבין ולהשכיל שם המפורש, והנה כל האותיות עד הט' כולם קדושים והוא סוף חשבון האחדים והי' מתחיל חשבון אחר, א"ל ר' מתבייש אני ממך אבל הייתי אומר לך דברים קשים כגידים, ולא ידעת לומר לו ר"ל למלאך יבחר באבג"ד או יבחר בבגד"ה או יבחר בגדה"ו או בדהו"ז או בהוז"ח או יבחר בוזח"ט, ואמר לי אמרתי לך שכל אחד מהאותיות האלו כ"א אינו צריך לחבירו ומכל דבריך אינו נראה, א"ל בני למוד לשונך לדבר דרך כבוד כי מות וחיים ביד הלשון, א"ל הלא אמרתי לך שלא תכעוס, א"ל בני קדמך מי שאמר הסר כעס מלבך ועתה המתן מעט ותראה איך הוא הדבר שאמר לי שכל אחד אינו צריך לחבירו, דע לך כי הי' תחלה הוא שם שלם כי אם תרבעהו הוא ק' ואם תמלא הק' הוא קפ"ו והנה יהו"ה מתרבע קפ"ו. וגדול מזה שמעתי ששניות היו"ד עולה וו"ל ר"ל כאשר תמלא היו"ד יו"ד ו"ו דל"ת אותיות שניות עולים וו"ל והוא שם מע"ב שמות ועולים מ"ב להורות גם על שם בן מ"ב אותיות שהוא אב"ג ית"ץ, וגדול מזה שהי' עולה כ' והמלה א' הרי כאן אהי"ה והוא שם יה"ו:

ד"ה ראה והבן שהיו"ד אינו צריך

ראה והבן שהיו"ד אינו צריך לחבירו ועולה יהו"ה ועולה אהי"ה ועולה יה"ו ועולה אב"ג ית"ץ, ועתה שמע מה שלא שמעת מימיך הי' פונה פנים ואחור ולקח ט"כ ונתחבר עמהם ונעשה ט"ל הוא הטל העליון המחיה מתים והפוכו הוא ל"ט שאינו טל של ברכה וכנגדו ל"ט מלקות לעובר בלאו ובמקומו אבארהו בע"ה:

ד"ה ועתה אבאר לך הה' אינו צריך

ועתה אבאר לך הה' אינו צריך לחבירו ה"א מלא תרבעהו ה' פעמים ה' הוא כ"ה והא' אינו מתרבע צרפהו עם כ"ה והוא כ"ו זהו יהו"ה, ועוד בני אודיעך ששוים הי' והה' בעלויים כשתחברם, כי כשתרבע הה' הוא כ"ה וכשתרבע הי' הוא ק' א"כ שניהם מתרבעים הוא קכ"ה זו כ"ה וזו ק', חבר שניהם שהוא י"ה ואמור י"ה פעמים י"ה הרי רכ"ה תן רבוע הי' לעצמו שהוא ק' כמה נשארים לה' לבדו קכ"ה ראה כח נתן הי' לה', תרצה בני לראות ענין גדול ה' ראשונה רומז בבינה ומצטייר י"ד, ראה עתה שהבינה נקראת י"ד גם העטרה נקראת י"ד על אלו הידים נאמר הנה יד ה' הויה במקנך. וראה והבן דו"ד עלאה דוד תתאה, עלאה ה' ראשון, תתאה ה' אחרון, וכשתחבר דו"ד בדו"ד עולים כ"ח ובתוך אלו

השנים דו"ד דו"ד הקללה יוצא והדין יוצא כי דו"ד דו"ד אותיות שניות עולים קל"ב, ר"ל תמלא דל"ת ו"ו דל"ת דל"ת ו"ו דל"ת וקח אותיות שניות ועולה קל"ב זהו שנאמר לקב אויבי לקחתיך שכיון לכנוס בשורש ולא מצא מקום ואמר מ"ה אקוב לא קבה אל, ר"ל מ"ה הוא אדם עליון. ראה והבן כח הה' שעולה כ"ו הוא הויה ועולה קכ"ה ועולה י"ד ועולה דו"ד ואינו צריך לחבירו כלל, הנה ביארתי לך כח הי' וכח הה' שכל אחד אין צריך לחבירו להראות שממנו כח העצם הוא יהו"ה במילואו אלא כל אחד מורה מכח יהו"ה. וראה הו' מלאהו וא"ו עולה אח"ד, וא"ו עם אחד הוא כ"ו ועתה כשתרבע הו' עולה ל"ו, ומעוקב ו' פעמים ל"ו עולה יר"ו, ארי"ה שאג מי לא ייירא, וראה הכוונה אריה הוא חסד עולם וכששאג להשתיק הדין והרעה המדה הנקראת מ"י הוא הבינה לא ייירא, א"ל ר' אבל מי ירא המדה הפועלת בלא וי"ן ייירא וזה לא ייירא, ראה והבן כח כל אחד לבדו מה מורה ואם תצרף שלשתם שהם יה"ו ותרבעם יה"ו פעמים יה"ו עולים אמ"ת. ועתה אם אתה תשכיל ואמור רבוע י"ה כמה עולה רכ"ה כענין י"ה פעמים י"ה, ועתה שנתחברו י"ה עם ו' עלו אמ"ת רוצים לחלק אות אמ"ת יקחו הי"ה רבועם שהוא רכ"ה כי אומרים אלו היינו מתרבעים אנו לבד היינו עולים רכ"ה עכשיו שנתחברנו עם הו' ועלינו אמת נקח אנו רכ"ה מאמ"ת ומה שישאר יהיה לו, לקחו הי"ה רכ"ה מאמת ונשארו לו ריי"ו, הנה מרבוע שלשתם נשארו לו שם ריי"ו מעוק"ב הו' לבדו עולה ריי"ו, והנה הד' אותיות כ"א מורה שם העצם הוא יהו"ה וא"צ לחבירו, והאמת ה' אחרון רומז במדה הנקראת ירושלמ"ה שמלת ירושלמ"ה הם שלשה ענינים גדולים והם יר"ו ש"ם ה"ל ומלת שם הוא יה"ו כי אם תמלא שי"ן מ"ם ואמו"ר במ"ג ובמ"ק ועולה יה"ו, ובעבור שהיא מקבלת מג' אותיות הללו ע"כ נקרא ירו שלמה להורות על הענין, א"ל ר' ולמה יהו"ה קודם אלהים, א"ל שם העצם עולה תחלה ואח"כ שם הכינוי, א"ל בני אומר לך ענין אב"י גו"ה בד"ו גו"ה מה מולידים, א"ל איני יודע, א"ל בני מולידים יהו"ה, א"ל סברתי שהם הם הדברים הראשונים אבל עתה שהם אחרים למען השם אמור, א"ל אב"י גו"ה בד"ו גו"ה, מנם בזו הדרך ותמדוד האותיות עולים חשבון יו"ד ה"א וא"ו ה"א ר"ל מ"ה אותיות:

ד"ה ועתה ראה בני מה נעשה עם הד'

ועתה ראה בני מה נעשה עם הד' אותיות אמר פרעה את יהו"ה לא ידעתי וכשאמר גם צאנכם גם בקרכם קחו ענה הי' שהוליד אב"י, ואב"י הוליד אחד, שנים, עשרה, ואמר גם אתה תתן בידינו שכן אחד שנים עשרה במ"ק עולה ג"ם, וענה הה' שעולה גו"ה, וגו"ה הוליד שלשה, ששה, חמשה, ואומר ככה יעשה לאיש אשר אינו מכיר את יהו"ה

שכן שלשה ששה חמשה עולה במ"ק ככ"ה, וענה הו' שהוליד בד"ו, ובד"ו הוליד שנים, ארבעה, ששה, במ"ק עולה א"ם, הו' בכלל האם ותכירנו שכן שנים ארבעה ששה במ"ק עולה א"ם ואז הה' אחרון עם הה' ראשון ראה שכל הכופר בשם השם מתנקם ממנו כי אז נוקם דם עבדיו שנאמר הרנינו גוים עמו כי דם עבדיו יקום:

-א-----ב------י-:

אחד---שנים---עשרה:

-ג------ו------ה-:

שלשה---ששה---חמשה:

-ב------ד------ו-:

שנים--ארבעה---ששה:

-ג------ו------ה-:

שלשה---ששה---חמשה:

א"ל הוי"ה עולה והוליד י"ב תיבות ותיבה הראשונה הנקרא אחד האותיות האלו אינו נמצאים בתוך הי', א"ל בני הלא אמרתי לך כשם כשהסופר כותב אות ואות אינו כדוגמת הכותב רק מעיד שהאומן שלו הוא אומן גדול כן הדבר הזה, והאיך ימצא תוך האותיות האלו. אבל עתה אגיד לך את הרשום בכתב אמת הט' ספירות אומרים ח"י יהו"ה, א"ל ואיך, א"ל השורה הראשונה שהם אחד שלשה שנים שלשה עולים ט' ספירות. השורה שניה שהוא שנים ששה ארבעה ששה עולים ח"י, השורה ג' שהוא עשרה חמשה ששה חמשה עולים הוי"ה. והנה ט' ספירות אומרים ח"י יהוה, א"ל זה הדבר אני מבקש ממך להניחני לשאול ולא תכעוס עלי ואל תעכבני והוא חלום ומוכרח אני להביאו לפותרים כי אין לי מנוחה כלל, א"ל בני אמור ובעל הפתרונות יפתור, א"ל ר' נרעד אני לאומרו א"ל שמא ח"ו ראית עלי דבר, א"ל ר' חס ושלום אבל בעל החלומות הבהילני ושאלני ואמר יהו"ה הוא שם העצם המורה אחדות והוא אינו נחלק אלא לזוגות ואמרתי לו לבאר כוונתו ואמר לי וחלקתיו לזוגות ונמצא י"ג זוגות וחלקתיו לשלישית ואינו נמצא. א"ל בני שמא ח"ו שמת בלבך דבר, א"ל לא, א"ל ברוך השם שלא הפסדת נפשך ומי הביאך בזה העסק, א"ל ברוך השם שלא חטאתי כי תליתי הדבר בחסרון ידיעה אבל מי הוא ששאל בזה העסק, אמר לו בני זו השאלה רבים שאלוה ולא ידעוה ותסתירנה ולא תפרסמנה ואם אשיבנו לך הלכה למשה מסיני הוא, א"ל זה אני רוצה, א"ל בני ולא דידי הוא, אבל פעם אחת הייתי הולך בחרבות ירושלים ונכנסתי בחורבה אחת וראיתי בפנים אריה רוכב על שור חובקו ונושקו ואינו אוכלו ויראתי להכניס והנה אדם א' בא מאחורי

ודחני ונכנסתי ואמר לי לא תירא ולא תחת ואמרתי לו אדוני מה החזיון הזה ואמר לי עת רצון הוא, א"ל א"כ ברוך עושה שלום במרומיו. ואמרתי לו אדוני התוכל לומר מפני מה שם העצם לא תמצאנו כלל בחלוק האחדים רק בזוגות, ואמר לי מלך אחד יש לו פרדס אחד טוב ויפה ויש לו עשר נטיעות טובים וערננים כרצונו וקרא להם שם אחד וכשמתחלקים העשר נטיעות לזוגות נמצאים, לאחדים אינם נמצאים, כי בעל הפרדס עליהם משקה אותם תמיד והטיב להם ומתוך רעננותם מכירים לבעלים ויודעים שהוא אחד עליהם אין עוד מלבדו, אבל אינם יכולים להשיג מעלתו ולשנות השם שקרא להם אדוניהם, ואם היה השם הזה מתחלק לשלישית והיה נמצא בשוה היה נראה שבעל הפרדס נתן רשות לנטיעותיו לעשות כרצונם, ולכן אינם מתחלקים לשלישית בשוה כי אם בזוגות שזה השם הם שם העשר נטיעות אשר עליהם אדון המושל הוא עלת העלות שאין אות מרמיזו לא גופו של אות ולא קוצו:

ד"ה וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ

וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר ה' אלהים על הארץ ואדם אין לעבוד את האדמה. וכל שיח השדה ר"ל השדה הזה הוא שדה של תפוחים ולא היה בארץ העליונה, וכל עשב השדה טרם יצמח לרדת בארץ השדה של רחמים, ולמה לא ירדו עדיין כי לא המטיר ה' אלהים הם החכמה והבינה על הארץ, כי עדיין הוא בכח בעבור שאדם שהוא הת"ת אין ר"ל היא בכח ובגזירת האי"ן, וא"כ מי יעבוד את האדמה ר"ל כל זמן שהיא בלא אדם היא אדומה כי היא צריכה לאדם לשומרה ולהשקותה, וע"כ וכל שיח השדה וכל עשב השדה טרם יצמח עד שנברא אדם העליון, ואחר זה יש לדעת שכל הדברים העליונים בהגלותם נגלה דוגמתם בעולם השפל, ועתה נתגלה דוגמתם. דע לך כי אין ספק כי כפי התעוררות שנעשה למטה כך נעשה למעלה, וע"כ בהיות עולם התחתון בשלימות גם עולם העליון בשלימותו, ואם ח"ו עולם התחתון אינו בשלימותו הנה הפגם ההוא עולה במסילה העולה נוכח העטרה ועולה למעלה ופוגם במרכבה העליונה, וזה הפסוק בזה הדרך הוא מראה כך כל זמן שאדם הגשמי לא היה לו עזר ולא נתחבר עם זוגתו פנים אל פנים אע"פ שהמרכבה הוא למעלה מ"מ השלימות לא היה נראה במרכבה עליונה עד עשות התעוררות למטה, וא"כ כוונת הפסוק הוא כך וכל שיח השדה הם ו' קצוות עדיין לא השפיעו בארץ בעבור שלא המטיר ה' אלהים שהם חכמה ובינה על הארץ כי האדם שהוא הת"ת אינו בא לו השפע מאין לעבוד את האדמה שזולתו הוא אדומה, וכ"ז עד עשות התעוררות למטה

אז יתוקנו הצינורות למעלה והמרכבה בשלימות. וראה הכוונה אמתית מהמשכן שהוא דוגמת הבריאה וכתיב הוקם המשכן משמע משכן אחר הוקם עמו וכל זמן שלא הוקם התחתון לא הוקם העליון, כן הדבר בזה הענין. בא וראה העליונים צריכים לתחתונים וברוך מאריך אפים ואינו מחריבו. א"ל ר' מנלך שכל שיח הם ארזי הלבנון אימא שיח נטיעה אחת, א"ל וכל כתיב יאמר כל שיח מאי וכל, א"ל אם היה אומר כל שני נטיעות לבד לכן אמר וכל להורות הו' שהם ו' נטיעות, א"ל יאמר ושיח השדה היינו ו' נטיעות, א"ל אם היה אומר ושיח הייתי אומר שלא בא הו' אלא לומר לך איזה שיח הוא הו' שהוא תפארת לבדו, ולמה אמר וכל שכל ריבה, וכמה, ו' נטיעות. א"ל ר' מהו השדה, א"ל בני הוא הארץ וקוראה שדה שהיא שדה תפוחים שהם זרועות עולם, א"ל ר' ויאמר שדה, א"ל בני כמה פעמים אמרתי לך שזה השדה הכל אוהבים לטייל בו וגם האם היא עמהם, א"ל ר' יכתוב אדם אין מאי ואדם, א"ל אדם הוא נגלה והוא נסתר והוא ו' ומשך הו', א"ל רבי מהו אין, א"ל העטרה נקראת אנ"י והכתר נקרא אין זהו אני ראשון ואני אחרון, א"ל ואותיות אי"ן במה רומזים א"ל א' בכתר י' בחכמה ן' בבינה, ונעשו שלשתם ראש אחד ונקראו אין לענין השגה, מ"מ הא' משתמש עם י"ן והוא נעלם מכלם:

ד"ה ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל

ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה ראה והבן כמה אוהבת ומשתוקקת הנקבה את הזכר, ואד היא העטרה ומתאוה לעלות אל האור הגנוז כענין ישקני מנשיקות פיהו, ואח"כ והשקה את כל פני האדמה ר"ל את כל פנים האדומים מצד הפחד. וראה והבן מה מעלה יש לו לזכר מן הנקבה לענין השפעה, א"ל שומו שמים על זאת ומי יכול לסבול ולשמוע הלא כשאמר ואד יעלה מן הארץ משמע שהוא אד הוא דבר אחר מן הארץ שמא תאמר הוא הוא יאמר והארץ יעלה, א"ל הרי כאן שני ענינים הא"ד הוא היחוד, ואד הוא תפלת העטרה והתפלה הוא היחוד, ומלת ואד בגימ' א"י ועולה ומבקש ברכה ויורד ומשקה את הפנים האדומים, וכל זה כשתפלת הארץ הגשמי ויחודה עולה למעלה אז האד העליון עולה למעלה כעין עשן הקרבן ועל ידי זה עושים שלום למעלה ומתחברים זה עם זה והשלימו כל דבר זה, ואלו לא עשו התעוררות למטה כנסת ישראל אינה מתעוררת לקבל מלמעלה א"כ במעשה התחתונים נשלמו למעלה, א"ל ר' יכתוב אד יעלה מן הארץ והשקה את האדמה מאי את כל פני האדמה, לומר לך א"ת הוא פני כ"ל שהוא היסוד ונקראת האדמה:

ד"ה ויצר ה' אלהים את האדם עפר מן

ויצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה וייצר מי הוא היוצר יהוה אלהים הם הזרועות, האדם הוא הת"ת, עפר מן האדמה מן המדה שהיא אדומה הוא הפחד, ומקבל מהם דין ורחמים, ויפח באפיו מי הוא המחיה הוא הכ"ע שהוא נשמת חיים נשמה לנשמות שהשפע לבנין חיים וברכה ושפע, ויהי האדם הוא ת"ת לנפש חיה ר"ל הת"ת הוא נפש העטרה הנקרא חיה. א"ל ולמה וייצר בב' יודין, א"ל בני העלים יצירה אחת וכאלו אמר ויצר ויצר, הרמיז הא' בי' הוא יצירת הזכר ויצירת נקבה והם ד"ו פרצופים הנקרא אדם. א"ל מאי את וגם למה ה' האדם, א"ל את הוא העטרה, ה' האדם הבינה שמחה באצילות בן זכר, א"ל ר' והלא הרמיזה בי' אחת של וייצר, א"ל בני אלולי את שומע אני וייצר אדם אחד לקבל משני יודין הם הזרועות לכן אמר את, א"ל ר' השתא דאתית להכי למה כתב וייצר בב' יודין וכבר כתיב א"ת הרומז לנקבה, א"ל יגער ה' בך השטן אי לאו ב' יודי"ן אומר אני שקבלת הזכר והנקבה מי' אחד הוא הזרוע הימין לכן ב' יודין לב' יצירות לקבל הב' יצירות מן הזרועות. א"ל מאי ויפח באפיו א"ל באפיו היא העטרה הבנין שם האדם להיותה לנפש חיה:

ד"ה וראה והבן י"י של וייצר רומז

וראה והבן י"י של וייצר רומז האחד יהו"ה, ואחד אלהים, והנה צר צורה בתוך צורה הלא תראה אלהים שהיא העטרה היא בתוך יהו"ה שאמרתי כ"ו פ"ו שהפ"ו בתוך כ"ו כענין כ"ף ו"ו ועולים יהוה אלהים. א"ל מאי עפר, א"ל ברא את האדם עפר להיות האשה מוכנת להפריד ולהתחבר ואם תעלהו בחשבונו הוא ש"ן, והשן בהמת תחליפהו בא"ת ב"ש הוא זוג לת"ת, ואם תהפכהו הוא פרע, גדל פרע שער ראשו. א"ל ר' א"כ יכתוב ויהי אדם לנפש חיה מהו האדם בה', א"ל היא ה' הבינה שנתן חיים לאדם מכח כת"ר, ועליונים ותחתונים תלייא בההוא נשמה וממנו מתקיימים, וזהו ונשמת שדי תבינם הדו פרצופים, א"ל וחיים למה בטעם אתנח, א"ל באת חיים באת חן. א"ל ר' ההוא אדם הוא תפארת והוא נפש לחיה שהיא העטרה א"כ יאמר ויהי אדם נפש לחיה, א"ל בזה תפשתני ולא אדע לעולם מה ענין זה שלא אמר לחיה, א"ל א"כ אם לא הייתי שואל בדעתך היה לבלוע אותו, א"ל וכי נוכל לומר על מה שהוא דבר שאינו דבר אלא אומרו לדרך סוד, אבל תעיין ותשכיל מה אמר אם היה אומר נפש לחיה משמע שאדם מוריד לה נפש ועומדת במקומה ומחיה את העולם לא זו הדרך אלא לנפש חיה ר"ל לנפש עולה חיה ומעלה אותה הנפש שהוא הת"ת ממדרגה למדרגה עד מדרגה העליונה וזהו

להורות שמקבלת דרך השדרה מכ"ע. וראה והבן דיוק הכתוב כי מאד הוא דק כי עליונים ותחתונים מזו הנשמה מתקיימים, וראה שהמפריד החיה מן הנפש מפריד הנשמה העליונה מן הנשמות ומוליכה בחוץ והעניים והאביונים מבקשים מים ואין, אוי לכם מבטלי התורה אם לקב"ה כך לבשר ודם על אחת כמה וכמה:

ד"ה ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם

ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם וישם שם את האדם אשר יצר א"ל ר' ולמה הפסיק הענין ולא אמר מיד לא טוב היות האדם לבדו, א"ל בני צורותיו של אדם היכן הם למעלה בגן עדן העליון וקודם שחטא צורותיו של אדם לשם. ואחר שחטא במחשבתו הרעה קצץ בנטיעות מג"ע וע"כ סידר כאן ענין ג"ע לומר לך צורתו וקלקולו משם, א"ל תימה גדול מאד שהרי פירוד הצורות קדמו קודם חטאו שהרי כתיב פרו ורבו ורדו בדגת הים משמע שנפרדו הצורות ואח"כ חטא האדם וע"כ הוא ר' להודות בדברי דאל"כ במאי חטא אלא ע"כ נפרדו הצורות. ולקח כל אחד לעצמו ולא חטאו גם פירוד הצורות, וא"כ במקום שאין חטא קב"ה למה הפרידם יהיו הד"ו פרצופים חיבור א' ואדם אחד, א"ל אלולי שאמר אליהו ז"ל בזה הדבר והשיב לי תשובה הייתי מתבייש. א"ל ומאי אמר לך, א"ל הכי א"ל, אדם הרוחני היה עם בת זוגו אדם א' ואדה"ר חשב במחשבתו הרעה להפרידם והמחשבה קשה ויפרדו ולא עשו מעשה וכשנפרדו למעלה נפרדו גם למטה. ואחר שנפרדו גם למטה כענין כי מאיש לקחה זאת מדה כנגד מדה עשה גם במעשה וקיים מחשבתו הראשון מ"מ עונש המיתה לא בא אלא עד עשות המעשה. וזה לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו. א"ל והלא הגורם כעושה שאחר שזה יושב ומגרמתו מתקיים עבירות הלאו מפני שאינו מונע למה לא ילקה, א"ל בני אין לוקין עליו בב"ד של מטה אבל בב"ד של מעלה לוקין, א"ל אדה"ר למה לא נענש עונש מיתה על מחשבתו. א"ל שלא הזהירו בהתראה, א"ל ויזהרנו קודם המחשבה, א"ל המחשבה בלי פועל אין מזהירין ואין עונשין כי הם דברים שבלב. א"ל למה נאמר ויטע ולא נאמר ויצמח. א"ל בני היינו דכתיב ישבעו עצי ה' ארזי לבנון אשר נטע שהנוטע צריך נטיעה. א"ל ר' איך היו הנטיעות הללו ואיך היו גדולים או קטנים, א"ל בני בכח היו ועקרן הקב"ה ושתלן בג"ע ומלת העקירה היא המחשבה. וגדלים במקום הנטיעה וזה שארז"ל ישבעו עצי ה' ארזי מהו ישבעו חייהם ישבעו מימיהם ישבעו ממטעתם ר"ל שכל סבה מקבלת מסבה שלמעלה ממנה. והנה הנטיעות הללו הם הנטיעות הנקראים נטיעות וארזי הלבנון, וזהו שארז"ל אשריהם הצדיקים שהם מדמין הנטיעה לנוטעה והצורה ליוצרה ויוצרן

ונוטען הוא האין כי משם נאצל הכל, וגם הד' יסודות נאצלו משם שנאמר כי יש לכסף, מוצא הרוח מן האויר הקדמון והמים מן מים העליונים והאש מן האש והעפר מן עכירת המים והם ג' אמות, וזהו מאמרם שמים מהיכן נבראו מג"ע הגן הזה הוא שהאילנות מתקבצים שם והם הזרועות שבאין בגן ע"י הו' בעדן שורש הגן הוא בעדן. שהעדן היא חכמת אלהים וזהו מקדם, שהעדן הוא מן הויה ראשונה:

ד"ה וישם שם את האדם אשר יצר האדם

וישם שם את האדם אשר יצר האדם הזה הוא ת"ת ועומד באמצע הגן א"כ הגן הוא היסוד שהוא גן הזרועות, וכשם שהיסוד הוא גן לזרועות כן העטרה הוא גן ליסו"ד ולת"ת ולכל הספירות. כענין שנאמר גן נעול אחותי כלה וקראו נעול כי היה פרוץ וצריך גדר והשקאה ועבודה וזהו לעבדה ולשמרה. ובמה גדרה בשוקיים נצח והוד והצמחים הם שרי האומות ומסתפקים כלם הנהר היוצא מעדן והאדם בתוך הגן כענין כי שמי בקרבו:

ד"ה ויצמח ה' אלהים מן האדמה כל עץ

ויצמח ה' אלהים מן האדמה כל עץ נחמד למראה וטוב למאכל ועץ החיים בתוך הגן ועץ הדעת טוב ורע. ראה עתה והבן כי אחר שנטעם קודם הצמיחה בארץ. היתה העטרה אדומה. וזהו ויצמח ה' אלהים מן האדמה כל עץ נחמד למראה ר"ל כל הוא היסוד, עץ הוא הת"ת, וצמחו בעטרה, וקודם צמיחתן היתה אדומה. נחמד למראה ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה ויוסף ויעקב שוים. ועץ החיים בתוך הגן הוא א' וי' שבשם אדנ"י הוא י"ה שבשם אלהים. ועץ הדעת ר"ל המכריע המקבלים מהזרועות וזהו יודע טוב ורע. א"ל ר' ומהו וטוב למאכל, א"ל הוא שנאמר ורבקה אוהבת את יעקב. א"ל ר' ולמה ועץ החיים, א"ל ה' בינה חיים חכמה וזהו שהרמיזו שכל מימי בראשית מתפלגין תחתיו כי משם קבלת הכל, הוא שנאמר והחכמה תחיה בעליה כי משם מתחלקין המים ובאים לכמה צינורות שהוא הנהר הנגדר והמשקה כל האילנות בגן:

ד"ה ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן

ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים א"ל ר' מהו ונהר א"ל לשון נהורא, א"ל אותו האור מהיכן יוצא, א"ל מעדן הוא חכמת אלהים היוצא בבינה ומהבינה לכולם. א"ל ר' א"כ יאמר ונהר משקה מאי יוצא. א"ל בני אם היה אומר משקה פעמים משקה פעמים אינו משקה לכן אמר יוצא שאינו פוסק מלהאיר שהאור והשפע

הזך והטהור תמיד מתפשט במדות שהם גן. האמת פעמים בריבוי פעמים במועט, מ"מ לא מיעצר, וזהו שהרמיזו רז"ל שהטל לא מיעצר כענין שנאמר ונהר יוצא, א"ל ר' והלא נשאו ונתנו ואמרו שהטל מיעצר כמו שכתוב חי ה' אם יהיה השנים האלה טל ומטר כי אם לפי דברי, א"ל בני לעולם הטל יורד עד העטרה הוא טל, ואם בני אדם אינם כדאים הוא מתהפך לל"ט כי העטרה הוא הדין והוא מהפכהו, והכי אמר אליהו ז"ל יתהפך הט"ל ויהיה ל"ט ונמצא שזה מיעצר וזה לא מיעצר. וראה והבן ונהר יוצא מ' אות קטן ונעלם מכל האותיות להשקות את הגן, את הוא העטרה גן הוא היסוד, והיה לארבעה ראשים זהו ד' שהוא נעלם הי' כי היו"ד נעלמו ו"ד, ואמר שגם הגן שהוא היסוד ישפיע לגן שהוא הד' והנה גם שניהם ביו"ד, א"ל ר' א"כ יכתוב והיה לארבעה מהו ראשים, א"ל אלה הם הארבעה מחנות שכינה המקבלים ממרכבה העליונה והם גדולה גבורה תפארת עטרה, א"ל מהו מלת ראשים, א"ל אותיות שי"ר א"ם ר"ל המשוררים, א"ל ולמה נכתב ומשם יפרד בו' יכתוב משם, א"ל משם רומז בעטרה והו' עמו שאם היה אומר משם יפרד א"כ אתה נותן יד לפושעים אלא לעולם הו' עם משה ומשניהם ישתו וירוו שלמטה מהם, א"ל ר' ומאי פירוש יפרד, א"ל לא ראית מימיך ירדף זהו ירדף אויב נפשי וירמוס לארץ חיי וכבודי לעפר ישכן סלה, ר"ל אז העטרה שהוא כבודי לעפר שהיא הבינה תשכן סלה:

ד"ה שם האחד פישון הוא הסובב את כל

שם האחד פישון הוא הסובב את כל ארץ החוילה אשר שם הזהב וזהב הארץ ההוא טוב שם הבדולח ואבן השהם, ושם הנהר השני גיחון הוא הסובב את כל ארץ כוש, ושם הנהר השלישי חדקל הוא ההולך קדמת אשור, והנהר הרביעי הוא פרת. שם הא' פישון הוא חסד עולם הסובב את כל ארץ החוילה אשר שם הזהב, החוילה הוא הפחד אשר משם נאצל הנחש שפתה את חוה והנה חוילה מגזירת חוה ושניהם מדין נחש. ופישון הוא החסד הסובב החוילה הוא הפחד כי גבוה מעל גבוה שומר ובחוילה שם הזהב שנאמר מצפון זהב יאתה זהו הנהר הראשון. והשני הוא גיחון המקבל המשכה מן החסד. והנה הפחד שהוא גיחון מקבל מן החסד שהוא פישון. והג' הוא תפארת ישראל ההולך קדמת אשור ר"ל ממזרח כ"י שהיא מעוטרת ממנו. והרביעי הוא פרת הוא כ"י. א"ל ר' מהו פישון, א"ל מלשון ריבוי שהחסד משקה כל הבנין. א"ל ר' אם תוכל להראות לי בכח שהחסד האציל הפחד ובתוכו היה בכח, א"ל ברוך שהכה אותך בעורון גדול כזה פישון הוא אותיות פ"ו ישן מלמד שבו בכח, א"ל פ"ו הפ' הוא העטרה והו' הוא ת"ת ונעשו

שניהם מלה אחת פ"ו, מי הוא המחברם הוא החסד זהו פישון. ועוד תמלאהו פ"ה יו"ד שי"ן ו"ו נו"ן אותיות שניות עולה ג"ל והנה בו הדין הקשה והרפה שהג"ל רומז בעטרה ויש לו אותיות שלישית ועולים לבדם ד' פעמים יהו"ה, הם ארבעת רגלי מרכבה והיא המשקה את כולם. א"ל ידעת בני מי הוא הממית ומבקש נפש משה א"ל לא, א"ל תעלה פישון בחשבונו ועולה מת"ו וזהו כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך, א"ל ר' ויש לו כח לזה הנהר להמית האנשים המבקשים נפש משרע"ה והלא הוא שאמר לו ישמעאל יחיה לפניך, א"ל בני למי היה מדבר אברהם והיה מבקש ממנו ממי שהוא למעלה ממנו א"כ הוא שגזר להמית. וראה פישון הפ' היא העטרה נאחז בי' שהוא החכמה ומשך הו' שהוא היסוד נאחז בש' שהוא בינה והנ' שהוא הת"ת גם הוא נאחז בבינה, והאיך לא יהרוג השונאים. א"ל אחר שאמר והיה לארבעה ראשים יאמר הא' פישון והב' גיחון ואל יאמר ושם. א"ל בני הפכהו והוא מ"ש ר"ל לא מ"ש מתוך האהל אם רב ואם מעט. א"ל ולמה אמר הסובב ולא אמר ההולך, א"ל מצד הפחד צריך שמירה כי עליו נאמר אף חובב עמים והחסד מסבבו ברחמים כחומה הסובבת את יושביה, א"ל מטו את כל ארץ יאמר הסובב החוילה, א"ל כשם שהפח"ד צריך שמירה כן העטרה ויסוד הנקראים א"ת כל צריכין שמירה מן החסד כי הם ארץ החוילה שהוא הפחד שכן כתיב ביסוד לפניו ילך דבר, וכל כוחות החיצונים מסבבים אותו הם השערות שבמעור, א"ל ומהו מלת החוילה א"ל ס"ד, א"ל על ס"ד אני שואל, א"ל החוילה עולה ס"ד, א"ל מהו ס"ד, א"ל משם נאצלה הס"ם ותנ"י וניעור ולילי"ת כי כולם נחשים צפעונים מצפון תפתח הרעה, ??מנלן שהוא לשון נח"ש, א"ל הפכהו ל"ה חיו"ה. א"ל מהו אשר שם הזהב, א"ל בני הכל ממלך העליון והוא גזר להיות השפעת הפחד הנקרא זהב בעטרה הנקרא ש"ם, ואש"ר הוא הגוזר הוא כ"ע, א"ל היינו חויה לה, א"ל שם ברמז וכאן מבואר, ואמר את ארץ החוילה, א"ל בני זה הה' האציל האדם והנה יעקב בן יצחק, א"ל האיך תוכיח א"ל ה' בכללו עולה אד"ם, א"ל כזה לא שמעתי, א"ל ה' ראשון וה' אחרון וה' נעלם כלל הג' ההי"ן עולה אד"ם. ומלת שם מה מורה, א"ל הפכהו והוא מ"ש ר"ל כשהחסד שם בעטרה החוילה מ"ש משם, ומלת הזהב מה מורה, א"ל הז' מורה במדת החסד שהופך פניו לכל הז', הה' הוא אחר הז' ורמז הה' בפחד יצחק והוא כסא לחסד זהו הה' אחר הז', והב' לומר לך אע"פ שזה כסא לזה חכמת אלהים הנקרא ב' הוא אצילתם, זהו לי הכסף ולי הזהב, והיה מן הדין לומר לי הכסף והזהב ולמה אמר ולי אלא הכסף מצד ימין וזהב מצד שמאל, איזה משניהם יותר באפשרי של ימין, א"ל א"כ זה ירווה העניים והאביונים וינהיגם בנחת כי העניים האלו קודמים להם העונות ואם שמחים בחלקם שצערם לנח

נפשם כענין איזה עשיר השמח בחלקו אשר הקב"ה מפרנסו מצד החסד ולא מצד זכותו א"כ עליו נאמר ימינך ה' נאדרי בכח, ואם אינו שמח בחלקו לנח נפשו אלא צועק אחר ממונו נפשו תדחה ותאבד והוא פקדון השם אז ימינך ה' תרעץ אויב, ומי הוא זה הזהב שנמסר בידו לאבדו ונקרא שמו זהב העולה י"ד והנה יד ה' הויה במקנך, ומי הוא הגוזר ב' בראשית הוא חכמת אלהים וה' כסא לז' וזהו הה' יש לו ה' נעלם והוא בתו של חסד, ואחר שנצטיירה בבית החסד היא מוכרחת להיות טובה ורעננה ונעימה ושלימה ועליה נאמר כולך יפה רעייתי ומום אין בך, ואחר שהיא בת מלך למי ישאנה ודאי מבקש בן מלך להשיאה, השיאה לבן מלך הוא בן בנו והלבישם אבנים טובות ומרגליות, שם הבדולח ואבן השוהם ראוי לבן מלך לאהוב אותה אבל מה יעשה לשבת עמה תמיד כל היום א"א להניחה ולצאת יכעוס אביה מה עשה עשה חלון בינו לבינה וכל זמן שצריכה היא לבעלה או בעלה לה מתחברים דרך החלון, וכן אם היא לאביה או אביה לה ג"כ מתחברים דרך החלון ואפ"ה משבצות זהב לבושה ששפע הפחד אליה לעולם ועם כל זה וזהב הארץ ההוא טוב שהת"ת נקרא טוב ומשך הו' לעולם עמה ואינם מניחים אותה עם הזהב לבדו, א"ל עד מתי תדבר, אדבר גם אני, אמת כי טוב רומז בתפארת והו' של וזהב רומז למשך הו' א"כ ההוא למה נכתב בו' וננקד בחירק יכתוב ביו"ד, א"ל הו' וזהב והז' ההוא רומזים בו' ומשך הו' וטוב הט' ביסוד והו' בת"ת, ומאין להם הכח להיות כובשים זהב היורד בארץ וב' חכמת אלהים זהו טוב שבכל זמן שאתה מוצא להם כח צריכין להעיד מאין להם הכח, ומהו שם הבדולח, א"ל בני אלה מ"ט שערים שנגלו לעטרה ולמדה למשה, א"ל והעטרה לא השיגה בנ', א"ל השיגה אך למשה לא גלתה וזהו הבדולח שנחסר הו' מהחולם כי אחר שמ"ט שערים שם א"צ שיכתוב הו' ומלת הבדלח עולה מ"ט, ואב"ן השהם עולה ט"ן הם הו' ומשך הו' ומתחברים ובאים בעטרה ולכן בא"ת ב"ש ט"ן מתחברים בשוהם, ר"ל מאין מתמלאים הט"ן מהשהם היא הבינה הוא שנאמר אבני שוהם. ולמה קרא את שם הנהר השני גיחון והלא חוילה שמו, א"ל בני על שם העתיד קראו גיחון כי צופה ומביט שהנחש הנאצלת מפחד יפתה לחוה אלא שמניחם לבא לידי הנסיון שזו השמיטה כולה נסיון, ועל שמסית שלא ברשות הקב"ה יקללוהו זהו גיחון על גחונך תלך, ונקרא הנהר גיחון על שם אציליו. א"ל ר' אמרת לי שנהר הוא לשון נהורא וזה הנהר הוא חשך ואש שחורה א"כ איך תאמר שהנהר הוא לשון נהורא, א"ל בני נהיר לטובים וחשך הוא לרעים. הלא תראה שנהר הסובבו הוא גדול ומאיר ומאורו יתן לו להאיר לטובים וחושך הוא לרעים. הוא הסובב את כל ארץ כוש שכשם שפישון סובב ושומר כן גיחון סובב את כל ארץ כוש ונקראת העטרה כוש

מצד גיחון הסובבה. ושם נהר השלישי חדקל הוא תפארת ישראל זכר ונקבה דוגמת חדקל שהוא כולל זכר ונקבה שהת"ת אליו השלום והידיעות, א"ל ר' למען קדוש ישראל אמור לי למה שינה למעלה בשני נהרות אמר הסובב וכאן אמר ההולך, א"ל עד עתה הייתי עונה ומעתה איני עונה לך, א"ל ולא בדברים אחרים, א"ל דברים אחרים אמור חוץ מזה. א"ל ובזה מה מעכב, א"ל הסוד תלוי במרכבה עליונה, א"ל איך, א"ל טיפש כמדומה לך לדעת, א"ל רשות בידך, א"ל בני א"כ אמור אותו לפנים, א"ל ר' כלי בלא יד מה מועיל, א"ל בני דע לך שאם לא היה הסוד עמוק הייתי אומר לך, א"ל ר' חייך אל תניחני באונאה, א"ל בני היכן הולך נהר חדקל קדמת אשור היא מזרח היא כנסת ישראל המעוטרת מן המזרח והוא כמער איש ולויות ר"ל כמערה בלויה שלו והאיך יאחר הסובב. א"ל מה לשון חדק"ל, א"ל אותיות ק"ל יח"ד וק"ל עולה סינ"י ר"ל שסיני רוצה ואוהבת ליחוד הת"ת. ועוד בני חידק"ל מורה חי"ל ד"ק וד"ק הוא ד' פעמים יהו"ה ור"ל החיל של העטרה שלוחמת עם האויבים הם המרכבה העליונה. א"ל ר' כלל הח' מה מורה, א"ל עולה ל"ו זה ד' קוינו ל"ו והשכינה עמו כי עולה למ"ד ו"ו אלהי"ם, א"ל ר' והי' מה מורה, א"ל קח כללו ועולה נ"ה צרפהו עם כלל הח' ועולה צ"א, זה הכלל אמר לנח צא מן התיבה ר"ל תיבת היסוד הוא חידקל ואמר לו צא ממני, ומלת צ"א מלשון אצילות והנה הו' האציל הו'. א"ל והד' מה מורה, א"ל רבועו הוא ו"י וי ליה לעלמא כשהת"ת יוצא ממדת הרחמים, וכשיתרבע כלל הד' עם הי' עולה ע"ד כשאומר ד' פעמים י"ו עולה ע"ד זהו יד העדי"ם תהיה בו בראשונה להמיתו, שהעד ממהר לעשות דין בעולם. א"ל ולמה אמר ההלך בלא ו' א"ל ברוך שעשה עולמו מעורב חכמים וטיפשים מי הוא ההלך הו' א"כ איך יכתוב הו'. א"ל ר' והנהר הרביעי הוא פרת ולא אמר ושם ולא אמר ההולך ולא הסובב, א"ל ושם אין צריך כי היא נקראת שם כמו שאמרתי לך מתהפך מ"ש ואיך יאמר הסובב כי הוא מסובב מכולם וכן הולך והמעין שם פוסק שכל היורדים מהמעיין אשר לא יכזבו מימיו כולם הולכים שם הוא שנאמר כל הנחלים הולכים אל הים וכו', והם ג' נחלים, אבל זה הנהר יחרב ויבש בזמן הגלות. א"ל ולמה לא אמר הנהר, א"ל בזמן שהו' עמו הוא פרת שמימיו פרים ורבים ובזמן שאין הו' אז ונהר יחרב ויבש זהו הצדיק אבד ואין איש שם על לב כי כאשר נחסר הצדיק מן הנהר אז ואין איש שהוא הת"ת שם על לב אז העניים והאביונים מבקשים מים ואין, ר"ל מי החסד ומי הכתר הנקרא אי"ן:

ד"ה ויקח ה' אלהים את האדם ויניחהו

ויקח ה' אלהים את האדם ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה א"ל ר' איך לקחו מן היד או מן הגוף הלא קראו קריאה בעלמא מהו ויקח, א"ל בני ה' אלהים הוא זווג הראשון, א"ל ויקח ויקחו מבעי ליה, א"ל ה' גזר ולקחו אלהים ור"ל המשיכו בארץ לעבדה בהשראה ולשמרה מלינק מכוחות הטומאה, ואם אדם הגשמי הנמצא בארץ הגשמי עובד בנאמנות גם האדם הרוחני ישמרהו ויעבדהו. ואם ידעת בני מהו לעבדה ולשמרה היית יודע מהו תעבדון את אלהים על ההר הזה, א"ל א"כ שוים חייך באר לי, א"ל דע לך שכל הקרבנות הם העבודות כולם באים אל ההר הזה לקבל הקרבן שהשכינה מקבלת תחלה מן הקרבנות ואח"כ כל הכחות שלמעלה ממנה, א"ל ר' ומהו ולשמרה, א"ל שמור את יום השבת לקדשו ולא תביא אתנן זונה אל ביתך, א"ל מהו אתנן זונה, א"ל הלילי"ת נקראה זונה ולא תבא אתננה אל ביתך:

ד"ה ויצו ה' אלהים על האדם לאמר

ויצו ה' אלהים על האדם לאמר מכל עץ הגן אכול תאכל א"ל מהו ויצו, א"ל כאן ז' מצות שנצטוה אשר כולם תלוים באילן העליון וזה ויצו זו הוא ע"ז שנאמר כי הואיל והלך אחר הצו וזהו ע"ז שלא לקצץ בנטיעות, ה' זו ברכת השם שנאמר ונוקב שם ה' והכוונה כפר בכל עשר ששם יהו"ה כולל כל העשר, אלהים אלו הדיינין שנאמר אלהים לא תקלל שאם אינו רודף אחר הדין כפר בתורה שבעל פה שהוא הדינים, על האדם זו שפיכות דמים שנאמר שופך דם האדם באדם דמו ישפך והכוונה שהמקצץ נטיעה אחת מן העולם כמקצץ אבר מאברי האדם ששופך דמים. לאמר זה גילוי עריות שנאמר לאמר הן ישלח איש את אשתו לא תתייחד עמה לבדה כענין אחר במטטרו"ן רק צריך ליחדה לאין סוף שלא יהיה נרגן מפריד אלוף וזהו שאסור להתייחד עם אשת איש לבדה אלא כשהיא עם בעלה שלא יחשדוהו בגילוי עריות. ודע לך זה בכל מקום שכתוב לאמר בכל התורה כולה מדבר באשה היא העטרה וזהו אב לכולם. אכל תאכל ולא אבר מן החי ולא גזל זהו שלא לגזול אבר מאברי האילן כענין שנאמר גוזל אביו ואמו כירבעם שגזל וכן אבר בעודו חי. ועתה שמעם כסדר כולם. עבודה זרה. ברכת השם. דינים. שפיכת דמים. גילוי עריות. גזל. אבר מן החי. וראה והבן שהעובר באחת מאלו כאלו עובר בכולם:

ד"ה מכל עץ הגן אכול תאכל דע בני

מכל עץ הגן אכול תאכל דע בני שהקדוש ברוך הוא אמר לאדם ונתן לו רשות להיות הכל ביחוד ושלא לעשות בצורה אחרת רק לאכול מכל עץ הגן ביחוד הכל, א"ל א"כ כל הדברים האלה הם חול ולא קודש, אמר לו בני מאחר שעשיתם חול תעשם קודש והוא מאמר ראשון לתפארת שהוא אדם. מכל שהיא הבינה עצמה ונתוסף במ"ם להעלותה באות צ' היא הבינה. עץ הוא חסד עולם. הגן הוא פחד ולקבל מזה ומזה. אכל ר"ל תיניק והנה הכל ביחוד וכשם שהציווי למעלה כן הציווי למטה. וראה והבן מה אמרה הבינה לתפארת ועץ הדעת הוא עץ החסד שלו והוא בינה הנקרא הדעת. טוב ר"ל שהוא טוב ורע לא תאכל ממנו שאין דבר רע יורד מהחסד רק תאכל מן החסד טוב ומן הפחד רע שניהם ביחוד, כי ביום שתינק רע מות תמות יפסקו הרחמים, וזו מיתת המדות כענין ויעקב איש תם, תמות שלמטה ממך, רק כפי הסדר כן תינק ביחוד הכל, וידע הקב"ה שהשמיטה הזאת בה מות ובה חיים, ואצילות התפארת נאצל שלא יפסק ממנו הרחמים והכוונה בזמן שמטתו ולא בזמן שמטה אחרת. ראה והבן שכן נצטוה גם אדם הגשמי ועץ הדעת כאן מלת ועץ הדעת פירושו עטרה שהיא של הדעת הוא התפארת, טוב ורע מקבל מהת"ת הנקרא טוב ומהפחד הנקרא רע, ואמר לא תאכל ממנו. ומלת ממנו מורה מיעוט ור"ל לא תכוין אל המדה ההיא לבדה כי היא אוהבת יניקה מן האילן ומות וחיים תלוים, בה ואם תקחנה מיניקתה שהיא החיים תשאר המדה עם המות ותמות מדה כנגד מדה אתה גרמת הסתלקות החיים ממנה ונסתלקו חייך ממך, ומה שאמר מות תמות הא' לאדם הגשמי, והשני הסתלקות החיים מלמעלה, והיה מן הדין לומר מות מות ואמר תמות הת' דגושה ורומזת בגבורה כשהוא בדגש אין שם רק מיתה, והרי כאן ג' מיתות, א' למעלה, וב' בגשמי מיתת עכשיו ב' מיתות גם מיתת הגלגול שיתגלגל, וכשבא זה האדם ופיתהו באשה ולקח המדה שהוזהר עליה מיד נסתלקו הרחמים ונגזרה עד סוף השמיטה להעשות כמשפט הזה פעמים חיים ופעמים מות למעלה כלמטה, וקב"ה ידע בכל אלה ועכ"פ אדה"ר לא עמד בציווי כי השמיטה צריכה לכך להיות הכל באים בנסיון, שאם אינו כן אם כן יעמוד אדם הראשון לעולם לא ימות לעולם כי הנשמה שנפוחה בו הוא מן השם לעולם נותנת לו חיים לעד והקב"ה לא כיון בזה, רק בשמיטות התפארת כי הצדיקים בזמן ההוא חיים עולמי עולמים, ואל תאמר א"כ למה ציווהו שאין הנסיון אלא במצווים זהו אין עונשין אלא א"כ מזהירין וזה יהיה לך לאות הסתלקות הרחמים מן המדות, אז נקרא עניים ואביונים המים מהופכים, והנה שאני מזהירך שזה הסוד אל יצא

מפיך ואף כי נכתב בספר שימהו בחדרי חדרים ובסתר שאם לא תעשה כך ולא תקיים דברי תדחה את הכל ממך ותשאר ריק ופוחז:

ד"ה ויאמר ה' אלהים לא טוב היות

ויאמר ה' אלהים לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו. א"ל ר' זה העזר מהו א"ת אשה כבר בראה שנאמר ויברא אלהים את האדם ויברך אותם ויאמר להם פרו ורבו, וא"ת שני פרצופים מחוברים והנקבה באמצעית הזכר כל זמן שלא נפרדו להיות פירוד וחיבור שפעמים הזכר לבד ופעמים הנקבה עמו ואיך יאמר ויאמר להם פרו ורבו, ואל תשיב לי דיחוקים, ועוד בעלי הפיוס אמרו דברים ורמזו באלו הסודות והוא שפעם אחת הלך אדם אחד ושאל לר' מי שיש לו בן והבן יש לו ב' ראשים ואביו חייב לפדותו מן הכהן וכמה יתן ה' סלעים בעד הב' ראשים או עשרה סלעים, ואם חייב להניח תפילין על כל ראש וראש או על א' מהם לבד, וענה ר' ואמר גוזרני עליך אם לא תראני, ועתה ראה והבן ר' מה ענה לו שדבריו קשים כחומץ לשינים וכעשן לעינים אם זה העני השואל אין לו בן כזה רק שואל לדעת ואפשר ששאלתו הוא סוד ובעבור זה יחייבנו גזירה אם יודע להשיב ישיב לו, ואם אינו יודע יאמר שאינו יודע, אבל עתה שהשיב לו כך מה יאמר השואל על דבריו של ר'. וראה והבן כי אדהכי והכי בא אדם אחד ובא ומצא את השואל בצער ואת הר' במנוחה ושאל גם לי נולד בן בב' ראשים אפדנו בה' סלעים או כל ראש צריך פדיון ופטרו את השואל ההוא והלך לו, שומו שמים על זאת אמור היש עול כזה אם לא היה נמצא המעשה ולא היה יכול להראותו היה מקיים גזירתו, אלא ודאי אדם כמוהו לא הוציא גוזרני עליך אם לא שהבין שברון בדברי השואל, וזה אני שואל מה רעה יצא מדבריו ואם תדבר כן א"כ למה פטרו, ועוד מנא ליה לר' שהוא חייב לפדות השנים הלא אדם אחד הוא, א"ל בני השטן חברני עמך, דע כי אע"פ שנאצלו שניהם היו מבורכים מבריכה עליונה כענין ויברך אותם, ועתה אמר הקב"ה אעשה לו עזר כי האדם לא יעמוד בנסיון, ועשה הקב"ה צינור של נגד הבריכה כי צינור העזר הוא שאמר, אך צינור הנגד עשה. א"ל א"כ יאמר אעשה לו כנגדו. א"ל ההוא עזר למעשה אדם אמר וכך אמר אם האדם הוטב במעשיו עזר כלומר יבורכו מבריכה העליונה ואם לאו כנגדו, ר"ל יקבל מכנגדו הוא הפחד, ומה שעשה ר' בזה ששאל השואל שאל סוד ואמר איך הדין גוף אחד נידונים ולא יפול פירוד עליהם או כך יפול פירוד ביניהם והעון קודם שנאצלו כמו אחר, ור' לא היה נביא וסבר שמלעיג שהשאלה עמוקה והשואל לאו בר הכי ואמר גוזרני עליך שמלעיג חייב ואמר עד שתראני, וכשבא המעשה מיד אמר

עכ"פ כדין השואל והראו לו מן השמים בההוא שעתא שלא חטא השואל ופטרו, השני ראשים שהרי אדה"ר במחשבה חטא תחלה ואם חטא בדיבור למה נתקיימה מחשבתו. אעשה לו עזר זו השכינה לקבל מאש וממים. א"ל ר' מהו עזר, א"ל בני הפכהו והוא זרע השפעת ת"ת בכנס"י, ומנלן שהזרע יורד בזעיר, א"ל אתה אמרת אותו עזר מתהפך זער היא העטרה הנקראת זער אנפין, א"ל מנלך שגם הפחד משפיע אליו, א"ל הוא שנאמר כנגדו, איזהו נגד העזר הוי אומר זה הפחד, שכן כנגדו עולה ג"ף והוא מגזרת ויגף. א"ל ר' א"כ למה אמר ה' אלהים ואח"כ אמר אעשה יאמר נעשה, א"ל מה כתיב ויאמר א' אומר וא' עושה, א"ל אימא ויאמר כל אחד אומר, א"ל לא יהו"ה גוזר ואלהים עושה. א"ל ר' מהו לא טוב היות האדם לבדו, א"ל הפכהו ואמור היות האדם לבדו משפיע טוב ללא טוב, אלא אעשה מעשה ללא טוב לקבל מכשנגדו הוא הפחד. א"ל ר' אמור לי אחר שנאצלה העטרה ועד שבא להתחבר עם הת"ת פנים בפנים ונראים שניהם גוף אחד אז מה שם תקרא להם, א"ל אדם שנאמר ויקרא את שמם אדם, וכשהזכר לבדו והנוקבא לבדה א"ל אז נקרא הנוקבא חצי הגוף, א"ל והזכר, א"ל אין הכי נמי, ואין הברכה שורה בעולם אלא ביום שמתחברין והם אדם שלם ואז עליונים ותחתונים בשמחה, והראית בני מימיך שמחה גדולה יותר מזו רק בזמן שהמלכה מתחברת עם המלך אז השמחה רבה בעליונים וגם בתחתונים כי אז המלך שלם אבל בזמן שהוא חצי מלך לא יבא טוב בעולם, כי בחסרון לא יבא מילוי וכן הדבר בעולם חסר לא יבא טובה רק באדם שלם ובעולם שלם יבא הטוב הברכה, ונתעוררו חז"ל לומר סודות ורמזים בדבר זה ואמרו השרוי בלא אשה שרוי בלא טוב שהטוב הוא חלון ואחר שהתפארת בלא אשה שאין לו רשות לתת לה ברכה א"כ מה צורך לו בחלון שנקרא טוב זהו שרוי בלא טוב. בלא עזר כי בעד העטרה יורד השפע בת"ת. בלא שמחה כי היש עלבון ואונאה כמו בזמן שהאשה אינה אוהבת את בעלה והבעל את אשתו ואין להם רשות להתחבר עמה, בלא ברכה במקום שאין שמחה אין שם ברכה, בלא כפרה שזה לבדו וזה לבדה ויש יניקה מכוחות הטומאה והכפרה מלשון קינוח כענין אכפרה פניו אקנח רוגזו והכל נרמז. בטוב, אמר לא טוב היות האדם לבדו. בעזר, אעשה לו עזר כנגדו. בשמחה, אמר ושמחת אתה וביתך. בברכה. אמר להניח ברכה בביתך. בכפרה. אמר וכפר בעדו ובעד ביתו. ותנא אחר הוסיף רמז גדול וסוד נפלא ואמר אף בלא חיים וכוונתו הסתלקות השפע חסרון החיים והרמז ראה חיים עם האשה אשר אהבת, ובא תנא והוסיף אף ממעט את הדמות שנאמר כי בצלם אלהים ומה כתיב בתריה ואתם פרו ורבו והכוונה מאחר שהיא הדמות והת"ת הצלם א"כ ממעט הצלם מהדמות כי שניהם משפיעים בעולם השפל. וגם

שנו הלשונות תנאים אחרים ואמרו בלא חומה שאשה יושבת בשער ואינה מנחת שום כח מכחות הטומאה להכנס כענין נקבה תסובב גבר, ואחר שאין לו אשה נכנסים כחות הטומאה. בלא עושר שנאמר אשת חיל כו' בטח בה לב בעלה ושלל לא יחסר והכוונה כשהלב שהוא עטרה עם בעלה לא יחסר שפע וברכה מלירד. בלא עטרה לבעלה, שנאמר אשת חיל עטרת בעלה והכונה כשהיא כלולה עם המרכבה העליונה אז היא עטרה לבעלה, ודע כי שמה עטרה ורצון ובית. וראה והבן סוד זיווג אדם באשתו כמה גדול הוא כשהוא לש"ש ולקדוש לא כאלו שחוזרים אחר הממון ואחר היופי ואינם יודעים אחרי שכך הוא ימות או הוא או אשתו או בניו המוליד ממנה ואינו יודע שאם הוא ת"ח ואינו בשלימות עם היסוד לעשות התעוררת באים אליו אנשים רעים וחטאים ושוכנים בביתו ואז אוי לרשע אוי לשכנו, כי קרי ביה לשכנו, כי מאחר שהעליונים בחסרון והוא אינו מכוין למלאות כי זה צריכין ממנו מוכרח הוא הדבר לבא אדם חסר בעדרו (ולא זה דוקא אלא שהוא ת"ח) ומזכירין עונו כי הראה הענף שאינו ממין השורש ומרננים אחריו לומר שאין השם אוהבו ואינו אוהב תורתו, וההפך בעם הארץ בהיותו שואל ודורש בענייני ונאמר לו סוד הזיווג ונשא אשה לש"ש וכוונתו לקיים המצות לא לצורך תאוותו הקב"ה שולח בעדרו אנשים צדיקים וטובים ומראין לו דרכי השם, וגדול מזה שבנו ת"ח והוא ע"ה קיש קיש קריא כי בהיות העולם רואים שאין הענף כשורש אז חוקרים ודורשים מה הוא הסבה אלא ודאי רצה אלהים את מעשיו ואימתי בזמן שמתייסר עם בנו ולומד תורה מפיהו ומקיים מצות השם, הוא שאמרו רז"ל בנו והוא רבו אם הוא חייב לכבדו, אבל אם הוא אינו שב בתשובה ואינו מתייסר עם בנו כ"ש שהוסיף על חטאתו פשע מ"מ טוב הוא שזכה ונשמעת תורה בביתו. אבל אם הוא ת"ח וכיון בסוד הזיווג אזי יצא משרשו ממש ענף כמוהו ואז מעשיהם טובים אשריהם שזכו בזה לפני השם, ואם הוא עם הארץ ונושא לשובע נפשו או לשם ממון אז שולחים לו ענף משרשו וטמא טמא יקרא עליהם חרקו רז"ל שיניהם ואמרו להרגם ולקרעם כדג מגבם, אוי להם עמי הארצות מבטלי התורה ומבטלי המצות ומרבים בדור עזי נפש טמאים בערלתם כי הפרו בריתם. מה לכם אנשי אמת עם השרץ והטומאה כמה גדול כוונת הזיווג אל תגשו עמהם שובו לאהליכם כי אין המצות לבטלה רק למטה ולמעלה הם לצורך, ולפנים אבאר לך בע"ה ענייני הזיווג והקדושין והחופה וכל דבר:

ד"ה וייצר ה' אלהים מן האדמה כל

וייצר ה' אלהים מן האדמה כל חית השדה וכל עוף השמים ויבא אל האדם לראות מה יקרא לו וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו דע בני שהשדה הוא שדה תפוחים, פעמים רומז בעטרה ופעמים רומז בפחד. וכאן שאמר חית א"כ השדה רומז בפחד והסמיך החיה שהוא עטרה אל שדה שהוא הפחד בעבור שיניקת החיה מן השדה, וכל עוף הם המלאכים שנאמר עליהם ובשתים יעופף. ויבא אל האדם גזר עליהם לבקש שפע מן האדם ואליו יסמכו כי ממנו יעבור שפע. לראות מה יקרא לו שהמשכה שימשוך מלמעלה ישפיע להם, זהו שאומר הוא שמו, כלומר היא פעולתו, ומלת יקרא ימשוך והכוונה אם יקבל מן החסד ישפיע להם רחמים ואם יניקתו מן הפחד שליחתו דין זהו שאין מלאך א' עושה שתי שליחות כי לא אפשר כי הנאחז מן החסד אין לו דין והנאחז מן הפחד אין לו רחמים אך יכולין לשנות בגזירת הגוזר שאם יאמר לו להאחז מן הרחמים עושה ואין לו כח לעשות דין, ואם יאמר לו לעשות דין אינו יכול לעשות רחמים, מ"מ דין ורחמים אינו יכול לעשות בפעם אחד שניהם, הדין והרחמים באים אל הת"ת ואינו שולח שניהם בבת אחת אלא או זה או זה שהדיין לפניו וכפי הדין כן פורע, מ"מ מלאך אחד עושה מאה שליחויות בפעם אחת או הכל דין או הכל רחמים, הוא שארז"ל מיכאל שבישר את שרה הלך משם להציל את לוט יען שהכל הוא רחמים. א"ל ר' מהו שאמר הוא שמו, א"ל כל מה שימשוך מלמעלה אותו ישפיע, הוא שמו ר"ל בגזירת כ"ע הנק' הוי"ה ששמו הוא יהו"ה י"ה מתרבע רכ"ה ו"ה מתרבע קכ"א ושניהם עולים בגי' שמו:

ד"ה ויקרא האדם שמות לכל הבהמה

ויקרא האדם שמות לכל הבהמה ולעוף השמים ולכל חית השדה, ולאדם לא מצא עזר כנגדו. ר"ל ויקרא האדם המשיך שמות פעולות המשפיעים לכל הבהמה ר"ל השפיע לכל הוא היסוד, הבהמה הם המלאכים מצד הפחד, ולכל חית השדה היא העטרה דרך היסוד, רק בחיבור שהוא עזר לא מצא לא המשיך שהעזר הוא החיבור רק כנגדו, א"ל ר' הרבה סבלתי עד עתה מהו לכל הבהמה, א"ל לכל עולה ף' הוא פחד, א"ל ר' א"כ הבהמה מה מורה, א"ל בהמה על בהמה שואל אבל הכוונה היא כך לכל הבהמה כלל הדברים כל הנאחז מן הפחד הוא מלת ע"ז שמלת לכל מתהפך כלל הבהמה בגימ' ע"ז ע"ה, א"ל ויאמר לעוף השמים, א"ל הנאחז מן השמים הוא חסד עולם, אז הו' ומשך הו' עמו בהכרח. א"ל ויאמר לכל חית השדה מאי ולכל, א"ל חיה מהיכן יונקת מפחד הנקרא אלהים ולכן אמר ולכל להורות הענין שמלת ולכל עולה פ"ו:

ד"ה ויפל ה' אלהים תרדמה על האדם

ויפל ה' אלהים תרדמה על האדם ויישן ויקח אחת מצלעותיו ויסגור בשר תחתנה. בא וראה בני כמה היה אוהב הת"ת להיות עם השכינה גוף אחד עד שאמר לו הקב"ה להאצילו הוא שנאמר ויפל ה' אלהים, א"ל ר' מהו הנפילה שהפיל עליו, א"ל סתם הצינור הימין והפיל עליו צינור השמאל הוא שנאמר ויישן כענין ויעקב איש תם מן הרחמים, וכענין אימה חשיכה נופלת עליו. ויקח אחת מצלעותיו ויקח האציל אחת היא השכינה מצלעותיו מהדין שנשאר עליו. ויסגור בשר תחתנה אז פתח צינור הימין ונשאר הזכר בדין וברחמים והנקבה בדין, ועל שהוא מוריד עליה הרחמים ומכבה הדין נקראת רפה. והבשר והצלע להרמיז רך וקשה שהבשר רך והצלע קשה, וזהו והסירותי לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר. ובע"ש בין השמשות קודם שנאצלה העטרה היה בורא רוחות רעים ושידין מצד השפעת הפחד עד שנאצלה העטרה והעטיר המלך בעניינה ובתיקונה ויושבת לפניו אז הניח לאותן הבריות ולא אשתלמו כי כשנאצלה אז אמר הת"ת אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבואי תשורי, והכוונה אתי היית בתוך ההויות הסתומות והעמוקות בחכמה זהו מלבנון. אתי מלבנון תבואי כי משם נאצלו שניהם הוא שנאמר וחכמת שלמה בנתיב נצבה, והרמז בזה שעולם אינו מתקיים זולתם, כי עתה ראה והבן מה ענתה האשה לאיש לכה דודי נצא השדה לטייל ולא אשב בעיר תמיד, א"ל נקראת עטרה שנאמר בעטרה שעטרה לו אמו, ונקרא לב שנאמר ויאמר יהוה אל לבו, א"ל בני נקרא לב כאדם האוהב את לבו, וכל זה למה כי ל"ב נתיבות החכמה סתומים, שבהם נברא העולם ונתנו לד"ו פרצופים, ואומר לך למה הדבר דומה, למלך אחד שהיה לו ל"ב חדרים ולכל חדר וחדר היה לו נתיב נאה שיכנס המלך בהן לחדריו, והיה לו בת ונתן לה כל הל"ב חדרים נתנה לבן מלך אהובה וקראה לבו הוא שנאמר ויאמר ה' אל לבו, גם קראה אחותו כי במקום אחד היו שניהם בכח, גם קראה אמו, א"ל ר' בת ואם למה קראה, א"ל בת היה שמה כמ"ש בת היה לאברהם ובכל שמה, מאי ובכל שמה אלא בת ובכל שמה ובא הו' במקום, גם א"ל אמו אם שמה כי היא היתה אם כל חי, והכי אמר בן המלך הנקרא אחות ולב ובת ואם שלי הוא ולי נתנה. א"ל ר' ולמה נקראת עטרה ולמה תדיחני בדברים הללו כאלו שאינם יסודם, א"ל שמעוני מלך א' היה לו בת והיה אוהבה אהבה עזה וקראה בתי שנאמר שמעי בת וראי והטי אזנך לא זז מחיבתה עד שקראה אמי שנאמר לאמי אלי האזינו. א"ל ר' מהו ויקח אחת מצלעותיו, א"ל אחת היא יונתי תמתי שהשכינה נקראת יונתי תמתי, א"ל ר' למה נקראת תמתי, א"ל הוא מלשון תאומים בבטנה והכי אמר יונתי תאומתי, א"ל ר' מה זאת שאמר

פתחי לי אחותי רעיתי יונתי תמתי, א"ל אחותי במצרים שנתאחדה לי בשני מצות בדם פסח ובדם מילה, רעיתי בים שנתרעו לי ואמרו ה' ימלוך לעולם ועד, יונתי במרה שנצטוינו לי כיונה במצותיה, תמתי בסיני שנתאמו בי ואמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע, א"ל עד כאן, א"ל תמתי הכי אומר הת"ת תומייתי אתי לא אני גדול ממך ולא את גדול ממני מכאן יש להבין בני מה מעלה יש לה להאשה שהרי בזמן שיש צער מלמטה גורמת צער מלמעלה. וכשהאשה יש לה צער מלמעלה אז האיש מצטער על צערה זהו שקראה תאומתי, כמו התאומות חש א' מהם בראש חבירו מרגיש כך הד"ו פרצופים, וז"ש עמו אנכי בצרה התפארת מצטער בגלות השכינה. עתה בני ראה גם ראה מה גורם אדם גשמי למעלה בעשותו לאשתו אונאה למטה ואפי' בדיבור ואצ"ל בהכאה שהכניס עצמו בהכאה זו בכת הרשעים ועליו נאמר לרשע למה תכה ריעך, ונמצאים אנשי רשע ואינם שוקלים בדעתם לומר שהעולם אינו שלו א"כ בעל העולם למה הביאני בעולמו לא לקנות הון להניחו לאחרים ולא לבנות בניינים ולעוזבם לזרים והוא ירד תחת הארץ ולא להתענג במיני מאכלים כי רגעים מועטים הם ליתן חשבון ושמת סכין בלועך ולא למלאות תאותו ברוב נשים כי חללת ברית אלהיך, גם דברי שחוק הוללת וסכלות, רק פת במלח תאכל ואת ה' תעבוד, ודע כי ימי חייך מועטים הם ורוחו אין בידך רק ביד ה' בעל העולם ולא תדע מתי יקחנה, ע"כ יש לך לבקש כל דבר שתוכל לעשות לאהוב אותו ואהבת את ה' אלהיך ללמוד חכמתו ולחפש האמונה עד שיכיר ויתבונן דרכיו ומעשה השם ולשמור מצותיו, אם כך יעשה אז השם יפקח עיני שכלו ויחדש בקרבו רוח אחרת ואז יהיה בחייו אהוב לבעל הבית ונפשו תדבק בו וישבע שובע שמחות את פניו כל זה בחייו, ובהפרדו מהגויה תהיינה נעימות ימין אלהיו עליו נצח, והנה מי שהשיג זו המעלה שזוכר השם ומעשיו ונפלאותיו לא יסורו מלבו ולא ידבר בפיו רמיה זה מעולם לא יבא נזק בבית אלהים, ואם אינו הולך את ה' אבל עושה הון שלא כמשפט ובונה בניינים ועובר זמנו לריק ולהבל ומכה ובועל ואין לו בושת או עושה אונאה לאשתו ומוליד צער בעליונים יהי רצון שיניח הונו לאויביו ובניניו לזרים ואשתו המוכה באונאה תפרוד ממנו היא תשכון באהלי צדק והוא ישכון באהלי רשע, ואין עוד מלבדו כתיב אשר הכל בדין ובצדק. ועתה אודיעך בני ענינים גדולים שדיברו התנאים ע"ה על אצילות השכינה ועל התחברות פנים אל פנים ותשמע דבריהם ותתמה איך היו נזהרים מלגלות סודות אלהים, תנא אחד אומר מהו הצלע הוא מדרך הצלע וכמו ולצלע המשכן שנית. ותנא א' אומר צלע אחד מבין ב' צלעות, ראה בני דבריהם כמה הם סתומים כי מה שאמר ולצלע המשכן שנית רומז שנאצלה מן הפחד לבד ומ"ש צלע מבין ב' הצלעות

רומז לצלעות עליונות, ועל זה אצילות הוא אצילות השכינה אמר הכתוב ונטעתיך שורק כלה זרע אמת כלה חסר ו' לומר שרומז לכלה הכלולה מן הכל שהוא זרע אמת, מכאן תבין ותשכיל בני הסוד חתן וכלה ומצות פריה ורביה, ודע לך בני באמת כי כל ההויות כמער איש ולויות כאיש המעורה בלויה שלו, ראה בני דברים נעלמים ועתה אומר לך קושט דברי אמת שעליהם אין לפרכס ואין לזוז ואין לשאול כי מושאלים הם מפי מלאך אלהים מלאך ממש, ודע כי עה"ז הוא צל לעולם העליון ז"ש התנא כל מה שברא הקב"ה בעולמו ברא מנגד שנאמר גם את זה לעומת זה ברא אלהים, וגם בפ' המוכר ספינה ארז"ל אמר ר' יהודא כל מה שברא הקב"ה בעולמו זכר ונקבה ברא, ראה והבן כי הכל הוא דוגמא עליונה ומה מעלה גדולה יש לו פריה ורביה כי בשבת כשמתחברין המלך עם המלכה פנים בפנים דרך החלון הוא היסוד אז נעשים גוף אחד וכל העולם מתברכין ועומדים בשלוה ובחדוה ובהשקט, ושמע בני מה הרמיזו חכמים בדבריהם שאמרו אוקירו לנשייכו ותתעשרו כענין מצפון זהב יאתה וכענין שארז"ל חדשים לקטרת באו והפיסו, והכוונה בעבור שהאשה היא דוגמת השכינה ע"כ ארז"ל אוקירו נשייכו, ועתה בני שמע מה שהרמיז תנא א' אמר כל המבטל פריה ורביה מעלין עליו כאלו שופך דמים ומבטל הדמות, והכוונה כי הגורם חסרון רחמים מן האשה ואז מקבלת מן הפחד וממעט הדמות מן הצלם הוא ת"ת להעשות חצי אדם כאשר אמרנו. ותנא אחד אמר גורם לשכינה שתסתלק מישראל הוא שנאמר להיות לך לאלהים ולזרעך אחריך בזמן שזרעך אחריך שכינה שורה אין זרעך אחריך אין שכינה שורה, על מה שורה על עצים ועל אבנים. והנה בני זה הרמז ידוע כי בזמן שהשפעת האיש באשה כן גם למעלה, והמהפך בהיפך ודוחק רגלי השכינה וממעט דמותה והכוונה כי אז רגליה יורדת מות ומה שלמטה ממנה נקראים רגליה והם דחוקים מצד הדין שאין להם רחמים כלל כי השכינה נסתלקה מישראל. ועתה שמע בני מה הרמיזו עוד בדבריהם אמרו רבנן ז"ל אין השכינה שורה פחות מך"ב אלף ישראל, והרי שהיה כ"ב אלפים פחות אחד והנה אשה הגונה וראויה ומעוברת באה עכ"פ ראויה להצטרף ובבואה יצא כלב ונבח בה והפילה ונסתלקה השכינה מישראל. מי גרם לשכינה שתסתלק בעל הכלב, מכאן אמרו המגדל כלב רע בתוך ביתו חייב נדוי מדה כנגד מדה:

ד"ה וראה והבן עתה בני עומק דבריהם

וראה והבן עתה בני עומק דבריהם סודות נעלמים מאד מאד, ושמע ביאורם. דע בני שיש שכינה לשכינה והוא הבינה כענין שארז"ל שכינה עלאה שכינה תתאה ועתה תבין

כ"ב אלפים הוא היסו"ד והעטר"ה והתפאר"ת הוא היה חסר משם וזהו פחות אחד. וכראות הבינה שהם ראוים להצטרף נתעברה ברחמים והיתה יורדת וזה הרשע שממעט השפע מאשתו או עשה עבירה אחת מיד יצא הכלב כנגדה הוא הפחד ותבע דינו ומיד הפילה רחמים ולא שרתה בישראל להזדווג בבת זוגה, מי גרם כל זה בעל הכלב ר"ל בעל העון ע"כ חייב נדוי הוא התרחקות מישראל מדה כנגד מדה, אוי לו למי שממעט את הדמות במעשיו, ועוד תראה כח שכר הזיווג וג' עדים מעידים ע"ז, תורה נביאים וכתובים. תורה מה' יצא הדבר. נביאים בשמשון נאמר ואביו ואמו לא ידעו כי מה' יצא הדבר. כתובים מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה'. ואם תראה בני מה הוסיפו בדבריהם ז"ל אוהבה כגופו ומכבדה יותר מגופו, והכל הוא לרמוז לבת זוג העליון, ואלולי שהיא עשירית לבנין אבל היתה יורשת מנכסי אביה חלק כחלק אבל היא עשירית לבנין ונוטלת עישור נכסים ואין כאן מקומו אבל במקומו שהוא בנחלות אבארהו בע"ה. א"ל ר' אמת אמרת כי השפעת איש באשה מצוה מ"מ אימתי, א"ל בחצות לילה וכך הוא בני שכל מי שרוצה להתקדש ברצון קונו לא ישמש אלא בחצות לילה ולהלאה שבאותה שעה הקב"ה בגן עדן ובההוא שעתא עליונים מתקדשים, גם התחתונים בההוא שעתא צריכין להתקדש, אבל קודם חצות פועלת דין ואין לחסום שור בדישו, ולא נברא אדם לעשות כרצונו כי ניתנו לו דרך ללכת ועל כן יביאהו אלהים במשפט ואין ספק כי קטן וגדול שם הוא ועבד חפשי והוא יבחר הטוב והרע, ות"ח המכירים את בוראם בחצות הלילה מתגברים ויושבים ועוסקים בתורה וכוונתם להתחבר בכ"י לשבח מלכא קדישא ובליל שבת שהזווג הרוחני היא בשבת וכולם באים שם גם הת"ח משתמשים אז וזהו בנים אתם לה' אלהיכם, וכתיב קדושים תהיו שמקדשים עצמן בתשמיש, הוא שארז"ל עונתן של ת"ח מע"ש לע"ש, וכוונתם לחבר השבתות את שבתותי תשמרו. גם שמע בני מאמר אחד והוא כיון שהמלכה יושבת אצל המלך ונתחברו פנים בפנים מי הוא הנכנס ביניהם ומי הוא המתקרב אצלם עונתן של ת"ח שיודעים סודות התורה והחיבור משבת לשבת, וכשנתחברו והאירו אז כולם מתחברין זה עם זה ואיתקנו עליונים ותחתונים, ועל הזיווג הזה הטהור אמר הכתוב וירחמיאל נשא אשה אחרת ושמה עטרה, ונקראת עטרה שבה מעוטרת כל הספירות אשר לפניה והיא כלולה מכולן, וא"כ קבל תשובה על מה שנקראת העטרה ועל שהיא כלולה מכולם עשה שהמע"ה שש מעלות לכסא וכיון לחברם יחד ולא יהיה קיצוץ ביניהם, זהו שנאמר ורוח אחד לכל, וכתיב עורי עורי לבשי עזך ציון לבשי בגדי תפארתך ירושלים עיר הקודש:

ד"ה וראה והבן בזה הפסוק תראה יחוד

וראה והבן בזה הפסוק תראה יחוד ציון בירושלים יחוד מדת הרחמים במדת הדין, ויחוד ירושלים בת"ת ישראל הוא, אלא שייחד מלמטה למעלה ומלמעלה למטה, ואם תרצה לדעת כמה גדול המכוין בזיווג לש"ש שהרי ארז"ל כל הנותן מטתו בין צפון לדרום הוויין ליה בנים זכרים שנאמר וצפונך תמלא בטנם וכו':

ד"ה הכלל יהיה בידך שכל דבר שצריך

הכלל יהיה בידך שכל דבר שצריך האדם לעשות צריך לעשותו כמעשה העליונים שכל מה שעושה אדם ר"ל למטה כך נעשה מלמעלה, וזהו שדימה הקב"ה את ישראל לחתן וכלה הוא שנאמר ומשוש חתן וכלה ישיש עליך אלהיך, ואחר שכך הוא צריך האדם לקדש עצמו. ועוד אל יאמר האדם שלום עליך נפשי כי לא בראו רק אביו ואמו ואין להקב"ה חלק בו ששלש שותפים יש באדם הקב"ה אביו ואמו, אביו מזריע הלובן, ואמו מזרעת האודם, כי כן הוא שהזרע האב הוא מצד הרחמים כרחם אב כו', וזרע האם מצד הדין ע"כ זה לבן וזה אדום, והמוח שהוא לבן הוא מוח הראש הוא מאביו, וכל התולדות וההמשכות של פניו שכן הדוגמא למעלה שמוח הבן הוא הת"ת ממוח האב הוא החכמה נמשך, וע"כ המוח כמו היוד לפי שהי' רומז בחכמה, ולכן כשיבא שום דבר על הספירה במוח מיד הוא מבולבל בדעתו, וכל תולדת האדם הם במוח בכח, ומן הכח יפרדו, ועל המוח יש רשימות דקות מאוד, ועל שבמוח כל תולדות אדם בכח ע"כ אמר הקב"ה לקין קול דמי אחיך ר"ל דמו ודמי זרעו כי לא אמר דם אלא דמי, והטיפה שהולד נוצר מן המוח נמשכת ומתפשטת בחוט השדרה ומשם לגידין מכאן ומכאן עד הברית ומן הברית מקבלת האשה. ועתה בני הבן שדוגמת אדם ממש הוא במרכבה העליונה ואיך שהאציל נאצל מן הוי"ה הא' הנרמז במוח ויורד לחוט השדרה הרומז לת"ת ישראל ומשם ליסוד הוא הברית ומן הברית לאשה ומן האשה בעולם השפל. וראה עתה בני והבן קדושת האדם והטיפה שנוצר ממנה מה רומזת אשרינו אשרי יולדתינו המקדש עצמו בשעת תשמיש, ואשרי הולד הנוצר מן הטיפה ההוא כי כפי המחשבה הזכה ונקיה כן יהיה העובר. ראה בני ענין גדול ומי שאינו חס על נפשו לקדש עצמו לא ימשוך נפש טהור לבנו. זכאים אתם צדיקים שמשתדלים בתורה ויודעים דרכי השם ומקדשים עצמם בקדושת הקב"ה, ובעבור זה מושכים רוח קדושה מלמעלה על בניהם כולם זכאים טהורים ונקיים ונקראים בני מלך בני קדושים. וי להם לעמי הארצות הרשעים שאינם עוסקים בתורה לדעת דרכי אלהים לקדש עצמם ואת בניהם, אבל הם משמשים מטתן

באכזריות בעזות מצח בלא כוונה ובעבור זה בניהם ובני בניהם עזי נפש עזי פנים אינם מבחינים בעזותם בין צדיק לרשע, כי באמת מסטרא דמסאבא אינון כי אביהם המשיכו להם הנפש הזאת מסטרא דמסאבא, זהו ונטמתם בם אתא למסאבא מסאבין ליה. וראה פחיתות ונבזית עזות וטומאה השרושה עמהם ישלם להם השם כפעלם, ואם היה מבין את האמור בשעה שמכניסין אותו לחופה ומברכין אותו בשבע ברכות לא היה להם לשום בדעתם לומר מה הם הז' ברכות האלו, אבל הוא עומד כאבן דומם גם הם בעונותינו אינו מברכים בעדו רק מברכים האשה לעשות התעוררות למעלה שהאשה צריכה להתברך בשבע ברכות כי האשה השביעית ומקבלת מו' קצוות שפע וברכה, וע"כ מברכים כל הנשים בשבע ברכות ועל ידיה מתברכת גם כנס"י. א"ל ר' עדיין לא השלמת דבריך, א"ל בני ברוך פוקח עורים ופותח פי אלמים, א"ל רבי א"כ ברוך עוזר דלים ואמור, כל כך מספיקים לה להאשה שבע ברכות שאין צריכה מן המעשר הלא גם השביעי מן העשירי מלמעלה למטה מתברכין הלא תראה שעל השבעה אומר העניים והאביונים מבקשים מים ואי"ן, א"ל כשמברכין בשבע ברכות אז הם מבורכים למעלה כי מזכירין אותם ברמז כענין שאומר ששון ושמחה חתן וכלה גילה ודיצה אהבה אחוה שלום וריעות. והנה התעוררות על העשר, אוי למוסיף עשר ולא אחד עשר ואוי לגורע עשר ולא תשע:

ד"ה ויבן ה' אלהים את הצלע אשר לקח

ויבן ה' אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויביאה אל האדם. א"ל ר' מאי ויבן יאמר ויברא או ויצר או ויעש, א"ל בני זו האשה היא משלמת הבנין ע"כ אמר ויבן כלומר כבר נשלם סדר הבנין. את הצלע הוא הצד הקשה, וע"כ תביר במלת הצלע כי מתוך הקושי נשברת. אש"ר הוא שגזר ונלקח הצלע מן האדם, לאשה נפתח הל' בפת"ח וגם נטעם באתנ"ח כי בעת האשה א' הן שבא מקום להשפיע האדם כי העולם אינו ראוי לקבל ממנו והיא עשויה פתוח לקבל בהכרח, ואחר שנאצלה ממנו ונעשו שנים חזר והביאה אצלו ונעשה אחד, ועתה יש לך לשמוע פעמים הם שני גופים ופעמים הם גוף אחד:

ד"ה ויאמר האדם זאת הפעם עצם מעצמי

ויאמר האדם זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי לזאת יקרא אשה כי מאיש לקחה זאת. ויאמר הוא דין שעמד האדם להשפיע אליה דין הנשפע אליו מן הפחד, ואמר

הקב"ה תשפיע אליה מה שבא אליך דין ורחמים, ואז אמר האדם שהוא התפארת, זאת היא העטרה, ואמר לה הפעם שיבא עצם הוא דין מעצמי אשפיע לך ובשר הוא הרחמים מבשרי אשפיע לך. לזאת שהיא ברוכה יקרא אשה מלשון אש כי מאיש לקחה זאת ר"ל מאחר שנאצלה מאיש צריכה להיות זאת ואשה רכה וקשה. אמר לו ר' למה זרקא בויאמר, א"ל בני עדיין לא נחתך הדין מאיזהו מעין שקועה, א"ל א"כ האדם למה בסגו"ל, א"ל זאת אצל האדם ומקרבה ומקבלה להיות לו סגולה. א"ל מלת אשה מה מורה, א"ל מאת ה' היתה זאת, א"ל הרבה דברים היה לך עד עתה וכולם דברים קדושים מפי קדוש אבל עתה נראה שתסגור פיך ותשים יד לפה היא גופא קשיא מהו מאת ה' יאמר מה' זאת לי. א"ל הראית, נראה לטפשים שאין לחכמים דעת וחושב השוטה שהחכם שוטה כמוהו ואין הדבר הזה רק שמע הכוונה, אם מה' היתה לכן נקראת זאת ר"ל ברוכה ומלת היתה כבר בכח עם ה' היתה ונאצלה ממנו בכח והיא זאת, א"ל ר' איך תוכיח שזאת מורה ברכה, א"ל מא' ועד ת' כל הברכות כולן, א"ל מא' ועד ת' כל הקללות כולן, א"ל בני אין הקללות יורדות מא', א"ל למה ארור באות א', א"ל בני הוא הגוזר, א"ל (אמר לו) א"כ הדרא קושיא לדוכתא כל הקללות מא' ועד ת'. והוא הגוזר, א"ל לכן אמר זאת לומר שהיא מתברכת בשבעה ברכות, אמר לו ר' והמלה עצמה מה רומזת, א"ל אינך רואה דבר תימה זא"ת שבה ונעשית ח"ת שכן זא"ת בגימטריא ח"ת, וח"ת רומז ביסוד, והנה שניהם חיבור שלם ובנין חזק ומפואר שלא יסתר. אמר לו רבי איני יודע עד מתי תצטרך למודעא אם כן שמלת זא"ת הוא בנין חזק יען ששב לח"ת אם כן למה אמר בזאת אני בוטח והוסיף ב' והוציאה מכלל ח"ת והנה נהרס הבנין, א"ל בני דע לך כי ב"זאת עולה למעלה בב' בראשית וביקש כח מב' בראשית, אמר לו זא"ת היא העטרה ואף על פי שהוא בנין חזק צריכין חיזוק מב' בראשית, א"ל רבונא דכולא עלמא עד מתי לא יסתום פיו ולא יצטרך לשאול בטוח אני בהשם שהגיע העת לשאול אם כן שצריך האדם לחבר ב' בראשית עם זא"ת למה אמר זאת היתה לי יאמר בזאת היתה לי. אמר לו דע לך בני שמלת זאת הוא בנין חזק יען ששב לח"ת ודוד המלך עליו השלום שאמר בזאת אני בוטח כך אמר בזא"ת העולה ת"י והוא גלות מצרים, והנה יצאנו מהגלות כך אני בוטח שכאשר נתקיים זה כן יתקיים ושב וקבצך מכל העמים, אבל מלת זאת היתה לי הוא התפארת זאת היתה לי בכח. אמר לו רבי עתה אראה מה תאמר הא כתיב בזאת ידעתי כי חפצת בי, אמר לו זה עתה ב' בראשית והכוונה אחרי שזאת הוא רגל רביעי למרכבה והוא מדתי ואם כן ידעתי כי חפצת בי והוא מאמר דוד לב' בראשית, זהו שנאמר ועורה אלי משפט צוית. אמר לו ולמה אמר לזאת יקרא אשה והוסיף ל', אמר לו וי ליה לעלמא

שנקראת אשה כי כשהיא אשה היצר מתגבר והרעות נעשות, וכל זמן שיעקב חסר משם היא אשה והוא שאמר יעקב ואביכם הת"ל ב"י במ"ק לזא"ת, ומלת אשה מלשון א"ש והה' להרמיז שאש הקשה יורדת באש הרפה, הוא אשה ה' האחרון שבשם בן ד' שהיא מקבלת וסובלת האש ההוא הוא שאמרו זכו שכינה ביניהם והאש סובלת אש, לא זכו אש אכלתו ובמקומו אבארהו בעז"ה, הוא מקום נדב ואביהוא:

ד"ה וראה והבן אש של שכינה מצרף מה

וראה והבן אש של שכינה מצרף מה שאין כן באיש, אמר לו דאיהי נקראת זא"ת, איהו איך נקרא, אמר לו ז"ה, א"ל אם כן אלה הם שמות ששוים בלשונם ואינם שוים בביאורם, שזה זכר וזאת נקבה, א"ל הן, אמר לו חייך אמור כל דבר וכל ענין שלא אצטרך לשאול יותר, א"ל יהי כדבריך מכל מקום דע בני כי לא אוכל להביא הכל, דע בני שהשמות אשר אומר לך הם שמות המתנגדים בד"ו פרצופים כענין שנאמר גם את זה לעומת זה עשה אלהים, שמות נגדיים לד"ו פרצופים, הת"ת נקרא ז"ה והעטרה נקראת זא"ת, וידעת שהתפארת נקרא הויה ומתגלגל י"ב הויו"ת זהו ז"ה, אמר לו מלת זה מה מורה, א"ל זהו שאמר ז"ה אלי ואנוהו, אמר לו הז' בכללו עולה כ"ח והוא ח' ט' י' עד כ' ועולים כ"ז הנה הכ' באמצע, ואמור דל"מ הוא מלך, הכ' שבאמצע הוא הוי"ה שכן כ"ף הוא ק' וקו"ף הוא יהו"ה המתרבע קו"ף, ור"ל מלך הפועל בכ"ז אותיות זהו ז' של זה, וה' כללו י"ה לומר לך שכל פעולת המלך ע"י י"ה, הוא המלכה הנקראת י"ה. ואם תרבע הז' הוא מ"ט ואם תרבע הה' הוא כ"ה צרפם והוא ע"ד, עדי בשמים. ואם תהפכהו הוא ד"ע כי היא הנקראת דעת, ולעולם יורד ד' מעלות כי הוא מלך ומשקה ד' קצוות, א"ל איך, א"ל בני רבע כל אחד ואחד ר"ל הז' לבד והה' לבד עולה ע"ד, רבע שניהם ואמור י"ב פעמים י"ב עולה קמ"ד, תן להם ע"ד שנתרבעו ונשארו ע' מקמ"ד, ראה מע"ד עד ע' ד' מעלות ולא יותר, א"ל בני הראית אנ"י שרומז בעטרה שהוא כלול בז"ה, א"ל לא שמעתי בלתי היום, א"ל מלאם זי"ן ה"א ראה שנעלה ז"ה אנ"י, וא"כ זאת הנקרא אני כלולה עם זה, א"ל ר' זה עם זאת איך תמצאנו, א"ל זאת במ"ק הוא ז"ה, א"ל בני אם תרצה לדעת ששם אהי"ה שט בתוכה מלאהו זי"ן אל"ף תי"ו אותיות שניות הם שני יודי"ן עם א' הרי כאן אהי"ה. כי אין לוקחת מאל"ף אות שני רק אות ראשון, גם בזאת תמצא נ' שערי בינה כי אותיות שניות שהם יל"י הם חמשים והוא שם מע"ב שמות, בני ראיתי שהיא אש מקבלת אש כי אלהים בתוכה, א"ל ואיך, א"ל קחהו במ"ק מלת זאת במלואו ועולה ל"ו ומלאהו למ"ד ו"ו עולה אלהי"ם הנה האש בתוך האש שהוא נקרא אש אלהים שהוא

פחד יצחק נקרא אש והנה אלהים בתוך זאת. אמר לו ר' ולמה ת' של זא"ת ברפ"ה, א"ל בני היתכן שיהיה זה עם זאת והת' יהיה דגושה ר"ל הת' רומז בפחד יצחק כמו הף' ויש להשיב שאם כל האותיות הרומזים בפחד יצחק יבאו כולם ברפה א"כ לא הנחת כח לדין. א"ל ר' אמור לי שמות אחרים. א"ל נקרא חת"ן ונקראת כל"ה, א"ל ר' עתה יש מלחמות גדולות ביני ובינך ואני נשאתי ונתתי עם אבי ז"ל באלו השמות חתן וכלה וא"ל סודות גדולות ונעלמים מאד מאד, כתיב באתי לגני אחותי כלה זהו ביאה ואסרה לכולי עלמא ושום כח מכחות הטומאה אינו נכנס שם ואתה יודע שבעל מגרש את אשתו וכשמגרשה הולכת לאחר כענין שמוני נוטרה את הכרמים כרמי שלי לא נטרתי וזהו שאמר וכתב לה ספר כריתות והלכה, אלא מת הבעל ומתבקש מן העליונים ואין נותנין לו לעולם תהא האשה אסורה לעלמא כי יש לה חיים מן הצדדים ושפיר קאמר התנא על מה שאמר וקונה עצמה בגט ובמיתת הבעל ואומר זה בשלמא גט דכתיב וכתב לה ספר כריתות אלא מיתת הבעל מנלן, כלומר אמור שמקבלת חסד עולם דרך נצח, א"ל בני ולא ראית שהשיבו לו הוא אסרה והוא שרי לה, והכוונה אלו היו רוצים מן השמים להיות לאשה רחמים היה האיש מלא ברחמים מבלי חסרון אבל עכשיו שהוא בכלל העניים והאביונים מבקשים מים ואין א"כ האשה אינה מקבלת מצד הרחמים והרי היא הולכת לינק מכחות הטומאה א"כ מיתת הבעל מתירה, אבל בהיותה עמו אסורה. א"ל ר' ולא ראית שהקשה לו מעריות ואמר ליה והרי עריות דאסר להו ולא שרי להו לאחר מיתה והכוונה כי בבא הבעל באשה נאסרו קרובתיהם עליו ובמות האשה עודם אסורים הנה האיסור אפי' לאחר מיתה הכי נמי נאמר האיסור אפי' אחר מיתה, א"ל בני חייך אם אומר לך למה אסורה חמותו, א"ל רבי אומר לך, כי אם האשה היא למעלה מן האי"ש ואיך יתכן להיות כזה עליונים למטה ותחתונים למעלה א"כ בטלו הכחות ממה שנאצלו, א"ל ברוך אתה מעליון, א"ל זוכר אני בטוב שהקשה אבי ז"ל תינח אם האשה אחות אשה מאי איכא למימר. א"ל ומה אמר בזה, א"ל חייך זוכר אני בטוב (שהקשה אבי ז"ל) שאמר כך מי הוא הבעל הוא יעקב ומי הם האחיות לאה ורחל, רחל האם, ולאה הבת, היינו ר"ל רחל רומז באם הבנים ולאה בעטרה וא"כ הבעל איך יהא מותר באחותה היינו הך כלומר התירוץ הראשון. א"ל אינו כך דא"כ איך נשאם יעקב והלא קלקל אלא רחל ולאה הם דבר אחר וענין אחר, אבל אחות אשה שהוא הפח"ד ובזמן שהאיש עם האשה מרחיקין האחות זהו עליה בחייה. א"ל ר' מכלל שאחר מיתה מותרת האחות, יתברך שם אלהינו ולמה יהיה כזה הלא כשנפסקו הרחמים מן האשה וישוב באחות העליונים למטה ותחתונים למעלה. א"ל בני האשה הולכת לשמור כרמים אחרים ואחותה יורדת

במקומה והבעל מכבה אותה ברחמים. א"ל בני פעמים יורדת ופעמים אינה יורדת וע"כ נשאר הדבר שלא בחיוב, סוף סוף הרי עריות הכי נמי אסרה הבעל תהא אסורה לעולם, א"ל כבר תירץ לו מדאמר רחמנא לא תהיה אשת המת החוצה והאיסור הוא כשאין לו בנים אז היא אסורה לעלמא מכלל שכשיש לה בנים מותרת היא לעלמא, א"ל רבי ובטוב משיב המשיב שאין שום התירא ביבמה לעלמא רק אם אין לה בנים אסורה לכולי עלמא ומותרת ליבם יש לה בנים אסורה לכולי עלמא וליבם ולעולם מת הבעל יש לה כח מן הצד ואין לה יניקה בחוץ. א"ל כבר השיב מדאמר רחמנא אלמנה לכהן גדול אסורה מכלל לכהן הדיוט מותרת וגם לכולי עלמא, והכוונה מאחר שאינה מקבלת מבעלה יונקת מכוחות הטומאה, א"ל והלא השיב לכולי עלמא בעשה ולכהן גדול בלאו ולעולם בשאין לה יניקה מן הבעל יש לה יניקה מצד, א"ל כבר השיב מדאמר רחמנא פן ימות במלחמה ואיש אחר יקחנה, ושנאה האיש האחרון וכתב לה ספר כריתות, או כי ימות האיש האחרון מקיש מיתה לגט, מה גט מתרת לעלמא אף מיתה מתרת לעלמא, וכוונת אלו הדברים אבארם בעריות בע"ה. א"ל סוף סוף חתן מה מורה, א"ל חתן הוא תפארת ישראל, א"ל למה נקרא חתן, א"ל ח' הוא יסוד ות' הוא פחד ון' הוא ת"ת ישראל, בזמן שחתן עם הכלה הפחד עמהם לשלום. וראה והבן ח"ן הוא נ"ח עליון, והת' עולה שנים, זהו שנים שנים באו אל נח. א"ל מי הם השנים הם חסד ותפארת הבאים אל הכלה דרך נ"ח שהוא החלון. א"ל ח' של חתן חברהו עם הכ' של כלה הוא כ"ח, ור"ל כח אחד לשניהם. א"ל והת' מה מורה, א"ל תפארת חברהו עם הל' של כלה והוא ת"ל ר"ל והם יעמידו סם ושושבינו ובת זוגו ת"ל עולם אשר לא יבנה עוד. א"ל בכח מי, א"ל בכח ה"ן היא הבינה וזהו ן' של חת"ן וה' של כלה. א"ל ר' זה החתן מה שמו, א"ל יעקב והכלה היא לאה מלא חת"ן ח"ת תי"ו נו"ן העלם במ"ק והוא ט"ל לעטרה ונקרא זכר ונקבה מלשון ה' זכרנו יברך לשון השפעה בנקבה. א"ל הז' של זכר מה מורה א"ל מ"ט ימי עומר והם חמשים שערי בינה פחות אחד ואיך כשתרבע הז'. א"ל בני אם תרצה לדעת כמה כח גדול כח הזכר חלקהו, א"ל ר' אינו מתחלק, א"ל והוא קי"ג וחצי, חצ"י זכ"ר. א"ל ומאי נפקא מינה, א"ל קי"ג וחצי שהוא חצי זכר עולה כזכ"ר, ראה והבן שאם תחבר זכר וחצ"י הזכר קי"ג עולה ות"ן הוא שנאמר ות"ן שמה עולותיכם שהעולות בזכר, וזהו שנאמר תנ"ו לכם מופת מכח הזכר אשר ניסיו ניסים נגלים ראית מעלת הזכר. ועוד מלאהו זי"ן כ"ף ר"ש וידעת בני ששני מיני שלג יש בפרדס אחד חיוור ואחד מבלי חיוור והם כתר וחסד ושניהם באים בזכר כי תחלקהו זכר במילואו והוא של"ג של"ג, א"ל א' יתר, א"ל חלקהו והוא חצ"י חצ"י והוא ארי"ה הוא חסד השלג האחד, זהו שאמר חצ"י אכלה בם.

והעטרה נקראת נקבה עולה במ"ק זק"ן הוא השלג השני הנקרא זקן חיור ויורד בנקבה הכל ע"י הזכר. ועוד זכר ונקבה בהדי הדדי העלם בחשבון ועולים שפ"ד חלקם חצי לזכר וחצי לנקבה והנה הולך לזכר קב"ץ ולנקבה קב"ץ הנה שנתן הזכר לנקבה בעבור שנתחברה עמו למ"ד ה"א שעולה פ' זהו האות הרומז בעטרה, ואם תחלק נקבה עולה כל חלק ע"ח וחצי, צרפם ועולה שפ"ד, ראה מה נעשה שמה שעלה זכר ונקבה עלה חצי נקבה, וחצי נקבה, ראה והבן יש לך שני שפ"ד שפ"ד ושני קב"ץ קב"ץ צרף שפ"ד עם קב"ץ ועולה תקע"ו זהו תקעו בחודש שופר בכסא ליום חגנו ונקראים שדים ורחם, שהת"ת שדים והעטרה רחם, שכל המניק לאחרים נקרא שדים והיונק נקרא רחם. א"ל ר' ולמה בשמות הללו, א"ל שדי"ם עולה דש"ן ורענ"ן, וראה והבן מה מעלה גדולה יש לשם הזה והיא כציור של ש' משדים י' י'' כ' לומר לך כי ש' רומז בבינה וציורו חמשים שערי בינה שכן ציורו עולה חמשים, ואם תעלה כל אות ציורו בכללו י' י' כ הנ"ל עולים ר"ם ורם רומז בבינה והיא העלתה את בנה להיות רם בו' קצות המעט בעיניך זאת. ועוד אם תרצה לדעת איך העטרה הולכת בגבורה הנקרא אש גם התפארת ומשלימין ואין שטן ואין פגע רע בזמן היניקה, חבר שדים עם רחם ועולים בר"ת חלקם ועולים א"ש א"ש משמע ששניהם משלימים באש, ואם תעיין בני כמה נתן לה בזמן היניקה נתן לה חשבון ג"ן, כי היתה רחם ועתה שנתחברה עמו ונחלקה נעשית א"ש והיתר שבין רחם לאש הוא גן, ויורד ומטייל ואוכל ושותה עם הרחם זהו באתי לגני כלה:

ד"ה וראה והבן שנצטייר הש' של שדים

וראה והבן שנצטייר הש' של שדים והד"י אינם מצטיירים והוא י"ד, והם' מצטייר כ"ו, הנה י"ד יהו"ה שבזמן יניקה הי"ד הוא של יהו"ה ואין כח מכחות האדומים נכנס שם, ורחם לומר בזמן שהיא יונקת מן השדים אז האדם שהוא הת"ת הוא אדם שלם בצורתו כענין בשש צרות יצילך ובשבע לא יגע בך רעה, ר"ל כשהוא שלם בשבע צורות לא יגע בך המדה הנקרא רע וע"כ נקרא רחם שעולה רמ"ח אברים לומר לך שהוא השלימהו לרמ"ח אברים, הלא תראה שהוסיף הקב"ה לאברהם אבינו ע"ה ה' להשלימו לרמ"ח אברים ואח"כ הוליד את יצחק כי אברהם עולה רמ"ח כי אין חסרון בפרד"ס, האמת הסיג שיצא ממנו הוא ישמעאל יצא בהיותו חסר שכן אינו נכלל בכלל הפרד"ס, והנה הר' של רחם אינו מצטייר והח' מצטייר ד"ו והנה העטרה בגזירת רד"ו, זהו אנכי ארד עמך מצרימה כלומר אני עמך בגלות, והמ' רחם מצטייר כ"ו ר"ל שהת"ת לא הניחם לגמרי ביד זרים זהו אנכי תוספת הכ' ולא אמר אני, ונקראים א"ב ואם, ת"ת א"ב, עטרה אם, כי

הבן כשנאצל מאציל והוא אב לנאצל והעטרה היא אם שכל כחה מן האב, מ"מ אב ואם נקראים כי שניהם שם מלא יו"ד ה"א ו"ו ה"א. האמת בני דע לך כי ביד האב הזה ואם הזאת השכר והעונש הלא תראה אב מצטייר יו"י ד"ו ועולים ל"ו, זהו ה' קוינו ל"ו, ואפ"ה עמו האם הנקראת אלהים שכן למ"ד ו"ו מלא עולה אלהים. וראה והבן שהאם לעולם נעלמת בתוך האב כי כשתרבע אב נעשה כענין ב' פעמים ב' הוא ד' ואלף אינו מתרבע הרי ה', הוא ה' אחרון שבשם בן ד' אותיות הרומז באם, והנה האם עם האב, ועל שהיא האצילה הבהמות ועולם הגשמי ע"כ נקראת אם אותיות המצטיירים יו"י כ"ו, ושניהם עולה בהמה, וע"כ הזכיר שהמע"ה נפש הבהמה העולה כי יש לה עלייה. ומלת אם מצטיירים ב' פעמים כ"ו הם הו' ומשך הו' הנקראים בנים אתם לה' היא הבינה הנקראת לה' ונמצאים בציור אותיות אם, על שכל פעולתה בתחתונים ע"י נטילת רשות מן הויו"ן, וראה והבן מה מורה מלת אם שאין הנקבה פועלת זולת הזכר הלא תראה שאם תחלוק אם לחצאין כל חלק עולה כ' וחצי, עולה דק"ל, [היינו חצ"י עולה קי"ד וצרף אליו הכ'], דק"ל אחד זכר ואחד נקבה. ראה והבן עתה דבר גדול ונורא כשמתחברין השני דקלים הללו מולידים בת ושמה סרח היא סרח בת אשר. ומלת סרח מורה רחמים אחר שהיא בת אשר הרומז בכתר, והכוונה בזמן שהדקלים בחיבור הקב"ה משפיע רחמים בעולם, והראיה דקל דקל עולה סרח, ונקראים איש ואשה איש הת"ת, ואשה העטרה. וראה א' רומז בכתר וכאשר נאצל הת"ת נותנו לו הי' הרומז בחכמה, ובראות החכמה שהוא אב את הכתר שנתן לו את הא' נתן לו גם הוא את הי', והש' הרומז בבינה ובראות הבינה שהיא אם את החכמה שהוא אב ונתן לו את הי' נתנה לו גם היא את הש'. והנה נכלל משלשתן ונעשה איש, ה' איש מלחמה ה' שמו. אשה נכנס האם שהוא הש' בה' שהיא הבת נצטרף הא' עמהם שלא להחריב את העולם זהו אשה. וראה עתה והבן שאחר שהרויח אלו הרויח כל כ"ב אותיות זהו שנקרא תורה שבכתב, א"ל ריוח אני שומע ואיני יודע איך, א"ל אחר שהרויח האחדים הרויח מא' ועד ט', ומאחר שהרויח הי' הרויח מי' ועד צ', ומאחר שהרויח המאות הרויח מק' ועד ת', והנה הכל שלו, גם הרויח אותיות ך ם ן ף ץ שהם בכלל המאות. והנה בין הכל כ"ז אותיות זהו שאמרתי לך מלך הפועל בך"ז אותיות, מ"מ לא באתי רק להודיעך מעלות האותיות שנתנו לו, אבל א' במלואו שעלה אי"ק רומז בכת"ר. בכ"ר לחכמת אלהים. גל"ש לבינה. דמ"ת רומז לספירת החס"ד. הנ"ך לפחד. וס"ם לת"ת. זע"ן לשבת. חפ"ף לנצ"ח. טצ"ץ להוד ומלכות בת זוגו של שבת:

ד"ה וראה עתה והבן אי"ק רומז על

וראה עתה והבן אי"ק רומז על הכתר מלמעלה למטה ורומז על העטרה מלמטה למעלה אחר שהכתר נקרא אין ועטרה נקראת אנ"י שהוא אותיות אין כענין אני ראשון ואני אחרון א"כ אי"ק רומז גם בעטרה:

בכ"ר הב' והכ' והר' מורים על חכמת אלהים בהיותם בקיבוץ בכר, ודע שהם ב' חכמות חכמת אלהים וחכמת שלמה וסימן לדבר שלמה ואמו בת שבע חכמתו:

גל"ש ג' וש' רומזים לבינה ולחסד, כי בהיות הג' רומז בבינה הש' רומז בחסד, הל' לת"ת, שהת"ת נקרא מגדל הפורח באויר שהוא באמצע קו השוה, וכשהש' הוא לבדו בלא ג' רומז בבינה ועל שיש לה ג' רגלים הוא בעבור שהבינה היא שלישית:

דמ"ת הד' רומז אל העטרה שהיא חיה רביעית מד' חיות המרכבה, ונקראת ד' כי היא דל"ת ופתח לצופים במרכבה להכניסם בפנים, גם נקראת ד' מלשון ואם ד"ל הוא כי אין לו משלו שום דבר רק מה שנותנים לו מהצדקה, והעטרה קראת את עצמה עני ואביון אני, משל לעושר אחד שהיה בין אנשים עשירים ממנו אע"פ שגם הוא עשיר, אצל העשירים הגדולים ממנו הוא ד"ל. מ' פתוחה מ' סתומה שניהם רחמים הלא תראה שמלת מ"ם בא במ' פתוחה ובמ' סתומה ובי', ואות י' באמצע מי"ם לומר לך ששני ממי"ן הללו יונקים מהי' שהוא רומז בחכמה, וע"כ קראו שם המים במ' פתוחה ובמ' סתומה ובי'. וראה והבן שמ' פתוחה מימין הי' ומ"ם סתומה משמאל הי', מים העליונים ומים התחתונים. אשר מתחת לרקיע ואשר ממעל לרקיע, ומים העליונים אינם אומרים שירה עד שאמרו התחתונים הוא שאמר מים אדירים משברי ים, ואח"כ אדיר במרום ה', ואלו שני ממי"ן רומזים לשתי מדות של רחמים האחת משפיע לראוי ולשאינו ראוי והוא מדת החסד לראוי במעשים טובים. ולשאינו ראוי נותנת לו דרך צדקה שנאמר וחנותי את אשר אחון ורחמתי את אשר ארחם, ולכן הוא פתוחה דאל"כ יחריב העולם, אבל מ' סתומה היא העטרה והיא הברכה של אברהם שמסרה ליצחק בנו ויצחק מסרה ליעקב בנו שנאמר ויתן לך את ברכת אברהם, ומזאת הברכה בירך יעקב את בניו איש אשר כברכתו בירך אותם, וזאת הברכה גם היא היתה ביד משה לברכם וממנה משקה את ישראל, והוא הנקרא בארה של מרים אשר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם, וממנה היו דולין ושותין כל השבטים איש כפי הראוי לו. ודע והבן בני כי מי שנוטל מזאת הברכה אינו נוטל ממנה השפע הנשפע לו אלא לפי הדין וכפי הראוי לו ובשיעור ובמדה ובמדידה נותנין לו ממנה, ע"כ אמר יצחק ליעקב ויתן לך האלהים בדין ולא אמר יתן לך ה' כי אלהים נותן בדין וכך אמר ליעקב בנו אם תהיה ראוי יתן לך ואם לאו לא יתן

לך, ולמה ברכו כך כדי לזכותו לחיי עוה"ב שלא יקבל עולמו בזה העולם, הלא תראה שאמר לעשו משמני הארץ יהיה מושבך בין צדיק ובין רשע ומטל השמים מעל בין צדיק ובין רשע, ולא הזכיר בברכתו שום שם וכוונתו של יצחק להתקיים בו ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו, כי כן גזרו העומדים למעלה ממנו. והת' רומז בגבורה הנקרא צפון, מצפון תפתח הרעה על כל יושבי הארץ כי הדין אינו בא אלא משם:

הנ"ך ה' ראשון של שם הוי"ה רומז לשכינה עלאה, וה' אחרון בשכינה תתאה, נ"ן דע לך אלו שני נוני"ן שא' כפוף ואחד זקוף, והזקוף רומז בבינה זהו נ' שערי בינה נבראו בעולם ונמסרו למשה חוץ מא' שנאמר ותחסרהו מעט מאלהים אל תקרי מעט אלא מ"ט, והנו"ן הכפוף רומז בעטרה לומר לך מי שאינו כופף עצמו אבל הולך בקומה זקופה יפול בדינה של גיהנם, ומי יודע איך יצא דינו. ודע בני שיש נ' אחרת והיא הפוכה כמו () והיא נ' דויהי בנסוע, ונ' ויהי העם כמתאוננים רע, ונהפכו לומר לך שאחד רומז לקשה ואחד לפחד הרפה, וכשאין ישראל עושים רצונו של מקום ומכעיסין אותו אז הפחד שופכת דין ברפה ונפרעת מן הרשעים ומכלה אותם ומאבדם כרגע. וע"כ אותה הפרשה מסומנת באותן שני נונין הפוכים כדי שיהיה אחוריהם נגד ישראל ולא פניהם כי הם ב' מדות דין שאם היו פניהם נגד ישראל לא היה נשאר משונאיהון של ישראל עד אחד, והיו הפוכים כדי שלא ידקדקו מאד בדין ושלא יקטרגו על ישראל בדין. א"ל ר' אבי אמר לי כי אלה הב' נונין רומזים לשני תנינים הגדולים שנבראו בו' ימי בראשית שנאמר ויברא אלהים את התנינים הגדולים וא' מן התנינים הוא לויתן שעתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים לעתיד לבא ולהשקותם מיין המשומר בענביו מו' ימי בראשית הם ששת ימי המעשה, וא"ל אבי שאם היו פרים ורבים לא היה מכיל אותם העולם ולא היה מספיק לפרנסתם כל דגי הים והיו מחריבין העולם וכדי שלא יפרו וירבו סירס הקב"ה את הזכר והרג את הנקבה ומלחה לצדיקים לעתיד לבא, ופי' סירס את הזכר שלא ישפיע את הדין יותר מדאי כמו הסריס שאינו משמש ואין לו זרע להריק בבת זוגו בשעה שמשמש עמה, והרגה ומלחה לצדיקים ההריגה הוא שמיום שיצאנו מן הגלות והיא גולה עמנו בגלות היא הנקרא הריגה, ומלחה היא הנקרא ברית מלח והצדיקים זוכין לה, כענין שארז"ל צדיקים יושבים ועטרותיהן בראשיהן ונהנין מזיו השכינה, א"ל בני היינו מה שאמרתי לך שהתנינים הללו הם קשים ורפים. כך כף כפופה מקבלת השפע מכף פשוטה. וראה והבן שהכ' כפופה בעטרה וך' זקופה בחכמה ומשפע החכמה מקבלת העטרה והשפע היורד יורד דרך הל' הוא הת"ת קו האמצעי מגדל הפורח באויר כי לא תמצא אות גבוה כמו הל' והיא העולה עד הכתר ומקבלת משם השפע ומריקה אותה למטה מן הזנב

שלה דרך הצינורות אל הספירה שלמטה ממנה, וכשיורד השפע והל' אינו עולה יורד מאמצעית הל' וזהו הל' שהוא הת"ת הוא מדת יעקב אבינו ע"ה ונאחז במגדל הזה, וע"י מגדל הזה הו' עולה למעלה עד הכתר (ומקבלת משם השפע ומריקה אותה למטה) שנאמר אז תתענג על ה' על בוודאי והרכבתיך על במותי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך ולא נחלת אברהם ויצחק לפי שנחלת יעקב היא נחלה בלא מצרים ועולה עד הכתר ומתאחז בו ע"י קוץ הל' הנקרא מגדל הפורח באויר:

וס"ם ו' הוא הת"ת הוא שאמר ואומר לך עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר וכאשר רבו העונות נפל ממקום קדושתו מן השמים שנאמר השליך משמים ארץ תפארת ישראל היא ארץ הידוע שהיא ארץ ישראל, והס' עגולה כמו גלגל ונקרא סמך על שם סומך ה' לכל הנופלים שאם בעונותינו ירד הגלגל של ישראל קב"ה סומכן בגלות והגלגל הוא המסובב עד שיבא עת רצון ויחזור המזל למעלה ויזרח הכוכב כענין דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל ויאיר הש"י את מזלינו ואת כוכבינו ויקים ויסמוך סוכת דוד הנופלת שהיא מלכות בית דוד היא העטרה, והנה אנחנו בזה הגלות בין אדום ובין ישמעאל ואנו עומדים ביניהם בנס גדול מאת הש"י. וראה והבן שמ"ם פתוחה בחסד וסתומה בפחד וקב"ה שהיא הכתר מחזיק אותנו ביניהם בנס לא מצד זכות וזהו ם' וס' שבלוחות בנס היו עומדים, ואם הלוחות שהוא אצבע אלהים שהוא כתבם ואין הדין נותן להיות לנו גלות ורעה. זכור בני כי לא זכינו לקחת הי' זכרים רק זכינו בעשר נקבות שהראשונות היו בזכור שהם זכרים והאחרונים הוא בשמור שהם נקבות:

זע"ן הז' רומז בספירה שביעית מלמעלה למטה. והוא סוד שבת הנקרא צדיק יסוד עולם. ואחר שז' ביסוד א"כ הע' עטרה והוא ז' לבנין ולכן קראוהו באר שבע. באר שהשבע מריקים בו, ובת שבע בת הבינה שהוא אם הז' ונקראת אם שלמה. והן' זקופה הוא ז' במספר המאות, וסוד היובל שהוא נ' שנה. שהם ז' שמיטות והוא סוד נ' שערי בינה ושבת הגדול וסוד הנדר שהוא מקום חיי המלך. וע"כ אמרו רז"ל הנודר כאלו נודר בחיי המלך והנשבע כאלו נשבע במלך עצמו. שהוא שבת הוא תפארת בו' קצות והשבת שהיא הבינה מושל בכולם. והעטרה שהוא ב"ד של ע'. ודע והבן כי במרכבה יש שרים ל"ה מימין ונאחזים במרכבה ע"י אאע"ה וכולם נטו לדת ישמעאל, וכן משמאל המרכבה יש ל"ה שרים ונאחזים במרכבה ע"י יצחק אבינו וכולם נטו לדת עשו אבי אדום, ושר הגדול שבבני עשו הוא שרו של עמלק בן פילגשו של אליפז בן עשו. ולכן אמר ראשית גוים עמלק. וכולם נטו לדת אדום לדת ישה"נ. ובמקום א"ה שהם שבעים שרים היו ישראל יוצאי ירך יעקב שבעים נפש וכאשר גברו העונות הפנימיים נגרשו והחיצונים נכנסו

ומשלו במרכבה ונסתלקו הנבואה והשכינה לשמי מרומים. תחת עבד כי ימלוך ושפחה כי תירש גברתה תחת עבד כי ימלוך ס"ם שרו של עשו שהוא עבד לת"ת ישראל שרו של יעקב שנאמר ורב יעבוד צעיר ושפחה כי תירש גברתה הגר השפחה לשרה גברתה. והגר היא מצרית חיצונית ושרה היא פנימית:

חפ"ף ח' היא סוד הברית מילה הנעשה בח' ימים, והפ' שמונים שהם ח' עשירית. ף' שמונה מאות, ומילה בח' והבינה הוא שמינית מלמטה למעלה והיא אם הבנים, א"כ ראה בעיניך שאם הבנים שמחה. ועוד בני דע לך כי ח' חכמה וף' פחד יצחק מדה"ד הרפ"ה ונצח מימין והוד משמאל. ונצח והוד הם הכליות. יועצות לעומת העצה יסירנה כי ה' צבאות יעץ ומי יפר. והנה פ"ה זקוף ופ"ה כפוף. כל הכופף את פיו מלאכול לשובע יצרו ולא דיבור איסור ולא לשון הרע ולא דבה רעה ולא נבלות פה ולא רכילות וכל כיוצא באלו רק עוסק בתורה ובמצות ואין לו שיחה בטילה ואינו אוכל לשובע נפשו לבעוט כענין שנאמר וישמן ישורון ויבעט אז הקב"ה זוקפו לחיי עוה"ב וזוכה פיו הכפוף בעוה"ז לשורר בעוה"ב, אשרי ילוד אשה שזכה בזה. אבל כל ההולך בעזות מצח ובגסות הרוח ואינו ירא מהשם ואינו מתבייש מהבריות ומטמא פיו בגזל ובעבירות הקב"ה משפילו עדי ארץ ומוסרו לעמוד לדין והדין נותנו לקוסטינר הוא הדומה ומסבבו מעיר לעיר וממשפחה למשפחה כי גר יהיה זרעו אוי לילוד אשה שבא לזה. ועתה בני דע לך כי לא יוכל להנצל מכל אלו רק הרודף להשיג במרכבה העליונה:

טצ"ץ הט' רומזת למדה הנקרא בטן היא כ"י וזהו שנקרא בניה העמוסים מני בטן הנשואים מני רחם, צ"ץ רומז לצדיק עליון וצדיק תחתון, הזקוף לבינה והוא המשפיע לצדיק תחתון הוא היסוד עולם, ויסוד עולם נותן לעטרה ועטרה משפעת בכל העולם. א"ל ר' מה הם הדברים האלה שאתה מרבה לדבר הלא שמענו אותם למעלה, א"ל כן דרך תורתינו הקדושה, וכפתור ג' פעמים והם לצורך וא"א שאין צורך בדברים השנויים פעמיים. אך בני באתי לומר לך שאותיות אינם נקבעים בקבע רק מתנוענעים כפי המקומות, א"ל ר' אנו באיש ואשה עסקנו ואתה נכנסת באי"ק ואמרת שרומז בכתר ושטר בלא עדים מה מועיל אין השטר מתקיימת אלא בחותמיו אני אומר שאי"ק רומז למדה אחרת, א"ל בני מלא האלף והוא אי"ק, א"ל ולמה הביאו הא' בחשבון הזה שיעלה ממנו אי"ק א"ל בעבור שי"ק אע"פ שנולדו מן הא' דומים לא' והראייה שכל אותיות פונים פנים ואחור ומולידים כיצד הב' פונה פנים ואחור ומוליד ד', והד' פונה פנים ואחור והוליד ח', וכן כל האותיות כולם וכל האות הנולד הוא כפל המוליד, אבל אי"ק אינו כן שאם תכפיל הי' מוליד כ' והנה שלא פנה רק לצד א', ואם תכפול הק' נולד הר'

והנה שלא הנה רק לצד א', ואם תכפול הא' נולד הב' והנה שלא פנה רק לצד א', ואין זה הכח בכל האותיות שאם תכפול הב' מוליד הד' והב' צריך לפנות ימין ושמאל להשיג הד' וכן כולם ע"כ נתקבצו אלו מכל האותיות להרמיז בכתר, הלא תראה שכל האותיות כולם לא תמצא בחולם רק הק' והי' להרמיז מעלתם שהחולם רומז בכתר, הלא תראה שאפ"ה הא' פתוח להשפיע אל העולם ואם תרצה לדעת שהוא יד הידים וכתר הכתרים העלהו בכוחו ובלשונו הרי כולם בידו שאם לא תאמר אחד אין לך שנים ואם לא תאמר עשרה אין לך עשרים ואם לא תאמר מאה אין לך מאתיים הנה הכל בידו, א אחד י עשרה ק מאה, ועוד העלם בחשבונם [היינו אחד, עשרה, מאה,] והם כתר יד והנה יד העדים וכתר הכתרים:

בכר א"ל ר' בכ"ר מה טיבו, ב שנים, כ עשרים, ר מאתים, א"ל בכ"ר הנוטל פי שנים וע"כ בכר האמור בנחלה חסר ו' שיש לו חלק עצמו וחלק היורד אליו מן הכתר שכן שני פעמים אי"ק העלהו בלשונו ותראה מה מעלה יש לת"ת הנקרא איש ועולה כתר כתר (איש) ר"ל איש שמעטרהו בב' כתרים והם כתר תורה וכתר מלכות. וראה והבן הג' רוחניים קראוהו איש והם עטרה. ודע בני והבן שאותיות הם ך"ב ועם הכפולות הם כ"ז וכל הפרדס הם עשר והם פתוחות ע"כ בכל הך"ב אותיות תמצא עשר פתוחות והם א"ל ר' כל העשר נכללים בשם ההויה, הי' וקוצו בכתר וחכמה, הה' בבינה, והו' בשש קצוות, וה' בעטרה, והויה מתגלגל י"ב הויות. א"כ יפתחו י"ב אותיות א"ל ך"ץ אותיות כפולות והם פתוחות הרי כאן י"ב פתוחות:

ד"ה וראה והבן א' בכתר, ד' בחסד,

וראה והבן א' בכתר, ד' בחסד, ו' בת"ת, ז' בנצח, כ' בעטרה, ל' בבינה, ס' ביסוד, ע' בהוד, צ' בחכמה, ת' בגבורה, וכן מכל האותיות לא תמצא בחולם רק י"ק בעבור שנכנסים בא' מלא ונעשה אי"ק להרמיז מעלתם בחולם, וכן מכל האותיות לא תמצא בחירק כי אם ג' וש' ושניהם רומזים בבינה, ובעבור שהוא שורש הפחד כענין שנקרא קו ירוק ע"כ ג' וש' ננקדו בחירק כענין חרק עלמו שינמו, אך ההיקף שהם שבע מחסד ונקרא בנין ועולם כענין עולם חסד יבנה ננקדים בסגו"ל ובציר"י ובשב"א כי הם הפועלים בנקודות האלו ע"כ לא תמצא קריאת הא' רק בשבע אותיות בהחטמפר, וכן לא תמצא בכל האותיות בשורק רק נ"ן בעבור שהנ' רומז בקו האמצעי והקו נקרא שור"ק וע"כ ננקד בשור"ק ומקבל גם שור"ק להרמיז בקו השני הוא היסוד. וראה והבן שורק הוא

כח אצילות הגבורה משם יוצאים קולות וברקים ורעמים ושמו שרקא"ל שפירושו "שם "רעמים "קולות וברקים:

ד"ה גל'ש רומז בבינה, ג' שלישית

גל"ש רומז בבינה, ג' שלישית לאצילות, ש' יש לה ג' רגלים להורות אל הבינה. ל' אע"פ שהת"ת הוא מגדל הפורח באויר ועולה בכתר והל' רומז אליו שיש לו המשך למעלה להרמיז אל הענין אפ"ה הל' רומז גם בבינה שעלייתו דרך הבינה, וכשתאמר גם קריאתו בלשונו שלש ואחר שהש' יש לו ג' רגלים קריאת השלש ג'. ואם תכתבם בקריאתם הישרה כזה ג שלשה ל שלשים ש שלש מאות כאן קורא השלש מלות שלשה במספר קטן הרי הוא שלש כתרים כתר מלכות הכתר שהוא מלך מלכי המלכים, וכתר תורה הוא חכמת אלהים הנקרא תורה קדומה תורה רשומה, וכתר כהונה היא עצמה שהיא כהן לשבעה והיא מקבלת מקודם ואחריה הז'. א"ל ר' צ' יתירים מה טיבן, א"ל בני הכתרים האלו מנחילים לבנים כי יש לה ב' בנים ונקרא אדם נגלה ואדם נסתר ושניהם עולים צ', והם הו' ומשך הו' אחד נגלה בלשונו ואחד נמשך עמו:

ד"ה דמ'ת ד ארבעה, מ ארבעים, ת ד'

דמ"ת ד ארבעה, מ ארבעים, ת ד' מאות, רומז בחסד ואם תכתבהו בקריאה ישרה עולה מהם סוד גדול הראית בני דבר כזה גדול ונפלא כי החכמה האב והבינה אם וילדה בן וקראוהו כהן הוא הכהן הקומץ וקמץ הכהן והנחילו ב' ירושות טובות ויפות והם כתר תורה מן האב הנקרא תורה קדומה ונתנו לו דכתיב ותורת חסד על לשונה, והאם נתנה לו כהונה ועשה ראשון מאחיו והכהן הגדול מאחיו ואחר שירש הירושות האלה הוליד אף וחימה ומדה רעה, אף חובב עמים, כי יגרתי מפני האף וחימה, מצפון תפתח הרעה, מהאור נולד חשך, ומרם יצא מר, ושמא בני שמעת על זה התימה שום דבר מאביך ז"ל, א"ל ר' שערות בשרי נסמר והשמועות לך ואמור, א"ל בני דמ"ת רומז בחסד וקריאתו הישרה עולה שני כתרים וא"ף, זהו אברהם הוליד את יצחק כי האף שהוא יצחק נאצל מחסד ובכחו האף שהוא יצחק, א"ל ברוך השם שאם לא באתי בעולם אלא לשמוע דבר זה די:

ד"ה הנ'ך ה חמשה, נ חמישים, ך ה'

הנ"ך ה חמשה, נ חמישים, ך ה' מאות, רומז בפחד ואם תכתבהו בקריאה ישרה כזה ה נ ך תראה דברים נוראים, נתעבר מלת חמשה ונתחלף בא"ת ב"ש ויצא יעקב, ראה ענין גדול האף הוליד ורד לבן הוא שנאמר ואחר יצא אחיו וידו אוחזת בעקב עשו ויקרא שמו יעקב, והנה יעקב בן יצחק, וגם יעקב הוליד את יוסף הנקרא ח"ת שכן חמישי"ם עולה ח"ת הוא נ"ח הוא יוסף הוא צדיק הוא יסוד הוא הנימול בח' ימים, וא"כ ח' רומז ביסוד שהוא משך הו', והש' עולה שני"ם שנים באו אל נח אל התיבה, ראה יצחק הוליד הו' והו' הוליד הו' כמוהו מה שאירע ליעקב אירע ליוסף ואחר שהולידו עשה לו מגדל הפורח באויר והוא ל' שכן חמ"ש מאו"ת עולה במ"ק ל', ולא עוד אלא עשאו ע"ד כי מלא למ"ד ונעשה ע"ד האזינו השמים ותהיה ע"ד הוא יעקב הנקרא שמים ואתה תשמע השמים:

ד"ה וס'ם ו ששה, ס ששים, ם ו'

וס"ם ו ששה, ס ששים, ם ו' מאות, הוא ת"ת ואם תכתבהו בקריאה ישרה תראה דברים גדולים נוראים יותר מהראשונים וראה האצילהו ואח"כ הכתירהו בג' כתרים והם כתר חכמה בינה, המשפיעים דרך השדרה ועשה לו ביתן וגן לרדת ולטייל שם ולהשפיע ברכותיו שם, המעט לך זה הסוד הנפלא, א"ל ר' איך הדבר, א"ל קריאת וס"ם עולה שלשה כתרים וביתן זהו גינת ביתן המלך:

ד"ה זע'ן ז שבעה, ע שבעים, ן ז'

זע"ן ז שבעה, ע שבעים, ן ז' מאות, תכתבהו בני קריאה ישרה ודע זע"ן רומז ליסוד, ור"ל היסוד מחבר הז' ימי בראשית כי היסוד נקרא חלון ודרך חלון נכנסים בגן ושבעים לומר לך ע' שרים יבלעו מכח השבעה הוא ההקף כל מאה כלולה מעשר מאות הרי כאן שבעת אלפים שהיא שמיטת היסוד כי בכל שמיטות היסוד שיתא אלפי שנין הוי עלמא וחד חרוב:

ד"ה חפ'ף ח שמנה, פ שמונים, ף ח'

חפ"ף ח שמנה, פ שמונים, ף ח' מאות, לנצח וגם זה תעלהו בקריאה ישרה ובא וראה מה עשה הנצח בעבור שהוא מדת משה, ומשה עבד נאמן הוא הלך ונאחז באי"ק. א"ל וכל זה מנלן. אמר ליה שמונה בא"ת ב"ש עולה אי"ק ירד מאי"ק ואמר לו ותן טל ומטר ותן ברכה שכן שמוני"ם עולה ות"ן וגם שמנ"ה מאו"ת נתחלף בא"ת ב"ש ועלה רב"ת,

חלקהו הוא א"ש אש קשה ורפה והשלימה בשלום כי א"א אחרי שירד מאי"ק שלא יכבה כל אש שבפרדס:

ד"ה טצ'ץ ט תשעה, צ תשעים, ץ ט'

טצ"ץ ט תשעה, צ תשעים, ץ ט' מאות, בהוד והמלכות בכללו ותכתבהו בקריאה ישרה. וראה והבן שהכתירו שניהם ההוד והעטרה בד' כתרים העטרה בו' ומשך הו' וההוד בחסד ובנצח ואפ"ה הם של אש, הלא תראה שהקריאה ישרה של טצ"ץ עולה ד' כתרים וגם לא"ש, ופירוש של אש הוא פחד יצחק שדרך שם יורדות. ועתה בני כתבם וחלקם לשלישית כזה קח השלישית הראשון שהוא אי"ק בכ"ר גל"ש והעלהו במ"ק ועולה ח"י, קח השלישות השני והוא דמ"ת הנ"ך וס"ם והעלהו במ"ק והוא יו"ד ה"א וא"ו ה"א, הנה קח השלישית השלישי שהוא זע"ן חפ"ף טצ"ץ ועולה ע"ב והנה אומר חי יהו"ה המתגלגל בצרופי ע"ב, הראית בני מהגלגול הא' של אי"ש אשר נתן לו מתנה מן הכתר, א"ל ראיתי מ"מ אמור לי כל ענין היוצא מאיש זה, א"ל בני אין מספר לגדודיו אבל אומר לך מה ראיתי, פעם א' הייתי מהלך בדרך ופתאום שמעתי קול רנה מרנן הוקר רגליך מבית רעך ותיכף שמעתי ואומר אבא ביתך אשתחוה אל היכל קדשיך ומיד שמעתי קול אחר ואומר בנה בניתי בית זבול לך מכון לשבתך עולמים קול אחר קול ופניתי כה וכה וראיתי שני בני אדם תופשים כינור אחד וחולקים מחלוקת גדול זה אומר שלי הוא וזה אומר שלי הוא ועיינתי בהם והנה אחד מהם היה צורתו צורת נחש ועורו עור נחש ועיניו בוערת כאש. והאחד יפה עינים וטוב רואי ועיינתי בכינור והיה בו ח' נימין. עודם במחלוקתם בא אדם אחד ולקחו מהם והתחיל לנגן ניגון אשר לא נמצא כמוהו והאנשים ההם עומדים ורואים ושומעים ניגונו ואשא קולי ואומר אל אלהי הרוחות הודיעני את החזון הזה, ואשא עיני וארא והנה אדם בא לנגדי וקרא להם שובו לכם לאהליכם והנה שב האדם יפה עינים לעוף והאחד לנחש. ויקח העוף את הנחש בפיו והתחיל לעוף לרום שמים וקול רנתם הולכת ואומרת בנה בניתי בית זבול לך מכון לשבתך עולמים. והג' אשר בידו הכינור עומד בארץ ומנגן ואינו זז ממקומו. והקורא שובו לכם לאהליכם הלך ונתחבר עם בעל הכינור והתחילו שניהם לנגן בכינור ולומר בית אהרן ברכו את ה' בית הלוי ברכו את ה' יראי ה' ברכו את ה' ברוך ה' מציון שוכן ירושלים הללויה, ואמרתי גם אני אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ ולא זזתי משם עד שראיתי הולכים אותם דרך הליכה בארץ בלא שינוי ומנגנים ואומרים בהליכתם והסיר ד' ממך כל חולי וכל מדוי מצרים הרעים אשר ידעת לא ישימם בך

ונתנם בכל שונאיך, וכשנעלמו מן העין אז דאגתי דאגה גדולה מאד על שלא ידעתי סודות המראות האלה ואמרתי בלבי מה לי חיים אחרי שלא אשיגם וזה אומר לך בני כי חזרתי לביתי עצוב ודאוג ואמרתי אלך ואגיד לגדולים ממני ואם באולי אירע להם החזיונות האלה ויגידו לי כי ימים ידברו, מצאתי חברה גדולה מלאים חכמה ובינה וספרתי להם ולא ענו לי ואמרתי להם שימו לבבכם לדעת ולהבין כי לא יועילו לכם כל ממוני העולם בחסרון ידיעות החזיונות האלה, והתחיל א' לשחק עם חבירו ואמרתי בלבי בוודאי השיגו ואמרתי להם עכ"פ מוכרחים אתם להשיב לי על מה צחקתם כי לא ימנע זאת משני סבות או ידעתם והשגתם ומרוב שמחתכם אתם שוחקים, או אותי ואת דברי אתם צוחקים, ואמרו לי חייך לא ידענו ולא השגנו ולא שמענו בלתי היום והשחוק ששחקנו בעבור שאתה רודף דבר אשר לא תוכל להשיגו כי נעלם הדבר מאד ואמרו לי השמר פן תאבד ותטרף ואמרתי להם שבו לכם פה עם החומר הגס והעב שבכם אבל אני בעז"ה יוצרי לא יניחני שלא יגיד לי כי אוהב אותי ואהבה מקלקלת השורה, וכשמעם דברי ענו ואמרו לי שב בינינו שב, ואמרתי לא אשב ולא אנוח ולא אשקוט עד שאדע כל מה שראיתי ואמרו לי א"כ לך לשלום, הנחתים והלכתי למקום אחר אשר לא נראה שם ילוד אשה וישבתי שם ז' ימים לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי עטוף בטליתי ותפילין בראשי ושינה לא ישנתי אפי' כשינת הסוס ויהי ביום הז' ואשא עיני ואומר עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה ומיד ראיתי ב' אנשים באים אלי ואמרתי יום בשורה הוא ובאו ואמרו לי ברוך אתה לה' ואמרתי ברוכים אתם הבאים וברוכים אתם בצאתכם, ואמרו לי לישב ולא רציתי לשבת והפצרני וישבתי וישבו גם הם עמי. וכשישבנו ראיתי אחד מהם הוציא מיני מאכלים ומשים לפנינו ואמרתי אוי לי כי לא מבשרים הם, ואמרתי סברתי שבאתם להוציאני מדאגתי ומיגוני ולא סברתי שבאתם להאכילני כי בעז"ה אכלתי כל טוב ואיני צריך מכם דבר, וענה אחד מהם ואמר לי בני אם חלום ראית ספר נא לנו ואמרתי להם חלילה לי זה אבל בהקיץ ראיתי מה שראיתי, ענה השני ואמר ספר נא לי מה ראית, ענה הג' ואמר מיד תנו לי רשות ואני אומר לכם מה שראה כי אני הייתי שם וראיתי מה שראה ושמעתי מה ששמע מיד עלפה נפשי והלך דמי ממני ואמרו לי בראותם שאני מוכן למות ולצאת מן העולם אמרו לי לא תירא ולא תחת כי השם עמך זכאה את קמיה קוב"ה והראה לך מה שלא ראה אדם ילוד אשה מחורבן הבית ואילך, וספר נא לנו כל מה שראית כי לא נעלמה חזיונך ממנו ומיד נתחזקתי ועמדתי על רגלי וספרתי להם כל דבר וענה האחד שאמר אני הייתי שם, וא"ל קול האומר הוקר רגליך מבית רעך קול הדין קשה וצועק ואומר לחסד הוקר רגליך מבית רעך הוא בית הנקרא עטרה ב"ד הרפה כי הוא

תובע דין ברשעים כענין תן לי הנפש החוטאת, והקול שאמר אבא ביתך הוא קול החסד ואמר אשתחוה אל היכל קדשך ביראתך כלומר אמשוך ואביא מים לכבות רוגזך וכעסך ואשך כי הרשעים לא ניתנו בידך קודם עמדם בדין כי החסד מטה לרחמים כענין ברוגז רחם תזכור ר"ל תשפיע. והקול שאמר בנה בניתי בית זבול לך מכון לשבתך עולמים הוא מאמר של הבינה לתפארת ישראל ואמר בנה בניתי בית זבול לך מכון לשבתך עולמים כלומר אל הכתר והחכמה בנה הוא בינה ובניתי בית זבול לך וכו' ר"ל עד סוף כל השמטות, והבית נבנה מכח ג' אותיות שנתנו אל התפארת והם אל"ף יו"ד שי"ן ונעשה איש ואמרה הבינה והחליף אותיות אי"ש בא"ת ב"ש והי' לא חלף ונבנה בי"ת, ואיש כי יבנה בי"ת. וראה והבן מה נעשה כי היו"ד שהיא החכמה לא נתחלף עד שנבנה הבית ואחר שנבנה הבית הוחלף היו"ד במ"ם ואמר כי בת"ם לבבך ונקיון כפי עשית זאת, כי אי"ש תתחל"ף בת"ם והנה בונה הבית לקחו ובני אדם שראית שתופשים הכנור הם נצח והוד והכינור הוא ת"ת ורוח צפוני שהוא בחצי הלילה מכהו ומנגן מאליו, ר"ל מעוררו לרדת במטתו היא כ"י שלא להחריב העולם בתוקפה. ומה ששמעת שזה אומר שלי הוא וזה אומר שלי הוא כלומר חולקים בדבר והכונה שהנצח מקבל שפע מהכינור וכן ההוד כי שניהם אוהבים הניגון היורד מהכינור. ומה שהראה לך שהיה האחד דומה לנחש הוא ההוד הנאצל מהפחד הנקרא גיחון וחוילה מלשון חויא ועל גחונך תלך ודרך ההוד יורד הניגון של פחד, והאדם שהוא יפה עינים הוא הנצח שדרך שם יורד ניגון בחסד, ועל ניגון התפארת היו חולקים ובא אדם א' ולקחו הוא היסוד שיורד הכינור דרך שם בעטרה ומה שהתחיל לנגן ניגון אשר לא נברא ולא נהיה כמוהו שאין דומה ניגון היורד במטה מן הת"ת כניגון היורד מן הפחד. ומה שאמר האנשים ההם עומדים ושומעים נגינתם ר"ל בראות הנצח והוד שהשפע יורד דרך היסוד משלימין ביניהם. והאדם שבא לנגדך ואמר שובו לכם לאהליכם הוא תפארת ישראל והאדם יפה העינים ששב לעוף הוא הנצח ויורד אליו שפע מן החסד. והא' ששב לנחש התחיל דין לרדת אליו מן הפחד ומיד לקחו העוף בפיו כבש הדין ולא הניחו לרדת בכנסת ישראל ואז השלימו שניהם והתחילו מרננים ואומרים בנה בניתי בית זבול לך מכון לשבתך עולמים, כלומר לך נאה ונכון הבית להשפיע אליו ולברכו. ומה שאמר והג' אשר בידו הכינור עומד בארץ ומנגן הוא היסוד בארץ היא העטרה, ומה שאמר הקורא שובו לכם לאהליכם הלך ונתחבר עם בעל הכינור הוא הת"ת שירד ונתחבר עם היסוד בעטרה, ומה שאומר שהיו שניהם מנגנים ואומרים בית אהרן ברכו את ה' ר"ל אחר שנתוועדו שלשתן יורד השפע מן החסד הכהן הוא נקרא בית אהרן ואמרו ברכו לשון רבים בעבור שהבית מתברך מן החסד ומן

הנצח. שבו ואמרו בית הלוי ברכו את ה' הכוונה שהכל יורדים אל הבית הזה, ואמר שגם הפחד וההוד אז מלאים ברכה שאמר להם ברכו את ה' לברך את השם. שב ואמר יראי ה' ברכו את ה' הם הספירות כולם שלמעלה מת"ת ונקראו יראי ה' כענין יראת ה' היא חכמה שפרושו יראת ה' שהיא הבינה הוא חכמה כלומר יראת הבינה חכמה כן יראת ת"ת הם הספירות שלמעלה הימנה, ואמרו ברכו את ה' א"ת שהיא של ה' להתברך על ידי ה'. ומה שאמר אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי כוונתו להוריד השפע מן האי"ן שהוא הכתר אל הארץ היא כנסת ישראל ואז התחילו ללכת ולסבב הארץ באופן שלא ישאר שום כח מכוחות הטומאה בארץ וזה שאמר והסיר ה' ממך כל חולי וכל מדוי מצרים הרעים אשר ידעת לא ישימם בך, ואז הנימין שבכינור הם עשרה ומראין ניגון הי"ב נימין בניגון י"ב מינים כי אז יהו"ה שהוא כלל כל העשר בעטרה והוא מנגן מאליו בי"ב נימין ובי"ב הויו"ת, ולא עיינתי לראות הנימין שבכינור ואמרו במתיבתא דרקיע קמי קוב"ה שנימין האלו הם מהדקין של אילו של יצחק שהיה כולו עולה ואינו יורד משם נימא שחורה כן כל השפעה היורדת מן העשר בזמן שהכינור במטה כולם נימין לבינים ויפים כנימין של האיל, ומה שאמרו לך ברוך אתה לה' כדי שתוריד ברכה לה' היא הבינה לברך את בניה, וכשומעי דבריו מיד ואקוד ואשתחוה לה' אלהי ישראל והמשכתי בהשתחויה שפע וברכה לה' היא הבינה והאכילה שהביאו לאכול אכלוהו הם והלכו להם. והנה אליהו הנביא ז"ל בא וראיתיו ושמחתי שמחה גדולה ובא ואמר לי זכאה את קמיה קוב"ה ובאתי אליך לשאול ממך מהו בין איש לאשה, ואמרתי לו במתיבתא דרקיע מה אמרו על ההפרש שבין איש לאשה ואמר לי אמור אתה ואמרתי לו שנים וחצי אמר לי שנים וחצי מה טיבן ואמרתי לו דוד עלאה אף כי הוא עלאה אין ממשלתו רק ת"ק שנה בשמיטה אחת, וא"ל לאו הכי אתמר אלא הכי, דוד תתאה אף כי הוא תתאה ממשלתו בשמטה אחת ת"ק שנה מ"מ הא נמי הכי הוא אלא דלא אתמר ואמרתי לו ולא שאלו שם מפני מה ניתוספו באיש יותר מבאשה שנים וחצי, א"ל אמור לי אתה ואמרתי לו אמור אם נשאלו, א"ל אמור כי בוודאי נשאל, א"ל בעבור שדרכו של איש לחזור מחרן לחרן הלא תראה ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה הוא חרן שלמעלה מחרן, ועוד ירד מחרן א"ל זה נאמר, א"ל ר' ואיך שנים וחצי מורין ת"ק שנה וגם חרן חר"ן, א"ל אשלים דברי מקודם וראיתי מתניו של אליהו ז"ל איזור גדול אזור במתניו, וא"ל אדוני מאין בא לך האיזור הזה, וא"ל האיזור הזה הוא מעור של אילו של יצחק, וא"ל אדוני הוא עולה כליל ואדוני מתקנא בחטאים ואין דרך העור ההוא הבא מהאיל להתקנאות, וא"ל האיל ההוא שחטו א"א ע"ה והוא החסד והשיבו לרחמים ובתו של

אברהם אשר אני נאחז ממנו היא קשה כמדתה ולפעמים האיל ההוא אינו עומד לעולם כבוש וכשהוא בחזקו אני אזור ממנו להתקנאות מן האויבים אשר הם חוטאים, ואז אמר לי אשריך ואשרי יולדתך ושוב לביתך, וא"ל ר' אמור לי מהו ת"ק שנה שאמר משנים וחצי, א"ל שנים וחצי עולה ת"ק ודו"ד, וגם שנים וחצי עולה חרן חרן, והבינה נקראת חרן והעטרה נקראת חרן ויעקב עולה לכאן ויורד לכאן, סוף סוף בחזירתי בביתי אמרתי אלך אל החבורה אשר הלכתי ושאלתי ודחוני ולא חכו לדברי לראות מה מעשיהם והלכתי ומצאתי אותם יושבים והם נושאים ונותנים בפסוק כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגיך כי יפול הנופל ממנו והיו נושאים ונותנים בקולות וברקים כדין התורה ויהי קולות וברקים על ההר והכירוני וא"ל שב ושאלוני אם השגתי במה שרדפתי, ואמרתי להם רבותי כמה קשה דבר להפסיק אדם מלימודו מ"מ אחר שהפסקתם אשאלכם על מה שאתם עוסקים ואמרתי להם במה הזהיר הקב"ה בזה הפסוק ואמרו לי בקול גדול ובמהירות גדול צותה התורה לעשות מעקה לגגו שלא יפול האדם ואמרתי להם דברי חכמים בנחת נשמעים אם כדבריכם יכתוב ועשית מעקה לגגיך שלא יפול. ועוד אם הנופל חייב יניחנו לנפול ואם בעל הגג אינו חייב שיתגלגל אליו הרעה בוודאי לא יפול כי מגלגלין חוב ע"י חייב אבל מי שאינו חייב לא יתגלגל הרעה בביתו ואם זה חייב מיתה וזה חייב שיתגלגל הרעה בביתו אדרבא לא יעשה מעקה ויבא ויפול ואין עול בדבר. ואם שניהם נקיים מעון פשיטא כי לא יפול כי אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא והכל יוצא מלפניו בצדק ומשפט, ודע בני שנשארו כסומים בארובה ושתקו ולא ענו עוד ואמרו לי למען קדוש ישראל אמור לנו מה ידעת בזה הפסוק ואמרתי להם שמעו לכם דברי כי הם הלכה למשה מסיני, ודעו שהוא מאמר הבינה לת"ת ישראל כי ת"ת נקרא כי, ואמר לו כי תבנה בית חדש כענין ויבן את הצלע כלומר האציל העטרה הנקראת בית אז ועשית מעקה לגגיך ר"ל הבית נקרא גג כי הגג הוא בבית ואמר לעשות מעקה סביב כמו חומה שלא יכנסו מכוחות מערכת הטומאה בפנים, ולמה כי יפול הנופל ממנו כלומר הנופל ממנו יפול ואין לו תקנה כי בראותו כוחות מעורבות יטעה ויבחר היותר טוב לעצמו כענין אדה"ר שנפל מזה הגג ודור הפלגה ואחר, וכל הנופל מזה הגג יפול, ואזהרת המורא באדם הגשמי לעשות מעקה הוא הכל לזכר שלא יבא לידי פירוד ושלא יגרום הכנסת החיצונים בפנים כפי חלקו של גורם, וקמו כולם ונשקוני על ראשי וברכוני. א"ל ר' ולא אמרו לך דבר א"ל לא, א"ל א"כ בטוב אמרת שתקו ולא ענו, עוד הם לא ענו אבל אני אענה מאחר שהת"ת מסבב הגג כחומה שלא יבא האדם לידון בעצמו שני רשויות א"כ אדה"ר מהיכן לו לעשות רשות לעצמו, א"ל וי להההוא שעתא שנתחברתי עמך כי

השטן מגרך עלי, מ"מ אינו דומה הכרם הגדור כמו הפרוץ ואם על הגדור כך על הפרוץ לא כ"ש ואלולי שהוא גדור אין תורה בישראל ולכן צותה התורה לעשות מעקה שלא ירבו הנופלים, מ"מ אף עם המעקה נופלים אלא שהם מעט מן המעט, ראה והבן מה בית בנה הת"ת הנקרא איש ונקראים אדם וחוה, אדם הת"ת, חוה העטרה, ראית דבר גדול באלו השמות נתחברו שניהם ונולד אדנ"י, א"ל תוציא הא' שא' חסר, א"ל א"כ ישאר דנ"י, א"ל ולמה לא נקראת אחוה להשלים אדנ"י כשתחבר עם אדם, א"ל בני היא הביאה העולם בדין והיא שבה להיות דין. וע"כ נחסר הא' שלא להיות א"י בראש ובסוף ובאמצע דן, אבל עתה שהוא דנ"י צריכה לדיי"ן את כל העולם ולהיותה ראש סנהדרין, וראה והבן אדם וחוה העולה דנ"י אם תמלאהו דל"ת נו"ן יו"ד ותקח אותיות שניות והוא וו"ל וכאשר תהפכהו הוא לוו אז הוא טוב לפתיחת הלב בי' לחדש בהיות הזכרתו עם ח' אחרים והם הה"ע יז"ל מב"ה הר"י הק"ם לא"ו כל"י לו"ו פה"ל, ואם יקראהו וו"ל יטיל אימה על בני אדם ובלבד שיקרא עם אחרים והם לכ"ב וו"ל יל"ה סא"ל ער"י עש"ל. ועוד חוה י"ט היא העטרה הרומזת י"ט שני המחזור עליה, וכן גלגל הלבנה ממנה יונקת, כשעלה משה לרקיע שמע לקב"ה דקא קרא חוה א"ל רבונא דכולא עלמא האי חוה מאי הוא, א"ל אם כל חי, א"ל רבונא דעלמא א"כ תקראנה חיה, א"ל חוה במ"ק אם כל חי, א"ל קב"ה למשה תרצה לדעת הת"ת בחו"ה שהוא באדם הנקרא ישראל הוא הת"ת, א"ל הלואי, א"ל הביט הה' בא' הוא ט', הביט הו' בא' ונעשה ז', הביט הה' בא' ונעשה ו', הרי כאן ט' ז' ו' עולים ך"ב זהו ישראל אשר בך אתפאר הם ך"ב אותיות, א"ל רבונא דעלמא בך"ב אותיות מתפאר הת"ת בכ"ז אותיות אינו מתפאר, א"ל לכן נקראת שמה חוה שמתפארת אף בך"ז ואיך צרף הסוף עם הראש ואמצע עם הראש הרי כאן ך"ז ר"ל צרף הסוף עם הראש הה' עם הח' הרי כאן י"ג, צרף ו' עם ח' הרי כאן י"ד צרפם והם כ"ז. והנה הת"ת אמרה לה אנכי יהו"ה, שכ"ז הוא כ"ו וא', וחוה מתפארת בהם. ועוד תרבע הה' והוא כ"ה ויפנה הו' פנים ואחור הוא כ"ה, צרפם והוא ן' ומאחר שמתפארת בך"ז אותיות מתפארת בנ' שערי בינה ר"ל הה' של חוה עולה כ"ה בריבוע, וה"ו שבאמצע חוה פנים ואחור אחור שלו הוא ה' הרי י"א, פנים שלו הוא ח' הרי י"ד, ובין הכל הרי ן'. עוד דע לך משה שהו' שבאמצע עולה בכללו אהי"ה נשארים ח"ה ואומר אחד ר"ל בהסתלק הו' לאהי"ה ה' וח' של חוה הנשארים עולים אחד, ועוד כשיורד הו' מאהיה ויורד בח' וה' ונעשה חוה אז ח' מצטייר ד"ו, וה' מצטייר ד"י, ואומר דודי ירד לגנו. ועוד בהסתלק הו' נשאר ה"ח אביון והח' מוכיח עליו כי אם תרבע הח' הוא ס"ד בגי' אביון

עם המלה קרי בי' אבין, ואם תרצה לדעת התחברות חוה עם אדם מה מעלה לוקחת כתוב שניהם זה על גבי זה כזה:

- - אדם - -:

- - חוה - -:

ראה עתה בני מה הראה לו למשה מ"ה מצטיירים י"ד כ"ו זהו י"ד יהו"ה, ח"א מצטיירים כ"ו שהח' מצטייר ד"ו ות' מנוחתו הרי י"ד שהת' במקום ד' באותיות אי"ק, יה"ו ו"ד שבאמצע אין להם ציור נתחבר הד' עם הא' ונעשה ה' שהוא יד, נתחבר הו' עם הח' ונעשה יד הרי כאן ד' ידות, זהו שתי ידות לקרש אחד ושתי ידות לקרש אחד לחבר את האוהל להיות אחד זהו אדם וחוה. א"ל ר' ויצטרף הד' עם המ', א"ל הכי הוא ד' עם מ' הוא עולה יו"ד ה"א ו"ו ה"א, ו' עם ה' הוא י"א, ור"ל יהו"ה הוא שם העצם ורומז מא' ועד י' שהם י' ספירות. ראה והבן מה שמות נקראו לד"ו פרצופים, א"ל אומר אני לך מה שאמר אבי ז"ל כתוב אדם וחוה בא"ת ב"ש זה על גבי זה כזה:

- - תס - -:

- - קף - -:

- - יצ - -:

צרוף ת' עם ס' והוא תנ"י, צרוף ק' עם פ' והוא קוף מלא, צרוף י' עם צ' והוא ק' חסר הנעלם שלו, והק' בלא פ' רומז ביסוד, הק' עם הף' הוא רומז בתפארת, ואומרים לחוה תני כי אנו תורה שבכתב ואת תורה שבע"פ ויש לך לשנות וזהו כשהאדם עם חוה אז לומדים במתיבתא דרקיע תורה שבכתב ותורה שבע"פ, ומיד יתן ה' את אויביך הקמים עליך נגפים לפניך, ומיד ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ, מלא תק"י היינו תי"ו קו"ף יו"ד קח אותיות שניות ועולים ך"ב, אשר ב"ך אתפאר. ועוד מלא סמ"ך פ"ה צדי' ועולים אותיות שניות מ"ט שערי בינה, הנה מתפארת חוה בכ"ב אותיות גם במ"ט שערי בינה ונקראים מל"ך ומלכ"ה. א"ל בני נקרא מלך על שם שהוא מלך בו' קצוות, א"ל ר' ולמה רמזוהו באלפא ביתא בהפך והלא צריך להיות מלך והוא מהופך ך' ל' מ'. א"ל בני תקראוהו עתה שהוא מהופך היכן מביט המלך, א"ל באלף, ור"ל לף שהוא מלך הוא סומך אל האלף שהוא מלך מלכי המלכים, א"ל בני נקרא איש ונקרא חתן ונקרא מלך, חתן פתוח, ומלך סגול, ואיש בחירק, הכל יש בהם ענין, חתן משה אינו פתוח, וחתן פתוח ואותיות דומים שוה בשוה, א"ל ר' אני משיב לך בזה כשהוא חתן הוא משפיע ע"כ הוא פתוח כשהוא מלך הכל משפיעים לו ומקבץ סגולה ע"כ הוא בסגול, כשהוא איש הוא בעל מלחמה ע"כ הוא חירק מלשון חרק עלימו שינמו:

ד"ה וראה אתה בני דבר גדול נקרא

וראה אתה בני דבר גדול נקרא איש ונקראת אשה ועלה מעלתו ממנה שנים וחצי, נקרא מלך ונקראת מלכה ועלה מעלתה ממנו שנים וחצי, הרי תבעה את שלה מכאן שהמלך פורע ולא מפקין מניה ממונא בדינא וגם אינו דן אחרים ולא אחרים דנין אותו. א"ל הוא דן א"ע, א"ל ר' היינו ששנינו מלך לא דן ולא דנין אותו, א"ל אין, א"ל קשוט עצמך דמלך דן ודנין אותו דכתיב בדוד כה אמר ה' דינו לבקר משפט אלמא דנין ואי לאו דדיינין להו אינהו היכי דיינו, א"ל והכתיב התקוששו וקושו ואמר ריש לקיש קשוט עצמך ואח"כ קשוט אחרים ומכלל דבריו דן ודנין אותו, א"ל בני הא אמר רב יוסף לא אמרו המלך אינו דן ולא דנין אותו אלא במלך ישראל אבל במלך דוד דן ודנין אותו, א"ל ר' ומאי שנא האי מלך והאי מלך, א"ל בני האי מלך ישראל שאין דן ודנין אותו משום מעשה שהיה דעבדו של ינאי המלך הרג נפש אחד וא"ל שמעון בן שטח תנו עיניכם בו ונדוננו יפה שלחו לו עבדך הרג נפש ואתה צריך לבא הנה לעמוד עם עבדך. שכן אמרה תורה יבא בעל השור ויעמוד על שורו, בא וישב אצלם, א"ל ר' שמעון בן שטח לינאי המלך עמוד על רגליך שלא לפנינו אתה עומד אלא לפני מי שאמר והיה העולם שנאמר ועמדו שני האנשים אשר להם הריב לפני ה', א"ל לא כשתאמר אתה אלא כשיאמרו חבירך נפנה לימין כבשו פניהם בקרקע נפנה לשמאל כבשו עניהם בקרקע, א"ל בעל מחשבות יפרע מכם בא גבריאל וחבטן בקרקע באותה שעה אמרו מלך לא דן ולא דנין אותו, א"ל ר' והמעשה למה נעשה, ור' שמעון בן שטח למה רצה לדון וחבריו למה לא דנו אותו, וינאי למה לא שמע לר' שמעון שאמר לו לעמוד, וגבריאל למה חבטן בקרקע, א"ל בני אי לאו המעשה לא ידענו והכוונה בא מן המעשה, ודע בני שדוד המלך הוא תפארת ישראל שהוא מלך על דוד היא כ"י הנקראת דוד הוא דן וזהו כענין ארדה נא ואראה, ודנין אותו כי הוא בכלל העניים והאביונים מבקשים מים ואין, וזהו התקוששו וקושו שדנין אותו ואחר שדנין אותו גם הוא דן. מלך ישראל הוא כ"ע שהוא מלך על ישראל הנקרא ת"ת אינו דן כי אינו נפסק השפע משם לעולם כי היא הבריכה העליונה אשר כל הבריכות מתמלאים ומתברכים משם והרי שאינו דן ולא דנין אותו שאינו בכלל העניים והאביונים מבקשים מים ואין רק הז' ברכות ואמרתי עולם חסד יבנה, ור' שמעון בן שטח חשב שעלת העלת פוסק מן הכתר המעיין והיינו דן ודנין אותו, וינאי המלך ידע בקבלה שאינו כן שלעולם לא נפסקו משם הרחמים והוא היה מלך ישראל ולא רצה לשמוע אליו כי אין הדבר תלוי אלא אחרי רבים להטות, והוא דבר וחביריו עדיין לא ענו לכן אמר לו לכשיאמרו חבירך ונראה דעת רבים וחביריו לא דנו אותו מטעם

ששמעו את דברי ר' שמעון בן שטח ואת דברי ינאי המלך ולא ידעו מה לעשות, ועל שכבשו פניהם בקרקע הורו בתנועתם שדן ודנין אותו ולא היה מן הדין לכבוש פניהם בקרקע רק לאמרו בפה כי בוודאי אחר שאמר בעל מחשבות יפרע מכם היו מוכרחים לדבר ולומר בפיהם וא"כ היה נראה שהוא הסכמת כולם והיו דנין אותו והיה נקבע הדבר, לכן קודם שידברו בא גבריאל וחבטן כי עתה נמחל להם אבל אם היה הדבר נפסק מפיהם יותר לא היה תקנה, וא"ת א"כ בן שטח למה ניצל, י"ל מיד ידע שהאמת עם ינאי והודה, א"ל ר' אדרבא בן שטח יאמר שהאמת אתו הלא תראה שבא גבריאל וחבטן על שהחניפו לינאי, א"ל בני כשאמר בן שטח בעל מחשבות יפרע מכם מדבורו לא היו נחבטים בקרקע כי אין עדים והתראה אלא הבין בודאי שהדין עם ינאי המלך. ומה שלא נחבט ר' שמעון בן שטח כי הוא יחיד ודברי יחיד אין עומדים כ"ש שנעשה מעשה ובמקום מעשה אין להרהר, זהו שארז"ל בדבריהם מעשה רב שכוונתם מעשה ראייה גדולה בדבר, וזהו מלך ומלכה שנתן לה שנים וחצי שהאיש יש לו שנים וחצי יתירים מן האשה ומלכה יש לה שנים וחצי יתירים מן האיש והוא המלך. א"ל ר' נראה לך שעד כאן דבריך במלך חלילה רק זה תדע באמת כי לא אניחך להסתיר ממני דברי כי בע"ה הכל שמעתי רק שאני רוצה לשמוע מפיך לראות אם יש הפרש בין לימוד ללימוד. אמר לו מאחר שכן הוא אמור אתה מה שקבלת ואראה אני אם הדברים שוים, א"ל ר' כלום יש תלמיד שמדבר לפני רבו. א"ל אין מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול. אבל הרב שמחל על כבודו כבודו מחול. א"ל ב"ה מה שקויתי שמעתי מפיך, תנן מלך לא חולץ ולא חולצין לאשתו לא מיבם ולא מיבמין לאשתו. ר"י אומר אם רצה לחלוץ וליבם זכור לטוב. א"ל אם רצה אין שומעין לו אמרו לר"י האיך אמר חולץ והכתיב שום תשים עליך מלך שתהא אימתו עליך ומכאן שאם מחל על כבודו אין כבודו מחול א"כ האיך חולץ האיך מיבם. א"ל ולא ראית שהשיב ר"י מצוה שאני, א"ל ר' א"כ למה השיבו לו שאם רצה אין שומעין לו אדרבא אם לא רצה כופין אותו דמצוה הוא והרי הוא ג"כ בכלל ישראל וחייב בכל המצות כולם, א"ל בני דן ודנין אותו במלך ישראל מכאן ואילך במלך דוד, ור"ל הת"ת שהוא דוד נקרא אח עם החסד ששניהם ממקום אחד נאצלו והנצח בת זוג הת"ת וכשהחסד אינו משפיע לנצח הת"ת שהוא אחיו של החסד אינו משפיע בנצח זהו אין מיבם וגם אין מיבמין לאשתו ר"ל כשהת"ת אינו משפיע בעטרה בת זוגו גם החסד והנצח אינן משפיעים להו כי יודעים הגזירה, וזהו אין מיבמין לאשתו. וגם אינו חולץ ר"ל אע"פ שאינו מיבם מ"מ אין חולץ ר"ל אינו מניחו לגמרי הנצח שלא להשפיע אליו כי החליצה היא מניעת ההשפעה והיבום הוא שפע רב, ולענין הרבוי והמיעוט הוא

היבום והחליצה שאינו מיבם להרבות השפע ואינו חולץ לגמרי רק משפיע מעט וכן אין חולצין לאשתו חלילה וחלילה בני שיהיו חולצים לעטרה בת זוגו של הת"ת שא"כ לא נשאר משונאיהן של ישראל שריד ופליט רק עומדים בלי רוב רחמים ואז הצרות באים מבלי כלייה, ומה שאמר ר"י חולץ ומיבם הוא סובר אע"פ שהת"ת אינו משפיע לנצח כלל וזהו חליצה מ"מ משפיע בעטרה והנה קיום. ומיבם ג"כ כי אע"פ שהחסד אינו משפיע בנצח. כבר הת"ת הוא מלך ולו הרשות ומשפיע הוא וזהו מצוה שאני שאחרי שרואה שחסד אינו משפיע א"כ מצוה הוא מלמעלה להשפיע בנצח, ואף כי הוא מצוה הרשות בידו ליבם או לחלוץ שהרי הוא מלך, ומה שאמרו לו אם רצה אין שומעין לו האמת אתם כי מאחר שבא הגזירה עליהם מלמעלה אין לו ליבם והראייה שהחסד אינו משפיע א"כ גזירה הוא. וגם אין לחלוץ כי אין מדה ממדות השם בלי השפעה אם רב אם מעט ולכן מלך גשמי דוגמה עליונה אין לשנות ממה שהוא למעלה ממנו כי משם המלכות עליו. א"ל ר' א"כ אלמנתו אין נושאין אבל הוא נושא אלמנתו של מלך שהרי דוד נשא אלמנתו של שאול שהיה מלך שנאמר ואתנה לך את בית אדונך בחיקך היש עול כזה אשה שאין לה בעל תהא אסורה, א"ל הדיוט בהדיוט מותרת מלך במלך מותרת הדיוט במלך אסור, א"ל אלמנת הדיוט מותרת בהדיוט, א"ל ר' רואה אני שאם אסכים לדבריך אתה מעלים ממני ועד מתי אעיז פני כבר נלאתי בכל דבור ובכל ענין להוכיח ויותר טוב לומר לי בפה מלא להפרד ממך ממה שאתה מעלים תורת אלהינו ממני ואם אתה סובר כן שנעלם ממני אינו כן בע"ה כי לא נעלם ממני דבר מכל מה שאמרת לי עד עתה ולמה לא תאמר לי עד התכלית ואתה יודע שאביך הוא זקני ונולדתי על ברכיו ואהבני יותר ממך ובן חמש שנים הייתי יושב לפניו ואמר יותר יודע בן בני ממה שיודע בני בחכמת אלהים ובמרכבה העליונה עד שישב ק"ך ימים בתענית לחם לא אכל ומים לא שתה רק חרוב אחד ביום ותמרה אחת בלילה ובסוף ק"ך ימים לתענית ויצאה בת קול ואמרה בני בכורי קנה ונתבשר אבי והוא אביך שנעשיתי בן בית עד שנתפארת כמה פעמים לומר לי מאביך לא חשתי וממך אחוש ואירא, ואבי שהוא אביך גרם להפנות לך מקום במתיבתא דרקיע וקנאת סופרים תרבה חכמה ונפלתי לפניו ובקשתי ממנו לבקש עלי רחמים להשיג בחכמת אלהים גם במרכבה העליונה ומרוב אהבתו בי מנע ממני כל מיני מאכל וכל מיני מעדנים ותענוגים שהיה לי ולא הניחני לאכול רק פת חריבה ומים במדה ופת במשקל מעט מן המעט מזה ומזה עד שנעשיתי תש כח לגמרי וישבתי ב' שנים בתענית ולמדני חכמה העליונה ונעשיתי בן ז' שנים, ואז ראיתי עוף פורח באויר וגזרתי עליו ובא בידי וכראות זקני זו המעשה לקחני מן היד והוציאני לחוץ ז' מילין

והעמידני רחוק ד' אמות ועמד בתפלה ואמר לי בסוף תפלתו הקשב ושמעתי בת קול אומרת קנה ובנו בנים לד', ובשרני זקני שאמר לי מפה אל פה גדול אתה מאביך ומאותה השעה לא חטאתי לפני השם לא בהרהור ולא במעשה ובהסתלקו מעוה"ז לעוה"ב מסרני בידך וצוה לך שלא להפרד ממני והתורה אמרה כבד את אביך ואני חייב בזה ואב שמחל על כבודו כבודו מחול מ"מ רואה אני שאם לא הייתי עז פנים כענין הוי עז כנמר לא היית אומר לי דבר וברוך שעזרני והריני עתה בן י"ג שנים ואתה בן מ' וכמוני כמוך ואם תרצה עדות הנה מלחמה לפנינו קח מגן ושריון וצא הלחם עמי במלחמת המלך כי תורה סתרי מלחמות סתורות וסתומות, ואתה אם תרצה בזה שאדבר אני ולהקשיב אתה הרשות בידך אלא שאין הדין נותן, א"ל נפשך קשורה בנפשי וזולתך למה לי חיים ומי יתן ותהיה גדול ממני כענין אם חכם בני ישמח לבי גם אני וכמה פעמים אמרתי לך ומונע בר יקבוהו לאום, ואם אמרתי מאביך לא יראתי וממך אירא חלילה בדרך גאוה לדבר רק כדי שתתקנא ותשתדל, ואין דבר שמודיעים לי ואיני אומרו לך מ"מ אוהב אני בזה שנצא במלחמות ענייני המלך ואם תנצחני תקרא ר' ואם אנצחך אקרא רבך, א"ל ר' עם כל זה צריכים אנו מוכיחים, א"ל בני השמים יוכיחו, א"ל בני א"כ אמור אתה ואקשיב אני מפני מה אשת הדיוט מותרת להדיוט ואשת מלך אסורה להדיוט ולמלך אחר מותרה, א"ל ר' כך אמר לי אבי ז"ל שכל הי' נקראים זכרים ונקבות ועל שהאחרונה מקבלת מכולם נקראת נקבה, וגם אמר לי אבי ז"ל הדין נקרא הדיוט אצל הרחמים וכשאין הפחד משפיע בעטרה מטעם שגוזרים עליו אפ"ה ההוד משפיע בעטרה דין מעט מן המעט, מ"מ כשאין הכתר שהוא מלך על ישראל משפיע בחכמה אלהית מי ישפיע עליה אלא מלך אחר הוא עלת העלת ואין הדבר כאשר אמרת שכל אלו במלך דוד כי אדרבא במלך דוד נראה שהיא הולכת בחוץ ומותרת להדיוט וחז"ל אסרוהו מטעם שיש מלך האוסר כאשר אמרתי ועליו אין לפרכס כי מפי אביך הוא, א"ל בני אפי' פלגש מלך אסורה, א"ל לא היא מותרת ולא אמרו אלמנתו של מלך אסורה אלא הראוי לו מבית המלך שכן אמרו לו לר' יהושע נשים הראויות לו מבית המלך כגון מירב ומיכל בנות שאול אבל פלגש חיצונית היא וכאשר יגרום העון ותכנוס אז היא אסורה וכשתצא חוץ אף כי היתה השפעת המלך עליה הואיל ויצאה מותרת, א"ל בני משאול היה לו הבנות האלו והם מירב ומיכל וראויות לדוד המלך שכן ממלך באות וכפי הנראה לקחן דוד לנשים והיכי עביד הכי ונשא ב' אחיות וכי משום דמלך הוא יחלל את התורה והלא זוגות הם כענין שנים שנים באו אל נח וכל אחד משפיע לבת זוגו וא"כ האחיות אסורות אפי' למלכים ולמה עשה כן, א"ל ר' לאחר מיתת מירב נשא את מיכל, מ"מ ר' הקשב ואשאלך למ"ד

קדושי טעות היו לו במירב שנאמר תנה את אשתי את מיכל אשר ארשתי במאה ערלות פלשתים ואמר רב פפא מיכל אשתי ולא מירב אשתי ועל שהיה קדושי טעות נשא את מיכל בהיתר ולמה לא חשש דוד מפני הרואים שלא יאמרו שתי אחיות קידש אחת נשא ואחת עומדת לו בקדושין, א"ל בני אמור לי מקודם איך היו קדושי טעות, א"ל ר' הכריז שאול והיה האיש אשר יכנו יעשרנו המלך ויתן לו את בתו כי גלית הפלשתי היה מחרף מערכות ישראל מצד עונותיהם וכאשר שמע דוד ההכרזה מיד הלך והרגו כי מי ישלח ידו במשיח ה' כי נמחלו כל עונותיו, ובראות שאול שהרג את גלית נתחרט ויצא מדבריו עד שאמר דוד בתך מקודשת לי בממון שאמרת לעשרני, אמר שאול במה שאמרתי את בתי אתן לו לאשה אינה מקודשת בדיבורי ומה שאמרתי יעשרנו המלך עושר גדול הוי לך מלוה אצלי ואין אשה מתקדשת במלוה הלך שאול ונתן את מירב בתו לעדריאל בן ברזילי המחולתי לאשה נמצא שהיה קדושי טעות שנאמר ויהי בעת תת מירב בת שאול לדוד והיא ניתנה לעדריאל בן ברזילי המחולתי לאשה נמצא שהיה קדושי טעות וע"כ נשא את מיכל אחותה והאמת בהיתר נשאה רק מ"מ למה לא חשש מפני הרואים שלא יאמרו דבר, א"ל בני כמדומה לך שלא עמדו בסנהדרין עמדו ושם התירוהו ואין כאן חשש הרואים, א"ל ר' ומיכל איך נתנה לו והלא לא רצה ליתן לו את מירב לאשה, א"ל בני בעל כרחו לקחה כי שאול אמר לו לדוד תרצה לקחת את מיכל לאשה לך והבא לי מאה ערלות פלשתים והוא סבר שיהרג דוד כי חשש וירא ממנו הרבה, א"ל ר' ראה מלך ישראל מה עשה גרם שיהרג נפש מישראל על לא חמס בכפו, א"ל אדרבא שאול אמר אחר שהרג את גליות הפלשתי וודאי צדיק גמור הוא ופתהו יצרו ואמר שמא מקרה הוא ורצה לנסות את הענין אם ינצל מק' ערלות פלשתים וודאי צדיק גמור הוא ואם לא ינצל אל אמונה ואין עול כי נתחייב ויהרג והוא הלך והרג מאה פלשתים והביא ערלות מכל אחד ולקחם שאול בסוברו שאינם שוים כלום כלומר אפי' שוה פרוטה אינם שוות, ואמר לו דוד תנה לי את מיכל אשתי ואמר שאול מלוה ופרוטה אית לך גבאי כי עדיין לא נתן לו דבר מהעושר אשר אמר יעשרנו המלך, ואמר דוד הנח המלוה שאין דעתי רק על הערלות והם שוים פרוטה, ושאול אמר אינם ש"פ ויצאו לסנהדרין ואמרו מקודשת ולקחה בע"כ, א"ל ר' למה אמר שאול להביא מאה ערלות יאמר להביא מאה אזנים או מאה אצבעות, א"ל א"כ היה הורג חמשים והיה מביא לו מאה אזנים והיה הורג עשרה ומביא לו מאה אצבעות, א"ל ר' יאמר לו להביא חוטמות שאינם אלא אחד אחד, ועוד למה אמר דווקא ק' יאמר י' או י"ב ואם הוא צדיק ינצל ואם לאו יהרג ויבא נסיונו בי' כמו בק', וא"ת אין הנסיון בי' או בי"ב א"ל א"כ יאמר לו להביא ר' ערלות.

ועוד מלך ישראל יטעה בזה שק' ערלות אינם שוים פרוטה והלא כל אדם היה קונה אותם בעשרה פרוטות לכלבו או לשונרו כאשר אמר דוד, א"ל בני שאול כיון בערלות להוציא את דוד ממחיצתו ומכחו להכניסו בערלות שיהרג כי אמר שאול אם צדיק הוא אין בדברי כלום ואם לאו יושלך בערלות ויסר הצל מעליו ויהרג, ואם היה אומר להביא אברים אחרים לא היתה מתקיימת מחשבתו ואף אם היה חייב אפשר שיהיה נצול דרך מקרה לכן א"ל להביא ערלות, ומה שאמר לו ק' דווקא כי אמר מדה העשירית מבורכת מק' ברכות וכל הערלות ניזונים ממנה ואם דוד הוא צדיק עכ"פ יצליח בק' הערלים ואם יצליח בוודאי יקח מלכותו כי הוא אחוז במדה הי' שממנה מלכים ימלוכו שהוא מלך בעולם השפל. ומה שטעה שאול ואמר הערלות אינם שוים פרוטה כיון שהערלות אינם נכנסים בכלל פרוטה הרומז בכ"י המתקדשת בפרוטה שהוא מצפ"ץ יהו"ה בא"ת ב"ש, ואין הקדוש מתקדשת מן הטומאה, ומה שאמר דוד חזו לכלבא ולשונרא אמר הערלות הם הערלים וראויים להתגלגל לכלבא ולשונרא ויתכפרו ואחר יבאו בישראל ויתקדשו, ואשה מתקדשת מקדושין, ואת מיכל אחר מיתת מירב נשאה כי מירב מקודשת היתה לדוד, ואין לומר שכך היה הדין כמו שאמר שאול וגם לא הלכו בסנהדרין לא בזו ולא בזו שמלך היה ואין דן ולא דנין אותו כי אמר שאול מלוה אית לך גבאי ומלוה להוצאה ניתנה ואינה מקודשת, אין הדין כך שאין זה מלוה אלא שכר עבודתו ששם נפשו בכפו ונתחייב לתתו בידו ולא ניתן להוצאה וכל מה שלא ניתן להוצאה אין שם מלוה עליו, והמתין דוד מיתתה שמתה מירב ואז לקח את מיכל ומפני שהיתה מקודשת לו המתינה משום שתי אחיות כי שניהם מקודשת לו, א"ל אדוני ולמה האשה אינה מתקדשת במלוה והלא אין שום עיכוב בדבר הרי שקדשה בק' זהובים ורוצה להוציאם בהוצאה מקודשת ומה לי זה ומה לי זה ממה נפשך כשהאשה מתרצה בזה תהא מקודשת, א"ל בני אמור אתה, א"ל כדי שלא תאמר שאני איני יודע אומר, כל הכוחות החיצוניות מתפרנסות מהיסוד חלק כחלק ואומר לוה רשע ולא ישלם וצדיק שהוא הנותן חונן ומלוה וא"כ המלוה הולכת בחוץ ואין האשה מתקדשת ממנו וזהו להוצאה ניתנה כלומר שיצא בחוץ ובמקומו יתבאר בע"ה, א"ל ר' וכי דוד את מיכל נשא והלא פלטי בן ליש לקחה לאשה שנאמר ושאול נתן את בתו לפלטי בן ליש, א"ל בני לא זאת נשא ולא זאת אלא דוד לא עירער על מיכל כי סבר שתנתן לו לאשה והמתין עד שמתה מירב משום שתי אחיות כי שתיהן מקודשת וכאשר ראה שניתנה לפלטי בן ליש ערער דוד על שתיהן ונמצאו מקודשת, ופלטי בן ליש את מיכל ועדריאל את מירב שניהם בעבירה נשאו, א"ל ר' כל מילי דמלך אני יודע מאבי ז"ל ואתה אומר דוד לא זאת ולא זאת נשא והא כתיב ויאמר שאול אל

מיכל למה שלחת אויבי, א"ל בני ואני כך אמרתי לא זאת ולא זאת נשא באיסור כי אחר שמתה מירב לקח את מיכל בהיתר ואחר שברח דוד לקח שאול את מיכל ונתנה לפלטי בן ליש באיסור, וכשנהרג שאול חזר דוד ולקחה בהיתר כי מיכל היתה אשתו של דוד ואין קדושי פלטי בן ליש כלום שאין קדושין תופסין באשת איש וחזר ולקחה בהיתר, והנה כל משפטי דוד בדין ובצדק כמדתו, א"ל ר' ולמה פלטי בן ליש היה בוכה אחר העבירה אחר שאדרבא מצד עצמו היה לו להניחה. א"ל בני חלילה וחלילה שפלטי בן ליש היה בוכה אחר העבירה כי הוא ידע באמת שהיא אשת איש ולא בא עליה מעולם ולא נכשל בה כי היה כובש את יצרו יותר מיוסף הצדיק ומבועז ובכל פעם היה מעלהו הקב"ה שכר גדול וע"כ היה בוכה, א"ל א"כ שאול אחר שלקחה דוד לאשה לפני כל העולם למה נתנה אחר בריחת דוד לפלטי בן ליש, א"ל שאול היה סובר שדוד לא קדשה קדושין אחרים רק הקדושין של מאה הערלות מפלשתים ואמר שאול כי אינם שוים פרוטה, ודוד שסבר שהם קדושין כי הם שוים פרוטה לא קידשה בקדושין אחרים, א"ל ר' אמור לי באומר בתך ופרתך מקודשת לי בפרוטה למה נשאר בתיק"ו, א"ל בני הוי דברים שבלב כי משאמר פרוטה והזכיר בתך ופרתך לא ידענו אם חילק הפרוטה חצי בבתו וחצי בפרה ולא כלום או לא כל אחד כדינו קאמר הבת בפרוטה ופרה במשיכה ושניהם שלו לכן נשאר בתיקו, א"ל ר' ונשאל לו ואם לא חילק וודאי מקודשת ואם חילק הפרוטה ולא כלום, וא"ת מאי נפקא מינה בין כך ובין כך אסורה, נ"מ דבר גדול שאם חילק הפרוטה היא מותרת בוודאי, ועתה בא בן זוגה ליקחנה ואתה אסרת עליו ואתה גוזל חלקו שמעו שמים והאזינו ארץ חז"ל התירו לגזול אשה מבן זוגה והתורה אמרה לא תגזול, ואם לא חילק וודאי מקודשת ואם הניחה והלך הגדר פרוצה כי בהיות יודעים שבוודאי היא מקודשת הגדר חזק ואמיץ אבל בהיות ספק הנה נפרצה הגדר ויכנסו כי אין הספק כוודאי אף כי הם עריות א"כ יבררו הדבר ולא יעשו הוודאי ספק או המותר אסור. א"ל בני אמת אמרת שאבי ז"ל מסרך בידי ובלאו הכי האב חייב למול את בנו להכניסו בתוך הקדושין ולהוציאו מן הערלה ולפדותו מן הכהן כי לו משפט הבכורה, וללמדו תורה שבכתב ותורה שבעל פה כי הוא אמונתינו שאין הריסה באלו, ולהשיאו אשה כי הוא חבור האוהל, וללמדו אומנות שהוא דבר שאין מביאו לידי חילול, ולהשיטו בנהר מעשה בראשית ומעשה מרכב כל אלו תלוים באב לעשות לבנו וכולם קיימתי והרי אתה בן י"ג וברוך שפטרני מעונשך ואיני עמך, ומכל מקום אם רצונך אמור אתה ואקשיב ואראה דברים המסופקים איך תבררם, א"ל א"כ האב שמחל על כבודו כבודו מחול ואומר אני ותקשיב אתה, ודע לך שאפי' אם היו שואלים אותו והיה מברר דבריו

אין שומעין לו הואיל ולא בירר בשעת מתנה שנתן הפרוטה כי הוי דברים שבלב ואינם כלום, א"ל אי הכי דבריו שיצאו בפועל ואמר בתך ופרתך בפרוטה זהו הפועל היכן נפל שיתברר בדברים שבלב, ודברים שבלב אינם כלום והפועל נתבטל ותהא מותרת, א"ל ר' אומר לך דבר אחד שאמר לי אבי ז"ל בזה והשמר לך שלא תהרהר דבר כי הוא לא אמרם אלא מפי אליהו ז"ל וכך אמר, התפארת נקראת ל"ב והעטרה נקראת ל"ב, נוטלת רשות מהלב שהוא הת"ת הוא המלך בו' קצוות ולו הרשות נתונה א"כ דברים שבלב הוא העטרה אינם כלום, ועתה זה האדם שקידש שני דברים בפרוטה אחת אנו צריכין לדעת דברי לבו לברר הפועל שהוציא מפיו, ומפני שדברי הלב תפושים מכאן ומכאן מן הלב העליון ומן הלב התחתון ע"כ נשאר בתיקו, והואיל ונפל הדבר בספק אסור שאם תעמוד דברי לבו בלב התחתון ואינם כלום יאמרו לך אדרבא הם דברי לב העליון והוי דברים א"כ יש איסור ולחומרא זהו כל תיקו דאיסורא לחומרה כי זה הספק הוא ספק דאורייתא שהלב העליון הוא תורה שבכתב. וראה והבן באמת שכתב בכל לבבכם להרמיז בשני הלבבות לב טוב ולב רע, א"ל כתיב לא ירבה לו נשים ולא יסור לבבו ונתעוררו חז"ל לומר לא ירבה אלא י"ח ור"י אומר מרבה יותר מי"ח ובלבד שלא יהיו מסירות לבו, ור"ש אמר אפי' אחת ומסירה את לבו לא ישאנה ולדבריו יאמר לא ישא אשה ולא תסיר לבבו אבל עכשיו שאמר לא ירבה לו נשים משמע נשים ומסירות לא ישא אשה א' ומסירה ישא, א"ל אחר שהטעם הוא שלא יסור מה לי אחת ומה לי הרבה, א"ל א"כ יאמר ולא ישא ולא יסור וכ"ש רבות, א"ל בני אחת ומסירה לא ישא, אחת ואינה מסירה ישא, רבות אפילו כאביגיל לא ישא וזהו לא ירבה לו נשים אפילו כאביגיל, א"ל י"ח מנא להו, א"ל דכתב וילדה בנים לדוד בחברון ומונה ששה נשיו והם אחינועם היזרעאלית ואביגיל ומעכה וחגית ואביטיל ועגלה הרי כאן ו', וכתיב ואם מעט ואוסיפה לך כהנה וכהנה הרי כאן ג' פעמים ו' הם י"ח, א"ל על מה נתעוררו חז"ל לומר עד כ"ד ועד מ"ח כענין שנאמר ואימא ו' כהנה עוד ו' הרי י"ב ואמר וכהנה הרי כ"ד, ותנא אחר אמר א"כ יכתוב כהנה כהנה מאי וכהנה אלא כהנה ראשון י"ב כהנה שני כ"ד וכהנה ריבה עוד כ"ד הרי כאן מ"ח וכי לא ידע הקב"ה כמה נשים ראוי למלך לישא אבל הזהירו בלאו לא ירבה ולא ביאר, וכשאמר הנביא ואם מעט ואוסיף לך כהנה וכהנה אם תורתינו מתיר להיות י"ח כענין כהנה ראשון ו', כהנה שני ו', וו' שהיה לו הרי י"ח, ואלו לבד התיר לו הקב"ה ואם ישא יותר עובר בלאו לא ירבה א"כ האומר כ"ד עבר המלך ואם כדברי האומר כי כהנה שני בא לרבות עוד י"ב הרי כאן כ"ד א"כ המתיר את המלך שישא מ"ח יעבור המלך בלאו ועל המתיר משפט העבירה, ואם הדין כדברי האומר מ"ח שהרי הדין עמו כי לא בחנם נכתב

הו' של וכהנה א"כ האומר י"ח וכ"ד גזלו נשי המלך במקום שהתורה התירה לו מה ראו למעט מנת המלך אשר נתן הקב"ה לו, ואחרי כל אלה אבן מקיר תזעק ויאמר הנהיה כדבר הגדול הזה או הנשמע כמוהו לשום המלך בספיקות רבות לעבור בתורתו יכתוב בפירוש לא ירבה לו נשים יותר מו' או י"ב או י"ח או כ"ד או מ"ח ויסתלק מן הספק, ועוד אלו התנאים והאמוראים נדחקו ואינם אומרים לא ידענו אבל אומרים דברים שאינן נראים מן הכתובים ואמת כי מנו מנין אמיתי שהיה לדוד ו' נשים ומיכל בת שאול היכן, א"ת ששכחו אותה עתה שהזכרנוהו קשה לכולם למ"ד י"ח אדרבא כ"א כי ג' פעמים ז' הרי כ"א, ולמ"ד כ"ד אדרבא פ"ח, והאומר מ"ח אדרבא נ"ו, ושכחו ולא הודו לו לומר שכחנו ויחזרו בענין האמת אבל אמרו היא מיכל היא עגלה ואוהבה כעגלה הם אמרו כן ואני אומר כן עגלה היא אחרת ומיכל היא אחרת ושכחו חכמים לומר שמיכל נשכחה מפיו של המונה נשיו של המלך, א"ל בני כמה פעמים אמרתי לך שהשטן מתגרה בי שנתחברתי עמך ואם יודע אתה מפי אביך אמור כי אני מעי חמרמרו ממך ואין לי כח להשיב לך כי אם תרד בכל התורה כולה בדרך זה אם יהיו כל העולם סופרים וכל הקנים קולמוסים וכל הימים דיו והשמים והארץ קלפים לא יוכלו לכתוב כונתך, א"ל א"כ בחנם אמר איוב היאכל תפל מבלי מלח ואם יחסר המלח מהבשר הבשר מסריח ואינו נאכל ואם יתקן ויתייבש בלא מלח יאכל בלא טעם וכי הדברים האלו ממני הם הלא מאבי ז"ל הם שלא הניח בשר מבלי יודע תיקון מליחתו, וכל הדברים שיצא מפיהם עכ"פ נמלחו ונתקנו ויצאו מפיהם כי לא בחנם אמר החכם אם הייתי בהר סיני הייתי שואל שתי פיות אחד לדברי תורה ואחד לדבר מילי דעלמא, ואם דבריהם אינם תורה איך היו יכולין להוציא מפה קדוש מילי דעלמא לכתבם בספר לכן אמור ואם לא תדע שאל ויאמרו לך ואם אינך רוצה אומר אני ולא מדעתי ומשכלי רק אבי ז"ל אמרם ואם אתה בספיקות רבות ואתה צריך לשאול מהיודעים אני בע"ה אין לי ספק כי השמים הכינו לי מקום לדעת, ודע כי קב"ה אמר למשה רבינו ע"ה עלה אלי ההרה ועלה ומצאו שאמר לא ירבה לו נשים ולא יסור לבבו. וא"ל משה רבונא דעלמא האי לבבו לבו מבעיא, וא"ל לב המלך הגשמי יסיר לבו הרוחני ממצבתו כענין ונשיו הטו את לבבו ומה שלא פירש לו בפירוש כמה יקח הכוונה הוא לא ירבה לו נשים יותר מדאי יותר מדוגמא העליונה, ואם אינו כן יטו את לבבו והנה המלך המשפט שהוא הבינה פועל בו' ספירות זולת העטרה שנתנה לת"ת והיא בעולת בעל ואם המלך רוצה לעשות כענין המלך העומד בעולם הגשמי הוא מלך דוד היא העטרה אשר עם י"ב הויות הבאים אליה מקיים עולם הגשמי ורוצה גם הוא שיקיים עולם עם י"ב נשים כי ההויה באשה כענין ויצאה והיתה וכמו כי תהיין

לאיש הרשות בידו שע"י י"ב נשיו יתבודד להשיג בי"ב הויות והיא השגת המלך, ואם ירצה י"ח גם י"ח עולמות, וכולם במלך הרוחני היא העטרה ורוצה גם המלך להשיג בעולמות ע"י נשים י"ח עולמות הרשות בידו, ואם הוא רוצה להוסיף על י"ח עוד ו' נשים נגד ו' קצוות הרשות בידו, ואם רוצה לעלות עד מ"ח א"י הו"ה אהי"ה וכולם נכללים בזה השם הרשות בידו, האמת אם הוא יוצא מהכללים א"כ חושב מה למעלה ויסור לבו ע"י מחשבתו, וע"י הנשים באים השגות האלו כי באשה באים כולם, א"ל בני א"כ יש לו לישא י"ג להשיג באחד א"ל י"ג הוא בכלל מ"ח, א"ל ויקח ע"ב להשיג בשם מע"ב שמות, א"ל ר' אל תכני בעוקצך כי איני מקבל שום מכה שכל השגות כולם מהמח הוא שם בן מ"ח א"י הו"ה אהי"ה וכולם נכללים בזה השם ואם יצא מזה יצא ממחיצתו, הלא תראה שלמה יצא והטו לבבו, ומה שארז"ל היא עגלה היא מיכל אמת הוא כך כי המלך לא נשא בפרט ז' נשים כמו שאמרתי שהעטרה היא בעולת בעל, אבל בכלל אין לעכב שז' בכלל המ"ח, ומה שכתוב ולמיכל בת שאול לא היה לה ולד עד יום מותה משום מעשה שעשתה בבוא דוד עם ארון הקודש א"כ נראה שעגלה שהיה לה בנים היא אחרת ומיכל היא אחרת אין הדבר כן כי לא יתכן שישא המלך ז' נשים בפרט אלא הכי הוא, מאותו מעשה שעשתה בבוא דוד עם הארון לא היה לה ולד אבל קודם המעשה היה, ודהמע"ה לא רצה לקחת נשים ופילגשים רק י"ח, והנשים בקדושין וכתובה, והפלגשים בלא קדושין ובלא כתובה, כי רצה להשיג ההשפעה הבאה בפלגש היא לילית והכל מן המלך, א"ל בני אמרת מה שאמרת והכל אמת ובמקומו אומר גם אני בע"ה, א"ל כמה בנים היו לו לדוד א"ל אחד הוא שלמה כי דוד ושלמה אחד שה' משלמה רומז בדוד וא"כ שלום וה' יסוד ועטרה, וע"כ שלמה ימלוך כי דוד אביו כלול בשמו של שלמה, א"ל והלא רב אמר ד' מאות בנים היו לו לדוד, א"ל כל הד' מאות היו בני יפת תואר ותמר היתה בת יפת תואר ולא היתה בת דוד ממש כי מעוברת לקחה וילדה בבית דוד וגדלה כבת וע"כ נקראת בתו ואח"כ נולד אבשלום, ואמנון בא עליה בהיתר שלא היתה בת דוד, א"ל ר' והלא לא חשש משום נדה. א"ל בני וכי יש נדה בבית המלך שהרי בזמן שיסתלק הדם מן האשה הוא הדין הקשה היא טובלת במקוה ישראל ונטהרת מן הדין, וי לה לאשה כשפסק דמה והגיע זמנה ולא ירדה בטבילה כי אין להניח טומאת הדין בבית המלך היא כ"י ולכן אפי' האלמנה צריכה בזה הטהרה בזמנה מיד ולכן אם כל הטומאות בטלו טומאת נדה לא בטלה כי אין חורבה בעולם כמוהו, וא"כ תמר טהורה היתה, א"ל ר' נהי שלא היתה אחותו לא מן האב ולא מן האם וגם לא היתה נדה כי אין טומאה בבית המלך ויש אזהרה גדולה א"כ למה שנאה, א"ל בני חלילה ששנאה שום

שנאה משום שעבר עליה. אלא נימא נקשרה ועשאתו כרות שפכה, א"ל ר' ומי לא ירום צעקתו בזה טומאת נדה אין מניחין בבית המלך ושערות מניחין והלא האשה צריכה לבער כל טומאה ממנה ומה שאינו מבערם האיש שהוא צדיק חונן ונותן אך האשה אין לקבלם כלל אלא להשחיתם הוא שנאמר ויצא לך שם בגוים ביופיך שלא יהיה להם שערות לבנות ישראל לא בבית השחי ולא בבית הערוה כי צריך הבעל למצוא אותה מבלי שום טומאה כענין כולך יפה רעיתי ומום אין בך כ"ש המלך שאין טומאה בביתו וא"כ מאין לה שערות לתמר לעשותו כרות שפכה וחזר הדין למה שנאה, א"ל בני אמת אתה אומר אבל הכי אמרתי נימא קשרה לו לכתחלה ועשאתו כרות שפכה לכתחלה, א"ל ר' אם כדין שנאה למה נהרג, א"ל הוא הרג את עצמו כי גרם שנסתלק מקדושתו כענין לא יבא כרות שפכה כי יצא מדוגמא העליונה וגרם צעקת רבים כענין ותקח תמר אפר על ראשה וצעקה גדולה נפלה על העולם כי אמרו לבנות מלכים לסתומות לצנועות הוא כך לפתוחות ולפרוצות על אחת כמה וכמה, וגלה בתחבולה מאת המלך וברוך הוא אשר יגדע האמת ונתחייב ונהרג, א"ל א"כ חזר הדין מאחר שהשערות אין נמצאים בבית המלך כי כולך יפה רעייתי ומום אין בך א"כ תתחייב האשה להשחיתם בחובות מצות עשה או בעונש לאו כעין טבילת נדה וא"ת אין ה"נ א"כ למה לא יתחייב הבעל להתיר את נדריה כשנדרה שלא לגלח אותו מקום והלא גורם טומאה בבית המלך, וגדולה מזה אמרו שאינו זקוק להפר לה שאין השועל מתעפר אלא בעפר פר ר"ל שאין לו עינוי וצער מהשערות ואדרבא אין עינוי וצער כטומאה, א"ל בני אמת הדבר אבל לא נאמר זה ההיתר אלא בגלות שהיא נוטרת כרמי הע' שרים, וע"כ אין הדבר בחובה מ"מ יש שכר בהשחתם אבל בזמן קיבוץ גלות ישראל לא נמצאת שערות לא בית השחי ובבית ערוה כלל:

ד"ה א"ל ר' ולמה לא ירבה לו סוסים,

א"ל ר' ולמה לא ירבה לו סוסים, א"ל בר מינן מההוא שמרבה לו סוסים א"כ מחזיק מצרים החיצונית זהו ולא ישיב העם מצרימה, א"ל א"כ יכתוב ולא ירבה סוסים מאי לו, א"ל אם לא יאמר לו א"כ אומר אני שלא ירכב כלל וכלל וא"כ ישראל מה תהא עליהם, לכן אמר לא ירבה לו סוסים ומלת לו פונה פנים ואחור וה"ק לא ירבה לו כדי שלא יוציא השפע לחוץ ופונה גם לאחור לו סוסים הכוונה כדי מרכבתו תהיה לו הוא ישראל הגשמי שהוא מרכבת העטרה ולכן תיבת לו בין ירבה לסוסים, ובמקומו אבארהו בע"ה. ונשוב לענייננו, א"ל ר' המתן מעט אין רוכבין על סוסו ואין יושבין על כסאו ואין משתמשים

בשרביטו, א"ל סוס המלך מאי ניהו חכמת אלהים מי רוכב עליו מי שלמעלה מן המלך הוא עלת העלת, וכן הכסא. ואין משתמשים בשרביטו של מלך אלא מלך אחר, א"ל ר' א"כ אבישג השונמית דכתיב ויבקשו נערה יפה את אבישג השונמית וכתיב ותהי למלך סוכנת א"כ מותרת לשלמה בנו, א"ל אין ה"נ לשלמה מותרת ולאדוניהו שהוא הדיוט אסורה, א"ל נהי שהוא מלך מ"מ סוכנת אביו מי הותרה לו, א"ל כתיב והמלך לא ידעה רק משרתת המלך ולא קדשה, א"ל אי הכי מאי נפקא מינה פשיטא דמותרת, א"ל בני אפ"ה אסורה להדיוט משום שכבר נשתעבדה תחת המלך ושמשה את המלך אסרה להדיוט, א"ל א"כ העני אדוניהו מה חטא אחר שלא קדשה ולא בא עליה מותרת אף להדיוט דפלגש היא ופלגש מותרת להדיוט, ולא זאת שלא נתן לו המותר אלא שהרגו שומו שמים על זאת אפי' שהיה אסורה לו ולמה יהרג כ"ש שמותרת הא אמרינן לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו וכאן לא לאו ולא מעשה ולא חיוב מיתה ולמה יהרג, ועוד מאי האי דקאמר חי ה' וכי מי חייבו לישבע, א"ל בני מי סברת שאין הפרש בין פלגש לפלגש פלגש החיצונית כשמת המלך מותרת אף להדיוט, פלגש פנימית כעין אבישג אסורה, וראה והבן כי אדוניהו רצה למלוך על ישראל בלא רצון אביו ונתחייב הריגה ועתה הוא הדיוט וכיון למנוע השפע מלרדת במלכות שלמה כי ההדיוט אין לו כח לתת לפלגש המלך, ושלמה היה חכם גדול ואמר חי ה' ולא כמחשבתו וימות הוא מדה כנגד מדה. א"ל ר' פלגש פנימית מה הוא, א"ל כל המדות כולם נקראים מלך והדיוט ואשה ופלגש, א"ל די לי בזה ונחזור לדברינו. ונקרא מלך שאם תמלאהו מ"ם למ"ד כ"ף וקח אותיות שניות ממ"ף שהוא יהו"ה כעין י' פעמים ה' ה' פעמים י', ו' פעמים ה' ה' פעמים ו' הרי כאן ממ"ף ועולה ע"ק, והנה מלך אותיות שניות שלו עולין יהו"ה א"כ הוא מלך הוא יהו"ה עץ החיים, וזהו שהכל רצים לראות את המלך הגשמי שהוא דוגמא והדין נותן, ואם תרצה לדעת מעלת המלך עם המלכה כתבם זה על גבי זה:

-- מ - ל -ך:

מ - ל - כ - ה:

צרף הה' של מלכה עם המ' של מלך ועולה יוד ה"א וא"ו ה"א, צרף הה' של מלכה עם הל' של מלך והוא ה"ל, צרף הה' של מלכה עם הך' של מלך ושב ה' לת"ק, וראה עתה והבן התחברות הה' עם אות מ' ממלך נעשים יו"ד ה"א וא"ו ה"א עצם אחד עם המלך ועלתה בבינה וזהו ה"ל ה' לל' ר"ל ה' אחרון לל' שהיא הבינה, ואח"כ נתן לה כח להשתמש ת"ק שנה בשמיטה אחת, א"ל בני מאביך זקני והוא אבי קבלתי זה, צרף כ' של מלכה עם מ' של מלך והיא ס' היא בינה סמך העולם, צרף כ' של מלכה עם ל' של מלך והוא נ' הנה

עלתה בסמך וזכתה בנ' שערי בינה, צרף כ' של מלכה עם כ' של מלך ועולה גואל, ראה עתה נעשית בם גואל. א"ל ר' אבל אני קבלתי מאבי ז"ל צרף ל' של מלכה עם המ' של מלך והוא ע' נתחבר עם המלך ונעשית מלכה על ע' שרים, צרף ל' של מלכה עם ל' של מלך ועולה אהי"ה ראשון אהי"ה אחרון וח"י ור"ל אחר שנעשית מלכה בע' שרים היא אומרת ח"י אהיה ראשון נותן כח וממשלה לאהי"ה האחרון ונקראים הוא ושמו. ראה והבן קראה שמו על שכחה ממנו י"ה ברבוע ו"ה ברבוע עולה שמו, ואם תהפכהו הוא שו"ם שהבינה אומרת שום תשים עליך מלך הוא הת"ת, א"ל ר' ותשים למה נכתב, א"ל שום העטרה את המלך עליה תשים אתה ישראל את העטרה עליך, והוא מתהפך ומ"ש שאם יגרום החטא מש הו' שהוא מלך מן המלכה ותשוב המלכה פלגש והפלגש מלכה, א"ל ר' תרצה לראות איך הקו הוא בתוך שמו, א"ל בני דבר גדול הוא זה, א"ל אראך ולא תוכל לדבר עליו כי מפי אבי ז"ל יצא הדבר וכל היוצא מפיו כאלו יוצא מפי שכינה, ועד עתה לא ידעת שהקו בתוך שמו, א"ל לא ידעתי, א"ל ר' נכנס בעטרה ונסתר שכן שי"ן מ"מ ו"ו הנעלם עולה ק"ו והנה ק"ו בתוך שמו, א"ל בני דבריך מחיים את הנפש ואם שמעת דברים אחרים אמור אותם, א"ל ר' דע לך שהקו הוא יהו"ה כשנסתר בשמו ירד בי"ב הויות זהו שנקרא הקו הוא שעולה י"ב ואז העטרה הנקראת שמו מרימה קולה לומר אח"ד וליחד שמו שכן שמו במ"ק עולה אח"ד, ראה אבי ז"ל שאני שמח בסודות התורה הקדושה והוסיף לומר לי דבר גדול מאד מאד, א"ל בני אמור אותו, א"ל ר' ראית מימיך ללכת הגל אצל האדם הנקרא הוא א"ל האדם הולך אצל הגל א"ל ר' דע לך הה' לקח פניו ואחריו ונעשה י"ה והו' לקח פניו ואחריו ונעשה י"ח ונתחבר י"ה עם י"ח ונעשה ג"ל. הנה הגל תוך הו"א. אמר ליה והא' אמר לי' אין לא' זו הדרך, א"ל אם כן יכתוב הו' בלא א' כי אין לו צורך לא' א"ל בוודאי שום דבר ידעת בזה ואמור אותו, א"ל לא ידעתי דבר מ"מ קשה לי, א"ל א"כ שים דברי באזניך וידך לפיך ולא תפרכס בדבר כלל ודע שאין הכסא שלם ואין השם שלם אם לא שיתחבר הא' עם כס ועם י"ה שהא' משלים הכסא וה"ו משלים הי"ה ואז נשלם כס"א יהו"ה וע"כ נקרא הו"א, ואם יש לך דברים אמור אותם, א"ל בני נסתתמו דברי:

ד"ה נקראים הוא ובית דינו, א"ל בני

נקראים הוא ובית דינו, א"ל בני עטרה הוא ב"ד של ת"ת ופועלת כל דבר ועל ידה העולם נידון, א"ל ר' וידעת בזה איזה כוונה יותר ממה שאמרת, א"ל לא, א"ל דע לך מי שהוא משוגע בשכל יתפייס בדבריך וכי בעלי העבודה גסים בשכל היו ואמרו בלשון משובש

יאמרו הוא ודינו, א"ל בני היינו הך. א"ל בתים היו בונים בלא בדיל ומחליק א"כ מה קיום ומה יופי היה בבית ההוא ואמרו בית דינו ולא תקנוה וכמדומה הבית הזה והשמות האלו מאביהם וממשפחותיהם ירשו אותם חלילה כי קב"ה אמר למשה ואין הדבר רק כ"ש הבית שהוא מלא כל טוב, ואמר לי אבי ז"ל דינו של ת"ת הוא הפח"ד ונקרא ב"ד הגדול ודן מה שלמטה ממנו, וכשם שהבית הזה הוא בית של ת"ת כך הוא בית של פחד ר"ל הוא בית של דינו, ובהיות דינו שהוא הפחד בבית אז יקרא ב"ד, וראה ב"ד הגדול הוא הפחד שהחסד דן באותו דין וכשהוא יורד בעטרה אז נק' ב"ד של כ"ג שכן בית דינו במ"ק עולה כ"ג. ונקראים הו"א והי"א, וא"ל בני שניהם כח אחד עולים, א"ל ר' הוא שם של ע"ב שכשם שהויה מתגלגל בצירופי ע"ב כן הו"א, א"ל בני זהו דבר תימא, א"ל ר' אינך מודה לי יהו"ה הוא הת"ת והוא הנקרא הת"ת אם לא יהיה זה כמו זה א"כ למה נקרא הוא, א"ל בני ואמור, א"ל אומר ושים יד לפה כי מפי אבי ז"ל הוא, ה' פעמים ו' ו' פעמים ה', א' פעם ו' ו' פעמים א' הרי כאן ע"ב. ראה והבן קדושת הו"א כמה גדול, א"ל ר' אחר שנתגלגל ועלה בע"ב מדריגות גדולות נכתר בך"ב אותיות התורה, א"ל זה עתה התימא הגדול, א"ל ר' אינו תימא כי מפי אבי ז"ל יצאו הדברים, ודע והבן ה' פעמים א', א' פעמים ה', ו' פעמים א', א' פעמים ו', הרי כאן כ"ב אותיות התורה אשר ב"ך אתפאר הנה הוכתר בכ"ב אותיות התורה, א"ל ר' ראה והבן כמה בתים בונה, הנה בונה ששה וכולים ע"ב, ראה מה עשה השם הזה בנה ו' בתים ונתפס מבית לבית ועולה בע"ב שכל אלו הבתים הוא והא אהו אוה ואה האו עולים ע"ב אז הג' אבנים שהם הו"א נחלקו לי"ח אבנים וצעקו כולם ואמרו חי ה' שנתפס מבית לבית ועולה ע"ב, וכשלקח המעלות האלו לקח מכל בית ובית שכל אחד עולה ע"ב ועלו תל"ב והיו לו י"ח אבנים, והוצרך חציים וחלקם בשוה וצרפם עם תל"ב ועלו אמת, והנה ראה בעיניך ר' הוא אמת הוא אהי"ה, ר"ל הוא אמת במ"ק אהי"ה חיותו של הו"א הנקרא ת"ת, א"ל בני עתה ידעתי שאני חי בעוה"ב שיצא מחלציך בן כמוך. א"ל עדיין מה שמעת, מפ' בראשית לא יצאנו, במצות לא נכנסנו, אבל אם יעזרני אלהים אז תשמע ותראה מה כוחי גדול בנסתרות אלהינו, א"ל בני והוא למה נקרא הי"א, א"ל ר' ולא ראית היא תוך הו"א א"ל לא, א"ל ר' הלכה ונסתרה בהוא והלך הא' והוציאה ממנו, א"ל בני שמא עד עתה שהייתי מדבר ואתה היית שותק מנעתי בר, א"ל ר' לא, א"ל בני ואיך היא נסתרה בהוא, א"ל נעלם ה' הוא י', נעלם ו' הוא ו', הרי י"ו עולים היא, נתחבר הא' של הוא והוציאה מכלל שהוא הנעלם היא מה"ו שהוא הי"א כי עם הא' הוא י"ז הנה שיצאה. ראה עתה והבן שאינה מניחה מכללה כלל, היא ה' פעמים י' י"פ ה' א' פעם י' י"פ א' הרי כאן ק"כ הנה שניהם

ק"ק כענין כ"ף ק', והנה צורתו כצורתו שזה ק' וזאת ק', א"ל ר' היא היתה עם הסנהדרין וע"כ אמת עמהם ואינם באים לכלל טעות. וראה והבן מה עשתה הבת לאם לא הניחה לחיות יותר מחשבונה, א"ל עמוקים הם דבריך ופרש אותם, א"ל היא נקראת בתתו של אברהם אבינו ע"ה ושרה אשת אברהם היא האם והי"א היא הבת היא האם ולא היה חיי שרה רק בחשבון מלואה של הי"א ה"א י' אל"ף הרי כאן מאה ועשרים ושבע שנים, א"ל בני ומילוי הי' היכן היא א"ל ו"ד הם ד"ו פרצופים שניהם גוזרים ונקראים השם הגדול השם הנכבד, א"ל בני אם אמר לך אביך סודות נעלמות באלו השמות אמור אותם, וא"ל על שהו' מתגלגל ועולה במ"ח ואהי"ה נקרא הגדול שכן הגדו"ל בגימטריא מ"ח ובמ"ק אהי"ה. וראה והבן שאם תהפכהו הוא גדול"ה וכתיב לך ה' הגדולה וראה מה עושה האשה על שהיא מקבלת האש הגדולה באף נקרא הנכבד שהיא בגימטריא א"ף, וכתוב הגדול הנכבד זה על גבי זה:

הגדול:

הנכבד:

וצרוף הה' עם הה' הוא י', וצרוף ג' עם נ' הוא ג"ן הנה טיול גדול הגן עם הי' והי' עם הגן, א"ל ר' ראה כשהי' בגן אז פושט צורה ולובש צורה שאם תחליף ה"ה בא"ת ב"ש והוא צ"צ ואם תחליף ג"ן הוא ר"ט צרף צ"צ עם ר"ט והוא פש"ט ר"ל פשט צורת הדין שהי' שפ"ט ולבש צורת רחמים. וזה שנשאר מהנכבד כב"ד בהסתלק ה"נ ממנו וכב"ד בגימטריא יהו"ה. וראה והבן ירדו העשר בג"ן ולובש צורת הרחמים שהוא יהו"ה. והנשאר מהגדו"ל בהסתלק ה"ג ממנו הוא דו"ל עולה מ' ומצטייר כ"ו, והנה הכל ברחמים ונקראים יהו"ה אדנ"י הוי"ה רחמים אדנ"י דין, א"ל ר' דרדקי דבי רב יודעים זה, א"ל שמע מאמר אבי ז"ל שהק' לבדו הוא יהו"ה ויהו"ה עולה ק' ואהי"ה, והנה אהי"ה יהו"ה כי נצרף הי' עם חביריו ועלה ע"ב כזה י' י"ה יה"ו יהו"ה הרי כאן ע"ב, נצרף הה' עם חביריו כזה ה' ה"ו הו"ה הרי כאן ל"ב נצרף הו' עם חביריו כזה ו' ו"ה הרי כאן י"ז חברו ע"ב ל"ב י"ז ועולים קכ"א הרי כאן אהי"ה יהו"ה כי הק' לבדו הוא יהו"ה. א"ל בני היאך הק' לבדו יהו"ה, א"ל ר' מא' עד י' קחם לזוגות אב גד הו זח טי והם ה' ובקש ותמשש כמה פעמים תמצא חצי השם שהוא י"ה באלו ה' זוגות לא תמצא רק ג' פעמים י"ה, כי ז"ח הם י"ה, י"ה הם י"ה, ט"ו הם י"ה, הרי כאן ז"ח ט"ו י"ה שהם ג' פעמים י"ה, ולא תמצא בצורה אחרת ובצירוף אחר אם תשקלם אלף פעמים רק אלו שהם ג' פעמים י"ה, ועולים מ"ה הנה חצי השם מ"ה. קח העשר אותיות בפנים אחרים כאלו אי בט גח דז הו וכל אחד מאלו עולה ו"ה והרי ה' פעמים ו"ה עולה נ"ה צרפהו עם מ"ה שיצא לך מי"ה והם מ"ה

נ"ה ועולים ק', הנה הוי"ה עולה ק', אם כן יהו"ה שנצרף ועלה ג' פעמים ועולה קכ"א הוא יהו"ה אהי"ה. האמת קו"ף מלא הוא רבוע יהו"ה והוא מ"ן ויאכלו בני ישראל את המן הוא זיו השכינה כי אין מן בעולם כמו זיו השכינה, א"ל בני אמרת לי שהוא מ"ן איך הוא מן, א"ל חייך כך הוא מ"ם נו"ן הוא רבוע יהו"ה ועל שהוא מתוק לחיך נקרא מ"ן, וע"כ אני נשבע לך שרבקה אוהבת את יעקב שכן מ"ן הוא קפ"ו ועולים יעק"ב וד' שהיא רבקה. תרצה לדעת מה אמר לי אבי ז"ל, דע לך בני שהתורה מנענע שם העצם הוא יהו"ה, א"ל בני אמור אותו לי איך הוא יהו"ה מנענע את התורה או התורה מנענע את יהו"ה, א"ל ר' התורה מנענע ה', א"ל בני אמור לי איך הוא, א"ל תורה קדומה חכמת אלהים מנענע את התפארת הנקרא יהו"ה שכן יהו"ה נקודו שב"א חול"ם קמ"ץ ועולים תור"ה, זהו ז"ה שמ"י וז"ה זכר"י העולים תורה ועתה נחלק יהו"ה ששמי רומז בעטרה וזכרי רומז בתפארת, י"ה נקראת עטרה, ו"ה נקראת התפארת צרף י"ה עם שמי ועולים שס"ה ו"ה עם זכרי ועולה רמ"ח ותנה שס"ה לא תעשה בי"ה שמו והרמ"ח מצות עשה בו"ה זכרי צרפם כולם והם תרי"ג. ראה והבן האב שהוא החכמה והיא תורה קדומה מנענע את הת"ת הוא בנו הנקרא יהו"ה מלמדו תרי"ג מצות עשה ולא תעשה ושניהם כלולים, זהו האב חייב ללמוד את בנו תורה שנאמר ולמדתם אותם את בניכם, וזהו אשר אומר לך שאלני אבי ז"ל ושאלתי קמיה קוב"ה ושלח אלי מלאך ואמר לי כל מה ששאלתיו ונכנסתי אל אבי ז"ל וספרתי לו שהשיבו לי ותפשני וחבקני ונשקני וברכני ואמר אשריכם אברהם יצחק ויעקב שיצא זה מחלציכם ולא אמר אשריך קנה ושאלתי אותו ואמר לי אתה ואביך תלמדו תורה לפניהם ותהנו מהם ובן עשר שנים הייתי אז. וראה והבן מה ששאלתי ומה אמר לי אמרתי לו יהו"ה בצירופו עולה ע"ב והוי"ה עולה נ"ח, ר"ל ה' ה"ו הו"ה הוה"י מה רומזים הצירופים האלו ואמר לי אדנ"י ינד"א, והנה צירוף ישר וצירוף מהופך עולה אדנ"י ישר אדנ"י מהופך ואם תצרף ע"ב נ"ח אדנ"י ינד"א עולים ס"ר זהו סרו מהר מן הדרך אשר הוא מ"ן וצ"ף א"כ סר צילם מעליהם, ואלולי משה רבינו שעמד עליהם היו נאבדים וכלים כרגע, וי וי אוי ואוי למי שאינו רודף להשיג ולדעת סתרי תורה שהרי הם סרו מן הדרך ובחרו להם האש לישרף בתוכה ואלולי משה היו נשרפים, ואפ"ה בעבור שהיו משיגים בסתרי תורה זכו להיותם עם משה ולא הזיקם עונם:

ד"ה ראה והבן משה וששים רבוא, א"ל

ראה והבן משה וששים רבוא, א"ל ר' חזור חזור יפה מבלזור שנאמר והחכמה מאי"ן, מאי"ן בגי' ק"א, שאינו דומה שונה הלכותיו ק"א פעמים למי ששונה ק' פעמים לבד, ואומר לך דבר אחד שכל הגאולות מכח הבינה וע"י תפארת והעטרה, ודע כי חצי אדנ"י נחלק ב' פעמים ובשני חלקים אמרו להם קום בגלות מצרים נחלקה ובגלות שאנו בה נחלקה כי כשהיא מבלי חילוק אינו יורד בגלות שהרי כתיב כי שמי בקרבו, א"ל בני אמור, א"ל חצי אדנ"י הוא ל"ב וחצי והיתה בגלות ובהשלמת הגלות אמרו לה קום בתולת ישראל שבתוך המכה הוא הרפואה שכן ל"ב וחצי עולה קו"ם וכל הצרות מצד חילוק הכחות, והנה כל הגאולות בחצי ממשלת הכתר ואמר שבחצי ממשלת הכתר נגאלו והם ר"ן שנה ואמרת לי שנפש ממתיבתא דרקיע בישרך, והאמת הוא כך כי אילן גדול אמרו וגם אתה היית תאב לשמוע הבשורה ולא חששת לחקור אחריו ולדעת אם האמת הוא כך כי כשבשרך איך קבלת דבריו שהוא כך כמו שאמר ואפי' שהוא מלאך רצה לעשות לך שמחה בלב כי חשוב אתה לפני השם, א"ל בני א"ל כתר בא"ת ב"ש גא"ל א"ל אמת, הראיה הוא ראיה אבל היה לך לבקש טענת ברי על ענין החצאין שאמר שיגאל בחצי ממשלתו כי הראייה הוא לענין שנגאל בממשלתו הוא ראייה אבל לחצי ממשלתו הראייה הוא שבורה כחרס הנשבר שאין לה תקנה כי עוד אני אומר בסוף ממשלתו הוא נגאל, א"ל ומקמי קב"ה יוצא דבר שאינו מתקיים חלילה, א"ל ר' ומקמי קוב"ה יאמר פן ינחם העם, אלא פן לא בחנם אמרו במקום לא, ה"נ לא בחנם אמר לך המבשר ראייה גדולה וחזקה לענין הגאולה לחצאין או בעבור שלא שאלת ממנו כתב ראיה ומנין או בעבור שלא היה שעה הראויה או בעבור שלא היית כדאי לשמוע אז הראייה כי אין הדבר רק להשליך דיבור ולא להחזיקו, א"ל בני ושמא שמעת מאביך ז"ל דבר, א"ל אתה דברת עם רוחא קדישא ולא בקשת כתב ראייה ומנין ואני מה הייתי שומע בדבר זה האמת הדין עמך שהיית רעב מכל וכל והאכילך דבר מועט ומיד שבעת, ומ"מ זה תדע באמת שאני שהייתי שבע הייתי מבקש ממנו מיני טיגון שאין מניחין ממנו פאה בקערה כי הוא ערב ומתוק לחיך, א"ל מתוך דברך אני מכיר שאתה יודע כל דבר והכתב והראייה בידך, א"ל דע לך שבן י"ב שנים הייתי וראיתי בחלומי שבא אבי ז"ל ואמר לי התרחק מן העיר שנים עשר מילין ויהי בבוקר ותפעם רוחי ואמרתי כי לא דבר ריק הוא ויצאתי בחוץ כאשר אמר לי ומיד ראיתי חתיכה ענן ככף יד יורד אלי ויבקע הענן ויצא אדם מתוכה הדור פנים מאד מאד ואמרתי שמא הוא ילוד אשה כי ידעתי שהולכים וטסים עם העננים ע"י השבעת שם והשבעתיו, וא"ל לא תירא ולא תחת כי זקינך שלחני

אליך לבשריך על ענין הגאולה ועל עניניה וכמה פעמים שאלתי לאבי ז"ל על הראייה זו ולא עלה בידו ומיד שראיתי המבשר הזה זכרתי את השאלות ששאלתי לאבי ז"ל וזיינתי את עצמי ואמרתי לו אמור לי הגאולה הזאת אימתי הוא ואמר לי בחצי ממשלת הכתר שהם ר"ן שנה ואמרתי לו יש לך ראייה בזה ואמר לי כת"ר בא"ת ב"ש גא"ל זהו שמברכין בכל יום במתיבתא דרקיע בא"י גאל ישראל. ומיד אמרתי לו אמת אמרת שנגאל בסוף ממשלת כתר א"ל לא אלא בחצי ממשלתו, א"ל אדוני למה נכתב באלפ"א בית"א א' בראש ות' בסוף ומ' באמצע, וא"ל לומר שהוא אמ"ת, וא"ל א"כ יישר כחך תן לי ראיה שאמת אתך ומיד אמר לי בזמן הגאולה יאמר חי יהו"ה והוא בר"ן שנים לממשלת הכתר, ולא אמרתי גאל בלא נעלמיו רק עם נעלמיו שהוא גימ"ל אל"ף למ"ד ועולים ח"י ר"ן. ומיד אמרתי לו מאמת באת ואמת אמרת וברוך השם שיצאנו מזה המבוכה, א"ל בני החייתני בדבריך, א"ל בני ולמה לא שאלת למה אינו ממהר הקב"ה את הגאולה א"ל עמי הארצות גורמים שמבטלים התורה ומבטלים מצות ה', א"ל בני אם שמעת מאביך ז"ל בעמי הארץ מה טיבו. א"ל ר' אלולי לא שמעתי עליהם סוד פחיתות וגריעות לא הייתי מקללם, א"ל בני ידעתי שהם הורגים אותנו בגלות, א"ל ר' חייך שים דברי באזניך ותבין עניינם, תנן המקבל עליו להיות חבר בטהרות וזהו פרוש הואיל וקבל עליו להיות פרוש אינו מוכר לעם הארץ לח ויבש, ואינו לוקח מעם הארץ לח, ואינו מתארח אצל ע"ה, ואינו מקבל אותו בביתו בכסותו, ר' יהודה אומר אף לא מגדל בהמה דקה, ולא יהא פרוץ בנדרים ובשחוק ולא מטמא למתים ומשמש בבית המדרש, א"ל לא באו אלו לכלל טהרות שאין עניינם כלום בטהרות, א"ל בני למה אינו מוכר לח ויבש, א"ל ר' אין מאכילין ע"ה טהרות כדתניא בתוספתא ע"ה שאמר לחבירו תן לי ככר זה ואוכלנו יין זה ואשתהו לא יתן לו שאין מוסרין טהרות לע"ה, א"ל בני אמרת שאין לוקח ממנו לח מכלל דיבש לוקח ממנו מ"ט, א"ל ר' לח הוכשר לקבל טומאה אבל יבש לא הוכשר ולכן זה אסור וזה מותר, ותניא נאמן ע"ה לומר הפירות הללו לא הוכשרו לקבל טומאה אבל אינו נאמן לומר הוכשרו אלא שלא קבלו טומאה, ואינו מתארח אצל ע"ה שלא ילך ויטמא גופו ויבא ויטמא טהרות, ולא מקבלו אצלו בכסותו דכסותו מטמא אפי' בהיסט דחשו משום מדרס אשתו נדה, ובגדי ע"ה חמורים מע"ה עצמו משום דחיישינן שמא ישבה עליהם אשתו נדה דבגדי ע"ה מדרס לפרושים, ותניא בתוספתא בן חבר שהיה הולך אצל אבי אמו עם הארץ אין אביו חושש שמא יאכילנו טהרות ואם יודע שיאכילנו טהרות הרי הוא טמא ובגדיו טמאים מדרס. ראה והבן כמה פחיתות יש להם כמה קשים הדברים שיצאו מפי התנאים האלו, רבונא דכולא עלמא היש משפט מעוות כזה שאתה התרת להם הקדשים

שהם פירות שביעית שנאמר לגר וליתום ולאלמנה יהיה לאכלה ולא חלקת בין פרוש לע"ה, וחז"ל עוותו משפטיך לומר שחולין טהורים אסורים לע"ה ואמרו שאין מאכילין לע"ה טהרות שמעו גדולים וקטנים קדשים חמורים מתחללין על פרוטה ומוכרין בכל מקום, טהרות הקלים קונים אותם ע"ה בק' פרוטות ואין מוכרין להם לח ויבש, ועוד לח אין קונה מהם ויבש קונה מהם דלמא כי אמר קרא וכי יותן מים על זרע לא למעט היבש קאמר אלא הכי אמר א"צ לומר היבש שמקבל טומאה אלא אף שנפל עליו מים שהדין נותן שכל דבר שנפל עליו מים שלא יטמא מכח המים שנפל עליו אפ"ה מקבל טומאה א"כ כ"ש שלא לקחת מהם יבש, והתימא גדולה על הברייתא שאמר בן חבר הולך אצל אבי אמו ע"ה ואין אביו חושש שמא יאכילנו טהרות אם יודע שיאכילנו טהרות הרי זה אסור [ובגדיו] מדרס לפרושים, ומי יתן שהיה בעל הברייתא הנה והייתי שואלו מה הם הדברים להוציא חורבה בעולם שכל הלומד זו הברייתא או ישבשנה או יניח למודו לגמרי ויאמר הכל הבל ויבטל מן התורה, ובעל הברייתא יתן הדין במקום הזה שהוא גורם שעכ"פ שכל הדברים נשקלים במשקל ישר שלא יכבד אחד על חבירו וזה העני ישקול במשקל ישר ואז יאמר מי ראה מי שמע כזה דברים המהופכים בלי ברירה שהרי אומר אם יודע שיאכילנו טהרות הרי בגדיו מדרס לפרושים מכלל דבריו נראה בשמא יאכילנו טהרות אין חוששין וניחוש שמא יתארח אצל ע"ה ויטמא וישוב לביתו של אביו ויטמא הטהרות ולמה לא ניחוש בשמא יאכילנו, ואם תרצה לומר ספק טומאה לקולא כבר ידעת שגוזרין גזירות וגודרין גדרים א"כ גזור בשמא כדי שלא יתארח אצל ע"ה זקינו, וא"ת אין משיבין את הארי אחר מותו א"כ אשאל את הארי אשר לפני אמרת לי בראשית ברא אלהים ונשאת ונתת ואמרת בראשית האציל את אלהים וא"א שאין לך שטר בארגזך אלא שאיני מאמין שיהיה בחותמיו וא"כ שטר בלא עדים ולאו כלום הוא שאין השטר מתקיים אלא בחותמיו, ואדרבא אני אומר בראשית ברא אלהים ר"ל ראשית מי בראו אלהים וראייתי גדולה שאלהים ברא הכל ברא גם בראשית ואלהים הוא למעלה מבראשית, ואין להשיב א"כ יאמר ראשית ברא אלהים כי בא הב' לומר אלהים הוא ראשון לאצילות וראשית הוא שני והנני לפניך ועניני. ועוד מאריה דאברהם עשית פרד"ס ולקחת ענף וענף אחד מר ואחד מתוק אחד טוב וא' רע אחד מות וא' חיים א' אש וא' מים והרכבת אותם ועשית ויצא מהם אילן בפרדס והוא מורכב מזה ומזה ולי צוית לא תרביע בהמתך כלאים שדך לא תזרע כלאים ורואה אני רבונא דעלמא שהוא מין שלא במינו שהרי זה ממית וזה מחיה היש מין והפוכו כמוהו ואתה אמת וגזירתך אמת, מ"מ ראה חכמיך אשר מסרתנו בידם. ואמרת לא תסור מכל הדברים אשר יגידו

לך ימין ושמאל ובאו ואמרו הזאב והכלב כלב כופרי והשועל העיזים והצבאים היעלים הן מין חיה והרחלים והסוס והפרד הפרד והחמור החמור והערוד אע"פ שדומים זה לזה כלאים זה בזה עד שבא ר"מ ואמר כלב קטן והוא כעין שועל ונקרא כלב כופרי הוי כלאים עם כלב גדול עד שארז"ל שיש הרבעה גם בחיות הים. גם אמרז"ל אין מרכיבין שני מיני אילן ולא שני מיני ירקות זה ע"ג זה. ואתה מאריה דאברהם ראה מה עשו ביום הכפורים הוסיפו מחול אל הקודש ולא חשו על העניים שמפסידים מאכלם מצד גזירתם שממהרים לאכול. בא וראה מה שעשו בחלב ועשו תקנה לחטט אחריו ולהוציאו אף שאינו חלב ומזה הגזירה נמנעים ואינם מרבים באכילתם וכן עשו בכל מצותיך ואתה אמרת להם ועשית משמרת למשמרתי ואח"כ מסרתנו בידם ואמרת לא תסור מכל הדברים ואם שכחו זו המצוה לגזור ולגדור מין במינו אטו מין בשאינו מינו, ואם הם לא השיגו בתכלית ההשגה אתה משה רבינו שלמדת מפי הקב"ה כל התורה שבכתב ותורה שבע"פ למה לא שאלת על מה לא גזרו על זו המצוה, ואתה שלמה המלך הקב"ה נטע גן והניחו פרוץ ואתה באת ועשית דלת ונעלת הגן ואח"כ הנחת הדלת בלא מסגרת ומפתח ומצאו הדלת ודחוהו ונכנסו בפרד"ס כענין ד' נכנסו בפרדס וא"כ למה קראת אותו גן נעול והוא אינו נעול, א"ל בני יודע אני בך שאתה בני ומ"מ איני מאמין אם לא שנתוסף ונתחבר עמך רוח אחרת והוא האומר דברים אלה ממ"נ הנה קב"ה הנה משה רבינו הנה שהע"ה וחכמים ז"ל ויענו לך שמהם אתה שואל. א"ל ר' זהו תשובתך, א"ל אם על חלקי איני יכול לענות על חלק אחרים איך אוכל לענות כ"ש שכולם גדולים ועם כולם החכמה והידיעה ומה לי לעשות, רק ובמקום גדולים אל תעמוד, ומ"מ אתה ששואל א"א שלא ידעת ואמור ולך תהיה צדקה, א"ל קב"ה אמת ותורתו אמת וחכמיו אמת וכולם היו במעמד הר סיני וכולם למדו במתיבתא דרקיע וכולם תלמידיו של הקב"ה. וידע בהם שהאמת עמהם כי אדנ"י למדם וכאשר למדו מפי השם כן באו והזהרנו. ועל שהדבר כן מסרנו הקב"ה בידם ואמר לא תסור מכל הדברים אשר יגידו לך ימין ושמאל כי דבריהם הם מימין ומשמאל ואלו הדברים שהוא מימין ושמאל יגידו:

ד"ה ועתה נקח סדר וכל אחד יענה

ועתה נקח סדר וכל אחד יענה חלקו. ואומר מה שאמר אבי ז"ל. ואם אין הדבר כן או יש שום גימגום הנה השם עלינו, הנה משה עלינו, הנה שלמה עלינו, וישיבו בה בהכרח כי לא יניחנו בלא תשובה, ואל תאמר כי רוח אחרת יש עמי כי זה תדע בלי ספק שאני זקינך ואתה בן בני וידעתי שאביך למד תורה ממני וכל ידיעתו וכחו ממני ואם אביך

כך אתה לכ"ש ואף כי אני בנך. ודע והבן כי בסוף העולם ותחלת השמיטה הכל יחזרו להודות להשם יתברך וכולם שוים לענין יחוד השם. ולכך אין להבדיל בפירות שביעית אבל הם מותרים וזהו ובשנה השביעית יהיה קודש, ונתעוררו חז"ל לומר בהווייתן יהיו ר"ל בכל מקום שהם עומדים הם בקדושתן ושאין אומה ולשון מחלל אז רק הכל מודים שהוא אחד ושמו אחד, ומה ששאר קדשים מתחללים בפרוטה ואפי' שהם שווים אלף אלפים הכוונה הוא שהפרוטה רומז בעטרה ומכניסה בפנים אפי' שהקדשים יוצאים בחוץ להחיות העולם ישראל וע' אומות, וזהו שצריך לומר זה תחת זה זה חלוף זה, שאם לא יאמר כן הן בקדושתן עומדים, אלא שצריך להוציא הדבר בפועל שכן הדבר בפועל למעלה שולחין הקדשים להוצאה והפרוטה מקדשם כן אתה צריך לקדש הפרוטה ולהוציא הקדשים אם תרצה להוציאם ולאו דווקא פרוטה אלא כל דבר מ"מ צריך להכניס אחד ולהוציא א', ובמקומו אומר די והם הלכות קדשים וסדרם. אך הטהרות הם אסורים לע"ה כי זה פוסק הטהרה ומונע אותו. והבא ליטמא פותחין לו ואין מונעין לו כי במדה שאדם מודד מודדין לו טומאה בטומאה טהרה בטהרה ואם באת להאכילו טהרות והוא טמא ראה מה אתה עושה שהקב"ה מדד לו להתפרנס אחר שיוציא הפרנסה בחוץ ואתה מטמא הטהרות היפך רצון השם וע"כ אין מאכילין אותו. וזהו ששנינו אין מוסרין ואין מאכילין טהרות לע"ה כי אינו מתפרנס אלא מן ההוצאה. ואומר לך כלל אחד שהארץ היא העטרה ואינו מתקדשת אלא מן המים העליונים הם מי חסד ואז היא קדושה טהורה ונקיה וכשרה. ואם באו ונכנסו כוחות הטומאה טמאו השפע אבל כל זמן שלא ירדו על הארץ היא יבשה ואם נכנסו החיצונית אין שפע לטומאה, ודע והבן שכשם שהמים העליונים באים בארץ בכוונה וברצון לקדשה ולהכשירה מכל פגע רע וזה שנחסר הו' של כי יותן מים לומר מה יתן הוא בכוונה להכשירה כי זה אוהב הבעל הוא הת"ת כענין כולך יפה רעייתי ומום אין בך אף יותן שניחא ליה לת"ת כי באים אליה מים גם מן הפח"ד והם עכורים ולא ניחא ליה כי מומה עמה ולא הוכשרו, ואי ניחא ליה כגון שהם מכשירים ואין מניחים שם שום מום קרינן ביה יתן וא"כ יתן ויותן שווים להכשיר את הארץ וענין שאר משקים חוץ מן המים במקומו אומר די בע"ה, מ"מ לענין יתן ויותן אין להקשות מאשה שנטף חלב מדדיה ונפל לאויר התנור התנור טמא שהמשקה מטמא לרצון ושלא לרצון דהתם לא קתני שהמשקה מכשיר בין לרצון בין שלא לרצון אלא אמר מטמא משמע שאשה נגעה בטומאה וחלב האשה משקה והוי כמשקה הנוגע בה. שכל משקה שנגע בטמא נטמא והמשקה היוצא מן הטמא כמשקה הנוגע בו, הלא תראה כוחות החיצוניות המסבבין את היסוד משקה היוצא מהם טמא וכן כל הזרעים

כשבא עליהם משקה הוכשרו לקבל טומאה ולכן אין לוקחין מעם הארץ לח רק יבש, ובעבור שטומאת נדה הוא טומאה חמורה מע"ה ובגדיו מדרס לנדה שאינו נזהר ע"כ בגדיו חמורים ממנו ובגדיו מדרס לפרושים כי זה טמא וזה טהור ומטמאו. ומ"ש בעל הברייתא אם ידוע שיאכיל אותו זקנו שהוא ע"ה טהרות בגדיו של תינוק מדרס לפרושים הדין נותן שהמאכיל טהרות לטמא גם הוא טמא ומה שלא חשש כשנתארח אצל זקנו הכי הוא מדקתני אסור ובגדיו מדרס אם ידוע שהאכילו מכלל דלעינין דין קתני והכי קתני, ההולך אצל אבי אמו מונעו מללכת ואם הלך לא נענש בשמא האכילו אבל אם ידע שהאכילו נענש ובגדיו מדרס לפרושים אע"פ שאין חשש מדרס נדה, ומה שאמרתי לך א"ת אין משיבין את הארי אחר מותו ואמרתי לך הנה אתה הארי ותשיב לי על מה שאמרתי לך הכי אמרתי לך בעל התוספתא לא יקרא ארי שלא אמר הוא מצד עצמו. ומי שאמרה אותה תחלה הוא ארי אבל זה אינו ארי ואם היה לפני אפשר שלא היה משיב לגמרי וראייתי ממך שאמרת בראשית ברא אלהים ושאלתי אותך שאתה בחיים ואלו היית אתה בעל המימרא היית נקרא ארי והיית משיב לי אבל כאשר קנית כן מכרת הלא תראה שכן הוא שלא תוכל לענות לי. וראה איך הדבר באמת שהכתר האציל הבראשית בכח עלת העלת ואותיותיו הביטו בימינו ולקח הכ' של כתר י', והת' של כתר ש', והר' של כתר ק', ובין הכל אלף ול' הוא אל עליון, ולקח אותיות י' ש' ק' שהם פניו וזהו ועל פיך ישק כל עמי, והכתר נתן כח וממשלה והאציל את בראשית עם תשעה אלהים ותשעה הויות וך"ב אותיות התורה כלי אומנתו, וכשעלה הכתר עם אותיות יש"ק שלקח עולה תשעה אלהי"ם ותשעה הויו"ת וך"ב אותיות התורה כלי אומנתו וממנו נרשמה התורה וע"כ נקראת תורה רשומה, וראיה ושטר חתום בידי שכן אלף ול' תעלה הכתר עם אותיות יש"ק שלקח לפניו עולה ט' אלהים וט' הויות וכ"ב אותיות, הנה נתעבר בראשית עם ט' אלהים וט' הויות וכ"ב אותיות, א"ל מי מוליד המעובר או מי שאינו מעובר, א"ל בני המעובר, א"ל חייך מי המעובר בראשית או אלהים, א"ל בני בראשית, א"ל א"כ דע לך באמת שבראשית האציל אלהים ועם שמונה הויות ושמונה אלהים וח' ספירות וח' צינורות שכולם נקראים יהו"ה וכולם נקראים אלהים, וראיה ושטר חתום בידי שכן הוא שהרי בראשית עולה שמנה הוי"ה וח' אלהים ושמנ"ה ושמנ"ה שהם ספירות וצינורות כי עם בראשית הוא ט' הויות וט' אלהים וכ"ב אותיות וכך האצילו הכתר והוא האציל ח' ועם בראשית עצמו הוא ט', ועתה ראה באמת שבראשית האציל אלהים, ואני יודע שהיה לך תשובה להשיב לי והתשובה הוא שא"כ שאלהים ברא בראשית יאמר אלקים ברא בראשית ודע כי היינו הך ואין הפרש דא"כ שיש הפרש בימי

תלמי המלך שהעתיקו תורתינו הקדושה בלשון יון למה כתבו אלהים ברא בראשית ויצא ההיפך והעדות הזה מפיהם אלא היינו הך, ועדיין אני יודע שיש לך כח להשיב לי ולומר במקום סכנה העדות הזה אינו דבר כי אין עדות הזאת לישראל רק להאומות וחותם מעשה בראשית ומעשה מרכבה לא ניתן להם וא"כ מהם אינו ראייה, דע לך ר' שתשובתו חזקה מתשובתך שבראשית ואלהים ב' ספירות אע"פ שהדין היה לכתוב אלהים ברא בראשית כקושייתי אפ"ה אמר בראשית ברא אלהים ושמענו שני עניינים שאלהים ברא בראשית ושמענו שהספירות עולות ויורדות ואם היה כותב אלהים ברא בראשית לא הייתי יודע שהספירות עולות ויורדות, ואם יעלה בדעתך לומר אין הכי נמי שהאמת הוא כך שאלהים ברא בראשית ונכתב אלהים אחר בראשית שנלמוד תרתי ומי שאמר בראשית ברא אלהים טעות הוא בידם א"כ חייך ר' ואשאלך והודיעני המעובר מוליד את שאינו מעובר או אינו מעובר מוליד המעובר ע"כ המעובר מוליד, והנה בראשית הוא מעובר ומוליד את האלהים וראייה חזקה וברורה שעליה אין לדבר שהאמת הוא כך שהכתר האציל ט' הויות וט' אלהים שהם ט' עולמות שיהו"ה אלהים הוא עולם מלא, וכן האציל עם בראשית ובראשית האציל ג"כ ח' הויות וח' אלהים ועמו ט' שהם י"ח עולמות ועל שנאצלו פעמים מן הכת"ר ומן בראשית והיה אצילתם בכלל ע"כ נכתבו בתורה בפ' בראשית י"ח פעמים יהו"ה אלהים אשרי מי שזוכה בי"ח עולמות הללו, ומה ששאלתי לקב"ה על ענין המרכבה הכוונה הוא כך אם יבא האדם לשבש שכלו ולמצוא היתירות בכי האי גוונא יתלה הדברים בחסרון ידיעתו כי הוא אמ"ת ותורתו אמ"ת, וחכמינו ז"ל אמת ודבריהם אמת כולם היו במעמד הר סיני, ודע באמת שכל הענפים וכל הפירות שבפרד"ס עולין מאילן אחד ומין אח"ד ואין שם מין שלא במינו ומה שנראה דברים הפכיים כעין מות וחיים חלילה וחלילה שיש שם שום שינוי אלא הכל כפי המקבלים והכל תלוי בהסתלקות עלת העלות ממדותיו, אך הכלאים כלפי מעלה היא פנימים וחיצונים שהמכניס טומאה בהיכל יהו"ה הוא ההרכבה מין שלא במינו וזהו שני מיני אילנות הואיל וטעמם אין שוה בפה ובלשון ובמראות הוי כלאים מ"מ בהיות מראיתם שוה אלא שזה מר וזה מתוק או זה מתוק וזה חמוץ מין אחד קרינן בהו ושרינן להרכיבם, ומה שאמרתי למה לא גדרו גדר חזק ולגזור מין במינו שלא להרכיב אטו מין שלא במינו אין הדין נותן שא"כ מונעים השפע היורד מחס"ד ופחד אל הת"ת שמשניהם הורכב ונאצל ונקרא שמים אש ומים ושניהם נותנים לו כח ואם זה יבא לאסור שלא להרכיב מין במינו הנה מנע השפע מלרדת ומלתת כח, ואני יודע שיש לך קושיא חזקה בזה והלואי שתוכל להחלישה והקושיא דא"כ שמניעת השפע הוא במניעת

ההרכבה. מכלל שההרכבה מעורר ומרבה השפע א"כ למה לא חייבו התורה מצות עשה להרכיב מין במינו כעשיית שאר המצות המעוררים והדין עמך בקושייתך, אבל אני יודע שאתה רעב ללחם ואין פת בסלך ולא תוכל להחליש הקושיא אבל אני אחלישנה כמים ואתיכנה כדונג. ודע שכל המצות הם מעוררות להוריד הברכה מבריכה העליונה לכל העשר וראיה שאין מצוה בלא ברכה אבל הרכבה מין במינו פעמים משפיעים ופעמים אין משפיעים ולעולם הת"ת הוא מבורך ממוח העליון דרך החוט היורד בשדרה וכיון שכן הוא הדבר לכן לא חייבוהו ולא אסרוהו רק הניחו הדבר ברשות, ומה שאמרתי על משה רבינו למה לא שאל על מה גדרו גדר בכולם ובזה. לא גדרו שלא להרכיב מין במינו הוא משיב באמת כאשר אמרתי כי נאמר לו האמת וידע והשיג א"כ במה היה שואל, אך הדברים שהיו גורמים חברותה כעין חלב ודם וכיוצא בהם עשו גדר גדול ומפי הב"ה, הלא תראה שגם בהרכבה מין שלא במינו גזרו גזירות הלא תראה שר"מ אוסר אפי' כלב וכלב רק שזה גדול וזה קטן כי הבין והשיג ולא רצה להכניס בספק וחז"ל חלקו עליו מצד שנתברר להם ששניהם כלב ואין ספק בדבר כי אם היה ספק לא היו מתירין, ומה שאמר שהמע"ה גן נעול אמרו בזמן שהוא נעול במסגרת ומפתח אשר אינה נפתחת לעולם ואימתי בזמן שהיא כלה וכלולה מאהיה ראשון שהוא כתר וזהו שא' גן נעול אחותי כלה וראה שהאמת הוא כך שהרי נעו"ל במ"ק הוא אהיה, ואל תאמר בזמן שנכנס אדם הראשון כלולה היתה והקב"ה נתן לו מפתח נפתח ונכנס לנסותו ולא עמד והמפתח שנתן לו הוא שאמר לו ה'. ושמע אדם שהוא נהגה בד' אותיות אחרים והם אדנ"י אז אמר אדם ב' רשויות יש כאן. ראית פחיתות ונבזות של ע"ה, ועוד תרצה לדעת מה מעלה לקח אדנ"י כשנתחבר עם יהו"ה ששב להיות אדם שכן שניהם עולים אד"ם אד"ם. ואחד יתר לומר שפעמים שבים שניהם לאד"ם א' שנאמר ויקרא את שמם אד"ם. ונקראים יהו"ה אלהים, א"ל בני הוי"ה רחמים ואלהים דין, א"ל ר' עד כאן ולא יותר, א"ל בני לך נאה עד ישקיף ויראה ה' ויחננו וישוב הבן לאב ואב לבן, א"ל ר' ומי אינו רוצה בזה הלא איני רשאי לדבר בפניך בלא רשות מ"מ אם רצונך לא אדבר יותר, א"ל בני אני מחלה את פני הש"י רק להאריך ימיך ושנותיך ומי יתן והיית גדול כמשה רבינו. מ"מ בני, הוא ללמוד ובנו ללמוד הוא קודם לבנו אלא שאין זמן ואני אמתין עד בוא הזמן ואף כי אמרת שאתה זקני ואבי בנך כדעתך ידעתי גם אני, מ"מ הנראה בני אתה, ואני קודם בהשתדלות ללמוד יותר ממך ואשתדל בבוא הזמן ואפשר הקב"ה לא יניח אבות הנראים שלא יעלו על בנים הנראים בלימוד מעשה בראשית ומעשה מרכבה ואף כי אתה אב ואינך נראה אלא בן מ"מ כל דבריך סיני ודברי אלהים חיים הם. ומה

שידעת בשמות האלו שהם יהו"ה אלהים אמור ואקשיב ואבין ותשא ברכה מאת ה' וצדקה מאלהי ישעו, א"ל ר' קנאת סופרים תרבה חכמה כ"ש שאני כלי מוכן לקבל שכל אלו הידיעות ומה שתשמע עתה מפי כבר עברו עלי וכד מדכרי לי מדכר ומוכן אני לקבל יותר ממך מכל מקום לכשיבקע הנוד והקשב. כי אלו שני שמות מורים עניינים גדולים ונוראים. ואשאלך ואם ידעת דבר אחרי ששם אהי"ה הוא שם המורה י"ב הויות כשם הויה ולמה יהגה זה באותיותיו וזה באותיות אדנ"י התוכל להראות לי מעשה בראשית מזה השם שהוא יהו"ה ואיך הבין משה רבינו ע"ה מזה השם שנאמר לו קודם אהי"ה אשר אהי"ה איך הבין מעשה בראשית ועל ההבנה הזאת א"ל קב"ה בכל ביתי נאמן הוא, א"ל בני לא אוכל, א"ל ר' א"כ הקשב ושמע ותבין מעשה בראשית. ודע כי מלת בראשית מורה על הדבר הנקרא ראשית החפץ שבו נבראו כל המחודשים כולם והוא שם אהיה שראשית רומז על שם אהיה שבשם אהיה נתחדשו כל המחודשים כולם כי שם יהו"ה קדמון בקדמותו ושם אהיה שני להויה ואיך הוא שני להוי"ה כי כאשר תקח ראשית פעולתו של הויה תמצא הויה ראשון ואהיה שני ואיך הוא ראשית פעולתו כזה, י' י"ה יה"ו יהו"ה ראה עתה הב' אותיות ראשונות שהם י' י"ה הם יה"י והוא הוי"ה שכן במעשה בראשית אמר יהי כן ויהי כן וכל הבריאה במלת יה"י, ואחריו שהוא יה"י יבא יה"ו שהוא אהיה וא"כ הוי"ה קדמה לאהיה והנה שם הויה קדמון ושם אהיה ראשית החפץ וזהו מלת בראשית שהב' של בראשית הוא בפני עצמה וראשית בפ"ע וע"כ הב' גדולה שהוא קדומה לראשית שהב' רומז להוי"ה וראשית בשם אהי"ה הרי הב' גדולה לעדות שהוא קדמון וראשית שני, והנה הוי"ה קדמון ואהיה שני והשני נמלך מהקדמון כענין ואהיה אצלו אמון, וכענין ה' קנני ראשית דרכו הכוונה הוי"ה שהוא ב בראשית קנני ראשית דרכו כלומר אותו שם אהיה להיות ראשית דרכו ולכן שם הויה אינו נהגה באותיותיו ושם אהיה נהגה באותיות כי זה קדמון וזה שני, ועל שמלת יה"ו עולה אהי"ה ע"כ אמר ואהיה אצלו אמון כלומר עד הו' הוא אהי"ה כזה אבגדה"ו וע"כ נתוסף הו' בשם אהי"ה ואמר ואהיה וגם מלת דרכו ר"ל אהי"ה בתוך כ"ו דר, וכשאמר הקב"ה למשה אהי"ה אשר אהי"ה אמר לו סוד בראשית וזהו שאמר בכל ביתי נאמן הוא שהוא בי"ת בראשית ור"ל בית"י שהוא בי"ת בראשית והוא קדמון ומעיד על ראשית שהוא אהיה והוא ראשית כל המציאות נאמן הוא וע"ז נאמר אני אעביר כל טובי על פניך זהו ואהיה אצלו אמון שעל שם אהיה אמר כל טובי כי זה השם נמסר למשה, וזה לך העד שאמר לא תוכל לראות פני ולשון פני הוא קדימות וכך הוא הכוונה אהיה בתוך טובי שטובי קדמון שכן טובי בגימ' ואהיה ואמר למשה אני אעביר כל טובי על פניך ולא תוכל לראות את

פני שהוא טובי והוא הקדמון, ועל כן אמר בכל מעשה בראשית כי טוב ועל שאמר פני שהוא לשון קדמות כמ"ש וזאת לפנים בישראל ומה שאמר ברא ולא אמר יצר בדברים שנגמרה מלאכתן אמר יצירה ובדברים שלא נגמרה מלאכתן אמר בריאה וזהו יוצר אור ובורא חושך עושה שלום ובורא את הכל:

ד"ה ועתה שמע ותבין כי רגלי הויה

ועתה שמע ותבין כי רגלי הויה הם אלף ופ"ח, ורגלי בראשית הם אלף ופ"ח, והנה החזיק רגלי בראשית ברגלי ההוי"ה וברא את העולם ועם ב' בראשית נחחזק וזהו הב' של בראשית גדולה זהו ה' קנני ראשית דרכו דרך הוי"ה בבראשית והנה רגלי הוי"ה אלף ופ"ח ורגלי בראשית אלף ופ"ח. והכונה כי יהו"ה נקודו שב"א חול"ם קמ"ץ ורגלי הניקוד הם פת"ח צר"י צר"י ועולים הרגלים אלף ופ"ח וכן רגלי בראשית שבראשית נקודו שב"א צר"י חיר"ק והנה רגלי נקודו פת"ח חיר"ק צר"י והם אלף ופ"ח וי"ח עולמות והנה רגלי זה כרגלי זה, וב' קדמון וראשית שני וברא את העולם. וראה והבן שאם תצרף רגלים ברגלים עולה אלפים ומאה וע"ו, וי"ח עולמות היתרות יהיה לך למשמרת והרי כאן כ' פעמים הויה אלהים במעשה בראשית עולה אלפים וע"ו, ואדנ"י אחד אלא שחסר אח"ד ונשאר די"ן העולם, וראה אתה והבן שהרגלים הם כ' פעמים הוי"ה אלהים העמידו העולם זהו בראשית שכח בראשית מב' גדולה וכולם נקראים אלהים וכולם נקראים הוי"ה כי עבד מלך כמלך ובכח המלך פועל העבד וכח המלך עם העבד, וע"כ אמרתי לך התורה מנענע יהו"ה שלמטה מהתורה שהיא חכמת אלהים, אבל ב' בראשית שהוא למעלה מראשית מנענע את ראשית והשלים רגליו ובו י"ח עולמות אלא שב' עולמות הם יתירות כי כ' פעמים אמר יהו"ה אלהים והם רכב אלהים רבותיים אלפי שנאן הם הב' וראשית. ראה עתה והבן כשאמר הקב"ה למשה אהיה ושם יהו"ה שהם ח' אותיות שאל משה מה טיבן של שמות הללו, א"ל משה דע לך שהוא שם של ו' אותיות אה"י הו"ה וכולל ב' שמות שם אהי"ה שהוא ד' אותיות ושם יהו"ה שהוא ד' אותיות שניהם נמצאים בשם של ו' אותיות כן בראשית הוא שם של ו' וכולל יהו"ה אהי' שניהם ח' אותיות ונכללים בשם של ו' אותיות הם ל"ב נתיבות חכמה ראשית חכמה, ותחלק השם של ו' אותיות לג' שמות א"ה י"ה ו"ה והם רומזים א"ה לכתר, י"ה לחכמה ו"ה לבינה, ומשה לא גילה לזקני ישראל שם של ו' אותיות בחילוק שלש שמות א"ה י"ה ו"ה אלא צירוף שם ראשון והוא א"ה עם שם שני והוא י"ה נעשה אהי"ה ואמר לזקנים צירוף שם שני שהוא י"ה עם שם שלישי שהוא ו"ה ונעשה יהו"ה וכך אמר לישראל, והראייה שקב"ה אמר ליה כה תאמר

לבני ישראל אהי"ה שלחני אליכם ולקח סופו של אהי"ה שהוא י"ה וצרפו עם השם הג' שנאמר לו והוה ו"ה ונעשה יהו"ה ובא ואמר יהו"ה שלחני אליכם, ואין להקשות מאחר שקב"ה אמר למשה שיאמר כן למה עבר על פי השם, י"ל שם אהי"ה אמר לזקנים ושם הוי"ה אמר לישראל אך בו' אותיות. המורה לשם בראשית שהוא בו' אותיות לא לזה ולא לזה אמר כי לא ציוהו הקב"ה עד שבאו בהר סיני וקבלו את התורה, ואע"פ ששני שמות הללו הם שוים בלשונם ששניהם הוי"ה אפ"ה אחד דין והוא אהי"ה ואחד רחמים והוא יהו"ה ואע"פ שזה דין וזה רחמים הי"ה צריך לכתוב בשם א"ה להורות על הקדמות והי' שבשם י"ה רומז אל עשר ספירות והה' נסמוך ונאחז בא' ובי' כי הוא מתגלגל על כולם והו' שבשם ו"ה מורה על ששה קצוות והה' מתגלגל על כולם ופועלת עם כולם והי"ה שהם אחרונות שבשם אהי"ה רומז בעטרה והי"ה שבשם יהו"ה רומז לחכמת אלהים, ובשמות השוים תשמע ותשמח כי שם אחד לשניהם והרמז הגדול שב' בראשית רומז בהוי"ה שכן בי"ת ויה"י במ"ק שוים וכן ראשית במ"ק עם המלה עולה אהי"ה במ"ק:

ד"ה אלהי"ם דע לך ר' שכל עוד שאין

אלהי"ם דע לך ר' שכל עוד שאין להם פעולה שם אלהים שהוא כינוי לא נקרא כי הכינוי הוא סמוך לפעולה לעולם ומלת אלהים אינו נקרא כינוי אלא בשעת פעולה כי שם ית' יהו"ה שמו תמיד ובתחלת הבריאה נקרא אלהים וכל לשון כינוי לעולם סמוך הוא אצל השם כי השם הוא קודם הכינוי הוא שנאמר יהו"ה אלהים שם ואחריו כינוי. ועתה ר' דע לך הגיע הזמן לשאול לך ובעל הרגלים יתן לך רגלים לעמוד ואמור בראשית מהו שם או כינוי אם תאמר שם פעולה הוא שהרי אומר אחריו ברא ואחר שהוא פעולה א"כ למה לא אמר כינוי, וא"ת בראשית הוא כינוי למה אמר בלשון בראשית יאמר כינוי בפירוש, וא"ת שאינו כינוי כי הוא שם של ו' אותיות ואין כאן פעולה שאין הדברים נאצלים אלא בכלל ואין הכוונה אלא כשהפעולה בפרט אז צריך כינוי לפעולתו והמשל בזה העושה גולם בלי צורה אין שם כינוי לפעולתו אך האומן העושה צורה הוא שצריך כינוי לפעולתו הדין עמך אלא שקשה למה לא אמר יהו"ה ברא אלהים, והכוונה דע לך ששם המיוחד הוא שם יהו"ה אינו מעיד אלא על מציאותו וקדמותו יתברך שאם היה אומר יהו"ה ברא אלהים א"כ מעיד על מציאות העולם והויותו אבל על קדמותו ומציאותו והויותו אינו מעיד אבל יהו"ה מעיד ומורה הויות עצמו וקדמותו, וכלל שם הוי"ה ואהי"ה בשש אותיות של בראשית כאשר אמרנו וברא הפעולה שהוא הכינוי ואחר אמר אלהים ואחר השלמת העולם אמר יהו"ה אלהים שהוא שם העצם ושם הכינוי, אבל בתחלה

להורות שם יהו"ה הויות העולם אין הדין נותן, ובאמת כל מעשה בראשית כולו בין עולם העליון והאמצעי ועולם השפל כולם נחשבים לפניו ית' בנין ואע"פ שיש מהם צורות נפרדות מחומר מאחר שהם מחודשים נחשבים בנין כנגד מה שלמעלה מהם. ודע כי כל מעלת הבנין הם י' ולא יותר והם מא' ועד י' שכל המספרים בי'. וראה שהבנין הוא א"ל והמעלות הם הי"ם הרי הבנין והמעלות הם אלהים בא"ב של אלב"ם. א"ל ב"ם ג"ן ד"ס ה"ע ו"ף ז"צ ח"ק ט"ר י"ש כ"ת. ור"ל הא' הוא מעלה ובנה א"ל, ב' הוא מעלה ובנה ב"ם, ג' בנה ג"ן, ד' בנה ד"ס, ה' בנה ה"ע, ו' בנה ו"ף, ז' בנה ז"ץ, ח' בנה ח"ק, ט' בנה ט"ר, י' בנה י"ש, כ' בנה כ"ת, הנה עתה הא' בנה א"ל והמעלות שהם אב גד הו זח טי עולה הי"ם צרף א"ל עם הי"ם הוא אלהי"ם, והכלל הן לה' אלהיך השמים ושמי השמים הארץ וכל אשר בם א"כ כל הבנין נתלה בשם אל שהוא ראשון ואחריו ט' בנינים שהם בם וכו' והמעלות עלו בכללם הן שהוא הי"ם. א"כ הבנין וכלל המעלות הוא אלהים שם כינוי הוא המחדש כל פעולותיו, ומה שכל פעולותיו של שם אלהים הוא במלת יה"י כענין יהי אור וכיוצא בו בעולם העליון דע לך באמת בלי שום ספק כי המדבר בכינוי קראוהו אלהים ושם כנויו אלהים, אבל שם העצם שלו הוא י"ה שמו והוסיף בשם י"ה אותיות אל"ם ועשה אלהי"ם על שם הפעולת מי שם אל"ם הלא אנכי ה' ושם י"ה נאצל משם יהו"ה ושם זה י"ה הוא שם של אלהים, ואלהים הוא כינוי הוא שנאמר כי ביה ה' צור עולמים כלומר בשם י"ה שבשם אלהים ונמשך מאמיתת השם יתברך ויתרומם ויצר את העולם וזהו שכתב ויאמר אלהים יהי אור. ועתה יש לך לדעת איך מלת יהי התחלת כל המציאות והוא משתמש בהויה ולא יותר, דע לך כי יהי המסתלקת מאמיתית שמו ית' כזה יהו"ה יה"ו י"ה י' כי כשצרפם י' י"ה יה"ו יהו"ה א"כ עתה צריך לומר יהו"ה יה"ו י"ה י'. וראה ששמש הוי"ה במלת יהי ובו מתחיל מציאות העולם, ויש לך לשאול ולומר והלא יה"ו הוא אהיה והוא ראשית ולמה לא בא ראשית במלת יה"י אלא במלת יה"ו א"כ יה"ו הוא התחלת כל המציאות ואיך תאמר יה"י התחלת המציאות ויש לך תשובה בזה שיה"ו ראשית היסוד הוא אהי"ה, יהי ראשית הבנין, והכל מאמיתת השם הוי"ה כי יה"ו מיה"י ע"כ היסוד שהוא ראשית יה"ו והוא מיה"י והבנין יה"י זהו יהי אור, ואור זאת הוא ראשית כל המעלות שבמציאות והוא המעלה הנקרא אור הנמצא מאמיתת יהי שזהו התחלת כל המציאות ראשון מאמיתת הוי"ה ולא מדבר אחר, הרי עדות ברורה באמרו יהי אור ויהי אור וזה האור הוא אור החיים ונמצאת מאמיתת יה"י שלא אמר יהי אור מדבר פלוני אלא יהי אור בלבד ע"כ יהו"ה אלהים:

ד"ה ונקראים מצות עשה ומצות לא

ונקראים מצות עשה ומצות לא תעשה, א"ל ר' למה מצות עשה בת"ת ומצות ל"ת בעטרה, א"ל בני האשה היא הדיין ומזהיר ומעניש. א"ל רבי ויהיה האיש הדיין ויזהיר ויעניש. א"ל הכי הוא מי מושל על מי האיש מושל על האשה וגזר לא תעשה ונמצא הלאוין באשה והאשה מזהרת את ישראל לא תעשה שאם תעשה יהיה לך עונש כך וכך, א"ל בני הכי הוא, א"ל ר' היש עול כזה שהאשה כלולה והזהירוה בעונשים והוציאוה משכר עשה, נהי שאינה מתחללת מ"מ גם אינה מעוררת שפע וברכה א"כ נשארה אבן דומם בלא שכר רבונא דכולי עלמא אם זאת האשה תחלל ותעבור מה תקנה עשית לה למחול א"א בשלמא איש עובר בלא תלבש שעטנז מקיים מצות ציצית ונשקול זה עם זה ונתכפר ואפשר שהרויח אבל זאת העניה אם תעבור אוי לה אם לא תעבור באיזה זכות תקנה עולמה הוצאת אותה ממקום מחיצתה לשלחה לאבדון מה פשעה ומה חטאתה. ועוד רבונא דכולי עלמא עשו חכמיך כלל ואמרו כל מצות עשה שאין הזמן גרמא נשים חייבות ושהזמן גרמא נשים פטורות וכללם הפך מה שכתבת בתורה שתלמוד תורה מצות עשה שאין הזמן גרמא ופטרת אותה שנאמר ולמדתם אותם את בניכם ולא בנותיכם וחייבת אותם במצות הקהל שנאמר הקהל את העם האנשים והנשים והטף וסוף סוף נושא ונותן להחזיק דבריו ולבטל דברי תורתיך, ומקשה לו שם תנא אחר ומ"ע שהז"ג מנלן דנשים פטורות ומשיב ילפינן מתפילין מה תפילין מ"ע שהז"ג נשים פטורות אף כל מ"ע שהזמ"ג נשים פטורות עד ששאלו ותפילין גופא מנ"ל ומשיב יליף מת"ת דכתיב את בניכם ולא בנותיכם ונתפייס בזה ונסתם פיו, ושב לשאול ונקיש תפילין למזוזה מה מזוזה נשים חייבות אף תפילין נשים חייבות ומדחהו ואומר תפילין לת"ת אתקש בין בפרשה ראשונה בין בפרשה שניה תפילין למזוזה בפ' ראשונה אתקש בפ' שניה לא אתקש עד שפשפש ומצא מקום להרבות בדברים ולומר נקיש מזוזה לת"ת מה ת"ת נשים פטורות אף מזוזה נשים פטורות, ומתוך חריפותו ופלפולו השיב לו גברי בעי חיי נשי לא בעי חיי וכו' הרי מתן שכרם של מזוזות אריכות ימים שנאמר למען ירבו ימיכם. ובראות המקשן שאינו מניחו לבוא הניח ענינו ודילג על ההרים להקשות לו מסוכה ואמר והרי סוכה דמ"ע שהז"ג הוא ונשים פטורות משום דכתיב האזרח הא לאו הכי חייבות, וכוונתו מה צורך לה' האזרח שיפטרו הלא מ"ע שהז"ג הוא ונשים פטורות כאשר למדנו מתפילין ומשיב אי לאו ה' האזרח ה"א שחייבות משום ג"ש מחג המצות ט"ו ט"ו מה מצה מצות עשה שהז"ג ונשים חייבות אף סוכה נשים חייבות ואע"פ שהוא ג"ש הלומדת מהיקשא דמהיקשא ילפינן דנשים חייבות במצה וט"ו ט"ו ג"ש הלמד מהיקישא וכדי שלא נלמוד

אתי האזרח, ואנה שכלו וחכמתו של מקשן והיה דוחהו בקנה רצוץ בשלמא המתרץ הדין עמו להשיב כדי להחזיק דברו אלא המקשן שבא מבחוץ לחלוק עם הבעל דבר היה לו להזדיין זיונו בזיונים חזקים עד שיפיל את בר פלוגתא דיליה ויכנס הוא במקומו ואלו הייתי במעמדם הייתי נגרש מהם. ולמה לא הקשה לו מסוכה עצמו דכתיב האזרח לבטל הג"ש של ט"ו ואם לאו האזרח היינו דנים הג"ש והיה מתבטל מלת בני ישראל שנראה בנים ולא בנות והיינו אומרים דנשים חייבות בסוכה אע"פ שפטרן הכתוב במלת בני ישראל הכי נמי נקיש תפילין למזוזה ויהיו נשים חייבות. ואחר נקיש ת"ת לתפילין מה תפילין חייבות אף ת"ת חייבות ומבניהם דכתיב בת"ת אין ראיה כי לכך איתקש ת"ת לתפילין פעמים כדי שנקיש אותו לתפילין ויהיו חייבות ובניכם לא יעכב הסמוכים, פעמים דהשתא דדייניגן ג"ש דט"ו ואינו מעכב בני אי לאו האזרח כ"ש סמיכות פעמים שאינו מעכב הא דכתיב בניכם, ועוד אני אומר שנשים חייבות בת"ת ובנותיכם בכלל בניכם שאם היה אומר ולמדתם אותם את בנותיכם הייתי אומר ולא בניכם עכשיו שנאמר בניכם אנו אומרים ולא בנותיכם ואלו רצתה התורה לחייבם גם הבנות באיזהו אופן היה כתבה ע"כ היה כתבה בניכם והיו נכללין גם הנקבות כי במקום שיוכל לכתוב בצורה אחרת ושינה יש לנו לומר לא שינה אלא לרבות או למעט כפי המקומות, אבל הכא שאינו יכול לכתבו בענין אחר כגון זה בניכם מה ראית למעט הבנות. ועוד כשאמר לו ת"ת אתקש לתפילין לפטור למה לא השיב לו גברי בעי חיי נשי לא בעי חיי שעל התורה אמרו כי הוא חייך ואורך ימיך שיש כאן שכר בזה ובבא משא"כ במזוזה או בזה או בבא, ובניכם לא יעכב כי אדרבא פסוק כי הוא חייך ואורך ימיך ביאר שהבנות בכלל בניכם. ויעמוד זה המקשן מצד אחד ואראה יודעי העבודה הזאת שאמר שאיש הוא תורה שבכתב והאשה תורה שבע"פ שאחרי שאינה חייבת איך תלמוד ותפרש, וא"ת מסבת התורה תלמוד ותפרש דע לך שגדול מצוה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה. ועוד אשאלך והלואי ר' תכנוס אתה במקומם ותשיב ואמור לי האיש למה מצוה לאשה שלא תעבור הלאוין לאו מפני שמזיקין אותה, הכי נמי יצוה לה לקיים גם כל המצות עשה מפני שמועילין לה ויבא הדוגמא גם בנו ויהיו הנשים חייבות כאיש בכל דבר אלו להועיל ואלו שלא להזיק, ועוד אתם בני הידיעה כשאמר לו תפילין גופייהו מנלן והשיב ילפינן מת"ת מה ת"ת פטורות אף תפילין פטור שתים רעות עשו אחד שפטרו הנשים מת"ת שהוא שקול כנגד כל המצות ולא די בזה אלא שרצו גם זה לפטרה גם מתפילין והקב"ה חייבה והאשה תפילין של יד ועמה נשלמה התפילין בש' של ד' רגלים כי הוא רגל רביעי של כסא וזולתה הכסא בג' רגלים כי הש' יש לה ג' יודין וכ' להרמיז שהש' עולה בג'

יודין והי' הרביעי הוא רגל רביעי הנקראת אשה והיא פטורה. ועוד נשאל למקשן למה נתפייס כששאל ותפילין גופא מנלן והשיב ילפינן מת"ת ונתפייס בזה שומו שמים על זה ונתנמנם היה ולמה לא השיב לו לא ילפינן תפילין מת"ת דהוי מצות עשה שאין הזמן גרמא ותפילין הוי הז"ג כי איך אפשר לישא דין מאינו דומה לו ואח"כ לתתו לכל הדומה לו. וא"כ שיכול אדם למלאות כיסו ממון אחרים ואח"כ לתתו למשפחתו א"כ יהיו הנשים פטורות מסוכה ולא יכתוב ה' האזרח, ואנו נאמר כאן כתיב כי בסוכות הושבתי את בני ישראל וכתיב התם ולמדתם אותם את בניכם מה התם בניכם ולא בנותיכם אף כאן בנים ולא בנות, ודקאמרת משום שיש לך ג"ש ט"ו ט"ו מחג המצות לחיוב אצטריך ה' האזרח לפטור אני אומר לך אל יכתוב ה' האזרח ויש לך ג"ש מת"ת להקל ויש לך ג"ש ממצה לחומרא לא אקל ולא אחמיר במאי חזית וא"כ נשאר הדבר כך והויה ליה מ"ע שהז"ג ופטורות, אלא מדאיצטריך הה' על כרחך אינו יכול ללמוד מת"ת משום דלא דמי ליה וא"כ כשאמר לו תפילין מנלן והשיב ילפינן מת"ת למה לא השיב אינו דומה לו דהאי אין הז"ג ותפילין הז"ג. ונחזור לבעל המלחמה ונראה מי נצח זה את זה וכשדחה אותו ואמר לו משום דאית ליה ג"ש ט"ו ט"ו מחג המצות לחיוב אצטריך ה' האזרח לפטור שב המקשה והקשה לו בכל כחו והרי ראיה דמ"ע שהז"ג ואי לאו דכתב רחמנא זכורך היו נשים חייבות וכוונתו אם תפילין הוא בנין אב א"כ זכורך למה לי אלא מדאצטריך זכורך ש"מ תפילין לאו בנין אב, ועדיין אני אומר מ"ע שהז"ג נשים חייבות להכי אצטריך זכורך ושפיר קא מקשה אלא שדוחהו ואמר לו לעולם התפילין בנין אב ומה דאצטריך זכורך משום דהיה לו לחייב ממקום אחר דנילף ראיה מהקהל מה שם חייבות אף כאן חייבות קמ"ל זכורך, ושב והקשה אדילפי מתפילין לפטור נילף משמחה לחיוב והכוונה הוא כך עד שתעשה בנין אב מתפילין לפטור נעשה בנין אב משמחה לחיוב דכתיב ושמחת בחגיך אתה ובנך ובתך עד שהשיב אשה בעלה משמחה, ומקשה ונילף מהקהל ומתרץ משום דהוי מצה והקהל שני כתובים הבאים כאחד וכל שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין. ויאמר לו בשלמא הקהל כתוב הוא אלא מצה לאו כתוב הוא אלא הקישא. ואם ידחהו הקישא ככתוב בפירוש דנין אותו והוי ב' כתובים א"כ תפילין וראיה ב' כתובים הם הבאים כא' לפטרה ואין מלמדין והדרא קושיא לדוכתא מ"ע שהזמן גרמא דנשים פטורות מנ"ל ע"כ יאמר תפילין וראיה לאו ב' כתובים הוא משום דצריכין דאי כתב רחמנא תפילין ולא כתב ראיה וילמוד מתפילין אינו יכול ללמוד משום דיכול אני ללמוד ראיה מהקהל ולחיוב לכן אצטריך זכורך ואי כתב רחמנא ראיה וילמדו תפילין ממנו אינם יכולין ללמוד שהרי אתקשו למזוזה וחייבין וצריכה וכל דצריכה לא הוי ב' כתובים,

הראית צריכותא של תוהו לעולם לא לכתוב רחמנא זכורך והיה ליה שני דרכים ללמוד מבנין אב מתפילין לפטור וללמוד בג"ש מהקהל לחיוב היכן יפנה בלימוד הקשה והחזק או בלימוד החלש הוי אומר בחזק דהוי בנין אב שאין כל הרוחות מזיזין אותו ממקומו ולא מג"ש שהוא חלושה דמופנה מצד א' ומשיבין וא"כ לא צריכא וייישר כחו האומר ב' כתובים אין מלמדין ומצה והקהל הוי ב' כתובים כא' ולא נלמוד לא מזה משום דהוי ב' כתובים ולא מזה דהוי ב' כתובים א"כ מצות עשה שהזג"ג נשים פטורות מנ"ל, אלא ע"כ יש כח האומר מלמדין א"כ קשה אדילפית לפטור נילף מהקהל לחיוב דהא תפילין וראיה לא צריכא ומצה והקהל נמי ל"צ מטעם דנכתוב רחמנא מצה ולא בעי הקהל ואנא אמינא טפלים חייבים נשים לכ"ש א"כ יש לך לומר שהם ב' כתובים הבאים כא' ואין מלמדין מאי חזית דנילף מתפילין נילף מהקהל ואי אין מלמדין א"כ לא ידענו מ"ע שהזג"ג אי חייבות אי פטורה ושוב במה שאמר כל מ"ע שאין הזג"ג נשים חייבות מנ"ל, ומשיב דיליף ממורא מה מורא מ"ע שאין הזג"ג ונשים חייבות אף כל מ"ע שאין הזג"ג נשים חייבות, ומקשה ונילף מת"ת ופדיון הבן מ"ע שלא הזג"ג ונשים פטורות אף כל מ"ע שאין הזג"ג נשים פטורות והשיב לו משום דהוי ת"ת ופריה ורביה ב' כתובים, ואנה שכח להקשות לו ולומר מורא וכיבוד הוי ב' כתובים הבאים כאחד ואין מלמדין עד שנתחזק המקשן ונצחו ולא היה לו מה להשיב ועלה רב אחא בר יעקב ואמר, אמר קרא והיו לאות על ידך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' בפיך הוקשה כל התורה לתפילין, מה תפילין מ"ע שהזג"ג נשים פטורות אף כל מ"ע שהזג"ג נשים פטורות ומדמצות עשה שהזג"ג פטורות מכלל דמ"ע שאין הזג"ג חייבות, ואדרבא אימא מה תפילין מ"ע נשים פטורות אף כל מ"ע בין שהזג"ג ובין שאין הזג"ג נשים פטורות ושני עדים בדבר חדא שתפילין למדו ממ"ע שלא הזג"ג ועוד דקאמרת הוקשה כל התורה כולה ולא אמרו הוקשה מ"ע שהזג"ג לתפילין, ועוד רבונא דעלמא כולה נהי שלא חלקת הלאוין עם העשה בשוה אבל הרבית הלאוין מ"מ האשה צועקת וקובלת כשם שחלק המ"ע שהזג"ג פטורות ושאין הזג"ג חייבות למה לא חייבת אותה במצות ל"ת שלא הזג"ג ולמה לא פטרת בלאווין שהזג"ג. אבל הזהרת לכל עונשין שבתורה שאמרת איש או אשה אשר יעשה מכל חטאת אדם למעול מעל בה' ובאו ואמרו השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה שאלולי זה לא היו באזהרת אכילת חמץ בפסח כי היינו מהפכין כל שישנו בקום אכול מצה ישנו בבל תאכל חמץ והני נשי הואיל וליתנהו בקום אכול מצה דמ"ע שהזג"ג הוא ופטורה ליתנהו בבל תאכל חמץ עד שמשיב השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה והלואי שהיו משיבין כך, אלא שאמרו ת"ל כל, וטעמא דכתב רחמנא כל הא לאו הכי

אין חוששין מגזרתך שגזרת השוה הכתוב אשה לאיש והיו מקישין לאכול חמץ בפסח ואחר שאין חוששין א"כ אומר אני היכא שנמצאת אשה שיש לה זקן חייבת בהשחתה מטעם דכתיב לא תקיפו פאת ראשיכם ולא תשחית את פאת זקנך כל מי שישנו בהקפה ישנו בהשחתה. וה"נ הואיל ואתנהו בהקפה איתנהו בהשחתה עד שמתרץ שאני התם דכתב רחמנא זקנך ולא זקן אשתך, ושבו והפכו ואמרו כל שישנו בהשחתה ישנו בהקפה והני נשי הואיל ואינן בהשחתה אינן בהקפה ולא חשו לומר אצטריך זקן שלא להקיש לחייב בהשחתה ולמה נחזור ונקיש לפוטרה בהקפה ולא חשו לומר השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה וחייבת בהקפה ואחר שאני רואה שאינם חוששים מזה א"כ הנשים פטורות משעטנז דכתיב לא תלבש שעטנז גדילים תעשה לך ואומר כל שישנו בגדילים ישנו בלא תלבש שעטנז והני נשי הואיל וליתנהו בגדילים ליתנהו בלא תלבש שעטנז דמאי שנא במצה ובהקפה דלא חשו וכאן אחוש. ועוד רבש"ע בשלמא בעונשין בת עונשין הוא והשוה אותה לאיש אלא בדינים דלאו בת משא ומתן היא למה חייבת אותה דאר"א תנא ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם השוה הכתוב אשה לאיש לכל דינין שבתורה, על כל אלו דע לך ר' שעייפה נפשי פן יבא אדם אשר לא ירא אלהים ורודף אחרי הקלות וההריסות ויפתה אחרים עמו כי ישבח מעשיהם שכל עוף אוהב את מינו ושונא הפכו והוא אינו יודע שהתנאים והאמוראים האלו כולם למדו במתיבתא דרקיע ובאו בהר סיני במתן תורה והביאם הקב"ה בעולם השפל והם אמת ותורתם אמת ולא נפל דבר למעלה ממה שאומרים אלו למטה ויחשוב השוטה שנושא ונותן וחולק עם חכמים ז"ל שהיה יודע הקטן מהם להפך אלף כמוהו אלא שיודעים באמת ששמעו ולמדו כבר ושתקו ויש לו לאותו השוטה שחולק בדברי רז"ל ומרבה בדברים לקחת מוסר וסדר מבן הרקינס שהיה לו שלש מאות קושיות ותירוצים להתיר צרת הבת ויראה ויחשוב שהיו יכולים להביא גשמים בזמנם ולהחיות מתים ולשרוף עופות השמים. ראה והבן כמה כחם גדול ולא נפל דבר מפיהם לבטלה אבל העולם מתפתים אחרי יצרם הרע ורודפים במלבושים הנאים ובמאכלים הטובים ובתענוגי גופם ומוצאים טענות לצאת מן הדרך הטוב וקב"ה רואה הלבבות. ולא יכול להנצל ממנו ביום הדין וי לכם מבטלי התורה רודפי אחר השררה שממנו תקברו והרשעים ידונו בגיהנם י"ב חודש לכן חוסו וחמלו על נפשותיכם ועסקו בתורה ובמצות ואל תתייאשו מן הדין לומר מתי יביאנו אלהים במשפט כי קרוב הדבר מאד מאד ואז תתחרט על הראשונות ולא תועיל, ואחרי שכל דבריהם דברי אלהים חיים א"כ אמור לי כל דבר בבירור על מה היה מסכים כל אחד לחבירו ולא היה חולק שסברא מקבלת סברא. א"ל בני מאחר שחננך השם בני

לדעת אמיתת דבריהם לא נאה הדברים והביאור הזה אלא בך ואשרי ילוד אשה שזכה בזה ואמור לי אם חזרת בהם עם אביך ז"ל, א"ל כל מה שתשמע מפי הכל מאבי ז"ל הוא ואיני מוסיף אפי' דיבור אחד, ועתה שמע והבן מה שאשה פטורה ממ"ע שהז"ג ולא מכולם אלא חלק מהם פטורה וחלק מהם חייבת אף כי הז"ג. וזהו שהקשה והרי מצה שמחה והקהל שהז"ג ונשים חייבות. ובאמת ידע התנא לומר סוף דבריו בתחלה ושלא להרבות בדברים אלא הקושיות והתרוצים הוא להודיעך עקרי ענינם ושרשם, וראה כי עשה כלל ואחר שהקשה לו אמר אין למידין מן הכללות ומאחר שידע שאין הכלל עומד למה הזכיר הכלל בדבריו יאמר יש מ"ע שהז"ג ונשים פטורות ויש מ"ע שהז"ג ונשים חייבות כי מצד הכלל שלו נתגלגלו דבריו אלא ודאי מוכרח היה התנא לכלל ולומר כל מצות עשה שהזמן גרמא נשים כו' ולעשות כלל אחד בהם תחלה פן יפרידם בלא כלל וכמעט הוי הריסה וכשהקשה לו אמר הכלל הוא מוכרח ולא בא ללמוד ולתקן שהכל שווים בענינם אלא אמר הכל כלל א' בהם. אך לענין חיוב ופטור חלוקים הם כי יש מצוה הרומז בנצ"ח והו"ד ויסו"ד והאשה פטורה כי אינה משועבדת להם, ויש מצות הרומזים בחס"ד ופח"ד ות"ת וחייבת כי משועבדת להם ואלו ואלו הזמן גרמא, ויש מהם שהז"ג ורומזת המצוה בכולם ואפ"ה פטורה כי לא תשתעבד האשה באותה שאינה משועבדת אגב אותה שמשועבדת. וראה והבן סוכה הרומז באחרונה ההיא אשה פטורה כי רשות בעלה עליה ולולב עם מיניו הכולל אותם שמשועבדת בם ובלי משועבד פטורה. ואף כי האתרוג רומז עליה בעלה כוללת והיא אינה ברצונה כי לעולם נוטלת רשות וכל שאינו ברשותו מה תוכל לעשות בחיוב. ומ"מ צדקו דברי האומר שהדבר עומד ברשות פעמים מעכבה ופעמים אינה מעכבה ועושה רצונה וכן מילה שהוא ביסוד אינה חייבת לו כי בעלה למעלה ממנה. אבל מצות אכילת מצה אע"פ שהז"ג אין בעלה מעכבה כי היא רומזת בחס"ד וכן הקהל הוא קריאת התורה והוא המשנה תורה וגם האשה חייבת במצות בעלה כי הקריאה במלך. שב והקשה לו מתפילין לברר לו העניינים ואמר לו הרי תפילין שהז"ג ופטורות וכוונתו הנה התפילין הם מצוה התלוים במלך ואין בדבריו כלום כי התפילין תלוים באדם הוא הת"ת הוא עקר הראש ולא הראש ממש וצריך לקחת הכל ולכלול אותם בביתו וע"כ ד' פרשיות בתפילין של ראש להורות על ד' מדות והנה ד' פרשות הם קדש לי כל בכור הרומז בחכמה. פרשה ב' והיה כי יביאך אשר בה סיפור יציאת מצרים ע"י דו פרצופים מכח הבינה. פרשה ג' שמע היא רומזת בחסד הנקרא אהבה וזהו ואהבת את ה' אלהיך, פרשה ד' והיה אם שמוע היא רומזת בפחד ע"כ כתוב בה וחרה אף ה'. וראה והבן שהאיש מביאם אצלו וכוללם בעטרה וע"כ צריך בית אחד

על כל הד' פרשיות והם תפילין של יד לומר לך שכולם נתיחדו שם וא"כ אין הדבר תלוי באשה רק באיש. וזהו ששאל ותפילין גופא מנלן וכוונתו אחר שמעלתו של תפילין מעלה גדולה איך אנו דנין אותו כדין ההיקף או כדין כל הפרד"ס ומשיב לו ילפינן מת"ת וכוונתו מעלתן של תפילין כמ"ע שאין הז"ג הרומז בפרדס ובעבור שהתפילין תלוין באיש האשה פטורה כדין ת"ת הרומז בחכמה עלאה שהבן ממשיך ונוחל ונותן לאשה והיא אין לה כח לעשות ומה תועלת בלימודה זהו ולמדתם אותם את בניכם שבהם התורה תלויה וזהו דאיתקשו התפילין פעמים לת"ת. וראה עתה והבן איך עשאם בנין אב כי אע"פ דאיתקשו לת"ת שהוא מדבר בפרד"ס שהרי לא הז"ג והדין נותן להיות חייבת ומטעם שאינה יכולה לעשות דבר וכן הדין בתפילין והיא פטורה א"כ כל מ"ע שהז"ג המדבר בהיקף הנקרא זמן ובלבד שתהיה המצוה למטה מן האיש או שהמצוה בכלל כל ההיקף האשה פטורה ואינה יכולה לתת הדין בין הז"ג ובין שלא הז"ג, וכשהקשה לו ונקיש תפילין למזוזה כוונתו היתה כי מאחר שהתפילין הוא מצות הבעל והאשה חייבת במצות בעלה וא"כ כמו שבמזוזה הם חייבוה יהיו גם חייבות בתפילין וזה השיב אפ"ה דינן של תפילין כת"ת שאינה יכולה לעשות דבר וזהו דאתקש פעמיים לת"ת, ומ"מ יפול כאן קושיא אל יסמכם כלל למזוזה ויסמכם פעם א' לת"ת וזהו הקושיא אינה כלום שאלולי זה לא היו תפילין בנין אב כי היו עם ראייה שני כתובים הבאים כאחד. ומה שמקשה לישתוק מה' האזרח וילמוד מבנין אב של תפילין וכוונתו סוכה בעטרה ואין כאן חיוב לחייבה כי רשות בעלה עליה ומשיב אי לאו ה' האזרח הייתי לומד ג"ש ממצה לחייבה ולמה משום דסוכה תיקון וצורך בעלה הוא וחייבת קמ"ל ה' האזרח אל תטעה בזה כי סוכה דינה כדין תפילין ופטורה שהרי הסכך אין לו רמז באשה. ומה שמקשה מראייה שלא לכתוב זכורך כלל וילמוד מבנין אב מתפילין כוונתו בזה הדין נותן שלא לכתוב זכורך מטעם שהיא פטורה בהכרח ומטעם שהאיש נראה אל האשה ומשיב אצטריך זכורך כדי שלא תטעה ללמוד ראיה מהקהל כי אע"פ שבנין אב הוא מתפילין ג"ש עדיפא מטעם הואיל וצורך האיש הוא לבא אל האשה א"כ מתחייבת האשה להראות לפניו קמ"ל זכורך שאין כאן הדרך רק המצוה באיש ובנין אב עדיף. ומה שמקשה ונילף מהקהל לחיובא כונתו הוא מאחר שהתפילין צורך האיש והקהל צורך האיש א"כ מ"ש שבזה חייב ובזה פטור וא"ת צורך האיש לבדו הוא קריאת התורה וע"כ האשה חייבת במצות בעלה א"כ זה נעשה בנין אב ולחיוב, ומשיב דהוי מצה והקהל ב' כתובים הבאים כאחד ואין מלמדין ובא לומר לך ולכן כתיב חיוב אחר והוא מצה שלא לצורך כדי לשמור הדרך שלא תשקול ותבחר הבנין אב של חיוב כי אין המצות

דומות אל מצות החיוב, ומה שאמר תפילין וראייה הוי ב' כתובים הבאים כאחד וכוונתו א"כ קב"ה סתר דין האשה ואינה יודעת מה לעשות במ"ע שהזג"ג הוא משיב תפילין עם ראיה צריכין ואין כאן ב' כתובים ואין להקשות אם היה שותק מזכורך דראיה הייתי לומד מבנין אב דתפילין שכל הרוחות אין זזין אותו ממקומו א"כ זכורך שלא לצורך בא כדי לבטל הבנין אב של תפילין מפני שהראיה אינה יכולה ללמוד מתפילין שהתפילין אדם מניחם מניח כל הברכות אל ביתו אבל האשה מה יכולה לעשות בהנחתה לא דבר. ואלו ראייה אע"פ שאין הדין נותן לראות אלא האיש משום כל כבודה בת מלך פנימה אפ"ה יש כבוד בדבר שחייבת בכבוד המלך וא"כ תלמוד מהקהל לראות האשה המלך ולכן כדי שלא תטעה בזה אמר זכורך שאין זה כבוד המלך לצאת אשתו לפניו כי כל כבודה בת מלך פנימה וא"כ מצרך צריכה בנין אב דתפילין, וזה הדין במ"ע שאין הזג"ג כמו מזוזה ומעקה ואבידה ושילוח הקן הם מצות התלויות למעלה ברוחניות שאין שום זמן נתפס לשם, ומה שמקשה מת"ת ופדיון הבן ופריה ורביה שלא הזג"ג ופטורה הדין הוא כך כי אע"פ שהם רומזים למעלה והאיש אינו יכול לפטרה משם אפ"ה פטורה מטעם שאמרתי בת"ת וכל המצות האלו אין כאן מקומם אבל במקומן יתבארו כל א' וא' ככל הצורך בעזה"ה. ולכן לא יתמה הלומד הנה כי אין הכוונה בשלימות ומה שלא חלק הלאוין בשוה דע לך כי קב"ה אמר לאדם לעבדה ולשמרה ואדם מה הוי יעקב ויעקב צריך לשמור מצד ימין שלא יכנוס ישמעאל ומצד שמאל שלא יכנוס עשו זהו שאמר יעקב יעקב להיות שומר משמאל כפי חשבון שמו וכן מצד ימין כפי חשבון שמו שכן יעק"ב יעק"ב עולה שס"ה וא' יתר הוא מלך מלכי המלכים הגוזר הלא תראה שזכר ונקבה יורדים מן הבינה אל היסוד ומן יסוד בעטרה ומשם בעולם השפל, אלא שהזכר דרך האמצע והנקבה דרך הפח"ד וההו"ד והיסו"ד והעטר"ה וכ"א מזהירין ק' אזהרות שהם קק"ק הרי א' לפחד וא' להוד וא' ליסוד אלא שהם ג' יודין שבאות ש' מתרבע הג' יודי"ן ש' והיא יש לה ס"ה אזהרות כשמה שהוא אדנ"י הרי כאן שס"ה והזכרים והנקבות חייבין אע"פ שאף חובב עמים ואברהם אמר לו ישמעאל יחיה לפניך אינם אוהבם שיכנסו לפנים רק שולחים להם מתנות להוציאם זהו וישלחם מעל יצחק בנו. ומ"ע רמ"ח בהכרח והאיש חייב בכולם שכן מושך ממח הוא הראש והחיך והלשון והוא וחסד מאתיים הרי כאן רמ"ח, ולענין שכר האשה אינה פטורה מכולם רק שהזג"ג ולא כולן אלא קצת וגם שם בעלה מטיב לה כי שניהם א'. ומי שיבא להתפתות אחרי יצרו להוליד מחשבות זרות ידלג מכאן ויפן במקומם כי אין הדברים דומין כשהם נעים ונדים כי אין להם כל הצורך אך במקומן הם יתידים חזקים בל ימוטו וכאן נגררו. א"ל ר' אם

שמעת איך הבינו ישראל תרי"ג מ"ע מעשרת הדברות ששמעו בהר סיני, א"ל בני אמור אתה מה ששמעת מפי אביך ז"ל, א"ל ר' הקשב ושמע מה הבינו ישראל מכל דיבור ודיבור מ"מ במקומם יתבארו כל הצורך בע"ה וכאן מעט למתק הדברים והעניינים ושמע ר' דבר גדול שלא הבינו מעשה עשה ומלאו לאו. אלא מעשה הבינו לאו. ומלאו הבינו עשה זהו לאו הבא מכלל עשה ועשה הבא מכלל לאו, כי אחר שאנו אין רואין אלא עשה למה יוליד לאו והוא אינו כתוב אלא מדיוק ואמר אלו רצה הקב"ה בזה הולד למה לא היה כותבו בפירוש אלא הואיל והיו במעמד הר סיני מתוך העשה באו הלאוין ומתוך הלאוין באו עשה ע"כ מוכרחים אנו בזה וקב"ה רוצה בזה הולד:

ד"ה הדיבור הראשון אנכי וכששמעו

הדיבור הראשון אנכי וכששמעו אנכי ואחריו אשר הוצאתיך בכללו הוא שלא לשחוט את הפסח ועדיין חמץ קיים ושלא להותיר אימורי הפסח עד שיפסלו בלינה, ושלא להותיר מפסח שני עד בקר, ושלא להותיר מזביחת י"ד עד יום ג', וה"ה לשאר קדשים, ושלא לשבור עצם הפסח, ושלא לשבור עצם מפסח שני, וידעת ששבירת עצם הוא שבירת הגדר, ושלא להוציא מבשר הפסח מן החבורה כי אין שום הוצאה בזמן אכילת פסח, ושלא לאכול נא ומבושל שכל אלו דברים שייכים ביציאת מצרים וכ"א יבואר בתיקונו במקומו בעז"ה. ובכלל אנכי לא ישא ממזר בת ישראל, ושלא תהא קדשה, ובגדר הגרושה שלא יחזיר גרושתו משנשאת לאחר, ומצות ל"ת היוצא מכלל עשה של פרו ורבו שהיא בכלל אנכי שלא יקח סריס בת ישראל, ושלא לסרס זכר מכל המינים לא אדם ולא בהמה שכן נאמר בהם פרו ורבו, ובכלל אשר הוצאתיך שלא לאכול חמץ ולא לאכול תערובת חמץ ולא לאכול חמץ אחר חצות ולא יראה ולא ימצא חמץ. ובכלל אשר הוצאתיך שלא יקצור כל השדה ולא ללקוט כל השבלים הנופלים בשעת קצירה ולא לבצור עוללת כרמים. ולא ילקט פרט הגזם ולא יקח עומר השכחה וכן הדין באילנות ועל כלם אמר לעני ולגר תעזוב אותם וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים וכו'. וכשאמר מבית עבדים נכלל שלא לשלוח עבד עברי ריקם כדכתיב העניק תעניק לו, וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים וכתיב וינצלו את מצרים שאם תעשה כך יעניקו ג"כ לעבד העליון, ובכלל זה החסד שלא למשכן אלמנה כי האונאה עולה למעלה, ולא להניח בהמה הרובצת תחת משאה כי שמא מבשרך הוא. ולא למנוע מלהחיות עני וליתן לו מה שצריך כי עני מפרנסך ואם תתן לזה יתנו לו ויתנו לך, ולא לתבוע עני בחובו, ולא להרחיק זרע עשו מן הקהל אלא עד ג' דורות ולא להרחיק זרע מצרי מלבא בקהל אלא עד ג' דורות,

ומדרך החסד הוא שלא תנשא היבמה לחוץ כדי להביא את אחיו פן ילך למרחוק ונמצא שנכרת משלשלת היחוס שלו. ולא להחזיר עבד שברח לארץ ישראל לאדוניו של חוץ לארץ, ולא להלוות ברבית לישראל ולא להשית יד בין לוה למלוה ברבית. ולא להיות ערב ולא עד וסופר. ולא לעבוד בעבד עברי עבודת עבד. ולא למכור אותו ממכרת עבד. ולא לעבוד בו בפרך. ולא להניח לגוי לעבוד עם עבד עברי הנמכר לו, ולא למכור אמה העבריה. ולא למנוע מאמה העבריה שאר כסות ועונה. ולא למכור אשת יפת תואר. ולא לכבשה לשפחה אחר שלקחה לאשה, ולא יאחר פעולת שכיר. ולא למשכן בעל חוב בזרוע. ולא למנוע עבד מבעליו בעת שהוא צריך לו:

ד"ה וכששמעו אותו הקול שאלו למשה

וכששמעו אותו הקול שאלו למשה מה הם הקולות האלו ואמר להם אם תעשו ע"ז נמצא שאינך מודה בקול הזה ואמרו לו א"כ לא נעשה בידינו ע"ז רק נודה בשם יתברך ומכל מקום לא נצטרך לאבד עבודה זרה ולחטט אחריו ואמר להם א"כ שתניחו המחשבות זרות בתוך פרד"ס אלהינו מה תועלתם. ומיד קבלו לאבד כל הע"ז וכל משמשיהם ועיר הנדחת, עובדי עבודה זרה הם ולא ידעו מה משפט יעשו להם ואמר להם כמדתם עשו להם כי הם גרמו הריגה למעלה הוא מניעת השפע והביאו אש בעיר וע"כ האנשים בהריגה והעיר בשריפה והרי עובדי ע"ז ממעטים את השם במחשבתם ואינם יראים מהשם. ובכלל זה גם זכירת עמלק דכתיב ביה זכור את אשר עשה לך עמלק וממעט השם ולא ירא אלהים תכרית זרעו גם אתה ולא תירא כי אנכי ה' אלהיך הנה עשה ולא תעשה מעשה, אבל לא תחמוד הוליד עשה. ובכללו שלא יראו אנשי המלחמה ולא יפחדו מאויביהם דכתיב לא תערוץ מפניהם כי ה' אלהיך וכו'. ובכללו מצות עשה למשוח כ"ג למלחמה לסדר להם דברי אלה הנזכרים בתורה. ובכלל אנכי שלא להשחית אילני מאכל והטעם מפורש כי האדם עץ השדה. ולא לעוות משפט לפי שגורם להטות שכינה השרויה עמכם בדין שנאמר אלהים נצב בעדת אל, זהו שאמר הכתוב לא תכירו פנים במשפט כי המשפט לאלהים הוא, וכן יהושפט אמר כי לה' תשפוטו ועמכם בדבר המשפט שלא יאמרו הדיינים אנו יושבים לעצמנו אמר להם הקב"ה הוו יודעים כי עמכם אני יושב שנאמר אלהים נצב בעדת אל ונאמר אני אוהב משפט ונאמר וקרבתי אליכם למשפט, ובכללו שלא ליקח שוחד שגורם להטות משפט. ובכללו מצות עשה למנות שופטים ושוטרים בכל קהל וקהל מישראל כדי שלא יצטרכו לעלות לבית דין הגדול. ושלא לכבד גדול בדין ולא ייראו אדם בדין מאדם רע. ולא לרחם על עני בדין. ולא להטות

משפט אדם חוטא. ובכללו דין בעלי דינין בשעה שעומדים בדין. ולא לרחם על המזיק בדיני קנסות ולא להטות משפט גר יתום ולא לשמוע טענות בעל הדין ואין חבירו עמו:

ד"ה לא תחמוד ומיד הבינו מי שיש

לא תחמוד ומיד הבינו מי שיש גזילה בידו חייב להשיב משום לא תחמוד שאם לא השיב נראה שהמניעה מצד חמידה ואם יכנוס בחמידה ראה שעבר על אנכי ה' אלהיך שהרי גזל וחמד מן האילן הוא שנאמר לא תחמוד בית רעך ולא אשת רעך שאתה דוגמא העליונה ואתה מוזהר, וראה שמדת הגזל קשה שעל ידה נחתם גזר דין במבול כי הוא נוגע בקול ראשון וראה עשה מלא תעשה. וגם מלא תרצח הבינו עשה. ובכלל לא תחמוד נכלל הגזל כענין שנאמר וחמדו שדות וגזלו. ושלא להשיג גבול. ולא לעשוק בממון חבירו ולא להתאוות. ונרמזו בלא תחמוד דיני נחלות כמשפט הכתוב, ובכללו לידון מפתה בחמשים שקל כסף ושישא אנס את אנוסתו ויפת תואר לעשות כמשפט הכתוב דכתיב וראית בשביה הרי כאן מ"ע של מפתה ואונס ומוציא שם רע ויפת תואר. ומכלל הדינין האלו לשמור בית הבחירה. ומצות עשה לשבת עם אשתו כל ימיו ושלא יסע בלי רצונה ופיוסה. לא תחמוד אשת רעך והחמידה הוא חמדת הלב והוא שלא יחמוד בלבך. ולא יאכל השכיר בשעת מלאכה מהמובחר שהוא עושה שנאמר וחרמש לא תניף ולא ליתן לכליו. ונרמז במלת רעך שלא יגרש אותה לעולם כמו שמפורש במלאכי כי שנא שלח, ואומר בגדה אשת מרעה כן בגדתם בי ובכללו אונס שלא לגרש אנוסתו:

ד"ה לא תרצח ואמרו ישראל והנה לא

לא תרצח ואמרו ישראל והנה לא ידענו נחשב כרוצחים ואמר להם לערוף את העגלה ולהתוודות עליה שלא ידעו באותה רציחה והרציחה נוגעת בקול ראשון שאתה הורג ענפים מאילן, וראה והבן איך כל אחד אחוז בחבירו והעובר באחד עובר בכלם מכל מקום דין הוא שלא לעבוד ולא לזרוע אותו מקום שערפו את העגלה בנחל. ואין כאן מקומו לבאר בו כל הצורך כי במקומה במסכת אבאר בע"ה. מכל מקום אחרי שהרציחה הוא דבר גדול, בכללה היא לחקור בעדים הבאים להרוג את הנפש בדרישה וחקירה פן יכנסו בזה הרעה כי העדים פוגמים בנצח ויסוד, וגם בכללה הוא להרוג עדים זוממים שמחשבתם נדבקה בעליונים וכאלו נעשה הרציחה ואם נעשית הרציחה והוזמו הרי כאן שתים רעות מחשבה ומעשה, ולא די להם הרציחה וברוך היודע מה לעשות להם ועוד אבאר במקומו בעז"ה. ובכללו ג"כ להבדיל שש ערי מקלטות זהו שנאמר והיו הערים

האלה לכם למקלט מגואל הדם ולא ימות הרוצח כי למה ימות ולא ברשעו הרגו ואין כאן מחשבה רעה, ושש ערי מקלט שיהיו גם הם קולטות אשר לא הזיק ברציחה באחד מהם הם ו' קצות שלהם ועניינו אבאר במקומו בעז"ה. ובכללו גם כן לתת ללוים ערים שיהיו ג"כ קולטות כי אין הדין נותן שיהיו הלוים בלא ערים כי הם קצווים העליונים. ומפני זה הוזהרו במצות לא תעשה שלא ימכרו מעריהם לעולם. ובכללה ג"כ לעשות מעקה שלא יפול הנופל מן הגג והנה הרציחה רק לעשות מעקה סביב לשמור את האילן וזהו לא תשים דמים בביתך כי יפול הנופל ממנו כי כשיפול הנופל ובאו בבית דמים הפך הרחמים והקיצוץ היא הנפילה הנה מ"ע מלא תרצח:

ד"ה לא תשא מיד הבינו שהנדרים אחרי

לא תשא מיד הבינו שהנדרים אחרי שהם דברים העולים בחיי המלך ושם נושא אותם א"כ לא תשא ויהיו לשוא, וא"כ בכלל לא תשא הוא קיום נדרים ושלא לאחרם כי פוגם למעלה, ומאחר שהנדרים והתרומה והבכורים ומעשר ראשון כ"א יש מקום למעלה א"כ לא תעשה מהופכים אלא כל אחד לפי סדרו, מעשר ראשון ואחריו מעשר שני, ואחריו השלישי, ולכן אין להקדים התרומה לבכורים ומעשר שני לראשון וזהו מלאתך ודמעך לא תאחר, וזהו שנתעוררו חז"ל בברייתא לומר חומר בנדרים מבשבועה חומר בשבועה מבנדרים שהנדרים חלים על דבר מצוה לבטלה בשב ואל תעשה בדבר הרשות שהנדרים הם חיי המצות, וראה ג"כ איך נתעוררו לתת הפרש ביניהם שהרי אמרו מה הפרש בין שבועה לנדרים נדרים כנודר בחיי המלך הוא הבינה, שבועה כנשבע במלך עצמו הוא מלך שלמה ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר חי ה' וחי נפשך אם אעזבך, וחי ה' הוא הכתר עליון וחי נפשך היא הבינה המחיה את נפשך, וגם אמר חומר בנדרים מבשבועה שהאומר קונם סוכה שאיני עושה תפילין שאיני מניח לולב שאיני נוטל אסור לעשותו אע"פ שהם מצוה ובשבועה לוקה ועושה מצוה שאין נשבעים על המצות וכל זה כי נדר הוא דבר שהוא למעלה מן ההיקף שבו השבועה והמצות ובעבור זה אין כח בשבועה לעקור המצוה, וראייתי שלשון שבועה הוא מלה חצובה משבע שהשבעה הוא ההקף ועל שמשם התהקפות המצות לא הוצרכו להזכיר אמן במקדש לפי שהיה השם נזכר לפנים מאסקופת העזרה ככתבו והיה היוד מן השם נזכרת עכשיו לא נזכר השם אלא בכינויו והוצרכנו לומר אמן וגדול העונה אמן יותר מן המברך שזה מחבר האמונים הם חכמה עלאה וחכמה תתאה, ומאחר שהנדרים נכללים בלא תשא וכן הבכורים ותרומה ומעשר ראשון ושני א"כ גם הערכים נכללים בלא תשא שגם הם

מתנשאים למעלה והם ערך אדם וערך בהמה וערך המקדיש בית ושדה ותוספות מעילה או אוכל תרומה חומש ניתן על הקרן הואיל ועולים למעלה א"כ נכללים בלא תשא לשוא, זהו לא תשא ומאחר שאלה הדברים פוגעים למעלה א"כ בכלל לא תשא הוא שלא לשבע על כפירת ממון מאחר שהוא קרוב לברכת השם ושלא לעבור על שבועות ביטוי ושלא לחלל את השם ושלא לנסות אותו ולא לעבור על דברים שאסרם על נפשם שנאמר לא יחל דברו כל אלו בכלל לא תשא ואין כאן מקומם ובמקומן יתבארו איש על דגלו ואיש על מחנהו באר היטב:

ד"ה לא תגנוב מיד הבינו שצריך לצדק

לא תגנוב מיד הבינו שצריך לצדק המאזנים על המשקלות שאם תעשה תחבולה וערמה ראה היכן אתה פונה שאתה גונב כח מכחות העליונים, ובכלל לא תגנוב הוא שלא לגנוב נפש מישראל ובכללו שלא לגנוב ממון ולא יאנה במקח וממכר ושלא לעשות עול במשפט ובמדה שלא לעשות איפה ואיפה ולא להסגיר עבד שברח מאדוניו מארץ ישראל לח"ל ולא להונות יתום ואלמנה:

ד"ה זכור את יום השבת לקדשו לשבות

זכור את יום השבת לקדשו לשבות בו דכתיב כי בו שבת ולהורות ענין סוד השמטה ששתא אלפי שנין הוי עלמא וחד חרוב וכיון שכן הוא א"כ בכללו גם שביתת המועדים והם ראשון ושביעי של פסח ויום החמשים של ספירת העומר ובראשון של חודש השביעי וביום הכפורים וביום הראשון של חג ובשמיני שכל אלו הם דברים הרומזים בשביתת האלף השביעי, ובכלל השביתה הזאת הוא לקדש חדשים ולחשוב חדשים ושנים בב"ד שכל המועדים תלוים בו כ"ש שכל ששת ימי בראשית הם הספירות מתחדשים בחדשים וכיון שהשביתה זו היא משום השמיטות א"כ בסוף כל השמיטות מה הוא לכן בכללו לזכור שנת יובל ושמיטין, גם למנות מקצירת העומר עד יום החמשים כי מ"ט ימים אלו הם שני כל השמיטות והיום החמשים הוא יובל הגדול, ומאחר שאמר בזו המצוה שבת לה' אלהיך א"כ בכלל זה הדבר הוא להשמיט גם הקרקעות בשביעית שהוא כנגד אלף השביעי הנקרא שבת, ועל אלף הז' נאמר ונשגב ה' לבדו ביום ההוא ואומר מזמור שיר ליום השבת ליום שכולו שבת ואומר כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול, ובכללו ג"כ מצות שביתת שנת השביעית מעבודת הארץ ועבד עברי בשביעית יצא לחפשי והנרצע ביובל שנאמר למען ינוח עבדך ואמתך כמוך ולקדש שנת היובל

ג"כ בשביתה וליתן גאולה בארץ בשנה הזאת שגם שנת היובל קרוי קדש שנאמר כי יובל היא קודש תהיה לכם ונאמר ושבתם איש אל אחוזתו ואומר בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחוזתו ועוד ביובל תשוב השדה לאשר קנהו מאתו, ואפילו מאה אנשים שמכרו זה לזה ישוב השדה לאשר קנהו כי כן הדבר למעלה שהכל ישובו אל הבעל הראשון כן ישובו הכל אל הבעלים הראשונים. וראה שפעמים אחוזה ופעמים נחלה זהו הכל היה מן הסיבה הראשונה והכל ישוב שמה, גם מצות עשה לתקוע בשופר בתחלת שנת היובל כדרך שתוקעין בע"ש לקרב הכוחות כי זהו כמו זה ראה האיך כאן מצות עשה מלאוין. ובכלל זכור את יום השבת. שלא לעבוד אדמה בשביעית שלא לקצור ספיחים בשביעית ולא לבצור פירות האילן בשביעית. ולא לעבוד בשנת היובל בין אדמה בין אילן שלא לקצור ספיחי יובל ולא לאסוף פירות יובל ולא למכור שדה בארץ ישראל לצמיתות. ולא למנוע להלוות לעני מפני השמיטה, ולא יתבע הלוואה שעבר עליה שמיטה לפי שעבד לוה לאיש מלוה ובשנה זו העבד יוצא לחפשי ולכך היא מ"ע את הנכרי תגוש לפי שאינו יוצא בשש לחפשי, וכל אלו נכללים בכלל יום השביעי שבת לה' אלהיך שהוא רומז ליום השביעי הנקרא יום שכולו שבת. ולא לחרוש בשור וחמור נרמז בלא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך ושורך וחמורך, ובכלל לא תעשה כל מלאכה שלא ללילך חוץ לתחום בשבת, ולא לענוש בשבת, ובכלל כי ששת ימים שלא לזרוע כלאים או זרעים בכרם ולא להרביע בהמה מין שלא במינו לפי שבכל מעשה בראשית נאמר למינהו, והסוד שלא לעכב ולא לערבב הכחות המגדילים הצמחים להיות יונקים מין שלא במינו וזהו את מצותי תשמרו דברים שחקקתי לך ששת ימי בראשית:

ד"ה לא תענה ברעך עד שקר אבל מצוה

לא תענה ברעך עד שקר אבל מצוה להעיד בב"ד למי שיש לו עד עליו ובכלל לא תענה שלא יעיד בעל עבירה ולא יעיד קרוב או פסול:

ד"ה לא יהיה לך אלהים אחרים על פני

לא יהיה לך אלהים אחרים על פני נראה מכאן למנות מלך על ישראל הוא שנאמר מקרב אחיך תשים עליך מלך ולא למנות מלך מאומה אחרת שלא יפסיד אמונת המחשבה, א"כ בכלל זה הבינו עניינו של מלך שלא ירבה לו נשים כענין נשיו הטו את לבבו והנה שהפסיד את המחשבה, ולא ירבה לו כסף וזהב דכתיב וכסף וזהב לא ירבה לו מאד שאם ירד עד תכלית כסף וזהב יפסיד המחשבה כי אין להם תכלית, ולא ירבה לו סוסים

שנאמר ולא ישיב העם מצרימה למען הרבות סוס, ומאחר שצריך להיות קיום במחשבה ולא הפסד בין רב בין מעט כענין שאמר לא יהיה לך א"כ בכללו הוא שלא יעשו פסל ומסכה בידו ולא יעשו אחרים לו, ולא יעשה הוא לאחרים, ולא לעשות צורה לנוי אפי' שאין עובד אותה כי כל אלה מביאין את האדם להפסד המחשבה, ולא לעבוד ע"ז בדבר שדרכו לעבוד בהם ואפי' בדבר שאין דרך עבודתו בהשתחויה, ולא לפנות בע"ז כל עיקר ולא לעשות אוב וידעוני ולא להקים מצבה ולא ליתן אבן משכית ולא לטעת אילן במקדש שהמקדש דבר אחר ואילן הוא דבר אחר וקרוב אתה לעשותו אילן נעבד, ולא להשביע בע"ז את עובדיו שא"כ שב הוא באמונתם. ולא להדיח בני ישראל אחר ע"ז ולא להסית את ב"י שעושה מטהור טמא. ולא להציל את המסית אלא עמוד על דמו כי בחר בטומאה. ולא ללמוד הניסת זכות על המסית כי בזה שכיון לעשות אין שם זכות. ולא יעלים הניסת חובת המסית לאמרו אם ידע בו חובה. ולא להנות מציפוי של נעבד כי מה לטמא עם הטהור. ולא לבנות עיר הנדחת לכמות שהיתה שא"כ הפסיד המחשבה, ושלא להנות מעיר הנדחת כי כבר נטמאו כולם, ושלא להנות מע"ז ומשמשיה ומתקרובת שלה. וביין שנתנסך עליה שכל אלו טמאים, ושלא להתנבא בשמה כי עושה לה ממש ואין לה שום ממש כלל, ושלא להתנבא בשקר כי אין שקר בנבואה, ושאין לשמוע מתנבא בשם ע"ז כי אין בפיהו נכונה, ושלא להמנע מהריגת נביא שקר כי החליש הכוחות הקדושות, ושלא ישתה נזיר יין וכל דבר שנתערב בו יין מכל ענבים לחים ויבשים מחרצנים ועד זג לא יאכל, ושלא יתגלח הנזיר כי הוא קדוש ככהן ואין לחתוך הצינורות של רחמים, ולא יטמא במת ולא לילך בחוקת ע"ז כי חוקותיהם תועבה לקדושים, ושלא לקסום ולא לעונן כי הוא נותן כח בחוץ שמשם קוסם ועונן וכישוף ולא לכשף כי אין הכישוף אלא מכוחות הטומאה ועליהם אתה בוטח בכישופך. ולא להחיות מכשף כי הלך אחרי המתים ולא לחבר חבר ולא לשאול באוב וידעוני. ולא לשאול בחלום מן המתים ולא לכתוב בגוף זהו וכתובת קעקע, ולא לשכון בארץ מצרים לעולם שהיא גורמת להטות מדרך אמת שנאמר וכמעשה ארץ מצרים וכו', ולא לכרות ברית לז' עממים כי אין להם ברית ולא להחיותם שלא ילמדו אתכם כי כפרו בעיקר לגמרי ואין רוע בעולם כמעשיהם. וכל אלו מחללים חילול גדול. ובכללו גם מ"ע להלוות להם בריבית שנאמר לנכרי תשיך בזמן שאתה יכול לעשות בהם דיני התורה קיים גם זה העשה אם הוא כבוש תחת ידך, ובכללו ג"כ שלא להושיב ע"ז בארצנו כי אין בארצנו טומאה, ולא להתחתן בע"ז שנאמר ולקחת מבנותיו לבנך וגו', ואדם נתפתה אחרי אשתו הוא חוה. ולא ישא עמוני ומואבי לעולם, וראה והבן שכל אלו מזיקין באילן כי מונעים

השפע וכ"א אעמידהו על מקומו איש על דגלו ומחנהו. ובכללו ג"כ מ"ע לעבוד בעבד כנעני לעולם שאם לא תעשה כן ראה שעשית עבד שר והוא עבד לעולם. ובכללו שלא לקרוא לשלום בעת המלחמה כשאר הגוים כי אין שלום לרשעים, ודע והבן שכל אלו נקראים שונאי המקום ונכללים במלת לשונאיו ועלינו מוטל לשנוא את שונאיו כי אנחנו קדושים שנאמר הלא משנאיך ה' אשנא ואומר תכלית שנאה שנאתים לאויבים היו לי, ומאחר שאנחנו קדושים וקב"ה קדוש מגדר הקדושה לבדוק בסימני הבהמה הטהורה ולבדוק בסימני העוף ובסימני דגים וחגבים שאם יעבור בא' מאלו הנה קנה לו אל אחר ואומר לא יהיה לך אלהים אחרים על פני רק והייתם קדושים לטהר הנשמה המספקת מן המאכל לפי דקותה הצלולה, ומצד הקדושה מצות כיסוי הדם לעוף ולחיה שלא היה דמם קרב על גבי המזבח ושילוח הקן ומאחר שאמר כי אנכי ה' אלהיך אל קנא בכללו מ"ע של תקיעת שופר להעביר הכעס והחימה ביום הדין שכל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון והקב"ה מנהיג עולמו ע"פ מדותיו הן לדין הן לרחמים וכשהוא מרחם על בריותיו פועל הפעולה ההוא בפעולת הרחמים, וכן שעת הכעס מתגלגלת גם הוא ע"י מדת הרחמים ולכן אנו אומרים בתפלת ר"ה ויגולו רחמיך על מדותיך ולכן באה תקיעת שופר ונרמזים בה מדותיו של הקב"ה דין ורחמים, והתרועה ושברים הוא דין ותקיעה הוא רחמים ואנו מזכירין ומעוררים מדותיו של הקב"ה להליץ טוב בעדינו והתקיעה לעולם הוא תחלה וסוף שהוא נגד הרחמים שיתגלגלו בית דינו רחמיו עלינו בשובנו מחטאנו ויהפך מדת הדין למדת הרחמים, וז"ש רבי יהודא בר' נחמן בשם רשב"ל כיון שעלה הב"ה לדין הוא הבינה ויושב על הכסא ותוקעים בשופר הוא הולך ועולה והופך מדה"ד למדה"ר כי התקיעה מעוררת הרחמים וכשמריעים עולה בדין וכשהשופר הוא הבינה עולה בתקיעה ה' בקול שופר ברחמים, הוא שנאמר ה' ה' אל רחום וחנון, ובכלל אל קנא מ"ע של הריגת בית דין סקילה שריפה הרג וחנק ותלייה אבל כבוד המקום ב"ה ויראתו לקוברו ביומו שנאמר כי קללת אלהים תלוי, ובכלל לא יהיה שלא לאכול בהמה טמאה ודג טמא ולא שרץ העוף ולא תולעת הפירות ולא לאכול שרץ הארץ ולא רמש האדמה ולא שרץ המים בכל אלה נאמר אל תשקצו את נפשותיכם ובזה ארז"ל כל שאין בו עצם אינו חי יותר מי"ב חודש והרשעים נידונים בגינהם י"ב חודש וזה יהא נסתר שלא לגלותו. ובכלל הקדושה שלא לאכול נבלה כמה שנאמר לא תאכל כל נבלה כי עם קדוש אתה ולא לאכול טרפה שנאמר ואנשי קודש תהיון לי ולא לאכול אבר מן החי ולא חלב ולא דם ולא גיד הנשה כשארז"ל ישראל קדושים הם נוהגים בו איסור. ולא לבשל בשר בחלב ולא לאכול שור הנסקל ולא לאכול ערלה עד ג' שנים שעד ג' שנים אינו בא

לכלל קדושה ומזה הסוד ארז"ל אשה פחותה מבת ג' שנים ויום א' שיום א' הוא כנגד שנה הרביעית. כנותן אצבע בעין דמי עדיין לא נגמרו בתולותיה עד ג' שנים ויום א' והם חוזרים לאחר מכאן. ולא לאכול כלאי הכרם ולא לשתות יין נסך. ולא לאכול ולשתות דרך זולל וסובא ולא לאכול ביום הצום ובכלל הקדושה שלא לפסוע על גבי המזבח:

ד"ה כבד את אביך ואת אמך היינו מ'ע

כבד את אביך ואת אמך היינו מ"ע של כבודו של הקב"ה ושכינת עוזו כמו שנאמר גוזל אביו ואמו ואין אביו אלא הקב"ה ואין אמו אלא כ"י, וכבודו של מקום הוא לעסוק בתורה ולקיים מצותיו וכשאתה בוזה ומבטל תורתו זהו הפך כבודו וראה מה אתה עושה. ובכלל הכבוד שלא לאבד את בהמ"ק וגם בתי כנסיות ובתי מדרשות כי אבודם פוגמים בדוגמתם. ולא לבנות המזבח מאבני גזית שנאמר כי חרבך הנפת עליה וגו'. והחרב אינו דין שימצא במזבח שזה מאריך ימים וזה מקצר, ובכללו שלא למחוק אות מהשם ולא לאבד כתבי הקודש כי הם קיום העולם וכליו של הקב"ה ולא להשבית שמירות סביב המקדש כדי שישמרהו למעלה. ולא יכנוס כהן בהיכל בכל עת משום לא תחסום. ולא יכנוס בעל מום מן המזבח ולפנים שאין מומין במזבח שנאמר כולך יפה רעייתי ומום אין בך ולכך הפגימה פוסלת במזבח ולא יעבוד בעל מום מן המזבח ולפנים ולכן המומין פוסלין בכהנים שאנו צריכין לנקותו ממומין. ולא יכנוס שתוי יין במקדש שהיין חריף כחרב ולא לעבוד כהן טמא שלא יטמא המזבח, ולא יעבוד כהן טבול יום עד שיעריב שמשו כי אין לחלוק היום לשנים, שלא יכנוס טמא בעזרה ולא יכנוס טמא במחנה לויה כי אין במחנה לויה טומאה רק אחוז מבחוץ, ולא להקטיר ולהקריב על מזבח הזהב כי אם פעם אחת בשנה לכלול הזהב עם הכסף. ולא לעשות במתכונתה של שמן המשחה הכתוב בתורה, דא"כ אתה מודה שיש שם אחר כמוהו, ולא להוציא בדי הארון כי לא יסורו ממנו ואם תסירם תשנה סדר תיקונו. ולא יזח החושן מעל האפוד כי שניהם אחד, ולא יקרע המעיל כי אין קריעה וחסרון למעלה, ולא להעלות קדשים בחוץ בתורת קרבן שאין הקדשים נקרבים בחוץ אלא בקדש, ולא להעלות בעלי מומין למזבח כי המומין בחוץ עולים. ולא לשחוט בעלי מומין לשם קרבן כי הכניס מום במחשבתו. ולא להקטיר אימורי בעלי מומין לשם קרבן בין רב בין מעט. ולא לזרוק דם בעלי מומין על גבי המזבח. ולא להקריב בעל מום עובר שאף שהוא עובר מ"מ נדחה וכיון דאדחי אדחי, ולא ליתן מום בקדשים ולא להקריב קרבן תפל שאינו ראוי לאכילה שנאמר היאכל תפל מבלי מלח, ולא להקריב שאור כי הוא מורה קושי ודין ונשתנה

ממראיתו, אך ביום החמשים הוא היובל הגדול הוא קודש וכל הדינין מתבטלין ואין יצר הרע אז מקריבין חמץ הוא שנאמר על שתי הלחם חמץ תאפנה, ולא להקריב דבש אף שהוא מתוק מורה דין במראיתו ומשם שהוא הקושי זב הדבש ודוגמת הענין הדבורה שעוקצת מר וקשה מקבצת הדבש דוגמת הסוד. ולא להקריב אתנן זונה ומחיר כלב ששניהם תועבה והזונה היא לילית ואתננה בחוץ ולא בפנים. וכלב הוא שנאמר מיד כלב יחידתי ומחירו קשה, ולא להמיר ולא לשנות מקרבן לקרבן כי אין להם מחצבה אחת לכל הקרבנות וגם ההמרה למה יחלוף כח בכח מ"מ והיה הוא ותמורתו יהיה קודש. ולא להאכיל בשר הפסח לישראל שנשתמד כי הוא שה תמים זכר בן שנה והוא הוציא עצמו מן הכלל, ולא יאכל אדם טמא קדשים ולא יאכל מן הקדשים שנטמאו כי הוא מורה על הטומאה שהוא ראוי בקדשים, ולא לאכול נותר ולא פיגול ולא יאכל זר תרומה כי מה לזר עם התרומה. ולא יאכילנו תושב כהן ושכיר כי זרים הם אצלו. ולא יאכל ערל תרומה שאין ערלה בקדשים וה"ה שאר קדשים, ושלא יאכל כהן טמא תרומה כי הטומאה הפך התרומה. ולא יאכל חלל קודש ולא תרומה ולא חזה ושוק וכ"א יתבאר משפטו בפנים בעז"ה. ולא תאכל מנחת כהן כי הוא המרצה ומכפר ביניהם לאביהם שבשמים וצריך קרבנו שיהיה כלול. ולא לגזוז את הקדשים ולא לעבוד בהם כי אין עובדים בקדשים, ולא לאכול בשר חטאת הנעשית לפנים ולא לאכול פסולי המוקדשים שהטיל בהם מום בכוונה, ולא לאכול מעשר שני של תירוש ודגן ויצהר חוץ לירושלים, ושלשתן ג' מצות ל"ת והטעם נאמר בפסוק למען תלמד ליראה וכו' והסוד יתבאר במקומו בע"ה. ולא לפדות בכור בהמה טהורה כי לכהן הוא, ולא למכור מעשר בהמה, ולא יאכלו הכהנים חטאת ואשם חוץ לעזרה כי בעזרת המזבח ולמעלה עולים איש כמשפטו, ולא לאכול קדשים קודם זריקת דמן, ובכללו שלא לאכול פרי תבואה חדש קודם הפסח. ולא לאכול כרמל מתבואה חדשה ולא לאכול קלי מן החדש הוא שנאמר ולחם וקלי וכרמל וגו' עד הביאכם את קרבן אלהיכם הוא הכבש הבא מן העומר, ולא יאכל מעשר שני בטומאה, ולא יאכל בכורים קודם הנחתם בעזרה כי הבכורים אל העזרה באים ומשם יאכלם, ולא יאכלו באנינות מעשר שני כי הוא אינו מורה לא אנינות ולא טומאה, ולא להוציא מעשר שני על דברים שאין בהם אכילה ושתייה כי באכילתך אוכלת גם כ"י מעשר העליון, ולא לאכול טבל כי אתה אוכל דבר שאינו שלך, ולא יקח כהן גרושה זונה וחללה שנאמר כי קדוש הוא לאלהיו כי הוא איש חסד וחללה מכח העבירה וזונה מכניס הפלגשים לפנים וגרושה יונקת מכוחות הטומאה, ולא יבעול כה"ג אלמנה אפי' בקדושין מפני שמחללתו, ולא יכנוס כהן פרוע ראש למקדש כי דוחק רגלי השכינה שלא בכבוד, ולא

לצאת מן העזרה בשעת העבודה כי מברך הצד החיצון, ולא יטמא כהן הדיוט לשאר מתים ולא יטמא כה"ג אפי' לקרוביו ודיני טומאות יתבאר בע"ה. ודע שטומאת המת הוא מצד סיבת המלאך המות המשחית והממית אותו שהוא נקרא יצר הרע. כאשר אמרו רז"ל הוא שטן הוא מלאך המות הוא יצה"ר שנאמר ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ ואומר והושעתי אתכם מכל טומאותיכם, ולכן ארז"ל על ו' צדיקים ידועים שלא שלט בהם מלאך המות ואלו הם אברהם יצחק יעקב משה אהרן ומרים שנאמר בהם ע"פ ה'. ומרים שלא נאמר בה ע"פ ה' שגנאי הוא הדבר, וכשאמרו בכל רמז על השכינה שהיתה מיתתם על ידה כדכתיב כל הנקרא בשמי זהו שאמר ר"מ גדול השלום שלא ברא הקב"ה מדה יפה יותר מן השלום שנתנוהו לצדיקים בשעה שנפטרים מן העולם, ג' כיתות של מלאכי השרת מקדימין אותו בשלום הראשונה אומרת יבא שלום שנייה אומרת ינוח על משכבו. שלישית אומרת הולך נכוחו, ולא דיין לצדיקים שמיתתן בכבוד שנאמר וכבוד ה' יאספך אלא שמקלסין לפניו יבא שלום יבא שלום זהו שאמרו רז"ל משמת רבי בטלה כהונה שלא מת משום כח מכוחות הטומאה ולא היה מטמא וע"כ נתעסקו הכהנים בו, ובכלל כבוד ויראתו ב"ה שלא להעלות לרגל בחג בלא קרבן דכתיב כבד את ה' מהונך:

ד"ה לא תרצח שלא להרוג נקי ובכללו

לא תרצח שלא להרוג נקי ובכללו שלא לנטות אחרי רבים בדיני נפשות אם לא היו ב' מחייבין יותר מן המזכים. ובכללו מ"ע להטות אחרי רבים בדיני ממונות אם תהיה מחלוקת בסנהדרין בדיני ממונות. ולא ילמוד חובה מי שלמד זכות בדיני נפשות תחלה. ולא למנות בדיינים אדם שאינו יודע בתורה כי אע"פ שהוא חכם בכל חכמות שאין הדין תלוי בסברא אלא מה שגזר הש"י ואם לא ידע איך ידון, ולא לחתוך הדין ע"פ עד א'. ולא לחתוך הדין באומד הדעת עד שיראו ב' בני אדם גופו של דבר. ולא יהרוג מחויב הריגה קודם שיעמוד בדין, ולא לחוס על הרודף אלא הורגין אותו קודם שיגיע לנרדף שנאמר וכל העם ישמעו ויראו ולא יזידון עוד, ולא ליקח כופר מן הרוצח ולא יקח כופר בגלות רוצח בשגגה. ולא לעמוד על הדם, ולא להניח מכשול ולא להכשיל בדרך, ולא להוסיף במלקות, ולא ילך רכיל וכן הוא אומר אנשי רכיל היו בך וארז"ל לשון הרע הורג שלשה האומרה והמקבלה והנאמר עליו, ולא לשנאות בלב ולא להלבין פני אדם מישראל, ולא לחבול כלים שעושין בהם אוכל נפש שנאמר כי נפש הוא חובל. ולעשות במלחמת הרשות כמשפט שנאמר כי תקרב אל העיר וקראת אליה לשלום. ולא לנקום

ולא לנטור שאין זה הנוקם והנוטר הולך בדרכיו של הקב"ה שנאמר כי חסיד אני נאום ה' ולא אטור לעולם. ואומר הינטור לעולם אם ישמור לנצח ואינו נוקם אך נקרא נושא עון ועובר על פשע ואין משתמש בשתי מדות הללו כ"א להנקראים בשם צריו ואויביו נוקם השם לצריו ונוטר הוא לאויביו, ובכללו שלא לשחוט אותו ואת בנו ביום אחד כי שמא שוחט שני קרובי בשרו, ולא ליקח האם על בנים הבנים צועקים ואינם נענים. ולא יקלל אב ואם כי הם דוגמא עליונה ושלא להכות ולא לקלל משאר ישראל שנאמר לא תקלל חרש:

ד"ה לא תנאף ובכללו הוא שלא

לא תנאף ובכללו הוא שלא לגלות ערות אם וערות אב ולא לגלות ערות אשת אב ולא לגלות ערות אחותו מן האם ומן האב ולא לגלות ערות בת בנו ולא ערות בת בתו ולא ערות אשה ובתה ולא ערות אשה ובת בתה וערות הבת ולא לגלות ערות אחות האב וערות אחות האם. ולא אשת אחי האב ולא אשת הבן ולא אשת אח ולא ערות אחות אשתו והסוד בכל אלו שלא להשיב הדבר הנפרד לשורשו והענף לעיקרו. וכן ואל אשת עמיתך לא תתן שכבתך לטמאה בה ולא תביא אשה בהמה עליה שנאמר תבל הוא, ולא לשכב עם זכר שנאמר תועבה הוא. ולא לגלות ערות האב ואחי האב ולא לקרב אל העריות בדבר המביאו לידי גילוי ערוה. ולא תלבש אשה לבוש איש ולא איש לבוש אשה וכל אלו מ"ע ומצות ל"ת כולם הם צורך ישראל וצורך גבוה וכ"א בע"ה אעמידהו במעמדו:

ד"ה וראה עתה והבן שתרי"ג מצות

וראה עתה והבן שתרי"ג מצות כולם שמעו בהר סיני בכלל עשרת הדברים כ"א בפרטיו ודקדוקיו בכל הצורך ומלאו שמעו עשה ומעשה שמעו לאו להודיעך שכולם אחוזים זה בזה זהו שארז"ל זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו מה שאין הפה יכול לדבר ולא אוזן יכולה לשמוע. שכוונתם לשמוע בקול אחד שני דברים זה הפך זה עשה ולא תעשה וזה א"א לבשר ודם לאומרו ולשמוע, ובאו מ"ע רמ"ח להזהיר אברי האדם שהם רמ"ח בדרך הישר והטוב לקדשם ולטהרם וללבנם ולבררם להדמות ליוצרו, ומצות ל"ת שס"ה להרחיק ולמנוע מן הדרך הרע וממדות המגונים ובזה יהיה הגוף והנשמה בדרך אחד ובהסכמה אחת. ודע והבן שזה אני יודע מאבי ז"ל שפיו כפי השכינה בתורת משה ע"ה שהתורה ברורה כולה אמורה מפי הגבורה ואין בה אות ונקודה ועוקץ וניקוד וטעם שלא לצורך וכולה בנין אלהים חצובה בשמו של הקב"ה ואין הפרש בין ותמנע היתה

פלגש ובין אלוף מגדיאל ובין עשרת הדברים ובין שמע ישראל והמחסר ממנה אות אחד כאלו החסיר שם שלם ועולם מלא רק צריך לספור האותיות והתיבות החסירים ויתירות וכתיב ולא קרי, וקרי ולא כתיב אותיות גדולות וקטנות, וזה יהיה נטוע בלבך וחקוק בקרבך וישמור כל אדם מלומר שעזרא הוסיף אותיות מלבו בהעתיקו אפי' אות א' ונקודה וטעם שזה כפירה גמורה וע"ז אמרז"ל בפ' חלק האומר אין תורה מן השמים או פסוק זה משה מפי עצמו אמר זה כי דבר ה' בזה וי לנפשיה האומר זה, ולפי שהמצות הם גופי התורה הקדושה הרי העוסק בהם מטהר ומתקדש והוא קדוש ודבוק בקדוש וע"כ יש לזהר האדם שלא יטמא את נפשו בשום צד המטמא, וראה כמה הזהירה התורה שאסרה לנו מפריס פרסה ולא יגר או יגר ולא מפריס ולא מפריס ולא יגר ומי לא ירום קולו בשמים ע"ז לאמר מה איכפת לן אי לא יפריס אי לא יגר הלא בשר רך וטוב לבן ושמן הוא והאוכלים אותם אנו רואים שאין ניזוקין ממנו ולא נחלשים ואם מפני שהוא בשר יאסור לנו כל בשר שבעולם. אך הכוונה הוא כך יש מהם שאצילותם מכוחות הטומאה והם נקראים ערלה ויש מהם מקליפי ערלה והנאצלים מן הערלה יש להם מעלה א' או מפריס או יגר והנאצל מקליפי ערלה לא מפריס ולא יגר כי הערלה נאחז מן ההקף וקליפי ערלה נאחזים חוץ להיקף, והבהמות הטהורות מפריסי פרסה כי מוכרח הוא להעיד בצינורות ולהעלות גרה כענין צדיק חונן ונותן ואינו כובש המאכל במיעיו וישראל הקדושים והטהורים אוכלים מן הבאים בטהרה כי אנשי רשע הרבה מינים הם מהם שוכנים בבהמות הטהורות ומהם שוכנים בטומאות הערלה ובקליפי ערלה והעד שאינו מפריס כי הוא חיצון וע"כ האוכלו אוכל כלי שנשתמש בה נפש טמאה, אך הבהמה הטהורה אם יודע שיש תיקון בהנאתה ובאכילתה יאכלנו ואם לאו למה יאכל נפש אביו או קרובו ויוליכנו ע"י אכילתו חוץ ממשפחתו ומבית אביה והוא יתן הדין במקומו וגם למה ישלח ידו לעשות לה דין שלא כמשפט כי אוכלים אותה טובים ורעים ולכן משוך ידך מזה. וראה כמה חששו חז"ל בדברים אלו והוא שארז"ל בדרך משא ומתן והוא כולה רמז וסוד וז"ל בהמה טהורה שילדה כעין בהמה טמאה מותר באכילה ובהמה טמאה שילדה כמין בהמה טהורה אסורה באכילה, ראה בעיניך הטהור הולך בטמא והטמא בא בטהור ונשאו ונתנו בדבר ואמרו שהבא מן הטהור טהור והבא מן הטמא טמא, רבונא דכולא עלמא למה לא ניזיל בתר דידיה שהרי אנו רואים שאינה מעלה גרה וצורתה צורת חזיר ואף כי נולדה מרחלה לא נאכל אותה שהתורה אסרה בפירוש ואתה מתירה וגם אם אנו רואים צורתו צורת צאן והוא מעלה גרה ומפריס פרסה וטוב ושמן והתורה התירתו ולמה תאסור אותו מצד אמו וכי את אמו אנו אוכלים אמו

טמאה ותעמוד בטומאה וזה טהור ונאכלנו שומו שמים על זאת טמא הבא מן הטהור הוא כלו זרע טמא וכח טמא ולמה נאכל אותו וא"כ שאתה מתירו מכח האם אם גבר כח אמו למה לא נולד כאמו אלא ע"כ שאביו גבר ולכן נולד כצורתו ואפ"ה אתה מתירו כ"ש טהור הבא מן הטמא שיהא מותר שהרי כח אביו גבר ודומה לאביו וא"כ או שניהם תתיר בחמס או שניהם תאסור בעול, ואיני אומר דבר אליבא דמ"ד שהטמא אינו מתעבר מטהור וטהור אינו מתעבר מטמא ולא דקה מגסה ולא גסה מדקה ולא בהמה מחיה ולא חיה מבהמה והכוי בריה בפ"ע הוא כי הוא סובר טמא הבא מטהור אביו ואמו טהורים אלא שבא ענף שלא ממינם ונטהר עמהם וכן טהור הבא מטמא אביו ואמו טמאין אלא שבא ענף ממין אחר ונטמא עמהם ועל שניהם קיש קיש קריה ואין כאן אלא דמיון פועל ולא אביו מין אחר ולא אמו מין אחר אלא הנפש ההוא אע"פ שבא ממין טהור נלבשה בלבושה הראשון והשגתו השגה אמיתית ומי ידבר בהשגתו, אלא אומר אך את זה לא תאכלו ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה ודייק לומר את זה דווקא לא תאכלו אבל אתה אוכל דבר הבא ממעלי גרה וממפריסי פרסה אע"פ שאין בו סימן ואיזה זה טמא הבא מטהור וקרא מסייעו שאומר בגמל טמא הוא, הוא טמא אבל טמא הנולד מטהור אינו טמא ולמה לא יהיה טמא והלא אביו הוא טמא ואמו טהורה ולמה יגרר אחר אמו ולא אחרי אביו אלא כמו שאמרתי שאין הטמא מתעבר מן הטהור וכו', וא"ל איך אמר זה הנולד מן הטהור ועבורו מן הטמא במתיבתא דרקיע הכי אמרו כאלו עבורו מן הטמא ואלו סברו שעבורו מן הטמא ונשאו ונתנו ובירורו שאין מקבל הריון אלא ממינו ודווקא כענין זה התירה התורה כי מקבל שבים ה' אבל טמא כל היוצא ממנו טמא וטהור כל היוצא ממנו טהור, והדין נותן אחר שהטמא הוא חיצון וזה הטהור נטמא בעבירה ונגרש ממקומו ובהמה טהורה הטהור בטהור שהבא הטמא ושכן במעון הטמא למה יבוא הטהור לטמאות נפשו ממנו עד שהחמירו אף במי רגליהם ונשאו ונתנו בדבר זה ואף שנראה מדבריהם שמבקשין היתר אפ"ה אין הכוונה הוא כך שיוצא מן הטמא טמא רק להראות חומר הנפש החוטאת אע"פ שנראין הדברים להיות חלק מהם טהור אפ"ה אין תקנה מצד פשעה וחטאתה. רק בהסתלק משם:

ד"ה וראה לשונם בעי מיניה מרב ששת

וראה לשונם בעי מיניה מרב ששת מי רגלים של חמור מהו וסוסים וגמלים לא מבעיא ליה דאע"ג דלא עכירי ואיכא למימר מיא עייל מיא נפיק אפ"ה לא קא שתי ליה משום היוצא מן הטמא. אלא חמור דמעלי לירוקא ונהגו לשתותו לרפאות הירקון מהו לשתותו

ובקש למצוא היתר לרפואה והעמיד שאסור הואיל שאין בו סכנה והדין נותן, וראה עתה איך דבריהם קשים כחומץ לשינים וכעשן לעינים שהרי הם אמרו דבש דבורים מותר מפני שמכניסים אותו לגופן ואינם ממצות אותו מגופן ומצאו היתר לו את זה לא תאכלו שרץ העוף טמא לא תאכלו אבל אתה אוכל מה ששרץ העוף משריץ ואיזה זה דבש דבורים, ולדבריהם יהיה גם השתן של חמור מותר דלא גרע מדבש אלא הכוונה שהשתן לוקח עכוריות מהגוף. והנה בו חלק מטמא, אך הדבש אין בו מציצה מהגוף כלל ודבש גיזין וצרעין מותר באכילה והאוסר אוסר אותם משום שם לווי, ולדבריו קשה הא יש שם לווי גם בדבורים אלא צדקו דברי האוסר דבש גיזין וצרעין כי יש בו מציצה מגוף ודומה לשתן החמור הטמא, וא"ל למה לא אסרו גם אלו ומה התירה מצאו המתירין אחרי דאית מציצה, כי יש לומר שבמתיבתא דרקיע הכי הוי הדברים שרץ עוף טמא אי אתה אוכל אבל אתה אוכל מה שעוף טמא משריץ והוא דבש, ובמתיבתא דרקיע לא חלקו בין דבש לדבש, א"ל הקב"ה אל תכניסו טומאה כי לא אמרתי רק דבש דבורים ולא גיזין וצרעין כי הם ודובשם שוין וזהו שם לווי וכאשר הדברים למעלה כן הדברים למטה שמשם בא אלינו ותמצא כאלה דברים בהרבה מקומות שבא אליהו ז"ל וקא מיבעיא ליה מיניה במאי קא עסיק קב"ה והשיב כפי שעוסקין הם למטה כענין פלגש בגבעה וכיוצא בו. וראה והבן שארז"ל פרש הטמא מותר באכילה שאין לה שום חלק מהטומאה. וע"ז התירו עור הבא נגד פניו של חמור מטעם שדנו אותו פרש בעלמא כי זה העור אינו נולד מגוף הבהמה והדין עמהם, מ"מ השומע דבריהם ישתגע אם בהמה טמאה אכלה דבר טמא כגון דובים שאכלו בשר חזיר וחלב למה יהא הפרש טהור ומותר הלא בא מטמא וגם זה העור הבא נגד פניו של חמור מי הכניסו שם מן הרוחות בא או מן הזיקים ע"כ מטמא בא ולא יהא מותר באכילה, אלא כל דבר הנאכל מתחלק לחלקים ר"ל טמא שאוכל טמא הראוי מהנאכל להדבק בטמא ידבק ויעשה בשרו ממש, והראוי להסתלק מהטמא ולצאת ממנו נעשה פרש ואותו הפרש אחר שיצא מהטמא ולא נשאר בגופו אין בו דין טומאה, אך העור שבא נגד פניו של חמור אין כאן מקומו ובעז"ה יתבאר באריכות כי לא יובן בקיצור:

ד"ה וראה והבן שדג טהור יש בו

וראה והבן שדג טהור יש בו קשקשת וסנפיר שהקשקשת הוא כעין חומה סביב העטרה מפני הטומאה השוכנת סביבתה, וסנפיר הם הנאחזים וע"כ הם חדים וקשים, אך הדגים אשר אין להם קשקשת הם חיצונים מ"מ יש להם סנפיר הם קליפים הנאחזים מן הערלה

ולכן סנפיר בלא קשקשת אפשר וקשקשת בלא סנפיר א"א, ועל שההיקף מרחם ונותן ע"כ לא תמצא בדוגמתן הורג וממית, הלא תראה ששוורים וצאן אוכלים עשב ודוב וארי טורפין ואוכלין כי להם אכזריות, אך מין האדם אין הפרש בין פנימי לחיצון לענין הבריאה כי כולם נראין אדם מבלי הבדל ולכן צוותה התורה לעשות המילה לצאת מן הערלה, מ"מ גם צורתם משתנים בשוכבם שלא במינם, ואין לומר לעשות הבדל והיכר בין פנימי וחיצון בהיותו אדם דאם כן אין לך עדות ברורה וחזקה מזו שיאמרו שתי רשויות הם א' האציל את זה המין והא' האציל את זה המין ואתה נותן יד לפושעים, לכן הם אדם אחד וצורתם אחת ומלך אחד עליהם. וראה כמה דקדקו שלא לטמא עצמם אע"פ שאין בדגים אדם מ"מ יש כוחות חיצוניות ופנימיות במים השוכנים שם. טמא בטמא טהור בטהור וחשו מהדגים הטמאים להזהר מהבא מהם, וארז"ל דג טמא שבלע דג טהור מותר באכילה ודווקא בשראינו אותו שבלע הא לא ראינו אמרינן אישרוצי אישרץ דתניא דג טמא משריץ, דג טהור מטיל ביצים, ראה בעיניך מה תשובה השיב נהי דמשריץ מ"מ במינו משריץ, א"ל בני בזה אני אענה לך רובן במינם משריצין אבל יש מהם שמשריצים שלא במינם ובזה לא הלך אחר הרוב משום דהוי איסור וחשש למיעוטא. א"ל ר' היינו שטמא הולך בטהור וטהור הולך בטמא אף בדגים, סוף סוף אחר שחושש למיעוטא ודלמא מהמיעוט שמשריץ טהור הוי וכשראינו אותו כשבלע אמאי יהיה מותר ונאמר זה שבלע נתעכל וזה אשרוצי אשריץ, אמר רב ששת כגון שמצאו דרך בית הריעי, ר"פ אמר כגון שמצאו בבית הבליעה, ר"נ בר יצחק אמר כגון שמצאו שלם, אמר רב אשי רוב דגים במינם משריצים ונראה מדבריו שאין לחוש למיעוטא א"ה למה אמר כשראינו שבלע ואפילו לא ראינו אותו טהור נימא רובן במינם משריצים והאי דג טהור בלע ומותר, ומשיב אה"נ קאמר כיון דרוב דגים במינם משריצים ובזה נמצא דג טהור כמו שבלע לפנינו דמי ומותר, וגם במתיבתא דרקיע הכי הוי דג טמא במינו משריץ וזה שנמצא במעיו כמו שראינו אותו שבלעו דמי, ובמתיבתא לא שמעו כמו שראינו אלא שראינו לבד שמעו וסברו שיש לחוש למיעוטא, ע"כ אמר שראינו ואר"א כמו שראינו, וא"כ אין לחוש למיעוטא וכמו שראינו דמי, ונשאו ונתנו כי אדרבא במקום איסור חוששין למיעוטא ואמר שאין כאן רוב אלא כולם במינם משריצים ואפי' שלא ראינו כלל הואיל וטהור הוא מסתמא בלעו ומותר באכילה, אך דג טהור אינו בולע טמא כי הוא דוגמא עליונה ומה שנמצאים טמאים בטהורים אינם בולעים אותם אבל הם באים ונכנסים בפיהם וכן הדבר בעופות כי הטהורים קורקבנם נקלף ואינו כובש האכילה ודומים למעלה גרה ויש לו אצבע יתירה המורה ביחוד השם, ואינו דורס ואוכל

כי הוא מרחם והדריסה אכזריות הוא בבעלי חיים, והטמאים יש להם כל אלה ולעולם הטמאים אונסין וגוזלים וטורפין, וכן האומות אונסין וגוזלין ואוכלים את ישראל ולכן אתם ישראל הקדושים בני קדושים אל תשנו מחצבתיכם ומנהג אלהיכם. וראו וקחו סדר ומוסר מהבהמות ומהעופות הטהורים:

ד"ה ונקראים כסא רחמים וכסא דין

ונקראים כסא רחמים וכסא דין ר"ל התפארת כסא רחמים והעטרה כסא דין. וראה והבן ענין גדול שהבינה אומרת לחסד ולפחד שני כסאות הללו אחים הם ואומרת לפחד תן לאח אח ואומרת לחסד תן לאח אח ושניהם נותנים לשני כסאות הללו הנקראים אחים שכן הכ' של כסא מודדת כ' אותיות לפניה כ' אותיות לאחריה וכן הס' של כסא מודדת ס' אותיות לפניה וס' אותיות לאחריה והא' של כסא במקומו וכופל הכסא א"ח א"ח אמר ומי יעיד שזה האח א' וזה אח א' אמר הכ"ף אני אעיד חלקי מדד הכ' של כסא כ' אותיות לאחריה ונפל בח' וחלקו לשני חלקים ונעשה אח"ד אח"ד והנה שני עדים לשני אחים אמר הא' של כסא תתחברו ותעשו אחד נתחברו אח"ד אח"ד ונעשה כ"ו הוא שם הוי"ה. ראה והבן כשהכסא שלם גם השם הויה שלם. וראה מה עשה האותיות האלו שהם הוי"ה מדד הי' של הוי"ה כ"ו אותיות לאחריו ונפל במ' מדד הה' של שם הוי"ה כ"ו אותיות ונפל בח' מדד הו' של הוי"ה כ"ו אותיות לאחריו ונפל בט' וכן הה' אחרון ונפל בח' הרי כאן ד' אותיות מחט"ח שעולים אדנ"י הרי הכסאות הללו עליהם דין ורחמים. וראה והבן שאם תחלוק אותם לאחדים הוא ה' פעמים אח"ד אח"ד אח"ד אח"ד אח"ד, ואם תמנה מא' אדנ"י וכן ד' וכן נ' וכן י' ס"ה אותיות יפלו באותיות שעולים ש"ם לומר שהחמשה אחדים הללו שם אחד להם והוא אדנ"י, ואם תמנה ד' אותיות מחט"ח כל אות ואות ס"ה לאחוריהם יפלו באותיות כוז"ו והוא עולה ט"ל, וכוז"ו הם אותיות שלפני יהו"ה. וראה והבן שהוי"ה וכוז"ו הם אדנ"י בגימטריא. וראה והבן שאם תצרף כוז"ו ואדנ"י עולה ד' פעמים יהו"ה והנה אלו ד' השמות מתגלגלים באלפא ביתא בעגול עם אדנ"י אדנ"י אדנ"י אדנ"י. ראה עתה והבן אם תצרף הד' שמות של דין וד' שמות של רחמים עולים דין ברחמים שאדנ"י הוא דין ותלויה ביהו"ה שהוא רחמים, הראית מגלגול וסיבוב הכסא שהוא כסא דין וכסא רחמים, והנה יהו"ה שהוא תפארת הוא כסא החס"ד, והעטרה היא כסא של פח"ד. ותרצה לראות בעיניך שהכסא דין הם ההלוחות שהרי כסא בא"ת ב"ש לח"ת ולכן חסר ו' לחת:

ד"ה ונקראים ניסים נגלים נסים

ונקראים ניסים נגלים נסים נסתרים שבכח הת"ת נעשה נסים נגלים כנסים של מצרים, ובעטרה נסים נסתרים בכל יום. ומה שאין נעשים גם היום ניסים נגלים כי נטמא העולם ברוב עונם ואינם ראוים לראות מהפועל ההוא שום פעולה רק ע"י העטרה. ומלת נ"ס הוא נעלם השי"ן שהרי בנעלם השי"ן נמצא נ' וס' אם תצרף הי' עם הנ'. ודע באמת שהנסים הנגלים באים מכח הש' שהיא הבינה ע"י הת"ת וע"כ אותיות נס נעלמים בש'. ועתה ראה כח הש' שיש להש' שלש יודין בראש הש' כזה ש וכ' בסוף, ואם תרבע הג' יודין עוד הם ש'. וראה והבן מה מעלה תמצא בג' יודין הללו שאם תרבע כל יו"ד ויו"ד עולה כל אחד ק' הרי ג' יודי"ן ק' ק' ק' תוציא י' מק' ראשון שהוא י' שנתרבע וי' מק' שלישי ונשארו צ' צ' ושתי יודי"ן תוציא מק' האמצעי (יו"ד בראש) שהק' האמצעי יו"ד בראשו וכ' בסופו שהוא יו"ד מלא וע"כ תוציא מק' האמצעי שני יודי"ן ונשארים באות הק' פ' צרף מה שהוצאת והם ד' יודי"ן ונעשה מ' צרף אתה צ' צ' פ' מ' עולים ש' הרי איך שנתהפך הש' לעולם הוא ש', וד' אותיות הללו הם מצפ"ץ שמתחלף בא"ת ב"ש יהו"ה. ועתה תראה איך בא הס' של נס ונכנס בין שני יודי"ן של ש' שהש' יש לה ג' יודי"ן ש וכ' בסופו, היו"ד האמצעי מלא הוא שני יודי"ן ואם תמלא השני יודי"ן והכ' שבסוף הוא ס' ששני יודי"ן מלאים הוא מ' ועם הכ' הוא ס' ונכנס בין שני יודי"ן בין יוד ראשון ובין יוד שלישי שהוא ו"ד, והנה הי' הראשון והי' האמצעי עם הכ' שבסוף הוא ס' והיו"ד הג' והו"ד שעולים יו"ד הרי כאן יסו"ד לומר לך הש' שהוא הבינה יסוד הנסים וכח הבנים הוא ההיקף:

ד"ה ונקראים תפלה גאולה גאולה

ונקראים תפלה גאולה גאולה הוא הת"ת, תפלה היא העטרה. ודע והבן שע"ז ארז"ל כל הסומך גאולה לתפלה הוא בן עוה"ב ולפעמים נקראת גם היא גאולה כשתסמכנה עם הגואל הוא שנאמר המלאך הגואל אותי שגם העטרה נקראת אז אדם שכן הגואל גימ' אדם, הוא יו"ד ה"א וא"ו ה"א, והיא הכניסה תקט"ו תפלות שהתפלל משרע"ה לעבור לא"י ולא קבלם זהו ואתחנן בגימ' תפלה ובגימ' תקט"ו וכוונתו של משרע"ה לעשות תפלה על כל כח וכח, העטרה הנקראת תפלה ועולה תקט"ו כדי לבקש עליו לקבלו והיא לא בקשה כי לא היתה גזירה מלמעלה רק הכניסם והניחם ולא קבלה אותם ועתה חסר ו' מגאולה ונשאר הגאל והוא בגי' כוז"ו ובגי' יהו"ה אח"ד וגי' ט"ל וגי' ידידי"א וטובים לגאולה ולישועה:

ד"ה ונקראים עולם ועד אם ראית

ונקראים עולם ועד אם ראית ושמעת שמלת ועד הם סנהדרי גדולה ובכל מקום שסנהדרין יושבים שם ועד עמהם שהרי ע' של ועד מצטייר ט' ז', וד' של ועד אינה מצטיירת והנה ו' ט"ז ד' עולים כ"ו. ועוד דע לך שמשם יוצא השטן שהיה הולך ושב ואמר "עוד" זה מדבר וזה בא, אך הסוד הגדול הוא שעלם הוא כולל ההיקף שהרי ע"ל עולים מאה ומ' מעלם עולה שש מאות הרי ז' מאות שהוא ההיקף שכל אחד כלול מעשרה, וגם על"ם הוא שם מן ויסע ויבא ויט ואם יזכרהו עם אלו שהם מה"ש על"ם לל"ה סי"ט כמשפטם כאשר נאות הם טובים לקפיצת הדרך, ראית מה עשה על"ם שמע את קול סיני ולקח את סיני, א"ל בני ואיך, א"ל ר' דע לך כי על"ם הם שני ע' ותמלא עי"ן עי"ן עולה ק"ל סיני:

ד"ה ונקראים תורה שבכתב ותורה

ונקראים תורה שבכתב ותורה שבע"פ. א"ל ר' דע לך כי בן ח' שנים הייתי כשלקחני אבי מן היד והעלני בהר א' והלך וסיבב ההר ומצא מערה אחת והכניסני בפנים ואמרתי לו אבא מה טיבו של מערה זו, וא"ל בני שתוק, וא"ל שים ידך השמאלית על לבך והיד הימין על השמאל ועמוד והתפלל עמי ומיד התחיל בקול נעים ואני אחריו זה השער לה' צדיקים יבואו בו אודך כי עניתני ותהי לי לישועה אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה. מאת ה' היתה זאת היא נפלאות בעינינו זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו אנא ה' הושיעה נא אנא ה' הצליחה נא. ולא הספיק לומר ברוך הבא והנה אדם אחד בא ונכנס במערה ושם שתי ידיו על כתפי אבי ז"ל ואבי ז"ל לא הפסיק תפלתו רק השלים ההלל ואח"כ אמר כי על רחמיך רבים ה' שמעה ה' סלחה ה' הקשיבה ועשה אל תאחר למענך ה' כי שמך נקרא על עירך ועל עמך ואמר יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי ועשה ג' פסיעות ואני לא זזתי ממקומי רק עמדתי ברעדה וברתת, ומיד פתח פיו ואמר לאותו שתופס אותו בכתפיו אין שלום לעירך ומיד מנה לו אתה שלום וביתך שלום וכל אשר לך שלום. וא"ל אבי ז"ל מאין באת ואמר לו תורה שבעל פה שלחני אליך לראות מה טיבך במקום הזה ואמר לי לך ואמור ליה אם רצונו להניח הנער הזה בזו המערה ואני אלך לי וכאשר שמעתי הדברים האלה נרתעתי והרימותי קולי לא אשאר יחידי במערה הזאת ומיד לקחני אותו אדם והוציאני מן המערה והכה ברגלו את ההר ונזדעזע ההר ומיד נרתעתי ונמסרתי בידו והתחיל לעלות ברום השמים ואני אחוז ממנו ומיד שמעתי קול אומר ילוד אשה מה טיבו במרום ומיד שמעתי קול אחר הניחוהו לעלות כי בן קנה משרתי הוא וזקנו במערה מקומו ומיד עמד שם המלאך ונטל רשות

להעלותי עמו ובעמידתי שם שמעתי קול אומר קק"ק ה' צבאות ומיד נתחזקתי ואמרתי למלאך אל תעלני יותר והרגשתי באותה שעה שנתפרקו כל אברי ואמר לי המלאך לא תירא ולא תחת ומיד ראיתי מלאך אחר שבא ולקחני עם המלאך ההוא והעלני עוד מעט, עד ששמעתי אומרים הנה ילוד אשה בא אלינו באו ונרמסנו ונשליכנו ומיד שמעתי קול אחר הניחוהו כי בן קנה עבדי הוא וזקנו מקומו במערה ומיד ראיתי אור גדול שירד אלי וקירון אור פני גדול מאוד ומיד אמרו לי המלאכים בואו ונחזור למערה וירדנו ומצאנו את אבי ז"ל עומד בתפלה עטוף בטליתו ותפילין בראשו ובזרועו וכשראה אותי בקירון אור פני לקחני ונשקני ואמר ראה ריח בני כריח השדה אשר ברכו ה' והמלאכים הלכו להם. וישבנו שם במערה מ' יום ולא נחשבו כל הימים ההם כ"א כיום א' ועל אותן הימים שמחתי שמחה גדולה כי שאלוני הקב"ה ע"י מלאך והשיבותי לו, וזקני אביך נרתע ממני עד שאמר ראה קירון בן בני כקירון פני משה והנה מה ששאלוני תורה צוה לנו מה הוא תורה, א"ל תורה שבע"פ ומיד אמרתי תורה הרי כאן תרי"א מצות ואנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו וכולם נקראים תורה שבכתב ומתבארים מהמדה הנקראת פ"ה, לא שהמדה ההוא השיגה בהם אלא ע"י מתבארים כ"א וא' כי משיגים לה מלמעלה והיא משגת לכולא מתיבתא, והנה התורה יש לה חול"ם ופת"ח ורגליהם פת"ח וצר"י והנה נכתרו ה' אלהים שני כתרים ה' תורה שבכתב, אלהים תורה שבעל פה, שכן פת"ח חל"ם צר"י פת"ח עולים כתר כתר ה' אלהים, ותרצה לדעת מהו לבושו בינה חכמה עלאה הנקרא תורה קדומה, ומהו לבושו של תורה שבע"פ תורה שבכתב שכן תורה מתגלגל בעיגול אלפא ביתא באותיות לב"ש זהו הבינה לבש חכמה עלאה וחכמה תתאה לבש ת"ת. ועוד כתיב עקב אשר שמע אברהם בקולי ומהו עקב תורה ושמע אברהם לקיים התורה שכן תורה בא"ש ב"ר גק דץ הף וע זס חנ עמ יל כ"ת עולה חלופו עק"ב. ועוד תרצה לדעת קצו של עולם הוא התורה שבע"פ שכן תורה בא"ל ב"ת אל בת גש דר הק וץ זף חע טס יג כמ עולה קצ"ו וזהו ויקוצו מפני בני ישראל קצו בחייהם שהוא חייהם של ישראל, והנה קצו של עולם, פ"ה מהו, הוא פה של ה' שכן פ"ה מצטייר יו"ד ה"א ו"ו ה"א, שפ' מצטייר כ"י וה' מצטייר י"ד. וראה והבן איך פ"ה ה"י עולים י"ד אלהים, לומר לך תורה שבע"פ הוא יד הפחד ונקרא אש לבנה ואש שחורה, אם ראית מימיך שחורה בתוך לבנה, א"ל בני לבנה נכללת בחשבון שחורה, א"ל כל כך אוהב האור שהוא לבן שהלך שחורה ונסתרה בתוך לבנה ונתלבנה (וברוב בשבת) הלא תראה שנסתר לבנה היא שחורה למ"ד בי"ת נו"ן ה"י וא' יתר לומר לך כששחורה נטמנה בתוך לבנה שניהם אחד, ולא ידענו מהו השחורה וצועקת מתוך הלבנה אנכי אדני שכן אותיות שניות של

לבנה הוא אדנ"י וא' לומר לך אנכי אדני, ושמעת ר' מהו שחורה אני ונאוה מאחר שהיא שחורה איך הוא נאוה אלא הכי הוא בזמן שהיא נסתרת בלבנה היא נאוה, וזהו שחורה בת לבנה שכן אש בא"ת ב"ש בת:

ד"ה ונקראים פנים ואחור א"ל ר' מהו

ונקראים פנים ואחור א"ל ר' מהו אחור א"ל אחור היא העטרה הנקראת פלא קטן, א"ל וזה הפלא הנקראת אחור אינו נעשה פנים, א"ל בני כשהיא פלא היא אחור וכשמתהפך הפלא לאלף אז הוא פנים, א"ל ר' ואיך נעשה האלף פנים, א"ל בזה איני יודע. א"ל ר' דע לך שנסתר פנים הוא אלף פ"ה נו"ן יו"ד מ"ם, א"ל ר' ולא ראית מה עשה רבה בר נחמני בכח האלף שבתוך הפנים השיב הפנים אחור וקרא ק"ף שהוא הפנים והוא יהו"ה והחזיר הפנים במקומו, וגופא דעובדא הכי הוי אמרו ליה לקיסר אית גברא ביהודאי דקא מבטל אלפא גברי לכל שתא מכרגא דמלכא, שמע רבה בר נחמני וקם וערק לבבל שלח גונדא דרומאי אבתריה אשכחיה דהוי אכיל ויהבו ליה תרי כסא שתה דלייה לתכא מקמי והדר פרצופיה לאחוריה אמר אהדורי ליה תכא אהדרו ליה שתה חד כסא הדר פרצופיה לקמיה, א"ל ידענא בכון שאפי' זעירא שבכון מחייא מתייא, אבל מה נעבד מהרמנא דמלכא א"ל לכו ואמריתו דלא אשכחתין יתיה ואזלי ואמרי ליה, אזל איהו וקא ערק לאתר חד והוי תמן אגמא הוי קא גריס כולה יומא, יומא חד הוי קא מיפלגי במתיבתא דרקיע אי בהרת קדמה לשער לבן טמא, שער לכן קודם לבהרת טהור, ספק מאי, הקב"ה אמר טהור וכולהו מתיבתא אמרו טמא, אמרו מאן מוכח א"ל הקב"ה ייתי רבה בר נחמני שהוא בקי באהלות דתנן רבה בר נחמני אומר אני יחיד באהלות. אזל מלאך המות ליטול נפשיה לא יכיל ליה משום דלא הוי פסיק פומיה מגירסא א"ל לפניו רבש"ע לא דיין לצדיקים שמזומנים לחיי עוה"ב אלא שמבטלין גזירתך א"ל הקב"ה זיל בההוא שעתא תוכל ליה, אזל אידמיה לי כגונדא דרומאי ולא הוי יכיל למגרס באורייתא והיה מבקש נפשו למות פסק פומיה נח נפשיה אמר טהור יצאתה בת קול ואמרה אשריך רבה ב"נ שגופך טהור ויצאתה נשמתך בטהרה, נפל פתקא מרקיע רבה ב"נ נתבקש בישיבה של מעלה הוי קא מטרחי רבנן אבתריה יומא חד קריבו לאגמא והוו תמן תרי גוזלי דהוי מרחפי תמן על אגמא א"ל רבנן כ"י נמשלה ליונה שנאמר כנפי יונה וגו' שמא תמן הוא בדקוהו ואשכחינהו ספדוהו שבעה יומין בעי למקבריה יצאתה בת קול ואמר כל הפורש יהא בנידוי, ספדוהו שבעה יומין אחרנין נפל פתקא עוד מרקיע כל הפורש יהא בנדוי ספדו יתיה ל' יום נפל פתקא לכו לביתכם לשלום, ואם הדבר כמו שנראה יתמה השמים

ממעל והארץ מתחת תתן קולה מאחר שרבה ב"נ היה כל כך גדול למה לא הכה את גונדא דרומאי בסנוורים ויקום ויברח, ועוד כדי להוכיח את הלכה ימות זה העני, ועוד אין המכריע גדול משניהם ואיך יכריע, ולמה לא שאל הקב"ה הוכחה מלמעלה, ועוד מי יאמין שמתיבתא דרקיע חולקין עם הקב"ה וקב"ה אומר טהור והם חולקים ואומרים טמא הרואה דבר זה איך יאמין לדברי האגדה הזאת, ועוד היתכן להיות כזה שנעלם מהקב"ה שלא יוכל המלאך לקחת אותו ולמה שלחו ובפעם השני דאדמי ליה כגונדא דרומאי ופסק פומיה מגירסא א"כ ידמה לו בפעם הראשון ולא יצער המלאך פעמיים, ועוד שאפי' יאמר טהור וכי גדול הוא מקב"ה יאמרו במתיבתא דרקיע גם זה אינו אומר האמת ומה על קב"ה חלקו על רבה ב"נ לא כ"ש. ועדיין אינו ראיה בדבר ועוד רבנן דבדקו ואשכחוניה וספדוהו ז' ואחר ז' יצאה בת קול ואמרה כל הפורש ממנו יהא בנדוי למה עונש הפורש בנדוי וכשספדו אותו עוד ז' ימים למה לא יצאה ב"ק, אבל אומר נפל פתקא מרקיע עד שספדוהו ל' יום נפל עוד פתקא לכו לביתכם לשלום חייך רבי התאמין שכל אלו הדברים ריק הם חלילה וחלילה, אבל שים אזניך בהקשבה ושמע לך ודע לך שאין ישיבה למטה שאין כנגדה למעלה, וכ"א מבני הישיבה יש לו למעלה כח וצל כנגדו ואם אלף ישיבות למטה כנגדם אלף ישיבות למעלה ומה שלומדים למטה הוא הוא שלומדים למעלה כי תורה אחד להם, וכל אלו התנאים והאמוראים המה ותלמידיהם ותלמידי תלמידיהם כולם היו במעמד הר סיני במעמד כל ישראל וקודם מתן תורה כולם היו למעלה והרבה פעמים עברה תורה על פיהם. וראה באמת כשעלה מרע"ה למרום מצאו לר' עקיבא ותלמידיו עמו וזה היה קודם מתן תורה ואומר לך דבר גדול כשעלה משרע"ה למרום בא צילם וכוחם של בנות צלפחד ובקשו את נחלת אביהם בא"י בעד הבנות ונשאו ונתנו שם ואמר להם הקב"ה את הדין וכאשר היה הדבר למעלה כן היה הדבר למטה ולא שמשה היה שואל אלא מלמדה מה שהיה למעלה כי כולה היה כתוב, וכן המגדף והטמאים ומקושש וכיוצא בהם. ודע כי בזמן דקא עסיק מלמטה קא עסיק כח שלמעלה כנגדו ועל אותו ענין ממש ולפעמים הנפש וצילה וכחה למעלה ופעמים הנפש למטה בלבוש הגוף והכח למעלה, ודע מה שעשה רבה ב"נ עשה בחכמה גדולה כי אמר אם ילכו הפנים לאחור ודאי אינו רוצה השם יתברך להמסר אותי בידם ומשום כך ישמעו לקולי כי שלום למעלה שהפנים לאחור ואם לאו רוצה השם במסירתי ואמסר ולא אבטל גזירתו, ומה ששתה פעמיים ולקחו גם השולחן מלפניו כיון להעלות השולחן בפנים ע"י חלון ולהוריד הפנים באחור הוא השולחן, וכיון לעורר בכח האלף שהוא הפנים. וכראות הדבר שאינו רוצה הש"י להמסר בידם החזיר השולחן במקומו ושתה פעם א' שיבא כ"א

במקומו וישאר השלום לבדו בבית וכן היה הדבר שכל מה שהיה אומר להמבקשים עשו רצונו ומה שברח משם שלא סמך על זכותו פן ינכו מזכיותיו, ומה שהלך באגם כוונתו להיות סביב הבית ברחמים ובקי גדול היה בסתרי אלהינו ובההוא שעתא דקא עסקי למעלה הכיתות היו עוסקים מלמטה והיו אומרים הישיבה שלמטה על הספק הזה טמא וכן היו לומדים הישיבה שלמעלה שכנגד הישיבה של רבה בר נחמני, והאמת רבה ב"נ היה גורס בההוא שעתא ממש על אותו הספק טהור וכחו וצילו שלו למעלה היה גורס גם כן טהור התחילו בני הישיבה לחלוק עימו ואמרו טמא א"ל הקב"ה הכי הוא כדרב"נ וטהור וספק טומאה לקולא ואמרו לקב"ה מאן מוכח לא שהיו צריכין מוכיח חלילה, אלא אמרו מי הוא למטה בעולם השפל שכנגד זה הצל והכח ומוכיח לומר טהור, ואמר להם רבה ב"נ הוא שהוא בקי באהלות ובסוד הטומאה ויודע האמת ויבא ויתחבר עם צילו וכוחו כי אין הדין נותן שיצטער, הלא תדע שלא אמר יבוא ויוכיח אלא אמר יבא כי נפסק הדין עליו והאי מלאכא דשלח קוב"ה לאו סם הוא חלילה רק כוחו וצילו להדבק בו ולהעלות שניהם בטהרה. הלא תדע כשעלה משם ואמר טהור ואלולי שהיה נדבק בכוחו וצילו לא היה אומר טהור כי סם מטמא ומה שלא לקחו בפעם א' כי רצה קב"ה להראות במתיבתא דרקיע שכרו ומעלתו וכשהלך משם עם הכח אמר טהור, וזהו בת קול שאמר אשריך רבה בר נחמני שיצאה נשמתך בטהרה שהיה שלם בכל התורה שאף בזו הספק עמד על האמת והפתקא שנפל מרקיע היא היא ב"ק ועל שהוציא הדברים המפורשים בהבדל קראה פתקא, ומה שאמר שהיה כתוב בה ר"ל ההכרזה הזו באה בב"ק מתורה שבכתב ומה שהספידו ז' ימים שכן כשיאסף צדיק מספידין אותו ששת ימי בראשית שכן הדין כי בהיות הצדיק בעולם השפל מתוך מעשיו הטהורים כל ששת ימי בראשית במילויים זה הצדיק אבד למטה אבד גם למעלה ואז ואין איש שם על לב. ומה שאמר כל הפורש יהא בנדוי דע לך ר' בהיות הנפש הצדיק עולה למעלה כל ששת ימי בראשית באים להקבילו ואז יום הז' אשר שם הנפש ההיא שוכנת הוא במלואו, וע"כ הדין נותן להיותו עם הגוף שהוא כלי הנפש ל' יום שכן משכן הצדיקים מתחדש ל' יום ואם יניחו הגוף ויסתלקו הנה שגרמו הסתלקות גם למעלה ואחר ל' אמר לכו לבתיכם לשלום הכוונה בהתחברות הצדיק בישיבה שלמעלה השלום בבית:

ד"ה ונקראים חלב ויין ר' ראית איך

ונקראים חלב ויין ר' ראית איך נגרר החלב מן הלחם, א"ל בני ידעתי שחלב הוא בן הלחם, א"ל ר' חלב עם הלחם נאכל ועם הבשר אינו נאכל. וראה והבן החכמ"ה הוא

לח"ם בגי' תורה רשומה תורה קדומה, וחלב נצרף ועלה בלחם שכן הוא עולה לחם ח"ל חל"ב. כתיב לכו שברו ואכלו ולכו שברו בלא כסף ובלא מחיר יין וחלב וכתיב אמת קנה ואל תמכור, ומכאן מצאו התירא למכור התורה ואנא שכחו שלח לחמיך על פני המים שהכוונה למוד בחנם כדי להוריד התורה בלחם שהוא חכמת אלהים על פני המים שהיא כ"י, ונתעוררו חז"ל להרמיז ולומר מה אני בחנם אף אתם בחנם ולמה לא יפרשו מלת קנה כענין קונה שמים וארץ והראיה דכתיב ואל תמכור ואנא שכחו קבלת התורה שהיתה קבלתה על ידי עשר קולות וקיום ישראל וקיום העולם מסבת התורה ואם זה מאבד התורה וממעטה מצד שהוא נוטל שכר א"כ הוא מאבד חיי העולם וממעט השפע מהימים העליונים ישפוט השם על לוקחי השכר אנא ימצאו ימים העליונים שכר ליתן כדי שיבא להם השפע מתורה העליונה כפי התעוררות שעושה ומראה במעשיו המכוערים ורעים ויצא שכרו בהפסדו וצעקתם צעקת חנם ונפשם תועבה לפני השם, ועכ"פ סובר זה שעזב אלהים את הארץ למקריים ורוצה למכור תורתו ולהתפרנס ממנו ולא זכר ודאשתמש בתגא חלף ולמה לא אמר ודאשתמש בתגא ימות אלא חל"ף אותיות פל"ח כי לקח התורה לעצמו ומוכרה כרצונו ומשתחוה לה ושכח דברי חכמינו ז"ל ואל תעשה קרדום לחתוך לאכול מהם וכפי מעשיהם הרעים יבושו בושת, נראה שלא למדו תורה לאהבת אלהינו כדכתיב ואהבת את ה' אלהיך וכתיב ולמדתם אותם את בניכם רק להתהדר ולהתגאות על ההמון ולומר אני רב"י והוא רע בעיני י"י. שאם היה ר' אמיתי כענין יר"ב בארץ היה הולך אחרי קצרי יד ואחרי היתומים לקרבם וללמדם ולהדריכם בדרך הש"י, וכמה אנשים ויתומים נפסדים מסבתם של זה והם כלים מוכנים וטובים ממנו אלא שקצרה ידם מצד עניות וזה מאבד התורה מהם על שאין להם מה ליתן, ישפוט השם עליו לרעה מה לו ביתרונו ואדרבא כאשר יוסיפו לו שכר אז הוא מתפאר לומר שהוא הרב הגדול בישראל ואינו יודע שהוסיף על חטאתו פשע ומי גרם להם כל זה מיעוט השגתם וחסרון ידיעתם שממלאים כריסם בשר ויין הוא התלמוד ואח"כ אינם מבקשים רופא להראות להם הדרך להתעכל המאכל במעיהם אבל הם אומרים עד כאן עקר המאכל הזה ומיד מתחילים בקולות וברקים שמעו הדיוטים מעלתינו והקשיבו נשים למודינו ודעו שאנחנו רבנים בקהילתינו ומניחים הבשר בלא עיכול ושב לבועה והבועה העלה צמחים ואז נוטים לכאן ולכאן ואינם יודעים מה לעשות כי נחסר האמת מהם. וראה ר' למען קדוש ישראל איך הולכים בחשך והכסיל בחשך הולך ואומרים שלא חייבה התורה רק ללמוד את בניו שנאמר ולמדתם אותם את בניכם ואם כזה אראה להם היתר היותר גדול מזה להפשיט את הבריות ולאבד נפשם שהרי כתיב והודעתם לבניך

ולבני בניך ואין הציווי אלא לבניו ולבני בניו דאס"ד שהציווי גם לעלמא א"כ ישמיענו בעלמא וכ"ש בבניו ויתן לי ג"כ שכר ואראה לו היתר א' כרצונו הרע שנאמר ולמדתם אותם את בניכם וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך וסמוך לו למען ירבו ימיכם וימי בניכם והנה בניכם דוקא שכן נראה שאדם מקפיד בריבוי ימיהם של בנים ובזה הכתוב מדבר, אבל אינו כן האמת שהרי כתיב ושננתם לבניך ותניא בברייתא אלו תלמידך ואל יקשה בעינך שבכ"מ התלמידים קרוים בנים דכתיב בנים אתם לה' אלהיכם וכתיב ויצאו בני הנביאים ולא היו אלא תלמידים. וראה ולמד מחזקיהו המלך שלימד תורה לישראל וקראם בנים דכתיב ועתה אתם בני אל תשולו, וכן הוא אומר ויגשו בני הנביאים אל אלישע וכי בני הנביאים היו אלא תלמידי הנביאים היו מ"מ זה האמת שמצוה בבניו יותר משאר בני אדם ולמה לא יחוש שמא היתומים וקצרי יד הללו הם בניו ומרחיקן מעול מלכות שמים היו להם ליקח סדר ומוסר מהמשנה משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וזקנים לנביאים ונביאים מסרוה לאנשי כה"ג והכל בחנם כי האיך היו יכולים לשנות סדר ודרך ה', ואחר שהוא ת"ח ולומד תורה ופותח פיו לבלוע דם חבירו על לא חמס בכפו א"כ למה לא יעיין במעשה דר"א בן הורקנוס שנעשה בן כ"ה שנים ועלה אחר ר"י בן זכאי לירושלים ובפעם ראשונה לא הכירו שהיה כלי מוכן ובפעם שניה הכירו והושיבו לפניו וביקש רחמים עליו ונעשה גדול בתורה ואלו היה מבקש ממנו שכר היה מפסיד כל הטובה ההוא כי לקח טוב נתתי לכם תורתי. וראה והבן שכן האמת שהרי אמרו באגדה כשעלה משה לרקיע ראה את ר"א בן הורקנוס ואמר יהי רצון שיצא זה מחלצי וזהו ושם הא' אליעזר, ואתה הרב הגדול בהמון שוטה שאתה נוטל פרס נפשך בלימוד בניהם אנה היה עליות משה בהר קודם קריאת השם שאמר ושם האחד אליעזר והלא אפילו מנבואת הסנה קדם זה הקריאה ושם האחד ואם לאו שאינו יודע האמת אתה המתפאר בלימודך ומחריב עליונים ותחתונים בשכרך מה תוכל לדעת, והאמת הוא כי משה עלה לרקיע ג"פ פעם אחת כשנהרג, ופעם השני שנזקק ונטהר לגמרי, ופעם ג' שנאמר לו אל תוסף דבר אלי, ופעם ב' שירד בעטרה לבא בעולם השפל להוציא את ישראל ממצרים אז ראה את אליעזר וידע באמת שיתחייב בפריה ורביה ואמר יהי רצון מלפניך שיצא זה מחלצי זהו ושם האחד אליעזר, וגם את ר"ע ראה שאם היו מבקשים ליתן להם שכר לא היה זוכה במה שזכה, וראה שגם זה עברה כל התורה כולה מפיהו והיה כלי מוכן אבל אתה הרב הגדול שאתה מתפאר בתורתך שאינו שלך ואתה גוזל הבריות שמע שכרך אשר מוכן לך מששת ימי בראשית ודע באמת כי לא יקבלוך אחרי אשר מכרתם מתנתם שנאמר וממתנה נחליאל ובעשרה מאמרות ניתנה

התורה לישראל ובעשרה נברא העולם ויכריזו עליך י' הכרזות. הכרזה א' כל אוכל תתעב נפשם ויגיעו עד שערי מות. הכרזה ב' יעלו שמים ירדו תהומות. הכרזה ג' נפשם ברעה תתמוגג. הכרזה ד' יחוגו וינועו כשיכור. הכרזה ה' וכל חכמתם תתבלע. הכרזה ו' ויתעם בתהו לא דרך. הכרזה ז' ותבער אש בעדתם. הכרזה ח' להבה תלהט רשעים. הכרזה ט' וימאסו בארץ חמדה ולא האמינו לדברו. הכרזה הי' וירגנו באהליהם לא שמעו בקול ה.' אז ענה ס"ם ותנ"י וניעו"ר שושבינו ולילי"ת בקול גדול וחזק וישא ידו להם להפיל אותם במדבר ולהפיל זרעם בגוים ולזרותם בארצות ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים סורו סורו טמא קראו למו ואחר כל הצרה הזאת מה תהנו מאותו השכר ומה תועלת מאותו הגאוה. וראה ר' והבן מה גרמו לוקחי השכר ראו חז"ל שהתורה מתחללת ונחסרת מצד שאין להם לפרוע ועשו תיקון שיקחו שכר בטלה כי ארז"ל מוטב שיפסדו אלו ממה שתפסד כל התורה כי רבו היתומים קצרי יד ועשירים מוסיפים ואלה הולכים וחסירים והתורה צועקת ולא זה דוקא שראו שאין תקנה ללמוד בלא שכר והיחיד הולך ומתבטל מהיתומים וקצרי היד עד שהתירו לומר אפילו לא קרא אלא פעם א' ביום שמע ישראל יצא ידי חובת והגית וכו'. ראה השם וישפוט המקלקל הצינורות והגורם כל זה וישער בדעתו שקבץ הון לאין סוף אחרי הניחו לאחרים והוא הולך לאבדון מה תועלת לו ועל כל הדברים האמורים בתורה מוסיף חומש וכאן שבעתיים בז' קולות ניתנה תורה וכל זה הוא בעבור שאינו יודע עיקר התורה היא חכמה אמיתית להדבק בהם ולחשוק בהם ולהדבק באלהיו ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כולכם היום שאלו היה יודע זה באמת היה הולך אחר הבטלנים היושבים בשוקא והיה ממשיכם בדברים טובים ויושיעם מיד שונא ויגאלם מיד אויב ויושיבם בביתו ויקרבם בגבורת ה' וישמיע להם כל תהלתו זוכה ומזכה ולא ימצא תואנה לומר שכר בטילה אני לוקח כי לא בדין התירוהו ותיקון רחוק הוא ויבטח בשם ה' וישען באלהיו ואז ישמע שכרו הטוב בבואו לעוה"ב קורא ואומר פתחו לי שערי צדק אבא בם אודה יה, הכרזה א' אומר יוסף ה' עליכם עליכם ועל בניכם. הכרזה ב' אומר ברוכים אתם לה' עושה שמים וארץ. הכרזה ג' אומר על כן ירים ראש. הכרזה ד' אומר ברוך הבא בשם ה'. הכרזה ו' אומר חנון ה' וצדיק ואלהינו מרחם. הכרזה ו' אומר שובי נפשי למנוחייכי. הכרזה ז' אומר קול רנה וישועה באהלי צדיקים. הכרזה ח' אומר ואנחנו נברך יה מעתה ועד עולם. הכרזה ט' אומר זה השער לה' צדיקים יבואו בו. הכרזה היו"ד אומר מאת ה' היתה זאת. אז אומרים פנו מקום לצדיק להדבק בצלו וכחו ולספר שבחי אלהיו אז עונה ואומר לא אמות כי אחיה ואספר מעשי יה:

ד"ה וראה והבן מה גרם לו זה שעשה

וראה והבן מה גרם לו זה שעשה והרביץ תורה בישראל שלא בשכר כמשפט אלהיו, אבל בני שמע גם אתה והקשב מה אמר לי אבי ז"ל חל"ב הוא תורה שבכתב ונקראים שמים. יי"ן הוא תורה שבע"פ ונקראים ארץ ונקרא אדנ"י ועל אלו אמר משה האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי ואמר דיבור לשמים שהוא רחמים ואמירה לארץ שהיא דין, ושב ואמר יערוף כמטר לקחי שהכוונה כמטר לקחי כמו שאני מוריד המטר בעתו ובזמנו בחנם שלא בשכר כמו כן אתם תורידו לקחי היינו דברי בלא שכר, ואם לאו יערוף כמטר לקחי שהתורה שבכתב יהרוג ויחתוך הרב הגדול הנוטל שכר משרשו ומעקרו וישובו בניו להיותם יתומים ויבקשו ולא ימצאו מנוח כי אתה גרמת להם ואין יערוף אלא הריגה כענין וערפו שם את העגלה בנחל, ואם לא יקח שכר וילך אחר היתומים וקצרי יד להביאם בביתו ולהרביצם בתורה אז תזל כטל אמרתי ותורה שבע"פ מחבקו ומנשקו ומושיבו במתיבתא דרקיעא ונהנה מזיו השכינה ומטל העליון ואפילו עבד עבודה זרה נמחל לו שכן מתקן מה שקלקל. וראה בני מה גרם הנוטל שכר ששבו חז"ל להתפלל ולבקש רחמים על לומדי תינוקת שיענו כדי ליטול שכר ללמוד כי העשירים מתגאים בעשרם ואינם מביטים בדרכי השם כלל רק אומרים לנו הכסף והזהב והפך הוא לי הכסף ולי הזהב ואינם זוכרים הארורים שהכסף והזהב והתורה כולה לשם יתברך, וגם עושים עצמן ששכחו שהתורה ניתנה בז' קולות ע"י קול אחד הוא אדנ"י המיחלתם ומקוה מתי יעשו בניה טהרה בבית ע"י מעשיהם הטובים ומתי יגיע הבל פיהם בפיות שכנגדם שאם ילמדו שלא בשכר כל הפיות שכנגדם לומדים עמהם והנה עולה הבל פיהם בשמים. ואם נוטלים שכר ומקלקלים דרכי השם אז אדנ"י שהיה סרסור והעד בהר סיני אומר ארור אתה בבואך בעולם השפל וארור אתה בצאתך ומחרימו בה' קולות הם ה' חומשי תורה ואמרו לו בחרם שמו בחרם גופו בחרם ממונו בחרם מה שנשא ונתן כי הכל היה שלא באמונה בחרם גם שכניו אוי לרשע אוי לשכנו ואם תרצה לדעת האמת שהרי השלימו חומשי תורה באותיות ס"ת ור"ת של החומשים ירחו. סיני. מסעיהם. במצרים. ישראל. העולים חר"ם, ואם אינו נוטל שכר ומרביץ תורה בישראל אז היין והחלב שהם העדים אומרים פה אחד. ויתן לך האלהים (בינה) מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש ואח"כ החלב אומר לו הנני נותן לו את בריתי שלום. היין אומר וידגו לרוב בקרב הארץ. והחלב אומר מאל אביך ויעזרך, היין אומר ואת שדי ויברכך ומושיבים אותו עם כוחו וצלו ונהנה מזיו השכינה כאשר עשה כן יעשה לו שלא בשכר לימד לומד גם הוא שלא בשכר, א"ל ר' הלומד בשכר לא די שמטמא

עצמו אלא שגורם אף טומאה בכוחות שלמעלה ואחרי שהם ת"ח ותופשים עצמם שהם חכמים ויודעים ואדרבא הם הריקים והחסירים א"כ למה לא יראו ולא יבינו וישכילו כמה הזהירנו התורה מן הטומאות וכמה הרחקות עשו חז"ל בטומאות ולמה פשט את טלפיו לומר ראו שאני טהור והוא טמא ומראה עצמו לומר זה אסור וזה מותר זה יש לו ס' לבטל וזה אינו, זה טהור וזה טמא והוא אינו יודע שנפשו כגופו ושניהם טמאים, אם ראית ר' מימיך שהטמא מטהר ואוי לו למי שיהנה מהוראותיו כי אין מספיקים בידו מלמעלה להורות כדין כי הוא לבדו דן וצלו וכוחו אין עמו. ושמע ר' איך התורה מטהרת הפת והוא מטמא שהתורה אמרה תנור וכירים יותץ להסתלק הטומאה והוא בנאו טמא ואשתו הרבנית נדה ומטמאה כי טמאה היא ואופה בה וי לאותה הרבנית שהרי הוא מביא הדמים דמי הבריות ומניחם בחיקה והיא שוחקת ומטיילת עמהם ושואלם מאין באו לך ומשיב לה התלמידים הביאם ומיד אומרת לו תרבה עליהם כי מועטים הם ודי להם שאתה עושה אותם רבנים ונשותיהם רבנית ויקחו מעלתך עד ששומע זה ומוציאם מבית מדרשו בשמעו שיפסיד מעלתו וקריאת שמו ר', ואלו העניים מה יעשו מי שידו משגת מוסיף לו ומי שאין לו מפסיד אף מה שנתן שיום תעזבנו יומים אעזבך, ראה ה' והכריתהו מן העולם הזה כמו שהוא מוכרת מעוה"ב. א"ל בני כה יחייך האל וישמרך אם שמעת מאביך ז"ל שום דבר בזה תנור וכירים יותץ אמור, א"ל ר' אם יעזרנו השם ונלך במקומו אז תשמע כל כך סודות וביאורים מסתרי תורה עד שתתמה ותאמר ברוך שנתן תורה לעמו ישראל. א"ל בני אל תאמר לכשאפנה אשנה שמא לא תפנה ח"ו ואמור כאן מעט כי חביבה מצוה בשעתא ושם תאמר הרבה. א"ל א"כ אומר מעט ולא כל הצורך ואומר תחלה הסדר בלי שום שינוי ואח"כ אומר כפי מה שאמר אבי ז"ל כי השכינה עמו שכן הוא וצלו אומרים והשכינה אומרת לו אמור, ודע שהדברים רבו להוציא הטומאה והסוד הוא מעט וכל הדברים מתיישבין מצד הסוד ואומר תנור של עכנאי כאן ושאר התנורים במקומם בעז"ה. תנור שחתכו חוליות ונתן חול בין חוליא לחוליא ר"א מטהר וחכמים מטמאין וזהו תנור של עכנאי פירוש חתכו חוליות לרחבו כעין חותך שפופרת של קנה ונתן חול בין חוליא לחוליא ואח"כ עשה לו טפילה מלמעלה ולא הרחיק את הטפילה אלא מטיח בטיט כשאר התנורים. פירוש אחר שהיו עושים התנורים היו מדבקים טיט סביבותיו לעבות את כתליו שיחזיק חומו והוא קרויה טפילה, והרי הוא כך שאם הרחיק ממנו הטפילה ונתן חול או צרור בנתים בזה אמרו הנדה והטהורה אופות בו והוא טהור וזה התנור של עכנאי לא הרחיק את הטפילה אלא הדביק בטיט ומטהר ר"א דמדמיה ליה להוא שהרחיק את הטפילה ונתן חול בנתים שהוא טהור

וכאן אע"פ שלא הרחיק דינו כהרחיק והטעם הואיל ויש חול בנתיים בין הסדקים כשבור דמי ואין שם כלי עליו ואינו מקבל טומאה. וחכמים מטמאים כי אומרים אלו היתה טפילה מרוחקת מן התנור ע"י חול וצרור שפיר קא אמרת השתא שהטפילה מדובקה בתנור אע"פ שיש חול בין חוליא לחוליא אפ"ה הטפילה עושהו כלי אחד והחול נדבק ונעשה גוף אחד וכשיסיקנו לאפות בו סופגנין אז נחשב כלי לקבל טומאה, והדין הוא כך שכל תנור שלא נגמרה מלאכתו אין שם כלי עליו, וכשיסיקנו ואח"כ נתן הטפילה יש בזה מחלוקת חד אמר הואיל והסיקו עשאו כלי והטפילה אינו מעכב עליו וח"א אם הסיקו ואח"כ נתן הטפילה הואיל וצריך הוא היסק אחר בעבור הטפילה א"כ לא נגמרה מלאכתו, והסופגנין הוא פת העשוי כמו הספוג, ועכנאי פי' הקיפוהו את ר' אליעזר דברים כעכנאי זו וטמאוהו. עכנא נחש שדרכו לעשות עיגול להכניס זנבו לתוך פיו. ור"א יחיד וחכמים רבים וסבר היה ר"א שהאמת עמו ולא היה לו סיוע כי כולם נטו אחר הרוב ואמר ר"א א"כ אמת המים תוכיח ושבה לאחור, גער ביה ר' יהושע וחזר ביה. חרוב יוכיח כותלי בית המדרש יוכיחו מן שמים יוכיחו עד שיצאה בת קול ואמר הלכה כר' אליעזר לסוף אתא אליהו ז"ל ואמרו ליה במאי קא עסיק קב"ה וא"ל בתנור של עכנאי מאי קאמר קב"ה נצחוני בני, עמדו וברכוהו ונלקה השליש מכל התבואה שבעולם ואפי' פת בתנור ובצק בעריבה הכל נחסר שליש ואח"כ נפלגה ספינתו של רבן גמליאל בים וקם נחשול שבים לטובעו עד שעמד בתפלה ונח הים מזעפו ושב לביתו ונפל ר"א על פניו ונח נפשיה של רבן גמליאל. דביתהו של ר"א אחותו של ר' גמליאל היתה והיתה שומרתו מליפול על פניו כל ימי נדויו יומא חד אתי עני לבקש מזון קדמה אשתו של ר"א לתת לו מזון ובאה ומצאה את ר"א נופל על פניו והרימה קולה הרגת את אחי ואמר לה ר"א מנלך הא אמרה לו כך מקובלני אם כל השערים ננעלו שער האונאה לא ננעל אדהכי והכי שמעה קול שיפורא דקא אתי מבית אחוה דקא מיית ר"ג ומשם ואילך בכל מקום שדבר ר"א אין הלכה כמותו, גם קבצו כל הטהרות שטיהר ר"א באותו היום ושרפום עד כאן שמע אדוני דברי ואמרי חכמים הקשיבה, קב"ה אמר כל אשר יבא באש תעבירו באש ואשר יבא במים תעבירו במים וכלי חרס ישבר ותנור וכירים יותץ ולמה יותץ יעבירו באש ויוטהר שאין מלאכתו רק באש ואתם חכמים אנה נחמתכם נחמת חנם שאמרתם התורה חסה על ממון ישראל ואם כדבריכם עני שאין לו אלא תנור אחד וממנו מתפרנס ונטמא בשרץ יושרף וילבן באש ויטהר ולמה יותץ א"א בשלמא שאינו יכול להעבירו באש כגון כלי עץ שפיר אלא האי שיכול להעבירו באש ילבנו באש ולמה יותץ ואנה ימצא העני זהב לעשות אחר ולמה תגרמו הכחשה בדבריכם שהשומע דבריכם

שהתורה חסה על ממון ישראל ורואים שאינו כן יאמר כשם שזה שקר כן כל דבריהם שקר ומה פשעם ומה חטאתם שהאמת אתם ואתם הגורמים. ועוד וכי לא למד ר"א ביה מדרשא ולא עבר הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום לראות הפסוק אחרי רבים להטות ושלא לחלוק על דברי רבנן לגרום כל כך רעה שלא להיות הלכה אחרי גירסתו ושימות ר"ג. מאריה דאברהם מחקת מה שכתוב בתורתך אחרי רבים להטות שהרי הפכת אמת המים להחזיר לאחוריו והטית כותלי בית המדרש להראות בעולם שהלכה כר"א ואם אמת מה שכתבת בתורתך אחרי רבים להטות א"כ אל תשמע לדברי ר"א להפך מעשה בראשית באמת המים ולשלוח בת קול ואז הכל ידעו שהלכה כרבים כי לא יכחשו אחרי רבים להטות וגם לא יצטרך אליהו ז"ל לבוא ולהעיד. ועוד רבונו דעלמא נתת פיות לדבר כי יאמרו עדיין הלכה כר"א שאין ראיה מאליהו ז"ל כי יאמרו ע"פ שנים עדים יקום דבר והוא עד אחד. ועוד שיאמרו וכי אליהו ז"ל הוא גדול מבת קול ואפי' את"ל שהוא שקול כב"ק אפ"ה אין ראיה דה"ל שני עדים אליהו ז"ל וב"ק ומכחישים זה את זה ואין בדבריהם כלום, ואלו נתבטלו ונשארו אמת המים וחרוב וכותלי בה"מ מוכיחין שאין הלכה כרבנן וא"כ מה יהיה באחרי רבים להטות, ורבנן שהם מלאים בחכמה ובתבונה ובדעת איך סמכו בדברי אליהו ז"ל שהוא יחיד ודנו דין ע"פ עד אחד ויבואו אחרים לדון בדיני עד אחד. ואם תשובו לי שהם שני עדים אחרי רבים להטות ואליהו ז"ל א"כ השיבו לי מה ראה הקב"ה ששלח בת קול, ואחר כל אלה למה ברכוהו אם מן השמים אמרו לו לר"א לחלוק הוא מה חטא ואם כדין ברכוהו למה קם נחשול בים לטובעו את ר"ג א"כ מי שידין דין אמת יטבע בים ח"ו, וגם למה נלקה שליש העולם ואם הכל בדין עשה ר"ג מה כח היה לו לר"א להעניש העולם ולהמית ר' גמליאל יאמרו העולם הדן דין אמת ימות אלא ע"כ שלא כדין ברכוהו וא"כ רבונו דעלמא איך הנחת הרבים לטעות טעות גדול כזה הלא עם רבים אתה שנאמר הן אל כביר לא ימאס. והקשה שבכולם שנמנו וגמרו ושרפו כל הטהרות שטיהר ר"א באותו היום גם שלא להיות הלכה כמותו ולמה יעשו זה ולא די להם שעשו עמו מחלוקת שלא כדין שהרי ראו האותות אלא שעשו גם כל זה שלא להיות הלכה כמותו היש אונאה בעולם כמוהו, ואלה הדברים האגדות רואים הרבנים שגדולים בעלי זקנה חסרי הדעת ואומרים אין בכל אלה דבר ומקילין במצות ועוברים באזהרות ואינן נזהרים מחוט ועד שער להחמיר ולגדור גדר רק שאומרים הכל היה חלום אצלם ואין לך חלום בלא דברים בטלים. יכריתם השם ואת זרעם אחריהם האומרים דבר זה שדובר שקרים לא יכון נגד השם אבל כולם היה בהקיץ. וכל דיבור ודיבור שיוצא מפיהם יש לו סוד גדול וקשר גדול. אבל מצד שאינן

יודעים אמיתית הדברים של החכמים ונושאין ונותנין עליהם כפי סברתם ומטים האמת אל השקר ואומרים שהכל תלוי בסברא כה יזכו וכה יחיו בזה ובבא כמו שלא יכלו להשיג אמיתית דבריהם בסברותיהם וראייתם כ"א יתפוס איזה דין שירצה מדבריהם ויכניסוהו בסברא ויאמר דעתו וסברתו עליו ויבא אחר ויאמר הפך סברתו של זה והנה תועבת השם גם שניהם. אך המחבר סברתו עם האמת הוא האהוב למעלה וגם למטה ודיניו דינים אמיתים וסברותיו סברות ישרות אך החסר מן האמת בלי ספק שיבא לידי קלקולים וסברות שאינם מיושרים כי אין השם עמו חוטא ומחטיא טמא ומטמא. א"ל בני כל דבריך טובים ונעימים כ"ש שיצאו מפי קדוש מ"מ נשקני מנשיקות פיך כי טובים דודיך מיין, א"ל ר' בדין התנור יש דברים נעלמים. וכל אלה ששמעת כולם נשא ונתן אבי ז"ל ואדם אחר עמו ולא אלו לבד אלא כל תלמוד כולה עד שבזו המימרא הוצרכו לשאול ממתיבתא דרקיע ואמרו לי נחום נחום לך קרא את קנה אביך ובקשתיהו ולא מצאתיהו וחזרתי עליהם וישבתי אצלם ובן ז' שנים הייתי וגם בתענית וסיגוף גדול הייתי ואמרו לי גם שניהם פה אחד נחום בני לא תירא ולא תחת ומיד קם אבי ז"ל ועמד בזויות בי מדרשא ואמר ברוך אתה ה' גדול שמך בגבורה א' שמך ואין זולתך לעולם תתברך מכל צבא מרום תתגדל מאופני הוד ותתקדש מכרוב קדוש. תתהדר מחדרי חדרים. תתפאר מגדודי אש תשתבח מכסא כבודך שעומדים לפניך ומשוררים בכל יום ומגיעין קילוס לשמך הגדול הגבור והנורא כי אין בשמים ובארץ כמוך ה' שמעה ה' סלחה ה' הקשיבה ועשה אל תאחר ולא הפסיק לומר אל תאחר עד שנתמלא כל הבית אורה ואמרתי לאבי ז"ל מהו זה האור, ואמר כי אור של שכינה הוא, ובא אחד וישב במקומו והחבר שלו שהיה יושב עמו נאבד מעינינו ואמרתי לאבי ז"ל מי הוא זה שנאבד פתאום, א"ל אל תשאל בעדו כי גברא רבה היה בישראל ועתה הוא במתיבתא דרקיע ובא להקדים בשלומינו, ועוד אמר לי ז"ל נחום קרא לאביך קנה ויצאתי ולא מצאתיו, וא"ל שב בני אצלי וישבתי לפניו והתחיל ואלו כלים מצילים בצמיד פתיל כלי אבנים כלי אדמה כלי גללים וכלי עצמות וכלי תנור עצמות הדג ועורו עצמות חיה שבים ועורה וכלי עץ הטהורים ומצילין בין מפיהם בין מצדיהן בין יושבין על שוליהם בין מוטין על צידיהן מצילים על כל מה שתחתיהם עד התהום. ר"א מטמא. על הכל מצילין חוץ מכלי חרס שאינו מציל אלא על אוכלין ומשקין וכלי חרס. וזהו הלשון ואין כאן מקומו, מ"מ כששמעתי ר"א מטמא אמרתי לו האי ר"א מאן הוא ואמר לי כל מקום שהזכירו חז"ל אליעזר סתם הוא אליעזר בן הורקנוס ומיד שאלתי כל השאלות אלו של תנור והנה מה שאמר לי כלי חרס כולם רומזים בעטרה הנקראת ארץ והוא כלי שכל ששת ימי בראשית משתמשים בו ואם נכנסו בה כוחות

חיצונית אינו חשוב כלי להשתמש בה טהורים והאש אינו מטהרו וגם המים כי היא כלי שאין לה לא אש ולא מים מצד עצמה שהמים והאש ממקום אחר בא אליה וכאשר נשבר הכלי שהאש ומים מסתלקים משם אז כוחות הטומאה מתבערים משם כי אין להם מה לינק, ולכן אותה כלי אין מקבלת טומאה מגבה כי איך יכנסו כוחות הטומאה בתוכה כי חומה סביב לה וכולם נאחזים משם לקבל חיות ממנה וכל זמן שאין פרצה היא כלי המשמשים בה וזהו צמיד פתיל עליו, וכשיש פרצה נכנסין כוחות הטומאה ואין להקשות מאשה כשהיא נדה למה תטהר במים כי האשה כשנפתח המקור הטמא אין שם כלי עליה והנה נשבר ולכן כשנסתם המקור ואין חשש ממנה ראויה היא לבא לה המים וע"כ צריכה להעביר כל גופה במים בלי חציצה כל עיקר ובמקומו יתבאר בע"ה כל הצורך ובכאן אין מקומה. ואז נתבטל שם כלי ממנה ולכן נשבר, אך כל כלי עץ הם רומזים ביסוד שהוא נקרא עץ שנאמר ומפרי עץ הדעת והוא מקוה ישראל במ' סאה וע"כ תעבירו במים וכל כלי מתכות מרמזים בפחד היא האש הגדולה שאינם ניתכים אלא ע"י האש וע"כ תעבירו באש, ואין לומר של אש יטהר במים שזה תדע באמת שתוך המכה היא הרפואה שאם אינו כן אין קיום בעולם אבל כלי חרס אם הוא אש הוא מצד הפחד ואם הוא מים הוא מצד החסד וכשנכנסים כוחות הטומאה אז מסתלקים החסד והפחד משם עד שיתבערו כוחות הטומאה משם וכיון שבזמן שכוחות הטומאה בפנים אין משתמשים שם ששת ימי בראשית א"כ אין שם כלי עליו ולכן ישבר. א"ל בני חביבי אמור לי האיך הרפואה תוך המכה, א"ל ר' דע לך מכ"ה הוא גי' אדנ"י וד"ן הוא המכה וא"י הוא הרפואה בתוך המכה וע"כ הכלים כל אחד מתרפא מצד עצמו המים במים והאש באש וכלי חרס ישבר. ותנור וכירים הם ג"כ רומזים במה שכלי חרס רומז ואין משפט הטומאה בהם אלא בזמן שנחשבין כלים ואחר כך נטמאו ותנור שחלקו חוליות ושם חול בין חוליא לחוליא והטפילה דבוק עליו סבר ר"א הואיל ודרך החול להפריד ולא להדבק אין תורת כלי עליו ואין עליו שום דוגמא מדוגמא העליונה לקבל טומאה, וחכמים אמרו הואיל והטפילה עליו הוא המחברו ועושה אותה כלי ושם כלי עליה והרי הוא דוגמא עליונה ומקבל טומאה, והנה באמת שכחו של ר"א אומר טהור כמותו וכוחן של חכמים אומרים טמא כמותן ולא אמרה תורה אחרי רבים להטות אלא היכי שלא חזרו הרבים להודות לדברי היחיד וראייתי מהא דתנן חביות שהוא מלאה משקים טהורים ומינקת בתוכה ומוקפת צמיד פתיל ונתונה באוהל המת בש"א החביות והמשקים טהורים ומינקת טמאה ובה"א אף מינקת טהורה וחזרו ב"ה להודות לדברי ב"ש ופי' המשנה הזאת הוא כך חביות של חרס ומוקפת צמיד פתיל ומינקת שבתוכה

הוא כלי שטף והחביות הוא של ע"ה ודומה זה כהא דתניא גבי הארובה שבין הבית לעלייה וקדרה נתונה עליה בה"א מצלת על הכל ובש"א אינה מצלת אלא על האוכלים ועל המשקים ועל כלי חרס חזרו ב"ה להודות לדברי ב"ש ותניא כלי חרס מציל על הכל דברי ב"ה ובש"א אין מצילין אלא על האוכלים והמשקים וכלי חרס, א"ל בני מפני מה, מפני שהוא טמא טומאת ע"ה ואין כלי טמא חוצץ, א"ל ב"ה הלא טהרתם אוכלים ומשקים שבתוכו א"ל ב"ש כשטהרנו אוכלים ומשקים לעצמו טהרנו אבל נטהר את הכלי שטהרת לך ולו ושבו ב"ה להודות לדברי ב"ש. ומה שאמרו ב"ה מציל על הכל פי' אם מוקף צמיד פתיל עליו ומונח באוהל המת אי נמי המת בבית והטהרות בעליה וארובה פתוחה בין בית ועליה והושיבו כלי חרס בפתחה וכלי חרס חוצץ בפני הטומאה שאינו מטמא מגבו ומציל על כל מה שבעלייה או מה שבתוכו אם מוקף צמיד פתיל והלכך לפי שע"ה מחזיקה בטהור אמרינן להו דמציל אוכלים ומשקים וכלי חרס שבעלייה או שבתוכו אם מוקף צמיד פתיל דלנפשיה מטהרינן להו שהרי החבירים בדילים מהם וממגעם ובל"ה נמי כל מאכלם טמא. אבל שאר כלים שיש להם טהרה במקוה אם תטהרם אף אתה תשאלם ותשתמש בהם בטבילה לחוד בלא הזאה ג' וז', וטעמא דמתניתין דהכא כמו דהתם סוף סוף ב"ה רבים וב"ש מועטים ואפ"ה היו חולקים להחזירם וכן חזרו והודו לדברי ב"ש כן ר"א דקא מפליג עם רבנן דעתו שיודו לו ואם לא יודו לו יחזור הוא ויודה לדבריהם והוכרח לעשות כל מה שעשה כי השכינה אוהבת בטהרות ולדברי רבי אליעזר היתה נוטה אם יחזרו הרבנן, הלא תראה שכל מה שעשה רבי אליעזר הסכימה השכינה לדבריו אף שהוא יחיד ואמר ר"א אמת המים תוכיח ושבו המים לאחור וא"כ כלי שבורה הוא. שהרי היו המים עולים דרך עלייה וכראות ר"א את זה הענין נתחזק על דבריו ורבנן לא השגיחו בזה כי אמרו תורה שבכתב עיקר וכתיב אחרי רבים להטות וכראות רבנן שהמים שבו למקומן נתחזקו לומר כלי הוא ומקבל טומאה ומכאן ואילך לא היה לר"א לדבר אלא אמר אי לאו שרוצים השמים ומסכימים להיות כדברי לא היו המים עולים למעלה ומה שהחזירם ר"י אין ראייה שהרי היו שבים גם מצד עצמן מאחר שהראה לנו פעולת הדבר עד שאמר חרוב יוכיח ונעקר ממקומו. והנה הראה שאינו כלי שמקומו היה כלי המכילו ונעקר משם ורבנן אמרו לעולם תורה שבכתב עדיף דכתיב אחרי רבים להטות וכראות ר"א זה אמר אעפ"כ יחזרו להודות לדברי עד שאמר כותלי בית המדרש יוכיחו ונעו ליפול והנה בית מדרשא כלי של ו' ימי בראשית והראה בהטייתם שאין שם כלי עליו, וגער ר"י בהם ולא נפלו וכראות חז"ל את זה מיד נתחזקו יותר ואמר ר"א מן השמים יוכיחו, יצאתה ב"ק ואמרה הלכה כר"א ואמר

ר"י אין משגיחין בב"ק. וכוונתם ע"כ כחך אומר כמותך וקב"ה אוהב הטהרות ואם לא יבא הוכחה מבעל הדבר שכתב בתורתו אחרי רבים להטות מעולם לא נסכים לדעתך וכראות השכינה שכחן של חכמים אומרים טמא שאל מתורה שבכתב כעניין עמדו ואשמעה והנה בא משם אחרי רבים להטות ומיד שלח את אליהו ז"ל לבשרם ולבטל את דברי ר"א וכן הדבר ברכה ב"נ שחזרו למטה ואמרו טהור ומאי ששאלו מאן מוכח. כוונתם מי הוא שידע האמת והוא מכריח כוחו לומר טהור עד ששבו להודות לו ואמר להם הקב"ה רבה ב"נ הוא וקבלה בידם שאליהו ז"ל הוא איש מבשר שלום וכל דבריו קיימים שהרי שני עדים נמצאים בשמו הוי"ה הוי"ה הוא שם של ב"ן העולה שם אליהו ז"ל, והנה התנור כלי כחכמים ושברו ר"א שלא כדין ונתרחקו הכוחות העליונות כי לאו כלי הוא להשתמש בו כדעתו של ר"א ע"כ נדוהו מדה כנגד מדה ומה שהשכינה גרמא לר"א חלילה רק כחו של ר"א היה מראה כל הפעולות הללו ואע"פ שהשכינה אוהבת הטהרות אפ"ה בהיותה כלי כחכמים יבאו הפועלים להשתמש בה, ומה שלא השתיקה לומר הלכה כחכמים כי לא שמע איך הדבר וכן כל התורה כולה דברי אלהים חיים הם ור"א חטא בדבר כי אע"פ שבא אליהו ז"ל לא שב מדבריו עד שנחלש כחו למעלה ומיד הבין שנתחייב וקבל עליו נדוי כדין וכהלכה. ומה שנלקה שליש העולם בעבורו בעבור שכחו של ר"א נחלש והוא מלאך המזיק שליש העולם שכל כח וכח נקרא מלאך ועוד לפנים אבארהו בעז"ה איך המלאך שליש של עולם, ומה שקם נחשול שבים להטביע את ר"ג בעבור שלא מחל ליה לר"א ביומיה ומה גם שהמיתו בעבור שנעל ז' ימים עליונים בז' ימים של ר"א והאונאה פתוחה ובקש ר"א להזכיר ענייננו למעלה והשערים נעולים והצדק נעשה ומת, ועל ששרפו כל הטהרות שטיהר באותו יום הכוונה כי אמר אליהו ז"ל שבאותו יום טעה בכולם שלא חזר להודות לדברי רבים וגרם מה שגרם והנה הם שרפום שננעלו כל הטהרות וכיון שכחו נחלש למעלה אין הוראתו הוראה וע"כ אין הלכה כמותו משם ואילך, וכל אותן הימים שהיה מצטער מצד שאין כגרסתו נתרוקנו ונתמעטו ונמחלו כל עונותיו וכשעלה היה במעלה גדולה, ודע באמת שכל אלו נעשה במתיבתא דרקיע קודם בואם בעולם השפל והנה שבאו במתיבתא דרקיע בדין התנור הזה. וראה והבן שהחול הזה הוא דבר ההורס ואינו בונה חוץ מן הים וכאשר יתרבה החול המים נגרשים ואמרז"ל בהיות הטפילה שהוא כחומה על החול החול אינו עושה פרצה ור"א אוסר כי לעולם דרכו של חול לחצוץ והטפילה אינה מצלת והשכינה שומעת הרוחות עוסקות ואינה אומרת דבר, ואמר ר"א לא יתכן להיות כזה שיכנוס החול בין החוליות והחוליות חזקים ואמר ר"א אמת המים תוכיח הוא הצינור שהרחמים יורדים

והנה התחילו המים להחזיר למעלה ואמר ליה ר"י אם לא יחזרו למקומן האמת אתך ואם לאו הכלי כלי גמור גער בהם וחזרו. וא"ל למה חזרו לעלות ולמה שבו לרדת כי כל כח וכח מאותן הכוחות יש עליו צינור היורד שפע וברכה עליו ומצד הרוחות ההם השכינה מליאה ברחמים וכשאמר ר"א אמת המים יוכיח אמר על אמת המים שלו. והנה כיון להחזיר השפע ונתקיים. וע"כ אמרו אין ראיה מאמת המים שלו עד שגער בו ר"י וביטל כוונתו של ר"א שמיעט צינור אחד מלרדת בבית מדרשא, ואר"א כותלי בה"מ יוכיחו שהכתלים מורים על כל הישיבה ונטו ליפול ואמרו לו גם זה אין ראייה שאדרבא הנטייה שלהם הוא הוראה והודאה כחכמים שהכתלים הם חיזוק הבית וכשנטו ליפול למה לא נפלו לגמרי להרוס בית מדרשא אלא נטו לבד. ואמר להם ב"ק תוכיח וענתה כח אחרת מישיבה אחרת ואמרה הלכה כר"א ואמרו אין ראייה מב"ק כתיב אחרי רבים להטות ושאל לקב"ה שאלו לשכינה ואמר עמדו ואשמעה בא מתורה שבכתב קול ע"י היסוד כחכמים שהטפלה הוא חיזוק התנור וחול אינו פורק וזהו יהו"ה יהו"ה שעולים שם אליהו אז אמרה השכינה נצחוני בני לא שהשכינה הסכימה לר"א ונצחוה רבנן חלילה אלא נצחוני מלשון החזיקוני ועשאוני כלי ומלת נצחוני שבחוני ואז בהיותו למעלה ההרחקה שלו בעבור שהחזיר השפע לאחור והוא הוא הנדוי כי הסכימו כל הרוחות שיפסק ונפסק. וע"כ קם נחשול בים להטביע את רבן גמליאל בעבור שסתם מעיין אחד ודקדקו עם ר"ג ונסתם גם הצינור שלו עד שביקש והתיר הצינור של ר"א, ועכ"ז אין הלכה כר"א משם ואילך שהרי לא שב הצינור כמו שהיה והוראותיו הן בשריפה שכן אותו היום שנמנע השפע מלרדת בצינור בא אש כי אין הצינור מעולה בלא השפעה וכשירדו הנפשות בעולם השפל והכוחות למעלה באו בדין זה התנור וכפי מה שהיה למעלה אז כן היה גם למטה. וכן קבל גם משה רבינו ע"ה עד שננעלו כל השערים והאונאה פתוחה וכנגד מה שנעשה אז נעשה גם עתה שנפסק הצינור של ר"ג ומיד עלתה נשמתו למעלה ונדבק בכוחו כי ר"א אע"פ שנדוהו מ"מ נתמעט הצינור מכחו לא כל כך וזהו תנור של עכנאי שאחר שזה עשאו כלי ואינה של עכנאי וזה היה מבטל תורת כלי ממנו ונמצא שהיו נסתמים הצינורות של רחמים ושב התנור עכנאי, ומה שחזרו ב"ה להודות לדברי ב"ש כי ב"ש היו נזהרים מלהכניס טומאה בהיכל פן ישתמשו ב"ה בכלי טומאה וכמה פעמים מסכים הגדול ברצון הקטן באהבתו אותו, וגם אלו האגדות יש להם סודות עמוקים ואין כאן מקומם. מ"מ עתה ראה והבן הרב הגדול המסלסל בזקנך ונתלה בע?? בך מאזהרות שהיו נזהרים החכמים שלא יבואו לכלל טעות ואז הוא איבד הנפש מיד, ומה מעלה גדולה היתה להם שהרי בא להם השלום מקב"ה ואתה כדי שתראה בהמון

שאתה ר' מיד אתה מורה כל הספיקות שבעולם וכל הדינין וכל המשפטים אתה שמח עליהם כי איך יקומו מפניך אם לא בתחבולות שאתה עושה ומן השם אינך ירא ואתה מבזה תורתו הקדושה, יהי רצון שיבושו הבוגדים ריקם. אבל אם תרצה לדעת מי הוא הראוי לדון ולהורות ומי הוא הראוי שיקרא רבי מי שידע היוצא מג' שמות שהם כלל כל המשנה ואלו הם תנן תניא תנא. שאלו הג' שמות הם הם הכוללים כל התורה שבע"פ היא כ"י:

ד"ה וראה והבן איך צוה הקב"ה על

וראה והבן איך צוה הקב"ה על תורה שבכתב ע"י תורה שבע"פ כדי שלא יהיה פירוד ביניהם וכל התורה שבע"פ בהן ולאו שהוא רומז בכתב ובע"פ שהם הן ולאו ושמע עתה הצווי. כתיב והיו הדברים האלה, מדהוה ליה למכתב והיו הדברים וכתיב האלה לומר לך דברים נגד תורה שבכתב שמלת דברים רומזים בתורה שבכתב הנקרא אמת, וכתיב ראש דברך אמת. ומלת האלה רומז לתורה שבע"פ שהוא דינים, והדינים מורים קושי, ואלה הוא שדה תפוחים. ומהו תורה שבע"פ הוא המשנה זהו שנאמר בסמוך לו ושננתם לבניך בכל המקומות נאמר ולמדתם אותם ודברת בם וכאן ושננתם אלא לומר הדברים יתבארו על ידי האלה, ומהו האלה הוא משנה זהו ושננתם, ועל שמשתמשין למעלה במלת תנן שכן שינ"ן במ"ק תנ"ן ע"כ לא אמרו במקום תנן שינן שהוא מלשון מקרא ותורגמן ידע האמת ותירגם ושננתם ותנינן שכן התרגום בסיני ניתן, ואין לומר א"כ למה החליפו מלת שינן בתנן גם במתיבתא דרקיע כי תנן הוא לשון שמורים האותיות בתורה שבכתב ובדינים קטנים וקשים זהו ת' אחד לפחד ונ' אחד לשכינה ונ' פשוט לת"ת שזהו אמר יתרו כל דבר הקשה יביאו אל משה ודבר הקטן ישפוטו הם. וגם אין להקשות א"כ יתן המשנה למשה בזה הלשון במקום ושיננתם ותננתם לבניך כי אם היה ניתן למשה בזה הלשון היו מבטלין התורה והמשנה ולא היה קיום בהם כי מלת תנן מורה עשן ר"ל עלה עשן באפו כי גם תורה שבכתב שהוא הן' היה שב להכרית שהיה מתנקם ע"י עשן אפו כענין שנאמר הניחה לי ויחר אפי, אבל מלת שינן הוא האב והאם הבן והבת שהשי"ן היא האם והיו"ד הוא האב הנו"ן היא הבת והן' פשוטה הוא הבן. וראה שלא הניחו האבות את הבנים ביד הדין להפסד לגמרי מ"מ מיסרם וע"כ באו השני נוני"ן כפופים. ודע אתה הרבי השמן המתפאר בדיניך הרעים והמקולקלים שמכאן אנו מקובלים שמימות משה ואילך לא זזו ישראל אלא קורין דברי תורה ושונים דברי משנה שאלו צריכין לאלו ואלו צריכים לאלו שהמשנה צריכה שפע וברכה מהתורה והתורה

צריכה המשנה לפעול פעולתה ולקבל השפעתה ואם לא תלמוד תורה ומשנה כחדא מה לך חיים טוב מותך מחייך, וכאשר מלאת כריסך צריך אתה לדעת שרשם ועקרם ועניינם כי בלאו הכי בחושך תלך ע"ד הכסיל בחשך הולך, ואם תאמר מה לי למשנה ולדברי תורה השמר לך והזהר ברוחך שלא מצינו בכל התורה עיקר מהדינים רק בואלה המשפטים והיכן הם דיני קרקעות והיכן הם דיני כסף וזהב והיכן הם דיני מטלטלים כל אחד ואחד בפני עצמו ויודע אני שמתוך שטותך וגאותך אתה אוהב שיקראו לך רבי תוכל להשיב לי ולומר נסמך על דעת בני אדם ואינך יודע שתשובתך בצדך שאם כדבריך נמצאת תורה אחת שנעשית אלף תורות ורחמנא צועקת תורה אחת. וצא ולמד מאלעזר הכהן זאת חקת התורה וגו' אך את הזהב וגו' ואם תחזור על הפרשה זו אי אתה מוצא בכל התורה כולה הא למדת שבע"פ היה עמהם, וכן אתה מוצא ממעשה פנחס שהרג את זימרי ואת המדינית ולא אסר הכתוב אלא בנות ז' עממין לבד וא"כ למה הרגה. ודע שאחר שנשא משרע"ה את ציפורה נאסרה המדינית, וראה והבן שמשה שלא באיסור נשאה. וגם זה תדע באמת שקבלה בידינו שלא בא משה עליה עד שנתגיירה ציפורה. ויש להקשות מה ראה משה ולא הרחיק עצמו מן הכיעור וכי נפסדו בנות ישראל להודיע למצרים ולשלוח לו אשה אבל נשא את צפורה וטעה אחריו זמרי, הלא תראה כשבא זמרי על כזבי תפשה בבלוריתה והביאה לפני משה ואמר לו בן עמרם זו אסורה או מותרת ולא הספיק משה להשיב אלא אמר לו מיד וא"ת אסורה בת יתרו מי התירה לך כי זו מדינית וזו מדינית ובאותה שעה נעלמה הלכה ממשה עד שאמר לו פנחס אחי אבא לא כך למדתני ברדתך מהר סיני הבועל ארמית קנאין פוגעים בו עד שאמר לו משה קריינא דאגרתא להוי פרוונקא ומיד וירא פנחס בן אלעזר וגו'. ומי גרם כל זה לא משה שנשא המדינית, וגם מפני מה נעלמה הלכה זו ממשה ונהי שנעלם ממנו כל הבועל ארמית קנאין פוגעים בו מ"מ ימשיכנו בדברים ויאמר לי ניתנה תורה ונתחדשה הלכה, ועוד יאמר אני גיירתיה ושמא ישוב בזאת הפעם בתשובה ומקבל שבים ה', ודע שמה שנשא משה המדינית עשה כדין וע"פ הדיבור. ודע שכל מלך ומושיע צריך שיהא מלך שלם כדוגמא עליונה שכן מלך עליון כל השלשלאות נאחזים ממנו. והנה יתרו הוא שר חיצוני ולו ז' בנות הפך ההיקף והיה כולו חיצון ואי לאו שקלקלו משה בניינו הקשה בלקחו מבנותיו היה מתחזק שר מצרים וגם להיות נאחז ממנו צד החיצון ולהגביר כחו על כח החיצון ע"י שהוא מושל בה כענין והוא ימשול בך ולהיות כח החיצון מתפרנס ממנו כמו שהוא למעלה. צא ולמד משמשון שבא להושיע את ישראל וכתיב כי היא ישרה בעיני. כי הכיר בה שהיא חזקה בכחה ורצה למשול בה וזהו והם לא ידעו כי מאת

ה' היתה זאת. וראה והבן ממלך דוד ושאול בעבור שדוד היה מבפנים וכח חיצון היא מואבית והיה מושל בה זקנו ומאותו השורש היה יורד והיה דוגמה העליונה ולכן בכל מקום שהיה הולך היה כובש ומתנקם מה שאין כן בשאול, ומה שנעלם ממנו הלכה בעבור שזמרי הכניס טומאה בהיכל ומדתו של משה הוא הנצח ונתמלא רוגז וחימה ונסתם המשנה מן האש ולא ידע משה, אבל פנחס זכר ואמר למשה שהבועל ארמית קנאין פוגעין בו שהרי אינו מוכרח בזה אם לא שיהיה מלך ומושיע את ישראל ובלא"ה מכניס טומאה בהיכל וקנאין הוא הדין הרפה פוגע בו ואגב אותו נזוקין גם אחרים ע"כ אמר לו משה אמת אמרת ואתה הבא מאותו צד של קנאה תהיה מקנא וזהו קריינא דאגרתא וגו' ומצד הקושי שלך תוכל להשיב לי ולומר שלא כהלכה עשה וכדי שלא תאמר זה אמר אח"כ פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי, וא"ת הוראת שעה היתה ואין שם משפט ברור ולא עמדו בדין לראות אם הדין הוא כך וכדי שלא תאמר גם את זה כתיב ויעמוד פינחס ויפלל ולהלן הוא אומר ונתן בפלילים ללמדך שהדבר בדין וכדין עשה מה שעשה. ואם יש לך עינים תלמד מכאן שהתורה שבעל פה היתה עמהם. והעד השני כתיב גבי דוד וישימיה לחוק ולמשפט משמע שהיה להם תורה שבעל פה, והעד הג' כי על פי שנים עדים או על פי שלשה עדים יקום הדבר כתיב גבי יורם השיב את כל אשר לה ואת כל תבואות השדה והיינו שאמרו הדרא ארעא והדרא פירא הא למדת מכל אלה שתורה שבע"פ היה עמהם והרבה כאלו אין סוף ודי לך באלו ותלמוד שבכ"מ שהם משנה עמהם וזהו שכתב שם אני:

ד"ה ועתה אודיעך דבר גדול שמימות

ועתה אודיעך דבר גדול שמימות משה ועד הלל הזקן היו ת"ר סדרי משנה שהמשנה מקבלת מו' קצוות וכל קצה כלול מי' וע"כ היו ת"ר סדרי משנה וכך נתנה הקב"ה למשה וכך הורידם לא פחות ולא יותר ועם אותן המשניות היה דן את ישראל מ' שנה שהיו במדבר ולא רצה משה לכתוב התורה אלא בסוף מ' שנה סמוך למיתתו שכן העד מעיד ויכתוב משה את התורה וכאשר הוריד תורה שבכתב היה מפרש הת"ר סדרי משניות ולא העתיקו בספרים אחרים עד סמוך למיתתו, ומכאן אתה למד ששרי אלפים ושרי מאות ואותן אנשי חיל שנתמנו על ישראל בצאתם ממצרים שהיה חשבונו עולה ח' רבוא וה' אלפים ות"ר כולם לא היו דנין אלא מתורה שבע"פ והוא שכתיב בהם ושפטו את העם בכל עת הא למדת שתורה שבעל פה היתה עמהם ואותו התורה שבע"פ שהיו דנין בה הוא הנקרא משנה ראשונה בכל התלמוד והיתה סדורה בפיהם היא ואבות שלהם

שהם מן התורה בפירוש ותולדות שלה שכל התורה אבות ותולדות מימות משרע"ה ועד הנביאים ועד אנשי כה"ג והם עזרא וחביריו שעלו מן הגולה, וכה"א הוא עזרא עלה מבבל הוא עזרא הכין לבו לדרוש לה' אלהי ישראל כמו שנאמר וילמוד בישראל חוק ומשפט ולא חידש מעצמו אפילו קוץ של אות א' וכן נשתיירו בידם. וכן אתה לומד מהם כהא דתנן משה קבל תורה מסיני וכו' שמעון הצדיק אנטיגנוס איש סוכו יוסי בן יועזר יהודה בן טבאי שמעיא ואבטליון הלל ושמאי ומימות הלל ושמאי הענו העולם. ושררת התורה נחלשה. ולא תקנו מהלל ושמאי אלא שיתא סדרי משנה נגד ו' קצות הוא ההיקף להודות לשם יתברך והיו מתנהגים במשנה מהלל עד ר' ור' נתן ג' מאות וי"א שנה והם היו סוף משנה, והיו מדקדקים כל אותן השנים לחבר המשנה שהיא האשה באיש שכן השנים ההם עולים אי"ש. ואלו הח' משמעון עד הלל היו מתנהגים בת"ר סדרי משנה והיו גדולים מאד וישיבתם למעלה במעלה גדולה, ורב הוא שהתחיל בהוראה עד רבינא ורב אשי והיה מרב עד רבינא ורב אשי ר' שנה והם היו סוף הוראה, ואחרי אלו ירדו ממתיבתא דרקיע רבנן סבוראי שבזכותן נמתחו שמים וארץ נבקעה ולא הוסיפו ולא הגריעו מדעתן אפי' אות א' והם היו זכאין כ"כ לפני השם עד שלא שכחו דבר ממה ששנו למעלה ותקנו פרקים בכל תנויי בסידורין והיו שבעה שכוחם משבעה הוא ההיקף ואלה שמותם רב אחא מן בני חתים. רב סמא מארג. ורב גזאי שמואל מפומבדיתא רבינא מן אומצייא רב אחדבוי. ומר זוטרא. ובימיהם יצא מחמ"ט ימ"ש ומלכות ישמעאל בשנת תתקפ"א, ומאותן השנויים באבות עד הלל ושמאי לא היה מחלוקת ביניהם בכל התורה כולה רק כאשר ניתנה למשה מסיני כך היתה ברורה אצלם כי הכוחות שלהם למעלה אינם מניחים אותם לבא לכלל טעות חוץ מג' מקומות שנחלקו הלל ושמאי ואלו הן חל"ה הי"ן וכל הנשים דיין שעתן. חלה ש"א מקב לחלה וה"א מקביים. הי"ן ש"א מלא הין מים שאובים פוסלין את המקוה וכו'. שמאי אומר כל הנשים דיין שעתן והלל אומר מפקידה לפקידה וכו' אבל שאר כל המצות שבכל התורה השוו בהם ולא נחלקו ובעבור שחלה והין שהוא הדין במקוה והנשים ע"כ נחלקו בהם כי שמאי והלל משם נאחזים ובמקומו יתבאר לך בעז"ה. א"ל בני ולא הנחת לי שום מקום לדבר השם יזמין לך ואמור דבריך ואחר שנחלקו באלה הג' העמיד זה ת"ח הרבה וזה העמיד ת"ח הרבה ומשרבו תלמידי שמאי ותלמידי הלל ולא שמשו רביהם כל צרכן רבתה המחלוקת בישראל ולא זזו אלו מאלו אלו גורסין בע"פ ואלו גורסין בע"פ עד שגם במתיבתא דרקיע היו חולקין כוחותיהם כענין התנור והקב"ה מחזיק הכח האומר האמת וכל הכוחות אמת שכולם גורסים גירסא אלהית וגרסא שעברה מפיהם כשל מעלה הוא אלא הקב"ה מחזיק הכח

אשר הוא מעולה מחבירו וצינורו גדול משל חבירו. ומיד מודים לו למעלה ונמנו לו למטה ועם הרבים הלכה, וזה המחלוקת היה עד שנחרב הבית ונתחברו זקני אלו עם זקני אלו וסדרו ו' סדרים וכתבו אותם וקראו אותו משנה והניחו שאר המשנה כולה ואמרו תהא מונחת בקרן זויות וכל מי שירצה ללמוד יבא וילמוד והיו רבים בני אדם קורין את המשנה הזה הסדורה הנזכרת למעלה דור אחר דור עד שבא רבינו הקדוש הוא ר' יהודה הנשיא וקצר אותה המשנה וסדר את המשנה הזאת שהיא בידינו היום בלשון קצרה והמשנה הנותרת השיב את שמה תוספתא על שיש בה תוספת על המשנה הזאת שהיא בידינו היום בלשון קצרה. והמשנה הראשונה השים את שמה חיצונית ותרגום חיצונית ברייתא על שם שהיא חיצונית מן המשנה ולכן כ"מ שקיצר רבינו הקדוש את הלשון בכל המשנה כולה ואין התלמוד יכול לתרץ המשנה מקוצר הלשון שבה חוזרים ומתרצים אותה מן המשנה שהשיב את שמה תוספתא:

ד"ה וראה אתה בעיניך אור לארבעה

וראה אתה בעיניך אור לארבעה עשר בודקים כו' ולמה אמרו שתי שורות במרתף וכשאתה מדקדק את המשנה מתחלה נמצא שהמרתף לא נזכר כאן וזהו שאמרו מרתף מאן דכר שמיה חסורי מחסרא והכי קתני וכן בכל מקום שקיצר רבינו הקדוש את לשון המשנה ולא הביאה חוזרים האמוראים ואומרים חסורי מחסרא והכי קתני כלומר מחוסרת היא המשנה שלפניה הקרויה תוספתא ומתרצין כל המשנה כולה שסידר רבינו הקדוש הקרויה מתניתא, וזה תדע שבכ"מ המשנה שקרויה תוספתא קרויה בכל התלמוד תנא ובכל מקום המשנה שקרויה חיצונית קרויה תניא. ראה והבן שתנן תניא תנא הכל משנה שנשתמשו בה מימות משה שנתן לו הקב"ה. ולכן יש לכם לדעת סדר המשנה תחלה וביאור ואחר לחזור אחר שורשה ושורש כל דיבור ודיבור וסודה במה רומז שאם תדע סדר המשנה וביאורה ולא תדע שורשה אותה השגה היא השגה שקרית שאינה הולך אחר סברתם וסברתם הוא האמת אבל אתה הולך אחר סברתך וסברתך הוא שקר והחלפת האמת בשקר, מ"מ לא תוכל להשיג האמת אם לא תדע סדורה ופרושה ואלו הם סדרם וקחם בשכלך ואחר תחזור אחר השורש לקיים הסדרים. ודע שבכ"מ שאמר והתנן הוא מקשה מן משנה של ר' מאותו הפרק ותבקש אותה המשנה באותו פרק. ובכל מקום שאמר תנן התם מקשה ממשנה שממקום אחר בזה הלשון משתמשים בני בבל ולשון תלמוד ארץ ישראל הוא תמן תנינן וממקום אחר מקשה לו, ובכל מקום שאמר והתניא קושיא ממשנה ראשונה שאמרנו הנקרא ברייתא מקשה לו ובכ"מ שאמר

דתניא סיועא לאותה שמעתא ובכ"מ דאמר תניא נמי הכי הוא סיועא להאי שמעתא דקא עסיק ביה. גם דע לך שיש מקום שאומר והתניא והוא סיוע על שמעתא וזה תלוי בתנועת הקול שהקול מורה אם הוא קושיא ואם הוא סיוע, ודע שבכל מקום שאומר תנן ומאן דקארי דתני תנינן כולם לשון משנה הם. ובכ"מ שאמר תנא תנינא תניא ותנא תונא תניתוה תמן תנינן כולם לשון תוספתא הם. ובכ"מ שאמר מתני ליה פלוני לפלוני לשון גמרא הם. וכדאמרינן כנתינתה כך נטילתה מה נתינתה בס' רבוא אף נטילת בס' רבוא וה"מ למאן דקארי ותני וזה הדין צ"ל כך כי אחר שנתן הקב"ה התורה בס' רבוא ישראל וכל ישראל היה לו כח לעמוד ומכתירו בכתר תורה כן עתה שמסתלקת מן העולם ורוצה לעלות למעלה באים כל ס' רבוא ללוותו וזהו למאן דקרי ותני והרמיזו בזה התורה שבכתב עם תורה שבע"פ שניהם טובים ללמדה דאי חדא ראה שאין מקבלין אותו בס' רבוא ונעשה הריסה מועטת. ודע באמת למאן דקרי ותני לעצמו בס' רבוא אבל מאן דמתני לאחרים לית ליה שיעורא ובלבד שלא ילמוד בשכר. וראה והבן שישראל לא היו ראוים לקבל תורה פחות מס' רבוא שאז הם דוגמא עליונה שהרי ו' קצוות הם ויעקב אבינו ירד למצרים בע' נפש בעבור שירד בגלות הרי ז' קצוות שאינה כלולה וכשנעשה ס' רבוא לא היו צריכין לעשות ע' רבוא מטעם שהיתה כלולה עם השש כי בלא"ה אינם יוצאים מהגלות וס"ר ולא י' אלפים שכ"א כלול מי' וכ"א כלול ממאה וכ"א כלול מאלף וכ"א כלול מי' אלפים וכ"א כלול מי' רבוא הרי ס' רבוא, ורבוא כולל האם וז' בנים שכולם ברחמים דאלף עמהם הלא תראה שמלת רבוא עולה ח' פעמים יהו"ה ואלף, ולכן ניתנה התורה בס"ר. ועוד תרצה לדעת דמתני לשון גמרא הוא כי הא דרבה בר אבוה אשכחיה לאליהו ז"ל דהוי קאי בבית הקברות א"ל ולאו מר כהן הוא וזה הלשון הוא משובש כי רבה בר אבוה לא יאמר לו שלא בכבוד ולאו מר כהן הוא אלא הכי אמר אמאי קאי מר בבית הקברות, א"ל ולא מתני מר סדר טהרות דאמרינן ביה משום דר"ש בן יוחאי קברי גוים אין מטמאין דכתיב ואתנה צאני צאן מרעיתי אדם אתם אתם קרוים אדם ואין אומות העולם קרוים אדם. א"ל ר' ארבע בדוחקא לא מתנינא שיתא מתנינא, ר"ל סדר טהרות הוא סדר הששי וארבע סדרים לא שניתי ואיך הייתי שונה סדר הששי. וא"ל אליהו ז"ל מ"ט וא"ל משום דוחקא דמזוני, אמשכיה אליהו ז"ל לרבה בר אבוה אבתריה ועייליה לג"ע ומלייה לגלימיה טרפא דאילנא בהדי דקא אזיל שמע בת קול דאמר מאן דקא מתנויי ואכיל עלמא כרבה ב"א הדר אפיה לאחוריה שדינהו נפיק וסחטיה לגלימא וזבניה בתריסר אלפי זוזי פלגינהו לחתנוהי. הא למדת שהלשון הזה הוא לשון גמרא והוא שאמר מתני מ"מ הלומד האגדה הזאת יתמה כי יאמר אליהו

ז"ל איך עלה בדעתו לגרום לו זה שיקבל שכרו מחיים ואם חס עליו משום דוחקא היה לו לפרנסו די ספוקו. ועוד טרפי דאילנא איך היה רשאי לחתוך דבר מאילני ג"ע. ואם תאמר מאותן שנופלים ע"י הרוח אותם לקח למה לא הניחוהו לצאת עמהם. ועוד למה לא פרשו לנו מה אילנא היו, ועוד בת קול למה לא אמרו קודם שלקחם ועתה שהם תלושים מן האילנות אע"פ שהחזירם מה מועיל. והקשה שבכולם רבה ב"א אחר שנכנס לג"ע למה יצא מי הכריחו לצאת והלא אין מלאך המות שולט שם. ועוד מריחו לבד שסחט לקח כל כך ממון מה הם הדברים האלה שאינם נכנסים לאוזן ולכולם יש עליהם סודות עמוקות ואינם כפשטם, ורבה ב"א היה אדם גדול והיה בעניות שמצד עניות היה נמנע להשיג בו' הסדרים. חלילה וחלילה שהדבר כן שלא עבר בו' סדרים אלא עובדא הכי הוה סבר רבה בר אבוה כי בהיות כוחות הטומאה הוא מצרים הנאחז בישמעאל, וישמעאל באברהם שע"י אחיזה יהיה נזק בהיקף וכשראה את אליהו ז"ל שהיה נוהג להתוועד עמהם ואליהו ז"ל היה כהן וכהן איש טהור א"ל מ"ט קאי מר בבית הקברות כלומר למה נאחזים הטמאים מצד הטהרה א"ל אליהו ז"ל הכהן שהוא החסד והוא הטהור אינו בכלל שש טומאות כי הוא מים טהורים אינם מקבלים טומאה והכוחות החיצונים הם הקברות וחלילה שאליהו זלה"ה נכנס אפילו בקברי גוים ומה צורך היה לו לאליהו ז"ל להכנס שם אלא הדבר כמו שאמרתי, לסוף אמר ליה אליהו ולא מתני מר סדר טהרות שאין המזיקים נאחזים משם א"ל רבה אפילו במדה הד' שהיא הנצח וצינור הרחמים דרך שם לא השגתיהו מצד דוחקא, ואינו ר"ל דוחקא דעניותא אלא דוחקא הם כוחות החיצונים שהם רעבים ודוחקים לעולם ושואלים ובטן רשעים תחסר ואוכלים ואינם שבעים ורבה בר אבוה לא השיג דוחקא וסדר ד' ואליהו ז"ל המשיכו אחריו להעלותו בסדר טהרות הנקרא ג"ע כי גם הטהרות נקרא ג"ע. ומלייה לגלימא טרפי דאלנא גלימא הוא כוחו וצלו והמשיך בכוונתו מסדר טהרות והוריד דרך צינור של כוחו ואמר אילנא כי טהרות נותן טרף לאילן הפנימי ולאילן החיצון זהו טרפי דאילנא ורצה רבה ב"א להביא אליו שפע גם מכח העליון והשיג והוריד במחשבתו ואמר לו כוחו מאן דקדים ואכיל לעלמא כרבה ב"א כלומר די לך להיותך עמי בקדושה ובטהרה ותעבור שם בצער ומתוך הצער עוונות נמחלים ממה שתבקש גדולות ולא ימחלו העוונות כשמוע זה מב"ק שהוא כחו לא המשיך אליו יותר מלמעלה רק מה שהיה בא מקב"ה אם רב ואם מעט, וכשהעלהו אליהו ז"ל והשיג, השיג גם בי"ב הויות המתגלגלים ובאים בכ"י עמד והשיגם לבניו וזהו ולא מתני מר סדר טהרות. וכ"מ שנאמר עני ביה תלמיד א' הוא תלמיד מארץ ישראל, בכ"מ שנאמר תנא ברא כנגד בעל הברייתא הוא מספר,

ובכ"מ שנאמר תנא דידן כנגד בעל המשנה הוא מספר, ובכ"מ שנאמר תנאי הוא כלומר שהלכה זו תנאים חולקים עליה, ובכ"מ שנאמר לימא כתנאי כלומר הלכה פסוקה הוא זה הא שנים חולקים עליה, ובכ"מ שנאמר כתנאי לבד כלומר טעמו של זה הוא רק כאחד מן התנאים ולא ככולן, ובכל מקום שנאמר הא דפלוני הוא אינו מספר כנגד הברייתא ממש אלא כלומר חיצונית הוא וכך אנו אומרים לגבי שניות דרבנן דרחמנא אמר ערות אביך וערות אמך לא תגלה, וחז"ל הוסיפו עוד ח' דת"ר מה הם שניות אם אמו אם אביו ואשת אבי אביו ואשת אבי אמו ואשת אחי האב מן האם ואשת אחי האם מן האב ואשת בן בנו ואשת בן בתו ואמרינן עלה אמר רב אשי למה הדבר דומה לאדם ששומר את הפרד"ס משמרו בחוץ משתמר, ואם משמרו מבפנים לפניו משתמר ולאחריו אינו משתמר. והא דרב אשי בדותא הוא התם שלפניו מיהא משתמר הכא קא פגע בעריות אי לאו שניות. ראה והבן כמה הרחקות ושמירות נעשה בפרד"ס שמה שלא אסרה תורה אסרוהו הם ועשו תולדות על אבות והתורה צוותה לתולדות האלה שכל התורה כולה אינה אלא סברות עליונות שהם גזירות ולא סברות גשמיות שהרי ר' דוסא בן הרכינס ש' סברות חזקות היה לו להתיר צרת הבת. והוא עצמו שב בסברא עליונה שהוא גזירה, ואבי ז"ל היה לו מ' כוחות להתיר בשר בחלב באכילה אם אינו אמו וא"ל המלאך לא ניתנה תורה בסברות גשמיות אלא בסברות גזירות עליונות ולכן גם אל יסמוך שום אדם בסברתו אם לא שידע סברא העליונה שזה אמת וזה שקר פן יבא לחלל והנה איבד נפש. א"ל בני אמרת שהבשר אינו נאכל עם החלב וגם אתה אמרת שאביך ז"ל היה מתיר בשר בחלב במ' פנים ואני רואה בדבריך בילבול גדול שהתורה בפירוש אסרתו ג"פ בבישול ובאכילה ובהנאה. א"ל ר' המתן אם יעזרני השם במקומו תשמע כל דבר ודבר. א"ל בני לעולם החלש מתפאר אפילו שהוא חלש כדי שישמע הגבור וימסור. עצמו בידו. א"ל אם חלש אני עתה תשמע ולא כל הצורך. מ"מ ממה שאומר לך תכיר את גבורתי שפעם אחד היה יושב אבי ז"ל עם מלאך אחד ואמר לו אבי ז"ל מ' קושיות להתיר החלב להאכיל עם הבשר שאינו אמו וא"ל המלאך לא בסברות גשמיות ניתנה התורה דאל"כ תתחלל ע"י הסברות. ואלו היה הדבר כן מה תועלת בנתינתה ואומר לך חלק ממה שאמרו גם אומר לך מה ששאלתי מהם כתיב ג' פעמים לא תבשל גדי בחלב אמו אחד לאיסור אכילה וא' לאיסור בישול וא' לאיסור הנאה ואין לי אלא גדי. שאר בהמות מנלן. ואמר ר"א כתיב וישלח יהודה את גדי העיזים כאן דווקא הוא גדי העיזים דקא פירש לך הכתוב הא בכל מקום שנאמר גדי סתם אפי' פרה ורחל במשמע, ומקשה ונילף מניה. ומתרץ כתיב את שני גדיי העיזים ומקשה ונילף מהם ומתרץ ה"ל ב' כתובים הבאים כא' ואין

מלמדין, ומקשה הניחא למ"ד אין מלמדין אלא למ"ד מלמדין מאי איכא למימר ומשני ה"ל תרי מעוטא ה' דהעיזים דיהודה וה' דהעיזים דרבקה דלכתוב עיזים מאי העיזים למעט שלא נלמד מהם, וא"כ תפשוט דגדי סתם לאו גדי דווקא אלא אפי' פרה ורחל במשמע, ואמרינן שם גדי לרבות את החלב גדי לרבות את המתה גדי לרבות את השליל, שכל אלו בכלל גדי הם, גדי להוציא את הדם, גדי להוציא את השליא. גדי להוציא את הטמאה, ואמרינן בחלב אמו ולא בחלב זכר, ונשאו ונתנו ואמרו פרה ורחל אחותו קטנה ואחותו גדולה והאם בחלבה הכל אסור ואמרתי להם לדבריהם נמחק עקר הפסוק הזה מן התורה כי אדרבא לא בא הכתוב לאסור כל בשר רק בשר בחלב אמו, והכי קאמר קרא לא תאסור כל בשר שלא בחלב אמו, כי אני לא אסרתי לך אלא בחלב אמו דאס"ד דאפי' שלא בחלב אמו א"כ לכתוב לא תבשל בשר בחלב ואז הכל בכלל פרה ורחל גדולה וקטנה והיא עצמה בחלבה, ומאי אית לך למימר שהיית אוסר אף בשר טמאה האיך הסברא נותנת שלא אסרה תורה אלא טהור והבא מן הטהור ואפי' שאינו נאכל וכל שהוא פרש בעלמא לא כלום הוא כי לא שם בשר עליו אלא מדאצטריך לומר אמו דווקא קאמר, והשאר מותר. ועוד עד שתאמר היא עצמה בחלבה מנין לאסור אדרבא אימא היא עצמה בחלבה מנין שהוא מותר ת"ל בחלב אמו אמר דווקא ולא היא בחלבה וכן פרה ורחל ואחותו גדולה וקטנה. ועוד מה אמו שמותרת בהרבעה אסורה בבישול פרה ורחל שאסורין בהרבע אינו דין שאסורה בבישול יאמר לו כל היכי דאיכא ק"ו ועקר קרא לאו כלום הוא כי לכן אמר אמו שלא לאסור בשום לימוד בעולם, והנה אין לך פרכא גדולה יותר מזו. ועוד מהו זה שאמרו ת"ל בחלב אמו לרבות פרה ורחל שהם אסורין בבישול כמוהו, וכי רבוי הוא מלת אמו שבא לרבות אדרבא מיעוט הוא והכי קאמר אמו דווקא ולא שאר בשר. ועוד אמרתי ונידון מדין כלל ופרט למעט הכל ונאמר כתיב לא תבשל גדי בחלב אמו לא תבשל כלל גדי פרט אין בכלל אלא מה שבפרט גדי אין מידי אחריני לא, ואפי' גדי דווקא בחלב אמו מכלל ופרט בחלב כלל אמו פרט אין בכלל אלא מה שבפרט אמו דווקא מידי אחרינא לא, וא"ל אבי ז"ל והא כתיב העיזים למעט כל לימוד ואמר המלאך לאבי ז"ל שפיר קאמר ומיעוטא לא מעכבא דא"א בשלמא לא אצטריך מיעוטא ואפנויי אפני וודאי למעט בא אלא א"א דמיעוטא אצטריך לגופייהו א"כ נפשוט דשני כתובים הבאים כאחד מלמדין, ואבעית אימא מכלל ופרט גדי ולא דבר אחר ובאמו דווקא, וא"ת מופנה הם לא להכי אצטריך דאי כתב עיזים שומע אני אפי' כל עיזים ובעל מום כתב רחמנא העיזים שלא זימן הב"ה אלא תם, ואי כתב רחמנא גדי עיזים שומע אני אפי' בעלי מומין דלא גרע מכלב שעשה לו עשו כתב רחמנא העיזים וא"כ

צריכא ונילף ונאמר גדי דווקא, ואמרתי למלאך אל תעזרני ואמר אבי ז"ל אין מלמדין, ואמרתי א"כ נילף מכלל ופרט ואמר לי וכי כלל ופרט הוא בשלמא כלל ופרט שהכלל מיותר זהו הוי כלל ופרט כגון מן הבהמה כלל מן הבקר ומן הצאן פרט שאין הפרט צריך לכלל וכיון שאין צריך בו בא לכלל ופרט, אבל הכא מה יאמר יאמר גדי שהוא פרט ולא יאמר כלל שהוא לא תבשל א"כ אין אני יודע מה יעשה לגדי ע"כ הוא צריך וכל שצריך לאו כלל ופרט הוא, ואמרתי לו א"כ לכתוב בחלב אמו גדי לא תבשל ויהיה פרט וכלל ונעשה הכלל מוסיף על הפרט והכל אסור אלא מדכתב רחמנא לא תבשל גדי ש"מ שהוא כלל ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט. א"ל אין זו מדה ואפי' שהיה אומר בחלב אמו גדי לא תבשל אין לו דין פרט וכלל. וא"ל אי הכי וכסהו בעפר מאי איכא למימר שהרי וכסהו כלל בעפר פרט אין בכלל אלא מה שבפרט והלא וכסהו לא מיותר הוא דאי כתב רחמנא בעפר ולא כתב וכסהו לא ידענו מה נעשה בעפר ואפ"ה דיינינן הכי נמי נידון. א"ל וכסהו בעפר הוא כלל הצריך לפרט כי כשאומר וכסהו כלל כל כסוי אלא שהכיסוי הוא יש לה שני דרכים משמע בטמון דווקא ומשמע בכלי אתא בעפר ופירש הענין. ואמרתי לו והא כתיב ונפל שמה שור וחמור ונפל כלל שור וחמור פרט ואין בכלל אלא מה שבפרט והנה הכלל צריך ואפ"ה דיינינן א"כ ה"נ נידון, ואמר לי בעל הבור ישלם חזר וכלל הוי כלל ופרט וכלל א"א דן אלא כעין הפרט ואין צריך בזו המדה כזאת להיות הכלל מיותר, ואמרתי אלא הא דתניא וכי יתן איש אל רעהו כלל שור או חמור פרט והרי הכא שאין הכלל מיותר ואפ"ה דיינינן ה"נ נידון ואמו אמו דווקא, ואמר המלאך יישר כחך ולא היה לאבי ז"ל תשובה וא"ל ולכן כתיב אמו שהיא באיסור בישול שנלמד ממנה כי יש לה דין ודנין ומה אמו שנכנסה עמה לדיר להתעשר אסורה בבישול אחותו שנתעשרה שאינה נכנסת עמה להתעשר לא כ"ש שתהא אסורה בבישול, א"ל לכן בא בחלב אמו שני לבטל כל לימוד שאם אתה אוסר בשר בחלב ולא תחוש למה שכתב בחלב אמו לומר דווקא אני מתיר כל העריות ומה בתך שאסורה לך מותרת לי אשתך שמותרת לך אינו דין שמותרת לי. אלא אתי קרא וביטל הדין. ועוד אשתך שהיא אסורה לי מותרת לך בתך שהיא מותרת לי אינו דין שתהא מותרת לך והנה בת מותרת אלא אתי קרא וביטל ה"נ אתי קרא וביטל והכל מותר חוץ מגדי עם אמו מאי אית לך למימר גדי גדי אמו אמו למה לי אצטריך חד לעז וחד לרחל וחד לפרה כי גדי א' בא לעז והשני אם אינו ענין לעז תנהו ענין לרחל והג' אם אינו ענין לעז ולרחל שהרי נאמר תנהו לענין פרה, דאי כתב רחמנא חד הייתי לומד ג"ש מהעיזים והמיעוטים לא מעכבים כי בלא המיעוטים יטעה אדם לומר שהיו בעלי מומין שאין השם מביא תקלה.

הלא תראה שלא אכל מכלב מצד שהיה צדיק אינה ראויה שהשם יביא תקלה ולמילף מינייהו גדי דווקא לא אפשר דא"כ יאמר גדי א' אבל עתה כתיב ג' בא זה לגלות על זה לכן באו השנים האחרים והקים כל חד וחד אגופיה ואתא קרא לומר לך שעז עם חלב אמו אסור ועם חלב אחר מותר גם רחל בחלב אמו ולא בחלב אחר גם פרה בחלב אמו ולא בחלב אחר שאם היה אומר חד אמו וילמדו אחרת ממנו מה זה עם אמו אף אחרים עם אמו וישתוק משני אמו כזה איני שומע כי אני אומר היכי דגלי גלי והיכי דלא גלי לא גלי, ולכן כתב על כולם גדי ואמו לומר לך הא עם שאר חלב שרי. וא"כ בקר בחלב ברור כשמש שהוא מותר חוץ מחלב אמו ואין להכניס חיה ולהוציא בהמה ולומר ג' גדי כתיב עז ורחל וחיה שאין הדין נותן לאסור מה שאינך תופסו, ואמר לי אבי ז"ל גם אני מתירהו בכמה כוחות ולא די להם לחז"ל שאסרו שלא כדין אכילה חשובה ונכבדת הבשר עודנו בין שינים ולבן שינים מחלב אלא שאסרו גם תרנגולת שאין שם בשר עליה והיא שמנה ונכבדת ועם החלב מיושרת וכמה רעה עשו שלא אסרו גם דגים שהרי העוף והדגים קרובים ואחים שהרי קשקשת ברגליהם ואיני יודע אם מן התורה אסרוה ועשאוה כגדי והוא אינו יונק או מדבריהם אסרוהו. ונראה לי מדאסרו להעלותו בשולחן אחד עם גבינה ש"מ מן התורה אסרוהו דאי מדבריהם אין גזירה אחר גזירה ומאחר שהוא אסור מן התורה איך התירו ר"י שהרי באתרים היו אוכלין עוף עם חלב ואפשר שהוא סובר מאחר שאינו יונק אינו בכלל גדי. ולדבריו יתיר להעלותן בשולחן ויאסור אותם באכילה שכן כתיב ועשית משמרת למשמרתי. ורואה אני שיש לי סיוע ועזר מרבי יהודה שסובר שבשר בהמה הוא גזירה שלא אסרה התורה אלא בחלב אמו ואין לגזור עוף. והנה אני ור"י שני עדים שבשר בחלב מותר מן התורה וזהו הריסת התורה. והנה קם אותו האיש והרס אקום גם אני להרוס ומה חשבון נוכל ליתן לפני השם שנתן תורתו הקדושה הטהורה והתמימה לישראל הקדושים והתמימים בסברות עליונות וכל התורה גזירה ואין השכל והסברא סובלתו רק יש לנו לעשות גזירותיו יתברך שגוזר ע"פ הדברים אשר יורוך, וראה שבעה בעלי סבוראי שלא מיעטו ולא הוסיפו מצד סברתם סברה עליונה דאי סברתם סברא גשמיות לא אפשר שלא הוסיפו ולא הגריעו ולכן יש לדעת שכל התורה צורך גבוה ותעשה הכל כמשפט הצורך לה, ויש לנו לדעת ולהבין שכל עניינים של חז"ל כולם הם עליונים והסכמת השכינה עמהם שהרי נתן להם הקב"ה רשות לדחות המועדים ממקומם בחסרון הו' מאשר תקראו אותם במועדם קרי ביה אתם. ולכן השמר לך ושמור נפשך שלא תכנוס בשום דין מדיני תורה אע"פ שאתה שבע שובע גדול מן התלמוד אם לא להיות השורש עמך כי אז מסכימים עמך למעלה, ועתה שמע מה אעשה

לבעלי האמת אם אינם שלימים באמיתתם כי אומרים שבהקף העליון אין אכילת בשר בחלב בקדירה אחת ואדרבא אמרינן קדירה דבי שותפיה לא חמימי ולא קרירי והוא עם בשר בחלב ואם לא יאכל בשר בחלב מי ישיגוה ועד עתה כל אזהרתם לחבר הבשר עם החלב. ודע והבן שהכוונה הוא זה החסד נקרא חלב. והפח"ד נקרא בשר. והגדי הוא שעיר המשתלח לעזאזל והאם היא כ"י והגדי מתפרנס מן האם והת"ת מקבל החלב הוא השפעת החס"ד ואוכל אותה עם כ"י היא האם כענין שתיתי ייני עם חלבי. אכלתי יערי עם דבשי ואם אתה אוכל בשר בחלב אתה מוריד השפעת הפח"ד אשר הבשר רומז אליו בת"ת ויגבור הדין ותתמלא האם מן האש ותכנוס הטומאה:

ד"ה וראה והבן שאין החלב עם האם רק

וראה והבן שאין החלב עם האם רק מן החסד ואסור להביא בשר בחלב ע"י התעוררות שלך כי מה שהבשר הוא עם החלב למעלה הכל הוא מצד מעשה ישראל שאינו כתיקונו, ועל שהאכילת בשר בחלב הוא התעוררות ממש להוריד הפח"ד בת"ת ע"כ הזהירך הכתוב ואמר גדי ואמו שלא תגרום לרקד הגדי באם כענין ושעירים ירקדו שם, וא"כ נראה עתה שכשם שאין לחבר הגדי בחלב היורד באם. כך אין לחבר כל בשר בחלב שע"י זה יתחבר הגדי עם האם וירקד שם ולכן אפקיה בשר בחלב בלשון גד"י וא"ם והכי קאמר קרא אם תבשל בשר הפרה בחלב אמה הפרה יכנוס הגדי לרקד בפרה וכיון שזו היא הסיבה א"כ כל בשר בחלב אל תבשל ובלבד שיהיה לו שם בשר ושם חלב. וא"כ אמו היא המזהרת ברחל. ובכל מין בשר שלא לבשלן יחד פן יכנוס הטומאה בפנים ולכן בא בק"ו שילמוד הקל מן החומר ויהיה גם הוא חמור ואין לאם כח להתיר בבשר אחר שעי"ז תשרף והטומאות ירוצו בה וגם אין אזהרה גם בטמאים שאין טומאה נכנס בחלב ואם יכנוס אינו עושה רושם למעלה. שהטומאה הוא חיצון ואינו מזיק בסדר טהרות רק הבשר שהוא בפנים ומתערבים עם החלב הוא גורם שיכנוס הטומאה באם וע"כ הזהירו חז"ל אזהרות הרחקות גדולות ואין לשנות דבר מדבריהם. ושלא לעבור עליהם פן יגרום ח"ו טומאה ויתדבק בטמאים, ובעבור שהעוף רומז במלאך והמלאך מורה דין שכן מלא"ך בגימטריא האלהי"ם ע"כ אסרו חז"ל ואמרו שהוא מן התורה ועשו גדר שלא להעלותו בשולחן עם גבינה, ור"י סובר הואיל והעוף רומז גם בחסד כענין והעוף יעופף א"כ אין לו דין בשר כלל ואין שום גזירה נתפס עליו רק הכל הוא בבשר שהאכילה והנאה והבישול הוא מן התורה ושלא לעלות על שולחן עם הגבינה הוא הגדר. וצדקו דברי האומר שהוא אסור שהרי הוא ספק הכנסת טומאה ומי יביאנו בספק. וידעתי

ר' שיש לך קושיא שא"כ הדבר לא נבשל הבשר גם במים שכן במה שרומזים הבשר וחלב רומזים גם המים והבשר ויש לך לדעת שאין לך בכאן לומר דין זה שהרי החלב הוא לבן ביותר ודוחה כל פגע רע וע"כ צריך לדחותו גם אתה שלא לעוררו אבל המים מהם חיים כולם ואם תרחק המים מן הבשר לא הנחת לו חיים. ומה דאפקיה בלשון בישול שהבישול הוא המביא חום אשר הוא הדין לכן הבישול והאכילה שווים ומאחר שגורמים הטומאה אסורה בהנאה ואין כאן מקומו ובמקומו אבארהו. ותראה גבורת אבי ז"ל בע"ה כי כאן נגרר אגב ברייתא דרב אשי:

ד"ה והא לך סדר התנאים שהם מפתחות

והא לך סדר התנאים שהם מפתחות דתנויי. סתם ומחלוקת הלכה כסתם לכן העלימהו להיות הלכה כמותו, וכן ר' מאיר ור' יוסי ר' שמעון ור' יוסי הלכה כר' יוסי. ר' אלעזר ור' יוסי הלכה כר' יוסי. כל אלו הלכה כר' יוסי מחביריו וכי מכולם היה ר' יוסי בעל סברא וחכם אלא בעבור שכוחו היה משיג למעלה יותר מכולם ע"כ היה הלכה כמותו שכל אלו כל אחד היה יודע השפעתו ואחיזתו וע"כ תלמידי דרב העניש חד לחבירו. ובמה דברים אמורים שהלכה כמותו במקום שנחלק עם יחיד אבל נחלקו עליו רבים הלכה כחכמים שמן השמים הסכימו אחרי רבים להטות. ר"מ ור"ש הלכה כר"ש. ר' יהודא ור' שמעון הלכה כר"ש. ר"מ ור' יהודה הלכה כר"י. ר' אליעזר בן יעקב ור' יהודה הלכה כר' אליעזר בן יעקב. רבי ור' אלעזר בר' שמעון הלכה כרבי. רבי ור' יוסי ב"ר יהודה הלכה כרבי. רבי ור' ישמעאל בר' יוסי הלכה כר' ובד"א שאמרו משמו אבל אמר בשם אביו הלכה כאביו. רבי ור"ש בן אלעזר הלכה כר'. וכל מקום שרשב"א בלא מחלוקת הלכה כמותו. רבי ור"ש בן גמליאל הלכה כרשב"ג. ובכ"מ ששנו במשנתינו באמת אמרו ובד"א ואימתי ובזמן הלכה למשה מסיני. ר' אלעזר ור' יהושע הלכה כר"י חוץ מערב וצידון וראיה אחרונה מ"מ היכא דפסק הלכה כר"א הלכה כמותו. רבן גמליאל ור' יהושע הלכה כר"ג. ר' טרפון ור' עקיבא הלכה כר"ע. ב"ש וב"ה הלכה כב"ה חוץ מבש"א מכבדין את הבית שהלכה כב"ש. ובכ"מ ששנו חזרו ב"ה להודות לדברי ב"ש הלכה כב"ש. ר' ישמעאל ור' עקיבא הלכה כר"ע. רב ורב חנניא הלכה כרב. ר' אליעזר ור"ע הלכה כר"א והלכה כר"ע מחבירו ולא מחביריו. רב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן. ובכ"מ ששנים חולקין ואחד מכריע הלכה כדברי המכריע. רב הונא ור' חייא בר רב הלכה כרב הונא. רב ורב חסדא הלכה כר"ח. רב הונא ורב נחמן הלכה כרב נחמן בדיני. רב נחמן ורב ששת הלכה כרב נחמן בדיני והלכה כרב ששת באיסורא. רבה ורב יוסף הלכה כרבה בר משדה

קנין ומחצה שהלכה כרב יוסף. ר' יוחנן ור' אלעזר הלכה כר' יוחנן. רב ושמואל הלכה כשמואל בדיני וכרב באיסורי. שמואל ורב אדא הלכה כשמואל, כל היכא דפליגו רבנן במילתא ומתרגם קרא כחד מנייהו הלכה כוותיה. רב אחא ורבינא הלכה כרבינא בר מאומצי וביעי ומזרקי. רב אשי ורב כהנא הלכה כרב כהנא. רב ורב הונא הלכה כרב. רבינא ורב אשי הלכה כרבינא. והלכתא כמר בר רב אשי בכולא תלמודא בר משבועה ומכתב. ר' יוסי בר חנינא דיינא הוי ונחית לעומקא דדינא בבבא קמא בשור שנגח ד' וה', ור' נתן דיינא בשור שנגח את הפרה. רב אגביה רב פפא רביה, והלכה כר' יהושע בכל המשנה:

ד"ה ועתה שמע סדר החכמים איך היה

ועתה שמע סדר החכמים איך היה סדרם שמעון הצדיק הוא שהיה בישיבת אנשי כנסת הגדולה והוא הרביץ תורה בישראל, ואחריו אנטיגנוס איש סוכו, ואחריו יוסי בן יועזר ויוסי בן יוחנן, ואחריהם יהושע בן פרחיא ונתאי הארבלי, ואחריהם יהודה בן טבאי ושמעון בן שטח, ואחריהם שמעיה ואבטליון, ואחריהם שמאי והלל, ואחריהם ר"ש, ואחריהם ר"ג ואחריו ר"ש בנו ואחריו ר' ור' נתן אלו הם סוף התנאים, ומכריע לא היה אלא בתר הכי הוי ופליג על חד מינייהו וכל אלו היו מכירים והיו יודעים כל שבילי רקיע ולא יצא מפי אחד מהם דבור לבטלה רק מה שלמדו ידעו ודברו וזה גלוי לפני השם וע"כ אמרה התורה על פי הדברים אשר יורוך:

ד"ה והא לך תחלת האמוראים ר' יוחנן

והא לך תחלת האמוראים ר' יוחנן וריש לקיש. ואחריהם רב אחא ורבינא וריש לקיש. ואחריהם רב ושמואל ואחריהם רב הונא ורב ששת ואחריהם רבה ורב יוסף ואחריהם אביי ורבא ואחריהם רבינא ורב אשי והם היו סוף ההוראה וסוף האמוראים, ואחריהם רב גדא ורב סמא שהיו סוף סבוראי, והנך אחריתי שהיו תלמידים לא קחשיב להו ותן את דעתך כי מכאן אתה למד מאן הוי רבי ומאן הוי תלמיד ומאן הוי בר זוגיה. אמר בן עזאי בסוף פ' בתרא דבכורות כל חכמי ישראל הם לפני כקליפת השום חוץ מן הקרח הזה ומנו ר' יהושע בן קרחה הוא בנו של ר' עקיבא הקרח. וכ"מ שנאמר מעשה בחסיד א' ר' יהודא בר אלעאי או ר' יהודה בן בבא או ר' יהודה הנשיא חד מהני תלת הוא. כל סתם במתניתין הלכה כר' יהושע. סתם גמרא הלכה כר' יהושע בן לוי. כל היכא דאיכא תנא רב ספרא משום דבי רבי חד מבניו הוא ומנו ר' גמליאל. כל בתראי דאיפלוגי

כגון רב ושמואל ותשכח בתראי כגון אביי ורבא דאיפלגו על ההוא פלוגתא או בתראי אחרינא הלכה כוותיה, כל ר' שמעון סתם הוא ר"ש בן יוחאי, עולא ורב ולוי אין הלכה כמותן בשבת משום דסבירא להו הלכה כר"ש. כל מיהא תניא ברייתא הוא, כל מהכא אתמר שמעתא הוא. כל היכא דמספקא לך בחכם או באמוראים או בתנאי וא"א יודע אי בר זוגיה אי רביה הוי חזי בהדיה מאן הוא ומשכחת ליה. סתם משנה ר"מ, סתם ברייתא ר' נחמיה, סתם ספרא ר' יהודה, סתם ספרי רשב"י, וכולהו תלמידי ר"ע הם והם איפלוגי אליבא דר"ע ואת ר"ע לא ראו למה כי לא היו עמו בדורו אלא פליגי בדבריו על דעתו. ר' חייא חי שלש מאות שנה, ור' יוחנן חי ד' מאות שנה. ר' אליעזר במשנה סתם הוא ר"א בן הורקנוס, ר' יהודה במשנה סתם ר"י בן אלעאי. אלו הם תלמידי ר"ע, ר"מ ור' יהודה ור' נחמיא ור' יוסי ור"ש בן יוחאי וסימנך שיני"ם למפרע. ור' גמליאל שהיה בימי ר' עקיבא בן יוסף הוא אבי אביו של רבינו הקדוש, ור' חייא הוא דודו של רב אחי אביו ואחי אמו שהיה עם רבינו הקדוש ואיתא בפרק קמא דפסחים בהלכה קמייתא. רב בר אחוה דר' חייא דהוי בר אחתיה דר"ח כי סליק להתם אמר ליה אמא קיימית א"ל אבא קיים וכו'. ורב יהודה סתם הוא רב יהודה בר יחזקאל, כל רבי יהודה סתם עם ר' יוסי ועם חכמים במשנה הוא ר' יהודה בר אלעאי. רבינו הקדוש הוא בר זוגיה של ר' נתן. כל ר' אלעזר במשנה סתם הוא ר' אלעזר בר שמוע. וכל היכא דפליג רב ורב אשי הלכה כרב אשי דהוא בתרא והלכתא כבתראי. וכל רב עוירא ורבינא הלכה כרבינא, בר מהנך דאמרינן בפרקין פרק מי שהיה נשוי דהלכתא כרב עוירא, וכל היכא דאיתא הלכה כפלוני ודאי הלכה כמותו. וכל היכא דאמרינן לעולם כפלוני פעמים וודאי הלכה היא ופעמים שנוייא בעלמא הוא. וכל תיובתא הלכתא הוא, וכל את"ל כך נפסק הלכה, כל לאפוקי אם הוא כן לית הלכתא כן, כל היכא דאיכא בראשונה תקנו כך וכך ואין שום שם חכם כך הוא הלכה. כל קושיא שלא הוכרעה אי בראשונה אי באחרונה עשה כזו עשוי עשה כזו עשוי. כל אפנויי מופנה מיותרים הם במקרא ולא אצטריך למכתבינהו כלומר פנוי הוא ואין לך עסק בו שלא כתבם הפסוק אלא ללמוד מהם ואין להשיב כלום, כל היכא דאיכא תסתיים הלכה הוא וסיומא דמלתא הוא ואין לך מה שתחזור בו. כל היכא דאיכא ומטו בה מטין בדבר משמיה דפלוני. כל ר' יהושע סתם הוא ר' יהושע בן חנניא שהיה בימי קיסר, וכל ר' יהודא סתם במשנה הוא ר' יהודא בר אלעאי תלמיד ר"ע, וכל רב יהודא סתם הוא רב יהודא בר יחזקאל ורב הונא בר זוגיה שניהם תלמידי רב היו. כל קושיא דבבל תנויי שלא תמצא בו אביי ורבא כלל ש"מ אביי ורבא תקנוהו, וכל קושיא שתמצא בו אביי ורבא ש"מ רבינא ורב אשי הם תקנוהו, ופעמים שתמצא

קושיא אביי ורבא ורב אשי ורבינא לפי שכולם ראו זה את זה ובדור אחד היו, וכל היכא דאיכא הא לא בפירוש אתמר אלא מכללא אתמר לא בפי' אתמר אותה ההלכה היא גופא שאתה גורס בה אלא מכללא אתמר מהלכה אחרת היא או מפרק אחר או מאותו פרק מענין אחר ותמצא אותה הלכה שמביאין אותה במקום אחר ותדע. וסוף משנה ר' נתן ורבינו הקדוש בר זוגיה דר' נתן והוא בנו של רבן גמליאל, וכל היכא דאיכא איבעיה להו אותם חכמים שפליגי באותה הלכה ואותה הלכה הוצרכה להם ושאלו זה את זה לעצמם ועיקר הדבר איבעיא נשאלה היא. וכל היכא דאיכא מאי בינייהו (אם הוא חכם אומר) מה יש בין פלוני אומר זה לפלוני אומר זה ומה הפרש יש בין טעם זה לטעם זה. כל היכא דאיכא פשיטא וצריכא בהלכה כדי להוסיף קולא קולא. כל ר' מארץ ישראל. כל רב ומר מבבל. כל אחרים אומרים ר"מ. כל יש אומרים רבי נתן או רבא תוספאה. כל היכא דאיכא הא אתמר ורמינהו והא תנן והתניא והא אנן תנן קושיא הוא ולפרוכי קא אתי. ותנן ואף אנן תנן ואתמר נמי סייעתא הוא, גם אין והתניא הוא סיוע, כל היכא דאיכא תיובתא דפלוני לית הלכתא כוותיה, איתביה מקשה יחיד לרבים, מיתבי קושית רבים ליחיד. תנא תניא תוספתא מן המשנה הוא חסורי מחסרא והכי קתני חסר מהמשנה הוא אלא כך הוא המשנה. דתנן מתניתא הוא, והיכא דאמר צריכה הני תרווייהו חדא אינון ושוין כחדא וצריך לאמרם שניהם שאם אמר זה ולא אמר זה אתה יכול לטעון זה כך וכך. הא תו למה לי ולמה נאמר והלא כבר אמרו פעם אחרת צריך הוא לאומרו שאם לא אמרו יכול הייתי לטעון כך וכך, כל תוספתא וספרא לאו דבר מסויים הוא ולא דבר קצוב הוא מפני שתוספתא ותורת כהנים הוא ספרי דבי רב, וספרי הוא חומש אלה שמות וחומש הפקודים וחומש משנה תורה ששמו מדרש, והללו נקראים בתלמוד ברייתא יש מהן שכן הלכה ויש מהן שאינו כן הלכה, כיצד הלכה שאינו חולקין עליה בתלמוד הלכה כמותן כגון אדם בשדה ערום הרי זה יכסה. היכא דמספקא לך הלכה ולא ידעת במאי קא משתעי הסתכל במשנה דקאמרית לעיל. והיכא דאיכא קשיא בתר קשיא ולא פסיק הלכה חזי היכי מטי טפי ואת יליף מכאן ומכאן, והיכא דקמקשה תרי תנאי או תרי אמוראי להדדי ולא אתמר הלכתא לא כמר ולא כמר חזי אי איכא רבי בהדי תלמיד אין הלכה כתלמיד לפני הרב. כללא הכי בתנויי כל אמורא דמותבין ליה תיובתא ולבר פלוגתיה לא מותבין ליה הלכה כמותו כמאן דמותבינן ליה. וזה תפוס ותדע גם את זה אל תנח אין שואלין מעומד ואין משיבין מעומד ולא מגבוה ולא מרחוק ולא מאחורי הזקנים, ואין שואלין אלא בענין ואין שואלין אלא במראה, ואין השואל כענין שואל אלא ב' הלכות, אחד שואל ואחד אומר שלא לשאול נזקקים לשואל, והשואל

צריך שיאמר מעשה אני שואל. והשואל שלא כענין צריך לומר שלא כענין שאלתי, דר"מ וחכמים אומרים אינו צריך שכל התורה כולה ענין אחד, ענין ושאינו ענין נזקקים לענין. מעשה ושאינו מעשה נזקקים למעשה. הלכה ומדרש נזקקים להלכה, מדרש ואגדה נזקקין לאגדה, מדרש וק"ו נזקקין לק"ו. חכם ותלמיד נזקקים לחכם, תלמיד וע"ה נזקקים לתלמיד. ע"ה ובור נזקקים לע"ה, דכתיב ארץ ארץ שמע דבר ה' וכתיב מן הארץ ההוא יצא אשור השם יישר עוסקי תורתו באמונה ויתמכם בחמלתו כי הם צאן מרעיתו. ועמי הארצות מבטלי התורה והגורמים הם מלמדי בשכר ישליכם אל ארץ אחרת:

ד"ה אלה הם סדרי התלמוד שעל ידם

אלה הם סדרי התלמוד שעל ידם תשיג סוגיות התלמוד וכשתשיג זה הסדר אל תאמר עד כאן תחום התורה ותתפאר לדון דינים ולהורות הוראות כי עם זה הסיגים אתה דומה כמאמין ואינו מאמין ומעולם לא תבא לכלל האמת ולסברא אמיתית ונמצא שאתה אוכל בשר מבלי מלח ומעיך אינו מקבלו ואתה משיבו להקיאו וכמה גיטין פסולין וכמה חליצות פסולות וכמה אריכות הגלות מצד שהבשר מבלי מלח והקלות והטעות רבו. וראה והבן מה שהרמיזו חז"ל בדבריהם כל מאן דלא ידע בטיב גיטין וקדושין לא יהא לו עסק עמהם ואין הכוונה לדעת הסוגיא שא"כ היו אומרים כל מאן דלא ידע בגיטין וקדושין מאי בטיב להודיעך שהסוגיא עם המלח הוא נאכל ואינו מקיאו יותר המאכל ההוא כי בלא מלח לפעמים סובר בעל הסוגיא ב' סברות כאחד ואותה שהניח זו היא העיקר והוא בעצמו בחר החריבה והוא סובר אדרבא זו שעשה העמידתו על האמת כן יאבדו כל אויבך ה' כמוהו, וידע ויבין שחז"ל ידעו האמת ואפ"ה היו מרבים כשורא שאם יבא לכלל טעות לקחת כ"א חלקו בעונש כ"ש אתה החסר והריקן מאמת אע"פ שאתה מלא במשא ומתן מה תוכל לעשות כי לא יביאך המשא ומתן שלך אל האמת כי אדרבא מראה לך הרבה דרכים אשר מהם מתוקנים מהם מקולקלים ולא תדע באיזה דרך תכנוס לעיר כי לא תמצא לא הדרך ולא השער:

ד"ה ועתה שמע סדר התורה איך היו

ועתה שמע סדר התורה איך היו מורישים אותה מדור לדור משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע. ויהושע לזקנים וזקנים לנביאים הם אלדד ומידד. ואלדד ומידד לעתניאל ועתניאל לאהוד. ואהוד לשמגר ושמגר לדבורה. ודבורה לברק וברק לגדעון. וגדעון לאבימלך. ואבימלך לתולע ותולע ליאיר ויאיר ליפתח ויפתח לאלון ואלון לעבדון

ועבדון למנוח ומנוח לשמשון ושמשון לאלקנה ואלקנה לעלי ועלי לשמואל ושמואל לנתן ונתן לגד וגד לשמעיה ושמעיה לעידו ועידו לאחיה ואחיה ליהוא ויהוא לאליהו ואליהו לאלישע ואלישע למיכה ומיכה לעובדיה ועובדיה ליונה ויונה לאליועני ואליועני לזכריה וזכריה להושע והושע לעמוס ועמוס לישעיהו וישעיהו למיכה המורשתי ומיכה המורשתי ליואל ויואל לנחום ונחום לחבקוק. וחבקוק לצפניה. וצפניה לירמיהו. וירמיהו ליחזקאל. ויחזקאל לחולדה. וחולדה לחגי. וחגי לזכריה. וזכריה למלאכי, וממלאכי ואילך היו משתמשין בבת קול אבל קודם לכן בכל אלו שהזכרנו היו משתמשים ברוח הקודש עד מלאכי. וראה עתה והבן כי עמהם היתה השכינה ולא היו באים לכלל טעות אבל אתם שאין השכינה משתמשת בכם לא בב"ק ולא ברוח הקודש אם תדין בסברתך תפסיד ולא תדע אבל במקום ב"ק נשארה תורה אמיתית שהוא שקולה כב"ק וזה הבשר יהיה מלוח כי אז מסכימים עמך מן השמים ועליך אמר הכתוב בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתיך. ועתה שידעת סדר הרוחות הקדושות האלה אשר מהם העולם עומד. שמע כמה דרכים יפים היה להם בלימודם וכולם ע"פ אמת, ארז"ל אין מזהירין ואין עונשין מן הדין ולמדו מדכתיב וכי יפתח איש בור או כי יכרה איש בור אם על הפתיחה חייב על הכרייה לא כ"ש מכאן שאין עונשין מן דין ק"ו. ור' טרפון דמחייב קרן נזק שלם בחצר הניזק מק"ו וכן שן ורגל דיליף חדא מחברתה מק"ו מה נאמר, ועתה ר' למען אברהם יצחק ויעקב שמע דברי אלה או כי יפתח וכי יכרה הוא טעות סופר ויצאו אותם החכמים וטעו אליו ואח"כ ידעו שהוא טעות סופר וחזרו בהם או התורה אמרה האמת והם מכחישים, או שהם לא אמרו שאין עונשין מן הדין והנה לשונם ולשון התורה ותבחר בהם כי במקום שרוצה להעניש מצד הק"ו אמר לו אין עונשין מן הדין ויש מקומות שיש לו לדון ק"ו וקרא למה לי ומשיב מלתא דאתא בק"ו טרח וכתב לה קרא. ועוד היכא דאיכא לדון ק"ו מה ליה לקב"ה לטרוח ושמא נוטל שכר בטרחתו וע"כ הוא טורח. אי הכי יטריח בכ"מ דאיכא ק"ו לכותבו כדי להרבות שכרו ואעפ"כ אומר שאין עונשין מן הדין ולא די להם בזה אלא שאמרו אין מזהירין מן הדין. והכוונה הוא כך במקום דאיכא ק"ו להעניש דנין אלא שאין מענישין מלמעלה מן הדין ומעניש כשהעונש כתיב, א"כ בכ"מ שיש לדון ק"ו וכותב אותו בפירוש ועבר אדם קב"ה מענישו מן הדין. ובכ"מ שדנין ק"ו להעניש קב"ה אינו מענישו מן הדין אלא למטה ממנו, וכשמקשה ולאו ק"ו הוא ומשיב אין עונשין מן הדין אין הכוונה שאין דנין ק"ו כי לעולם דנין אלא הכי משיב ליה אי לא כתבו קרא בפי' אלא שהיה מניחו בדין ק"ו לא היה קב"ה מענישו מן הדין מלמעלה א"כ לעולם דנין ק"ו להעניש ואין עונשין מן הדין,

ולכן בכ"מ שתמצא אין עונשין מן הדין ק"ו סמי ק"ו משם, זה התירץ אמר אבי ז"ל. ולא הנחתיו לנוח כי עלתה צעקתי השמים דתנן אין העדים זוממין נהרגים כו' ר' אומר לא הרגו נהרגין הרגו אין נהרגין שנאמר כאשר זמם ולא כאשר עשה א"ל אביי ולאו ק"ו הוא, וכוונתו הוא כך א"א בשלמא דכתב רחמנא כאשר עשה אין ללמוד זמם מעשה כי אני אומר דווקא עשה ולא זמם אבל השתא דכתיב כאשר זמם נלמוד עשה מזמם השתא זמם שלא נעשה המעשה נהרגין נעשה המעשה לא כ"ש, וא"כ לא הרגו נהרגין מכאשר זמם הרגו נהרגין מחמת ק"ו מזמם, וא"ל אין עונשין מן הדין דתניא איש אשר יקח את אחותו בת אביו או בת אמו. אין לי אלא בת אביו שלא בת אמו בת אמו שלא בת אביו, בת אביו ואמו מנין ת"ל ערות אחותו גילה, עד שלא יאמר יש לי בדין אם ענש על בת אמו שלא בת אביו ובת אביו שלא בת אמו בת אביו ואמו לא כ"ש, הא למדת שאין עונשין מן הדין, עונש שמענו אזהרה מנין, ת"ל ערות אחותך בת אביך או בת אמך אין לי אלא בת אביו שלא בת אמו או בת אמו שלא בת אביו בת אביו ובת אמו מנין ת"ל ערות בת אשת אביך מולדת אביך אחותך היא, עד שלא יאמר יש לי בדין אם הזהיר על בת אביו שלא בת אמו ובת אמו שלא בת אביו בת אביו ובת אמו לא כ"ש הא למדת שאין מזהירין מן הדין, ואמרתי לו הא הכא בעדים זוממין היה לדון בדין ק"ו עשה מזמם שאין הפרש בין הרגו ללא הרגו שנהרגין ואפ"ה אמרו אין עונשין מן הדין ואיך אמרת עונשין למטה מן הדין ועל אותו העונש אין מענישין מן השמים, וא"ל הכוונה כך הוא שבכ"מ שיש לדון ק"ו ולהרוג כי הכא אין דנים ועונש בלא מיתה עונשין מק"ו. ועל אותו עונש אין עונשין מן הדין למעלה. הלא תראה שהעניש למרים מק"ו דאביה ואמרו ק"ו לשכינה י"ד יום אלא שעל אותו עונש אין עונשין מן הדין מלמעלה. ועוד אמרתי לו הא קא בעי התם אין לי דאין מזהירין ואין עונשין מן הדין אלא חייבי מיתות ב"ד כי הכא דכתיב באש ישרפו אותו ואתהן אזהרותיהם מלאו דלא תגלה שכל מיתה ועונש יש לו לאו ואזהרה שלא ענש הכתוב אלא א"כ הזהיר, חייבי מלקות מנין שאין עונשין ואין מזהירין ת"ל רשע רשע פי' כתיב בחייבי מיתות ב"ד ולא תקחו כופר נפש רוצח אשר הוא רשע למות וכתיב בחייבי מלקות והיה אם בין הכות רשע מה התם אין מזהירין ואין עונשין מן הדין אף בחייבי מלקיות אין עונשין ואין מזהירין מן הדין, חייבי גלות מנין שאין עונשין ואין מזהירין מן הדין ת"ל רוצח רוצח כתיב בחייבי מיתות ב"ד ולא תקחו כופר לנפש רוצח וכתיב בחייבי גלות שהרג את הנפש בשוגג לנוס שמה רוצח וגמרינן רוצח רוצח והא הכא אין עונשין מן הדין שפי' אין לומדין ק"ו להלקותו ואמר לי להרוג ולהלקות ולהיות גולה מק"ו אין דנין, אבל לממון ושאר דברים דנין, ואמרתי אם הדין נותן שיהרג כי הכא

בעד זומם למה לא יהרג וכן אם הדין נותן שילקה או יגלה למה לא ילקה או למה לא יגלה, מאי אית למימר אם ענש הכתוב על בת אביו שלא בת אמו או בת אמו שלא בת אביו בת אביו ואמו לא כ"ש א"כ ערות אחותו גילה למה לי, אני משיב לך מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא, אבל לא שמעינן דאין עונשין מן הדין, אבל בכל מקום הורגין ומלקין וגולין מק"ו דא"א בשלמא בעלמא לא אמרינן מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא ה"נ לא נימא אלא א"א אמרינן מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא הכי נמי נימא כמו בעלמא, ואמר לי אימת אנו אומרים מלתא דאתיא בק"ו טרח וכתב כו' היכא דליכא לפרושי אבל היכא דאיכא לפרושי כי הכא שיש לנו לומר שבא להודיענו שאין עונשין מן הדין לא אמרינן טרח וכתב לה קרא, והכי אמרתי לך שאין עונשין מן הדין הקשה למעלה כשישראל חוטאים למטה בשום עונש דא"כ לא ישאר קיום בעולם. וכשם שאין עונשן מלמעלה כך אין עונשין מלמטה. אבל עונש ממון עונשין שהממון מן הדין הוא בא, שנאמר מצפון זהב יאתה, מ"מ הבינה שהיא מלך אינה מענשת בדין הקשה רק בדין שאינו קשה ואם תדינו ק"ו להרוג או ללקות או לגלות נמצאת שאתה דן בדין קשה לכן אין עונשין מן הדין עונש מיתה ועונש מלקות וגלות. ודע ג"כ שאם באת לדון בממון אל תעשה יותר ממי שאתה לומד ממנו, ומה שאמר מילתא דאתיא בק"ו טרח וכו' הכוונה כך שאם לא היה כותבו לא הייתי יכול לדון, שאין עונשין מן הדין, והראיה מהא דכתיב תושב ושכיר לא יאכל קדש, תושב זה קנוי קנין עולם ושכיר זה קנוי קנין שנים, ויאמר תושב ולא יאמר שכיר ואני אומר תושב לא יאכל שכיר לא כ"ש, אלו נאמר תושב ולא נאמר שכיר הייתי אומר תושב זה קנוי קנין שנים אבל קנוי קנין עולם אוכל בא שכיר ולימד על תושב עד שנושא ונותן ואומר אע"ג דכתב רחמנא תושב לא יאכל קודם והדר כתיב שכיר והייתי מקשה ישתוק משכיר וילמוד מק"ו, ומשיב הייתי אומר מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא, וכי לא היה לו פה להשיב ואמאי טרח, אלא הכי קאמר ליה לא היה יכול לשתוק משום שלא היה יכול ללמוד שכיר מתושב שלא יאכל תרומה שהלימוד הזה מביאו לידי עונש ואזהרה ואין עונשין מן הדין ולכן טרח וכתבו, וזה הבין מיד וזה שאומר לפנים ה"מ דמילתא דאתיא בק"ו וכו' היכא דליכא לשנויי אבל היכא דאיכא לשנויי משנינן. ודע באמת שבכ"מ שנכתב בפירוש משום דאין עונשין מן הדין הוא ולא תמצא לשנויי הא היכא דאיכא מקום לשנויי משנינן, וק"ו אם בממון דייניין ואם בעונש ואזהרה לא דיינינן, אלא אמרינן לזה הצריך לענוש מן הדין אין עונשין מן הדין. ועתה שמע ר' הנהגות חכמים ז"ל שהיו מתנהגים בתורה אומרים ג' לשונות באין לרבות א"ת ג"ם א"ף. את לרבות וז"ש וה' פקד את שרה שאלו היה אומר

וה' פקד שרה הייתי אומר שרה לבדה נפקדה כשהוא אומר את מלמד שכל העקרות נפקדו עמה, וכן הוא אומר צחוק עשה לי אלהים, כלומר שכל הנפקדות בחורות ואני זקנה ויצחקו ביניהם. וא"ת שלא בא לרבות אלא עקרה אחת כי מה ראית לומר שנפקדו כולם אלא לא נפקדה שרה אשת אברהם למטה עד שנפקדה שרה בת אברהם למעלה, ואחרי שהופקדה בת אברהם למעלה כן הדבר למטה וא"כ ע"כ את לרבות כן, בכ"מ את לרבות. מ"מ למה באו ג' לשונות לרבות בריבוי ודי בלשון א' בכ"מ שירצה לרבות ירבה במלת א"ת או בכ"מ במלת ג"ם או בכ"מ במלת א"ף. ולמה יחלק במקום אחד א"ת ובמקום אחר ג"ם ובמקום אחר א"ף. ויש להשיב בזה כי לא אפשר בענין אחר דהכא איך יאמר וה' פקד גם שרה היה נראה ששרה נפקדה למעלה ע"י הלילית ואין הריסה בעולם כמוה שאדרבא שלילית וכיוצא בה נפקדת מהרה, ואם יאמר וה' פקד אף שרה הוא שקר שבמקום אף אין פקידה והתורה אינה מדברת רק אמת מה יש לך לומר א"כ איך אמר כאן וה'. והלא בכ"מ שנאמר וה' הוא ובית דינו בזה יש לישב שאינו דומה הוא ובית דינו בלא אף כמו הוא ובית דינו עם הא"ף, אבל את מורה אמת כי א"א ראש וסוף בלא אמצע וא' ראש והת' סוף א"כ המ' שהוא באמצע בין א' לת' והנה אמת ובא לומר שע"י שרה נפקדו כולם למעלה גם למטה, מ"מ ממי הופקדו מכ"ע זהו שנאמר וה' הוא ובית דינו שאין הפקידה לעקרות אלא משם:

ד"ה גם לרבות גם צאנכם גם בקרכם

גם לרבות גם צאנכם גם בקרכם קחו שאלו נאמר צאנכם ובקרכם קחו הייתי אומר שלא נתן להם אלא צאנם ובקרם לכן כתיב גם לרבות שגם הוא נתן להם דורון משלו ומשל שרו לקיים גם אתה תתן בידינו עולות, ואם היה אומר אף צאנכם א"כ נראה שלא רצו יותר כח אלא מן האף דכתיב אף חובב עמים והיה נראה כענין הלא אלהים זנחתנו ואינו כן האמת שאדרבא מסבה שהיה מרגיש עליו כח היה מרבה בדברים וא"כ איך יאמר אף, וגם אין לומר את צאנכם שא"כ היה נראה שמפקידם לברכה והוא אדרבא היה מפקידם במלת גם, והוא כיון שילכו בחצי גם שהוא מה"ד הרפה ויבא האף בכחו וע"כ יחזרו בידינו, א"ל בני איך חצי ג"ם הוא מה"ד הרפה, א"ל ר' חצי גם הוא סיני' מדה"ד הרפה שחצי גם עולה כ"א, נשאר חצי, כ"א עם חצי הרי כאן סיני' חסר אח"ד, וכיון שלא להניח כח בשרינו ומיד בלבל משה מחשבתו במלת גם ואמר לו גם אתה תתן בידינו וכוונתו של משה גם אתה שסיני נובלת מן חכמה עלאה הנקרא אתה מלשון אתא ושמותם שווים והמדה ההוא הנקרא אתה תתן בידינו שהוא סיני הנקרא י"ד זבחים ועולות מכם

וזבחנו לה' אלהינו, וכאן רמז משה שערב רב יעלה עמהם שהם עתידים לעשות זבחים ועולות וזהו שאמר פרעה וברכתם גם אותי, ומ"מ קשה נהי שבכאן אומר גם מ"מ ומתו גם שניהם יאמרו ומתו אף שניהם, והפי' הוא אלו לא נאמר גם הייתי אומר שנתחייבה מיתה וממתינים לה עד שתלד ת"ל גם לרבות את הולד למיתה ולומר שאין ממתינין לה עד שתלד והני מילי שלא ישבה על המשבר, אבל ישבה על המשבר ממתינים לה עד שתלד מ"ט כיון דעקר גופא אחרינא הוא, והא הכא שיכול לכתוב אף שניהם ולרבות הולד הזה, זה אין קושיא שאין האמת כן שנראה שאף הוא במיתה שלעולם חי הוא כמשפטו. וגם אין לומר ומתו את שניהם דה"נ, וגם אין לומר שגם בא לרבות מעשה חידודין שגם החידודין ימותו מטעם שנאמר שניהם משמע ששניהם שוין בהנאה יצאו חידודין שזה נהנה וזה אינו נהנה:

ד"ה אף לרבות שנאמר ויקח את אדרת

אף לרבות שנאמר ויקח את אדרת אליהו וגו' אף הוא הכה את המים מלמד שנעשה ניסים לאלישע בקריעת ירדן יותר מאליהו הוא שנאמר ויהי פי שנים ברוחך אלי ואין לומר בלשון אחר רק אף שהאף מכה המים הבאים בת"ת ולוחכת אותם כענין ואת המים אשר בתעלה לחכה:

ד"ה וגם דרשו במיעוטין בג' לשונות

וגם דרשו במיעוטין בג' לשונות והן אלו מ"ן א"ך ר"ק אך למעט שנאמר וישאר אך נח ללמדך שאף נח היה גונח בתיבה מפני הצינה ואין לומר אך אלא אצל נח שנח אין מכין אותו אלא באך שהאך מכה ומשאיר, הוא שנאמר ואך אותך ואת עמך בדבר שהא"ך עולה אהי"ה וכתיב א"ך טוב לישראל ואלו היה אומר וישאר רק נח א"כ לא הנחת חיים לכל בני התיבה, כיוצא בו אתה אומר אך בעשור לחודש אם היית שותק מאך שומע אני דקב"ה מקבל לכפרה השבים ושאינם שבים ת"ל אך למעט את שאינם שבים, ואין לומר רק כי הייתי אומר מקבל לשבים ומכלה את שאינם שבים שהר"ק תובע הוא מדה"ד וע"כ אומר אך הוא אהי"ה:

ד"ה רק הוא למעט עד כמה פעמים אני

רק הוא למעט עד כמה פעמים אני משביעך שלא תאמר רק אמת בשם ה' ובא למעט מי שלא אמר מכל לבו, ואין לומר אך אמת כי היה שואל אם הרק באמת ושניהם בשם ר"ל רק הוא מ"ה אמת הוא ת"ת בשם ה' היא כנסת ישראל:

ד"ה מן למעט הוא שנאמר ויעמוד העם

מן למעט הוא שנאמר ויעמוד העם מן הבקר עד הערב יכול כל היום היה דן ואימתי התלמידים לומדים ת"ל מן הבקר מיעוט הוא מלמד שלא היה יושב כל היום ושיערו חכמים עד ו' שעות. ואין לומר אותו בפי' שהרי בא לומר לך מן הבקר תורה שבכתב עד הערב תורה שבע"פ וע"י ב' היה דן אותם:

ד"ה רבוי אחר רבוי למעט הוא שנאמר

רבוי אחר רבוי למעט הוא שנאמר גם את הארי גם את הדוב הכה. אלו אומר ארי ודוב הכה הייתי אומר ב' חיות רעות הכה בלבד. לכן אמר עוד שתי רבוים בארי וב' רבוים בדוב לרבות ב' גורי אריות ושתי גורי דוב. והנה שהרג ו', ולא אמרו אין רבוי אחר רבוי אלא למעט אלא בשתי רבויים הבאים כאחת זה אחר זה אבל ג' רבויים או ד' כולם מרבים. וראה והבן שדוד העליון הוא הבינה ודוד התחתון היא בת הבינה היא כנסת ישראל ודוד הגשמי הוא דוד המתפאר ועל שם שדוד העליון הוא מונע השפע מן הארי ומן הדוב שהם הזרועות ומה שלמטה מהם הם הבנים. ומניעת השפע הוא המכה וע"כ דוד היה בכוחו להכותו כי מה ראית לומר שהרג ששה אמור ד' או ה', וא"ת כל רבוי ריבה אחד אינך יכול לומר זה שהרי את שרה ריבה כל העקרות אלא כמו שאמרתי, וא"ת מאחר שרבוי אחד יש לו כח לרבות הרבה א"כ יאמר רבוי א', ויאמר גם הארי והדוב הכה עבדך וירבה ו' אלא מפני שהייתי אומר ו' ממין ארי, והדוב בעבור שהיה חלש וזקן ומצאו בכחו אבל גורי הדוב לא היה יכול להם, לכן אמר רבוי גם הדוב, גם אין לומר א"כ יאמר גם הארי גם הדוב דא"כ היה רבוי אחר רבוי ובא למעט, וא"ת מנ"ל זה שרבוי אחר רבוי למעט יאמר כך רבוי אחר רבוי ריבה שנים ולעולם ריבוי אחר ריבוי לרבות, בזה אין לך כח ודין דא"כ במקום שנים יאמר אחד ומאי נרבה כל דבר אלא לכן באו שני רבויים למעט, ואוכיח ת"ת ישראל כשבא אליו שפע חסד א"כ הרי קיבל מכל החסדים ומכל הרחמים והנה רבוי אחר רבוי וכל רבוי ממין הרחמים בא גם הפחד, ונראה שבא לרבות שפע ואפ"ה שאינו ממין השפע הראשון מ"מ לענין ירידת השפע

שווים ואפ"ה במקום שנכנס השפע שלו חיסר ומיעט הרחמים. וכן שני מיני רחמים דין בתוכם והוא שנאמר וה' שמים עשה ואמרו בעלי האמת אין רבוי אחר ריבוי אלא למעט שהוא רבוי רחמים כי הויה רחמים ובאו שניהם להביא דין זהו שאמרו חז"ל וה' הוא ובית דינו עמו ואמאי אמור ג' מיני רחמים הם רחמים גמורים רחמים גדולים רחמים סתם ובא הו' לרבות כולם, והנה התנאי בטל שארז"ל אין רבוי אחר רבוי אלא למעט ואדרבא לרבות נראה, ואי לאו שראיתי דין בתוך וה' היה קשה לי, א"ל בני דבריך מתוקים ונעימים ומפורשים מ"מ מה שאתה אומר שראית דין בתוך וה' אינו מפורש, א"ל ר' תמלא ויהו"ה ו"ו יו"ד ה"ה ו"ו ה"א הרי כאן דין. אבל רואה אני קושיא אחת והיא חזקה מאד כי למה אמר רבוי אחר רבוי למעט יאמר רבוי ומיעוט בפי', אלא שאין הדין כן שאם יאמר שניהם היינו שוקלין אותו בשוה לכן בא בתורת רבוי אחר רבוי למעט דבר מה:

ד"ה מיעוט אחר מיעוט לרבות הוא

מיעוט אחר מיעוט לרבות הוא שנאמר הרק אך במשה דיבר ה' וכי במשה לבד והלא גם באהרן דיבר והלא גם בי דיבר שנאמר הלא גם בנו דבר ה' אלא לרבות קדימת נבואת מרים ואהרן לנבואות משה. ומנין דקדמה נבואת מרים שנאמר ותקח מרים אחות אהרן והלא אחות משה ג"כ היתה אלא מלמד שנתנבאה תחלה כשהיא אחות אהרן ועדיין לא נולד משה. ומנין שדיבר עם אהרן קודם משה שנאמר ויבא איש אלהים אל עלי כה אמר ה' הנגלה נגלתי והיתה נבואתו כבושה יותר מתת"ף שנה עד שבא יחזקאל והזכירו הה"ד ואומר אליהם איש שקוצי עיניו השליכו, ומשה היה משתדל להיות אהרן שליח לגאול את ישראל שנאמר שלח נא ביד תשלח ביד מי ששלחת כבר, והדיבור כתיב בפירוש הלא גם בנו דיבר וקדימת הנבואה ריבה מהמועטים והסמיך האך במשה, והרק נשאר במרים כמדתה, וראה והבן בעבור שהבינה שורש הפחד ונקראת ירוק נקרא הפחד רק, וראה והבן בכמה דרכים הולכים בביאור התורה בשאר מקומות שלא דנו ק"ו אחד אלא מחלקים אותו לכמה גוונים. וראה והבן משאחז"ל ובעלה מלמד שאשה נקנית בביאה, ומקשו והלא דין הוא ומה יבמה שאינה נקנית בכסף נקנית בביאה אשה שנקנית בכסף א"ד שנקנית בביאה, ומשיב אמה העבריה תוכיח שנקנית בכסף ואינה נקנית בביאה אביא גם אשה אע"פ שנקנית בכסף אינה נקנית בביאה מה לאמה העבריה שאין קניינה לשום אישות תאמר בזו שקנינה לשום אישות ת"ל ובעלה, ולמה לי קרא הא אתיא בק"ו, אמר רב אשי משום דאיכא למימר מעקרא דדינא פרכא מהיכא קא מייתית מיבמה מה

ליבמה שכן זקוקה ועומדת תאמר בזו שאינה זקוקה ועומדת ת"ל ובעלה, וישיב ליה מלתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא ומה צורך לפרוך או יאמר לו יבמה בכסף קנויה ליבם והוא כסף שקדשה אחיו וא"כ לא תוכל לומר ומה יבמה שאינה נקנית בכסף. ועוד יאמר לו אדרבא יבמה בכסף נקנית ליבם שאם לא תאמר כן יצאה מתורת קדושין שומו שמים על זאת א"כ יש שני מיני נשים בישראל יש שנקנית בכסף ויש שאין נקנית בכסף, וא"ל מכסף אחיו כי זה הדין כל אדם יאמר שהוא עול דאם אחיו קדשה לעצמו קדשה ולא לעצמו ולאחיו דא"כ בדעה שמקדש ישים ב' עדים שבתנאי מקדש שאם ימות תהא מקודשת לאחיו בלא קדושין אחרים ומדלא התנה ש"מ שצריך אחיו לקדשה ומשפטה כמשפט כל אשה דעלמא כי נהי שהתירו לו אשת אחיו מ"מ לא התירו לו בלא קדושין. ועוד מאי הוכחה עושה מאמה העבריה בשלמא אשה ויבמה שתיהם לאישות וקא מנסה למילף אלא זה דקא פריך מאמה העבריה מה דמיון יש לה עם אלו השתים שאלו שררות ונכבדות עם בעליהם וזו שפחה עובדת, ועוד מה משיב זה מה לאמה העבריה שכן אין קנינה לשם אישות תאמר בזו שקנינה לשם אישות ואם אין קנינה לשם אישות ורצה ליעדה איך אינו נותן לה כסף אחר אלא אומר בכסף שקיבל אביך והלא הוא כסף של קנין וצריך כסף אחר לקדשה. ועוד מי הוא שאין בדעתו בשעה שקונה אמה לקדשה והלא מצוה ליעדה אלא שבאים עיכובים באמצע. וא"כ נראה לי שלא הבין אחד לחבירו ור' ישמעאל בעל המדות מי מאמין לו כי ק"ו הוא הלכה למשה מסיני אדרבא אינו רוצה השם זה הדין כלל ואע"פ שהוא בא בק"ו אין דנין אותו מדאצטריך לכתוב הן בני ישראל לא שמעו לי ואיך ישמעני פרעה ש"מ שאין דנין דאס"ד דנין א"כ יכתוב רחמנא בני ישראל לא שמעו וישתוק מאיך ישמעני פרעה וילמוד מק"ו אלא מדכתבו בא לאשמעינן שאין דנין ואין מדה זו נוהגת בתורה, ואת"ל שדנין א"כ לא יכתבו עשרה פעמים הק"ו בתורה בפירוש יבאו גם אלו מק"ו דבע"פ, אבל הכוונה הוא כך שהאשה היא צריכה להתקדש בא' מג' דרכים והם כסף שטר ביאה שכן הדבר למעלה שהתפארת מקדש לכ"י או בכסף שהוא החסד או בשטר שכותב לה הרי את מקודשת לי או בביאה כענין באתי לגני אחותי כלה, אבל היבמה שאין בעלה משפיע לה רק שהיא נאחזת מכסף בעלה שהוא החסד כאשר יבא לה הנצח או החסד שאין כאן אלא ביאת החסד או ביאת הנצח וע"כ מצוה בגדול מוכרח הוא הבעל לבא בביתו וע"כ מצות יבום קודמת כשמכוין, ולא אמרו חליצה קודמת אלא באינו מכוין. ומה שאמר אמה העבריה אין קנינה לשם אישות הכי הוא הקב"ה האציל את כנסת ישראל לאמה ולאישות בזמן שישראל הם טובים היא אשה ובזמן שהם רעים היא שפחה וקנינה מחסד עולם הוא שאמר אמרתי עולם חסד

יבנה וא"כ הוא כסף קדושין ואין צריך לכסף אחר ואותו הכסף מי נתנו אדון ומי המקבל חסד זהו שקיבל אביך. ור' ישמעאל אינו יכול להכחיש זו המדה שהחמור לומד מן הקל והקל מן החמור שהרי העליונים צריכים למטה ושלמטה צריכים לשל עליונים מהם וכיון שכן הוא ע"כ התורה נוהגת בזה הדרך שאם יש לזה דין מה שאין לזה לומד זה מזה. ומה שכתבו עשרה פעמים ק"ו בפי' להודיעך שהמדה הזאת נוהגות בי' מדות שלמעלה ולכן נכתבו י' פעמים לא פחות ולא יותר. ועוד כשדנין ק"ו חדא מחדא לא פריך עלה אלא פרכא שיש לה קולא או חומרא או חשיבות אבל פירכא שאין בה לא קולא ולא חומרא ולא חשיבות לא פרכינן והכוונה כי כתר וחכמה זה צריך לקבל מזה ואין שם פירכא כל דהו רק מחומרא וקולא דידהו אם יש למנוע השפע ולא שיכנוס פירכא כל דהו. ועוד אמר חדא מתרתי פרכינן מחומרא או מקולא או פירכא כל דהו והנה הכוונה אם התפארת ישראל מקבל מן השדרה ומימין שהוא החסד לפעמים פסק השפע מהם ולפעמים נכנס שפע הפחד ופריך, ועוד אמר חדא מתלת אי אית לה חומרא או קולא או חשיבות פרכינן ואלו כל דהו לא פרכינן ואם חזר ולמד במה הצד פרכינן אפי' כל דהו ואי לא חזר במה הצד רק שהוא חדא מתלת אי אית קולא או חומרא או חשיבות פרכינן ואם לאו כל דהו לא פרכינן והכוונה חסד מג' רוחניות אם נפסק השפע הנה פרכא כל דהו אין שם ואם בא ועשה כולם אחד ומקבל מהם בשוה א"נ נעשה חדא מתרתי. ופרכינן כל דהו כי הצד השוה שבהן שב לחדא מתרתי. ועוד יש ק"ו אחר שהפרכא שלו מבליעין בתוך הק"ו כי הא דאמרינן בפ' כיצד הרגל שאומר שם אני לא אדון קרן מקרן ורוצה לדון קרן משן לחיובי קרן בחצר הניזק נזק שלם בק"ו דמקומו, ומה במקום שהקל בשן ורגל דהיינו ברשות הרבים החמיר בקרן לחייב חצי נזק מקום שהחמיר בשן ורגל דהיינו חצי נזק אינו דין שנחמיר בקרן לחייב נזק שלם (ופריך) מה לשן ורגל שכן הזיקן מצוי תאמר בקרן שאין הזיקו מצוי, מה עשה זה הבליע הפירכא בק"ו והחזיק הק"ו ואמר מקום שהקל בר"ה בשן ורגל אע"ג דהזיקו מצוי החמיר בקרן אע"פ שאין הזיקו מצוי לחייב חצי נזק, מקום שהחמיר בשן ורגל דהיזיקו מצוי דהיינו בחצר הניזק אינו דין שנחמיר בקרן אע"פ שאין הזיקו מצוי לחייבו נזק שלם, רבונא דעלמא היש משפט מעוקם כזה פסיק רישא ולא ימות ואדרבא שכשנפסק ראשו יתרפא ויחיה וא"כ דהכי הוא בחנם לוחמים עם בעלי הק"ו כי הם נותנים כלי המלחמה ומתחזקים ואם כדבריו של זה שטרף חרב של חבירו והוא הפרכא שלו א"כ כמוהו יעשו כולם יטרפו כלי זיין של לוחמיהם ויבליעם בתוך שלהם, וא"ת הדין עמהם לעשות כך א"כ הא דאמרינן בפ"ק דזבחים שחטה לשמה לזרוק דמה שלא לשמה מק"ו ומה במקום שאומר הריני שוחט

חוץ לזמנו כשר וכו' ופריך מה לחוץ לזמנו שכן כרת וכו', ואם הדין להבליע יבליע גם זה ויאמר ומה במקום שאומר הריני שוחט על מנת לאוכלה חוץ לזמנו אע"ג דאיכא כרת וכו' ולא הבליע אלא הסכים לדעתו. וראה ר' למען קדוש ישראל שתבחר לשונם שאחד הוא איש חמסן או שהדין עמו, אבל האחר הוא איש רחמן ומוותר דינו ולדברי המבליע ינצח משה לקב"ה כי משה עשה ק"ו להפטר ומה הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה והקב"ה עשה לו פירכא מה לבני ישראל דין הוא שלא שמעו מקוצר רוח וכו' תאמר לפרעה וכו', והנה אחר שבורח משה מן השליחות יש לו כח להעמיד הק"ו ולפטור כי נראה משום דהקב"ה פריך לו שלחו הא לא פריך ליה לא שלחו דאס"ד אף על פי שלא פריך היה שלחו אם כן אמאי פריך ליה ומה צורך אלא ע"כ אי לא פריך ליה לא הוי שלחו, אי הכי היה לו למשה לבלוע הפרכא בתוך הק"ו וליפטר שהרי אין פרכא יותר ויאמר ומה בני ישראל אף על גב דאית להם קוצר רוח והואיל ויצאו מעבדות לחירות היה להם וודאי לשמוע ולא שמעו וכו', ועוד ר' מי הוא שיראה הענינים המהופכים האלה ולא ישחוק ולמה שלחו השם אחרי שאמר לו משה סיבה מונעת ואם הקב"ה יודע האמת שאין מניעה אם כן מה צורך לפרוך ואם היה צריך לפרוך יפרוך פרכא שאינה נבלעת שלא ישאר הניצוח למשה ויאמר העולם משה נצח להקב"ה. אבל דע לך ר' שאם לא תאמר הענינים האלה מה הם אהיה במבוכה גדולה במשפטי התורה כי אני רואה תנאים גדולים שבמקום דפריך מקרא אינו רשאי להבליע כענין מה לחוץ לזמנו שכן כרת וכענין הק"ו דמשה שהפרכא מקרא דקוצר רוח ובעבור שהוא קרא אינו מבליע אותו אבל במקום שאין הפרכא מקרא בפירוש מבליע אותו כענין מה לשן ורגל שהזיקו מצוי, ומ"מ מאי שנא כתוב ומאי שנא שאינו כתוב לעולם פרכא הוא דא"כ לפי דברך תן הפרש בין ק"ו כתוב לשאינו כתוב, וא"ת אין הכי נמי הלא בתורת ק"ו הולכים כולם, א"ל בני מה שהיה לי לומר אמרתי בי"ג מדות של ר' ישמעאל ובזמן שעברתי בהם עם אבי ז"ל אני הייתי עוסק בחוקים אחרים והשם יעזרני ותשמעם כי עדיין לא עברנו אפי' בשליש מבראשית אבל אני יודע שאתה בקי בהם מאבי ז"ל ובזמן שרציתי לעבור בהם גם אני הלך לחיי עד וחיי שבק לכל רבנן, א"ל ר' בן ו' שנים הייתי ובתענית הייתי כשעברתי באלו המדות ואבי ז"ל העמידני עליהם במשפט היושר. ודע באמת כי עולם השפל ניתן בד"ו פרצופים לעונש ולשכר ולא לדבר אחר כי נעוץ סופו בתחלתו אבל הדרך הוא זה בהיות הת"ת שהוא הכתב בפרכא הוא הקושיא אין מבליעין אותו אלא מניחין אותו לדין שנאמר ארדה נא ואראה הכצעקתה הבאה אלי עשו כלה ואם לא אדעה, ולכן כל פרכא הכתובה בקרא פועלת להרוס הק"ו

בין כתוב הק"ו בין שאינו כתוב הק"ו ולכן לא עמד הק"ו של משה כי הפרכא כתובה והק"ו של משה נפרך ואין בדבריו כלום, אבל פרכא שאינו כתוב מבליעין אותו כי הדין בא מן ההוד והמדות שלמעלה מבליעין אותו הדין וכן משפט התורה ג"כ. ועוד יש ק"ו אחר חדא מתרתי והוא ק"ו ממקומו ומה במקום שלא השוה קרבן לקרבן השוה מעשים למעשים ויש בו פרכא מה להנך שכן נכנסין לפני ולפנים וכו' וכיוצא בזה בפרק איזהו מקומן של זבחים, ומה בן צאן שלא קבע לו כהן קבע לו צפון וכו' ופריך מה לבן צאן. ועוד יש ק"ו אי אמרינן דיו היכא דמיפרך ק"ו והוא מחלוקת דר' טרפון ורבנן דר' טרפון אמר לא אמרינן דיו ורבנן סברי אמרינן דיו אפילו היכא דמיפרך ק"ו והוא בסוף פרק כיצד הרגל אבל היכא דלא מפרך ק"ו לכ"ע אמרינן דיו. ואני רואה שאפילו היכא דלא מפרך ק"ו איתא פלוגתא שהרי בבבא מציעא פ' השואל נראה שיש תנא שסובר דלא אמרינן דיו אפי' היכא דלא מפריך הק"ו דקאמר התם הניחא למ"ד דלית ליה דיו ואותו ק"ו בדלא מפרך הוא אלא ע"כ איני יכול לומר דבר אחר רק שנחלקו התנאים בק"ו דלא מפרך דחד תנא אומר דכ"ע אמרינן דיו וחד אמר אפי' בזה הק"ו אית דפליג ואומר לא אמרינן דיו, וא"כ ההוא דבב"ק הוא למ"ד דכ"ע אית להו דיו היכא דלא מיפרך ק"ו וזהו תיקון לענין העיון אבל צריכין אנו לדעת מהו משפט דיו. ודע והבן שהעטרה באה מן הדין וע"כ נקראת אשה מלשון אש ודיה להיותה כנדון שהנדון הוא הפחד והוא הדין והבא מן הדין הוא העטרה והנה הפחד הוא הדין הקשה והבינה דנה את העולם באותו דין הקשה ובא מבול לעולם עד שעשתה ברית עם העולם שלא לדונם באותו הדין, והנה אותו הדין הוא בכלל השבועה וגם הדין הרפה דיו להיות כנדון שלא להחריב העולם ולכן בכ"מ שיבא הק"ו אין לשנות דרך הזה שלעולם אומר דיו, והאומר אין אומרים דיו אף בזה הק"ו הוא אומר וכי הבא מן הדין שהוא העטרה מעצמה פועלת רק נוטלת רשות ופועלת וכיון שכן הוא א"כ איך תאמר דיו ואם הגוזר יגזור ח"ו דין קשה יפול יותר לומר דיו והיכא דמפרך הק"ו נמי פליגא דר' טרפון אומר הואיל ומפרך ומוסיף קושיא לבא מן הדין ונתבטל הבא מן הדין מצד הקושיא וא"כ אין כאן דיו, ורבנן אומרים אפ"ה משפטו כמשפט הק"ו דלא מיפרך ואמרינן דיו. ועוד בענין קל וחומר ובענין תוכיח יש תנאי אחד דאין דנין ק"ו מהלכה והוא שאמרו רז"ל במסכת נזיר בפרק ז' פרק כהן גדול במשנת ר"ע דנתי לפני ר"א מה אם עצם כשעורה שאינו מטמא אדם באהל הנזיר מגלח על מגעו ועל משאו רביעית דם שמטמא אדם באהל אינו דין שיהא הנזיר מגלח על מגעו ועל משאו ואמרינן שם משום דאין דנין קל וחומר מהלכה. וקאמר שם איבעיא להו עצם כשעורה ורביעית דם וכו', וגמרינן ק"ו על הפסוק ולא על הלכה וגם אין דנין משלש עשרה מדות

על דבר הלכה וכן אין דנין יוכיח מהלכה, והכוונה במקום שבא הכח והלימוד מלמעלה לכנסת ישראל אותו הלימוד עומד בסיני הוא כ"י ואין שם יותר חילוק ושאלה שכל הכוחות הסכימו בזה ולכן עליה אין להוסיף ואין לגרוע שאין יכולה יותר דבר בעולם וזהו הלכה למשה מסיני. ועוד אמרו רבותינו ז"ל דאדם דן קל וחומר מעצמו והכוונה כי אינו דומה הילוך הקל וחומר כשאר המידות שהרי בבוא בתפארת השפעת הזרועות שהם קל וחומר ניתן להם הרשות לעשות כפי המקבלים וכן הדרך בתורתינו שאדם דן קל וחומר מעצמו. ועוד בדבר דאתא מדינא חדא מתרתי או חדא מתלת צ"ל הצד השוה שבהם כאשר תמצא בבבא קמא ובקידושין בבבא קמא שממונך ושמירתן עליך אף אני אביא וכו', ובפרק קמא דקדושין כסף שטר וביאה וכו', וראה והבן שכן הדרך שהרי חסד תפארת ונצח יש להם צד השוה ברחמים פחד הוד ועטרה יש להם צד השוה בדין. יבא באף אף אני אביא יסוד אם לרחמים אם לדין שהיסוד אינו כתפארת וכנצח ברחמים וגם אינו כהוד וכעטרה בדין ואע"פ שנאמר לפניו ילך דבר ולכן הוא בא במשפט הזה אף אני אביא יסוד וכן הדבר בדרכי התורה וע"כ בתרי או בתלת נאמר דין הצד השוה שבהן ואף אני אביא. ועוד בענין קל וחומר פרכינן פרכא אף על גב דלא איתא מה לאשה שכן אינו במילה וזה הדבר לא היה ולא נברא כי איך תהיה במילה כי אין לה מעור, דאי אמרת בשלמא שהיה לה מעור והיתה פטורה שפיר קפרכית אלא השתא שאין לה מעור האיך תפרוך ממנה אלא הדין הוא כך כי העטרה אינו במילה ואפ"ה יש לה קושי ממדת הדין הקשה א"כ אף על גב דליתא פרכא היא. ועוד יש קל וחומר בן ק"ו ובן בנו של ק"ו כי אחר שלמד בקל וחומר ולקח דין לעצמו נותן אותו הדין לאחר מק"ו וזהו ק"ו בן ק"ו. וכן הדין שהתפארת נאצל מהזרועות שהוא קל וחומר וע"כ נקרא שמים אש ומים והאציל היסוד בזה הדין. ועוד קל וחומר לא עבדינן של רבנן בדרבנן וכ"ש דרבנן בדאורייתא כדאמרינן בפרק ג' ממסכת ידים וחכמים אומרים אין שני עושה שני. א"ל והלא כל כתבי הקודש שניות הם ומטמאין את הידים, א"ל אין דנין דברי תורה מדברי סופרים ולא דברי סופרים מדברי תורה ולא מדברי סופרים כך מוכיח בפ"ק קמא דשבת גבי י"ח דבר שגזרו בו ביום, וזהו קשה מאד כי נהי שדברי תורה מדברי סופרים אין דנין שאין הגדול נתלה בקטן אלא דברי סופרים מדברי תורה אמאי לא והלא קטן נתלה בגדול, אלא הכוונה הוא כן שהקל וחומר הוא בא דרך אצילות וכיון שכן הוא א"כ אין נאצלת האצילות אלא עד העטרה ולכן אין לדון דברי סופרים מדברי תורה בדין קל וחומר שדברי סופרים היא העטרה תורה שבע"פ ולא באתה מדין הק"ו אלא מהדין לבדו וע"כ אין לה דין תורת קל וחומר, וגם דברי סופרים מדברי סופרים אין לדון שנראה

תוספת אצילות ואדרבא אמר לעולמו די, ולא דברי תורה מדברי סופרים שהדבר מהופך והמשפט הזה דווקא בדין קל וחומר. ועוד ק"ו דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי תיקו כל חדא אדוכתיה, והכוונה הוא כך כשעולם הוא בשוה שאין מכריעין לא הזכיות ולא העונות אז תובע הדין ותובע הזכות אלו הזרועות ואומר להם הבינה כל אחד יעמוד במקומו והקב"ה משפיע הרחמים דרך הצינור האמצעי ומרחם על העולם. ועוד בדין ק"ו יש היכא דאתיא חדא מתרתי פעמים בכולא דינא מחמת שיש פרכא בשני מלמדין שיש באחד משא"כ בחבירו ויש דאתיא בפלגא דינא, והאמת כי יש ק"ו דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי, ולא אמרינן תיקו כל חד אדוכתיה ותמצאנו בפ"ק דחולין גבי תורים ובני יונה דקאמר ויהיו בני יונה כשרים מק"ו, ועוד יש דינים מחולקים בק"ו מ"מ אלה הם העיקר כי אלו מאלו נאחזים:

ד"ה מגזרה שוה הוא שנאמר בשומר שכר

מגזרה שוה הוא שנאמר בשומר שכר אם לא שלח ידו במלאכת רעהו ונאמר בשומר חנם אם לא שלח ידו במלאכת רעהו מה שומר שכר אם לא שלח ידו פטר את היורשים אף שומר חנם, וראה והבן שאין לך מדה למעלה שאינו נותן לחברתה דין או רחמים מ"מ אם לא שתמצא המלות יתירות שלא הוצרכו אז להם זה הדרך שאם הוצרכו אין דנין שבזמן שהגזירות למעלה הם הספירות המבקשים חיים לעצמם תחלה כענין העניים והאביונים מבקשים מים ואין, וכשבא לעצמם לבד ואין להם מה ליתן כי אם יאכלנו ויחיה או יזרענו וימות אבל כשהשפע הוא במילוי אז קרינן בהו אפנויי מופנה כלומר לפנותו ולתתו לחבירו וע"כ היו מדקדקים למצוא מלות מיותרות ללמוד מהם הג"ש כההוא דפ"ק דשבועות אקרא אני חיה בהמה למה נאמר קרי עליה ר' דולה מים מבארות עמוסות שלא למד מרבותיו איזה מלה מיותרת לג"ש והוא דקדק מעצמו וע"כ היה משבחו, וכן בכמה מקומות בתלמוד דפריך נגמור תיבה פלוני מפלונית כההוא דפ"ק דמנחות ולגמר עין מעינו והוא מנסה לראות אם הוא מופנה ולכן אין אדם דן גזירה שוה מעצמו אם לא שקבלה מרבותיו ורבותיו מרבותיהם פן יבא לעשותם לא כמשפט ויגזול העני ויפנה את שאינו פנוי משא"כ בק"ו שאדם דן מעצמו כאשר אמרנו. ועוד בג"ש עין מעין דנין שצריכין להיות המלות שוות שכן הדין למעלה שהנצח הוא צינור הרחמים והוא דומה בדומה וע"כ רחמים עוברים דרך שם כי דומה בדומה הולך, ולפעמים תמצא ג"ש אע"פ שאינו דומה בדומה במבטא הואיל והוא דומה בפירוש והוא שארז"ל ושב הכהן ובא הכהן זהו שיבה וזהו ביאה, וא"כ היכא דאיכא שני גזירות שוות ולא סתרן

אהדדי אלא שווין בפירוש אע"ג דלא דמי ליה ילפינן כמו ושב הכהן ובא הכהן, אבל היכא דסתרן אהדדי לא ילפינן אלא בדדמי ליה והכוונה שאין שינוי המבטא מעכב שכן הדבר למעלה, שאין הנצח עם החסד שווה במבטא ובפירושם שוין דהאי רחמים והאי רחמים, ולפעמים תמצא ג"ש שהוא בספק אצלם שקבלו ללמוד דבר אחד מחבירו ולא קבלו מאיזה דבר נלמד הג"ש כדאיתא בפ' אלו נערות דקאמר מאי קחזית דאשר לא אורשה לג"ש ובתולה למעוטי בעולה אימא בתולה לג"ש ואשר לא אורסה פרט לנערה שנתארסה ונתגרשה משמע שקבלו כך מרבם ג"ש ללמוד מפתה מאונס אבל לא קבלו מאיזה תיבה ילפינן לה הג"ש דא"כ שאינו כך מאי פריך והא אין אדם דן ג"ש מעצמו אלא א"כ קבלו מרבו אלא ודאי מדפריך לא קבלו מאיזה תיבה. ועוד איתא פלוגתא בהמפלת איכא מ"ד ג"ש שאין מופנה כל עיקר אין למידין הימנה כל עקר, ומופנה מצד אחד למידין ומשיבין, ומופנה מב' צדדין למידין ואין משיבין ויש דרכים הרבה לג"ש וכולם נמשכין אחר אלו ואין צריך להזכירם כי כל אחד יאמר במקומו בע"ה כדין וכהלכה:

ד"ה כלל ופרט הוא שנאמר מן הבהמה

כלל ופרט הוא שנאמר מן הבהמה כלל מן הבקר ומן הצאן פרט, כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט בקר וצאן אין מידי אחרינא לא, וראה והבן שכלל הוא העשר ופרט הוא עלת העלת, ואע"פ שהעשר אחיזתם משם מ"מ פרט הוא אצלם אצל ענין השגה ואין בכלל שהוא העשר אלא מה שבפרט שאם לא יתן להם מה להם לעשות דבר, ובהיותו המלך על הפרד"ס מי יוכל להכנס שם גם מי יוכל לומר על הפרט דבר ממה שהוא, ויש כלל ופרט המרוחקים זה מזה ואין דנין שבפ' בנות כותים אמרו ותהי נדתה עליו כלל וכל המשכב פרט אין בכלל אלא מה שבפרט משכב ומושב אין מידי אחרינא לא, אמר אביי וטמא ז' ימים הפסיק הענין והוי ליה כלל ופרט המרוחקים ואין דנין, רבא אמר לעולם דנין, ובפ' כל המנחות באות מצה, לא תעשה כלל ולא תאפה פרט אין בכלל אלא מה שבפרט אפייה אין מידי אחרינא לא אמר אפוטריקי משום דה"ל כלל ופרט המרוחקים ואין דנין אותו בכלל ופרט, ודבר תימא הוא למ"ד דנין אמאי נתרחקו אלא ע"כ אין דנין אבל כוונתו הוא כך שלא תאמר אחרי שנסתלק עלת העלות מן הכלל יש לכלל שום כח מצד עצמו לכן אמר אפ"ה שנתרחק ונסתלק רחמיו אין בכלל אלא מה שבפרט, ולמ"ד אין דנין סבר כי לעולם לא יטעה אדם לומר כזה ולכן הואיל והפסיקן כדי שלא יהא נידון בכלל ופרט. וכל המדות האלו שבעלי התלמוד מתנהגין בהם כל אחד יבא במקומו בביאור גדול בע"ה כי עליהם אמר הכתוב ואכלו את חלב הארץ, וזהו

שנקראים חלב ויין שהיין אין לו תקומה רק מן החלב ויין עם החלב מתחברין זהו שנאמר כי טובים דודיך מיין:

ד"ה ונקראים יום ולילה, והנה היום

ונקראים יום ולילה, והנה היום הזה הוא תפארת ישראל ובתוכו יום אחד הוא יסוד שנעלם יו"ם יו"ם והוא יו"ד ו"ו מ"ם הרי נעלם יו"ם יו"ם, ועוד שני שמות נגדיים הרבה מאד אין צורך להזכירם שכולם יבואו במקומם כל אחד ואחד כמשפטו, ושמות רבים מהם נגדיים בד"ו פרצופים ומהם שוים בכולם שכל שם שתמצא באחד תמצא בכולם, ואגיד לך חלק ולא כולם שמו"ת השוי"ם, והטעם שאין להם שם קבוע כי נעוץ סופו בתחלתו והכל אחד. וראה והבן כי המדה שניה נקראת חכמ"ה ומדה האחרונה נקראת חכמ"ה אלא שזו חכמת אלהים וזו חכמת שלמה, וראה והבן שלא יאמר לחכמת שלמה קום בתולת ישראל אם לא שיתחברו שניהם חכמה בחכמה שכן שניהם עולים קו"ם וחכמת אלהים הוא כח התפארת הנקרא הויה, הלא תראה שכן הוא שהרי חכמה הוא בגי' כ"ח יו"ד ה"א וא"ו ה"א וחכמה האחרונה הוא כח האדם הגשמי שכן חכמה הוא כ"ח אדם ועל חכמה אחרונה נאמר וה' נתן חכמה לשלמה כי אמר הואיל ושמך כשמי אתן לך את בתי שהיסוד הוא השלום ונותן לו הה' להוציא פעולותיו והה' היא העטר"ה בת אברהם ונתנה לשלום הוא היסוד וזהו שנקרא שלמה שלם ה', ומלת וה' הם הזרועות וגם מלת י"ה רומז בשניהם שחכמת אלהים נקרא י"ה וחכמת שלמה נקראת י"ה אלא י"ה של יהו"ה רומז בחכמת אלהים וי"ה שבשם אהי"ה רומז בעטרה, כי יהו"ה ראשון ואהי"ה שני לו, והסימן ראש יהו"ה י"ה ראש בראש הוא חכמת אלהים וסוף בסוף היא אהי"ה העטרה ומאחר שכן א"כ זו נקראת יהוה וזו נקראת יהו"ה שכן י"ה במילואו יו"ד ה"א הוא יהו"ה, ואל תתמה שכן אמר דניאל לקץ הימין להורות על הענין וכמו ששתיהן רומזים בשם י"ה אשר במילואו מורה רחמים יהו"ה כן שתיהן רומזים בדין שזו נקראת צדק וזו צד"ק וגם היסוד נקרא צדק הוא שנאמר צדק צדק תרדוף, ואמר לי אבי ז"ל הצדק הראשון לעטרה והצדק השני ליסוד, שהיסוד אינו כמו התפארת שהת"ת נוטה לרחמים והיסוד נוטה לצד הדין שנאמר לפניו ילך דבר. גם שוים בשם תרומה שחכמת אלהים נקרא תרומה גדולה בעבור שאין לה שיעור מן התורה וע"כ ארז"ל חטה אחת פוטרת את כל הכרי כי לא יוכל האדם לשערה ולהשיגה מצד מעלתה ודקותה, וגם חכמת שלמה נקרא תרומה והשיעור שארז"ל הוא בתרומה אחרונה שהרי החכמים והנביאים מתבוננים בה וארז"ל תרי ממאה שחכמה עלאה שניה לכתר אשר ממנה הק'

ברכות נובעות וחכמה תתאה שניה לה אשר שם הק' ברכות נשלמו, ולכן תרי ממאה בזו ובזו ומה שארז"ל עין יפה אחד מס' הוא מלמטה למעלה שיבא בפחד. וכל אחד כלול מעשר. וכשמוציאים אחד מששים פגע בפחד אשר הוא מדה רעה, בינוני אחד מנ' שאינה לא טובה ולא רעה אלא בינונית ממטה למעלה וקא פגע בקו האמצעי הוא תפארת שהוא מכריע בין טוב לרע והיא ספירה חמישית וכ"א כלול מי' היינו אחד מנ'. עין יפה אחד מארבעים וקא פגע בנצח צינור החסד ממטה למעלה והוא רחמים שאין דין יורד דרך שם. ועוד נק' ה' אחרונה תרומה להעיד עליה שהתרומה עילאה הוא כתר י"ה שהרי תרומה עולה כתר י"ה ויתר יו"ד להורות על העשר אז כתר יו"ד ה' והכוונה כתר העטרה היא חכמה עלאה שהרי האם מכתרת הבת וגם שוים בשם ראשית שחכמת אלהים היא ראשית הכל הוא שנאמר בראשית ברא. וחכמת שלמה ראשית למה שלמטה ממנה שכן דרכה מושכת מלמעלה ומשפעת למטה להחיותם ולקיימם ולכן תרומה גדולה הוא קודם למעשרות כי המעשר באחרונה וראשית חכמה יראת ה' כלומר מן העטרה שהיא חכמה קודם לה יראת ה' שהוא הכתר וחכמת אלהים וחכמה תתאה נובלת מחכמה עילאה ואין שום הסתכלות אלא בחכמה תתאה והיא כלולה מל"ב נתיבות חכמה עילאה. ומלת ראשית באי"ק עולה א"י שכולל כל העשר מא' ועד י', גם שניהם שוים בשם בכ"ר השניה הוא חכמה עילאה נקרא בכ"ר וחכמה תתאה נקרא בכ"ר. וראה באמת שכן הוא שהרי הי' שהיא בראש יהו"ה רומז בחכמה עילאה וגם השניה שהיא כלולה בל"ב נתיבות חכמה נקראת גם הוא בכ"ר שאחרי שהיא מוציאה כל ענייני החכמה עילאה מן הכח אל הפועל א"כ צריכה להקרא בשם שולחה שכן שלוחו של אדם כמותו ובכ"ר כבכ"ר דורש מראשית השנה עד אחרית השנה שכן כתיב גם אני בכר אתנהו שהעטרה נקראת אני. ואומרת חכמת אלהים הנקרא בכ"ר גם המדה הנקראת אני משפעת עליה רחמים להיות גם הוא בכ"ר לעולם השפל ולהשפיע להם. וראה והבן שמלת בכר עולה אי"ק אי"ק לכלול הכתר הנקרא אי"ק ולכלול גם ה' אחרונה הנקרא אי"ק. גם שוים בשם אמונה שזו אמונה וזו אמונה והוא מלשון אמן ואמן, מלשון אומן שזה אומן בעליונים וזה אומן בתחתונים, ומסתמא העונה אמן מוריד הברכה מאמן לאומן ומברך עד העולם אלא שהמברך צריך לכללה במלת העולם כדי שיהיה שכרו גדול מהעונה אמן שהמברך בזו הכוונה שכרו מרובה שעולה בכתר ויורד בהאומן, אבל כשאינו מכוין לכוללה במלת העולם אע"פ שעולה עד הכתר גדול העונה אמן יותר שה' אחרונה מבקשת שלום בעלה אבל השניה עליה נאמר בראשית ברא אלהים, ואחר שבאתי בזה א"כ אמור לי ר' מפני מה אחר שאמר דוד המלך ע"ה ברוך

ה' לעולם אמר אמן ואמן ולמה לא אמרו משה כשאמר ה' ימלוך לעולם ועד ולמה כפלו וגם למה הוסיף הו' וכי לא די לומר אמן אמן, א"ל בני כמה פעמים אמרתי לך אין לי פנאי ולכן השם יעזרך, א"ל ר' דע לך כי בזה הדבר הוצרך אבי ז"ל לשאול מקמי קב"ה ואז הייתי בן חמש שנים, שבא אליו אליהו ז"ל ואמר ברוך ה' לעולם צריך לומר אחריו אמן ואמן, בעבור שהזכיר השם וברכה ולא הזכיר את"ה שהוא בחכמה ע"כ במלת אמן כוללה ולא די באמן אחד שמי שאומר שאמן אחד כולל שני אמנים אינו כן רק בעבור שמזכיר אתה הרומז בחכמה הנקרא אמן עונה אחריו אמן, אותו אמן מורה כאלו מושך מאתה ועד אמן דהיינו מאמן לאמן, אבל היכא שאינו מזכיר אתה צריך להזכיר שני אמנים ותוספת הו' שאומר ואמן בעבור שלא הזכיר מלך שהוא רומז בו' שכולל ו' קצוות, ומה שאמר לעולם אני אומר שהוא בחסד שהרי לא הזכיר חסד וא"כ הכל צריך, וכל היכא שאינו מזכיר ברכה אין שם עניות אמן כי האמן אחר הברכה נמשך וכיון שהדבר כן א"כ צריך לענות אמן ואמן אחר ברוך ה' לעולם להשלים ברכתם, וגם השומע צריך לענות אמן ואמן לעזור את המברך שאם לא ענה אמן ואמן גורם להארץ העליונה להיות בעייפות וע"כ יפול גם הוא לאבדון הנקרא תחתית שאינו עולה משם לעולם והוא הוא שנאבד מכולהו עלמין, וכל כך למה בעבור שלא השיב אמן ואמן, וראה מלת אמן עולה הויה ואדני ומביא הרחמים לכבות את הדין וע"י מי מתברך האמן ע"י ט"ת שנים שנים באו אל נח שהט' ביסוד והת' עולה שנים הלא תראה שכן היא, שהרי אמן מתחלפת בא"ת ב"ש באותיות טי"ת ופירושו [ט'] שהוא היסוד מתברך מן הי' שהוא החכמה ואמן שהוא כנסת ישראל מתברכת מט', וגם החכמה והתפארת ועטרה נקראים תורה אלא שהחכמה תורה קדומה ותפארת תורה שבכתב, והעטרה תורה שבע"פ, וראה והבן שתורה שבע"פ א"א רשאי לכותבו דא"כ עשית שתי תורות שבכתב ויעלה בדעתך לקחת אותה בעצמה ואז עשית הריסה בעולם ולכן אל תכתבהו, ואומר לך כלל אחד ודע כי חכמת אלהים נקרא ארץ וה' אחרונה נקראת ארץ וזהו המחלוקת שנחלקו דחד אמר שמים נבראת תחלה וחד אמר ארץ נבראת תחלה מ"ד הארץ נבראת תחלה הכוונה על חכמת אלהים ואמר כי תחלת המחשבה היא העיקר, והכתוב צועק ה' בחכמה יסד ארץ ואח"כ כתיב כונן שמים בתבונה, והאומר שמים נבראו תחלה כוונתו כי סוף המעשה הוא העיקר והכוונה בכח היו שניהם ובפועל קדם השמים ואין כאן קדימת זמן חלילה ולא פליגי אלא על העיקר, מ"מ החכמה היא ארץ לכתר והבינה לחכמה וכן כולם וכן שמים לשמים וכסא לכסא ואין לפרכס בזה כי יש שמות השוים רבות ובמקומו יבא כ"א בע"ה. וראה כמה סודות נעלמות בתורתינו הקדושה הטהורה והנקייה והיה מן

הדין שיהיו ישראל כמלאכי עליון כשהיו נזהרין ומדקדקים היו מעולים וחזקים יותר מן המלאכים אבל בזמן שנמצאים בעלי הגאוה ומתגאים בתורה ומשליכים אותה אחרי גאותם נתרבו גם הפריצים בסבתם כי בעווניו יש לנו לדעת אחרי שהשם האצילנו ממקום קדוש וטהור ונתן לנו תורתו הקדושה ובחר בנו משבעים אומות ועשאנו עם סגולה כענין והייתם לי סגולה א"כ בעלי חטאים בעלי אשמות בעלי גזל דוברי דופי בעלי עונות בעלי כשפים קשי עורף בעלי רשע בעלי לש"ה עזי פנים אין פיהם כלבם מהם בועלי גויות מהם בעלי עבירות מהם גנבים מהם עושים הרבה מהם עושים מעט מפני מה נמצאים בישראל, דע לך באמת שבעלי התלמוד הלומדים במשניות ובתלמוד אשר ניתן בסיני ואין שום דבר רק מהם, ואחר שלמדו ונשאו ונתנו בדבר אינם שבים להשיג אמיתתם לעשות התורה בדרכיה כמשפטה, אבל הם מתגאים ומתפארים על תוך האתרוג שהוא חמוץ ואינם יודעים שהחומץ מקהה את השינים והרפואה הוא קליפת האתרוג שהוא מחזיק החומץ ועמו החומץ ערב ומניחין אותו ואז הולכין בדרכי התורה שלא כמשפט ואינם מדקדקים בניטין שלהם אשר השכינה מורדת עליו דמעות וגם אינם מדקדקים בחליצות ולא בשום דין מדיני תורה, וכפי הדינים המעוותים כן באות נפשות מעוותים מדה כנגד מדה ומתערבין אלו באלו בחייהן ובמותם לא נפרדו, מתחלפין כדין בני חלוף אלו באלו עד שיבא אליהו ז"ל והוא יטהר את הכל, כי הוא יודע דרכי התורה מי גרם כל זה לאו בני תורה המחללים אותה, אבל החוזרים אחרי התלמוד לדעת אותם על דרך אמיתתם עליהם אמר משה וזאת הברכה אשר ברך אותם, ואין זאת אלא אשה שנאמר לזאת יקרא אשה ולשון אשה מלשון א"ש שאם משתדלין בתורה ויודעים אורחות הקב"ה ומקדשים את עצמם בקדושה ובטהרה דקב"ה ומושכין קדושה בכולם אז מושכים רוח קדושה מלמעלה ובניהם כולם זכאין וטהורין ונקיים ונקראים בני המלך בני הקדוש בנים אתם לה' אלהיכם, ואם לאו שולחים להם נפש מבלי טהרה כי הוא לא טהור והם עזי פנים בעלי מריבה בעלי רכילות ומתערבים הטובים והרעים כי בשכונה אחת נמצאים ואינם נפרדים אלו מאלו בחייהם ובמותם כדין בני חלוף, וי להו לרשיעייא דכולהו חציפין בעובדייהו ובעבור זה ירית לבנייהו נפשא חציפא מסטרא דמסאבא הוא שנאמר ונטמתם בם אתא לאסתאבא מסאבין ליה:

ד"ה על כן יעזוב איש את אביו ואת

על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד, א"ל ר' האי איש מאן הוא, א"ל בני הואיל ושמעתי דבריך הם טובים ונעימים תשלים הפרשה ותמצ??

חן בעיני ה' ואדבר גם אני, א"ל ר' אמר לי אבי ז"ל דהאי איש הוא תפארת ישראל שעליו נאמר ה' איש מלחמה, אביו ואמו אבעית אימא חכמה ובינה ואבע"א חסד ופחד, ודבק באשתו היא השכינה שהיא כלולה מן הכל, ומלת ודבק דביקות השפע באחרונה, ומלת יעזוב כלומר ישים כל השגחתו להשפיע לה והכוונה היא כי החסד נאחז בחכמה וע"כ האי אב והאי אב והפחד נאחז בבינה וע"כ האי אם והאי אם וע"כ אמר את אביו ואת אמו ולא אמר אביו ואמו לרבות אב לאב ואם לאם, ואין לומר יאמר את אחד ונרבה שניהם שאם יאמר את לגבי אב ירבה בדומה, וכן הדבר באם מ"מ הו' של ואת אינו צריך לכאורה ואדרבא יש לו צורך גדול כי נהי שהבעל עזב אביו מצד דרחים את אשתו משך הו' הוא דבק עם אמו וכיון דדבק עם אמו דבק גם עם אביו זהו ו"את" ואין עזיבה זו עזיבה ממש חלילה וחלילה דא"כ אם נשא אשה יפטור מכיבוד אב ואם ויניחם לגמרי ואין הדבר כן אלא מכבד אביו ואמו ומשגיח באשתו ולבו בשלימות עמה שבזה חפצים האב ואם, שמי שם את האדם לשמור את אשתו לאו האב והאם הוא שנאמר ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה, ואיך יעזוב אביו ואמו וישים כל השגחתו באשתו, אביו ואמו מאי עבדי ליה הא אם למולו האב חייב למול ואם לפדותו האב חייב לפדותו ואם ללמדו תורה האב חייב ללמדו, אמו מאי עבדה ליה מניקתו ומברכתו הוא שנאמר ויניקהו דבש מסלע וכתיב ויברך אותם אלהים ויאמר להם פרו ורבו, ומנלן דהאי אלהים הוא האם שכן ראשו א' וסופו ם' הרי כאן א"ם, ולמולו מנ"ל דאמו פטורה שנאמר וימל אברהם את יצחק בנו בן שמונת ימים כאשר צוה אותו אלהים אותו ולא אותה, יתברך שמו הגדול איך נצטער הקב"ה לכתוב בחנם אותו ומסיבתו נתבלבל העולם לישא וליתן עליו כי מצאוהו בחנם ושמחים עליו, אבל בני אם לא היה כותב אותו הייתי מחייב את האשה, א"ל ר' מלת אותו הוא טעות סופר כי האשה בלא"ה פטורה, א"ל מנלך הא, א"ל ר' א"כ שפתחת פיך אזור נא כגבור חלציך, הא כתיב וכל בכור בניך תפדה בניך ולא בנותיך וכיון שאין אחרים מצווים לפדותה היא אינה מצווה לפדות את עצמה דקרינן ביה תפדה תפדה וכל שאינו מצווה לפדות א"ע אינה מצווה לפדות אחרים וכיון שכן הוא א"כ מילה שאין בה המצוה זו וודאי אינה מצווה למול אחרים, ועוד מילה מ"ע שהז"ג הוא ונשים פטורות וא"כ אותו למה לי, א"ל מתפדה תפדה אין ראיה שהאשה יש לה דין בכור אלא שפטרה הכתוב והואיל והיא בכורה ופטרה הכתוב א"כ אין לה דין פדיון כלל אבל מילה אין לה דין מילה שתאמר כיון שפטרה א"כ פטורה מכל וכל, וא"כ אני אומר נהי שאין לה מצות מילה עכ"פ חייבת בבנה קמ"ל אותו ולא אותה, ומה שאמרת שהוא מצות עשה שהז"ג נשים פטורות אין זה ראיה דהואיל שאם עבר זמן מלין אף בלילה א"כ לא הוי הזמ"ג,

א"ל ר' ואנה שכחת עבר זמנו אין מחללין לא שבת ולא יום טוב היש מ"ע בהזמן גרמא יותר מזו, מאי אית לך למימר נילף מילה מהקהל אין זה לימוד כלל דהתם איתא היא עצמה במצות הקהל והכא ליתא במצות מילה ואפילו אם היה אפשר אדילפית מהקהל נילוף מתפילין שהם פטורים ופטורים מלקנות לבניהם, א"ל מאן לימא זה שפטורות מלקנות לבניהם אלא פרכא ראשונה דקאמרת אשה אינה בתורת מילה וישנה בתורת הקהל שפיר קאמרת דאין לה דין לימוד כלל, א"ל ר' אותו סוף סוף למה לי, א"ל בני איני יודע, א"ל ר' מה כתיב כאשר צוה אותו אלהים האי אלהים מאן הוא אם הבנים הייתי אומר היא עצמה מצווה והיא פטורה ת"ל אותו דאפ"ה שצוותה פטורה, וכי תימא אין הכי נמי לשתוק מאותו ותהיה חייבת דהשתא איהי מצווה ואיהי פטורה אלא הואיל ומצווה תהיה חייבת, וי"ל בזה דהואיל והמילה דוחק כל כוחות הטומאה שהם ערלה א"כ אין הדין דוחה הדין, ולכן צותה לאברהם שהוא משמיטה שעברה שהוא איש החסד להכרית ולבער הערלה, מ"מ מ"ע שהז"ג די לה לפטרה וא"כ למה לי אותו כי הז"ג הוא מצד שאין מלין בלילה והואיל ולילה הוא הגורם א"כ ממנו נלמוד שהאשה פטורה שהרי הלילה עצמה היא אשה ואין מלין בה וגם זה אינו קשה דנהי בזמן שהוא לילה והיא דין אינה במילה שאין דין מפנה דין מ"מ כשהוא יום שהיא רחמים מאי איכא למימר א"כ האשה יש לה צדדין ופונה אני לצד הרחמים ומחייבה לכן אמר אותו, ולפדותו דאשה פטורה מנין דכתיב כל בכר בניך תפדה איהו חייב ואיהי פטורה דכתיב וכל בכר אדם בבניך תפדה ולא בבנותיך וכל שמצוה לפדותו מצווה לפדות את עצמו וכל שאינו מצווה לפדותו אינו מצווה לפדות א"ע, וכל מי שאינו מצווה לפדות את עצמו אינו מצוה לפדות את אחרים, בכר זה למי הוא וודאי של כהן וכהן מאן הוי חסד עולם א"כ בכר לנחלה הוא של חכמת אלהים, פטר רחם הוא בכר הרומז בעטרה זה נוטל פי שנים כי הבכר של נחלה היא של חכמה והחכמה למי הוא לכתר עליון א"כ נוטל פי שנים נגד כתר וחכמה, ופטר רחם הוא העטרה שהוא בכר לעולם הגשמי למי הוא לחסד והחסד עד היסוד עד ולא עד בכלל כמה הם ה', ולכן פודהו בה' סלעים, ואומר שם הוא לפדות ובנו לפדות הוא קודם לבנו ר' יהודא אומר בנו קודם שזה מצותו על אביו וזה מצות בנו עליו, אמר ר' ירמיה הכל מודים כל היכי שאין לו אלא ה' סלעים הוא קודם לבנו דמצות האב עדיף דהוי מצות דגופו ועדיף, כי פליגו היכא דאיכא חמש סלעים משועבדים וחמש סלעים בני חורין ר' יהודה לטעמיה דאמר מלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר דמיא בהני ה' פריק ליה לבריה ואזיל כהן וטריף ליה משועבדים לדידיה ורבנן לטעמייהו דאמרי מלוה הכתובה בתורה לאו ככתובה בשטר דמיא הלכך מצוה דידיה עדיף, שומו

שמים על זאת מהו זה כדבר שאומר ר"י וכי אפי' שמצוותו תלויה על אביו אם קדם הוא ופדה את עצמו אינו משובח והלא מצוה הוא והשגחת הנפש הוא ומי שקדם הרי זה משובח וא"כ נשאר הדבר מצותו ומצות בנו מצותו קודם ואמאי פליג על הברייתא שלא כדין ובעל הברייתא הם רבנן כאמרו הוא קודם לבנו הדין עמהם אדמפלגו בזה לפלוגי בבן ואב, כי בשלמא הוא ובנו החמש סלעים הם בכח האב ולכן אומר הוא קודם לבנו והדין עמו שכל אדם קרוב לעצמו, אבל היכי שבן ואב רוצים להפדות והחמש סלעים הם בחזקת הבן מה נעשה עתה יפדה את עצמו שהרי לא חייבה התורה לפדות את אביו א"כ הוא קודם לאביו, איבעית אימא ק"ו איבעית אימא סברא, אבע"א סברא במה שלא חייבתו תורה למה יחייב א"ע, וק"ו השתא האב שחייב לפדות את בנו הוא קודם לבנו בנו שלא חייבה תורה לפדות את אביו אינו דין שהוא קודם מאביו, וא"ת אין הכי נמי שהוא קודם מאביו מכח ק"ו ומכח הסברא אוי לק"ו ואוי לסברא כי אני אומר בשלמא האב אינו מצווה על בנו בדבר שישוה גם למקום א"כ הו"ל מצוה הנשקלת שאומר לפני השם צווית לי לפדות את בני ולפדות את עצמי בוחר אני בי יותר מבבני א"כ הדין עמו ששקל הדבר בצדק אלא היכא שהבן מצווה לכבד את האב והמצווה נוגעת ושוה גם למקום א"כ הו"ל מצוה הנשקלת ונשקול גם את זה ונאמר היכא שיפדה את עצמו ולא את אביו עשה מצוה שאינו שוה למקום אבל היכא שיפדה את אביו ולא את עצמו וכו' ואפשר שתסכים גם זה לומר מכח הכבוד שקודם לפדות אביו מעצמו אני אומר שבזה אמר שלמה המלך עליו השלום והכסיל בחושך הולך שפעמים אנו נוטים לזה ופעמים לזה, וא"כ שואל אני בזה למרבע"ה למה לא הוריד גם זה הדין מבורר ושמא הוא ביררו אלא שבעלי התלמוד שכחו שהשכחה שכיחא, ור' ירמיה אמה שאמר כל היכא דליכא אלא חמש סלעים הוא קודם לבנו הדין עמו והאמת עמו דמצוה דגופיה עדיף, אבל במה שאמר דפליגו היכא דאיכא חמש סלעים משועבדים וחמש סלעים בני חורין דר"י סובר מלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר דמיא ובחמש בני חורין פודה את בנו והולך הכהן ולוקח משועבדים בעד פדיון האב מטעם ששטרו קודם ויהיו משועבדים לו מקודם רבונא דעלמא הבאת את ר' יהודה בעולם השפל להחריב כי א"א בשלמא שהיתה מלוה ברורה להנתן ביד הפורע לקורעה שפיר, אבל עתה שאינו מלוה בשטר שיהיה אפשר להנתן ביד הפורע לקורעה אם זה הפורע צועק פרעתי תנו לי השטר חוב לקרעה מה תענה, א"ת לו הנה העדים יאמר יבא ס"ם ויקחם וירשיע הכהן ויבקשם פעמים, וא"ת הנה שטר שובר שפרעת יאמר לו יש אנסים בבית והם עכברים ויאכלם ע"כ הוא לחתכו מן התורה ולתתו לו וא"כ היכן הנחת שאר כל ישראל והלא לכל ישראל היה השטר

הזה, ורבנן שרואים האמת עם ר"י למה חולקים עמו ואומרין מלוה הכתובה בתורה לאו ככתובה בשטר דמי ומצוה דידיה עדיף והמשועבדים אינו רשאי הכהן לקחת ונשאר בנו בלי תיקון וכי בנו לא יבקש דינו יאמר לכהן לך וטרוף את המשועבדים שאלו לא רצתה התורה בזה לא היה כותבו בפירוש אלא היה מרמיזו בדין י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן אלא מדכתבו כאילו כתיבה בשטר דמי לך וטרוף, ואתה ר' אם באו לפניך שני תלמידים דקים וחריפים בלימודם אלא שאין האמת אתם ויאמרו לך הפך דברי חכמים ותרצה לדחותם ולומר להם כי דברי חכמים אמת והם יאמרו אנו רואים שהם אינם נכנסים בסברותינו מה תשיב להם אם תענה להם כסברתם א"כ תצטרך סופרים לכתוב סברתם, א"ל בני זה תדע באמת שאם התלמידים ההם הם חכמים ידעו ויכירו שאין האמת אתם ואם אינם חכמים יתבטלו במיעוטם ולכן אמור אתה מה שקבלת מאבי ז"ל, א"ל ר' א"כ הקשב, הוא לפדות ובנו לפדות ואין לו אלא ה' סלעים הוא קודם לבנו אליבא דכ"ע, ודע שכל אחד ואחד הוא פטר רחם למי שהאצילו ותפארת נקרא בכר כענין שנאמר בני בכורי ישראל, וגם העטרה נקראת בכ"ר ושניהם בני היסוד כענין אמרתי עולם חסד יבנה, וגם החסד היא הבכר שהוא ראש ההיקף ובהיות אלו בכורים א"כ יהיה הכהן כתר עליון, והאמת גם חכמת אלהים הוא בכר בעולם העליון כענין בראשית ברא אלהים, ועתה מצות החכמה קודם מן החסד ושל החסד מן הת"ת ושל התפארת מן העטרה א"כ כשאתה נותן ה' סלעים לכהן למטה נותנים למעלה גם ה"ס לקבל מן הכתר ואם אין העולם כדאי עומד השפע בחמש עליונות ואינו יורד בחמש תחתונים עד הבכר האחרון, והנה שלעולם הראשון קודם מן האחרון וכן הדין למטה שהראשון שהוא האב קודם לו לעורר למעלה ע"י פדיונו ולבוא התעוררות ממנו ממה שיבא מבנו ולעולם חמשה סלעים לא פחות שכן חמש בחמש מתחלקים, וכשהבן רוצה לפדות עצמו ואת אביו הוא קודם מאביו שאע"פ שלא יבא השפע בבן אם לא יעבור דרך אביו והנה מתברך גם האב מ"מ אין לומר יפדה הבן ובכללו נפדה גם האב כי צריך לעשות התעוררת למעשה גם האב, ומלוה הכתובה בתורה אינו לוקח הכהן דבר אע"פ שהיא כתובה כי התפארת הוא התורה וה' סלעים המשועבדים הם ה' אחרונות היורדים בעטרה ואין הכהן שהוא הכתר לוקח מהם השפע שירד כבר ע"י התפארת, אלא הואיל וירד ירד שכל דבר שיצא מן השם לטובה אינו שב אלא מתקיים וא"כ הואיל והכהן אינו לוקח למעלה השפע שבא בעטרה בה' תחתונות כן כהן למטה אינו לוקח אותם שנשתעבדו כבר, ואין לומר לפי זה אדרבא יתן הכהן ה' סלעים לבכור שכן הכהן למעלה משפיע בחמש להתברך הבכור שהרי הסלעים למעלה של כהן הוא וגם בכר של כהן הוא וע"י שמתחברים עם

הכהן מתברכים והבכור נפדה ומתברך, ועוד ארז"ל ת"ר לפדות את בנו ולעלות לרגל פודה את בנו ואח"כ עולה לרגל שנאמר וכל בכר בניך תפדה והדר לא יראו פני ריקם, ור' יהודה אומר עולה לרגל ואח"כ פודה את בנו שזו מצוה עוברת וזו מצוה שאינו עוברת, ראה עתה משקל מעוות והתורה אמרה לא יהיה לך אבן ואבן, כי א"א בשלמא רבנן הדין עמהם שכן גזרה התורה וכל בכר בניך תפדה והדר לא יראו פני ריקם, אלא ר"י לדבריו יאמר ולא יראו פני ריקם וכל בכר בניך תפדה ולמה לא כתבו כך אבל הפכו כדי למצוא לחכמים ז"ל מקום לחלוק עמו, ורבנן ז"ל מה עלה בדעתם לומר שהקב"ה לא חשש בדיחוי המצות ואע"פ שנכתב כך ילכו לשאול שני נערים ויאמרו להם היכא שילך לרגל תחלה והכהנים לא יפסדו ולא יברחו מן העולם ובחזירתו מן הרגל יפדה את בנו והנה שתי מצות ושכר מרובה או שיתאחר בפדיון בנו וידחה מן הרגל כי היא מצוה עוברת והנה מצוה אחת ושכר מיעוט איזהו יותר טוב וישיבו אפי' יהיו סכלים ששתי מצות ושכר מרובה עדיף, מה יאמרו א"כ למה לא אמרה תורה ולא יראו פני ריקם וכל בכר בניך תפדה אלא מדכתיב וכל בכר בניך תפדה ולא יראו פני ריקם ש"מ פודה את בנו ואח"כ עולה לרגל אין להם דין בזה כי אומר לעולם שתי מצות ושכר מרובה עדיף ואין מוקדם ומאוחר בתורה ואפילו בחד פרשתא ובחד פסוק אמרינן אין מוקדם ומאוחר והאומר כי דווקא בתרי פרשתא אינו אומר אמת, והנה ר' יהודה עד אחד שהרי הוא מודה בזה שהרי אומר עולה לרגל ואח"כ פודה את בנו והכתוב אינו מעיד כך אלא שאין מוקדם ומאוחר, ועוד ר' יהודה דקאמר שזו מצוה עוברת וזו מצוה שאינו עוברת וכי יודע באמת שיחזור מן הראיה וימצא בנו בחיים והלא ס"ם בעל עלילות וממית על כחוט השערה וא"כ גם הפדיון מצוה עוברת, ועוד ר' יהודה ורבנן היכן הניחו מצות עצמו ותפסו מצות בנו אחר שלימדתנו לפדות את בנו ולעלות לרגל איזהו מהם קודם ילמדנו בלפדות א"ע ולעלות לרגל איזה מהם קודם כי לדעת ר' יהודה שומע אני דווקא מצות בנו ולעלות לרגל עולה לרגל קודם דאל"כ ישמיענו מצות עצמו וכ"ש מצות בנו אלא מדנקט פדיון בנו דוקא נקט, וכי תימא ר' יהודה סובר מצותו על אביו ומצות בנו עליו ואשמעינן מצות בנו התלויה עליו וכ"ש מצות עצמו התלויה על אביו שעולה לרגל ואח"כ פודה את עצמו בזה אין לך דין שהרי אני אומר לך שאם קדם ופדה את עצמו הרי זה משובח, ורבנן דאמרי פודה ואח"כ עולה לרגל היכי שרוצה לפדות עצמו ולעלות לרגל פודה את עצמו קודם מק"ו דבנו דהשתא בנו פודה תחלה עצמו לא כ"ש בזה הדין עמהם, ודע לך האמת של דבריהם שר' יהודה סובר שאם יפדה בנו תחלה הנה פדה הבכר היא העטרה מכוחות הטומאה כי קירב חמש אחרונות אל החסד על ידי מתן הה' סלעים

לכהן כי קודם שנותן אותם לכהן הבכור משועבד לכהן לפרנס הכוחות החיצוניות כי לעולם נמצאים שם ומבקשים ומתעשרים כי ט' בנים לאברהם הוא הכהן מקטורה היא הגר המצרית אע"פ שריחק הטומאה ע"י הסלעים אם עבר זמן הרגל ולא עלה ולא נראה ולא הקריב קרבן הנה שעשה שתי רעות חדא שע"י ראייתו ועלייתו וקרבנו באים אל העטרה כל ששת ימי בראשית ובהיות אלו עם העטרה כל כוחות הטומאה ספו תמו, ועוד מי יודע אם קרבנו הדור לפני הקב"ה, והנה אמת שהציל נפש מישראל מצערה אבל אם יעלה לרגל ויעשה אלו המעלות והטובות בחזירתו אף אם ימצא בנו מת מעלה עליו הכתוב כאלו בעלייתו עשה שתים, ומה שהקדים הפסוק הפדיון לומר לך אם באפשר לעשות שתיהן לא תתרשל לומר אעלה ואחזור כי אפשר שלא יספיקו בידך אלא פודה ועולה וזהו שזה מצוה עוברת, ורבנן אומרים אין הדבר כן שאם לא תפנה הבית תחלה איך תוכל לשבת לאכול בו כי אינו פנוי כי אע"פ שעלה ונראה לא פינה לגמרי כוחות הטומאה וזהו כל בכר בניך תפדה, ודע שהנצח וההוד והיסוד והעטרה כולם נקראים בני התפארת אלא שהעטרה היא בכר בעולם השפל ואומרת הבינה בעלת השררה לתפארת וליסוד בכללו אשר שניהם נקראים כל התפארת ויסוד כל בכור בניך תפדה והפדיון היא פנוי הבית מן הטומאות לגמרי וכיון שהמצוה לפניו א"כ יעשנה ואם יהיה באפשר לעלות ג"כ טובים השנים מן האחד ואם לאו הנה פנה הבית ע"י פדיונו וזהו כל בכר בניך תפדה ולא יראו פני ריקם, ואין לומר לדבריהם אינו נראה כן הפסוק שהוא אומר ולא יראו פני ריקם משמע כשיביא קרבן אינו ריקם כי מלת ריקם מורה דין כענין והבור רק וכענין ירק ירוק וכשיביא קרבן א"כ נסתלקו כולם מן הבית והנה השלום וא"כ כר' יהודה הוא אין לאומרו, כי אפ"ה שהביא קרבן אינו דומה כמו קירב חמש אחרונות בחסד וחמש ראשונות בכתר ע"י מתנה לכהן ה' סלעים שאז יורדין מלאים כל טוב, אבל בקרבן באים ה' אחרונות לקבל הקרבן וכן הדבר למעלה שצלו וכוחו של ר' יהודה אומר שעולה לרגל, ורבנן כוחם אומרים פודה את בנו והשכינה אוהבת הפדיון כי הוא הבכר, ונמנים בעלי הישיבה למעלה ומסכימים לדעתם שפודה תחלה ורבו על זה והשכינה אחרי רבים להטות ולכן הלכה כרבנן דפודה תחלה, והם היו יודעים ומכירים כ"א מה שאומר לחבירו וכך עוסקים ישיבה שלמעלה, אבל אלו שאין אמת אתם דברי חלומות מספרים ומי יוכל לפתרם. ועוד לשם ת"ר מנין שאם היה לו חמשה בנים מחמשה נשים שחייב לפדות את כולם ת"ל כל בכר בניך תפדה, פשיטא בפטר רחם תליה רחמנא מהו דתימא נילוף בכר בכר מנחלה מה להלן ראשית אונו אף כאן ראשית אונו קמ"ל, חמה ירח וכוכבים אליכם אני קורא תנו קולכם בשמים על החמס הגדול הזה שהג"ש הלכה

למשה מסיני וקרא שאמר וכל בכר בניך תפדה לא ידענו אם הוא פטר רחם לבדו או פטר רחם וראשית אונו והג"ש צועקת ראשית אונו, והתנא איני יודע אם היה כהן ואוהב הכהנים, או שהכהנים נדרו לו חלק כי אליו לא ילכו מצד הכעס שמחייב אותם לתת עשרים וחמש סלעים במקום שאינו חייב אלא חמש, ולא די שמפשיט עורן של ישראל ומלביש הכהנים אלא שאמר בכר הבא אחר נפלים הוי בכר לנחלה ואינו בכר לכהן אוי לאח השני שנוטל זה פי שנים וזה ישאר קרח מאותו החלק על לא חמס בכפו, ואם התורה אמרה כי את הבכר יכיר לתת לו פי שנים כשהוא פטר רחם וראשית אונו וא"ת מנ"ל נילוף בכר בכר מפטר רחם מאי אית לך למימר ג"ש שאינו מופנה הוא ראה ר' החמס ועול ואחר שאינו מופנה ואינו יכול ללמוד א"כ פשיטא דבפטר רחם תלה רחמנא ויצטרך ע"כ לתת לו טעם על הפשיטות שלו ולא ידחהו בקנה רצוץ, אבל עתה שלא השיב לו כל הצורך יחזור ויקשה על כל דבר ודבר ויאמר לו מהיכן אתה מסייעו דכתיב וכל בכור בניך תפדה. ולמה לי כל אחר שתלה רחמנא בפטר רחם א"כ כל חמשה בנים מחמש נשים חייבות הואיל והם פטר רחם וא"כ כל למה לי, אלא הכוונה הוא כך בכר לנחלה הוא חכמת אלהים הנקרא בכר והוא ראשית אונו. ואינו פטר רחם דהקב"ה קראו ראשית לומר לך שאינו פטר רחם ואין לו דין פטר רחם וא"כ כל בכר לנחלה אינו צריך להיות רק ראשית און אבל העטרה הוא בכר פטר רחם ואינו ראשית און שמן החכמה ולמטה פטר רחם נקראים, שכל נאצל נקרא פטר רחם חוץ מחכמת אלהים שהוא ראשית און ולא שייך שם דין פטר רחם, וזה התנא אומר ה' בנים מה' נשים כנגד חמש התחתונים וכוונתו בפטר רחם תלה רחמנא ואין למילף בכר בכר מנחלה. וזה ששאל פשיטא סבר כי עכ"פ יש לימוד להוסיף על דין פטר רחם ועל כן אמר התנא שלא להוסיף ורצה לדעת מהו הלימוד וכשאמרו ושב ואמר קמ"ל מיד הבין ושתק אבל לא היה לו פה לומר אין ה"נ אלא וודאי כמו שאמרתי, א"ל בני לא כך אמר לי אבי ז"ל, אבל הכי אמר לי ג' בכורים בהקף ואין לך עסק בג' רוחניות, א"ל ר' במקום הבכור דינו מבורר וכאן אגב גררה אבל הכי אמר לי אבי ז"ל נחום בני ג' בכורים יש וכולם רומזים בהקף ובמקומם תשמע בעז"ה דברים גדולים ונוראים, א"ל בני אמור אותם כאן ובמקומם אם יבואו יבואו ואם לא יבואו כבר נאמרו, א"ל ר' דע לך כי הם אינם דברים שיפסקו אבל הם חבל אחד ויצטרך לאומרה כולם, א"ל בני הרוב אוהב השם שנאמר הן אל כביר לא ימאס וא"כ אמור אותו כולו, א"ל ר' א"כ הקשב דברי נחום בנך אשר קבל מאביך ז"ל ודע באמת ארז"ל יש בכר לנחלה ואינו בכר לכהן בכור לכהן ואינו בכר לנחלה, בכר לנחלה ולכהן ויש שאינו לא בכר לנחלה ולא בכר לכהן, ואיזה בכר לנחלה ואינו בכר לכהן הבא אחר

נפלים אע"פ שיצא ראשו חי או בן ט' שיצא ראשו מת והמפלת מין בהמה חיה ועוף דברי ר' מאיר, וחכמים אומרים עד שיהא בו צורת אדם, והמפלת סנדל או שליא או שפיר מרוקם והיוצא מחותך הבא אחריו בכר לנחלה ואינו בכר לכהן, אמר שמואל אין הראש פוטר בנפלים מ"ט דכתיב כל אשר נשמת רוח חיים באפיו הוא דחשיב ראשית ואידך לא חשיב, תנן הבא אחר נפלים אע"פ שיצא ראשו חי או בן ט' שיצא מת קתני מיהו ראשו, מאי ראשו רובו והא ראשו קתני בדין הוא דליתני רובו ואיידי דקא בעי למיתני סיפא בן ט' שיצא ראשו מת, טעמא שיצא ראשו מת הא בן ט' שיצא ראשו חי הבא אחריו אפי' בכור לנחלה נמי לא הוי, ומאי קמ"ל דכיון דנפיק ליה רישא הו"ל כילוד, תנינא הוציא ראשו אע"פ שהחזירו הרי הוא כילוד וכ"ת קמ"ל בהמה וקמ"ל אדם דאדם מבהמה לא יליף דלית ליה פרוזדור לבהמה פי' פרוזדור אין רחם של הבהמה בין ירכיה הלכך חשיב הראש לידה אבל האשה ירכיה מכסין את הרחם אינו כילוד, בהמה מאדם לא יליף משום דחשיב פרצוף פנים דידיה הא נמי תנינא יצא כדרכו עד שיצא רוב ראשו, ואיזה רוב ראשו משיצא פדחתו תיובתא דשמואל תיובתא, אמר ריש לקיש פדחת פוטרת בכל מקום חוץ מן הנחלה מ"ט דכתיב יכיר, ור' יוחנן אמר אף לנחלה, בכל מקום לאתויי מאי לאתויי הא דת"ר גיורת שיצא פדחת וולדה בגיותה ואח"כ נתגיירה אין נותנים לה ימי טומאה וימי טהרה ואינה מביאה קרבן לידה, מיתיבי יכיר זו הכרת פנים ואיזה הכרת פנים זה פרצוף פנים עם החוטם תני עד החוטם ת"ש אין מעידין אלא על פרצוף פנים עם החוטם תני עד החוטם ת"ש פדחת בלא פרצוף פנים ופרצוף פנים בלא פדחת אין מעידין עד שיהיו שניהם עם החוטם ואמר אביי ואיתמא רב כהנא מאי קרא הכרת פנים ענתה בם, שאני עדות אשה דאחמירו בה רבנן, ומי אחמירו והתנן הוחזקו להיות משיאין עד מפי עד מפי אשה מפי עבד מפי שפחה כי אקילו בה רבנן בסופה אבל בתחלה החמירו בה, ואבע"א יכיר לחוד הכרת פנים לחוד, ראה עתה ר' אלה המשפטים כמה הם קשים וראה ר' למען השם כמה רעה גדולה עשה שמואל להכניס א"ע עם התנא אשר הוא יודע שהתנא הוא עשן והעשן קשה לעינים עד שנשאר בתיובתא אחר תיובתא מפלה שאין לה תקומה הלא תראה שנשתק כי מי הקשה עם העשן וישלם ולדברי התנא הבא אחר נפלים אינו ראשית אונו של אביו ואינו בכר של אביו שאם רצה הקב"ה להיות בכר לנחלה וכח א' של אביו לא היה בא אחר נפלים, ויעקב אבינו יאיר עינינו בזה שאמר כוחי וראשית אוני ואיך יתכן להיות בזה והלא אין אשה מתעברת מביאה ראשונה אלא שמיעכה באצבע בלאו הכי לא יקרא בכר, וכן הדבר ביעקב עצמו שקנה הבכרה מעשו והפסיד נזיד עדשים בחנם שעשו לאו בכר היה וגם יעקב לא הוי בכר שהרי יצחק בא על

רבקה כמה פעמים ולא נתעברה שנאמר ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו כי עקרה היא, ואם לא היה בא עליה מנין ידע שהיתה עקרה אלא לפי הנראה אפי' שאין ראשית אונו יקרא בכור ובלבד שלא בא אחר בן קיימא, אבל אם בא אחר נפלים לא חיישינן, מ"מ מה ראה התנא ולא למד מיעקב שהעיד שראשית אונו הוא בכר ולא הבא אחר נפלים, אבל למד מיצחק שנראה אפי' הבא אחר נפלים הוי בכר ואולי שאני יכול לסייעו לתנא בזה כי דומה בדומה אוהב, שכל עוף למינהו ישכון ואדם בדומה לו שהוא עשן ויצחק עשן ועשן מעשן יליף, מכל מקום התימא גדולה הוא על שמואל דפליג עם התנא בחד ומודה בחד דהתנא אומר שהבא אחר נפלים הוא בכר לנחלה ופטור מכהן שהנפל שקדם לו הוא פטר רחם והנה בתרתי הדין עמו שלומד מיצחק בחד, ובחד כמו שהוא בפסוק, אלא שמואל שאמר שאין הראש פוטר בנפלים וכוונתו אם אינו בן קיימא אפי' שיצא ראשו חי לא יקרא פטר רחם והבא אחריו הוא בכר לנחלה ומכהן לא נפטר, ונראה שחולק בפסוק שאמר פטר רחם ומודה לו בלימוד שלומד מיצחק. וראה ר' למען אהבת השם הניח שמואל שרשו ועקרו שהיה לו לחלוק בבכור לנחלה ולא בפסוק ולומר לתנא אפי' בכר לנחלה נמי לא הוי שכן אמר יעקב הבא אחר נפלים ואחר זרע לבטלה לא יקרא בכר, כי מיעקב נאחז שמואל ומאביו אברהם שכן שמואל חותמו שלו הוא, א"ל הוא אברהם ופתיחתו שמו הוא הוי"ה הוא יעקב שכן י"ה ברבוע ו"ה ברבוע עולה שמו הנה שמואל אברהם ויעקב וא"כ למה לא למד מיעקב לחלוק עם התנא ולומר הבא אחר נפלים אפי' לנחלה נמי ל"ה אבל הניח שרשו וחולק על הפסוק וכאשר עשה כן יעשה לו דאיתותב תיובתא ואין הלכה כמותו, ומקשים לשמואל מהמשנה דתנן הבא אחר נפלים אפי' שיצא ראשו חי ובן ט' שיצא ראשו מת ומקשה לו ואומר קתני מיהו ראשו משמע ראשו פוטר בנפלים וא"כ קשה לשמואל שאומר אין הראש פוטר בנפלים ובעבור שירא שמואל מדברי התנא כי הוא עשן שב ואמר מאי ראשו רובו כלומר מה שאמר התנא ראשו אין כוונתו דווקא ראשו חי אלא כוונתו גם רובו חי אז פוטר אבל ראשו לבד חי אינו פוטר, ראה ר' למען השם כמה תחבולות היה יודע שמואל שלא שב לומר טעיתי אלא רצה לשנות דברי התנא ולהמשיכו בכוונתו, ולא ידע שמואל שהחזק בחזקו עומד ודברי התנא לא ישובו הלא תראה שהקשה לו והא ראשו קתני משמע ראשו חי פוטר בנפלים וקשיא לשמואל, ומתרץ שמואל בדין הוא דליתני רובו ואיידי דתני בסיפא בן ט' שיצא ראשו מת טעמא שיצא מת הא יצא חי הבא אחריו אפי' לנחלה ל"ה, לכן תנא ראשו אבל פירושו רובו, ודווקא רובו חי הוא דפוטר הא ראשו חי אינו פוטר עד שמקשה לו ומאי קמ"ל דיוק של סיפא שאם יצא ראשו חי שהוא בן קיימא ה"ל כילוד

תנינא, משמע שאין לדייק מסיפא שהדיוק של סיפא שנינו אותו, רבונא דכ"ע המקשן איך הניח את שמואל לשמוע בדבריו ולהקשות מן תנינא, ומהא נמי תנינא ישבר את דבריו ואחר שישבר את דבריו ישאר ע"כ ראשו אין פירושו רובו ויאמר לו המקשן דברי התנא באין צ"ל הם והכי קאמר אין צ"ל רובו חי דפוטר מכהן אלא אפילו ראשו חי פוטר ושאם היה אומר רובו הייתי אומר דווקא רובו חי פוטר הא ראשו חי אינו פוטר קמ"ל אפי' ראשו חי פוטר וסיפא נמי הכי קאמר אין צ"ל בן ט' שהוציא ראשו חי שהוא פוטר מכהן מק"ו דהוציא ראשו חי שאינו בן קיימא פוטר וכ"ש בן קיימא דפוטר אלא אפי' בן קיימא שהוציא ראשו מת פוטר שאם היה אומר בן קיימא שהוציא ראשו חי פוטר הייתי אומר משום דחי הוא אבל בן קיימא מת אע"ג דבן קיימא הוא אפ"ה מכהן אינו פוטר דהא מת הוא, ועוד דברי התנא אפי' שיישר אותם שמואל אינם מיושרים דקתני איזהו בכר לנחלה ולא לכהן הבא אחר נפלים אפי' שיצא ראשו חי טעמא שהוא חי ואע"פ שאינו בן קיימא הא אם היה מת אע"פ שהוא בן קיימא אינו פוטר א"כ אימא סיפא או בן ט' שיצא ראשו מת פוטר, ועוד קשה קתני סיפא או בן ט' שיצא ראשו מת טעמא שהוא בן קיימא אפי' שיצא ראשו מת הא אם לא היה בן קיימא אע"פ שיצא ראשו חי אינו פוטר א"כ אימא רישא אע"פ שיצא ראשו חי פוטר, ועוד קשה לשמואל דקא מפרש ראשו חי רובו חי כי אדרבא אני אומר ראשו חי הוא דפוטר מכהן אבל רובו חי אפי' לנחלה פוטר ואין כדברי שמואל שאומר רובו חי פוטר מכהן ולאו מנחלה הא ראשו חי אפי' מכהן אינו פוטר, ועוד קשה לדברי שמואל דקאמר בסיפא הוציא ראשו מת פוטר מכהן, אבל אם הוציא את ראשו חי אף מנחלה פוטר אדרבא אני אומר הוציא את ראשו חי ה"ה דאינו פוטר אלא מכהן וקתני מת להודיעך כחו דרישא דהואיל דהוי חי אפי' אינו בן קיימא פוטר שאם היה אומר בן ט' חי הייתי אומר שפוטר מזה ומזה מטעם שהוא חי אבל מת אינו פוטר לא מזה ולא מזה קמ"ל מת דפוטר הואיל ובן קיימא וה"ה חי אינו פוטר אלא מכהן, אבל בן ח' חי הואיל והוא חי אפי' שאינו בן קיימא פוטר מכהן ואינו כשמואל שאומר בן ט' חי פוטר אף מנחלה. ועוד המקשן שמסתייע מתנינא הוציא ראשו אע"פ שהחזירו הרי הוא כילוד וכי תימא אשמועינן בבהמה וקמ"ל באדם דאדם מבהמה לא יליף דלית ליה פרוזדור לבהמה, בהמה מאדם לא יליף משום דקא חשיב פרצוף דידיה ומאחר שידע שבהמה מאדם לא יליף ואדם מבהמה וכו' וא"כ למה מקשה לו משם, ושמא בא לומר לנו אגב גררה דלא ילפי אהדדי נ"ל שלא יצאו מבית דין ולא ידע, מה בין אדם לבהמה שמה לי אם הרחם הוא בין הירכים או אינה בין הירכים ממה נפשך ראייה בעינן בין שהראש מכוסה בירכים ובין שאינה מכוסה בין הירכים

ויצא מבית הרחם בחוץ וראו אותה ע"פ הרואים נלך ואפי' אם נעשה לו כזה, ונסכים לדבריו שאדם מבהמה לא יליף מ"מ בהמה מאדם יליף אע"פ שחשוב פרצוף דיליה שהרי כתיב אדם ובהמה תושיע ה', אבל מה נעשה שאם היה אומר זה המקשה בהמה מאדם יליף דכתיב אדם ובהמה תושיע ה' היינו מאמינים לו עכשיו שאומר שאינו לומד משום דחשיב פרצופיה נאמין לו שא"ת דיליף א"כ יצא כדרכו עד שיצא רוב ראשו למה לי אלא וודאי לא יליף, ושמואל אי לאו הא נמי תנינא לא איתותב ויאמר לו הכא ראשו חי פטור אפי' מנחלה כל ראשו, והתם רוב ראשו והייתי אומר שאינו פוטר אלא מכהן ולמה קיבל עליו הקושיא, ואפשר לומר אפי' בלא קושיא היה שב להודות לדברי התורה שהרי היה לו להשיב ולא השיב, וגם ראה ר' למען השם כמה היה המקשן כעוס על שמואל שלא היה די לו לומר תיובתא פעם אחד אלא כפל דבריו ושמא הוא אמר אחד וחביריו אמרו השני כי הסכימו לדעת המקשן וא"כ אין הלכה כשמואל שאם היה תיובתא אחד אפשר שהיה נמצאים לסייעו, מכל מקום ריש לקיש נפשו קשורה בנפש התנא שהוסיף ביאור לדבריו שנראה מתוך דברי שמואל בן ט' שהוציא ראשו חי הבא אחריו אפי' בכור לנחלה ל"ה טעמא שהיה כל ראשו הא רוב ראשו והוא שהוציא פדחתו מנחלה אינו פוטר הא בכל מקום פוטר והנה ריש לקיש ושמואל שוים בדיוק הסיפא, וקרא מסייעו לריש לקיש שאינו פוטר רוב ראשו בנחלה דכתיב יכיר וברוב ראשו אין הכירא, אלא לר' יוחנן דקאמר רוב ראשו דאף לנחלה פוטר א"כ יקשה לתנא דתנא בן ט' שהוציא ראשו מת פוטר מכהן אבל ראשו חי פוטר אף מנחלה, ודוקא כל ראשו חי הא רוב ראשו לא והנה שנפל תיגרא בין רבי יוחנן ובין התנא דתנא אומר רוב ראשו לא ור' יוחנן אומר רוב ראשו ככל ראשו, רבונא דכ"ע לית ליה דיין לריש לקיש שיקבול על החמס שנעשה לו והנה תנא וקרא עם ריש לקיש ושמואל דייק כר"ל ור"י לא תנא ולא קרא מסייעו ואמרו ר"י ור"ל הלכה כר' יוחנן, ושמא תאמר כי רובו ככולו בכל התורה בכ"מ ויכיר ברוב ראשו יכיר קרינן ביה ולכן אינו קובל ר"ל אם נאמר רובו ככולו א"כ יאמר רובו וכ"ש כולו, אלא מדנקט ראשו היינו כל ראשו ש"מ דווקא נקיט אבל רוב ראשו אינו פוטר מן הנחלה וא"כ אחר שכך הוא אין לנו לומר אלא חומסין אותו וכמה וותרנות גדול היה לו לריש לקיש שנתן הדין בכל מקום שרוב ראשו פוטר בכל מקום ולרבות הא דת"ר גיורת שיצא פדחת ולד שלה בגיותה ואח"כ נתגיירה אין נותנין לה ימי טומאה וימי טהרה ואין מביאין קרבן לידה ור"י הסכים לוותרנות שלו דקתני אף לנחלה משמע לכל דבר ואף לנחלה א"כ ר' לדברי כולם יקשה מדקא הטריח הגיורת ש"מ כילוד דמי וא"כ גם מנחלה ברוב ראשו יהא פטור, ואם אינו כילוד גם הגיורת תתחייב, והמקשה

שמקשה יכיר זו הכרת פנים ואיזה הכרת פנים זה פרצוף פנים עם החוטם משמע ברוב ראשו אינו פוטר מן הנחלה וקשה לר' יוחנן דקתני אף לנחלה פוטר, ומשיב תני עד החוטם ואפשר שסבר ר' יוחנן דעם הוא טעות סופר ושב המקשן להקשות אין מעידין אלא על הפרצוף פנים עם החוטם ותירץ תני עד החוטם, יתברך שם אלהינו כ"כ נתרבה הטעותים ואפשר סופר אחד כתבו ובמקום עד כתב עם כי הורגל בלשונו עד שהקשה לו פדחת בלא פרצוף פנים ופרצוף פנים בלא פדחת אין מעידין עליו אלא עד שיהיו שניהם עם החוטם ואמר אביי ואיתימא רב כהנא מאי קרא הכרת פניהם ענתה בם, ותירץ שם ואב"א יכיר לחוד הכרת פנים לחוד, רבונא דכ"ע בעבור שלא יקשה לו יאמר ר' יוחנן יכיר לחוד והכרת פנים לחוד אדרבא יכיר והכרת פנים חד מילתא הוא, הלא קתני יכיר זהו הכרת פנים והכרת פנים זהו פרצוף פנים עם החוטם, מאי יש לך לומר עם טעות הוא אדרבא עד הוא טעות גדול דאם אינו פרצוף פנים עם החוטם מאי יכיר איכא דכתב רחמנא יכיר, אלא על כרחך לומר יכיר הכרת פרצוף פנים עם החוטם וא"כ למה לא הקשה לו כך בהכרח אבל החניף לו וכי חונפיה בתורה, ועוד האי דהשיב לו ר' יוחנן בעדות אשה ואמר שאני עדות אשה דאחמירו בה רבנן מאריא דאברהם זו האשה קולא בסופה וחומרא בתחלתה קולא בסופה דמפי אשה ומפי עבד ומפי שפחה משיאין אותה וחומרא בתחלתה שאין מעידין עד שיהיה פדחת ופרצוף פנים עם החוטם, רבונא דכ"ע או כולא יהיה בקולא או כולא בחומרא מאי אית לך למימר פדחת בלא פרצוף דלמא לאו איהו הוא וקא פגע בערוה אשה ועבד ושפחה נמי פריצי ודלמא לא יאמרו האמת ונמצאת פגיעת ערוה, ועוד בשלמא פדחת בלא פרצוף פנים דלמא לאו איהו הוא ונמצא פגיעת ערוה שפיר אלא פרצוף פנים בלא פדחת מאי ספיקא איכא מאי אית לך למימר דלמא אתא לאחלופי להתיר פדחת בלא פרצוף פנים א"כ תאסור גם עדות שפחה ועבד דלמא אתי לאחלופי עם שאר עריות שתעיד שאינה אחותו והיא אחותו וישאנה או שאינה דודתו והיא דודתו וישאנה ואוי לה לאותה אשה שנפלה בזה ואינה יודעת היכן עומדת, ראה ר' לאהבת השם הגוזר כמה ענינים בדברי חז"ל ועכ"פ אחר שהדבר כן שהיה להם כח להשיב כל אחד לחבירו והוא לא היה משיב רק היה שותק בוודאי תורה אחרת היתה עמהם וכל אחד היה מבין לחבירו ושותק שהיכן ראית להיות ראוי לכתוב עד ולומר סמי עם ותכתוב עד אלא וודאי הכי הוא כמו שאמרתי, ועתה ר' אם רצונך שנלך לפנים ובמקומם אבארם בעז"ה הרי מה טוב ואם לאו אבאר כאן מעט ולא יתפוס הרואה מדברי כי לא אומר כל הצורך, א"ל בני השם יתן כל ברכתו עליך ותאמר כל הצורך ולא תכניס שום הרהור להרהר הרואה את דבריך כי ידעתי שלא תאמר אפי'

אות אחת מדעתך, א"ל ר' א"כ הקשב דברי נחום בנך אשר למד מפי אביך ז"ל, ודע שיש בכור לנחלה ואינו לכהן הוא תפארת ישראל שנאמר בני בכורי ישראל הוא הבן שנוטל פי שנים השפעת החסד מן הימין והשפעת הפחד מן השמאל ואינו פטר רחם שעשו הנאחז מן הפחד יצא תחלה, בכור לכהן ולא לנחלה היא כ"י הנוטלת חלק העשירי מנכסי אביה ואין לה דין פי שנים והיא הנותנת לכהן ה' סלעים כי היא פטר רחם של הוד, ובכור לנחלה ולכהן הוא פחד יצחק שהוא פטר רחם לחסד, המים הרו וילדו חשך וגם הוא ראשית אצילות של חסד ובא התנא לומר אע"פ שנראה מיעקב שאין בכור אלא ראשית אונו לא בא למעט הבא אחר נפלים אלא יעקב הוא תפארת ישראל ואמר ראובן הוא הראייה היא שכינה עילאה כענין וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים הוא כחי ר"ל הכח שלי כי הוא שירכיב אותי על במתי ארץ, וראשית שהוא חכמה הוא אונו ויעקב הגשמי ידע מדתו שהוא בזה הדרך ואמר לאשתו ומיעכה באצבע לקבל הריון מיד כדי שיוליד יעקב בן שיהא כוחו ואונו בו כאשר נתבאר למעלה כח ואון כח הוא הראייה ואון הוא החכמה הנקרא ראשית, והנה יעקב דוגמת מדתו כי רבו של יעקב ירד מלמעלה ולמדו כל הצורך וכל הענין, מ"מ כל זמן שלא יצא בן קיימא הוא בן ט' חדשים כי בן שהוא היסוד הוא ט' לחדשים אין שם בן עליו והבא אחריו הוא בן הראוי להיות בכור לנחלה כי מוכרח הוא שלא לחוש לא לנפלים ולא לזרע ולא לבן קיימא מת אם לא שיצא בן קיימא חי או ראשו חי שהבא אחריו בכור אף לנחלה לא הוי מטעם שאין שם בן בבנים שאינם בן קיימא אפילו שהם חיים ולא בבני קיימא כשהם מתים, ואם לאו שהדין כך יעקב לא היה נקרא בכור שנאמר בני בכורי ישראל שהרי לא היה בכור שנולד אחר כמה ביאות אלא ודאי הכי הוא כמו שאמרתי, וגם לא תאמר כמו שהבא אחר נפלים הוא בכור לנחלה יהיה גם בכור לכהן כי לא דמי שבנחלה אמר הקב"ה כי את בן השנואה יכיר לתת לו פי שנים וגלוי וידוע לפניו שהבכור הזה הוא אחר כמה ביאות אלא שאין לחוש לא לנפלים ולא לביאות, וגם אין לומר הקרא כי את הבכור בן השנואה יכיר הוא מדבר כשנתעברה מביאה ראשונה דאין אשה מתעברת מביאה ראשונה ואין לומר דמיעכה באצבע שזה הדין כולי עלמא לא ידעי והכח הגדול מיצחק דלא בעינן ראשית אונו ומיעקב אין להקשות כי לא בא למעט אלא רצה להיות דוגמא במדתו בשלימות, אבל בפטר רחם העטרה היא רח"ם העולם וכשהיא סגורה אין ברכה בעולם אבל בהיות הרחם פתוחה הברכה בעולם, ואין לומר בהיות הרחם פתוחה לגמרי אז וודאי נקרא פטר רחם והוא שיצא בן קיימא להורות ירידת הרחמים מן האדם הוא תפארת אלא אפילו פתוחה כל שהוא והם הנפלים נקרא פטר רחם והלא תראה השפעת

הנצח שלא נקרא אדם דרך שם יורד, ושמואל אמר שאין הנפלים וכיוצא בהם פוטרים מכהן, והנה כוונתו כי כל שפע היורד בכ"י מן הנצח אינה רשאי להשפיע לעולם השפל אם לא שיבא לה מן אדם הוא תפארת ישראל או ליטול רשות וסבר שמואל שהיה דעת התנא אם היה בן ח' אף על פי שיצא ראשו חי הואיל ואינו בן קיימא אם כן אינו פוטר אך אפי' יצא רובו חי אף על פי שאינו בן קיימא פוטר וכוונתו הואיל שיצא רובו יש שם נטילת רשות ופטר רחם הוי, ואמרו לו בהיות ראשו חי פוטר כי זה החיות נטילת רשות הוא דאם כן שאינו פוטר לא היה יוצא חי, ואמרו ליה לשמואל בעבור שאינו בן קיימא ואין שם אדם עליו ע"כ בעינן כל ראשו חי שהוא פוטר אבל אם היה בו שם אדם כגון בן תשעה אפילו שלא הוציא כל ראשו אלא רוב ראשו פוטר כי שם פתוחה ההשפעה מתפארת ישראל הנקרא אדם, וכששמע שמואל את זה מיד שתק כי הבין וידע שהוא האמת וכן הדבר למעלה מ"מ הוכרח המקשן לומר תנינא הוציא ראשו אף על פי שהחזירו הרי הוא כילוד ונאמר בבהמה לומר לנו שלא ילמוד אדם מבהמה ולא בהמה מאדם והטעם כי הבהמה נפשה מעטרה והעטרה בזמן שישראל חוטאין נסתלק החימה והנה הרחם מגולה ואז הרחם שהוא העטרה אין לה קריאה עם האדם לקחת ממנו כח שהאדם היה חומה ונסתלק, וע"כ רחם של הבהמה מגולה אבל האשה נשמתה ורחמה מכוסה בהכרח ולכן אפילו שיצא הראשו הואיל והוא מכוסה אין לה דין פתוחה, וללמוד מבהמה לא אפשר כי זאת בחומה וזאת מבלי חומה, ומה שאמרת מאדם ובהמה תושיע ה' הכוונה הוא כך הואיל והעטרה נקרא בהמה ובזמן שישראל מיושרים יושיע ה' שהוא החסד האדם והבהמה שהם ד"ו פרצופים ויושיע להיות הבהמה גם כן אדם, ור' יוחנן וריש לקיש שנחלקו ברוב ראשו כשהוא בן קיימא שריש לקיש אמר בכור לנחלה ור' יוחנן אמר אף לנחלה לא הוי וכוונתם הוא כך שר' יוחנן סבר דחיות כל דהו והוא רוב ראשו בבן קיימא על כל פנים הבא אחריו אין לו דין בכורה כלל שהרי שם אדם עליו והנה יצא שפע התפארת עליו שנקרא אדם ועל שהוא חיות מעט מזה אין ראיה לדבר שפעמים יורד השפע מעט ופעמים הרבה, ומה יש לך לומר איך ניכר בהיות מעט ששם אדם עליו הוא שאביו כואב עליו כן הדבר למעלה אפילו שיורד שפע מעט מן האדם ויפסוק יש כאב באותו מעט, והקשה לו מעדות אשה שאין מעידין אם לא שיהיה פרצוף פנים עם החוטם ואמר ר"י לעולם יש הכירא במעט חיות ובמקום עם תכתוב עד לענין הנחלה אבל לענין אשה צריך עם החוטם שבנחלה בעינין היכר חיות ובחצי הראש יש היכר חיות אבל לענין עדות אשה בעינן הכרת אדם ובחצי הראש אין שם הכרת אדם ואינו משום חומרא, כי מאחר שאין הכרת פרצוף אדם בחצי הראש

מה היתר הוא כי איך יודע שזהו בעלה ובעבור שאם האשה בעיגון הוא דבר גדול ועם הבעל הוא בשלימות כענין טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלא לכן כולם נאמנים אפי' אשה ושפחה ועבד שהכל נהנים בהתחברות האשה עם בעלה, מאי אית לך לומר פרצוף בלא פדחת אמאי לא הוא בעבור שיש חסרון בראש שהפדחת הוא חיות הראש ובהיות הפדחת חסר המוח מופרד משם ואפי' שנים כשרים אין נכנסין להעיד כי אין שם השגת עדות וגזירת השם הוא שאין עדות למטה בהיות הפדחת חסר והנה צדקו דברי ר"י ולא כר' לקיש שסובר שהפדחת בלא פנים אין חיות ניכר שם לענין הנחלה, ואדרבא עיקר החיות הוא שם ולכן אין הלכה כר"ל, עוד אמרו שם היו לו בנים בגיותו ונתגייר ר"י אומר אין לו בכר לנחלה וריש לקיש אמר יש לו בכר לנחלה ר"י אמר אינו בכר לנחלה דהא הוי ליה בנים, ור"ל אמר יש לו בכר לנחלה דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי ואזדו לטעמייהו דאתמר היה לו בנים בגיותו ונתגייר ר"י אומר קיים פריה ורביה ר"ל אמר לא קיים, ר"י אומר קיים דה"ל בנים, ר"ל אומר לא קיים דגר שנתגייר כקטן כנולד דמי, וצריכה דאי אתמר בהך קמייתא בהאי קאמר ר"ל משום דבגיותן לאו בני נחלה נינהו אבל בהא אימא מודה ליה לר"י כי לא לתוהו בראה לשבת יצרה והא עביד ליה שבת, ואי אתמר בהא בהא קאמר ר"י אבל בהא אימר מודה ליה לר"ל צריכה, תנן מי שהיה לו בנים ונשא אשה שכבר ילדה עודה שפחה ונשתחררה עודה נכרית ונתגיירה ומשבאתה לישראל ילדה בכור לנחלה ואינו בכור לכהן, ר' יוסי הגלילי אומר בכור לנחלה ולכהן שנאמר פטר רחם בישראל עד שתפטר רחם בישראל, ילדה ממאן אי לימא מישראל שלא היו לו בנים מאי איריא גיורת ושפחה אפי' בת ישראל נמי אלא לאו מגר שהיו לו בנים בגיותו ונתגייר וקתני בכור לנחלה, לא לעולם מישראל שלא היו לו בנים ואינו בכור לכהן אצטריך ליה לאפוקי מר' יוסי הגלילי דאמר בכור לנחלה ולכהן שנאמר פטר רחם בישראל עד שתפטור רחם בישראל קמ"ל דלא, ת"ש היו לו בנים בגיותו ונתגייר יש לו בכור לנחלה א"ל רבינא ואיתימא רב אחא הא וודאי ר' יוסי הגלילי הוא דאמר פטר רחם בישראל עד שיפטור רחם בישראל ויליף איהו מינה דידיה, אמר רב אדא בר אהבה לויה שילדה בנה פטור מה' סלעים, דאיעבר ממאן אילימא מכהן או מלוי מאי איריא לויה אפי' בת ישראל נמי אלא דאיעבר מישראל למשפחותם לבית אבותם כתיב, אמר ר' פפא דאיעבר מגוי ולא תימא למ"ד אין מזהמין את הולד אלא אפי' למ"ד מזהמין את הולד לוי פסול מקרי, מר בריה דרב יוסף משמיה דרבא אמר לעולם דאיעבר מישראל ושאני התם דאמר קרא פטר רחם בפטר רחם תלה רחמנא, תנן מי שהיה לו בנים ונשא אשה שלא ילדה נתגיירה מעוברת ונשתחררה מעוברת וילדה היא וכהנת היא ולויה היא והאשה

שכבר ילדה ומי שלא שהתה אחר בעלה ג' חדשים ואינו ידוע אם הוא בן ט' לראשון או בן ז' לאחרון בכור לכהן ואינו בכור לנחלה מכלל שכהנת ולויה פטורה, דאיעבר ממאן אילימא דאיעבר מכהן ולוי מאי איריא כהנת ולויה אפי' בת ישראל נמי ואלא דאיעבר מגוי כהנת פטורה והאמר רב פפא בדיק לן רבה כהנת שנתעברה מגוי מהו ואמינא ליה לאו היינו דרב אדא בר אהבה דאמר רב אדא לויה שילדה בנה פטור מחמש סלעים וא"ל הכי השתא בשלמא לויה בקדושתה קיימא דתנן לויה שנשבית או שנבעלה בעילת זנות נותנים לה מן המעשר ואוכלת אלא כהנת כיון דאיבעלה הוי ליה זרה, הניחא למר בריה דרב יוסף משמיה דרבא דאמר דאיעבר מישראל מוקים ליה בדאיעברה מישראל אלא לרב פפא במאי מוקים לה, לעולם בת ישראל דאיעבר מכהן ואמאי קרי לה כהנת דבנה כהן, איתמר כהן שמת והניח בן חלל רב חסדא אמר הבן חייב לפדות א"ע רבה בר רב הונא אמר אין הבן חייב לפדות א"ע כל היכא דמת האב לאחר ל' יום דכ"ע לא פליגי דאין הבן חייב לפדות א"ע שהרי האב זכה בפדיונו כי פליגי בתוך ל' רב חסדא אמר הבן חייב לפדות א"ע שהרי לא זכה האב בפדיונו רבה בר רב הונא אמר אין הבן חייב לפדות את עצמו דאמר ליה אתינא מכח גברא דלא מצית לאשתעויי דינא בהדיה, תנן נתגיירה מעוברת בכור לכהן ואמאי לימא אתינא מכח גברא דלא מצית לאשתעויי דינא בהדיה, שאני גוי דלית ליה חייס, אתמר אמר ר' שמעון יאסוניא א"ר שמעון בן לקיש כהן שמת בתוך ל' והניח בן חלל הבן חייב לפדות א"ע שלא זכה האב בפדיונו מת לאחר ל' יום אין הבן חייב לפדות א"ע שהרי זכה האב בפדיונו, וכל מי שלא שהתה אחר בעלה ג' חדשים וכו' בכור לנחלה הוא דלא הוי הא כפשוט שקיל, ואמאי ליזיל לגבי האי ולדחוהו וליזיל לגבי האי ולדחוהו אמר ר' ירמיה לא נצרכא אלא לבא אחריו והכי קאמר בכור לכהן והבא אחריו אינו בכור לנחלה, ולכתבו הרשאה להדדי וכ"ת מתניתין שלא בהרשאה והא מוקמינן לה לקמן בהרשאה מסייע ליה לר' ינאי הוכרו ולבסוף נתערבו כותבין הרשאה זה לזה לא הוכרו ולבסוף נתערבו אין כותבין הרשאה זה לזה, וראה ר' למען השם המחלוקת איך נכנס בין שני קרובים ר' יוחנן ור"ל דר' יוחנן אמר היו לו בנים בגיותו ונתגייר והוליד כשהוא גר אינו בכור לנחלה שהבנים שהיה לו בגיותו נחשבים בנים וריש לקיש אמר אותן בנים אין נחשבים וכאלו לא הוליד דמי דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי, הראית דבר גדול וקשר חזק ואמיץ שיש לו לר"ל עם יעקב אבינו ואין יודע אם מסתייעא מיעקב או מסתייע ליעקב ואומר כי מה שנשא יעקב שתי אחיות והלא קיימו האבות אפילו עירובי תבשילין משום העתיד וא"כ גם האחיות בהיתר נשא דגר שנתגייר כקטן שנולד הוא וא"כ אם זה הדין עשה משום שנתבטל האחוה מהם

למה נתעוררו חז"ל לומר על שנשא שתי אחיות לא קבר רחל במערה כי היה מתבייש מהאבות, רבון כל העולמים אדם שעושה כדין יתבייש ואם לדברי האומר לאו כנולד הוא נתבייש א"כ גם את עצמו לא יקבר במערה כי יאמרו האבות לך מאתנו כי עברת בשתי אחיות שהרי יצחק אביו היה בחיים והלך והגיד לאברהם ושמא תאמר אברהם לא היה לו באפשר להוכיחו כי יאמר לו יעקב ממך למדתי שנשאת את הגר והיא שפחה מצרית ואסורה לך, ואם ישיב לו אברהם מפני שהיה חשוך בנים יש לו ליעקב תשובה להשיב חדא דהוי ליה לקחת ממשפחתו ולא מצרית, ועוד אחר שהולידה שרה את יצחק מי התירו לו ששב ולקחה דכתיב ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה והיא הגר ובליקוחין האחרונים שב והזכיר גם הראשונים כי יאמרו העולם וכי עתה לבד לקחה לו פעמים רבות לקחה, והאמת שיש לו לאברהם לאמר שבראשונה ובשניה בהיתר לקחה שהרי ג'יירתיה ויש לו ליעקב לשאול עוד אחר שג'יירתה ושחררת אותה הרי ישראלית גמורה היא ויצאה ממנה שם שפחה וא"כ למה קראה התורה הגר שפחת שרה והיא לא היתה שפחה וכן בהרבה מקומות ומי לא יקרע בגדיו בזה שהקב"ה התיר הגיורת שהיא הישראלית לקרותה שפחה, וחז"ל אמרו הקורא לחבירו עבד חייב נדוי ילמדו מקרא ולא ידברו בסברא אלא השכל מורה שלא דנו בסברא ומקרא אין ראיה כי לא נתגיירה וא"כ ינצל יעקב מתוכחת אברהם, אבל מאביו יצחק לא ינצל ואם הדבר כן מה לי שנתבייש וקבר את רחל בחוץ מה לי אם קבר את עצמו במערה יבריחנו יצחק ולא יקבלנו שם, וא"ל א"כ יבריח את אברהם על מה שלקח שפחה שאינו רשאי כי מערה של אברהם הוא שנאמר לאברהם למקנה, ועוד אברהם הוא אביו של יצחק אבל יעקב הוא בנו ואם הדין כן לא יקבלו שם כי יצוה שלא יקברוהו שם, ועוד עד שיתבייש משתי אחיות שנשא יתבייש מאביו משתי שפחות שנשא שהשפחה אסורה ואם אברהם לא היה לו בנים ולכן נשא שפחה להוליד ממנה כי ראה שהיה זקן ועברו ימיו מ"מ למה לא התפלל על שרה כי עקרה היא ואם לא ישמענו השם אזי ישא שפחה ושמא תאמר התפלל ולא נכתב בתורה הנה דברים בלא עדות אינן דברים ויצחק היה לו ללמוד מאברהם לישא אשה אחרת לא להתפלל שישנה הב"ה את מערכתה של רבקה ע"י תפלתו של יצחק ושמא לא היה באפשר לישא אשה אחרת לפזר כוחו בשתי נשים מטעם שהיה עולה תמימה מ"מ אלו נראין סבותיהן אבל יעקב שלא היה עקר לא הוא ולא לאה א"כ למה נשא את רחל, ולא די לו בזה אלא שמיהר לבא גם אל השפחות, ושמא תאמר כי צריך יעקב לקחת ד' נשים להביא י"ב שבטים נגד ד' רוחות העולם הדין עמך אבל היה לו לחזור אחר נשים אחרות ולא לעבור בשתי אחיות, ושמא תאמר כי לא היה מוצא אחרות

הנה מצריות אלפים ורבבות ושמא תאמר יעקב מחמת טירדת עבודת הצאן שכח מ"מ יצחק אביו למה לא הזכירו בכתב או באיש עתי, והנה עולים ויורדים מארץ ישראל לחרן ואחר שנשאם למה לא הכריחו לגרשם אלא ע"כ הוא ואין לך פה להשיב שגר שנתגייר כנולד הוא ובהיתר נשאם והשפחות ג"כ נתגיירו ואם קראן שפחות אח"כ כדי ליחס בני הגבירות כי לעולם לא דמי ואין לומר די בשנים מאחר שבהיתר נשאם מה לך אפי' מאה והראייה שלא גרשוהו מהמערה וא"כ שכך הוא ר' יוחנן איך אינו ירא מהחמס אבל הוא חולק עם ריש לקיש שכולה מסייע ליה, ושמא ר"י אמר אעפ"כ לאו כנולד דמי ומה שלא גרשוהו משום כרחם אב על בנים הלא תראה שלא קבר רחל במערה מפני הבושה ולא אמר לבנו ליוסף האמת ואמר לו ע"פ הדיבור קברתיה שם ולא מצינו בשום מקום שהשם אמר לו לקברה בחוץ, ראה עתה ר' מעשה אבות הנקראים מרכבה ומחלוקת ר"י ור"ל זה אומר בכה וזה אומר בכה ואוי לאותן האחין אם יקח זה פי שנים הפסיד האח האחר שהרי אין בכר לנחלה מטעם שיש לו בנים בגיותו ואם לא יקח פי שנים יפסיד העני חלק בכורתו שהרי הוא בכר וגר שנתגייר כקטן שנולד הוא ולא די להם זה המחלוקת אבל בקשו לשלוח יד ולחלוק גם בפריה ורביה ולהוסיף מחלוקת על מחלוקת ולא אמרו כי נגרר מן המחלוקת ובא מן המעט הרבה ושלא לצורך אלא שאמרו צריכה והוא שאמרו דאי תימא בנחלה ה"א דווקא פליג ר"ל ולא מטעם דגר שנתגייר וכו' אלא מטעם דבגיותן לאו בני נחלה נינהו אבל בפריה ורביה מודה ליה לר' יוחנן דהא עשה שבת בעולם ואי אשמועינן בפריה ורביה ה"א בפריה ורביה דווקא פליג ר"י דהא עשה שבת אבל בנחלה מודה ליה לר"ל דגר שנתגייר כקטן שנולד הוא צריכה, הראית צריכה שאין לה טעם ולא ריח, אני אומר לא פליגי אלא בנחלה וכי קאמר ר"ל גר שנתגייר דווקא בנחלה שאין לגוים דין נחלה אבל בפריה ורביה שיש להם מצות פריה ורביה כענין ויברך אותם אלהים ויאמר להם פרו ורבו ובכלל זה נכללו אפי' בעלי חיים מדכתיב ויאמר להם וכל בעלי חי במשמע וכיון שגם הגוים בכלל פריה ורביה א"כ כשהוליד בגיותו יצא ידי המצוה ולא שייך לומר גר שנתגייר וכו' אלא דווקא בנחלה דלא שייכו אבל בפריה ורביה שייכו ולעולם מורה ליה לר' יוחנן בזה, אלא שהסופר ראה את המחלוקת בנחלה ולקח לו דמיונו שבכל דבר נחלקו וא"כ מחלוקת בפריה ורביה טעות סופר הוא דאס"ד דפליג ר"ל אף בפריה ורביה דקיים לשבת אפ"ה לא נחשב לו א"כ כ"ש בנחלה דלאו בני נחלה נינהו ולמה לי להזכיר פלוגתתן בנחלה מאי אית לך למימר עכ"פ הוכרח להזכיר גם המחלוקת של נחלה כי נהי מן המחלוקת של פריה ורביה אני שומע שסובר ר"ל שגם בנחלה אין לו בנים מק"ו דפריה ורביה אבל ר' יוחנן

אימא מודה ליה בנחלה מטעם דלאו בני נחלה נינהו וא"כ כדי להזכיר גם מחלוקת של ר"י מוכרח לומר פלוגתתן גם בנחלה הדין עמו בזה, אלא שאין לו מנוחה דא"כ יאמר היה לו בנים בגיותו ונתגייר ר"י אמר יש לו בנים ואינו בכר לנחלה ור"ל אל יחלוק ואל יענה ומדחולק בפריה ורביה וודאי חולק גם בנחלה מק"ו ואין שום בריהיכולה לומר דאינו חולק דהשתא במקום שיש לו דין שבת וקיום אמרת דלא כ"ש במקום שאין לו דין נחלה שיהיה לו זה הדין בבני גיותו ולא יחשבו לו בנים הבאים בגיותו ופטור מן הנחלה אבל מדאיצטריך לחלוק בנחלה אני אומר דווקא לשם חולק שאין לו שום סיוע אבל בפריה ורביה אית ליה סיוע דשבת ומודה ליה לר"י והמחלוקת של פריה ורביה טעות סופר הוא ותמחקנה כי משבש הדעת אבל אל תאמר צריכה, ועוד ארז"ל מי שלא היה לו בנים ונשא אשה שכבר ילדה וכו' ילדה ממאן אילימא מישראל שלא היה לו בנים ואותו הבן הוא בכור לנחלה אמאי נקט גיורת ושפחה אפי' בת ישראל נמי שילדה מישראל שאין לו בנים הוה בכור לנחלה ואמאי נקט גיורת ושפחה אלא לאו מגר שהיה לו. בנים בגיותו ונתגייר וקתני בכר לנחלה וקשה לר"י ומשיב לעולם מישראל שלא היה לו בנים ודקאמרת למה נקט גיורת ושפחה אפי' בת ישראל נמי בדין הוא דלתני בת ישראל אלא אמר גיורת ושפחה לומר לך שאם ילדה בעודה שפחה ונשתחררה ילדה בעודה נכרית ונתגיירה הבא אחריו אינו בכר לכהן רק לנחלה לאפוקי מדר' יוסי דאמר בכור לנחלה ולכהן שלא נפטר ממה שילדה בעודה נכרית שהרי כתיב פטר רחם בישראל קמ"ל דלא כר' יוסי, ומה טעות היתה שנסתם פיו של מקשן ויאמר מי שלא היה לו בנים קתני סתם ובגר שהיה לו בנים בגיותו ונתגייר קאי ואמר שהוא בכר לנחלה ואינו כדברי ר' יוחנן ואמר שפחה וגיורת לאפוקי מדר"י הגלילי דאס"ד מי שלא היה לו בנים בישראל ולא בגר א"כ יאמר בפירוש ישראל שלא היה לו בנים, אלא מדאמר מי לא שנא גר ול"ש ישראל בכר לנחלה ולא לכהן קשיא לר' יוחנן ולאפוקי מדר"י הגלילי מה יש לך לומר לעולם ישראל ולא גר דאס"ד אפי' גר יאמר בפירוש גר שהיה לו בנים בגיותו וכ"ש ישראל אלא מדלא אמר גר שיבא ישראל בכ"ש ש"מ ישראל דווקא ולא גוי א"כ נשקול מי שלא היה לו בנים איך נראה דבר כולל או דבר שאינו כולל, ע"כ הוא הדבר הכולל מי שהוא לא שנא גר ול"ש ישראל בכר לנחלה הוי וקשה לר' יוחנן וגיורת ושפחה לאפוקי מדר' יוסי הגלילי, ועוד הקב"ה מטיל שלום והתנא מטיל קנאה ומחלוקת יאמר בפירוש או ישראל או גר, ולא די לו זה אלא שסותר דברי ר"י הגלילי דאית ליה קרא וכל פטר רחם ואם על קרא חולק מי יסכים על סברתו, ועוד אמרו ת"ש היו לו בנים בגיותו ונתגייר יש לו בכר לנחלה אמר רבינא הא וודאי ר"י הגלילי הוא

דאמר פטר רחם בישראל ויליף מינה דידה שכשם שפטר רחם מישראל אבל בגוי לא קחשיב כן בני גוי לא חשיבי אלא הבא אחריהן מישראל, ולא די לו לר' יוסי הגלילי שהורס דברי תנא מישראל אלא שחומס שאר אחים בנחלה לומר יש לו בכר בנחלה ואי לא כתוב בישראל אומר אני בכר ואפי' באומות צריך להיות פטר רחם נוהג וגזירות הכתוב הוא כדין בכורות החמור שהוא גזירת הכתוב ת"ל בישראל, ועוד אמר רב אדא בר אהבה לויה שילדה בנה פטור מה' סלעים ומקשה דאיעבר ממאן אי נימא דאיעבר מכהן ומלוי מאי אריא לויה אפי' בת ישראל נמי אלא דאיעבר מישראל למשפחותיהם לבית אבותם כתיב וחייב בה' סלעים, ומתרץ אמר רב פפא דאיעבר מגוי ולא תימא למ"ד אין מזהמין את הולד להמשיך אחר הגוי אלא אחר אמה א"כ בן לויה הוא ופטורה אלא אפי' למ"ד מזהמין את הולד להמשיך אחר הגוי ולא אחר אמו אפ"ה מצד אמו לוי פסול מיקרי וכיון ששם לוי עליו פטור מפטר רחם אע"ג דפסול הוא ולכן אמר לויה שילדה אדרבא יקשה לרב אדא בר אהבה ויאמר לו לעולם למ"ד מזהמין את הולד מחייב בפטר רחם כי אחר שאמר מזהמין אח הולד לאו לוי פסול איקרי אלא כשאר פטר רחם וחייב מכח עצמו דבישראל הוא ואין נפטר מכח לויה דמזהמין וא"כ לא תימא אפי' למ"ד אלא אימא לעולם קשה לרב אדא למ"ד מזהמין, ויש לי עוד בזה דקאמר שם מר בריה דר"י משמיה דרבא לעולם דאיעבר מישראל ומאי אית לך למימר למשפחותיהם כתיב וחייב שאני התם דאמר קרא פטר רחם היכא דפטר רחם בלויה הולד נגרר אחר אמו דפטרה רחם בישראל כתיב להפטר מה' סלעים אע"ג דאביו ישראל והתורה לא מחייב אלא פטר רחם בישראל, יתנשא הודו והדרו של אלהינו איך בלבל מר בריה דרב יוסף את כל העולם אם כן לדבריו יצאו לוים מכלל ישראל וא"כ ברוך יהיה שהוציא אותם מכל צער וא"כ שאינם בכלל ישראל יהיו פטורים מציצית פטורים מסוכה פטורים מכל המצות האמורים בתורה שהרי אין לך מצוה שיאמר בה לוי אלא ישראל והם אינם בכלל ישראל ולא הזכירם הכתוב אלא בעבודה וא"כ במה יזכו העניים אלא ע"כ לוים בכלל ישראל הם, וא"כ אמור לי כך א"א בשלמא שהיה אומר כל פטר רחם בלוים ישראל אינם בכלל לוים דהא יש מצות בלוים שאינן בישראל אלא אי אמרת כל פטר רחם בישראל לוים בכלל ישראל הם הכי יש מצוה שישראל חייב ולוי יהא פטור, א"כ אפי' שאומר ישראל לוים בכלל ישראל הם ומה לי פטר רחם בישראל ופטר רחם דלוים לעולם בתר אבות אזלינן דאי אביו ישראל אע"ג דאמו לויה חייב ואי אביו כהן או לוי אע"ג דאמו מישראל פטור הא לויה שנתעברה מגוי חייב ואם כן איך אומר דבפטר רחם תלה רחמנא, אלא ע"כ דמגוי פטור ואי הכי לימא הכי אמר רב אדא לויה שילדה מישראל פטור וכ"ש

מגוי והשתא ומה ישראל דלית מחלוקת שהולד נמשך אחריו דכתיב למשפחותם לבית אבותם פטור גוי דאיכא מחלוקת לא כ"ש דפטור אלא מדכתיב לויה סתם ש"מ נתעברה מגוי ולא מישראל וש"מ מגוי פטור מישראל חייב וא"כ קשה למר בריה דרב יוסף דאמר לעולם בישראל, ועוד אמרו מי שהיה לו בנים ונשא אשה שלא ילדה נתגיירה המעוברת ונשתחררה המעוברת וילדה היא וכהנת, ונתערבו הבנים ולא ידעי היא ואשה שכבר ילדה, ואשה שלא שהתה אחר בעלה ג' חדשים ואינו ידוע אם הוא בן ט' לראשון או בן ז' לאחרון בכר לכהן ולא לנחלה ומקשה טעמא דנתערבה של ישראלית עם לויה וכהנת לכן בכר לכהן הא כהנת ולויה שנתערבו פטורין, ואלא דאיעבר ממאן אילימא מכהן או מלוי מאי אריא כהנת ולויה שנתערבו אפי' בנות ישראל שנתערבו נמי פטורין אלא דאיעברה מגוי ובת ישראל דאיעבר מגוי ונתערבו הוא דחייבת הא כהנת שנתעברה מגוי ונתערבה פטורה והא אמר רב פפא בדיק לן רבא כהנת שנתעברה מגוי מהו ואמרינן לאו היינו דר"א דאמר לויה שילדה בנה פטורה מה' סלעים ואמר לן הכי השתא בשלמא לויה בקדושתה קיימא דתניא לויה שנישבית או שנבעלה בעילת זנות נותנים לה מעשר ואוכלתו, אלא כהנת כיון שנבעלה אתחלל קדושתה והוי לה זרה ולעולם לאו היינו דרב אדא וא"כ כהנת שנבעלה ונתעברה מגוי מאי הוא, הניחא למר בריה דרב יוסף משמיה דרבא דאמר דאיעברה מישראל פטורה דבפטר רחם תלא רחמנא ומוקים לה להא נמי שנתעברה מישראל ולכן הוא חייב הא כהנת ולויה שנתעברה מישראל פטורה, אלא ר"פ דאמר לויה דאיעבר מגוי פטורה במאי מוקים לה להא דאיתעבר מגוי וטעמא דישראלית היא ולכן חייב הא כהנת פטורה והא בדיק לה רבא, ונראה שהוא כדין וכהלכה דחייב, ומשיב לעולם בת ישראל דאיעבר מכהן והכי קאמר ילדה היא ובת ישראל שנבעלה לכהן חייב, ואמאי קרי לה כהנת משום שבנה כהן ונגררת אחר בנה ונקראת גם היא כהנת משום בנה ויאמר לו כשאומר הא כהנת ולויה פטורין דאיעבר מכהן ומגוי ומכהן פטורה דהא כהן הוא ומגוי דלא דמיא ללויה שנתעברה מגוי דהתם קיימא קדושתה, והכא נתחללה קדושתה והמשנה יעמוד כמו שהוא ואמור היא כהנת ממש, ועוד אמרו איתמר כהן שמת והניח בן חלל ר"ח אמר הבן חייב לפדות את עצמו רבה בר רב הונא אמר אין הבן חייב לפדות א"ע, מת לאחר ל' יום דכ"ע ל"פ שאין הבן חייב לפדות א"ע שהרי זכה האב בפדיונו, כי פליגי בתוך ל' ר"ח אמר הבן חייב לפדות א"ע שלא זכה האב בפדיונו רבה בר"ה אמר אין חייב לפדות א"ע דקאמר ליה אתינא מכח גברא דלא מצית לאשתעויי דינא בהדיה:

ד"ה תנן נתגיירה המעוברת בכר לכהן

תנן נתגיירה המעוברת בכר לכהן ואמאי לימא ליה אתינא מכח גברא דלא מצית לאשתעי דינא בהדיה דגוי הוא ופטור ומשיב שאני גוי דלית ליה חייס ולרב חסדא דאמר הבן חייב לפדות א"ע ויאמר הבן לכהן איני נותן לך כי נהי דלא זכה אבי בפדיוני מ"מ אע"ג דחלל אני מכח כהן קא אתינא מאי יאמר לו הכהן אם היה אביך בחיים אחר ל' יום היה זוכה בך עכשיו שמת קודם ל' יום ולא זכה בך ואתה חלל אתה חייב לפדות עצמך וא"כ מאי אומר רבה בריה מכח גברא דלא מצית למה יפסיד הכהן ראו חכמים איך חומסין לזה העני, ואפשר שסובר בעבור שמת אביו וצועק ואין לאשתעי דינא בהדיה וכו' ואלו יאמר זה הבן האומר פאה זה לפלוני עני זכה העני במגו דאי בעי הוי מקדיש לנכסיו והוי עני וזכה בו ולכן אף שלא הקדיש זכה בו ומגו דזכה לנפשיה זכה נמי לחבריה ה"נ אלו היה מקדיש תוך ל' יום היה זוכה בו ולא היה רשות לשום כהן ליגע בו, השתא נמי שלא הקדיש זכה בו בכל דבר, ורב חסדא סבר הבן חייב בפדיונו דאפי' אם הקדישו לא הקדיש אלא מאי דאית ליה הא ה' סלעים לא אית ליה דהא לאו בר ל' הוא ואין אדם מקדיש דבר שאינו שלו, ועוד אמר מי שלא שהתה אחר בעלה ג' חדשים ופריך בכר לנחלה הוא דלא הוי, הא כפשוט שקיל ואמאי זיל להכא קא מדחי ליה וזיל להכא קא מדחי ליה וכו' ומשיב ה"ק בכר לכהן דהא פטר רחם הוא ואפי' כפשוט אינו נוטל, והבא אחריו אינו בכר לנחלה, ועתה התחיל העול הגדול והחמס המפורסם מי לא תנן שני בתים בדוקים ונכנס עכבר וככר בפיו ולא ידעינן להיכן עייל אם הלכו לשאול בזה אחר זה שניהם פטורין ובבת אחת שניהן חייבים דאי אפשר שאינו בחדא חמץ, וא"כ הכי נמי אם הלכו בן ט' ובן ז' הנ"ל עם שאר האחין לב"ד יבקשו האחין ליתן להבא אחריו פי שנים כבכר דאם ידחהו אותו ויאמרו לאו בכור אתה יכרחו ליתן להספק כבכור ולזה הבא אחריו כפשוט ולכן יבקשו להחזיק את הבא אחריו בבכור ולאותו הספק ידחהו שלא יטול כלום וא"כ ירויחו חלק אחד סוף סוף יתנו להבא אחריו כבכור פי שנים ואמאי קא מסקינן הבא אחריו אינו בכר לנחלה, מאי אית לך למימר דכתיב יכיר שיכירהו אביו שתי תשובות בדבר, חדא שיכיר לא אצטריך אלא לטומטום ואנדרוגניס שאם נקרע ונמצא זכר לא הוי בכור לנחלה משום דכתיב יכיר ובעינן בשעת לידה שיהיה בכור וליכא, וכ"ת ההוא מבן הבכור ילפינין שצריך שיכירהו משעת לידה שהוא בן והא לא הכירו, ויכיר אצטריכא לאשה שלא שהתה אחר בעלה ג' חדשים והואיל ואינו מכירו אינו בכר הרי התורה פטרו מליטול פי שנים אבל כפשוט לא פטרו התורה וא"כ אמאי לא יטול אותו הספק עכ"פ כפשוט, ועוד יכיר לאו לאשה שלא שהתה

אצטרך אלא להכרת חיות אם יצא רוב פדחת בכר לנחלה לא הוי כר' יוחנן, אבל האי דאע"ג דספק הוא לא בעינן שיכירהו, מאי אית לך למימר בכר ולא ספק נהי דמיעטו רחמנא מנחלה אבל מפשוט בשום מקום לא מעטינהו, ועל כל הדברים האלה יש סודות עמוקות ודע לך שר"ל אמר גר שנתגייר כקטן שנולד דמי בעבור שזה הגר מקורו הוי ישראל ונתגלגל בגוי מצד עונו ועתה ששב לקדמותו הראשונה נתבטל ממנו הגויות לגמרי ואינו נזכר לו, שהרי לא בא לשם אלא שימחול עונו הראשון והנה נמחל, והנה הדבר כמו גוי שנתגלגל בישראל כנולד דמי שהרי עתה נולד ישראל וכל מה שעשה בהיותו גוי אינו נחשב לכלום ולכן אם הוליד בנים בגיותו אינם חשובים לא למצוה ולא לנחלה ולכן חולק בנחלה ובפריה ורביה שלא תטעה לומר שחולק בנחלה ולא בפריה ורביה מטעם דקיים קמ"ל דאפי' בפריה ורביה חולק, וגם שלא תאמר בפריה ורביה חולק דסתם גויה זונה ולאו בנים דידיה הם אבל בנחלה ממ"נ כולי עלמא חזו דאית ליה בנים והבא אחריו אינו בכור לנחלה ולכן חולק בפי' בשניהם שהדין נותן שלא יחשוב לו לשום מעשה שעשה כשהיה גוי, וכן הדבר למעלה וראית בשביה אשת יפת תואר וחשקת בה ולקחת לך לאשה כי אחר שהכניסה לצד הפנים נתבטל כל מעשה הטמא ואחר ל' יום מקבלת שפע טהור ונקי כענין והיתה לך לאשה כי נכנסין ויוצאין גם למעלה מצד עונותיו של אדם, מ"מ הנכנס דין חיצון אינו נזכר עליו וכיון שכן הוא א"כ אין נזכר שום ענין ממעשיו כשהיה גוי וכקטן שנולד דמי וא"כ יעקב אבינו נתבטל האחוה עכשיו, וראה והבן באמת שההוד והעטרה אחיות לדין וכשנשאן ת"ת ישראל נתבטל מהם אחיות הדין ונולדו עתה ברחמים ר"ל הושפעו עתה מת"ת ישראל, וכשם שהוד והעטרה אחיות לדין כן יש בחוץ שתי אחיות כנגדן ונקרא שפחה כענין כעיני שפחה אל יד גברתה, וכיון שמשל התפארת בגבירות מוכרח הוא למשול גם בשפחות ולהכניסם בכח הרחמים ויעקב היה נביא אלהים וידע שעתידין ישראל לצאת בגלות והאם עמהם וע"כ קבר את רחל בחוץ שרחל היא רחמנית ורחל מבכה על בניה, ואת לאה לקח עמו כי לא הניחה בחוץ שדרכה להנקם ולהביא בניה באלות כי אלה מתהפך לא"ה, והשפחות אין הדין נותן להיות עם האבות אע"ג שגם הם צדקניות היו כי מן החוץ באו, וכן הדבר למעלה עתידין ישראל לחטוא והקב"ה לקח האם היא כ"י והפרידה מבעלה הוא ת"ת ישראל ושלחה עם מדה"ר ולא עם מדה"ד כענין ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם, וע"כ רחל בגלות המורה רחמים ולא לאה ואז יתיבשו המים מתפארת ישראל ממה שהיו, וזהו שהרמיזו בדבריהם יעקב מתבייש מן האבות ואין הכוונה לשון בושה ח"ו אלא מלה מהופכת הוא ופי' מתבייש מתייבש

מלשון יבישות אלא שכסו הקדירה ולא גלו שמי הוא שיאמר שהוא לשון בושה הלא האבות הרשוהו לקחת אותם ואיך יתבייש מהם, ואברהם תתאה היה נאחז מאברהם עלאה וידע באמת שהאצילה הלילי"ת היא הגר החיצונית את מצרים שרו של ישמעאל זהו ותקח לו אמו אשה מארץ מצרים שהחזיקו מבחוץ וידע אברהם הסוד ואמר כיון שאברהם עלאה ממשלתו על הסיג העליון א"כ צריך אני למשול בהגר המצרית ולצאת ממנה סיג ימין, והנה שרה אוהבת למשול אברהם בהגר המצרית המצר אותה ונתנה לו בלבב שלם, וראה והבן שאברהם הוא דוגמא העליונה ויצחק נאחז בפחד וידע שממנו יצא סיג שמאל שרו של עשו וגם האציל את הת"ת ואין שם כבישה וממשלה למשול שיצטרך לקחת אשה אחרת כי הוא עצמו דין וידע באמת שעשו הוא קש ויעקב הוא אש ויאכל האש את הקש וע"כ נשא אשה אחת, והקב"ה ראה שיצחק נאחז מהפחד ונתעברה אשתו שתי הפכים אש וקש וזהו שנרמז במלת אשת"ו גימ' א"ש וק"ש זהו בית יעקב אש ובית עשו לקש, ות"ת האציל את יסוד הוא להבה לקש ולכן יצא יוסף מיעקב והוא שנאמר ובית יוסף להבה, והנה אברהם ויצחק מוכרחים היו בכל אלה. ור' יוחנן אמר לא תוכל לעקור שם הגויות לגמרי כי לא יעקור ולא יפסיד אפי' שר אחד מע' שרים רק חלישות ויבשות יהיה בהם ותשוב הגבירות גבירות והשפחה שפחה שאם יעקר שום שר מע' שרים א"כ לא הנחת קיום בעולם וכל הגוים יחזרו להשתחוות לשם אלהינו, וא"כ אחר שנתגיירה זה נראה למפרע כי הם מכח ישראל אלא שלא נראה וא"כ קרינן בזה יש לו בנים וקיים פריה ורביה ולנחלה לפטור הבאים אחר שנתגייר, ויעקב שנשא ב' האחיות הדין עמו שהם בנות לבן הוא חסד עולם המים הרו וילדו חשך בנות שדרך שם עובר החושך ויעקב הוא המלך המושל בהם ובשפחותיהם שאם אין הדבר כן אין קיום בעולם וע"כ יעקב נשא ב' נשים לאה הוא הוד ורחל הוא העטרה לקץ הימין היא חוזרת אחר זכותן של ישראל וע"כ ויאהב יעקב את רחל מלאה וא"כ מה שעשה יעקב כדין עשה והותרה לו אף כי היו אחיות והם בנות לבן וליעקב לבדו הותרה ואין אדם רשאי לקחת ממנו דמיון להתיר לעצמו כי מיעקב יצא המלכות והוא הלוחם עם האויבים וצריך למשול בכל כח, ואין לומר א"כ מלך ישראל ישא שתי אחיות בכוונה זו כי לא ימצא שום מלך רחל ולאה אחיות ושהם בנות לבן כי יעקב לבד הוא המכיר, והיה ר"י אומר שהבנים שעשה בגיותו נחשבים לבנים כי ישובו להודות לה' וע"כ חולק בנחלה וגם בפריה ורביה בפי' שאם היה חולק בנחלה היה נראה דווקא משום שעשו חיצוני ומכר בכורתו וא"כ בכורה בחיצון והבא אחריהם כשנתגייר לאו בכור הוא דאית ליה בנים ונחשבים לבנים, אבל בפריה ורביה מודה ליה לר"ל דסתם גויה זונה, ואי

אשמעינן בפריה ורביה הייתי סובר דווקא שם חולק ר"י משום דקיים שבת, ואע"ג דסתם גויה זונה זיל בתר רוב בעילות, אבל בנחלה אימא מודה ליה קמ"ל ר"י בפי' בשניהם שבני גויה נחשבים לבנים מטעם שאמרתי, וקמ"ל ר"ל בפי' בשניהם דלא חשיבו בנים מטעם שאמרתי, וכן הדבר בישיבה שכנגדם למעלה אלא שנימנו הכוחות ורבו עם ר"י והדין עמו, ומה שאמרו מי שלא היה לו בנים ונשא אשה שכבר ילדה וכו' ומשבאתה לישראל ילדה בכור לנחלה ואינו בכור לכהן ונושאים ונותנים ומעמידים המשנה שילדה מגר שהיה לו בנים בגיותו ונתגייר דקתני בכור לנחלה ומקשה לר"י להראות לו שעכ"פ בני הגוי אינם נחשבים לכלום ור"י ידע האמת ואמר אין הדבר כן שהתנא יאמר מה שאינו אמת והעמיד ר' יוחנן המשנה בישראל שלא היה לו בנים ולכן בכור לנחלה אבל גר שנתגייר הואיל והיה לו בנים אין לו בכור לנחלה עד שהראה לנו כי התנא אמר גיורת ושפחה לאפוקי מדר' יוסי הגלילי שאמר פטר רחם בבני ישראל בעינן ואין כן, רק הדבר הוא שאין לעקור פטר רחם מגויה כאשר אין לעקור שם הבנים מן הגוי כי עתידים להודות לשם יתברך והשם דן על העתיד ובן סורר ומורה יוכיח עד שרצה לסייע לר' יוסי הגלילי ממה ששנינו היו לו בנים בגיותו ונתגייר יש לו בכור לנחלה וקשיא לר"י ואמר מניה יליף ר"י הגלילי וכאן הוא הפך התנא ולכן אמר התנא גיורת ושפחה להודיע לר' יוסי הגלילי שאין לומד בטוב משם שלעולם לא נתבטל מן הגוי בני גיותו וגם פטר רחם באשה גויה, ומה שאמר רב אדא לויה שילדה בנה פטור מה' סלעים אפי' שנתעברה מגוי שה' סלעים הניתנים לכהן מישראל כדי לתקן מקום הלוי ולמתקו, ובהיות הלוי עם הסלעים אין להוציאם מידו וכאשר נתעברה מגוי שהוסיף הגוי זוהמא כ"ש שהסלעים אינם יוצאים מיד הלויה וזהו אפי' למ"ד מזהמין את הולד בתר זוהמת הגוי אבל לענין פטר רחם מודה שנגרר אחרי אמו להפטר ולא להיות לוי לכל ענין כי לוי פסול נקרא אבל לענין אחר מזהמין ונגרר אחר הגוי וכאלו הוא גוי שבא להתגייר, והאומר בעלמא אין מזהמין את הולד אלא בתר אמו הולך בכל דבר סובר כך שטמא הבא מטהור טהור שזה הולד הוא זרע טמא ונטהר במעי אמו שכן הדבר הנכנס בפרדס מצד החיצון נטהר וע"כ מתקנאים לעולם האומות בישראל כי מכירים הטהרה אלא שאינם מודים וע"כ תמחה את זכר עמלק אשר שם בטחונם ואז יאמר יהו"ה אחד ושמו אחד, ומה שאמר מי שהיה לו בנים ונשא אשה שלא וכו' ונשאו ונתנו עד שעלה מבדיקת רבא כהנת שנתעברה מגוי נתחללה והיא זרה וחייב בפטר רחם הדין עמהם כי לא דמיא הלויה לכהנת הלויה דין ונתוסף לה דין לעולם היא לויה, אבל כהנת טהורה היא מבלי זוהמת דין הטיל בה זוהמא הרי היא זרה ממה שהיתה, וגם אין לומר זה הדין

בכהן שכהן כל זמן שהוא עושה שלא כדין כעין זונה וגרושה וחללה וגויה, דע באמת שגם הוא נתחלל כל זמן שהוא עושה שלא כדין ושלא כמשפט העליון אבל אם שב מיד נטהר כבראשונה כי הוא הטהרה והמים הנובעים המטהרים כל טומאה ואין הדבר כן בכהנת שהיא נמשכת אחר הזרע שקבלה ליעשות זרה ובמקומו אבארהו בעזה"י שאין מן הענין, ומה שנחלקו בבן חלל שמת אביו כהן תוך ל' יום דחד מחייב מצד שלא זכה אביו בו הדין עמו כי כשמת הכהן ונפסק ממנו הכח מה פדיון יעשה, וא"ל כמ"ד דמצי לומר אתינא מכח גברא דלא מצית לאשתעי דינא בהדיה כי אמת הדבר אם היה בחיים אבל עתה אדרבא יפדה להחזיר הכח במקומו ע"י פדיונו, והאומר שפטור אמר הואיל וזה הבן נולד בימי אביו הכהן הוי ליה אילן שלא עשה פירות עדיין מ"מ זכה באילן ההוא וכיון שזכה זכה גם בפירות שיצאו מן האילן לאלף שנים, והנה מת הכהן וירשו בנו והכוונה זה הבן הואיל ואם היה אביו בכחו ובחיותו לא היה צריך לפדיון עכשיו שמת אינו צריך לפדיון כי יחזור הכהן להתחבר עם בנו ומי יודע אם ישוב בחלל ואפ"ה זכה החלל ונפדה ואין הדין עמו, דע לך רב חסדא בזה שמחייב לפדות להוריד החסדים כשמו, ורבה שאמר פטור אע"פ שאמר דזר הוא שמי יודע אם ישוב הכהן בחלל והנה רב"ה בגימטריא ז"ר ושבר דבריו מדברי התנא שאומר נתגיירה המעוברת בכור לכהן ואמאי לימא ליה אתינא מכח גברא דלא מצית לאשתעי דינא בהדיה, ורבה בר"ה השיב שאני גוי דלית ליה חייס בעבור שנתעברה מגוי בכור לכהן שהבן אינו רשאי להתייחס אחר אביו הגוי שא"כ אוהב צד החיצון אחרי שמתייחס שם ויוציאוהו, אבל בחלל בן כהן לא סבירא ליה לתנא שיפדה ואין הדבר כן מטעם שאמרתי אלא הוי בכור לכהן, ומה שאמרו מי שלא שהתה אחר בעלה ג' חדשים בכור לכהן ואפילו כפשוט אינו נוטל והבא אחריו אינו בכור לנחלה הדין עמהם כי יותר טוב שלא יטול חלק כלל ממה שיכנוס בספק גזל וחמס והדבר נוגע בפרד"ס, ואם עבר בזה עבר בארבעה ותחת ארבעה לא יוכל שאת והם גזל ע"ז גילוי עריות ושפיכת דמים כי אם האבות לא יתנו לו אינם נתפסים בספק הגזל משום שיש לכל א' טענה כדי לענות ספק בני ספק אינו בני ואת"ל בני אם אמר איש פלוני בני לא ירשני לא אמר כלום מפני שהתנה על מה שכתוב בתורה, ואם אמר נכסי לבני פלוני במתנה דבריו קיימין ומ"מ להסתלק מן הספק כדי שלא לקלקל התנאי שכתוב בתורה יחלוק נכסיו בתורת מתנה, ואם תשאל ממני דין אם עבר וחלקם בתורת נחלה אם יש לו לספק לבקש דין מפני שעבר על מה שכתוב בתורה ואז יאמר לו אביו ספק אתה וא"כ אין בדבריך כלום באיזה כח יכנוס הספק לקחת ספק גזל אם יאמר לו הספק בנך אני ספק איני בנך ואת"ל בנך יאמר לו אביו היפך, ואת"ל איני בנך

שנמצא תיטול שלא כדין ותחת ארבע מי יוכל שאת, ואם יאמר לו בנו אתה רוצה ליטול ירושתי ונמצא שגם עליך יאמר ותחת ארבע מי יוכל שאת אם אביו בחיים יחלק במתנה ואם לאו יאמרו לו אחיו שתי טענות חדא שאנו אומרים לאו אחינו אתה, אתה אומר שאחינו אתה המוציא מחבירו ע"ה, ועוד יאמרו אנו וודאין ואתה ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי, ואפי' חילק בנחלה דבריו קיימין אלא יסתלק מן הספק ויחלוק במתנה והבא אחריו אינו בכור לנחלה מזה הטעם כי שמא הוא אחיו ושמא אינו אחיו, והנה ספק כל דבריו כחרס והוודאי להיות בכור לנחלה יאמר עליו הספק שאינו רשאי להכניס בספק גזל וא"כ שרצתה התורה בזה למה אמרה יכיר ולא ספק, ראה והבן מה דינים ומשפטים יוצאים מפי חז"ל כולם מפי השכינה לזהר שלא לכנוס בשום ספק הנוגע למעלה, ע"כ:

ד"ה ועוד שם ואיזהו בכור לנחלה

ועוד שם ואיזהו בכור לנחלה ולכהן המפלת שפיר מלא מים מלא דם מלא גנינין, והמפלת מין דגים וחגבים ושרצים, והמפלת ליום ארבעים הבא אחריהם בכור לנחלה ולכהן, יוצא דופן הבא אחריו שניהם אינם בכר לא לכהן ולא לנחלה, רש"א הראשון לנחלה והב' לה' סלעים, הראשון בכור לנחלה לא הוי וילדו בעינן וליכא, לה' סלעים נמי לא הוי פטר רחם בעינן וליכא, שני לנחלה לא ראשית אונו בעינן וליכא לה' סלעים נמי לא קסבר בכור לדבר אחד לא הוי בכור, ר' שמעון אומר הראשון לנחלה הוי דקאמר קרא תלד לרבות יוצא דופן, השני לה' סלעים קסבר בכור לדבר אחד הוי בכור, ראה והבן פיוס גדול שנתפייסו מיד ולא רבו על הדינים האלו ר"ש שמרבה יוצא דופן מהיכן יליף מיבמה ולומר לך אפילו יוצא דופן הוי בכר תינח אותו תלד מיותר הוא וריבה, אלא וילדו שנאמר בנחלה מה ריבוי הוא זה וא"כ אמור כדקאי קאי ושמא הוא לומד בכר בכר מה שם יוצא דופן אף כאן יוצא דופן ושפיר קא יליף, ותנא אמאי לא יליף ושמא סובר התנא אדיליף האי בכר ממנו אדרבא נילף בכר דיבמה ממנו מה בכר לנחלה לידה בעינן דכתיב וילדו אף בכר של יבמה לידה בעינן, ותלד שאמר גבי יבמה אצטריך למעוטי שפיר והוא כעין בשר ומלא מים ובתוך מים צורת ולד או מלא דם או מלא גנינים ובם חתיכות בשר אלא שהחתיכות הם כעדשה היותר גדול וכחרדל היותר גדול ואם לא תלד הייתי אומר אם הפילה שפיר מלא מים מלא דם מלא גנינים הואיל וצורת הולד בהם הבא אחריהם לא יקים על שם המת שהרי הורע מזלו של מת קמ"ל תלד בעינן וליכא, וא"כ תלד לא בא לרבות יוצא דופן אלא אפילו יוצא דופן שהוא שלם לא יקרא על שם המת וא"כ הכא והכא בעינן לידה ומ"מ מה יאמר בזה שאמר בכר לדבר אחד לא הוי

בכר והלא הבא אחר הספק לא הוי בכר לנחלה אלא לכהן, וגם בכר לדבר א' הוא, ועוד לדבריו לא ימצא בכר לנחלה ולא לכהן, בכר לכהן ולא לנחלה, והתנן יש בכר לנחלה ולא לכהן ויש בכר לכהן ולא לנחלה ומתי ימצא בכר לנחלה ולא לכהן שיטול פי שנים והא סתם כתיב לא יוכל לבכר את בן האהובה, ועוד אני שואל אמרו לא יוכל לבכר למה נאמר לפי שנאמר והיה ביום הנחילו את בניו שיכול והלא דין הוא מה פשוט שיפה כחו שנוטל בראוי כבמוחזק התורה נתנה לו רשות לאב להנחיל לכל מי שירצה בכר שהורע כחו שאינו נוטל בראוי כבמוחזק אינו דין וכו' ת"ל לא יוכל לבכר, ויאמר לא יוכל לבכר מאי והיה ביום הנחילו שיכול והלא דין הוא מה בכר שהורע כחו שאינו נוטל בראוי כבמוחזק וכו' תלמוד לומר והיה ביום הנחילו התורה נתנה רשות לאב להנחיל לכל מי שירצה, ראה ר' דינים משונים והניחו אותם בלא פירכא ותיקונים, ואבי ז"ל ישב וקא מתמה ואמרתי לו האמת אתם וכסו דבריהם ואמר לי תשא ותתן ונראה עד היכן תרד, ואמרתי לו ק"ו פריכא הוא מה לפשוט דין הוא אע"פ שיפה כחו ליטול בראוי כבמוחזק שינתן ברשות האב שכן אינו במעלת ראשית אונו תאמר בבכר אע"פ שהורע כחו שאינו נוטל בראוי כבמוחזק מ"מ אינו ברשות האב שכן הוא במעלת ראשית אונו, ואמר לי אבי ז"ל תבליע הפירכא ואמור מה פשוט שיפה כוחו אע"פ שהוא אינו במעלת ראשית אונו הורע כחו בכר שהורע כחו אע"פ שהוא במעלת ראשית אונו אינו דין שיורע כחו א"כ משום דאית ק"ו אצטריך קרא ואמרתי לו והלא פירכא הכתובה בתורה אין מבליעין והוא כתובה בתורה ונהרס ונשבר הק"ו ולא יוכל לבכר למה לי, ועוד הקב"ה כתב פשוט ובכר ואתי בכר בק"ו דפשוט להיות ברשות האב והק"ו עומד בלא פירכא שהפירכא נבלעת בתוכו אם הדין הוא שמבליעין מאחר שבנה הדין וחזר והרסו וכתב לא יוכל לבכר אם הקב"ה בונה והורס אדם מה יעשה אלא האומר פירכא כתובה מבליעין אני אומר לו ראשון דא"כ הניח הקב"ה מקום בק"ו דמשה א"כ ע"כ הוא שאין מבליעין וק"ו פריכא הוא למה לי קרא, ועוד מה שאמרז"ל והיה ביום הנחילו למה לי ומשיב שיכול וכו' גם הוא יש לו פירכא מה לבכר דין הוא אע"פ שהורע כחו שלא יהיה ברשות אב שכן הוא ראשית אונו תאמר בפשוט אע"פ שיפה כחו דין הוא שיהיה ברשות האב שאינו ראשית אונו, וא"ל גם בזה תבליע ותאמר ומה בכור אע"פ שהוא ראשית אונו והורע כחו, ובזה יפה כחו שאינו ברשות האב פשוט לכ"ש ת"ל ביום הנחילו את בניו שהוא ברשות, אלא אמרתי שאין מבליעין ק"ו שכתוב בתורה ולעולם ק"ו פריכא הוא קרא למה לי, והנה לדבריהם נכתבו שלא לצורך והרי הם נושאים ונותנים בהם עד שנמצא להם צורך ונאמר והיה ביום הנחילו את בניו בכור בכלל פשוט היה ובכלל ראוי ומוחזק היה

וכשאומר לא יוכל לבכר ובכל אשר ימצא לו יצא מן הכלל בראוי וגם בחלק אחד יותר וא"כ דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא ומה בכר חלק היתר שנוטל אינו נוטל מראוי אלא בנמצא אף פשוט חלק פשוט שנוטל אינו נוטל מראוי אלא בנמצא והראוי יתיה קדש לה' שהוא שלא בא לידם בחיי אביהם, ועוד אמרתי לו הקב"ה צוה לנו צדק צדק תרדוף והוא קלקל הצדק ומה פשוט שאינו ראשית אונו לוקח בראוי כבמוחזק בכר שהוא ראשית אונו א"ד שיקח בראוי כבמוחזק וא"כ אחרי שהדין הצדק הוא שיקח למה כתיב אשר ימצא לו והנה קילקול הדין והצדק, ומי יאמר שהתורה קלקלה הדין והצדק אדרבא נאמר שהכי אמרה התורה בכל אשר ימצא לו יטול פי שנים ובראוי יקח הכל מצד הקדושה שעליו ומאן לימא בכל אשר ימצא בא למעט הראוי שלא יקח, א"ל מ"מ בנמצא כתוב בפי' שיקח פי שנים ושאינו בנמצא בא מק"ו, וא"ל א"כ יכתוב בשאינו נמצא וכ"ש הנמצא ויהיה שאינו נמצא כתוב והנמצא מק"ו א"כ אני אומר לך בין כך בין כך נוטל משניהם פי שנים מה לי שיכתוב הנמצא מה לי שיכתוב שאינו נמצא, והנה כפי זה יתעשר הבכר ושמא תוכל לומר בכל אשר ימצא לו אתא לו ומיעט, שתי תשובות בדבר חדא דק"ו הוא שיקח בראוי כבמוחזק פי שנים כאשר אמרתי, ועוד אתא לו לומר לו ולא לה וכ"ת ה"מ בבחור שנשא אלמנה אבל בבחור שנשא בתולה ה"נ דשקיל אר"נ ב"י אמר קרא ראשית אונו ולא אונה ואימא ה"מ באלמן שנשא בתולה אבל בבחור שנשא בתולה ה"נ דשקיל אלא אמר רבא אמר קרא לו משפט הבכורה לו הבכורה ולא לה, א"כ יישר כחך חד לו משפט הבכורה, וחד לו למעט הראוי, אל תשמע בזה כי אני אומר חד לו למעט אשה וחד לו למעט יוצא דופן ואין הלכה כמ"ד יוצא דופן דין בכורה עליו, ומה נשאר לך עתה א"כ דהכי הוא שיטול פי שנים בראוי כבמוחזק לשתוק קרא מבכל אשר ימצא לו, אני אומר שאינו יכול לשתוק שאם היה שותק הייתי אומר הנחילו כתיב שומע אני קרקע ולא מטלטלים ותוכל לומר הנחילו סתם איכא למילף דכתיב והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם לרשת אחזה וסתם אחוזה קרקע ומה לשם קרקע אף כאן קרקע ת"ל בכל אשר ימצא לו, וראה ר' ודן אם הק"ו חזקים ואינם נפרכים א"כ הקב"ה למה קלקלם בקראי דכתיבי ואם הם נפרכים א"כ מאחר שאין ק"ו קראי למה לי, לכן אומר אני כי לא דבר רק הוא, ודע ר' היוצא דופן והבא אחריו שניהם אין בכר לא לכהן ולא לנחלה כי השפע יורד מן הדפנות ושם נאחזים השרים החיצונים וזה הנקרא זיעה, ואין שם השפעה עליו וגם אין שם פטר רחם עליו רק היורד מן ההיקף בצינור ישר והוא בעטרה ומשם בעולם השפל, והנה נפתח הרחם שהעטרה נקראת רחם, וגם האצילות שהוא

חוץ לפרדס אינו נחשב לשם אצילות כי אין לו התחברות עם הנאצלים מן הפרד"ס ע"כ כתיב קרא וילדו להודיעך זה דלידה בעינן, וגם כתיב פטר רחם דפטר רחם בעינן כדי שתדע משפט העליון, והבא אחר יוצא דופן אפי' פטר רחם לא הוי אף על פי שפטר רחם מטעם כי אחר שיצא שפע שלא כדרך ההיקף אפי' שיצא בדרך ההיקף אח"כ לא יקרא פטר רחם שהרי קבלו פרנסתם מן הצד, וזהו כיון שאינו בכור אלא לדבר אחד ל"ה בכר, ותלד דאמר קרא ביבמה לרבות יוצא דופן אין משם ראייה כי אפי' שהוא יוצא דופן יקרא בכר מטעם שאחיו המת משתדל רק לחול באשת חיקו אם יניחהו והוא אינו יודע איך יולד ושמא בא הוא והוא המת והאיך לא יקרא בכר, ורש"א הא' לנחלה אע"פ שהוא יוצא דופן שאע"פ שיוצא השפע דרך הדפנות והוא הזיעה מ"מ הם שפע עליו כי הוא טהור ונקי, ולומד מתלד וכוונתו שאם זה המת הוא אדם שאינו צריך לחזרה כשם שאם היה נולד כדרכו היה שם בכר עליו כן הדבר עתה שנולד מן הדופן שם בכר עליו, כי לא תוכל להורידו מכח קדושתו וממעלתו כעין למעלה השפע היורד מן הדפנות שהוא שפע מעולה טהור ונקי, ומאחר שכן הוא גם בנחלה הכי שיוצא דופן הוא בכר לנחלה והבא אחריו פטר רחם שאע"פ שקבלו חיות מן הדפנות אפ"ה לא דמי השפע היורד מן העטרה שמתפרנסין כולם משא"כ בזיעה מתפרנסים לבד הנאחזים משם וע"כ הוי פטר רחם כי הוא פטר רחם, ומה שאמר וילדו לו בנים דין הלידה ההוא כדין לידת היבמה, ואין ספק כי גם בישיבה שלמעלה הכי עסקי כי יש לדעת משפט האלהים והק"ו שעשו הכוונה הוא כך, מוכרח הוא האב לחלוק נכסיו לבניו שאם לא יעשה כך מונע חכמת האלהים שהוא האב להנחיל לבניו שהוא ההיקף שפע וברכה וע"כ אמרה תורה ביום הנחילו את בניו להרמיז שצריך להנחיל את בניו אע"פ שהנחלות נאמרו גם במקומות אחרים היה צריך לאומרו הנה כדי שלא תטעה לומר הק"ו דבכור שאין הנחלה ברשות האב ואין הבנים ברשות האב להרבות ולמעט:

ד"ה ראה והבן שעשית רעה גדולה

ראה והבן שעשית רעה גדולה שהוצאת הבנים העליונים מכח אביהם הוא חכמת אלהים וע"כ הוכרח לאמרו להודיעך שהבנים ברשות האב, והאמת שלבכור צריך לתת לו פי שנים שלא להכחיש בכתר עליון כי כ"ע נוטל פי שנים וע"כ בכר הוא חסר ו' כי בכ"ר בחכמה ואי"ק בכתר ועל שהשפעה ההוא הבאה בחכמה הוא מן הכתר ומן החכמה משפעת השני חלקים האלה בעטרה הנקראת בכר הוא שנאמר גם אני בכר אתנהו, ע"כ מזהרת באזהרות לאו דלא יוכל לבכר, ואין לומר שהבכר יקח בראוי שני חלקים שא"כ

לא הנחת חיים לפשוטים שהראוי הוא מה שאינו נמצא באב הוא חכמת אלהים והנמצא באב הוא ב' חלקים השפעת הכתר והשפעת עצמו אבל מה שאינו באב הכל בשוה, עוד אמרו מי שלא ביכרה אשתו וילדה ב' זכרים נותן ה' סלעים לכהן מת א' מהם בתוך ל' יום האב פטור מת האב והבנים קיימים ר"מ אומר אם נתנו עד שלא חלקו נתנו ואם לא נתנו פטורים, ר' יהודא אומר נתחייבו נכסי האב, זכר ונקבה אין לכהן כלום, דמת האב אימא אילימא לאחר ל' בהא לימא ר"מ כי חלקו פטורים והא אשתעבדו נכסי דאב והבנים יפרעו את חוב אביהם, ואלא שמת תוך ל' מאי שנא כי חלקו פטורין דאזיל לגבי האי ואדחי ליה ואזיל לגבי האי ואדחי ליה כי לא חלקו נמי ליזיל לגבי האי ולדחיה וליזיל לגבי האי ולדחיה וזהו הדין, ועוד דינים אחרים בעז"ה אומר במקומם באריכות שלא יפול כשלון כי היה ארוך להם, מ"מ נאמר בדברים שאינם צריכין אריכות ארז"ל מת הבן בתוך ל' יום אע"פ שנתן לכהן יחזור, אחר ל' יום אע"פ שלא נתן יתן, מת ביום ל' כיום שלפניו ור"ע אומר אם נתן לא יחזור ואם לא נתן לא יתן, מ"ט דרבנן גמרי חדש חדש ממדבר מה התם ומעלה אף הכא ומעלה, ור"ע מספקא ליה מדאצטריך למכתב ומעלה גבי ערכין ולא גמר ממדבר ה"ל שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדין או דלמא כי אמרינן אין מלמדין לעלמא אבל לגופייהו מלמדין, משום הכי מספקא ליה, ראה ר' מלך במשפט יעמיד ארץ והם אינם עושים משפט אמאי מספקא ליה אי אמרת בשלמא ב' כתובים הבאים כאחד אין מלמדין אפי' לגופייהו שפיר קאמר אם לא נתן לא יתן ואם נתן לא יטול דהא אין מלמדין אלא אי אמרת בעלמא א"מ אבל לגופייהו מלמדין ואמאי אם נתן לא יטול והא לגופייהו מלמדין, ועוד אמרת אם לא נתן לא יתן גזלת הכהן ונתת לבן ואם מלמדין אם נתן לא יטול גזלת הבן ונתת לכהן, ות"ק דיליף ממדבר סובר ב' כתובים הבאים כאחד מלמדין א"כ ומעלה דכתיב גבי ערכין למה לי נילף ממדבר, אלא מדאצטריך למכתב כאן וכאן מוכח דאין מלמדין וא"כ אמאי יליף ממדבר וחומס הכהן לכן כל דבריהם צריכין ביאור אמיתי, ודע שכנסת ישראל השלמת האדם והוא הנקרא חדש שנפרצה ומתחדשת לל' יום כדין הנדה והלבנה וע"כ כל בן שלא עבר עליו ל' יום אין שם אדם עליו ואם מת לאחר ל' יום הוא דאמר ת"ק הרי הוא אדם ויתן אביו הפדיון כי מתחייב אבל בלאו הכי לא, ויליף ממדבר ולימודו יפה ומה שאמר בערכין ומעלה ולא יליף ממדבר א"כ הוא דין שני כתובים דאין מלמדין לא נדע כי אדרבא בא לומר לנו התנא דמלמדין שהרי מדה זו נוהגת גם למעלה בהיות חס"ד ונצ"ח ב' כתובים ומשפיעים לאחרים והיינו דמלמדין, ור"ע סובר שאין מלמדין בעבור שאמר הואיל ואין דין עובר מהם, א"כ אין מלמדין ומ"מ ילפי להדדי מספקא ליה כי אע"פ שהחסד משפיע

לנצח רחמים מ"מ הנצח אין לו דרך לחסד ולכן אמר אם נתן לא יטול שהרי ל' הוא זמן החידוש המתחדש מכהן ואם לא נתן לא יתן בחיוב כי מי יודע אם יחדשם הכהן וא"כ אין חמס בדבר רק הכל בדין ובצדק, ומ"מ אע"פ שאם מת הבן אחר ל' נתחייב האב אפ"ה אינה דומה פדיון מיתה לפדיון חיים, ועוד ארז"ל אין פודין לא בעבדים ולא בקרקעות ולא בשטרות ולא בהקדשות מתניתין דלא כר' דתניא ר' אומר בכל פודין בכר אדם חוץ מן השטרות מ"ט דר' דריש רבוי ומיעוט ופדויו מבן חודש תפדה ריבה שפודה בכל דבר, בערכך כסף חמשת שקלים מיעט בכסף ולא בדבר אחר תפדה חזר וריבה כל דבר א"כ הוי ליה רבוי ומיעוט ורבוי ריבה הכל מאי ריבה ריבה כל מילי ומאי מיעט מיעט שטרות, ורבנן דרשי כלל ופרט וכלל ופדויו מבן חודש כלל בערכך כסף פרט תפדה חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר המטולטל וגופו ממון יצאו קרקעות שאינן מטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות אע"פ שמטלטלין אין גופן ממון, שומו שמים על זאת איך משנין דבריהם, שהרי אומרים מן הבהמה ריבה, מן הבקר מיעוט, ומאי ריבה ריבה כל מילי ומאי מיעט מיעט כל מילי דלא דמי לכלל וא"כ מה שיוציא מכלל ופרט וכלל יוציא מריבוי ומיעוט והא הכא דאי לא תפדה שהוא ריבוי אחרון מרבוי ומיעוט לבדו לא משתמע כעין כלל ופרט וכלל דאיך תאמר מאי ריבה ריבה כל מילי ומאי מיעט מיעט הכל דלא דמי לכלל דבשלמא התם יש דברים שאין דומה לבהמה אלא הכא ופדויו כתיב אין לך דבר שאינו כולל אותו וכיון שאינו נמצא המדה בכל מקום א"כ מה מדה הוא, ואם תשיב לי שלא היה יכול להאמר בריבוי ומיעוט לבד בעבור שמהם אינו יוצא בדין כללי ופרטי כפי הקושיא ע"כ אמר ריבוי השני הדין עמך, אלא עוד את זה אני שואל בשלמא דין כלל ופרט כדין ממעט שטרות אלא ברבוי ומיעוט מאי מיעט מיעט שטרות אדרבא מאי מיעט מיעט קרקעות אבל בשטרות פודין, ועוד מה שאמר מרבוי ומיעוט ורבוי ויאמר ופדויו ריבה הכל, בערכך כסף מיעוט, מאי ריבה ריבה הכל, ומאי מיעט מיעט שטרות, דאס"ד כסף דווקא א"כ כלל למה לי, ואס"ד כל מילי פרט דכתב רחמנא למה לי, אלא וודאי ריבה הכל ומיעט שטרות ורבוי הב' למה לי, אלא מדאצטריכו ב' רבויים רצתה התורה לדון בכללי ופרטי ולמעוטי הכל וקשיא לר' שאמר למעוטי שטרות דווקא, ועוד קשה לר' אפי' שצריך שני רבוים למעוטי שטרות כי בלאו הכי א"א כגון שימצא לו מקום לתרץ עדיין איני מפויס בזה דנהי שלא הייתי יכול למעוטי שטרות ממ"א שפיר אלא השתא דאית לי מקום למעוטי שטרות דהא כתיב ונתן הכסף וקם לו וילמוד כסף מכסף מה לשם מיעט שטרות אף כאן למעוטי שטרות, ועדיין אני רואה חלציך חזקות להשיב

לי הא כתיב ה' הכסף ומיעט דלא למילף משם אני אחלישך בכח כי נהי דכסף מהכסף לא יליף כסף מכסף יליף וכתיב ישיב גאולתו מכסף מקנתו לרבות שוה כסף ככסף וכולהו שוה כסף חוץ משטרות וא"כ רבוי שני למה לי, ולתנא דקא ממעט הכל מדין כלל ופרט מי ניחא בשלמא בעלמא שאינו נראה כמצות עשה הכלל השני שפיר קא דריש כעין בכל אשר תאוה נפשך כלל בבקר או צאן פרט בכל אשר תשאלך נפשך חזר וכלל וכלל השני אינו נראה למ"ע בזה אמרה תורה לדון בכלל ופרט, אלא כאן בשלמא ופדויו כלל בערכך פרט אלא תפדה למ"ע ניתוספת וה"ל כלל ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט, לרבות שוה כסף ככסף מנ"ל, וכ"ת נילף מישיב גאולתו מכסף מקנתו מה שם אפי' שוה כסף אף כאן אפי' שוה כסף והלא כלל ופרט הוא והכלל שומר שלא לרבות על הפרט, מי לא תנן אלמנה גרושה וחללה זונה את אלה לא יקח, כי אם בתולה מעמיו יקח אשה ל"ל, ואמר למצות עשה, הכי נמי לא שנא ופדויו כתיב, תפדה למה לי אלא למצות עשה, ועוד רבי ות"ק דנו דין שלא קבלו מרבן ומצאו פסוק בתורה ומדקדקים בו והאי ופדויו מבן חודש תפדה לכלל ופרט או לריבויי ומיעוטי הסמיכם קרא לא הסמיכם אלא להקישא לומר לך כל שישנו בפדיון הבן ישנו בערכין והני כהני הואיל ואינן בפדיון הבן אינן בערכין, ואל תשיב ממה שאמר התנא הכל מעריכין כהנים לוים וישראלים כי אני אומר שטעו באותו הכלל וגם באותו הכלל שאמר הכל מעריכין טעו, וא"כ תנא קמא ורבי למה לא דנו יפה ושמא תאמר כי הרוויחו דינם ממה דכתב והעמידו לפני הכהן והעריך אותו הכהן משמע שהנערך העומד הוא ישראל לפני כהן ולא כהן לפני ישראל מה יש לך לומר הפסוק למעט הכהן ופדויו לכללי ופרטי למר ורבויי ומיעוטי למר א"כ כשם שהם הרויחו דינם כך אני מרויח ג"כ קושיא אחת אחר שמיעט קרא הכל מעריכין ונערכין כהנים לוים וישראלים מנלן, והא קרא צועק וכיון שהרווחתי אני את זה הרווחתי הכל משום אוהב כסף לא ישבע כסף ואני אומר דר"י בר' יהודה הוא דדריש רבויי ומיעוטי אבל ר' דריש כללי ופרטי בכל מקום אלא במקום דאיכא ב' כללי דריש רבוי ומיעוט והתנא אומר הטל פרט ביניהם ודונם בכלל ופרט והראייה ממרצע דכתיב מרצע אין לי אלא מרצע מנין לרבות הסול והסירה והמחט והמקדח והמכתב שנאמר ולקחת לרבות כל דבר שהוא נלקח ביד דברי ר"י בר"י, ר' אומר מרצע מה מרצע מיוחד של מתכת אף כל של מתכת ואמרינן במאי קמפלגי ר' דריש כללי ופרטי ור"י בר"י דריש רבויי ומיעוטי משמע דהיכא דאיכא מפורש דריש כללי ופרטי והיכא דאיכא תרי כללי דריש רבויי ומיעוטי ותנא ל"ש אלא אומר הטל הפרט ביניהם ודריש כלל ופרט, והנה שנכנס ר"י בר"י תחת ר' מצד דר' ירא מבעלי המלחמה ורבי יוסי בר"י אינו ירא ויותר

טוב היה לר' לעמוד דרך פתוח ממה שעמד בדרך צר כי אני אומר בשלמא תנא מטיל פרט ביניהם ודריש וכיון שנכנס הפרט באמצע אם כן היה לו כלל ופרט מסודר אלא ר' ממ"נ אי מטיל המיעוט ביניהם היינו כלל ופרט וכלל, ומ"ש בעלמא דריש כללי ופרטי, וכאן דריש רבויי ומיעוטי והא מסודר הוא אלא דאינו מטיל המיעוט ביניהם וא"כ הוי ליה רבוי ורבוי ומיעוט וא"כ אמאי משנה סדר הפסוק ואומר ריבה ומיעוט וריבה והוא אינו כך אלא ר' מטיל המיעוט ביניהם וגרסתו יוכיח, ומאי דלא דריש בכללי ופרטי הוא אומר הואיל ושנה קרא אשנה גם אני, אדרבא אני אומר הואיל ושנה קרא בטל הדין מה יש לך לומר שתי כללות למה אצטריכו כלל ראשון לרבות כל מילי אף שטרות וכדי שלא תלמוד מי"ג מדות למעט כל דבר אתי כלל שני שאם היה שותק מכלל ראשון הוי ליה כלל ופרט ואליבא דכ"ע אין בכלל אלא מה שבפרט כסף אין מידי אחרינא לא, אתי תרי כללי לרבות הכל כאשר אמרתי וא"כ יקשה לתנא דממעט הכל ויקשה ליה לרבי דממעט שטרות ועכ"פ יש להם להשיב ולומר א"כ כסף למה לי אני משיב להם ומבלבל הכל, כי אליבא דכ"ע הבא מג"ש יליף מג"ש וכתיב גבי אשה כי יקח איש אשה והאי קיחה כסף הוי אין לי אלא כסף עבדים וקרקעות ושטרות והקדשות מנין שנקנית נאמר כאן כסף ונאמר בערכין כסף מה שם עבדים קרקעות ושטרות והקדשות אף כאן עבדים וקרקעות ושטרות והקדשות וכי תימא הא נמי בלאו הכי הוא והא הקדשות דקתני שאינה מקודשת ואתא כסף זה לומר שמקודשת וא"כ כיון דאצטריך כסף לרבות כל הני באשה הרי לימוד חזק דאשה נקנית בשטר וא"כ ויצאה והיתה דמקיש הויה ליציאה למה לי הראית הקישא שלא לצורך כזאת, ורואה אני שתדחק להעמיד דבריהם דתנא ממעט הכל מכלל ופרט ור' ממעט שטרות לבד מרבוי ומיעוט א"כ אכך מכה חזקה מן הצד ואומר א"כ נילף כסף אשה מכסף ערכין ונאמר מה שם כסף ולא עבדים וקרקעות ושטרות אף קדושי ??שה, והתנן כסף ושוה כסף ובכלל שוה כסף עבדים וקרקעות, ועוד התנן האשה נקנית בכסף ובשטר וכ"ת לא תוכל למילף מכסף דערכין שאינה נקנית בשטר משום דאית ליה הקישא ויצאה והיתה אדיליף מהתם לרבות נילף מערכין למעט וכ"ת הקישא עדיף אני אומר ה"מ חד גזרה שוה וחד הקישא אבל תרי גזרה שוה וחד היקישא טובים השנים מן האחד דאיכא עוד גז"ש כסף כסף מהקדשות מה שם כסף ולא שטר אף כאן כסף ולא שטר, וא"כ קשה לתנא דתני בכסף ובשטר ובכללם עבדים וקרקעות, ואם תדחיקני שלא כדין לומר כי נקנית בשטר מצד ההיקשא אסכים כי לא בעל ריב אני מ"מ קשה עבדים וקרקעות דקתני האשה נקנית בהם, ועוד לתנא ור' מי ניחא להו אלו רצתה התורה לדון כלל ופרט וכלל אמאי לא כתבה כסדר

ומה חדשה לנו אלא ע"כ אני רואה דאין מוקדם ומאוחר אפילו בתיבות שהרי אתה מקיים המאוחר ומאחר המוקדם וא"כ קשיא למ"ד בחד פסוקא מאי דמוקדם מוקדם וא"ת בפסוקים אומר מאי דמוקדם מוקדם אבל בתיבות מודה דאין מוקדם ומאוחר, א"כ אליבא דכ"ע בתיבות לא אמרינן מאי דמוקדם מוקדם א"כ בשום מקום ליכא כלל ופרט כעין מן הבהמה כלל מן הבקר מן הצאן פרט אין בכלל אלא מה שבפרט בקר וצאן אין מידי אחרינא לא אדרבא תדין בפרט וכלל וכאלו נכתב מן הבקר ומן הצאן פרט ואח"כ מן הבהמה דהא אין מוקדם ומאוחר בתיבות וא"כ הוי פרט וכלל ונעשה הכלל מוסיף על הפרט וריבה כל מין של בהמה וכן תאמר בכולם ואם כן לא נדע איזהו כלל ופרט ואיזהו פרט וכלל, וע"כ קלקלת המדה הזאת ומפני מה לא חשו אבל הקדימו המאוחר ואיחרו המוקדם, ועל כן נראה לומר אף שאין הסברא מקבלת דבריהם אפ"ה לא שינו ממה שקבלו בסיני אפי' דיבור א' וכל דבר ע"פ סוד ביארוהו, ודע כי כ"י הנקראת בכור אינה נפדית מן הכהן להיות ברשותה להשפיע בעולם השפל לא בעבדים שהעבדים אינם ניתנים לכהן כי הם חיצונים ובעבד כנעני מדבר ואע"פ שנתחייב מצות שהנשים חייבות עדיין הוא בכלל אשה שהיא דין א"כ אין הבכור נפדה בדין, ולא בשטרות שכל השטרות עומדים בדין והאשה אלו לא כתב לה בלשון קדושין או לשון המורה התקרבות האשה באיש אינה מקודשת והנה השטר בלא לשון קריבה הוא ביד דיין הגדול להראות למלך שהוא הבינה כי אוהב הדין הגדול להיות הכרם בלא קוצים וע"י השטר מבער הקוצים והנה הבכור לא יפדה בדין ולא בקרקעות שכן הקרקע מורה במה שמורה העבד והשטר וגם לא בהקדשות שהקדשות עולה ברוחניות והם כתר חכמה בינה וזהו קדוש קדוש קדוש והם דברים שאינם מושגים וזהו אין אדם מקדיש דבר שאינו שלו וניתנו השפעותיהם לחסד עולם לרוב וע"כ ההקדשות לכהן וע"כ אסורים בהנאה, וא"כ אחר שהקדש הוא של כהן איך תפדה עמו, ותנא דדריש כלל ופרט הוא אומר לא בא הקרא אלא לכלל ופרט ולמעט אלו שאין הדין נותן להפדות בהם אלא בכסף ובדבר ששוה כסף חוץ מאלו כדי שיתן הכהן מכסף הבא אליו לעולם השפל, ואע"פ שיש לך קושיא להקשות א"כ הזהב והנחושת לא יפדו בהם האמת אתך, אלא אע"פ שרומזים בדין ואין הפדיון בדין מ"מ דע לך באמת שהם מורכבים מכל מיני מתכת וההרכבה הוא הגורם וא"כ התנא שפיר קא דריש כלל ופרט למעט כל אלו ואינו קשה לו רק הפרט אחר שני כללות הוא משיב מוכרח הוא הדבר להיות כן כדי להמשיך רוב שפע בכסף לפדות את הבכור היא כנסת ישראל לפעול בעולם השפל ברחמים ולא בדין שאם הכסף באמצע הנה הרבוי האחרון יצא מכלל הכסף לכן שני הכללות עומדות על הכסף, ור' מודה ליה

בזה שמוכרחים הכללות לבא על הכסף מ"מ מאחר שרוצה התורה להרבות בכסף א"כ למה תדין בכלל ופרט למעט הכל תדין בריבוי ומיעוט ולא תמעט רק שטרות והקדשות לאו דידיה הוא ופשיטא אבל עבדים וקרקעות אדרבא עבד אוהב לאכול תרומה וכן הקרקע להעביר מכהן ולהשקות מימיו חוץ מן השטרות כי הם תובעים דין לעולם, א"כ ראה והבן שאין למעט ואין להוסיף ואין לשנות מדברי חכמים שכל דבריהם מפי משה, ומשה מפי השם יתברך ומהם במעמד משה ומהם מפי השם יתברך קודם ביאת משה:

ד"ה עוד אמר שם כתב לכהן שהוא חייב

עוד אמר שם כתב לכהן שהוא חייב לו ה' סלעים בנו אינו פדוי אמר עולא דבר תורה בנו פדוי לכשיתן ומה טעם אמרו אין בנו פדוי גזירה שמא יאמרו פודין בשטרות וכן אמר רב ששת בנו פדוי לכשיתן, תני תנא קמיה דר"י בנו פדוי לכשיתן א"ל זו דברי ר' יוסי בר יהודא סתימאה ואמרי לה זו דברי ר"ש בן אליעזר סתימאה אבל חכמים אומרים אין בנו פדוי וכן הלכתא דאין בנו פדוי, שמע ר' מה רעה עשה השטר אע"פ שנתן הכסף לא הועיל ושמא דעתם הוא ששב הפדיון הזה על השעה שנתן השטר וכאלו מהאי שעתא היה הפדיון ולכן לא נפדה והאומר גזירה הוא סובר עתה שנתן הכסף הוא הפדיון וכוונת החכמים הוא כי הכהן בשעת מתן השטר שם כוונתו בשטר לשמרו ולהחזיקו שלא יפסד ואפי' עתה שנתן הכסף שב במחשבת השטר ולכן אין בנו פדוי כי החזיק השטר למפרע שהיה רוצה להתישו ולהחלישו והדין עמהם, והאומר בנו פדוי סובר כי במתן הכסף נתבטל כוונת השטר וחוזקו וכאלו עתה הוא התחלת הפדיון, וגם במתיבתא דרקיע הכי הוא דאתיא מהמדה הנקרא אמת מ"מ אלו ואלו דברי תורה הם וגם אם רצה הכהן לתתם במתנה שפיר דמי דמתן הכהן פדיון גדול, ועוד ארז"ל תנינא להא דתנו רבנן נתנם לעשרה כהנים בבת אחת יצא, בזה אחר זה יצא, נטלו והחזירו יצא, וכן היה מנהגו של ר' טרפון שהיה נוטל ומחזיר וכששמעו חכמים בדבר אמרו קיים זה הלכה זו, הלכה זו ותו לא אלא אימא אף הלכה זו, וראה כוונתם איך היו מדקדקים לקרב הסלעים עם הכהן ואח"כ להחזירם ולמהרם עם השפע מלאים ואיך שכחו החזרה והמתנה וכל הדינים האלו במקומם יתבארו בע"ה עד שלא יפתח אדם פיו בהם לדבר ולהרהר אחריהם כי אלו מעט מן המעט, ואגב גררא אלו מצות שאדם חייב לעשות לבנו למולו ולפדותו וללמדו תורה מנלן כתיב ולמדתם אותם את בניכם, וראה באמת שהתורה שבכתב והוא הבן נכתב מתורה קדומה והוא האב, אך תורה שבע"פ היא כנסת ישראל אין צריך למילף כי היא תחת הבן וע"י הבן מתברכת מ"מ הבן צריך למילף לעצמו לעורר עליו רחמים

מחכמה עלאה וזהו שנתעוררו חז"ל להרמיז בדבריהם ולומר והיכא דלא אגמריה אבוהו מחייב איהו לאגמורי לנפשיה שנאמר ולמדתם אותם ושמרתם לעשותם, ואיהי מנלן דלא מחייב למגמר דכתיב ולמדתם קרי ביה ולמדתים כל שמצווה ללמוד מצווה ללמד וכל שאינו מצווה ללמוד אינו מצווה ללמד, ומנין שאחרים אינם מצווים ללמדה דכתיב ולמדתם אותם את בניכם בניכם ולא בנותיכם, ואיהי מנלן דלא מחייבה למיגמר דכתיב ולמדתם כל שאחרים מצווים ללמדם מצווה ללמוד וכל שאין אחרים מצווים ללמדם אינה מחויבת ללמוד, והכוונה אחר שניתנה תחת הבן אין האב מוכרח עליה אלא על הבן, וא"ל אחר שמקבלת מן הבן הוא תורה שבכתב והיא מבארת דבריו כי אין מתיבתא דרקיע משיגים מה שלמעלה. ממנה א"כ ילמדו התורה שבע"פ דא"כ אתה מפרידה וקובע לה מקום ואין ללמדה תורה שבכתב ותורה שבע"פ כמו שהוא למעלה כי הכתב לבן והיא תחתיו מ"מ אין מעכבין, וללמד היא את בנה זהו הדבר שאינו לעולם שהאשה אין לימודה מגעת בבן מ"מ הרשות בידה אבל אין חיוב, והרשות בידה מטעם שעוסקת למעלה בתורת הבן לבאר דבריו. עוד ארז"ל שם תנו רבנן הוא ללמוד ובנו ללמוד הוא קודם לבנו ר"י אומר אם היה בנו זריז ומעולה ממנו ותלמודו מתקיים בידו הוא קודם לאביו. וראה והבן שדבריהם אמת ועליהם אין לפרכס שהרי תורה שבכתב נקרא גם חסד שנאמר ותורת חסד על לשונה. ותפארת יאמר בו בן החסד כי החסד אב ההיקף, וראה והבן שהחסד והת"ת יוצאים מתורה קדומה וא"כ שניהם רוצים ללמוד ותורת חסד קודם שהוא האב היכי שרוצה בתורה קדומה ואמר ר"י אם הבן זריז ומעולה ממנו כוונתו אם תפארת ישראל הוא אוהב לקבל התורה מתורה עלאה יותר ממה שאוהב האב שהוא החסד שהבן הוא הת"ת זריז וממולא מן הפחד וזהו ותלמודו מתקיים בידו שאותו שפע הבא אליו מן הפחד יורד בידו הוא כ"י ורוצה ללמוד מחכמה עלאה כלומר לקבל שפע מן שם להתיש החריפות. הוא קודם לבנו שכל זריזות וחריפות מוליד כעס והכעס מן הפחד וזהו כל מאן דמרתח אורייתא דמרתח ליה, ואין לומר אדרבא לא יוסיף ללמוד פן יוסיף אליו הכעס והנה רעה בבן אינו כן כי תוספת הלימוד הוא בקיאות והבקיאות מתורה קדומה וזהו הוא ללמוד להיות בקי ובנו ללמוד להיות בקי הוא קודם לבנו ואומר ר"י אם בנו זריז ומעולה ומבקש הבקיאות מחכמה עלאה מצד החריפות בנו קודם ואביו אין צריך לבטל לימוד בנו שהוא חריף עבור האב שאינו חריף כי הוא למעלה מן הפחד, וע"כ צריכין הדברים לעשות למטה כדי שיעשה גם התעוררות למעלה. וראייתו של ר"י ממעשה דרב יעקב בריה דרב אחא בר יעקב שדריה אבוהו לקמיה דאביי והנה שקדם את בנו בסברו שהוא חריף ממנו וכי אתא חזייה דלא הוי קא מחדדי שמעתתיה א"ל תוב

את דאנא עדיפנא ממך ואתה אינך יכול לבקיאות וכשאבא אני לבקיאות תתברך גם אתה וכוונתו לעורר רחמים על החסד וממנו יתברך גם תפארת ישראל לסוף הלך במתיבתא דאביי שמע אביי דקא אתא הוי מזיק בי מדרשא דאביי דכי הוי עיילי אפי' ביה תרי אף ביממא הוי מיתזקי ואמר להו אביי לא ליתוב ליה אושפיזי אפשר דמתרחיש ניסא על בת בההוא בי רבנן אידמי ליה כתנינא דז' רישין נפל על אפוהי וכל כריעה דכרע נתר חד רישא למחר אמר להו אלולי דאיתרחיש ניסא סכנתין, ראה ר' כמה היה אביי אכזרי בלי רחמים ואביי ורבא כל דבריהם באפשר ודלמא הם. דההוא גברא דאזיל גביה רבא וא"ל אמר לי מארי דוראי זיל קטליה לפלניא ואי לא קטילנא לך וא"ל רבא מאי חזית דדמא דידך סומק טפי דלמא דמא דהאי גברא סומק טפי וחייבו ליהרוג בדלמא מי הרגו לזה לאו רבא הנותן עצה בדלמא ולא היה יותר טוב לומר איני יודע, וכן אביי אפשר דמתרחיש ניסא ואי לאו אתרחיש ניסא מי הזיקו לאו אביי דדן באפשר, ושמא אביי קים ליה א"כ למה אמר אפשר ואביי למה למד שם ושמא ינזק אחד מן התלמידים וא"כ איך היו נכנסים ויוצאים הנכנס תחלה עד שיכנוס חבירו ינזק וכן היוצא אחרון ושמא שער גדול היה שהיו נכנסין ג' ויוצאים ג' בפעם אחת. והכוונה הוא שלעולם מזיקים שכיחים בי מדרשות וכן הדבר למעלה כל כוחות החיצונים כולם מסבבין למתיבתא דרקיע שמחמת לימודם מעוררים השפע ונהנים גם הם ועל שעם הישיבה שלמטה תורה שבע"פ ע"כ באים שמה בדוגמתן למעלה וזהו שאמרו תלמיד חכם צריך שמירה דבזמן שהוא עוסק תורתו משמרתו ובזמן דלא עסיק מסבבין ליה ותלוי הדבר בזכותו אי ליכא אנשים עמו, ואביי היה חכם גדול והכיר בר' אחא בר יעקב שעכ"פ יבא כנגדו המזיק וידע שיוכל באמת לבטלו בתפלתו אך בלא תפלה היה אצלו ספק. וראה והבן שזה הוא מהניסים הנגלים שראוהו הרבה פעמים ומאז לא ראוהו יותר וא"כ נס מפורסם הוא אם לא שהסמיך גאולה לתפלה ובכל כריעה היה מוריד כח מן הגואל והיה מתיש כחו מדוגמת של זה המזיק עד שנחלשו כל כוחותיו למעלה. וראה והבן שבא המזיק בכל כח מההיקף החיצון על שהיה כלול מתוקף הדין וע"כ הוכרח ר' יעקב להתפלל ולכרוע אבל ביום בלא תפלה היה מחלישו ואי לאו דידע אביי זה לא היה מניחו כי היה נכנס ערב בעדו ומאין לו לאביי שהקב"ה יתננו ביד רב אחא בר יעקב, ואין לשאול א"כ אביי למה לא התפלל עם כל בני הישיבה לבערו משם דאביי סבר הסומך על הנס אין עושין לו הנס אבל רב אחא בר יעקב ידע באמת שעושין לו. ודע באמת שאביי אמר הסומך על הנס אין עושין לו נס אבל מי שעושין לו נס מנכין לו מזכיותיו, ורב אחא בר יעקב גדול היה בעיון תפלה אדרבא הוסיף זכות. עוד אמר שם ללמוד תורה ולישא אשה ילמוד תורה

ואח"כ ישא אשה ואם א"א לו בלא אשה ישא אשה ואח"כ ילמוד תורה אמר ר' יהודה אמר שמואל הלכה ישא אשה ואח"כ ילמוד תורה ור' יוחנן אמר רחיים בצווארו ויעסוק בתורה ולא פליגי הא לן והא להו לבני ארץ ישראל ישא אשה ואח"כ ילמוד תורה ולבני בבל ילמוד תורה ואח"כ ישא אשה. ודבר תימה הוא ושברון גדול הוא זה שאם ילמוד תורה ואח"כ ישא אשה אם ידע לקיים שניהם שפיר ואי לא ידע הנה שביטל מפריה ורביה ועתיד לחזור עכ"פ שאינו דוגמא עליונה כי הוא בלא בנים והנה ילך לו להתאכסן במקום דלא ידע, וראה והבן שתורתו רעתו ושמא תאמר כי תורתו משמרתו ולא ימות אני ראיתי אנשים גדולים שלא נשאו ומתו וגם ישא אשה ויטרד במזונותיה ולא ילמד ובמה יזכה לעוה"ב שלא יחזור, ואם תאמר שיכול לעשות שניהם ה"מ למי שיוכל, למי שאינו יוכל מה יעשה אלא ע"כ להפסיד אחד ואותו הפסד מפסידו ומה יהיה עליו. ודע ר' שאין להם שום מחלוקת בשום ענין רק כדי להעמיד האדם להיות בדוגמא העליונה ור' יהודה אומר בא"י בזמן שישראל שרוין על אדמתם ישא אשה כי האשה הרוחניות היא עם תפארת ישראל וכשיעשה הדוגמא אז יעורר השפע עליהם והנה קיימת כל העולם ועצמך, וא"ר יוחנן אין זה הדבר בחוץ לארץ כי רחיים בצווארו כלומר השפע היורד בעולם מכוחות הטומאה. ואם ישא אשה תחלה הנה החזיק האשה הרוחנית החיצונית לקבל ממנה אבל אל יעשה כך אלא ילמוד לעורר השפע בזאת התורה ואח"כ ישא אשה, והנה הוא בשלימות כי הודה באמת על האמת נכון וטהור ואם לא ישא לגמרי ובלבד שלא יוציא כוונתו מלימודו כלל כעין בן עזאי הרשות בידו, האמת ידע שצריך קיום והוראה גם בפריה ורביה והנה דבריהם סתומים ולכן שב ואמר ולא פליגי הא לן והא להו וגלה מעט, ואם על האשה כשרה טהורה ונקיה ואם באולי חלק מנפשו שירד עמו מן השמים צריך האדם לדקדק מתי ישאנה ואימתי ק"ו שפחה או פנויה שהבא בשפחה היא הקדישה שמכניס הפלגש ולא זה לבד ימחה שמו מספר החיים אלא שמעיד עדות שקר לעצמו שהאיש משפיע בקדישה בלא אמצעי ואין הדבר כן שכל חיות הקדישה הבא מפנים הוא ע"י האשה ואוי לאותו אדם ולבניו ולכל אשר לו וי ואוי לאוכלין מפתו והנהנין ממנו ואוי לשכניו וכל הרואים אותו בכל שעה ורגע וי ואוי השוכנים תוך ארבע אמותיו כי טמא חותם הקודש בקדישה ימחה שמם וזכרם המוצאים היתר מן יהודה שבא על תמר בסברו שהיא קדישה ומה למלך עם הדיוט כ"ש שהקב"ה זימן לו את תמר, והנה תמר היתה צריכה בהכרח כח וממשלה מן המלך והמלך ימשול בה, יכריתם השם אותם שעושים דמיונות ומדמין שלא כדין והורסים התורה והנה הוכחה בדבר שאם היתה הקדישה אסורה למלך יהודה לא היה מבקש לבא עליה חלילה וחלילה.

וא"ת שיהודה ביקש לעבור כי היצר נצחו א"כ לא היה נכתב בתורה שיקח אדם דמיון ממנו להפסד אבל עתה שכתוב מעשה דיהודה וחזר וכתב לא יהיה קדש בבני ישראל וקדישה בבנות ישראל יש לנו לדעת כי לא דבר רק הוא ולכן אמר ולדבקה בו דבר שלא אפשר אלא הדביקות הוא שיחזור לבקש אחר דברים הנסתרים בתורה והנראים הפכים והם באמת אינם הפכיים, וא"ל א"כ לא יכתבם כי הדבר מוכרח ואתה תשתדל להשיגם ועד שתמלא את גופך דברים סרוחים ותזיין בגופך בגדים יקרים וטובים ולמחר תפשוט אותם בבושת פנים למה לא מלאת נפשך סודות נעלמים ודרכי התורה המיושרים והם הם המלבושים היקרים ישפוט השם על האדם ששמח בממונו ובבגדיו על התכלית כי יצרו מפתהו וסובר שאין לו אחרית ולעולם יחיה כן יאבדו כל אויבך ה'. וגם ראה ר' והבן רעה גדולה שעושין בועלי הפנויות בסברם שאין איסור בדבר ואם היה יודע שגחלים חותה על ראשו היה בוחר ליטבע בים מלבא בפנויות כי הוא מעיד שדוגמתו הפוך מבלי בעל וימחה שמו של זה ג"כ אע"פ שהיא פנויה מ"מ לא ניתנה להפקר ותועבת השם גם שניהם, וכל בר ישראל יתרחק מהם פן יטעום גם הוא מאותו האיסור ויכנוס ערב בעדו לרעה רק תתרחק ממנו ותתחבר עם האיש שנשא אשה בקדושין וחופה ושומר הברית כי עליו נאמר ע"כ יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד, א"ל בני ברוך שהחזירך וכמה הראית כחך הגדול וחזק. ושמא יבא הזמן שקויתי גם אני ואז תראה סודות אלהים באיזה דרך הם, א"ל א"כ נראה לך רבי שנעלם ממני דבר ממה שאמרת עד הנה. וממה שתאמר עד הסוף והתכלית הנני בחנני ונסני א"ל א"כ מהו על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו, א"ל כבר אמרתי א"ל לא אמרת דבר, א"ל ר' דע לך הדבר שירדתי לסוף דעתך ושמעני. דע לך שמלת על רומז בכת"ר עליו"ן הוא שנאמר ותתפלל חנה על ה'. ומלת כן בת"ת הנקרא איש הוא שנאמר ה' איש מלחמה ועל שמלת כ"ן הנעלם שלו סינ"י כ"ף נ"ן והם אותיות שאינם מצטיירים ועולים ע', והע' מצטייר נ' ו' ז' עטרה ת"ת ויסו"ד והנה הכל במלת כ"ן, ואמר הכתר הנקרא ע"ל למדה הנקרא כן. יעזוב איש את אביו ואת אמו הם חכמ"ה ובינ"ה ודבק באשתו היא סינ"י הכלולה עמה בכח וישגיח בה כי זה הוא רצון המלך שהוא על ורצון האב והאם, ויתברכו הכל בק' ברכות זהו ע"ל העולה ק' שמשם הק' ברכות יורדות אבל אין עזיבה ממש, והנה ר' הלואי שיהיה לך פה לדבר כי רוב שנים יודיעו חכמה ואם תמלא מלת יעזב יו"ד עי"ן זי"ן בי"ת הנעלם עולה תק"ם זהו אע"פ שאמרתי לך יעזוב מצד אחד לבקש מן על הגוזר תקום מפני שיבה, כלומר אפ"ה הקימה והכח אשלמנה לך גם ע"י השיבה הם האבות:

ד"ה ויהיו שניהם ערומים האדם ואשתו

ויהיו שניהם ערומים האדם ואשתו ולא יתבוששו. וראה והבן קודם שחטאו היו בשלימות ולא היו בושים לגלות ערוותן הרומז במשפיע ובמקבל כי האדם והאשתו שלא חטאו בדוגמתן האיך יתבוששו אבל כאשר חטאו במקום הנרמז ממש היו רואים מקום חטאם ממש ומתביישים לראות המקום ההוא, ונהי שבא הכתוב לומר לנו שהיו ערומים ולא יתבוששו במה משתעי קרא לאו באיש ובאשה א"כ מה ת"ל שניהם, ועוד כתיב למעלה ע"כ יעזוב איש וכו' ודבק באשתו וסמיך ליה ויהיו שניהם ערומים ולא אמר איש ואשתו רק האדם, וגם למה לא אמר אדם בלא ה'. ועוד יאמר ולא יתבושו כענין בושת בש' אחד ולמה אמר יתבוששו, אלא הכוונה הוא כן כי מלת שניהם מרבה הצל והכח שלהם למעלה שכל זמן שלא חטאו אלו הם היו עם כ"י בלא בשת וכשהיו אלו בשלימות בלא חטא האדם תפארת ואשתו עטרה היו ערומים ואצל הד"ו פרצופים מלת ערומים פירשו חכמים ור"ל הד"ו פרצופים היו מושפעים מחכמה עילאה שהוא האדם הידוע ולא הגשמי ובא הו' במלת ואשתו לכלול גם היסו"ד וזהו אתנח במלת ואשתו. לומר לך אתת ח"ן הוא נח הוא יסוד נח איש צדיק וצדיק יסוד עולם, ואם תראה אותיות יתבוששו הם אותיות יבושת ושין והוא מלשון יבושת המים פי' יבושת והד"ו פרצופים לא יבושו מן ש' היתר הרומז בשין יתר של ישׁשכר שעולה ברחמים, ובאו ד"ל אותיות בפסוק זה לומר לך במקום העושר בא הדלות כי נכנס בהם עין הרע. וע"כ לא אמר האיש ואשתו אלא האדם להרמיז שעין הרע שלט בהם זהו שאותיות זה הפסוק עולה א"וי או"י שאמר הפסוק אוי למטה אוי למעלה מי הוא הגורם האשה המתפתית אחרי עינים הם הדוגמות הרוחניות החיצוניות אשר פנתה להם מקום ונכנסו, וגם מי גרם כל זאת האשה הגשמיות המתפתית מן הנחש. בא וראה מה נעשה למעלה ולמטה, כתיב והנחש היה ערום מכל חית השדה אשר עשה ה' אלהים ויאמר אל האשה אף כי אמר אלהים לא תאכלו מכל עץ הגן דע לך ר' שהפסוק הזה יש לו סודות נעלמים והו' של והנחש הוא כמו ופרעה חולם שהוסיף יוסף ופרעה בו' כן והנחש משמע שיש נחש ערום וגם זה הנחש, והנחש הזה שהוסיף הו' הוא רוח טומאה הבאה מן הצפון הוא המדה רעה מצפון תפתח הרעה, והנחש הזה יונק משם כי משם יניקתו וגם מן הצפון נשפעים כל המחשבות רעות הטמאות ומדיחות את האדם, וע"כ קראו להמדה הזאת רעה מצפון תפתח הרעה והיא השמיטה שאנחנו בה, וע"כ כל המחשבות הרעות חושבים האומות שנאצלו מהמדה ההוא על ישראל. ודע האמת שכשם שיש בהיקף יד ימין ויד שמאל כן יש היקף החיצון ובו יד ימין ויד שמאל והנחש הזה יד שמאל החיצון והוא הנקרא רוח

מסאבא ויונק מן הנחש הפנימי הנקרא צפון, והנחש החיצון יש נחש חוץ ממנו ונקרא רוח מסאבא על שנאחז ממנו והצפון על שהאציל החיצון והחיצון האציל חיצון אחר ע"כ נקרא גם צפון נחש, הוא שנאמר ושם הנהר השני גיחון וכתיב על גחונך תלך, ודע שמן הצפון חשך יוצא לעולם ושם מדור למזיקים ולזועות ולרוחות ולשדים ולברקים ולרעמים והרעה בעולם משם יוצאת הוא שנאמר מצפון תפתח הרעה, המדה הזאת נקראת מחשבה רעה סולם רעוע במדה הזאת עומדים ומתקיימים כל מחשבות רעות וכל הרהורים רעים וכל הרעות שבעולם. והמדה ההוא מקיימם כל המעשים הרעים שאדם מטמא בהם מזו המחשבה רעה מתקיימין כמה דרגין טמאים וכולם עומדים ומשתדלין לטמא את האדם, ועם אלו מטמא אדם ומתדבק בההוא דרך הטמא. ודע באמת שגם ס"ם מן המדה הזאת יונק. ס"ם זהו שרו של עשו וזהו שהרמיזו חז"ל רכב על נחש והטיל פגם בצורה העליונה. וראה והבן שהנחש הגשמי שהיה יניקתו מנחש הרוחני שנתחבר אליו ס"ם וע"כ היה ערום ובא אל האשה בתחבולות גדולות ובחכמה רבה על שהיה מושך תחבולות משורש שיונק ממנו וזה שאמר ויאמר אל האשה לשון קושיא. וראה והבן חכמתו של נחש שלא דבר אל האדם אלא אל האשה בעבור שנשמת האדם מן הת"ת הוא הזכר ונשמת האשה מן העטרה שגם היא אשה וא"כ הזכר מן זכר נקבה מן נקבה ואמר אחר שהעטרה נאצלה מן הצפון ואשה זאת מן העטרה וגם נחש העליון נאצל מן הצפון ויונק מאותו נחש אסיתנה ואפתנה מהרה, ואמר לה בדרך שאלה אף כי אמר אלהים לא תאכלו מכל עץ הגן כלומר לא תתבודדו ולא תשיגו מג' מדות האלו הנקראים כ"ל ע"ץ ג"ן והם הו' ומשך הו' והעטרה, ותאמר האשה אל הנחש אמר אלהים מפרי עץ הגן היא העטרה הנקראת פרי והוא הגן שהוא של עץ אמר אלהים שנאכל ומפרי עץ שבתוך הגן שזה הפרי שהוא היסוד של עץ הוא התפארת שבתוך הגן שהיסוד הוא בתוך הג"ן שהיא העטרה אמר אלהים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו פן תמותון, וראה והבן שהקב"ה לא אמר כן כי לא הזהיר על הנגיעה וגם לא הזכיר פרי אלא אמר מכל עץ הגן אכול תאכל כלומר בכלל ולא בקיצוץ והיא עשאתו גדר יותר מן העקר והגדר היא הנגיעה והעיקר היא האכילה ועלתה בגדר ולא יכלה לעמוד ונפלה וקצצה העיקר שאלו לא היה הגדר במיתה לא עשתה הק"ו אם על הנגיעה חייב על אכילה לכ"ש ופיתה אותה על הנגיעה ולא מתה ואמר כשם שזה שקר כך האכילה שקר, אלא דע לך שהאל הוא אומן גדול וזולת זו הפרי שהיא העטרה והוא כלי אומנתו למעלה לא היה יכול לברא העולם, ודע שעם זה הכלי ברא אתכם. ג"כ ואמר אלהים שמא האדם אשר בראתי יקח הכלי הזה ויברא גם הוא עולמות וקודם שיקחנו אזהרנו, אבל דע לך כי לא מות תמותון כי על שיודע אלהים

שביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם והייתם כאלהים יודעי טוב ורע, ע"כ צוה אתכם, וראו והבינו כי עד עתה השמטה הרעה אשר משם יניקתו והוא בעל השמיטה הזאת לא ידעתם ממנו דבר מצד חסרון האכילה והרוצה לשקר מרחיק את עדיו אבל אני עדי לפניך וראייתי לנגדך ותנסה בנגיעה שהוא המחשבה וקחי הפרי במחשבתך ותעשה העולה ואם זה שקר גם האכילה שקר, ומיד חשבה מחשבה רעה וקיצצה הפרי לבדה ולקחה לאלוה לברוא עמה עולמות במחשבה ולא מתה ואז אמר לה הנחש הנה דברי ומיד קצצה הפרי מן האילן ולקחה במעשה להיות לאלוה ומיד ירדה האשה הרוחנית ס"ם רוכב על הנחש וצורת הנחש גמל וכל הרואה דין הקשה ההוא בורח ממנו. והנה הפרי לבדו ונכנסו בו כל הרעות וכל הדינין והרחמים פנו דרך כי קצצהו והפרידהו וזה הזוהמה שהטיל בה הנחש, ותיכף שחל הדין בעליונה מיד פרסה נדה התחתונה זהו שהרמיזו רז"ל בדבריהם סחטה ענבים מאשכול הכופר ומדה כנגד מדה וזהו ותרא האשה כי טוב העץ למאכל כי כשראתה אכילת הפרי שעשה בה שינוי כח וחליפות אברים והכירה גם הרעה ואז ראתה ס"ם בא כנגדה ונרתתה וברחה אחר בעלה ואמרה לו שקר ודברים שלא היו אלא כדי לפתותו ואמרה האילן הזה ראיתי ואכלתי וטוב העץ למאכל ותאוה היא לעינים ונחמד העץ להשכיל עדות הזה אמרה לאדם, אדם אלהים מנענו מן הטוב ואמר לנו שלא נאכל מזה העץ כדי שלא נהיה כאלהים להיות לנו ג"כ כח לברוא ולהוליד ולברוא העולם כמוהו ואני ראיתי בחלומי שהדבר כן ואכלתי מן הפרי ולא מן העץ. ומיד בא אלי דרך אחר ותאוה וחימוד מה שלא היה בי ונפקחה עיני ויש לי ללכת אחרי עיני ואם אני אכלתי מן הפרי לבד כך כ"ש אם תאכל אתה גם מן העץ ותהיה כאלהים, האמין בה כי הראיתו לו דם נדה ומיד קרא בשם העץ והניח העליונים וגם הניח הפרי לאשתו, וזהו שחטא בעץ הוא יסו"ד עול"ם והיא שחטאה בפרי מיד נפסקו הרחמים ונכנס בהם היצר ותפקחנה עיני שניהם וידעו כי ערומים הם מן הרחמים ואמרו מי גרם לנו כל זה לאו מה שעשאנו וחטאנו כי אלהים הזהירנו וחטאת את באשה ואני באיש ונסתלקו הרחמים ונכנס הדין והיצר הרע ומיד הרהרו בתשובה ותפרו עלה תאנה עלה הם הספירות השומרים את התאנה והרחיקם מן התאנה ונלקה התאנה מרוח שדפון הוא רוח צפונית, ועתה שידעו רעתם תפרו העלים של התאנה ובקשו להוריד העלים על התאנה וללבוש הבגדים שהפשיטו ואז ירד הדין עם הרחמים לשפוט ולדון כי הזוהמה נשארה ולא נסתלקה לגמרי דאין הסתלקות בדבר רק בבוא יעקב ובמתן תורה. אלה הם דברי סיפור להיות הענין קשור בענינו, ונחזור לחפש חדר אחר חדר למצוא האבידה שנאבד ממני כענין ויחפש בגדול החל ובקטן כלה וימצא הגביע באמתחת בנימין הנער

הקטן בבקר יאכל עד ולערב יחלק שלל ונאמר ונדבר על הנחש העליון אשר ממנו הנחש התחתון יונק וקונה תחבולות, מה עשה העליון ומה עשה התחתון אף בלא סדר כי כבר הסדר נאמר והנחש היה ערום אין הנחש הזה אלא רוצח והלואי אחד אלא שחולק עצמו לשנים והביא רוצח אחר הוא ס"ם והנחש כי הנחש יצא מאמצעותו והדבר הוא כך חצי והנחש עולה קפ"ד וחצי והם עולים רוצח, גם הרוצח הביא את האדם בקופי"ד הוא השרץ שממנו נתירא חזקיהו אף כי היה מלך ושב בתשובה. ראה והבן מאחר שחצי מוהנחש הוא רוצח א"כ החצי השני הוא רוצח אחר והני שני רוצחים מתחברים ויורדים על האשה הרוחניות וצועקים שניהם לפני הדין לחול בעטרה כי הרחיקה האשה מן הרחמים. והנחש אין נחש זה אלא יצר הרע. שבקש לעולם לעשות הרעות והנחש זה ס"ם מלאך המות למה נקרא שמו יצה"ר ומלאך המות בעבור שהוליד יצה"ר בעולם והיצה"ר מביא המות וע"כ נקרא מלאך המות, וזהו קץ כל בשר בא לפני שזהו העושה הקץ בכל בשר שלוקח נשמת כל חי, ולמה כתיב היה ערום כי מלת היה ג' אותיות משם הויה, ולמה נאמר על הנחש משמע שמהם הוא ערום יאמר והנחש ערום אלא הי"ה י"ה למעלה וי"ה למטה חכמות וערמת העטרה מחכמה עלאה והנחש חכמתו מחכמה תתאה ע"כ אמר היה וע"כ היה לו כח להשיאה, וארז"ל אמר ר"י יצה"ר דומה לזבוב יושב במפתחי הלב. ושמואל אמר כמין חטה שנאמר לפתח חטאת רובץ. ראה והבן שכן הוא שהרי הוא אומר בכל זבוב אלהי עקרון לרמוז על הענין, והחטה רומז באשה וגם גרעין התמרה שניהם קרועין וזהו לפתח חטאת רובץ להרמיז שבעטרה הנקרא פתח יצר הרע היורד מהפחד לשם רובץ:

ד"ה מכל חית השדה דע לך שהשדה מסבב

מכל חית השדה דע לך שהשדה מסבב העיר והעיר מסבב הבית והבית האדם והאדם הוא הנפש, והכוונה השדה הוא שדה והוא חוץ מעיר ושם משפעת החיה הנקראת רמש מלשון רמשא הוא פחד והוא הנקרא שדה של תפוח אחד, והשדה של תפוחים היא העטרה והנחש היה ערום מצד שהיה יונק משדה החיצון אשר שם התפוח משפיע, והתפוח יונק מהבינה שגם הוא נקראת י"ה כי י"ה מי"ה יונקת והי"ה הראשון בכר לדין ובעל הדין צריך להיות חכם. וע"כ נקרא חכמה עלאה וחכמה תתאה אשר עשה ה' אלהים, ר"ל אשר שהוא הכת"ר גזר ועשה ה' אלהים שיוכל גם הדוגמת החיצונים אשר שם בשדה לינק, ויאמר אל האשה על שנשמת הנקבה מן הנקבה ונשמת הזכר מן הזכר לכן הלך הנחש אל האשה ועשה בה מעשה נשואין ממש כענין הנחש השיאני כי

הנחש כולו יצה"ר ובא עליה והטיל בה דין, וזוהמא ההוא נחלקה לד' כוחות והם רוח שטות רוח זנות רוח חמדה רעה רוח חטאת, כנגדן אב הטומאה וראשון ושני ושלישי וכשנתייחד הנחש עם האשה למטה נתייחד ס"ם עם הנחש למעלה ובאו בעטרה וגרמו בה מיתה ואז היא אבי אבות הטומאה והוא המת ומשם נמשכו התאוות הרעות תאות החטא שאדם חוטא בעה"ז כי אחר שהוא הממית א"כ הוא המטיל הטומאה במת א"כ הוא בהכרח אבי אבות הטומאה, ויאמר אל האשה שליח מס"ם הוי זהו לשון ויאמר לשון דין אף כי אמר אלהים והתחיל באף לומר לך שמן האף בא התעוררות והכניס השפעתו בכ"י לא תאכלו מכל עץ הגן דבר זה הוסיף הנחש מדעתו דקב"ה אמר מכל עץ הגן אכל תאכל ובעבור שהנחש נאחז מצד דובר שקר ע"כ כל דבריו שקר. וכשבא בחוה והטיל בה זוהמה מוכרחת היתה ג"כ לדבר שקר ואמרה לא תגעו בו וגם הוסיפה לומר אזהרה בפרי וקב"ה לא הזהיר בפרי והנה חטאה בנגיעה שהוא הגדר הוא הפרי וחטא בעלה על העיקר, ג"כ כי יודע אלהים כי ביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם ומן העץ הזה אכל וברא את העולם. האמת באילן ההוא ברא את העולם כי כל מה שנעשה באמצעית האילן נעשה אפ"ה שקר אמר כי לא אכל אלא אמר אכל כדי שיאכלו גם הם, ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים ראתה שהאילן ההוא מעלה ריח טוב חשקה נפשה לאכול ממנה, ראה והבן מה כתיב כי טוב העץ סמך העץ עם כי טוב שראתה הו' ומשך הו' הוא שנאמר אמרו צדיק כי טוב ותקח מפריו ותאכל ראה עתה מפריו כתיב משמע שחטא בפרי כי עשהו כח בפני עצמו בלתי המשכת היסוד והת"ת כמו שעשה אחר במט"ט, ראה והבן בכמה רמזים הרמיזו חז"ל סחטה ענבים והביאה לאדה"ר שהכוונה הוציאה הפרי מכללו והכניסה בה כוחות הטומאה. ולכן נטמאת גם היא בכוחות הטומאה בימי נדתה זהו מדה כנגד מדה היא הפרידה יין המשומר מו' ימי בראשית שהעטרה נקראת יין ונשמרת מו' ימים העליונים וע"ז היין נתיב עין לא ראתה אלהים זולתך שהיא מחוברת עם האילן חיבור שלם ואחדות שלם ועין העולם לא ראתה ולא השיגה, ולמה המשילוה ליין אשתו של אדם גרמה שנזדווגה עם הנחש והטיל בה זוהמה והוא הדין ועל שהדין מורה אודם ע"כ המשילוה ליין שהיין ג"כ אודם, ומלת משומר מחובר הוא היין בתוך הפרי וסחטה אותו. וגם דע והבן כשם שהעטרה נקראת יין ומשומרת בו' ימי בראשית כך הפחד נקרא יין והוא משומר בענביו שלמעלה ממנו הוא שאמר לי אבי ז"ל מהו ובלא מחיר יין וחלב מה ענין חלב אצל יין אלא מלמד שהם הזרועות היין בפחד והחלב בחסד, ועל שהזכיר היין תחלה מפני שהיין הוא יותר קרוב לעולם הגשמי מן החלב מ"מ שאלתי אותו על המימרא הזו א"כ יין וחלב אל יתחברו כלל

כבשר וחלב ואמר לי במקומו יבארהו לי ובההוא זמן לא היה בעולם השפל והוכרחנו לשאלו והגיד לנו במקומו אבארהו אני בע"ה, וכי יין וחלב איתא למעלה אלא דמות יין וחלב אדום ולבן דין ורחמים וכוחות הטומאה אין להם כח ביין ההוא א"כ יינם יין נכרי לגמרי אבל זה היין אע"פ שהוא אדום מ"מ אינו דין גמור כי הדין הגמור הוא היוצא בחוץ בכוחות הטומאה והוא היין שלהם וע"כ מנסכין כשנוגעין ביין של ישראל שלענין הרמז רומז זה היין בפחד ואפ"ה ישנו שם מין יין אחר וזה שבא בישראל יורד מחכמה עלאה ועליו נאמר ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דודיך מיין, אבל יין האחר על שיוצא בחוץ נקרא סורי גפן נכרית וא"כ אין ספק כי נגיעתו של גוי טמאתו ווי לשותים היין שנגע בו הגוי שחזר היין טמא ומטמא נפשו וזהו הקללה ישתו יין נסיכם שהוא טמא ואנה מצאו היתר בדבר לומר שיין ישמעאלים אינו מתנסך נהי שאינם מנסכים דרך קרבן להמשיך עליהם מיין הקשה מ"מ יש להם התעוררות אחר לקבל מאותו היין וכן כל הע' שרים ימינים ושמאליים שיש לימין ושמאל, וא"כ א' מע' אומות איזה שיהיה שנגע החזירו ליין מסואב המסתאב בחוץ, ווי לנפשיה השותהו, לכן רואה אני ר' בזמן הגלות שלא נוכל להשמר טוב הוא להתרחק ממנו כל עיקר, ועד שהזהיר האדם א"ע מאכילת חזיר והארנבת אשר להם סימן א' של טהרה ולמה לא יזהיר מיין נסך שכולו הולך ומסתאב ואין לו טהרה בכל המקוואות שבעולם שהוא כח של ערלה וקליפי ערלה. וגדול מזה כי אסור בהנאה והשותהו נהנה ולא די בזה אלא שמתירין ע"י הרכבות והוא אינו מקבל שום הרכבה להצילו מנגיעתו של זה, ויין נסך אבאר במקומו בע"ה, אבל יין הבא אלינו הוא המשמח אלהים ואנשים, אלהים זה הפחד ואנשים אלו המדות שכולם שמחים בהשפעה ההוא היורד מן החכמה ונקרא יין על שהחכמה בכר לדין אבל אין הוא היין המזיק, וכשאדם העליון שותהו מתעלה למקום שהיה תחלת תועלתו וע"כ הוא סבה לשותהו לגלות כל נסתר כי משם גילוי כל הנסתרות זהו הנסתרות לה' אלהינו שכאן הל' רומז בת"ת זהו כל המתפתה ביינו הוא היין הנזכר מדעת קונו יש בו להרמיז ביין ההוא שמגלה נסתרות, ועל שהאשה נמשלה לגפן שנאמר אשתך כגפן פוריה ור"ל אשתך שהיא העטרה הוא כמו הגפן אשר היין הנזכר יוצא משם ע"כ תיקנו ברכת נשואין ביין, שאחר שאותו היין יורד דרך הפחד אל העטרה צריך לברכו בשבע ברכות והמובחר צריך להיות אדום להתיש כח היין הנכנס בפחד והנכנס בעטרה שמתאדם ע"כ מברכין אותו ועל היין הזה נאמר חכלילי עינים מיין וכיבס ביין לבושו ודם ענב תשתה חמר אל תרא יין כי יתאדם ואחריתו כנחש ישך אחריתו היא העטרה וכנחש נושכת, ומלת כנחש הוא נחש הקדמוני, כתיב ותקח מפריו ולמה לא אמר ותקח ממנו אלא מפריו

שרצתה להדבק במקום המיתה וגרמה המיתה בכל העולם והפרישה העץ שהוא החיים מן המיתה ובעבור העון הזה שעשתה גרמה להתפרש הקול מהדיבור וחלילה וחלילה שנפרדה לגמרי רק נתאלמה שלא לדבר וכיון שנפסקה ממנה דבורה נתנה לעפר ובעבור זה שהפרידה מדת הדין ממדה"ר זהו שארז"ל כ"מ שגלו שכינה עמהם שגרמה פרישות בין הקול והדיבור וע"כ יצאו בגלות וארז"ל מאי דכתיב ואיש תהפוכות ישלח מדון זה הנחש שהפך דבריו על בוראו ונרגן מפריד אלוף ואמר לא מות תמותון והפריד אלופו של עולם מן העטרה זהו שנאמר העוזבת אלוף נעוריה ואת ברית אלהיה שכחה, וארז"ל מאי ברית אלהיה זהו המדה הנקראת ברית זהו שנאמר והמה כאדם עברו ברית, וארז"ל אדה"ר מושך בערלתו היה ששמע לקול אשתו הניסת מהנחש שהוא ערלה והפריש היסוד ממקומו זהו מושך שנמשך אחר עצת הערלה. ועוד נתעוררו לומר מה היה אותו האילן שאכלו אדם וחוה ממנו ר' אלעזר אומר ענבים הוא שנאמר ענבימו ענבי ראש אשכלות מרורות למו, והכוונה האשכולות הללו הביאו מרירות בעולם, ועוד ארז"ל מצא נח הגפן שהוציא אדה"ר מג"ע אר"ע אמר ר' יוחנן בן זכאי אמר קב"ה לנח לא היה לך ללמוד מאדה"ר שלא גרם לו אלא היין כמ"ש אותו אילן שאכל ממנו אדם גפן היה, ויש מרבותינו שאמרו חטה היתה והחטה רומזת בעטרה כמו שרומזים כולם שנאמר והנחש היה ערום שיונק מערימת החטה והכל ענין אחד אלא בלשון שקבל כל אחד מרבו אמר. וגם אמר לי אבי ז"ל ששאלוהו איך היה המעשה ואמר להם ס"ם קשר קשר עם כל צבאות שרי מעלה על רבו משום שאמר ורדו בדגת הים והנה נתקנא ואמר האיך אוכל להחטיאו ולגרשו מלפניו כי ע"י מעשיו של אדם בא כל השפע של רחמים בים היא העטרה מה עשה ירד עם כל חיילותיו ובקש חבר בארץ להיות כמוהו ומצאו לו נחש שהיה לו דמותו רכב עליו והלך לו אל האשה ושם הנחש לשליח אמר לה אף כי אמר אלהים ואמר אבקש יותר ואוסיף כדי שתגרע היא אמרה לו לא מנעני השם אלא מעץ הדעת אשר בתוך הגן ועליו אמר לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו פן תמותון, הוסיפה שני דברים ומפרי העץ ולא אמר להם אלא ומהעץ, ואמרה לא תגעו בו פן תמותון והוא לא אמר אלא על האכילה, מה עשה ס"ם הרשע הלך ונגע באילן והאילן צווח אל תבואני רגל גאוה ויד רשעים אל תנידני רשע אל תגע בי הלך ואמר לאשה הרי נגעתי באילן ולא מת אני אף אתם אם תגעו בו לא תמותון ואין קול הדיבור מס"ם אלא מן שלוחו הוא הנחש. והלכה האשה ונגעה באילן ראתה מלאך המות בא כנגדה כי כבר עשתה רצונו. אמרה עכשיו אני מתה והקב"ה יעשה אשה אחרת ויתן לאדם, אתן לאדם שיאכל עמי אם נמות נמות שנינו אם נחיה נחיה שנינו לקחה מהאילן ונתנה לבעלה ונפקחו עיני

שניהם וקהו שיניו אמר לה מה זה אכלתני וקהו שיני אז ירד הקב"ה עם ע' דיינים ונר אלהים נשמת אדם חופש כל חדרי בטן וחפש וראה ודן מיתה בעולם הוא הנאמר ישבת לכסא שופט צדק. ועתה תשמע ראיות ברורות שמבריאת העולם עד שגורש משם אדם תמצא ע' שמות בין הוי"ה אלהים בתורה שדן אותם על כל אלה כי נוצר מכלל ההיקף שכ"א כלול מעשר וע"כ בע' דיינים נידון שעל כל ההיקף נגע רעתה וע"כ צריך להעמיד ההיקף עם האדם בדין לפני השופט היא הבינה וכ"א העמיד עשרה דיינים והשופט ישב לדין וחפש כל החדרים של בטן שהיא העטרה עם נר אלהים שהוא חכמת אלהים כי הוא יהו"ה ונתמלא בכל כחו יו"ד ה"א וא"ו ה"א ונצרף י"ו יו"ד יו"ד ה"א יו"ד ה"א ו' יו"ד ה"א י"ו ה' יו"ד ה"א ו"ו ה"א. וראה באמת כי נצרף כמה צרופים בהכרח כדי לצרף האדם בדינו אשר חשבונו מ"ה והסכימו בנדר היא הבינה נקראת נדר ונקראת אלהים לדון אותו בע' שמות הנזכרים וע"כ עולה כלו צירוף מ"ה שהוא חשבון אד"ם נדר לומר לך שנמסר דינו לנדר ז"ש ישבת לכסא שופט צדק ועל שחכמת אלהים הוא שם של שש אותיות א"ה יהו"ה והוא חכם המתיר את הנדר ע"כ נצרף א' א"ה אה"י אהי"ה אהיה"ו אהיהו"ה והנה עולה שם של ו' אותיות כ"א בצרופן כחשבון אהי"ה שבתוך שם של שש אותיות, ועולה ד' פעמים יהו"ה הוא הרחמים וא' עמהם בכל י"ז דיינים הוי"ה א' כי ד' פעמים י"ז עולים ס"ח דיינים שהוא ס"ח אלהים ועדיין שני אלהים יתירים מה עשה השם של ו' אותיות נחלק לשמות אהי"ה יהו"ה כי שניהם נמצאים בשם של ו' אותיות ואח"כ צרוף כל שם לבדו א' א"ה אה"י אהי"ה י' י"ה יה"ו יהו"ה. והנה ר' ראה עתה בעיניך שאהי"ה מצרף י' צרופים ועלה אלהים על שאהי"ה הוא דין ונצרף הוי"ה י' צרופים ועלה ע"ב. ואח"כ צרוף גם הד' יהו"ה שעלה לך מצירוף של שש אותיות ועולים ש' מלא השי"ן עולה ברחמי"ם, והי"ן נעלמים של שי"ן עולים ס' ונעלם סמ"ך הוא מ"ך הכוונה אע"פ שמסרתיהו לך אל תדינהו אלא בדין של רחמים שהרחמים הוא סמך העולם כי שבעים שמות מבריאות העולם עד שגורש כנגדם ס"ח אלפים בעשרת הדברות ואל"ף אהי"ה ואל"ף אדני הרי ע' אלפי"ן כנגד ע' שמות שכל שם יביט בא' ע"כ א' ראש בשם אלהים כי הזהירו לכם שלא לשפוט כי אם בדין של רחמים כי ס"ם ושלוחו עוותו, ובאחרונה תראה מה יעשה להם שאי לאו שגרעה האשה לא הוסיפה וע"ז נאמר יפקוד ה' כל צבא המרום במרום והנה ישב לכסא שופט צדק ואמר לו לאדם למה ברחת ונחבאת ממני, א"ל אדם את קולך שמעתי בגן ונרתעתי ואירא ממך כי עירום אנכי מפועלי וממעשי ומצותי ואחבא, מה היה לבושו של אדם קודם שחטא עור של ציפורן פנימי לבן וכשחטא הופשט ובא במקומו עור ובשר זהו שאמר לו הקב"ה מי הגיד

לך כי עירום אתה כלומר אני משכתי עליך עור ובשר מצד שאתה ערום ממצותי שהרי שאלו המן העץ אשר צויתיך לבלתי אכול ממנו אכלת ואמר האדם כלום חטאתי לפניך כשהייתי יחידי האשה אשר נתתה עמדי היא נתנה לי מן העץ ואוכל ממנו. ויאמר ה' אלהים אל האשה מה זאת עשית ותאמר האשה הנחש השיאני ואוכל הביא שלשתן וגזר דינם עליהם. ועתה ר' הקשב למען אלהי ישראל מה נעשה מזה המשפט כלום יכולים אנו להוסיף או לגרוע ממה שלמדנו ממשה רבינו ע"ה לא דיבור ולא אות ולא טעם ולא נקודה ולא קוץ מקוצי האותיות. וראה והבן בלבולים גדולים שנכתבו בתורה שנר אלהים שהוא החכמה החופש כל חדרי בטן אמר לבינה שהוא השופט עם ע' שמות לדון בדין וברחמים והנה האדם השפיל את עצמו ונכנע לפניו וברח ונחבא והודה לפניו עברתי ממצותיך וערום אני ממצותיך היש תשובה יותר מזאת להכנע ולהשפל, והנה משה אמר לפרעה עד מתי מאנת לענות מפני ופירושו להתכנעא משמע שההכנעה היא תשובה כ"ש שצריך לדונו בדין הרחמים ואחרי גזירת המיתה היש דין יותר קשה מזה ואנה נעשה הפסוק והיה בשוב הרשע וחיה ואנה נעשה מקבל שבים ה' ומאחר שאינו הפרש בין שב לשאינו שב למה ישוב האדם, ועוד יתברך שמו של אלהינו כתב בתורתו דברים אשר מהם יתחלק העולם לכיתות והנה האמונה שצריך האדם להאמין בהקב"ה שהוא קדמון ויודע ומשגיח ויכול ואם בהכל יודה ביודע לא יודה שאדרבא אם יודה יכחיש התורה שצועקת בקול גדול ששואל לאדם המן העץ אשר צויתיך לבלתי אכול ממנו אכלת ואי הקב"ה ידע למה שאלו, ועוד אמר לו איכה צופה ומביט יאמר לאדם איכה וכי לא ידע הקב"ה אנה נחבא ולא די בזה אלא אמר לו מי הגיד לך כי ערום אתה ואמר האשה אשר נתת ומכלל הדברים של אדם נראה שהקב"ה לא ידע, וכן האשה הגידה בעד הנחש ואלו ידע הקב"ה למה חוזר לדעת והנה הכת המכחשת הידיעה כחה חזק בתורה. ועוד אם ירצה הקב"ה לדון אותם בדין קשה ימית גם שלשתן בו ביום שהרי אנה ימצא האדם טענה נוצחת לפני הקב"ה אחרי שאינו מקשיב דבריו כי מי הקשה אליו וישלם כי יאמר לו האדם מן העץ צוויתני שלא לאכול וקיימתי גזירתך והאשה פרי נתנה לי ואוכל שנאמר ותקח מפריו ותתן גם לאישה והקב"ה שידע אמת שלא אכל העץ אלא פרי א"כ למה גנב לבו לומר המן העץ אשר צויתיך לבלתי אכול ממנו אכלת עד שזה העני מתוך יראתו הוציא שקר מפיו והכניס גם האשה ברעה גדולה שאמר לו האשה אשר נתתה עמדי היא נתנה לי מן העץ ואוכל ואותה העניה לא נתנה לו אלא מפריו להחזיקו מן הרעב, והנה שני כתובים המכחישים זא"ז שאחד אומר עץ ואחד אומר פרי ואנה הכתוב הג' להכריע ביניהם והנה כתב ספק בתורתו ולמה לא יחזיקנו בדבריו שלא ייראו ולא

יחת לישב בדעתו שלא יוציא שקר מפיו אבל בא אליו פתאום ונרתע העני ולא ידע מה לדבר ועכשיו שחייב עצמו ואמר היא נתנה לי מן העץ ואוכל מאי הוי והלא אין עדים בדבר ואין אדם מראה חובה לעצמו ואינו נאמן ואל תאמר שהקב"ה יודע האמיתי וכל תורתו אמת על מה כאן הניח הדבר בספק והאדם יאמר מתוך יראתי אמרתי שקר, ועוד כשאמר לו ביום אכלך ממנו מות תמות הלא לא מת באותו יום, וא"ת יומו של הקב"ה אלף שנה אין זה ראייה כי כל הימים שכתוב בתורה אינם אלא י"ב שעות, ועוד הקב"ה שקדמה ידיעתו מהחטא של אדם למה לא מנעו, ועוד אדם אחר שחטא וגורש מג"ע א"כ נשאר ג"ע בלא דוגמא כי אין שם אדם ולא ימליכו ישראל ואיך יצאו מגלות לעולם כי נתבטלה הדוגמא ואל תשוב לי מן הנפשות כי אדם בעינן דומיא דאדה"ר, וגם אל תשיב לי מן ר' יהושע וכיוצא בו שנכנסו בחיים בג"ע כי אין לך עדים בתורה רבונו דכ"ע יצרת אדם ראשון מעשה ידך ודבר עמך פא"פ בלא אמצעי נתת לו אשה זונה והלואי היתה מזנית עם אדם אלא שזינתה עם חיה רעה וירדת עם ע' אלהים לדון את האדם ולא הנחת לו מקום אלא שקנסת אותו בעונש מיתה וגם האשה ולנחש החנפת אנה הנחת וגם את הבהמה תהרוגו ושמא תאמר בהמה ולא חיה והלוא חיה בכלל בהמה, ושמא תאמר כי לא בא עליה ממש הלא בא עליה והטיל בה זוהמה במעיה ושמא תאמר שאין לי עדים מן התורה קשה לאותו שאמרו אותו ואחר שהקב"ה מדקדק במעשיו של אדם הנה ג"ע ניתנה לאדה"ר לעבדה ולשמרה וקמה האשה והדיחתו ועבד ע"ז וא"כ ג"ע היא עיר הנדחת וישרפוה וכי תימא יצאו אנשים וידיחו כתיב ר"ל אנשים ולא נשים הדין עמך מ"מ אנה הם העדים שהיו שם בהתראתו שהרי כתבת בתורתך מקרבך לאמר וארז"ל שצריך שני עדים והתראה. ועוד אם האדם חטא האשה לא נצטווית כלל ולא היתה בזמן הצווי בעולם א' עם האדם רק בכח והראייה שהרי אמר ביום אכלך ממנו ולא אמר אכלכם ומשם ואילך כתיב לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו וא"כ למה הענישה במיתה, ושמא תאמר על שאמרה לו לאדם לאכול ואכל שומו שמים על זאת מתי אמר הקב"ה לאשה שלא להסית את האדם המצווה שלא לעשות ועשה יענש אבל מי שאין מצווה למה יענש, וא"ת הנחש והאשה מנין להם לדעת הצווי ואמר הנחש לאשה אף כי אמר אלהים ותאמר האשה מפרי עץ הגן נאכל אומר אני חלום ראו גם שניהם שלא מצינו בשום מקום שהקב"ה אמר להם וגם אדם לא מצינו שיאמר לאשתו דבר, ובמקום שאינו כתוב מי יאמר השקר והעד שהרי לא כסדר הצווי דברו גם שניהם אלא שאין חלום בלא דברים בטלים, ועוד האשה העניה למה לא אמרה לשם יתברך רבונו דכ"ע היודע דבר ומסית יקרא מסית אני לא ידעתי גזירתך, ועוד למה לא הניחה

לנחש לענות ולומר והלא לא היה מסית שלא הוזהר בזה ויכול לומר דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין, ועוד למה לא הכריז הקב"ה לכל הנמצאים בג"ע לדעת מצותו שלא יהיה להם פתחון פה, ועוד הקב"ה למה הניח את האדם לבא על אשתו מכאן ואילך הרי נאסרה לו מטעם שרבעה הנחש והנחש שחייב מיתה מטעם שבא על אשת איש למה לא הרגו, ושמא תאמר כי לא קדשה עדיין אדם כבר כתוב זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי ואין לך קדושין מעולים מאלו. והקשה שבכולם הנחש מה לו בג"ע וס"ם מי יאמין שהוא בגן עדן ואינו מטמא כל הנשמות. ועוד רבונו דכ"ע בכוונה בראת אותו להיות בעולם עד עולם והראייה שלא היה אזהרתך שלא לאכול כדי לחיות לעולם ובעבור שאכל נקנס עליו מיתה ונתבטל מחשבתך תדינהו בדין אחר ותקיים מחשבתך, ואל תשיבני שהמחשבה היא מתקיימת בתחיית המתים הא אמרו רז"ל תחייה לצדיקים ולא לרשעים מכלל דיש מיתה עולמית, ועוד למה אמר פן ישלח ידו ואכל גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם אדרבה היה מן הדין להניחו ולהראות לו העץ החיים לאכול ולחיות לעולם. כי בזו המחשבה בראו ועונו יתכפר ע"י קרבנו או ע"י דבר אחר. ועוד מה שכתב פן ישלח ידו משמע שהקב"ה מסופק חלילה, ועוד נהי דאדם היה למטה והניחו הקב"ה לעשות צוויו ובא ס"ם ושלח הנחש ופתה האשה ס"ם שהיה למעלה למה הניחו לעשות דבר זה, ועוד כל באי העולם מזונה באו היא חוה שזינתה עם הנחש. א"כ למה נאסרו הזונות. מן הדין היה להיות מותרות ועוד למה הניח הקב"ה לעשות עבירה בג"ע שהוא צח וטהור וקדוש ונקי. ועוד הנחש אין לו דין הסתה שלא היה באזהרת הצווי ונהי דאדם ואשתו עשו מעשה הלא הנחש לא עשה מעשה וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו ואין עונשין אותו, וא"ת מנא"ל דכתיב לא תותירו ממנו עד בקר והנותר ממנו עד בקר באש תשרפו בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה לומר לך שניתק עליו בקום עשה ואין לוקין עליו דברי ר"י ור"ע אומר לא מן השם הוא זה כלומר שאינו בשם זה הלימוד אלא לימוד אחר יש בו משום דהוי לאו שאין בו מעשה ואין לוקין עליו סוף סוף יפטור הנחש. ועוד מהו דכתיב מכל עץ הגן אכל תאכל יאמר או אכל או תאכל וגם מעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו מאי ממנו כי ביום אכלך ממנו גם בזה ממנו מה הרוויח לנו, ועוד האשה אמרה אל הנחש פן תמותון והנחש אמר לא מות תמותון יאמר לא תמותון לבד, ועוד כל דברי הנחש והאשה כולם שקרים למה יכתוב שקרים בתורתו וילמדו העולם והוא הגוזר מדבר שקר תרחק ולכן אין לי מנוחת הלב והשכל שהרי כל הדברים הללו מראים דברים הפכיים, ויודעי האמת לא הורשו לגלות כל הצורך שאם היו מגלים כל הצורך כל הכוחות הרעות היו מתבטלים כי הם מהפכים

העניינים ומולידים סברות מושכלים ומחדשים כתות לעצמן לומר שהעולם הוא קדמון ומהם מודים בזה ומהם מכחישים בזה ואומרים שהשם קדמון מחדש אלא שמכחישין היכולת ומהם מכחישים הידיעה ומהם מכחישים בהשגחה עזב אלהים את הארץ. אלו וכיוצא מאלו כתות הרעות מגונות בעלי גיהנם יצילנו השם מכל מדרגות אלו הכתות וכיוצא בהם. שאומנתינו הוא להאמין שהוא קדמון מחדש ויודע ומשגיח ויכול. ושים אזניך לשמוע דברי נחום בנך ואל תפסיקני בשום דיבור עד שאשלים כל דברי אלה על כל מלה ומלה על כל אות ואות תוספת ומגרעות וחלוק נקודות וקוים וטעמים. והשם שהוא יחיד בעולמו יעזרני ולא יביאני לידי שכחה כי אין מלבי דבר ואתחיל ואומר. למה אמר ויצו יהוה אלהים ולא אמר וידבר ה' אלהים או ויאמר, והנחש אמר אף כי אמר אלהים ולא אמר אשר צוה אלהים עכ"פ צריכין אנו לדעת מהו זה הדיבור, וגם צריכים אנו לדעת מה זה יהוה אלהים שאמר אצל הציווי, ודע באמת כי מלת ויצו כולל יהו"ה אלהי"ם וע"כ לא בא בתוספת ו' אחר כעין ופדויו שהוא בשני ווין כדי להורות על הענין שהוא עולה גי' יהו"ה אלהים בלי תוספות וחסרון, והרי יהוה אלהים חכמ"ה ובינה חס"ד ופח"ד, וזהו דכתיב ע"ל האדם על רומז בכתר עליון שהוא על כולם והוא על האדם שוה בשוה כי האדם הזה הוא תפארת ישראל והוא קו העומד באמצע והכתר עליו מבלי שום הטייה, וה' של האדם להרמיז באדם העליון הוא התפארת של עולם וההי' הוא ה' הידיעה ועל שהעטרה הוא בכחו ובכלל הציווי נכלל הה' באדם ואמר האדם ושב ואמר לאמר והוא רומז בכל מקום לעטרה בפועל. וא"כ הכוונה הוא כך כי הד' מדות והם חכמה ובינה חסד ופחד אלו בגזירת אלו ואלו בגזירת ע"ל הוא הכתר העליון צוה לאדם הוא התפארת ישראל ובכלל הציווי גם העטרה הנקראת לאמר להיות הה' שהיא העטרה בכללו ודבוקה עמו ברחמים, זהו דסמיך לזה לעבדה ולשמרה. וראה והבן שמלת ויצו הוא מלה של ד' אותיות נגד ארבעה אותיות של שם יהו"ה וננקד בב' קוים וג' נקודות להרמיז בה' אותיות של אלהים ולומר לך כשם ששם כ"ו הנעלם שלו הוא פ"ו שהוא אלהים כן ניקוד ויצו ב' קוים וג' נקודות להרמיז באותיות אלהים שהם ה' אותיות, ומה מאוד מלה נכבדה מלת ע"ל שמדותיה ישרות ועליהם אין הרהור שנעלם עין למד הוא חבור ד' עם ק' שכן נעלם על עולה ד"ק וע"כ באלפא ביתא מתחברת הד' עם הק' זהו א"ת ב"ש ג"ר ד"ק, והנה הד' היא העטרה והק' הוא הת"ת וזהו אוהב מלת על וע"כ נעלמו ד' כ"ו כי מלת ד"ק הוא ד' פעמים יהוה יהוה יהוה לומר לך בזמן שהד' עם הק' יעקב בשלוה והשקט מעשו הרשע. וראה והבן שאומר לת"ת כנגדך ס"ם ודוגמתם בעולם השפל יעקב ועשו וכפי מעשיהם היה חיותם, ומכל עץ הגן הם עשר

ספירות אכול כלומר תקבל השפעתם. וממך תאכל גם העטרה והוא ת' נסתר לנקבה זהו אכל תאכל, ומלת עץ הוא יהו"ה כענין י' פעמים ה' ה' פעמים י' ו' פעמים ה' ה' פעמים ו' הוא עולה עץ. ומלת מכל מתהפך כלם שכלם הם נקראים בשם יהו"ה אף שאין להם שם קבוע ומתהפך ג"כ מלך לומר לך שם יהו"ה הוא מלך על כל השמות, ולכן בא מלת אכל בלא ו' שעם הו' מדבר. וראה והבן שהקב"ה האציל הפחד והפחד האציל שוטרים ונוגשים כי שמוהו תובע הדין לעשותו וכן נאצלו דוגמתם בעולם השפל למטה ע' שרים והניחם בעולם לבקש הדין מן החוטאים ושלח הנפשות להתנסות ולהזכות ע"י נסיון ובזה אין כל בריה יכולה לדעת ענין הנסיון ההוא מה צורך, ומ"מ אין הנסיון רק בהיות האדם ברשותו והנה נתבשר תפארת ישראל שלעולם ילחם עם הס"ם ולכן שב ואמר ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו ועל שיוסף הצדיק הוא בן יעקב שב ומדבר גם עמו וזהו ומעץ שהו' ביסוד ומ' בעטרה ידיעה שניה שמזה ומזה חיותה ואומר להם אתם היסוד והעטרה עץ שהיא הת"ת והוא של דעת שהוא החסד טוב ורע הוא למעלה ממנו הוא החסד והפחד וס"ם אצילות הפח"ד לעולם מבקש מהפחד להטיל רעה בת"ת וממנו עליכם ואתם דוגמתכם למטה אשר נתנו לנסיון יעמדו בנסיונכם לא תאכלו ממנו, ומלת ממנו הוא קו"ל שבזמן שיורד הרעה בת"ת קול הברה נשמעת והחשך וברקים מעורבים. וממנו כלומר מאותו הקול לא תאכל לא תקבל השפעה ואמר לא תאכל ולא אמר ולא תאכלו כי לשנים מדבר בעבור שהאכילה אל העטרה מיסוד ואכילתו כולל שניהם. שב ואמר כי ביום אכלך ממנו מות תמות ועתה שב הדיבור אל הת"ת הנקרא כ"י ביום באיזה יום שירד הרעה אליו אכלך גם אתה מאותו הקול מות תמות כלומר יפסוק הטוב היורד אליך ותמות גם העטרה כי אין חיותה הבא אליה ממקום אחר כגון מן הצד כחיות הבא אליה ממך, ומה מאד נכבדים האותיות ו"מ שבמלת ומעץ שמתחלפים באותיות א"ת ב"ש פ"י כי פי ה' היא העטרה הנקראת פי, וכמה נכבד מלת פ"י שנעלמו י"ה להרמיז בעטרה כי פ"ה יו"ד נעלמו י"ה. וראה והבן כמה רמז גדול הרמיזו האותיות של הפ' ומעץ הדעת וגו' שמנינם מנין אד"ם לומר לך הכל תלוי ביד האדם לתקן ולקלקל. והנחש היה ערום מכל, הנחש הזה הוא ס"ם חבר הוא לאיש משחית ועל שהנחש עיוור שושבינו הוא לבן ונקרא גם הוא נחש, ומלת והנחשמתהפך והשח"ן כי ממנו השחין פורח. היה ערום נעשה ערום וחכם מדבריהם האלו, ומלת מכל אצל הנחש בא לומר לך שהוא מלך בכל חית השדה שמלת מכל מתהפך מלך. הוא הטעם למעלה מכולם שהרי מכל מתהפך כלם. חית השדה הם השרים החיצונים השרוים בשדה שהוא חוץ לעיר אשר הוא שעשה יהוה אלהים הכוונה אשר הוא הכתר הנקרא אשר, האציל יהוה

אלהים שהוא חכמה ובינה, והם האצילו חס"ד ופח"ד. והפחד האציל הנחש עם כל חית השדה ומלת חית בו כלול סנהדרין החיצון הדן בנקמה הוא שחי"ת מתהפך בא"ת ב"ש סי"א חשבון סנהדרין, ואמר הנחש אל האשה שהיא העטרה ולא שנכנס ס"ם כי אין לו פתח לכנוס נוגע ואינו נכנס רק אמר אף הוא הפחד המצוה עם יהו"ה וכשאמר מכל עץ הגן תאכל שב אלהים ואמר לת"ת הנקרא כ"י מכל עץ הגן שאמרתי לך לאכול לא תאכלו כלומר שב מדיבורו ולכן לא הזכיר מלת יהוה בדיבורו. ודע שכל המאציל יקרא עץ והנאצל יקרא פרי, ואמרה האשה היא העטרה אל הנחש הוא ס"ם העומד בחוץ ומדבר והוא למעלה מן העטרה אין הדבר כן שאפי' אלהים בלא שם יהו"ה לא אמר כמוך ולא אפתח לך להכנס בפרד"ס אפי' כחוט השערה כי אלהים אמר מפרי עץ הגן נאכל מפרי הוא החסד שהוא פרי הבינה שהוא עץ החכמה שהוא גן הכתר והוא אלהים ואין לנו כח לשנות ציוויו כי שב ואמר אלינו ומפרי עץ שהוא הפחד שהוא פרי החסד הנקרא עץ אשר שהוא הכתר שהאצילו בתוך הגן כלומר שיבא השפעתו בכל העשר אמר לנו לא תאכלו ממנו כלומר מאותו הקול לבדו העושה קול הברה כשיורד וזהו ממנו. מלת ממנו בגימ' קול, וגם אמר לנו לא תגעו בו כלומר אל תעלהו במחשבה שיש לו שום כח אע"פ שהוא בעל השמיטה והאציל כוחות החיצונית שאם תעלהו לשום מעלה תמותון כלומר יפסוק השפע מכולם ויבא להם ממנו לבד, ולא זה בלבד אלא הזהירנו במלת בו הכולל אותו ותפארת, ואמר פן כלומר אתה הנקרא פן ואתה השוער שמור שאם לא תשמור תמותון ונרמז אזהרתה של הנגיעה במלת ממנו פעמים ונרמז אזהרת המיתה בה במלת מות תמותון, וכששמע הנחש שהוא ס"ם דברי האשה שהיא העטרה מיד אמר אל האשה לא מות תמותון כלומר אם תמותו משפע העליון היורד בעירוב לא תמותון משפע הפחד כי הוא טוב ונכבד השפע שלו שממנו כל הע' שרים נאחזים וחיים והאציל עולם חיצוני ושם אותי לשר ונגיד עליהם ועל שאני נאחז ממנו לבדו היה לי כח להאציל עולם אחר ואם תקחנו גם אתה לבקש מענין השפעתו תוכל להאציל עולמות כי יש לך כל כך כח בהשפעתו לפקוח עינים ולהיות גם הוא כמוהו לברוא עולם ולהיות יודע מה בין טוב ובין רע, כי עתה אין עמך רק ידיעת הטוב ועל שיודע אלהים שהיא הבינה שהמדה הנקראת כי הוא ת"ת ביום הוא יסוד ועטרה שהב' ביסוד והיום בעטרה אכלכם ממנו כלומר אתם הג' מדות אם תאכלו מאותו הקול לבדו ונפקחו עיניכם כלומר תשכילו והייתם כאלהים יודעי טוב ורע להאציל עולמות. ודע שהעטרה אפשרית הידיעה ושמעה קול הס"ם שהוא למעלה ממנה ומיד ותרא האשה כי טוב העץ למאכל כלומר השפעת הת"ת הנקרא כ"י והשפעת היסוד הנקרא טוב שהם

משפיעים השפעת העץ שהוא החס"ד והוא הטוב למאכל כלומר השפע היורד מהם אלי וכי תאוה הוא לעינים וכי כולל הו' ומשך הו' והשפעתם הוא תאוה לעינים למדות שלמטה מהם. ונחמד שפע העץ הוא החסד להשכיל, אמרה אראה גם השפעת הפחד לבדו הנקרא פרי החסד ומיד ותקח מפריו ותאכל כלומר בקשה מהפחד לבא אליה השפעה ומיד נפסקו הרחמים מלרדת אליה והתחיל השפעת הפחד לרדת דרך הת"ת והיסוד וזהו ותתן גם לאישה עמה ויאכל כלומר עמה מקבלת השפעת הדין אז נפתח השער ונכנס ס"ם אז ותפקחנה עיני שניהם הוא ההוד והיסוד לקבל גם הם השפעת הפחד לבדו. וידעו כי ערומים הם כלומר הכירו שהם ערומים מהרחמים אז ויתפרו עלה תאנה כלומר הלכו להתאחז מן הפחד ולהתכסות ממנו וידעו מצד השפעה רעה שיכנסו לצד המחריב להחריב עם הפחד, זהו ויעשו להם חגורות חגור חרבך על ירך גבור ר"ל יניקת העטרה מקליפי אילן העליון ונפסק השפעת המוח ונתכסו בעלי תאנה, הוא הדין וישמעו את קול יהו"ה אלהים ר"ל אחר שנעשה דבר זה שמבראשית האצילה הבינה לבוא האצילות בזה הדרך כי בזה תבחן הנפש ולא נשתנה דבר ממה שעלה במחשבה חלילה אז אמר וישמעו את הם הו' ומשך הו' והעטרה קול יהו"ה אלהים השפעת הפחד שעושה קול והשפעת יהו"ה אלהים מתהלך יורד שפע שלשתן לרדת בגן הוא העטרה לרוח היום דרך קו האמצעי הנקרא יום, ויתחבא האדם ואשתו כלומר כבר מלא הת"ת והעטרה מן הדין וזהו שאומר מפני יהו"ה אלהים שהפחד הוא פני זעם של חכמה ובינה בתוך עץ הגן כלומר שהפחד שהוא פני הוא ג"כ בתוך עץ הגן ואחוז באילן ר"ל צד שמאל של אילן:

ד"ה ויקרא יהו"ה אלהים אל האדם.

ויקרא יהו"ה אלהים אל האדם. ר"ל המשיך הרחמים עם הדין בתפארת ויאמר לו למדה הנקרא לו הוא היסוד עולם. לו חכמו ישכילו זאת איכה במדה הנקראת כה היא תהיה דנה העולם השפל. ע"י השפעת הפחד שירד בה ויהיה א' בראש הדן וי' בסוף הדן זהו אדנ"י וזהו איכה שהכ"ה הוא הדן ועמו א"י שלא להחריב את העולם וכן אתה ת"ת תהיה בדין וברחמים. ויקרא יהו"ה אלהים אל האדם אז כשבא עליהם בדין ורחמים אז ויאמר את קולך שמעתי בגן ואירא כלומר את בקשת השפע מקולך שהוא הפחד ושמעתי ירידת השפעתו בגן שהיא העטרה ואירא פן אתכסה ממנו כי אני הנקרא כי שהרחמים היו יורדין ממני ומגבולי ערום אנכי מן הרחמים וכיון שהייתי ערום ואחבא כלומר כבר נתכסיתי מן הקול שיראתי שלא להתכסות ואז אמרה המדה הנקראת מ"י

הגיד לך המשיך לך הרחמים עם הדין כי אתה הת"ת הנקרא כי ערום אתה מן הרחמים המן העץ ר"ל ה' שהיא הבינה מן העץ שהיא הפחד אשר שהוא הכתר שמגזירתו צויתיך לבלתי אכול ממנו לבד אכלת אם דוגמתך עומד בנסיונו, אכלת כבר דוגמתך לא עמד בנסיונו וע"כ המשכתי עליך הרחמים עם הדין. ויאמר האדם האשה כלומר ה' שהיא הבינה אשה אשר גזרת ונתת עמדי היא בקשה השפעת הפחד נתנה לי כלומר ממני ירד השפע ההוא מן העץ שהוא הכת"ר ואוכל, אז ויאמר ה' אלהים אל האשה מה מדה הנקראת מ"ה הוא יהו"ה העולה במילואו מ"ה שהיית מקבלת השפעתו ועתה במקום מ"ה קלקל דוגמתך ונעשה זאת לשמור עולם השפל ולדון אותו ותאמר האשה ה' שהיא הבינה הנחש הוא ס"ם השיאני ואוכל מאותו השפע ויאמר יהו"ה אלהים אל נחש הוא ס"ם כ"י שהוא הת"ת היה השפעת העשר ע"י בעטרה ואתה עשית זאת לקבל השפעת הפחד והיא לא נקרא זאת אלא לקבל מבעלה ומאחר שגרמת זה א"כ ארור אתה מכל מלך הבהמות ומלך חית השדה שמלת מכל מתהפך מלך על גחונך תלך העטרה שנעשית גחון של פח"ד שהיא גחונך תפול למטה ממנה ולא תמצא למעלה ממנה והיא תתן לך ומכחה וממדתה תתפרנס ועפר תאכל שהיא הדין שהורדת עליה כל ימי חייך כל ימי השמיטה הזאת ואיבה אשית בינך ובין האשה שהיא תבקש רחמים על בניה. ואתה תעורר מדנים עליהם. ובין זרעך ובין זרעה ובין הנאצלים ממך והנאצלים ממנה יהיה לכם האיבה הוא ישופך ראש כלומר יהיה למעלה ממך ואתה תשופנו עקב כלומר לא די לך שלא תהיה למעלה ממנו אלא אפילו בהשוואתו לא תהיה רק למטה ממנו תחת עקבו לגמרי. אל האשה אמר שהיא העטרה הרבה ארבה עצבונך הרבה יש לך דוגמה בעולם השפל שאם היא תקלקל מעשיה למטה ותרבה פעולות רעות ארבה עצבונך ותהיה עציבה מהשפעת הת"ת כי לא ישפיעו לך רחמים, והרונך כלומר לא תתמלא אלא עצב הוא דין בעצב תלדי בנים כלומר השפעה שתשפיע בעולם השפל עצב יהיה כי לא יהיה לך רחמים ואז אל אישך תשוקתך כלומר תזכור ותבקש השפעת האיש ועם כל זה שתהיי מעוברת מן העצב שהוא הדין הוא ימשול בך שלא תרשה לעשות דבר כי אם ברשות האיש שהוא המושל. ולאדם אמר הוא הת"ת כי אתה הת"ת הנקרא כי שמעת לקול אשתך כלומר זיינת עצמך לקבל כבר גם הדין שהוא לקול, שאשתך בקשה לקבל ממנו ותאכל מן העץ ההוא אשר שהוא כתר גזר וצויתיך לאמר עם העטרה לא תאכל ממנו מאותו הקול לבדו שמלת ממנו מורה על קול ההוא ורצה שיוכל לעמוד בנסיונו ולא עמד אלא קילקל א"כ ארורה האדמה היא העטרה ותהיה ארורה בעבורך באמצעך תעבור הדין בעצבון תאכלנה כלומר בדין תמצאנה ותשיגנה, ואתה כל המתקנה הם כל

ימי חייך הם ששת ימי בראשית בך מביטים ואתה מחיה אותם וגם כל ימות השמיטה לא תתבטל הדין ממנה והיא תהיה ראש לדון את העולם ע"י נטילת רשות, וקוץ ודרדר תצמיח לך כלומר במקום שהיה בא שפע הפחד בעירוב הכל ולא היה לו כח להזיק עתה שחטא דוגמתך וקוץ ודרדר תצמיח לך המדה ההיא:

ד"ה ואכלת את עשב השדה כלומר יכנסו

ואכלת את עשב השדה כלומר יכנסו מכוחות הטומאה שהם עשב השדה בגבולך היא העטרה והלחם שירד לך מחכמת אלהים יהיה שם גם זיעה מן האף זהו בזעת אפך תאכל לחם עד שובך אל האדמה היא הבינה שורש הדין הנקראת קו ירוק מראה אדומה. כי אתה הת"ת הנקרא כי ממנה לקחת כלומר מן הבינה נאצלת כי עפר אתה כלומר כח הבינה אליך יורד ולבסוף ואל עפר תשוב שיחזרו כל הדברים העליונים במי שהאצילם, ועל שעלה במחשבה ליעשות הענין הזה להבחין הנפש כי אין בחינה בענין אחר ואשתו שהיא העטרה ניתנה לראש פינה להעניש ולייסר כפי פעולת המקבלים קראה חוה זהו ויקרא את שמה חוה מלשון דין וחיויא זהו כי היא היתה אם כל חי ר"ל האצילה עולם השפל וניתנה לראש עליהם:

ד"ה ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו. הם

ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו. הם תפארת והעטרה. כתנות עור וילבישם כלומר תחת עור הציפורן שהיה רחמים הלבישם עור סתם המורה עור של ציפורן ועור בשר. ויאמר ה' אלהים הנה נתקיימה המחשבה והאדם ואשתו כאחד ממנו שיש לו שפע דין ורחמים וזהו לדעת טוב ורע. ועתה ג"כ דע לך המדה הנקרא פן ישלח ידו כלומר יקח ידו עמו שהעטרה נקראת ידו ולקח גם מעץ החיים כלומר יתגלגל ויעלה בכתר עליון שהוא עץ החיים ואכל וחי לעולם כלומר ישיג ויחיה לעולם הוא יובל אחר השמיטה שלו שלא יקבל השפעה כסדר הזה אבל בזו השמטה שמיטה קשה בעלת הנסיון המנסה את העולם הוציאו השם מגן עדן לעבוד את האדמה לעשות דין ואדומה תחת אשר היתה גן עדן, ר"ל גן של רחמים אשר לוקח משם כלומר אש"ר הוא הכתר גזר לבינה והאציל התפארת בזה הסדר לתקן וליישר העולם. ודע כי כמו שהיה הדבר למעלה כן היה הדבר למטה אלא שלא היה נעשה למעלה אלולי התעוררות שלמטה וכאשר היה הציווי למעלה כן צוו הד"ו פרצופים את האדם ואשתו למטה שלא לעשות שום כח מכוחות כח בפני עצמו כי כל הכוחות הם אילן אחד ויש שורש לאילן המחייהו, ואם תקחו שום כח לעצמו יפרד

הכח ההוא מן האילן וינתן תחתיו כח אחר כי בכם הדבר תלוי ואם תעשו ככה שיפרד חיות הכח ההוא מסיבתכם יפרד כח חיותכם מדה כנגד מדה, וס"ם בשמעו הציווי שלח הנחש הוא אצילתו לבלבל הציווי והלך לאשה ופתה אותה ועשתה כח בפני עצמו ומיד נתגלגל הדבר למעלה וכל מה שנעשה למטה נעשה כן למעלה, אלא שלמטה יוכל הדברים לבא בדרך שיוכל האדם להבין וע"כ קשים לשומעם, ואדם וחוה הניח הקב"ה אותם בג"ע הגשמי דוגמא העליונה וצוה להם וידוע לו יתברך שהיצר יפתה את אדם וחוה לעבור את הציווי ואין לומר ימנע היצר דלכן האצילו לפתות שאין הבחינה רק בזה ואדם וחוה להבחן באו והנה לא עמדו בציווי, וע"כ ניתנו בחליפין ממלך למלך עד מלך המשיח והנה נתקיים עולם השמיטה. והרבה פעמים קבלתי מאבי ז"ל שהעולם העליון והחיצון וחיצון של חיצון ועולם הגשמי כולם הם שלשלת א' ואין לך אדם שאין כנגדו צל ואין לך דבר שאין כנגדו צל והוא כחו ומלך אחד על כולם. והראיה והדמיון האדם הגשמי הולך בדרך וכנגדו צל ואיזה תנועה שיעשה עושה גם צילו ע"כ דברי בענין הזה, אלא שצריך אני לחזור ולבדוק אחר הבדיקה יפה ולרדת בחדרים בחורים ובסדקים ונר אלהים שהוא חופש כל חדרי בטן בידי ואומר אל תפסיקני בשום דבר כי אין לי כח ורשות לומר מלבי שום דבר כאשר תשמע בסדר הקציצה. ודע ר' שמלת והנחש הוא דבר גדול ו"ה חצי השם הוי"ה מה לו עם הנחש אלא זהו כי יד על כס י"ה והו"ה עם הנחש הוא"ו של יעקב שנתן לעשו וה' אחרון שנתחבר עם השפעת הנחש וכל זה כי אדם גורש מג"ע, ובזמן הגאולה ישאר נחש כי יתחבר ו"ה עם י"ה וכשישאר רק נחש יתפשטו כל חיילותיו וע"כ פשטא על נחש אלא שאין לו הנאה כי הי"ה לפניו להתחבר עם ו"ה והי"ה תוקע בשופר הולך לפניו למהר ממהר ומבשר הקץ פדות בא העת הגיע היום ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים, וע"כ מלת הי"ה בשופר הולך ומלת י"ה שהוא במלת היה הוא ערום מכל חית השדה אשר עשה ה' אלהים:

ד"ה ויאמר אל האשה אף כי אמר אלהים

ויאמר אל האשה אף כי אמר אלהים ניבא ס"ם ולא [ידע מה] ניבא שהתחיל באף אף חובב עמים. אלא שכל קדושיו בידך והם תוכו לרגליך זה לא ידע. ותאמר האשה אל הנחש בדיבור זה שדברה עמו ולא הניחה אותו לנבוח אתת חן לנחש כלומר מנוחה כי אמר עתה שהתחילה לדבר אתי אפתנה וע"כ אתנח במלת הנחש מפרי עץ הגן נאכל. ראה והבן כמה אות ה' חכם שהלך ונתחבר עם גן שמלת ג"ן גימ"ל נו"ן הנעלם שלו הוא קול ונעלם קול קו"ף למ"ד הוא יהו"ה אלהים, ראית במלת ותרא האשה פזר גדול

שבאותה הראייה נתפזרה כשה פזורה, ראית ר' דבר גדול ובשורה טובה שמבשרת בינה את העטרה וגם את היסוד דכתיב ויקרא לו הוא היסוד ויאמר לו איכה המדה הנקרא כ"ה לך הוא והנה חברם בחשבונם ל"ו ואיכ"ה שוים. ועוד ראה והבן קב"ה אמר איכה על העתיד שאמר לו איכה ישבה בדד ולא יחברם רק החסד הנקרא אל רחום, וע"כ אותיות שבפסוק ויקרא ה' אלהים אל האדם ויאמר לו איכה הם א"ל, וגם ראה והבן למען קדוש ישראל מה נעשה לעטרה שקלקלתו זהו תקנתו שע"י שנתקלקלה נתפזר הנחש ונתקבצה היא שהרי אירר הקב"ה את הנחש ושם זרק"א עליו וסגו"ל במלת זאת לומר זה נזרק וזאת נסגלה בסגולה. ראה והבן ר' סודות התורה האשה אשר נתת עמדי היא נתנה לי ואוכל ראית היא מיותר הוא, אלא סוד גדול יש בו כי מלת היא הוא נפש האדם והאשה שאדם נקרא אמת והאשה נקראת אלהים, א' חיות של אמת כי בהסתלקו ישאר ת"ם והוא מת, י"ה חיות אלהים ובהסתלקו ישאר אל"ם. ואמר האדם היא נתנה לי כלומר מחשבה עליונה שבה החיות תלוי גזרה ואכלתי מן העץ כדי שיתחבר היצר לפתות לנסות האדם היא הנפש, אם ראית ר' יקרות ונכבדות במלה כל ימי חייך בא בשני יודי"ן לומר לך שחיותו הוא מהמוח שהוא כתר עליון שכן חייך עולה מ"ח. דע לך ר' שמעולם לא שמחתי כמו במלת והוא ימשול בך. שלעולם כשתראה והוא עם ב' ויו"ן תשמח שמשימין הה' באמצעם ושמח עמהם ומי הוא הרואה את הה' בשמחתה והוא אינו שמח, ומה שמחה עושים לו' מתגלגל הו' בכללו ומעלהו באהי"ה ומתגלגל הו' השני בכללו לאהי"ה הנה אהי"ה אהי"ה מ"ב אותיות של שם מ"ב נתחבר הה' שבאמצעית של ויו"ן ונעשה מ"ז כראות הא' שעלו עד שם נתחבר עמהם ונעשה מ"ח ואז ירדו עם כל מיני בשמים וזהו והו"א היש שמחה גדולה יותר מזה. ודע לך ר' שאין שמחה כשמחת המזון כי כללות הויו"ן בכללם מ"ב והה' עולה בכללו י"ה ונתחבר עם המ"ב ועלה ז"ן ומיד התחיל הה' לזון את העולם מי גרם להה' כל זה לא הוא"ו שהוא האיש, א"כ כל השתדלות האיש לאשתו ולא די לה' כל זה אלא שנותן לה' מלכות וממשלה בך"ב אותיות התורה זהו ימשול ב"ך, בך אתפאר שמתפארת ממנו וי להו לעמי הארצות דלא אשגחו בנשייהו. אבל אומר לך ר' כי מעולם לא בכיתי ולא נתעצבתי רק בזמן שראיתי ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך זרק"א באדם וסגו"ל באשה, כי אמרתי לאבי ז"ל מהו זה התימא ואמר לי נזרקה מבעלה ונעשית סגולה לפחד ואמרתי לו עד מתי ואמר לי שתוק, זלגו עיני בדמעות כי בן ד' שנים הייתי, וא"ל אל תדאג כי ראה האיחור עד ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור ולבישם דרג"א באדם ותבי"ר באשה לחזור בבעלה, ואמרתי לו אם רחוק הוא הדבר ואמר לי בר"ן לממשלת הכתר

ומאותו השנה שאמר לי עד הר"ן תת"ך שנים ואמרתי אני לאבי ז"ל י"ר שלא אראנו ואמר אמן בני ואז יאמר האיש לאשתו יונתי תמתי מאי תמתי תאומתי מה תאומות אצלו חש אחד מהם בראשו חבירו מרגיש כך אמר הקב"ה עמו אנכי בצרה. ראה והבן ר' שישראל חוטאים והשכינה עמהם גולה כי היא אם הבנים ומי גרם לה לא היא שנתן להם עושר וכבוד הרבה מאד ונותנת להם כל מה שירצו והוא הגורם להם וחוטאים הוא שנאמר וכסף הרביתי להם וזהב עשו לבעל ועל זה אמר וישמן ישורון ויבעט וא"כ היא הגורמת, וגלתה עמהם ואז עשו וישמעאל שולטים עליהם ואז תאבה היא לנשמה העליונה שאותה נשמה נקראת נעמי ואינה באה אליה ואומרת נאלמתי דומיה החשיתי מטוב נאלמתי, דומיה נפרש דיבור הת"ת ממני וע"כ נאלמתי דומיה ולמה כל זה בעבור שהחשיתי מטוב ואינו הולכת עמו והכוונה בהיות כ"י שלמטה בארץ ישראל עושין בענין היושר כמשפט וכהלכה היתה ביניהם השכינה ברוח הקודש נאה והדורה ועל כל כבוד חופה ועטרה הוא שנאמר מודעת זאת בכל הארץ, ואם לאו כציפור נודדת מן קינה ויצאה מביתה וממדורה כי בהסתלק ממנה הדיבור היה דומיה. ודע שעל מלת איכה נאמר בכה תבכה בלילה כלומר במדה הנקרא לילה ונקראת זאת על זאת אספדה ואלילה וכתיב על אלה אני בוכיה שהעטרה נקראת אני אומרת שחורה אני ונאוה וכתיב אני ה' רופאך והכוונה העטרה הנקראת אנ"י אומרת על אלה על כוחות הטומאה שניתן להם רשות לשלוט ולמשול על ישראל ולהרוס בית המקדש אני בוכיה והיא השכינה הנקרא אנ"י הנרמז בפסוק רחל מבכה על בניה רח"ל, רוח אל שהיא הנקראת רוח אל כי היא היחוד של האילן זהו רחל במ"ק אח"ד. ודע באמת כשהיא בצער גם הוא בצער שנאמר עמו אנכי בצרה מה כתיב עליו יקראני ואענהו. ועתה ר' ראה גם ראה באיזה צורה נברא האדם להיות דבוק באדם העליון ויקרא דוגמתו. דע לך שצורתו של אדם רומז הבנין שהבנין כוללו הת"ת שהוא נקרא אדם בד' חיות המרכבה אריה שור אדם נשר והוא הנקרא דמות והוא הנקרא ראש בבנין, אך בפרד"ס יקרא הכתר ראש שבו החיך והלשון שהחיך בחכמה והלשון בבינה וכולם נכללים בראש, אלא שבהיקף יקרא הת"ת ראש וגם לשון כי הת"ת מוציאה דברי הלשון שהיא הבינה מן הכח אל הפועל וראשי הבנין הם חסד ופחד ונקראים זרועות הת"ת. זרוע ימין חסד. זרוע שמאל פחד. ואמר לי אבי ז"ל שהזרועות מגינים על הראש כשיגביהם האדם כי צורת האדם הגשמי הראש למעלה מזרועותיו, והבנין הזרועות למעלה מן הראש וע"כ א"ל כשמגביהין למעלה מן הראש אז הם מגינים על הראש ומאחר שהם מגינים עליו א"כ הם המקבלים השפעת עולם העליון ומשפיעים בת"ת. ודע שהת"ת נקרא עולם, והחסד והפחד נקראים זרועות עולם, מ"מ

החסד לבדו הוא הנקרא עולם ז"ש אמרתי עולם חסד יבנה, ועל שת"ת סמוך אליו נקרא גם הוא עולם, ודע שהנצח וההוד נקראים שוקיים שוק הימין נצח שוק השמאל הוד ומקבל הנצח השפעת החסד וההוד שפע הפחד מצד שמאל והת"ת באמצע, והשוקיים האלו הם נקראים נצחי עולם וכן נקראים עמודי עולם ומשפיעים למטה מה שמקבלין מלמעלה וכנגד אלו הם שוקיו של אדם, והנה האדם בראש וזרועות ושוקיים ויסוד הוא בין השוקיים כמו שהת"ת הוא בין הזרועות וכנגד היסוד הוא המעור באדם הגשמי העומד בין השוקיים וע"כ נקרא יסוד והמעור כנגדו בעבור שכל כח עליון יורד שם כן המעור כל כח האדם יורד שם. והעטרה הוא סוף הבנין למעלה ע"כ כנגדו העטרה של מעור הוא סוף האדם, והנה האדם דוגמת האדם העליון ועל שהעטרה מכוסה בכוחות הטומאה ע"כ צריך להסיר כל הערלה עד שתתגלה וזהו הפריעה שע"י הגילוי וזולתה אין המילה עושה דבר כי העטרה הוא מכוסה עדיין בערלה ומל ולא פרע כאלו לא מל, וע"י העטרה מתקדש האדם ומטהר או מטמא בהפך כי העטרה כל תאוותיו בין לטוב ובין לרע, ולכן הטוב והרע באדם מהתבוננות העטרה כי הוא תכלית וסוף הבנין ע"כ בה יתבוננו כולם ומטעם שאור ראשון נגנז מסבת חטא אדם הראשון שהוריד שפע הפחד בעטרה ונשאר ההשגה בה. ודע כי ע"כ ניתוסף א"י במלת ד"ן ונעשה אדנ"י זהו כי שמי בקרבו והיא קשורה ודבוקה באילן תחלת המחשבה הוא סוף המעשה כדי להזהירך שכל מי שיבא להתבודד בה ישמור נפשו מפני שסופו להרוס ולעלות אל יהו"ה כדי שלא יראה ויתבונן יותר מהראוי לה וכי יפול הנופל ומי יקימנו כי העטרה היא מדת הדין ושומרת את דרך עץ החיים בלהט חרב המתהפכת לדין ולרחמים ואיזה הריסה שתעשה בה תהרוס בך מדה כנגד מדה. וגם יזהר שלא ימיר בה כי הממיר בה ממיר בשמו הגדול אשר שם הגדול בקרבו, ודע שנביאים וחז"ל היו מתבוננים בה ולא היו עושין הריסה מצד חכמתם אבל המתבונן בה והרס איזה הריסה שיהיה בין רב ובין מעט הוא מצד חסרון חכמתו וידיעתו ומצד הריסתו מדת הדין שטוחה לפניו לשלם לו כפי הריסתו שיש הריסה במחשבה ואע"ג שהמחשבה נדבקת דביקות גדול כענין הרהורי עבירה קשה מעבירה. הריסת המעשה יותר קשה שקוצץ ממש, וגם במעשה יש הורס מעט ויש הורס הרבה ובן זומא ובן עזאי יאירו עינינו בזה שנכנסו תוך הגדר אשר לא יוכלו להשיג שאם היה עומד כל א' מהם במחיצה הראויה לו כפי חכמתו לא היה נפגע בן זומא ולא היה מת בן עזאי שבן זומא הציץ ונפגע כי נכנס לפנים מן המחיצה הראוי לו ולא היה דעתו סובלת ונתבלבל דעתו ועליו נאמר פן תשבענו והקיאתו כי האכילה מרובה מזקת. ובן עזאי הציץ ומת ונראה באמת שבן עזאי הלך בשלימות יותר מבן זומא

לענין זה השגה וכשהשיגה נפשו השגה שלימה באור הבהיר בהיר הוא בשחקים נדבקה נפשו שם כי ראתה מנוחה וירא מנוחה כי טוב ונשאר הגוף בלא נפש זהו הציץ ומת וא"כ יותר היה שלם בן עזאי בישוב הדעת מבן זומא וע"כ יזהר האדם מלעלות בסולם גבוה כי מדת הדין שומרת השער ופוגעת בו ומשליכתו וכי יפול מי יקימנו, אך היודע השער ואין לו עיכוב בכניסתו הוא שיש לו רשות לכנוס. וגם דע לך שהרואה נגד המקום רעה גדולה היא והיא אמרם ז"ל המסתכל בידי הכהנים בשעה שנושאים כפיהם במקדש עיניו כהות מטעם שהשכינה שורה בברכתם על עשר אצבעות הידים שנושאים למעלה כנגד עשר ספירות וממשיך הכהן ברכת עשר בשכינה. ואני ראיתי כמה אנשים מביטים בידיהם ועיניהם מאירות כנרות אלא הכוונה הוא כך אחרי שהשכינה שרויה בתוך העשר ואתה מסתכל בה לבדה אתה מוציאה מכלל העשר ועיניו למעלה כהות מטעם שהכהן ממשיך והמסתכל מפסיק. וגם ארז"ל המסתכל בקשת כאלו לא חס על כבוד קונו וכל שלא חס על כבוד קונו ראוי לו שלא בא לעולם. וראה והבן שהקשת רומז בשכינה ויש לחלוק כבוד שלא לעיין ממש שהשם הגדול משפיע לה וכאלו אין בשכינה כח מצד עצמה כלל ואין זה כבוד אצל השכינה והראיה שלא נאמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד אלא בחשאי אלא בעד זה. ואמרתי לאבי ז"ל א"כ כל דבר המורה זה יהיה בחשאי משום כבוד השכינה ובמקומו יתבאר בעזה"י. וראה באמת שקראה קשת מלשון מוקש וא"כ הוקשה לו מטעם שהיא בת זוגו ואם הוא קראה כך וחס על כבודה ומשנה דרכיו בעדה כ"ש בשר ודם אע"פ שאינה מוקשת לו כל כך בכל ענין ולא זה בלבד אמרו אלא אמרו ג"כ הרואה ערותו קשתו ננערת ואם הדבר כן אדרבא הרואה ערותו מתחזקת ואינה ננערת אלא הכוונה הוא כך המעור גלויו היא העטרה נחלשת מטעם שראייתו בה, וראה מה נעשית לעירית אשתו של לוט שהביטה אחריה וראתה השכינה ונעשית נציב מלח, ראה דברים שהולידה ומאיזה זכות זכתה עירית לראות השכינה אף כי חזרה למלח, אלא שלא היתה נותנת מלח לעניים לעורר למעלה שינתן מלח הוא קיומם של עניים, ואמרה השכינה היא לא נתנה לעניים מלח של קיום ואף אני אתן לה מלח של כלימה, ומדת אחריה זכרה וידעה באמת שהשכינה בעצמה תחריב ושמה במחשבתה שתבא גם עליה הרעה והמחשבה נדבקת ותדבק הרעה אליה ותהי נציב מלח, וזהו אזהרתם שארז"ל המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ולבו למעלה שהכוונה להעלות הלב שהיא העטרה למעלה ושיוריד שפע העניים למטה, ואם זה יעשה הפעולה למטה עכ"פ יאמר בלבו למה לי כל זה ונמצא שמכווין בפעולה והמעשה נעשה למעלה:

ד"ה וראה והבן מענין הראייה מה

וראה והבן מענין הראייה מה אירע להבל שארז"ל הציץ ונהרג כי כאשר יצאה האש מלפני ה' ותאכל את מנחתו הציץ באש ונהרג שומו שמים על זאת משפטים משונים בתורה ודינים קשים ולמה יהרג בעבור שהציץ באש היא השכינה ופירדה מן האילן כאביו מעשה אבות יעשו בנים ישרף שכן נשרפו בני אהרן מקריבי הקטורת, ועוד הבל היה כ"כ שוטה ולא לקח סדר ומוסר מאביו וקרוב הדבר מאד ואיך שכח, ועוד רבונו דכולי עלמא הבאת הבל שהוא היה משמטה שעברה שהוא זך ונקי וטהור להרגו, ועוד אברהם והבל משמטה אחת באו ולמה הניח הב"ה לזה לחטוא ולאברהם מנעו ועזרו בכל עזר, והקשה שבכולם שהבל נהרג שהיה שוגג וקין שהיה מזיד איחר שבעה דורות זה עשה הצצה לבד וזה הרג את אחיו ועשה בקרבנו רעה גדולה. ואני שמעתי מאבי ז"ל שלא מתקיים העולם ממנו ולכן נהרג מטעם שהיה משמטת הרחמים, וא"ל רבונו דכ"ע אל תבואהו. ועוד זולת יצר הרע היה מציץ חלילה וחלילה, ועוד אחרי שהביאו אל יבא סיבה שיהרג ימות בנשיקה ויחזור עוד שיראה בפעם השנית שהוא בשמיטת הפחד, והכוונה הוא כך שהב"ה הביא את הבל והוא משמיטת הרחמים שנסהו בשמיטת הדין והציץ בדין הקשה הוא הפחד וכיון לפייס הדין כי מלומד היה מהשמטה שבא משם להיות העולם בלא דין ולא כיון במחשבתו להיות עם הכלל אלא בו לבדו ועל שהוא החריב נתחייב בהריגה, ואע"פ שקרבנו מבכורות צאנו רומזים בחס"ד ככוונת אברהם בשחיטת בנו שגם הוא בא מאותו השמטה וע"כ שעה ה' אל הבל ומ"מ לא שת בטוחות חכמה וניתן להריגה בחרב הפחד הוא קין שנאצל משם, כי הבל נאצל מחסד וקין מהפחד, שכן הדין נותן ליטול בן הראשון זוהמת הנחש שהטיל בחוה, והב' יהיה מבלי זוהמא זהו שהבל רועה צאן וקין עובד אדמה כל אחד כמדתו ומתוך האש היא העטרה עלה למעלה והוא לא עמד בנסיונו שאין לעשות שום מדה כח בפני עצמו וקב"ה לכן הביאו לנסותו, והנה אברהם הבא משם נסהו בעשר נסיונות וקב"ה הביאו פעם אחר פעם עד עלותו למעלה שהיה קודם הנסיון וזהו שנתירא משה בסנה כי זכר ענשו שבא לו מתוך האש כי ירא מהביט ואין הכוונה שאף אם לא היה חוטא בהצצה לא היה מתקיים העולם כי הוא איש רחמים חלילה שהרי הביאו תוך היצר שהורידוהו חוה אמו ומחוה נולד אלא צופה והביט היה שלא יעמוד בנסיונו ויזדקק בהכרח בעבור השני, ועוד לזה סודות נעלמים ואין כאן מקומו. מ"מ ראה והבן שאף ראיית דבר נגד המקום או ראייה שהוא לכבוד השם תקרא הריסה. וראה והבן חטא אדה"ר בפרי שאכל והיא העטרה שעשאו כח בפני עצמו כי בין למ"ד אתרוג ובין למ"ד תאנה ובין למ"ד חטה ובין למ"ד ענבים הכל מרמזים

בעטרה אלא שכל אחד הרמיז כפי מה שקיבל מרבו. וראה והבן שאין תאנה כמשמעה אלא לשון כי תאנה הוא מבקש הבא מעטרה הדיין המבקש תואנה, וחטה היא העטרה השואלת דגן מחכמה ובינה הנקראים אב ואם, ועל שהיא יועצת מהכליות ע"כ החטה סדוקה ככליות. והאתרוג בעטרה שהיא בעלת התאוה ורבקה אוהבת את יעקב כי תאוה היא לעינים ותרגומו דמרגג. והענבים בעטרה יען שהיא כלולה באשכול הכופר דודי לי שהענבים מהם האכילה והיין והם תכלית הרצון שבאשכול שכל הבנין דומין לאשכול ענבים כי העשר ספירות אדוקות זה עם זה ואין שום פירוד ביניהם כי הספירות כולם הם כאשכול אחד שהכל תלוי באותו אשכול. והדמיון בענבים העלים וזגים וחרצנים כולם אדוקים ומחוברים באשכול והכל בזמורה אחת ומתגדלים ומתברכים כולם וגדולם וברכתם מדבר אחד ואם שמם משתנים ומראיתם שזה נקרא עלה וזה ענב וזה זג וזה ענף ואין מראיתם שוה אפ"ה כולם משורש אחד יונקים וחיים, והנה גם הספירות בזה הדמיון לשבר את האזן שכל העשר שורש אחד להם וממקור אחד מתברכות וכל מדה מקבלת שפע וברכה ממה שלמעלה והנה העטרה בכלל האשכול זהו אשכול הכופר דודי לי. וגם ראה והבן מאמרם ז"ל שאמרו שחוה סחטה ענבים ונתנה לאדם שהיין מורה בכח האשה ורצה להגביר כחה מכחו ולהיות מוכנע בדין וכן הדבר למעלה שהתחיל הדין לרדת ביסוד עד שאמר אלהים והוא ימשול בך והנה חטאה גדול משל אדם כי כבתה כח הרחמים וע"כ עונשה גדול ממנו, גם נהפכו רעיונה למטה ולמעלה במלת כמלת והוא ימשול בך והאדם אכל הפרי וקרא השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם, והנה במאמר שלקח הפרי לעצמו נפסקו הרחמים ממנה שהיא הפרי והתחיל הפחד לרדת ולהשפיע דרך התפארת וגרש האדם שחלק הכוחות והניח השמים ולא שם כל השגת שכלו אלא בה שהיא הפרי וחשב במחשבתו שדן העולם והיא קיומו של עולם ואליו יתפלל ויבקש כל רצונו ואליו ישא כפיו בכל דבר וא"כ לא שת לבו רק לזאת הנקראת פרי. וראה והבן שהמדה כנגד מדה לא בטלה הוא כיון להפריד הפרי מהעץ החיים ומהאילן וע"כ נענש הוא וזרעו בעונש הפרדת הנפש מהגוף. וראה והבן שאחר שחטא בפרי אע"פ שחזר ותיקן בקרבנו כבר נגזרה גזירות מות עלימו ותשובתו הרמתה ולא בחליפין פחותים ונבזים וזה מלך על מלך יבא. והתשובה הוא שארז"ל שור שהקריב אדם הראשון קרן אחת היה לו במצחו הוא שנאמר ותיטב לה' משור פר מקרן מפריס, חסר יו"ד מקרן שהקרן רומז למלכות הוא שנאמר אצמיח קרן לדוד ולא ארז"ל קרן אחד אלא קרן אחת לומר לך כי העטרה שריחקה מקו האמצעי עתה שב ונכללה באמצעותו בלא שום הטייה וזהו שהרמיזו במלת במצחו שהמצח הוא באמצע הראש ושם הקרן

שהוא הפרי במקום שהפרידו משם, ומזה יש ללמוד שחטא בפרי. וראה והבן באמת מטעם החטא שחטא אדה"ר טעמו גם אנשי דור הפלגה והוא שאמרו ונעשה לנו שם ומלת שם רומז בעטרה והנה גם אלו עדות ברורה שלא שתו לבם רק לזאת שחשבו ואמרו הואיל והיא שר של עולם השפל תספיק היא להם כל צרכם והנה הפרידו הארץ מן השמים והחזירו וורדא חוורא לסומקא. ע"כ נפרדו גם הם בארצותם לגוייהם מדה כנגד מדה, ואמר אשר בנו בני אדם ולמה לי אלא שעשו הבנים כמו האב, ואין להקשות למה לא הענישם עונש יותר גדול מזה כי יש להשיב אע"פ שאמרו ונעשה לנו שם מחשבתם גם לטובה, שבראותם כח מערכת בארצות וממשלת הככבים ומזלות כיונו להוציא א"ע מתחת הממשלה ההיא ולהיות תחת כנפי השכינה ששם מקור היחוד, וזה מחשבתם אמרו אם נבנה המגדל הזה תשרה השכינה עלינו ולא נפרד בארצות ונשיג במראה הנבואה ההוא וע"י זה נשיג כל חפצינו ומחשבתינו להיות היחיד שהוא אלהי האלהים ואדוני האדונים מושל עליהם ומחשבה זו מחשבה טובה היתה והחטא היה מעט כי חטאו במאמרם שאמרו ונעשה לנו שם. וא"כ יש לשאול אחר שחטא בעטרה שהוא שם א"כ תרד היא עליהם לשלם להם כפעלם ושמא תאמר כי אפשר שיעשה להם השחתה שדרך הדין להשחית אין הכוונה הוא אצל הדין להשחית שלא כדין וכיון שמחשבתם גם לטובה לא ישחיתם לא רב ולא מעט וא"כ יבא בעל דבר ויעשה דין ומהו וירד ה' הבה נרדה והנה רחמים בדין ומה צורך ברחמים כלל. ויש להשיב שלא ירד שם הרחמים רק להיות הרחמים בדין שאין הדין נותן להיות הנקמה מהדין לבד רק הדין והרחמים יעשו משפט הדין על שהפרידוהו מן החיים והרחמים על שעזבו אותם אותי עזבו מקור מים חיים וירד גם הוא לעשות דין עליהם. והנה שנהפכו הרחמים לדין ולא ירד לרחם עליהם רק לשלם להם מדה כנגד מדה ואפי' שנהפכו הרחמים לדין אין עול כתיב ואין עושה השחתה במקום שלא נתחייבו. ועוד בזה סודות עמוקים ובמקומם אבארם בע"ה:

ד"ה ועתה ראה ר' שכאן לא היה השחתה

ועתה ראה ר' שכאן לא היה השחתה ע"כ ירד עליהם במדת הויה ולא ירד במדת אלהים בעבור שלא היה יריתו רק לשלם הוא בעצמו מדה כנגד מדה. אבל בדור המבול השחיתו דרכי הבריאה והגנאי כפול בפועל והשר המנהיג אותם מאסם וגם השם הגדול לא ריחם עליהם כלל כי לא היתה מחשבתם לקציצה ולהריסה אם רב ואם מעט רק הטילו גנאי למעלה כי לא ידע אל מה עשו זהו כי השחית כל בשר את דרכו וע"כ הנני משחיתם את הארץ. ודע ר' כי מעשה העגל הוא כמעשה אדה"ר ודור הפלגה ואע"פ

שיש הפרש בין זה לזה מ"מ קרובים הם כי ישראל שהיו במדבר לא השיגו רק בקול היא העטרה והוא היד הגדולה שהשיגו על הים שנאמר וירא ישראל את היד הגדולה והיא הרומזת לעטרה ואע"פ שמשה השיג למעלה מהם הם לא השיגו אלא באותו הקול, וכאשר נסעו במדבר מקום חרב ושמם עלה במחשבתם כי השר ההוא טוב להם ללכת לפניהם במקום החרב כי שם גבורתו והוא הלוחם והוא בעל המלחמות והחרבן והוא המחריב והוא בעל דרכי המדברות וא"כ זה נקח לנו ויורנו דרך מקום המדבר שהוא מקום חרב ושמם, ואמרו כיון ששמו שור מטעם שיונק משור הגדול החזק והאמיץ וא"כ יש לנו לעשות צורת שור כשם בעל הצורה ההוא וחשבו כי בהיותו לפניהם יתנו גם כוונתם לה' ויעשו זבחים ויעלו עולות לשם הנכבד שהוא בעל הצורה ואז יערה רוח ממרום על הצורה, והנה כוונתם גם לשם הנכבד באמרם חג לה' מחר וחשבו להיות העבודה והזבחים לה' המיוחד שיצא ממנו רצון אל בעל הצורה להערות רוח אל הצורה וז"ש חג לה' ולא אמרו חג לעגל מחר ולעולם לא שכחו השם הגדול אשר מלת לה' רומז אליו כי הוא בקרבו של שם שר המנהיג כענין כי שמי בקרבו והוא שהוציאם ממצרים כענין שנאמר אשר הוצאת בכחך הגדול ולא אמר בשום מקום שהעגל הוציאני ממצרים בעבור שמודים בשם שאמר אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים כי השם הגדול הוא שהוציאם ממצרים, ואל יקשה לך ממה שאמר אשר העלוך כי כיוונו ביד הגדולה אשר הוא החריבה הים ועברו בתוכו, וא"כ במחשבתם לעולם גם שניהם התפארת והעטרה וקרבנותיהם יוכיחו שהקריבו פרים הרומזים במדה"ד וכוונתם במקום הדין ועשאום שלמים להשלים הדין עם הרחמים שלא תהיה מדה"ד שטוחה לפניהם והנה כוונתם לטובה, האמת קצתם חשבו לרעה וכיוונו לקצץ בנטיעות ולא שתו לבם רק לזאת, והוא הע"ז שעשו בעלי המחשבה רעה שלקחו להם חיה אחת מארבע חיות המרכבה והוא השור היא העטרה ומה שעשאו מזהב כי מרמז במה שהשור רומז כי הזהב מן השור הנקרא צפון והוא בא מצפון, מצפון זהב יאתה, הוא שנאמר בשמאלה עושר וכבוד שהשור הוא הצד שמאל. ודע ר' באמת שכך אמר לי אבי ז"ל שאם היה מחשבה אחת לכולם לא היו נענשין עונש הריגה לחלק אבל בעבור בעלי המחשבה הרעה הפגומה פגעה בהם השור שהוא מדה"ד ונפלו חלק מהם בחרב ולא כולם מפני שלא השוו במחשבה אחת כי יש מהם שכיוונו לטובה, ואין להקשות א"כ למה אמר הב"ה הניחה לי ואכלה אותם כרגע כי הדבר הוא בעבור שגרמו שזולתם לא חשבו אלו דברים ועל שהיה מהם לטובה לעורר כח הגבורה ומהם קצצו בנטיעות ויש מהם שחשבו לע"ז ממש שהניחו השור הפנימי ולקחו השור שכנגדו והוא השור שבמרכבת יחזקאל

ע"כ בדקום משה רבינו כסוטות. ודע ר' שזה אמר לי אבי ז"ל בעבור שלא חטאו כולם לא נאסר להם הבשר לגמרי ואף בארץ ישראל ולדורות לגמרי כמו שנאסר לאדם הראשון לגמרי שעליו נאמר ואכלת את עשב השדה. ומ"מ דע שנאסר להם בשר תאוה מפחד חטאם וע"כ נצטוו להביא בהמתם אל פתח אוהל מועד לשוחטם ולהקריבם שלמים עד שיכלה הדור ההוא, ועניין הנחירה במקומו אבארהו בעז"ה:

ד"ה ודע ר' באמת שזה א"ל אבי ז'ל

ודע ר' באמת שזה א"ל אבי ז"ל פה אל פה ומלאך לפניו ואין הרהור בדבריו כי בהיות האדם צדיק גמור אימתו מוטלת על כל הבהמות זהו שנאמר ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ שלא נבראו כולם אלא להמסר ביד צדיק לשום כוונתו עליו לטהרו ולהוציאו מצערו, כי הצדיק הוא שנברא בצלם ודמות ולו הרשות נתונה וע"כ הצדיק הוא מלך על כולם. והוא שמותר לאכול בשר בעלי חי כמו שאמר ומוראכם וחתכם וגו' ועל כל עוף השמים. ונראה ר' שאין ספק שאם אינו צדיק להיות בצלם ודמות אין לו לאכול ולהאכיל אף לאחרים בשר בעלי חי וזהו שאמר רז"ל על אדה"ר קודם שחטא היה צולין לו בשר ומסננין לו יין שהכוונה הוא אחר שהיה צדיק היה דומה לצורה העליונה ואף המלאכים היו ברשותו לתקנם ולהיותם תחתיו והסוד הנעלם שהמלאכים עפים ומתחלפין בעוף ואחר תיקון הבשר עכ"פ היין סנון ראה מעלתו קודם שחטא. ואחר שחטא היה כבהמות נדמה הוא שנאמר אדם ביקר בל ילין נמשל כבהמות נדמה והכוונה מתחלפים בבהמות ולמה ישלוט על אותן הבהמות מי שהוא כמותן ואין הפרש ביניהם אלא הראייה בלבד שזה נראה אדם וזה נראה בהמה וע"כ אחר החטא מיד נאסר לו הבשר. ואמר אבי ז"ל אתם בני הגלות למה לא תסירו מסוה העורון מעיניכם ועד מתי תהיו מוכים בסנוירים כאנשי סדום, ושאו לכם ק"ו מאדה"ר אשר היה יציר ראשון ודיבר עם השכינה פא"פ בלא אמצעי וירד לו רבי מן השמים ולמדו תורה ודרכי השם בעבור שחטא אף ששב בתשובה שלימה המשילו הקב"ה כבהמה ואסר לו כל חי אשר נשמה באפו תחת אשר היה כדמות העליון קודם שחטא ומלכותו בכל משלה, כ"ש וק"ו בן בנו של ק"ו אתה שלא ראו עיניך גן אלהים ועם השכינה לא דברת חוטא ומחטיא ואשם ובוגד וגוזל ודובר דופי בעל רשע חומס ודובר שקרים יועץ רעות בכל עת ובכל שעה סורר ומורה ונואף קשה עורף תשובתך אינה תשובה ואם תשוב ותתחרט תשוב ותבעט. ולא יום ולא יומים אלא בכל יום פעמים רבות לא זו אף זו ואין צריך לומר זו שיש לך לפתוח עיניך ולראות להסיר הרעה מפיך הוא אכילת הבשר שאפי' שזו בהמה

ואתה אדם בראייה מי יודע אם למחר יהיה הוא האדם ואתה טומאה רצוצה היש לך כח לדבר. ואם לבעלי המשנה ותלמוד ובעלי הוראה ניתן בהיתר זכור ודע מאין באו ולאן הלכו ויש להם כח לבטל גזירות אלהים היש צדיקים גדולים יותר מהם אשר להם דמות וצלם ומלכותם בכל משלה, ואם חז"ל הזכירו בדבריהם עם הארץ לא ביארו לומר היכן יקרא עם הארץ שלא לאכול הבהמה אלא סתם אמרו עם הארץ הידעת שאתה ת"ח הראוי לאכילת בשר אף כי עבר תורה מפיך חוטא אתה, צא ולמד מאדם הראשון כלום עבר מפיך תורה כאשר מפי אדה"ר מי יאמין לך בזה והוא למד כל התורה כולה ובעבור שחטא אף כי שב בתשובה נאסר לו הבשר אתה שאין תשובתך שלימה אף כי עבר כל התורה כולה מפיך עם הארץ אתה אצל אכילת בשר. ונהי שיהיה לשלום מי שיודע בנפשו שנפשו גדולה הוא מאדה"ר אשר ממלך למלך ישכון החרשתי אבל אין הדבר כן ע"כ וי לכם לנפשותיכם אוכלי בשר אביכם ואמכם ובניכם ובנותיכם ואחיותיכם. ודע לך ר' שעד נח היה בשר אסור מסבה שאמרתי כי נמשל כבהמות נדמו וכשבא אחר המבול נח איש צדיק וקרוב הדבר ליצירה חדשה והקריב קרבן עולה בכוונה שלימה והיה משלים הבשר ההוא בכוונתו הטובה כי הכתוב מעיד עליו שמלכותו בכל משלה בקוראו הכתוב צדיק ואחר שידע הקב"ה שמתקן בריותיו ואינו אוכלם לבטלה התיר לו את הכל שנאמר כירק עשב נתתי לכם את כל, וכן הדבר בדור המדבר שהיה ביניהם חוטאי העגל ומבלי חטא מעורבין אמר הקב"ה להקריבו שלמים ואח"כ לאוכלו כי השלמים עניינם תיקון גדול ולאומר שהיו נוחרים במדבר במקומו אבאר בע"ה. וכשכלה הדור ההוא המעורב ובא הדור השני מבלי ערוב ובצדקתם נכנסו לארץ הנבחרת הותר להם בשר תאוה אף בלא שלמים כי היה מלכותם בכל משלה. וראה והבן שאכילת בשר לצדיקים מעלים הנפש ההוא תחת כנפי השכינה ולכן דור הפלגה לא נאסר להם הבשר כי באו לחסות בצל כנפי השכינה ואחר שחטאו ישראל וגלו מתוך חטאם וכל החיות מתגרות בהם עד ששבו כבהמות כי נסתלקו מדמות העליון שעל הדמות ההוא אמר הקב"ה ומוראכם וחתכם וגו' על חית הארץ ועל כל הבהמה ועל כל עוף השמים אז באו רז"ל ואמרו צדיקים גמורים מותרים לאכול בשר, ואמרו ע"ה לא יאכל בשר, ואל תשיבני א"כ מה יהיה בבהמות ובחיות השדה ובעופות שעד שתתמה בהם תתמה עליך ועל דורך מה יהיה עליהם ביום הדין שהייתם צדיקים ונקיים ושבתם לרשעים וראויים אתם שיחרוב העולם בעבורכם אלא שמאריך אפים וגבי דיליה ע"כ:

ד"ה ודע ר' שגם נדב ואביהוא לא

ודע ר' שגם נדב ואביהוא לא כיוונו בהקריבם רק לעטרה ועשאוה זרה כי הקרבן צריך שיהיה אשה ריח ניחוח לה' והם שמו הקטורת עליה לבד ולא עליהם להרמיז בשניהם כדין הקרבנות כולם כמו שנאמר בקרח ותנו בהן אש ושימו עליהן קטרת ובני אהרן לא עשו כן, אז ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וזה במקומו אבאר בעז"ה. וגם הקיצוץ הוא שאמרו ומאז חדלנו לקטר למלכת השמים חסרנו כל ומלת למלאכת הוא חסר א' כזה למלכת ונקרא בא' לרמז לך שהיו משתדלים בכשפים למערכת השמים והיו מקטרים להם וכתיב חסר א' לרמוז לעטרה שהיא מלכות שמים והנה קיצצו ??משמע מדבריהם קודם כשופם היו משתדלין בה לבדה והיו מכוונים לה לבדה, והנה כוונתם ומאז חדלנו לקטר למלאכת השמים שהיא העטרה חסרנו כל ומלת כל רומז אליה שגם היא נקראת כל, וחסרנו ממנה ואע"פ שאדם ודור הפלגה ונדב ואביהוא כל כוונתם היה לכבד את השם הנכבד ואפ"ה נענשו מטעם שהמעיטו כבוד המשלח הוא ת"ת ישראל בעשותם רוב כבוד לשליח, ומצד רבוי הכבוד נראה שהכל תלוי בשליח ואין הדבר כן שהרי קיום העולם בגזירת והוא ימשול בך, ואתה נותן לה הכח מצד עצמה ואין לה, ובראות הת"ת כן יסלק שפע הרחמים ממנה וכשיסתלק המינקת נרדית כענין המכעיסים אותי שלא להשפיע על פני, ואחר שגרמו זה ס"ם תנ"י וניעו"ר ולילי"ת מרקדים ושמחים ונותן כח ורשות להשחית מצד שלשתן כי זה אוהבים הם שכל מין אוהב את מינו ושונא הפכו וע"כ אינו מבחין בין טוב לרע כענין שנאמר ואתם לא תצאו איש וגו' מצד המשחית שירד להשחית במצרים, וכן הדבר בדור המבול שאמר לנח לצאת מעין המשחית ולהכנס בתיבה והשאר פגעה בו מדת הדין הקשה עליהם ונשחתו כולם כי הראו בדרכם שלא ידע אל מה עשו, ומאסו הפועלים שהם הד"ו פרצופים ושנו פעולתם וע"ז נסתלק המשלח מן האשה ומיד בא הנחש והטיל זוהמא ונשחת הכל, וע"ז אמר ויתעצב אל לבו שהיא העטרה והעצב היא סילוק הרחמים ורדוי המינקת, וגם יש הריסה שהוא גנאי לעטרה כענין חטא קין כי הבל אחיו הביא מבכורות צאנו ומחלבהם ועשה הקרבן יפה למה"ד שלא יקטרג ועי"ז נמשך הברכה וחיים עד העולם, אבל קין הראה בקרבנו שהביא מפרי האדמה והוא פשתן וה' אחרונה נקראת פשתן וכיון לעקור הפשתן שלא לינק ממקום שבו נתגדל, זהו וישע ה' אל הבל ואל מנחתו כי כוונתו שלא להרוס כלל ואל קין ואל מנחתו לא שעה, ואמר קין א"כ אהרוס אני עליונים ותחתונים ע"י הריגת הבל, וקין ידע שהוא ותאומתו והבל ושתי תאומות ואדם וחוה הם שורש לחמש בנים כמו השורש לענפים וסבר שאדם וחוה לא יוציאו פירות יותר מה' פירות האלו, רק הענפים יולידו

וידע שהענפים ושרשם הם ז' כנגד ז' העליונים שהוא ההיקף וחשב שאם יהרוג אחיו יחסר מן המנין העליון ג"כ ויחזור העולם לתהו ובהו, ואם לא יחזור אפשר שיצא ממנו ענף וישלים הדוגמא וקם והרגו. והנה הריסה זו גדולה מהריסות קרבנו, והוא לא ידע שהבל בא משמיטת החסד ונסהו הקב"ה והציץ למעלה ממה שהיה ראוי ונתחייב הריגה ע"י קין, וקב"ה חשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח והוא ניצוץ ממנו ולא ישא אלהים נפש לישאנה ממקומה ולהשחיתה לגמרי מפני עונה וחטאתה וגלגל את הבל בביתו באביו או באמו וז"ש כי שת לי אלהים זרע אחר תחת הבל, וזהו שת שממנו הושתת העולם ונתבטל מחשבתו של קין. והנה קין חטא בשנים א' בקרבן וא' הריגת אחיו. ועוד יש הריסה שהוא גנאי כענין הריסות המרגלים שאמרו כי חזק הוא ממנו ואין כח בשליח. ועוד יש הריסה והוא קלה מכולם והוא חטא של משה ואהרן בהכותם בצור כצור פעמים ולא בא להם השפע ההוא בעבור ישראל שהיו טועים בהכאה פעם אחת שכל הכח הוא בשליח כשליח ולא במשלחו ולא בהסכמת משלחו, וכדי שלא יבואו בזה לטעות ומשה ואהרן הגורמים הוצרכו עוד להכות פעם אחת נגד הת"ת להודיעם שהכל תלוי במשלחו והם שבו ואמרו א"כ אין לה כח לעשות נס על ידה בזה חטאו משה ואהרן הוא שנאמר יען לא האמנתם בי להקדישני כי היה להם להראות לישראל שיש כח לעשות נס על ידה הנה שלא חשבו שום מחשבה רעה אפ"ה חטאו. וראה והבן שגם אחר סמך על רוב חכמתו וטעה גם בעטרה שראה מט"ט יושב ומקוה מתי יחזרו ישראל בתשובה ואמר מאי האי מדה"ד אינו פועלת אותם בדין אבל היא יושבת ברחמים ומתי יחזרו ואמר א"כ שתי רשויות הם והנה עשה מרשות אחת שתי רשויות, וגם יש הריסה גדולה במי שכופר בתורה שבע"פ והנה הכחיש לגמרי בפועל האחד ומודה בפועל הראשון והוא הנקרא תורה שבכתב ואינו מושג אלא ע"י פועל הב' הנקרא תורה שבע"פ שהיא מבארת. וראה והבן שמשנה תורה רומז בעטרה ועטרה עשאתו שליח למשה בינה ובין בני ישראל ולעולם משה ידבר בשם המשלחו. וראה והבן שהתלמוד מבאר כח דקדוקי המצות למשיג על דקדוקיו. א"כ תורה שבכתב ותורה שבע"פ ענינם אחד ולא אפשר זה בלא זה והם היחוד, והכופר בתורה שבע"פ שהוא היחוד כופר ביחודו והוא הוא כקוצץ בנטיעות שמחשבתו רעה וכופר בהיחוד. וגם אותו האי"ש הרס כי זקף לבינה והשתחוה לה והיא העטרה הנקרא לבינה והוא לקחה לעצמו והמשילה לאלהים אחרים כדי להפיק רצונו בכשפים הנעשים מכוחות הטומאה ע"י שדים והמזלות וכוכבים, ונתעוררו חכמים לומר שנידון בצואה רותחת כי בצואה רותחת נתעסק בכשפיו כדרך שאמרו בבלעם שנידון בשכבת זרע רותחת שגם זה נתעסק בכשפיו ע"י זרע רותחת

שענין כשפים צריכין לאלו ומיד רוח הטומאה שורה עליו הוא שאמר באחיזת העינים האוחזים העינים שמעביר שבעה מיני זרע זכר על עיניו, והנה באמת שהעובד לכוכבים ומזלות ולשדים הוא ההורס ומבזה את קונו שעי"ז מביא האש ועל כן חייבים מיתה שהעטרה מתקנאת לעושים אותה אלהים אחרים, וביותר בישראל ובפשעכם שולחה אמכם. וגם ירבעם חטא כי עשה שני עגלים נגד הקשה והרפה ששור נקראים גם שניהם. וכוונתו היה לחלוק המלכות לשנים ולעשותם שני מלכיות אחת לה' ראשונות עד הפחד ואחת לה' אחרונות עד העטרה וכשם שאלו נחלק כן תחלוק מלכות בית דוד כי מלכותא דארעא כעין מלכות דרקיע ועל שהיו מישראל מי שידעו שעתיד מלכות בית דוד לחלוק נשבעו לו וכדי שלא יעברו משבועתם עשה ענין ע"ז כי כמה מישראל טעו אחרי מעשיו הרעים שכשנשבעו לו הם סברו על המלכות שאלו היה מפרש להם ע"ז לא היו נשבעים לו ורצו לצאת מהשבועה והראה להם חותמות השבועה שעל כל מה שיעשה יסכימו אפי' על ע"ז זהו שאמרו ירבעם חטא והחטיא את הרבים. והנה כוונתו היה להרוס בין ה' לה' ולא תאמר שאין הריסה אלא באחרונה כי אין הדבר כן כי הריסה נופל על כל אחד מהעשר אם תעשהו כח בפני עצמו, ובכלל כל אלו ההריסות צריך האדם להזהר בדעתו שלא לדבר דברים שאינם, וכל אלו יתבאר במקומם בעז"ה ואין כאן מקומם בדברי פיות אך במשפטים ישרים ותורת אמת:

ד"ה ויגרש את האדם וישכן מקדם לג'ע

ויגרש את האדם וישכן מקדם לג"ע את הכרובים ואת להט החרב המתהפכת לשמר את דרך עץ החיים. נקרא המתהפכת להרמיז למה"ד שמתהפכת גם לרחמים. והאדם ידע את חוה אשתו ותהר ותלד את קין ותאמר קניתי איש את ה'. דע באמת שקין מצד שמאל ולידתו מצד הזוהמה והטפה שהטיל בה הנחש, וא"ל למה לא נולד קין קודם שבא אדם על אשתו כי יש להשיב בזה שהזוהמה היתה במעיה דחוה ולא היה יכולת לזוהמה ללבוש גוף אדם ולצאת ולהראות באויר העולם עד שנכנס זרע אדם במעיה ואותו הזרע המציא לו מקום להתלבש בגוף אדם ולצאת וזהו שגרם לו להיות רוצח והרג כי משורש נחש יצא צפע, כי מדת הדין שופעת בנחש, והנחש בזרעו ואין הנחש אלא ס"ם שהטיל זוהמה בחוה העליונה ע"י התעוררות הנחש עם חוה למטה שנתעברה מנחש וילדה קין והיה דומה למעלה ולא למטה וזהו שאמרה קניתי איש את ה' שתרגום יונתן קניתי גברא ית מלאכא דה', והנה הכוונה שס"ם הטיל דין והוריד בעטרה ומתוך אותו הדין יצאה נשמתו של קין ובא אליו וזהו קניתי איש את ה' ואין הדבר כן כי הוא בא מצד הדין

הקשה ומצד הנקבה קשה בדינים אשר משם כל מדורין דזינין בישין ורוחין בישין ושדין וחרשין משם באו והאיך יאמר קניתי איש את ה' או מלאכא דה'. והאמת כי כוונת הענין הוא כך והאדם ידע את חוה אשתו שת"ת ישראל הנקרא אדם קירב אליו את חוה ואמר אשתו כלומר האש מקשקש בה כי נתעברה מן הדין הוא זוהמת ס"ם. ותהר שנתמלאה ברחמים הוא זרע הת"ת ואחר שנתעברה מן הרחמים ותלד את קין כלומר נסתלק הדין משם ואז אמרה האשה שהיא העטרה קניתי איש את ה' כלומר קניתי, תקומה היה לי ע"י האיש הוא ת"ת זהו את ה' שהם ד"ו הפרצופים, והדין שהיה מצד ס"ם הוא מלאך הנוקם וההורג וע"כ קין דאתא מצד הדין הקשה ומזוהמת הנחש השורף יצא והרג את הבל. אם ראית ר' דבר גדול במלת והאדם ניטל ו"ה מוהנחש וניתן לאדם. וראה והבן שננקד בג' קווים וכולם קמוצים כי עלה אל הכהן וקמץ משם בג' אצבעותיו נצח והוד ויסוד והם הג' קווים ונזקף בזק"ף זוקף כפופים ורץ בשופר הולך לגרש ולהכרית זוהמת הנחש משם וזהו ותלד את קין ואמר את לומר שאת הוציאה קין משם שהוא הדין וע"כ אתנ"ח במלת אשתו את"ת ח"ן. וראה והבן ר' ו' של והאדם ננקוד בשב"א לומר לך שהוא היסוד, וכראות הה' שהיא העטרה נכנסת בין היסוד ובין הת"ת, ואם ראית מלת והאדם נחלקה לשני כוחות ומראה שני כוחות כ"ח בגימטריא והאד"ם, אלא שקשה מהו את חוה אלא את שנעשית חוה ודנוה הת"ת ונסתלק הה' מן הוי"ה, ואם ראית ר' תימא גדול במלת קניתי נסתלק קין משם ונשארה האשה עם האיש ואמרה תקע בשופר גדול לחרותינו שכן קניתי בגימטריא תק"ע. ותוסף ללדת את אחיו את הבל ויהי הבל רועה צאן וקין עובד אדמה. ודע שאחר שנתבער הדין והזוהמה והוא קין הולידה את הבל בדרך הרחמים ואפ"ה לא נתקיים העולם ממנו אלא שנהרג ונתגלגל בשת ושת היה שלם וממנו נתקיים העולם וכל צדיקים וישרים ממנו, וכל חציפין וחייבי עלמא מקין. ועתה שמע סדרם ועניינם שעם קין נולד תאומה אחת ועם הבל שתי תאומות ואדם וחוה הרי ז' נגד ז' עליונים אמרתי עולם חסד יבנה, ואח"ז לא היה להם נשים ונשאו אחיותיהם בהיתר גמור כי בהיות סבה אחר סבה נאסרו וכאן כולם מכח עליון נוצרו. ודע ששנים עלו במטה וז' ירדו זהו דוגמת הבנין. ויהי הבל רועה צאן שהיה ממשיך בכוונתו שפע וברכה וחיים כי מן הדרך שבא אותו דרך היה תופש, אבל קין היה עובד אדמה שכל כוונתו לעשותה אדומה ממדת הדין, והכוונה כי כאשר יצא הדין מהעטרה ע"י ידיעת התפארת ניתוסף לה ברכה מדרך הנצח והתחילה העטרה להשפיע רחמים בעולם ולקיימם וזהו ותוסף ללדת את אחיו את הבל את אחיו של ת"ת שהוא אחיו ברחמים לומר לרדת להשפיע השפעת אחיו שהוא הנצח את הבל והוא מלשון הבל פיהם של תינוקת שהנצח הוא

תורה מדת משה שהוא הבל, וע"כ קרא השפעת הנצח הבל ואותו השפעת הנצח היה מתפשט בעולם לקיימו. זהו ויהי הבל רועה צאן ומדת הדין שיצא קודם בוא הבל היה עובד אדמה היה הולך ומשטין בארץ, מ"מ התעוררות מן התחתונים, ודע אתה באמת שיצר טוב ויצר הרע מתפשטים בארץ וכנגדן קין והבל ואל תקשה לי על סדר לידתן שהיה מן הדין שיולד הבל תחלה כפי הדוגמא כי הרחמים קודמים למעלה שיש להשיב כי השמיטה הזו של פחד וע"כ ניתן לה הכבוד. וראה עתה והבן שהבל נאחז מנצח והוא שנתן תורה לישראל וזהו ומשה היה רועה את צאן היה כבר, ומ"מ צריכים אנו לדעת את הבל שילדה והוא השפעת הנצח ומאין הרחמים באו בנצח לכן שב ואמר ויהי הבל כלומר מהמדה הנקרא א"ל הוא חסד עולם שכן ויה"י בגי' א"ל. ויהי מקץ הימים ויבא קין מפרי האדמה מנחה לה' דע לך שסבת הקרבן היא לקרב הכחות זו לזו וז"ש לי אבי ז"ל בעת שישראל מקריבין קרבן לאביהם שבשמים מתיחדים כל הכחות יחד, וזהו יחודו של אלהינו וקרבן כשמו הוא שמקריב כחות העליונות, ואמר בקרבן ריח ניחוח בחר לך היכן הולך הריח לאו באף והנה הריח באף שהוא אחרונה ומיד ניחוח שהוא לשון ירידה והוא שתרגום של וירד ה' ונחת, ומלת ריח רומז בכתר עליון שהוא ריח הכל ויורד בחכמה ומחכמה לבינה וכן כולם עד בואם לה' הוא ת"ת ומשם באף והנה השפעת הכתר שהוא הריח ניחוח יורד בת"ת עד שיורד בעטרה זהו ענין הקרבן. האמת יש לך לדעת מפני מה הקרבנות באות בחטאות ובאשמות בעבור שמדה"ד ניתנה להפרע מן העבירות ואמרה התורה הקריבו הקרבן כדי שירד מדה"ר להשפיע לכל ספירה וכל ספירה לחברתה ואז יבואו הרחמים באף ונמצא שהדין מתהפך לרחמים. וראה עתה והבן סודות נעלמות שקין נאצל מאמו בעודה חוה שהוא הדין והבל מאדם אחר עבור הדין מן הבית, ועתה ראה והבן מה שעשו אלו הבנים בקרבנם קין הביא מפרי האדמה דבר שאין בו רוח חיים מצד עצמו ונראה שלא שת לבו רק לזאת וזהו עובד אדמה ולא העלה הכחות למקום יניקתם ועלויים וכן עשתה גם אמו שסחטה היין מן הענבים והוציאה מן הענבים ובעבור שילדתו מזוהמת הנחש לעולם מבקש ללכת אחר שרשו וע"כ תפס דרך אמו. אבל הבל תפס דרך אביו ופייס הדינים על דעת לקרבן למקום עלויים כי הבל נולד מכח חזרת אביו בתשובה שהיה הרחמים במילוי והקריב קרבן והוא שור וקרן אחת במצחו להודיע בקרבנו יחוד השם בעולם וקרבנו קרבן תודה שהוא להתאחד ולהודות הש"י על כח הקיום שהמציא בו ועל כח הדבר שהמשילו לעליונים בדמות וצלם. שכיון שראו אדם הראשון שהוא בצלם אלהים היו סבורין שהאדם בראם לפיכך הוצרך היה להקריב קרבן להודיעם שהקב"ה אדון יחידי בעולם ואין לו שני וממנו הכל, וזהו שהיה בקרבנו קרן

אחת במצחו שנאמר ותיטב לה' משור פר מקרין מפריס מקרן כתיב ולפי שכח הקיום הוא מכח השור לפיכך הקריב שור ולשון מנחה הניחו את רוחו שהיא מניחה הרוח על מכונתו א"כ הבל תפש את דרך אביו. ראה והבן כוונת הענין ויהי בגי' א"ל, מקץ במ"ק בגימ' סינ"י, ימים הם ו' ימי בראשית ור"ל בהיות החסד שהיא ויהי עם כ"י שהיא מקץ ונקראת כך בעבור שהוא קץ ותכלית הנפשות שמשם יוצא ס"ם ולוקח אותם והם עם ימים עליונים אמר קין שהוא הפחד אשר משם אצילות הרעות אביא מפרי שהוא הפחד פרי החסד אל האדמה שהוא מנחה לה' ואסלקנו משם זהו ויבא קין מפרי האדמה מנחה לה'. וראה והבן בעבור שעשה עתה קין למטה התעוררות והורידה פרי באדמה ע"כ דרגא במלת מפרי ותביר במלת האדמה שנשברה ממנוחתה שהיתה עם הימים שאתנח במלת ימים, ומה עשתה האדמה אשר היתה מנחה לה' קרי בה מנוחה וגם נחמ"ה ממה"ד הבוטה בפנים של מנחה וראתה אף שכן פני מנחה עולה אף, ר"ל קודם המ' של מנחה ל' וקודם הנ' מ' וקודם הח' ז' וקודם הה' ד' שהם אותיות למז"ד ועולים א"ף, ואז הבל שהוא הנצח הביא גם הוא מלת הוא ת"ת מבכורות צאנו מהמדות שלמעלה מהם ומחלביהן חסד וחכמה עלאה לבא לגרש הדין מהאדמה והנה ירד ה' לה' ופנה ה' אל הבל ג"כ שהוא הנצח ואל מנחתו היא העטרה, ומלת והב"ל הוא נצח ויסוד שהוא רומז ביסוד וכמה הם מלת אל ואל שהם ס"ח אלפים שירדו עמהם בעטרה, ואל קין ואל מנחתו לא שעה ר"ל בזמן שירד הדין ונעשית העטרה מנחה לפחד הקב"ה לא שעה לא ירד ברחמיו ומצא הדין זמן של גבורות וחרה לקין מאד ונפלו פניו מן הרחמים עד שעשה הבל מנחה ועורר הרחמים אז ויאמר ה' אל קין שהוא הפחד למה חרה לך ונתחזקת בדינך ולמה נפלו פניך מן הרחמים ע"י התעוררות אני אמרתי שהכל תלוי ביד האדם למטה ולכן אתה הנקרא הלא הוא העטרה אם תיטיב בדוגמה שלך למטה שאת תתנשא ותתגדל מן הגדולה ואם לא תטיב הדוגמא למטה לפתח חטאת רובץ שאתה פתח הפרד"ס וממך יעברו כל הדינים קשים בעולם וממך ג"כ יעלו ויכנסו הצדיקים ממטה למעלה וירדו גם מלמעלה למטה הוא שנאמר פתחו לי שערי צדק, ובההוא פתח עומד מלאך המות שיפרע מן הרשעים, ואליך תשוקתו לעולם אל הדין שבך חושק וחפץ לקיים מחשבתה אשר הוא יורד ומתעה עולה ומסטין, כשהוא מתעה נקרא יצה"ר, וכשהוא עולה ומלמד חובה נקרא שטן וכשניתן לו רשות להרוג נקרא מלאך המות, הוא יצר הרע הוא השטן הוא מלאך המות וכל תאוותו הוא להשלים הפעולות שהוא מסבבן:

ד"ה ועתה ראה והבן במה דומין

ועתה ראה והבן במה דומין העליונים למלך שהפקיד פקידים למדינות מלכותו להיות עומדים בסחורתו אחד ממונה על אוצרות של מאכל שהוא טוב ונכבד ואחד ממונה על אוצר אבנים, ראה הממונה על האבנים שאין קונה ממנו מה עשה שלח שלוחיו להרוס את הבתים החלשים כי בחזקים לא יוכל כדי שיבואר כולם ויקנו האבנים ממנו ולא יהיה הוא פחות מחביריו, המלך הוא הכתר הפקיד על המאכל אלו ספירות של רחמים, הפקיד על האבנים הוא הפחד, כשקירב העטרה אל הדעת כתיב וידע אדם את חוה אשתו נסתלק הדין לגמרי מכל הספירות ונתקנא ושלח לקין אשר הוא לבדו יונק משם. כי שרשו הוא ועשה התעוררות והלכו הרחמים וירד הוא, זהו מצפון תפתח הרעה אל כל יושבי הארץ אז יצר הרע משתדל תמיד ומטה את העולם אל הרעה אפ"ה אתה הנקרא "הלא" תמשול בו במלאך המות הכוונה הוא כשאין הרשעים בעולם אין המלאך המות יכול לעשות הרעה כי כשאין מלאך המות ימחה הש"י דמעה מעל כל פנים וה' אחד ושמו אחד בלי שום כח מכוחות הטומאה כי לא ירד בעטרה וזהו ואתה תמשול בו. והנה כוונת הענין הוא הלא אם תטיב שאת ואם לא תטיב לפתח חטאת רובץ ואתה חכמת אלהים אב כולם תבער הרעה ממנו ותמשול בו והוא ת' נסתר לנקבה, ויהיה המאמר הזה ויאמר ה' לקין כתר עליון ויאמר קין אל הבל אחיו ויהי בהיותם בשדה ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו הכוונה כי כאשר קירב העטרה אל האדם ונפנה הדין משם וירדו השפעת הרחמים דרך הת"ת והנצח ואז ירד הדין כפי התעוררות קרבן קין למטה והוסיף הבל התעוררות אחר בקרבנו ואז נסתלק הדין ונתבער מהעטרה ובראות קין זה אמר מוכרח אני להורגו כי מה לי להכניס יניקת מדתי וכחי אשר משם לוקחתי להורידו עם הבל בעטרה אלא אהרגנו ובהסתלקו יסתלק הרחמים לגמרי והאילן יתייבש כי אין מים להשקותו והנה חורבה בעולם מצד הסתלקות הרחמים ויתקיים העולם ממני, וכשהרגו אז נתעורר הדבר למעלה ויאמר קין הוא הפחד אל הבל הוא הנצח שהוא אחיו בכחו בהיותם הוא ות"ת עם השפעת ויהי הוא החסד בשדה שהיא העטרה בהריגת הבל למטה נתחזק הדין למעלה בדרך הת"ת ונשאר הבל מן הצד וסלקו קין משם שהוא הדין ויהרגהו, וזהו שאמר ר' יצחק נכנסה שנאה גדולה בלבו של קין על שנתרצה מנחת הבל כי מנחתו היתה תאומתו וכשנרצית נתיפית והיתה היפה בנשים אמר קין אהרוג את הבל ואקח את תאומתו, וזהו ויהי בהיותם בשדה אין שדה אלא אשה והאדם הוא עץ השדה וקם קין והשחיתו. ויאמר ה' אל קין אי הבל אחיך ויאמר לא ידעתי השומר אחי אנכי, ועתה ר' אשאל כאן ואחזור באיזה שעה הרג קין את הבל. אמר ר' חמא בר' הנינא

י"ב שעות היום שעה ראשונה הצביר את עפרו שניה נעשית גולם שלישית נמתחו אבריו רביעית נזרקה בו נשמה חמישית עמד על רגליו ששית קרא שמות שביעית נזדווגה לו חוה שמינית עלו למטה שנים וירדו ד' זולת התאומות ועמהם ז', תשיעית נצטוו, עשירית סרח, י"א נדון, י"ב נטרד והלך לו שנאמר אדם ביקר בל ילין וביום ו' הוי, ואמר ר' אמי בר אבא אין חיה רעה שולטת באדם אלא שנדמה לו כבהמה וכשם שהיה כל עניניו של אדם בתכיפות כן היה הריגת הבל בתכיפות שבליל שבת עברו לשלום ובבקר בשבת הקריבו בהשכמה ואחר ההקרבה נהרג ובו ביום בא הקב"ה לדון את הרוצח, ואת אביו דן בערב שבת בשעה י"א אלמא דנין בערב שבת ובשבת וארז"ל אין דנין בע"ש ובשבת ולא בי"ט ולא בעי"ט מ"ט משום דלא אפשר היכי לעבד לדייניה במעלי שבתא ולגמור ליה לדיניה במעלי שבתא דלמא חזו טעמא לחובה ובעי למעבד ליה הלנת דין, לגמרוהו לדיניה בשבתא ולקטליה בשבתא אין רציחה דוחה שבת, ולקטליה לאורתא נגד השמש בעינן, לגמריה לדינא בשבתא ולקטליה באחד בשבת נמצא אתה מענה את הדין ונשאו ונתנו ומראים דלא אפשר, וא"ל ריש לקיש לר' יוחנן ותהא קבורת מת מצוה דוחה שבת מק"ו מה עבודה שהוא דוחה שבת מת מצוה דוחה את העבודה מולאחותו דתניא אחותו מה ת"ל הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו ושמע שיש לו מת יכול יטמא אמרת לא יטמא. יכול כשם שאינו מטמא לאחותו כך אינו מטמא למת מצוה ת"ל ולאחותו לאחותו הוא דאינו מטמא אבל למת מצוה מטמא, שבת שנדחית מפני עבודה אינו דין שתהא קבורת מת מצוה דוחה אותה, א"ל רציחה תוכיח דדוחה את העבודה ואינו דוחה שבת, אף אני אביא קבורה מ"מ אע"פ שדוחה את העבודה אינו דוחה שבת. ורציחה גופא תדחה שבת בק"ו מה עבודה שהוא דוחה שבת רציחה דוחה את העבודה שנאמר מעם מזבחי תקחנו למות. שבת שנדחית מפני עבודה אינו דין שנדחית מפני רציחה. אמר רבא כבר תנא דבי רבי ישמעאל לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת מושבותיכם מה ת"ל מכדי שבת חובת הגוף הוא וחובת הגוף נוהג בין בארץ ובין בחוץ לארץ. ענה תלמיד אחד בשם רבי ישמעאל ואמר אצטריך לפי שנאמר וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת וגו' שומע אני אפי' בשבת ומה אני מקיים מחלליה מות יומת בשאר מלאכות חוץ ממיתת ב"ד. או אינו אלא אפילו מיתת ב"ד ומה אני מקיים והומת בחול ולא בשבת או אינו אלא אפי' בשבת ת"ל לא תבערו אש בכל מושבותיכם ולהלן הוא אומר והיה לכם לחקת משפט לדורותיכם בכל מושבותיכם מה מושבות האמור למעלה מיתת ב"ד אף מושבות האמור כאן מיתת ב"ד ואמר רחמנא לא תבערו אש, אמר אביי השתא דאמרת אין רציחה דוחה שבת א"כ אין רציחה דוחה עבודה מק"ו

מה שבת שנדחית מפני עבודה אין רציחה דוחה אותה עבודה שדוחה השבת א"ד שלא תהא רציחה דוחה אותה. ואלא הא דכתיב מעם מזבחי תקחנו למות האי בקרבן יחיד שאינו דוחה השבת, אמר רבא ולא תהא רציחה דוחה את קרבן יחיד מק"ו שהוא דוחה את י"ט א"ד שלא תהא רציחה דוחה אותה, הניחא למ"ד נדרים ונדבות אין קריבין בי"ט אלא למ"ד נדרים ונדבות קריבין בי"ט מאי איכא למימר, אלא אמר רבא לא מבעיא למ"ד נדרים ונדבות קריבין אלא אפי' למ"ד אין קריבין מעם מזבחי כתיב מזבח המיוחד לי ומה ניהו תמיד ואמר רחמנא מעם מזבחי תקחנו למות. יתנשא הודו והדרו של אלהינו שעה ראשונה הוצבר עפרו בשלמא לר"מ דאמר שמכל העולם הוצבר עפרו שפיר כי יש איחור בדבר שעה אחת אלא למ"ד מג"ע הוצבר איחור שעה אחת למאי הוי ולר"מ עפר חוץ לארץ איך הכניסו בג"ע. שניה נעשה גולם שלישית נמתחו אבריו בשלמא יוצר כלי חרס צריך שיתיבשו כליו ולכן אין עושה כל הצורך בשעה אחת אלא הקב"ה יוצר ועושה הגולם והאברים בשעה חדא. רביעית נזרקה בו הנשמה חמישית עמד על רגליו רבונו דכ"ע כל כך היה הנשמה חלושה עד שהוצרך שני שעות להמתין להתחזק לעמוד על רגליו. ששית קרא שמות בקריאת השמות הללו מה חדש לנו. שביעית נזדווגה לו חוה, ראה עתה והבן איך מכחיש התורה שהתורה אמרה וידע האדם את חוה אשתו אחר שגירש אותו ושמא תאמר עצם מעצמי ובשר מבשרי בג"ע היה הקדושין מדלא אמר ידיעה. שמינית עלו למטה שנים וירדו ז' יתברך שמו. בח' שעלו למטה נתעברה וילדה ה' בנים ב' זכרים וג' נקבות שלא כמשפט כי אדם היה לו אשה ושתי נשים צריכין להבל וקין וא"כ השלישית מי לקחה ושמא תאמר קין שהיה גדול לקח שני תאומות יקנא עליו אביו ויהרגהו. וא"ת אדם לקחה זה קשה מכולם כי בשלמא לקין והבל לא היה להם נשים והכריחו לקחת נשים אחיותיהם אלא אדם שהיה לו אשה למה ישא בתו, ועוד שתי תאומות נולד עם הבל ואחת עם קין אימא ההיפך כי אין לך עדים, ועוד מה חטאו העניות שלא נתפרסם לידתם ושמם, ואפשר שהוא שקר. וא"ת מנין להם נשים אני אומר שחוה שנה אחת היתה עם אדם ושנה אחת עם קין ושנה אחת עם הבל וכל זה למה כי בלאו הכי א"א כי אין להם נשים ואחיותם ערוה ואמם ערוה ומה ראית. ושמא תאמר כי אמם חמורה שיש עוד איסור אשת איש אימא אחר שילדה קין והבל ושת גירשה אדם ונתנה לאחד מהם והעדים צועקים שלא ילד יותר בנים. וא"ת לא גירש אותה היה לעשות מהדין לפחות ת"ק בנים כי בחורים וחזקים היו אלא וודאי גירש ולקחה א' מהם ואין שם תאומות. ט' נצטווה שלא לאכול מעץ הדעת יסלק אותו משם שהיה עץ הדעת ולא יצטרך לצוותו, וא"ת ג"ע הוא קטנה ולא היה אפשר שלא ראה עץ הדעת

ושמא יתפתה לאכלו וע"כ צוה והלא ארז"ל אין ערך לגדלותו, וא"ת אדה"ר ג"כ גדול היה יעשה הקב"ה ג"ע בצורה שלא יצטרך לצוותו. עשירית סרח. י"א נדון גלוי וידוע לפני הקב"ה שחטא מיד היה לו להוציאו חוץ לגן עדן וידין אותו ולמה הניח אדם חוטא שעה אחת בג"ע. י"ב נטרד והלך לו, ויניחהו לעשות שבת בג"ע כי קדש היום, ועוד לא חס עליו מה יסעוד בשבת כי לא הכין מע"ש שטרוד היה בדין ושמא תאמר כי הוציא עמו פירות על ג' סעודות א"כ שתים רעות עשה כי חילל את השבת שהוציא מרשות היחיד לרשות הרבים, וכבר קידש היום כי לא היה היום בחלק שוה עם הלילה שהרי בתשרי נברא העולם דאי בניסן נברא לא היה נידון אלא בתשרי נברא והתקופה שלו בג' והוא נברא בו' ומג' ועד ו' לקחה הלילה חלק בכל יום וא"כ היה היום קטן מי"ב שעות וקידש היום ושמא תאמר בהכנסת שעה הי"ב גרשו ועדיין לא קידש היום שאם נקטן היום לא נקטן כ"א ד' חלקים אדרבא אני אומר בסוף י"ב גירשו והעבירה גוררת עביר והראייה שמת שני פעמים אחד בעונש האכילה ואחד בחילול שבת, וא"ת שלא חילל השבת שכל העולם היה שלו והוי ליה רשות היחיד שתי תשובות בדבר חדא ג"ע לאו דיליה הוא שהרי גורש משם. ועוד איכא אשתו שחייבת גם היא בשמירת שבת ונשתעבד חלק העולם בכתובתה ובנדוניא שהכניסה לו היא זוהמת הנחש וא"כ שתי רשויות הם. וא"ת אם תמות האשה היה הבעל יורשה אני אומר חופר גומא בה יפול ושמא ימות הבעל ותטול האשה כתובתה כדינה והבנים ירשו אותה ונמצא שהארץ שתי רשויות, והקשה שבכולם יעשה הקב"ה הכל בשעה חדא. א"ל ר"ל לר"י ותהא קבורת מת מצוה דוחה את השבת מק"ו וכו', ראה והבן ר' את ר"ל האיך הוא נגרר אחרי לסטיותו ומבקש לחלל ולהרוס נהי דר"י אוהב את השם בכל לבבו ובכל נפשו וביקש לקיים את השבת מפירכא דרציחה הא לאו הכי הוי דן ר"ל ק"ו לחלל את השבת ולקבור מת מצוה. ראה ר' ק"ו משונה הורס ואינו בונה. ותהא אמך מותרת לך בק"ו מה בתי דאסורה לי מותרת לך אמך שמותרת לי א"ד שתהא מותרת לך, אלא אמר קרא ערות אמך לא תגלה ה"נ אמר קרא לא תעשה כל מלאכה דמת מצוה עשה שאינו מפורש מוהתעלמת, ואלו היה שבת עשה גרידא היית דן ק"ו שיבא עשה וידחה עשה, אבל עכשיו דכתיב עשה ול"ת בשבת האיך יכול לדון ק"ו ולעקור העשה ול"ת, ואם תבנה ק"ו להרוס אני אהרוס גדולה מזה מה מצינו מת מצוה דוחה את השבת ובזמן דקא עקיר לא מקיים אף כל מ"ע דוחה ל"ת אע"ג בזמן דקא עוקר לא מקיים, ואין לומר בזמן שקובר מקיים עשה אע"ג שמחלל את השבת כי בשלמא מילה בשבת וכיוצא בהם שדוחה את השבת בזמן דעוקר מקיים דהא מילה ופריעה בעינן ויודע ועושה ומציצה הוי ליה משום פקוח נפש

ואין לך דבר שעומד מפני פקוח נפש, אלא במת מצוה כך בעי מי יודע כמה צריך, סוף סוף אם אתה מעמיד הק"ו אני הורס כאשר אמרתי דבזמן שעוקר אע"ג דלא מקיים שייך לעשותה בתמיה וכ"ת אין ה"נ א"כ על מה ארז"ל היכא דעקר ולא מקיים לא, ועוד ר"ל דן מעבודה ולא ממילה יאמר ומה מילה שדוחה את השבת מת מצוה דוחה אותה שבת שנדחית מפני מילה א"ד שמת מצוה דוחה אותה, ושמא לא רצה ר"ל לגלות ק"ו השני שלא יאמרו לו שני ק"ו בדבר אחד אין דנין אפילו מאחד מהם, וכ"ת לא הוי לה ב' ק"ו מטעם שמילה ועבודה מולאחותו מתרבו שניהם שנדחים מפני מת מצוה וא"כ שניהם כחד ק"ו שקלינן ליה אפ"ה קשה מה ראה ודן מעבודה ידון ממילה, ועוד כשאמר ר"י רציחה תוכיח שדוחה עבודה ואינו דוחה את השבת אף אני אביא מת מצוה שדוחה את העבודה ולא תדחה את שבת אפשר לומר מה לרציחה שכן אינו דוחה את המגילה תאמר במת מצוה הואיל ודוחה את העבודה ואת המגילה דין הוא שתדחה את השבת, וא"ת מנ"ל שמגילה דוחה את הרציחה מק"ו ומה עבודה שדוחה שבת מגילה דוחתה, רציחה שאינו דוחה שבת א"ד שמגילה דוחתה א"כ נתחזק הק"ו ויקבור מת מצוה בשבת ולמה יהרוס שתי הריסות אחד שמבקש לעשות שתהא רציחה דוחה שבת כדי להחזיק הק"ו שלו לקבור מ"מ בשבת ולעשות דין רציחה בשבת ולעולם מבקש להרוס את השבת, ור"י מה לו לרציחה יפרוך מניה וביה ויאמר מעיקרא דדינא פרכא מהיכא קא מייתית לה מעבודה, מה לעבודה דין הוא אע"פ שדוחה שבת שיהא מת מצוה דוחה אותה שכן כשדוחה אותה אינו דוחה לאו ועשה ומיתת ב"ד, תאמר במת מצוה אע"פ שדוחה את העבודה דין הוא שלא ידחה את השבת שכן יש בו לאו ועשה ומיתת ב"ד, וכ"ת פסח נמי אית ליה מיתת כרת חמירא מיתת ב"ד מכרת דהא הב"ה מרחם אע"פ שנתחייב הא מיתת ב"ד מי הוא שירחם, א"כ יפרוך מניה וביה ואל יזכור רציחה משום אל תפתח פיך לשטן, ועוד יאמר לו ולאחותו להולך לשחוט פסחו אתי ולא בא אלא למילה בעבור שיש לו תשלומין אבל בהולך לשחוט את פסחו מאן לימא שיבטל את פסחו בעד מת מצוה הואיל והו"ל עבר זמנו בטל קרבנו, וא"ת מילה הואיל ואית ליה תשלומין פשיטא, לאו פשיטא הוא דהואיל ובזמנו איכא עשה הייתי אומר שלא ידחה מת מצוה כי נהי מת מצוה שדוחה ל"ת אבל עשה הגדול מל"ת לא ידחה אותו קמ"ל ולאחותו שדוחה מילה, וא"כ אין לי ק"ו לומר מה עבודה שדוחה שבת מ"מ דוחה אותה שהוא שקר שאינו דוחה את עבודה בעבור שאין לו תשלומין. וכשיאמר לו ר' יוחנן כך יחזור לו ר"ל לעשות הק"ו ממילה מה מילה שדוחה שבת מת מצוה דוחה אותה מולאחותו אינו דין שידחה גם השבת, ואז יאמר לו מה למילה דין הוא אע"פ שדוחה את שבת שתהא מת מצוה

דוחה אותה שכן אינו עובר בדחייתה אלא עשה תאמר במ"מ אע"פ שדוחה את המילה לא ידחה את השבת שכן עובר בדחייתה בלאו ועשה ומיתת ב"ד, ועוד בעבור שמוצא את המילה שהיא קלה על שיש לה תשלומין הקילו בה אדרבא משום שהוא מצוה ראשונה וחביבה שניתנה ליחיד וגם לרבים יש להחמיר ולומר שאינו נידחית מפני מת מצוה. ואם תאמר ולאחותו אמאי אצטריך, אצטריך שהקב"ה צופה ומביט כל הדורות וידע שעתידה קריאת המגילה להנתן לישראל וכדי שלא תאמר משום פרסומי ניסא אין לדחות מקמי מת מצוה קמ"ל לאחותו שנדחית, וא"כ אין להקשות לחלל השבת במת מצוה לא מעבודה ולא ממילה, ור"ל יתבטל כי זכין לאדם בין ברצונו בין בעל כרחו ואין זכות כשמירת שבת. ועוד כששב ר"ל ואמר לר"י ותהא רציחה דוחה שבת בקל וחומר ומה עבודה שדוחה שבת רציחה דוחה אותה שנאמר מעם מזבחי תקחנו למות שבת שנדחית מפני עבודה אינו דין שתהא רציחה דוחה אותה יאמר לו שאינו דין שאם דוחה רציחה את עבודה דין הוא שכן הוא אינו עובר בדחייתה לאו ועשה ומיתת ב"ד ולא תדחה את שבת שיעבור בלאו ועשה ומיתת ב"ד וא"כ לעולם הפרכא פרכא והק"ו בטל והשבת אינו מתחלל, ולמה ליה להביא ראיה מבכל מושבותיכם שיכול ר"ל לעשות ממנה חבילה של שברים כי כשאמר לו והרי שבת חובת הגוף ונוהגת בין בארץ ובין בחוץ לארץ וא"כ מושבותיכם ל"ל אלא לפי שנאמר וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת שומע אני בין בחול ובין בשבת ומה אני מקיים מחלליה מות יומת בשאר מלאכות חוץ ממיתת ב"ד ת"ל לא תבערו אש בכל מושבותיכם, וגם להלן הוא אומר והיו אלה לכם לחוקת משפט בכל מושבותיכם מה מושבות האמור למעלה מיתת ב"ד אף מושבות האמור כאן מיתת ב"ד, ואמר רחמנא לא תבערו אש. ועתה ירקד ר"ל בכל הדברים האלה ויקיים מחשבתו כי יאמר לו בכל מושבותיכם למה לי אצטריך משום דה"ל חובת הגוף והייתי אומר שנוהגים בין בארץ ובין בח"ל אצטריך במושבותיכם לומר לך שמותר להדליק אש בחוצה לארץ, וא"ת מה אני מקיים מחלליה מות יומת בארץ ישראל, מה יש לך לומר תינח אם לא היה לו מקום להניח מושבותיכם אבל עתה שאני מניחו לג"ש א"כ אין שורפין בשבת, אדרבא אני אומר לך כי עליך אמר קרא לא תבערו וגו' והרי כאן מדה ומדה ומדה דידיה עדיפא מדלא הרחיק לא תבערו ממלת בכל מושבותיכם, ועתה אני אומר לא תבערו אש כלל בכל מושבותיכם פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט בארץ אין ובח"ל לא, וא"כ לזה הוצרכו מושבות ולעולם תהא רציחה דוחה שבת, וכי תימא לא היה להם להרחיקם, הדין עמך מכל מקום יאמר בכל מושבותיכם לא תבערו אש ויהיה פרט וכלל ונעשה הכלל מוסיף על הפרט ואפי' בח"ל, או הייתי דן

גזירה שוה כאשר אמרתי, אבל עתה שעשאה כלל ופרט להתיר אצטריך. וקשה ג"כ לר' יוסי דאמר ללאו יצאת ויקשה לרב נחמן שאמר לחלק יצאה ותהא מת מצוה דוחה שבת מק"ו דעבודה, וא"ת רציחה תוכיח היא גופא דוחה שבת וא"כ אינו מוכרח, וא"ת בכל מושבותיכם להתיר הדלקת אש בחוץ לארץ אצטריך והנה ר"ל קובר המת מצות בשבת ואם יתקרר ידליק גם אש בשבת. ודע שאע"פ למ"ד ללאו ולחלק באים הוא בארץ ישראל. ובכל מושבותיכם לא בא לרבות ח"ל אלא לומר לך דכיבוש יחיד שמיה כיבוש וסוריא אף שהוא כיבוש יחידי כמו ארץ ישראל להכי אתי לא תבערו אש כלל בכל מקום ואפילו חוץ לארץ אתא בכל מושבותיכם לומר לך כי אמרתי לך לא תבערו אש הוא דווקא בעיקר מושבותיכם היא ארץ ישראל ובכל לרבות סוריא שדינה כארץ ישראל וזה המשפט בכל מקום שאמר בכל מושבותיכם כי אין עדיך חזקה שבא לרבות ח"ל. ועוד טעמא דכתיב מושבותיכם הא לאו הכי מה הייתי אומר שרציחה דוחה שבת וכי יש לך כח לאומרו אם רציחה דוחה עבודה תדחה גם השבת והא לא דמי לעונשין, ועוד מגילה תוכיח שדוחה את עבודה ואינו דוחה שבת אף אני אביא רציחה אפי' שדוחה עבודה אינו דוחה שבת. ועוד בשלמא עבודה דוחה שבת דבזמן דקא עוקר קא מקיים אלא רציחה נפישי מיליה ובזמן דקא עוקר אינו מקיים, וא"כ הק"ו שעשה שתהא רציחה דוחה שבת הוא שבור. ונהפוך בכמה מילי וא"כ מושבותיכם להרוס הק"ו ל"ל וא"כ ע"כ הוא בא להתיר הדלקת אש בח"ל, ועוד כששב אביי לר"ל לסייע שכל מין אוהב את מינו דאביי אי לאו דאתרחיש ניסא לר' יעקב בר אחא הוי מתזק מגרמת אביי ועתה הוא מדקדק להרוס הפירכא של ר"י ולקיים הק"ו של ר"ל ואומר השתא דאמרת אין רציחה דוחה שבת א"כ אין רציחה דוחה את העבודה מק"ו ומה שבת שנידחית מפני העבודה אין רציחה דוחה אותה עבודה שהיא דוחה שבת אינו דין שתהא רציחה דוחה אותה, אלא הכתיב מעם מזבחי תקחנו למות ההוא בקרבן יחיד שאינו דוחה שבת ומאחר שהוא עבודה דלא דחי שבת אין ללמוד ממנו דבר. סוף סוף רציחה אינו דוחה את העבודה מק"ו שאמר וא"כ לא תוכל לומר רציחה תוכיח לק"ו של ר"ל שאמר מת מצוה דוחה שבת מק"ו, ומה סיוע הוא זה יפרוך כל אדם הק"ו שלו מה לשבת דין הוא אע"פ שנידחית מפני עבודה שלא תהא רציחה דוחה אותה שכן עובר בדחייתה לאו ועשה ומיתת ב"ד, תאמר בעבודה אע"פ שהוא דוחה שבת שתהא נידחית מפני רציחה שכן אינו עובר בדחייתה לאו ועשה ומיתת ב"ד, ושב רבא ואמר לא תהא רציחה דוחה קרבן יחיד מק"ו ומה י"ט שנדחה מפני קרבן יחיד אין רציחה דוחתה קרבן יחיד שדוחה י"ט אינו דין וכו', אלא למ"ד נדרים ונדבות קריבין אני דן ושב ואמר אליבא דכ"ע רציחה דוחה עבודה ואמר

רבא לא מבעיא למ"ד נדרים ונדבות קריבין דהא לא מתקיים מעם מזבחי אלא אפי' למ"ד נדרים ונדבות אין קריבין בי"ט ומעמיד מעם מזבחי בקרבן יחיד. ועוד אני אומר לו מעם מזבחי כתיב מזבח המיוחד לי ומה ניהו תמיד ואמר רחמנא תקחנו למות אלמא רציחה דוחה קרבן ציבור וא"כ רציחה תוכיח שדוחה את העבודה ואינו דוחה השבת אף אני אביא מת מצוה אף שדוחה העבודה אינו דוחה שבת. והנה רבא ורבי יוחנן אביי ור"ל הלכה כרבא ור' יוחנן, שאלו בונים את השבת ואלו הורסים ואין לומר מה יהיה המת שלא המתים יהללו יה. וראה והבן שעכ"פ הם היו יודעין עד היכן הדברים מגיעין ולא היו מרבים בדברים, והכוונה הוא כי שעה א' הוצבר עפרו להרמיז שכל העשר הכוללים אדה"ר כולם היו בכח כתר עליון, ושניה נעשה הגולם היא הבינה שנאצלה החכמה עמהם ועל שהגולם מקבל כל צורה וכתיב ה' בחכמה יסד ארץ ע"כ קראוהו גולם והיו"ד רומז עליהם בעבור שהוא אות הנקרא גולם על שמקבל כל צורה שכל אות שאתה רוצה לעשות ממנה אתה עושה. ג' נמתחו אבריו להרמיז בבינה שהיא מעמדת את כל א' על דגלו ועל מחניהו וזהו הנקרא מתיחת האברים שכל הספירות נקראים אברים. ד' נזרקה בו נשמה הוא חסד עולם מחיות ההיקף ונשמתו אמרתי עולם חסד יבנה. ה' עמד על רגליו הוא פחד אשר האציל עולם החיצון והחזיקו והעמידו על רגליו וקרא שמות הוא תפארת ישראל אשר קורא ומזמין שמות להשפיע אליו. ז' נזדווגה לו חוה הוא כנסת ישראל שהיא הז' לבנין והיא עם הת"ת לעולם שאחר הו' הז' נמשך. ח' עלו למטה שנים וירדו שבעה זהו היסוד שהוא שמיני למילה מהחכמה והמשיך עמו את התפארת במטה היא כ"י וירדו שבעה כי כשהת"ת ויסוד בעטרה כל הז' יורדין שם והנה הז' הבל ושתי תאומות הם חסד ונצח ויסוד וקין ותאומה אחת הוא פחד והוד ואדם וחוה הוא ת"ת ועטרה, ועל שהת"ת ונצח ויסוד עולים כולם ברחמים ע"כ נקראו תאומות וכן פחד והוד על שהם אחים בדין, ועל שהת"ת והעטרה ע"י נמשך השפע מכלם ובאו בת"ת להחיות העטרה והעטרה לעולם השפל ע"כ נקראים אב ואם. ט' נצטווה הוא האור הבהיר וצדיק יסוד עולם ט' לאצילות שלא להוריד דין בעטרה. י' סרח היא כ"י לקחוהו למטה לאלוה וירד עליה הדין. י"א נידון הוא הוד שנעשה מעבר לדין אשר משם שפע הפחד יורדים. שנים עשר נטרד והלך לו הוא ת"ת שנטרד ונסתלק השפע שלו מן העטרה והניחה בגלות, וארז"ל ג"כ ולגמריה לדינא בשבתא ולקטליה בשבתא אין רציחה דוחה שבת ונראה מכלל דבריהם שדנין בשבת אלא שאין רציחה דוחה שבת מש"ה אין דנין, הנהיה או הנשמע כזה ויש דין בשבת מ' מלאכות נאסרו בחיוב מיתה משום דאין דין בשבת א"כ אלו האיך היו יכולין לדון בשבת אלא כונת הענין הוא הואיל ואין רציחה דוחה

שבת אין דין בשבת ולכן סמך הענין ברציחה היוצאת מתוך דין שאינה בשבת כדי שיצא הטעם ברציחה על דין שאין דנין בשבת, ור"ל שאמר תהא קבורת מ"מ דוחה שבת מק"ו דעבודה כוונתו הוא כך כי בהיות המת בחוץ ונראה לעין הוא מורה טומאה ודין וכאשר תקברהו יסתלק הדין מן העולם הלא תראה שאף העבודה דוחה מטעם הסתלקות הדין מהעולם וכאלו מקריב קרבן והקרבן נעשית בשבת ואפי' שעושה כמה חילולים מטעם שעושה התקרבות הכוחות למעלה כן מת מצוה יקברוהו ואפי' שיעשה כמה חילולים מטעם שמבער הדין מן העולם, וא"ל ר"י רציחה תוכיח שדוחה את העבודה הכוונה הנה הרציחה שהוא חוטא ונסתלק הדין מן העולם כשהורגין אותו ואע"פ שמתבטלת עבודה שהיא מקרבת הכוחות ואינה דוחה שבת. אע"פ שמתבער הדין והכוונה היא כי העבודה מעוררת השפע לקרבו איש באחיו ידבקו והחילולים שעושה אין להם כח למנוע כי השבת הוא אוהל מחוברת והקרבן מחזיק האוהל והחילולים בהדי הדדי וזהו שאמרו בזמן דקא עוקר קא מקיים, אבל המת והרציחה אע"ג דקא מבער הדין מ"מ אינו עושה התעוררת של קירוב והחילולים אינו באים בשוה עם שום מעשה של קירוב שאלו מת ורוצח מסלקין ואינם מקרבין אבל הקרבן מסלק הטומאה ומקרב הכוחות ומחזיק האוהל, וא"ת א"כ המת והרציחה לא ידחו גם את העבודה אחר שפעולתה גדולה. יש להשיב שבזמן שהאוהל שלם מבלי הריסה מחזקת חיזוק גדול אשר כל העולם לא יוכלו לעשות שום הריסה כלל בעולם זהו בשבת, אבל עבודת החול אע"פ שמבערת ומקרב אין ביעורה רק חטאות ואשמות, אבל מת אבי אבות הטומאה והרוצח המוריד דינים מהדין הקשה מתישין פעולת העבודה למפרע וע"כ דוחים העבודה להסיר המכשול, ופסח ומילה יוכיחו שדוחים את השבת בזמנם כי בשבת האוהל מחובר ופסח ומילה מבערת ומתחברות והנה החיבור שהיא השבת והמעור שהוא המילה ג"כ מבער א"כ החילולים אין להם כח להזיק, והביעור של מילה הוא חתיכת הבשר והתעוררות הוא הפריעה שאחר שחתך הערלה ביער הטומאה והפריעה פותח הכוחות להשפיע, וכן דין הפסח בשבת וכשביקש ר"ל להיות הרציחה דוחה שבת כפי קושייתו א"ל ר"י לכן כתבה התורה בכל מושבותיכם שלא לדון דין רציחות בשבת כי לא תבערו בכל מקום אמר שאם תדליק אש בשבת אתה הורס את האוהל חלילה וא"כ היה מן הדין לומר לא תבערו סתם ואמר בכל מושבותיכם דאפי' לשרוף את החייב שריפה לא תבערו בשבת מטעם שאמרתי, ואביי אמר אחר שהרציחה אינו דוחה שבת מטעם זה גם לא נדחה ג"כ עבודה שפעולותיה גדולות וא"ל לכן אמר מעם מזבחי תקחנו למות שהמזבח מכפר בחטאות ואשמות ואלו יזיקו העבודות בהיותם בארץ וע"כ מבערין אותו למצוא העבודה

מקום לחול. עוד ארז"ל אר"י בריה דר' חייא עשה קין בהבל פצעות פצעות חבורות חבורות שלא היה יודע מהיכן נשמה יוצאה עד שהגיע לצוארו ואמר רב יהודה בדר"ח מיום שפתחה הארץ את פיה לבלוע דמו של הבל שוב לא פתחה שנאמר מכנף הארץ ולא מפי הארץ, איתביה חזקיהו אחיו והכתיב ותפתח הארץ את פיה, א"ל לרעה פתחה לטובה לא פתחה. שומו שמים על זאת חכמי האמת אומרים שקרח הוא קין ומשה זה הבל והדין הוא עמהם מ"מ קשה שהרי כתיב שופך דם האדם באדם דמו ישפך וחז"ל אמרו מדה כנגד מדה לא בטלה ואם לדבריהם יהרג קרח ואח"כ יתבלע דמו ויתקיים הקרא ויתקיימו דבריהם מדה כנגד מדה לא בטלה, ועוד קין נהרג לז' דורות כאשר אמר ליה הקב"ה וא"כ נתקיים קרא ודבריהם ולמה יתבלע קרח הלא נכתב שופך דם האדם באדם דמו ישפך ולמה יבלע גופו מחיים, ועוד קין ואביו ידעו כל הדינים והמשפטים שבא מלאך ולמד עם אדם ואדם לבניו וקין לא ידע ענין הריגה אבל עשה לו צער של חבורות חבורות ולא ידע לברר לו מיתה יפה וא"ת כי הבל עמד כנגדו להרגו כי בזה אינו מסור ביד חבירו ואינו יכול לברר לו מיתה יפה. אבל אין כן הדבר כי גדול היה ממנו ומסור בידו היה, אלא הכוונה הוא כך, דע לך כי קין כיון להמשיך הדין בנצח מדתו של הבל ומנצח ליסוד ואלה הם חבורות ופצעים עד שהגיע בעטרה הוא הדין הקשה וזהו עד שהגיע לצוארו. ומה שאמר רבי יהודה מיום שפתחה הארץ את פיה וקיבלה דמו של הבל הכוונה כי הארץ היא כ"י וקבלה דמו של הבל ר"ל הדין שירד מן הנצח ומן היסוד. וזהו שהרמיזו דמו ודם זרעיותיו כלומר הספירות שלמטה ממנו שוב לא פתחה עד קרח הכוונה שלא פתחה בדין גמור כזה כשנסתלק הצדיק הוא הבל ונשאר העולם מבלי קיום לגמרי עד קרח שכיון גם הוא לעשות הריסה ולחזור הוא במלכות משה הוא נצח להמשיך הדין דרך שם ובעבור שלא היה ירידת הדין כל כך קשה כי היה משה למגן משא"כ בהבל שלא היה אדם להגן ע"כ נבלע ולא יצאו דמיו, ומה שנהרג קין ונבלע דמיו והנה הצרה פעמים בעבור שחטא פעמים בקרבן ובהריגת הבל, בעונש קרבן נהרג קין, ובהריגת הבל נבלע קרח ע"י משה, וברוך אשר לו נתכנו עלילות ועושה כל דיניו בדין ובצדק שכן תניא אמר שמעון בן שטח אראה בנחמה אם לא ראיתי אחד שרץ לחבירו לחורבה ורצתי אחריו וראיתי ומצאתי חרב בידו והדם מטפטף והרוג מפרפר ואמרתי לו רשע מי הרגו לזה או אני או אתה אבל מה אעשה שאין דמך מסור בידי שנאמר על פי שנים עדים, אבל יודע המחשבות יפרע מאותו איש אמרו לא זז משם עד שבא נחש ונשכו. ומקשה והאי בר נחש הוא והאמר ר"י וכן תני ר' חייא מיום שחרב בהמ"ק אע"פ שבטלה סנהדרין דין ד' מיתות וכו' וא"כ זה שהכישו נחש נראה שבטלה, ומתרץ

חטא אחרינא הוי גביה דאמר מר מי שנתחייב ב' מיתות נדון בחמורה והכוונה בזה שזה שנהרג בחורבה הרג במזיד ולא היו עדים כשהרג ואותו שנהרג היה לו אח והיה גואל הדם ונתחייב שריפה ונתגלגל ההורג בזה שנהרג בחורבה והגואל הדם נתגלגל בזה שהכישו נחש וכשראה זה הגואל הדם אותו שנכנס בחורבה ותחום לבבו כי הרג את אחיו ורץ והרגו ולא כדין עשה כי לא היו עדים כשהרג את אחיו וא"כ נשאר הדין ביד השם ולא בידו ולמה הרגו ואם כן נתחייב הגואל שריפה והריגה ומי שנתחייב ב' מיתות בית דין דנין אותו מן השמים בחמורה ולכן הכישו נחש שהוא שריפה וחמורה. ועוד תנו רבנן אדם יחידי נברא ומפני מה נברא יחידי שאלו היו נבראים שנים או שלשה היו אומרים המינים רשויות הרבה בשמים. דבר אחר צדיקים יאמרו אנו בני צדיק ורשעים בני רשע. דבר אחר מפני שמשפחות מתגרות זו בזו ומה עכשיו שנברא יחידי מתגרות אם נברא שנים על אחת כמה וכמה. דבר אחר מפני הגזלנין והחמסנין ומה עכשיו שנברא יחידי גוזלין וחומסין זה את זה כ"ש אם היה נברא שנים. ודבר תימא עכשיו שנברא יחידי מה תיקון עשה מפני המשפחות ומפני הגזלנין. ויש להשיב בזה שאז לא היה להם קיום כלל אבל עתה נצטוו להתנסות ועוברים והנה הקב"ה זימן הצדיק ביד הרשע ונהרג. ויאמר ה' אל קין מאמר הבינה אל פח"ד אי הבל אחיך כלומר כת"ר וחכמ"ה הנרמז במלת א"י הבל אחיך נאחז ואתה הורדת אליו הדין ויאמר לא ידעתי כלומר לא קרבתי אני הדין אליו השומר אחי אנכי המדה הנקרא אנכי היא פסקה הרחמים ממנו, ויאמר מה עשית קול דמי אחיך כלומר הדינים הקשים היוצאים מאחיך הוא נצח וע"י באים עד מה שלמטה ממנו והם צועקים אלי מן האדמה ועתה ארור אתה כלומר לא יצא ממך שפע טובה רק רעה. מן האדמה אשר פצתה את פיה לקחת דמי אחיך הם הדינים שהושפעו אליה ממנה יצא רעתך בעולם וקין המעורר שהרג את הבל ולכן אמר לו כי תעבוד את האדמה כלומר אתה הנקרא כי תעבוד את האדמה כלומר תברכנה בברכתך הטוב והיא לא תוסיף תת כחה לך כלומר תתבטל הדין ולא תוסיף תת מכחה שהוא כח הפחד היורד אליה וכשישפיע עליה תתבטל הכל ולעולם לא יהיה השפעתך בה כי הכל תלוי למטה וכשיחטאו הם תהיה נע ונד ממנה ואז ירדו אליה כוחות הפחד לשוט בארץ זהו משוט בארץ ומהתהלך בה, והנה האמירה בקין הגשמי כי תעבוד את האדמה לא תוסף תת כוחה לך כלומר לא תוסף להפיק רצון מאת השם יתברך והנכבד רק יגורש מארץ החיים כי הארץ חפצה בת"ת ורבקה אוהבת את יעקב לא כמחשבתו הרעה שהפרידה מן הבנין והמשיך עליה ממדתו, ותהיה נע ונד בארץ בזמן שהעולם מיושרים או מקולקלים כי בהם הדבר תלוי. ומלת אי אחוריו ת"ט, וחלופו בא"ת ב"ש

א"נ, ואחוריו של חילוף ת"ם וקח פניו של ת"ם הוא א"נ ג"כ. ראה עתה והבן א"נ שהוא חילוף ת"ט בא"ת ב"ש שת"ט הוא אחוריו של א"י ופניו של ת"ט הוא א"י ג"כ, עוד תקח פני א"י והם ב"כ וחילוף ב"כ בא"ת ב"ש הוא ש"ל וחילוף אחורי ת"ט שהוא א"נ וש"ל וזה משפט כל התורה כולה. ועוד לפנים בעז"ה יתבארו כל דרכם:

ד"ה ויאמר קין אל ה' הוא מדת הפחד

ויאמר קין אל ה' הוא מדת הפחד אשר משם הרעות נובעות הנה קין המציא לי מקום וגדול הוא מדת החס"ד עוני בגימ' קול היא העטרה אשר משם העוונות נפרעות מנשוא מלקבל השפעתם. הן גרשת אותי היום הן היא הבינה גרשת אותי ה' ששמת עם הת"ת הנקרא יום מעל פני האדמה כלומר גרשתני מהפנים המאירים הם הנקראים פני האדמה ומפניך אסתר כלומר אסתלק משם, והיה, ובהיות הו' עם הה' והי' עם הה' א"כ המדה הנקראת כ"ל הוא יסוד לבדו יהרגני כלומר יפסיקני ולא יניחני לעבור דרך שם בארץ להפרע מן הרשעים וא"כ למה האצלתני, ויאמר לו ה' הוא ת"ת לכן כל הורג קין המדה הנקרא כל הוא יסו"ד שבעתיים יוקם כלומר שיתא אלפי יהיה קיום. ובין השמשות של אלף השביעי כל הורג קין שיתבטל הרעה וישובו הכל ברחמים, והיה ה' למלך על כל הארץ והמות בלע לנצח שלא לרדת בכח הדין:

ד"ה וישם ה' לקין אות היא העטרה

וישם ה' לקין אות היא העטרה לקבל השפעתו. ולעשות דין ברשעים לבלתי הכות אותו כל מוצאו כלומר בהיות דין בעולם ירד באות ומדת הרחמים לא ימנעהו וכן הדבר בהיפך כשהעולם ברחמים לא יפעול פעולה רעה ודין בעולם, והנה הכל תלוי במקבלים וע"כ אמר קין הגשמי גדול עוני מנשוא כלומר בעבור השתדלותי להמציא מקום למי שאני נאחז ויונק ממנו לא תכופר עוני ואמר קין זה בעבור שאמר לו נע ונד תהיה בארץ ואמר הן גרשת אותי היום ומפניך אסתר כי ראה שנסתלקו הרחמים ונתחייב בזה כי רבקה אוהבת את יעקב אז נתיירא כי ראה שאין בעולם רק דין ויהרגהו הדין, ומיד שב בתשובה ואמר ומפניך אסתר כלומר מהבנין והם פנים שלך ואם אסתר ולא ישגיחון בי והיה כל מוצאי יהרגני ולשון אסתר אהרס מהבנין שלמעלה, כענין ונכרתה הנפש ההוא מלפני. כי כאשר יסתיר הב"ה למעלה פנים המאירים מן הדין הדין תפעול פעולתה לפרוע ממנו ותחול עליו וזהו שנאמר והסתרתי פני מהם והיה לאכול. כי אז יהרוס החוטא כי אין דבר רע יורד מן השמים אלא הדרך הוא כך בהסתרת פנים המאירים. החושך והדין מכסה

העטרה ואז ס"ם תנ"י וניעו"ר ולילית פועלות רעות בעולם השפל שהם רצו בזה שהמדה שאדם מודד בה מודדין לו. ואבי ז"ל אמר לי מדה א' יש להב"ה ורעה שמה ולצפונו של הקב"ה עומדת זהו מצפון תפתח הרעה והיא צורת יד ולה שלוחים הרבה וכולם נקראים רע, ויש בהם קטן וגדול והם מחייבים את בני העולם כי תהו לצד צפון ואין תהו אלא רע המתהא את הארם הרומז לזרוע שמאל. וכמו שיש באדם אברים גדולים וקטנים כך יש מיני חסדים גדולים וקטנים כי כאשר מתרחקים יניקתם מן הרוח הפנימי מתמעט והולך:

ד"ה ויצא קין מלפני ה' וישב בארץ

ויצא קין מלפני ה' וישב בארץ נוד קדמת עדן. נסתלק מן הפנים שאינם מאירים כי ה' שם וישב בארץ נוד שעמד במקומו קדמת עדן הוא ת"ת ישראל להיות בידו כל דבר בעולם השפל כי המליכוהו למלך על ו' קצוות, וקין הגשמי יצא מלפני ה' פטור לשעה שלא יהרגהו הדין וישב בארץ נוד שהשלים עם הארץ שלא להרגו, קדמת עדן ולא אמר וישב בארץ נוד מלא בו' לומר לך שנתכפר מלת נע וישב בנד עד בא הזמן להנקם ממנו ובעבור שעתיד קין לחזור ולהודות במה שקלקל על כן עולה שמו יהו"ה כענין י' פעמים ה' ה' פעמים י' ו' פעמים ה' ה' פעמים ו', ואם תחלוק שמו הוא עולה פ"ף מדת הדין הרפה והקשה ולומר לך שעד סוף השמטה משם מתנהג ומתחזק, והנה עשירית פ"ף עולה ו"י והנה ו"י בא"ת ב"ש הוא ו"ף י"ם הרי פנו, הפ' אין למלאותו כי האות הנעלם שלו אינו נקרא, אבל המ' תמלאהו כי הנעלם שלו נקרא. וא"כ הוי לו ו"ף י"ם פ' ומ' ומ' הוא פ' והנה פ"ף לומר לך שהויה מפ"ף בא וקין ששב בתשובה זהו תשובתו שהניח אביו ואמו זקנים תשי כח והלך ומי יאכילם ומי יכניסם ומי יוציאם ואם תאמר עדיין חזקים הם הדין עמך מ"מ במה יתנחמו העניים שהם אבלים מהבל והניחם גם זה והלך לו וא"כ עליהם היו כולנה ואוי לקין בעל התשובה. ושמא חשב העני פן יבא לכלל הכעס ויבא להכות אביו או אמו ויתחייב חנק ותחת שלש לא יוכל שאת חנק הריגה בליעה. ומנלן דמכה אביו ואמו בחנק דכתיב מכה אביו ואמו מות יומת וכל מיתה האמורה בתורה סתם אינו אלא חנק, ומנלן דבהכאה לבד חייב אפי' בלא מיתה דכתיב ומכה איש ומת, וכתיב והוכה ומת ש"מ כל היכא דאיכא סתם הכאה הוא בלא מיתה ואצטריך למכתב מכה איש ומת ואצטריך כל מכה נפש דאי כתב רחמנא מכה איש ולא כתב כל מכה נפש ה"א איש דבר מצוה אין, קטן לא, כתב רחמנא כל מכה נפש, ואי כתב כל מכה נפש ולא כתב מכה איש הייתי אומר אפי' נפלים במשמע כתב רחמנא מכה אישי וצריכא.

ראה עתה ר' חרבן העולם שזה העני לא המית אביו ואמו ימות בחנק והתורה לא אמרה כן כי אמרה מכה אביו ואמו סתם כדי ללמוד ממקום אחר כי נלאה לכתוב בכל מקום הכאה ומיתה וא"כ כתבו סתם נאמר כאן מכה אביו ונאמר להלן מכה איש ומת מה התם הכאה שיש בו מיתה אף כאן הכאה שיש בו מיתה אבל הכאה שאין בו מיתה לא יענש אותו העני במיתה רק בעונש אחר. וא"ת מה הפרש בין אביו לאחר יעשו הפרש באביו ימות במיתה חמורה ובאחר במיתה קלה ועכ"פ אני רואה ר' שתעשה לי אלף רעות ואלף הפוכים לא יעברו לפני לכלום כי תוכל להשיב ולומר ולא ישמיענו רק באחר וכ"ש באביו יש לי להשיב דאצטריך לאפוקי מן המ"ד עונשין מן הדין קמ"ל דאין עונשין מן הדין, ועוד תוכל להשיב לי שאיני יכול ללמוד ג"ש ממכה איש ומת מטעם דכתיב כל מכה נפש ומת וה"ל ב' כתובים הבאים כאחד ואין מלמדין שתי תשובות בדבר חדא דמלמדין ואפי' אין מלמדין והכתיב והוכה ומת דה"ל ג' כתובים ואליבא דכ"ע מלמדין שאלו רצתה התורה דאין מלמדין היה די בשנים אלא מדאצטרכו ג' ש"מ שאין להם דין דאין מלמדין אלא לצורך דבר אחר נכתבו ולכן בא הג' ולעולם מלמדין, וא"כ במקום שלא המית לא ימות העני כי אין עול כתיב, מה יש לך לומר גז"ש שאינו מופנה שכ"א אין מופנה דאצטריך לגופיה א"כ אני אדון בענין אחר נאמר כאן מכה איש ונאמר כל מכה נפש הצד השוה שבהם הכאה שיש בו מיתה אף אני אביא מכה אביו הכאה שיש בו מיתה, ועוד מה זה שארז"ל אצטריך מכה איש ואצטריך כל מכה נפש ולמה איצטרכו יאמר מכה נפש איש מות יומת דבשלמא אי היה כתב מכה איש נפש מות יומת הייתי אומר אינו חייב עד שיכה איש ונפש ואע"פ שגם זה טעות גדול הוא לאמרו אפ"ה אני מסכים כי לא בעל דברים אנכי, אלא יכתוב מכה נפש איש שומע אני אפי' קטן. איש ולא נפלים מה יש לך לומר מכה נפש איש נפש של איש א"כ אני משיב נפש מאי אצטריך אם שניהם באיש יאמר איש לבדו אלא מדאצטריך נפש אפילו אשה וקטן וטומטום ואנדרוגינוס במשמע, ואצטריך איש ולא נפלים ואל ירע בעינך שאם תמצא לומר לי בזה תירוץ דחוק אני ארויח כמה אותיות בתורה השוים כל העולם כולה, ועכשיו אכך מכה אשר לא יוכל להרפא יכתוב קרא כל מכה נפש ולא נפל מות יומת כדי שארויח י' אותיות והם כל העולם, ועתה הכל ידוע ומובן כל מכה נפש איש ואשה וקטן וטומטום ואנדרוגניס ובעבור שנכללים בה גם הנפלים יאמר ולא נפל ואל יאמר מכה איש ומת מות יומת, והנה שאני מחליף ו' אותיות בי"ו אותיות היש אונאה גדולה מזו ועכ"פ אני מכירך ר' שלא תניחני לנוח כי תאמר לי אם היה אומר ולא נפל הייתי אומר ההורג נפל עובר בלאו לכן לא אמרו לומר לך דאפי' בלאו אינו עובר והשתא אצטריכו שניהם כזה

מוכרח אני לשקול איזהו יותר טוב או להרויח י' אותיות בתורה וילקה הוא. או להפסיד האותיות בכדי שלא ילקה, וא"ת להפסיד האותיות ולא ילקה אדרבא אני אומר ארויח האותיות וילקה ותרתי טיבותא איכא הכא חדא ריוח האותיות ועוד שיתכפר עונו של זה דנהי שאינו חייב הריגה מ"מ מלקות יתחייב על שציער הנפש כדי שיתכפר, עכ"פ תוכל לומר שהתורה עצמה מדאצטריך לכתבה ש"מ יותר טוב להפסיד האותיות ממה שילקה שאם לא תאמר כן א"כ אמאי אצטריכו, אדרבא אני אומר המשקל בידי ניתן וארויח האותיות וילקה, וא"ת למאי אצטריכו אני אומר חסרון ידיעה יש כאן, ועוד אמרו שם שזה חומר במקלל מבמכה שמקלל לאחר מיתה חייב והמכה לאחר מיתה פטור, ת"ר אביו ואמו קלל לאחר מיתה שיכול והלא דין הוא אחר שחייב במכה וחייב במקלל ומה המכה שעשה בו שלא בעמך כבעמך לא חייב בו לאחר מיתה מקלל שלא עשה בו שלא בעמך כבעמך א"ד שלא חייב לאחר מיתה הניחא לר"י דמייתר ליה קרא אביו ואמו אלא לר' יאשיה מא"ל. דתניא איש מה ת"ל איש איש לרבות טומטום ואנדרוגנוס ת"ל אשר יקלל את אביו ואת אמו אין לי אלא אביו ואמו, אביו ולא אמו אמו ולא אביו מנין ת"ל אביו ואמו קלל אביו קלל אמו קלל דברי ר' יאשיה, ר' יונתן אומר משמע שניהם כאחת ומשמע אחד אחד בפני עצמו עד שיפרוט לך הכתוב יחדיו נפקא ליה ממקלל אביו מות יומת, ואידך האי מבע"ל לרבות טומטום ואנדרוגניס ותיפוק ליה מאיש איש דברה תורה כלשון בני אדם, וליתני נמי חומר במכה מבמקלל שבמכה עשה בו שלא בעמך כבעמך משא"כ במקלל קסבר לא מקשינן הכאה לקללה. ראה ר' והבן דבריהם ותמה אביו ואמו קלל לאחר מיתה שיכול הואיל וחייב במכה וחייב במקלל מה המכה שעשה בו שלא בעמך כבעמך לא חייב לאחר מיתה מקלל שלא עשה בו שלא בעמך כבעמך אינו דין שלא חייב לאחר מיתה ת"ל אביו ואמו קלל לאחר מיתה. ועתה ר' יש לך לרקד ומה קללה שלא עשה בו שלא בעמך כבעמך חייב לאחר מיתה הכאה שעשה בו שלא בעמך כבעמך א"ד שחייב לאחר מיתה וא"כ קשה לתנא שאמר המכה לאחר מיתה דפטור. מה יש לך לומר מקלל ממכה יליף אי לאו קרא דאביו ואמו קילל אבל מכה ממקלל לא יליף לחייב לאחר מיתה אני שואל בזה מ"ש דהאי יליף מהא והא לא יליף מהאי. ועוד למה לא עשה מקלל שלא בעמך כבעמך שהדין נותן מק"ו דמכה. ומה הכאה שלא השווה אותו למקום עשה בו שלא בעמך כבעמך מקלל שהשווה ברכת אב ואם לברכת המקום לא כ"ש שיעשה שלא בעמך כבעמך ואם הדין נותן כן מה סיבה היה ונתקלקל והלא הדין של קיום ולא של הריסה הוא. ועוד נאמר מה מקלל שהשוה למקום לא עשה שלא בעמך כבעמך מכה שלא השווה א"ד שלא יעשה בעמך כבעמך. ועוד שב ואמר הניחא לר"י

דמייתר ליה קרא אלא לר' יאשיה שלא מייתר ליה קרא מאי איכא למימר דר"י סבר אם קלל אחד מהם חייב א"כ אביו ואמו קלל ל"ל אלא לאחר מיתה ור' יאשיה אמר אי לאו אביו ואמו קלל הייתי אומר אינו חייב עד שיקלל שניהם לכן אמר איש איש אשר יקלל את אביו ואת אמו ואמר אביו ואמו קילל שניהם לומר או זה או זה. ואחד לאחר מיתה ור' יאשיה כ"כ גדול היה רבו של ר"י יאמר כדברים האלו א"כ טעמא דכתב רחמנא קרא יתירא הא לאו הכי ה"א אינו חייב עד שיקלל שניהם א"כ יחדיו דכתב רחמא גבי חרישה למה לי וכ"ת אצטריך לרבות היושב והדש והמנהיג. עתה פנית לי השער להכנס כי אדרבא אני אומר הדש והמנהיג והיושב פטורים ויחדיו למה לי לגבי חרישה, אצטריך שלא להתיר חרישת אדם וחמור דאי לאו יחדיו ה"א אין לי אלא שור וחמור שאר בהמה חיה ועוף מנין ת"ל לא תחרוש מ"מ א"כ למה נאמר בשור וחמור בשור וחמור אי אתה חורש אבל אתה חורש בשור ואדם וכדי שלא תתיר זה אצטריך יחדיו לומר לך יחדיו מ"מ ואפי' אדם ושור ושאר בהמה חיה ועוף. ועוד בשלמא יחדיו דכתב גבי חרישה לא אצטריך דע"כ הוא בא לומר לא תחרוש בשור וחמור שניהם יחדיו קאמר דאי לא תימא הכי במה יחרוש אם לא יחרוש בשור או בחמור. ומשום דלא אפשר לחלקם אייתר מלת יחדיו ודרשי ליה לענין אחר אלא הכא דאפשר לומר או אביו או אמו א"כ שהוא כדברך היה מן הדין לומר יחדיו, אלא ע"כ מדלא אמר או זה או זה קאמר. ועוד דשם אמר שור וחמור ולא שור ואדם למה יצטער העני עם השור והלא קרא צועק לא תחרוש בשור וחמור יחדיו לא תחרוש כלל בשור וחמור פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט שור וחמור אין מידי אחרינא לא מה יש לך לומר יחדיו חזר וכלל אין הכי נמי אלא שהדש והיושב ומנהיג פטור, ומ"מ ר' יאשיה כחו גדול וחזק ולא יניחנו לנוח כי יאמר לנו מדאצטריך לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדיו משמע שיחדיו מיותר מטעם שצמר ופשתים יחדיו משתמע דאיך תאמר ע"כ הוא בא לומר שניהם ויחדיו אצטריך לומר לנו חיבור ע"י דבר אחר הוי חיבור כר' חנינא דאמר לא יקשור סרק של צמר וסרק של פשתן לחגור בו מתניו אע"פ שהרצועה באמצע. ונראה עורות התפורים בפשתן בטליתות של צמר אסורות דחיבור ע"י דבר אחר הוי חיבור וכי פליגו רבנן עליה דלא הוי חיבור אומר אני בקצתו אבל בכולא לא, סוף סוף מה לשם שניהם אף כאן שניהם דהיינו אביו ואמו חייב אין לו דין בזה כי אני אקשה בענין שיסתתמו כל טענותיו ואומר טעמא דכתב רחמנא אביו ואמו קלל. הא לאו הכי הייתי אומר עד שיקלל שניהם הדין עמך כי ו' ואמו מוסיף מ"מ עד שיכתוב אביו ואמו קילל יכתוב את ויאמר ומקלל את אביו ואת אמו מי לא תנן את יום ארבעה עשר ואת יום חמשה עשר ואמרינן אתא את והפסיק הענין

הני בארבעה עשר והני בחמשה עשר. ה"נ אתי את והפסיק מה יש לך לומר אותו ואת בנו יוכיחו דכתיב ואת ואפ"ה עד שישחוט שניהם ביום א' וה"נ עד שיקלל שניהם וא"כ עתה החזקתני את דכתב רחמנא לגבי אותו ואת בנו למה לי, והכא נהי שמלת את אינו מתוקן מ"מ יכתוב ומקלל אביו או אמו וע"כ הוא או זה או זה היאך טרח קרא וכתב אביו ואמו קלל במקום או אחד אלא מדקא טרח קרא ומקלל אביו ואמו או זה או זה משתמע. אביו ואמו קילל לאחר מיתה אצטריך וקשה לר' יאשיה ור"י דקא משבח הקב"ה מיליה דתניא אביתר בני כך אומר יונתן בני כך אומר למה החריב העניים דא"כ דמשתמע או זה או זה עד שיפרוט לך הכתוב יחדיו תינח בלא תחרוש דכתיב יחדיו הא לאו הכי הייתי אומר או זה או זה א"כ לא הנחת חיים שאם לא יחרוש בשור או בחמור א"כ במה יחרוש ימות וכי תימא יחרוש במרא וחצינא שאינו יודע עד היכן מגיע צער הבהמות לעשות להם מנוחה וע"כ אסרם לגמרי ולעולם או זה או זה משתמע וכדי שלא תאסר אותם לגמרי אמר יחדיו לומר לך דווקא שניהם אסור אבל אחד אחר מותר א"כ תשוב לי בשעטנז אי לאו דכתב יחדיו מה הייתי אומר או זה או זה. רבונו דכולא עלמא היש בעולם בושה וכלימה כזה שאם לא ילבש בגדי צמר ופשתן א"כ מה ילבש בגדי סרוקין של זהב או סרוקין של משי והכתיב כי לא יחדל אביון וא"כ מי שאין ידו משגת ע"כ הוא מוכרח להראות הערוה והלא אסור להראות בשר ערוה וגם כן ימנע מלקרות קריאת שמע שלבו רואה את ערוה ונמצא שהיחוד מתמעט אלא על כרחך שניהם כאחת ויחדיו בא לומר חיבור על ידי דבר אחר הוי חיבור, הכא נמי עד שיקלל שניהם כי אין לחלק בין זה לזה שהתורה לא ניתנה לסתור ואם כן לאחר מיתה מנא ליה לר' יונתן, וכי תימא יליף גם הוא ממקלל אביו ואמו כר' יאשיה דהדר ביה א"כ טומטום ואנדרוגינוס מנא ליה וכי תימא מאיש איש א"כ מנין לו שהתורה מדברת כלשון בני אדם ולא היה יותר טוב שלא לחלוק עמו ממה שישאר איש מיותר ואין לו מקום להניחו ואינו אומר שאינו יודע אלא אומר דברה התורה כלשון בני אדם ושמא קיבל עליו סוד גדול והעלימו סוף סוף אדון העולם למה חולקין בעבור שלא כתבת אביו או אמו קלל תכתוב או ולא לפלגו, ושמא בא הקב"ה להודיענו שהו' של ואמו נשקל במקום או א"כ ר' יאשיה שאמר עד שיקלל שניהם למה לי הו' יכתוב אביו אמו קלל ועתה שנכתב הו' ונתקיים רצונו של ר' יונתן שאומר או זה או זה א"כ מה יהיה על כל הוי"ן שאומר ו' מוסיף על ענין ראשון. וא"כ דע לך שעד עתה הייתי תמה על קין למה הניח את אביו ואמו וערק לארץ נוד אבל עכשיו שראיתי אליבא דכ"ע המקלל או זה או זה אפי' לאחר מיתה חייב א"כ שפיר עביד שיצא מהם שהם מאסוהו שהרג את בניהם המעלה להם מזונות מטוב הארץ. ודע

שכוונת אלו הדברים הם עמוקים וע"פ סוד יצא מפיהם. ודע הואיל והבן והאב רומזים בחכמת אלהים ות"ת א"כ הכאה של חבורה מעורר הדין מן האב ומוכרח הבן שימות כי הפסיק שפע האב מן הבן וע"כ בחנק לסתום הדין שפתח, ואין ללמוד משם לפטור אותו מהכאה שאין בו מיתה וכתיב כל מכה נפש לרבות קטן כי קטן אדם קטן יקרא ודוגמתו למעלה שאם התפארת והיסוד הם גדולים ההוד הוא קטן אצלם אך נפלים אף שהם ג"כ נקראים נפש אפילו הכי פטור שאין דוגמתן למעלה כי לא באו לעולם השפל רק לקבל דין מות שאז תמו עונם ולמה יהרג ההורגם ואין לכלול שניהם בפסוק אחד כי אין להם סמיכות כלל שהנפל אין לו דין הריגה וזה שנהרג מי יודע אם קבל דינו כבר. והנה קין שקבל שני דינים והבהמה שנשחטה ונזדמנה טריפה כי עליה הצרה פעמיים וגם זה שנהרג אם אינו כדאי להתחבר ולסמוך עם הנפל איך יסמכוהו בקרא אחד ע"כ זה משפטו אצלו וזהו דינו אצלו, ודע שהכאה שייך בין באב צדיק בין באב רשע שהכאה בחבורה פותחת הדין ואם הוא צדיק מעורר דין מחכמה עלאה שהיא בכר לדין ואם הוא רשע מעורר דין מהפחד ולכן עשה בהכאה ע"י חבורה שלא בעמך כבעמך, אבל בקללה דווקא בעמך חייב ושלא בעמך פטור כי הצדיק כשמקלל אותו מעורר דין על צדיק אבל מקלל את הרשע דין ודין הוא ואם יעורר עליו דין רשע הוא ומעורר דין ברשעתו למעלה ובנו המקללו מעמיד הדין עליו ולכן הכאה לאחר מיתה אפילו עם אלף חבורות אין שום התעוררות יוצא מן המת, אבל הקללה אפילו לאחר מיתה שהנפש הוא הניצוץ מתקללת ובכ"מ שהיא הקללה מעוררת דין אבל בהכאה כבר נסתלקה מן הגוף ולא אפשר, וזהו שהשוה עם הקב"ה בקללה כי אפשר תמיד לעשות התעוררות ולהזיק אבל בהכאה לא אפשר וא"כ חמור הוא הכאה על ידי חבורה מהקללה שזה פותח הדין ממש ובעבור דלא אפשר להשוותו כי לא המתים יהללו יה בחסרון הנפש ע"כ לא השוו, מ"מ מתוך חומר שבה עשה שלא בעמך כבעמך אבל הקללה אפשר בהשוואה מ"מ קלה היא מהכאה וע"כ עשה שלא בעמך כבעמך, ונראה שהמכה אפילו שאינה אחר מיתה חמור הוא ממקלל אף שהוא אחר מיתה כי חסרון השוואה במכה אינו מטעם קולא רק מטעם דלא אפשר, וא"כ הקללה שהיא קלה יכולה ללמוד מהכאה שהיא חמורה להיות המקלל פטור לאחר מיתה, וכדי שלא תעשה זאת אמר אביו ואמו קלל כלומר אע"פ שהיא קלה חייב מקלל לאחר מיתה כי נוגעת בנפש והיא הניצוץ ופותח הדין למעלה וסותם הרחמים וע"כ יסתום החיים ממנו, והכאה אינו יכולה ללמוד מקללה כי אין לה עמה הקישא, ור"י סובר ו' של ואמו הוא במקום או שהו' הוא נסמוך עם א' של אביו ונסמוך עם א' של אמו וא"כ הוא או אביו או אמו וע"כ נעלם הו' פעמים בא"ו כעין וא"ו

פעמים בו' כזה ו"ו שאין המשפט הזה בכל מקום להורות הו' א"ו רק במקום שהוא נאחז באביו או באמו. ור' יאשיה אמר אדרבא במקום הזה הו' נגרר אחר שניהם ואינו חייב עד שיקלל שניהם אי לאו קרא דאביו ואמו קלל כי הייתי אומר מאחר שהוא נגרר אחר שניהם ומהם קבלתו א"כ אם לא יעורר בשניהם יהא פטור לכן אמר קרא אין הדין כך אלא איזה שיעורר חייב. וא"ת יכתוב או בפירוש אין מלת או נכנס בין המכות והקללות. ואין להקשות מאו גרב או ילפת כי כל אחד לפי פשוטו מ"מ יקשה למה לא נחלקו גם בהכאה שיאמר ר' יאשיה אינו חייב עד שיכה שניהם וא"ת אין הכי נמי א"כ מאין לו קרא שאם הכה שיהא חייב כמו שיש קרא במקלל אלא ודאי הכא מודה אפי' אחד מהם א"כ מה יאמר בו' של הכאה שאומר ואמו ואפשר שמודה בזה שהו' נגרר אחר אביו או אחר אמו כי כשהכה בחבורה עשה התעוררות דין באחד והו' נגרר אחר אחד וה"ה בקללה אלא שסבר שבקללה אין הנזק בו' עד שיקלל שניהם לעורר הדין מאב ואם, וכדי לבטל אותה סברא אמר אביו ואמו קלל. וענין חרישה ושעטנז במקומם יתבארו בעז"ה. וקין הואיל והוא מהמדה הרעה אין הדין נותן להיותו דר עם אדם וחוה ולכן יצא משם וישב בארץ נוד אימתי בזמן שהוא דן זהו וישב בארץ נ"ד הפוכו ד"ן והוא אותיות אמצעים של אדנ"י וא"י נשאר עם אדם וחוה:

ד"ה וידע קין את אשתו. הכוונה הוא

וידע קין את אשתו. הכוונה הוא בהסתלק א"י מד"ן מתקרב קין אל העטרה ואין מניחין אותו להרוס הריסה גדולה כי אל רחום ומיד ותהר מן הרחמים ותלד את חנוך ר"ל המדה הנקראת את ילדה הרחמים ורחמה העולם וכל זה מן ויהי העולה א"ל, הוא בונה עיר ויקרא שם העיר כלומר הזמין שם העיר להיות ברחמים כשם בנו חנוך, ר"ל כהזמנת שם השפעתו שהוא רחמים כן הזמנת שם שפע העטרה חנוך שהוא הרחמים ובהסתלק הרחמים באיזה דרך אז נולד לחנוך לסלקו את עירד. ועירד ילד את מחויאל ומחויאל ילד את מתושאל ומתושאל ילד את למך. ודע שכל אלו אצילות הדין הקשה וכולם בני קין:

ד"ה ויקח לו למך שתי נשים שם האחת

ויקח לו למך שתי נשים שם האחת עדה ושם השנית צילה, האצילה הלילית כוחות רעות הנאחזות מן הדין ותלד עדה את יבל הוא היה אבי יושב אהל ומקנה ושם אחיו יובל הוא היה אבי כל תופס כינור ועוגב, והנה תפש אומנת הדין שהשיר רומז לדין והנה הלוים שמאליים והם ממונים על השיר וקין אחוז מהפחד וע"כ שיר יוצא ממנו. וצילה

גם היא ילדה את תובל קין לוטש כל חורש נחושת וברזל ואחות תובל קין נעמה. וראה והבן לוטש כל חורש נחושת וברזל כענין ואת ארצכם כנחושה וברזל ועל חרבך תחיה שכולם רומזים אצילות ממדה"ד, ואחות תובל קין נעמה דע לך כי נעמה נאצלה מלילית וזו נעמה יש לה בעל ושמו שומרון וילדו את אשמדאי וא"כ נעמה היא אם אשמדאי וכל השדין משם נולדו וע"כ יזכירוהו תמיד בהזכרות השדין, בנם הראשון שהיה להם ע"כ שמוהו מלך על השדין זהו אשמדאי מלך על כל השדין, נעמה אם כל השדין, ודע שמן הפחד נאצלו הכחות החיצונים עד שמהם נאצלו כמה מיני שדין ורוחין קשין עד שיש דוגמתן בעולם השפל, ואדם הראשון מאה ושלשים שנה שמש באותן השדים עד שבאה נעמה ומתוך יפיה טעו בני אלהים אחריה והם עזא ועזאל וילדה מהם ונתפשטו רוחין ושדין בישין בעולם והנה העולם מלא מהם ולכן יש חלק להם מבני אלהים וחלק מבני אדם. ויאמר למך לנשיו עדה וצילה שמען קולי נשי למך האזינה אמרתי כי איש הרגתי לפצעי וילד לחבורתי. ראה והבן איך אמר נשי למך ולא אמר נשיי בעבור שמדבר בדוגמתן והזכיר חבורה והריגה והכל לרעה כי שבעתיים יוקם קין הם אלפי השמיטה ולמך שבעים ושבעה וגם זה לא התנה עמו אלא ז' וכ"א כלול מעשרה וא"כ אין ספק ששמיטה הבאה תהיה מעולה מזו ברחמים כי בלע המות. וראה והבן שאין לך דבר למעלה שאין דוגמתו למטה חוץ מההיקף:

ד"ה וידע אדם עוד את אשתו ויולד בן

וידע אדם עוד את אשתו ויולד בן ויקרא את שמו שת כי שת לי אלהים זרע אחר תחת הבל כי הרגו קין. בראות אדם שאין בכל אלה קיום כי בני קין הם אז עשה התעוררות למטה והבריח הדין מן הארץ וזהו וידע אדם את אשתו שקירבה אל הדעת ותלד בן כלומר השפיע בעולם השפל השפעות הו' ומשך הו' הנקרא יהו"ה, יהו"ה עולים ב"ן ותקרא שמו שת ע"י הקריאה הזו הורידה הש' שעולה ברחמים אל הת' שהיא כ"י כי שת לי אלהים זרע אחר כלומר השפיע לי השפעה אחרת כמו הראשונה שהוא השפעת הנצח שבא אליה השפעת קי"ן ונסתלק השפעת הנצח ועתה חזר אליה. וכל זה דע לך כי קין והבל נפרדים למעלה ולא נתקיים העולם מהם כאשר לא נתקיים קרח ממשה וכאן נהרג הבל ויצאו כל תולדות הרעות מקין ושם נבלע קרח וזכו ישראל ונכנסו לארץ וכאשר נסתלק קין והלך לו מאדם וחוה, ואדם וחוה שבו בתשובה והסירו הבגדים הצואים והלבישו מה שהפשיטו ושבה אצילות הרוחני עליהם אז עשו פרי קודש אדוק למעלה זהו ש"ת ונתקיים העולם בזרע קודש בלי שום זוהמא כלל והוא עצמו הבל

ונתפשט ונתכפר עונו בעונש ההריגה, האמת שצריך לקבל גם מיתת משה ומשה יבוא לתת תורה לישראל זהו ויתעבר ה' בי למענכם. ודע באמת כי כפי חשיבות הטיפה אשר הולד נוצר ממנה כן מביא הקב"ה נשמה הראוייה באותה טיפה ואברהם נחצבה נשמתו ממדת החסד ע"כ זכה למדה ההוא וכן כל האבות כי הנשמות ממחצב אחת אינם חצובות. וראה והבן שהבל וחנוך ואברהם משמטת החסד נאצלו וכשבא הבל בעולם השפל והיה שני לחוה במקצת יצר הרע וזהו שהציץ וע"כ נהרג ועתה ששבו היו כולם במחשבה טובה כי בתשובה היה ירדה לו נפש מהבינה מלך העולם, והנה נשמה מהתשובה כי בתשובה שלימה היו אדם וחוה ולכן משה זכה ועלה שם והנה בו נתקיים העולם ונתבטל מחשבתו של קין ובעבור ששת זכה במעלת התשובה והעולם קיומו מהחסד אמרתי עולם חסד יבנה ע"כ הביא הקב"ה את חנוך ממחצב החסד נשמתו נחצבה להיות טוב ורע למטה דוגמא עליונה כי אין הבחינה נכרת רק בזו הדרך, וכאשר לא עמדו על בחינתם כי עברו ברית הקב"ה לקח יצירו כי אין לו עירוב עמהם יותר ונח לא נחצבה נשמתו מן החסד כי הוא צדיק יסוד עולם ולכן נשאר להשאיר שארית בארץ עד שבא אברהם איש החסד ובנה את העולם בחסד ואין יותר הריסה וכלייה ובמקומם יתבארו בע"ה. ובזה נתעוררו חז"ל לומר מהו דכתיב מי מנה עפר יעקב מספר את רובע ישראל אמר ר"ש מלמד שיושב הקב"ה וסופר את רביעותיהן של ישראל ואומר מתי תבא הטיפה שצדיק נוצר הימנה. ראה והבן שאדם הראשון הוליד את שת מתוך התשובה. ודע שאדה"ר אחר שחטא ישב בתענית כל ימיו וזהו שהיה אומר בכל יום:

ד"ה אנא השם פשעתי עויתי, וכן בכל

אנא השם פשעתי עויתי, וכן בכל שעה היה אומר רבון כל העולמים העבר חטאתי מעלי וקבל את תשובתי ומה עשה הקב"ה פשט יד ימינו שהוא מדת החסד וקבלו כי בחסד יכופר עון והעלהו בתשובה והוריד נשמתו של שת וזהו משה, ומת בתשובה וממנו למדו כל הדורות לעשות תשובה ובעונותינו הרבים נשכחה התשובה והעולם אחר היצר נמשכו והקב"ה חס על ישראל ושלח להם את יחזקאל ואמר נאום ה' אלהים השיבו מכל פשעכם ולא יהיה לכם למכשול השליכו מעליכם פשעכם אשר פשעתם בה' ועשו לכם לב חדש ורוח חדשה למה תמותו בית ישראל. ואמר לי אבי ז"ל התשובה של גלות הוא כך אדם שפשע וחטא ובא לחסות תחת כנפי השכינה ישליך מעליו כל פשעיו שעשה ויחשוב בדעתו כאלו בו ביום נולד ואין בידו לא זכות ולא חובה וכאלו היום הזה הוא תחלת מעשיו כי השליך כובד העוונות ועזב החטאים אשר עשה ואם יבהלוהו

היצר ולא יניחהו לשוב בתשובה ולא יכול להעיז פניו נגדו מטעם שהיצר מפתהו ואומר אחרי שחטאתי עוויתי ופשעתי כך וכך עשיתי ועברתי ושניתי ושלשתי עד אין מספר ואיך אבא לפניך בבושת פנים כבושת גנב כי ימצא ובידי הגניבה ובושתי לעמוד לפניך וללכת בדרכיך ולדבקה בך וא"כ המסית יושב בפתחי לבו ומחדש עליו בכל יום עצות רעות וצופה ומביט להכשילו ומשיא לבו לעצות רעות ומטהו מעל דרך הישר והטוב על זה נאמר ובחרת בחיים ולא תאבה לו ולא תשמע אליו כי טוב לך להשליך פשעיך וליעשות עבד לבוראך, ויפיל תחינתו לפני בוראו ויתענה בכל יום ולא יאכל בשר ולא ישתה יין ובערב אל ימלא כל תאוותו לכבוד בוראו ולתקן נפשו ומה ישאר ממילוי בטנו בשר ויין היום בבטנו ולמחר צואה סורחת ואין טוב לו אלא לייסר גופו ולרעבו לתקן נפשו ממה שיתענג גופו ויפסיד נפשו אשר היא יקרה מפנינים ולכן טוב הוא התענית אליו, וקודם שישב לאכול יאמר אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך מיום היותי על האדמה עד היום הזה ועתה נשאני לבי ונדבה רוחי לשוב אליך באמת ובלבב שלם וטוב בכל נפשי ובכל מאודי ולהיות מודה ועוזב ולהשליך מעלי כל פשעי ולעשות לי לב חדש ורוח חדשה ולהיות זהיר וזריז ומשכיל ביראתך ועתה ה' אלהי הפותח בתשובה ומסייע לבאים לטהר פתח ידך וקבלני בתשובה שלימה לפניך ותסייעני להתחזק ביראתך ועזרני נגד השטן הנלחם עלי בתחבולות תמיד ומבקש נפשי להמית אותי אל תניחני בידו למשול בי ורחקהו מרמ"ח אברי ותגעור בו לבלתי יעמוד על ימיני לשטני ותעשה שאלך בחוקיך והסר לב האבן מקרבי ותן לי לב בשר:

ד"ה אנא ה' אלהי שמע אל תפלת עבדיך

אנא ה' אלהי שמע אל תפלת עבדיך ואל תחינתו ואל יעכב שום חטא ועון והרהור רע את תפלתי ואת תשובתי ויהיו לפני כסא כבודך מליצי יושר להמליץ בעדי ולהכניס את תפלתי ואם בחטאי הרבים והעצומים אין לי מליץ חתור לי פתח לקבל תפלתי לפניך ותשובתי ולא אשוב ריקם מלפניך כי אתה שומע תפלת כל פה וכו', וזה התפלה יעשה בכל יום ולעולם יתחרט על הראשונות ואם בא לידו עבירה יזהר ממנה ויאמר איך אעשה הרעה הגדולה הזאת ואהיה מאותם שנאמר עליהם ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו ולבם לא נכון עמו ולא נאמנו בבריתו ואהיה כטובל ושרץ בידו. ויהיה רץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אבינו שבשמים ואפי' מעון קטן יהא נזהר כי כל דרכיו במשפט יבואו ע"כ יהיה כל מעשיו ביושר ויברח מכל המעשים הרעים. וכשישמור עצמו מן העבירות שהוא רגיל בהם וכמה פעמים בא לידו ויזהר מהם לא ירא עוד כי מן השמים יעזרוהו

ויסייעוהו ועל פשעיו הישנים אשר השליך מעליו יהיה תמיד תוהה ומתחרט ויבקש עליהם מאת המקום ב"ה למחותם מספר הזכרונות ולעולם יענה נפשו ואם הוא אדם חלש ואינו יכול לסבול התעניתים ימשוך מתאוותו ואל ימלא כריסו לא באכילה ולא בשתיה וזה ימנעהו מחטא ויזכה בו באהבת הבורא ית"ש, וישים לבו לתורה שאם היה רגיל ללמוד דף ילמוד שנים כי גדול תלמוד שהיא המביאו לידי מעשה ויהא מייסר עצמו בכפיית יצרו על התורה ועל המצות והן הן יסורים של אהבה. ואל ילך במצות הבורא כאדם העושה במקרה שפעמים עושה ופעמים אינו עושה. אלא בלב שלם יעשה ואל יניח בשום ענין תלמוד תורה ומצות הש"י לא מחמת עצלות ולא מפני הבושה אע"פ שהעולם מתלוצצים עליו ואומרים עליו אתמול כך וכך עשה ועתה שב בתשובה ויהיה כפתי בעיניהם לא תטה אליהם כי הקב"ה יביאם במשפט על כל זה ואתה תהיה עליהם, ואל תעשה שלא לשם שמים להתייהר עליהם ואם יוכל לראות שאר העולם להיות ביראה כמוהו הנה שכרו מכופל. ואם עשה כן אע"פ שנפטר בחצי ימיו נותנין לו שכר כאלו היה חי ע' שנים וכל ימי שנותיו במצות השם יתברך. וע"ז אמר שלמה בחכמתו מתוקה שנת העובד אם מעט ואם הרבה יאכל ר"ל אם ימיו מועטים או יהיו מרובין שכרו של מועטים כמו שכר של מרובים. והראייה ממשה שהנהיג את ישראל ארבעים שנה ושמואל עשר שנים ושקלן הכתוב בהדדי משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו, ואל יחשוב בנפשו למה איגע לריק ולתוהו כחי וכי תעמוד תשובתי מפני עוונותי וכל מה שאוכל לעשות לא יועיל נגד העוונות שכבדו עלי אל יאמר כן שכבר הבטיח הקב"ה באמת ובלב שלם ע"י יחזקאל הנביא שפשעיהם לא יזכרו עוד שנאמר והנפש אשר ישוב מכל חטאותיו אשר עשה ושמר כל חוקיו לעשות משפט וצדקה חיה יחיה ולא ימות. וגם יש מקרא על הנבהלים על עוונותיהם לחזק ידיהם לשוב שנאמר ואתה בן אדם אמור אל בני ישראל הן אמרתם לאמר כי פשענו וחטאותינו עלינו ובם אנחנו נמקים ואיך נחיה אמור אליהם חי אני נאום ה' אם אחפוץ במות המת כי אם בשובו מדרכיו וחיה. שובו שובו מדרכיכם הרעים ולמה תמותו בית ישראל וביד כל נביא הזהיר אותנו השכם ושלוח על עסק התשובה ואמרו רז"ל גדולים בעלי התשובה יותר מן הצדיקים וגדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד שנאמר שובה ישראל עד ה' אלהיך וע"י התשובה ובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב ואין מי אשר יוכל להגיד עד היכן כח התשובה, ולכן כל איש ירא וחרד ישית אל לבו יראת ה' וישוב מחטאיו ויכין לו לב טהור וחדש ונקי לעבוד את בוראו כי כל העולם לא נברא אלא בשבילו ולא כאלו המתעטפים בטליתות הגדולים ומניחין תפילין בראשם ובזרועותיהם ועומדין בתפלה

ומגביהין עיניהם למעלה כאלו מוסרים נפשם לאל ומתאחרין בתפלתם ראו שהתפללנו בכוונה ובראותם הבריות עיני הסכלים מתפתים אחריהם לאמר מלאכי אלהים הם וכאשר יצאו מתפלתם אין ערך ואין מספר לרעתם אנה הטליתות אנה התפילין אנה התפלה אנה הווידוי אבל חוטאים ועולה בדעתם לומר שהתפילין והטליתות והתפלה יצילם חלילה וחלילה אדרבא אלא ישפילם ויכניעם למסרם לס"ם לעשות מהם סחורה היש בושת כזה טוב לו לאדם לביישו בעוה"ז ולא יחושו ממנו ואפשר ידרסוהו דריסת הרגל על ראשו ועל קדקדו וטוב היה לו להיות שלם עם קונו ולא ללכת בתחבולות רשע טובל ושרץ בידו כי קרא צועק סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם. ודע שנפשות הרשעים אינן נאצלו ממקום אשר משם נאצלו נפשות הצדיקים וכן נפשות הנשים אינם כנפשות האנשים ואמרו רז"ל על קין משם נחצבו נפשות רשעים. ונפשות צדיקים נאצלו מת"ת דאיקרי אדם כי אליו באים ומעלהו כאלו משם נאצלו ואין לומר ימנעהו הקב"ה כי לא הביאו רק להבחן וכן בכל השמטה הזו ואשרי יולדתו מי שיעמוד בנסיונו או לשוב בתשובה, ובאמת שנשמת ישראל ממקום קדוש ונשמת גוים מטמא כי ישראל אינם נקראים אדם אלא מטעם שבאו מדרך קדושה אבל האומות אינם נקראים אדם מטעם שבאו מסטרא דמסאבא אשר הוא נקרא אדם טמא וטמא טמא יקרא. ודע והבן שאבי ז"ל אמר לי מצד שמזכירין מילי עלאה וכל העולם אינם יודעין בזה ע"כ כשעוסקים בתורה מנענין בגופן וי לעלמא וי לבני נשא שהולכים כבהמה בלא חכמה בעבור שנשמתן מיסוד עולם הנקרא נר אלהים נשמת אדם כי כפי המקומות נקראים השמות ואלו המדקדקין בלימודם ועושים יחוד למטה עוסקים גם באורייתא למעלה ואורו אינו מתמעט כלל. וזהו אלהים אל דמי לך כי המלמדים המזכירים את יהו"ה ומנענין גופן הכא והכא כן מתנענע אור היסוד שהוא נר אלהים לכאן ולכאן. ודע כי נשמתו של שת ירדה ביסוד ומיסוד לש"ת ע"כ נקרא שת הש' רומז ביסוד שהוא יסוד עולם והת' בכ"י. ועתה תבין מה מאד נכבד מלת ש"ת שהפנים שלו הוא ר"ש והוא שר ואם תחליפהו בא"ת ב"ש מולידים ה', צרפהו עם שר והוא שר"ה והנה השר עם הה', ואם תמלאהו אותיות שניות עולים כ"ה, שין רי"ש ה"ה, לומר לך שזה השר רומז במדה הנקראת כ"ה ואם תכתוב מש"ה ש"ת הב"ל ר"ת מש"ה שנתגלגל מהם ובא לעולם:

ד"ה זה ספר תולדות האדם. א"ל בני

זה ספר תולדות האדם. א"ל בני ברוך השם שזיכך ופתחת פיך ולא הנחתני לנוח והנה בא שם בא נח שהוא ספר העולה גימ' ש"ם, ומלת זה הוא נח אביו וצדיק יסוד עולם. וראה והבן בני זה הרומז בנח וספר הרומז בשם. שהוא שם י"ב שזה עולה י"ב ובא לומר לנו שהבן והאב אחיזה אחת להם תולדות אדם אצילות הת"ת הנקרא אדם ומלת תולדת חסר ו' קרי ביה תולדות ביום ברוא הוא יום שהב' כלול עמו והוא הת"ת ברא אלהים אדם האציל הבינה זה היום וקראו אדם בדמות אלהים עשה אותו להיות עובר הדין גם דרך שם זכר ונקבה בראם להיות הזכר רחמים והנקבה דין, בראם האצילם, ויברך אתם חסר ו' החייה המתים ונעשו תמים מהופכים עם כח הא' שעליהם, ויקרא את שמם אדם כשהם כלולים הזמין חיותם מן הא' להיותם אדם ואם אינם כלולים ד"ם, ביום הבראם ב' יום הד"ו פרצופים ה' בראם ברחמים. ועתה בני בא העת אשר קויתי ואזור כגבור חלציך ואשאלך והודיעני שור שהקריב אדם הראשון זכר היה או נקבה, א"ל נקבה, א"ל ואמאי לא קראו אותה פרה, א"ל על שקירב הנקבה היא הפרה אל הזכר קראוהו שור, א"ל ואמאי קרן אחת היה לו במצחו, א"ל ר' זהו ויקרא את שמם אדם ויברך אותם, א"ל א"כ תראה לי בעולם השפל שור של קרן אחד כי א"א שאין דוגמתה למטה, א"ל אחד היה בעולם והקריבו, א"ל בני א"כ הכחיד מין אחד מעולם, א"ל ר' שור של ב' קרנים הוו ועקר א' והקריב השני במצחו ואותו שעקר היכן עשאו, א"ל לקחו קין מידו, א"ל אמור לי קין יש לו קרן אחד ועמו נוגח או לא, וא"ל מועד הוא ואינו רשאי לנגוח, א"ל מאי האי דת"ר או בן יגח או בת יגח לחייב הקטנים כגדולים והלא דין הוא הואיל וחייב אדם באדם וחייב שור באדם מה כשחייב אדם באדם לא חלקת בין גדולים לקטנים אף שור באדם לא תחלוק בין גדולים לקטנים ואם כדבריך לא דין הוא אם אמרת באדם דבן דעת הוא תאמר בשור דלא בן דעת הוא, אלא הכוונה הוא אם השור נכנס והפסיק הרחמים מן הבן דרך אמצעית או מן הבת דרך ההוד אינו ברצונו להחריב אלא מוציאים אותו משם. ועוד שור שהיה מתחכך בכותל ונפל על האדם נתכוין להרוג את הבהמה והרג את האדם לנכרי והרג את ישראל לנפלים והרג בן קיימא פטור ואמרו נתכוין להרוג את הבהמה והרג את האדם פטור הא נתכוין להרוג את זה והרג את זה חייב מתני' דלא כר"ש דתניא ר"ש אומר נתכוין להרוג את זה והרג את זה פטור מ"ט דר"ש דאמר קרא השור יסקל וגם בעליו יומת כמיתת הבעלים כך מיתת השור, מה מיתת הבעלים עד שיתכוין ליה אף מיתת השור עד שיתכוין ליה, ובעלים גופייהו מנלן דאמר קרא וארב לו עד שיתכוין לו, ורבנן האי וארב מאי עבדי ליה אמרי דבי רבי ינאי פרט לזורק אבן

לגו היכי דמי אילימא דאיכא ט' גוים וחד ישראל ביניהם ותיפוק ליה דהא רובא גוים נינהו, אילימא פלגא ופלגא ספק נפשות להקל, ל"צ דאיכא ט' ישראל וחד גוי אע"פ דרובא ישראל הוא כיון דאיכא חד גוי ביניהם הו"ל קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה הוא, ומה נראה לך קשים דבריהם או לא, א"ל רבי קשים דבריהם כחומץ לשינים וכעשן לעינים כי ר"ש שאומר כמיתת הבעלים כך מיתת השור מה בעלים בכוונה אף שור בכוונה אדרבא אימא מה שור אף שלא בכוונה אף בעלים אפילו שלא בכוונה ומאי תאמר וארב למאי אתי אצטריך לזורק אבן לגו, א"ל בני אתה אומר שלך ניתן המשקל ולמה לא תשקול גם אתה הנה מהו הדין ילמוד הטפל מהעיקר או עיקר מן הטפל א"כ ע"כ הוא שילמוד בהמה מאדם, א"ל ר' שפיר קאמרת ואפ"ה קשה כי נאמר מה אדם שלא במתכוין אף בהמה שלא במתכוין וא"ת מאי אתי וארב אצטריך לזורק אבן לגו, א"ל האי זורק אבן לגו ה"ד אילימא דלא ידע שיש שם גוי האיך תאמר כל קבוע וכו' הא לא ידע, וכי אמרינן כל קבוע כמחצה וכו' דווקא שידע מקום קבוע של דבר ואי דידע שיש שם גוי זיל בתר רובא כבסנהדרין מי לא תנן סנהדרין היו יושבין כחצי גורן עגולה והמחייבים רבים וקבועים והמזכים מועטים וקבועים והא הכא דקביעי ולא אמרינן כל קבוע כמחצה על מחצה ואזיל בתר רובא ה"נ ל"ש וזיל בתר רובא א"כ כר"ש אצטריך, אלא רבי שמור בלבך להבהילני ואל תבהלני כי כמה פעמים אמרתי לך שמה שאמרת ומה שתאמר עד סוף את הכל אני יודע, א"ל בני המתן והלואי יהיה כדבריך מ"מ אמור מה שיש לך לומר, א"ל אומר ותקשיב היכא אמרינן כל קבוע כמחצה על מחצה דמי היכא שנתברר מקום האיסור ומקום ההיתר כענין ט' חנויות שנתברר לו ט' חנויות מוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבילה ואמר איני יודע איזה מהם לקח על ספק הידיעה אמרינן כל קבוע כמחצה על מחצה דמי, וכן הדבר בט' גוים וא' ישראל שנפל גל עליהם בשבת דאע"ג דרובא גוים נינהו אמרינן דלמא ישראל הוא ומצילין דכל קבוע כמחצה דמי, וכן הזורק אבן לגו כגון שידע עמידת הגוי ועמידת ישראל אלא לא ידע היכן נפל האבן בזה אמרינן כל קבוע כמחצה, וכן ט' צבורין של מצה ואחת של חמץ ובא עכבר ולקח א' וודאי שידע מקום עמידת החמץ ומקום עמידת המצה אלא דלא ידע אי חמץ לקח אמרינן כל קבוע וכו', ואלו סנהדרין אע"ג שהם קבועין אנו רואין ויודעין ומכירין שאלו המחייבין ואלו פוטרין ואין שם ספק ידיעה שתאמר עליו איני יודע שהרי אנו יודעין שאם תאמר אפי' אינו יודע מקום עמידת זה ומקום עמידת זה או שידע ואין שם ספק ידיעה אני אומר ג"כ כל קבוע וכו' אני אוסר כל החיטים שבעולם דהא נחל איתן הנזרע שם אסורה בהנאה ולוקחין זרע ולא ידעינן אי משם אי משאר העולם וא"כ נאמר

כל קבוע כמחצה וכו' ואסור ויהיה הכל אסור אלא ע"כ הוא לומר בעבור שלא ידעינן היכן הוא נחל האיתן לא אמרינן כל קבוע וכו', ומשום שלא נאמר זיל בתר רובא אתא וארב לו לומר כל קבוע כמחצה ולעולם אמור כשם שהבעלים שלא בכוונה כך השור אף שלא בכוונה שאם היה השור מלומד להתחכך בכותל כדי להרוג את האדם נחייביה אף שלא בכוונה. א"ל בני עד עתה סבלתי ומכאן ואילך לא אסבול כי אדרבא ע"ז לא אצטריך קרא רק לומר לנו מה הבעל עד שיתכווין אף השור עד שיתכווין וט' ישראל וא' גוי אע"ג דלא ידע זיל בתר רובא כי מנלך לומר כל קבוע כמחצה וכו' בכולם אמרת שומו שמים על זאת וכאן אינך אומר שומו שמים זה הדין היכן נמצא להם לבטל הרוב ולהורידו ולעלות המיעוט. שהרי אני רואה רוב ומיעוט ועוד אמור לי התוכל לדעת מנין הקבוע וסודו וכל דפריש מרובה פריש מאי ראית האי קבוע ומאי ראית לומר דמרובה פריש אימא מהמיעוט קא פריש, א"ל ר' סוד הקבוע איני יודע התוכל אתה לדבר בו והלא עמוק עמוק הוא מי ימצאנו, א"ל א"כ נחזור לענייננו, א"ל ר' אמור ואח"כ גם אני אומר, א"ל בני במופלא ממך אל תדרוש הכל הוא בניצוץ הוא הנפש שאין נפש הבהמה פחותה כי לוחות ושברי לוחות מונחים בארון ואם זה הניצוץ הוא מבעלי התורה והרגו הבהמה אע"פ שהרג בהמה חייב אבל אם כיון להרוג את הבהמה וניצלה ונזדמן אדם ונהרג הואיל ולא כוונה הבהמה להרגו והשם זימנה א"כ וודאי יש לנו לומר שזה ההרוג הרג ממשפחה של בהמה והוא גואל הדם וזימנו הקב"ה דם קרובו ואף הוא דם בהמה ואין לה דין ומשפט, וזה הכל מודים. אבל אם נתכווין להרוג את זה והרג את זה פליגי, רבנן אומרים חייב כי לא דמי כי זה השור רוצח הוא וממ"נ רצה להרוג אדם וארב לו אצטריך לקבוע, ורש"א דזה וזה שווים דגואל הדם הוא והקב"ה הזמינו והביאו לידו ופטור ואדרבא שלא תבא לשום הפרש אתא לו לומר דווקא כשכיון הוי רוצח וחייב אבל בשלא כיון לא. וט' ישראל ואחד גוי שם ג"כ לא כיון דהא איתא שם גוי א"כ בין ברוב ובין במיעוט בשלא כיון פטור, א"ל ר' יפה אמרת מ"מ צריכין לתת סיבות וטעם לדברים כי בלא סיבות מי יאמין להם, א"ל בני אין לך עסק בנסתרות, א"ל ר' אין לך דין ומשפט שיתקיים מהסברות ומ"מ אמור לי. א"ל הלא אמרתי לך. א"ל נחזור לענייננו ועוד יש זמן:

ד"ה זה ספר תולדות אדם אמרת ריח

זה ספר תולדות אדם אמרת ריח ניחוח היורד לה' מנלך, א"ל איני יודע, א"ל א"כ במה שלא ידעת איך דברת, א"ל ר' כמדומה לך שאיני יודע לעולם אני אומר לך אני יודע ואף

שאיני יודע הדין עמי כי בן י"ג שנים אני אם אזכה שיעברו עלי הימים שעברו עליך ואז תשאלני. א"ל כבר יצאת מכלל נער ועדיין אתה בער א"כ המתן עד שיעברו עליך ימים האלו ואחר תדבר אבל במה שלא ידעת איך דברת, א"ל איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת אבל אני שמחתני ה' בפעליך במעשי ידיך ארנן מה גדלו מעשיך ה' מאד עמקו מחשבותיך ה'. לה' מנא ליה מזה ילפינא, תפארת ישראל נקראת זה זה אלי ואנוהו והוא הנקרא לה' לפעמים כי הל' רומז לבינה וניתן גם לת"ת מגדל הפורח באויר ה' הוא כתר עליון ריח שהוא רוח הספירות, ומלת זה מוכיח שאליו הרוח בא והוא מוליכו באף היא כ"י כי ארך אפיים כתיב, אף ואף מיעוט רבים שנים, ומלת זה תפרידהו ותרבעהו ז' פעמים ז' מ"ט, ה' פעמים ה' כ"ה, צרף מ"ט עם כ"ה הוא ע"ד. עוד תרבע זה כמו שהוא י"ב פעמים י"ב עולה קמ"ד צרפהו עם הע"ד ועולה רי"ח כאשר ירד הריח שהוא לה' אל ז"ה שהוא לה' אז הירח שהוא האף יורד לקבל הריח שאותיות ריח הוא ירח, א"ל בני ברוך אתה לה', א"ל ר' חייך אם בחנתני ולא מצאתני אמור לי ואם בחנתני ומצאתני שאלני ועוררני ואל תפסיקני. א"ל בני א"כ אשאלך והודיעני מהו ז"ה, א"ל ס"ה ר"ל זין ה"ה הנעלם הוא ס"ה הוא אדני שעולה ס"ה וטמונה שם לקבל הריח. א"ל מהו ז"ה, א"ל זכור ושמור, א"ל דבר גדול אמרת, א"ל ר' א"כ שמעוני חלף ז"ה בא"ת ב"ש הוא ע"ץ, מלא חלופו עי"ן צד"י עולה זכור פחות א' לומר שצריך העטרה להשלים חשבונו. ראה והבן זה הוליד זכור מלא הר"ש וצרף זכור עם זה ועולה שמור פחות א' כי צריך הת"ת להשלימו שהרי ר"ש זכ"ו זה עולה שמו"ר חסר א', זהו זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו ששניהם יצאו בדיבור אחד ושניהם אחד. וראה כמה כחה גדול של מלת ז"ה שאם תחלקהו לשנים הוא ו"ו רבע אחד אחד והם ע"ב שם של ע"ב צרפם ורבעם י"ב פעמים י"ב ועולים קמ"ד צרף קמ"ד עם הע"ב והם ירא"ה וזהו שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך, א"ל ולמה כל זכורך והלא זכור ושמור חייבים להראות, א"ל כך שנו חז"ל זכר להוציא את הנשים, זכורך להוציא טומטום ואנדרוגנוס, כל לרבות הקטנים, אמר מר זכר להוציא את הנשים והלא הוא מצות עשה שהז"ג ונשים פטורות אצטריך ס"ד נילף ראיה ראיה מהקהל מה להלן נשים חייבות אף כאן נשים חייבות קמ"ל זכורך להוציא, טומטום ואנדרוגנוס בשלמא אנדרוגנוס אצטריך ס"ד הואיל ואית ליה צד זכרות חייב קמ"ל דבריה בפ"ע הוא, אלא טומטום ספיקא הוא אצטריך קרא למעוטי ספיקא אמר אביי בשביציו בחוץ. כל לרבות הקטנים והתנן חוץ מחרש שוטה וקטן ל"ק כאן בקטן שהגיע לחינוך וכאן בקטן שלא הגיע לחינוך, קטן שהגיע לחינוך דרבנן הוא אין ה"נ ואסמכוהו רבנן אקרא, אלא קרא למאי אתא לכדאחרים דתניא אחרים אומרים המקמץ

והמצרף והבורסי פטורין מן הראייה שנאמר כל זכורך מי שיכול לעלות עם כל זכורך יצאו אלו שאינם יכולים לעלות עם כל זכורך. ואם רצונך ר' נראה כל דבריהם ואם לאו נחזור בזה ספר, א"ל בני נראה דבריהם, א"ל ר' אמור מעתה ואקשיב מ"מ אם רצונך להקשיב אתה הרשות בידך, א"ל אמור א"ל דבריהם מבולבלים כי אני אומר לעולם נילף ראייה מהקהל מה שם חייבות אף כאן חייבות וזכר ולא טומטום זכורך ולא אנדרוגנוס ואין להוציא שניהם ממלת זכר כי הייתי אומר דוקא אנדרוגנוס לא משום צד אישות שבו אבל טומטום שביציו מבחוץ אימא זכר הוא קמ"ל דפטור ולעולם אשה אית לה גזירה שוה וקרא אתא לטומטום ואנדרוגנוס, א"ל ומי מצית למילף ראיה מהקהל והלא הקהל ומצה ב' כתובים הבאים כאחד ואין מלמדין וא"כ הוי מ"ע שהז"ג ונשים פטורות ולחייבן לא תוכל שאין לימוד, א"ל ר' עתה תראה מה יהיה א"א בשלמא משום שהייתי לומד ג"ש לחייב הנשים אצטריך זכורך ליפטור אלא א"א שאינו יכול ללמוד משום דהוי ליה ב' כתובים מהיכן לו צד חיוב עד שיצטרך קרא למיפטר ע"כ אית לן לומר דהאי [תנא] סבר ב' כתובים מלמדין, אי הכי לעולם נילף וקרא זכורך אתא למעט טומטום ואנדרוגינוס אבל אשה תהא חייבת מג"ש, א"ל בני לעולם האי תנא סובר אין מלמדין ושאני הכא משום ששתי מצות הללו תלויים בעלייה וילפי מהדדי אי לאו קרא קמ"ל קרא אע"ג דשקלי אהדדי ותלוים בעלייה אין מלמדין, א"ל ר' תראה הבלבולים מאין יבאו תנן האזרח להוציא את הנשים והא מצות עשה שהז"ג הוא ונשים פטורות ומשיב אי לאו האזרח הייתי לומד ט"ו ט"ו מחג המצות לחייב קמ"ל האזרח, ולדברך ישתוק מהאזרח וא"ת שניליף ממנה לא אפשר משום דה"ל מצה והקהל ב' כתובים, א"ל בני דלמא האי תנא סובר מלמדין ואתא האזרח לבטל הג"ש, א"ל ר' הניחא אי הוי ב' כתובים אלא ג' כתובים הוי מצה והקהל ותוספת יום הכפורים דהא כתיב ביה האזרח לחייב הנשים בתוספת במה תחייבם אם בחיוב כרת לא אפשר אי בלאו אין לאו בתוספת ע"כ בעשה וה"ל ג' כתובים ואליבא דכ"ע אין מלמדין וא"כ האזרח למה לי, א"ל בני לעולם מלמדין ומשום הכי אצטריך קרא ודקאמרת תוספת יה"כ לא עשה מפורש הוא. א"ל בני ולא והכתיב ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש בערב וארז"ל לתוספת עינוי הרי ועניתם עשה מ??ורש הוא. א"ל בני אי לאו ט' וערב אין לך עשה לתוספת א"כ כל עשה שצריך דבר אחר לבררו לאו עשה הוא, א"ל א"כ נפנה לפנים אחרים שלש פעמים בשנה יראה כל כלל זכורך פרט אין בכלל אלא מה שבפרט זכר אין מידי אחרינא לא, א"ל אין ה"נ מה חדשת, א"ל הרווחתי הך' אחד, ויאמר יראה כלל, זכר פרט, כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט זכר אין מידי אחרינא לא, א"ל בני שומע אני אפילו טומטום

ואנדרוגנוס ת"ל זכורך. א"ל בלאו הכי הוא כי אני אומר זכר ולא חצי זכר יצא אנדרוגנוס דחצי זכר הוא ולא ספק זכר וטומטום ספק זכר הוא מה יש לך לומר בשביציו בחוץ מאן לימא שיש לו גיד, ביצים בלא גיד מי מהני הרי שהרוחתי הך' ואני מוכרו לעבד עברי ולומר לך כל זכורך יצא זכר שאינו שלך כגון עבד עברי. וכי תימא אם אינו שלו מי פטרו האדון מי שאין לו אלא אדון אחד יצא זה שיש לו אדון אחר מי לא אמרינן מה ראה אוזן לירצע מכל האיברים שבגוף אלא אוזן ששמע על הר סיני כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם ולא עבדים לעבדים והלך זה וקנה אדון לעצמו לירצע באוזן הכא נמי האדון ולא אדון אחר, וא"כ מי שחצי עבד וחצי בן חורין הרי הוא בכלל כל זכורך ויהיה חייב, מה יש לך לומר חציו עבד וחציו בן חורין מהאדון פטורין מ"מ להכחיש בעבד עברי שהוא חייב לא תוכל אם כן מרויח אני הך' דהכל מהאדון נפקא ויקשה גם לתנא דהוי ליה למיתני חוץ מחרש שוטה וקטן ואנדרוגינוס ונשים ועבד עברי משוחרר אבל עתה דקתני עבד שאינו משוחרר יטעה העני עבד עברי ויחייב עצמו ויעשה אלף הוצאות לעלות והוא פטור ואינו יודע שהתנא לא הזכירו. ועוד טעמא שהוקש העבד לאשה וחייב בכל המצות שהאשה חייבת לה לכן העבד בכלל אשה ופטורים מזכורך והאדון לחצי עבד וחצי בן חורין הא לאו הכי הייתי אומר האדון אצטריך לעבד, וחצי עבד וחצי בן חורין חייב מאיזה כח אתה מחייבו מפני שנתחייב במצות שהאנשים חייבים והלא חציו אשה וחציו איש ועל כרחך הוא לחלוק המצות שהיה פטור עד עתה ועתה שנשתחרר חציו אתה מחייבו בחציים ולברר לו באיזה מצוה אתה מחייבו לא תוכל לברר לו כי יאמר לך מה ראית בזה ונמצא שהוא פטור מכולם אם כן על כרחך הוא לומר בין משוחרר בין אינו משוחרר הוא בכלל אשה וכיון דאשה פטורה גם אלו פטורין אם כן האדון למה לי. ועוד למה אמר התנא עבדים משוחררים משמע שאינו בכלל אשה מי לא תנן בעלמא לא אתי צד עבדות ומפיק צד חירות ויבא צד חירות ומפיק צד עבדות אלא לא אפשר ה"נ לא אפשר והאדון למה לי. ועוד אם אתה דן כל לכלל אם כן הוי ליה שני כללות והטל פרט ביניהם יראה כלל זכר פרט כל כלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט זכר כל דהוא ואפי' קטן מי לא חייב בהקהל ואפי' טף והכי נמי ל"ש ויצא טומטום דספק הוא יצא אנדרוגינוס דחצי זכר הוא הואיל ואית ביה נקבות, יצאה אשה שאין לה לא זה ולא זה, אבל קטן אפי' שלא הגיע לחינוך חייב וכי תימא אין ה"נ א"כ יקשה לתנא שאמר חוץ מחרש שוטה וקטן וכי תימא האי תנא לא דריש כללי ופרטי אם כן ע"כ הוא לעשות ריבוי ומיעוט וריבוי. יראה ריבוי. זכורך מיעוט כל חזר וריבה מאי ריבה ריבה הכל אף טומטום ואנדרוגינוס והמקמץ והמצרף נחושת והבורסי שכולם חייבים

ומאי מיעוט מאי שאינו דומה לפרט בשום צד והיא אשה סוף סוף אצטריך הך' לרבות עבד כנעני דהואיל ומקנת כספו הוא חייב. מי לא תנן דקנסיה רחמנא מיתה לזר האוכל תרומה ועבד משום דמקנת כספו הוא מותר הכי נמי לא שנא הואיל וקנין כספו הוא חייב וכדי שלא תפטרוהו מצד שהוא בכלל אשה אצטריך הך' לרבותו וכי קאמר קרא האדון לחציו עבד וחציו בן חורין ולעבד עברי אצטריך וקנסיה רחמנא על שקנה אדון לעצמו ואי לא דריש לא כללי ופרטי ולא ריבויי ומיעוטי עדיין אני שואל כל לרבות טף והמקמץ והמצרף והבורסי יהיו חייבים אטו הני לאו ישראל נינהו כי אחר שאתה דוחה אותו מן הראייה מצד האונאה ידחה אותם מכל המצות שחייב דאי סלקא דעתך דפטור האדון למה לי לפטרו ואחר כל דבר נילף ראייה ראייה מהקהל לחייב הטף מה תאמר דה"ל שני כתובים וכו' נהי דאין מלמדין בעלמא בגרמייהו מי לא מלמדי. א"ל האי תנא סבירא ליה אפילו בגרמייהו לא מלמרי סוף סוף ברייתא שבורה הוא בכמה אנפי, ואולי מהר סיני באו וכאשר קבלו לשם לא שינו אע"פ שהסברא נוטה לכאן ולכאן מ"מ צריכין אנו לדעת למה נטו לזה הדרך. א"ל בני אין לי עסק בנסתרות א"ל ר' א"כ דע לך שמצות ראייה לגרש הדין מאת פני האדון ה' ולהביא התעוררות מן הזכרים ומים העליונים אל האשה והאשה מעוררת דין וע"כ אין לחייבה בראייה, ובכל המצות אין לעכב אשה, רק בראייה צדקו דברי המעכבין אותה, וטומטום ואנדרוגינוס אין הדין נותן להיותם חייבים בראייה מטעם שטומטום הוא אדם המורה סתימות וסגירות בספירות העליונות ואפילו שביציו מבחוץ דרך המשפיע הוא מכוסה, ואנדרוגינוס יש לו חלק דין מצד הנקבות שיש לו, וקטן שנסרך אחרי אמו והוא שלא הגיע לחינוך הואיל ועדיין צריך לאמו אין להביאו כי הוא מושך כח אמו. ודע באמת שכל מי שבחר במלאכה פחותה אשר ריחה רע אין ספק שהוא מבני קין והולך אחר ריח נפשו. וראה והבן שהמצרף נחושת מעורר להוריד מריחו רע והמקמץ ובורסי פועלים עבודות של כוחות חיצונים אוהבי צואת כלבים ולכן אין להם דין לעלות עם הזכרים, ועבד וחצי עבד מורים השתעבדות בכ"י ובזמן שזכרים באים שם אין לך שטר שיחרור כזה ולכן העמידו כל מלה ומלה על יושר משפטו והבא לשנות דבריהם בסברות כוזבות עליו הכתוב אומר איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת בפרוח רשעים כמו עשב ויציצו כל פועלי און להשמדם עדי עד ואתה מרום אדם א"ל בני מהו זה, א"ל זה יעקב עם שתי אותיות, א"ל דבר גדול הוא זה ואיך יבא הדבר הזה, א"ל ר' יעקב ובגדו ולחמו הכל במלת זה וכ"י דבוקה עמו דיבוק שלם, א"ל בני אם זה יבא יותר לא אקנטרך, א"ל יבא ולא ממני ואפי' דבר א' ועתה חלק זה לחלקים המרובעים ז"ה עולה י"ב חלקהו לששית והם ו' ב' ב' בב' ב' תרבעם ועולים

כ"ד ועוד חלקהו לחלקים רביעית והם ד' ג' ג' תרבעם והם ל"ו עוד תרבעם ותחלקהו לשלישית והם ג' ד' ד' תרבעם ועולה מ"ח עוד חלקם לחצאין והם ב' ו' ו' רבעם ועולים ע"ב הרי כאן כ"ד ל"ו מ"ח ע"ב צרוף עמהם שתי אותיות ז"ה ועולים יעקב וז"ש ז"ה לי עשרים שנה בביתך, והנה ז"ה אינו נחלק לאותיות אחרים המתרבעים רק באותיות בגד"ו ז"ש ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש, ואם תמלא זה זי"ן ה"ה עולה לחם חסר א' היא העטרה הבאה לאכול מלחמו, שאם תרבע ה' עולה כ"ה היא העטרה הנקראת כ"ה וכראות סינ"י הלחם והבגד שניתן ליעקב רץ לקבל ממנו חלק כי זה אוהב סינ"י וסיני אוהבתו הוא שאומר ז"ה, ז"פ ה' ה"פ ז' עולה ע' והרי כאן עי"ן ועולה סינ"י. ז"ה בא"ת ב"ש ז"ע ה"ץ מתחלף עץ זהו עץ חיים תורה שבכתב ויורהו ה' עץ הוא הוי"ה י' פעמים ה' ה' פעמים י' וכו', ז"ה בג' נקודות הנקרא סג"ל כי בגדו ולחמו מסג"ל העליון. וראה והבן ז' אינו מצטייר וה' מצטייר י"ד צרפהו עם הז' והוא אהי"ה רבעהו והוא אמ"ת זהו תתן אמת ליעקב. ספר ג' ספרים נפתחים בר"ה תשובה ות"ת וצדיק, והספר הזה הוא הצדיק שהוא תולדות הת"ת הנקרא אדם, זה ספר מהו ספר ומה כתיב בו ואהבת לרעך כמוך, ואמר בן עזאי זה כלל גדול בתורה שלא תאמר הואיל ונתקלקלתי יתקלקל חברי עמי אם עשית כן דע למי אתה מבזה שצורת האדם התחתון רומז לצורת אדם העליון. וראה והבן שהנשמות זוגות נבראו זכר ונקבה ובאים לעולם השפל איש ואשתו. וכאשר יזכו להתחבר להיותם דוגמא עליונה נקרא אדם שנאמר זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם אדם, והנה זוג התחתון ירד מהזוג העליון להיותם אדם דוגמא עליונה ואם בא באשת איש הפסיק והפריד הזוג העליון והיחוד העליון ושנה סדרי חכמת אלהים שסדרה בעולם העליון והתחתון:

ד"ה ויחי אדם שלשים ומאת שנה ויולד

ויחי אדם שלשים ומאת שנה ויולד בדמותו כצלמו ויקרא את שמו שת. בדמותו כצלמו מכלל דראשונים לא היו בדמות וצלם וארז"ל כל אותן ק"ל שנה שהיה אדה"ר נזוף הוליד רוחין ושידין ולכלל פרצוף אדם החמוד לא בא. וראה והבן שעד שלא נשלמו ק"ל שנה לא הוליד בנים חמודים וכשהושלמו ק"ל שנה חשבון סינ"י אז ילד את שת ויהיו ימי אדם תתק"ל שנה וימת. וראה והבן שאדם חי תתק"ל שנה וקב"ה אמר כי ביום אכלך ממנו מות תמות ויומו של הקב"ה אלף שנה ואנה הע' שנה החסירים מן האלף אלא אדם זה דוד ודוד ימי חייו ע' שנה הרי אלף שנים שנאמר בלותי בשמן רענן שאדה"ר מבלותו ושיבותו נתן לדוד שנמשח בשמן רענן ז"ש בלותי וכו', וזהו שארז"ל אמר אדה"ר

הכניסני הקב"ה לגן עדן ושמני שם והראני שם מקום הצדיקים והראני ד' מלכיות ואבדון שלהם ובכללם בן ישי ולקח משני ע' שנה והוסיף לו שנאמר ימים על ימי מלך תוסיף. ודע והבן שאלו היה לו לדוד משנותיו של אדה"ר מאה שנה אז היה מלכותו מתוקן מבלי הריסה ובהמ"ק לא היה נחרב אבל בחסרון הל' מן הק' באו הרעות. וראה והבן שדוד הגשמי נכלל שנותיו בהיקף ולא בפרד"ס והנה שת חי תתקי"ב שנה י"ח שנים פחות מאדה"ר ע"כ נק' מדתו א"ל ח"י הוא יסוד עולם וכשבא לתת תורה לישראל נאחז בנצח מטה האלהים, וכל אלו התולדות כולם מכח אדם ע"י שת כי ממנו הושתת העולם וכשמת שת נולד קינן מסטרא דקין ואין דין ורחמים בעולם השפל עד בוא חנוך משמטת החסד, והנה העולם בדין וברחמים המות והחיים ובחרת בחיים והם בחרו המות אז לא נאה לחנוך לדור עמהם ונסתלק זהו ויתהלך חנוך את האלהים ואיננו כי לקח אותו אלהים, והנה חנוך איש החסד ולקחו הבינה והנה הבינה והחסד אחד והניחו העולם בפחד ובד"ו הפרצופים להכניע ולהשפיל ולהכרית ע"כ אמר לשון ויתהלך לרמוז בר"ת ובס"ת של ויתהלך שהוא כ"ו שם הוי"ה, וגם ר"ת של ויתהלך חנוך את האלהים ואיננו וחאה"ו עולים כ"ו, כי לקח אותו אלהים ר"ת נ"ב הוא הו' ומשך הו' הנקרא יהו"ה יהו"ה העולים נ"ב, שלקחם אלהים שלא ישאר העולם בחלק רחמים וקורא שם החסד חנוך להודיעך שעלו הרחמים כי הח' של חנוך רומז בבינה שהיא ח' מלמטה למעלה והח' מצטייר ד"ו ועולים י' וזהו ח' בכלל עשרה, ועוד בא לומר לך כי הד"ו ד' בכללו הוא י' ו' בכללו הוא כ"א צרפם והוא אל חסד עולם הנקרא אל נאסף בבינה והנה הח' הלך אחרי הנ' נ' שערי בינה זהו הנ' של חנוך, והו' הוא יסוד עולם ונסתלק מן העטרה לפעול דינה ופעולתה בקושי כענין הניחה לי ויחר אפי בהם והך' של חנוך הוא אות מאותיות מלך הוא ך' ת"ת מלך בו' קצוות ואסף אורו. וירא אלהים את האור כי טוב והנה חנוך חסד נצח יסוד ת"ת אספו אורם ועלו בבינה זהו ויתהלך חנוך את האלהים. ודע שאות נ' מן חנוך רומז בבינה ובנצח על שם שנאספו כולם. ודע והבן כי בבוא הרשעים בנים משחיתים אין בהם אמונה אמר החסד לפני הבינה אני הגדול בעל פמליא של מעלה והשמיטה שעברה היא שמיטתי היו כולם גדולים ממלאכים ואני נקרא גדול בכל פמליא שלמעלה עתה עברה השמיטה ההוא ובאה שמיטת הפחד ותובעת דין מן הרשעים ולכן אל תתנני להיות שבוי בתוך עם שסוי ובזוי כאלה ישאר הפחד לבדו ויפקד פקידים כפי רצונו ואני אעלה בגדולה כמו שהייתי זהו ויתהלך חנוך את האלהים שאסף אורו ואור ת"ת נצח ויסוד אל האלהים היא הבינה. ודע כי בשמיטה שעברה היה חנוך הגשמי במעלה גדולה לא ראה רשע ודין בזמנו וכשהביאו הב"ה בזו השמיטה לקיים העולם

להיות דוגמא עליונה דין ורחמים לנסות הברואים והם לא עמדו בנסיונם כי בחרו מות מחיים עמד חנוך ואמר לפני האלהים הדור הזה הם כולם רשעים בנים משחיתים אין בהם אמונה ובוודאי יודע אני שעתיד אתה לכלותם ולמה הביאתני ביניהם ואני הגדול שבדורי הייתי ועתה אין בי עירוב ממעשיהם הרעים ולכן רבון כל העולמים ראוי אני להיות כאחד ממלאכי השרת מפני שהדור של שמיטת החסד שעברה אשר באתי משם כולם היו גדולים ממלאכים וגם אני הייתי גדול עמהם ונהי שלא אהיה גדול מהמלאכים בעבור עונש שראיתי אנשי רשע בעיני מ"מ אהיה כמלאכים ואהיה בין המלאכים ואל תתנני להיות בתוך עם בזוי ושסוי כאלה אז נעשה בשרו כלפיד אש כאליהו ושמו בין המלאכים זהו ויתהלך חנוך את האלהים, וכראות העטרה שנסתלק חנוך מהעולם השפל אז צעקה אל האלהים כענין ארדה נא ואראה הכצעקתה וגו' ואמרה לפני האלהים היא הבינה אני חנוך הייתי גדול בכח הת"ת והייתי יודע דעת עליון ומשיג חמשים שערי בינ"ה והייתי גדול בין הספירות והייתי עומד על אנשי דור ההוא כי הייתי עומד בכח הו' וכמו שהו' זקופה הוא כן הייתי מלך על כל המלאכים ומעוטרת בת"ת ועברה השמיטה ההוא ובשמיטה הזו הורדתני ושמתני בדור הזה עם שסוי ובזוי כמו שהייתי גדול מכל המלאכים בכח כן עתה שימני למעלה מכולם וגדול עליהם לעשות דין ומשפט עליהם ואיש לא יעכב על ידי כי לכן הורדתני משם שהייתי, אז לקחו האלהים ועשאו מלאך גדול וקדוש ועצום על כל המלאכים ונקרא שמו מט"ט בן ירד וזהו שרשם ורמז בתורה חנוך בן ירד שהמדות הנקראים בן הם הו' ומשך הו' הורידוהו למטה. וראה והבן ששם חנוך עולה פ"ד ועם ב' אותיות ב"ן הוא פ"ו שהוא אלהים לומר לך שנוטלת רשות מהווי"ן ונעשית אלהים לשפוט, וראה והבן חנוך במ"ק אהיה הוא אהיה אחרון הרומז באחרונה וקראו מט"ט בגימ' שדי ששמו כשם רבו שבינה נקראת שדי ולמה קראו מט"ט בן ירד על שהורידוהו מתוך הווי"ן הנקראים בן ושמו מלך בתחתונים גם במלאכים וכשעלה אלישע אחר ובא ביושר עד שער האמונה הוא שער מט"ט וראה אותו יושב ומחזיק אחר זכיות והנה מט"ט פועל דין ואין שם איחור הוכרח לשאול כי סבר שעדיין לא בא בשער מט"ט ואמר לו אלישע מי אתה והשיב מט"ט אני חנוך בן ירד כלומר שהורידני מן הווין וגדלני מכל המלאכים ועובדים אותי ומשתחוים לפני כמו לפני מלך מלכי המלכים וכששמע אלישע אחר שאמר אני מט"ט מיד נטרף דעתו ונתבלבל ושכח סדר עלייתו ואמר אין ספק כי שני מנהיגים יש בעולם שהרי הענינים מורים שאין מט"ט רק א' והוא פועל דין והנה מט"ט אחר החוזר אחר הזכיות וא"כ הכל הוא הבל וריק מה שלמדנו בעולם השפל שמט"ט אחד יש למעלה והוא שר של ישראל. ועל שהיה לו ללמוד איך

לירד במרכבה העליונה ולא למד כל הצורך וגם היה לו לשאול למט"ט סיבת הענין וסבת דבריו מה הוא והוא לא עשה כן. ומחיוהו למט"ט שיתין פולסי דנורא משתי סיבות אחת על שלקח יוהרה לעצמו ואמר עובדין אותי ומשתחווים לפני. והב' כדי שיראה אלישע אחר שזהו מט"ט הפועל דין והכהו כל ששה ספירות באש ונפסקו הרחמים משם זהו שיתין פולסי דנורא, ועם כל זה לא הרהר תשובה בלבו ולא שת לבו לזאת כי אמר מט"ט אחר הוא יצאה בת קול ואמרה שובו בנים שובבים חוץ מאחר ומיד פגע בו רבי רבבות מלאכים והשליכוהו מן הסולם מבלי סדר ירידה. ועתה ר' כל אדם יקשיב וישמע סוד גדול ויעמידהו על מכונו ואל יחשוב דבר אחר כי טוב לו מות מחיים ולא יתכפר מן העונש הזה כי אין הדברים מפי אדם. ודע כי כשעלה מחשבתו הטהורה נאצל רוח הקודש וברא האויר האמיתי שאינו נתפס ובו ברא ערבות מרוח יצא מים טללי חיים ואלו טללי החיים זבול מים חיים מן המים יצא אש מעון האש זבול האש מכון האש אלו היסודות הדקים, ודע שהאש ומים חיים וד' גלגלים האלה הם קיימים באויר, ודע כי נאצל רוח הקודש וברא מט"ט, ועתה הבן עיקר הדברים איך נברא כל זה ברוח הקודש בבת אחת ערבו"ת זבו"ל מעו"ן מכו"ן מט"ט רוח א' כל אלה שוים בידיעת יוצרנו כל הקודם זכה. ועתה מאצילות רה"ק נבראו כל יצורי מעלה ומטה ועתה שמע דרך משל מעיין אחד נובע ולא יכזבו מימיו כי הוא מים חיים ומימיו מתפשטים ונפוצים בכל העולם ומימי המעיין מקלחין ויורדים באמה אחת ומן האמה מתפשטים המים בכל העולם והולכין על פני כל הארץ ואם יהיה המעיין והמקור נשחת מיד בטלו מימי האמה ואז כל הבריות אומרים המים האלה יוצאים ממקום פלוני ואין האמה כמעיין. כך הקב"ה הוא שכל ורוח ודבור ורוח שאינו מפסקת לעולם כי הוא חי וקיים ואין מיתה פוגעת בו וברא מט"ט והאציל רה"ק של מט"ט ונבראו כל הנשמות וכל צבא השמים ורה"ק מעולה נאצל על כולם ולכך הם קיימים לעולם הרי לך כי כולם קיימים ברה"ק, ועתה יש לך להבין עקר הכוונה שמט"ט הוא כ"ע ונאצל מרוח שאינה נפסקת שכל עלת העלות, ומט"ט האציל רה"ק חכמת אלהים, ורה"ק האצילה עליונים ותחתונים, וע"כ הוא מעולה על כולם וזהו שכלם קיימים מרוח הקודש ועל שהכתר הוא כח מהכוחות ושמירה למשמרת קראו מט"ט, וכן העטרה נקראת מט"ט כח כל המלאכים ועולם השפל, והנה מט"ט עליון ומט"ט תחתון והמלאכים כולם היו מושכלים אלא שיש הפרש בין מושכל למושכל ואינם שכל שהשכל הוא דבר שאין לו קץ ותכלית ואין עין שולטת בה לא למטה ולא למעלה והאויר הנתפס והמתנועע גם הוא נאצל מאויר שאינו נתפס והאויר הנתפס הוא הנפש הנתפס בגוף ומעלתה גדולה, וע"כ באו כל המצות לצוות שלא תזוז ממקומה, וי

להו לבני נשא שאינם מכירים ערכם מה רוח יקר בקרבם שאין לו ערך ודמיון אבל הם מטנפים רוח ההוא במעשיהם הרעים ודע שאין האויר אחד. כי האויר של מזרח ומערב מחכים התורה שבכתב ותורה שבעל פה וכל הדברים העליונים אשר אין הפה יכול לדבר כולם הם במט"ט היא כ"י שר של ישראל, והאמירה רמז בבינה קו ירוק והדיבור בכח האמירה, ומ"ש וידבר אלהים אל משה ויאמר אליו אני ה' הכוונה כי אמרה הבינה שהיא אלהים אל משה שהוא הנצח אני ה' אני האצלתי הת"ת ואני האצלתי את העטרה הנקראת אלהים וכן המאמר אל משה מד"ו פרצופים, אבל המלאכים אין להם אומר ולא דברים אלא הם השכלים המשיגים את כבוד יוצרם היא העטרה ומשם נתגלגל קו"ל ורו"ח ודיבו"ר ואומר ברוך כבוד ה' ממקומו קק"ק וזהו בת קול. ודע והבן כי אדם הגשמי שהוא מדבר ואומר בלב באבר הלשון בגבורת השכל בעניינים רבים והרי לך כי הב"ה בשמים ובארץ כיון שנגזרו מרה"ק והוא מלא כל העולם ואינו בכל העולם אלא במקום החביב אצלו, ומט"ט אשר בו טועים העולם כסאו ו' גלגלים והרוחות עומדות תחת כסאו והוא מלך על כלו מתחת יד המלך ה' צבאות יסודים זכים וברים ודקים והם ערבות מים חיים זבו"ל מעו"ן מכו"ן אש והמלאכים כולם מכוונים לינק ערבות מערבות מים חיים ממים חיים וכן כולם ומט"ט עליון מכולם והם כסאו, והמלאכים הם לא עבים ולא דקים לפי שאין השגתם כל כך אבל הם זכים וברים ודקים ממראית העין ובחמשה גלגלים אש אוכלה אשר שולטות בהם עין גם ברקי אש אשר שולטת בהם כל עין ובהם הרעמים, וה' גלגלים אשר למעלה מהם אור הגדול ואש הגדול כי עשר גלגלים יונקים מי"ס העליונות וכפי היניקה כן המעלה ואם תשים הדברים במאזני שכלך אז תבין שהרקיע העליונה הוא נראה תכלת וכן עולה בשלהבת אש כמו תכלת, וצבעים אחרים להראות למוכים בסנוירים שדוגמתן רומזים לדברים גדולים ובעניינים גדולים. ועיין בצפרנך אשר הוא כחומה סביב בשר והוא עומד בתוך הבשר ושורשו לבן כשלג ומשם ואילך משתנים המראות עד צאתן בחוץ ומקבל כל ניוול עד שניוולו חוצץ בטבילה ובנטילה. ודע כי בשעה שנפטר הצדיק לבית עולמו הוא רואה אור גלגל השכל ומיד תפרד נפשו ותצא מן הגוף. ודע כי כפי מעלת אותו הצדיק ודיבוקו מאותו אור מראין לו ומיד נדבק כי אין כח בגוף לסבול הנפש ההוא בראותה האור ההוא ומשה תיכף שראה האור מכון זבול עליון מיר נדבק שם וראיית האור הנראה לצדיק אשר נפשו נדבק שם היא הנקרא נשיקה ואין הדין הזה אלא בצדיקים גמורים. ודע שאורות הנזכרים כולם הם אורות נאצלים מהספירות העליונות איש כפי מעלתו מראים לו לידבק שם אשרי אנוש שרואה זה והקב"ה אינו נמצא בזכותו כי אם בישרים ובאבות הם הם המרכבה כי הקב"ה מזכיר

אברהם יצחק יעקב במקום שמזכיר שמו ז"ש וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי זהו שנאמר בכל מקום אשר אזכיר את שמי אביא אליך וברכתיך, והכוונה בכ"מ שאני מזכיר האבות שם שמי ושם הברכה והנה שדי חקוק בסוף שמם של אבות שסוף שמם בק"ם ומתחלפים בא"ת ב"ש שד"י, ועל שהאבות נאחזים בחיות העליונות הנקראים ארי"ה אד"ם שו"ר נש"ר ושדי חקוק בשמם והתפילין והמזוזות והברית רומזים בהם ע"כ מזכירין שדי במזוזה שדי בתפילין שדי בברית כי שם שדי הוא שם שלם אפי' על כל הנעלמות וכל העולם נברא בשם שד"י והכל תלוי בזכות האבות ע"ה זהו שאמרו האבות הם הם המרכבה. ועתה אפתח עיני עורים אשר עיניהם פתוחות ואינם רואים כי אינם חוששין לנפשם חשך ענן וערפל בקרבם ולמה לא ישומו נפשם וכחם לדעת עניני הנפש אשר בקרבם מה טיבם ומה עניינם ואז יוכלו ליתן שבח להשם אשר נתנה בקרבם כענין נשא לבבינו אל כפים אל אל בשמים. ודע כי האבות על שרומזים במרכבה נקראים מרכבה עליונה והסוד היוצא מהם צריך שיכתבם בצורות האלו ואז תוכל להבין זה הסוד:

- אברהם - - - אברם:
- ישחק - - - - יצחק:
- יעקוב - - - יעקב:

דע והבן כי יעקב מספרו קפ"ב ויצחק מספרו ר"ח ואברהם מספרו רמ"ח ודע והבן שיצחק כתוב בצדי' וכתוב בשי"ן וצרף צ"ש ועולה יצחק יעקב, ודע כי בהיותו נכתב בש' כולל יצחק יעקב כאחת, ועל שיעקב הוא מלך בו' קצוות ועמו ז' עולה ז' שמות הויה סוד המורה שבע פנים שבע שמיטות ז' ימי השבוע וכל השביעית כולם. ויצחק עולה ר"ח רבו של יעקב שכן ר"ח בגימ' רב"ו וניתוסף ליצחק שם הקודש א' יותר על שם יעקב כי יצחק ח' שמות ויעקב ז' וזהו תן חלק לז' וגם לשמנה כלומר תן חלק לסוד השבוע שהוא סוד השנה וסוד העיבור וענין הירח אשר צורת יעקב חקוקה כפי מהלכו שהוא אי"ב תשצ"ג שאב"י גת"ץ חקוק עליו בשם ראשון והם ז' שמות, כי אב"ג ית"ץ הוא שם של ששה אותיות והם ז' שמות נגד ז' שמות שעולה שם יעקב, והראשון מז' שמות אב"ג ית"ץ והזכרתם ת"ג צבא"י והנה אב"י גת"ץ אשר הוא שם ראשון של יעקב חקוק באי"ב תשצ"ג זהו צורת יעקב חקוק בירח. ושם אברהם הוא רמ"ח ועולה ט' שמות הוי"ה אלא שעליהם תוספת חשבון דו"ר שהיא רגל הרביעי של המרכבה וסודו י"ד העטרה הנקראת י"ד, הנה ג' האבות עלה שמותם ז' הויה ח' הויה ט' יהו"ה שהם זח"ט ז"ח עולה י"ה תמלא י"ה יו"ד ה"א הוא יהו"ה, חלקהו ותרבעהו י"ה פעמים י"ה הם רכ"א,

וי"ה פעמים ו"ה קס"ה צרוף קס"ה עם רכ"א עולים יצחק יעקב יחד ולומר לך ז"ח שהם שמות שעלו מיצחק ומיעקב יהוה אתד מתרבע לכולם ושניהם נכללים בשכינה שכן יצחק יעקב בגימ' השכינה, ואברהם רמ"ח והנה השכינה ברמ"ח כן האדם צריך לקדש הרמ"ח אברים שבו. ועל שאבות רומזים כל עניני המרכבה עליונה כי שמותם מפי עליון ע"כ נאמר האבות הם הם המרכבה, והוצרך לכתוב יעקוב מלא בו' לומר לך שהו' שמות אבגית"ץ כל שם ושם ששה אותיות ושם בראשית ו' אותיות והשם הויה ואהיה ו' אותיות שהם אהיה ו"ה והו' של יעקב מתגלגל ע - י כללו ועולים באהיה שמא' עד ו' אהיה והוא ו', והשכינה ה' והיינו שעלה בשם של ששה אותיות וכל זה הוא בר"ן לממשלת הכתר הוא אברהם העולה רמ"ח פחות ב' מר"ן ושלח חסדיו אל יעקב בנו להעלותו בשם של ו' אותיות ואז יתקבץ אברהם עם הו' בנים הנחמדים והנה נשלם אברהם בר"ן עם ב' בניו זכר ונקבה ואז יאמר אברהם רני עקרה לא ילדה, וגם כבוא אברם בלא ה' לצורך גדול ונשלם בה', וגם יעקב נשלם בחולם עם ו' כי הו' בחולם יעלה, והאמת יצחק לא נוסף ולא נגרע אבל נשתנה באות אחת צד"י בשי"ן והנה ג' אותיות הם בשוה ועליו העולם מתגלגל שנאמר אל עמק שוה הוא עמק המלך:

ד"ה ועתה שמע רמזי החכמים אשר רמזו

ועתה שמע רמזי החכמים אשר רמזו בדבריהם ויתהלך חנוך את האלהים ואיננו כי לקח אותו אלהים א"ר ישמעאל אמרתי למט"ט מפני מה אתה נקרא בשם קונך בע' שמות ואתה גדול מכל השרים וגבוה מכל המלאכים וחביב מכל המשרתים ונכבד מכל הצבאות ורב מכל האדירים בגדולה ובמלוכה ובכבוד והשיב ואמר לי מפני שאני חנוך בן ירד כשחטאו דור המבול וסרחו במעשיהם ויאמרו לאל סור ממנו מה עשה הקב"ה נטלני מביניהם להיות עד עליהם בשמי מרום לכל באי עולם וכיון שלקחני הקב"ה לשמש את כסא הכבוד ואת רגלי המרכבה ואת כל צרכי השכינה מיד נהפך בשרי לשלהבת וגידי לאש ועצמותי, לגחלי רתמים ואור עפעפי לזוהר הרקיע וגלגל עיני ללפידי אש ושערות ראשי ללהט ולהבה וכל אברי לכנפי אש בוערות וגוף קומתי לאש יוקדת ומימיני חוצבות להבות אש ומשמאלי בוערים לפידי אש וסביבותיו מפריחות רוח סערה וסופה וקול רעש נרעש מלפני ומלאחרי, ודע ר' שכל הרואה מאמר זה יאמר כי עיניו פתוחות ורואה אותו והאמת אתו שרואה אותו אבל אינו מבין דבר ופתיחת העינים הוא השגת השכל. ודע שזה מט"ט הוא העטרה ונקרא בע' שמות שנאצלה מת"ת הנקרא יהוה ומלא יו"ד ה"א ו"ו ה"א ועולים יחד ע', ואתה גדול מכל השרים ר"ל שכל

ע' שרים ממנו מקוים להתפרנס וע"י פרנסתם, וגבוה מכל המלאכים שכל המלאכים למטה ממנו, וחביב מכל המשרתים ר"ל שהוא חביב אצל כל הספירות שכולם מחבבין אותו ואין הכוונה שהוא יותר חביב מכלם. אלא מכל א' יוצא חביב ונכבד מכל או"א ומכל הצבאות ר"ל מכל הצבאות הוא נכבד אצלן ורב מכל האדירים במלוכה ובגדולה ובכבוד ר"ל שכל האדירים משפיעים עליו שפע והוא רב ומלך בעולם השפל אלו דברי ר' ישמעאל, והעטרה השיבו אני חנוך בן ירד מט"ט שנאצלתי וירדתי מהמדות הנקראים בן הוא ו' ומשך הו' וכשחטאו דור המבול וסרחו במעשיהם ואמרו לאל סור ממנו שמני הקב"ה לראש ולמלך ולדיין על עולם השפל. וכשסרחו נטלני מביניהם ר"ל לא הניח השפע לרדת בי כדי שאשאר בדין ואוכל להיות עד בשמי מרום לירא ממנו כל באי עולם. שלא יעשו כמעשיהם וכשנטלני מביניהם ונפסק הרחמים הייתי משמש את כסא הכבוד הם הספירות שלמטה מהבינה ואת גלגלי המרכבה הם רגלי המרככה הם רגלי כסא הכבוד הם ארי"ה שו"ר אד"ם נש"ר ואת השכינה היא שכינה עלאה אז נהפך בשרי לשלהבת ר"ל שכל רמ"ח איברי השכינה שאמרנו כולם נהפכו לדין ולאש לכלות זהו ויתהלך חנוך את האלהים וחנוך הגשמי עלה בסערה השמימה ויונק מהמדה הז' ונקרא גם חנוך הגשמי מט"ט מפני שיונק ממט"ט וזהו שהרמיזו חז"ל בדבריהם ואמרו הקב"ה עושה לצדיקים כנפיים בג"ע ושטין על פני המים ר"ל כנפים לבישת הנפש מלאכית עם כלי גוף שלא יתבטל בביטול היסודות והכוונה כי חנוך נתפשט מיסוד גופני ונתלבש ביסוד רוחני והקושר קשר רוחני קשרו ומכח אצילותו עטרו יתברך שמו. ור"ע אומר שהעלהו הקב"ה ברוח סערה כאליהו ז"ל כ"י לק"ח אות"ו אלהי"ם בגי' ברו"ח סער"ה העלה"ו. ועוד ארז"ל ויתהלך חנוך את האלהים מתוך עולם הגשמי נמשך מעט מעט עד שנעשה כאליהו ועמד במקומו הראוי לו ועל שיונק ממדה הז' והוא תחת אותה המדה ע"כ גם זה חנוך היה ז' לדורות. ועוד ארז"ל ויתהלך חנוך את האלהים שמקבל ממדה הז' הנקראת גם היא מט"ט האבן שמאסו הבונים ר"ל שהרחיקוהו מן הבנין אנשי דור הפלגה שבנו המגדל ומאסו המדות העליונות שלא להשפיע לה והבונים את המגדל גרמו לאותו אבן והמשילוה ומינוה והיא היתה לראש פינה על אלפי אלפים וריבוא רבבות על אבן א' ז' עינים, והמייחד תפילתו בה יפיק שאלתו כי משם רועה אבן ישראל היא היד הנטויה היא אבן השתיה אשר ממנה עולם השפל הושתת היא סוד הלבנה בחידושה היא אבן הראשה ועליה אמר הכתוב אל תמר בו שלא ישים כוונתו בה לבדה בשעה שמתפלל כי שמי בשם המדה שמקבל משם שגם היא נקראת מט"ט וע"כ תהיה עם הכלל. ואבי ז"ל היה אומר בתפלתו אנשאך בספירה אחרונה היא מלכות ונקראת מט"ט זהו המאמר

ששמו כשם רבו, ומי שיש לו עינים יבין וידע מי הוא מט"ט ומי הוא רבו של מט"ט ששמו כשם רבו. ועוד ארז"ל אמר קב"ה למשה השמר מפניו ושמע בקולו אל תמר בו ר"ל השמר מפני זה הנכבד מט"ט שהוא נכבד ומשרת ושמתיו לפתוח היכלי מבחוץ לעשות דין ומשפט בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה כי יש לו פנים כלפי ת"ת ישראל כאשה לבעלה ויש לו פנים כנגד העולם להנהיגם הוא שנאמר וכל מעשהו באמונה שהוא המשלים כל הבנין, ומט"ט מלשון שמירה זהו שקורין אותה חז"ל מטרוניתא שהיא הנקראת שומר ישראל. זהו שאמר ר' יוחנן העבודה שקבלנו משומר ישראל ועל שהיא סוגה בשושנים וכלולה בו' קצוות אמר בשיר המעלות ו' פעמים לשון שמירה ועל המדה הזו אמרו חנוך לנער ע"פ דרכו, כלומר חנוך המדה הזאת ע"פ דרכו להתחדש בכל חודש וחודש ומצד החידוש נקרא נער. ודע כי אדם היה לו ספר וחנוך היה לו ספר ז"ש בזוהר פר' בראשית ר' אבא ספר וודאי הורידוה לו לאדם ובו ידע חכמה עלאה וספר זה נתנו לו כתר עליון ובשעה שיצא אדם מג"ע נאבד ממנו אותו הספר עמד והתפלל ובכה לפני הקב"ה ונתגלה לו כבראשונה כדי שלא יחסר החכמה מפי אדם, והכוונה ת"ת ישראל קודם שהטיל נחש הזוהמא היה יורד אליו השפעת חכמה עלאה להוריד השפע ההוא בעטרה הנקרא גם היא ספר וכשהטיל זוהמה נפרד ממנו הספר וכאשר שב האדם הגשמי בתשובה שב הספר ונדבק בת"ת והרזים האלו ירד מלאך ולמדם לאדם הראשון זהו שאמרו ספר היה לו לאדה"ר, וכן ארז"ל ספר היה לו לחנוך וזה הספר הוא הספר שהיה לו לאדה"ר לשבח למאריה דעלמא זה הספר היה לו לאדה"ר והיה בא בחוה וכל הסודות נעלמות נמסרו בידו של חנוך ע"י ת"ת ואלף מפתחות נמסרו בידו וקושר כתרים למאריה עלמא וקב"ה לקח אותו זהו ויתהלך חנוך את האלהים ואיננו כי לקח אותו אלהים ומפני שמוסר לו רזי עליונים נקרא ספר חנוך, ובשעה שמתייחד הקב"ה עם חנוך מראה לו גנזי עלאה מראה לו אילנא דחיי בתוכו וטרפי דאילנא וענפיו וכולם רואה. ראה והבן כמה סודות נעלמות ועמוקות מראה הקדוש ב"ה ליריאיו הוא שנאמר סוד ה' ליריאיו, א"ל ר' אם שמעת למה הלך חנוך אל האלהים, א"ל ליטול רשות ולבאר כל מה שברא בעולם, א"ל ר' ואבי ז"ל אמר לי כי עלה ליטול רשות להשליך ארס בעולם השפל, א"ל מנא לך, א"ל ר' ויתהלך כתיב וחלופו פמ"א צכ"ל עולים אר"ס, א"ל בני ומי הוא הגוזר, א"ל ר' אהי"ה שכן ויתהלך במספר קטן אהי"ה, הרי לך עד שהוא כן חנוך הפכהו והוא כ"ו נ"ח מלמד שהלכו הרחמים מן כ"י. וראה והבן מה עשו הרשעים נתחבר כ"ו עם חלופו שהוא לף ביחד ונעשה קול וזהו קול ה' שובר ארזים ארורים הרשעים שמהפכין מדה"ר למה"ד, ויתהלך חנוך במ"ק אהי"ה אהי"ה שאהי"ה

ראשון נתן רשות לאהי"ה שני לכלות. את האלהים אותיות את"ה אלהים ר"ל הלך חנוך שהוא הרחמים אתה אלהים שהוא הדין ומלת אתה אתה ואיננו. ראה והבן מה נעשה כי בראות הו' שהוא יסוד את הו' שהוא הת"ת נתגלגל ועלה בבינה כדי שיתוועד עם הו' הנגלה והרי שהניחה הבת לבדה. אז ויראו בני האלהים את בנות האדם ובאו ועמדו בין השמים והארץ והורידו מים חמים מן הגיהנם וטבעו את העולם ויראו בני אלהים הבנים האלו נאצלו מפח"ד יצחק וכשהטיל הנחש הזוהמה אז השתדלו גם הם והורידם הקב"ה ממקום קדושתן והניחם למטה מן העטרה, וזהו שאמר ר"מ המלאכים שנפלו ממקום קדושתן מן השמים ראו בנות דורותיו של קין שהיו מהלכות גלויות בשר ערוה ומכחלות עיניהם כזונות תעו אחריהם ולקחו מהם לנשים וכוונתו עתה שהשליכם הקב"ה למטה מן העטרה לעולם אינם יונקים רק מהשפעות הפח"ד ואומר בנות להרמיז אל היצר היורד משם לפתות את האדם, וזהו שאמר בשר ערוה גלויות שרומז ביצר הרע ולעולם אין השתדלותם רק להביא דין בעולם וקודם שהשליכם למטה כיוונו להוריד דין בעטרה וזהו בנות טובות מיעוט רבים שנים. בת הפנימית ובת החיצונית אלא שהפנימית היא טובת וע"כ מלת טובת חסר ו' ועתה שהשליכם למטה בארץ מבקשים מקום לכנוס. ור' יהושע אמר שהמלאכים אש לוהט הם שנאמר משרתיו אש לוהט אלא בשעה שנפלו ממקום קדושתן מן השמים נעשו כחן וקומתן ככח אדם שלבושו כגוש עפר שנאמר לבש בשרי רמה וגוש עפר. וכוונתו כי מאחר שהורידם הקב"ה למטה מן העטרה אינם כבראשונה כי עתה הוגשמו מעט שכל היורד למטה מן העטרה נגשם. עוד אמר ר' יצחק עזא ועזאל משנפלו ממקום קדושתן שלמעלה ראו בנות האדם וחטאו והולידו בנים ואלה הם הנפילים דכתיב הנפילים היו בארץ וכוונתו עזא ועזאל אותיות עזאזל וכשנפלו לעולם יורדים ומקטריגים ועולים ונכנסין ונותנין יניקה לבנות האדם מכוחות הטומאה. ור' חייא אמר בני אלהים הם בני קין ממש כי כשבא הנחש אל חוה והטיל זוהמא ואח"כ בא עליה אדם ונתעברה וילדה קין ומצד זוהמת הנחש אשר יניקתו מפחד יצחק לא היה דומה כשאר בני אדם וכל בני קין נקראים בני אלהים, וא"ת איך קורא אותם נפילים בעבור שהנחש הוא שליח של ס"ם היה והזוהמא מצד ס"ם ירד וע"ש הזוהמא שירד משם נקראים נפילים והנה הדבר למעלה ולמטה. ומ"מ אבי ז"ל אמר לי כי בני אלהים אלו עזא ועזאל והם שני מלאכים דהוו מקטרגי למאריהון והשליכם הקב"ה מאתר קדושתייהו וכשירדו למטה הופשטו מאורין ולבשו גשמיות, ודע שכל המלאכים נקראים אישים וכיון שהשליכם הקב"ה הופשטו מאותן היסודות ונתלבשו יסוד אדם וכל המלאכים שהולכים בשליחות המקום ב"ה לובשים גשמיות וכשרוצים

לחזור חוזרים ולובשים מלאכיות וחוזרים למקומם, עוד ר' קיסמא בר' ינאי אומר בעבור שנתעכבו ז' יומין ולא יכלו לחזור שם וכוונתו כי אחר שהושלכו למטה מן העטרה שהיא שביעית לימים העליונים אין להם רשות לעלות. ודע כי בני קין לא היו דומים לבני אדם ובניהם ההנקראים בני אלהים אבל עזא ועזאל מצד שמבקשין לקטרג בעולם ולתת יניקה רעה בבת אשר היא טובת מראה לקחם הקב"ה ושם אותם בהר שכולה חשך וכפת אותם בשלשלאות של ברזל וכל הרעה וכישוף ועין הרע יורדים משם וכל כישוף מצרים ובלעם משם. וראה והבן שקודם ירידתן היו מקטריגין למאריהון באותם כשפים שמכחישין פמליא שלמעלה ואלמלא שלשלאות של ברזל שכפת הקב"ה אותם בהם היו מטשטשין העולם ולא היה יכול לסבול אותם ועתה שהם כפותים יונקים מצד צפון שמאותו הצד באים כל הרעות ומתגברין בעולם, ודע שלעולם מבקשים לקטרג ע"כ כל בעלי כישוף מזכירין עזא ועזאל בכישופם. וראה והבן כי ר"ע תיקן הבדלה ועשה קריאה הזו בהבדלה עזא ועזאל רזי דמאריהון גליין וניקב יתהון מן נחיריהון ותלא יתהון בטורא קבל דשמשא לא חזיאן ורוחא נשבה על אפיהון כל זמן וכל שעה. עוד הרמיזו רז"ל אמרה נשמתו של משה לפני הקב"ה רבונו של עולם מאצילות שכינתך ירדו שני מלאכים עזא ועזאל וחמדו בנות הארץ והשחיתו דרכם על הארץ עד שתלית אותם בין הארץ לרקיע ודע שהנחש העיור אשר הוא שושבין בינו ובין ס"ם ולילית ואלולי שהוא עוור והוא למטה מן העטרה העולם לא היה יכול לסבול וברוך היודע איך ברא עולמו ומי יוכל להשיג אלהותו כי הוא אינו מושג:

ד"ה ויאמר ה' לא ידון רוחי באדם

ויאמר ה' לא ידון רוחי באדם ר"ל רוחי שהיא הנשמה לא יהיה גוף האדם מלבישה ולא יהיה גוף האדם נרתק שלה ויהיה מלת ידון מלשון וישב חרבו אל נדנה אמר לעולם להרמיז בסוד העולם, והכוונה הוא ביובל לא יהיה רוחו באדם בשגם הוא בשר ר"ל הרוח שנאצלה ממוח העליון הוא בשר ר"ל נמשך אותו רוח אחר הבשר עד מאה וך' שנה ר"ל עד שיעבור ממשלת כל העשר ספירות שכל א' כלול מעשר הרי ק' ועשרים ר"ל שיחזור ממשלת הכתר וחכמה ובין השמשות של בינה שעברו המאה ועשרים שנה אז לא ידון רוחי באדם ר"ל לא ימשוך הרוח אחר רצון הבשר רק הבשר ימשוך אחר רצון הרוח וזה צריך להיות בסוף שתא אלפי שני, ובין השמשות של התחלת השביעית יתבטלו הכל ויעמדו בשמיטה ובמנוחה, והו' אלפי מתחלקים מת"ק ת"ק שנה וחוזרין חלילה עד סוף ממשלת חכמה והתחלת בינה בין השמשות זה מאה ועשרים שנה וזהו

שהיו ימיו של משה ק"ך שנה לא פחות ולא יותר בעבור שבא משמיטה שעברה להודיע לישראל הענין שכך היה גם אז שתא אלפי וחד חרוב ואז התחילה שמיטת הפחד, ומצד המדה שהיא קשה לוחמים היצרים ואם בני אדם עושין רצון של קב"ה וכובשין יצ"ט על יצר הרע אז מביאין ברכה מהמדה הנקרא אי"ן בכל הויות. ועתה אודיעך דבר אחד מפי אבי ז"ל וממנה לא תזוז כי אין שם שום ספק וגימגום כשהברכה מתפשטת אז הנשמות נתגלות בעולם וכפי האצילות הנאצל כך הנשמות הנאצלות פעמים מרוחו ופעמים מרוח הטומאה, והנה עתה שיש השפעה טובה נאצלות נפשות טובות ובזמן שיצר הרע כובש את הטוב ואין עושין רצונו של מקום אין ההשפעה יורדת בשכינה רק בכוחות הטומאה והנשמות היורדות עם ההשפעה יוצאות בחוץ ונטמאות ומשם באות, הוא שהרמיזו רז"ל בפרק קמא דתענית אין הגשמים נעצרים אלא בשביל שנתחייבו שונאיהם של ישראל כליה שנאמר ציה גם חום יגזלו מימי שלג שאול חטאו שהכוונה הוא כשיצ"ט כבוש אז מד"ה הנרמזת באש ובחום מתגברת על מדת החסד הנרמזת במימי שלג שנאמר אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו והוא מסבת החוטאים אז ההשפעה הולכת ביצה"ר בכוחות החיצונים והנשמות עם ההשפעה יוצאות ונטמאות ואחרי כך באות. עוד הרמיזו שם אין הגשמים נעצרים אלא בשביל עזי פנים שנאמר ימנעו רביבים ומלקוש לא היה ומצח אשה זונה היה לך. וראה והבן שעל זה אמר לא ידון רוחי באדם לעולם כלומר שיש מלחמת היצה"ר עם יצה"ט וימשוך הרוח אחר הבשר רק בזו השמטה אפי' רוחי נשמה וידון תיק הוא גוף הנשמה והכוונה שבזו השמיטה הנשמות החדשות ימנעו לבא לעולם בשגם הוא בשר ר"ל בעבור שהרוח גם הוא נמשך אחר הבשר להיות נפש גופני רודף אחר תאוות הגשמיות ולא אחרי הרוחניות וע"כ יתגלגל במוגשמים בטובים וברעים ובנמשכים באשפה, ואתה הוא גורם ורוח החדשה חלפה והלכה לה. ואבי ז"ל א"ל כל כוחות של הקב"ה זה על גב זה והם דומין לאילן מה אילן זה ע"י המים מוציא פירות אף הקב"ה ע"י המים מוציא כוחות האילן ומאי ניהו המים של הקב"ה היא חכמה היא נשמות הצדיקים שפורחין מן המעיין אל הצינור הגדול ועולים ודובקים באילן, וע"י מה פרח ע"י ישראל כשהם צדיקים וטובים שכינה עמהם שרויה במעשיהם והם בחיקו של הקב"ה ומפרה ומרבה אותם. וראה והבן שהכל תלוי באדם הגשמי ליישר נפשו או לאבדה ח"ו וזה הדרך יהיה לעולם מ"מ לענין המיעוט והרוב בשמיטות שכל שמיטה תעשה כעניינה ואם תרצה לדעת שזה הסוד גילה אותו משה שכן בשג"ם בגימ' משה, ר"ל שבא בזמן שהנפש נמשך אחרי הבשר והיו ימיו של משה ק"ך שנ"ה להודיעך שכך היה אף בשמיטה שעברה שתא אלפי שנין הוי עלמה

והיו מתחלקין לספירות ת"ק שנה לכל אחד כאשר אמרתי. ועוד אמר לי אבי ז"ל זרע חכמה עילאה יורד דרך השדרה אל העטרה ומשם בעולם השפל הוא שנאמר ממזרח אביא זרעך כשישראל טובים ואם לאו מבחוץ. עוד ארז"ל לא ידון רוחי אמר ריש לקיש אמר הקב"ה איני בורא עוד נפש מישראל. ר' יוחנן אמר כשיעלה נפשותיהן אצלי איני מחזיר להם כענין שכתוב וישב חרבו אל נדנה ונראה שריש לקיש הרמיז שהנשמות מתגלגלות, ודעת ר' יוחנן אם מעשיהם טובים ונפשותיהן באות אלי איני מחזיר להם ואם לאו ירדו מסטרא דמסאבא ואחר יבואו להם. ודע והבן שקודם שחטא אדה"ר ומלכותו בכל משלה ואחר שחטא נאסר לו הבשר ומשבא נח הותר לו הבשר ונאסר לו אבר מן החי שלא לצער הנפש, והכוונה לא ידון רוחי מאמר הבינה ואמרה המדה הנקראת לא ידון רוחי באדם כשהנפש נמשכת אחר הבשר והדין הזה ימשך עד מאה ועשרים שנה לעבור הששה אלפי שנה מכל השמיטות ת"ק שנה בשמיטה וחזר חלילה ואמר מאה ועשרים שנה שכ"א כלול מעשר וכשיעברו העשר יחזור חלילה שהם הך' שנה הרומזים לב' מדות שכ"א כלול מי':

ד"ה הנפילים היו בארץ הם שמחזאי

הנפילים היו בארץ הם שמחזאי ועזאל שנפלו ממקום קדושתן ובאו תחת הארץ ומבקשים לעולם לבא בארץ כי כן היו קודם שנפלו, לעולם היו מקטרגין בארץ אבל מלאכים אחרים חוץ מאלו לא היו בארץ מ"מ כולם נקראים גבורים שיניקתם מן הגבורה ומסבבים את המטה היא הארץ זהו שנאמר ששים גבורים סביב לה שעשרה בכל קצה וקצה מו' קצוות וסובבים מטתו של מלך היא הארץ מטתו שלימה. ועוד ארז"ל המה הגבורים בני קין מסטרא דקין ס' היו כמו שלמעלה שהיו ס' כתיב הכא המה הגבורים וכתיב התם ששים גבורים סביב לה. אש"ר מעול"ם אש"ר האציל עולם הם ו' ימי בראשית עמהם נאצלו ובאו לארץ ויונקים משם וע"כ נקראו גבורים על שיונקים מהמדה הנקרא עולם הגבורה. וא"ר אחא כולם נקראים בני אלהים והשכינה היא מטתו שלשלמה כי היא מטה מוצעת לת"ת ישראל שהשלום שלו וב' ויי"ן נגלה ונסתר אחד:

ד"ה אנשי השם אלו הנפילים כולם

אנשי השם אלו הנפילים כולם מקבלים ממדה"ד הנקרא שם שנאמר ונעשה לנו שם ומהם יוצאין רוחות ודינין בעולם ונדבקים ברשעים וע"כ נקראו אנשי השם ועל שהם למטה מן העטרה מושכים עליהם דין מצד החיצון ויודעים בני קין מהם שם הטומאה

בכל מלה ומלה בכדי לתקן כשפיהם וזהו שארז"ל באברהם שמסר לבני הפלגשים שם הטומאה כי כשפים ומעשה שדין נשפעים מהמדה ההוא הנקרא רוח מסאבא. ודע והבן כי הלחשים שהזכירו רז"ל ומזכירין מלות זרות אין למלות ההם שום פירוש כי הם עצמם שמות כגון עיזא דבי טבחא שמינה מינאי שהוא שם שמכחיש השד ואינו מזיק וכיוצא באלו רבים. ואמר אנשי השם אותיות המתהפכות משה שכח משה מבטלם והוא נצח מטה משה:

ד"ה וירא ה' כי רבה רעת האדם ר"ל

וירא ה' כי רבה רעת האדם ר"ל נתרבה השפע של מדה רעה באדם הוא ת"ת וכל יצר מחשבות לבו ר"ל כל שפע שיורד אל העטרה שהיא לב הת"ת רק רע כל היום רק מלשון ירקרקות רע כמוהו כל היום הו' ומשך הו' המתהפכים לדין ומשפיעים עליהם דין כי רבה רעת האדם הגשמי הגיע פגמו בארץ העליונה וירא ה' היא הבינה וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ ר"ל נחמה גדולה הוא שעשה ה' שהאציל הד"ו פרצופים שהם האדם והארץ ואע"פ שיורד עצב בלבו היא העטרה אינה מניחה לכלות העולם ולברוא עולם חדש כי לעולם משאיר שארית בארץ, ובאדם הגשמי הוא אומר נחמה עשה הקב"ה שעשה האדם גשמי בארץ להיות דוגמתו למעלה כדי שישאר שארית בארץ ואע"פ שאדם הגשמי מוליד במעשיו הרעים עצב בארץ. עוד אשר עשה אדם בארץ נראים פנים אחרים האדם בארץ הוציא אדם שלמעלה שלא להיות בארץ:

ד"ה ויתעצב אל לבו כביכול לבו לקה

ויתעצב אל לבו כביכול לבו לקה עמהם כי גרמו ומנעו מלבא שפע אליו הוא שנאמר המה מרו ועצבו את רוח קדשי. ואמר לי אבי ז"ל שהשכינה נקראת כבוד ולב, ונקרא כבוד כי חולקין כבוד למדה"ד, ונקרא לב על הפעולה שלמטה וזהו כבוד השם וזהו לב השמים, והנה כבוד ולב שניהם מורים בתורה שבכתב והיא המבארת תורה שבכתב וזהו כבוד ך"ב אותיות של תורה המתחלת בב' ומשלמת בל' ומ"מ מלת לב שהיא כלולה מל"ב נתיבות החכמה וכח הביאור שמבארת תורה שבכתב מכח הפחד תורה שבע"פ דיין חזק לא ישא פנים לזקן ונער לא יחון, וע"כ הלב נוטה לצד צפון וזהו שהכבו"ד והל"ב עולים דין וכשיעשה הדין הוא ש"ך כענין חמת המלך שככה שכן ל"ב בא"ת ב"ש ש"ך, ומלת לב הוא ו"י ו"י ר"ל ו' לעלמא כשהלב דן אותו ואם תמלא ו"י ו"י הוא כ"ו כ"ו שהווי"ן שבו לדין ארורים הרשעים שמהפכין מדה"ר למדה"ד. וכן אמר לי אבי

ז"ל מהו לב עד לב השמים ובו כלולים ל"ב נתיבות החכמה השמים הוא ת"ת ולב היא העטרה. וראה מה מעלה גדולה יש למלת ל"ב שאותיות יה"ו הוא שם הגדול בקש את כל האותיות להשתמש בהן ולא מצא כי אם אותיות ל"ב של"ב מראה אותיות יה"ו כענין לי לה לו בי בה בו, ראה והבן שהשם שהוא יה"ו נקרא בשם נכבד שהוא ל"ב ובשני אותיות האלו אותיות יה"ו נסתרים כי כאשר תאמר לי לו לה אינם נהגים כי הנסתר לעולם נסתר וזה לא תמצא בכל אותיות שבתורה. וראה והבן כשיה"ו מצטרף עם ל"ב עולה ג"ן ואז הוא גן נעול אחותי כלה אימתי בזמן שיה"ו עם ל"ב זהו כי שמי שהוא יה"ו בקרבו שהוא ל"ב. ועוד אמר לי אבי ז"ל מאי ניהו מלא כל הארץ כבודו, אלא כל אותו ארץ שנבראת ביום ראשון של מעלה כנגד ארץ ישראל מלאה מכבוד השם ומאי ניהו חכמה שנאמר כבוד חכמים ינחלו. ואומר ברוך כבוד יהו"ה ממקומו ומאי הוא כבוד שם. משל למה הדבר דומה למלך שהיה לו מטרוניתא בחדרו שכל חייליו בה משתעשעין והיו לה בנים ובאים כל היום לראות פני המלך ומברכין אותו ואומרים לו אנה אמנו אומר להם לא תוכלו לראותה עתה, אמרו לו ברוכה תהא בכל מקום שהיא ומאי דכתיב ממקומו מכלל דאיכא דידע מקומו, משל למטרוניתא שבאה ממקום רחוק ולא ידעו מאין באה עד שרואים אותה שהיא אשת חיל נאה והגונה בכל מעשיה אמרו זאת וודאי ממקום האור נלקחה כי במעשיה האיר העולם שאלו אותה מאין את אמרה ממקומי אמרו א"כ גדולים אנשי מקומך ברוכה תהיה ומבורך מקומך וכי אין כבוד ה' אחת מצבאות וודאי לא גרע ממנה, ואמאי מברכין לה משל למה הדבר דומה לאיש שהיה לו גן נאה וחוץ לגן בקרוב ממנה חתיכת שדה ואם השקה את הגן בתחלת השקיותיו והלכו להם המים על כל הגן ואין אותה חתיכת שדה שותה שהיא אינה דבוקה אע"פ שהכל אחד לפיכך פתח לה מקום והשקה אותה, וכוונת הענין כבודו היא העטרה כבוד הת"ת שממנו מתכבדים ומלא כל הארץ כבודו ר"ל שכבודו שהיא העטרה מלאה מן הארץ העליונה חכמת אלהים ע"י המדה הנקרא כל, זהו שנאמר כבוד חכמים ינחלו ר"ל המדה הנקרא כבוד היא העטרה חכמים ינחלו כלומר השפעת חכמה ינחלו, ולא אמר ינחל שהנחלה שהיא נוחלת ע"י הת"ת הוא הו', ומה שאמר ברוך כבוד ה' ממקומו הכוונה שהכבוד מתברך מברוך שהוא הכתר והוא מקום הכבוד ששם היה הכבוד בכח, והמשל למלך הוא ת"ת מטרוניתא היא העטרה שכל חייליו בה משתעשעין שכל הספירות השפעתם בה והיו לה בנים אלו המלאכים שהם למטה מן העטרה ובאים בכל יום לראות את פני המלך היא כ"י הנקרא פני המלך ומברכים אותה ר"ל שואלים ומבקשים מהמלך לברך פניו ושואלים ג"כ אנה אמנו להתברך ממך ואומר להם לא תוכלו לראותה כלומר

להשיגה ואמרו לו ברוכה תהיה בכל מקום שהיא כלומר תהא מבורכת מכתר עליון שהוא מקומה על ידך, ואמרו ממקומה על שם שהמקום שלה היא נעלם שאינו מושג לעליונים אבל מצד הזוהר הרואים בכבוד הבא אליו מן הת"ת ע"י המלך מכירים שכל הספירות שלמעלה ממנה גדולים והגונים וברוכים וז"ש ברוכה תהיה ומבורך מקומך, ומה שהמשילה לחתיכת שדה והוא חוץ לגן הזה הוא יסוד עולם והכבוד הוא חתיכת שדה ואמר שהכבוד אין קבלתו כמו שאר ספירות שהיא אצילות אחרון. ופעמים יבואו מים בגן שהוא היסוד ואין הכבוד שותה מאותו המים וא"כ נראין הדברים אחר שהדבר הוא כך שאינה באחדות עם הבנין לענין ברכה בגן בעיבור שבה הקיצוץ והיא המקבלת העונשים להעלותה לעשות נקמה והם המונעים המים מלרדת בה ע"כ צריכין לברכה ולקבוע לה ברכה בפני עצמה להיותה באחדות כולם בברכה כמו שהיא ביחוד האילן, וזה טעם האתרוג שאינו נאגר עם הלולב ועם השאר מינים להודיעך שאינה עם הבנין בברכה וע"כ שים בדעתך לייחדה גם בברכה להיות נפשה קשורה בנפשו. הלא תראה שמיני עצרת הוא תשלומין דראשון להודיעך שהוא באילן וארז"ל שהוא רגל בפני עצמו לענין ברכה שאינה ביחודם וע"כ צריכין לברכה וקבעו לה ברכה בפ"ע כדי ליחדה גם בברכה וכל זה למה מפני שהיחוד לשם הוא נשלם ושם נקשרו כולם ולכן נקראת מקום אח"ד שהיא נקשרה ומיחדת הכל בלי פירוד. ועתה דע והבן שנכתבו ב' ההי"ן בהוי"ה והראשון לבינה והשניה לעטרה, וראה והבן שה' אחרון פעם נקראת כלה ופעם נקראת אשה בזמן שהת"ת עמה נקראת כלה וכשיסתלק ממנה נקראת אשה דוה נדה ואל אשה בנדת דותה לא תקרב, ומשום הכי צריכה ברכה בפ"ע. אבל ה' ראשון שהיא הבינה אין לה זה הדין כי לעולם היא עם חכמה עלאה בלי פירוד כלל. הלא תראה בעבור שהדבר הוא כן אמר אברהם אבינו ע"ה בספר יצירה שלו עשר ולא תשע שלא תאמר אחרי שהיא אינה שותה מן הגן אבל היא צריכה ברכה בפ"ע א"כ עד הגן הוא האילן אבל היא אינה בכלל הגן ע"כ אמר עשר ולא תשע כלומר שלא תקצוץ בנוף מן האילן שהיא התכלית האילן, ומה שאין מייחדים אותה בברכה היא מצד המקבלים:

ד"ה וכשם שגזר עשר ולא תשע כן גזר

וכשם שגזר עשר ולא תשע כן גזר שלא תאמר אחר שאצילתן מאין סוף יתברך א"כ הרי הוא בכלל ספירה אחת וא"כ אחד עשר הם ולכן אמר עשר ולא אחד עשר, שהוא אינו במנין הספירות כי הכל תלוי שם והספירות הם עשר והם גזירותיו וכולם נקראים אילן אחד, וא"כ כבוד ה' היא העטרה המתכבד מה' הוא שנאמר ה' צבאות הוא מלך

הכבוד שהת"ת הוא מלך על הכבוד שהיא העטרה והוא שאמר דוד המלך ע"ה אל הכבוד הרעים ה' דין מהגבורה אל הת"ת וממנו אל הכבוד. ודע באמת כבוד עולה ל"ב ורצה הכבוד הזה להתחלק לכל האותיות ולא באו אליו ליטול חלק כי אם אותיות באחד שכבוד נחלק לב' לא' לח' לד' הכוונה י"ו ביתין העולים כבוד, ל"ב אלפין עולים כבוד, ד' חיתין עולים כבוד, ח' דלתין עולים כבוד, ועל כל האותיות אינו נחלק הכבוד רק באותיות באחד, וכתיב והוא באחד תמלא מלת וה"ו ואו הא ואו עולה כבוד, והכוונה הכבוד נחלק באותיות באחד וה"ו עולה כבוד א"כ וה"ו על הכבוד זהו והוא באחד. וראה והבן שהאותיות וה"ו עולים בכללם ז"ן לומר לך שהוא זן הכבוד. וראה והבן שמלת וה"ו יצא להתחלק לכל האותיות ולא מצא שום חילוק רק בא' כי י"ז אלפין הם וה"ו לומר לך שמתגלגלים אותיות וה"ו ועולים אל הא', וראיתי דבר אחד שאותיות וה"ו מתחלפין בא"ת ב"ש פצ"ף ועולים נ"ר כי הם נר אלהים שהוא הכבוד, והכבוד עולה ל"ב ואמרו ז"ל בדבריהם ב' הוא ב' בראשית ול' הוא לעיני כל ישראל. ראה עתה והבן כי יש בישראל למד שאין בבראשית ויש בבראשית ב' שאינו בישראל מנין ליתן האמור בזה לזה ושל האמור בזה לזה ת"ל ראש"י ראש"י א"כ ראשי של ישראל תן לו ב"ת של בראשית וראשי של בראשית תן לו ל' של ישראל וא"כ בראשית יש לו לב והוא חכמת אלהים שבו ל"ב נתיבות חכמה, וישראל יש לו לב שבו ל"ב נתיבות חכמה, ויש לישראל בי"ת שלא היה לו בפועל ויש לבראשית ל' שלא היה לו בפועל יש לבראשית ראש"י ויש לישראל ראש"י שזה ראש בהיקף וזה ראש בפרדס, וא"ת ראשי מיעוט רבים שנים ישראל עמו היסוד חכמה שהוא בראשית עמו הבינה ומאחר שלקח בראשית הל' א"כ יש בו ישראל שהוא הסוף וכיון שלקח ישראל הב"ת א"כ יש לו בראשית שהוא הראש הרי הראש עם הסוף והסוף עם הראש נעוץ סופו בתחלתו ותחלתו בסופו והכל אחד. ועתה תראה ותבין מה אמר לי אבי ז"ל בראשית ל' ישראל ב"ת העלם במ"ק ונעשה שניהם ל"ב. ראה והבן נתרבע ל"ב ונעשה בראשית כי ל' פעמים ל' וב' פעמים ב' עולה בראשית שהיה נחשב לנקודה אחת ולכן נעלם בין שין לתיו, ויתעצב אל לבו הוא ת"ת שאמר נעשה אדם, בלבו היא העטרה ואמר נעשה אדם להוריד אלינו ברכה במעשיו הטובים ועתה שהרשיע האדם אמר ויתעצב אל לבו כלומר שלח אליה עצב בהסתלק משם כדי שיפסיד האדם שהרשיע. ואמר רבי אמי משל למלך שאמר לו לאדריכל לבנות לו פלטין ובנה לו ולא ערבה לו על מי להתעצב לא על אדריכל זהו ויתעצב אל לבו שהעטרה האצילה עולם הגשמי והרשיע ונסתלק המלך ממנה ונתמלאת עצב מיד נאבד העולם וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ הנחמה הוא שפע הרחמים ונשארו הרחמים עם יהו"ה כי אדם הגשמי

הוא בארץ והעליון הוציא מן הארץ במעשיו זהו וינחם ה' למה נשארו הרחמים למעלה בעבור שעשה את האדם בארץ וסילק האדם העליון מן הארץ עליונה. ויתעצב אל לבו כביכול התעצב אל לבו מדלא אמר ויעצב, ודע מה שלא אמר בלבו אלא אל לבו שנאמר ויתעצב אל לבו הוא החסד שהוא לב וחיות של היקף ושב לדין ויאמר ה' אמחה את האדם מעל פני האדמה ר"ל אחר שאדם העליון סילקו מן האדמה א"כ גם הוא יסתלק וזהו אמחה את האדם, א"ל בני מהו לבו, א"ל הפכהו לבו ול"ב מלכים אין חקר שזה הלב הוא הלב של כל המלכים, וא"ל וזה ולב מי הוא, א"ל בא"ת ב"ש פכ"ש עולים ת', תן לו חלופו א"ת ואשמע את מדברת אלי היא העטרה לב כולם. ונח מצא חן בעיני ה', א"ל בני פתח פיך ואמור לי מהו ונח, א"ל זה יסוד, א"ל ויאמר נח מהו ונח ועוד היינו מצא ח"ן היינו נח ולמה אמר מצא חן ולמה הפכהו ועוד למה יבא הנ' בחולם בלא ו', א"ל ר' עד כאן היה התנאי ויותר לא אדבר אך אעורר, א"ל א"כ הקשב, דע לך ונח הוא הו' ומשך הו' מצא קרי ביה צמ"א הוליד צמאון בארץ וחן נשאר בעיני ה' ור"ל הרחמים נשאר בעיניה והנה נסתלק נח מן הארץ שהוא הו' ומשך הו' וע"כ נסתלק גם נח הגשמי מן הארץ ונכנס בתיבה הרומז לבינה לעשות התעוררות שיתקבצו הרחמים בבינה ולא אפשר בענין אחר כי בהתבטל התחתונה גם העליונים נתבטלו, וע"כ נח הגשמי נפרד מן הארץ ונכנס בתיבה וגם נח הרוחני נפרד ועלה בבינה עד כלות הרשעים מן הארץ ואח"כ ירד נח בארץ וגם יצא נח מן התיבה לקיום המין וזהו שאמר זה ינחמנו כי מלת זה רומז למדה הנקראת עץ שכן מתחלף בא"ת ב"ש ז"ע ה"ץ והוא שתול על פלגי מים. ונח מצא חן בעיני ה' ראשי תיבות גימטרי' אדנ"י, ואלולי אחד יתר היה נבנה עולם חדש לגמרי, וס"ת ע"ד לומר לך אדני עד בעולם שלא נעשה כמעשיהם. ראה בני מה אמר לך זה ינחמנו מן האדמה אשר אררה ה' זה ננקד בסגו"ל ובעבור שהסג"ל בו כלול כל הניקוד ואליו באים כולם ע"כ ננקד בסג"ל שאם תקח הנקודה העליון ישא"ר ציר"י ואם תקח הנקודה שבצד תשאר שב"א ואם תקח שניהם ישאר חיר"ק ואם תקח אחד ותשימהו למעלה הוא חולם ואם תשימהו בתוך האות יעשה מלאפום ואם תחבר השנים ותקח האחד יעשה פתח ואם תעקמם יעשה שורק וזה המשפט לא תמצאהו כי אם בסגו"ל או בשור"ק, סג"ל רומז בג' רוחניות שמהם כל דבר, ושור"ק רומז בתפארת וביסוד שפועלים ע"י העטרה את הכל. ועתה בני כל דבריך מתוקים מדבש ושמן מ"מ לא יעלה בדעתך לומר ולחשוב שיש לך כח רב בסתרי תורה כי אני כשהייתי בן י"ג שנים הייתי יודע אלף חלקים יותר ממך וכשהייתי בן ד' ובן ה' היה אבי ז"ל צריך להשימני לשאול ממתיבתא דרקיע לומר לי ולפעמים הייתי יושב בינו ובין המלאך שהיה יושב אצלו ומאבי ז"ל היו

נרתעים כל העולם כי ראו מעלתו כי הקב"ה אוהבו כבנו ואני הייתי נחשב לפני אבי ז"ל כבן ארבעים בידיעה ואפ"ה לא נתפארתי לומר שום דבר של התפארות ואתה עדיין לא ידעת דבר יען שאתה נער ובער ואפי' המעט שאתה יודע היא אינו ידיעה ממש כי הוא מעט מן המעט ואינה נחשבת לידיעה וכמה פעמים אמרתי לך שים ידך לפיך לכן אני מזהירך שלא תדבר כך רק שים דעתך לשמוע ולהבין כדי שתשלים עצמך ותכנוס בפרדס, כי הכרתי ידיעתך שהיא ידיעה מועטת ואתה היית יושב עם אבי ז"ל והיית לומד לפניו גם העלוך וזיכוך בהיותך במערה עם אבי ז"ל, הידעת הרי"ש של אררה למה צורת יו"ד בתוך הר' של אררה, א"ל ר' אם דברי מועטים והמיעוט מחזיק מרובה יותר טוב ממה שהיה מרובה ואפי' מעט אין בו אם יש לך להוכיחני תוכיחני על מה שאמרתי ואמור לי שזה טעות היה וזה לא היה כאדם המגיה דברי תלמידו, אבל לומר לי שידיעתי מועטת כי אני מכיר ערכי שאם לא אכיר ערכי לא אכיר ערך זולתי, ומ"מ כמה פעמים אמרתי לך אל תבהלני כי לא אבהל שכן הבטיחני בהיותי במערה עם אבי ז"ל שלא אבהל משום אדם, ואם רצונך לשמוע ולראות מה אני ומה ידיעתי שאלני ואודיעך כי בן חמש שנים הייתי כשבא מלאך אל אבי ז"ל ושאל למה ב' בראשית גדולה ולמה ל' בהשלמת התורה גדולה ולמה בצלמינו כדמותינו השני נונין מעוקמים ולמה ה' בהבראם קטנה ולמה זה ינחמנו הז' מעוקמת ולמה מן האדמה אשר אררה כמו י' בתוך הר' ולמה אשר בחרו הה' ארוכה למעלה ולמטה ולמה ידון רוחי הן' נמשכת למטה והד' למעלה והשיב אבי ז"ל על כל דיבור ודיבור ולקח המלאך שליחותו והלך ונשארתי אני עם אבי ז"ל ואמר לי בני שב בני שב וישבתי אצלו ולא העלים ממני דבר ואם רצונך הנה השאלות לפניך ובאר אותם ואני אקשיב ואשים ידי לפי עד שתשלים דבריך, א"ל בני כמדומה לך שנעלמו ממני כל השאלות ההם סגור פיך ותשמע איך מתגלגל העולם וכח תורתינו.

ב בראשית צריכה להיות גדולה שאם היה מורידה משה רבינו ע"ה כשאר ב' היינו מבקשים גדולה ממנו, ודע שב' בראשית רומז בכתר עליון וגודלו בעלת העלות וע"כ הב' גדולה להודיעך שהב' הזה הוא פעול מצד גודל הנעלם שאין שם רמז לא באות ולא בנקוד ולא בקוץ אלא הב' רומז בכתר, ומצד גודלו רומז שהוא גדול משום שאין לו לאדם פה לדבר, הלא תראה ב' בראשית יש לו ב' קוצים לענין מה שאמרתי והב' הנה פנים ואחור וראה א' וג' ונתחבר עמם ונעשה ו' ונתגלגל הו' בכללו ונעשה אהי"ה וכשנעשה ו' פנה הו' בפנים ובא הה' ונתחבר עמו ונעשה ו"ה וניתוסף בשם אהי"ה ונעשה א"ה יהו"ה. זהו ב' בראשית וזהו השם הוא ראשית הכל וגודל הב' ידוע. ועתה ראה והבן איך הב' מתקן כל האותיות שהוא מתחבר עם הש' זהו ב"ש וגם הש' מתחבר עם הב'

והוא ש"ב והיינו ב"ש ש"ב ועולים תר"ד זה הב' גזר ליצחק אבינו ע"ה אל תר"ד מצרימה שכון בארץ אשר אומר אליך, א"ל ר' אמור זה הב' אמר לאברהם תר"ד מצרימה ומלת אל טעות סופר הוא כי אין יוצא לך מן הב' רק תר"ד, א"ל אלף למעלה מן הב' ומתחבר עם הל' והוא אל [לא]. א"ל ר' והלא האותיות מתחלפים מלמעלה למטה ומלמטה למעלה והוי ליה אל לא, א"ל אזהרה לאברהם שלא ישפיע למצרים החיצונים ואזהרה למצרים הפנימים שלא ישפיע בחיצונית כי אם על פי הב' שהוא גדול מכולם. וראה והבן למה מתחלפים באותיות ב"ש ש"ב בעבור שנחלק הב' לאחדים ונעשה א"א חברם והוא ב' וכשם שנחלק הב' לאחדים נחלק הש' לעשיריות והם ל' יודין ועושין ש' הרי הש' עשה ש'. וכן נתחבר הב' בר' ונעשה ב"ר ר"ב ועולים ד"ת זהו שמזהיר הב' שם אהי"ה וה' הוא הדת של ישראל. וגם אלו הב' מתחלק לאחדים כאשר אמרתי ומוליד ב' אחר והר' לעשירית ועושה עשרים יודי"ן שהם ר"ד. וגם נתחבר הב' עם הק' והק' עם הב' ונעשה ק"ב ב"ק ועולים ר"ד, זה הב' אמר למשה אני אמרתי לישראל מהו הדת והם החליפו דתם א"כ לך ר"ד כי שחת עמך ולא עמי. והנה הב' נחלק לאחדים והוליד ב' והק' נחלק לעשירית והוליד עשרה יודין הרי כאן ק"ק. וגם נתחבר הב' עם הצ' והצ' עם הב' ונעשה ב"צ צ"ב ועולים פק"ד שאחר שעשו ישראל את העגל בדקם משה כסוטות כי היתה הארץ מצד החטא בלי פקידה זה הב' פקד אותם שנאמר וה' פקד את שרה היא הארץ בגזירת הב' והנה הב' נחלקה לאחדים והוליד ב' אחר והצ' נחלק לעשירית ונמצא ט' יודין שהם צ"צ. וגם נתחבר הב' עם הפ' ונעשה ב"ף פ"ב ועולים אף אף והב' מסתלק מחשבון האף כי אין שם מדת אף רק שהב' גוזר למדות הנקראים א"ף א"ף או לייסר או לרחם כענין ויסרתי אתכם אף אני. וכענין ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים, והנה הב' נחלק לאחדים והוליד ב' אחר והפ' נחלק לעשירית ונעשה ח' יודין שהם פ"פ. וגם נתחבר הב' עם הע' והע' עם הב' ונעשב ב"ע ע"ב ועולים קד"ם לומר לך שהב' הזה הראש והתחלה לכל הספירות. והוא הגוזר וקריאת האלף שהוא א הוא גודל הב' זהו קדם מפעליו מאז מא' שהוא ההיקף שהיא הז' וע"כ נפתח הא' להרמיז בקריאה לבדו. ראה והבן בעבור שאותיות האלו הם כלים של הקדוש ברוך הוא כל אחד יש לו כח להוליד אות כמוהו וגם כל האותיות הם פועלים. ועתה בני שים דעתך לשמוע בביאור מה שאמרתי ודע שטרם היות כל דבר בצורה נטויה עומד במקומו הקב"ה היה יחיד שנאמר נוטה שמים לבדו ולא היה ניכר מפני שלא קדמו כלום ואחר אין עמו ותכלית אין לו וע"כ נקרא עצם ח"י מפני שהוא רואה מבלי מראה ויודע מבלי מודיע ומלמד מה שלא למד ומבין מה שלא ראה ומודד מה שלא נמדד ונושא דעה למרחוק מחבר

אחרון עם ראשון והוא כולל הכל ותכלית הכל ושליט בכל וברא כתר עליון, ולמה נקרא כתר בעבור שהוא פותח רגלי מעלה והוא דמות השכל ותבנית הפעולה לדבר בו ולא למעלה ממנו ונתעוררו חז"ל לומר קודם בריאת העולם היה הקדוש ברוך הוא ושמו לבדו הכוונה הקב"ה היודע מבלי מודיע והכתר כי הכתר נקרא שמו והכתר הוא ברכה הנקרא מקור חיים ונקרא נשמה, וזהו שארז"ל הוא נשמה לנשמות הקב"ה נקרא בלשון תפילה והכתר בלשון ברכה ומלת תפילה הוא לשון תפל ואחדות שהקב"ה מתאחד בכתר ונותן בו כח להחזיק הספירות ולשון אחדות הוא שהכתר מסתתר באמצעית כחו של הקב"ה ודע שזהו ענין דק. והכתר נקרא נשמה כי היא הקריאה העליונה וקב"ה עומד על הכתר ומחזיקו להבדיל כמו הנשמה בגוף והקדוש ברוך הוא אינו באמצעית עילויו לשום צד אלא הוא כולל מעצמו הכל. ודע והבן שהקדוש ברוך הוא נקרא נשמה ותפלה לפי שהוא שורש ועקר הכל וממנו נופל הברכה בדרך אצילות ומהברכה לברכה עד סוף כל הספירות והתפלה שאנו מתפללים הוא כענין גבהות ושורש פאר וכבוד וגדולה ומלוכה שאנו נותנין עינינו באמונה הנשרשת במחצב המחשבה ואנו מפילים אמונתינו במקום אחד שהוא עצ"ם ח"י ז"ך אמ"ת אומן אמונה שממנה האמונה נאצלת בדרך האצילות והוא הכתר שהוא אמונה וע"ז אמרו יודעי המרכבה כי הקב"ה לא נקרא תפלה אלא מפני שהוא מלא עיתים מבפנים ומבחוץ רצה לומר בפנימיות המחשבה ובמחיצת המחשבה שהוא חוץ מן השכל כי לא לחנם אמר ואני תפלתי לך ה' עת רצון ר"ל שאני מלא בתכשיטי האור הבהיר הזך הטהור כמו הכלה ואמונתו תמיד הוא בחוזק זה האחדות שהוא הקב"ה ואנו מזכירין תפלה לזכרון יחודו ששם היחוד ואנו מושכין שפע הברכה מאותו המקור שהוא הכתר, וכתר נקרא כבוד והוא שליט על הספירות שהם למטה מן כתר שהכתר הוא כבודו של הקב"ה והכתר הוא הברכה הראשונה לפי שאנו מודים להקב"ה ומכירים גבורתו שמצד הכתר נאה זיוו ונגלה כבודו עלינו והנה כבוד למעלה מכבוד והקדוש ברוך הוא במקום הזה הוא עלת העלות וזהו שאמרו כשהוא כורע כורע בברוך וכשהוא זוקף זוקף בשם והכוונה הוא ששני מלאכים הם משמשים בעולם וגם בגוף האדם. האחד נקרא תפלה כנגד הקדוש ברוך הוא והאחד נקרא ברכה נגד הכתר וכשאנו זוכרים בלשון תפלה בדרך הכוונה אוחז המלאך בענפיו למעלה ושורשו למטה ומתעלים למעלה למעלה עד מקום קדושה הנזכרת למעלה וגם הברכה נעשית כך, והנה כוונת ענין התפלה נקרא ברכה על שם הכתר ועטרה תפלה על שם הקדוש ברוך הוא, והמלאכים ג"כ למטה והמלאכים מעלין התפלה לד"ו פרצופים והד"ו פרצופים בכתר ובקב"ה והכוונה כשהוא כורע כורע בברוך כלומר אנו מודים

בדעתינו שהקב"ה שהוא התפלה ומתאחד בכתר שהוא הברכה וזהו לשון אחדות וע"כ כשהת"ת מתאחד בעטרה הוא הנקרא יחוד דומה בדומה ואחדות הכריעה מורה בו שהוא מטה ראשו להוריד זה על זה להתאחד יחד וכשהוא זוקף זוקף בשם הרומז בכתר עליון ואנו זוקפים כלפי מעלה ומזכירין השם ומודים שהכל נאצל ממנו והוא אדון הכל וברצונו עומד הכל ברוך הוא שהתפילה מחזיקו והברכה משפיע מאותו שפע שהתפלה משפיע אליו בכח הריבוי ומהברכה שהוא הכתר בשאר ספירות ומשאר ספירות עלינו ועתה הבן מהכתר האציל הקב"ה:

ד"ה החכמה שהיא ספירה השניה שהחכמה

החכמה שהיא ספירה השניה שהחכמה הוא כלי אומנתו ליסד כל מפעליו כי כשנבראת החכמה נבראו עמה בדרך אצילות כל הספירות כי החכמה היתה בצורת אותיות הנקראים חותמות השם שהיו נכתבים בלוחות אבנים שניתנו למשה רבינו ע"ה בהר סיני שהיו חצובין מתחת כסא הכבוד שהוא הכתר וכסא הכתר הוא חכמה ואותן האותיות היו נאצלים מצורת החכמה והיו אם לבנה והלוחות היו כדמות אש שחורה זכה כי החכמה היתה דמות וצורה נבראת להאציל הספירות שהיו מתאצלים ממנו משפע הכתר וחכמה היתה פועלת ובונה כל דבר שנאמר מי כהחכם ומי יודע פשר דבר וכתיב והחכמה מאין תמצא מאין ר"ל מן הנעלם שבתעלומות כדכתיב ויגד לך תעלומות חכמה, ויש לחכמה ה' שמות. הא' חכמה, הב' קדושה, הג' היכל, הד' אוצר, הה' אור מזהיר. חכמה מפני שהוא שורש ועקר לכל החכמות, קדושה מפני שמתקדשת מהכתר ועומדת בסתר הכתר והרבוי אשר באמונה מתחזק מן הכתר, היכל מפני שהחכמה הוא כלל כולל מה למעלה מה למטה, היכ"ל מלשון הכי"ל הכלי, אוצר מפני שהחכמה נסתרים בה כמה אוצרות וכולם לדברי חכמה כגון פלוני חכם חכמת פלוני. אור מזהיר ר"ל ענפי החכמה מתרבין למעלה עד הכתר עד שאינה ניכרת כלל כי החכמה נטועה וענפי האילן משם מתאחזים והיא נשרשת בעצמה להגדיל פרחי האותיות המסורות לנו ללמוד וללמד ומהו מצות ה' ברא מאירת עינים, לפי שהחכמה היא כל החקיקות והרשימות שהיה הב"ה חוקק ורושם בה פעליו וזהו שהחכמה מתרבית לל"ב פליאות נתיבות חכמה שחקק י"ה כדאיתא בספר יצירה של אברהם אבינו ע"ה. ראה והבן שהחכמה הוא כאדם המשים דברים בפי תלמיד כן החכמה משימה דברים בפי בינה כי החכמה כח הבינה והקדוש ברוך הוא אמרתי למעלה באלו המאמרות שקב"ה רומז בעלת כל העלות וחופף על הכל בכחו, והנה מה שאמר יהו"ה שהוא הבינה בחכמה יסד

ארץ רצה לומר החכמה היתה נקשרת בספירות ולא היתה ניכרת מתוכם והיו מתנועעים ורצים כמרוצת הכסף באש. ולא היה להם הכנה לישב עד שחבשן הקב"ה והניחם לצד אחר מן העלה ואז היתה החכמה ניכרת היינו דכתיב מבכי נהרות חוב"ש כלומר מבכי מרוצת נהרות והוא מלשון נהורא עמיה שריא חבש ר"ל עצר ותעלומה יוציא אור זהו אור החכמה הנקרא אור צ"ח שנבראת מן הכתר הנקרא תעלומה. ודע שבדרך אצילות האציל הקב"ה הבינה ויש לה כח להוציא כל הדברים מכח אל הפועל והבינה מתקדשת מזוהר החכמה ויש לה חמשים שערים ונקראים נ' שערי בינה וכולם מוטבעים בממשות בג' כוחות שיש לה כח מושכל כח מורגש כח מוטבע. כח מושכל ר"ל שמושך את הכח מלמעלה מן הניצוצות ומתנוצצים מן החכמה בבינה והבינה מספקת שפע וברכה בנצוצות שהאצילה. כח מורגש ר"ל שנותנת שפע הרגשה לכל הספירות כולם. כח מוטבע ר"ל שהיא נאצלת בדרך אצילות להשפיע כח לכל הנבראים כולם והיא דבוקה בשרשי החכמה. ודע שהכתר נקרא ראש כדכתיב ראש דברך אמת. החכמה נקרא חיך שנאמר חיכו ממתקים. הבינה נקראת לשון שכמו שהלשון היא מזומנת לדבר כך הבינה היא מזומנת להוציא דברים בפועל. והנה שלשתן אחד שהחיך ולשון בראש והב"ה עומד על הכל. ומחזיק הכל בכח הקיום והבינה היתה מסורה לחנוך בן ירד שבא מן השמיטה שעברה והיה מחזיק בה והיה משתדל להכיר הקב"ה באותה מדה עצמה שהיא הבינה וכשהיה מדבק ונכספה נשמתו למשוך שפע הגבורה מן החכמה עד שעלתה נשמתו והיתה נקשרת בבינה עד שנעשית דבוקה בכח הבינה וכאלו הוא והיא דבר א' וזהו שנאמר ויתהלך חנוך את האלהים ואיננו כי לקח אותו אלהים ואין זה חנוך הגשמי כי חנוך הגשמי עליו אמר ר' עקיבא הפך בשרו ללפיד אש ונעשה כאלו היה רוחני:

ד"ה חסד מדה רביעית ויש בה ע"ב

חסד מדה רביעית ויש בה ע"ב גשרים כחשבון חס"ד וכל גשר וגשר בפני עצמו והגשרים האלו הם הע"ב שמות היוצאים מן "ויסע "ויבא "ויט ובאותן הגשרים באחת יש כמה מים שנקפאו ונראו כעין הבדולח נגרים ואינם נגרים ואלו הם המים העליונים והם אבני שיש טהור. והחכמים היו מזהירין לתלמידיהן כשהן יורדין למרכבה כשאתם מגיעים לאבני שיש טהור אל תאמרו מים מים ר"ל אל תדקדקו באותה מדה כל כך. ודע שהחסד הוא מדתו של אברהם אבינו עליו השלום ובה היה מתנהג ומצד אותה המדה היה מכיר להקב"ה במדת החסד כי החסד לבושו של אברהם שנאמר תתן אמת ליעקב

חסד לאברהם. ודע כי מדת החסד תשוקת הבינה והכל דבוק זה בזה אלא שג' ספירות הרוחניות הם נטועות מבלי קיצוץ ופירוד והם כתר חכמה בינה:

ד"ה הגבורה מדה החמישית והיא מדת

הגבורה מדה החמישית והיא מדת יצחק שהוא הפחד שבה היה מתנהג כל ימיו ומצד אותה המדה הכיר את הקב"ה וזהו דכתיב ופחד יצחק היה לי שבאותה מדה של פחד היה רואה גבורתו של הקב"ה כמו אדם הרואה פניו במראה כי גם היא היתה אספקלריא המאירה לו, ולאדם אחר אינה מאירה, והיא דבוקה בחסד. והנה נשלמו הה' ספירות הרוחניות שהם נקראים ה' עליונות והגבורה אע"פ שהוא מצד החמש ונכללת עמהם היא מדת הדין פועלת במדה ניכרת כי מדת הדין אדם משיג בה במעשיה פעליה אע"פ שאינו ניכרת לנו כי היא רוחניות ונכללת למעלה, וכולם נקראים היכל ה' ועולם השכל ועולם החיים:

ד"ה התפארת מדה הששית נותנת כח

התפארת מדה הששית נותנת כח ופאר לספירות וכולם מתפארים בו תכשיט לכולם והוא השוואת הכל ויש בה השלמת עשר מאורות האחד נקרא אור צח לפי שנותן ציחצוח לצחצח כל הספירות בכחו. הב' נקרא אור מצוחצח לפי שנותן ציחצוח לעצמו ומעצמו לעצם האחרות. הג' נקרא אור צח ומצוחצח לפי שנותן שפע ציחצוח בפנימיות לכל הספירות מבית ומבחוץ. הד' נקרא אור בהיר לפי שהאור הזה עומד במקום אחד ואין לו נענוע כלל שנאמר ועתה לא ראו אור בהיר הוא בשחקים. הה' נקרא אור מזהיר מפני שמתגלגל הזוהר בתוכו ונעשה דבר אחד דבוק במקומו ואינו מתאצל לשום צד כלל וזוהרו מתעלה ומתרבה באמצעית שלם ע"כ נקרא אור מזהיר. הו' נקרא אור היקר מפני שמשיב להם מיקר הכח צד מתעלה ומתרבה מכל צדדיו. הז' נקרא אור מתנוצץ מפני שמתנוצצים ממנו כמה כוחות וכמה עניינים וכולם קשורים זה בזה כענפי האילן הנשרשים בעצם האילן ומתרבין ומתעלין ממנו כמה ענפים עד אין סוף. הח' נקרא אור מעיין מפני שהוא ממתין ומתחזק מרבוי לעילויו ומעלויו להשלמת קיום הכח עד תכליתו. הט' נקרא אור מושכל מפני שממנו מתאצל השכל בעליונים ובתחתונים עד אין סוף. העשירי נקרא אור קדמון מפני שהוא המפעל הקדמון ואין אדם יכול לידע עקר זה המפעל כלל וזה המפעל מא"ב שהם נקראים בזו המדה. המפעל הא' מורה תכונת קדמות ותכונת שלימות ותכונת מציאת הבורא יתברך שמו. המפעל הב' מורה

כח שכל וכח קיום וכח ההרגשה. המפעל הג' מורה הפאר והכבוד והגדולה. המפעל הד' מורה תשלום וזיו וזוהר וממשלה. המפעל הה' מורה עצם וממשלה גדולה. המפעל הו' מורה ממשות האש הרוחני. המפעל הז' מורה מהו זקוקי אש וזקוקי להב למעלה למעלה. המפעל הח' מורה על ענין אותיות השם ומהותו. המפעל הט' על זכרו מהו. המפעל העשירי וכולו עד מ"ב. ושמע בני כוונת אלו המפעלות המפעל הראשון נקרא כן מפני שמורה על זיקוק הגולם והתכונה והקדמות שהיה בקב"ה ועל זה נקרא התחלת המציאות כי הקדמות הזה המציאה כל נעלם וגילוי ועל זה נקרא המצוי הא' יתברך שמו. המפעל הב' נקרא כן מפני שמורה על עצם הכתר העליון איך הוא מתגלגל להוציא כל הדברים האלה הג' כוחות, שיש כח שכל שהוא דבר הנמנע ואינו מושג כי אם במחצב המחשבה, כח הקיום הוא הרצון המתפשט בנפש כדאיתא אם יש את נפשכם ומתרגם אי אית רעוא, כח ההרגשה הוא הרצון המתפשט בכל ר"ל בכל הדברים כולם ונקראים חפץ. המפעל הג' מורה על כל ענין פאר אשר הוא מוכן לחניות דגלי מעלה וגם מורה על ענין הכבוד הנקרא בקרא לשון הבדלה כמו זוהר הפנים באדם מכח הנשמה וזהו דכתיב וכבוד ה' נראה בענן הוא הכבוד העומד לנצח עדי עד וגם מורה על ענין הגדולה מתחלת ממטה למעלה עד שהיא מקויימת בכתר עצמו וע"כ נקרא גדולה וכן תמצא רמז בפסוק לך ה' הגדולה זהו הכתר העליון. והגבורה זה כח החכמה. והמתנשא לכל לראש זה כח הבינה. והעושר והכבוד זהו החסד והגבורה שהוא כבוד עליונה ואח"כ תפארת כמה שכתב ואתה מושל בכל ובידך כח וגבורה זו מדת החסד שהיא מתגלגלת כמו הידים בגילגול וזהו אמרתי עולם חסד יבנה. ואלו הם השמים העליונים וכתיב ידיו גלילי זהב ובענין הנתיבות נקרא כן כח החסד אופן הגדולה נקרא חזזית הוא מקום מוצא חזיון החוזים. המפעל הד' מורה על תשלום זיו ר"ל השלמת הזיו הטהור שהוא מכוון אל הכתר כדי לצחצח זוהר הכתר ומורה על זוהר שבאמצע הכתר ומורה על הממשלה שיש לכתר על שאר הספירות. המפעל החמישי מורה על עצם הקב"ה יתברך וענין עצם הוא ענין שיש בו השגה וענין ממשות לא מצד טבע ולא מצד הרגש זה ענין שהוא כך בטבע או שתשמע שמלאכיו ומדבריו מצד ההרגש כמו שתאמר בעצם היום הזה שיש בו מהות ואין בו ממשות כלל. זהו עצ"ם ומורה על הממשלה שהוא מושל בכל והכל צריכין לו והוא אין צריך להם. ומורה על גדולה שכולם מתגדלים ממנו והוא עצם הגדולה, והגדולה צריכה לו והוא אין צריך לגדולה כי נאצל ממנו הכל בדרך אצילות. המפעל הה' הוא ממשות האש הרוחני אינו כמו אש האחוז בידינו שהוא בין הכתר והחכמה כמין חמימות גדול ומאותו חמימות יוצא ממנו זוהר גדול בצחצוח אודם ובאותו ציחצוח

נעשה בו צורות ודמות דחיות הקודש שיוצאים מפיהם הגחלים ומבעירות ובאותן הגחלים מתפשטים שלהבת וזהו שאמר למעלה חיות אש ממללות והוא האש הרוחני דומיא דאויר הרוחני שלא יחזיקנו דבר ואינו נתפס כלל וע"ז אמרו בעלי המרכבה גחלי אש ועמודי אש ושלהביות של אש הכל הם ענפי החשמ"ל. המפעל הז' מורה על זקוקי אש המתפשטים והמתרבים ממנו בציחצוח דביקות הבערתו והשלהבות הם להבי אש וזקוקי אש עומדים זה כנגד זה וזה בצד זה למעלה בסתר החכמה כלפי התפארת. המפעל הח' מורה על אותיות השם. המפעל הט' מורה על זכרו מהו, ר"ל מתוך שמכיר אדם ידיעתו של הקב"ה ומכיר עיקר פעליו ונותן כוונתו ומחשבתו בכח שרוצה לפעול בו דרך קדושה או הפך זה או לברך האדם או לקללו נותן עיניו במהות הכח ההוא ויודע להנהיג מחשבתו בהנהגת השם שבו נקרא כח ההוא שרוצה לפעול בו י' ספירות בלימה פי' נתן הקב"ה כח השוה בכולן כדי להיותם שוים להשפיע ברכה או זולתה כיצד כשישראל עושין רצונו של מקום אפילו השמאל נעשה ימין. המפעל הי' מהו עצם הבורא יתברך שמו מורה שהוא עצם חי דומה כמראה דמות נשמה וצורתה שהיא דוגמת האדם אלא שהוא רוחפת כמו הרוח או האויר שהוא צורה ולא גולם, והקב"ה כך ודומה ואינו דומה וחס ושלום וחלילה וחלילה שאין לו לא דמות ולא צורה אלא דמות שכלו עומד כנשמה המצויירת בבנין הגוף כך מצויר בספירות ואם תרצה להבין תחשוב הדקות והמהות ולא הממשות, והקב"ה משפיע בכל הספירות וכל הספירות מכחו ונראה באמצעותו ומתרומם עליהם ומתעלה עד אין סוף לרוממותו וזהו כמראה אדם מלמעלה ולא אדם ממש והבורא מתגאה על כל גיאות והגיאות דבק בו ונתאצל ממנו והוא כלי שלו להשפיע לו כל בעלי כוחות הגיאות. המפעל הי"א מורה נתיבות השכל מה הם ועתה שמע ענין הנתיבות דע כי נתיבות הם כ"ו כנגד חשבון השם:

ד"ה הנתיב הא' הא' נקרא שכל הקבוע

הנתיב הא' הא' נקרא שכל הקבוע ונקרא כן מפני שמתעלה ומתגדל עד שורש החכמה ממש. הב' הוא צד שכל הנבדל מפני שהוא מתרבה מצד החכמה ונמצא נבדל משורש החכמה. הג' הג' הוא צד המתמצע מפני שהוא מתמצע בריבוי עד החכמה. הד' הוא צד דבוק מפני שבעלוי מתדבק בחכמה. הה' הוא הנתיב הנקרא צד האחוז מפני שבהרכבת העילוי הוא אחוז בחכמה ממש. הו' הוא נקרא צד המתרבה ונקרא כן מפני שמתרבה מן השכל ועולה עד החכמה בהשוואת העילוי. הז' הוא נקרא צד הקשור מפני שהוא נקשר בתנועת החכמה ועומד במקום אחד. הח' הוא נקרא צד הנשרש מפני שמתמעט בשרשו

ואינו עולה כלל. הט' נקרא צד הפועל מפני שהוא פעול מכח השכל עד החכמה דברים נדבקים בעלת היחוד. והי' נקרא צד נפעל מפני שהוא פעול מכח שכל המתאצל ממנו והוא נדבק בו. הי"א נקרא צד הממשלה מפני שמושך ממשלה מעצם השכל ומושך הרבוי מכל צדדיו עד הנתיב הכ"ו נקרא צד הגמור מפני שהוא תשלום גמר השכל והכל נק' שכל קבוע והכוונה זה כי הוא ביסוד והוא יסוד לכל הנתיבות החכמה. המפעל הי"ב מורה על נתיבות החכמה שהם ל"ב ואלו הם עשר ספירות וך"ב אותיות יסוד על כל אות ואות נתיב בפ"ע והנתיבות האלה נקראים כתר עליון הוא נתיב הראשון שבו נגלה כבודו של הקב"ה קודם בריאת עולם ומתחלק לד' חלקים מרובעים ומכוונים והוא הכתר. החלק הא' נקרא חיות מזומן להשפיע חיות לכל הנבראים מהאחדות והחיות הוא קיום בו ואינו חוץ ממנו. הב' נקרא קיום מזומן לקיום כל הנמצאים מתוך אחדות שכל הספירות נקראים אחדות השוה המתמצע מאמצעות השמים העליונים וזה החלק נקרא חלק הקיום הוא מלחלח ומשפיע שפע וקיום בכל הספירות כדי להשוותם בהשוואת קיומו כי כל הספירות נקראים כולם גוף אחד וענין א' ושורש א' כלומר הם מזומנות בהשוואה אחת כמו הגוף וענין אחד בלי קיצוץ ופירוד ושורש אחד שכולם הם נשרשים בשורש העליון המעמידם הוא הכתר. החלק הג' הוא נקרא אמיתית המציאות בעבור שקודם שברא קב"ה את העולם היה עומד בחייו וחייו בעצמו כי עצמו וחייו הם דבר אחד. החלק הד' נקרא צד הקדושה בעבור שהכתר הוא קדושה העליונה והנקדש מתקדש בעצם הכתר וע"כ נקרא כתר פאר וכבוד של כל הספירות. ונתיב ב' נקרא חכמה קדומה מתחלקת לז' חלקים וכו' עד והריבוי מתרבה מהחכמה הוא חי נעשה מלאך ממונה עליה ושמו סגניסא"ל שהוא שר לחכמה ולתבונה. הנתיב הה' גבורה והוא שני חלקים מתחלקים מהגבורה. הא' נקרא ערפל הוא ערפלי טוהר והוא אחוז מצד הבינה ועל זה אורה מתעלמת תוך הבינה. השני נקרא מדת הדין דומה לחשך מחשיך עיני כל בריה כדי שלא יהיו יכולין להשיג ממשות הערפל, והבן כי חשמל והערפל שתי צורות זו בצד זו וזה הדבר היה חיזוק לכל הנביאים שהיו מתנבאים. הנתיב הז' הוא נצח הוא ענין עומד מימין כדי לקטרג על מדת הפחד הוא הנקרא שפע חסד בעבור שהנצח בא מצד החסד ומתפרשים ממנו כמה תנועות שמתנועעת מהחסד ודקדוקיהן ובעד הנצח מתחלק לד' חלקים וכל חלק מורה עניינו ומהותו. הא' מורה שהנצח הוא כסא של הקב"ה ויש בו שורש עקר לכל חיות הנאצלות מהחסד ע"ז אמרו החסד עומד בנצחונו ונקרא הנצח כסאו מפני שכל הכוחות וכל הדברים הם כסא להקב"ה ומתאוים שיהיה הקב"ה במחיצתם כמו שאמרו בעלי המרכבה פעם אחת ביום עומד הכסא כבוד

לפני הקב"ה ואומר התכבד ושב עלי מלך הכבוד מפואר לפי שמשאך חביב עלי, והכסא הזה הוא נצח ומתפרדים ממנו כמה כסאות להקב"ה. הב' היא מדה נצחית עומדת לנצח עולם. הג' הוא ענין עומד לעדי עד כמו שכתוב נצח. הד' הוא ענין קיום. הנתיב הח' נקרא הוד הוא עומד באמצע כנגד הברית שהוא באדם וע"ז נקרא במלת הלשון ובמלת המעור ר"ל כמו הלשון באדם הוא עומד באמצע כנגד הברית שהוא באדם כך היא הבינה עומד באמצע הראש כמו הלשון בפה והוא עומד למטה כנגד ברית מילה וזהו שאמר יסוד המילה הוא ספירת הו"ד והבן על זה הר"ת וס"ת של הפסוק "מי" "יעלה" "לנו" "השמימה" מי המעור שהוא גלוי הברית יעלה לנו אל הבינה וזה כרת לו ברית בין עשר אצבעות רגליו והוא ברית מילה ר"ל כשתעיין בזה הפסוק תמצא ר"ת מילה וס"ת יהו"ה הרי שזה נכלל בזה וזה בזה ומלכות עומד באמצע כדי להשלים הכל כמו הלב באדם וזהו שאמרו הראה הקב"ה למשה קשר של תפלין וזהו כדי להבדיל בין טינוף יושבי הארץ לקדושת יושבי שמים, כי מה שהוא למטה באדם מקום הברית נקרא למעלה תפילין ואלו הם קשרי תפילין הם פרקי הספירות הנקרא הוד וז"ש הראה לו למרע"ה קשר של תפילין כלומר למדו השגה רבה, וד' בתים של תפילין הם רמז לד' ספירות. השער הנ' משערי בינה נקרא שער הדממה בעבור שזה הכח עומד בבינה בזה השער ולא היה לו רשות למרע"ה לדקדק באותו השער בעבור כבודו של הקב"ה. ודע כי ידיעת הבורא מזה ממש לא השיגו ולא ידעו ולא היה לו רשות כלל ועל זה נעלם ממנו סוד זה השער ע"ז בקש כשאמר הראני נא את כבודך ואדעך. א"ל הקב"ה וראית את אחורי ופני לא יראו ר"ל כל הספירות תשיג לענין הממשות כדי שתוכל לבאר כל אחד ואחד אבל פני שהם כתר חכמה בינה לא תוכל להשיגם מפני זה השער שכבודי נמצא בתוכו הספירה השנית הנקראת תחלת האצילות המשתנה עם כל נאצל ונקרא חכמה על ה' ענינים. הא' בעבור שהיא מקננת ומסתתרת באמצעית הכתר למעלה למעלה וכשנבראת היתה בכח רבוי ומתחלקת לצורות נבדלות זו מזו ונקשרות זו בזו והם י' ספירות ולא היתה החכמה נקשרת בהם ולא נזכרת בתוכם והיו מתנועעים ורצים כמרוצת הכסף בתוך האש ולא היה בהם הכנה לישב עד שחבשן הקב"ה והניחם לצד אחד מן העלה ואז היתה החכמה ניכרת והיינו דכתיב מבכי נהרות חב"ש. הענין הב' נקרא חכמה האותיות הפורחות באמצעותה היו נדבקים בחכמה נסתרת עד שנעשה גוף אחד וכשהיו כולם מתחלקים כל אחד ואחד בצורה משתנית מחברתה נקראות חפצים והם כ"ב אותיות ועתה שמע ענינם:

א יש לה ג' צדדין ראש ואמצע וסוף ראש הוא הצד העליון שבו אדוק ומורה על ממשות החכמה וזכרון הכח שהיא נאצלת ממנו והאמצע מורה על ממשות השכל מתרבה מהחכמה והסוף מורה על המדה המתרבה מהשכל וזו היא צורתה מזומנת להבין מעשה העליונים והיא תחלת לימוד התחתונים ע"כ נעשה דבר א' והם בכבוד הדעת [עיין בפרד"ס שער כ"ז] אלו ב' צדדין שפע מוחלק ויונקים כח מזה החלק שלפניו מכח השוואתם ובזכרותם ובזיווג נוקבים בית קיבול לכח נאצל והנפרד מהם שהוא כח הגבלה הנראית בתוך עשר ספירות שהיא כלל לכל ענפי החכמה שהם נשרשים בשורש העליונים אצל הכתר כדי להמשיך כח חיזוק בכל הספירות:

ב' יש לה ב' צדרין בממשותה יוצא על הצד הב' מלפניה ומלאחריה והיא פתוחה כדי לקבל תוספת רוח הקודש מן הארץ נמצא הא' כמו הרב המשים דברים בפי תלמיד שהיא הב' וצורתה פתוחה מזומנת להכיל עקר האחדות וזה ביאור עניינה ותכונת ראייתה בהכנת החכמה:

ג' יש לה ב' צדדין ומטה, והמטה אחוז באמציעותה דוגמא של זוהר העשוי לקבל שפע שלמעלה ממנו והוא פתוחה לפנים כדי להשפיע מאותו כח באותיות שלמטה הימנה ויש לה חלון בדוגמתה מפני שכל האותיות הם צורות עומדות בהשוואת החלונות שנבראו בתוכם כמו אספקלריאות המאירות דומה לזכוכית צבוע במיני צבעונים מזומנת לאמר ולגזור בהם מעשה:

ד' יש לה ב' צדדין צד נטוי וצד סמוך והוא דפוס להשלים בה חומר היסודות דבוקה באמצע הג' והחלון שלה יש בו ממשות להכיל מכל צדדין מלמטה ולא מלמעלה ואל זה נקרא מהות היצירה:

ה' בדוגמתה פתוחה כדי לקבל שפע מכל צד ופתוחה כנגד פניה כדי להיות יונקת כל האותיות ממנה בדרך השפע והיא מניקה והיא סתומה מלמעלה כדי שלא יתפשט השפע לצאת חוץ ממנה:

ו' היא עומדת בזו הצורה למצוא בו דוגמא נסתרת וניכרית בזו הצורה:

ז' עומדת בזו הצורה כדי לתת השוואה וחילוק לגולם הנאצל והנעשה מן החומר:

ח' נקראת כך על שם שהוא דפוס לסבת גולם רוחני וגולם גופני דמות שהיא ח' הוא הצורה לכל הדברים שהם בעלי חיים וע"כ נקראת בלשון חיים:

ט' היא כפופה מלפניה וזקופה מכל צדדים וממנה מתאצלות כל הדברים שהם לבוש השכל והמדע ר"ל הסתר שהם נסתרים בתוכה:

י' היא צורת רוחני מקבלת שפע וברכה ונעשית השוואה לכולם וכולם יונקים ממנה והיא קובצת כולם וע"כ נעשית כמו דמות צורה זקופה מתרוממת ויושבת בראש ונעשית ראש לכולם והיא עם כולם וחוץ מכולם, והאותיות אחרות הם נסתרות בהפוך תכליתן עד השין שהוא קשר של תפילין שכך היא כ"ב אותיות והשוואתם והבנתם ואותיות הפוכות משתנות בהם כולם הם קשורות זו בזו לגמור פועל ולהבין מעשה זהו קשר של תפילין ר"ל שכולם הם דבוקות בכח השי"ן ובכח התי"ו ונעשתה הא' ראש לכולן והי' כלל כולן והכל מורה על קדמותו של הקב"ה זהו שנאמר וראית את אחורי ופני לא יראו כלומר תשיג מה שידבק בו ויתחבר אליו הכל בראוי גמור אבל מה שהיה קודם מציאותו לא תוכל להשיגה כדי שלא תאמר עליהם כשאר כל האחרות ע"ד פלוני יצא ממקום פלוני ומקום פלוני ממקום פלוני והי' נמצא יחודו חול ומקום קדושה בלוע כמו החרב הבלוע בתוך נרתקו. הענין הג' הוא נקרא חכמה מפני שהיא מסתרת באמצעית הכתר כמו החיך בפ"ה וזה כ"ח מ"ה וכתב שמהע"ה חכו ממתקים מורה על פנימית החכמה עם הכתר. הענין הד' נקרא חכמה בעבור שהוא בכתר וההוד וההדר נעשו דבר אחד והכל קשור זה בזה. הענין הה' נקרא חכמה בעבור שהיא נאצלת מזיו זוהר גדול מהכתר ונעשו עמה ספירות מיוחדות וזהו שאמרו קודם שברא הקב"ה את עולמו היה בונה עולמות ומחריבן עד שחבשן הקב"ה והוציא כנגדן את האותיות כל אות ואות נקרא נתיב ממוצע והנתיבות הם דרכי החכמה והכל כאחד נקרא שלום וזהו שכתוב דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום:

כ' הדרכים והנתיבות מענין אלף נטעו כי הכ' של ך"ב אותיות נקרא כבוד והוא צורת שכל קבוע והוא הנתיב שלה:

ל' הוא צורת אור מופלא עומדת כמו מראה שהכל נראה מתוכה והוא הנתיב שלה:

מ' הוד אור צח פתוחה, והמ' האחרת סתומה והכל דבר אחד והנתיב שלה נקרא אור צח ומצוחצח:

נן הם שני דברים כנגד אור הנתיב הנסתר ותכונת הקדמון ונעשה הכל דבר אחד ועל זה נקרא משה נאמן והוא מגזירת אמונה ר"ל אב האמונה שמכוחו האמונה נאצלת והוא נאמן בבריאותיו:

ס הנתיב השלם הוא אור הבהיר מפני שהיא מחופפת בסתימותה מכל צד והיא הנתיב שלה:

ע' הוא לשון עבודה וע"ז נקרא הנתיב שלה כסא הנוגה ויש לה שני ראשין והיא הנוף עומד פתוחה לקבל פועל המעשה:

פף הם ענין א' נקראים צורת שכלי והנתיב שלהם נקרא אור הגדולה הנקרא חזזית כלומר מקום מוצא חזיון החוזים:
צץ הם מישכל והנתיב שלהם נקרא גלגל המרכבה והיא מקום הטוהר ששם משתווים כל דברי הטהרה והוא מורה עליהם:
ק' ענין וצורה של זוהר שמשם היו לוחות הברית שנתנו ע"י מרע"ה וע"כ נקרא הקב"ה אלהים קדושים כי הוא קדוש בכל ענייני הקדושות והענין והנתיב של אור הנקרא כסא הכבוד:
ר' הוא יסוד ההויות הנתיב שלה שמיוסדים בהם כל ההויות שבעולם:
ש כבר אמרתי שהוא דמות קשר של תפילין והנתיב שלה נקרא ממשות הפועל:
ת' היא כנגד תיק של תפילין והנתיב שלה נקרא תשלום העשיה הרי ענייני האותיות חבשם הקב"ה באמצעות החכמה ונעשו הם והוא דבר אחד גלוים ונסתרים אחוזים בשרשי הכתר וע"ז קרא הקב"ה לכולם בשם אחד והוא שם החכמה כמה שנאמר ה' בחכמה יסד ארץ, הנה הב' בראשית וגדלו ידוע ול"ב נתיבות החכמה מסודרים כך שכל קבוע א'. חכמה קדומה ב'. אור מופלא ג'. ואור בינה ד'. אור הנסתר ה'. בנין ו'. אור מתנוצץ ז'. חשמל ח'. גולם ט'. אור צח י'. ערפל י"א. רצון י"ב. אור מצוחצח י"ג. כסא הנוגה י"ד. צלם ט"ו. אור מזהיר ט"ז. אופן הגדולה י"ז. הרהור י"ח. אור מזוקק י"ט. כרוב כ'. אור צח כ"א. ומצוחצח כ"ב. רעיון כ"ג. גלגל המרכבה כ"ד. אויר הסובב כ"ה. אויר בהיר כ"ו. חיות כ"ז. פרגוד כ"ח. כסא הכבוד כ"ט. הגיון ל'. אור הנוגה ל"א. חדר גדולה ל"ב. וכדי שלא תאמר גודל הב' רומז בכתר והיא הגדול ואינו פועל לכן עשה ל של ישראל שהיא השלמת התורה ורומז בת"ת גדול כענין והכין צורת הלבנה ר"ל ראה העולם שנוטים אחרי השמש ובראה צורת הלבנה:

ד"ה ופרשת בראשית נשלם ומי שעזרני

ופרשת בראשית נשלם ומי שעזרני בזה יעזרני עד לעיני כל ישראל. א"ל בני מהו יעזרני, א"ל כבר השלמתי, א"ל בני אם השלמת מהו ח"ן, א"ל ות"ן, א"ל מהו ות"ן, א"ל ותן שמה עולותיכם, א"ל מהו ות"ן, א"ל ק', א"ל מהו ק', א"ל קו"ף והכוונה נעלם ח"ן הוא ותן, ות"ן בא"ת ב"ש עולה ק' וקריאת הק' הוא קוף מלא, א"ל וקוף מלא מהו, א"ל יהו"ה בריבוע, א"ל בני היינו דכתיב ונח מצא חן בעיני ה'. וכשם שנח מצא חן בעיני ה' כן נחום בני אשר בו אותיות נ"ח מצא חן בעיני ה' ויודע דעת עליון רזי עליון זכאה את בעלמא דין ובעלמא דאתי, א"ל רבי שאלתני מהו או"ה א' של כס ו"ה של י"ה, ויה"ר שהוא ימהר

להשלים הכסא ולהשלים השם ויהיה הכסא שלם והשם שלם ויפדנו מגויי הארצות, א"ל בני מי הוא המשלים, א"ל אלף, א"ל מהו אלף, א"ל הוא אל רם, א"ל בני אל רם הוא יוליכנו קוממיות לארצנו, א"ל ר' אמן, א"ל בני מהו אמן, א"ל אל"ף מ"ם נו"ן, א"ל בני היינו ארץ יראה ושקטה, א"ל רבי מהו ארץ, א"ל במ"ק הוא מדה הנקראת ב"י, א"ל מהו בי, א"ל ב"י בא"ת ב"ש הוא ש"ם, א"ל היינו דכתיב כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלהינו א"ל בני כי שם בא שלם א"כ נחום בני יברכך ה' וישמרך. יאר ה' פניו אליך ויחנך. ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום. א"ל אבי ורבי יהי שערך שלום אמן וכן יהי רצון:

נשלם פרשת בראשית. בעזרת שאין לו אחרית וראשית. והדרך צלח רכב על דבר אמת. בריך רחמנא סליק חזק חזק ונתחזק: